VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT

KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK

FOLYÓIRATA

MAGYAR KOMMUNISTA IFJÚSÁGI SZÖVETSÉG
MTA.
Központi Fizikai
Kutató Intézet
Könyvtára

XI. ÉVFOLYAM 1 BUDAPEST, 1966 JANUÁR

boldog

új évet

kívánunk

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
FOLYÓIRATA
XI. ÉVFOLYAM, 1. SZ. JANUÁR

TARTALOM

Realitás és igazságosság... — — — — — — — — 3
Bálint József: A gazdaságirányítás rendszerének reformjáról — — — — — — — — — — — 11
Pataki László. A KISZ 1966. évi célkitűzései — — — 21

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Huszár István: Pártellenőrzés és statisztika — — — 26
Kopátsy József Az állami gazdaságokra vonatkozó politikai bizottsági határozat végrehajtása — — — 32
Gajda László: A minősítés mint nevelőeszköz — — 39

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Fábián József: Az értéktörvény érvényesülése a szocializmusban — — — — — — — — — 43
Nonn György: A propagandista legjobb segítője a könyv — — — — — — — — — — — 51
Samu András: Szabolcsi propagandisták — — — — 55

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

Kovács Ottó: A határozatok végrehajtása — — — 58
Felelősség a végzett munkáért *(Balogh Mária)* — — 64
Csonka György: A kommunisták példamutatása a kőszegi Posztó- és Nemezgyárban — — — — 69
Néveri László: Az évi terv sikeréért — — — — — 71
Ágoston László: A termelőszövetkezeti munkaverseny erősítése — — — — — — — — — — 72

Kuti Lajos: A nők társadalmi, politikai és kulturális helyzete a XVIII. kerület textilüzemeiben — — 75
Kirschner Béla: A pártfegyelmi munka — — — — 77
Lévai András: Új módszerek a politikai kiadványok terjesztésében — — — — — — — — — 80

TÉNYEK ÉS TANULSÁGOK

V. F.: Hazánk egy éve a KGST-ben — — — — — 82

VITA, VÉLEMÉNYCSERE

Nagy Ernő: A Szabolcs megyei Pártbizottság tanácsokat irányító munkájáról — — — — — — 86
Kárpáti Sándor: Az úttörőcsapatok és a középiskolai KISZ-szervezetek pártirányításáról — — — — 91
Antalfia Jenő: A községi pártvezetőségek a nagykátai járásban — — — — — — — — — — 94
Lipták József: Nagyobb önállósággal — — — — 97

KARCOLATOK, MEGJEGYZÉSEK

B. Sz.: Részletek egy forradalmár életéből — — 100

EZT OLVASTUK

Ruff Mihály: Dokumentumok a magyar forradalmi munkásmozgalom történetéből — — — — — 103
Kiss György: Három könyv... — — — — — — 106
Fontosabb cikkek jegyzéke — — — — — — — 111

PARTÉLET
a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata
Szerkesztő: Lajtai Vera
Szerkesztőség: Budapest, V., Széchenyi rakpart 19. — Telefon: 111—400, 311—321
Kiadja a Kossuth Könyvkiadó
Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
Kiadóhivatal Budapest, VI., Revai u. 16. Telefon: 116—660
Előfizetési díj egész évre 30.— Ft fél évre 15.— Ft
Előfizethető minden pártszervezetben valamint a Kossuth Kiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél
Terjeszti a Magyar Posta

65.11080/2 — Zrínyi Nyomda, Budapest. F. v.: Bolgár L.

Realitás és igazságosság...

MIÓTA NYILVÁNOSSÁGRA KERÜLT a kormány döntése az 1966. évi tervről és ennek kapcsán az ár- és bérintézkedésekről, ezek állanak a közvelemény érdeklődésének középpontjában. Egyre inkább kialakulóban van közvéleményünkben az a belátás, hogy a kormány intézkedései, *a gazdasági viszonyok realitásából indulnak ki.* Akár a személyes jövedelem szempontjából vett pozitív, akár a negatív hatású intézkedésekről van szó, a gazdasági életben fokozatosan kialakult visszás állapotokat, ellentmondásokat, feszültségeket rendeznek. A rendezés során minden esetben érvényesül a *társadalmi igazságosság,* a terhek arányosabb viselésének elve.

Miféle ellentmondásokról, feszültségekről van szó? Mindenekelőtt arról, hogy árrendszerünk felett eljárt az idő, nagyon sok vonatkozásában nem tükrözi már a valóságos ráfordításokat és nem egy esetben eltorzítja azt. Ez vonatkozik a mezőgazdasági termékek felvásárlási áraira, az állami vállalatok termelői áraira és a fogyasztói árakra egyaránt. Az árproblémákról, megoldásuk szükségességéről, felelős párt- és állami vezetők nyilatkozataiból, cikkeiből már hosszabb idő óta tájékozódott a lakosság. Személyes tapasztalatok alapján is egyre több ember előtt vált nyilvánvalóvá. Az ipari fogyasztási cikkek árai viszonylag magasak, a mezőgazdasági eredetűek viszonylag alacsonyak hazánkban.

Miért került most sor a mezőgazdasági felvásárlási árak és egyes fogyasztói árak korrekciójára?

A hivatalos kormánykőzlemény is megállapítja azt a tényt, hogy ezek ma már általában nem ösztönöznek a termelés növelésére, nem teszik lehetővé, hogy termelőszövetkezeteink saját eszközeikből végezzenek jelentősebb beruházásokat, sőt gyengébb termelőszövetkezetekben a termelés folyamatában elhasznált eszközök pótlása sem valósítható meg

VEGYÜK PÉLDÁUL a hús felvásárlási árát. Ez a minőségtől függően élősúlyban számítva sertésnél 17 Ft körül van. Ha csak a hizlalásnál felhasznált takarmányt számítjuk, kiderül, hogy mivel egy kg sertéshús előállításához átlagosan 5 kg takarmány kell nálunk és ennek szabadpiaci ára 20 Ft körül van — *a szövetkezetek és háztáji gazdaságok jó részénél nem ösztönöz az ár a termelés fokozására.*

Miért ilyen alacsonyak a felvásárlási árak? Ezek még szocialista építésünk kezdeti szakaszán alakultak ki, a szocialista iparosítás első éveiben, amikor mezőgazdaságunk alapjaiban még kisparaszti mezőgazdaság volt. Az árakkal ebben az időben meg kellett akadályoznunk a kisparaszti gazdálkodásból kinövő kapitalista tendenciákat. A mezőgazdaságnak is hozzá kellett járulni a szocialista iparosításhoz, azoknak a hatalmas ipari létesítményeknek a megteremtéséhez, amelyek ma már fejlett szocialista nagyiparunk szilárd támaszai.

A helyzet azóta gyökeresen megváltozott, felvásárlási áraink viszont alig-alig változtak. Néhány éve szocialista útra lépett szinte egész mezőgazdaságunk, hozzá kellett látni itt is a nagyüzemi termelés technikai és gazdasági alapjainak kialakításához.

A MEZŐGAZDASÁGNAK nagyüzemi alapokra helyezéséhez elengedhetetlenül szükséges volt, hogy az alacsony árak révén onnan elvont eszközöket részben visszajuttassuk. Ez különböző közvetett és közvetlen formában történt. 1964-ben csak a közvetlen állami dotációk formájában 3,5 milliárd forint áramlott vissza a mezőgazdaságba. Erre a pénzre a mezőgazdaságnak elengedhetetlenül szüksége van, de az odajuttatásuknak ez a módja nem bizonyult megfelelőnek. A hiányok pótlására a „lyukak betöltésére" adott pénz demoralizáló, nem mindig oda jut, ahol valóban szükség is van rá, és nem teszi lehetővé az összegekkel való gazdálkodást, a termelés érdekében való felhasználást. Sokkal célszerűbb, ha magasabb felvásárlási árakat alkalmazunk. Így ezek a pénzösszegek *ott maradnak* a mezőgazdaságban, számíthatnak rá, gazdálkodhatnak vele és a termelés érdekében használhatják fel. Ezzel egyszersmind csökkenthetjük azt a bürokráciát is, amely az eszközök elvonása, majd visszajuttatása miatt alakult ki, és maga is pénzt emészt fel.

A felvásárlási árak emelése révén a mezőgazdaság 2,4 milliárd forint többletbevételhez jut és ennek kb. 700 millió forintnyi összegben van a parasztok személyes jövedelmét növelő hatása. A felemelt árakkal lehetőség nyílik arra, hogy a szövetkezetek is képezzenek amortizációs alapot, amely a rentábilis gazdálkodásnak előfeltétele. Lehetőség nyílik arra, hogy fokozatosan minden szövetkezet képes legyen saját erejéből is a termelést bővítő beruházásokra, melyekre ma csak állami eszközökből van lehetőség.

A FELVÁSÁRLÁSI ÁRAK emelése tehát a mezőgazdaság fellendítésének, a valóban nagyüzemi szövetkezeti gazdálkodás kialakításának ésszerűbb, gazdaságosabb, az egész ország számára hatékonyabb formája. Ez az áremelés hatásában növeli a parasztok személyes jövedelmét is, ami a termelés fokozásában való anyagi ösztönzés növelését jelenti. Egyeseknek téves elkép-

zelései vannak a parasztság életszínvonaláról, mert azt a városok körül lakó és városokban piacoló parasztok jövedelmi viszonyaival azonosítják.

Parasztságunk életszínvonala különösen az utóbbi években nagymértékben emelkedett. Ennek ellenére ma még, nem is kismértékben elmarad a bérből és fizetésből élők életszínvonalától. A bérből élők évi egy főre jutó személyes rendelkezésű jövedelme reális számítások szerint 1964-ben 12 762,— Ft volt, míg a parasztságé ennek 85,9 százaléka — 10 967,— Ft, melyben szerepelnek a háztájiból eredő jövedelmek is. Személyes rendelkezésű jövedelem alatt értjük a pénzben közvetlenül kézhez kapott jövedelmeket. Ebbe nem tartozik bele a közétkeztetési hozzájárulás, munkaruha, táppénz, óvodai, bölcsődei hozzájárulás, terhességi, anyasági segély stb. formájában élvezett jövedelem, amely a bérből és fizetésből élőknek személyenként és havonta kb. 500 Ft-ot tesz ki. Ugyanez az összeg a parasztságnál lényegesen kisebb, hiszen a szociális ellátás színvonala ott még nem éri el a bérből és fizetésből élők ellátottságának színvonalát. A különbség tehát társadalmunk két nagy osztályának életszínvonala között nagyobb, mint ami a fenti adatokból kitűnik.

AZ IPAR ÉS A MEZŐGAZDASÁG eltérő kereseti viszonyai feszültségeket teremt, ami abban a közismert tényben is kifejezésre jut, hogy a munkaképes korú emberek áramlása a városokba változatlanul tart. 1960. január 1. és 1965. január 1. között közel háromszázezer ember hagyta ott a mezőgazdaságot és vállalt munkát az iparban. Bár ebben van bizonyos törvényszerűség, de ilyen méretei túlzottak és károsak. E folyamat hatására a mezőgazdasággal foglalkozó népesség fokozatosan elöregedik. A tsz-tagság átlag életkora ma 54 év és minden évben két évet növekszik. Össznépi érdek gátat vetni ennek a tendenciának! Ezt követeli a munkásosztály érdeke is. Nincs olyan kormányzat, amely vállalná azt a kockázatot, ami az ilyen tendenciák megfékezésének halogatásával jár.

Csak nagyfokú tájékozatlanság vagy rosszindulat szülhet olyan véleményeket, hogy azért van probléma a mezőgazdaságban, mert parasztságunk nem dolgozik becsületesen. A magyar paraszt ember dolgos, munkaszerető. Felelősségtudattól áthatva álltak helyt pl. az ez évi nagy árvizek idején is, amikor sokfelé térdig vízben állva arattak, biztosították az ország kenyerét.

Az utóbbi években a mezőgazdaságban az egy főre jutó termelés kb. 50 százalékkal emelkedett. Nincs tehát helye semmiféle rosszindulatú megjegyzésnek a parasztsággal kapcsolatban, mert az nem felel meg a valóságnak. Az ilyen vélemény gyengíti a két alapvető osztály szövetségét, társadalmunk politikai alapját.

AMI A FOGYASZTÁSI ÁRAK alakulását illeti. Itt a fő probléma: a mezőgazdasági eredetű cikkek viszonylag alacsony ára, az ipari fogyasztási cikkeknél pedig a viszonylag magas ár. Mihez viszonyítva magasak, illetve alacsonyak ezek az árak? *Először is* valóságos értékükhöz, illetve önköltségükhöz, *másodszor:* egymáshoz való viszonyításukban, *harmadszor:* a külföld, mindenekelőtt a környező országok árviszonyaihoz, áraránvainoz mérten.

Vegyük sorra mindhárom tényezőt és belőlük fakadó következményeket. Az, hogy az említett cikkek ára a valóságos értéket, az előállítás során felhasznált anyagok, gépek értékét és a bérköltségeket nem tükrözik, már említettük a felvásárlási árak kapcsán. Vannak, akik azt kérdezik, hogy a felvásárlási árakkal együtt feltétlenül szükség van-e a fogyasztási árakat is említeni? Úgy is elég nagy köztük a különbség — mondják —, miért nem lehetett emelni a felvásárlási árakat e különbség csökkentésének a terhére?

Nem lehetséges egyszerűen egymás mellé állítani a felvásárlási és a fogyasztási árakat. A felvásárlás és a fogyasztónak történő eladás között az áru sok, elengedhetetlen munkafolyamaton megy keresztül és ezek természetesen a költségeket növelik.

DE NÉZZÜK MEG kissé részletesebben a marhahús felvásárlási és fogyasztói ára közötti viszonyt. Az említett munkafolyamatokat és a vágási súlyveszteségeket is beszámítva az a végeredmény, hogy minden kg marhahús fogyasztási ára átlagosan 6 Ft állami dotációt tartalmaz. Ezt a terhet az államkassza nem viselheti és itt is rá kell térni arra a közgazdaságilag egyedül helyes útra, hogy a *termékek áraiban az előállításuk során felhasznált költségek ténylegesen, reálisan tükröződjenek.* Ez annál is inkább szükséges, mert a hús nem olyan termék, amelyből bőséges, az igényeket meghaladó készleteink vannak, hanem éppen fordítva!

Szarvasmarha állományunk — jórészt az előnytelen felvásárlási árak miatt — az utóbbi években általában csökkent. Sertésállományunk növekedett ugyan, de nem tudott lépést tartani az igényekkel, amit a gyakori húshiány is mutat.

Egyes fogyasztói árak felemelését eddig a termelői árakkal való összefüggésükben az előállításukra fordított tényleges költségekkel összevetve vizsgáltuk, s kiderült, hogy szükség volt ezekre az intézkedésekre. Most nézzük az árkérdés kapcsán felemlített további két ellentmondást. Azt mondtuk, hogy a fogyasztási cikkek két nagy csoportja — az ipari és a mezőgazdasági eredetű fogyasztási cikkek — árainak egymáshoz való viszonyítása is ellentmondásokat, feszültségeket tár fel.

IPARUNK TERMELÉSE — bár az utóbbi években lassuló tempóban, de töretlenül fejlődött s ha termelését 1949-ben 100-nak vesszük, 1964-ben az össztermelés mutatója 455% volt. A mezőgazdasági termelés mutatója ugyanezen idő alatt 100-ról 148-ra nőtt. Szembeszökő és nagyarányú tehát a két nagy népgazdasági ág termelésének alakulása közötti feszültség. De nézzük, hogyan alakult a *fogyasztás* e két fő népgazdasági ág — a jelenlegi árintézkedések által is érintett — termékeiből? A hús és különböző húskészítmények kiskereskedelmi forgalma az 1956. évi 3.1 milliárd forintról 1964-ben 5,5 milliárd forintra nőtt — *74%-os tehát az emelkedés.* Ugyanezen idő alatt a textiláruk kiskereskedelmi forgalmának növekedése a többszöri jelentős árleszállítások, kiárusítások forgalomnövelő hatását is beleszámítva *mindössze 20%-os.*

Nem kell különösebb közgazdasági képzettség annak belátásához, hogy a termelésnek és a fogyasztásnak ilyen ellentétes tendenciái nem tarthatóak, s a feszültségeknek ez a második csoportja is megkövetelte a fogyasztási árak rendezését.

Vegyük az árfeszültségek harmadik csoportját, amely a húsáruk hazai fogyasztói ára és a külföldi — főként a környező — országok árai között alakult ki. Miért kell a külföldi árakat figyelembe venni? Többek között a nagyarányú idegenforgalom miatt. Hazánkban az elmúlt esztendőben több mint egymillió külföldi fordult meg és körülbelül ugyanennyire tehető a külföldön járt magyarok száma. Ez két problémát is felvet. Az egyik az, hogy az itt-tartózkodó külföldiek is azon az áron vásárolják, fogyasztják a húst, amely nem tükrözi az előállításra ténylegesen fordított költségeket, sőt — mint a marhahús esetében láttuk — nem kis összegű állami dotációt is tartalmaz. Kézenfekvő, hogy ez országunk számára nem előnyös. A második probléma az, hogy a viszonylag alacsony húsárak és a viszonylag magas textilárak egyenesen csábítanak a csempészésre, a törvények megszegésére. Egyre nagyobb méreteket öltött a húskészítmények illegális kiáramlása és egyes ruházati cikkek beáramlása az országba. Ennek szintén gátat kellett vetnünk és a külföldi árarányokhoz való közelítés egyszersmind a tényleges értékviszonyok megközelítését jelenti.

RÖVIDEN ÁTTEKINTETTÜK a húsárak kapcsán meglevő feszültségek három főbb csoportját. Az árak és a termékek előállításához szükséges befektetések viszonya; a mezőgazdasági eredetű és az ipari eredetű fogyasztási cikkek két fő csoportjánál a termelés és a kereskedelmi forgalom ellentétes tendenciáiban meglevő feszültség; valamint a hazai és a külföldi húsárak nagy eltérése miatti feszültségek egyaránt *közgazdaságilag elkerülhetetlenné tették a húsárak rendezését.* Nem a kormányzat szubjek-

tív elhatározásáról volt tehát szó, hanem olyan gazdaságilag szükséges intézkedésről, amely végső soron az egész ország számára előnyös. A mezőgazdasági felvásárlási árak felemelése jelentős lépéssel visz közelebb a szövetkezetek valóban nagyüzemi termelésének kialakításához, a termelés nagyarányú fellendítéséhez, az anyagi ösztönzés fokozásán és a beruházások lehetőségeinek megteremtésén keresztül.

A húsárakkal kapcsolatos feszültségek megoldása mellett szükség volt néhány más, hasonló természetű árprobléma megoldására. A tüzelő árának és a városi közlekedés viteldíjainak felemelése azt szolgálja: a fogyasztói árak közeledjenek a tényleges költségekhez.

Mi a helyzet a tüzelőárakkal? Közismert, hogy hazánk nyers- és fűtőanyagokban a világ legszegényebb országai közé tartozik. A szenet egyre nagyobb mélységekből kell kibányásznunk, szükségünk van a vékonyabb szénrétegekből, egyre rosszabb geológiai viszonyok (pl. vizesedés) mellett bányászott szénre is, és az ilyen viszonyok mellett folyó termelés egyre több anyagi eszközt és munkát igényel. Az egy évben elfogyasztott szilárd tüzelőanyagok fogyasztói ára jelenleg 1400 millió forinttal kevesebb mint amennyiért előállítják, s ezt a különbséget az állam fedezi. A 25 százalékos áremelés ezt a különbséget nem szünteti meg, csak 40%-kal csökkenti, így az állam a jövőben is évente több mint 800 millió forinttal dotálja a tüzelőfogyasztást.

A VÁROSI KÖZLEKEDÉS nagyarányú ártámogatása már közismert dolog. Talán az egész világon nincs másutt olyan olcsó városi közlekedés, mint Budapesten. Egy átlagos fizetésű dolgozó keresetének alig több mint 1 százalékát adja csak közlekedésre, ami szintén nagyarányú — évi 680 millió forintos — állami dotáció révén lehetséges csak. A díjak emelése révén ez a dotáció sem fog teljesen megszűnni, de körülbelül a felére csökken. A felemelt díjszabás mellett a dolgozók és tanulók természetesen továbbra is jelentős kedvezményű bérlethez juthatnak.

A húsárak, a tüzelőárak és a városi közlekedés díjainak emelése együttesen valamivel több, mint kétmilliárd forinttal növeli a lakosság kiadásait. A kormány abból indult ki, hogy e többletkiadásokat feltétlenül ellensúlyozni kell *az átlagnál* alacsonyabb jövedelmű rétegeknél, mert nem lenne igazságos, hogy e kategóriák reáljövedelme csökkenjen. De nemcsak ellensúlyozásra volt szükség. Vannak olyan alacsony bérkategóriákban levő dolgozó rétegek, ahol *a jelenlegi intézkedések hatálybalépése előtti állapothoz képest is novelni kellett a reáljövedelmet.* E kettős cél érdekében emelte fel a kormány a két- és többgyermekes családok családi pótlékát, csökkentett egyes árakat (zsír, szalonna, textíliák) és emelt fel bizonyos, az átlagosnál alacsonyabb béreket és nyug-

díjakat. Ezek a jövedelemnövelő, illetve kiadást csökkentő intézkedések együttesen évente mintegy 3000 millió forintot tesznek ki, amely összeg kb. 700 millió forinttal több mint az áremelések összkihatása. Ekkora nagyságrendű vásárlóerő többletet ma nem bír el népgazdaságunk, ezért az alacsonyabb keresetűek reáljövedelmének növelését az átlagosnál magasabb jövedelműeknél bizonyos átmeneti csökkentéssel kellett ellensúlyozni. Ezt a célt szolgálja a progresszív nyugdíjjárulék bevezetése. Az árcsökkentések is olyan jellegűek, hogy elsősorban az átlagosnál alacsonyabb keresetűeknél ellensúlyozza hatékonyabban az áremelések hatását. Az alacsonyabb kereseti kategóriákban pl. majdnem annyit fordítanak zsírra és szalonnára, mint húsféleségekre. Itt a húsáremelés hatását a zsír és szalonna árcsökkentése kb. felerészben ellensúlyozza. A textilipar termékei az élelmiszerek után a második legnagyobb cikkcsoportot jelentik a lakosság fogyasztásában, az itt alkalmazott árleszállítás főleg a gyerekes családoknál jelentős megtakarítást eredményez. (A pontos árjegyzékek elkészítésénél az elv: mindenekelőtt az alacsony keresetűek által is vásárolt cikkek árának csökkentése!) Ha az összes áremeléssel szembeállítjuk az árcsökkentéseket és a családi pótlék bevételnövelő hatását, kiderül, hogy olyan alacsonyabb keresetű családoknál is pozitív az intézkedések végső egyenlege, ahol a kereső családtagok nem kaptak béremelést.

TÖBBEN FELVETIK, hogy nincsen-e ellentétben a bérezés szocialista elveivel, hogy az átlagosnál alacsonyabb jövedelműeknél a jövedelem növelése, a magasabb jövedelműek egyes kategóriáinál pedig a csökkentése rendeletileg történik, tehát a teljesítményektől lényegében függetlenül, adminisztratív módon.

Való igaz, hogy a szocialista bérezés elvei a jövedelmek növelésének feltételét a teljesítmény növekedésében jelölik meg. Társadalmunk azonban még távolról sem kifejlett, felépült szocialista társadalom, ezért különböző bérfeszültségek is kialakulhatnak, amelyek feloldása szintén elkerülhetetlenül fontos feladat. A jelenlegi bér- és nyugdíjintézkedések az áremelések hatásának ellensúlyozásán túl ilyen bérfeszültségeket oldanak meg. E feszültségek megoldása találkozik az emberek igazságérzetével és az érintett ágazatokban előnyös hatással van a termelésre, tehát hasznos az egész országnak.

Az építőiparban pl. az utóbbi évek többségében némileg alacsonyabbak voltak az átlagbérek, mint általában a többi iparágban. Ugyanakkor az építőmunka meglehetősen nehéz fizikai munka, gyakran a családtól távol, nyitott helyen dolgoznak az építőmunkások. Ezzel is összefügg az, hogy ebben az iparágban munkáshiány van, ami nem megfelelő munkafegyelemhez és egyéb problémákhoz is vezet.

A többi béremelésre is olyan ágazatokban kerül sor, ahol a bér nem volt összhangban a fizikai igénybevétellel, az igényelt képességgel, vagy a felelősséggel. A béremelések jelentőségére mutat az a tény is, hogy összességében mintegy 800 ezer dolgozót fog érinteni.

Az igazságosságnak és a terhek arányosabb viselésének szellemében fogant az az intézkedés is, hogy emelik egyes kisiparosok, kiskereskedők, szabad foglalkozásúak adóját. Itt is megfelelő differenciálásra kerül sor, hiszen nem elsősorban a kisebb, hanem a nagyobb jövedelműek adójáról van szó, s arról, hogy fokozott ellenőrzéssel az illetékes szervek biztosítani fogják a tényleges jövedelmek utáni igazságos adózást.

Az ár- és bérintézkedésekből levonható legfőbb következtetés: egy lépés az egyedül reális helyzet felé, hogy mindenki a tényleges értéknek megfelelően *fizesse meg azt, amit vásárol.* Ennek másik oldalaként egyre jobban érvényesülni fog az az elv, hogy mindenki *teljesítményének, felkészültségének és felelősségének megfelelően keressen.* Ezt segítik elő a premizálás új elvei, s az is, hogy a megtakarított bérekből az üzemek a jövőben többet használhatnak fel.

1966. évi népgazdasági tervünk pozitív perspektívát mutat, olyan célokat, melyekért érdemes dolgozni. Ismét gyorsul a nemzeti jövedelem növekedésének üteme, tovább fejlődik iparunk, mezőgazdaságunk. 1966-ban is tovább folytatja kormányunk az életszínvonal növelésének politikáját, nőni fog a munkások és alkalmazottak reálbére, reáljövedelme és a parasztság fogyasztásának reálértéke — mint azt a terv előírja. Ennek érdekében a kormány *nagy szigorral lép fel minden további áremelési kísérlet ellen, szigorú takarékosságot követel az állam pénzének kezelésében, többek között az adminisztratív létszám csökkentése útján is.*

1966. évi tervünk szerves része harmadik ötéves tervünknek, mely a következő hónapokban kerül végleges elfogadásra. E terv során nagy léptekkel haladunk majd előre az új, a jelenlegi körülményeknek megfelelő gazdaságirányítási rendszerünk kialakítása felé. A jelenlegi ár- és bérintézkedések lehetővé teszik a gazdasági tisztánlátást és így jobb feltételeket teremtenek új gazdasági machanizmusunk számára.

OLYAN FELADATOK ÉS CÉLOK állanak előttünk, melyeket bátran vállalhat a szocializmus minden híve. A feladatok megoldásának kulcsa: párttagságunk aktivitásának fokozódása, a nyílt, egyenes, a realitásokból kiinduló agitációs munka. Erre hív fel a párt ma minden kommunistát.

BÁLINT JÓZSEF,
az MSZMP KB Államgazdasági Osztályának helyettes vezetője

A gazdaságirányítás rendszerének reformjáról

A gazdaságirányítás rendszere, a vezetés színvonalának javítása egy idő óta állandó kérdése az állami és a pártmunkának. A Központi Bizottság legutóbb a november 18—20-i ülésén foglalkozott ezzel. A sajtó már hírt adott arról, hogy a Központi Bizottság ülésén a reform jelentőségét úgy értékelték, hogy az a szocialista hatalom és a mezőgazdaság szocialista átszervezése után a harmadik legnagyobb társadalmi-politikai kérdésünk. A feladat persze a közgazdasági szakkérdések bonyolult tömegét veti fel, amelyekkel még a következő hónapokban részletesen kell majd megismerkednünk.

Pártunk már az 1957-es pártértekezleten, majd a VIII. kongresszuson foglalkozott a gazdaságirányítás tökéletesítésével és bizonyos fontos kérdésekben meghatározta a fejlődés irányát. 1957 óta tehát gazdaságirányítási rendszerünk sok új elemmel gazdagodott:

Megszűnt a mezőgazdasági termékek kötelező beszolgáltatási rendszere. Az adminisztratív beadási módszert a tervszerű keretek között alkalmazott áru- és pénzkapcsolatokon nyugvó felvásárlás váltotta fel. Csökkentettük a kötelező tervelőírások számát és a vállalati tevékenység szabályozásának részletességét. Kibővült a vállalat hatásköre a bérgazdálkodásban. A vállalati pénzgazdálkodásban és ösztönzési rendszerben helyt kapott a vállalati nyereség. Változások történtek a termelői árrendszerben. Az árak színvonala közelebb került a társadalmi munkaráfordításokhoz, az árakba beépült a műszaki fejlesztési alap, melynek jelentős része felett a vállalatok rendelkezhetnek. Megtörtént az ipari vállalatok összevonása, amely szervezetileg segíti elő

a termelés szakosítását és koncentrálását. 1965-től bevezették az ipari vállalatoknál lekötött álló- és forgóeszközök utáni használati díj fizetését. Számos ipari vállalat kapott önálló külkereskedelmi értékesítési jogot. A mezőgazdasági termelőszövetkezetekben a gazdálkodásban, a munkaszervezésben és a munka díjazásában számos, a gyakorlatban helyesnek bizonyult rugalmas formát valósítottak meg stb.

Az elmúlt években nem kevés munkát igényeltek azok a részintézkedések, amelyek a gazdaságirányítási rendszer tökéletesítését szolgálták. Bevezetésük után, bizonyos idő elteltével kitűnt azonban, hogy a várt pozitív hatást az irányítási rendszer más tényezői, az egyéb törvényes szabályok sokszor gátolják. A nyereségrészesedés rendszerével például lépést tettünk a vállalati eredmény és a kollektíva érdekeltségének jobb összekapcsolására. Látni kell azonban, hogy a nyereség — többi között a mostani merev árak miatt — nem tükrözi a vállalat jó vagy rossz piaci munkáját, az elért külkereskedelmi árat. Vagy például: végrehajtottuk ugyan az ipari vállalatok összevonását, a lehetséges pozitív hatások kibontakozását korlátozza azonban az, hogy lényegében nem változtak a kisebb vállalat irányításának feltételei. A sokoldalú elemzés megállapítása tehát az, hogy gazdaságirányítási rendszerünk ellentmondásokat tartalmaz. Ezeket nem szünteti meg, sőt némely területen éppen világosabbá tették azok a részintézkedések, amelyek a rendszer javítása céljából az elmúlt években bevezetésre kerültek.

A párt VIII. kongresszusának irányelvei a gazdaságpolitikában és a gazdaságirányítási rendszerben, a vezetés színvonala kérdésében a követelményeket tovább növelték. Ennek alapján a gazdaságirányítási rendszer tökéletesítésének kérdése a tudományos területen, a gyakorlati állami és pártmunkában állandó feladattá vált. Egyre inkább elmélyültek ismereteink az irányítás rendszeréről, a gazdasági folyamatok természetéről, a gazdasági életben tapasztalható és ismétlődő negatív jelenségek okairól. Ennek során megérlelődött a gazdaságirányítási rendszer átfogó felülvizsgálatának, majd reformjának gondolata.

Végeredményben tehát milyen okok vezettek a reform szükségességének felismeréséhez? Ezúttal csupán a legfőbb okok kifejtésére szorítkozhatunk:

1 Gazdaságirányítási rendszerünk nem szolgálta elég hatékonyan a mind nagyobb követelményeket támasztó gazdaságpolitikát. A VIII. kongresszus a következő határozatot hozta: „*Gazdasági tevékenységünk vezérlő elve: a gazdaságosság fokozása, a termelékenység emelése, az önköltség csökkentése.*"

Ha a gyakorlatot vizsgáljuk, akkor gyakran tapasztalhatjuk, hogy a gazdaságosság érvényesítésének eszközei és módszerei a jelenlegi gazdaságirányítási rendszerben még nem alakultak ki az új követelményeknek megfelelően. A gazdaságpolitikai célok — gazdaságosság fokozása, műszaki haladás gyorsítása, a nemzetközi munkamegosztás fokozása stb. — igényesebb felvetése a gazdasági fejlődés feltételeinek, körülményeinek változásából fakad. Miért? A társadalmi-gazdasági fejlődésben egy történelmi szakaszon túljutottunk, leraktuk a szocializmus alapjait és a szocialista társadalom teljes felépítésének kezdeti időszakában vagyunk. A termelőerők, a népgazdaság belső arányai jelentősen fejlődtek. Egyre fontosabb tényezővé vált a munkamegosztás mind az országon belül, mind nemzetközi viszonylatban. Növekedett a népgazdaság különböző ágainak, ágazatainak egymástól való függése. A munkamegosztás erősödése viszont fokozta az egyes termelőágazatok egymásrautaltságát. Jellemző erre, hogy a mezőgazdasági termelés anyagi ráfordításaiban az ipari eredetű anyag 1960-ban 25, 1964-ben pedig megközelítően 40 százalék.

Hazánkban uralkodóvá váltak és megszilárdultak a szocialista termelési viszonyok, lényegében megtörténtek a társadalmi és gazdasági struktúraváltozások. A szocialista szektor hozzájárulása a nemzeti jövedelemhez eléri a 97 százalékot. Gazdaságunk erősen megnőtt és egyúttal összetettebbé, bonyolultabbá vált. 1949 óta négy és félszeresére nőtt az ipari termelés, új iparágak egész sora létesült. Az ipari és a technikai fejlődés eredménye, hogy növekedett a népgazdasági szempontból lényeges termékek száma és más termékekkel való helyettesíthetősége.

A lakosság fogyasztása 1949 óta hozzávetőlegesen két és félszeres. Az életszínvonal emelkedésével megnőttek a fogyasztók igényei az áruk fajtáival, választékával és minőségével szemben. Gyorsak és jelentősek a kereslet összetételének változásai.

Az ország gazdasági életében szükségképpen növekvő szerepet játszik külkereskedelmünk, ma már a nemzeti jövedelem mintegy 35 százaléka cserélődik ki export-import útján. Változik az export struktúrája s a külső piacokon exporttermékeinknek erősödő versennyel kell számolniok; emelkednek az igények a korszerűségben, a minőségben, a szállítási határidőkben stb.

> Népgazdaságunk eddigi, főképpen extenzív jellegű növekedése során nagyszámú új munkaerő áramlott az iparba és a kereskedelembe. A munkaképes korú lakosságból az aktív keresők aránya (nyugdíjasok nélkül) 81 százalékra emelkedett, az iparban foglalkoztatottak száma csaknem kétszerese az 1949. évinek. Az alapvetően extenzív jellegű fejlődés tartalékai ma már országosan kimerülőben vannak.

Egyre inkább át kell térnünk arra, hogy a fejlődés alapvetően intenzív legyen. Ez főleg a technika és technológia fejlődésével, a munka és a termelés jobb megszervezésével, a dolgozók szakképzettségének növelésével, a termelési erőforrások hatékonyabb felhasználásával s ezáltal a munka termelékenységének emelkedésével valósulhat meg.

Irányítási módszereink ezeket az egyre fokozódó követelményeket nem elégíti ki, sőt nemegyszer keresztezik is azokat. A gazdaságosság mérésére például az árképzés és árrendszer általában nem alkalmas. Ha bizonyosak akarunk lenni valamilyen vállalkozás (beruházás, export) gazdaságosságában, akkor meglehetősen bonyolult számítások szükségesek. Ahhoz például, hogy a termelő vállalat gyorsan reagáljon a megrendelők igényeire, s a választékot rugalmasan változtassa, elengedhetetlen a gazdálkodási kötöttségek lényeges csökkentése és nagyobb rendelkezési, döntési lehetőség biztosítása bizonyos eszközök, közöttük beruházási eszközök fölött. A vállalat működésében a gazdaságosság központi kérdés. Ez felveti azt is, hogy a megtermelt javak realizálásának kockázatában a vállalat is osztozzon. Ha minden terhet (minden vállalaton kívüli tényezőt) az állam visel, a vállalat a saját tevékenységét akkor is gazdaságosnak látja (véli), ha a valóságban nem az.

2 Gazdasági fejlődésünk vizsgálata azt mutatja, hogy a rendelkezésre álló anyagi eszközök hatékonyabb kihasználásával eredményeink tovább gyarapíthatók. Gazdasági helyzetünk legáltalánosabb és legdöntőbb jellemzője abban jelölhető meg, hogy amióta pártunk 1957-ben végrehajtotta a korábbi gazdaságpolitika átértékelését és kidolgozta gazdaságpolitikánk legfontosabb elveit és azok alapján a népgazdaság fejlesztésének terveit, azóta a gazdaság fejlődése — nem fogyatékosságoktól és problémáktól mentesen ugyan —, de felfelé ívelő.

A mezőgazdaság szocialista átalakulásának életerősségét mutatja többi között az is, hogy a kedvezőtlen időjárás ellenére — bár a szükségesnél kisebb mértékben — a mezőgazdasági termelés az 1961—1965. évek átlagában 10—11%-kal haladta meg az előző öt év átlagát.

Az iparfejlesztés területén jelentős lépést tettünk iparpolitikai céljaink megvalósításában. Az ipari termelés öt év alatt 47 százalékkal emelkedett. A korszerű gazdaságfejlesztés követelményeihez igazodva leggyorsabban (84 százalék) a vegyipar fejlődött. Előrehaladást értünk el — főként a gépiparban — azzal a ma is helyes követelmény megvalósításával, hogy „az ipar termelőerőit viszonylag kevéssé anyagigényes, magas képesítésű munkát követelő korszerű, keresett gyártmányok gazdaságos előállítására kell fordítani". A termelés mennyiségi növekedésének

ütemében a vegyipar után a gépipar következik, termelése öt év alatt 55 százalékkal nőtt. A gépiparon belül a gazdaságpolitikai célkitűzések alapján érvényesült a viszonylag bonyolultabb munkát tartalmazó és kevésbé anyagigényes, kiemelt ágazatok fejlesztésének elsőbbsége.

Gazdaságunk fejlődésének jelentős eszközei a nemzetközi gazdasági kapcsolatok, a nemzetközi munkamegosztás. Aktívan bekapcsolódtunk a KGST munkájába, részt veszünk annak közös intézményeiben. Az egyes fejlett tőkésországokkal is javultak a kereskedelmi együttműködés feltételei.

A szocialista építés ebben az időszakban is együtt járt az életszínvonal emelkedésével. A lakosság foglalkoztatásának viszonylag magas fokát értük el. A munkások és alkalmazottak reáljövedelme — öt év alatt — 18 százalékkal emelkedett.

Ezeknek az eredményeknek a hangsúlyozása mellett azonban hiba lenne, ha nem látnánk gazdasági munkánk fogyatékosságait, megoldatlan kérdéseit. Ismert például, hogy a *nemzeti jövedelem növekedési ütemében az utóbbi 2—3 évben bizonyos lassulás tapasztalható, a gazdasági tevékenység hatékonysága pedig mind a termelésben, mind az értékesítésében elmarad a lehetőségektől.* Nem teljesül az önköltség előirányzott csökkentése és a munka termelékenység emelésének ötéves terve.

3 A közgazdaság elméleti megállapításai arra a következtetésre vezettek, hogy a gazdaságirányítási rendszer felülvizsgálatra, korszerűsítésre szorul.

A szocialista gazdaság korábbi fejlődési szakaszában hosszú időn át uralkodott az a felfogás, hogy a rendszer lényegénél fogva a fizetőképes szükségletnek (a keresletnek) meg kell haladnia a termelést (a kínálatot), vagyis a kiegyensúlyozott gazdasági növekedés nem tűzhető ki célul. Ezt a nézetet a marxista közgazdaságtudomány már hosszabb idő óta elutasítja.

Lényegesen módosult a szocialista népgazdaság központi tervszerű irányításáról és a szocialista vállalatok szerepéről, helyzetéről alkotott felfogás is. Helytelen a népgazdaság szocialista tervszerű irányítását úgy felfogni, hogy a központi szerveknek részletekbemenően kellene megtervezniök és megszabniok a vállalatok minden tevékenységét, s ez utóbbiak feladata lényegében csak a tervutasítások minél jobb teljesítésében merül ki. A népgazdaság fejlesztésének fő célkitűzéseit, megvalósításának útjait, a fő népgazdasági arányokat központilag kell meghatározni. De a központi tervezés keretében a jelenleginél lényegesen nagyobb vállalati önállóság szükséges. Ezzel ugyanis jobban biztosítható a gazdasági hatékonyság szempontjainak érvényesülése, a változó körülményekhez, szükségletekhez való rugalmas alkalmazkodás,

4. A mezőgazdaság gazdaságirányítási reformját különösen surgeti az a körulmény; hogy a termelőszövetkezetek politikailag, szervezetileg megszilárdultak. A nagyüzemi gazdálkodáshoz szükséges anyagi-műszaki alapok számottevő részét állami hitelek segítségével megteremtették és így most központi helyen áll a termelőszövetkezetek (mint szövetkezeti formában működő vállalatok) gazdálkodásának minél eredményesebbé tétele. A hatékonyabb gazdálkodást azonban több bonyolult körülmény nehezíti. Ezek egyike az, hogy *a mezőgazdasági termékek felvásárlási árszínvonala a gazdaságilag indokoltnál alacsonyabb.* A jelenlegi mezőgazdasági felvásárlási árszínvonal egy történelmileg kialakult szint, de az *jóval alacsonyabb annál, mint ami a mezőgazdasági termékek előállításának társadalmi költsége szerint jogos volna.* Ennek következménye, hogy a termelőszövetkezetek általában nem képesek bevételeikből folyó termelési kiadásaikat fedezni és emellett felhalmozni, pedig ezen túl még a régebben felvett hitelek törlesztése is esedékes. A termelőszövetkezetek ilyen körülmények között gazdaságuk fejlesztését döntően állami hitelekből fedezték, s amit az állam (a felvásárlók) nem fizetett meg az árban, azt részben — a támogatás különféle formáiban — az állami költségvetésből kompenzálta. Az élet arra int, hogy ez a rendszer egyre inkább összeütközik a termelőszövetkezeti gazdálkodás normális menetével. Ezért napirendre került a felvásárlási árak emelése, amitől joggal várhatjuk a mezőgazdasági termelés ösztönzését és a termelőszövetkezetek gazdálkodási feltételeinek, illetve tényleges gazdálkodásuk javulását. A megnövekedett jövedelemmükből az eddiginél nagyobb arányban tudják saját forrásból biztosítani a termelés fejlesztéséhez szükséges eszközöket.

A reformmal kapcsolatban tehát politikai vonatkozású kérdések is felvetődnek. Ilyen például az, hogy a vállalatok hatékony tevékenységének a társadalmi ráfordításokat helyesebben tükröző árrendszer szükséges. Az árak viszont, éppen a társadalmi munkamegosztás elmélyülésével, a termékek egyre szélesebb körében hivatottak a város és a falu érdekeinek helyes összekapcsolására. Ez pedig a munkásosztály és a parasztság helyes testvéri, szövetségi viszonyának kérdése is, legyen szó akár a mezőgazdaság által értékesített javakról vagy az ipar által a mezőgazdaságnak adott anyagokról, gépekről. A helyesebb árak megállapítása a gazdasági növekedést, a hatékonyság fokozását szolgálja, amely elsőrendű érdeke a munkásosztálynak és egész társadalmunknak. Vagy például a vállalati döntési jogkör és felelősség lényeges kibővítése sem egyszerűen gazdasági és jogi kérdés, hanem lényegesen elmélyíti a vállalati vezetők és az

egész kollektíva beleszólási lehetőségét a gazdasági tevékenység intézésébe. A szocialista demokrácia keretei ezáltal gazdagabb tartalommal tölthetők meg. Ily módon sok olyan részkérdésben, amiben a mai irányítási rendszer túlzott centralizmusa miatt szinte állandóan a kormányzati szervek *közvetlen* felelősségét vetik fel, fokozatosan decentralizálódni fog oda, ahova a kérdés közvetlenül tartozik.

A szocialista építés előrehaladásának alapkérdése a munka termelékenységének emelése, az ország gazdasági teljesítőképességének gyarapítása és annak alapján a dolgozók jólétének rendszeres emelése. Ezeknek a feladatoknak a megoldásában nincs más forrás, mint népünk alkotó munkája, saját termelőapparátusunk. Ezek hatékonyabb kihasználása a mi legfőbb tartalékunk. Ennek kulcsa viszont az alkotó kezdeményezés megsokszorozása a különféle alsóbb és felsőbb vezető posztokon és a munkapadon dolgozók részéről egyaránt. Ehhez pedig a párt helyes politikájához igazodó, az élet követelményeinek jobban megfelelő gazdaságirányítási rendszer szükséges.

A reform bonyolultságára már többször utaltunk. Ezért érthető, hogy előkészítése nagy gondosságot, sok kérdés alapos megvitatását igényli. Ebben is a „hétszer mérj, egyszer vágj" közmondás szerint kell eljárni. A Központi Bizottság beható vita után a gazdaságirányítási rendszer reformjának irányelveit fogadta el, amit a sajtó közzé is tett. A reformjavaslat tehát még nincs készen. A jelenlegi gazdaságirányítási rendszer hiányosságairól elég biztos ítélettel rendelkezünk; de a reform részletes kidolgozása még nem ért véget. Ezért a reform részletes ismertetésére 2—3 hónap múlva lesz kedvező alkalom. Ez nem azt jelenti, hogy 1966-ban semmilyen gyakorlati változás nem történik az irányítás rendszerében. Igen lényeges részintézkedések már életbe lépnek, olyanok, amelyek összefüggnek a reformmal, kellően kidolgozottak és bevezetésük előfeltétele is megvan. A legfontosabbak ezek közül a következők:

— Csökkennek a vállalatok számára a terv kötelező előírásai. A minőségi feladatok előtérbeállítását szolgálja az, hogy 1966-ra a kormány nem hagyta jóvá a minisztériumok számára a sok területen egyoldalú mennyiségi szemléletre ösztönző teljes termelési érték mutatóját. Ehelyett a figyelem arra irányul, hogy a külkereskedelem, a belkereskedelem és más fogyasztók megrendeléseinek mennyiségileg és választékban eleget tegyenek a vállalatok.

— Életbelép a vállalatok egymásközti gazdasági kapcsolatait szabályozó szállítási szerződések új rendszere. A szállítási szerződés a vállalati érdekeltségen alapuló gaz-

dasági tartalmú megegyezésévé válik. Alapja a fogyasztói, illetőleg a felhasználói igényekben megjelenő népgazdasági szükséglet.

A szerződéskötés mechanizmusa függetlenné válik a tervjóváhagyás időpontjától, megszűnik a szerződéses kapcsolatok időtartamának a tervidőszakhoz való kötöttsége. Az éves és negyedéves szerződések merev és mechanikus rendszere helyett a szerződési időszakot a szükségletek és a természetes előrelátás lehetősége szabja meg.

— Fokozatosan bővül a vállalatok hatásköre az állóeszközeikkel való gazdálkodásban.

Ez is mutatja: leegyszerűsítés lenne azt gondolni, hogy a reform lényege a túlhaladott árarányok megváltoztatása. Ez — bár igen fontos — de mégiscsak egy eleme a gazdasági életet átfogó irányítás reformjának. Előreláthatólag 1967-ben további lépések tehetők gazdaságirányítási rendszerünk korszerűsítésére. A változások jelentős része 1968-ra marad azért, hogy az eddigra előkészített termelői árreformmal egyidejűleg váljék teljesebbé az új irányítási rendszer. A reform egészének pozitív hatásai tehát fokozatosan bontakoznak majd ki és hellyel-közzel jelentkezhetnek előre nem látott problémák is. A reform annak ellenére, hogy igen sok hozzáértő ember kollektív alkotása lesz, nem képezhet egyszer s mindenkorra megváltoztathatatlant, menet közben majd csiszolni, javítani kell. Világos tehát, hogy 2—3 évig még jelenlegi gazdaságirányítási rendszerünkkel, illetve a közben tett részintézkedésekkel, javított feltételekkel számolhatunk. E feltételek között kell biztosítanunk gazdasági feladataink megoldását, a gazdaság további növekedését, a hatékonyság fokozását és az életszínvonal emelését. Ez a feladat meg is oldható, mert bár kritizáljuk gazdaságirányítási rendszerünket, de azt is tudjuk, hogy a mostanival jutottunk el a szocialista építőmunkában a fejlettség mai színvonalára. Van még mai gazdaságirányítási rendszerünknek is „nem teljesen feltárt tartaléka".

Hol kell keresnünk tartalékainkat a hatékonyság fokozására?

a) *A termelés anyagráfordításainak csökkentésében*

Az elmúlt öt évben az ipari teremlés anyagráfordításai kismértékben csökkentek. 1000 Ft értékű ipari termelést 1960-ban 573,— Ft anyagráfordítással értek el, 1964-ben pedig 561,— Ft-tal, vagyis a csökkenés 2,1 százalék. Ez a legfőbb oka annak, hogy az önköltség 5 évre tervezett 10 százalékos csökkentése helyett kb. 5 százalék valósult meg. Ebben benne van sok termékünk szükségesnél nagyobb súlya (korszerűtlensége), számos

alapanyag, öntvény nem megfelelő minősége, ami súlytöbbletekre vezet, az anyagok nem elég gondos kezelése, raktározása stb. Az anyagok gazdaságos felhasználásában nagy jelentősége van a mezőgazdaságnak, ahol rohamosan terjed az ipari eredetű anyagok (műtrágya, növényvédőszer, üzemanyag stb.) igénybevétele.

b) *Az állóeszközök hatékonyabb kihasználásában*

Az ipar tobb ágában, az építőiparban és a mezőgazdaságban a termelés lassabban emelkedett, mint az állóeszközök értéke, ezért a termelés állóeszköz-igényessége nőtt. Ez a mezőgazdaságban és az ipar egyes ágaiban (pl. nehézvegyipar) átmenetileg nem kerülhető el. Az állóeszközök kihasználása azonban sok helyen nem folyamatos, a második és harmadik műszakban üzemeltetett gépek részaránya nem javult, az új kapacitások üzembehelyezése után a „gyermekbetegségek" miatt az új állóeszközök „hozama" lassan éri el a gazdaságos színvonalat.

c) *A munkatermelékenység emelkedésében*

A második ötéves terv szerint az ipari termelés növekedésének 70 százalékát kellett az egy foglalkoztatottra jutó termelés emelkedésével biztosítani. Ezzel szemben az elért hányad 1961—1964-ben 63,9 százalék volt. Ennek a folyamatnak elemzésével 1964 végétől sokat foglalkoztunk és az 1965-ben megtett intézkedések eredményeként az ipari termelés növekedésének 80—90 százalékát az egy foglalkoztatottra jutó termelés növekedése fedezte. A kérdéssel azonban tovább kell foglalkoznunk abból a célból, hogy a termelés emelkedésében a termelékenység ilyen nagyságrendű szerepét a harmadik ötéves terv egész időszakára tartóssá tegyük. A termelés emelkedésének termelékenységből fokozott hányada — bármilyen fontosnak is tartjuk —, önmagában nem elég sokoldalú kifejezője annak, hogy az egy főre jutó termelés emelkedése mennyire járul hozzá a termelés hatékonyságának javításához. Vizsgálat tárgyává kell tennünk azt is, hogy az emelkedésnek mi volt az ára, milyen pótlólagos holtmunkával (leggyakrabban állóeszköz) áll arányban az élőmunka megtakarítás. Az egy ipari foglalkoztatottra jutó állóeszközök értéke (tekintsük ezt a munka technikai felszereltségét jelző mutatónak) négy év alatt 22.3 százalékkal emelkedett, míg az egy főre jutó termelés 20,9 százalékkal nőtt, vagyis az utóbbi valamivel lassabban. Pedig a termelékenységnek gyorsabban kellene növekednie, ha azt is figyelembe vesszük, hogy növekedésének további tényezője a szervezés javítása, a teljesítmények és az intenzitás egészséges fokozása is,

d) *A termelés és a szükségletek jobb összehangolásában*

A termelésben és kereskedelemben lekötött készletek emelkedésének mérséklésében. A készletek, forgóeszközök gazdaságilag szükségtelen növekedésének elkerülése hatékonyabbá teszi a nemzeti jövedelem felhalmozási alapját. Az elmúlt években többször elhangzott a kritikai megállapítás gazdasági munkánkról, hogy a megtermelt nemzeti jövedelemből a gazdaságilag indokoltnál nagyobb rész „osztódik el" a forgóalapok növelésére, ami nem aktív felhalmozás, ezért rontja a hatékonyságot.

Az adatok jól szemléltetik, hogy a forgóalapok kiegészítésére jutó rész a nemzeti jövedelemből 1960 óta növekvő tendenciájú (1960-ban 7, 1964-ben 10%). 1965-ben örvendetes változást könyvelhettünk el: 7,2% a nemzeti jövedelem forgóalapra jutó hányada. A javuláshoz minden bizonnyal hozzájárult az az erőfeszítés, amely a Központi Bizottság 1964 decemberi határozata szerint az 1965. évi gazdasági munkát jellemezte. A kérdést azonban bonyolultabbnak kell tartanunk annál, minthogy ennek megoldását egy évre kitűzzük, vagy 1—2 év alatt megoldhatónak véljük. E feladat megoldása is gazdasági munkánk hatékonysága fokozásának egyik tényezője. A megoldás azonban nem nélkülözheti a gazdálkodás módszereinek tökéletesítését.

Ez a korántsem teljes feladat említés önmagában is jelzi: jelentős tennivalók vannak, hogy az 1966-ra kitűzött céljainkat elérjük. Mind a politikai, mind a gazdasági vezetésnek éppen ezért ezekre kell összpontosítani a figyelmet. Az a szemlélet szolgálja legjobban a népgazdaság s valamennyiünk érdekeit, amely alkotó tevékenységre s nem pedig várakozó álláspontra serkent.

Látnunk kell, hogy a gazdaságirányítás reformját nem lehet máról holnapra megvalósítani. Ez egy olyan folyamat, amelyben nem kis szerepet játszik az egyes gyárak, vállalatok kollektívájának mindennapos munkája, gazdasági, politikai eredménye. A mostani munkánktól is függ a gazdaságirányítás tervezett reformja.

PATAKI LÁSZLÓ,
a KISZ KB titkára

A KISZ 1966. évi célkitűzései

„Tervezzünk és cselekedjünk együtt"

Az ifjúság tevékenysége, magatartása mindenkor társadalmunk érdeklődésének előterében áll. Nem véletlen tehát, hogy a pártszervezetek is egyre többet foglalkoznak az ifjúsági szervezetek munkájával, a fiatalok nevelésével. Ahhoz, hogy a párt irányító szerepe az ifjúsági szervezetekben még magasabb szintű legyen, arra van szükség, hogy a pártszervezetek alaposabban megismerjék a KISZ munkáját. Ezt annál is célszerűbb megtenni, mivel egy év telt el a KISZ VI. kongresszusa óta és így érdemben felmérhetjük, hogy mit végeztünk 1965-ben ifjúságunk nevelésében, a munkára való mozgósításban és melyek további feladataink.

Munkánk irányát az elmúlt évben a párt KB 1964 decemberi határozata, a KISZ-kongresszuson elfogadott akcióprogram és a párt ideológiai irányelvei szabták meg. E feladatok figyelembevételével készítették el a KISZ-szervezetek akcióprogramjukat.

A pártszervezetek tanácsokkal segítették az akcióprogramok elkészítését, így azok jól kapcsolódtak a helyi politikai elgondolásokhoz és termelési tervekhez. Az akcióprogramok tehát beváltak, ezért a KISZ-alapszervezetek ebben az évben is elkészítik azokat. Fontos, hogy a program kidolgozását a pártszervezetek most is ugyanolyan hathatósan segítsék, mint tavaly. A fiataloknak helyesen kiválasztott feladatok — ha kedvükre való célokat tűznek ki eléjük — biztosítják az akcióprogram sikerét.

Annak érdekében, hogy helyesebben szabhassuk meg az ez évi feladatokat, szükséges felmérnünk, mit végeztünk tavaly. Az akcióprogramban megjelölt célok alapján 1965-ben 830 ezer fiatal vállalt és teljesített egyéni feladatokat az „Ifjúság a szocializmusért" mozgalomban. Az iparban több mint tízezer ifjúsági brigádban százezernél több fiatal végzett elismerésre méltó munkát. Az ifjúsági brigádok 80%-a elnyerte a „szocialista" címet.

Az ifjúsági termelési mozgalmak egyik legnagyobb ered-

ménye, hogy a párt KB 1964. évi decemberi határozatának megfelelően sikerült a fiatalokat a gazdaságossági és minőségi mutatók teljesítésére mozgósítani. Budapesten 830 üzemi KISZ-alapszervezet akcióprogramjából 260 a gyártmány- és gyártásfejlesztés javítását tűzte célul.

Új kezdeményezések születtek az önmeózás, a „Radar"-, a garancialevél-, a „kommunista őrjárat"- és más mozgalmak. Védnökséget vállaltak a fiatalok és ezzel elősegítették olyan létesítmények határidő előtti felépítését, mint a Tiszai Vegyikombinát és a Dunai Kőolajipari Vállalat 1 millió tonna kapacitású desztillációs üzeme. Szinte minden KISZ-szervezet helyi védnökség formájában is segítette a tervek teljesítését.

Az importanyagokkal való takarékoskodásban is jelentős eredményeket értek el az ifjúmunkások. A soproni Zárgyár ifjúsági brigádjának újítása például 14 ezer dollár értékű importanyag megtakarítást tett lehetővé; a váci FORTE Gyár fiataljai 60 ezer dollár értékű ezüsthamu visszanyerését érték el.

Több mint 130 ezer fiatal vett részt a mezőgazdasági termelési versenyekben. Kimagasló eredményt hozott a fiatal kombájnosok versenye. Baranya megyében 270 fiatal vett részt a kombájnosok versenyében és közülük Hoffeker János elnyerte az ország legjobb kombájnosa címet. A mezőgazdaságban is szélesedett a „szocialista brigád mozgalom". Hozzávetőlegesen ezer ifjúsági munkacsapat küzdött a cím elnyeréséért.

1965-ben minden eddiginél tömegesebben vettek részt diákok. üzemekben dolgozó fiatalok és úttörők a mezőgazdasági munkák segítésében. A nyári építőtáborokban pedig 28 ezer fiatal mintegy 2 millió órát dolgozott. 63 ezer köbméter földet mozgattak meg, 54 ezer mázsa gyümölcsöt, zöldséget szedtek le. Az úttörők is 7 millió óra társadalmi munkát végeztek, teljesítették a hulladékgyűjtésben vállaltakat és csaknem 3 millió facsemetét ültettek el.

A fiatalok is ott álltak a gátakon, majd az árvíz levonulása után tevékenyen részt vettek a rombadőlt házak újjáépítésében, az árvízvédelemben felhasznált anyagok mentésében.

A KISZ-szervezetek több nagy sikerű politikai akciót is szerveztek a tavaszi felszabadulási ünnepségek során. Az egész ország fiatalsága tiltakozott az amerikai imperializmus vietnami agressziója ellen; a „Ki mit tud?" versenyein, a keszthelyi, a sárospataki, gyulai diáknapokon és a „Felszabadulási" váltó stafétáiban pedig fiatalok tízezrei vettek részt. A KISZ-oktatáson mintegy 700 ezer fiatal gyarapította politikai tudását.

Az általános fejlődés ellenére vannak azonban területek, ahol elmaradtunk az igényektől és lehetőségektől is. Arra van szükség, hogy az idei akcióprogram kidolgozásához ezeket is számbavegyük és ezek alapján határozzuk meg egyéb feladatain-

kat. Figyelemre méltó, el kell gondolkodnunk azon, hogy a fiatalok politikai érdeklődése, aktivitása nem áll arányban a termelésben való példás helytállásukkal. Elég sok az olyan KISZ-szervezet, ahol dicsérik a fiatalokat munkájukért, de bírálják őket politikai passzivitásukért, helytelen nézeteikért. Mindez azt mutatja, hogy ha a termelőmunkára eredményesen is mozgósítottak az ifjúsági szervezetek, ugyanakkor nem fordítottak kellő gondot a politikai nevelőmunkára. Sok téves nézettel, helyenként ellenséges megnyilvánulásokkal is találkozunk. Az imperializmus fellazítási politikája érezteti hatását az ifjúság körében is.

Sajnos, meg kell állapítanunk, hogy a KISZ-szervezetek élete nem fejlődött kellően. Rendszertelenek, sokszor tartalmatlanok, színtelenek a KISZ rendezvényei. Mivel semmi vonzó nincs az ilyen rendezvényekben, sokan távol maradnak. A középiskolákban és egyetemeken — bár 80—90%-os a KISZ szervezettsége — sok helyen mégis gyenge a szervezeti élet. A KISZ-tagok száma is csökkent. Bár ebben bizonyos szerepe volt annak, hogy az úttörőket csak az év végén vették fel KISZ-tagnak a középiskolákban és a szakmunkástanuló intézetekben, de a falvakban és üzemekben nem léptünk előre a tagfelvételi munkában.

Emellett joggal teszik szóvá több helyen, hogy a KISZ nem elégíti ki megfelelően a fiatalok igényeit, nem szervezi kulturált szórakozásukat, nem nyújt élményt és keveset foglalkozik a fiatalok érdekvédelmével, egyéni gondjaival. Az 1966. évi munka tervezésekor, az akcióprogramok elkészítésekor ezekre a kérdésekre nagy figyelmet kell fordítanunk.

Ebben az évben egyik fő célkitűzésünk, hogy a KISZ VI. kongresszusa határozatainak végrehajtásában eddig elért eredményeket megszilárdítsuk és továbbfejlesszük, még erőteljesebben segítsük a népgazdasági tervek megvalósítását. E célunkat fejezi ki a KISZ KB jelszava: „Tervezzunk és cselekedjünk együtt!"

Ennek keretében vállalunk részt az 1966. évi népgazdasági terv teljesítésében, a párt KB 1965. december 8-i határozatának végrehajtásában. Továbbra is fő célunk, hogy elősegítsük a termelékenység növelését, a gazdaságosság javítását. 1966-ban el akarjuk érni, hogy a fiatalok kollektívái felelősséggel vitassák, tervezzék meg és döntsék el: mit akarnak tenni a tervek teljesítéséért. A tapasztalatok azt bizonyítják, ha a fiatalokkal őszintén megvitatjuk a népgazdaság gondjait, terveinket, akkor erősödik felelősségérzetük. Ezeknek az országos és helyi terveknek ismeretében készítik el KISZ-szervezeteink az akcióprogramokat. Nagyon fontos, hogy a pártszervezetek és a gazdasági vezetők tehát most az év elején elsősorban abban nyújtsanak segítséget a KISZ-vezetőknek, hogy helyesen válasszák ki a legfontosabb feladatokat,

Egy másik fő célkitűzésünk 1966-ban: jobban bevonni az ifjúságot a politikai, társadalmi tevékenységbe, erősíteni a KISZ-tagok politikai helytállását, jobban részt venni az országos és helyi kérdések megvitatásában, a döntések meghozatalában és azok megvalósításában. Ezt a célt fejezi ki a KISZ KB egy másik jelszava: „Szót kér a KISZ-tag!"

Ennek során megvitatjuk a fiatalokkal az oktatási reform kérdéseit és feladatait. Jelentős munkánk lesz az 1966. évi és a III. ötéves terv ismertetése is.

Széles körben megvitatjuk a fiatalokkal, hogy mit várnak a KISZ-től, milyen kérdésekre fordítsunk nagyobb figyelmet, hogyan tudjuk javítani az ifjúság közötti munkánkat. Ezeket a vitákat az akcióprogramok elkészítésével egyidejűleg folytatjuk, hogy a helyi tervek 1966-ban már jobban tükrözzék a fiatalok igényeit.

Célkitűzésünk, hogy a jövőben a KISZ-tagok bátrabban képviseljék pártunk politikáját. Erősíteni akarjuk tehát a KISZ kommunista jellegét, el akarjuk érni, hogy a KISZ-tagok politikailag éberebbek legyenek, lépjenek fel bátran a helytelen nézetek ellen. Ehhez viszont jobban kell ismernünk a fiatalokat foglalkoztató kérdéseket, és választ kell adnunk azokra, meggyőző érvekkel bizonyítanunk pártunk politikájának helyességét.

Ehhez a KISZ-szervezetek nem nélkülözhetik a pártbizottságok és pártszervezetek politikailag is aktívabb segítségét. Sok olyan kérdés van, amelyekre KISZ-alapszervezeti vezetőink jó része a párt segítsége nélkül nem tud meggyőző választ adni. Ezért az információ és tájékoztatás rendszerében fontos helye van a KISZ-vezetők tájékoztatásának és felkészítésének.

Jelentős feladatunk az imperializmus leleplezése, a kapitalizmus igazi arculatának bemutatása. Ébren kell tartanunk a fiatalokban a vietnami nép hősi küzdelme melletti szolidaritást. Ennek érdekében többféle akciót szervezünk. Jobban meg akarjuk mutatni fiataljainknak a szocializmus építésében elért eredményeket, erősíteni akarjuk a szocializmus győzelmébe vetett hitet. Ugyanakkor nyíltan szólnunk kell azokról a nehézségekről, ellentmondásokról is, amelyek az építőmunka közben jelentkeznek. Csak így tudjuk felkészíteni fiataljainkat arra, hogy az első nehézségek láttán ne hátráljanak meg.

A munka, a tanulás, a politikai nevelés mellett 1966-ban jobban figyelembe kell vennünk a fiatalok igényeit, érdeklődési körüket. Sok fiatal azért marad távol a KISZ-től, mert nem tudja ott művelődési, szórakozási, játék- és sportigényeit kielégíteni. A mi feladatunk, hogy nevelőmunkánk nyomán a KISZ-tagok ifjúkommunistákká váljanak. A nevelés egyik előfeltétele viszont az, hogy a fiatalok eljárjanak a KISZ-szervezetbe, a rendezvé-

nyekre, ott jól érezzék magukat. Ezért — éppen a nevelőmunka szélesítése érdekében — biztosítsunk több lehetőséget a közösségi életre, a kötetlen vitákra, a játékokra, kirándulásra, táncra, művelődésre, sportra — egyszóval mindarra, amit a 14—20 éves fiatal életkoránál fogva is elvár az ifjúsági szövetségtől. A jelenleginél jóval több ifjúsági klubot, szakkört kell létrehoznunk, több kirándulást, túrát kell szerveznünk.

A KISZ az ifjúság érdekvédelmi szerve is. Sok KISZ-szervezetben azonban úgy gondolják, hogy a fiatalok érdekeinek védelme nem tartozik feladataik közé. Emiatt a fiatalok, amikor gondjaik támadnak, úgy látják, hogy azzal az ifjúsági szervezet nem foglalkozik. Ez sem hozza közelebb a KISZ-hez az ifjúság tömegeit.

Van gond a pályaválasztás, továbbtanulás, munkában való elhelyezkedés, bérezés, lakás ügyében, éppen ezért ezekkel a kérdésekkel foglalkozni fontos feladata a KISZ-nek. Az 1957/1087-es kormányrendelet törvényben is előírja, hogy a KISZ a magyar ifjúságot képviseli az állami és gazdasági szervek előtt. Jobban érvényt kell szereznünk ennek a törvénynek.

Az ifjúsági szövetséget minden szinten közvetlenül a párt vezeti. Ez volt és ez lesz a legfontosabb biztosítéka annak, hogy a KISZ-szervezeteink munkája helyes irányba fejlődik. A KISZ pártvezetése 1965-ben fejlődött. Különösen a pártbizottságok foglalkoznak sokat és hatékonyan a KISZ munkájával.

A biharkeresztesi járási párt vb decemberi ülésén határozatban kötelezte a pártalapszervezetek titkárait és a kommunista gazdaságvezetőket, hogy a KISZ-alapszervezetek munkájával megkülönböztetett módon foglalkozzanak, rendszeresen vegyenek részt a KISZ-szervezetek rendezvényein. Meghatározták, hogy fontosabb politikai, gazdasági kérdésekben — amelyek a fiatalokat is érintik — a KISZ vezetői nélkül nem dönthetnek. A biharkeresztesi járási párt vb határozatához hasonló intézkedéseket tettek számos más pártbizottságon is.

Egyre több — elsősorban az üzemekben — azoknak a pártszervezeteknek a száma, ahol az alapszervezetek is megfelelően irányítják és segítik a KISZ-t. Ugyanakkor jelentős gondok vannak a pártirányításban a falusi és az iskolai pártszervezetek egy részénél. Sok helyen a pártalapszervezetek vezetői beszámoltatják ugyan a KISZ vezetőit a végzett munkáról, de annak meghallgatása után nem adnak kellő segítséget a további munkához.

1966 fontos év a KISZ pártirányításának kérdésében. El akarjuk érni, hogy az alapszervezetek irányító munkája javuljon, tehát a pártalapszervezetek titkárai, vezetőségei úgy foglalkozzanak a KISZ-szel, ahogyan a párt ifjúsági szervezetével kell. Ennek megvalósításához az alapot azok az eredmények biztosítják, amelyeket a KISZ pártvezetésében már eddig elértünk.

Pártellenőrzés és statisztika

Az utóbbi években jelentősen változott a pártszervek gazdaságirányító és ellenőrző tevékenysége. A pártbizottságok egyre nagyobb hozzáértéssel, szakmai felkészültséggel és igényességgel foglalkoznak területuk gazdasági, társadalmi életének irányításával, ellenőrzésével. Munkastílusukra általánosan a folyamatok alapos és objektív megismerésére való törekvés jellemző. A felelős politikai állásfoglalásokat, értékeléseket a tények sokoldalú és lehetőséghez képest mélyreható analízise előzi meg. A jelenlegi, nagyobb hozzáértést igénylő munkában a pártszervezetek hasznos segítője a statisztika. Ez természetes és örvendetes, hiszen a társadalmi, gazdasági valóság megismerésének igen fontos, bár korántsem egyedüli eszköze a statisztika.

A statisztika kellő hasznosítása egyik biztosítéka annak, hogy a politikai, gazdaságpolitikai jellegű döntések, a jövőt alakító elképzelések számoljanak a valóság belső összefüggéseivel, a tényekkel.

Az utóbbi években — éppen az előbbiekkel összefüggésben — jelentősen megnőtt a pártszervek információs igénye. A területi pártbizottságok ma már konkrét feladatokkal bízzák meg a megyei statisztikai igazgatóságokat, járási felügyelőségeket. A különböző társadalmi bizottságokban is ott vannak a statisztikai szervek vezető munkatársai. *A statisztikai igazgatóságok időben megismerik a pártbizottságok munkaterveit s vizsgálataikat igyekeznek ezekkel összhangba hozni.* Így mire egy-egy gazdaságpolitikai kérdés a pártbizottság, vagy a végrehajtó bizottság elé kerül, a résztvevők felkészültebben foglalhatnak állást.

A területi pártszervek és a statisztikai igazgatóságok, felügyelőségek közötti kapcsolatok sokoldalúságát mindezek mellett az is elősegíti, hogy a pártbizottságok munkatervéik kidolgozásakor már ismerik a statisztikai adatgyűjtések, jelentések ki-

adásának programját. Ezáltal is hasznos tájékoztatásokat kap a területi pártszerv a gondokról és a feladatokról.

A hivatalos statisztikai érdeklődés országosan minden lényeges társadalmi és gazdasági jelenségre kiterjed. Csak a Központi Statisztikai Hivatal beszámoló-rendszerében az adatgyűjtések címjegyzéke évenként egy-egy terjedelmes kötetet tesz ki. A statisztikai összeírások, elemzések, jelentések tartalmát, irányát mindenekelőtt a legfelsőbb gazdasági vezetés igényei határozzák meg. A statisztika eszközeivel mindig a ma égető társadalmi, gazdasági problémákra, gondokra, kérdésekre igyekszünk választ adni. Úgy véljük tehát, hogy a pártszervezetek gazdasági tájékozódási igényei a hivatalos adatforrásokból általában kielégíthetők.

A statisztikai tájékoztatás

A Központi Statisztikai Hivatal általában az egész országra vonatkozóan jelentet meg kiadványokat. Havonta két alkalommal az illetékes párt- és állami szervek vezetői számára összefoglaló értékelést ad a népgazdaság helyzetéről. Ezeket a megyei pártbizottságok is megkapják. Havonta nyilvános kiadványban teszi közzé a társadalmi, gazdasági fejlődés legfontosabb országos adatait.

A Központi Statisztikai Hivatal ún. Időszaki Közleményeket is kiad, amiben egy-egy témát dolgoz fel sokoldalúan. Ilyenek például a legutóbbi hónapok kiadványaiból: A nemzeti jövedelem és a lakosság életkörülményeinek alakulása; Az ipari munkások összetétele a tevékenységük jellege szerint; Munkaerőmérleg 1949—1964. (Ez utóbbi kiadvány például megyénként is tartalmazza a legfőbb adatokat a munkaerőhelyzet alakulásának megítéléséhez.)

A Központi Statisztikai Hivatal közzétesz számos olyan jelentést is, amely fontos tájékoztatást nyújt egy-egy iparág, népgazdasági ág, s átfogóbb gazdasági, társadalmi jelenség változásáról. Ezeket is eljuttatja az illetékesekhez, így a megyei pártbizottságokhoz is. Ilyenek voltak például az utóbbi hónapokban a textilipar fejlődését, az 1962—1964-ben üzembe helyezett beruházások költségeinek és a beruházások időtartamának alakulását elemző kiadványok.

Mindezeken kívül még évkönyvek, zsebkönyvek jelzik — az egyes népszerű kiadványok mellett — a Központi Statisztikai Hivatal tájékoztató tevékenységét. Ezekhez szorosan csatlakoznak a területi szervek által kiadott tájékoztatók, jelentések. Negyedévenként egyszer valamennyi területi statisztikai igazgatóság átfogó értékelést készít a megye, a főváros helyzetéről, fejlődéséről, s ott, ahol lehet, a tervek teljesítéséről. Ezeknek a tájékoztatóknak ma már állandó része az egyes időszerű, országos, vagy a helyi vezetést foglalkoztató kérdések értékelése. Arra törek-

szünk, hogy ez a negyedéves tájékoztató mindazokat az adatokat felölelje, amelyekre a pártbizottságoknak az általános értékelések kialakításához, a gazdasági és nem gazdasági ágazatokban a munka szervezéséhez, pártirányításához és ellenőrzéséhez, általában a politikai vezetéshez szüksége lehet. Ez persze nem lehet mindig teljes, és ennek tudatában is vagyunk. Ezért a területi statisztikai igazgatóságok is készítenek egy-egy jelentősebb problémáról külön jelentéseket és feljegyzéseket a megyei vezetők számára. Nagyon gazdag adatforrások a megyei, területi párt- és állami vezetők számára a területi statisztikai szervek által közzétett évkönyvek. Ezekből hosszabb időszakra vonatkozóan is tanulmányozható egy-egy területi egység fejlődése. Területi összehasonlításra nyújt lehetőséget s így hasznosan egészítheti ki egy-egy megye évkönyvét, (illetve az ennek segítségével elvégezhető elemzést) az országos területi zsebkönyv. Ebben az országra vonatkozó minden fontosabb adat területi csoportosításban található meg, továbbá: különböző társadalmi, gazdasági fejlődésre jellemző adat segítségével bemutatja a megyék sorrendjét is.

Néhány problémáról

1. A statisztika megtörtént eseményeket, lezajlott folyamatokat, adott állapotot rögzít adatszerűen. Tehát már a múltról — még akkor is, ha ez a legközelebbi múlt — ad tájékoztatást. Itt is csak azokról a jelenségekről — persze ez korántsem kevés —, amelyek statisztikailag, számszerűleg jellemezhetők, vizsgálhatók. Ebből következik, hogy egy megye, vagy még inkább az ország egészére csupán statisztikai jelentések adatai alapján operatív és megelőző intézkedéseket nem lehet hozni. De nem is helyes egy megyei, területi statisztikai elemzéstől azt megkövetelni, hogy tegyen lehetővé, vagy „támasszon alá" „operatív" intézkedést. *A statisztikai információ nem pótolhatja az adott üzemről, termelőszövetkezetről szükséges helyzétismeretet.* Továbbá: egy, vagy néhány területi statisztikai adatból a legtöbb esetben aligha lehet egyértelműen kiolvasni a számszerűen leírt gazdasági, vagy társadalmi folyamatot meghatározó okokat, az esetleges negatív tendenciákat kiváltó tényezőket. Márpedig a statisztikai tájékoztatásban jelzett fő tendenciák ismerete mellett a helyzetismeret, a számszerűen nem rögzíthető tényezők mérlegelése, a jelenségek okainak beható tanulmányozása s nem utolsósorban a jövőbeni várható tendenciák, feladatok ismerete a feltétele minden megalapozott döntésnek, állásfoglalásnak.

2. Egy területről helyes képet rajzolni a statisztika eszközeivel csak akkor lehet, ha változatosak, rugalmasak az elemzés és a közlés eszközei. Lehetséges, hogy egy átfogó, ún. általános, vagy átlagos összegezett mutatószám segítségével kielégítően le-

het a jelenséget vagy folyamatot jellemezni, és a részletezettség elhagyása a feltétele a jelenség vagy a folyamat megismerésének. Más jelenségnél pedig akkor jár el a statisztikus helyesen, ha egyedi adatokat közöl és semmiféle összegezést, átlagosítást nem hajt végre. Ilyenkor az átlagszám nem fejez ki általános tendenciát, tehát a helyes megismerést nem segíti elő, hanem ellenkezőleg, megakadályozza azt, elleplezi a valóságos folyamatokat. Ha egy megyében például csak néhány nagy és jellegükben (a termelés s ennek anyagigényessége, a műszaki színvonal stb. szempontjából) eltérő ipari vállalat van, akkor ezek adatainak összegezésével nyerhető átlagszámok alapján a legtöbbször lehetetlen értékelni ezeknek a vállalatoknak a tevékenységét. Az összegezés, átlagolás ebben az esetben tehát félrevezető lehet. Helyes eredményre, következtetésre csak az egyedi megközelítés vezethet. Azt, hogy mikor, milyen módszerrel közelítik meg a jelenség leírását, a tárgy, a téma és a tényleges adatok természetének ismeretében döntik el a statisztikusok, a fenti követelményt tartva szem előtt.

3. Az általános áttekintéshez, a tendenciák helyes megítéléséhez gyakran nincs szükség teljes körű adatgyűjtésre. A jellemző, meghatározó egységek kiválasztása révén, más módszerrel végrehajtott összeírások segítségével kielégítő pontosságú adatokhoz jutunk. Gyakran az ún. teljességre való törekvés jelent nagy adminisztratív munkatöbbletet a kisebb egységeknél és a statisztikai apparátusnál. Azt is látni kell, hogy a statisztikai adatok pontosságának is van értelmes határa. Egy-két tizedes, százados különbség, eltérés az adatok között a megítélést többnyire nem változtatja meg.

4. *Még ma is gyakran lehet találkozni a részletezettség és a teljesség indokolatlan igényének olyan válfajával, hogy minél sűrűbb időközben, havonként, dekádonként, kéthetenként, ötnaponként várják, de lehetőleg a határnapot követő legrövidebb időn belül az adatokat.* Hallunk még most is olyan véleményekről, hogy egy adat elavult, ha azt mondjuk év vége után két-három hónappal kapjuk kézhez. Azt hiszem a következőket kell itt világosan látnunk: ma már nem annak megfelelően változtatjuk gazdaságpolitikánkat, elhatározásainkat, döntéseinket, hogy mi is történt a termelés tekintetében egy hónapban, vagy egy negyedévben. Kapkodással, gyors egymásutánban hozott s egymásnak éppen ezért is gyakran ellentmondó határozatokkal aligha lehet kiegyensúlyozott a gazdaságirányítás, eredményes a pártellenőrzés. Egy megye, egy vállalat — s vonatkozik ez az ország egészére is — sokkal nagyobb egység, mintsem egyik hónapról a másikra gyökeres változásokat lehetne érzékelni fejlődésében.

Gyorsan, hevenyészetten összecsapott, kellően nem ellenőrzött adatokból csak papírtenger lehet, és nem felelős tájékoztatás. Egyébként az adatszolgáltatók is tudják mindezt és ez esetben sokkal kisebb gondossággal állítanák össze az ilyenfajta jelentéseket.

5. Az elmúlt években több megyében előfordult, hogy a területi pártbizottság, vagy még inkább más intézmények, gyakran a pártbizottságra való hivatkozással, nemegyszer külön engedély nélküli adatgyűjtést hajtottak végre pártmunkaként. Az ilyen engedély nélküli információgyűjtés, statisztikázás felesleges.* Statisztikai adatgyűjtésekre van hivatásos apparátus, a beszámoló jelentések adatköre elég széles, abból minden fontos adat megismerhető. A központi párt- és kormányszervek a leghatározottabban felléptek és fellépnek a bürokrácia ellen, az adminisztráció csökkentése érdekében, és az elmúlt években többször kényszerültek határozott intézkedésekre. Szerencsére — az előbbiek nyomán — e jelenségek gyérülnek, de még korántsem mondhatjuk, hogy nagyon ritkák. *A legtöbb ilyen „adatgyűjtés" a termelőszövetkezeteket terheli. Éppen ezért a kormány a közelmúltban úgy határozott, hogy 1966-tól kezdve a termelőszövetkezetektől a mezőgazdasági irányító szervek csak a földművelésügyi miniszter, minden más intézmény pedig csak a Központi Statisztikai Hivatal elnökének engedélyével kérhet adatokat.* A megyei pártbizottságok sokat segíthetnek a bürokrácia csökkentéséért folyó küzdelemben, ha a leghatározottabban fellépnek területükön az engedély nélküli adatgyűjtések ellen.

6. *Sok a vita még ma is a tervteljesítés statisztikai mérése körül.* Álláspontunk ezzel kapcsolatban a következő: szocialista népgazdaságunkban tervgazdálkodás folyik. A statisztika egyik alapvető feladata, hogy rendszeresen megfigyelje, értékelje a tervben megfogalmazott célkitűzések megvalósítását. Ezt a követelményt csak sokoldalú elemzéssel lehet kielégíteni. Óvakodnunk kell attól, hogy értékelésünk csak arra egyszerűsödjön le, hogy minden jól van ezen a világon, ha a tervmutatók teljesítményszázaléka meghaladja a százat. Tervnek azt tekinthetjük, amit valamilyen felelős vezető testület, vagy intézmény jóváhagyott, lehetőleg a tervidőszak indulása előtt. Sokszor viszont nincsenek ilyen megyei tervek és leginkább ez jelenti a problémát. Ilyen esetben sem tartjuk helyesnek, hogy például összesítsük 5 vállalat, vagy 8 telephely különböző rendszerben kidolgozott, részben fel-

* Statisztikai összeírásokat csak engedéllyel lehet végrehajtani. Törvényeink előírásai szerint az engedélyezés joga a Központi Statisztikai Hivatal elnökét, a minisztereket, az országos szervek vezetőit illeti meg.

sőbb szervek által jóvá sem hagyott tervmutatóit, s azt tekintsük megyei tervnek, amihez mérjük a tervek teljesítését. Vagyis: nem vállalkozhat a statisztika a tervek utólagos gyártására és ne kényszerítsük, s még csak ne is ösztönözzük erre az egyes egységeket.

7. A statisztikától mi azt várjuk, hogy segítse a szocialista építés ügyét. Ehhez mindenekelőtt arra van szükség, hogy a megoldandó feladatokra irányítsa az elemzés során a fő figyelmet. Amikor a statisztikus az elért sikerekről, eredményekről számot ad, azokat bemutatja, mindig igyekszik a hibákra, a károkra is rámutatni. Úgy véljük — s erre biztat bennünket ma a párt vezetése is —, hogy ez a kritikus szemlélet, az ilyen elemzések adhatják a legnagyobb segítséget a hibák elleni küzdelemben a gazdasági vezetés s egyben a pártellenőrzés számára is. Ezeket a kritikus — természetesen, s ezt ismét hangsúlyozzuk, egyoldalúságtól, elfogultságtól mentes — elemzéseket kérje számon a területi pártbizottság a statisztikai apparátus dolgozóitól. Így a pártbizottságok követelményei, a statisztikai szervezet törekvései egy irányba hatnak, egymást kölcsönösen kiegészítik, ellenőrzik, s ez mind a pártellenőrzés, mind a statisztikai munka további eredményes fejlődését szolgálja.

Huszár István,
a Központi Statisztikai Hivatal
első elnokhelyettese

Az állami gazdaságokra vonatkozó politikai bizottsági határozat végrehajtása

Pártunk Politikai Bizottsága 1965. február 16-i ülésén megvizsgálta az állami gazdaságok helyzetét. Értékelte az utóbbi években elért eredményeket, rámutatott a gyorsabb és egyenletesebb fejlődést akadályozó hibákra. Meghatározta a következő évek fejlesztésének irányvonalát. Megállapította a PB, hogy a megyei és a járási pártbizottságok, a falusi pártszervezet az utóbbi években — a mezőgazdaság szocialista átszervezése során jelentkező nagy feladatok miatt — viszonylag keveset foglalkoztak az állami gazdaságok helyzetével, nehézségeivel. Az uzemi pártszervezetek munkájában is bizonyos lanyhulás mutatkozott ebben az időszakban. Ez — a felsőbb pártszervek más irányú elfoglaltsága miatt — jórészt a gazdaságok összevonása, a belső szervezet gyakori változtatása és a termelésben, a költséggazdálkodásban mutatkozó feszültségek miatt következett be.

A határozat fontos megállapítása, hogy az állami gazdaságok jelentősége a mezőgazdaság szocialista rendszerében a termelés korszerűsítése, a gazdálkodás színvonalának emelése és a központi árualapok növelése tekintetében a jövőben még inkább fokozódik. Ez a megállapítás nagyon lényeges, mert elősegíti néhány téves nézet tisztázását, továbbá megvilágítja az állami gazdaságok kommunistáinak, vezetőinek és minden dolgozójának felelősségét.

Az első eredmények...

Viszonylag kevés idő telt el a határozat megjelenése óta, mégis *jelentős fejlődés tapasztalható mind a termelés és költséggazdálkodásban, mind a gazdaságokban folyó politikai munkában.* A határozat alapján minden megyében és gazdaságban aktíva értekezleteket tartottak, amelyeknek őszinte, lelkes hangulata serkentően hatott a gazdaságok belső életére Az aktíva értekezleteken és az üzemi tanácskozásokon elfogadott határozatokat, valamint az ezek alapján kidolgozott munkaprogramokat a gazda-

ságok többségében az év folyamán megvalósították, illetve megvalósításuk érdekében határozott lépések történtek.

A Politikai Bizottság határozata előírta, hogy az állami gazdaságoknak a következő években mindenekelőtt a gazdálkodás színvonalát kell emelniök. A termelés mennyiségi fejlesztését, főként a hozamok gazdaságos növelése útján érjék el. Ennek érdekében fő feladat az üzemek vezetésének javítása, a belső szervezettség, valamint a termelési szerkezet tökéletesítése, illetve további szilárdítása.

Az elmúlt hónapok kedvezőtlen időjárása, a fertőző állatbetegségek és más súlyos elemi károk sokszor emberfeletti teljesítményekre késztették a mezőgazdaság és így az állami gazdaságok dolgozóit is. *Termelésük — a súlyos veszteségek ellenére is — előreláthatóan meghaladja az előző évit.* A tervezettnél több kenyérgabonát, cukorrépát, kendert, sertés- és baromfihúst, tojást stb. termeltek és értékesítettek.

Javult a gazdaságok tömeg- és szálastakarmány ellátása. Az abraktakarmányok termésátlaga is megközelíti a tervezettet. Ennek ellenére számos gazdaságban abrakhiány mutatkozik s nem kielégítő a szénafélék minősége sem. A gazdaságok a jövő évi változatosabb takarmánytermesztéshez szükséges vetőmagot viszont csaknem teljes egészében megtermelték. Ennek eredményeként a korábbi évekhez képest lényegesen kevesebb, exportra is alkalmas vetőmagot igényelnek a központi készletből. Állami gazdaságaink az ősz folyamán — a késői aratás ellenére — minden eddiginél több, jó minőségű kalászos vetőmagot bocsátottak a termelőszövetkezetek rendelkezésére.

Az általános fejlődés, a termelés bizonyos fokú stabilizálódása ellenére *egyes ágazatokban — főként a súlyos elemi károk következtében — jelentős elmaradás mutatkozik.* Nem teljesítik gazdaságaink az étkezési burgonya, tej, bor, szőlő, a gyümölcsfélék egy részének értékesítési előirányzatát. Az állatbetegségek következtében csökkent a gazdaságok tehén- és kocaállománya, a korábbi évekhez képest nagyobb arányú a szopós és növendékállatok elhullása. A száj- és körömfájás, a gyengébb takarmányellátottság és más üzemi okok miatt csökkent az egy tehénre jutó éves tejhozam is.

... és a további lehetőségek

A gazdaságokban rejlő lehetőségeket, az irányító munka javulását és nem utolsósorban a politikai élet élénkülését bizonyítják azok a biztató eredmények, amelyek az egyes munkák szervezésében és a műszaki színvonal emelkedésében tapasztalhatók. Az őszi vetéseket — a nyári munkák elhúzódása ellenére — időben elvégezték. Október 26-ig elvetették az őszi kalászosok

94%-át az előző évi 64%-kal szemben. A késői érés és a korai tél nehézségeket okozott a kukorica betakarításában, az istállótrágyázásban és a mélyszántások elvégzésében. Az állatállomány áttelelтetésének most jobbak az előfeltételei, mint a korábbi években. Ennek ellenére várható, hogy a korán beköszöntő téli időjárás további erőfeszítéseket követel a gazdaságok vezetőitől és az állattenyésztés dolgozóitól.

Előírta a határozat azt is, hogy a termelés szerkezetét úgy kell kialakítani és megszilárdítani, hogy *már a közeli években összhangba kerüljön az állatlétszám és annak igényei, valamint a gazdaságok takarmánytermelése.*

Már az 1965. évi terv kidolgozása és végrehajtása során is történtek hatékony intézkedések a termelési szerkezet javítása, elsősorban a szilárd takarmánybázis megteremtése érdekében. Az állatlétszám stabilizálása, ezen belül a kocalétszám kisebb mértékű csökkentése, a takarmánytermő terület növelése, szerkezetének javítása — a nagyobb hozamot és takarmányértéket biztosító kultúrák területi arányának fokozása útján — jelentős kezdeti lépésnek tekinthető. Az 1966. évi gazdálkodás jó előkészítése még fokozottabb lehetőségeket nyit a gazdaságok számára, ezek kihasználása az egyik legfontosabb soron levő feladat. A tervezés során feltétlenül szem előtt kell tartanunk, hogy a takarmánynövények vetésterületének nagyobb arányú növelésére az esetek többségében nincs lehetőség. Viszont *csaknem minden gazdaságban nagy tartalékok vannak a hozamok növelését biztosító korszerű agrotechnikában és a betakarítási, tárolási veszteségek csökkentésében, a takarmányok előkészítésében és felhasználásában stb.*

A munkacsúcsok leküzdéséért

A határozat alapján a sok gondot és veszteséget okozó őszi munkacsúcs csökkentése végett a harmadik ötéves terv időszakában be kell fejezni a kukorica, a burgonya, a cukorrépa betakarításának komplex gépesítését.

Számos gazdaság már 1965-ben is jó eredményeket ért el a kukorica gépi betakarításában.

A Veszprémi, a Kaposvári, Bábolnai. Lajta-Hanságí, Bólyi, Bikali, Hidasháti, Felsőnyomási és több állami gazdaság vezetőinek és dolgozóinak jó munkáját dicséri, hogy a vetésterület túlnyomó részén géppel takarították be a termést. *Korszerű betakarítási, szárítási és tárolási módszereket dolgoztak ki. Gondos és előrelátó szervezéssel biztosították a gépek jó kihasználását, csökkentették a betakarítási és tárolási veszteségeket.* Eredményeként kimagasló teljesítmények születtek a gépi kukorica-betakarítási versenyben. Az élenjáró kombájnosok és traktorosok — a kedvezőtlen érési állapot és az esős időjárás ellenére — az elmúlt őszön

gépenként minden eddiginél nagyobb mennyiségű kukoricát takarítottak be. A Veszprémi ÁG kombájnosai közül például Sági Vilmos 71, Nagy László 69, Sági Sándor 54 vagon szemes kukoricát takarított be. Nem véletlen, hogy az állami gazdaságok négy legnagyobb teljesítményt elért kombájnosa közül három a Veszprémi ÁG dolgozója. Az ötven legjobb kombájnos tizenhárom, a csőtörő gépek versenyében a 42 legnagyobb teljesítményt elért traktoros tíz gazdaság dolgozói közül került ki. Ha az állami gazdaságok rendelkezésére álló valamennyi kukorica betakarítógép elérte volna a versenyben értékelt legkisebb teljesítményt, akkor a gépi betakarítás aránya 50—55%-os lett volna a tényleges 24%-kal szemben. Ennek a jelentőségét csak sok millió forintos összeggel lehetne kifejezni.

A jó eredmények mellett a gazdaságok egy részében — gyakran szubjektív okok miatt — rendkívül alacsonyak voltak a teljesítmények, vagy éppen munka nélkül álltak a gépek. A gazdasági vezetők, de a pártszervezetek sem léptek fel ezzel a maradi szemlélettel szemben. Helyenként a munkaerő helyzetben mutatkozó átmeneti javulás is hozzájárult ahhoz, hogy az üzemek vezetői a könnyebbnek látszó megoldást válasszák. A részes betakarítás ma még jelentős munkaerőt biztosít egyes vidékeken a gazdaságoknak. Ezt a megoldást alkalmazni is kell, amennyiben gépek hiányában másként nem lehet időben elvégezni a betakarítást. A gépesítést, a rendelkezésre álló eszközök hasznosítását azonban ez nem akadályozhatja. *A gazdaságok vezetőinek és dolgozóinak vállalniok kell az új technika bevezetésével járó nehézségeket, mert csak így lehet a problémát véglegesen megoldani.* A burgonya gépi betakarításánál is hasonló tapasztalatok voltak. Ez évben 26 gazdaság kapott korszerű betakarító gépeket, többségük jól ki is használta. Voltak azonban olyan üzemek is, ahol a gépek munkáját nem készítették megfelelően elő, rosszul szervezték a betakarítási munkát, így a gépek teljesítménye alacsony volt.

A rosszul felfogott takarékosság

Egyes gazdaságok a takarékosságra való hivatkozással nem használták aratáskor a bálázó gépeket, csökkentették a vegyszeres gyomirtás területét, a korábbi évekhez képest kevesebb műtrágyát használtak fel. Nem hordták ki időben a juhhodályokból a trágyát, hogy a rakodási költséget megtakarítsák, emiatt a büdössántaság lépett fel a nyájakban. A segédüzemági költségek csökkentését helytelenül a szükséges talajmunkák elhagyásával próbálták elérni. Így persze gyengébb lett a vetések minősége, ami csökkenti a jövő évi termést. Ez a helytelenül értelmezett „takarékosság" megbosszulja magát, mert károsan hat a terméseredményekre, s így a

pillanatnyilag megtakarított költség a későbbiek során alaposan megnöveli az önköltséget.

Az ilyen káros szemlélet ellen csupán központi intézkedésekkel nem lehet harcolni. Nagy szükség van a helyi erőkre — a pártszervezetekre, üzemi bizottságokra, kommunistákra, szakemberekre —, hogy minden káros irányzatot idejében leküzdjenek. Meg kell győzni mindenkit, hogy népgazdaságunknak tényleges és nem látszateredményekre van szüksége. *Ennek fő módszere a pontos számításokkal, kísérletekkel, szakmai és politikai érvekkel folytatott felvilágosító munka.* Az ésszerű takarékos gazdálkodás a népgazdasági és üzemi érdekek állandó szem előtt tartását és összehangolását, a dolgozók helyes irányú anyagi ösztönzését jelenti, éppen ezért széles körű politikai, közgazdasági és műszaki ismereteket követel az üzemi vezetőktől.

Ez a probléma napjainkban azért jelentkezik élesebben, mert az előző évek gyakran irreális termelési célkitűzései nagyobb — sokszor indokolatlanul magas — költségráfordítást követeltek. A jelenlegi tervekben szereplő reálisan elérhető termelési előirányzatok — helyesen — a takarékosabb költséggazdálkodásra ösztönzik az üzemek vezetőit. Sokszor előfordul azonban, hogy a megszokottság, vagy a kellő tapasztalatok hiányában egyes vezetők helytelen döntéseket hoznak, olyan kiadásokat sem engedélyeznek, amelyek később bőségesen megtérülnének.

Összefoglalva: az állami gazdaságok előtt álló legfontosabb feladat a gazdálkodás állandó fejlesztése, a hozamok gazdaságos növelése, a rendelkezésre álló eszközök maximális kihasználása útján. Ennek megfelelően *az erőfeszítéseket döntően a termelékenységi mutatók javítására kell összpontosítani.* A területegységre, az egy állatra jutó hozamokat kell emelni úgy, hogy ezáltal a munka termelékenysége nőjön, az önköltség pedig csökkenjen.

A beruházási eszközök hasznosítása a gazdaságosabb termeléshez vezessen — írta elő a határozat. Ennek érdekében a központilag biztosított kereteket elsősorban az épülő nagy állattartó telepek mielőbbi befejezésére és komplettírozására, továbbá a termőre forduló szőlő- és gyümölcstelepítések járulékos és kiegészítő beruházásainak gyorsabb ütemű megvalósítására kell fordítani. Valamint a már elhasználódott létesítmények rekonstrukciós felújítására. Ebből az alapelvből kiindulva, gazdaságaink a felhasznált keretek többségét már 1965-ben az épülő 74 nagy tehenészeti telep kiegészítő épületeinek, víz-, villanyhálózatának, valamint úthálózatának kiépítésére fordították. Jelentős az épülő korszerű nagy sertés- és baromfitelepek komplettírozására, mielőbbi teljes befejezésükre fordított összeg is. Ebben az időszakban tehát nem új termelő kapacitásokat létesítenek gazdaságaink, ha-

nem a meglevőket fejezik be, komplettírozzák, korszerűsítik, illetve a teljesen elhasználódottakat pótolják. Ez különösen az állattenyésztési beruházásokra vonatkozik. Eredményeként máris növekszik ezeken az új telepeken az egy állatra jutó hozam, javul a takarmányok hasznosítása, termelékenyebbé válik a munka. Ezekkel a beruházásokkal egyszersmind korszerű munkakörülményeket teremtenek gazdaságaink az állattenyésztési dolgozók számára. Ez utóbbi a nehéz munkaerő helyzeten is sokat javíthat. Természetesen az állattenyésztés összes gondját nem lehet mindenütt egyszerre megoldani. Addig is, amíg az egyes gazdaságokban a rekonstrukciós tervek megvalósulnak, a gazdaságok vezetői *a helyi lehetőségek jobb kihasználásával javítsák a munkafeltételeket.* Ebben a munkában elengedhetetlenül fontos a szakszervezeti bizottságok aktív közreműködése.

Tapasztalható az is, hogy egyes gazdaságok elhanyagolják az épületek, és más berendezések karbantartását, szükséges felújítását. Ezzel kívánják pénzügyi eredményeiket javítani. E káros gyakorlat nem egy gazdaságot állított már nehéz helyzet elé az elmúlt években. Az irányító szervek ellenőrző tevékenységét ezen a téren is a pártszervezetek felvilágosító és szervező munkájának kell kiegészítenie, hogy az ilyen káros tendenciák ellen eredményesen lehessen harcolni.

A helyi vezetők önállósága

Az állami gazdaságok irányításának rendszerét úgy kell fejleszteni — mondta ki a határozat —, hogy tovább növekedjen a helyi vezetők önállósága, jogköre és természetesen a felelőssége is.

Az utóbbi két évben az üzemi szervezet kialakításában egyre inkább érvényesül a területi elv, a vezetők közelebb kerülnek a dolgozókhoz, jobban megteremthető a főágazatok összhangja stb. Ezeknek az intézkedéseknek a hatására javulás mutatkozik a termelési fegyelemben és a munkafegyelemben is.

Kezdeti, de határozott lépésnek kell tekinteni, hogy a Földművelésügyi Minisztérium az 1966. évi tervek elkészítése során a korábbi 26 kötelező tervmutatóval szemben csupán 13-at írt elő a gazdaságok számára. Az üzemi önállóságot növeli továbbá az is, hogy az előző években kialakult gyakorlattal szemben a nem kötelező cikkek értékesítésére nem adott ki „számítási" anyagot a minisztérium. Ezeknek a termékeknek a termelését a vállalatok és az állami gazdaságok közötti szerződések szabják meg. Ez a módszer további lehetőséget biztosít a termelés legésszerűbb elhelyezése, az adottságok jobb kihasználása, a kiegyensúlyozott termelés-szerkezet mielőbbi megteremtése tekintetében. Ez a rendszer a vállalatok és a gazdaságok vezetői részéről nagy körültekintést, a népgazdasági érdekek feltétlen szem előtt tartását és a

kölcsönös érdekek figyelembe vételét követeli meg. Az új tervezési módszer bevezetése mind a két részről gondosabb kalkulációt, rugalmasabb ügyintézést, szorosabb együttműködést igényel. Pártszervezeteink szerepe ezen a téren is növekszik. Találják meg a módját, hogy az esetleges ellentéteket megszüntessék és a népgazdasági érdekeket maradéktalanul érvényesítsék.

Az irányítási rendszer továbbfejlesztése a következő hónapokban minden bizonnyal újabb központi intézkedések kiadását teszi szükségessé. Nagyon fontos, hogy ezeket alaposan megismerjék és megismertessék a beosztottakkal, valamint az új helyzetnek megfelelő munkastílust mielőbb kialakítsák. *Az önállóbb gazdálkodás megvalósítása nemcsak a gazdasági vezetők felelősségét fokozza, hanem egyben a pártszervezeteket is nagyobb feladatok elé állítja.* Növeli a pártszervezetek ellenőrző tevékenysége iránti igényt, magasabb szintű politikai és gazdaságszervező munkát követel. A dolgozók közötti aktívabb politikai felvilágosító munka, az anyagi érdekeltség elvének fokozottabb megvalósítása; a sikeres előrehaladás elengedhetetlen feltétele. Ezért mondja ki a határozat, hogy a pártszervezetek tevékenyebben vegyenek részt a gazdálkodás ellenőrzésében. A gazdaság belső szervezetének megfelelően szervezzék át az alapszervezeteket, fokozzák önállóságukat. A szakszervezeti bizottságok munkájának javításával is emeljék a munkaverseny és a termelési tanácskozások színvonalát.

Kopátsy József,
FM Állami gazdaságok
főigazgató-helyettese

A minősítés mint nevelőeszköz

A káderek nevelése fontos szerepet tölt be társadalmunk valamennyi területén. Nevelésunknek sokféle eszköze és módja van, egyik a rendszeres minősítésük.

Ma már kádermunkában is érvényesülnek azok az elvek és módszerek, amelyek általában a pártmunkát jellemzik. S ennek alapján végét vetették a korábbi hibáknak, a bizalmatlanságnak, a titkolódzásnak és az emberek papírok alapján történő megítélésének. S egyre inkább a bizalom, az őszinteség légköre, a végzett munka és a magatartás szerinti elbírálás jellemzik a kádermunkát.

A minősítések új rendszerét éppen ezért örömmel üdvözölték a dolgozók, hiszen így módjuk van megismerni a róluk alkotott véleményt és egyben *segítséget kapnak hibájuk kijavításához.* Mindez növeli a biztonságérzetüket, munkakedvüket, s egyben segíti fejlődésüket, jellemformálásukat is. Természetesen a minősítés ezt a szerepet csak akkor töltheti be, ha alapos, körültekintő, valamennyi fontosabb tulajdonságot rögzíti, hű tükörképet ad. Ma már a káderanyagok jelentős része olyan jellemzéseket tartalmaz, amelyek elősegítik a minősített nevelését, fejlődését.

A jó minősítés hatása

Számtalan példát lehetne elmondani a valóságnak megfelelő minősítések hatásáról. Különösen nagy szerepe van a magatartás terén mutatkozó jellembeli hibák javításában, de gyakran a munkát zavaró, helytelen nézetek, vélemények megváltoztatásában is. Az egyik textilüzem igazgatója elmondotta, hogy a vállalatuknál történt átszervezés előnyei nehezen bontakoztak ki, jórészt azért, mert nem mindenki értette meg a jelentőségét s így nem is támogatta azt megfelelően. A minősítésekben őszintén feltárták ezeket a hiányosságokat. Az írásban rögzített vélemény is hozzájárult a szemlélet megváltozásához és ez ma már az eredményekben is mutatkozik.

Egy másik üzemben néhány vezető kezdett túlzottan türelmetlen lenni, ingerült, goromba volt beosztottaival. A minősítések helyesen *nemcsak a jelenséget, hanem az okokat is feltárták*, s ezek segítségével sikerült változtatni ezeknek az embereknek a magatartásán. Az alapos, körültekintő, őszinte vélemény eredménye ebben az esetben sem maradt el.

Hasonló példákat lehetne felsorolni a minősítések nevelő hatásáról. Arról, hogy az időben feltárt és szóvá tett negatív tulajdonságok és hibák hogyan segítettek a felületesség, nemtörődömség, az anyagi előnyök hajszolása és még jónéhány hasonló helytelen tulajdonság megszüntetésében.

A minősítések csak akkor lehetnek alaposak és ennek alapján nevelő hatásuk is csak úgy jó, *ha nem egy, hanem tobb ember kollektív véleményét tartalmazzák.* Csak így válnak valóban hű tükörképpé és egyben mentessé a szubjektív, egyoldalú megítéléstől. Az a kollektíva, amely közvetlenül a munkában ismeri meg az embert, csak az tud igazán segíteni a meglevő hibák megszüntetésében.

Elmondhatjuk, hogy ma már mind több helyen felismerték a minősítések nevelő hatását, jellemformáló szerepét és valóban egyik nagyon fontos eszköznek tekintik.

Találkozunk azonban még meg nem értéssel, helytelen gyakorlattal is. Egyesek csak „szükséges rossznak" tekintik a minősítéseket. Elkészítik, mert utasítást kaptak rá. Az ilyen minősítések rendszerint csak általánosságokat tartalmaznak („a munkához való viszonya jó" vagy „rendes ember" stb.)

Az egyoldalú értékelések

Tapasztalhatók helyenként egyoldalú értékelések is, amikor csak a jó tulajdonságokat, vagy csak a hibákat rögzítik, attól függően, hogy kinevezésre, vagy leváltásra készítették-e. A felületes és az egyoldalú minősítések nem segítik a káderek nevelését, sőt gyakran károsan hatnak a további fejlődésükre. Ha például „elhitetjük" valakivel, hogy „tökéletes" ember, *konnyen elbizakodottá, önteltté tehetjük*, nem küzd a saját hibái ellen — esetleg meg sem látja azokat — s a hibák még tovább fokozódnak. Hasonló következményekkel járhat, amikor álhumanizmusból, vagy rosszul értelmezett „baráti" elnézésből nem tárjuk fel a magatartásbeli, jellembeli fogyatékosságokat. Aminek következménye az esetek többségében az, hogy előbb vagy utóbb leváltásra kerül a sor, mert nem csökkennek, hanem növekednek a fogyatékosságok és végül is az adott munkakör betöltésére alkalmatlanná válnak a káderek.

A felületes minősítés azonban nemcsak az egyénre van romboló hatással. Az elnézés, az álhumanizmus kárt okoz a közösség-

nek is, ami nem lehet közömbös egyetlen vezető, egyetlen közösség előtt sem.

Nem vezet eredményhez a másik véglet sem, — bár ez ritkábban fordul elő — amikor a minősítés csak negatív tulajdonságokat, hibákat tartalmaz. *Nehezen képzelhető el, hogy valakinek csak rossz tulajdonságai, hibái vannak.* Ha pedig elhallgatjuk az eredményeket, a pozitív tulajdonságokat, akkor könnyen kishitűséget, az önbizalom és a munkakedv elvesztését idézhetjük elő.

Nem szabad azonban a minősítést az emberek nevelése egyetlen eszközének tekinteni. Nem mondhatunk le a napi feladatok végzése közbeni nevelésről sem. *Nem elég 2—3 évenként feltárni a hibákat,* szükséges rövidebb időközönként értékelni az elvégzett munkát, megbeszélni és egyben segíteni a fogyatékosságok kijavításában. Ilyen gyakorlat mellett az írásos vélemény nem okoz meglepetést a minősített számára. S mód van arra, hogy nem egy-egy kiragadott mozzanatot, hanem az adott időszakban elért fejlődését tükrözze.

A minősítés nem önmagáért készül, hanem az egyén nevelése, jellemformálása érdekében. Ezt a szerepet pedig csak akkor töltheti be, ha az írásban rögzített vélemény a munka közbeni rendszeres foglalkozás eredményeként születik és tulajdonképpen annak összegezése.

Legjobb módszer az emberség

Hiba lenne a minősítések aláírását mechanikus, adminisztratív aktusnak tekinteni. Több helyen tapasztalható olyan gyakorlat, hogy elegendőnek tartják a formális aláíratást, vagy le sem ülnek az illetővel, hanem egyszerűen elküldik neki a jellemzést aláírásra. Ez a bürokratikus „kényelmes" módszer semmibe veszi az elvtársi beszélgetés adta lehetőséget és kényszeredetté, komolytalanná vagy éppen kizárólagossá teszi a nevelésnek ezt az eszközét. Éppen ezért szükségtelen bizonygatni, hogy az ilyen eljárás milyen káros hatást vált ki, s mennyivel eredményesebb, ha a minősített nem csak „tudomásul veszi" a róla leírtakat, hanem egyet is ért azzal. Sokkal mélyebb nyomot hagy egy ilyen elvtársi beszélgetés, mert útmutatást, egyben nagyobb biztosítékot is ad a hibák kijavításához.

Helytelen az is, ha ferde szemmel néznek arra, aki a minősítés egy-egy megállapításával nem ért egyet, vagy vitatkozik. *Mindenkinek jogában áll, hogy ellenvéleményét ráírja a jellemzésre,* ezért nem helyes bárkit is elmarasztalni ilyen esetben.

Érdemes megemlíteni azt is, hogy gyakran a kiegészítő minősítések mechanikusan ismételgetik a már előző évben leírtakat. Nem veszik figyelembe azokat a változásokat, fejlődést, amelyek a káder magatartásában, tulajdonságaiban bekövetkeztek. Esetén-

ként nehezen szabadulnak egy-egy jelzőtől is („hirtelen természetű", „türelmetlen" stb.) — ami jellemző volt egy adott időszakban, az nem biztos, hogy élete végéig így marad. Az emberek változnak elsősorban pozitív, de esetenként negatív irányban is és helyes, ha a minősítések tükrözik ezt a valóságos fejlődést.

A negatív tulajdonságok, a hibák feltárása szükséges, és elengedhetetlen a nevelésnél, káros azonban, ha annak kijavítása után még mindig „felhánytorgatják" azokat. A kiegészítő minősítés csak akkor segíti a káderek fejlődését, ha tükrözi a változást, előrelépést. Természetesen ez vonatkozik a negatív irányú változásra is.

Kétségtelen, hogy nem könnyű feladat olyan jellemzést elkészíteni, amely hűen és mozgásában tükrözi egy ember sokoldalú tulajdonságait. Nagy tapasztalattal, felelősségtudattal kell rendelkezni, nem utolsósorban az ember alapos ismeretét is igényli a minősítő részéről. De megéri a fáradságot, mert busásan megtérül a káderek fejlődésében és a munkában. Helyes, ha gazdasági vezetőink fokozottabban támaszkodnak ebben a munkában a pártszervezetekre, a személyzeti vezetőkre és — ahol arra lehetőség van — a szűkebb kollektívára is.

Összegezve, elmondhatjuk tehát, hogy nem szabad lebecsülni, de túlértékelni sem, vagy éppen kizárólagossá tenni a minősítést, mint nevelőeszközt. Éljünk vele úgy, hogy valóban segítőeszköz legyen és nem egy „szükséges rossz", amint azt még néhányan értelmezik.

Gajda László,
az MSZMP Központi Bizottsága PTO munkatársa

Az értéktörvény érvényesülése a szocializmusban

Miért létezik az értéktörvény a szocializmusban?

Több szocialista országban — köztük hazánkban — napirenden van a tervgazdaság rendszerének továbbfejlesztése, a gazdasági mechanizmus megreformálása. Ez azt a célt szolgálja, hogy a mainál *hatékonyabb* gazdasági mechanizmussal a jövőben jobban kihasználjuk a szocializmusban rejlő lehetőségeket, a gazdasági növekedés meggyorsítására, a társadalmi szükségletek teljesebb, magasabb fokú kielégítése érdekében.

A gazdasági mechanizmus reformájának sikere nagyban azon múlik, hogy mennyire tudjuk az áruviszonyok kategóriáit, az értéket, az értéktörvényt, a jövedelmezőséget, a piacot stb. megismerni és gyakorlatilag milyen sikerrel tudjuk azokat a tervgazdálkodás szolgálatába állítani.

Az áruviszonyok hatékony felhasználásával kapcsolatban elméletileg két fontos kérdés igényel választ: a) Az árutermelés, köztük elsősorban az értéktörvény kategóriái, miért léteznek a szocializmusban? b) Létezésük, érvényesülésük összeegyeztethető-e a szocialista társadalom érdekeivel, szolgálhatják-e azokat?

Az értéktörvény az árutermelés törvénye. Olyan körülmények között létezik, illetve érvényesül, ahol a termelők, a társadalmi munkamegosztás rendszerében gazdaságilag elkülönülnek egymástól, ezért munkájuk értékalkotó, a köztük levő gazdasági kapcsolatokat pedig a termékek adás-vétele közvetíti. A szocialista társadalmi munkamegosztásban — bár alapvetően különböző jelleggel, mint a kapitalizmusban — fennáll a gazdasági elkülönülés, a szocializmus árutermelő társadalom, ezért a szocialista termelésben objektíve létezik, érvényesül az értéktörvény, léteznek, érvényesülnek más értékkategóriák is. Ezt a körülményt figyelembe kell venni a szocialista gazdaság irányítási formáinak, módszereinek, intézményeinek kialakításakor, egyszóval a szocializmus gazdasági

mechanizmusának létrehozásánál és továbbfejlesztésénél. Milyen követelményt támaszt az értéktörvény érvényesülése? Lényegében azt, hogy *a termékeket (árukat) a társadalmilag szükséges munka arányában termeljék, az áraránvok pedig feleljenek meg az értékarányoknak.* Az árukat akkor termelik a társadalmilag szükséges mennyiségben, amikor az áruk kínálata és kereslete értékarányos áron kerül egyensúlyba.

Az értéktörvény funkciói és érvényesülésének sajátosságai

Az értéktörvény az alábbi funkciókat tölti be:
a) Az adott társadalom gazdasági törvényeivel *együtt* kisebb-nagyobb mértékben, tervszerűen vagy spontánul szabályozza a társadalmi termelést.

b) A termelésben részt vevőket a társadalmi munkával való takarékosságra ösztönzi.

A fentiek mellett az értéktörvény a magántulajdonosi árutermelésben nagyobb, a szocializmusban pedig kisebb mértékben, főképpen a mezőgazdaság szövetkezeti szektorában *differenciálja a termelőket.* (A különböző szövetkezetek adottságaik miatt eltérő jövedelemre tesznek szert, ez hatással van a munkaegység nagyságára és a termelés bővítésének lehetőségére is.) Az értéktörvény fenti funkciói az egységes árutermelő társadalmakban (e helyen a kapitalizmusra és a szocializmusra gondolunk) *sajátos módon* és sok vonatkozásban *eltérő következményekkel* jutnak érvényre.

A *kapitalizmusban* az értéktörvény spontán módon, utólagosan az áraránvokon keresztül szabályozza a termelést. Itt az érték, illetve a termelési ár körül ingadozó piaci ár minden termelő számára jelzi, hogy a különböző áruk milyen nagyságú profittal adhatók el. Változatlan feltételek esetén pedig az egyes tőkés úgy növelheti profitját (extraprofitot érhet el) ha üzemében takarékoskodik a munkával, ha kisebb költséggel termel, mint a társadalmi átlagköltség. A tőkés ennek megfelelően arra törekszik, hogy a termelési ráfordítások csökkentésével, illetve tőke átcsoportosítás alapján, minimális tőke (munka) ráfordítással a profit maximumát érje el. A tőke áramlása és az árak mozgása azzal jár, hogy bizonyos termelési ágak termelése meggyorsul, másoké mérséklődik, vagy jelentősen visszaesik. Ahol az ár jelentősen az érték vagy módosult formája fölé emelkedik, ott a termelők számára érdekeltség mutatkozik a termelés fokozására, mert ott nő a profit. Ott pedig, ahol az ár jelentősen érték alatt van, ott a termelés mérséklődik vagy jelentősen csökken, a profit csökkenése következtében. Így a kapitalizmusban az értéktörvény a legjövedelmezőbb nemzetgazdasági ágak fejlesztésére ösztönöz. Ugyanakkor a kapitalizmusban az értéktörvény, a tőkés gazdaság mozgástörvényeivel *együtt* spontán módon az aránytalanságokon keresztül szabályozza

a bővített újratermelés arányait. Ez elkerülhetetlenül *a termelés aránytalanságainak kiéleződésére, termelési anarchiára, a társadalmi munkával való pazarlásra vezet.*

A szocialista gazdaságban az értéktörvény lényegében tervszerű folyamatban jut érvényre, mivel a bővített újratermelést a tervszerűség jellemzi. A szocializmusban az értéktörvény érvényesülésének egyik legfőbb sajátossága, hogy fővonásaiban megszűnik *érvényesülésének spontán jellege.* A termelési eszközök társadalmi tulajdona, a gazdasági élet párt- és állami irányítása megadja a lehetőséget arra, hogy az értéktörvényt tudatosan és tervszerűen használjuk fel a szocialista gazdaság fejlesztésére, a szükségletek teljesebb kielégítése érdekében.

Az értéktörvény és a szocializmus többi gazdasági törvényeinek érvényesülése

Az értéktörvény a szocialista gazdaságban nem egyedül szabályozza a termelést. A termelés szabályozásában résztvesznek a szocializmusban működő összes gazdasági törvények. Így a szocializmus gazdasági alaptörvénye, a népgazdaság tervszerű fejlődésének törvénye, a munka szerinti elosztás törvénye és más gazdasági törvények.

Az értéktörvény helyének tisztázása érdekében arra is rá kell mutatnunk, hogy *a szocializmusban összhangot lehet teremteni a szocializmus sajátos törvényei és az értéktörvény követelménye, az értéktörvény követelménye és az egész társadalom érdeke között.* A szocializmusban a termelés közvetlen célja a szükségletek kielégítése. A dolgozó tömegeknek alapvető érdeke fűződik ahhoz, hogy a termékeket a társadalmilag szükséges munka arányában termeljék és az érték arányában cseréljék. Ilyenkor emelkedik a munka termelékenysége, gazdaságosabb lesz a termelés, következetesebben érvényesülhet a munka szerinti elosztás törvénye stb.

A szocializmusban alapvető érdek fűződik ahhoz is, hogy a termékek előállításához *társadalmilag szükséges munka mennyisége rendszeresen csökkenjen,* hogy messzemenően megvalósuljon a társadalmi munkaidővel való takarékosság. Természetesen a munkaidővel való takarékosság sem egyetlen törvény, ez esetben az értéktörvény működésének eredménye a szocializmusban. A szocializmus gazdasági viszonyai között a tervgazdálkodás, az összes gazdasági törvények működése, ha hozzáértően érvényesítik azokat, a társadalmi munkával való takarékosságot eredményezi. *A szocializmusban azonban az értéktörvénynek nagy szerepe van a társadalmi munkával való takarékosságban.* Az értéktörvény tartalmának megfelelő termelési arányok s az ezt helyesen tükröző árarányok kiinduló pontot képeznek a gazdasági tisztánlátáshoz, a társadalom számára legelőnyösebb gazdasági döntésekhez. Alapul

szolgál például ahhoz, hogy milyen beruházást részesítsünk előnyben, megmutatja, hogy a népgazdasági terv keretében milyen termékek, termékcsoportok termelése gazdaságosabb, jövedelmezőbb. A munkaráfordítások és az árbevétel egybevetése tükrözi a gazdasági munka hatásfokát. Az értéktörvénynek megfelelő árak anyagi érdekeltséget váltanak ki a holt munka és az eleven munkával való takarékosság tekintetében. A megfelelő árszínvonal, illetve árarány ösztönzőleg hat az eszközök jó kihasználására, a műszaki fejlesztésre, az anyagtakarékosságra stb. Mindez azt mutatja, hogy az értéktörvény a szocializmusban úgy konkretizálódik, mint a társadalmi munkával való takarékosság törvénye. Az értéktörvény tartalmával ellentétes és indokolatlan termelési arányok és árarányok pedig, a társadalmi munka pazarlását eredményezhetik.

Ily módon *az értéktörvény működése a szocializmusban összeegyeztethető a tervszerűséggel, a szükségletek lehető legteljesebb kielégítésével, a gazdaságos és jövedelmező termeléssel.* Ezek szolgálatába állíthatók és kell hogy álljanak. Éppen ezért a szocializmusban nem azt a szemléletet kell előtérbe állítani, ami az értéktörvény és általában az értékkategóriák korlátozására késztet. *A szocializmusban általánossá kell válni annak a közgazdasági szemléletnek, miszerint az értékkategóriák a szocializmusban szükségesek és a tervgazdálkodás szolgálatába állíthatóak.* Van elég tapasztalatunk arra, hogy komoly károkat okoz a népgazdaságnak, ha a gazdaságpolitikában és a szocializmus gazdasági mechanizmusában nem számolunk az értéktörvénnyel, az értékkategóriákkal. Nincs viszont elég tapasztalatunk a téren, hogy hogyan kell az értéktörvényt a szocialista társadalom érdekeinek megfelelően érvényesíteni. Ennek elméleti kidolgozása és a gyakorlatban történő bevezetése most van napirenden. A Központi Bizottság előzetes tájékoztatója alapján ma már látható az értékkategóriák felhasználásának szükségessége és fő módja.

Az értéktörvény érvényesülése a népgazdaság távlati fejlődésében

A népgazdaság távlati fejlődésének ütemét és szerkezetének alakulását elsősorban a beruházások nagysága határozza meg. A beruházási javak elosztását azonban *nem lehet kizárólagosan az értéktörvény alapján meghatározni. A termelőerők fejlődésének* vannak például olyan technikai összefüggései, amelyek nem közvetlenül a termelési viszonyokhoz kapcsolódnak. Így például azt a tényt, hogy az automatizálás hogyan vonja maga után a műszeripar, a vegyipar fejlődését vagy a villamos energia termelését, nem lehet az árból vagy a jövedelmezőségből megmagyarázni. A beruházási javak felhasználásánál tekintettel kell lenni a *honvédelmi szükségletre* is. Továbbá a fontosabb szükségleteket előnyben részesítjük és elsősorban oda ruházunk be,

Azonban úgy véljük, hogy ha korlátozottan is, de az értéktörvényt a népgazdaság távlati fejlődése során is érvényesíteni kell. Ez főképpen abban kell hogy kifejezésre jusson, hogy azokat a beruházásokat szorgalmazzuk, amelyek a jövőt illetően a legnagyobb jövedelmet, a legtöbb nemzeti jövedelmet eredményezik.

Az értéktörvény érvényesülése az adott erőforrások között

A gazdasági élet fontos követelménye, hogy összhang legyen a termelés és a szükséglet, illetve az áru kínálata és kereslete között. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy a gazdasági élet, ha a termelést részletes utasításokkal szabályozzák, nem tud rugalmasan alkalmazkodni a szükségletek változásához. E tekintetben is teret kell engedni az értéktörvénynek, a piaci viszonyoknak. Ahhoz azonban, hogy ez megtörténhessen, legalábbis az alábbiak szükségesek:

— A központi piackutatás mellett szükséges, hogy a termelő vállalatok közvetlenebb kapcsolatban legyenek a piaccal, hogy időben tudjanak reagálni a szükségletek szerkezetében végbemenő változásokra.

— Szükséges az is, hogy a szocialista vállalatok nagy önállósággal rendelkezzenek a tekintetben, hogy saját maguk döntsék el, hogy a termelés tényezőit milyen termékek termelésére használják fel. Ez viszont azt követeli, hogy: a) a vállalatok tevékenysége az eddiginél fokozottabban alapuljon a jövedelmezőség elvén, b) a vállalatoknak lehetőségük legyen arra, hogy jövedelmükből önállóan — bizonyos határok között — beruházhassanak, hiszen a termelési apparátus átállítása kiadásokkal jár. (Új gépek beszerzése, más nyersanyagok vásárlása, kvalifikáltabb munkaerők alkalmazása stb.).

— Végül szükség van a rugalmas árrendszerre, amely jól köti össze a termelő és az értékesítő vállalatok tevékenységét. Rövid távon a rugalmas árrendszer megfelelő információt képes nyújtani ahhoz, hogy milyen változást kell a termelés szerkezetében eszközölni annak érdekében, hogy a termékösszetétel összhangban legyen a kereslettel. Ha az árrendszer merev, ha elszakad a piaci viszonyoktól, ha pl. nem reagál a kereslet változására, akkor nem informálhat arról, hogy milyen irányba kell a termelés adott szerkezetét tökéletesíteni.

Az értéktörvény érvényesülése a mezőgazdaság szövetkezeti szektorában

A mezőgazdaság fejlődését sem határozza meg kizárólagosan az értéktörvény (gondoljunk például az állami támogatásra, vagy arra, hogy a mezőgazdaság fejlődése jelentős mértékben az ipar fejlettségétől függ.) A mezőgazdaság szövetkezeti szektorában azonban — ezt pozitív és negatív példák bizonyítják — az értéktörvény és általában az értékkategóriák spontán érvényesülése erőtelje-

sebb. Ez alapvetően a szövetkezeti tulajdonviszonyokból következik. A mezőgazdasági termelés a társadalmasítás alacsonyabb fokán áll, mint az ipar. A szövetkezetek önállóan rendelkeznek a termelési eszközökkel és a termékeikkel. Tevékenységük ösztönzésének és szabályozásának a tervszerű befolyásolás módszere (értsd alatta az értékkategóriák, ár, jövedelmezőség, adó, hitel stb. útján történő szabályozást) hatékonyabb eszköz, mint a közvetlen utasítás. Tervutasítás a szövetkezetek felé csak akkor indokolt, ha a termelési célkitűzések megvalósításának más útja az adott időben nincsen (szükséges kenyérgabona megtermelése).

Annak, hogy a mezőgazdaságot az értéktörvény helyes irányba szabályozza, különösen fontos feltétele a megfelelő felvásárlási árszínvonal, illetve a különböző mezőgazdasági termékek árarányai. Ettől függ ugyanis nagymértékben a mezőgazdaság fejlődésének üteme és szerkezete. Ezért a gazdasági mechanizmus reformjánál a mezőgazdasági árszínvonal és árarány rendezése is napirendre kerül.

Az értéktörvény érvényesülésének formái

A tapasztalat azt mutatja, hogy az értéktörvény több formában érvényesülhet. Elvileg például az értéktörvény érvényesülhet *tervutasítások formájában is*, ha a tervutasításban az értéktörvény követelménye fejeződik ki. A gyakorlati tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy a tervutasítások széles körű rendszere háttérbe szorítja az értéktörvényt, megakadályozza a gazdasági élet gazdasági eszközökkel történő szabályozását, nem kedvez a gazdaságos jövedelmező termelésnek. A tervutasítások rendszere indokolatlanul korlátozza a piaci mechanizmust. Márpedig ahol áruviszonyok vannak, ott létezik piac is, s annak indokolatlan korlátozása csak hibákra vezet.

A fenti tapasztalat figyelembe vétele alapján jutott több szocialista ország párt- és államvezetése — köztük pártunk és kormányunk —, sok közgazdász arra a következtetésre, hogy *a gazdasági életet elsősorban gazdasági eszközökkel kell szabályozni.* Ennek megfelelően a jövő gazdasági mechanizmusában megfelelő szerephez kell juttatni az értéktörvényt. Az értéktörvény érvényesülésének legmegfelelőbb formái a szabályozott értékkategóriák, közülük is elsősorban a *közgazdaságilag megalapozott árak.* Az értéktörvény érvényesülésének mindenekelőtt olyan árrendszer felel meg, amelyben jól érvényesülnek az árfunkciók.

A legfontosabb árfunkciók

Az ár a szocializmusban is az érték megjelenési formája. Éppen ezért az ár *egyik fő funkciója az, hogy tükrözze az értéket, kifejezze azt a tényt, hogy a különböző áruk előállítása mennyi társadalmi munkába kerül.* Az ilyen árrendszer biztosítja a gazdasági

tisztánlást (kifejezi azt, hogy mi mibe kerül), ösztönöz a társadalmi munkával való takarékosságra és alapul szolgál *a közgazdaságilag megalapozott gazdasági kalkulációhoz.* A munkát a szocializmusban értékkategóriák, árak stb. útján tartják nyilván. A gazdasági kalkuláció során árformában munkaráfordításokat és eredményeket vetünk egybe. A különböző termékek árarányai azt tükrözik a többi között, hogy az adott termékfajtákra eszközölt munkaráfordítás mennyire gazdaságos, az adott termékek termelése mennyire jövedelmező. Megfelelő árrendszer esetén ott, ahol a társadalmilag szükséges munkaráfordítás kisebb, ott az árnak is kisebbnek kell lenni. Ott pedig, ahol az adott munkaráfordítás több jövedelmet eredményez, több jövedelem kell hogy realizálódjon az árban a vállalat és a társadalom számára is.

A helyes gazdasági elosztás (tervezés, beruházás stb.) feltételezi, hogy az ár az értéket tükrözi. Az ilyen árak esetén a vállalatnak ahhoz fűződik érdeke, hogy azt termelje, ami a társadalomnak szükséges és ami nagyobb jövedelmezőséget biztosít. Ebben a formában *az ár jó eszköz lehet az egyéni és a társadalmi érdek összehangolására.*

Különböző okoknál fogva időlegesen vagy tartósan *az árat esetenként a szocializmusban is el kell téríteni az értéktől.* Ez történik például akkor is, ha az áreltérítéssel valamilyen irányba ösztönözni akarjuk a termelést és fogyasztást, ha korlátozni akarjuk a fogyasztást vagy ha hatást kell gyakorolni az árak csökkentése vagy emelése után a lakosság, a különböző társadalmi rétegek jövedelmére.

Az ár másik lényeges funkciója a *termelők és a fogyasztók anyagi érdekeltségének biztosítása.* Az ár ezt a funkciót akkor biztosítja jól, ha első funkciója érvényesül. A tapasztalat azt mutatja, hogy ha az értéket jól tükrözi az ár, helyes irányba ösztönöz. Ösztönöz például a társadalmi munkával való takarékosságra, a műszaki fejlesztésre, a korszerűbb termékek termelésére, az export jövedelmezőségére, a mezőgazdaság belterjes irányú fejlődésére stb.

Az értéktől nagymértékben indokolatlanul és tartósan elszakadt árrendszer rossz irányba ösztönöz. A magas ár például a drágább, az anyagigényesebb termék termelésére késztet. Mivel a termék elavulása időben nem tükröződik az árban, a vállalatnak nem fűződik kellő érdeke a minőség fejlesztéséhez, a termelés korszerűsítéséhez. A mezőgazdasági felvásárlási árak alacsony színvonala és aránytalanságai nem kedveznek annak, hogy a mezőgazdaság különböző ágai megfelelő ütemben és arányosan fejlődjenek (hogy összhang legyen például az állattenyésztés és a takarmánytermesztés között).

A fentiekhez hasonló negatív jelenségek ezért szükségessé teszik az ármechanizmus megreformálását olyan irányba, hogy *az árak nagyjából tükrözzék az értéket, vagy a termelési árat és így pozitív irányba ösztönözzenek.*

Végül az árak említésre méltó funkciója — amit az értéktörvény érvényesülése feltételez — *a kínálat és a kereslet egyensúlyának biztosítása.* Ez az árak természetes funkciója. Az árak színvonalától, a különböző termékek áraránya itól ugyanis nagymértékben függ — a termelés adott bázisán — a kereslet és a kínálat egyensúlya. Ehhez azonban az szükséges, *hogy az árak megfelelően reagáljanak a kínálat és a kereslet viszonyainak változására:* ha a kínálat meghaladja a keresletet, akkor az áraknak csökkenni kell, ha pedig a kereslet az adott kínálat mellett nem elégíthető ki, akkor az árnak emelkedni kell. Olyan körülmények között azonban, amikor az árat csaknem teljesen árhatóság állapítja meg, az ár nem tud reagálni időben a kínálat és kereslet változására. Ezért arra van szükség, hogy a vállalatok ne legyenek elzárva a piactól. Az árnak rugalmasan reagálni kell a piaci viszonyok változására, hogy a vállalatok ez úton is tájékoztatást kapjanak arról, hogy mit milyen mennyiségben és milyen jövedelmezőséggel termelhetnek.

Az említett árfunkciók mellett az *értéktörvény érvényesülésének az olyan árrendszer felel meg, ami rugalmas.* Időben reagál az értékben végbement változásra, ha az érték csökken az ár is csökken, vagy ha változás van a kereslet-kínálat viszonyában a belföldi és nemzetközi piacon. Egyszóval olyan ármechanizmust kell kiépítenünk, amiben megoldódik az a probléma, hogy *az árak időben reagáljanak az értékben és a piaci viszonyokban beállott változásokra.*

A fentiek során főképpen az árakat tárgyaltuk, mint az értéktörvény érvényesülésének formáját. Az árakról adott kép természetesen itt csak vázlatos lehetett és nem terjedhetett ki az árkérdés sok mozzanatára, mint ahogy más értékkategóriák kifejtésére sincs lehetőség egy cikk keretében.

Fábián József,
a Pártfőiskola tanára

A propagandista legjobb segítője
A KÖNYV

A PÁRTOKTATÁSBAN ez évben is százezrek tanulnak és százezrekre tehető azoknak száma is, akik a tömegszervezetek tanfolyamaira járnak. Munkások, tsz-parasztok, értelmiségiek vállalják önként, hogy rendszeresen hallgatnak előadásokat, olvassák a tananyagot, részt vesznek szemináriumokon, sokszor ósz fejjel készülnek a vizsgákra.

A résztvevők tudását növeli, ha nem szorítkoznak csupán az elhangzott előadásokra. Szinte minden oktatási formához vannak nyomtatott vagy sokszorosított tananyagok. Ezenkívül van a javasolt és a kötelező irodalom. Sőt a Kossuth Könyvkiadó újabban a témával kapcsolatos magyarul megjelent legújabb könyveket, füzeteket is feltünteti.

Elismeréssel kell szólnunk azokról a propagandistákról, akik rendszeresen megtárgyalják az újonnan megjelent könyveket a szemináriumokon, megkérdezik hallgatóikat, mit olvasnak, könyveket javasolnak elolvasásra. A nehezebben érthető, vagy különösen nagy érdeklődést kiváltó könyvekről kis ismertetőket készíttetnek a jobban felkészült hallgatóikkal, vitákat rendeznek. Az ilyen módszer új színt visz a pártoktatásba, érdekesebbé teszi a szemináriumokat és növeli a propagandamunka hatásfokát, rászoktatja a hallgatókat a marxista irodalom rendszeres olvasására.

A MARXISTA IRODALOM olvasótáborának kiszélesítésére nincs jobb alkalom a pártszemináriumoknál. Sajnos ezt a kézenfekvő igazságot nem minden propagandista ismerte még fel. Nevezetesen azt, hogy a marxista könyvben a legjobb segítőre talál, hogy a *marxista irodalom eszmei fegyver, amit neki kell a hallgatók kezébe adnia.*

A marxista irodalomról szólva, nem hallgathatjuk el, hogy olykor találkozunk annak lebecsülésével is. Némelyek úgy vélekednek, hogy a marxizmus már túlhaladott eszmei irány-

zat. Ezeknek találóan válaszolt a neves francia író és filozófus, Paul Sartre. A marxizmust cáfoló „társadalomtudósokról" szólva megjegyezte, hogy ezek a jobbik esetben újra fel fogják találni a marxizmus egyikmásik tételét, a rosszabbik esetben valamelyik Marx előtti, éppen Marx által már megcáfolt tételénél fognak kikötni. A marxizmus lekicsinylése a felületes műveltség jele Nyugaton is. Nagy tekintélyük ott is azoknak van, akik kutatásaikban a marxi—lenini igazságokra támaszkodnak.

Az Esti Egyetem tanárai és hallgatói köréből várjuk elsősorban a marxizmus—leninizmus irodalmának új olvasóit. Egy részük eddig is olvasta, vásárolta, terjesztette a marxista filozófiai, történelmi, közgazdasági műveket. A tanári karból is többen vannak szerzőink között. De nem minden szemináriumon esik még szó a tankönyvek és olvasókönyvek mellett egyéb, a témakörbe vágó kiadványokról.

MILYEN MŰVEKRŐL VAN SZÓ? Kezdjük a klasszikusokkal. Marx—Engels—Lenin művei a legnagyobb segítséget nyújtják a tanárok számára. És ha a teljes sorozatot nem is tudja mindenki megvenni, a Marx—Engels, illetve a Lenin Válogatott Művek kötetei semmiképpen sem hiányozhatnak egyetlen tanár magánkönyvtárából sem. Sőt, célszerű, hogy minden esti egyetemi hallgató is beszerezze ezeket az alapvető klasszikus műveket tartalmazó köteteket.

Van olyan hallgató, főleg a szakosított tanfolyamokon, aki érdeklődik a klasszikusok tematikus gyűjtményben kiadott művei iránt is. Az idén a nemzeti kérdésről, jövőre az irodalomról és a művészetről jelentetünk meg gyűjteményes köteteket. Mind a kettő olyan téma, amiről gyakran vitatkoznak napjainkban.

A kötelező irodalom általában a klasszikus művekre szorítkozik. Emellett fontosak az Esti Egyetem hallgatói számára a nem klasszikus, de neves marxisták átfogó művei, monográfiái, tanulmányai.

A MARXISTA FILOZÓFIA kialakulásáról megjelent például *T. I. Ojzerman* könyve, *Roger Garaudy*tól: A Gondolat forradalma. Az anyagról és létezési formáiról *Erdei-Grúz Tibor* tanulmánya: Filozófiai tallózás a természettudományokban címmel. Megjelent *Rubinstein:* Lét és tudat című híres könyve, *Leontyev* könyve: Az emberi pszichikum fejlődésének problémái. Nagy segítséget nyújt a filozófiát tanulmányozók számára *Molnár Erik* könyve: Dialektikus materializmus és társadalomtudomány. A történelmi materializmus egyes témáihoz igen hasznos *Szigeti József* tanulmánya: A magyar szellemtörténet bírálatához — címmel, *Fedoszejev* könyve: Kommunizmus és filozófia, *Vörös Gyula* tanulmánya: Marxizmus

és elidegenülés. Az utóbbi években jelentősen gazdagodott valláskritikai irodalmunk. Két ez évi kiadvány *Jean Kanapa:* Az egyház társadalmi tanítása és a marxizmus címmel, valamint *Jesper:* Ki teremtette az isteneket? Az esztétika témaköréből két magyar szerző műve emelhető ki. *Huszár Tibor:* Erkölcs és társadalom, *Makai Mária:* Az erkölcsi tudat dialektikája. A marxista esztétika irodalma olyan szerzők műveivel gazdagodott, mint *Plehanov, Gramsci,* valamint *Szigeti József* és *Hans Koch.*

A filozófiát oktatóknak és tanulóknak két sorozat is rendelkezésére áll: a *Korunk Világnézeti Kérdései* és az *Esztétikai Kiskönyvtár* kiadványai. E művek a filozófia legújabb problémáinak megvilágítását szolgálják.

A POLITIKAI GAZDASÁGTAN tanulmányozásában segítenek azok a művek, amelyek a ma jelenségeivel foglalkoznak. A kapitalizmus témaköréből kiemelkednek: *Varga Jenő* könyve: Tanulmányok a kapitalizmus politikai gazdaságtanának problémáiról, *Háy László:* A hidegháború gazdasági formái, *Csikós Nagy Béla:* Árpolitika a mai kapitalizmusban stb.

A szocializmus politikai gazdaságtanának tanulmányozását segítik elő a következő művek: *Lakos Sándor:* A szocializmus alapjainak lerakása, *Szabó Kálmán:* A szocialista termelés alapvonásai, *Garamvölgyi Károly:* A mezőgazdaság szocialista átalakítása stb. Az úgynevezett *harmadik világ gazdasági problémáiról* is figyelemre méltó könyvek jelentek meg. *Bettelheimtől:* A független India, *Coulandtól:* Az arab világ, *Josue de Castrótól:* Az éhező Brazília.

A filozófiai és közgazdasági irodalomnál is gazdagabb történelmi irodalmunk. *A nemzetközi munkásmozgalmat* tanulmányozóknak rendelkezésére bocsátjuk *Thorez, Togliatti, Cachin* válogatott műveinek köteteit és egy átfogó művet az Internacionálé történetéről *R. P. Dutt* tollából. Jövőre jelenik meg a pártunk történetéről szóló könyv első része is. Ebben az évben jelent meg *Kállai Gyula* monográfiája a magyar függetlenségi mozgalomról, *Liptai Ervin* népszerű műve a Magyar Tanácsköztársaságról, ezen kívül tanulmánykötetek és visszaemlékezések stb. Érdemes megemlíteni, hogy egy sor neves külföldi marxista történész műve is kiadásra került az utóbbi időben. Ilyenek *Hobsbawn:* A forradalmak kora, *Soboul:* A francia forradalom, *Battaglia:* A második világháború stb.

Megnövekedett az érdeklődés a nemzetközi kérdések iránt. Ennek kielégítésére felhasználható például *W. Burchett* könyve Dél-Vietnamról. A nyugateurópai munkásmozgalom új vonásait elemzi *Szántó György* könyve. A „Válaszúton az ENSZ" című kiadvány a világ-

szervezetben kialakult új erőviszonyokat ismerteti. Új, érdekes művek vannak előkészületben az Egyesült Államok katonai doktrínájáról, az imperializmus háborús szövetségeiről stb.

AZ IDEOLÓGIAI IRÁNYELVEK vitájának tapasztalatai azt mutatták, hogy szükség van a fontosabb politikai kérdések újból és újból való megtárgyalására. Ilyenek pl. a munkásosztály vezető szerepe, az életszínvonal és a jövedelmezőség alakulása, a nacionalizmus, a fellazítási taktika, az álforradalmi irányzatok stb. stb. A már megjelent, vagy előkészületben levő könyvek és füzetek foglalkoznak ezekkel a kérdésekkel is. (pl. az egységes szocialista paraszti osztály kialakulásával, a szocialista nemzeti egységgel, a női egyenjogúság érvényesülésével hazánkban stb.). A címek felsorolásából is kitűnik, hogy könyvkiadásunk nem tér ki a kérdések megválaszolása elől. Azt nem állíthatjuk, hogy kiadványaink minden igénynek megfelelnek, de a kérdések többségére megfelelő választ adnak. Azonban sokszor előfordul, hogy propagandistáink olyan kérdésben is az információ hiányára panaszkodnak, amiről például a „Tények, érvek" sorozat a legrészletesebb adatokat is közölte.

Könyvkiadásunk külön figyelmet fordít *a gazdasági irányítás átfogó reformjával* kapcsolatos anyagokra. Elsőnek olyan kiadvány jelenik meg, amely a külföldi tapasztalatokat összegezi, utána jönnek majd a hazai tanulmányok.

Lenin a párt ideológiai-politikai tevékenységének három formáját különböztette meg: az elméleti munkát, a propagandát és az agitációt. A három természetesen szoros kölcsönhatásban van. Természetes tehát az az igény, hogy a pártoktatásnál minél gyakrabban szó essék a *politikai kiadványokról.*

Azt ma már minden propagandista tudja, hogy a szóbeli propaganda nélkülözhetetlen, de nem elégséges. Szükség van a nyomtatott betűre: tananyagra, könyvre is. Túlzás nélkül mondhatjuk, hogy a régi és új marxista irodalom közkinccsé tételében nem maradtunk el más országok könyvkiadásától. Rendszeresen megjelentetjük a színvonalas, nemzetközi viszonylatban is elismerést kiváltott elméleti-politikai műveket. A világhírű szerzők művei mellett pedig egyre nagyobb számban ott sorakoznak kiadványaink között a magyar szerzők könyvei is. Évről évre bővül a választék és egyre ritkább közöttük a gyenge könyv. Csak olvasni kell őket, felhasználni a munkában.

Nonn György,
a Kossuth Könyvkiadó igazgatóhelyettese

Szabolcsi propagandisták

Szemethi Józsefné a kislétai Egészségügyi Gyermekotthonban második, *Nagy András* földművesszövetkezeti dolgozó a kótaji Új Élet Tsz-ben második illetve harmadik éve propagandisták az „Időszerű kérdések" tanfolyamán. Milyen módszerekkel végzik pártmunkájukat? Úgy írjuk le, ahogy elmondták.

Kapcsolat a hallgatókkal

Mint az intézet gondnoka — kezdte Szemethi Józsefné — kihasználom az adott lehetőséget. A tanfolyam résztvevői — többségük nő — az otthonban dolgoznak. Hivatalosan 20-an vesznek részt a tanfolyamon, de az eddig megtartott foglalkozásokon átlag huszonöten voltak. Ez több mint fele az összes dolgozónak. Elöljáróban még annyit, hogy valamennyi résztvevő pártonkívüli.

Kedvező körülmény, hogy együtt dolgozunk. A hallgatók hozzátartozói — szabad idejükben ők maguk is — a termelőszövetkezetben dolgoznak, így lényegében a közös gazdaság propagandistája vagyok.

Több éve vagyok pártmunkás és propagandista. Itt, Kislétán tavaly nem is az alapfogalmakkal kellett kezdeni, hanem meg kellett ismerni a tanfolyam résztvevőinek a gondolkodását. Itt van például a járás legjobb eredményeket elérő közös gazdasága, mégis, amikor a termelőszövetkezeti mozgalomról kezdtünk beszélgetni, visszahúzódást tapasztaltam. S ez csak akkor oldódott fel, amikor a község, a tsz sajátos problémáinak vitájába mélyedtünk.

Így tanultam meg: a propagandista az emberek hétköznapi gondjain, örömein keresztül juthat el hazánk politikai, gazdasági életének átfogóbb megértetéséhez. Munkámban segítséget nyújtanak: a napi sajtó, a rádió, a „Pártélet" és a „Nemzetközi Szmle", és igen-igen fontos az emberek ismerete.

A tanfolyam tagjai ma már legtöbb személyi gondjukat, a szövetkezettel kapcsolatos észrevételüket megosztják velem. Mégis, gyakran előfordul, hogy — én így neveztem el — „utószemináriumokat" tartanak, amelyeken teljesen az ő gondolatvilágúknak megfelelően vitatják meg a közös beszélgetések anyagát. S ennek megvan

az a jó oldala, hogy érdeklődésük túlnő a „hivatalos" foglalkozások keretein. Egyik ilyen beszélgetés után — amiben azok is természetesen részt vesznek, akik nem tagjai a tanfolyamnak — egy idősebb asszony megkérdezte: ‚Mondja, muszáj eljárni a foglalkozásokra?" „Egyáltalán nem muszáj." — mondtam. „Akkor — válaszolta — én is elmegyek." Ezért is van 20 helyett 24—25 tagja a csoportnak.

Talán egyhangúnak tűnik, ha újra a hallgatók és a propagandista emberközelségét hangsúlyozom. De megítélésem szerint ez a lényeg. Beszélgettünk például a mai ifjúság tanulási lehetőségeiről. Ehhez nem szükséges sok meggyőző szó. A hallgatók maguk mondták el: gyerekük nemcsak hogy tanul, de társadalmi ösztöndíjat is kap. Az egyik résztvevő azonban szótlanul ült. Kiderült, hogy kislánya pár nappal azelőtt hazajött a városból: szállásadója a korábbi 150 forint helyett 300-at kért havonként és nem bírták fizetni. Miért nem szólt előbb? Nem gondolta, hogy esetleg segíthetnénk...

A szűk egyéni látásmód sokszor még háttérbe szorítja a közösségit. Ezt a közösségi tudatot kell ébresztgetni, s rámutatni a legfontosabb gazdasági, eszmei összefüggésekre. Idén is és már tavaly is eltértem az előadásformától, a visszakérdezés módjától. A közvetlen beszélgetést helyeztem előtérbe. A termelőszövetkezet vezetősége örömmel segít, ha igénylem. „Nagyobb hatású az — állítják —, ha nem szövetkezeti vezető győzi meg a tagokat (jelen esetben hozzátartozókat) a közös gazdaság dolgairól." Emögött elsősorban az húzódik meg, hogy például a szövetkezet elnöke feladatokat ad és nem foglalkozik eleget a dolgozók tudatformálásával.

Ma, amikor mind nyilvánvalóbbá válik, hogy a soron következő gazdasági feladatokat csakis az ideológiai munkával szoros összefüggésben lehet sikeresen megoldani, véleményem szerint alapvető, hogy a gazdasági vezetők sokkal nagyobb figyelmet fordítsanak a dolgozók tudatformálására.

A tanfolyam résztvevői propagandisták is

A kótaji Új Élet Tsz nem tartozik az erős gazdaságok közé — kezdte beszámolóját Nagy András. — Ez a tény önmagában is mutatja, hogy bonyolult feladat a tagok nevelése, közösségi tudatának erősítése.

Járási propagandista is vagyok és tudom, hogy az ottani foglalkozások anyagait már a körzet propagandistáinak is „emberközelségben" kell továbbadni. Még inkább így vagyok ezzel a termelőszövetkezetben, ahol az „Időszerű kérdések" mellett, harmadik éve én foglalkozom a tagokkal a téli, kéthetes szövetkezeti tanfolyamon is. Ez utóbbi, kétségtelen, többletmunkát jelent, de megéri. Nem tudnám pontosan eldönteni, hogy az „Időszerű kérdések" tanfolyama, vagy a téli kéthetes

beszélgetés-e az, amelynek a tapasztalatait a másik foglalkozáson bőséggel tudom kamatoztatni. Sokat töprengek azon, hogy miként tehetem színesebbé, közérthetőbbé a foglalkozásokat.

25 hallgatóm van. A termelés, a jövedelem alakulása köti le elsősorban a tagok gondolatát. Tehát ez az, amelyen keresztül szót érthetünk. Sokszor csak a dolog felszínét érintve, de már ez is eredmény. Vannak aztán az egész közösséget megmozgató viták, amelyek ugyancsak túlnőnek a tanfolyam szűk keretein. Tavaly történt — az idén ugyancsak várható —, hogy a tanfolyamon élesen felvetődött a közösség tagjainak szemléletbeli kettőssége. Ez abból fakad, hogy a szövetkezet tagjainak fele asszony, férjeik az iparban dolgoznak.

Ezt a vitát, a tsz párt- és gazdasági vezetőivel egyetértésben, a kéthetes téli továbbképző tanfolyam napirendjére tűztük. A kérdéseket külön-külön megvitattuk a tsz-tagok különböző csoportjaival, majd együtt is. Az ilyen téli megbeszélések a dohánysimítóban zajlanak le. A problémák tisztázására elég sem volt a két hét. Viszont elértük, hogy a tagok többsége helyes álláspontra jutott, a zárszámadó közgyűlésen már nem lehetett találkozni szemléleti kettősségből eredő viszálykodással. Hogy most is várhatunk hasonló vitát? Ez abból következik, hogy egy esztendő alatt új megvilágításba kerültek a dolgok. Ismét van mit tisztázni. Ez a példa talán rámutat arra is, hogy a propaganda- és nevelőmunka nem lehet időszakos feladat, amit egyszer megoldottunk, azt nem „pipálhatjuk ki", hogy ezzel egyszer s mindenkorra végeztünk.

Ebben a mind folyamatosabbá váló nevelőmunkában, a részkérdések megmagyarázásában, a közös gazdaság pártszervezete az „Időszerű kérdések" tanfolyam hallgatóinak a többségére mint propagandistára is számíthat. Ez rendszerint és különösképpen akkor érződik, amikor téli tanfolyamon igyekeznek helyes mederbe terelni a résztvevők hangulatát.

A propagandista sikeres munkájának alapja a jó felkészülés. Én a forrásanyagok, a felhasználható érvek alapos tanulmányozása után rendszerint vázlatot készítek a foglalkozásra. Azért, hogy legyen vezérfonal, s ne kalandozzunk el messze a témától.

A szövetkezet vezetői meszszemenően támogatnak a foglalkozások előkészítésében, fűtött helyiséget biztosítanak. Megvitatjuk a megbeszéléseken elhangzottak tapasztalatait.

Nagyon hiányolom a szemléltető eszközöket. Elsősorban kisfilmekre, képekre, ábrákra és diafilmekre gondolok. E filmek általában a legfejlettebb termelési és szervezési eljárásokat ismertetik, igen hatásosak lennének egy-egy vitánál. Nem is szólva arról, hogy a szó kevésbé ragad meg, a képen látottak maradandóbb benyomást hagynak.

Samu András

A határozatok végrehajtása

Borsod megyében már szinte „tradícióvá" vált, hogy a pártvégrehajtóbizottság évenként két alkalommal megvizsgálja a határozatok végrehajtását. Emellett gondot fordítanak arra is, hogy a fontos központi és megyei határozatok végrehajtását külön-külön is megvizsgálják. Miről függ a határozatok végrehajtásának a sikere? A VB ezt elemezte a legutóbbi alkalommal.

Milyen a jó határozat?

Nem mindegy, hogy a határozatok milyen feladatokat tartalmaznak és azokat hogyan, mennyire világosan, egyértelműen fogalmazzák meg. A VB elé terjesztett jelentés megállapította: *„... a határozati javaslatok sokat javultak, mind jobban a központi határozatok végrehajtásának helyi, konkrét feladatait tartalmazzák."* Egyre inkább testületi döntésen alapulnak, a helyzet tömör értékelését és a konkrét feladatokat tartalmazzák. Így közérthetővé váltak a határozatok. Az ilyen határozat hatékonyabban segíti a járási, városi, üzemi pártbizottságokat is: könnyebb számukra a helyi feladatok meghatározása.

A megyei pártbizottság ellenőrizte valamennyi járási, városi, valamint öt nagyüzemi pártbizottság, a megyei pártlap, az Esti Egyetem, a legjelentősebb tömegszervezetek, a megyei és városi tanács ilyen irányú munkáját. A vizsgálat azt mutatta, hogy az utóbbi időben hozott határozataik jobbak, konkrétebbek. Feltüntetik a felelősöket, megjelölik a határidőket. Az a helyes gyakorlat is egyre inkább meghonosodik, hogy mind több határozat készül úgy, hogy előzetesen a végrehajtásáért felelősökkel is konzultálnak. Csökkent a terjedelmes, általános, a feladatokat ismétlő határozatok száma. *Nagy gondot és több időt fordítanak a határozatok megfelelő kidolgozására mind a megyénél, mind a járásokban.* A megyei pártbizottság osztályvezetői és a pártbizottságok titkárai mind jobban nevelik a munkatársakat a határozatok elő-

készítésének, szerkesztésének és végrehajtásának elvi és módszerbeli feladataira. Több helyen osztály, apparátus és titkári értekezleten is foglalkoztak ezzel a kérdéssel.

A megyei pártbizottság vizsgálata azonban megállapította azt is, hogy *több határozatba a pártvezetés hatáskörén túlmenő, állami vagy gazdasági vezetők feladatkörébe tartozó — néha részfeladatok is — kerültek.* Ugyanakkor a kommunistákra háruló politikai és ideológiai jellegű tennivalókat nem munkálták ki megfelelően. Pedig *alapvető követelmény minden párthatározattal szemben, hogy eszmeileg tiszta legyen, világos elvi irányvonalat kövessen és adjon útmutatást a politikai munkához.* E nélkül nincs megfelelő határozat, nincs egységes fellépés. A helyes határozat tehát — a megyében, járásokban, városokban — mindig a felsőbb pártszervek határozataira épül. Nem sérthet fennálló, érvényben levő előző határozatokat. Figyelembe veszi az élet által támasztott követelményeket, szintézisbe hozza a közösségi és az egyéni célokat, törekvéseket. Útmutatást is tartalmaz a végrehajtást illetően. Gyakorlati tennivalókat jelöl meg a központi határozatok helyi megvalósítására. A pártbizottságok határozatokat hozhatnak saját apparátusuk munkájára, a közvetlen irányításuk alá tartozó pártszervekre, egyes indokolt esetekben az alapszervezetekre és az azonos szinte levő tömegszervezetben dolgozó kommunisták tevékenységére vonatkozóan.

A határozatok ismertetése

A határozatok sikere nagymértékben függ a végrehajtásukban részt vevő személyek felkészültségétől is. Képesek-e megérteni az adott feladatokat? Meg tudják-e magyarázni mások számára is a tennivalókat? Lenin ennek igen nagy fontosságot tulajdonított a pártmunkában: *„A személyes befolyás és a gyűléseken való felszólalás szörnyen sokat számít a politikában. E nélkül nincs politikai tevékenység, sőt maga az írás is veszít politikai erejéből."*[1] Éppen ezért jó kezdeményezés Borsodban, hogy a megyei, de a járási, városi pártbizottságok is az újonnan megjelent párthatározatokról rendszeresen szóban vagy írásban tájékoztatják az apparátus tagjait, az alapszervezeti titkárokat. *„Több helyen emlékeztetőként közlik a vb-tagokkal és az irányításuk alá tartozó pártbizottságok titkáraival a megjelent felsőbb pártszervek határozatainak címét és felhívják a figyelmet azok elolvasására"* — állapította meg a vizsgálat. Ez a tevékenység azonban szinte kizárólag az *újonnan* megjelent határozatokra vonatkozik. *A régebben megjelent nagyon fontos határozatokat lassan elfeledik.* A pártmunkásnak természetévé, belső igénnyé kell váljon a hatá-

[1] *Lenin:* A pártélet normáiról, 163. oldal, Kossuth Könyvkiadó 1963.

rozatok megismerése. Enélkül kevesen tanulmányozzák öntevékenyen a határozatokat, sőt vannak olyanok is, akik a munkaterületükre vonatkozókat is csak utasításra olvassák el. Egyesek még elméletet is gyártanak e helytelen gyakorlathoz: „Tudom én, mit kell csinálni". „Mit tudnak nekem újat mondani".

A párt győzelmeinek oka — írja Lenin: „... *abban rejlik, hogy pártunk és a szovjethatalom közvetlenül a dolgozó tömegekhez fordul, rámutatva minden újabb nehézségre és megoldásra váró feladatra; abban rejlik, hogy pártunk meg tudja magyarázni a tömegeknek, miért kell egyik vagy másik pillanatban a szovjet munkának hol egyik, hol másik oldalára összpontosítani minden erőt; abban rejlik, hogy fokozni tudjuk a tömeg energiáját, hősiességét, lelkesedését, a legfontosabb soron levő feladatra összpontosítva forradalmi erőfeszítéseit.*"[2] A határozatok végrehajtásának döntő feltétele tehát a tömegek aktív részvétele. E nélkül nincs siker, nincs győzelem. Nem lehet eredményes a párt politikája. Ezért a határozat meghozatala után nyíltan, őszintén meg kell mondani, hogy miért időszerű a feladat és milyen munkára van szükség a végrehajtásnál. Ahol ezt elmulasztják, ott a határozatot értetlenül fogadják és ezért a végrehajtás is döcögve megy.

Még itt-ott egy-egy pártalapszervezetben néhány párttag körében él az a vélemény, hogy a párthatározat csak a mi ügyünk. Ehhez a pártonkívülieknek nincs közük. Káros nézet ez. Igaz, van olyan határozat is, ami szigorúan a párt belső ügyeit tárgyalja és ez csak a kommunisták ügye De a párthatározatok többsége, legyen az a termeléssel, a népműveléssel, az ideológiai munkával összefüggésben, szinte össznépi feladatot tűz ki. Ha tehát mindenkinek a részvételére számítani kell, akkor mindenkit meg kell nyerni a végrehajtás számára. S a tömegek megnyeréséért folytatott harc közben kell fellépni azok ellen, akik szűklátókörűségből vagy téves nézeteket képviselve akadályozzák ezt a munkát.

Szervezni, ellenőrizni kell a végrehajtást

A határozatok sorsát tekintve nem kevésbé fontos az sem hogyan szervezzük meg, készítjük elő a végrehajtást. S ez nem is könnyű feladat.

A jelentés több kritikai megjegyzést is tartalmaz a végrehajtással kapcsolatban. A határozatok többségét a felelősök ugyan pár napon belül megkapták — „de előfordult, hogy egyes osztályok (a megyei pártbizottságnál) lassú munkája miatt a határozatok hetek múlva készültek el". *Az is gátolja a végrehajtás szervezését, hogy esetenként „elmarad a felelősök és határidők*

[2] Ugyanott, 321. oldal.

megjelölése". Előfordult viszont, hogy olyan felelősöket is jelöltek ki, akiknek a feladat végrehajtásához nem is volt hatáskörük. Vagy olyan rövid határidőt állapítottak meg egy-egy feladat végrehajtásához, hogy a munka összezsúfolódott az alapszervezeteknél. Így fordulhatott elő, hogy 1965 februárjára, márciusára a falusi pártszervezetek részére négy kötelező taggyűlési témát írtak elő.

Az osztályok többsége a napi munkában gyakran több gondot fordít a jelentések, javaslatok előkészítésére, mint a határozatok végrehajtására. Az MB osztályai esetenként túlságosan nyugodtan hagyják dolgozni a járásokat — alakult ki a vélemény egyes járási bizottságoknál. Vannak persze, akik azt tartják igazi segítésnek, ha a megyei elvtársak a helyszínen velük együtt dolgoznak, de méginkább, ha helyettük végzik el a munkát. Nem árt hangsúlyozni ezzel kapcsolatban, hogy a pártban a határozathozatal kollektív módon történik, de a végrehajtásban személyi felelősség van.

A megyei pártbizottság osztályai igyekeznek segíteni a végrehajtás megszervezésében is. Ennek sokféle formáját alakították ki: a jó tapasztalatok, munkamódszerek átadása; a „szakosztályok" segítsége a szakmai és a politikai feladatok összefüggésének a feltárásában; tanácsadás a helyes határozatok meghozásához . . . , stb. Jó módszernek bizonyul — amit főleg a megyei PTO gyakorol —, hogy a megyei és járási pártbizottságok munkatársaival együtt végzik a vizsgálatokat, a tapasztalatok összegyűjtését.

A végrehajtó bizottságok többsége arra is figyelmet fordít, hogy a határozatokat időközben is ellenőrizzék. A szerzett tapasztalatokat osztály- vagy apparátus-értekezleten beszélik meg. Másutt brigádvizsgálat, vagy egy-egy osztályvezető ellenőrzése alapján értékelést készítenek a végrehajtásról. Az értékelésnek tartalmaznia kell, hogy a határozatokat milyen eredménnyel hajtották végre, mennyiben segítették az adott feladatok valóságos megoldását.

Ahhoz, hogy a végrehajtást jól lehessen megszervezni, szükség van a határozatok megfelelő nyilvántartására is. Erre a megyei pártbizottság külön gondot fordít. Nyilvántartást vezet a Központi Bizottságtól — vagy annak szerveitől — kapott, és a megyei vezetés által hozott határozatokról. Egy kartonlapon feltüntetik a határozat kiadásának időpontját, a határozatban foglalt határidős feladatokat, a végrehajtás idejét és azt, hogy kik kapták meg a határozatot. A határozatok nyilvántartása, kezelése sokat javult, de azok egységes nyilvántartására és kezelésére vonatkozó előírást a pártbizottságok részleteiben még nem tartják be. Egy-egy határozatot „elfelejtenek" nyilvántartásba venni. Ez még a jobbik eset, előfordul, hogy egyáltalán „nem kerül elő".

A fentiekből kitűnik, hogy az utóbbi időben a pártbizottságok sokat tesznek a határozatok végrehajtásának megszervezésére, ellenőrzésére. Mégis a pártmunkának ma még kritikus pontja a végrehajtás megszervezése és a hatékony ellenőrzés biztosítása. Miért van ez így?

Kevesebb határozatot

Talán az első, amire több szempontból is érdemes felfigyelni: a határozatok száma. Az emberi teljesítőképességnek fizikai határai is vannak. 1964 januárjától 1965 június végéig — tehát *másfél év alatt — a Központi Bizottságtól 27 olyan határozatot kapott a megye, — amely több részfeladatot tartalmaz, s amelyet ez idő alatt kellett végrehajtani. A különböző megyei határozatokban pedig erre az időre 707 részfeladat végrehajtása áll. Ebből 138-at nem hajtottak végre. Lehet-e ennyit győzni? Megfelelően nem. A 707 feladat végrehajtása, ellenőrzése ilyen viszonylag rövid idő alatt csak formális lehet. Erre pedig nincs szükség.*

Igaz, nem minden párthatározat vonatkozik minden kommunistára egyforma mértékben. Nyilvánvaló, hogy a termelőszövetkezeti pártszervezetek munkájának a javítása elsősorban a falusi párttagok feladata. A norma karbantartásáról szóló határozat főként az iparban dolgozó pártszervezeteinknek ad munkát. A tanácsok munkáját érintő határozat főleg az ott dolgozó kommunistákra vonatkozik. De számos olyan határozat is van, amely minden pártszervezetre, minden kommunistára egyformán kötelező. Pl. a tagjelölt felvételi munkával kapcsolatos határozatok. Olyan feladat is van, amely csak rövid ügyintézést követel, de mindez nem mentheti azt, hogy például a tsz háztáji bizottságok működésére 3 megyei (és egy FM) határozat volt ebben az időben. Működésük ennek ellenére még ma sem kielégítő.

Szép számmal akad általánosságot tartalmazó határozat is, amely csupán óhajt fejez ki. Pl. „emeljük a vezetés színvonalát". Van olyan jellegű feladat — nem is kevés — amit nem kellett volna a megyei pártbizottságnak előírni. Bátrabban kellett volna a járási, városi, az üzemi pártbizottságokra bízni. Lenin a következőket mondja ezzel kapcsolatban: *„A demokratikus és szocialista centralizmussal sem az egy kaptafára húzás, sem a felülről keresett egyformaság nem fér össze. Az egységet az alapvető, a fontos, a lényeges kérdésekben nemcsak nem zavarja, hanem biztosítja a változatosság a részletekben, a helyi sajátosságokban, az ügyek kezelésének módszereiben, az ellenőrzés megvalósításának módjaiban . . ."*[3]

[3] Ugyanott, 247. oldal.

A téves nézet téves gyakorlatot szül

A 138 végre nem hajtott határozatnál nemcsak mennyiségi probléma van. A jelentés leszögezi, hogy: „... *eredményeink nagyobbak lennének, ha azt nem zavarnák, fékeznék nemkívánatos jelenségek, szemléletbeli hibák ...*".

Melyek ezek?

„*Több helyen* — állapítja meg a jelentés — *a határozatot a pártvezetés céljaként, nem pedig eszközeként kezelik*". Mit takar ez a mondat? Egy rossz, nemkívánatos gyakorlatot. Az előterjesztések, a határozati javaslatok előkészítésére, megszövegezésére aránytalanul több időt fordítanak, mint a végrehajtás megszervezésére, segítésére, az ellenőrzésre, a tapasztalatok összegyűjtésére és általánosítására. Pedig elsősorban nem a valóság leírása, hanem megváltoztatása a pártmunka célja. Ez pedig sok gyakorlati munkát kíván.

Előfordul, hogy megsértik a demokratikus centralizmus elvét. Több feladatot a „rugalmasság", „önállóság", „helyi politika" érvényre juttatása címén nem, vagy nem úgy hajtják végre, ahogy azt a felsőbb szerv határozata megjelölte. De bármilyen szép köntösbe is bújtatják, az ilyen gyakorlat helytelen. A tapasztalat szerint a gazdasági, termelési feladatokat tartalmazó határozatok végrehajtásában nagyobb aktivitás mutatkozik, mint a politikai, az ideológiai munka, a pártélet javítását célzó határozatoknál. Itt gyakran hallani az ellenőrzéskor ilyen válaszokat: „kiadtam", „megmondtam", „átadtam". A baj nem az, hogy a gazdasági jellegűeknél nagyobb az aktivitás, hanem az, hogy a többinél nem kielégítő. Nyilván e mögött — tudatlanul is — az a téves nézet húzódik meg, hogy a gazdasági eredmények automatikusan előidézik az öntudat fejlődését is.

*

A megyei, járási, városi, üzemi pártbizottságok ma jobb, eredményesebb munkát végeznek a határozatok végrehajtásáért, mint a korábbi időkben. A követelmények azonban gyorsan növekszenek. A Borsod megyei párt-végrehajtóbizottság ülése éppen ezért a határozatok végrehajtásában az igényességre, fegyelmezett, pontos munkára való törekvést hangsúlyozta. Minden pártszervezet és minden egyes kommunista fokozottabb aktivitására van szükség, arra, hogy a párthatározatok végrehajtása szívügyük, elsőrendű kötelességük, legfőbb pártfeladatuk legyen.

Kovács Ottó,
az MSZMP KB PTO munkatársa

Az ÚJÉV kezdetén

Felelősség a végzett munkáért

(Beszélgetés Molnár Ernő elvtárssal, a Csepel Vas- és Fémművek pártbizottságának titkárával)

Eredményes esztendő

Napok, hetek is eltelnek, míg az 1965-ös évi munkáról teljes és pontos képet kapunk, amikor számszerűen is beszámolhatunk a termelési eredményekről. Ez azonban nem jelenti azt, hogy bizonytalanok lennénk abban, *hogyan is ítéljük meg az 1965-ös év munkáját.* Az egyes gyárak teljesítményéből, az eddigi tapasztalatokból világosan kirajzolódik: *a Csepel Művek valóra váltotta az évi tervet.* Természetesen ez nem jelenti, hogy minden üzemrész, minden gyár egyformán sikeresen zárta az évet. Annak ellenére, hogy a legfontosabb tervmutatókat — termelékenység, költségszint, export stb. — nemcsak hogy teljesítettük, hanem túlteljesítésre is számítunk, vannak elmaradások, nagyon lényeges azonban, hogy ezek többsége valóban objektív eredetű volt, nem az üzem munkáskollektívájától függött.

Különösen említésre érdemes, hogy megvalósultak a beruházási tervek. Korábban ezen a területen mindig volt valamiféle elmaradás, amely aztán nehezítette, zavarta a következő év munkáját, a későbbi tervszerűséget.

A tervteljesítés — bár önmagában természetes követelmény — nem kis gondot okozott a Csepel Művek gazdasági, politikai vezetésének, hiszen a dolgozóknak mintegy 11 milliárd értékű terméket kellett 1965-ben elkészíteni. És ebben nem is elsősorban a mennyiség a lényeges, hanem a minőség. Mint ismert, termékeink bejárják Kelet- s Nyugat számos országát, s a hazai ipar számára is sok alapanyagot biztosítunk.

Az 1965. év egyik jellemzője talán éppen az volt, hogy: *minden szinten rangot kapott a minőség, becsülete lett a jó és szép munkának.* Nem mintha eddig nem törekedtünk volna rá. Számos gyártmányunk sikere bizonyítja, nem kezeltük eddig sem másodlagosnak a minőségi mutatókat. Mégis úgy látjuk: kezd beérni a sokévi munka, cselekvő talajra talál a meggyőző szó. Az embereket ma már mindinkább tulajdonosi gondolkodás jellemzi. Azt mondják, ha a rendelőnek 100 darab al-

katrész kell, s abból 40 selejtes, akkor mindenképpen többet kell gyártani, hogy kilegyen a szükséges mennyiség — hát miért nem dolgozunk kevesebbet, de jobban? Akadályozza ezt valami — mondjuk a norma? Meg kell változtatni, hogy ne csak követeljük a jó minőséget, hanem a lehetőséget, a körülményeket is biztosítsuk hozzá. Mert mindaddig, amíg csak a mennyiségben érdekeltek az emberek, gyenge bázisra épül a minőség. Nagyon igaz, hogy a jó minőségi munkát nem kívánni, hanem megkövetelni kell. S igénnyel pedig csak az élhet, aki megteremti a jó munka feltételeit is.

Ez a gondolkodás talán túl egyszerű és természetes, mivel hogy így van ez rendjén. Aki azonban üzemben él, vagy ismeri az üzemi élet rendjét, az tudja, hogy a valóságban ez korántsem ilyen magától értetődő. És hozzátenném, nem minden esetben az egyes emberek személyes hibájából, hanem sokkal inkább az uralkodó szemléletek, légkör, szokásjog miatt van ez így. S ha ezt látjuk, le kell vonnunk azt a tanulságot: nem elég egy-egy részterületen harcot indítani a merevség, a felelőtlenség ellen, hanem *mindenkitől, és következetesen meg kell követelni a felelős munkát.* Ebbe az igazgató, párttitkár, művezető, technikus éppen úgy beletartozik, mint a gépen dolgozó munkás. Nagyon lényeges ennek tisztázása. Ismert ugyanis, hogy ahány üzem, annyi gyakorlat alakult ki ebben. Volt, ahol azt tartották: a vezetők szentek és sérthetetlenek, másutt ugyanezt mondták a munkásra. És a sok tabu között elveszett a felelősség, mindenki mosta kezeit — s közben gyűlt a selejt, a rossz munka, hatalmas értékek pusztultak.

A másik — ami ezzel összefügg — mégis külön érdemes említeni az, hogy a bürokratikus ügyintézés, szemlélet mennyire nehezíti az ésszerű, illetve a jó minőségű munka feltételeinek kialakítását. Egyik-másik gazdasági, műszaki szervnél talán túl hamar mondják ki a „nem megvalósítható", a „nem jó" és a „felső szervek utasítása" megállapításokat, szinte felmérhetetlen károkat okozva ezzel — legtöbbször akaratlanul. De hát ez a kár esetében teljesen mindegy — esetleg jogi vonatkozásban enyhítő körülmény. Éppen ezért arra buzdítjuk pártbizottságainkat, alapszervezeteinket, szakszervezeti és más tisztségviselőinket, hogy *az igaz ügy mellett bátran álljanak, ki, személyre való tekintet nélkül képviseljék azt, ami ésszerűbb, ami a nagyobb gazdasági eredményeket hozza.*

Nem egy példa jelzi; sokan élnek ezzel a jogukkal, kötelességükkel. Csak egyetlen esetet említenék, milyen haszonnal jár ez. A normakarbantartás annak ellenére, hogy eléggé rendszeres nálunk, mégis helyenkénti elmaradások, lazaságok miatt rendezni kellett a normaidőket. Ezt általában helyesen hajtották végre, műszakilag megalapozták, politikailag indokolták, nem is igen okozott különösebb problémákat.

Megtörtént azonban egy-két esetben, hogy mechanikusan írták elő a normarendezés mértékét. Az acélműben határozottan tiltakoztak ez ellen. Bebizonyították ugyanis, hogy bizonyos alkatrészek normáinak szigorítása maga után vonná a minőség romlását. A vita eredménye, hogy nem az időt csökkentették, hanem a minőségi követelményeket fokozták. És ez helyes megoldásnak bizonyult, *javult az első osztályú termékek aránya.*

Az eset nem egyedüli, sőt így is fogalmazhatnám, hogy kezd tipikus lenni. Vagyis eljutottunk oda, hogy minden szinten felismerik: *a tervszámok, feladatok mögött sok-sok hazai és külföldi vásárló áll,* aki jó szerszámgépeket, motorkerékpárokat, öntvényeket, alkatrészeket vár s nem pedig magyarázatokat, indokokat, hogy egy-egy tervszám miért nem valósítható meg.

Az új év előkészítése

Ez a szemlélet jól érzékelhető az új év előkészítésében is. Szokás már, hogy szeptember végén, október elején megkezdjük az előkészítő tanácskozásokat. Ezek célja, hogy egyes gyárak gazdasági, politikai vezetőivel megbeszéljük, hol tartanak s milyen feladatok vannak az elkövetkező évre. Ezek nagyon kritikus, „meleg hangulatú" tárgyalások, mint mondani szokták — ilyenkor minden terítékre kerül. Még akkor is, ha úgy általában rendjén vannak abban az üzemben a dolgok. Az az elvünk ugyanis, hogy *egyetlen rendetlenség mellett sem lehet szó nélkül elmenni, még akkor sem, ha azok az eredményekhez képest jelentéktelen apróságok. Így válik életformává a rend, a fegyelem, a felelősségteljes munka.* Vegyük például a szakszervezeti munkát. Meg kell mondani (különösen a KB 1964 decemberi határozatának megvalósításában) igen sokat tettek a szakszervezet különböző tisztségviselői. Nagy általánosságban ellátják feladataikat, betöltik szerepüket. Mi azonban azt is látjuk, hogy négy-öt helyen gyenge az üzemi bizottság titkára, nem tartja kézben az üzem ügyeit, nem eléggé határozottan képviseli a munkásosztály érdekeit, a párt politikáját. Ennek következtében sok a bizonytalankodás, az oktalan lótás-futás. S mivel helyileg nem intézkednek érdemben, a központi szervek járnak el olyan ügyekben is, amelyeket az üzemi szerveknek kellene megoldaniok. És ez több szempontból sem jó. Közös megállapodásunk, hogy rendezni kell ezt a kérdést, olyan vezetést kell biztosítani, amely magasabb színvonalon képes dolgozni.

Vagy egy másik példa. A Szerszámgépgyár általában jól oldja meg feladatait, mégis szóvá tettük, hogy nézzenek egy kicsit jobban széjjel a házuk táján, mert lehetne jobb is az eredmény. A forgácsolóban ugyanis elég sok a selejt.

Vagy itt van a Motorkerékpárgyár pártbizottsága. Egyik legjobb pártszervezetünk és legerősebb önelszámoló egységünk. Kívülálló talán keresve sem találna

érdemi kifogásolni valót. Mégis úgy láttuk, hogy a kelleténél többet időznek az eredményeknél, a dicséretes dolgoknál. És ez amolyan megelégedettséget takar, ami semmiképpen sem lehet egy pártszervezet sajátja — mégha az oka meg is volna rá.

Az öntödei pártbizottság figyelmét viszont arra hívtuk fel a többi között, hogy határozottabban küzdjön a megkülönböztetések vagy ha úgy tetszik, a káros baráti szellem ellen, jobban ellenőrizze, segítse a gazdasági vezetés munkáját.

A kiragadott gondolatokat csak azért vetettem fel, hogy érzékeltessem: a gazdasági, politikai munka eredményeinek örülünk ugyan, de azt tartjuk, sohasem tudunk olyan jól dolgozni, hogy ne lehessen még jobban.

Az egyes gyárak pártbizottságainak többet kell törődniök a gazdasági vezetés munkájának segítésével, a helyes szemlélet kialakításával.

Az új évben is ebből indulunk ki. Minden üzemünkben az úgynevezett *minőségi mutatókra helyezzük a fő hangsúlyt. Különösen a termelékenység, a minőség, s az export növelésében tűztünk ki jelentős feladatokat.* A mennyiség általában csak néhány százalékkal — helyenként egyáltalán nem — növekszik. A kohászatban például a mennyiségi terv azonos az előző évivel, a termelékenységet viszont 1,1%-kal, az exportot 106%-ra tervezzük. A gépgyártás területén 4—5%-os termelés emelkedésre számítunk, ugyanitt a termelékenységet 4,4%-ra, az exportot 117,9%-ra tervezzuk.

A további felsorolás helyett összességében annyit jegyeznék meg, hogy a Csepel Művek gyárai, üzemei ez évben célul tűzik ki, hogy *a termelést 80%-ban a termelékenység növekedéséből hozzák.*

Ebből viszont az is látható, hogy erős törekvés van a helyi lehetőségek mind jobb, mind teljesebb kiaknázására. Egyre terjed ugyanis az a gyakorlati felismerés, hogy *osztani csak abból lehet, amit megtermelünk és a munkát senki sem végzi el helyettünk.*

A tervegyeztetéseknél volt még bizonytalankodás, de összehasonlíthatatlanul jobb szemléletet tükröztek. A különböző gyárak vezetői régebben egy-egy ilyen tárgyalásra napokig készültek. Jelentéseket, kimutatásokat gyártottak több variációban is, hogy a rájuk szabott tervet, vagy egyes kényesebb mutatóit csökkentsék, lazítsák. Olyan alapállással mentek ezekre a tárgyalásokra, hogy azt igazolják: mit, miért nem lehet teljesíteni.

És mi tapasztalható most? Vita persze még most is van, több is talán, mint szükséges, de *egyre inkább az érvényesül, hogyan lehetne a feladatokat megoldani, milyen reális feltételek szükségesek hozzá.*

Nem véletlenül említettük a reális feltételeket. Mert amennyire igaz, hogy fából vaskarikát nem lehet csinálni, annyira természetes, hogy sokmilliós beruházással sem ördöngős valami

újabb feladatot megoldani. A kívánság-lista összeállítása helyett, most első helyre került a belső lehetőségek feltárása, a saját erő felmérése és felhasználása.

Rend és kritika

A helyes szemlélet természetesen nem lehet csak az agitáció és propagandamunka eredménye, számos gazdasági, műszaki intézkedés is ezt segítette elő. A sok közül az egyik legjelentősebbet említeném: *a gyárak önállóságát.* Körülbelül másfél évig dolgoztak közgazdászaink, műszaki, gazdasági vezetőink, míg felmérték az irányítási rendszer hibáit, kidolgozták a tennivalókat. Ez a mi esetünkben nagyon lényeges kérdés, hiszen a Művekben megközelítően 40 000-ren dolgoznak, az értékekről, a gazdasági szerepéről nem is szólva.

A felmérés lényeges kérdései megegyeznek a gazdasági irányítás reformjának elveivel, azokkal, amelyeket nemrégiben tárgyalt a Központi Bizottság. Így az ott elhangzott megállapítások nem értek váratlanul bennünket, sőt megerősítették elképzeléseinket. teljesen bizonyossá vált, hogy jó úton járunk.

Több helyen már ebben az évben kialakítottuk az önálló elszámoló egységeket. Új ebben, hogy nemcsak egyes gyárak lettek önálló gazdálkodók, hanem a műhelyek, üzemrészek is. Sok-sok eddig rejtett tartalék került így felszínre. Lényegében ez hozta a döntő változást a szemléletekben: a saját üzeme gazdája lett minden vezető, minden dolgozó.

A tanulság igen sokféle, annyit azonban érdemes megjegyezni: *az önállóság sokkal bonyolultabb a valóságban, mint gondolná az ember,* még akkor is, ha menet közben rendszeresen segítjük az üzemeket, hogy éljenek lehetőségeikkel.

Többen nem gondolták végig például, hogy *a nagyobb önállóság nagyobb felelősséggel jár, a korábbinál magasabb szintű vezetést igényel.* Öt olyan gyárunk van például, ahol szabadon rendelkeznek a béralap felhasználásával. Ez sok lehetőséget biztosít a helyes érdekeltségi viszonyok kialakítására, a béraránytalanságok megszüntetésére stb. De a lehetőségekkel csak nagyon kezdetleges módon élnek. Mert ebben az esetben nemcsak adni kell — ehhez többé kevésbé hozzászoktak a vezetők — hanem az érdemtelenektől el is kell tudni venni. S ezt már egyesek nem szívesen teszik, mert úgynevezett „jó emberek" akarnak maradni.

Tapasztalható, hogy helyenkint nagyon mérlegre tesznek egy-egy intézkedést. S ez sok haszonnal jár. A kiemelt béreknél például kezdik megszüntetni az egyenlősdit. Ebben az évben történt meg először, hogy nem osztottak mindent ki. Nem mintha sajnálnák kiadni a pénzt — bár e mögött ilyen bátortalanság is áll —, hanem még nem dolgozták ki kellően, mit várnak ezért, s az sem vált köztudottá, hogy ha nem kiemelkedő szinten dolgozik valaki, vissza is lehet vonni.

Eddig még nem jutottunk el — de ezer meg egy tény jelzi,

hogy arra haladunk, hogy *a végzett munka alapján értékeljük az egyes embereket és az egyes üzemeket, gyárakat is.* Nagy erő ebben a Művek több mint ötezer párttagja, akik a maguk munkaterületein nagyon következetesen példát mutatnak a munkafegyelemben, az áldozatvállalásban, a párthatározatok végrehajtásában.

Viták vannak különböző kérdésekben, de egyre erőteljesebben érvényesül, hogy a határozat után már dolgozni, cselekedni kell. S még egy: *annak lehet szava, aki dolgozik.* De arra mindenkinek oda kell figyelni — s az érdemi intézkedés sem maradhat el!

Az új évben — a KB 1964 decemberi határozata szerint — tovább erősítjük a rendet, a fegyelmet, a gazdasági vezetés egyszemélyi felelősségét, az üzemi demokráciát, fokozzuk a pártvezetés kollektív bölcsességéből fakadó erőt és a tömegek mozgósítását, melyek együttesen a tervek sikerének, az elképzelések valóra váltásának is szilárd alapjai.

(Balogh Mária)

A kommunisták példamutatása a kőszegi Posztó- és Nemezgyárban

Újév táján akaratlanul is számadásra gondolnak az emberek. Ezzel egy időben a jövő tennivalói is kirajzolódnak. Így történt ez legutóbb is, amikor a festői szépségű kőszegi hegy lábánál működő LATEX Vállalat kőszegi Posztó- és Nemezgyárában az üzem vezetőivel és alapszervezeti párttitkáraival beszélgettünk.

Jogos büszkeséggel hangsúlyozzák, hogy a gyár folyamatban levő rekonstrukciója, és a kétszeri árvíz miatt csak nagy fáradsággal és küzdelemmel tudták a nyereséges, egyenletes termelést biztosítani.

Az üzem — melynek 1965. évi termelési terve 163 millió forint — takarókat, bútorszövetet gyárt belföldre és külföldre. Gyártmányaik külföldi elismerését példázza, hogy modern és jó minőségű áruikból ebben az évben 58 millió forint értékben Nyugat-Németország, Svájc, Dánia, Kanada, India és néhány afrikai állam vásárolt.

Legnagyobb gondjuk — és egyben örömük is — a rekonstrukció. A több évtizedes gépparkot ebben az évben részben sikerült kicserélni az NDK-ból szállított korszerű TEXTIMA gépekre.

Lőb Ottó, az egyik alapszervezet titkára szerint a párttagok jó munkát végeztek az új gépek felállításánál: az üzemrész vállalta, hogy külföldi szerelők nélkül, határidő előtt munkába állítja a gépeket. S valóban, a gépek mintaszerűen működnek és így a szombathelyi testvérüzemük szakemberei is felhasználhatták tapaszta-

lataikat. Mindez az ott dolgozó elvtársak jó szakértelmét dicséri. Ezenkívül a segítségnyújtás szép példája is. A szerelésben részt vevők feladatát ugyanis munkatársaik pótolják napról napra. Úgy mondják: nehéz volt, de szívesen emlékeznek vissza erre az időre. Az összefogásról nem mondtak nagy szavakat, csak annyit: „miénk ez az üzem, s úgy van, mint otthon, hogy ha bővül a családi ház, vagy új bútor érkezik, összefog mindenki, hogy mielőbb rend legyen".

Erőpróbát jelentett az áprilisi, majd a májusi árvíz is, amely másfél millió forintos kárt okozott épületekben és anyagokban. Emberfeletti teljesítmények jelzik a gyár dolgozóinak, a munkásőröknek helytállását. Említésre méltó többi között, hogy fél óra alatt ürítették ki az exportraktárat, mert az volt a legféltettebb. Az állandóan ismétlődő árhullám miatt négyszer-ötször is átszerelték a gépeket, mentették a gyár szénkészletét. Az üzem dolgozóinak és vezetőinek összefogása azonban legyőzte ezt a csapást, és szeptember végére a károkat és a termeléskiesést is pótolták. Büszkén mondják, hogy nem veszik igénybe az állami kártérítést.

A több mint 700 főt foglalkoztató üzemben 90 párttag és tagjelölt dolgozik, többségük fizikai munkás. Példamutató helytállásuk a termelésben, az elemi csapások elleni védekezésben még lelkiismeretesebb munkára ösztönzi az üzem dolgozóit. Az 1965-ös évben befejeződött az üzem rekonstrukciója, nyugodtabb mederben folyik majd a munka. Ez egyben lehetőséget teremt arra is, hogy a pártszervezetek belső szervezeti életét is rendbehozzák.

1965-ben decentralizálták az üzem pártszervezetét. A pártvezetőségekben többen most kerültek először vezető funkcióba. Ezért *Péterfi Ferenc* elvtárs, az egységes vezetőség titkára egyik legfontosabb feladatának tartja a pártvezetőségek gyakoribb tájékoztatását.

Az új évben jobban igénylik az üzemben dolgozó városi pártbizottsági tagok és a volt pártvezetők segítségét is. A most folyó pártoktatásban *Klafszky János* elvtárs jól hasznosítja sokéves tapasztalatait a gazdaságpolitikai tanfolyam vezetésében. Hasonló, színvonalas politikai munkára többen is képesek lennének az üzemben, de ehhez jobb munkamegosztásra van szükség a pártvezetőségben.

„Tervszerűbbé és gyorsabbá tesszük a tájékoztatást, és 1966-ban több pártnapot akarunk tartani. Az üzemi agitációnkat is rendszeresebbé, elevenebbé kell tennünk" — sorolja Péterfi elvtárs.

Feladat tehát van bőven. Megoldását azonban csak a rendszeres pártmegbízatások és ellenőrzések útján tudja megoldani a pártvezetőség. Amilyen példamutatók a kőszegi Posztó- és Nemezgyár kommunistái a gazdasági munkában — olyan színvonalas, politikai élményekben is gazdag pártmunkát kell végezniök ahhoz, hogy tekintélyüket tovább növeljék.

Csonka György

Az évi terv sikeréért

Az Esztergomi Labor- és Műszeripari Művekben

Az 1966. évi termelési feladatokat *Lővey András*, az üzem párttitkára két részre bontva elemezte. Egyrészt a terv teljesítésével, illetve előkészítésével kapcsolatos általános politikai munkát, másrészt az időszerű gazdaságszervező feladatokat említette. Hangsúlyozta: *csak ott lehet tartós termelési és politikai eredményeket elérni, ahol* az alaposan mérlegelt tervfeladatok végrehajtásánál *hiánytalanul érvényesül a gazdasági vezetés egyszemélyi felelőssége.* A pártmunkának is sarkalatos pontja az egyszemélyi vezetés elősegítése. Ez azonban korántsem jelenti, hogy lebecsülik a dolgozók véleményét. Mind a feladatok és végrehajtásuk módszerének kialakításához, mind a nehézségek leküzdéséhez igénybe veszik az üzem egész kollektívájának bölcsességét.

Így történik ez az 1966. évi terv feladatainak előzetes meghatározásánál és ismertetésénél is.

Az új év tervét először júliusban tárgyalta a pártvezetőség. A terv ekkor még csak nagy vonalakban tájékoztatott a feladatokról. Ennek ellenére a pártvezetőség tagjai és a pártcsoportbizalmiak képet kaphattak a termelés nagyságrendjéről, a terv teljesítésével kapcsolatos legfontosabb mutatószámokról, az előkészítés főbb tennivalóiról. Következtetni tudtak a munkaszervezési, importanyag takarékossági és minőségi teendőkre.

Decemberben a pártvezetőség meghallgatta a gyár gazdasági, műszaki vezetőinek tájékoztatóját, amely már pontosabban, részletesebben ismertette a tervet. Ez már lényegesen többet mond az elsőnél, de még mindig nem végleges. Januárban vagy februárban ismét a pártvezetőség vitatja meg az üzem 1966. évi részletes és végleges tervét. De az új év előkészítésével addig is igen sokat foglalkoznak.

A pártvezetőség politikai előkészítő munkájában is kiemelt szerepet kap az üzemi profil kérdése. A munkáskollektíva, a párt- és a gazdasági vezetés egyaránt ésszerűnek tartaná, ha a jövőben — a különböző vállalatok helyett — maga az üzem szerelné össze a stabil és mozgó laboratóriumokat.

A profilírozással kapcsolatban a pártszervezet nap mint nap választ ad az érdeklődők kérdéseire. Elmondja, hogy a profilírozás észszerű kívánság, de több üzemet és vállalatot érint. A megvalósítás tehát csak alapos szervező munka eredménye lehet. Azt sem titkolja a pártvezetőség, hogy — az üzem vezetésével együtt — sürgeti a gyár profiljának végleges kialakítását. Azt vallják, hogy *csak a helyesen kialakított profil teheti megalapozottá és biztonságossá a termelést.*

Azért is nagy az érdeklődés, hogy a gyár megkapja-e a komplex laboratórium kivitelezésére a

megbízatást, mert a Szovjetunióban megrendezett világkiállításon az Esztergomi Labor Műszeripari Művek hat laboratóriuma nagy sikert aratott. A mozgó víz-, olaj-, talaj- stb. laboratóriumokat nagy elismerés mellett „Arany Diplomá"-val díjazta a zsüri.

Mind a gazdasági, mind a politikai vezetők sokat foglalkoznak *a termékek minőségével.* Érthető is, hiszen az üzemben készített műszerek a szocialista tábor országain kívül számos kapitalista országba is elkerülnek. Minden eszközt felhasználnak tehát arra, hogy mint eddig, a jövőben se legyen kifogás a „Labor MIM. Budapest—Esztergom Hungaria" márkájú termékekre.

Az üzemben példásan foglalkoznak a szocialista országok politikai, gazdasági és műszaki együttműködésének jelentőségével. Elsősorban azt mutatják be sokoldalúan, mit jelent a műszakiak, s egyben a műszeripar számára a szovjet tervezőmérnökök segítsége.

A pártvezetés nagy gondot fordít a termelésre. Legfőbb feladatnak a termeléshez szükséges kielégítő munkaerkölcsi és ideológiai feltételek megteremtését tekinti.

Természetesen, mint minden más üzemben, itt is akad a pártszervezetnek sok egyéb munkája. Számos nehézséggel küzdenek a pártalapszervezetek. Nem kis gondot okoz egyik-másik helyen például a fegyelmezetlenség. A pártvezetőség ezekkel a problémákkal, mint leküzdendőkkel, a jövőben is számol. Feladatát is ennek figyelembevételével határozta meg.

Néveri László

A termelőszövetkezeti munkaverseny erősítése

A Zala megyei Pártbizottság mellett működő *agitációs- és propaganda-*, illetve *mezőgazdasági albizottság* legutóbbi együttes ülése értékelte a termelőszövetkezeti munkaverseny és a szocialista brigádmozgalom helyzetét, s *javaslatot tett a további feladatokra.* A vita résztvevői megállapították, hogy jelentős eredmények tapasztalhatók, különösen a hagyományos versenyformákban. Kiemelkedő teljesítmények születtek az országos növénytermesztési, baromfitenyésztési és silózási versenyeken, valamint a söjtöriek felhívása nyomán a hazánk felszabadulásának 20. évfordulója alkalmából kibontakozott szövetkezetek közötti termelési versenyben. A tapasztalatok igazolják, hogy a dolgozók nevelésének hatásos eszköze a szocialista munkaverseny. A rendszeres verseny azonban megköveteli a szervezettebb, jobb irányítást.

A két albizottság megállapította azt is, hogy a szocialista brigádmozgalom megalapozását, kiszélesítését az alacsonyabb ver-

senyformák fejlesztésével és átfogóbb politikai munkával lehet elérni. Az ülésen bírálták azokat, akik a dolgozók kezdeményezéseit elhányagolják, az értékeléseket, jutalmazásokat elmulasztják, s olyan apolitikus nézeteket vallanak, mely szerint „... most nem érünk rá versenyezni, mert dolgozni kell..."

A verseny egységes irányítása

A két albizottság a termelőszövetkezeti versenymozgalom fejlesztésének egyik legfontosabb feltételét az egységes megyei, járási és községi irányításban és szervezésben jelölte meg. Ezért javasolták a megyei tanács végrehajtó bizottságának a megyei versenybizottság munkarendjének pontos kidolgozását. Javaslat született arra is, hogy a megyei versenybizottság elnöke a megyei tanács elnökhelyettese, titkára pedig a megyei agro-propagandista legyen. Javasolták, hogy a versenybizottság elnöke negyedévenként tájékoztassa a megyei tanácsot a termelőszövetkezetek közötti munkaverseny-mozgalom helyzetéről, eredményeiről.

A két albizottság tagjai állást foglaltak abban is, hogy a járási, valamint a megyei tanács mezőgazdasági osztályán dolgozó agro-propagandisták politikai jellegű feladatot látnak el. Magasabb politikai követelményt kell tehát munkájukkal szemben támasztani, de biztosítani kell azt is, hogy mindenütt valóban agro-propagandával és ne egyéb feladatokkal foglalkozzanak. Egyik-másik járási propagandistának 6—8-féle elfoglaltsága is van, s köztük éppen a propagandamunkára jut a legkevesebb ideje.

Mint másutt, úgy Zala megyében is *a dolgozók kezdeményezésének felkarolása, az egyes versenyfelhívások hatékonysága főleg a helyi politikai munkától, a rendszeres értékeléstől és a verseny nyilvánosságától függ.* A tanácskozás résztvevői ennek alapján javasolták a megyei tanácsnak községi versenybizottságok létrehozását. Tagjai: a községi tanács elnöke, a termelőszövetkezet párttitkára, főkönyvelője, a tsz legkiválóbb dolgozói, valamint a tömegszervezetek és mozgalmak vezetői legyenek. A megye pontosan ismertesse a helyi versenybizottsággal a termelési versenyek célját, jellegét. Nyújtson a megye megfelelő segítséget részükre, hogy hozzáértéssel szervezzék, értékeljék és népszerűsítsék a termelőszövetkezeteken belüli, valamint a termelőszövetkezetek közötti versenyt.

A szocialista brigádmozgalom erősítése

Zala megyében jelenleg 22 termelőszövetkezeti brigád áll versenyben a szocialista címért. A megtisztelő cím elnyerésére a gelsei, nagyrécsei, felsőrajki traktoros brigádoknak van a legtöbb esélyük. A szocialistabrigád-mozgalom fejlesztésének lehetőségeit tehát megközelítően sem használták még ki a megye szövetkezetei. Sokkal rendszeresebben kell foglalkozni ezzel a versenyformával, s azt a dolgozók szocialista nevelésének egyik fontos eszközeként

kell tekinteni. *A két albizottság javasolta, hogy a szocialistabrigád-mozgalom fejlesztésével kapcsolatos feladatokat vitassák meg járási párttitkári, KISZ-titkári, népfront elnöki és iskolaigazgatói értekezleten. A tsz-pártszervezetek pedig 1966 első negyedévében kibővített taggyűléseken vitassák meg szövetkezetükben a szocialistabrigád-mozgalom fejlesztésével járó politikai tennivalókat.*

Sok szó esett a szocialistabrigád-mozgalom fejlődését elősegítő politikai és gazdasági eszközökről, módszerekről is. A két albizottság együttesen javasolta, hogy a megyei tanács mezőgazdasági osztálya — a többi között — szervezzen tapasztalatcserét a szocialista címért küzdő szövetkezeti brigádvezetők részére egy üzemben, vagy állami gazdaságban dolgozó szocialista brigáddal. *A Hazafias Népfront megyei elnöksége vállalta, hogy tapasztalatcserét szervez a legkiválóbb termelőszövetkezeti brigádok tagjai, valamint a szomszédos Veszprém megye egy termelőszövetkezetének szocialista brigádja között.* Javaslat született arra is, hogy hívják össze a szocialista címért küzdő tsz-brigádok vezetőinek első megyei tanácskozását; továbbá, hogy a megyei, járási párt- és állami szervek vezető munkatársai közvetlenül is segítsék egy-egy szocialista címért küzdő szövetkezeti brigád munkáját.

A téli tanfolyamokon is...

Sokat kell dolgozni még azért — állapították meg az albizottságok tagjai —, hogy a helyi gazdasági vezetők mindenütt felismerjék a szocialistabrigád-mozgalom jelentőségét és támogassák további fejlődését. *Javasolták ezért, hogy a szövetkezeti elnökök, agronómusok, főkonyvelők téli továbbképző tanfolyamain egy előadásban foglalkozzanak ezzel a kérdéssel.* Ugyancsak az együttes ülés javaslata alapján a megyei pártbizottság propaganda- és művelődési osztálya megtette a szükséges intézkedéseket, hogy a pártoktatás valamennyi falusi tanfolyamán megvitassák a mezőgazdasági szocialista munkaverseny fejlesztésével járó tennivalókat.

A két albizottság javaslatot dolgozott ki a munkaversenyben legjobb helyezést elért dolgozók és kollektívák megfelelő anyagi és erkölcsi jutalmazására, az ehhez szükséges anyagi alap előteremtésére, továbbá arra, hogy a szocialista címért küzdő tsz-brigádokat egy-egy állami gazdasági vagy üzemi szocialista brigád patronálja.

Ágoston László,
az MSZMP Zala megyei Pártbizottságának munkatársa

A nők társadalmi, politikai és kulturális helyzete a XVIII. kerület textilüzemeiben

Felmérést végzett a kerületi pártbizottság öt textilüzemben, a KISTEXT-ben, a Pamutfonó Központi Gyárban, a Szalag- és Csipkegyárban, a Lőrinci Vattagyárban és Kártszalag gyárban. A kerület dolgozóinak több mint 50 százaléka nő. Ezért is különös gonddal foglalkozik pártbizottságunk a dolgozó nők problémáival.

A vizsgálat célja az volt, hogy megállapítsuk a Központi Bizottságnak a munkásosztály helyzetéről szóló határozata óta milyen változások történtek a dolgozó nők élet- és munkafeltételeiben; gondolkodásukban miként érvényesül az az elv, hogy „a nők társadalmunknak a férfiakkal egyenlő jogú tagjai".

Ha gyermekeik szám szerinti megoszlása alapján vizsgáljuk kerületünk nő dolgozóit, akkor a következő képet kapjuk: a fizikai dolgozók 81,3 százalékának, a műszakiak 6,1 százalékának, az adminisztratívak 6 százalékának van gyermeke. Ez azt jelenti, hogy a gyermeknevelés terhét elsősorban a munkásasszonyok viselik és rájuk hárulnak döntően a gyermek nevelésével járó anyagi és erkölcsi gondok.

A megkérdezett nők 80 százalékának segít a férje a háztartási munkában. Ez a segítség a dolgozó nő számára csökkenti a terhelést és időt szabadít fel, amelyet tanulással, társadalmi tevékenységben való részvétellel, szórakozással vagy éppen pihenéssel tölthet. Mindenesetre a statisztika tükrében nagyrészt megdöltnek tekinthető az a régi tétel, hogy a férfiak nem hajlandók házi munkát végezni. Fontos kérdés az is, hogy a háztartási tevékenységet mennyire segítik a gépek. A megkérdezetteknél egy családra 2,2 gép jut.

Érdemes megvizsgálni, hogy a nők társadalmi szerepének növekedése és egyenjogúsága hogyan tükröződik a dolgozó nők tudatában.

— *Arra a kérdésre, hogy akkor is dolgozna-e, ha férje keresetéből ugyanilyen színvonalon megélhetne? — a megkérdezett nők több mint 50 százaléka igennel válaszolt;*

— *Ugyancsak igennel válaszolt a nők 84 százaléka arra a kérdésre, hogy — szükségesnek tartja-e a nők társadalmi és politikai tevékenységét?*

— *Igenlő választ adott a dolgozó nők 41 százaléka arra a kérdésre, hogy szükségesnek tartja-e iskolai képzettségének állandó növelését?*

— *A megkérdezettek 55 százaléka, végez társadalmi munkát, holott mindössze 22 százalékuk párttag.*

Mindezek az adatok arra utal-

nak, hogy egyre inkább tudatossá válik a nők társadalmi szerepének fontossága és annak felismerése, hogy a számára a szocializmusban biztosított helyet tanulással és a társadalmi, politikai tevékenységben való aktív részvétellel érheti el. De e tekintetben még nincs minden rendben és nem egyértelműen pozitív a kép. Ezt mutatják a következő kérdésekre adott válaszok:

— *A megkérdezett nők egynegyede úgy látja, hogy vezetője nem tartja egyenrangúnak a női munkaerőt a férfiakéval,*

— *11,6 százalékuk adott igenlő választ arra a kérdésre, hogy van-e olyan tapasztalata, mely szerint a főnök hátrányban részesíti a férfi munkaerőkkel szemben?*

— *Arra a kérdésre, hogy mi a véleménye a női vezetőkről, férfi vagy női vezetők mellett dolgozik-e szívesebben? — a megkérdezettek 40 százaléka férfi, 34 százaléka női vezető mellett. foglalt állást. 26 százalék számára vegig közömbös.*

— *Bizonyos kisebbségi érzés tükrözéseként fogható fel az a válasz, amelyet arra a kérdésre adtak, hogy alkalmasnak tartják-e magukat magasabb munkakör betöltésére? A megkérdezettek 70 százaléka nemmel válaszolt.*

És végül néhány adat, amely arra vonatkozik, hogy objektíve mi nehezíti a nők társadalmi egyenlőségének megvalósulását:

— *1 órát tölt el naponta utazással 30,7 százalék, 2 órát vagy még ennél is több időt a megkérdezettek 35 százaléka.*

— *A megkérdezetteknek összesen 294 gyermeke van és a 294 gyermek 31,6 százaléka részesül állami ellátásban (bölcsőde, óvoda, napközi).*

Ez a szám a gyermekek elhelyezési lehetőségének gondjaira utal, ami nyomasztólag hat a nők lelkiállapotára és ezen keresztül munkájukra, társadalmi tevékenységükre is. Különösen súlyos ez, ha figyelembe vesszük, hogy az összes gyerekek mintegy 10 százalékára senki nem vigyáz. Felügyelet nélkül vannak, vagy a lakásokba bezárva vagy az „utca" neveli őket. Ebből is következik, hogy a megkérdezett férjezett nők közül 21,4 százalékának nincs gyereke, 21 százalékuk pedig egyáltalán nem is akar gyereket.

A levont következtetéseket az alábbiakban összegeztük: bár a helyzet sokat fejlődött a KB határozata óta, mégis a háztartási munkák megkönnyítése, az utazási idők csökkentése, a gyermekek állami ellátásának további fejlesztése terén még nagy tennivalóink vannak.

A felmérés arra is utal, hogy még nem győztük le teljesen sem a férfiak, sem a nők gondolkodásában a nők egyenjogúságára és társadalmi szerepére vonatkozó helytelen nézeteket és ezen is van változtatni való.

Kuti Lajos,
a XVIII. ker. pb titkára.

A pártfegyelmi munka

Zala megye pártszervezeteiben

A VIII. KONGRESSZUS ÓTA pártszervezeteinkben tovább erősödött a fegyelem, javult az ideológiai, nevelő munka. A megye párttagságának többsége példamutatóan él, helytáll munkahelyén és a tanulásban is. Jelentősen nőtt a párttagság aktivitása a pártélet normáinak megtartásában, erőteljesebbé vált a küzdelem a hibákkal, fogyatékosságokkal szemben. Számos probléma gátolja azonban a még gyorsabb előrehaladást. Egyes gazdasági vezetők például nem értik, illetve lebecsülik a politikai, ideológiai nevelőmunkát, nem végeznek pártmunkát. Néhány alapszervezetben — pl. Semjénházán, Bókaházán, Dobriban, Csömödérben — személyi ellentétek, torzsalkodások vonják el a figyelmet a fontos feladatokról. Más alapszervezetekben baj van a határozatok végrehajtásával. Azok megrekednek az alapszervezetek vezetőségeinél, nem beszélik meg a teendőket a tagsággal. Különösen az értelmiség körében fellelhető bizonyos közömbösség a szocialista világnézet, a társadalmi-politikai kérdések iránt. Ez abban nyilvánul meg elsősorban, hogy gazdasági hivatali munkájukon kívül kevésbé, vagy egyáltalán nem vesznek részt a politikai életben, elhanyagolják ideológiai képzésüket — harmadrendűnek tartják a szocialista tudatformálást.

(Az eredmények néhány soros általános ismertetése és a hibák bő felsorolása nem azt jelenti, hogy ez utóbbiak lennének túlsúlyban. Ellenkezőleg. Azt, hogy küzdünk a még meglevő negatív jelenségek ellen.)

Ezek a tünetek nemcsak arra hívják fel a figyelmet, hogy tovább kell fokozni az ideológiai munkát pártszervezeteinkben, hanem arra is, hogy *következetesebben kell foglalkozni a pártfegyelemmel, a szervezeti szabályzat érvényesítésével.* A zalaszentgróti járás több pártszervezetében például háromtagú bizottságok foglalkoznak azokkal, akik nem teljesítették a párttagsággal járó kötelezettségeiket. Ennek hatására javult a taggyűlések látogatottsága, a tagdíjfizetés, nőtt a tagság aktivitása. *A pártvezetőségek ma már nagyobb gondot fordítanak a tagság nevelésére, megkövetelik a párt szervezeti szabályzatának betartását, s rendszeresen foglalkoznak azokkal, akik megsértik a pártfegyelmet.*

A KORÁBBI ÉVEKBEN a pártfegyelem ellen vétők felelősségrevonása gyakran elmaradt. Elnézték, elhallgatták a hibákat. Ezek a jelenségek, ha ritkábban is, még ma is előfordulnak. A rádói termelőszövetkezetben például hosszan kellett vitázni a pártvezetőséggel és a tagsággal is, mert annak ellenére, hogy a tsz volt elnö-

két a bíróság börtönbüntetésre ítélte, nem akarták kizárni a pártból.

- A kemendollári pártszervezetben T. V. főagronómus mindkét gyermekét hittanra járatja. A pártvezetőség, illetve a taggyűlés mégsem teszi szóvá. Az érvük az, hogy más párttagok gyermekei is járnak hittanra. Ez önmagában is jelzi, hogy különösen a vallásosság megítélésében tapasztalható elnézés.

Az említett negatívumok ellenére a pártszervezetek többségében egészséges a párttagság fegyelme. Mind világosabban látják, hogy *a fegyelem megsértése a pártszervezet egységét, munkájának hatékonyságát veszélyezteti.* Ezért egyre határozottabban felléphetnek a fegyelem megsértőivel szemben. A pacsai, a baki, s a zalaigricei alapszervezetekben például az egész tagság követelte a fegyelmet megsértő párttagok felelősségrevonását. A pártszervezetek körültekintő fegyelmi munkáját mutatja az is, hogy az általuk kizárt 22 párttag közül a járási, városi végrehajtó bizottságok csupán kettőnek mérsékelték a büntetését.

A FEGYELMI ELJÁRÁSOK lefolytatását a nevelőjelleg, a pártszerűség, s az alapos, körültekintő vizsgálat jellemzi. A helyes határozatok meghozatalát biztosítja az is, hogy *a fegyelmi és a végrehajtó bizottság tagjai is részt vesznek azokon a taggyűléseken, amelyeken fegyelmi ügyet tárgyalnak. Közvetlenül is segítenek az igényesebb, magasabb színvonalú pártfegyelmi munka megteremtésében.* A fegyelmi vizsgálatot az érdekelt bevonásával folytatják le, a taggyűléseken közlik vele a büntetés fokozatát és felhívják a figyelmét a felleboezési jogára is.

Helyes gyakorlat, hogy pártszervezeteink a büntetés kiszabását követően nem hagyják magára a fegyelmet megsértő elvtársat, hanem pártmunkával bízzák meg, segítenek neki a hiba kijavításában. S az a tény, hogy ritkán ismétlődnek meg a hibák ugyanannál az elvtársnál, bizonyítja, hogy *az időben adott pártbüntetés jó nevelő eszköz.*

A pártbizottságok évente egyszer megvitatják a fegyelmi helyzetet. Ez is jelzi, hogy a fegyelmi munka ma már nem reszortfeladat, hanem a pártszervezetek általános tevékenységének szerves része. *A fegyelmi bizottságok munkája is arra irányul, hogy ne csak a fegyelmi ügyeket bírálják el, hanem javaslataikkal segítsék a pártszervezet egész munkáját.* Ezért évente 4—5 alapszervezet fegyelmi helyzetét megvizsgálják és a tapasztalatokat a taggyűlések elé terjesztik.

A fegyelmi bizottságok esetenként olyan elvtárssal is foglalkoznak, akinek magatartása nem mindig pártszerű, de még nem kell fegyelmileg felelősségre vonni. Mindezek eredményeként a pártszervezetek egy részében ma már *a párttagság jogait és kötelességeit összetartozó, egymástól elválaszthatatlan dolognak tekintik.*

MEGYÉNKBEN *1965 három negyed évében a pártbizottságok az alapszervezetekkel együtt 112 pártfegyelmi büntetést szabtak ki, köztük 26 esetben kizárási határo-*

zat született. A pártbüntetéseket elemezve, különösen a kizárásoknál megállapítható, hogy az okok között legtöbbször a népgazdaságnak okozott kár, a korrupció, az erkölcstelen magánélet, az iszákosság szerepel. De jelentős azoknak a száma is, akiket a pártélet elhanyagolása miatt kellett pártbüntetésben részesíteni.

Párttagjaink egyetértenek pártunk politikájával és teljes tudásukkal részt vesznek annak végrehajtásában. Ezzel egy időben azonban szólni kell azokról a bizonytalanságokról, fenntartásokról is, amelyek egyes részkérdésekben, konkrét esetekben a párttagság egy részénél tapasztalhatók. E nézetek részben politikai tájékozatlanságból, részben egyes gazdasági vezetők apolitikus intézkedéseiből következnek. Ezekben az esetekben pártszervezeteink a politikai nevelő munkát alkalmazzák, de a helyes elveket eltorzító gazdasági vezetőket határozottan figyelmeztetik politikai felelősségükre.

A fegyelmi helyzet további javításának fontos módja, hogy *megkülönböztetett gondot fordítunk a káderek nevelésére, kiválasztására, funkcióba állítására.* Szükséges ez azért, mert egyes esetekben a politikailag nem megfelelően képzett vezetők félreértik a párttagok és a pártonkívüliek viszonyát, s a pártonkívülieket helyezik előnybe a hasonló képzettségű, felkészültségű kommunistákkal szemben. Alapszervezeteink szigorúan visszautasították azokat a hamis nézeteket, amelyek eleve kétségbe akarták vonni a párttagok szakmai rátermettségét.

FONTOS A KÁDERMUNKA azért is, mert csak így vehetjük elejét, hogy alkalmatlan emberek kerüljenek fontos gazdasági, társadalmi funkcióba. Ez történt például a nagykanizsai és a zalaegerszegi járási termelőszövetkezet-közi építőipari vállalkozásoknál, ahol a sikkasztó vezetők rövid idő alatt több százezer forinttal károsították meg a népgazdaságot. *A visszaélések kihatnak a párt és a tömegek kapcsolatára és mélységesen sértik nemcsak a kommunistákat, hanem a pártonkívüliek igazságérzetét is.*

Pártszervezeteink figyelme kiterjed a párttagság munkában való helytállására is. Két elvtársat az egyik vasúti pártszervezet taggyűlése például azért részesített „szigorú megrovás" pártbüntetésben, mert megsértették a szolgálati fegyelmet.

Ahol a pártszervezet jól dolgozik, ahol a párttagság fellép, s ha szükséges, eltávolítja a pártból az oda nem való elemeket, ott nő a párt befolyása.

EGYES PÁRTSZERVEZETEKBEN jelentős gondot okoz, hogy néhány gazdasági, tömegszervezeti vezető, vagy családja vallásos, illetve különböző szertartásokra jár. Nem sikerült mindenütt, és minden kommunistával megértetni, hogy párttag számára a vallás nem magánügy. A zavart csak fokozza az állam és az egyház közötti kapcsolat meg nem értése, a családon belüli különböző világnézet, a szokás nagy ereje, amelyeknek még egyes párttagok sem tudnak minden esetben ellenállni. Az elmúlt időszakban több párttag gazdasági, tanácsi vezetőt kel-

lett amiatt felelősségre vonni, mert gyermekét hittanra járatta.

Akad példa rágalmazásra és intrikára is. Ezért zárta ki a pártból T. J.-t a zalaegerszegi Ruhagyár egyik alapszervezete. Nem tanult abból, hogy korábban kétszer is hasonló okokból kapott pártbüntetést.

Jelentősen csökkent azoknak a száma, akiket a tagsági könyv elvesztése miatt kellett felelősségre vonni. 1964-ben 16-an vesztették el tagsági könyvüket, 1965-ben csak 7 párttaggal fordult elő hasonló eset.

A PÁRTBÜNTETÉS — megfelelő magatartás esetén — nem terheli hosszú évekig a felelősségre vont párttagot Ha indokolt, a *szervezeti szabályzatnak megfelelően, a pártszervezetek, fegyelmi bizottságok javaslatot tesznek a pártbüntetés törlésére. Ezt igen alapos, személy szerinti vizsgálat előzi meg.* Tapasztalataink szerint az indokolt törlés jó hatást vált ki. 1964-ben 128 pártbüntetést töröltek, s az alapszervezetek 42 törlési javaslatot tettek. Fontos feladat, hogy a pártszervezetek gondosan felülvizsgálják a több éves pártbüntetéseket és akiknél ez indokolt, javasolják azok megszüntetését.

Kirschner Béla,
az MSZMP Zala megyei Bizottságának fegyelmi referense

Új módszerek a politikai kiadványok terjesztésében

A Kossuth Könyvkiadó Fejér megyei kirendeltségének munkáját országosan a legjobbak között emlegetik. Tervét évek óta rendszeresen teljesíti, sőt túlteljesíti. Kiépített terjesztői hálózata van. Javult a munka a járási, városi pártbizottságoknál és a terjesztői hálózat eredményesen dolgozik az alapszervezeteknél is.

Az eredmények mellett hiba volna megfeledkezni a feladatokról. Az eredmények mércéje a terjesztői munkában — mondják sokan — az eladott anyag mennyisége. Ha teljesítem a kitűzött forint terveket, minden rendben van — vélik mások. Ezzel szemben a lényeg az, hogy az eladott kiadványokat hányan olvassák, és az, aki elolvassa, mit tud felhasználni belőle saját munkaterületén. Ezekre a kérdésekre a válasz már bizonytalanabb és valljuk be, nemegyszer az eladás lázában elfeledkezünk a kiadványok hasznosításáról.

Gyakran hallani pártmunkásoktól, hogy nincs idejük olvasni, minden idejüket lefoglalja a gyakorlati munka. És amikor az illető gondjairól beszél, csodálkozva hallja másoktól, hogy kérdéseire szinte minden esetben választ ad valamilyen folyóirat, vagy kiadvány, csak éppen el kellett volna olvasni azokat. A tapasztalatok alapján így állíthatjuk fel a képletet: ha a pártmunkás aktivista rendszeresen olvas, könnyebben oldja meg a feladatokat; ha nem tanulmányozza a már leszűrt tapasztalatokat, bonyolódik köré-

lötte az élet, nem talál választ napjaink kérdéseire.

Az ideológiai irányelvek és a különböző párthatározatok felkeltették az érdeklődést elméleti, politikai problémák iránt. Egyre szaporodnak az olyan kérdések, amelyekre az emberek választ várnak. Ilyen körülmények között növekszik a politikai kiadványok felhasználásának jelentősége a propagandamunkában és az agitáció minden területén.

A kiadványok jobb felhasználása érdekében Fejér megyében is jócskán van még tennivaló. Céltudatos munkára van szükség, hogy a terjesztési munka ne kizárólag a forint tervek teljesítésének legyen alárendelve.

Arra törekszünk, hogy a terjesztés szoros egységben legyen a politikai célkitűzéssel. Az az elképzelésünk, hogy a terjesztői hálózatot a megyében folyó politikai oktatáshoz alkalmazkodva tovább fejlesztjük, tervszerűbbé és rendszeresebbé tesszük a propagandát. A különböző oktatási foglalkozások, propagandista tanácskozások kiváló lehetőséget nyújtanak erre. A propagandamunka különböző területein segédanyagként javasolni lehet a megjelent folyóiratok, kiadványok írásait. Ezzel emelhetjük a politikai kiadványok iránti érdeklődést és ami ennél is fontosabb, az olvasottságot. Ez az elképzelés csak akkor valósulhat meg, ha a politikai oktatás minden szintjén rend van, és az egész gépezet összehangolt irányítás mellett működik. Ilyen módon a Kossuth Könyvkiadó is időben felkészülhet a feladatok megoldására. Előre számolhat azzal, hogy kinek mit, milyen mennyiségben akar eljuttatni.

A Népfront megyei vezetői például őszi továbbképzésükön előadásokat hallgatnak, és ideológiai, politikai kérdések sokaságát teszik fel az előadóknak. A kétnapos tanfolyam után ezek az emberek hazamennek és a hallottak alapján az „első vonalban" igyekeznek választ adni a problémákra. Ha gondosan megszervezzük és a Kossuth Könyvkiadó felkészülten megjelenik kiadványaival, akkor a továbbképzés résztvevői tudásukat a megvásárolt kiadványokkal, illetve azok olvasásával kiegészíthetik.

És még számos ilyen jellegű tanácskozás van: a Nőtanács vezetőképző tanfolyama, munkás- és tsz-akadémia és nem hanyagolhatók el a szakszervezetek, tanácsok különböző színvonalú oktatási formái sem. Ide tartozik természetesen a pártoktatás minden formája is. Ebben a hónapban kísérletképpen a vezető propagandisták továbbképző foglalkozásain a témához alkalmazkodva megjelenik kiadványaival a Kossuth Könyvkiadó. Kiegészítésül olyan kiadványokat ajánl, amelyeket a propagandista ismereteinek és előadásainak gazdagítására hasznosíthat.

Ha ezek az elképzelések megvalósulnak, következhet a szélesebb tömegeket átfogó munka, továbbra is alapvetően a különböző oktatási formákon keresztül.

Lévai András,
a Fejer megyei Pártbizottság osztályvezetője

Tények és tanulságok

Hazánk egy éve a KGST-ben

1965-ben több fontos esemény zajlott le a KGST-országok közötti gazdasági együttműködés továbbfejlesztésének érdekében. Januárban tartotta Prágában a *KGST a XIX.* Tanácsülését, amely megvitatta többi között a Végrehajtó Bizottság beszámolóját a végzett munkáról és jóváhagyta Jugoszlávia részvételét a KGST egyes szerveiben. Ez a fontos esemény hozzájárult a KGST tevékenységének kiszélesítéséhez, a nemzetközi együttműködés továbbfejlesztéséhez.

A Végrehajtó Bizottság 1965-ben öt alkalommal tanácskozott. Ezek során több fontos részterületen

erősítették a tagországok összefogását.

A Végrehajtó Bizottság megtárgyalta például a „Barátság" nemzetközi kőolajvezeték építésének befejezését, és határozatot hozott a vezeték teljesítőképességének további növelésére.

Ez a kőolajvezeték döntő szerepet játszik a KGST-országok olajellátásában. Elég arra utalni, hogy a vezeték eddig több mint 24 millió tonna kőolajat szállított, s ebből hazánkba 4,2 millió tonna érkezett. A magyar népgazdaságnak alapvetően ezzel sikerült megoldani a kőolajellátását A vezetéken érkező nyersolajra épül a Százhalombattai Kőolajfinomító és a Dunamenti Hőerőmű, de más fontos olajfeldolgozó üzemünk is. A vezeték magyarországi szakaszának megépítésére fordított mintegy 120 millió forint már régen megtérült, mivel a 4,2 millió tonna kőolaj vasúton való szállítása a beruházás sokszorosa lenne.

Más alkalommal határozat született arra, hogy a KGST-országok nemzetközi szakosított konferenciát tartsanak. Ezen megvitatják majd a gyártásszakosításban és a kooperációban elért eredményeket — elsősorban a gépiparban — és javaslatokat dolgoznak ki az együttműködés továbbfejlesztésére. A konferencia előkészítését már megkezdték.

A VB az év során megtárgyal-

ta a tagállamok 1966—1970. évi előzetes népgazdaságfejlesztési terveinek koordinációját. Megvizsgálta például az 1970-ig szóló időszak tüzelőanyag és energetikai mérlegének főbb problémáit, a színesfémkohászat fejlesztésével összefüggő kérdéseket — a megfelelő szakbizottságok beszámolói alapján. Mindez jelentős volt abból a szempontból, hogy a tagállamok egymás segítségével kielégíthessék szükségleteiket energiahordozókból. Foglalkozott a VB továbbá a távlati tudományos és műszaki együttműködéssel és a kutatások koordinálásával.

Több ajánlást is elfogadott a Végrehajtó Bizottság a gépipari gyártásszakosítás továbbfejlesztésére. Többi között foglalkozott a textilipari, fakitermelő és erdészeti gépek 1966—1970. évi szakosított termelésével és szállításával. Ennek megfelelően mintegy 200 fajta textilgép és berendezés; 34 fajta faipari és erdészeti gép szakosítását határozták el. Ezek közül több típus gyártását és szállítását vállalta Magyarország. Megvizsgálta még a VB egyes ásványok külfejtésére szolgáló berendezések, szivattyúk, kompresszorok és más gépek szakosított gyártási lehetőségeit is.

Mindezek olyan témák voltak, amelyek jelentősek a magyar népgazdaság fejlődése szempontjából is. Nem törekedve teljességre, azonban még két területet érdemes megemlíteni.

Az egyik a KGST-országok Közös Bankja.

Mint ismeretes, a Bank 1964. január 1-én alakult — és eddigi tevékenysége eredményes volt. A Bank 300 millió transferábilis rubel alaptőkével rendelkezik (hazánk hozzájárulása ehhez: 21 millió tr. rubel). Feladata, hogy megvalósítsa a tagországok közötti sokoldalú elszámolásokat, hitel- és pénzügyi műveleteket folytasson, és mindezzel elősegítse a külkereskedelmi forgalom bővítését, az együttműködés elmélyülését. *A Bank üzleti kapcsolatai ma már túlnőnek a KGST-tagállamokon és az elmúlt időszakban eredményes konvertábilis devizaműveleteket hajtott végre egyes nyugat-európai országok — Svájc, NSZK, Anglia, Franciaország stb. — bankjaival. A Végrehajtó Bizottság ez év során megvitatta a Bank tevékenysége továbbfejlesztésének lehetőségeit is.*

A másik: *a Prágai Villamosenergia Tehereloszto és a Béke távvezeték.* A KGST ajánlásainak megfelelően 7 európai szocialista ország létrehozta a Tehereloszt6t, mely Prágában 1963. január 1-ével kezdte meg működését.

A Központi Tehereloszto 1965-ben 167 milliárd kWó évi villamos energia termelésről gondoskodik az egyes országokkal együttműködve. (Összehasonlításul: hazánk egész évi termelése 10,8 milliárd kWó). Az egyesített energiarendszer lehetővé teszi, hogy az egyes országok esetleges üzemzavarait rövid idő alatt elhárítsák. Példaként megemlíthető, hogy a prágai központ 1965-ben 2 millió kilowattóra energia-

mennyiséggel segített ki bennünket.

A Központ működése

a magyar népgazdaság számára igen hasznos,

mert lehetővé teszi, hogy kevesebb hazai tartalékot építsünk ki, amivel beruházást takarítunk meg. Emellett meg kell jegyezni, hogy jelentős villamos energiát importálunk, elsősorban a Szovjetuniótól. Ez évben 1,3 milliárd kWó, 1970-ben pedig 3,3 milliárd kWó villamos energiát hozunk be, alapvetően a „Béke" nemzetközi távvezetéken. (Ez több mint a Tiszapalkonyai, Oroszlányi és a Kelenföldi Hőerőmű együttes termelése.)

1965-ben eredményesen dolgozott a KGST-országok közös vagonparkja is. A 92 700 db vagonnal rendelkező kocsipark bonyolítja le már a közös áruszállítások 80—85%-át. Az együttműködés eredményeként az elmúlt időszakban javult a vagonok kihasználása, csökkent az üres járat. Így a KGST-országok vasúti szállításai gazdaságosabbak lettek.

Az elmúlt esztendőben nemcsak a KGST keretén belül, hanem

a két- és többoldalú együttműködés

formájában is fejlesztettük gazdasági kapcsolatainkat az egyes szocialista országokkal. Az év folyamán — hogy csak a fontosabbakat említsük meg — megtartotta harmadik ülését a Magyar—Szovjet Gazdasági és Műszaki-Tudományos Együttműködési Kormányközi Bizottság; VI. ülését tartotta a Magyar—Bolgár Gazdasági és Műszaki-Tudományos Együttműködési Bizottság; ülést tartott még a hasonló jellegű *magyar—jugoszláv, magyar—román, magyar—csehszlovák* közös gazdasági bizottság is.

E kétoldalú együttműködési bizottságok ülésein elsősorban az 1966—1970. évi népgazdaságfejlesztési tervekkel összefüggő kérdések szerepeltek. A tervkoordinációk fontos munkát jelentettek, mert ezek alapján kötötték meg az 1966—1970. évi kétoldalú hosszú lejáratú árucsereforgalmi megállapodásokat, illetve a harmadik ötéves terv előkészítésének szerves részét képezték. A tárgyalások eredményeként például a *magyar—bolgár* árucsereforgalom 1970-ig — 1965-höz hasonlítva — 76 százalékkal; *magyar—szovjet* viszonylatban mintegy 70%-kal növekszik és kiszélesedik a gazdasági együttműködésünk az ipari termelés és a tudományos kutató munka számos területén *Jugoszláviával az elkövetkezendő időszakban például fokozzuk a vaskohászati együttműködést; a gépipari kooperációt.* Bulgáriával a gyengeáramú-ipar, az élelmiszeripari gépek gyártása, a vegyipar és a kohászat terén valósítunk meg fokozotabbb kooperációt. A Szovjetunióval — a többi között — a közúti járműgyártásban működünk együtt. A két- és többoldalú gazdasági kapcsolatok fejlődését még a következő közös létesítmények szemléltetik; Lengyelország kezdeményezésére létrejött a *Csapágyipari Együttmű-*

ködési Szervezet, melyhez Bulgária, Csehszlovákia, az NDK, a Szovjetunió és Magyarország csatlakoztak. Ez a szervezet úgy dolgozza ki az országok csapágyiparainak szakosított fejlesztési terveit, hogy koordinálja az egyes lehető leggazdaságosabb termelést és a részt vevő államok gördülőcsapágy-szükségletének kielégítését. A szakosítás eredményeképpen a magyar gördülőcsapágyipar jelenlegi átlagos 85 000 darabos sorozatgyártása 1970-re kb. 130 000-re növekszik. *Amikor a magyar csapágyipar fejlesztése megkezdődött, azt terveztük, hogy kb. 600 típust fogunk gyártani. Most az együttműködés alapján 221 típussal látjuk el szükségleteinket. Hogy ez a gazdaságosság szempontjából mit jelent, ahhoz csak egy számadatot: egy típus felszerszámozásához kb. 50 000 forint szükséges. Ha semmi mást nem számolunk, csak a szerszámozási költségek megtérülését, úgy a szakosítás 20 millió forint megtakarítást jelent.*

A közös vállalatok

között meg kell említeni az „INTRANSZMAS" és az „AGROMAS" nevű magyar—bolgár intézményeket, amelyek 1965-ben kezdték el gyakorlati tevékenységüket. Az Intranszmas a különféle anyagmozgatási és szállítási gépek tervezésével és az ezzel összefüggő fővállalkozói tevékenységgel foglalkozik. Az Agromas a zöldség-gyümölcs és szőlőtermesztés gépesítéséhez szükséges felszerelések gyártását, műszaki fejlesztését és értékesítését koordinálja, illetve segíti elő. A már régebben alakult magyar—lengyel közös szénbányászati vállalat — a HALDEX — 1965-ben tovább bővítette termelését, új üzemegységet állított fel, és ezzel az évi termelése eléri a 167 000 tonna kiváló minőségű fekete szenet. A termelés fele hazánkba érkezik és ez megfelel 134 000 to hazai átlagos fűtőértékű szénnek.

Mindezek olyan eredmények, amelyek hozzájárultak hazánk további szocialista fejlődéséhez.

Természetesen nem problémamentes a KGST-országok közötti gazdasági együttműködés. Az elért eredmények ellenére az együttműködés nem minden területen fejlődik a kívánt mértékben. Ezek ismert okok, amelyek esetenkint és időlegesen zökkenőket okoznak. A gazdasági érdekeltségek nem mindig találkoznak és emiatt szamos esetben hosszabb időre, sokoldalú, alapos és türelmes munkára van szükség, hogy megtaláljuk azokat a pontokat, ahol kölcsönösek az érdekek és kölcsönösek az előnyök az egyes szocialista országok között. Ez azonban igen bonyolult és nem gyorsan megoldható feladat. Ezért törekszik pártunk és kormányunk arra, hogy részben a KGST-ben, részben pedig a két- és többoldalú együttműködési formák felhasználásával a termelés, a kereskedelem, a műszaki-tudományos együttműködés és a gazdasági élet sok más területén fejlessze közvetlen gazdasági kapcsolatait a szocialista országokkal.

V. F.

A Szabolcs megyei Pártbizottság tanácsokat irányító munkájáról

A közelmúltban tanulmányoztuk Szabolcs megyében a tanácsok pártirányításának kérdéseit. Néhány tapasztalatát érdemes elmondani a tömegszervezetek pártirányításáról szóló vitában.

A tanácsi szervek, a központi irányelvek mellett alapvetően a megyei pártszervek határozatai alapján dolgoznak. E tekintetben külön is figyelemre méltó a mezőgazdasági és a kultúrpolitikai munka pártirányítása. A pártszervek határozatai általában a Szabolcs megyei tanácsok legjellemzőbb problémáival foglalkoznak és megfelelő útmutatást adnak a tanácsok előtt álló feladatok megoldásához.

A pártszervek főleg arra törekednek, hogy a tanácsok előtt álló feladatokat, az ott dolgozó kommunisták munkáját ne operatívan határozzák meg, hanem lehetőleg elvi-politikai útmutatást nyújtsanak. Különösen az utóbbi időben törekednek a párt- és a tanácsszervek feladatainak elhatárolására. Ennek egyik jó példája, hogy a megyei pártbizottság féléves intézkedési tervének elkészítésénél — előzetes javaslatok alapján — *a megyei párt- és tanácsi vezetők megegyeznek, hogy milyen tanácsi jellegű kérdésekkel foglalkozzanak a pártszervek és milyenekkel a választott tanácsi testületek.*

A feladatok elhatárolásánál szerintem a megyei pártszervek lehetőleg csak a következő esetekben tűzzenek napirendre tanácsi vonatkozású kérdéseket:

a) Központi párthatározatok helyi alkalmazásának kidolgozásakor;

b) A tanácsok pártirányítási módszereivel összefüggő kérdések tárgyalásakor;

c) Elvek tisztázásakor, különös tekintettel az átfogóbb és a hosszabb távú feladatokra, valamint a kádermunkára és a tanácsok tömegekkel való kapcsolatára. Az elvi vonal meghatározása után a pártszerv utasítsa a tanácsokban dolgozó kommunistákat a párthatározat feldolgozására és végrehajtására.

d) Ha az elvi vonal világos, de annak végrehajtása során nehézségek, problémák jelentkeznek, akkor a pártszervek végezzenek

fokozottabb ellenőrzést, feltárva az objektív és a szubjektív okokat, s egyben állapítsák meg, kit terhel a felelősség.

A jó együttműködés alapjai

A jó együttműködést tükrözi a megyei pártszervek tanácsi kérdésekkel foglalkozó napirendjeinek száma. 1964-ben például a tervezett 93 napirendi pontból 34 volt tanácsi jellegű. Ezek között jó néhány olyan volt, amelyben a párt helyett inkább a tanácsi szerveknek kellett volna állástfoglalniok. Többször is napirendre tűzték például az egyes mezőgazdasági munkákra való felkészülést, a felvásárlást, a termelőszövetkezetek különféle gazdálkodási és termelési kérdéseit, a tanácsok oktatási, művelődési feladatait stb. 1965-ben a tervezett 75 napirendi pontból már csak 16 volt kifejezetten tanácsi vonatkozású.

Ehhez a gyakorlathoz, helyes tendenciájának hangsúlyozása mellett — a fentebb említett elvek alapján — az alábbiakat szeretném hozzáfűzni:

— *Nemcsak a megyei, hanem különösen az alsóbb szinteken szükséges lenne rendszeresebben és érdemben tárgyalni a tanácsi munka politikai vonásait, vizsgálni a tömegek közötti hatását, eredményeit és feladatait is.* Lényeges lenne megvizsgálni, hogy a központi célkitűzések megvalósítása mellett milyen egyéb lehetőségek állnak a tanácsok előtt a lakosság különböző szükségleteinek kielégítésére, illetve megfelelően hasznosítják-e azokat. (Helyes törekvést láttunk erre a megyei pártbizottságnál. A közelmúltban a VB napirendre tűzte és megvitatta a tanácsi szervek ötéves községfejlesztési terveinek irányelveit, a tanácsok rendelkezésére álló anyagi erők felhasználásának legcélszerűbb módját, lehetőségeit, különös tekintettel a megye szükségleteire.) Más szóval, a tanácsi szervek mennyiben törekednek tömegkapcsolatuk erősítésére, a lakosság közügyekbe, társadalmi munkába történő bevonására, a szocialista demokratizmus szélesítésére.

— A megyei pártbizottság helyes gyakorlatát még nem vette át mindegyik járási pártbizottság. Még ma is túl gyakran és operatívan avatkoznak be — főleg mezőgazdasági kérdésekben — a tanácsok feladatkörébe. Egy-egy évben 8—10 alkalommal is napirendre tűzik a termelőszövetkezetek különböző termelési, gazdálkodási, személyi kérdéseit, holott *e problémákkal többnyire a tanácsoknak kellene csak foglalkozniok.* A pártszervek tehát nem mindig azokkal a témákkal foglalkoznak, amelyekkel valóban indokolt lenne. Ma már a tanácsok is azt kérik, hogy a pártszervek elsősorban elvi-politikai vonatkozásban foglaljanak állást a tanácsok termelési, gazdálkodási, igazgatási stb. feladataival kapcsolatban. A tapasztalatok szerint ebben az esetben jelentősen csökken a párt- és tanácsszervek túlzott hivatali munkája, gondosabban és alaposabban tudják előkészíteni és elemezni a napirendre tűzött kérdéseket. Nagyobb figyelmet szentelhetnek a határozatok végrehajtására. A pártszerveknek több energiájuk jut arra, hogy a politi-

kai kérdésekkel, az alsóbb pártbizottságok munkájával foglalkozzanak. *A párt- és tanácsi szervek feladatainak elhatárolása vitathatatlanul növeli a tanácsok, a tanácsokban dolgozó kommunisták önállóságát, felelősségét a párthatározatok végrehajtásáért.*

— Helyes törekvés, hogy a pártbizottsági, és párt VB üléseken tárgyalásra kerülő tanácsi jellegű napirendeket általában nemcsak a pártapparátus készíti elő. Bevonják az adott kérdésben jártas szakembereket, egyszerű párttagokat is. Az ilyen brigádok viszonylag nagy számú dolgozó véleményét kérik ki és veszik figyelembe az anyagok elkészítésénél.

Úgy látjuk, elvileg még nem eléggé tisztázott, hogy a pártszervek ülésén a tanácsi témájú napirendek előadóját mikor a pártbizottság és mikor a tanács delegálja. Meggondolandó, hogy e kérdések előadóiként nem kellene-e lehetőleg minden esetben a tanácsi apparátusban dolgozó elvtársakat megbízni. A tanácsi vezetők állítják össze az anyagot, a pártapparátus általában nem ismerteti velük előzetesen saját tapasztalatait, véleményét, javaslatait. Azt csak a pártszervek ülésén közlik. Ez hiba. Ellenérzést válthat ki a tanácsoknál dolgozó elvtársakból és nem erősíti a bizalom légkörét, a párt- és a tanácsi szervek jó együttműködését. Indokolt lenne tehát ezen is változtatni.

— A tanácsi szervek, a tanácsokban dolgozó kommunisták önállóságának, felelősségének növelésével együtt szükség van arra, hogy munkájuk operatívabb, vezetésük még határozottabb, következetesebb és színvonalasabb legyen. *Ne tekintsék a tanácsi munkába történő indokolatlan operatív beavatkozásnak, hogy a pártszervek nagyobb igényt, követelményt támasztanak a tanács működésével szemben.*

Még egyes esetekben sem tartjuk elfogadhatónak, hogy néhány fontos megyei párthatározat tanácsi szerveknél történő feldolgozása, átfogó intézkedések megtétele némelykor nem elég gyors. Helyenként 6—8 hónapot, vagy még ennél hosszabb időt is igénybe vesz. Megítélésünk szerint ez az észrevétel akkor is jogos, ha a tanácsok időközben kisebb, közbeeső intézkedéseket tesznek. Csak helyeselni lehet a pártbizottság törekvését, hogy a fentieknek megfelelően igyekszik kialakítani az alsóbb szinteken is a tanácsok pártirányítását, az elvek és módszerek egységes alkalmazását, a pártszerű, nyílt és őszinte légkört. Jó dolog az is, hogy a megyei pártszervek a határozatok meghozatala után segítséget igyekeznek nyújtani azok megfelelő feldolgozásához, végrehajtásuk megszervezéséhez és ellenőrzéséhez.

A pártbizottság tanácsokat irányító munkájának egyik leggyengébb pontja az ellenőrzés. Annak ellenére, hogy tudják: ha a határozatot nem követi érdemi ellenőrzés, akkor az irányítás igen sokat veszít hatékonyságából. Szerintem a pártszervek ellenőrző szerepét helytelen lenne leszűkíteni, korlátozni csak a választott pártszervekre és a pártapparátusra. E konkrét ellenőrzésen túl az eddigieknél is nagyobb figyelmet kellene fordítani a hangulati for-

rásokra. Az információ fontos nyersanyaga lehetne az ellenőrzésnek. Az alsóbb pártszervek, a tömegszervezetek, kommunista tanácstagok és a tömegek alulról jövő jelzéseinek jelentős szerepe lehet a pártirányításban.

Nagyobb rangot a politikai felkészültségnek

— Más megyei tapasztalatokhoz hasonlóan Szabolcsban is mind a választott tanácsi vezetők, mind a hivatali apparátus tagjai nagy erőfeszítéseket tesznek valamilyen szakmai képzettség megszerzésére, jóllehet, ez gyakran egyáltalán nem szükséges betöltött munkakörük ellátásához. Sokan a második, sőt harmadik diploma megszerzését tűzik ki célul. Emellett azonban indokolatlanul háttérbe szorul a tanácsi vezetők és dolgozók politikai felkészültségének növelése. Ez a megállapítás a járási és a községi tanácsokra vonatkozik elsősorban. *A mintegy 700 járási, városi tanácsi ügyintézőből például csak 12 végzett öthónaposnál nagyobb pártiskolát és Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemet.* A 430 községi tanácsi dolgozóból mindössze 9 rendelkezik háromhónapos, vagy ennél magasabb pártiskolai végzettséggel. A jelenleg továbbtanuló 103 választott községi tanácsi vezetőből csak 7 tanul pártiskolán, vagy a Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemen. Anélkül, hogy lebecsülnénk az állami egyetemi oktatás politikai és ideológiai jelentőségét, úgy véljük, hogy főleg az alsóbb szintű tanácsi vezetőknek és dolgozóknak munkájuk eredményes ellátásához ez nem lehet elegendő.

Különösen a választott tanácsi vezetők nem látják eléggé, hogy tisztségük elsődlegesen politikai funkció. Ennek jó ellátásához pedig — a VB-titkári munkakör kivételével — nem valamilyen speciális szakismeret szükséges, hanem alapvetően az, hogy az illetőnek legyen politikai érzéke, megértse az emberek gondjait; rendelkezzen megfelelő vezetési tapasztalatokkal, a tanácsok előtt álló sokrétű feladatokból tudja kiválasztani a legfontosabbat, s a figyelmet ráirányítani, majd megszervezni a megoldását. Természetesen ez nem jelentheti ugyanakkor az egyéb feladatok elhanyagolását sem. Ennek az elvnek maradéktalan érvényesítéséhez szükséges, hogy a kádermunkára megkülönböztetett figyelmet fordítsunk.

A megyei pártbizottság ez év áprilisában hozott határozatában szintén nyomatékosan rámutatott, hogy a választott tanácsi tisztségviselők elsősorban és alapvetően politikai funkcionáriusok, nem pedig hivatalnokok. Elismerte ugyanakkor a megyei pártbizottság felelősségét is a fenti hiányosságokért. A tanulságok levonását bizonyítja az is, hogy az MB változtatni kíván a korábbi évek kifogásolható gyakorlatán és az eddiginél nagyobb lehetőséget biztosít a tanácsi vezetők pártiskoláztatásához. A fenti helyzet javításához hozzájárul az a helyes kezdeményezés is, hogy háromhetes tanfolyamon megtárgyalták az időszerű politikai feladatokat azokkal a községi tanácselnökök-

kel, akiknek falujában gyenge termelőszövetkezetek működnek. Megfontolandó, hogy nem lenne-e szükség a többi községi tanácsi vezetőknek is ilyen tanfolyamra. A pártbizottság olyan gondolattal is foglalkozik, hogy a többi érdekelt megyei pártbizottsággal együtt egy-egy öthónapos pártiskolát szervezne csak tanácsi vezetőknek, bizonyos mértékig speciális, szakosított tematikával.

A tanács hivatali pártszervezete

A megyei tanács hivatali pártszervezetének munkáját eredményesnek tartjuk. A csúcsvezetőség jól irányítja az alapszervezeteket. A taggyűléseken és a vezetőségi üléseken rendszeresen tárgyalnak olyan napirendi pontokat és hoznak olyan határozatokat, amelyek elősegítik a hivatali munkát. Rendszeresen visszatérő téma például: mi a kommunista dolgozók teendője egy-egy fontosabb tanácsi feladat végrehajtásában, a választott tanácsi testületek tevékenységének segítésében. Megvizsgálták a bürokratizmus csökkentésének lehetőségeit, a hivatali munka egyszerűsítésének, javításának módjait. Gondot fordítanak tanácsban dolgozók politikai, ideológiai, szakmai képzettségének növelésére. *Jelentősen emelné a tanácsi hivatali pártszervezetek tekintélyét, ha a tanáccsal kapcsolatos pártbizottsági és párt VB napirendek előkészítéséhez, majd a hozott határozatok végrehajtásához a pártszervek jobban igényelnék segítségüket.* Ez egyik alapvető feladatukat is jelenthetné. E határozatról úgy is tájékozódhatna a pártszervezet, hogy a párttitkár szintén meghívást kapna ezek vitájára. De megoldható lenne ez úgy is, hogy például a megyei pártbizottság felhatalmazása alapján — pártmegbízatásként — a VB elnökök tájékoztatnák a rájuk vonatkozó határozatról a tanácsi pártszervezetek vezetőségeit. Helyes lenne, ha időnként e határozatok végrehajtásának tapasztalatait is megtárgyalnák taggyűléseken.

A megyei pártbizottság gondot fordít a tanácsi hivatali apparátus tagjainak megfelelő politikai tájékoztatására. Elősegíti ezt azzal is, hogy a megyei tanácsapparátusnak több mint 40 dolgozója egyben a megyei pártbizottság osztályainak aktivistája, s rendszeresen felkészítik őket a politikai feladatokra. Másrészt: a megyei pártbizottság vezetői, és a PTO — a városi pártbizottság mellett politikai tájékoztatások és előadások révén kiemelten, közvetlenül informálják a tanácsi dolgozókat.

A tanácsi pártszervezetek tevékenységének javításához hozzájárul, hogy a megyei párt VB 1964-ben megtárgyalta e feladatokat s határozatát végrehajtásra a járási pártbizottságok is megkapták. Járási szinten azonban ezek a kedvező tapasztalatok még kevésbé érezhetők. A járási tanács hivatali apparátusában a taggyűlések többnyire még mindig inkább hivatali munkaértekezletekre hasonlítanak.

Nagy Ernő,
az MSZMP KB PTO munkatársa

Az úttörőcsapatok és a középiskolai KISZ-szervezetek pártirányításáról

A Pártélet szerkesztősége helyet adott vitarovatában olyan fontos kérdésnek, mint a tömegszervezetek, tömegmozgalmak pártirányítása. A téma megvitatása fejlődésünk jelenlegi szakaszában nagyon időszerű. A gazdasági építőmunka és az emberek szocialista nevelése ugyanis mind jobban megkívánja, hogy a párt eszméit és politikáját érvényesítsük a tömegek között.

Ebben van nagy szerepük — mondhatnánk, alapvető funkciójuk — a társadalmi és tömegszervezeteknek. Feladataik teljesítése, a munkájuk iránti megnövekedett követelmények azonban a kérdések egész sorát vetik fel. Ezekre választ adni, tisztázni azokat, érdekes vállalkozás s egyben a politikai munka sürgető igénye is.

Eddigi tapasztalataim, s a vitában elhangzottak is azt a gondolatot érlelték meg bennem, hogy a kérdés helyes megközelítésének kiindulópontja a tömegszervezetek munkájának színvonala, stílusa. Ez ugyanis meghatározza vagy legalábbis befolyásolja a pártirányítás módját.

A fiatalok igényeinek megfelelően

Érdemes gondot fordítanunk arra, hogy az egyes tömegszervezetek tevékenységében — így például az ifjúsági szövetség munkájában — kellően figyelembe veszik-e a fiatalok igényeit, megfelelő-e érdekeik képviselete és védelme. Vajon kielégítő-e az a hangvétel, helyesek-e azok az eszközök, módszerek és munkaformák, amelyeket az egyes tömegmozgalmak az életkornak, a foglalkozási ágaknak, a területnek és időszaknak megfelelően sajátos módon érvényesítenek saját tömegeik körében? De ezúttal nemcsak arról van szó, hogy a célkitűzéseket miként valósítjuk meg. Arra is fel kell figyelnünk, hogy *néhány fontos elvi kérdés* — mint például az, hogy a párt közvetlenül vezeti a KISZ-t, határozatai közvetlenül érvényesek a KISZ-re — *további kidolgozást igényel.* Egyetértek Zagyi elvtárssal, aki ebben a kérdésben további vitára ösztönöz.

A tömegszervezetekkel, mozgalmakkal kapcsolatos másik kérdés: nem lenne-e célszerű a társadalmi-politikai élet szükséglete szerint csökkenteni számukat, főleg az általuk szervezett és foglalkoztatott társadalmi bizottságok számát. A tapasztalatok szerint — a Szolnok megyeivel összhangban — egyre inkább *bizonyos társadalmi túlszervezettség jelei mutatkoznak.* Ez nem gyorsítja, hanem lassítja, nem egyszerűsíti, hanem körülményesebbé teszi a munkát. Sok a példa arra, hogy a különböző szervek tervei, akciói

gyakran keresztezik egymást, felesleges párhuzamot, esetenként rivalizálást idéznek elő. E jelenségek fékezik a munka hatékonyságát. Egyre inkább hangsúlyt kap az a követelmény, hogy csökkenjen az „üres járat", szűnjenek meg a mozgalmi munka bürokratikus vonásai. Növekedjék a szellemi és anyagi erők koncentráltsága, jobban hangolják össze a különböző szervek munkáját, erősödjék az emberek között végzett személyes munka.

A tömegszervezetek és tömegmozgalmak ilyen jellegű tevékenysége munkájuk hatékonyságának és az eredményes pártirányításnak is fontos feltétele

Erősítsük a kapcsolatokat

Az utóbbi időben — különösen a pedagógus pártszervezetek decentralizálása óta — erősödött a pártirányítás hatásfoka. Mind a felsőbb pártszervek, mind az általános-, közép- és szakmunkástanulói pártszervezetek gyakrabban tűzik napirendre az úttörőcsapatok és KISZ-szervezetek munkájának értékelését. A pedagógus párttagok többsége úttörő- és KISZ-munkát végez: csapat- és rajvezető, KISZ-tanácsadó tanár vagy propagandista. A fejlődést jelző tények mellett ugyanakkor olyan jelenségek is mutatkoznak, hogy az úttörőcsapatokkal, de még inkább a KISZ-szervezetekkel való foglalkozás sokszor alkalomszerű, formális. *A középfokú tanintézetekben például ritka az olyan eset, hogy fontosabb párthatározatokról tájékoztatást kapna a KISZ-aktíva; hogy kollektív vagy egyéni pártmegbízatásokkal látnák el az alapszervezeteket, illetve a KISZ-tagokat.*

A szocialista nevelőmunka — mint a reform egyik fontos alapelve — hatékonyságának erősítése megkívánja, hogy a párttag nevelők, mint kommunisták is találkozzanak a fiatalokkal. Elvtársi beszélgetések során kerüljenek közelebb hozzájuk, ezzel is egyengetve a szocialista tanár—diák viszony kialakulását. Mindez azért is fontos, mert a 14—18 évesek KISZ-szervezetei az idősebb korosztályhoz képest jobban igénylik a pártszervezet gondoskodását, ellenőrzését. A fiatalok ekkor kerülnek az úttörőszervezetből az ifjúsági szövetségbe, ekkor teszik meg az első lépéseiket a politikai tevékenység terén. Szükségük van tehát arra, hogy személyesen is találkozzanak a párttagokkal, lássák, tapasztalják a pártvezetést, a pártszervezetek működését. Emellett elengedhetetlen az is, hogy mindenekelőtt a pártszervezet őrködjék a párt ifjúsági politikájának érvényre juttatásán, tevékenykedjék a nevelők közötti helyes szemlélet kialakításán. Ez pedig annak az elvnek a gyakorlati megvalósítását jelenti, hogy az úttörőszervezet az általános iskolában, a KISZ-szervezet a közép- és szakmunkástanuló intézetben váljék valóban nevelési tényezővé. Ez az igény természetesen az ifjúsági szervezet és a nevelőtestület feladatát is magába foglalja, de abban, hogy az ifjúsági szövetség megtalálja helyét

az iskolai munka pedagógiai folyamatában, gyakorolja szerepét a közösségi nevelésben, kialakítsa önálló arculatát és fejlessze önkormányzó képességét — nagy szerepe van a pártszervezet segítésének.

A tantestületi és a mozgalmi irányítás

Helyénvaló azonban azt is hangsúlyozni, hogy *a pártszervezetek, pártcsoportok nemcsak segítői, hanem — a KISZ felsőbb szerveivel együtt — irányítói is a tanintézeti ifjúsági szervezeteknek.* Van ugyanis olyan vélemény, hogy az úttörőcsapat és a KISZ-szervezet irányítója az igazgató, a csapatvezető és a KISZ-tanácsadó tanár. Sajnos, gyakran a fiatalok is így gondolkodnak. A nevelőtestület és mindenekelőtt az iskola igazgatója pedagógiailag valóban felelős az ifjúság neveléséért, így az ifjúsági szervezetnek az iskola nevelési feladataival egybehangolt tevékenységéért is. *A pedagógiai felelősség azonban nem jelenti azt, hogy az ifjúsági szervezetet — mozgalmi, szervezeti vonatkozásban — az igazgató, vagy a tantestület irányítja, vezeti.* A KISZ és az úttörőmozgalom, mint politikai tömegszervezet, közvetlenül az iskolai pártszervezet, illetve a felsőbb KISZ-szervek vezetésével, irányításával működik.

Ennek az elvnek a gyakorlati érvényesítése teszi szükségessé, hogy átalakítsuk a középiskolai KISZ-tanácsadó tanári rendszert. Vagyis: a tanácsadó tanár ne a KISZ képviselője legyen a felsőbb szervek és a nevelőtestület előtt, hanem a pártszervezet képviselője legyen a KISZ-ben. Ezáltal érzékelhetőbbé válik a fiatalok előtt a pártszervezet irányítása, jobban kialakulnak a diákönkormányzati szervek, a KISZ választott szervei számára az döntevékenység feltételei. Továbbra is szükséges az ifjúsági vezetők közvetlen segítése, bevonásuk az őket érintő, az ifjúság nevelésével kapcsolatos feladatok megoldásába, véleményük kikérése, javaslataik meghallgatása. Mindez növeli kezdeményezőkészségüket, saját ügyeik iránti felelősségérzetüket.

A tárgyi és személyi feltételek

Természetesen, amikor a tanintézeti ifjúsági szervezetek pártirányításáról beszélünk, amikor meghúzzuk e munka mércéjét, lehetetlen figyelmen kívül hagyni azokat a sajátosságokat, amelyek az iskola életéből fakadnak, azokat a tárgyi és személyi feltételeket, amelyek közepette ez a munka végbemegy. Közismert a kommunista pedagógusok fokozott igénybevétele, a „több műszakos" oktatás okozta nehézségek, az intézetek túlzsúfoltsága, a falusi, s főleg a tanyai iskolák tanerőhiánya, a még sok helyen tapasztalt mostoha körülmények. E gondok megoldása, a feltételek fokozatos javulása természetesen kedvezően visszahat a tartalmi munka színvonalára is.

Kárpáti Sándor
KISZ KB-titkár

A községi pártvezetőségek a nagykátai járásban

A Pártélet 1965 augusztusi számában figyelemre méltó cikk jelent meg a községi pártbizottságok és pártvezetőségek szerepéről.

Az 1964-ben megtartott vezetőség választások alkalmával *a nagykátai járás 12 községében alakult ilyen pártvezetőség.* A járási pártbizottság nagy figyelmet fordít működésükre, mégis tapasztalható félreértés és meg nem értés velük kapcsolatban. A megválasztott községi pártvezetőségekhez 38 alapszervezet tartozik, 890 taggal és 115 tagjelölttel. Ezek a pártvezetőségek tehát jelentős kommunista erőket fognak össze. A választások alkalmával községi pártbizottságokat nem hoztunk létre. Akkor úgy láttuk, hogy ennek még nincsenek meg a feltételei egyik községünkben sem. Ma már világos, hogy Tápiószelén, a járás második legnagyobb községében bizonyos szervezeti módosításokkal pártbizottságot is választhattak volna.

Egyes községi pártvezetőségek, főleg a kisebbek (Pánd, Tóalmás) *mind ez ideig nem jutottak túl a kezdeti nehézségeken,* s bizonyos vonatkozásokban még a nagyobbak is (Nagykáta, Tápiószele) gondokkal küzdenek. Szerepük és jelentőségük azonban így is megnövekedett. A községben folyó pártmunka összefogására fordított erőfeszítéseik figyelemre méltóak és eredményekkel is jártak. *A községek lakossága, a közvélemény kezdi elismerni a pártvezetőséget, mint a falu irányító és véleményformáló testületét.* A tanácsi és állami szervek szintén megértik jelentőségüket, fokozódó mértékben igénylik segítségüket.

A községi pártvezetőségek hatásköre

Mint az említett cikk is rámutat: sok gondot okoz e pártszervek hatáskörének körvonalazása. A pártvezetőségek tagjai és titkárai ma sem ismerik pontosan hatáskörüket. *Nem világos előttük, hogy mit is értünk a „politikai munka egésze" alatt.* Bár munkájuk lényegét mindinkább abban látják, hogy a község alapszervezeteivel együtt döntsenek a párttagság és a lakosság életének fő kérdéseiben, azt viszont még nagyon kevés községi pártvezetőség ismerte fel, hogy hol pontosan a helyük az alapszervezet és a járási pártbizottság között.

A nagyobb pártvezetőségekben — különösen Tápiószelén — sokat vitatják és szerintünk is jogosan, hogy *az állami gazdaság és a gépjavító állomás pártszervezete miért nem tartozik a községi pártszervezet hatáskörébe.* Ezek az üzemek a község területén vannak, dolgozóik a község vagy a peremközségek lakosai, mégsem tartoznak a községi pártvezetőség hatáskörébe. *Véleményünk szerint is helyesebb volna, ha ezek a vállalati alapszervezetek a köz-*

ségi vezetőség hatáskörébe kerülnének. Annál is inkább, mert ezzel például Tápiószelén megteremthetnénk a községi pártbizottság létrehozásának előfeltételeit.

Nem kellően tisztázott még, főleg a kisebb községekben a tanácsok és az egyéb tömegszervezetek pártirányítása sem. Ez sok helyen csak amolyan „munkatervi" feladat, ami azt jelenti, hogy formálisan be-beszámoltatják a községi tanács elnökét, a KISZ-szervezet titkárát, vagy a Nőtanács helyi vezetőjét, de semmi többet nem tesznek.

Működésük fő vonásai

Rendkívül fontosnak tartjuk, hogy a községi pártvezetőségek figyelme valóban kiterjedjen a pártmunka egészére. Minden pártszervezetünkben megmutatkozott az egyoldalúság; szinte kizárólag a gazdasági irányító munkával törődtek. Községi pártszervezeteinkben, különösen korábban — a járási pártbizottság útmutatásai alapján is — egyedül a termelőszövetkezetek gazdasági irányítására összpontosították erejüket. *Keveset törődtek az ideológiai, kulturális nevelő- és pártépítő munkával — még magában az adott termelőszövetkezetben is.* Ez helyenként oda vezetett, hogy tsz-pártszervezeteink vezetőségei, de különösen a párttitkárok valami második gazdasági irányító szervvé váltak.

A községi pártvezetőségek — mivel a felsőbb irányítás is helyeselte ilyen tevékenységüket — ennek a negatívumaira nem figyeltek fel. Káros hatása pedig egyre inkább kiütközött. *A viszonylag nehezebb ideológiai, kulturális nevelőmunka háttérbe szorulása veszélyes tudatbeli elmaradást okozott, ami visszahatott a gazdasági eredményekre is.* Operatívan beavatkozni egy-egy tsz gazdasági vezetésébe — sokszor egészen a gyakorlati kivitelezésig — sokkal könnyebb volt, mint az embereket vitákban meggyőzni, szocialista tudatukat erősíteni. Ez az egyoldalúság igen káros volt. Ezt a sűrűsödő ideológiai problémák is bizonyítják, amelyek — amint kezdünk velük foglalkozni — nagy erővel jelentkeztek, különösen a KB Ideológiai Irányelveivel foglalkozó pártbizottsági ülés után. A pártvezetőségek gazdasági szervező tevékenysége is egyoldalú volt, mert csupán a tsz-ekre terjedt ki, ugyanakkor például, a tanácsok gazdasági irányító munkájára alig, vagy egyáltalán nem fordított figyelmet. Az ideológiai munka így szinte kizárólag a pártoktatás megszervezésére szorítkozott.

A községi pártvezetőségek működése óta javulás tapasztalható viszont a tag- es tagjelölt felvételi munkában, s ez a járás egészét tekintve is egyenletesen fejlődő irányzatot mutat, bár a tagjelöltek felkészítése még ma is sok kívánnivalót hagy maga után. A pártvezetőségek munkája nyomán *javult az alapszervezetek felkészülése az időszerű feladatokra.* Nagy erőfeszítéseket tesznek azért is, hogy a hatáskörükbe tartozó párt-, állami- és tömegszervezeti testületek személyzeti

munkáját erősítsék, a párt káderpolitikáját érvényre juttassák. Nem alakították ki azonban — főleg a nagyobb pártszervezetekben — a megfelelő hatásköröket. Pedig ez működésüket megkönnyítené és határozottabbá tenné.

Községi pártvezetőségeink a járási pártbizottsághoz hasonlóan féléves munkatervek alapján dolgoznak. Munkaterveiken még sok a javítani való, gyakori a párhuzamosság, különösen a tanácsokkal. Igen sok még a kimondottan gazdasági napirend, s nagyon kevés a község egészét átfogó ideológiai, kulturális jellegű téma. A vezetőségi üléseket s az alapszervezeti titkárok eligazítását általában rendben, a munkatervnek megfelelően megtartják. *Sajnos a pártmunka több helyen leszűkül csupán a vezetőségi ülések és taggyűlések rendszeres megtartására.*

Sok hiba tapasztalható még a vezetés színvonala és kulturáltsága tekintetében is. Több községi pártvezetőségünkre jellemző, hogy sok reszort van, s ezek formálisak. Helyenként a vezetőségi tagok passzivitása miatt a titkár — aki így mindent maga csinál —, nem tud megbirkózni a feladatokkal. A kollektív vezetés elvét pártvezetőségeink igyekeznek érvényre juttatni, de nem hangsúlyozzák eléggé a vezetőségi tagok egyéni felelősségét.

Eddigi főbb tanulságaink

Községi pártvezetőségeink működésének eredményeit és fogyatékosságait összevetve, aránylag rövid időszak után pozitív következtetés vonható le. Megválasztásukkal a magasabb színvonalú, kulturáltabb falusi pártmunka szervezeti alapjait raktuk le. További feladatnak kell tekintenünk, hogy vezetési szemléletükben lényeges változásokat érjünk el. A falut egységes politikai egészként kell látniuk, és minden merevséget leküzdve, szoros és gyümölcsöző kapcsolatokat teremteniük a falu lakosságával. Javítaniuk és tökéletesíteniük kell a pártirányítás módszereit is.

A pártvezetőségek megválasztása óta eltelt idő természetesen rövid még ahhoz, hogy végleges véleményt formáljunk.

Hogy a községi pártvezetőségek munkája megfeleljen az elképzeléseknek, meg kell találni és fel kell készíteni a megfelelő kommunista vezető káderek a községekben. Akik képesek a község ügyeit, az emberek problémáit teljes egészében átfogni, egymással jól együttműködni, és beleilleszteni munkájukat a járás, a megye és az egész ország politikai, ideológiai és gazdasági koncepciójába.

Antalfia Jenő
járási első titkár

NAGYOBB önállósággal

Igen hasznosnak és érdekesnek tartom a Zagyi János elvtárs cikkével kapcsolatosan kialakuló vitát. A cikkben felvetett gondok évek óta foglalkoztatják a pártszervezeteket. Ez érthető is, hiszen a párt előtt álló feladatok végrehajtásába egyre nagyobb hatékonysággal kívánjuk bevonni a tömegszervezeteket és rajtuk keresztül a dolgozók mind nagyobb tömegeit. Ez viszont megkívánja a különböző tömegszervezetek és mozgalmak pártirányításának állandó fejlesztését.

Nógrád megyében is állandóan keressük a jobb megoldásokat és igyekszünk továbbfejleszteni a tömegszervezetek pártirányításának módszereit. E célból időközönként vizsgálatokat folytatunk, tanácskozunk a párt- és tömegszervezeti vezetőkkel, aktivistákkal, hogy a tapasztalatokat elemezzük és hasznosítsuk.

Változatos formák, módszerek

A tömegszervezetek pártirányításának formái és módszerei megyénkben is hasonlóak azokhoz, amelyekről az eddigi cikkekben olvashattunk. Mégis felsorolunk néhányat közülük, hogy a vitával kapcsolatos észrevételeink áttekinthetőbbek legyenek.

1. A tömegszervezetek és mozgalmak vezetői rendszeresen részt vesznek a párt választott testületeinek ülésein. Részint mint a választott testület tagjai, részint mint meghívott vendégek. Ez lehetőséget nyújt nekik ahhoz, hogy *részt vegyenek a megye politikai életének kialakításában.*

2. A párt megyei választott testületei *határozataikban rendszeresen megszabják az irányt* egy-egy tömegszervezet és mozgalom számára is.

3. Pártbizottságaink *a munkatervek készítésének* időszakában tanácskozásra hívják meg a tömegszervezeti vezetőket. Kikérik véleményüket és egyeztetik a tennivalókat. Így elkerüljük az esetleges párhuzamosságot.

4. Rendszeressé vált, hogy a megyei, járási és a városi pártbizottságok vezetői *havonta tanácskozást folytatnak* az illetékes tömegszervezeti és mozgalmi vezetőkkel. A fő téma ilyenkor, hogy területükön milyen az általános hangulat egy-egy fontosabb határozat végrehajtásával kapcsolatban, milyen gondok, esetleg akadályok mutatkoznak.

5. Mind gyakoribb, hogy alapszervezetek is egy-egy nagyobb, közös feladat elvégzése előtt *kibővített vezetőségi ülést vagy közös taggyűlést, értekezletet hívnak egybe.* Ezeken a párt- és KISZ-tagok, a tanácstagok, más esetekben a szakszervezeti tagok és a párttagok együttesen határozzák meg a teendőket.

6. Az MSZMP csoportok tevékenységén túl *külön gondot fordítunk a hivatali pártalapszervezetekre.* Nagy szerepük van a különböző tömegszervezetekben és mozgalmakban dolgozó elvtársaink nevelésében, a párthatározatok helyes értelmezésében és végrehajtásában.

Ezek mellett természetesen alkalmazzuk a többi eredményes módszert is, amelyeket a vitában részt vevők már elmondtak. (Beszámoltatás, a vonatkozó határozatok megküldése, testületeik ülésein való rendszeres részvétel, a személyes kapcsolatok együttes akciók lebonyolítása során stb.)

Legyenek tevékeny alakítói a politikai életnek

A pártirányítás módszerei, formái tehát igen változatosak, de még továbbfejleszthetők. Jelenleg azonban fő gondunk az, hogy a már meglevő és bevált formák révén tegyük *hatékonyabbá, tartalmasabbá a pártvezetést.* Természetesen nem hagyjuk figyelmen kívül azt a tényt, hogy a tömegszervezetek és mozgalmak irányítása két csatornán keresztül történik. Egyrészt az illető tömegszervezet és mozgalom központi szervein, másrészt a megyei és járási pártszerveken, pártalapszervezeteken keresztül.

Az irányítás eddig bevált és újabb formáival mindenekelőtt az a fő törekvésünk, hogy *növeljük a tömegszervezetek és mozgalmak önállóságát, kezdeményező szerepét.* Arra törekszünk, hogy a tömegszervezetek és mozgalmak ne csak résztvevői, esetenként szemlélői, hanem *tevékeny alakítói is legyenek a megye politikai életének.* Ezért fellépünk közvetlen, direkt módon történő pártirányításuk, vezetésük ellen. Ez a módszer ugyanis rászoktatta az ott dolgozó elvtársakat, hogy mindenben, még a kevésbé fontos kérdésekben is a párt vezető testületeitől várják az útmutatást.

Az elvi irányítás fokozásával növeljük e szervek vezetőinek látókörét. Nagyobb önállóságot, kezdeményezést biztosítunk számukra az operatív döntésekben. Ugyanakkor fokozzuk a feladatok végrehajtásának ellenőrzését is. Ezért az időszakos tanácskozások alkalmával például nemcsak a feladatokat, a gondokat tesszük szóvá. Igényeljük, hogy a különböző szervek a saját dolgozóik véleményének, hangulatának ismeretében *tegyenek javaslatokat, a párt-, állami, gazdasági és kulturális élet helyi feladatainak megoldására.*

A döntő terület: az alapszervezet

A tömegszervezetek és mozgalmak pártirányításának *ma még leggyengébb láncszeme a pártalapszervezet.* Főleg falusi, területi pártszervezetben nem ismerik megfelelően az adott tömegszervezet sajátos munkamódszerét és eszközeit. Irányításuk gyakran egyoldalú és főleg a beszámoltatásra korlátozódik. A pártszervezetek — az esetek nagy többségében — csupán egy-egy kampányfeladat során teremtenek velük kapcsolatot. Ehhez hozzájárul még, hogy az alapszervezetek többségében alig, vagy egyáltalán nem tájékozottak az egyes tömegszer-

vezetek és mozgalmak fontosabb határozatairól. Ezért esetenként a felsőbb párt- és tömegszervezetek határozatainak végrehajtása akadozik.

Ahhoz, hogy a tömegszervezetek és mozgalmak megyénkben is eredményesebben dolgozzanak a párt politikájának végrehajtásán: *szükséges a vezetés színvonalának emelése minden szinten.* Ezért a megyei pártvezetés — figyelembe véve a tömegszervezetek és mozgalmak lehetőségeit, az ott dolgozó elvtársak képzettségét és képességét — *fokozza az irányukban támasztott követelményeket.* Az egységes cselekvést, az egy nyelven beszélést, az „együtthúzást" az élet a jövőben még jobban megköveteli, mint eddig. Ezért határozottan fellépünk a tömegszervezetek és mozgalmak még itt-ott tapasztalható lebecsülése ellen. Egyre többen felismerik, hogy a tömegszervezetekben és mozgalmakban dolgozók is *pártmunkát, elsőrendű politikai tevékenységet fejtenek ki.*

Ugyanakkor egyes tömegszervezeti és mozgalmi vezetőknél is találkozunk bizonyos reszort-szemlélettel: „Ez tömegszervezeti feladat, ezt mi végezzük, ez pedig pártfeladat, majd elvégzi a pártszervezet" — vélik egyesek. Ezért esetenként *elhanyagolják a szélesebb körű politikai munkát, a helytelen szemléletek elleni harcot, az új politikai kérdésekre való gyors reagálást.* Ez a szemlélet következménye többek között annak is, hogy pártszervezeteink nagy része nem tervszerűen és rendszeresen foglalkozik a tömegszervezetekkel. De ered abból is, hogy egyes tömegszervezeti vezetők csak a munka könnyebbik részét választják és csak a maguk reszortfeladatával foglalkoznak. Helytelen, hogy a pártszervezet irányító, segítő munkáját elég gyakran azon mérik: a párttitkár részt vesz-e tanácskozásaikon vagy sem. Ez a szemlélet — többi között — azért is hibás, mert *a pártirányítás alapjának nem a párthatározatokat tekinti,* hanem a közvetlen operatív beavatkozást. Tükrözi azt a helyenként még most is meglevő gyakorlatot, hogy egyes pártszervezetek a tömegszervezetek és mozgalmak helyett végezték, vagy végzik el a munkát.

Az MSZMP-csoportokról

Az eddigi cikkek foglalkoztak az MSZMP-csoportokkal is. Munkájuk és szükségességük lebecsülésével nálunk is találkozhatunk. Véleményünk szerint a demokratizmus szélesedése, a tömegszervezetek és mozgalmak vezetésének, a választott testületek tagjainak jobb politikai felkészítése szükségessé teszi működésüket. Vannak olyan témák is, amelyek nem kerülhetnek az egész testület elé. (Pl. a kommunista tanácstagok választókerületi munkája.) Nagy szerepük lehet a községpolitikai tervek kialakításában, a társadalmi erők mozgósításában is. Általában az MSZMP-csoportok alkalmasak a tömegszervezetekben és mozgalmakban dolgozó kommunista erők összefogására, a párt politikájának, határozatainak céltudatosabb érvényesítésére.

Lipták József,
az MSZMP Nógrád megyei Pártbizottságának PTO-vezetője

KARCOLATOK *Megjegyzések*

Részletek egy forradalmár életéből

Ami életünkben az a néhány év olyan mély nyomot hagyott, hogy az, ami előtte volt és ami utána történt, oly természetesnek tűnik, hogy szinte elfeledkezünk róla. Ha azt akarja hát, hogy beszéljek magamról, csak arról a néhány esztendőről szólok, amikor megfordult a történelem. — Garasin Rudolf, a hajdani nyomdász, internacionalista népfelkelő, majd a Vörös Hadsereg tisztje, a későbbi vegyészmérnök, lapszerkesztő, diplomata, nyugdíjas veterán szeme csillog, amikor azokra a nagyszerű évekre emlékezik.

A bolsevik párt tagja lettem

— Fogságba úgy estem 1915 októberében, hogy még a puskámat sem süthettem el. Már három fogolytábort is megjártam, amikor egy kis városba szállítottak a Volga északi folyásához. Itt könnyebb volt az élet: kisiparosoknál dolgoztunk, rendes szállásunk volt, tisztességes élelmünk és némi keresetünk is. Csáktornyán kitanultam a nyomdászmesterséget — most is egy nyomdatulajdonos családjához kerültem. Gazdám megszeretett, önállóan dolgoztam. Később még négy hadifogoly-társamat is kitanítottam a szakmára s hamarosan szabadon jártunk-keltünk a városban. Lassan orosz barátaim is akadtak. Közülük néhányan arról beszéltek, hogy eljön még az az idő, amikor a munkások és a parasztok veszik kezükbe Oroszország sorsának irányítását. Akkor még nem tudtam, hogy ezek az emberek a bolsevik párt tagjai.

Egy reggel lihegve jött a nyomdába az egyik hadifogoly:

— Az őrség otthagyta a tábort! Azt mondták, kitört a forradalom, és hogy a cár is velük van.

— Ez még csak a kezdet — *mondták orosz barátaim.* — Nekem akkor még kevés fogalmam volt arról, mit jelent kommunistának lenni, de a forradalmi mozgás ragadott magával. Annyit mindenesetre már tudtam, hogy utam, sok más társamnéval együtt, az az út, amelyen az orosz testvérek megindultak. Ösztönös volt ez, fogalmam sem volt a marxizmusról.

— November elején három elvtárs keresett fel a nyomdában: a párt helyi szervezete délre népgyűlést hív össze, amelyre a hadifoglyokat is elvárják. Ekkor tudta meg Ljubin város munkássága, hogy Pétervárott és Moszkvában győzött a bolsevikok forradalma.

— Este az orosz elvtársak gyűlésre jöttek össze. Elmondták, hogy az ellenség leverésére a forradalom mindenütt megalakította fegyveres alakulatát, a Vörös Gárdát. Megkérdezték, van-e a hadifoglyok között önként jelentkező? Negyvenen jelentkeztünk.

— Másnap reggel a helyi pártszervezet három vezetőjével felkerestük a kiegészítő parancsnokság

vezetőjét, egy szép szál, lengő szakállú ezredest. A forradalmi bizottság nevében letartóztattuk és felszólítottuk, hogy a fegyvereket, a teljes raktárkészletet adja át. Még aznap felszereltük a gárdát, minden nehézség nélkül elfoglaltuk a postát és a bankot. A csendőri és rendőri szakasz ellenállás nélkül megadta magát. Nehéz napok köszöntöttek ránk ezután. Olyan dolgokkal kellett foglalkoznunk, amelyekhez sem az orosz elvtársak, sem mi nem értettünk. Elég nehezen és sok hibával megalakult a tanács és a pártszervezet. A legnagyobb baj az volt, hogy alig akadt a vezetőségben olyan ember, aki ismerte volna a helyi viszonyokat, adottságokat. A kereskedők rendre bezárták üzleteiket, a várostól alig 30 kilométerre fekvő kolostorban meg a helyi ellenforradalom szervezkedett. Az oda menekült csendőröket, rendőröket, katonatiszteket hamar kifüstöltük, de gyakran holtan találtuk a tanács és a pártszervezet valamelyik tagját a város szélén.

— 1918 januárja fontos dátum az életemben. A városi pártbizottság ülésén határozat született arról, hogy a helyi Vörös Gárda internacionalista részlege — ekkor már én voltam a parancsnoka — a CSEKA irányítása alá kerül. Miután ezt megtárgyaltuk, a titkár felolvasta a következő napirendi pontot: Garasin Rudolf tagfelvétele. Azt hittem rosszul hallok. De a titkár már fel is tette a kérdést: — Garasin elvtárs, akar-e a pártnak tagja lenni? Meglepetésemben csak annyit tudtam kinyögni, hogy szeretnék. Szavazásra tette fel a kérdést, és a taggyűlés egyhangúlag elfogadta. — Van magánál egy fénykép? — kérdezte a titkár. — Van, de nem a legjobban sikerült. — Nem tesz semmit. Írja rá a nevét meg az adatait, én meg lebélyegzem... Tessék, itt a pártkönyve.

A polgárháború katonája

Elgondolkodik. Mosolyt csal arcára a felidézett múlt.

Áprilisban régi vágyam teljesült. Moszkvába utaztam. A párt magyar szekciójának kezdeményezésére gyűltek össze a volt hadifoglyok. A Dresden Szállóban székelt a szekció, először odamentem. Orosz katonaruhát viseltem — zászlóaljparancsnok voltam már — kozákos kucsmát, hosszú kardot. Benyitottam az egyik szobába. Odabent nagy vita volt éppen, egy férfi kissé türelmetlenül, oroszul megkérdezte, hogy mit óhajtok. Szabályosan jelentkeztem. Erre Kun Béla — mint kiderült, ő volt az érdeklődő — barátságosan megszorította a kezem, bemutatkozott és hellyel kínált. Szamuely Tibor és Jancsik Ferenc között volt egy üres szék, arra ültem. A tanácskozáson egyébként beválasztottak a mandátumvizsgáló bizottságba.

— Azután újabb kemény feladatok következtek. 1919 tavaszán felfegyverzett bandák özönlötték el Ukrajnát. Ők a felszabadítók — mondták magukról, miközben halomra gyilkolták a békés lakosságot, fosztogattak, raboltak. A két hírhedt nacionalista vezér Petlyura és Machno csapatai voltak. Erre a frontra rendeltek engem is. Az ukrán katonai tanács parancsot adott, hogy a még szervezés alatt álló internacionalista lovasezred azonnal vegye fel a harcot a garázda bandák ellen. Én lettem a lovasezred törzsfőnöke.

Fél évbe telt, míg Garasin Rudolfék megtisztították Ukrajnát az ellenforradalmároktól. Ezredét ezután a Tatár Szövetségi Köztársaságba küldték. Ott érte a polgárháború sikeres befejezése.

Ilyen ember volt Vlagyimir Iljics

1921 tavaszán új, fontos feladatot kapott: a Bolsevik Párt Központi Bizottsága és a Kommunista Internacionálé Elnöksége megbízta a magyar politikai emigránsok ügyeinek intézésével.

— Új, szokatlan munka volt a harcok után — emlékezik. — Horthy dollárért adta a politikai elítélteket. A dollár pedig már fogytán volt. A pénzügyi nehézségek csak felsőbb engedélyre adhatott. Felsőbb engedélyre levelet írtam Leninnek. Személyesen vittem a Kremlbe, átadtam a tit-

kárnőnek. Már indulni készültem, amikor hirtelen nyílott az oldalsó ajtó. A küszöbön Lenin állt. Megszólított: — Lovaskatona elvtárs, melyik csapattesthez tartozik? — (Még mindig egyenruhát viseltem, civil ruhám nem is volt.) Összeszedtem magam és közöltem, hogy az internacionalista hadsereg katonája vagyok. Vlagyimir Iljics hozzám lépett és a vállamra tette a kezét: — Derék gyerekek maguk! — mondta. — Hát itt mi járatban van? — kérdezte.

A titkárnő felolvasta a beadványt. Lenin összevonta a szemöldökét, hosszan gondolkodott. Aztán behívta Garasin Rudolfot a dolgozószobájába és leültette.

— Ő maga fel-alá járkált és kérdezett: — Hogy érzik magukat a magyar elvtársak? Sok a beteg? Nem szenvednek hiányt valamiben? — Én meg csak feleltem tömören, katonásan. De Lenin nem érte be néhány általános válasszal. A legkisebb részletek is érdekelték. Aztán felállt, a telefonhoz ment, a pénzügyi népbiztosságot hívta. Érvelt és vitatkozott. Végül megmondta, hogy megkapjuk a pénzt. Melegen kezet ráztunk, elbúcsúztunk. A folyosón megálltam. Azon tűnődtem, hogy én ezt a találkozást soha nem fogom elfelejteni.

Építés, munka, harc

A polgárháború után az építőmunka jelentette a „front" első vonalát. Garasin Rudolf is úgy érezte, hogy ott, azon a „fronton" van az ő helye is.

— 1924-ben népgazdasági munkára kértem magam. Először népgazdasági akadémiára küldtek. Ma már nincs ilyen tanfolyam. A négy év sikeres elvégzése után ipari igazgató diplomát kapott a hallgató. Egymás után több nyomdának lettem az igazgatója.

— ... Honvédő Háború ... Ismét katona lettem, a Lenin nevét viselő népfelkelő hadosztály első ezredének helyettes parancsnoka. Megsebesültem és majdnem egy évet töltöttem kórházban. Felgyógyulásom után nyomban jelentkeztem a frontra. És ekkor kaptam életem legérdekesebb feladatát: hadi üzemet kellett építenem valahol a szibériai őserdőben. Ez 1942 őszén történt: kilenc elvtárssal ültünk a repülőgépen és jó néhány órája utaztunk, amikor kísérőnk, a honvédelmi minisztérium munkatársa a mélybe mutatott: — Itt lesz a gyár ... Lenéztünk. Mélyen alattunk méter magas havat kavart a szél ...

— Az üzemet megépítettük. Tízezren dolgoztak az építkezésen és micsoda körülmények között! Kezdetben nem volt elég élelmünk, vizünk egy korty sem. Hólét ittunk. Egy nap futár érkezett, hogy azonnal jelentkezzem Moszkvában, a honvédelmi minisztériumban. A minisztériumban egy repülőezredes fogadott.

— Új feladatot kaptam. Mint a politikai főcsoport-főnökség megbízottja, az antifasiszta iskolát elvégzett magyar hadifoglyok közül kellett kiválasztanom azokat az önkénteseket, akik a szovjet partizánokkal együtt részt vesznek majd Magyarország felszabadításában.

— 1945 februárjában hazahoztam Debrecenbe a bevetésre már nem került magyar partizánokat.

Hetvenegy éves. Tizennégy éve tért végleg haza Magyarországra, ebből négy évet diplomáciai szolgálatban Mongóliában töltött. Néhány esztendővel ezelőtt súlyos gégeműtéten esett át. Erős akarattal újból megtanult beszélni. Ma is katonás pontossággal ébred, íróasztalához ül, cikket ír, előadást tart a katonai akadémián, társadalmi munkásként a Nyomdász Szakszervezetben és a Partizán Szövetségben dolgozik.

A Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Elnöksége a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 48. évfordulója alkalmából a munkásmozgalom több magyar veteránjának magas kitüntetéseket adományozott. Betegsége miatt nem utazhatott Moszkvába. A Vörös Zászlórendet Budapesten vette át.

B. Sz.

EZT OLVASTUK

Dokumentumok a magyar forradalmi munkásmozgalom történetéből

Az elmúlt év könyvkiadásának egyik kiemelkedő eseménye volt a magyar forradalmi munkásmozgalom történetéből összeállított dokumentumok három kötete. A magyar fasizmus korszakának munkásmozgalmát bemutató dokumentum-gyűjteményt gondosan, határozott politikai és elméleti célkitűzések alapján szerkesztették.

A kötetek sokféle igényt elégítenek ki. A magyar munkásmozgalom története iránt érdeklődők köre széles: kutatók, pártmunkások, propagandisták, egyetemi hallgatók egyaránt megtalálhatók közöttük. A különböző szintű igényeket nem könnyű kielégíteni, s így nyilvánvaló volt a cél: olyan válogatást kellett kiadni, amely a korábbinál teljesebb, átfogóbb képet nyújt a magyar munkásmozgalom hősi korszakáról, melynek segítségével a történelmi valóság és igazság pontosabb megközelítéséhez juthatunk el. A dokumentumok túlnyomó többségét a maguk teljességében közölték, ez emelte a tudományos színvonalat. (A kihagyások lényegtelen dolgokra utalnak, s tartalmukat rövidítve, lábjegyzetben közlik.)

* **Kossuth Könyvkiadó. 1919—1929. Szerk. Imre Mátyásné, S. Mándi Magda, Szabó Ágnes. 1929—1935. Szerk. Borsányi György, Friss Istvánné. 1935—1945. Szerk. Pintér István, Svéd László.**

A szerkesztők munkájuk politikai, elméleti célját az első kötethez írt előszóban így határozták meg: *„Arra törekedtünk, hogy minél sokoldalúbban mutassuk meg az ellenforradalmi rendszer politikai, gazdasági és társadalmi viszonyait, a mozgalom főbb harci területeit és módszereit, a sok vért és áldozatot követelő küzdelem vereségeit és győzelmeit. Érzékeltetni kívántuk, hogy a Tanácsköztársaság megdöntése után megtizedelt magyar munkásosztály, az elgyötört dolgozó nép a KMP vezetésével miként tudta újra megteremteni forradalmi munkásmozgalmát, amely az elnyomás legsötétebb napjaiban is utat mutatott a magyar népnek, összefogta a nemzet leghaladóbb, legöntudatosabb elemeit."* A magyar munkásmozgalom történetének e hősi korszakát elemezve a dokumentum-kötetek alapján, széles és sokszínűen árnyalt kép alakul ki a mozgalom elméleti és gyakorlati tevékenységéről.

A korábbi gyűjtemények egyik gyengesége az volt, hogy szinte kizárólag *csak* a kommunista párt illegális tevékenységére koncentrálták a figyelmet — ez önmagában természetesen hiánypótló volt —, de kevéssé fordítottak gondot a munkásmozgalom más forradalmi elemei harcának bemutatására. Most mind-

három kötet gazdagon bizonyítja: a KMP vezette a forradalmi munkásmozgalmat a kegyetlen fehérterror, a véres áldozatok ellenére és befolyása sokféle formában hatott a dolgozó tömegekre.

A munka leglényegesebb elméleti, politikai és tudományos eredménye, hogy *a forradalmi magyar munkásmozgalom történetét folyamatában mutatja be.* Lényegében az összeállítás mentes attól a szemlélettől, amely egyes személyek tevékenységén, vagy egy-egy kiemelkedő akció alapján ábrázolta a mozgalmat. A dokumentumok alapján kitűnik, hogy a magyar kommunista mozgalomban a megszakítottság csak időszakosan jelentkező mozzanat volt. Így a folyamatosság, a mindennapos forradalmi munka kellő rangot kap. Ennek alapján értékelhetjük igazán a forradalmi munkásmozgalom nagy akcióit, melyeket a mozgalom vezetői, közkatonái és pártonkívüli harcostársai sok áldozattal és fáradsággal készítettek elő.

A dokumentum-gyűjtemény segít az előző negyedszázad munkásmozgalmának reálisabb értékelésében. *A kötetnek minél több tényanyagát ismerjük meg, annál világosabban előttünk, hogy mennyire hibás az az álláspont, mely szerint a magyar munkásmozgalom és ezen belül a kommunista mozgalom tevékenysége a hibák sorozatából állt.* A forradalmi mozgalom a fasiszta államgépezet, a reakciós politikai pártok és szervezetek teremtette gátakat széttörve, a sokféle nehézséget, buktatót leküzdve, a sikerekből erőt merítve, a hibákból előbb vagy utóbb okulva, haladt előre. Tanulságait nemcsak a hibák feltárásában és kijavításában találhatjuk meg, hanem az osztályharc minden frontján elért sikerekben is. Ezek alapvető feltételként járultak hozzá ahhoz, hogy a fasiszta terror csapásaitól meggyötört munkásmozgalom újból és újból regenerálódjon és ismételten a fasizmus ellen küzdők központi erejévé válhasson. A dokumentumok bizonyítják, hogy nem vét az a tudományosság ellen, aki mindamellett, hogy a gyengeségeket is feltárja, mégis pozitívan értékeli e történelmi időszak forradalmi harcosait nemcsak általában, hanem részleteiben is.

A dokumentum-gyűjtemény széleskörben jellemzi a legális munkásmozgalmat is. Különösen a szociáldemokrácia magatartásának és tevékenységének értelmezéséhez nyújtanak értékes tényeket a gyűjtemény adatai. A kommunista párt és a szociáldemokrata párt kapcsolatai a fasizmus időszakában sokszor változtak. A magyar és a nemzetközi politika főbb kérdéseinek értékelése és elemzése a kommunista párt programjában, megnyilatkozásaiban alapvetően különbözött a szociáldemokrata párt, és különösen opportunista vezetőinek álláspontjától. Gyakorlati tevékenységük is nemegyszer ellentétben állt egymással. *A szociáldemokrata mozgalom és a paktumozó, a fasisztákkal együttműködő opportunisták megítélése a kommunista mozgalom egyik fontos gondja volt* és napjainkban is az egyik vitatott kérdése történetírásunknak. Az egyes kötetek előszavai nem teljes mértékben segítik elő a helyzet tisztázását. Az első kötet előszavában ezt olvashatjuk: *„Több dokumentumban olvasható a szociáldemokrata pártra vonatkozóan ‚szociálfasiszta' kitétel is... Szülőanyja az a helytelen felfogás volt, hogy ‚a szociáldemokrácia' a ‚fasizmus balszárnya'. Ez az ‚értékelés' sok kárt okozott a nemzetközi munkásmozgalomnak, nehezítette a kommunista és szociáldemokrata munkások összefogását a közös ellenség; a fasizmus ellen."* A második kötet bevezetőjében pedig a következő áll: *„A ‚szociálfasizmus' megha-*

tározás azonban már keletkezésekor sommás megjelölés volt, nem tett különbséget a szociáldemokrata vezetők között: a legrosszabb elemeket tipikusnak tekintette, az egész szociáldemokráciára általánosította..." Véleményem szerint a helyes értékelést az *első kötet* előszava adja. Mind a három kötet anyag részletesen és árnyaltan indokolja, hogy miért hibás a szociáldemokráciát „szociálfasizmus"-ként értékelni, ugyanakkor, amikor bőven találunk adatokat a munkásárulók ténykedésére is.

A forrásanyagok között a korábbi kiadványokhoz képest — ha nem is jelentős mértékben — de növekedett a nemzetközi munkásmozgalommal való kapcsolatokra utaló jelentések, határozatok, újságcikkek, röplapok száma. Ezek közül kiemelkednek *a Kommunista Internacionálé anyagai, vezető testületeinek határozatait ismertető írások.* Segítséget adnak ahhoz, hogy megismerhessük a magyar és a nemzetközi kommunista mozgalom szerteágazó kapcsolatainak egyik lényeges vonatkozását

A Horthy-fasizmus társadalmi életének egyik leglényegesebb eleme a nacionalizmus és az ezen alapuló revansista háborús politika volt. A KMP fokozatosan feltárva a magyar fasizmus lényegét, kidolgozta a fasiszta rendszer megdöntéséért folytatott harc programját. Ebben kiemelkedő helyet foglaltak el azok a megállapítások, amelyek leleplezték a magyar uralkodó körök revansista politikáját. A KMP megnyilatkozásainak egész sorában figyelmeztetett a háborús veszélyre.

A kommunisták nemcsak a háború előtt küzdöttek a békét veszélyeztető háborús politika ellen, hanem a második világháború éveiben is a békéért folytatott harc élén álltak. Különösen nagy, meggyőző erővel bírnak azok a kiáltványok, felhívások, amelyek a kommunistáknak a háború elleni álláspontjáról szólnak.

A forradalmi munkásmozgalom történetéből bőségesen meríthetünk útmutatást arra, mit jelentett kommunistának lenni Magyarországon? A kommunista mozgalom történetének kiemelkedő tanulsága, hogy az igazi kommunista *nem a forradalomból akar élni, hanem a forradalomért.* Ez a magatartás természetesen a legszorosabban összeköttetése a mozgalom harcosait a dolgozó tömegekkel, elsősorban a munkásosztállyal. A Békepárt 1944. januári memorandumában találhatunk ilyen értelmű utalást a kommunisták magatartására: *„Meghajszolt és üldözött vadkért élünk ezen a földön, ahol születtünk; fizetett vérebek serege szaglássza szüntelen nyomunkat. De történjék velünk akármi, meg nem hajlunk soha a hazájukat eladó, népeiket gyilkoló kényurak előtt. Erőt ad harcunkhoz az a tudat, hogy a magyar munkásért, a magyar parasztért és értelmiségi polgárainkért harcolunk, nemzetünk és hazánk elnyomott népeiért, amelyek századokon át annyi harcost adtak a szabadság ügyének, és sohasem tagadták meg az értük harcolókat. Értük élünk és általuk."*

A kommunisták nehéz, sok kitartást, elvi, politikai és emberi szilárdságot követelő magatartása nevelte a magyar munkásmozgalom harcosait, és növelte forradalmi befolyásukat más társadalmi rétegekre. Az adott történelmi helyzet leglényegesebb társadalmi problémáinak megoldásában vállalt felelősség és helytállás — ez volt a kommunisták tevékenységének jellemzője, és ez a legfontosabb tanulság napjainkra vonatkozóan is.

Az 1954—55-ben megjelent válogatások nem egy vonatkozásban egyoldalúan és torzítva mutatták be a magyar munkásmozgalom 1919—1945 közti történetét. *A most kiadott do-*

kumentum-gyűjtemények, az irányt mutató előszavakkal és az egyes forrásanyagokhoz írt lábjegyzetekkel kiegészítve, szemléleti és ténybeli segítséget adnak ahhoz, hogy a történelmi igazságnak megfelelően szembeszálljunk a dogmatikus és revizionista történelmi felfogással egyaránt. Mindazoknak, akik a múltat vallatják és keresik a történeti igazságot, céljuk nemcsak az, hogy a munkásmozgalom történetét alaposabban megismerjék. Azért is teszik ezt, hogy a tanulságokat levonva, a múlt hősi harcaiból erőt merítve elősegítsék a jelen ideológiai-politikai feladataink megoldását. Ehhez a munkához adott példamutató ösztönzést a Párttörténeti Intézet a dokumentum-gyűjtemények megjelentetésével.

Ruff Mihály
egyetemi adjunktus

Három könyv...

Ülök a tv előtt és a „Napló" című műsort nézem. A húsz éve kezdődött nürnbergi perről emlékezik meg. A képernyőn hirhedt náci vezérek: Göring, Hess, Papen és mások. Filmbetétek: Hitler beszél... őrjöngő tömeg; Ausztria, Lengyelország, Csehszlovákia megszállása... horogkeresztes zászlók erdeje, hatalmas ünnepségek... zokogó asszonyok.

Igen, húsz éve múlt, hogy véget ért a rettegés tizenkét esztendeje. Mert csupán tizenkét év telt el Hitlerék hatalomrajutása és a náci Németország feltétel nélküli kapitulációja között. Ennyi idő alatt jut el az elsőosztályos kisgyerek az érettségiig. És mi minden történt az 1933-tól 1945-ig eltelt tucatnyi év alatt.

Könyveket lapozgatok. Erről a korról szólnak. A rettegés birodalmának éveit már sokan megírták. Ismerjük Európa népeinek leigázását; az áldozatok millióinak számát; az elpusztított városokat, falvakat, országokat.. vajon tudnak-e az írók, történészek még újat adni, valami eddig el nem mondott fontosról beszélni e tizenkét év kapcsán?

A Kossuth Könyvkiadónál nemrég megjelent három könyv azt mutatja: lehet és kell is még hozzátenni ahhoz, amit a fasizmusról tudunk.

Régen nem látott barátom meghívott magához. Választékos ízléssel összeállított könyvtárában az egyik polcon a fasizmusról szóló könyvek vannak. Utolsóként a legutóbb megjelent három F. K. Kaul: *Az Eichmann ügy;* Jacques Delarue: *A Gestapo története;* Andor Leon: *Tíz határon át.* Kaul professzor, az NDK híres jogásza, az Eichmann-per nemzetközileg is elismert szakértője. Delarue, a francia rendőrtiszt, a volt ellenálló, aki csaknem egy évtizedet szentelt a Gestapo történetének adatszerű feltárására. Andor Leon a haladó, humanista magyar újságíró, aki a Tanácsköztársaság leverése után emigránsként két évtizedig járta Európa országútjait.

Feltűnt, hogy az ezen a polcon levő könyvek használtabbak a többinél.

— Vannak könyvek — mondta mintegy magyarázatként —, amelyeket nem egyszer olvas el az ember. Időnként elővesz és újra belelapoz. Ezek ilyenek.

Aztán elmondta, hogy a fasizmus rémtetteinek vizsgálata nem „hobby"-ja. Sem őt, sem családját nem üldözték azokban az években. Olyan családból származik, ahol „nem volt divat" a politizálás. Csak 1947—1948 táján került közelebb a politikához. Ma mérnök és nem „hivatásos" politikus. De ízig-vérig mai ember.

*

Néhány nappal később az autóbuszon. Ketten beszélgetnek. Jólöltözött, középkorú férfiak, „Ha a második világháborúról szóló filmet mutatnak, elzárom a tv-t. Elegem van a borzalmakból." „Én képtelen vagyok olyan könyvet elolvasni, ami a háborúról szól. Nem tudom minek kell a sebeket felszaggatni." Ilyen nézet is van.

Feltehetően ugyanolyan becsületes, szorgalmas emberek, mint a barátom. Csak nem akarnak emlékezni. Inkább felejteni akarnak.

A sebeket persze nem szabad nap mint nap felszaggatni. Nem is erről van szó. Sokkal inkább arról, amit Kaul professzor fogalmazott meg 1961. február 21-én, amikor beszélgetést folytatott Jeruzsálemben Hausner, izraeli legfőbb államügyésszel.

„Hausner: Az Eichmann-perben kizárólag arról van szó, hogy

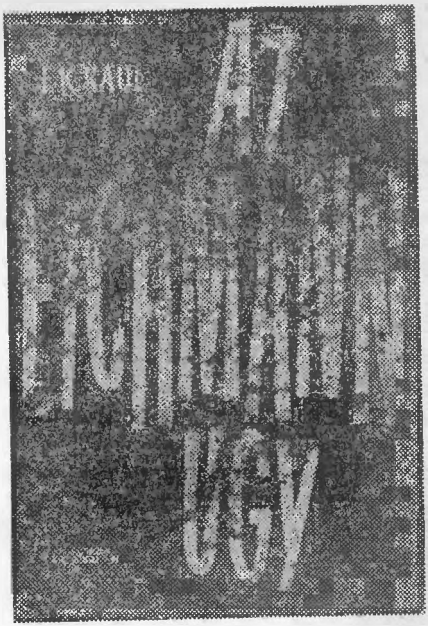

Eichmann bűncselekményeit illetően megállapítsuk a történeti igazságot!...

Természetesen beszélnünk kell majd a perben Hitlerről és Himlerről, Kaltenbrunnerről és Heydrichről is.

Dr. Kaul: Ön csak a halottak nevét említi! Miért nem említi azoknak a nevét is, akik élnek és Nyugat-Németországban ismét hivatalt és méltóságot viselnek?"

Vagy adjuk át a szót a francia Delaruenak, aki így fejezi be könyvét: „Az a kaland, amely végigdúlta Németországot... megtörténhetett volna bármely más nemzettel is. Ha bármely népet szüntelenül a süketítő propaganda hatásának tesznek ki, ha felváltva a terror, a totális militarizáció, a besúgás, az ellenőrzés módszereivel kezelik, ha a fiatalságba a ná-

cizmus őrült eszméit sulykolják bele, ha a bűnösöket dicsőítik, ha demoralizálják az egész népet és ugyanakkor arról győzik meg, hogy ő a választott nép, az uralkodó faj — a végeredmény ugyanaz lehet. Melyik nép tudott volna — vagy melyik nem tud holnap — ellenállni az ilyen rendszernek?

Mert a kérdés mindig így jelentkezik.

A német példa már halványuini kezd. De a föld különböző pontjain újra szerteszét szórják a halálos magvakat a horogkereszt megmaradt hívei és megszállottjai. Az imperializmus táplálja és ma is újratermeli a fasizmust. Ha az emberek nem tudnak emlékezni, ha a körülmények és a zűrzavaros idők hozzásegítenek, ha nincsenek biztos korlátok, újra elsöpörhet mindent a véres áradat.

És akkor vajon kik lesznek az áldozatok?"

Ez a három könyv igaz emberi hozzájárulás ahhoz, hogy ne legyen ilyen áradat.

Először Andor Leon könyvét olvastam el — méghozzá egyvégtében. Balázs Béla, Illés Béla, Barta Lajos, Kassák Lajos, Hirossik János, Ormos Ede, Károlyi Mihály, Kunffy Zsigmond, Thomas Mann, Jan Sibelius, Richard Strauss és mások képe elevenedik föl a szerző tolla nyomán. De nemcsak személyeket, hanem a történeti eseményeket is színes gazdagsággal ábrázolja. Néhol szűkszavú tömörséggel, másutt mesélő kedvvel jellemez korokat.

Szerencsés műfaj az ilyen riportregény — emlékirat. Mert ez egyszerre mindkettő. Az egyes fejezetek önálló egységek, mégis a kötet együtt kerek egészet alkot. Különösen elgondolkoztatott a XI. fejezet („Újra egérfogóban"). Így kezdi: „Párizs elesett, Franciaország kapitulált — a szerb közvélemény megdöbbenve vette tudomásul a tragédiát. Párizs a világ közepét jelentette a számukra, francia orientációjuk közismert volt. A biztonság érzete megingott bennük, a nácik suttogó propagandája diadalmasan hirdette a közelgő germán uralmat Európában, s a Belgrádban élő néhány szál emigráns magyar újságíró is gyászos hangulatban ült össze híreket, információkat cserélni. A német győzelmek dacára sziklaszilárdan hittük, hogy Hitler el-

veszti a háborút — ámde mikor, és megérjük-e? Nyugat-Európa ez idő szerint kiesett a partiból, Angliának és az előbb vagy utóbb kétségtelenül beavatkozó Egyesült Államoknak évekre van szükségük, hogy gazdagságuk és ipari potenciáljuk segítségével számottevő hadsereget állítsanak fel — de a Szovjetunió nélkül akkor sem tud megállni a náclellenes koalíció. Ez már akkor világos volt, Európa legázolt és fenyegetett népei vágyó szemeiket akkor már Moszkvára vetették."

Az egész könyv a kor izzó levegőjét adja vissza, s a szerző nem utolsósorban ezzel teszi hitelessé írását.

*

Az Eichmann-ügyből már idéztem, de szinte a könyv minden oldaláról idézhetnék újabb részleteket. A könyvből Eichmann kalandos elfogásának rövid leírása, a per lefolyása, a náci kegyetlenkedések részletes dokumentálása és más gazdag anyagok felsorakoztatása mellett különös erővel domborodik ki Eichmann sokoldalú jellemzése. A szerző következetes kritikával elemzi a pert lefolytató izraeli bíróság tevékenységét, a bírák és az ügyész óvatos, csak Eichmannra koncentráló magatartását. „Egy szót sem ejtett arról (ti. az ügyész) — írta Kaul —, hogy a nácizmus ezt az »eredményt« korrumpációval vegyes terrorrendszerével érte el, arról, hogy a kommunista párt vezette német proletariátus élethalálharcot folytatott ezzel a rendszerrel és legjobb fiai ebben a harcban sokkal korábban estek a terror áldozatául, mint a zsidók!"

A szerző nagy érdeme tehát, hogy messze túllép a szigorúan vett Eichmann-pörön, és ablakot nyit az egész náci Németországra.

*

Jacques Delarue, „A Gestapo története" szerzője nem marxista. Polgári humanista rendőrtiszt, akiről joggal írja a kiadó előszava: „... Delarue antifasizmusa, tudományos ismeretterjesztő és humanista tartalmat sugárzó hatásával e könyv értékes adalék a múlt bűneinek feltárásához és ami ezzel egyet jelent, a jövő helyes útjának követéséhez."

A Gestapo tevékenysége nem ismeretlen korunk embere előtt. Nagyon sokan és sokat rettegtek tőle évekig. Alig akad a második világháborúról szóló film, színdarab, könyv, amelyben a Gestapo ne szerepelne. Igaza van a szerzőnek: „Gestapo — ez a három szótag — tizenkét éven át rettegésben tartotta előbb Németországot, majd egész Európát. Száz- és százezreket üldöztek azok, akik a »szociális érdek« leple alatt tevékenykedtek: milliók szenvedtek és haltak meg a Gestapo (Geheime Staatspolicei — Titkos Államrendőrség) és testvérszervezete az SS (Schutz Staffel — Védő Csapat) tagjainak brutalitása következtében." És ebből kiindulva végigkíséri az olvasót a Gestapo és rajta keresztül a náci Németország egész történetén.

A szerző értékelései nem mindig elfogadhatóak Nem a fasizmus és a Gestapo osztálytartalmát mutatja be, érezhető célja: lelep-

lezni egy gengszterbandát. S ezt igen érdekfeszítően teszi: nem jelzőkkel, hanem a tények erejével bizonyít. Könyve gazdagon dokumentált, hiteles írás. Noha megállapításaival helyenként joggal vitatkozhatunk, műve értékes hozzájárulás a fasizmus sokoldalú leleplezéséhez.

Mostanában sok vita folyik a humanizmusról. Marxizmus és humanizmus, polgári és szocialista humanizmus — megannyi vitakérdés. Néha azonban úgy tűnik, mintha a vita egy kissé elszakadna a valóságtól. Több szó esik a humanizmusról általában, mint a konkrét humanista eszmékről, cselekedetekről, emberekről. Ez most azért figyelemre méltó, mert a három könyv és a három szerző humanizmusa félreérthetetlen. Sőt! Aktív harcuk az antihumanizmus ellen nagy hozzájárulás igaz, emberi ügyünkhöz. Az egyik egy per tárgyalásán keresztül, kihallgatások, tanúvallomások és törvénycikkek tükrében; a másik a Gestapóról összegyűjtött sok-sok eredeti dokumentum alapján; a harmadik saját (két évtizedes) tapasztalatai alapján figyelmezteti az emberiséget, ne feledjétek, mi volt a fasizmus.

*

A szerzőknek szóló dicséretből jogosan jut a Kossuth Könyvkiadónak. A jó kiválasztás, gondos szerkesztés, színvonalas fordítás, szép kiállítás, a kitűnő illusztráció egyaránt elismerést érdemelnek. De hiányzik — sajnos a Kossuth Könyvkiadó könyveinél nagyon sokszor — az a *plusz*, amit a kiadó hozzáadhat a könyvekhez. Elsősorban világos név- és tárgymutatóra, valamint jegyzetekre gondolunk. Mindhárom kötetben egyesületek, szervezetek, lapok és főleg személyek egész sora vonul fel. (Ne feledjük, hogy a mai harmincévesek is csak tízesztendősek voltak a felszabaduláskor.) Ezekről feltétlenül szükséges, hogy vagy a szerző vagy a kiadó marxista értékelést adjon. Jól tudom: nem minden és nem mindenki szerepe tisztázott. De ez nem mentesíthet az állásfoglalástól. A Gestapo történetéhez írt kiadói előszó jó példa arra, hogy ilyen módon is lehet segíteni az olvasót.

Kiss György

Fontosabb cikkek jegyzéke

1965. október 11-től december 10-ig

PÁRTÉLET

NÉPSZABADSÁG — Faragó Jenő: Az üzemi pártszervezetek és a termelés (X. 13.); Vértes Imre: A párttagok, a kommunista munka megbecsülése (X. 17.); A Magyar Szocialista Munkáspárt Kozponti Bizottságának állásfoglalása a november 18—19—20-án tartott ülés napirendjén szereplő kérdésekben (XI. 21.); dr. Münnich Ferenc elvtárs megnyitó beszéde a párt megalakulásának emlékmúzeuma ünnepélyes megnyitásán (XI. 25.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — William Alexander: Pártépítési feladatok Nagy-Britannia Kommunista Pártjában (11.).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — Interjú Sarlós István elvtárs budapesti, Gonda György elvtárs Vas megyei és Ambrus István elvtárs Hajdú megyei tanácselnökkel a 15 esztendos tanácsok tömegkapcsolatairól, hatásköréről, a tanácstagok visszahívásáról, a szakigazgatási munka színvonaláról (X. 17.); Az országgyűlés ülésszakáról közölt beszámolók (XI. 12—14.); Kállai Gyula elvtárs országgyűlési beszéde (XI. 14.); Fock Jeno elvtárs beszéde a Tiszai Vegyikombinát ünnepélyes felavatásán (XI. 30.).

ÁLLAM ÉS JOGAZGATÁS — Dr. Kiss György: A járási szintű testületi szervek irányításának módszerei (10.); Dr. Pintér Jenőné: A panaszügyintézés gyakorlata és problémái (10.).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Gy. E.: Az ipari termelés alakulása 1965 első három negyedévében (X. 20.); Az 1966—1970. évekre szóló magyar—szovjet árucsereforgalmi megállapodásról és az 1966. évi árucsereforgalmi jegyzőkönyvről kiadott közös közlemény és Bíró József elvtárs magyar és N. Sz. Patolicsev elvtárs szovjet külkereskedelmi miniszter nyilatkozata (X.21.); Földes István: Testvéri együttműködés, kölcsönös előnyök (X. 30.); Apró Antal elvtárs nyilatkozata a televízióban a második ötéves terv várható eredményeiről és egyéb időszerű gazdasági kérdésekről (XI. 5.); Nyers Rezső elvtárs előadói beszéde a Központi Bizottság ülésén gazdaságirányítási rendszerünk átfogó felülvizsgálatáról (XI. 21.); Dr. Parti Tibor: Nemzeti jövedelmünk alakulása 1964-ben (XII. 2.); Bíró József külkereskedelmi miniszter elvtárs nyilatkozata — prágai és varsói tárgyalásairól (XII. 3.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Dr. Gadó Ottó: Az állami iparvállalatok szerepe a tervgazdálkodásban (11.); Dr. Sághy Vilmos: A mezőgazdasági termékek forgalma és feldolgozása (11.); Piritvi Sándor: Új fejlődési távlatok a szovjet ipar előtt (11.); Havas Péter: A gazdaság irányítása és a gazdasági döntések decentralizálása (12.); Dr. Bíró Ferenc: A szocialista elosztás elve a mezőgazdaságban (12.).

NÉPSZAVA — Interjú dr. Lévárdi Ferenc nehézipari miniszter elvtárssal a nehézipar fejlődéséről, a dolgozók élet- és munkakörülményeinek alakulásáról (X. 14.); Nagy Józsefné könnyűipari miniszter elvtársnővel a könnyűipar ötéves fejlődéséről (X. 24.); Dr. Horgos Gyula kohó- és gepipari miniszter elvtárssal a vasipar ötesztendős mérlegéről (XI. 7.); Dr. Csanádi György közlekedés- és postaügyi miniszter elvtárssal a közlekedés és hírközlés fejlődéséről, a dolgozók élet- és munkakörülményeinek alakulásáról (XII. 2.); Tausz János belkereskedelmi miniszter elvtárssal a kereskedelem fejlődéséről, a lakosság áruellátásáról (XII. 5.)

KÖZGAZDASAGI SZEMLE — Molnár István—Szabó Józsefné: A termelés fejlődése és mérése a mezőgazdaságban (10.); Ferenci Tibor: A

lakossági szolgáltatások fejlesztésének kérdései (10.)

MAGYAR MEZŐGAZDASÁG — Jakab Tamás: A termelőszövetkezeti tervkészítés néhány időszerű kérdése (XII. 1.); Dr. Erdős Sándor: Mezőgazdaságunk műszaki fejlesztéséről (XII. 8.).

KULTÚRA — TUDOMÁNY

NÉPSZABADSÁG — Szergej Orlov: Költészet, tudomány, társadalom (X. 24.); Darvas József: Gondolatok a szocialista irodalom feladatairól (XI. 7.); Ilku Pál művelődésügyi miniszter elvtárs országgyűlési beszéde oktatásügyünk helyzetéről (XI. 12.); Cseterki Lajos elvtárs felszólalása az országgyűlési vitában (XI. 13.)

TÁRSADALMI SZEMLE — Weber Antal: Az Új Írás arculatáról (11.); Almási Miklós: A realizmus korszerűsége és a művészi szubjektivitás (11.); Kurucz Imre: Az oktatási reform végrehajtása, alapelvei tükrében (12.); Diószegi András: Humanizmus, művészet, érték (12.).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Fock Jenő elvtárs beszámolója a televízióban pártküldöttségünk vietnami és koreai útjáról (XI. 5.); Várnai Ferenc: A harmadik világ támasza (XI. 6. A Szovjetuniónak a harmadik világot segítő tevékenységét ismertető cikk); Dobi István elvtárs megnyitó- és Németh Károly elvtárs ünnepi beszéde a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulója alkalmából rendezett díszünnepségen (XI. 7.); Poljanszkij elvtárs ünnepi beszéde a Kreml kongresszusi palotájában tartott díszünnepségen (XI. 7.); A Pravda cikke a kínai sajtó szovjetellenes anyagairól (XI. 17.);

TÁRSADALMI SZEMLE — Pécsi Ferenc: Az imperialista agresszió és a békés egymás mellett élés politikája (12.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — A. Ferrari — J. M. Fortuny: Az amerikai imperializmus hadat üzen a latin-amerikai népeknek (11.); Jan Prazsky: A nemzetközi feszültség epicentruma (11. Az indiai—pakisztáni konfliktussal és az indonéziai eseményekkel foglalkozó cikk).

MAGYARORSZÁG — Pirityi Sándor: A felelősségérzet külpolitikája (XI. 7. A Szovjetunió külpolitikájával foglalkozó cikk); Salgó László: A két katonai konferencia között (XI. 28. Indonézia helyzetével foglalkozó cikk).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Komócsin Zoltán: Az amerikai agresszió Vietnamban és a békés egymás mellett élés (12.); Péter János elvtársnak az ENSZ-közgyűlés XX. ülésszakán elmondott beszéde (12.).

SZOVJET HÍRADÓ — L. I. Brezsnyev elvtárs beszéde az SZKP Központi Bizottsága plénumán 1965. szeptember 29-én (a 19. szám mellékletében).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — A szocializmus országainak legmagasabb rendű internacionalista kötelessége (X. 28. A Pravda október 27-i számának szerkesztőségi cikke); Az Olasz Kommunista Párt kongresszusi tézisei (XI. 9.); Minden ország kommunistáinak nemzetközi kötelessége (XI. 30. A Pravda szerkesztőségi cikke).

TÁRSADALMI SZEMLE — Szirmai István: Az ideológiai irányelvek vitájáról (11.); Dr. Schmidt Péter: A szocialista államfejlődés és a társadalmasítás (11.); Dr. Csapó László: Tervgazdálkodás és piac (11.); Dr. Varga György: Az érdekek „alá-" és „fölérendelésé"-ről (11.); Dr. Samu Mihály: A szocialista állam demokratizmusa és az államtudomány (12); Láncos János: A szakszervezeti világmozgalom napjainkban (12.); Nemes Dezső: A Kommunista Internacionálé VII. kongresszusának irányelvei és a Kommunisták Magyarországi Pártjának gyakorlati tapasztalatai (12.);

ÁLLAM ÉS IGAZGATÁS — B. Sz. Manykovszkij: Az össznépi szocialista állam fejlődésének törvényszerűségei (10.); Dr. Katona Lajos: A termelőszövetkezeti demokratizmus érvényesülésének egyes kérdései Győr-Sopron megyében (10.).

Megvalósult álmok

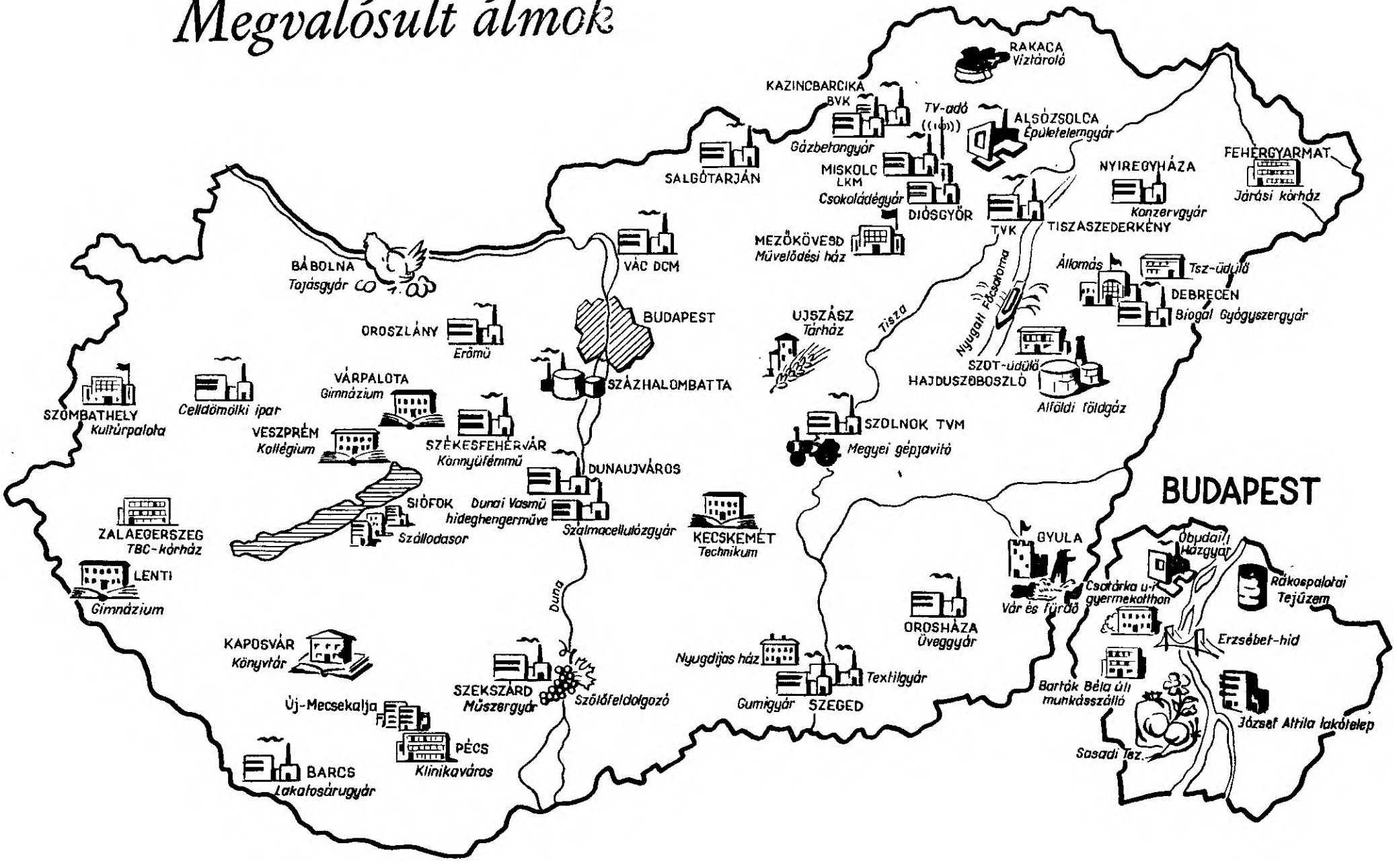

Ára: 3,— Ft

MEGJELENT

Huszár Tibor:
Erkölcs és társadalom
308 old. *Ára: 27,– Ft*

Otto Rühle:
Hatmilliárd ember kenyere
392 old. + kép és térképmelléklet *Ára: 57,– Ft*

Politikai gazdaságtan ábrákban és táblázatokban
208 old. *Ára: 15,– Ft*

V. A. Zorin:
Amit a diplomáciáról tudni kell
216. old. *Ára: 20,–Ft*

D. Hamšik–J. Pražák
Merénylet Heidrich ellen
296 old. + képillusztráció *Ára: 28,– Ft*

Gazdaszemmel a nagyvilágban
280 old. + képillusztráció *Ára: 15,– Ft*

Baktai Ferenc–Tatai Zoltán:
Megvalósult tervek
156 old. + képillusztráció *Ára: 20,– Ft*

A gazdasági irányítás átfogó reformja
A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának ülése (1965. november 18—20.)
40 old. *Ára: 1,50 Ft*

Fábri Tibor–Dr. Jandek Géza–Tóth Tibor:
Szocialista brigádmozgalom Magyarországon
232 old. *Ára: 10,–Ft*

A közoktatás helyzetéről
Tények és érvek 10. sz.
32 old. *Ára: 1,– Ft*

Kahána Mózes:
Biharvári taktika
308 old. *Ára: 18,– Ft*

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Index: 25 699

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT

KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK

FOLYÓIRATA

MAGYAR KOMMUNISTA IFJÚSÁGI SZÖVETSÉG
MTA,
Központi Fizikai
Kutató Intézet
Könyvtára

XI. ÉVFOLYAM 2 *BUDAPEST, 1966 FEBRUÁR*

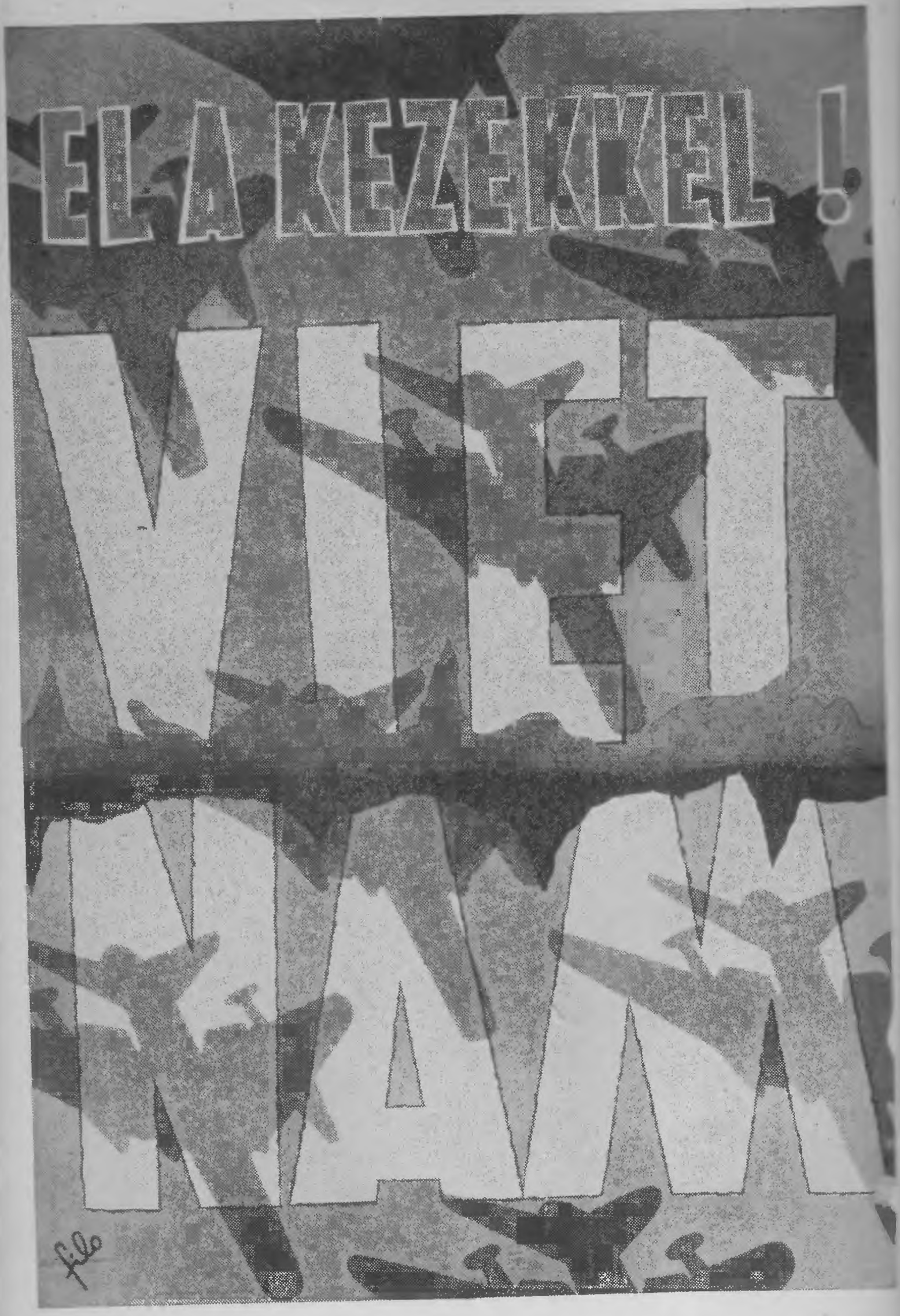
EL A KEZEKKEL !
VIET
NAM
filo

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
FOLYÓIRATA
XI. ÉVFOLYAM, 2. SZ. FEBRUÁR

TARTALOM

Puja Frigyes: A Bundeswehr atomfelfegyverzése — 3

Dr. Szántó György: A kommunista pártok antiimperialista akcióegysége — — — — — — — 10

Csohány Gabriella: A Nemzetközi Nőnapra — — 17

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

A községi pártbizottságokról és pártvezetőségekről — 22

Patay János: A mezőgazdaság ez évi feladatai — — 31

Kahulics István: Legfőbb feladatunk a munka hatékonyságának növelése — — — — — — — 37

Horváth Ottóné: Világnézeti nevelés — — — — 41

Borsodi György: Az éves terv és az agitációs tömegmunka — — — — — — — — — — — — 47

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Dr. Kahulits László: Termelés, elosztás, felhalmozás, fogyasztás — — — — — — — — — — 53

Tolnai Gyula: A művészeti alkotások felhasználása a pártoktatásban — — — — — — — — 62

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

Koritár Ferenc: Pártmunka a siklósi járásban — — 66
Simon Ferenc: Az ideológiai irányelvek érvényesítése 74
Fehér János: A termelőszövetkezeti pártcsoport — 76
Gyevi Károly: Pártcsoportok a mecseki bányákban — 81
Lipták Sándor: Napirend nélküli taggyűlések — — 86
Pál Zoltán: Személyzeti munka az üzemekben — — 88
Molnár István: A második 5 éves terv értékelése Salgótarján üzemeiben — — — — — — — 91
Bernula Mihály: Tovább ápolni a bizalmat — — — 93

VITA, VÉLEMÉNYCSERE

Kürti István—Nagy László: Felvételi vizsgák tapasztalatai a felsőoktatási intézményekben — — — 96
Hozzászólások a tömegszervezetek pártirányításáról szóló vitához — — — — — — — — — 104
Pokorny Róbert: A monori járás tapasztalatai — — 104
Hoffmann János: A községi tanácsok pártirányítása 107
Gergényi Lajosné: Velük együtt dolgozunk — — — 109
László Istvánné: Pártmunkánk gondjai — — — — 111

PARTÉLET
a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata
Szerkesztő: Lajtai Vera
Szerkesztőség: Budapest, V., Széchenyi rakpart 19. — Telefon: 111—400, 311—321
Kiadja a Kossuth Könyvkiadó
Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
Kiadóhivatal Budapest, VI., Révai u. 16. Telefon: 116—660
Előfizetési díj egész évre 30,— Ft fél évre 15,— Ft
Előfizethető minden pártszervezetben, valamint a Kossuth Kiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél
Terjeszti a Magyar Posta

66.00194/2 — Zrínyi Nyomda, Budapest. F. v.: Bolgár L.

PUJA FRIGYES,
a KB Külügyi Osztályának vezetője

A Bundeswehr atomfelfegyverzése

Dr. Ludwig Erhard, a Német Szövetségi Köztársaság kancellárja 1965. november 10-én az újjáválasztott nyugatnémet parlament előtt felolvasta kormánya nyilatkozatát. A kormánynyilatkozatból kitűnik, hogy az új Erhard-kormány nem változtat Nyugat-Németország revansista külpolitikáján. Továbbra is nagy súlyt helyez a fegyveres erők kiépítésére és fejlesztésére s különösen erőszakolja az úgynevezett nukleáris-dilemma megoldását, azaz a Bundeswehr, a nyugatnémet hadsereg ellátását atomfegyverekkel. Erhard nyilatkozatában a többi között kijelentette: *„A szövetségi kormány véleménye szerint a NATO-nak alkalmazkodnia kell az új politikai és katonai tényekhez. Különösen az abból eredő problémákat kell megoldania, hogy jelenleg a szövetség egyes tagjai rendelkeznek saját nukleáris fegyverrel, más tagjai viszont nem. A szövetség tagállamainak a nukleáris védelemben veszélyeztetettségük alapján és az általuk viselt terhek mértékében kell részt venniük. Egy közös nukleáris szervezet formáira gondolunk ezzel kapcsolatban és részt veszünk a szövetséges hatalmak között erről folyó tanácskozásokon. Ismételten kijelentettük, hogy nem törekszünk a nukleáris fegyver nemzeti ellenőrzésére. De nem is tarthatnak távol bennünket minden nukleáris részvételtől csak azért, mert megosztott ország vagyunk".*

A nukleáris fegyverek megszerzése — közvetlen vagy közvetett formában — régi célja a nyugatnémet imperializmusnak. Az Erhard-kormányt megelőző Adenauer-kormány másfél évtizedes uralma alatt kitartó erőfeszítéseket tett e cél elérése érdekében.

A nyugati hatalmak között 1954-ben megkötött úgynevezett párizsi szerződések megnyitották az utat Nyugat-Németország nyílt felfegyverzése előtt. De az egész Európán annak idején végigvihará nagy népi felháborodás miatt a párizsi szerződésekben a nyugati hatalmak még szükségesnek látták a Német Szövetségi Köztársaság felfegyverzésének bizonyos korlátozását. Így

például az ország egész területén bármiféle atomfegyver gyártását megtiltották. Rövidesen kiderült azonban, hogy a nyugati hatalmak nem veszik komolyan a párizsi szerződések tiltó rendelkezéseit. Különösen az Egyesült Államok kormánya buzgólkodott szorgalmasan azon, hogy megkerülve ezeket a tilalmakat, a nyugati szövetségen belül vezető szerephez és közvetlen vagy közvetett formában atomfegyverhez juttassa a nyugatnémet imperialistákat.

A Bundeswehr atomfelfegyverzését a legszívósabban természetesen elsősorban maguk a nyugatnémet imperialisták követelték. Alig lépett be Nyugat-Németország a NATO-ba, a nyugatnémet kormány minden alkalmat megragadott, hogy elősegítse e cél elérését. Adenauer akkori kancellár burkoltan ugyan, de már 1956-ban atomfegyvereket követelt a nyugatnémet hadsereg számára, mivel úgymond „a német katonákat nem szabad diszkriminálni". 1958. március 25-én pedig a nyugatnémet képviselőház azzal a NATO-határozattal összefüggésben, amely a NATO-alakulatoknak atomfegyver-hordozókkal való felszerelését irányozta elő, határozatot is hozott a Bundeswehr atomfelfegyverzésére vonatkozóan.

1958-tól 1962-ig a nyugatnémet imperialisták a legkülönbözőbb javaslatokat tették, hogy eljuthassanak áhított céljukhoz. 1962-ben például nagy reményeket fűztek a francia—nyugatnémet szerződéshez, hogy majd annak segítségével sikerül az atomfegyvert megszerezni. Az ismert körülmények miatt azonban ezek a remények is kútba estek.

1962-től—1964 végéig előtérbe került a NATO-n belül a sokoldalú atomhaderő (MLF-multilaterális atomflotta) terve. E terv szerint a közös atomhaderőt 25 víz feletti vegyes legénységű és közös parancsnokságú hajó képezné, amelyeket egyenként 8 Polaris-rakétával szerelnének fel. A terv célja az volt, hogy az Egyesült Államok atomhegemóniájának fenntartása mellett kielégítse a nyugatnémet imperialisták atom-étvágyát, másrészt meg akarta akadályozni az Egyesült Államoktól független francia—nyugatnémet együttműködés kialakulását.

A Német Szövetségi Köztársaság kormánya természetesen lelkesen támogatta az amerikai elképzeléseket s hajlandónak mutatkozott a költségek 30—40%-ának vállalására, ami nem csekély összeg. Az első nyolc évben 12—14 milliárd nyugatnémet márkát tenne ki.

A sokoldalú atomhaderő terve azonban ellenállást váltott ki a NATO sok tagállamából, mindenekelőtt a NATO két fontos hatalma, Anglia és Franciaország részéről. De Gaulle 1963 januárjában megtartott sajtókonferenciáján érdektelenséget je-

lentett be a tervvel kapcsolatban. Anglia munkáspárti kormánya szintén kijelentette, hogy eredeti formájában nem hajlandó támogatni a sokoldalú atomhaderőre vonatkozó elképzeléseket. E két ország állásfoglalásában saját nemzeti érdekeik szem előtt tartása mellett szerepet játszott a túlságosan megerősödő nyugatnémet imperializmustól való félelmük is. Franciaország vezető szerepre pályázik a kapitalista Európában s ennek egyik biztosítékát abban látja, hogy a kontinentális kapitalista Európában csak ő rendelkezzék atomfegyverrel. Anglia viszont amerikai—angol hegemóniát szeretne kivívni a közös atomhaderőn belül. Ennek érdekében előterjesztette saját atomhaderő-tervét, amelyben kisebbnek igyekezett Nyugat-Németország szerepét. Az „atlanti nukleáris erők (ANF)" címet viselő angol terv szerint a közös nukleáris haderő a következő elemeket foglalná magában: 1. az angol stratégiai atombombázókat; 2. az építés alatt álló brit Polaris tengeralattjárókat, s ugyanannyi amerikai tengeralattjárót; 3. a csökkentett sokoldalú atomflottát (MLF-t), amely a tervezett 25 hajó helyett csupán tízből állana; 4. a francia önálló atomütőerőt, ha Franciaország megváltoztatná álláspontját és csatlakozna a tervhez.

Az Egyesült Államok kormánya — látva a szövetségesei körében megnyilvánuló nagy ellenállást — levette a sokoldalú atomhaderő tervét a közvetlenül megvalósítandó feladatok listájáról, s 1964 őszétől új megoldásokat keres. *Újabban a sokoldalú atomhaderő (MLF) és az angol ellenterv (ANF) elemeiből új tervet kotyvasztottak össze, az úgynevezett integrált nukleáris fegyverrendszert (INWS), s ezt szeretnék rövidesen nyélbeütni.* Elképzeléseik szerint ezt a formulát különböző tartalommal lehetne megtölteni, a lényeg csak az, hogy ennek a haderőnek úgymond „kemény magva" legyen, azaz ne csak tanácskozási jogot biztosítson a nyugatnémet imperialistáknak, hanem atomfegyvert is.

Mindezeknek a terveknek egyetlen értelmük és céljuk van: megkerülni azokat a politikai és erkölcsi korlátokat, amelyek Nyugat-Németország atomfelfegyverkezésének útjában állanak, s az amerikai atomhegemónia bizonyos fokú fenntartásával csillapítani a nyugatnémet imperialisták atoméhségét, biztosítani nekik az atomfegyverek feletti rendelkezés jogát. Ez a lényeg, a többi csak szépségflastrom.

Mi az oka annak, hogy a nyugatnémet imperialisták immár 10 év óta nem lankadó erőfeszítéseket tesznek az atomfegyver birtoklásáért? Ha az Erhard-kormánynak hinni lehetne, Bonn az atomfegyver feletti rendelkezést bizonyos hatalmi rang vagy hatalmi státusz kérdésének tekinti. Nyugat-Németországot úgymond a nemzetközi életben betöltött súlyánál és szerepénél fogva megilleti az atomfegyverek feletti rendelkezés joga, Nyugat-Németország szövetségeseinek pedig becsületbeli kötelessége ezt bizto-

sítani számára. Ez a bonni érvelés azonban csak a naiv embereket tévesztheti meg. A valóságban *a nyugatnémet militaristák azért akarnak atomfegyverhez jutni, hogy annak birtokában még arcátlanabb módon, még agresszívebben törekedjenek régi revansista céljaik megvalósítására, az NDK bekebelezésére,* a volt német birodalmi területek visszaszerzésére, a béke és a szocializmus elleni támadásra.

Az Egyesült Államok kormánya kezdettől fogva támogatta a nyugatnémet törekvéseket és sokoldalú segítséget is nyújtott a nyugatnémet imperialistáknak az atomfegyverek megszerzéséért folytatott diplomáciai küzdelmükben. Azt lehetne mondani, hogy az amerikai imperializmus szövetségre lépett a nyugatnémet imperializmussal a Bundeswehr atomfegyverrel való felszerelése érdekében. Az amerikai imperialisták nem kis erőfeszítéseket tettek, hogy feledtessék a világgal a német imperialisták bűneit. Az amerikai nagytőke és a Pentagon sajtója igyekszik fehérre mosni a reakciós nyugatnémet rendszert, s azt a béke, a demokrácia és a szabadság bajnokának tünteti fel a világ színe előtt.

A Johnson-adminisztráció azon túl, hogy elismeri a nyugatnémet imperialisták jogát a nukleáris fegyverre, hatásos politikai segítséget igyekszik nyújtani számára az atomfegyver megszerzéséhez, többek között nyomást gyakorol a szövetségeseire a Bundeswehr atomfelfegyverzése érdekében.

Számtalan tény azt bizonyítja, hogy *az Egyesült Államok kormánya a valóságban már meg is kezdte a Bundeswehr atomfegyverekkel való felszerelésének előkészületeit.*

Különös veszélyt rejt magában az a tény, hogy *az Egyesült Államok Nyugat-Németországot az atomfegyverek valóságos arzenáljává változtatta.* Az NSZK területén tárolt amerikai nukleáris fegyverek robbanóereje 100 millió tonna trinitrotoluolnak, azaz 5000 darab 20 kilotonnás atombombának felel meg. Ismeretes, hogy egyetlen ilyen atombomba ledobása Hirosimára, közel 80 000 ember életét oltotta ki.

A „New York Times" című amerikai lap nemrégiben szenzációs hírt röpített világgá. E szerint az Egyesült Államok a NATO-szövetségeseknek, köztük Nyugat-Németországnak már adott is át atomfegyvereket. Ezt követően Johnson elnök texasi birtokán ködösen megfogalmazott nyilatkozatot adtak ki, mely szerint csupán taktikai, kis- és középhatósugarú atomfegyverekről van szó, amelyek nem teszik lehetővé a Szovjetunió megtámadását. A közvéleményt az sem nyugtatta meg, hogy ezek a fegyverek állítólag az úgynevezett kétkulcsos szisztémájú amerikai ellenőrzés alatt állanak.

Egyesek szerint a hír felröppentése azt a célt szolgálta, hogy a világ közvéleménye hozzászokjon a gondolathoz: a nyugatnémet

imperialisták atomfegyvert birtokolnak. Mások szerint a kampánynak nincs más célja, mint rádöbbenteni a világot arra, hogy milyen nagy szükség van a Német Szövetségi Köztársaság bevonására a NATO atomstratégiájába.

Habár a Bundeswehr hivatalosan még nem rendelkezik atomfegyverekkel, máris lázas előkészületeket tesz azok harckész állapotba helyezésére. Nyugat-Németország területén szétszórva 370 különböző kaliberű atomágyú és 80 rakétakilövő berendezés van elhelyezve, amelyek alkalmasak kis- és középtávú atomrakéták kilövésére. A Bundeswehr máris sokszáz rakétával rendelkezik, s mintegy 270 olyan repülőgéppel, amely atomrakétákat lőhet ki. A nyugatnémet légierő fő repülőgéptípusa az F—104 C Starfigher típusú vadászbombázó, amely atomfegyver továbbítására is alkalmas. A nyugatnémet légierő 2 squadronja — állítólag amerikai felügyelet mellett — állandó készültséget tart. E repülőgépek 100 kilotonna erejű atombombákkal vannak felszerelve.

Veszedelmes provokáció a béke ellen az NDK határán tervezett atomaknazár. Ismeretes, hogy ennek tervé 1964 decemberében már napvilágra került, de akkor azt nem kisebb ember, mint von Hassel hadügyminiszter igyekezett cáfolni. A múlt év decemberében azonban az amerikaiak közölték, hogy még karácsony előtt többszáz atomaknát szállítanak Nyugat-Németországba.

Az Egyesült Államokban gyors ütemben folyik a Bundeswehr atompilótáknak a kiképzése. Az arizonai sivatagban gyakorolják az atombombázás technikáját. Texasban rövidesen megkezdik 2500 nyugatnémet repülő és rakétakezelő kiképzését. Fort Blissben speciális nyugatnémet rakéta-iskolát alapítottak, ahol 1200 rakétást képeznek ki.

Erhard kancellár november 10-i kormánynyilatkozatában azt állította, hogy a nyugatnémet kormány nem törekszik a nukleáris fegyver nemzeti ellenőrzésére. A valóságban a nyugatnémet imperialisták már megtették az előkészületeket az atomfegyver önálló gyártására is. A Német Szövetségi Köztársaságban 1955-ben kezdődött meg intenzíven az atomkutatás és az atomtechnika fejlesztése. Ebben a tevékenységben résztvesznek a legnagyobb monopóliumok, az IG Farben, az AEG-Siemens, a Brown-Bowery, a DEMAG stb. *1956—1960 között mintegy 890 millió nyugatnémet márkát költöttek atomenergiai kutatásokra.* Az 1963-ban kidolgozott 5 éves program pedig 2,5 milliárd márkát irányoz elő a kutatások meggyorsítására.

A Német Szövetségi Köztársaságban jelenleg 5 kutatási célokat szolgáló atomreaktor működik, ebből kettő a kormány irányítása alatt. Ez év őszén dr. *Klaus Fuchs*, az NDK világhírű atomtudósa, a rossendorfi magkutató intézet helyettes igazgatója

több publikációjában bebizonyította, hogy *a bonni kormány a karlsruhei magkutató központban előkészületeket tett atombomba gyártására.* Nyugat-Németország 1968-ban már olyan mennyiségben állít elő plutóniumot Karlsruhéban, hogy attól kezdve évenként 6 atombomba előállítására lesz képes.

Mindebből látható, hogy *a nyugatnémet Bundeswehr atomfelfegyverzése döntő szakaszba jutott.* A világ népei ellen szőtt amerikai—nyugatnémet összeesküvés nagymértékben veszélyezteti az európai és a világbékét. Az atomfegyver a nyugatnémet revansisták kezében azt jelenti, hogy bármely pillanatban lángralobbanhat a világ.

Az amerikai—nyugatnémet tervek útjában azonban nehezen leküzdhető akadályok is tornyosulnak. Európa és a világ népei jól emlékeznek még azokra a gaztettekre, amelyeket a hitleri fasizmus az emberiség ellen elkövetett. *Európa népei nem olyan rövid emlékezetűek, mint azt az amerikai és nyugatnémet imperialisták szeretnék s jól tudják, hogy a revansszellemtől áthatott Bundeswehr rakéta- és atomfegyverekkel való ellátása hallatlan veszélyeket rejt magában.* E bűnös elképzelések felrázzák a békét féltő dolgozók millióit s a tömegek követelik a tervek meghiúsítását, elvetését. Európa tüntetésektől hangos, a népek milliói követelik: meg kell akadályozni a Bundeswehr atomfelfegyverzését!

Az amerikai—nyugatnémet törekvésekre a NATO kisebb országai is aggodalommal tekintenek. Ez nem is csoda, hiszen ezeknek az országoknak népei a saját bőrükön tapasztalták a német imperializmus „emberségét", „demokratizmusát" és „békeszeretetét".

Az amerikai—nyugatnémet elképzelések útjában a legmaszszívabb akadályt a Varsói Szerződés tagállamai jelentik, melyek a leghatározottabban fellépnek Nyugat-Németország atomfelfegyverzése ellen. A Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testületének múlt év januári tanácskozása a leghatározottabban elítélte a Nyugat-Németország atomfelfegyverzésére irányuló terveket és komoly figyelmeztetést intézett ez ügyben az Egyesült Államok és Nyugat-Németország kormányához.

A Szovjetunió kormánya több nyilatkozatában a legnagyobb nyomatékkal hangsúlyozta álláspontját: elítéli az amerikai imperialisták minden olyan kísérletét, amelynek az a célja, hogy Nyugat-Németországot bármilyen formában atomfegyverhez juttassák. *Ha a nyugati hatalmak mégis megtennék ezt a nagyon veszélyes és következményeiben be nem látható lépést, a Szovjetunió ebből a tényből kénytelen lesz levonni a megfelelő következtetéseket és megtenni a szükséges intézkedéseket.*

A Magyar Népköztársaság közvéleményét is nyugtalanítják az amerikai és a nyugatnémet imperialisták tervei. Mint közvetlenül érdekelt ország, a Magyar Népköztársaság is többször kifejezésre juttatta tiltakozását a nyugatnémet atomfelfegyverkezés ellen. A magyar nép a többi szocialista ország népével vállvetve a Bundeswehr atomfelfegyverzése elleni harc élvonalában halad.

A Bundeswehr atomfelfegyverzése veszedelmes fejlemények elindítója lehet Európában. Nyomában növekedne a nemzetközi feszültség, megmérgeződne a nemzetközi légkör, és megnehezülne vagy lehetetlenné válna a szocialista országok és a kapitalista országok kapcsolatainak pozitív irányú fejlődése.

Minden békeszerető ember kötelessége, hogy segítsen meghiúsítani az amerikai és nyugatnémet imperialisták e békét veszélyeztető tervét!

DR. SZÁNTÓ GYÖRGY,
a Pártfőiskola tanára

A kommunista pártok antiimperialista akcióegysége

1965 márciusában a kommunista pártok konzultatív jellegű tanácskozása hangsúlyozta annak szükségességét, hogy a kommunista pártoknak bizonyos nézeteltéréseik ellenére is akcióegységet kell létrehozniok. A nézeteltérések egyaránt vonatkoznak a kommunista mozgalom különböző szféráira: a szocialista országokra, illetve azok együttműködésére, a kapitalista országok kommunista és munkásmozgalomra és nem utolsósorban az új, független országok forradalmi mozgalmainak komplexumára. Egyre súlyosabb nézeteltérések jelentkeztek a háború elhárításának, a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének megítélésében és a leszerelésért folytatott harcban is. A vita érezteti hatását a vietnami felszabadító háború és a Vietnami Demokratikus Köztársaság megvédésének kérdéseiben is.

AZ AKCIÓEGYSÉG azt a célt szolgálja, hogy — a nézeteltérések eredetének és jelenségeinek feltárását nem mellőzve ugyan, de azok elé helyezve — elsődlegesnek kezeljük azt a szükségszerű harcot, amelyet valamennyi kommunista pártnak és minden más haladó erőnek folytatnia kell az imperializmus ellen általában, az amerikai imperializmus ellen pedig különösképpen.

Az akcióegység megteremtéséért szükséges megvizsgálni néhány, az erőviszonyokat érintő és azokat meghatározó tényezőt. Ez annál is inkább fontos, mert a taktika kidolgozása nem választható el a világban végbemenő folyamatoktól. Gondolunk itt elsősorban olyan pozitív tényezőkre, mint a szocialista világrendszer léte és fejlődése a kapitalista országok kommunista és munkásmozgalma és az antiimperialista demokratikus és forradalmi mozgalmak. „Katonai" nyelven szólva *ezek az ún. állandóan ható tényezők.* Az erőviszonyokat, történelmi síkon és távlatban értelmezve *nem lehet* mechanikusan, különösen pedig *egyszer s mindenkorra véglegesnek tekinteni.*

Az erőviszonyok alakulása a pozitív és negatív tényezők dialektikus egységét és harcát tükrözi és sokszor súlyos ellentmondásokon keresztül bontakozik ki. Így nem zárja ki, hogy bizonyos időszakban történhetnek negatív, bennünket gyengítő események (pl. jelenleg Indonéziában). De *a kialakult történelmi képletet ezek az események nem változtatják meg,* az erőviszonyok az utolsó 20 évben a javunkra alakultak. Mind az általános stratégia, mind a kommunista pártok akcióegysége szempontjából az egyik legfontosabb feladat tehát, hogy az objektív történelmi valóságot a benne váltakozó folyamatokkal együtt vizsgáljuk és erre építsünk. A kommunista mozgalom vitás problémáinak keletkezésében jelentős okként éppen az objektív helyzet eltérősége, illetve a valóság különböző megítélése, vagy az egyes folyamatok hibás elemzése szerepel.

A szubjektív tényezők, a pártok álláspontjai, a marxizmus—leninizmus ilyen vagy olyan kezelése szintén nagyon fontos, nem elhanyagolható tényező. Az objektív valóság helyes felismerése és ellentmondásainak megfelelő megoldása, az antiimperialista erők forradalmi mozgósítása: a marxizmus—leninizmus lényege, lelke. Ez alapvető a szocialista világrendszer belső, új problémáinak megoldásában, a nemzeti sajátosságok feltárásában és helyes kezelésében; következésképpen a jelentkező különbözőségek és általános elemek viszonyításában is. A szocialista országokban mindenütt vannak azonos jellegű feladatok és ezen belül vannak sajátos nemzeti feladatok is. Ez utóbbiak azonban nem zárják ki a szocialista országok együttműködése kiszélesítésének szükségességét, sőt *feltételezik mind gazdasági, mind külpolitikai vonalon az egységes fellépést.*

Az erőviszonyok képletének szövevényessége még jellemzőbb az úgynevezett *„harmadik" világban.* A nemzeti függetlenség kivívása ezekben az országokban új szakaszt nyitott történetükben. Az új, független országok társadalmi fejlődése ingadozásokon, esetenként visszaeséseken keresztül törhet csak magának utat.

A szocialista országok és a kommunista mozgalom közös vagy önálló akcióival szemben az a követelmény, hogy hatásukban ezeket az országokat (kormányait és tömegeit) az antiimperialista harc folytatására ösztönözzék, mert belső társadalmi haladásuk szempontjából is számukra ez a leghasznosabb. Különös jelentőséget ad e harcnak az a tény, hogy az új, független országok többsége, főleg gazdasági vonatkozásban még sok szállal kapcsolódik az imperializmus rendszeréhez. És nemcsak történelmi jellegű összefonódásról, illetve még szét nem szakított szálakról van szó; új szálak is szövődnek, miután egyrészt ezek az országok gazdasági segítséget igényelnek (és ezt mi — objektív okok miatt — nem tudjuk a kívánt mértékben kielégí-

teni), másrészt az imperialista monopóliumok a neokolonializmus módszereivel tudatosan a függőség fenntartásán dolgoznak. Az antiimperialista akcióegység e területen túllép a kommunisták akcióegységén — hiszen e szférában sok helyen gyenge még a kommunista mozgalom — és más haladó erőt is magába foglal.

A KOMMUNISTA MOZGALOM világméretű és antiimperialista egységének fontos területe a fejlett tőkésországok forradalmi antiimperialista mozgalma. A kapitalista országok kommunista és munkásmozgalmának az utolsó 20 esztendőben a különböző országokban különböző mértékben megnövekedett erői egyre jelentősebb helyet foglalnak el az antiimperialista akcióegység megteremtésében. A fejlett kapitalista világ több mint 200 millió munkása élén néhány országban nagy forradalmi múlttal rendelkező kommunista pártok állanak. *Ezen szférában működő kommunista pártok akcióegységének is vannak általános, velünk teljesen közös követelményei* és másrészt sajátos, a maguk antikapitalista harcából következő feladatai.

A szocialista, a fejlett kapitalista és az új, független államok kommunista pártjai akcióegysége megteremtésének van olyan, mindent egybefűző vezérfonala és általános feladata, amely köré az összes kommunista párt csoportosulhat. Ez az imperializmus, elsősorban az amerikai imperializmus agressziója elleni harc. Az imperializmus — különösképpen az amerikai — a forradalmi mozgalmak eltiprására, a szocialista világ megsemmisítésére tör, valamennyi haladó erő fő ellensége.

Az 1960-as Moszkvai Nyilatkozat ezen megállapításai ma is érvényesek. Mi okozta az amerikai imperialista agresszió fokozódását az utolsó öt-tíz, különösen pedig az utolsó három évben? Ennek megválaszolása az akcióegység szempontjából is lényeges. Az 1950-ben kirobbant koreai háború is azt bizonyította, hogy az Egyesült Államok gazdasági helyzete minden eddiginél döntőbben befolyásolja kormányának külpolitikáját. A belső gazdasági tényezők mellett az amerikai tőkés expanzió szoros összefüggésben áll a militarizálással, a nagy profitot jelentő improduktív katonai termékek előállításával. A fegyverkezési hajsza fokozása, mint a gazdasági konjunktúra egyik biztosítéka, szükségszerűen magával hozta a mind agresszívebb külpolitikát, a katonai kalandok, a helyi háborúk stb. kirobbantását. Az agressziók az imperializmus lényegéből, természetéből erednek. Az imperializmus rabló természetéből, imperialista jellegéből következik, hogy helyi háborúk kirobbantásával, puccsokkal lépnek fel azokban az országokban, ahol számukra a pozíciók kedvezőtlenül alakulnak, ahol a forradalmi antiimperialista mozgalmak erősödnek. (Dél-Kelet Ázsiában, Latin-Amerikában, Afrikában.) Jelenleg elsősorban Dél-Kelet Ázsiában manővereznek, ahol a második világháború után erőteljesen megindult törté-

nelmi-társadalmi folyamatok még mindig erős mozgásban vannak. (Laosz, Vietnam, Indonézia stb.)

AZ AMERIKAI IMPERIALISTA AGRESSZIÓ fokozódásával kapcsolatban felmerul az a kérdés is, hogy mi teszi lehetővé és helyenként átmenetileg eredményessé. A lehetőségek okai közé tartozik például az, hogy Afrika, Ázsia országainak zöme nemzeti függetlenségét kivíva, fejlődésének új szakaszába került, de a belső társadalmi folyamatok olyan mozgásban vannak, amikor még a harc a reakció és a haladó erők között nem dőlt el. A gazdasági konjunktúra, az állammonopolista kapitalizmus hosszú ideig hátráltatták a fejlett kapitalista országok kommunista mozgalmát új irányvonalának kialakításában (jelentős útkeresés volt).

Az imperialisták „bátorságát" nagymértékben táplálja, hogy elsősorban a szocialista országok kommunista pártjai között jelentős nézeteltérések vannak.

Ezek azok az okok, amelyek az agressziók kiterjedését és a nemzetközi helyzet feszültségét idézték elő, beleértve azt a kétségtelen tényt is, hogy több mint tíz esztendős szünet után, *a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének körülményeivel párhuzamosan a világ ázsiai térségében háború folyik a két rendszer között részben közvetlen, részben közvetett módon.*

Mivel elsősorban az amerikai imperializmus és általában az imperializmus a fő ellenség, mindezeket az okokat figyelembe véve és a nézeteltéréseket is „másodrendű" kérdésként kezelve, *minden erőt az imperializmus ellen kell fordítani.* Ezért előnytelen a kommunista pártok közötti polémia tudatos élezése.

Az antiimperialista egység kiszélesítésének és tartalmi bővítésének lehetősége ma elsősorban a vietnami háborúval kapcsolatos. Nem öncélú lehetőségről van szó, hanem a vietnami nép szenvedéseinek megszüntetéséről és a világbékét fenyegető veszély kiküszöböléséről. Minden gazdasági-politikai, katonai segítséget meg kell adni a VDK-nak és a felszabadulásért harcoló dél-vietnami ellenállási mozgalomnak, hogy egyrészt megvédjék a VDK-t, másrészt, hogy a dél-vietnami felszabadító mozgalom végleges csapást tudjon mérni az amerikai imperializmusra és a dél-vietnami zsarnokságra. *Ez ma az internacionalizmus egyik fő mércéje. Valamennyi szocialista ország,* a leghatalmasabb és minden szempontból legerősebb szocialista országgal, *a Szovjetunióval együttműködve kell hogy ezt a feladatot teljesítse.* Bár vannak nézeteltérések a tekintetben, hogy milyen mérvű a segítség, milyen hatásfokú és módozatú, de az alapkérdésben történelmi felelősség hárul valamennyi kommunista pártra; *egy szocialista ország védelme és egy igazságos háború*

győzelmének szükségessége diktálja a közös fellépést. Kétségtelen tény, hogy a Kínai Kommunista Párt megnehezíti az antiimperialista akcióegységet, s ez bátorítja az imperialista erőket. Meggyőződésünk azonban, hogy a szocialista országok között társadalmi lényegükből eredően nincs és nem is lehet antagonisztikus ellentét, nem lehet feladni a legsúlyosabb nézeteltérések ellenére sem az akcióegység létrehozásának feladatát. Ez annál is inkább igaz, mert a történelem szigorú tényei végül is ebbe az irányba viszik a kommunista pártokat; ebben az irányban befolyásolja őket az imperializmus minden bizonnyal fokozódó agresszivitása is.

A Vietnami Demokratikus Köztársaság és a Vietnami Munkapárt vezetői nagy elismeréssel adóznak a szocialista tábor, a Szovjetunió nagyarányú segítségének és készek az imperializmus elleni harc jegyében az akcióegység megerősítésére. Ezt példázza a Dél-Vietnami Nemzeti Felszabadulási Front nemrég hazánkban alakult irodája vezetőjének nyilatkozata is: „Ebben a harcban nem vagyunk egyedül: a világ valamennyi becsületes emberére, a testvéri szocialista országok népeire támaszkodunk, és támogatást találunk az igazság- és békeszerető amerikai nép bátor fiaiban is. Barátaink mind az öt világrészen hatékony támogatást nyújtanak nekünk, erkölcsi és anyagi tekintetben egyaránt."

AZ ANTIIMPERIALISTA AKCIÓEGYSÉG nemzetközi kibontakozásának pozitív jelensége volt a VI. Szakszervezeti Világkongresszus Vietnamra vonatkozó határozatának egységes elfogadása is. „A vietnami dolgozók és a vietnami nép nem állnak egyedül harcukban. A vietnami nép harca fontos hozzájárulás a munkásosztálynak és a világ népeinek a szabadságáért, a nemzeti függetlenségért és a békéért Délkelet-Ázsiában és az egész világon folytatott harcához... Az egész világon mindenütt növekszik a vietnami nép igazságos, önvédelmi és szabadságharcával való együttérzés hatalmas mozgalma. A szocialista országok erkölcsilag és anyagilag is teljes támogatást nyújtanak a vietnami népnek. Támogatják a vietnami népet a dolgozók és az összes demokratikus és haladó erők Ázsiában, Afrikában, Latin-Amerikában, valamint a tőkés országokban, beleértve az USA-t is." A határozatok felszólítják a dolgozókat és szakszervezeteiket: még nagyobb következetességgel, minden rendelkezésükre álló erővel és eszközzel követeljék, hogy

— az amerikai kormány tartsa tiszteletben és alkalmazza helyesen a Vietnamra vonatkozó 1954. évi genfi megállapodásokat;

— a vietnami amerikai agresszió azonnali megszüntetését, az amerikai csapatok és hadieszközök azonnali visszavonását, valamint az Egyesült Államok dél-vietnami katonai támaszpontjainak megszüntetését;

— a Vietnami Demokratikus Köztársaság elleni agresszió azonnali beszüntetését;

— Dél-Vietnam minden ügyének a dél-vietnami nép által, külföldi beavatkozás nélkül, a Dél-Vietnami Nemzeti Felszabadítási Front politikai programjának alapján történő megoldását.

A kongresszus a nemzetközi munkásosztály szolidaritási akcióinak megsokszorozását határozta el. Bár az SZVSZ a dolgozó tömegek pártonkívüli világszervezete, a kommunisták tevékeny szerepet játszanak abban és azon belüli egységük jelentős hatású az egész szervezetre és az SZVSZ több mint 120 milliós tagságára.

A vietnami kérdésben kibontakozó nemzetközi antiimperialista akcióegységet példázzák azok a sokszázezres tömegmegmozdulások, amelyeknek élén Franciaországban és Olaszországban a kommunisták állanak. Más országokban is tevékeny szerepet játszanak a kommunisták az antiimperialista megmozdulásokban. E harc kimagasló eseményei voltak nemrégiben a franciaországi, főleg párizsi dolgozók tömeges felvonulásai és szolidaritás-akciói, a híres római éjszakai nagygyűlés, vagy az Egyesült Államokban a békeszervezetek által kezdeményezett értelmiségi, munkás felvonulások a Fehér Ház előtt.

Az antiimperialista akcióegységet a tüntetéseken és szolidaritás-akciókon kívül támogatják és elősegítik az európai tőkésállamok kommunista pártjai, amelyek 1965. június 1—3. között tartott értekezletük közzétett dokumentumai szerint három alapvető kérdésben tartják szükségesnek és megszervezendőnek az akcióegységet: 1. Az amerikaiak Vietnamban folytatott támadó háborújával szemben és a világbéke megóvása érdekében, 2. az európai biztonság tekintetében, különösen a német militarizmus atomfegyverekkel történő felfegyverzéséből eredő veszélyével szemben, 3. a fasizmustól, vagy a reakció más megnyilvánulásaitól szenvedő népek érdekében. Az utóbbi elsősorban Spanyolország és Portugália, valamint Görögország és a Német Szövetségi Köztársaság népeire vonatkozik. A nyugat-európai kommunista pártok megbélyegezték az amerikaiak barbár agresszióját Vietnamban, Dominikában és másutt. Közös erőfeszítésre hívták fel a népeket, és különösen a kommunistákat. Jelentős az antiimperialista akcióegység megteremtése szempontjából, hogy a latinamerikai kommunista pártok nemrég lezajlott konferenciáján elvetve az álbaloldali nézeteket, követelték az egységes fellépést a közös ellenség, az amerikai imperializmus ellen.

Végül az antiimperialista akcióegység megteremtésével kapcsolatban szólni kell azokról az erőfeszítésekről, amelyet a kommunista pártok többsége tesz — köztük a mi pártunk is — annak érdekében, hogy a pártok közötti nézeteltérések az internacionaz

lizmus elvei alapján nyerjenek megoldást és a fő kérdésekben a mindenki által elfogadott akciók jöjjenek létre. Ezt az egységet segítik elő a kommunista pártok kétoldalú vagy regionális jellegű tárgyalásai, melyek az utolsó hónapokban egyre szaporodtak.

*

Anélkül, hogy újabb történelmi fejtegetésbe bocsátkoznánk, *a kommunista pártok akcióegysége*, mint a közös ellenség elleni fellépés hatékony és nélkülözhetetlen formája, *tulajdonképpen nem újkeletű a kommunista mozgalomban*. Más történelmi körülmények között is felmerült. Többi között a 30-as években is. A háború és fasizmus ellen a kommunista pártok egyrészt a Kominternek VII. Kongresszusának irányvonala alapján megfogalmazták a kommunisták akcióegységét. Erre támaszkodva a nemzetközi munkásosztály akcióegységére törekedtek a háború és fasizmus ellen. A történelem bebizonyította, hogy a kommunisták összefogásával minden körülmények között nagy eredmények születhettek. Ezt bizonyítja a kommunisták nagyszerű, hősies, antifasiszta felszabadító harca a német, japán, olasz és más fasiszta erők ellen.

Ma természetesen egészen más történelmi körülmények között, a munkásmozgalom merőben más adottságai mellett került napirendre a kommunisták akcióegysége, de az elvek ugyanazok maradtak. *Jellege antiimperialista, antifasiszta, háborúellenes, valamennyi felszabadító küzdelmet támogató és valamennyi forradalmi mozgalmat előrelendítő összefogás.*

CSOHÁNY GABRIELLA

A Nemzetközi Nőnapra

Miről beszéljenek a hóvirágok

Messziről indultunk. Előttem van az Est Hármaskönyve, melyben ott tükröződik az elmúlt korszak. Ezt a nagy alakú 250 oldalas karácsonyi ajándék-könyvet a magyar nőknek ajánlották 1935-ben: „A dolgozó, nevető és vigasztaló magyar nőnek Budapesten, a városok és falvak millió és millió otthonában, millió és millió munkahelyén, az egész magyar glóbuszon". Megható és csalogató ajánlás a borítólapon. A belső lapokról azonban csak úgy árad a dolgozó nők megvetése. „A nő legyen újra nő" című cikkből idézek:

„Az alakjuk formás, érzékcsalogató, hogy általuk a nagy mű, a világ fenntartása biztosítva legyen... A nő külső megjelenésében semmi olyasmi nincs, ami arra engedne következtetni, hogy nem az otthonában a helye, hanem kint az életben, a küzdő porondon... Szellemi egyenlőségről, illetve egyenrangúságról addig nem lehet beszélni, míg a nők ott tartanak, hogy ideges szívdobogást kapnak, ha barátnőik kalapja szebb, mint az övék..."

Es a cikk befejező akkordja: „Egyetlen radikális eszközzel lehetne megállítani ezt a kétségbeejtően nagy fejlődést; visszakényszeríteni a közéletből az asszonyokat otthonukba. Máskülönben félő, hogy a jövő nem lesz nagyon épületes".

Nem volna érdemes ezekkel a harminc éve fogalmazott butaságokkal foglalkoznunk, de úgy vélem, nem árt szemügyre vennünk őket, hiszen a közgondolkodásban fellelhető maradiság ma is mondat ilyeneket, — s a régi erkölcsök, szokások hatalmát nem becsülhetjük le.

Az is kiderül a fenti idézetekből — amit nálunk sokan elfeledtenek —, hogy a nők munkába állítása nem a szocializmus találmánya. Még a magyarországi korcs-kapitalizmus sem nélkülözhette munkaerejüket. Dolgoztak akkor is a földeken, a gyárakban, a hivatalokban, s egy-két értelmiségi pályán (1941-ben a keresőképes nők 39,4%-a), de a kor ideológiája gondoskodott arról, hogy csak félembernek tartsák őket. Félembernek nem jár egész fizetés.

Fejtetőre állított nyomorult világ volt az. Zengett az anyaság himnusza, — s a sokgyermekes családok ínségét a Mindenki Karácsonyfájával akarták enyhíteni. Budán felállították Szent Imre herceg dicséretének bronzszobrát — és virágzott a prostitúció. Parasztasszonyok dolgoztak látástól vakulásig. — és kezet csókolhattak az uraságnak. Hirdették: a nő maradjon a fakanálnál — s nélkülük döntöttek hatszázezer apa és fiú haláláról. Hirdették a krisztusi szeretetet — és kötelező érvénnyel sulykolták mindenkinek fejébe a környező népek gyűlöletét. Szavaltak a magyar kultúrfölényről — s a nép többsége csak a templomban, vagy a kocsmában hallott muzsikát.

Tudott dolgok ezek, de nem árt emlékezni rájuk. Ezt kaptuk örökségül húsz évvel ezelőtt. Akkor az ország lakosságának hatvan százaléka nő volt. Mindent az ábécénél kellett kezdenünk. Demokráciát kellett teremtenünk demokratikus hagyományok nélkül — előítéleteket kellett lerombolnunk, a múlt előítéleteit cipelő emberekkel. S országépítő munka közben, egy egész ország történelemszemléletét kellett megváltoztatnunk.

A magyar kommunisták azzal is kezdték, hogy nem feledkeztek meg a lakosság hatvan százalékáról. Az MKP első legális országos pártértekezletén hangzott el 1945 májusában: „Magyarország hatvan százalékos asszonylakossága nélkül demokratikus újjáépítés nem lehetséges!"

Akkor már működött a Magyar Nők Demokratikus Szövetsége, mely a mai nőmozgalom elődjeként száz meg százezer asszony tekintetét irányította az országos gondokra. A munka nem egy helyütt szemételtakarítással kezdődött, — s ezt ma már nevezhetjük szimbólumnak is.

*

Húsz év alatt talpára állítottuk tízmilliós kis világunkat. Az addig lenézett munkáról kiderült, hogy valóban ez a jólét alapja és forrása. A nőkről is nyilvánvaló lett, hogy egész emberek, s nélkülük ma már elképzelhetetlen a termelés, a kereskedelem, az egészségügy, a pedagógia, de még a közélet is. Ma ők is birtokosai a hatalomnak, s természetes, hogy élnek is vele. Ott vannak a törvényhozásban, az államapparátusban, s az élet minden területén.

Egyenjogúságukról ma már nem kell sokat beszélnünk, arra vonatkozó törvényeink a gyakorlat próbáját kiállták. Ez már befejezett tény akkor is, ha sokan mellőzni szeretnék, mert zavarja előítéleteiket. A kesernyésen élcelődőknek, akik nem értik, vagy nem akarják megérteni, el kell magyarázni újból és újból, hogy a nők politikai egyenjogúságát biztosító törvények nem arra való-

hogy a két nem közötti természetes különbségeket eltagadják. (S a nőket megillető udvariasság akkor is szép erénye marad a férfinemnek, ha politikailag egyenrangú feleket tisztel meg általa.)

Kétmillió asszony dolgozik ma a háztartáson kívül, a keresőképes nők több mint halvankét százaléka. Eredményeink közismertek minden pártmunkás előtt. S az is tudott dolog, hogy milyen divatos nálunk az eredmények lebecsülése. Nyugat-Európa városias külsejű falvai mellett a mieink még valóban szegényesen hatnak. Dehát a sportban is a megtett út hossza és időtartama szerint értékelik a teljesítményeket. Sokan még azt sem veszik tudomásul, — a sporthasonlatnál maradva —, hogy a mi versenyünkben a pályán futóknak fizetett szabadság, nyugdíj, ingyen babakelengye, szülési szabadság, üzemi étkeztetés, családi pótlék, ingyenes kórház stb. is jár.

Szándékosan kevertem össze a nőknek, s a férfiaknak járó juttatásokat. Hiszen a szülési szabadság, a kisgyermek ápolási idejére járó táppénzes állomány nemcsak a nők érdeke! Miféle látásmód az, mely a bölcsődék és óvodák költségeit is csak a nők számlájára írja?! A gyermek nemcsak az anyáé! S a népgazdasági eredmények, — melyek ezeket a juttatásokat lehetővé teszik, — a nők és a férfiak közös munkájával valósultak meg.

Tudomásul kell vennünk, hogy ma egy bölcsődei férőhely létesítése ötvenezer, — egy óvodai pedig húszezer forintba kerül. Ezeket a költségeket meg kell termelni. De vajon messzebbre jutunk-e akkor, ha az iparban dolgozó nőknek csak tizenhét és fél százaléka marad továbbra is szakmunkás? A többi segédmunkásként, kisegítőként dolgozik a legalacsonyabb bérkategóriák szerinti fizetésért. S ha nagy erőfeszítések árán meg is szerzi a szakmai képesítést, azt néhol figyelembe sem veszik.

A decemberi Nőkongresszust országos felmérés előzte meg. Az kiderítette, hogy nem mindenütt alkalmazzák helyesen az egyenlő munkáért egyenlő bér elvét. A megvizsgált munkaterületek nagy részén — azonos bérkategórián belül, azonos munkát végzők körében, — a „-tól-ig" skáláján a nők mindig közelebb vannak az alsó szinthez, mint a férfiak. Legalább ilyen sértő az is, hogy a termelőszövetkezetek egy részében háztáji földet csak férfi kaphat.

A rövidlátó gazdasági vezetők eltűnődhetnek azon, hogy kinek az érdeke mindez. Hogy hosszú távon nem a népgazdaságé, az bizonyos. Hiszen, akit nem kezelnek egész emberként, az a munkáját sem fogja úgy végezni.

S ha már a termelésnél tartunk, vajon miféle elven alapuló gyakorlat az, mely Somogy megye harminckétezer — termelőszövetkezetben dolgozó — asszonyából csak ötöt talál alkalmasnak a brigádvezetői tisztségre?! Több nem akad? Vagy nem lenne

mindannyiunk közös érdeke, hogy a rátermettség szerint válasszanak, tekintet nélkül arra, hogy az illető melyik nemhez tartozik?!

Egy Békés megyei asszony, a Kongresszus nagy derülésére elmondta, hogy a tanácsválasztás idején akadtak férfiak, akik nem engedték feleségüket jelöltetni. S akadt olyan asszony is, aki természetes gesztussal mondott le a jelölésről — a férje javára.

A példa szélsőséges, de az ellenkező előjelű is az: a Baranya megyei küldött szintén nagy derültséget okozott, mikor javasolta, rendezzenek a férjek számára több háztartási tanácsadást, hogy ne csak a vödör vizet hordják be a kútról, hanem tudjanak bánni a háztartási gépekkel is.

A Kongresszus szenvedélyesen követelte, hogy legyen mód a garázda férjek megfékezésére az otthon küszöbén belül is. Eddigi joggyakorlatunk ugyanis nem adott módot arra, hogy beleavatkozzunk a családjukat kínzó részegek randalírozásába. Eddig csak a nyilvános botrány okozásáért vonhattak valakit felelősségre. Kállai Gyula elvtárs megnyugtatóan válaszolt erre a követelésre: már készül az új jogszabály.

A nők nagyrésze ma már nem hajlandó úgy élni, mint anyáik éltek, gyermekeik számára pedig mindig jobbat szeretnének. Ha teszünk valamit a szocialista munkastílusért, erkölcsért, ha gondjaink vannak az alkoholizmus terjedése miatt, vagy azon törjük a fejünket, milyen módszerekkel tudnánk megakadályozni a fiatalok elvándorlását faluról, — száz- és százezer asszony hajlandó velünk együtt cselekedni.

*

A Nemzetközi Nőnap is országos ünneppé változott, húsz év alatt. Nincs az országnak olyan üzeme, hivatala, közintézménye, ahol meg ne ünnepelnék. A virágüzletek és az édességboltok forgalmán is le lehet mérni az általános ünneplést.

És itt álljunk meg egy pillanatra. Március nyolcadikát olyan sikeresen üljük meg évről évre, hogy sok helyütt már második anyák napjává lett — vagy ahogy a nőmozgalomban mondják: születésnappá változott. Nagy jó dolgunkban ott tartunk már, hogy a szakszervezeti bizalmiak álmukban is tudják teendőiket: hóvirágot, édességet kell vásárolniók, csokrocskákat kötözniök, hogy a munkahelyre érkező nők első pillantása ezekre essék. (Különösen groteszk ott a helyzet, ahol a bizalmiak is nők.) Március nyolcadika, a Nemzetközi Nőnap sokak fejében egyszerűen Nőnappá degradálódott.

Pedig a nők életében végbement forradalmi változások ünnepe ez a nap, ünnepe a szolidaritásnak, s az új, meg új tennivalók felmérésének.

A szocialista országokkal együtt ünneplik minden földrészen az asszonyok. Ünneplik Ausztriában, ahol a család- és házasságjogi törvény 1811-ből való, s ahol a férfiak átlagbére 56%-kal magasabb, mint a nőké; ünneplik Svájcban, ahol a nőknek még mindig nincs szavazati joguk; Olaszországban, ahol nemrégiben hatszázezer asszonyt bocsátottak el az iparból; ünneplik a faji egyenlőségért harcoló fehér és fekete asszonyok az Egyesült Államokban, — az államrend ellenére ünneplik, az államrenddel szembeszállva ünneplik.

Ma már, a fegyverkezési hajsza folytán a világ minden emberére nyolcvan tonna robbanóanyag jut. Félelmetes látomás: minden bölcső, minden kisgyerek mellett ott áll a nyolcvan tonnányi gyilkos teher.

Örüljünk a hóvirágoknak, de ne fegyverezzen le senkit szelídségük. Ezekben a bokrétákban azok a távoli és harcos asszonyok egészen mást látnak, mint nálunk a kényelmesek, s a közönyössé váltak. Követendő példa vagyunk számukra, nézzük hát eredményeinket az ő szemükkel is!

Nézzünk önmagunkra egy dél-vietnami partizánodú nyílásán keresztül, nézzünk egy fehér csuklyás terroristával szembenálló amerikai asszony szemével, az atomrobbanás által meddővé vált japán nő szemével, vagy az elbocsátástól rettegő francia, olasz, vagy osztrák várandós anyák szemével.

Ha ezt tesszük, más színezetet kapnak szürkének látszó hétköznapjaink, mindennapos gondjaink, még aprónak vélt eredményeink is.

Nőmozgalmunk erénye, hogy ablakot nyitott a nagyvilágra, megtanította a magyar nőket sokrétűen látni, világméretekben gondolkodni, — politizálni.

Március nyolcadika jó alkalom arra, hogy újból és újból felkeltsük az érdeklődést igazi barátaink iránt, s rámutassunk mindannyiunk közös ellenségére, az imperializmusra.

A fegyverkezési hajsza, az atomhalál, az embertelen élet elleni harc napja a Nemzetközi Nőnap, — s a szocialista világ határain túl nem virágcsokor várja az öntudatra ébredt nőket, hanem sokszor egészen más.

Vietnamban például naponta robban.

Erről is beszéljenek a hóvirágok!

Egy vita tapasztalatai

A községi pártbizottságokról és pártvezetőségekről

A Pártélet 1965 augusztusi számában megjelent „A községi pártbizottságok és pártvezetőségek szerepe" c. cikket a téma fontosságára való tekintettel szerkesztőségünk vitára bocsátotta. Azóta több hozzászólás érkezett és megbeszélést is tartottunk községi párttitkárokkal. Így elég sokan kifejtették véleményüket a lap hasábjain és szóban is e fontos pártszervek szerepéről és munkájáról. A vita során minden elvtárs igyekezett munkaterületének helyzetéből kiindulva mérlegelni a tapasztalatokat. Így a hozzászólások jól kiegészítettek a vitaindító cikkben érintett kérdéseket. Egyesek megoldatlan problémáikra választ keresve újabb kérdéseket is felteţtek, mások tapasztalataik alapján vitatkoztak egy-egy korábbi véleménnyel.

A községi pártbizottságok és pártvezetőségek szerepe

A vita megerősítette azt az országos tapasztalatot, hogy a mezőgazdaság szocialista átszervezése után a községi pártbizottságok és pártvezetőségek szerepe megnövekedett. Mint azt *Horváth Ignác* elvtárs a Kecskeméti J. B. titkára írta: *„...a községi pártbizottságok és pártvezetőségek hatékony működése nélkül a falusi, de méginkább a tanyai pártmunkát el sem lehetne képzelni."*

Örvendetes, hogy ez a felismerés a járások és községek többségében az utóbbi két évben a gyakorlatban is helyt kapott. A legutóbbi választások alkalmával és azóta sok helyen pótolták a korábbi mulasztásokat, létrehozták e pártszerveket. Ott azonban még nem tartunk, hogy mindenütt megértették és következetesen meg is valósították volna a szervezeti szabályzat és a Politikai Bizottság 1964. május 13-i, — a pártapparátus szervezeti felépítéséről, munkamódszeréről szóló — határozatának idevonatkozó részeit.

Egyetértünk *Antalfia Jenő* elvtárssal, a Nagykátai J. B. első titkárával, aki szóvá tette, hogy még ma is sok megnemértés, félreértés tapasztalható a községi pártbizottság, pártvezetőség sze-

repével, működésével kapcsolatban. Nem veszik figyelembe azokat az alapvető tényeket, amelyek a nagyközségekben szükségessé teszik a községi pártszervek működését.

Melyek ezek a tényezők?

1. A mezőgazdaságban és a faluban beállt új helyzet módosította a pártszervezetek szervezeti felépítését is. A korábban egyetlen területi pártszervezet helyett a nagyközségben több pártalapszervezet jött létre. *A több és különböző jellegű pártszervezetek léte szükségessé teszi munkájuk egységes helyi irányítását.* A szervezeti szabályzat alapján a nagyközségekben a községi pártbizottság vagy pártvezetőség a demokratikus centralizmus elvének megfelelően összefogja és irányítja az ottani pártszervezetek működését. Kifejezésre juttatja és gyakorlatilag megvalósítja a pártvezetés területi elvének helyi érvényesülését.

2. A mezőgazdaságban és a falun előttünk álló bonyolult feladatok megkövetelik a pártalapszervezetek jobb együttműködését, a községben élő és dolgozó összes kommunista eredményesebb összefogását.

3. Minden községben megtaláljuk a községi tanácsokat és nagy számban a társadalmi szervezeteket, amelyek szerves részei a proletárdiktatúra mechanizmusának. Nagy községeinkben ezek egy része községi szinten tevékenykedik, másrészük községi vezetőséggel is rendelkezik. Ilyen körülmények között az a helyes, *ha a tanács, a tömegszervezetek községi szintű pártirányítását, azonos szintű pártszervek, tehát a községi pártbizottságok vagy pártvezetőségek végzik.*

4. A párt politikájának sikeres végrehajtása megköveteli, hogy a helyi viszonyoknak megfelelően alkalmazzák. A község helyzetének felmérése, érdekeivel számoló helyi politika kialakítása és ennek egységes elfogadtatása, végrehajtása szükségessé teszik nagyközségeinkben a községi pártszervek létrehozását.

Éppen ezért lényeges a *Politikai Bizottság* fentebb említett döntésének gyorsabb és folyamatos végrehajtása, hiszen a határozat kimondja: *„Azokban a községekben, ahol a szervezeti szabályzatban előírt feltételek megvannak, mindenütt létre kell hozni a községi pártbizottságokat. Ahol kettő vagy ennél több pártszervezet működik és a szervezeti szabályzat pártbizottság létrehozását nem teszi lehetővé, ott a pártszervezetek és tömegszervezetek munkájának irányítására, összehangolására közös községi pártvezetőséget kell választani."*

A községi pártbizottság és pártvezetőség hatásköre

A vitában résztvevők egyetértettek abban, hogy a községi pártbizottság, vagy pártvezetőség az összes helyi pártszervezet tagjai által megválasztott olyan vezető testület, amelynek a szer-

vezeti szabályzatban rögzített joga és kötelessége a községben levő pártszervezetek munkájának irányítása és összehangolása. A megoldás módját és gyakorlati érvényesítését illetően azonban már voltak eltérő vélemények és tapasztalatok.

Az egyik ilyen vitatott kérdés az volt, hogy *ki legyen ezeknek a pártszervezeteknek az irányítószerve,* milyen pártszervezetek tartozzanak a községi pártbizottsághoz. Horváth Ignác elvtárs amellett érvelt, hogy a községi és az üzemi pártbizottság jó együttműködése esetén nem okoz gondot az állami gazdasági pártszervezetek úgynevezett kettős irányítása. Antalfia elvtárs viszont helytelenítette a gépjavító állomások és az állami gazdaságok pártszervezeteinek kivonását a községi vezetőségek hatásköréből. Itt *mint általános* elvet kell követni, hogy e pártszervezetek a községi pártbizottsághoz, pártvezetőséghez tartozzanak. Ezek az üzemek ezernyi szállal kapcsolódnak össze a község egészével és olyan gazdasági-politikai bázisai a falunak, amelyeknek merev elkülönítése káros volna az üzem és a község fejlődésére egyaránt. Ezekben az üzemekben találhatók legerősebb falusi pártszervezeteink is, amelyek nélkül lehetetlen a kommunista erők eredményes összefogása.

Ugyanakkor egyetértünk Horváth elvtárssal, hogy a fenti elvet nem lehet mechanikusan érvényesíteni. Nem lenne helyes például, ha a hadseregnek a község területén levő egységei, vagy építő és szerelő vállalatok néhány hónapig kint tartózkodó részlegeinek pártszervezetei a községi pártszervekhez tartoznának. Ugyanez a helyzet — általában — a járási székhelyi községekben, a járási tanács és a járási rendőrkapitányságok pártszervezeteinek esetében. Az is előfordulhat, hogy indokolt esetben az állami gazdaság egyik, vagy másik üzemegységének pártszervezetét közvetlenül a járási bizottsághoz, vagy a járás területén levő központi pártszervezethez kapcsolják. Azokban a községekben pedig, ahol a helyi pártbizottság, pártvezetőség mellett hasonló jogú üzemi vagy szövetkezeti pártszerv működik, a községi pártszervek hatásköre csak a két pártbizottság vagy pártvezetőség munkájának összehangolásra terjed ki. Tekintettel arra, hogy az egyes esetekben csak a helyi ismeret alapján lehet helyesen dönteni, azt javasoljuk, hogy a pártszervek hovatartozását, a szervezeti szabályzat megfelelő alkalmazásával minden területen a járási pártbizottságok rendezzék.

Munkájuk tartalmával kapcsolatban helyes az a nézet, hogy *a községi pártbizottságoknak és pártvezetőségeknek is át kell fogniuk az alapszervezetekben folyó pártmunka valamennyi területét.* Figyelmüket mindenekelőtt a gazdaságszervező tevékenységre, az eszmei-politikai neveléssel és a pártépítéssel összefüggő kérdésekre kell fordítaniok. Ebben olyan jogkörökkel kell rendelkezniök, hogy a felsőbb pártszervek határozatainak alapján ön-

állóan dönthessenek a községi szinten jelentkező pártpolitikai feladatok megjelölésében és megoldásuk módjában. Tevékenységük azonban nem csorbíthatja az alapszervezetek és a járási pártbizottságok hatáskörét.

Mint a pártmunkában általában, úgy *a községi pártbizottságok és pártvezetőségek működésében is fontos helyet foglal el gazdaságszervező tevékenységük. De mint azt a Központi Bizottság 1965 decemberi ülésének határozata is aláhúzta — a pártmunka tartalmában és módszereiben náluk is változtatásokra van szükség.* A községi pártbizottságok és pártvezetőségek is *mindenekelőtt a gazdasági élet elvi, politikai irányítói legyenek.* Ne merüljenek el apró részletkérdésekben, az üzemek mindennapi operatív feladatainak megoldásában, hanem a leglényegesebb gazdaságpolitikai elvek és célkitűzések érvényesülését ellenőrizzék. Jobban vegyék figyelembe, hogy az üzemek és szövetkezetek többségében önálló pártszervezet működik és elsősorban azokra hárul a pártirányítás közvetlen érvényesítése. Egyes területeken viszont közvetlenül a községi pártszervek valósítják meg a gazdasági munka pártirányítását. Így van ez a községi tanács gazdaságszervező tevékenységével kapcsolatban, továbbá azoknak az üzemeknek, szövetkezeteknek, valamint kereskedelmi szervezeteknek az esetében, ahol még nincs önálló pártszervezet.

Hatáskörüknél fogva beszámoltathatják az állami és gazdasági vezetőket és szükség szerint határozatokat is hozhatnak az ott dolgozó kommunistákra. Sohasem szabad azonban az ottani pártszervezetet kikapcsolva intézkedniök. Még az olyan helyzetben is, amikor a községi pártbizottság, pártvezetőség közvetlen segítsége szükséges, ezt akkor is a pártalapszervezeten keresztül és velük együtt kell megtenni. Csakis így érjük el, hogy a községi pártszervek ne más helyett dolgozzanak és irányításukkal az alapszervezetek és a gazdaságvezetők képesek legyenek feladataik önálló ellátására.

Helyes, ha az eszmei-, politikai- és kulturális nevelő munkában a községi pártbizottságok és pártvezetőségek irányítják, koordinálják a községben működő összes alapszervezet és a községi méretekben dolgozó tömegszervezetek, valamint állami szervek ilyen jellegű tevékenységét. Vonatkozik ez főleg a község egészét átfogó, rendszeres politikai felvilágosító munkára, a jelentősebb politikai akciók és rendezvények együttes lebonyolítására, a politikai oktatás megszervezésére, az egységes népművelési és testnevelési program kidolgozásának és végrehajtásának irányítására.

Soós Vincéné elvtársnő külön kiemelte a községi pártszervek szerepét, a kommunisták és a lakosság tájékoztatásában. Csakugyan lényeges feladatuk ez: mindenekelőtt nekik kell biztosítani, hogy a Központi Bizottság és a felettes pártszervek határozatai gyorsan eljussanak a pártszervezetekhez s azokat szükség

szerint megismerje a falu lakossága. A központi tájékoztatás továbbítása azonban a munkának csak egyik oldala. A lakosságot gyakran az olyan helyi ügyek foglalkoztatják, amelyeket a községi pártbizottságok és pártvezetőségek ismernek a legjobban, s ezért — minden központi utasításra való várakozás nélkül — ezekre nekik kell helyileg válaszolniok.

Az egyik legvitatottabb kérdés

A községi pártbizottság és pártvezetőség fontos feladata a hatáskörébe tartozó pártszervezetek erősítése, sokoldalú fejlesztése. Mint a vita igazolta, tevékenységüknek a pártmunka valamennyi területére ki kell terjednie. Indokolt, hogy ők irányítsák az új pártszervezetek létrehozásának előkészítését, a gyenge pártszervezetek megerősítésének érdekében a párttagság helyes átcsoportosítását. A járási pártbizottság irányításával gondjuk legyen a megfelelő káderek kiválasztására, a pártszervezetek vezetőinek rendszeres felkészítésére, nevelésére. Törődjenek a pártszervezetek belső életével, érvényesítsék a pártélet és a pártvezetés leninI elveit. *Elvi, politikai vonatkozásban irányítsák a tag- és tagjelöltfelvétel előkészítését és a pártszervezetek fegyelmi tevékenységét.* Közvetlenül irányítsák a hatáskörükbe tartozó pártszervezetek tagdíjfizetési tennivalóit.

Az egyik legvitatottabb kérdés az volt, hogyan foglalkozzanak a községi pártszervek a tag- és tagjelöltfelvétellel. *Az a körülmény, hogy a szervezeti szabályzat szerint a tag- és tagjelöltfelvétel a pártalapszervezet taggyűlésének joga, a megerősítés pedig a tagkönyvkiállító pártbizottság hatáskörébe tartozik, nem zárja ki e munkából a községi pártbizottságot, pártvezetőséget.* Segíteniök és ellenőrizniök kell, hogy a tagfelvételt széles körű nevelőmunka alapozza meg, s így folyamatosan biztosítva legyen a párt utánpótlása, egészséges fejlesztése. Érvényesítsék pártunk VIII. kongresszusának a pártépítésre vonatkozó elveit. Rendszeresen összegezzék és hasznosítsák a pártszervezetek tapasztalatait.

A községi pártbizottság, pártvezetőség nem jogosult a tag- és tagjelöltfelvételek egyéni elbírálására. Az viszont helyes, ha — a nagyigmándi példát követve — lehetőleg a taggyűlés döntése előtt megismerkednek a javaslatokkal és véleményezik azt, mielőtt a járási pártbizottsághoz továbbítanák. Felvételi kérelmet nem utasíthatnak el és továbbítását sem tagadhatják meg akkor sem, ha a felvétellel nem értenek egyet. Az olyan üzemek, vagy termelőszövetkezetek pártszervezeteinek tag- és tagjelöltfelvételi kérelmeit, amelyeknek munkáját közvetlenül hasonló jogú üzemi, szövetkezeti pártbizottság, vagy pártvezetőség irányítja, a községi pártszerv ne véleményezze, az ilyen pártszervek esetében egyéni felvételi kérelmekkel egyáltalán ne foglalkozzon.

Kérdés és többféle vélemény hangzott el a *tagjelöltek tanfolyamával* kapcsolatban. *Helyesnek tartjuk, hogy a községi pártszervek 8—10 előadásból és beszélgetésből álló tanfolyamot szerveznek a tagjelöltek részére.* Az ilyen tanfolyam elősegítheti a párttagságra való felkészítést, jó segítség a pártszervezeteknek. *Hangsúlyoznunk kell azonban, hogy ezek a tanfolyamok nem helyettesíthetik a pártszervezetek rendszeres nevelő munkáját.*

Egyetértünk azzal, hogy a községi pártbizottságoknak és pártvezetőségeknek is foglalkozniok kell kádermunkával. Feladatuk, hogy irányítsák a hatáskörükbe tartozó pártszervezetek, állami és társadalmi szervek ilyenirányú tevékenységét. Ebből kiindulva indokoltnak tartjuk, hogy a járási pártbizottságok egységes elvek alapján tisztázzák a községi szervek káderhatáskörét is.

A hozzászólásokban és a beszélgetések során többen kifejtették véleményüket az állami szervek és tömegszervezetek pártirányításáról. Úgy véljük, hogy *a községi pártszerveknek a tömegszervezetek és mozgalmak pártirányításában is kettős feladatuk van.* Mint minden más munkában, ebben is *elsődleges az alapszervezetek ilyenirányú tevékenységének erősítése, összehangolása; segítsék elő a pártirányítás helyes elveinek érvényesülését.* Elemezzék az egyes rétegek helyzetét, dolgozzák ki a tömegek között végzett pártmunka községi feladatait, ezzel tartalmilag is fejlesszék a pártszervezetek munkáját.

Minden olyan községben, ahol községi pártbizottság vagy pártvezetőség működik, a községi tanácsok pártirányítását az ott dolgozó kommunistákon keresztül közvetlenül ők végzik. Hasonlóan ellátják a tömegszervezetek és tömegmozgalmak községi pártirányítását. Azokban az üzemekben és intézményekben, ahol még nincs önálló pártszervezet, de szakszervezet vagy KISZ-szervezet működik, az utóbbiak pártirányítását közvetlenül vagy — községi vezető szerveik útján — közvetve a községi pártbizottságok végzik.

Hatékonyabban érvényesítsék azt az elvet, hogy a pártvezetés minden munkahelyen döntően az ott dolgozó kommunisták révén valósul meg. Rendszeresen tanácskozzanak az állami és társadalmi szervek kommunista tagjaival, tájékoztassák, segítsék, ellenőrizzék munkájukat. A kommunista csoportok tagjai mellett rendszeresen foglalkozzanak a tömegszervezetek vezetőivel. A községi pártszervek és pártszervezetek vezetőivel egyidejűleg őket is rendszeresen tájékoztassák. Mint Kisteleken teszik, időnként tartsanak részükre közös megbeszéléseket. A féléves tervek elkészítésénél külön tanácskozzanak velük és a községi szinten jelentkező legfőbb feladatok megismertetésével egyidejűleg jelöljék meg pontosan sajátos teendőiket.

Munkarendjük és főbb módszereik

A pártbizottságok a szervezeti szabályzatnak megfelelően rendszeresen *negyedévenként tartanak ülést.* A pártvezetőségek pedig évente kettő-négy alkalommal hívják egybe az összevont taggyűlést. Célszerű, ha ezeken megtárgyalják a községet érintő gazdasági, politikai és kulturális kérdéseket és az abból adódó feladatokat. Évente legalább egyszer szükséges beszámoltatni a végrehajtó bizottságot, illetve pártvezetőséget. A községi pártvégrehajtó bizottságok és pártvezetőségek kéthetenként tartsanak ülést.

A járási pártbizottságokhoz igazodva féléves munkaterv alapján dolgozzanak, s az éves elképzeléseiket politikai akcióprogramban rögzítsék. Terveiket a pártbizottság, vagy az összevont taggyűlés hagyja jóvá és a szükséges módosításokat is az eszközölje. A végrehajtó bizottságok és pártvezetőségek az új tervek kidolgozásakor értékeljék az előző terv végrehajtását és arról adjanak számot felettes szerveiknek.

A pártbizottságok és pártvezetőségek a *kollektív vezetés* elve alapján végzik munkájukat. A végrehajtó bizottságok és pártvezetőségek tagjai között *egyéni munkamegosztás* van. A munkamegosztásnak mindenütt igazodnia kell a pártmunka mai követelményeihez, s a legfőbb reszortok lehetőleg azonosak legyenek valamennyi végrehajtó bizottságban és pártvezetőségben. Legcélszerűbb a következő munkamegosztás: titkár, termelési és községpolitikai felelős, propaganda és köznevelési felelős, pártépítési és tömegszervezeti felelős és gazdasági felelős. Ez természetesen nem zárja ki annak lehetőségét, hogy a helyi igényeknek megfelelően más funkciókat is létrehozzanak.

Nagyon lényeges, hogy a munkamegosztás a gyakorlatban valóban érvényesüljön. Ennek érdekében pontosan tisztázni kell az egyes reszorthoz tartozó feladatokat, legyen folyamatos a tájékoztatás, és konkrétan jelöljük meg az egyes reszortok sajátos feladatait.

Egyetértünk *Balán Miklós* elvtárssal a kisteleki községi pártbizottság titkárával és *Farkas Kálmán* elvtárssal, a Kelet-Magyarország c. lap munkatársával abban, hogy *a községi pártbizottságok és pártvezetőségek mellett is helyes és szükséges a társadalmi aktivisták foglalkoztatása.* Társadalmi osztályok létrehozását és a nagyszámú, túlszervezett társadalmi bizottságok működtetését nem helyeseljük. Legeredményesebb, ha a végrehajtó bizottság vagy pártvezetőség reszortfelelősei mellé néhány aktivistát szervezünk. Emellett az egyes nagyobb feladatok kidolgozásába ideiglenesen bevonható több aktivista is, és a nagyobb politikai akciók összefogására operatív bizottság is alakítható.

Kapcsolatuk az alapszervezetekkel

A községi pártbizottságok és pártvezetőségek feladataikat csak akkor tudják eredményesen elvégezni, ha rendszeres és sokoldalú munkakapcsolatot tartanak fenn a pártalapszervezetekkel. Ennek egyik fontos láncszeme a községi pártszervek és a pártszervezetek titkárainak kapcsolata, amelynek több módja lehetséges. Azokban a községekben, ahol a pártszervezetek száma lehetővé teszi, helyes, ha a titkárokat beválasztatják a pártbizottságba, végrehajtó bizottságba vagy pártvezetőségbe. Másutt rendszeresen vagy a fontosabb kérdések tárgyalásakor meghívják őket a vezető pártszervek üléseire. A tájékoztatás, a feladatok megbeszélése érdekében rendszeresen összevont titkári értekezletet tartanak. Emellett a tsz titkárokkal gyakrabban, más pártszervezetek vezetőivel ritkábban, sajátos munkájukról és feladataikról is tanácskoznak. A munka sokoldalúsága és bonyolultsága megköveteli, hogy közvetlen kapcsolatuk legyen a pártvezetőségek tagjaival és aktivistáival. Rendszeresen tanácskozzanak a pártvezetőségek reszort-felelőseivel, és évente egy-két alkalommal a pártcsoport-bizalmiakkal is. A nagyobb politikai feladatok előkészítésekor tartsanak kommunista aktívaüléseket.

A fenti kapcsolatok csak akkor lesznek igazán gyümölcsözőek, ha megfelelően párosulnak a helyszínen adott segítséggel és ellenőrzéssel. Ezért különösen fontos, hogy a pártbizottság és pártvezetőség tagjai rendszeresen részt vegyenek a pártszervezetek rendezvényein. Időnként keressék fel a pártaktivistákat, és konkrétan segítsék őket munkájukban. Minél gyakrabban találkozzanak a párttagokkal, tartsanak részükre előadásokat, vezessék a részükre rendezett vitákat.

A járási pártbizottságok és a községi pártszervezetek kapcsolata

Egyetértünk Horváth elvtársnak azzal az igényével, hogy a vitaindító cikkben többet kellett volna foglalkozni azzal, hogyan alakuljon a községi pártbizottságok és pártvezetőségek kiépítése után a járási pártbizottság munkája, milyen legyen kapcsolata a községi pártszervekkel és az alapszervezetekkel.

A községi pártbizottság és pártvezetőségek létrehozása csöppet sem csökkenti a járási pártbizottságok szerepét. A gyakorlati munkában viszont lényeges változásokat eredményez és új igényeket támaszt velük szemben. Korábban a járási pártbizottság közvetlenül irányította az alapszervezetek többségét. Most a pártszervezetek egy részét közvetlenül, nagyobb részét azonban közvetve, a községi pártszervek révén irányítja. Korábban a hatáskörök az alapszervezetek és a járási pártbizottság között oszlot-

tak meg, jelenleg — ahol községi pártszervek működnek — hármas megosztás érvényesül stb.

A községi pártbizottságokat és pártvezetőségeket mint feletes pártszervek, mindenütt a járási pártbizottságok irányítják. Ezért ma különösen indokolt az a javaslat, hogy, ahol ez szükséges, a kellő feltételek megteremtésével hozzák létre a községi pártszervet. A szervezeti szabályzat és a központi határozatok figyelembevételével községenként rendezzék a pártszervezetek hovatartozását és a járásban egységesen körvonalazzák a községi pártszervek hatáskörét. Kísérjék figyelemmel működésüket és biztosítsák, hogy tevékenységükben megfelelően érvényesüljenek a pártvezetés lenini elvei. Gondoskodjanak a községi pártbizottságok és pártvezetőségek tagjainak megfelelő kiválogatásáról, nevelésükről és képzésükről. Alakítsanak ki velük rendszeres munkakapcsolatot; rendszeresítsék a titkárok és reszortfelelősök tanácskozásait; folyamatosan számoltassák be őket a végzett munkáról; hívják meg őket minden olyan ülésre, amelyen a hatáskörükbe tartozó pártszervezetek tevékenységét tárgyalják. A járási tanácskozások mellett fordítsanak nagy gondot a helyszínen adott segítségre. A járás vezetői évente egy-egy alkalommal összefoglalóan is értékeljék a községi pártszervek munkáját, és velük közösen tekintsék át a következő év feladatait. A legjobb tapasztalatok alapján segítsék elő munkamódszereik folyamatos csiszolását.

A községi pártbizottságok és pártvezetőségek létrehozása nem szigetelheti el a járási pártbizottságokat az alapszervezetektől. Továbbra is indokolt, hogy *a járási pártbizottság közvetlenül is foglalkozzon az alapszervezetekkel.* Bár ritkábban, de rendszeresen hívja össze azok titkárait, időnként reszortfelelőseit. A helyszínen is segítse, ellenőrizze munkájukat. Intézkedéseivel azonban ne kapcsolja ki a községi pártszerveket, hanem velük együtt oldja meg a feladatokat.

Ezekben kívántuk összegezni a községi pártbizottságok és pártvezetőségek szerepéről folytatott vita legfőbb tapasztalatait. A tanulságok bizonyára hasznosak lesznek mind a községi pártszervezetnek, mind pedig az őket irányító területi pártbizottságok munkájában.

A mezőgazdaság ez évi feladatai

Az 1965-ös év közismerten nehéz körülményei ellenére az éves tervet három százalék hiányával teljesítette a mezőgazdaság. Kiemelkedő termést adott a kenyérgabona, a cukorrépa s kielégítő a kukorica hozama is. Kevesebb termett azonban szálastakarmányokból, egyes ipari növényekből. Legnagyobb volt a lemaradás a gyümölcs-, szőlő- és zöldségtermesztésben. Az állattenyésztés eredményeit legjobban a vágóállatok és állati termékek felvásárlási tervének túlteljesítése mutatja.

A népgazdaság számára legfontosabb termékekből tehát sikerült megtermelni az előirányzott mennyiséget. A gyümölcs- és zöldségféléket kivéve, sikerült biztosítani a lakosság megfelelő élelmiszerellátását, nem szorulunk kenyérgabona importra és a mezőgazdasági, valamint élelmiszeripari termékek export-import aktív egyenlege 1964-hez képest mintegy 300 millió devizaforinttal növekedett.

Ezek az eredmények azt is tükrözik, hogy a mezőgazdaság számos fontos területén sikeresen valósítottuk meg a Központi Bizottság 1964 decemberi határozatát. S tegyük hozzá, hogy a szokatlanul súlyos természeti csapások közepette is elért terméseredmények megnyugtatóan bizonyítják szocialista útra lépett mezőgazdaságunk életképességét. Mezőgazdasági üzemeink szervezetileg és anyagilag tovább erősödtek és sok hasznos tapasztalatot szereztek, amelyeket érdemes gyümölcsöztetni az idei terv gazdaságos teljesítése érdekében.

Az idei terv főbb célkitűzései

Alapvető feladat a belföldi élelmiszerszükséglet kielégítése mellett a fizetési mérleg, különösen a tőkés fizetési mérleg javítását előmozdító célkitűzések megvalósítása.

A terv a mezőgazdasági termelés értékének — az 1965. évi teljesítéshez képest — 5 százalékos növekedését irányozza elő. A növénytermesztés mintegy 8 százalékkal, az állattenyésztés pedig 2 százalékkal emelkedik.

A szántóföldi művelési ágak arányában lényeges változás nem lesz. A kenyérgabona vetésterülete megegyezik az előző évivel és ennek biztosítása az ország kenyérgabona ellátása végett a párt- és tanácsi szervek, valamint a mezőgazdasági üzemek fontos politikai feladata. Mondjuk meg mindjárt; ennek a politikai munkának hatását nagy mértékben növeli, hogy mázsánként 52 Ft-tal emeltük a búza felvásárlási árát.

Az ipari és olajosnövények termelése azonos lesz a tavalyival, de emelkedett a takarmánynövények és a zöldség vetésterülete. Az előző évekhez képest csökken a szőlő és gyümölcs kultúrák telepítése, elsősorban a meglevő telepítések komplettírozására van szükség. A rét- és legelőgazdálkodás megjavítására hozott kormányhatározat végrehajtásaképpen a terv 1966-ra mintegy 100 ezer kat. hold rét-, legelőterület javítását tűzi ki.

Az állattenyésztés fejlesztését és annak összetételét alapvetően a jelenlegi állomány és a rendelkezésre álló takarmánymennyiség határozza meg. Fő célkitűzés a szarvasmarhatenyésztés fejlesztése. Ez az export szempontjából is nagyon lényeges. A juhállomány és a vágójuh termelés növelése szintén export lehetőségekkel függ össze. A vágósertés, vágóbaromfi és tojás termelés előirányzata — tekintettel a takarmányellátási helyzetre — lényegében a tavalyi szinten marad.

A mezőgazdasági termékek felvásárlásában 5 százalékos emelkedést tervezünk. Ezen belül azonban — átlagos időjárás esetén — a gyümölcs és zöldség felvásárlás 30—40 százalékkal növekszik majd.

A terv anyagi-műszaki megalapozását a többi között mintegy 5000 új traktor, 1500 gabonakombájn és 7000 pótkocsi biztosítja. A műtrágyagyártás hazai fejlődése révén *a mezőgazdaság 1966-ban 5 százalékkal több műtrágyához jut.* Tovább folytatódik a talajjavítás mintegy 180 ezer kat. holdon. Az öntözés mérsékeltebb ütemű fejlesztése mellett a fő figyelmet a meglevő telepek, berendezések kihasználására, komplettírozására fordítjuk.

Az abrakkeverék gyártása mintegy 9 százalékkal növekszik, ami tovább fokozza a takarmányok hatékony felhasználását.

A terv új vonásai

Az ez évi terv végrehajtása komoly feladatok elé állítja a mezőgazdasági üzemeinket, azonban minden eddiginél kedvezőbbek a lehetőségeik is. Elsősorban azokra az intézkedésekre gondolunk, amelyek a termelőszövetkezetek önálló gazdálkodását segítik elő.

A termelőszövetkezetek 1966-ra alkalmazott tervkészítési rendszere már előzőleg jó tapasztalatokat hozott. A szerződtető és felvásárló vállalatok, valamint a termelőszövetkezetek közvetlen kapcsolatán alapuló szerződéskötések révén sikerült elérni, hogy a termelőszövetkezetek adottságaiknak megfelelőbb termelési struktúrát alakítsanak ki. Ez a szükséges gazdaság-politikai szempontok figyelembevételével lehetővé teszi, hogy az üzemi és népgazdasági érdeket jobban összehangoljuk.

A szerződéskötések eddigi teljesítése azt mutatja, hogy a párt- és tanácsi szervek megfelelő segítségével a termelési és értékesí-

tési szerződéseken alapuló üzemtervek kialakítása a népgazdasági terveknek megfelelő lesz. Az utóbbi időben a vállalatok és termelőszövetkezetek kapcsolata már sok tekintetben javult.

Az 1966. évi célkitűzések elérése végett igen fontos, hogy a szövetkezetek újból megvizsgálják a népgazdaság számára nagy jelentőségű növények (burgonya, zöldségfélék s néhány egyéb ipari növény) vetésterületét, felmérjék ezek termesztésével kapcsolatos összes lehetőségeiket és így hozzájáruljanak az előirányzatok teljesítéséhez.

Fontos politikai szempontok indokolják, hogy pártszervezeteink minél több segítséget adjanak ehhez a munkához. Ha a szükségesnél kevesebb zöldségfélét termelünk, ez a magasabb árak révén közvetlenül és érzékenyen csökkenti a bérből és fizetésből élők életszínvonalát. A zöldség fogyasztói ára tavaly 15—17 százalékkal volt magasabb, mint 1964-ben. A fogyasztók mind nehezebben értik meg azt is: miért nem tudunk elegendő burgonyát termelni idehaza, miért kell még külföldről is vásárolnunk. Tapasztalhatjuk, hogy az ilyen gondok teherként nehezednek a munkás-paraszt szövetségre.

Gazdaságaink számára az idén az anyagi-műszaki eszközökkel való ellátás is újabb lehetőségeket és fokozott önállóságot biztosít. Az eddigi „kerelosztás" helyett a szövetkezetek a kereskedelmi forgalomban vásárolhatják meg a foszfor és kálium műtrágyát. A nitrogén műtrágya beszerzése azonban — míg a teljes igények kielégítésére nincs lehetőség — továbbra is csak meghatározott keretek között marad.

Hasonló a helyzet a gépellátásban is. A gabonakombájnok kivételével, a szövetkezetek igényük és teherbíróképességük — beleértve a hitelt is — alapján vásárolhatnak különféle mezőgazdasági gépeket a kereskedelmi szervektől.

Az intézkedések hatása

A Minisztertanács 1965 decemberi határozata, amely egyes mezőgazdasági termékek felvásárlási árára vonatkozik, szintén jelentősen segít a szövetkezeteknek önállóbb gazdálkodásuk megvalósításában. Ezek az intézkedések előmozdítják, hogy a szövetkezetek élvezhessék a helyes döntések és jó munkájuk előnyeit, illetve fordítva, viseljék a helytelen döntésekből és rossz munkából fakadó hátrányokat. Az önállóbb gazdálkodásból tehát nyilvánvalóan következik: az alaposabb felkészülés követelménye, a dolgozók és vezetők fokozott felelőssége.

A felvásárlási árak emelése lehetővé teszi, hogy a parasztság reálfogyasztása 1966-ban — terv szerinti termelés esetén — a bérből és fizetésből élők jövedelmével azonos mértékben 3,5 százalékkal növekedjen.

A felvásárlási árak emelése lehetővé teszi, hogy a szövetkezetek döntő többségében saját eszközökből megteremtsék a gépek amortizációs alapját. Vagyis az elhasználódott gépeik pótlását fokozatosan saját erejükből fedezzék. Emellett a szövetkezetek egy kisebb részének a tervben szereplő beruházások megvalósításához az eddigieknél kevesebb hitelre lesz szüksége.

Az amortizációs alap bevezetése arra is ösztönöz, hogy a szövetkezetek jobban kihasználják gépeiket, azok a gondosabb kezelés, karbantartás, javítás révén hosszabb ideig üzemképesek legyenek. A gépbeszerzéseknél bizonyára gondosabban ügyelnek majd szövetkezeteink a gazdaságos gépösszetételre, az erőgépek és munkagépek helyes arányára.

Már a mostani téli és tavaszi gépjavítások során is erősítsük ezt a szemléletet. Az év eleji gépjavítások minősége lényegesen befolyásolja a tervek teljesítését. Remény van arra, hogy 1966-ban a gépalkatrész-ellátás is javulni fog és így a gépek állása miatt kevesebb kár éri az üzemeket.

Az év első felében történik a termelőszövetkezetek állóeszközeinek újraértékelése, ami szükséges az amortizációs alap helyes meghatározásához. Ezt a munkát tehát minden üzemben alaposan és körültekintően végezzék el.

A gazdaságos termelés feltételeinek megteremtését nagyban elősegíti a már említett kormányhatározat. A felvásárlási ár emelése a mezőgazdaság 12 legfontosabb termékét érinti, olyanokat, amelyek a szövetkezetek árumennyiségének zömét teszik ki.

A vágómarha és tej árának módosítása olyan ösztönzést ad a szarvasmarhatenyésztés fejlesztésére, amelyet minden mezőgazdasági üzemnek saját érdekében ki kell használni. Elsősorban a tehénállomány növelését, s ennek feltételeit szükséges megteremteni, hiszen így lesz több tej, több a borjúszaporulat és több a vágómarha. Most van az ideje, hogy felkészüljünk arra, hogy a növekvő állomány részére kielégítő és folyamatos legyen a takarmányellátás. Az eddigieknél sokkal inkább gazdaságos több energiát fordítani a szálastakarmányok termelésére, a termésátlag növelésére, veszteségmentes betakarítására. Soha nem volt ennyire időszerű és érdemes megszervezni a legelők ápolását, javítását, táplálóanyaggal való jobb ellátását.

Várható, hogy az intézkedések hatására valamelyest enyhülnek abrakgondjaink. Ez abból következik, hogy a szarvasmarhatenyésztés fejlődése gyorsabb lesz az abrakigényes baromfi- és sertéshústermelés üteménél. A termelésnek ez a szerkezeti módosulása jól megfelel mind az üzemi, mind a népgazdasági érdekeknek. Ügyeljünk azonban arra, nehogy ebből helytelen következtetést vonjanak le. A jövőben sem mondhatunk le a sertés- és baromfihús termelés növeléséről. Nem az utóbbiak csökkentéséről, hanem

az állatállomány-fejlesztés helyes arányainak kialakításáról van szó.

A meghozott intézkedések arra is alkalmasak, hogy elősegítsék a háztáji gazdaságok termelési lehetőségeinek minél jobb kihasználását, az árutermelés fokozását.

A beruházások

Ebben az évben mintegy 8 milliárd forint beruházást fordítunk a mezőgazdasági termelés fejlesztésére. Ennek legnagyobb része gépekre és építkezésekre jut. Jelentős összegek segítik az állattenyésztést, ezen belül is elsősorban a szarvasmarha-tenyésztést. A beruházásoknál még inkább *előtérbe került a komplex fejlesztés és ezzel egyidejűleg az elmaradt járulékok pótlása.*

Az üzemekben az építkezések előkészületei a kivitelezés tekintetében nagyrészt megtörténtek már. Szükséges azonban, hogy a tervállás, az anyagszállítások és más tennivalók előkészítése is idejében megtörténjen.

Az építkezésben jelentős szerepük van a szövetkezetek közös és házi építési vállalkozásainak és a brigádok munkájának is. Fejlesztésüket indokolja az is, hogy így a szövetkezetben rendszeresebben tudják foglalkoztatni a tagságot. Továbbá a szövetkezetek megnövekedett épületállományához rendszeres karbantartás szükséges, amit a legcélszerűbben ezekkel a brigádokkal lehet elvégeztetni. Sőt, nagy szükség van munkájukra új létesítmények megépítésében is.

Mostanában több szó esik a termelőszövetkezetek úgynevezett egyéb melléktevékenységéről is, például a zöldség, gyümölcs, szőlőtermesztéssel kapcsolatos egyes előkészítő, feldolgozó munkákról. Az 1966-ra területileg is megnövelt zöldségtermesztés megkívánja, hogy helyenként a szövetkezetek berendezkedjenek bizonyos előkészítő és feldolgozó munkára. Megfelelő körültekintéssel önállóan is, de az élelmiszeriparral kooperálva is megteremthetőek ennek feltételei.

A termelőszövetkezeti tervkészítés általában nem zárulhat le azzal, hogy a közgyűlés jóváhagyja az üzemtervet. Számos fontos munkára ajánlatos külön intézkedési tervet készíteni, amelyet a vezetőség megtárgyal a brigádvezetőkkel, esetleg a tagság egészével vagy egy részével. Ilyen intézkedési terv készítése különösen indokolt a munkaerő ellátás érdekében. Ez terjedjen ki az elvégzendő munkák és az ehhez szükséges munkaerő felmérésére. Ennek alapján mozgósítsa a pártszervezet és a vezetőség a családtagokat, a fiatalokat, nyugdíjasokat és járadékosokat a nekik megfelelő munkára.

Mindezekhez a feladatokhoz szorosan kapcsolódik a személyes anyagi ösztönzők megfelelő kidolgozása és alkalmazása. Lé-

nyeges. hogy szövetkezeteink a központi intézkedések ösztönző hatásával jól hangolják össze a munkadíjazás különböző formáit.

A kormányhatározat javítja a szövetkezeti tagság anyagi helyzetét és ez előnyösen hat a munkaerő biztosítására. A többi között jelentős a társadalombiztosítási szolgáltatások és a családi pótlék bővítése. Pártszervezeteink hasznosítsák agitációjukban ezeket a tényeket.

A mezőgazdaságban is egyre sikeresebben terjed a munkaverseny, erősödik a szocialista brigád mozgalom. A szocialista brigádok támogatása, sikeres munkájuk feltételeinek biztosítása az állami gazdaságokban, gépjavító állomásokon és termelőszövetkezetekben a tervek végrehajtásának egyik záloga. A szocialista brigádok vállalásait, a munkaverseny különböző formáit helyesen hangoljuk össze a feladatokkal és az alkalmazott anyagi ösztönzőkkel. A jól dolgozó szocialista brigádok tagjaitól és a munkaverseny különböző formáiban eredményesen szereplő dolgozóktól az anyagi elismerés mellett ne sajnáljuk az erkölcsi, politikai megbecsülést sem. Pártszervezeteink pártépítő munkájuk során figyeljenek fel ezekre a dolgozókra.

A mezőgazdasági termelés növelése, az 1966. évi terv teljesítése egész népgazdaságunknak fontos érdeke. A Központi Bizottság 1965 decemberi határozata és az arra alapuló állami határozatok tovább növelik a parasztság felelősségét a népgazdaság szocialista építésében. Falusi pártszervezeteink, kommunistáink világítsák meg minden dolgozó előtt: érdemes jobban dolgozni, jobban gazdálkodni, több árut termelni, mert ezzel a népgazdaság további fejlődését, a szövetkezetek erősödését, a parasztság anyagi jólétének növelését segítjük elő.

Patay János,
a KB Mezőgazdasági Osztályának munkatársa

Napirenden

NÓGRÁD MEGYÉBEN: az iskoláztatási terv

A megyei párt-végrehajtóbizottság megvizsgálta az *alapszervezeti párttitkárok politikai felkészültségét és általános műveltségét.* Megállapították, hogy a titkárok csaknem kétharmada végzett egyéves, öthónapos, vagy ennél alacsonyabb pártiskolát. Ezen belül a tsz-párttitkárok pártiskolai végzettsége 76%-os. Jelentősen javult a titkárok szakképzettsége, kemény mértékben csökkent a 8 általános iskolán aluli végzettségűek száma. Nőtt az egyetemet, főiskolát végzett vagy érettségizett titkárok aránya. A vb. úgy határozott, hogy a párttitkárok tervszerűbb továbbképzése érdekében a pártbizottságok készítsenek *iskoláztatási tervet,* határozzák meg, hogy az egyes titkárok milyen jellegű politikai vagy szakmai képzésben vegyenek részt. A határozat szerint ehhez hasonlóan kell megoldani az iskolán kívüli továbbtanulás feladatait is.

Legfőbb feladatunk
a munka hatékonyságának növelése

A Központi Bizottság 1964 decemberében meghatározta azokat a főbb tennivalókat, melyek gazdasági életunk meggyorsítását célozzák. Ebben a határozatban jelentős helyet foglaltak el a munka hatékonyságát vagy más szóval a munka termelékenységének növelését elősegítő tennivalók. Például a munkafegyelem javítása, az ésszerűbb üzemi munkarend kialakítása, takarékosság az élő- és holtmunkával, a műszaki fejlesztés meggyorsítása stb. A feladatok jellegéből kitűnik, hogy a KB határozata hosszabb időszakra szóló gazdaságpolitikai program.

*

A második ötéves terv egyik fontos feladata az volt, hogy a termelés emelkedésének mind nagyobb, de legalább kétharmada a termelékenység emelkedésével valósuljon meg. Visszapillantva az elmúlt évekre, az állami iparban a következő a helyzet:

A termelés növekedésének forrásai

	1961	1962	1963	1964	1965
Termelékenységből	71	59	42	55	85—90
Létszámnovekedésből	29	41	58	45	15—10

Láthatjuk, hogy az 1965-ben igen kedvező a helyzet, ugyanezt azonban nem mondhatjuk el az előző három évről, vagyis a fejlődés nem volt egyenletes. Az elért eredményekben nem kis szerepe volt a normarendezéseknek, továbbá az ésszerű létszámgazdálkodásnak. Az 1965-ös terv „szigorú" létszámelőirányzatát nemhogy teljesíteni sikerült, hanem még bizonyos megtakarítást is elértünk. Az eredményt növeli az is, hogy 1965-ben számottevően csökkentek a túlórák.

Az eredmények azonban arra is felhívják a figyelmünket, hogy még jelentősek a tartalékok. S ezeket hasznosítani lehet és kell is a harmadik ötéves terv első évében: 1966-ban is.

Az idei s a következő évek feladatai olyan jellegűek, hogy azok „hagyományos" eszközökkel nem teljesíthetők. Csak úgy valósulhatnak meg, ha az 1964. év decemberi határozat szellemében dolgozunk. A gazdaság fejlesztésében mindinkább az intenzív fejlesztési iránynak kell uralkodnia, vagyis termelési feladataink többségét a termelékenység emelkedésével kell megoldanunk.

A jövőben tehát meg kell gyorsítani a termelékenység növekedési ütemét, mert végső soron ezzel biztosíthatjuk a bérek növekedését is.

Az 1966-os terv az ipari termelés 4—5%-os növekedése mellett 1,1%-os létszámemelkedéssel számol. A termelés növekedésének, tehát 80%-os arányban a termelékenység emelkedésével kell megvalósulnia. S hozzá kell tenni, hogy ez a terv központilag elrendelt, általános normarendezéssel nem számol. Ennek ellenére reális a célkitűzés, hiszen ha számbavesszük az ún. munkástól nem függő veszteségidőket, amelyek az elégtelen munka- és üzemszervezéssel függnek össze, továbbá a műszaki és technológiai fejlődés által nyújtott lehetőségeket, akkor megállapíthatjuk, hogy a termelékenység tartalékainak jelentősebb részét még nem hasznosítottuk. Az sem titok, hogy a dolgozóknak csak kisebb része dolgozik normák alapján, tehát a létszámtartalékok mértéke a nem teljesítménybéres területeken a legnagyobb. Ezekre a tartalékokra mi sem világít rá jobban, mint az üzemösszehasonlítás módszere.

Üzemösszehasonlításokat korábban is végeztek — igaz, szűk körben. Ezek az összehasonlítások eddig azonban nem sokat eredményeztek, mert az eltérések döntő többségét a vállalatoktól független, megváltoztathatatlan okokra vezették vissza.

Természetesen az adminisztratív létszám számottevő csökkentését nem lehet megvalósítani a felesleges adminisztratív munkák csökkentése nélkül. A kérdés megoldását nem segítené elő, ha most arról indítanánk vitát, hogy a felesleges és megszüntethető adminisztrációs munkák közül melyeket rendelték el a központi szervek és melyeket a vállalatok.

Az adminisztráció csökkentéséről nemcsak beszélni kell, hanem minden szervnek a maga portáján 1966-ban már határozott intézkedéseket is kell tennie. Helyes lenne, ha a vállalatok is javasolnák az illetékes szerveknek az olyan adminisztrációs munkák megszüntetését, amelyeket valamikor elrendeltek, de a vállalatok tapasztalata szerint ma már nincs szükség rájuk.

A létszámtartalékok feltárására késztet *a létszámtakarékosság anyagi ösztönzési rendszerének továbbfejlesztése.* 1966. évben egy százalékos létszámmegtakarítás esetén az átlagbér általában 0,75 százalékkal emelhető; néhány területen (például: élelmezési ipar, kereskedelem) a létszámmegtakarítás teljes bérkihatása átlagbéremelésre fordítható. Költségvetési szerveknél a megtakarított béralap 50 százalékát lehet felhasználni. Annak ellenére, hogy ez a rendszer (alacsonyabb visszatérítéssel) az elmúlt évben is érvényben volt, egy sor helyen (például kutatóintézeteknél) úgy gondol-

ták, hogy nem alkalmazhatják. A létszámtartalékok feltárására ösztönző rendszer alkalmazása minden területen nemcsak lehetséges, hanem szükséges is.

Az elmúlt években mindig nagyobb mértékben csökkentek a munkástól függő veszteségidők és kevésbé a vezetés hibáiból eredők. Ez volt a helyzet 1965-ben is. 1966-ban a termelékenység emelésénél sokkal nagyobb súllyal kell szerepelnie a műszaki intézkedéseknek, a technológia korszerűsítésének.

Helyesnek bizonyult egyes gépgyárak gyakorlata, hogy a termelékenység emelése érdekében szükséges normaóra-megtakarításokat nem bontják fel a technológiai és normaosztályokra, hanem együttesen kötelezik őket a megtakarítás elérésére.

A premizálás rendszerének módosítása — amelyet ez év januárjától alkalmaznak —, új lehetőséget teremt az ösztönzés fokozására. Nagyobb a szabad keret, így szélesebb körben tűzhetők ki „testhezálló" feladatok. Az egész prémiumkeret a korábbinál 30%-kal nagyobb lehet, és ez lehetőséget nyújt fokozott differenciálásra. A differenciálás terén eddig nem jutottunk sokkal előbbre, kialakultak és hagyományosá váltak bizonyos prémiumarányok, vagy más szóval az egyenlősdi. Ha egy vállalat bizonyos csoportnak több prémiumot kívánt fizetni, egy másik csoportnál ezt meg kellett volna „takarítania", de ezt nem tette.

A prémiumokkal kapcsolatban fennáll viszont az a veszély, hogy a vállalatok csak a fix prémiumkeretet bontják le munkakörökre, a többit pedig majd év végén „elosztják". Ez nem jó módszer. Törekedni kell arra — esetleg részesedési kulcsok megjelölésével —, hogy a nyereségrészesedési napok számától függő prémiumrészre is tűzzenek ki feladatokat. Az új rendszer több lehetőséget biztosít a differenciáláshoz. Feltételezhető, hogy ezzel helyenként nem élnek majd, mert ez kényelmetlennek látszó feladat.

Az 1966. évi terv szerint február 1-vel közel két milliárd forint (a népgazdasági béralap kb. 2,5%-át) bérpolitikai intézkedést hajtunk végre. Az intézkedésekre a koncentrálás jellemző. Az említett összegből kb 900 ezer főnél, átlagosan 7—10%-os a bér- (jövedelem) emelés.

Az elmúlt évben jelentős átlagbér-tartalék képződött. A február 1-i intézkedéssel kapcsolatban helyes ezek egy részét összpontosítva felhasználni. Ugyanakkor ügyelni kell arra, hogy az év egésze folyamán az ösztönző, a teljesítménybérezés jó működtetéséhez szükséges átlagbértartalékok rendelkezésre álljanak. Gondoljunk arra, hogy néhány vállalatnál az elmúlt évben az átlagbér-

túllépés elkerülése érdekében az indokoltnál szélesebb körben alkalmaztak plafonos és degresszív bérezési formákat.

Az érdeklődés középpontjába került és egyre szélesebb vita alakul ki a gazdasági irányítás reformjáról. *Helyes az a törekvés, hogy bizonyos, a reform irányában ható intézkedéseket menet közben is be lehet vezetni.* Helytelenül jár el az a vezető, aki az új irányítási módszerek bevezetését, hatását várva nem él a ma még élő és ható módszerekkel és úgy gondolja, hogy az új irányítási módszer majd egyszerre megold minden gondot. Már most hangsúlyozni kell, hogy nincs és nem lesz olyan csodamódszer, amely a vezetők szubjektív adottságait, vezetői készségét helyettesíteni tudja. Sőt, a gazdaságirányítás tökéletesítése az eddigieknél is színvonalasabb vezetést kíván. Az 1966-os feladatok tehát igen sokoldalúak, és igényes vezetési színvonalat követelnek. A feladatok végrehajtását azonban annak tudatában kell végezni mindenkinek, hogy a dolgozók életkörülményeinek további javítása csakis a munka hatékonyságának növelésével valósítható meg.

Kahulics István,
a KB Államgazdasági Osztályának munkatársa

Napirenden

TOLNA MEGYÉBEN: a nőmozgalom

A bonyhádi járási párt-végrehajtóbizottság a járási nőtanács előterjesztésére megvitatta a Nőkongreszszus határozataiból következő feladatokat, s meghatározták: melyek a pártszervezetek feladatai *a nők között végzett politikai munkában.* A vb-ülést megelőzve ugyanerről tanácskoztak a párttitkári értekezleten, ahol megállapították, megnőtt a dolgozó nők jelentősége a termelőszövetkezetekben, ezért a politikai életben még fokozni kell a Nőtanács tevékenységét.

HEVES MEGYÉBEN: tsz-titkári tanfolyam

Egyhetes tanfolyamot tartott a Gyöngyösi járási Pártbizottság *a tsz-párttitkárok részére.* A tanfolyamon naponta több előadás hangzott el politikai és gazdasági kérdésekről, többek között a gazdasági mechanizmus reformjáról, az új ár- és bérrendszerről, a zárszámadási felkészülésről. A fontos tanácskozás előadói között ott voltak a járási tanács vezetői, s előadást tartott „Merre tart a világ mezőgazdasága?" címmel Tamás László, a megyei pártbizottság titkára.

Világnézeti nevelés

Veszprém megye felsőoktatási intézményeiben

A Veszprémi Vegyipari Egyetemen, a Keszthelyi Agrártudományi Főiskolán és a Keszthelyi Felsőfokú Mezőgazdasági Technikumban együttesen ma már több mint 2000 hallgatót képeznek nappali és levelező tagozaton és évente közel 400 felsőfokú szakembert bocsátanak a népgazdaság rendelkezésére.

Ezek az intézmények szakmai tevékenységük mellett a megye gazdasági, társadalmi és szellemi életében is egyre jelentősebb szerepet töltenek be.

A megyei felsőfokú oktatási intézményekben folyó nevelőmunka reális értékelésénél figyelembe kell vennünk mindenekelőtt azt, hogy a mai egyetemista korosztály a *II. világháború idején született*, nincsenek háborús emlékei, nincsenek közvetlen, személyes élményei a tőkés világ embertelenségéről. Az új világ megteremtésének harcairól, a belső élesebb osztályharcról legfeljebb csak rendezetlen gyermekkori emlékek maradtak benne. Az ellenforradalmat is kamaszfejjel élte át és annak főként az ifjúságot megtévesztő hazug jelszavai jutottak el hozzá. Igazán mély osztályélménye nincs. Számára mindez csak „tanult anyag", történelem. A kép teljességéhez hozzátartozik, hogy a hallgatóknak közel a fele (47,1%) *fizikai dolgozó gyermeke.*

Végrehajtó Bizottságunk elemző munkája során abból indult ki, amikor a megye felsőfokú oktatási intézményeiben folyó világnézeti nevelőmunkát értékelte, hogy a nevelés tudatos társadalmi tevékenység. Ezért nem lehet jelenlegi társadalmi fejlettségünk meghatározó szerepétől és az egész társadalom felelősségétől függetlenül vizsgálni. Ugyanakkor a VB elítélte az „amilyen a társadalom, olyan az ifjúság" — egyébként igaz megállapításnak — vulgarizált, leegyszerűsített értelmezését, amely szerint tehetetlenek vagyunk az ifjúságra gyakorolt különböző társadalmi hatásokkal szemben. Abból kiindulva, hogy a nevelés tudatos ráhatás, a VB hangsúlyozta az intézmények felelősségét a nevelésben, rámutatva, hogy a külső hatások közvetítésében, erősítésében vagy ellensúlyozásában elsődleges tennivalóik vannak.

A középiskolából még kiforratlan világnézettel és politikai magatartással érkezik a legtöbb fiatal. Az egyetemi évek alatt mindkét területen fejlődés következik be, bár ennek üteme a *lehetőségekhez* és az *igényekhez* viszonyítva nem kielégítő. Világnézetükben egyre több a marxista—leninista elem és többségük

nemcsak természetes közegként fogja fel az épülő szocializmust, hanem igenli azt. Politikailag egyáltalán nem közömbös, ez csak kis részükre vonatkozik, és még kevesebb közöttük a cinikus. Többségük élénken figyeli rendszerünk előrehaladását, érdeklődő, mindenre kíváncsi. Érteni akarja a belső összefüggéseket és nyíltan nyilvánítja a véleményét. Bírálatuk — még, ha időnként és esetenként tájékozatlanságról is tanúskodik —, de a rendszerünkhöz tartozó ember igényével hangzik el.

Ugyanakkor korántsem csak egyértelműen pozitív vonások jellemzik ezt az ifjúságot. A mi rendszerünkben nevelkedett fiatal számára nagy nehézséget jelent a viszonyítás, az összehasonlítás. A múltba — személyes élmény hiányában — nem tud és nem is szeret visszatekinteni. Elfogadja, amit arról tanult, de a megtett nagy út nem különösen lelkesíti. Helyesli, egyetért, méltányolja az eredményeket, de mivel nem küzdött meg értük, nem lelkesíti kellően az alkotás öröme. Előre akar nézni és valami magasabbhoz, elérendőhöz viszonyítani. Ez az egyoldalú összehasonlítási törekvés viszi tévesen a fejlett kapitalista országokhoz, vagy az „eszményi", idealizált szocializmussal való összevetéshez. Tartalmilag is nagyon leszűkítettek ezek az összehasonlítások, mert szinte kizárólag a technikai fejlettségre és az életszínvonal egyes elemeire vonatkoznak. Az irreálisan magasra állított mérce, az élettapasztalat hiánya és a szűk látókör miatt aztán gyakran helytelen következtetéseket vonnak le. Időnként türelmetlen, elégedetlen ez az ifjúság. A gondok, ellentmondások láttán könnyen elkeseredik, kiábrándult lesz és a bajokból csak kevesen vonják le azt a következtetést, hogy nekik is nagyobb erőfeszítéssel kell dolgozniok ma és holnap, hogy előrehaladásunk gyorsabb legyen.

Ezt jelzi egyben az is, hogy *éles kritikai érzékük* nem párosul mindig ezzel arányos *aktív cselekvőkészséggel.* A tennivalókat szinte kizárólag a felnőtt társadalomra, főleg a vezetőkre hárítják. Önmaguk helyét nem jelölik meg, nem is nagyon keresik ebben a munkában.

Közéleti aktivitásuk nem kap kellő erkölcsi bátorítást, mert nem sikerült még olyan közszellemet kialakítani, amely ezt az öntudatos, modern ember elismerésreméltó tulajdonságának tartaná. Ezért mondják többen azt, hogy „nem sikk a politizálás", ezért burkolóznak álobjektivitásba, az „előkelő szemlélő" köntösébe még olyanok is, akik szívük szerint nem ezt tennék.

Hivatástudatuk, munkaerkölcsük terén is nagyon összetett a kép. A középiskolából érkező diákok hivatástudata nagyon eltérő. Az elsőéveseknél sok még a naiv, ösztönös elem, az anyagi indíték. De még több bennük a várakozás, szorongás, a tudásszint különbségekből adódó hullámzó munkakedv. A későbbi évfolyamokon már nagyobb a differenciálódás. Egy részük nagyon tuda-

tosan és elmélyülten készül élethivatására. Közülük kerülnek ki a tudományos diákkörökben igényesen dolgozó, pályázatokban résztvevő, a szakma hazai és külföldi fejlődését élénken figyelő hallgatók. A nagy többség ekkor kezdi fontolgatni: mennyit lehet majd keresni, ezért mennyi munkát kell végezni, hogyan lehet majd együtt dolgozni a helyi vezetőkkel. Ez a reális szemléletmód önmagában nem rossz, kísérőjelenségei azonban kevésbé kedvezőek. Az alkotó munka pátoszát nem mindenki érzi át. Egyrészük a társadalomban betöltött szerepüket, felelősségüket lekicsinyli. Ez a réteg nem érzi tartozását a társadalomnak érte hozott áldozataiért. Elkényelmesednek, biztonságban érzik magukat, ők azok, akik nem tanulnak képességük arányában.

A küzdeni tudás hiánya, a középszerűség elfogadása, a munkaideálok elszürkülése nem ritka jelenség. Az is igaz viszont, hogy á fumigáló fölényeskedés néha csak álarc és mögötte a valóságban tiszta, józan gondolatok és magatartás rejtőzik, csak mintha szégyellnék kimutatni.

A gazdasági vezetők egybehangzóan hangsúlyozzák, hogy intézményeink alapos felkészültségű szakembereket bocsátanak ki, akik azonban jó ideig nem találják meg a kontaktust a gyakorlattal. Hiányosnak ítélik valóságismeretüket, munkaszervező és vezetőkészségüket, az emberekkel való bánnitudásukat. Ezt a fiatal szakemberek is elismerik.

Az igazsághoz tartozik az is — ha ellentmondásos is a fenti kép —, hogy *növekszik azoknak a fiataloknak a száma, akik az életbe kikerülve eljutnak a belső szükségletből fakadó társadalmilag hasznos alkotómunkához.*

Az ifjúság szocialista szellemű nevelésével kapcsolatban a végrehajtó bizottság különösen hangsúlyozta a *szocialista hazafiságra való nevelés* fokozottabb követelményét.

A kapitalizmusról általában torz képük van. Legtöbbször csak a fejlett tőkésországokat értik alatta és főként a technikai fejlettség, az autó és a diplomás emberek fizetése az, ami megragadja őket. Mint ismeretanyagot, tudják és felsorolják ennek a rendszernek hátrányait is és legtöbben őszintén vallják, hogy nem szeretnének ott élni. De amikor a termelés korszerűségéről, a műszaki színvonalról esik szó, megfeledkeznek annak társadalmi összefüggéseiről.

Hallgatóink politikai, világnézeti arculata nagyon összetett, tehát magán viseli a külső és belső nevelési tényezők ellentmondásos jegyeit. Jogosan állapította meg tehát a Végrehajtó Bizottság, hogy a felsőoktatási intézményeink világnézeti, politikai nevelésében *lassú az előrehaladás,* a *kommunista szakemberképzés* követelményének ma még csak hiányosan felelnek meg.

Mit kell tenni a nagyobb hatásfokú nevelőmunka érdekében?

Azt a szemléletet, hogy a felsőoktatási intézményeknek csak a tudományos munka és a képzés a feladatuk, némiképpen már sikerült áttörni. Intézményeink oktatókara — többségében egyetértéssel — tudomásul veszi, hogy a világnézeti nevelés is szükséges tevékenység. De még mindig tapasztalható az a helytelen felfogás, hogy a nevelés csak egyes tanszékek és szervek feladata, (Marxizmus—leninizmus tanszék, párt, KISZ) és nem egységesen az egész intézményé.

Jogos követelmény tehát, hogy uralkodóvá váljon az a szemlélet, miszerint *a felsőoktatási intézmény oktató-nevelő intézmény,* ahol az *oktató-nevelő és tudományos* munka szerves egységet képez, és személy szerint minden oktató feladata.

Az oktatói kar világnézeti, elméleti, politikai felkészültsége a meghatározó feltétele a hatékony nevelőmunkának. A három intézmény oktatóinak több mint 35%-a párttag. A politikai oktatásban, valamint a megye társadalmi, politikai közéletében való aktív részvételük kedvező. *Az oktatói közösség eszmei, politikai, pedagógiai egységének megteremtése azonban még előttünk álló — egyik legfontosabb — feladat.* Az oktatók egy része ma még nem kötelezte el magát az aktív kommunista szellemű neveléssel. Egy kisebb részük pedig ennek szükségességét is vitatja és személyes példájával éppen ellenkező irányú hatással van.

Az állami vezetés mindhárom intézményben tett már kezdeti lépéseket a *tudományos — oktató — nevelő munka* helyes összhangjának megteremtése érdekében, ezek azonban a nevelőmunka rangjának emelése szempontjából még erőtlenek. Hiányos az oktató-nevelő munka *rendszeres ellenőrzése és értékelése is.*

Kívánatos, hogy *az oktató-nevelő munka erkölcsi és anyagi megbecsülésének* formáit, eszközeit jobban bővítsük. Keressük a módját, hogy mind az oktatóknak, mind a hallgatóknak minél több közvetlen, társadalmi és politikai élményt nyújtsunk és ezáltal nagyobb valóságszemlélethez segítsük őket.

Hatékonyabban kell dolgozni az oktatók és hallgatók közötti szocialista viszony megteremtésén. A ma még mindkét felet kölcsönösen feszélyező arisztokratikus légkört fel kell hogy váltsa a bizalmon és tiszteleten alapuló szocialista viszony. Kívánatos, hogy a KISZ céljaival, tevékenységi formáival minden oktató közelebbről megismerkedjék.

A kollégiumi élet nevelési lehetőségeit az eddiginél sokkal jobban ki lehet használni. Az oktatók és hallgatók emberi, elvtársi közeledésének, kommunista közösséggé kovácsolásának ez is alkalmas fóruma.

Marxizmus—leninizmus tanszékeink a világnézeti, politikai nevelőmunka legfőbb bázisai. Ma már a hallgatók a marxizmus—

leninizmust a többi tárggyal egyenrangúnak, szakmájuk részének tekintik.

Nem problémamentes azonban az itt folyó munka sem. Nem mindig azonos eredményeket mutat fel az ismeretek oktatásában és a világnézet formálásában.

A hallgatók eligazodási készségének hiánya, az élet jelenségeinek helytelen értelmezése, a társadalmi törvények vulgarizáló felfogása a mai gyakorlati élettel való szorosabb kapcsolat megteremtésére figyelmeztet és a dialektikus gondolkodásmód fejlesztését sürgeti.

A KISZ-szervezetek taglétszáma 1960-hoz viszonyítva megkétszereződött. Ma a három intézményben együttesen a hallgatók 75%-a KISZ-tag. A mozgalomban sok *ambiciózus, lelkes fiatal* vált már politikailag érett emberré az elmúlt években. A KISZ-munkát segítő fiatal oktatók és hallgatók ma is az intézmények *legpozitívabb emberei.*

Gondjaink azonban itt is vannak: *a szervezet nem képvisel számarányával arányos erkölcsi, politikai erőt.* Közösségformáló ereje a kívánt szint alatt van. Ezért fordulhat elő időnként, hogy kisebb létszámú demoralizáló csoport adja meg a viták alaphangját, ők kezdeményeznek és sokszor az ő erősebb hangjuk, „érveik" megingatják a mi embereinket. A középiskolából érkező *KISZ vezetőségi tagok,* vagy az egyetemről kikerülők az esetek többségében „felszívódnak". Ennek a körülménynek tapasztalati anyagok alapján való gondos elemzése és a tennivalók kidolgozása fontos feladat.

A gyakorlatban a legtöbb fiatal szakembertől a társadalom jogosan elvárja a helyi ifjúsági mozgalom hatékony segítését. Erre való tekintettel az intézményi KISZ-munka mintegy mozgalmi vezetőképzésül is szolgálhatna.

Meg kell keresni a módját, hogy a *fizikai dolgozók gyermekei* tanulmányi munkájának hatékonyabb segítésével több idejüket és energiájukat szabadítsuk fel a mozgalmi munka számára.

A kollégiumot az *öntevékenységre* való nevelés eddiginél fontosabb fórumának kell tekinteni.

A KISZ legfontosabb feladatának a *mozgalom kommunista jellegének* erősítését tartjuk. Neveljenek a szó igaz értelmében ifjú kommunistákat.

Az intézményi pártszervezetek a párt politikájának legkövetkezetesebb és legáldozatkészebb képviselői. Sajátos körülményeiknek megfelelően kezdeményező, mozgósító munkájuk kiterjed az egész intézeti életre.

A pártépítés munkája az oktatók, kutatók és egyéb dolgozók körében általában kielégítően, sőt helyenként nagyon kedvezően alakul, viszont a hallgatóknál már nem megfelelő.

A párttag hallgatókkal való foglalkozás a jelenleginél nagyobb gondot igényel pártszervezeteinktől. Növelné a hallgatói pártalapszerv erejét, ha esetenként ők tartanának tájékoztatót társaiknak, ha akciókat kezdeményeznének stb. Ehhez viszont fel kell készíteni őket.

Vezetőségi üléseken és taggyűléseken általában a leglényegesebb kérdések kerülnek megvitatásra. Örvendetesen nagyszámú nevelési téma kerül napirendre. Ezen az úton kell továbbhaladni.

Szükségesnek látszik kidolgozni a *Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemet* végzett oktatók politikai, világnézeti továbbképzésének formáit, lehetőségeit. Hatékonyabban munkálkodjanak alapszerveink az *egészséges kritikai légkör* kialakításán. Meg kell szabadítanunk az indokolatlan érzékenykedéstől, a sértődékenységtől, az udvariasság látszatába burkolózó kritikátlanságtól, a különvélemény elhallgatásától, a hibák elkendőzésétől az egyént is, a közösséget is.

Pártszervezeteink következetes, elvhű, *a dolgozók megbecsülését és érzelmi ragaszkodását kivívó munkájában* látja a VB az egyik legfőbb biztosítékát annak, hogy intézményeink az előttük álló nagy feladatokat sikeresen megoldják.

Óva intett a végrehajtó bizottság attól, hogy amit hibaként ítélünk az ifjúságnál, ne kövessük el mi magunk sem! Mérni, viszonyítani reálisan kell! Ebben a megtett útnak és az elérendő célnak megfelelő arányban kell helyet kapnia.

Horváth Ottóné,
az MSZMP Veszprém megyei Bizottságának
köznevelési felelőse

Napirenden

HAJDÚ-BIHAR MEGYÉBEN: a szolgáltatás

A megyei párt-végrehajtóbizottság értékelte a lakosságot érintő szolgáltató ipar tevékenységét. Megállapították, hogy javult az ipari vállalatok, ktsz-ek szolgáltató tevékenysége: 1965-ben több mint 250 millió forint értékű munkát végeztek. A megyében 10 szolgáltató ház épült. *A szolgáltatás fejlesztésében* viszont még sok a tennivaló.

A városok — köztük Debrecen — külterületei és számos község még a legfontosabb szolgáltatási ágakban (fodrász, szabó, cipész) sincsenek megfelelően ellátva, a községfejlesztési alapból nem segítik megfelelően a ktsz-ek fejlesztését. Sokszor nem megfelelő a szolgáltatások ára, gondot okoz a szakmunkás-utánpótlás. Különösen az egyre szaporodó elektromos háztartási gépek javítása okoz nehézséget, kevés a hozzáértő szakember.

A határozat többek között felhívja az illetékes szervek figyelmét, foglalkozzanak az ismert problémákkal, létesítsenek gyorsabb ütemben szolgáltató helyiségeket. A községi pártszervezetek tekintsék fontos feladatuknak, hogy mindenütt növekedjék a lakosság szolgáltatási igényeinek kielégítése.

Az éves terv és az agitációs tömegmunka

Bács-Kiskun megyei feladatok

Az 1966-os terv főbb számai és az ezzel kapcsolatos feladatok együtt jelentek meg a lakosság széles rétegeit érintő intézkedésekkel. Az ár- és bérintézkedések a lakosság keresetét és az életszínvonal alakulását közvetlenül érintik, emiatt a közvélemény figyelme egy időre elterelődött a népgazdasági tervről.

Megyénkben a lakosság egyes rétegei különbözőképpen fogadták a határozatot. A parasztság többsége érthetően örömmel fogadta a bejelentett intézkedéseket. Sokfelől elhangzott olyan vélemény: érdemes lesz hizlalni, szarvasmarhát tenyészteni, kifizetődőbb lesz a búzatermesztés stb. A munkások és az alkalmazottak már nem ilyen egyértelműen reagáltak a határozatra. Legtöbben a hús- és a tüzelőárak emelését sérelmezték. Zavart okozott az emberek körében az, hogy részleteiben nem ismerték az intézkedéseket, ezért sokféle találgatás és rémhír is napvilágot látott. Az értelmiségiek köréből több olyan vélemény hangzott el: „Amit a bérek növeléséből esetleg kapunk, kevesebb lesz, mint amit a másik oldalon elveszítünk."

Az elmondottakon túl ugyanakkor sok jogos bírálat és észrevétel is elhangzott az országos és helyi hibák, a pazarlások, a népi vagyon hűtlen kezelése ellen, illetve a gazdasági vezetés megjavítása érdekében. Egy időre az ellenség is aktívabbá vált, sok volt a rémhír és az ellenség terjesztette azt a tévhitet, hogy még újabb megszorítások is lesznek. Az ellenséges rádióadások iránt is megnőtt a figyelem.

A megtartott megyei pártaktíván és az ezt követő taggyűléseken a párttagság tudomásul vette a bejelentett intézkedéseket, de kellő megértés érthetően itt még nem alakult ki. Nehezítette a helyzetet az is, hogy a helyi vezetők közül többen maguk sem értették a határozat lényegét, nem mindenütt foglaltak egyértelműen állást a határozat mellett, s meggyőződés nélkül érveltek a kételyek eloszlatása érdekében.

A párt és az állam vezetőinek nyilatkozatai, a sajtóban megjelent cikkek után csökkent a nyugtalanság. A megye közvéleményében ma már sokkal több a józan hang, a helyzetet reálisan szemlélő és értékelő nézet.

Ennek egyik előidézője az is, hogy a megyei, járási és városi vezetőszervek a meglevő feladatok szervezésére és végrehajtására mozgósítják erőiket (éves tervek, zárszámadások stb.).

Az ár- és bérintézkedések nagy része február 1-ével hatályba lépett, ma már mindenki kiszámíthatja, hogyan fog élni 1966-ban. A politikai munkást azonban az is foglalkoztatja: hogyan dolgozzunk? Ezért a következő időben fokoznunk kell az agitációs és propagandamunkát, el kell érnünk azt, hogy mi befolyásoljuk és alakítsuk a tömegek hangulatát. A lezajlott viták egyoldalúságát megszüntetve arra kell törekedni, hogy a megye párttagságának és egész lakosságának figyelmét népgazdasági terveinkre, napjaink kül- és belpolitikai eseményeire irányítsuk. Agitációnkban és propagandánkban így nagyobb helyet kaphat az eddigi eredményeink megbecsülése, és a feladatok végrehajtása, mindez pedig fokozza a párt politikája iránti bizalmat.

Agitációnkban többet kell foglalkoznunk országos és megyei eredményeinkkel. Elsősorban abból indulunk ki, hogy a munkáshatalom az országban szilárd, a párt Központi Bizottsága egységes, az ország nemzetközi tekintélye az elmúlt években tovább nőtt. A mezőgazdaság átszervezésével hatalmas társadalmi és gazdasági feladatokat oldottunk meg, s további nagy fejlődésnek raktuk le az alapját.

Bár előrejutásunkat jelentős károk és nehézségek akadályozták — ezeket nem szabad elhallgatni (árvíz, állatbetegségek) — terveinket teljesítettük.

A második ötéves terv időszakában Bács-Kiskun megye alacsony szintről indult el s ezért a tervidőszak végére eredményei jóval felülmúlták az országos fejlődés átlagát. Nagyfokú a községek fejlődése, a kulturális élet gazdagodása stb. Mintegy 53 ezer katasztrális hold nagyüzemű szőlő- és gyümölcstelepítéssel, 40 ezer katasztrális hold öntözéssel jelentősen megváltoztattuk a megye termelésének jellegét. Előbbre jutottunk a termelőszövetkezetek megszilárdításában. A mezőgazdasági termelés 27,2 százalékkal, a termékek felvásárlása 35,4 százalékkal növekedett.

Mindez bizonyítja, hogy a mezőgazdaság fejlesztésére fordított anyagi eszközök gyümölcsözőek és egész népünk érdekét szolgálják.

Jelentősen előrehaladtunk megyénkben az iparosítással. Növeltük a keresők arányát; 16 ezer fővel (55 százalékkal) nőtt az iparban foglalkoztatottak száma s az ipari termelés csaknem kétszeresére emelkedett. Az élelmiszeripar mellett új iparágak, gép-

ipar, elektromos berendezések, fa- és műanyagfeldolgozó ipar bázisát teremtettük meg. A lakosság szükségleteit kielégítő helyi ipar fejlődésében is az elsők között vagyunk az ország megyéi között.

Növekedett a megyében a lakosság életszínvonala, megnőtt a kereskedelmi forgalom, a betétállomány közel ötszörösére emelkedett. Javultak a dolgozók egészségügyi körülményei, fejlődött a közoktatás stb. Nemcsak hiba, de bűn lenne hallgatni ezekről, hiszen ezáltal a vezetők és a tömegek erőfeszítését, lelkesedését és hatalmas energiáját becsülnénk le. Növelni kell a végzett munka iránti megbecsülést, ugyanakkor szólni kell agitációnkban az elkövetett hibákról, fogyatékosságokról is, melyeket meg kell szüntetnünk.

A politikai munka, az agitáció középpontjába az 1966. évi országos és megyei termelési feladatokat kell állítanunk. Ismertek a KB által elfogadott főbb irányelvek. Ezek szerint a nemzeti jövedelem 4 százalékos, az ipari termelés 4—6 százalékos és a mezőgazdasági termelés 4—5 százalékos növelését kell biztosítani. A növekedés üteme a megye fejlesztésében is hasonló.

Az iparban továbbra is a Központi Bizottság 1964 decemberi határozatának megvalósítása a fő feladat. (Csak mellékesen jegyzem meg: ha alaposabban feldolgoztuk volna ennek a határozatnak közgazdasági következtetéseit, nem érte volna váratlanul a közvéleményt az 1965 decemberi KB-határozat.) A tervek végrehajtásában a minőségi mutatók teljesítésére, a termelési tartalékok felmérésére s jobb kihasználására kell a fő figyelmet fordítanunk. Az 1966-os terv 6,1 százalékos termelésnövekedését elsősorban a termelékenység növelésével kell elérnünk. Ez megköveteli a gazdasági vezetés színvonalának emelését, az ütemes és tervszerű munkát. Idén több üzemünkben igen jelentős összegek felhasználásával hozzáfognak a tervezett rekonstrukciók megvalósításához. Ezek nagy próbatétel elé állítják a műszaki és gazdasági vezetőket. Arra kell a figyelmet irányítani, hogy minél kevesebb legyen a kiesés a termelésben s a felújítási munkák idején fokozottabb figyelmet fordítsanak a szervezettségre, kooperációra stb. Gondoskodnunk kell arról, hogy egyes üzemeink több segítséget adjanak a szocialista mezőgazdaságnak, jobban szolgálják ki a tárolás, a feldolgozás, a hasznosítás gondjaival gyakorta küszködő gazdaságokat.

A mezőgazdaságban a nagyüzemek komplex fejlesztését kell elősegítenünk és a termelőszövetkezetek további megszilárdítása érdekében újabb lépéseket kell tennünk a belterjes gazdálkodás felé. A központi szervek által kilátásba helyezett új zöldségtermelő területek létesítése, a járulékos beruházások megvalósítása, az állatállomány fejlesztése és egyéb, a megyei pártbizottság

által kitűzött cél megvalósítása nagyfokú kezdeményezést követel meg a mezőgazdaság vezetőitől és dolgozóitól.

A parasztságot érintő intézkedések eredményeként jobb és szervezettebb munkával már 1966-ban nagyobb mennyiségű és jobb minőségű árut kell adni a népgazdaságnak. Ugyanakkor el kell érnünk a mezőgazdaságban azt, hogy a termelés növekedését ne csak beruházásból akarják biztosítani, hanem megfelelő súlyt kapjon az öntevékenység, a fokozott munkafegyelem.

A vezetésben kialakított jó módszerek például már egy gazdasági évben is jelentős eredményeket hozhatnak.

A gazdasági mechanizmus javítására hozott intézkedések máris jelentős változást követelnek a politikai és gazdasági vezetés eddigi módszereiben. Az üzemek vezetői kevesebb központi mutatót, több önállóságot kapnak termelési feladataik elvégzéséhez. Önállóbb a létszám- és bérgazdálkodás, változik a nyereségrészesedés és prémiumrendszer stb. Általában szükséges, hogy a helyes közgazdasági szemlélet kialakuljon és megerősödjön, dolgozóink megismerjék a párt és a kormány elgondolásait.

A pártapparátus, az állami és gazdasági vezetők számára vitákat és megbeszéléseket szervezünk, melyeken igyekszünk tisztázni és eloszlatni a még esetleg meglevő kételyeket. Előkészítjük a műszakiakkal, a kiváló dolgozókkal, a szocialista brigádvezetőkkel a közös tanácskozásokat; nagy gondot kívánunk fordítani a termelési értekezletekre. Agitációs és propagandamunkánkban ismertetjük az olyan fogalmakat, mint piac, ár, nyereség stb. és ezek szerepét a szocialista termelési viszonyok között. Agitációs munkánk egyik fő feladata napjainkban és a közeljövőben a korábban kialakult helytelen nézetek eloszlatása, az ár- és bérintézkedések megértetése és elfogadtatása, — bár ezek Bács-Kiskun megyében a bérből és fizetésből élőket kevésbé érintik. Dolgozóink háromnegyedrésze kétezer forint alatt keres, de velük és városaink lakosságával is meg kell értetnünk azt a szocialista elvet, hogy ki-ki jövedelme szerint vállaljon magára a társadalom közös gondjaiból. Ugyanakkor azt az elvet is, hogy a párthatározatot követő jó munka előbb-utóbb mindenki számára gyümölcsözni fog.

E határozat közgazdasági indoklására főképpen az alábbi érveket használjuk fel: az intézkedések elsősorban a mezőgazdaság továbbfejlesztését és rentabilitását segítik elő. Közismert, hogy árrendszerünk akkor alakult ki, amikor a mezőgazdaságban még a kisüzem volt döntő többségben. Az is tudott, hogy egyes ágakban a felvásárlási árak nem fedezték a ráfordítási költsége-

ket. A kiesést az állami dotálás bonyolult rendszerével pótoltuk. Ha az intézkedések tovább késtek volna, a termelési érdekeltség csökkenésén túl jelentős kára származott volna belőle a népgazdaságnak. Ugyanakkor az állam még ma is biztosítja az alapvető élelmiszerek dotálását, hiszen például a városokban 3 forintért árult tej felvásárlási ára 3 forintnál magasabb.

Csak a népgazdaság mindkét fő ágának egységes fejlesztése alapján haladhatunk előre. Elmaradott mezőgazdaság mellett iparosítani sem lehet. Helyes árpolitikával, a paraszti életszínvonal növelésével meg kell oldani a falu problémáját; csökkenteni a falusi fiatalság nagyfokú elvándorlását, biztosítani a mezőgazdaság rentabilitását. A mezőgazdaság fejlesztését a külkereskedelem érdekei is megkövetelik. A határozat után érzékelhetőbb a mezőgazdaság szerepe a népgazdaság egészében. A mezőgazdaság 35 százalékkal járul hozzá a nemzeti jövedelemhez, s a nyugatra irányuló exportnak csaknem fele mezőgazdasági termék. Mezőgazdasági jellegű megyénkben ennek az érvnek még sajátos, a helyi büszkeséget is növelő jelentősége van. A magyar mezőgazdaság versenyképes a nyugattal, arra kell tehát törekedni, hogy helyes és ösztönző árpolitika felhasználásával az egész mezőgazdaság komplex, korszerű fejlesztését elősegítsük.

További célunk az, hogy a fogyasztás szerkezetén változtassunk: az élelmiszerfogyasztás ne nőjön mértéktelenül, a belső piac vegyen fel több iparcikket, tehát a vásárlóerő nagyobb részét az iparcikkek felé tereljük. Bács-Kiskun megyében jelenleg kétszer annyit fordítanak élelmicikkekre, mint a kulturáltabb életet jelentő iparcikkekre.

Törekednünk kell arra, hogy a lakosság megértse a határozat lényegét. Különösen fontos annak világos ismerete, hogy az ár- és bérrendszerben történő változások a népgazdaság fejlődésének ütemét fokozzák s ezzel az életszínvonal gyorsabb emelkedésének vetik meg az alapját. A hozott intézkedéseken túl nincs szándékában a párt- és államvezetésnek például a kenyér, a cukor, vagy más cikkek árának felemelése.

Az elmúlt hetekben sikerült eloszlatni azt a nézetet, hogy az intézkedések bevezetése rossz időpontban történt: dolgozóink megértették, hogy az intézkedésre érett problémák az elmúlt tíz—tizenöt évben halmozódtak fel. A párt Központi Bizottságának álláspontja szerint vezetési rendszerünknek azt a célt kell szolgálnia, hogy elősegítse a termelőerők további növelését és az egész nép életszínvonalának feilődését. Az árak és bérek kialakításában s az élet minden területén az elavult, a fejlődést gátló

módszereket fel kell cserélni hatékonyabb, a fejlődést gyorsabban előbbre vivő gazdasági intézkedésekkel. Másrészt, mivel az új esztendővel egyben új ötéves tervünket kezdjük el, az intézkedések hatálybalépése napjainkban a legidőszerűbb.

A városokban, üzemekben mutatkozó parasztellenes nézeteket a parasztság jelenlegi életkörülményeinek, a mezőgazdaság népgazdasági szerepének bemutatásával kívánjuk szétoszlatni. Megyénkben, ahol évről évre komoly erőfeszítéseket teszünk a tanyai életforma felszámolására, nem kell különösebben hangsúlyozni, hogy mit jelent a munkás-paraszt szövetség erősítése, a két alapvető osztály életkörülményeinek egymáshoz közelítése. A mezőgazdasági termelés fejlesztése nélkül a bérből és fizetésből élők életszínvonalát sem lehet tartósan növelni. Éppen ezért a párt a decemberi határozat kidolgozásánál össznépi érdekből indult ki.

A kibővített megyei párt-végrehajtóbizottsági ülés január 11-én alapos vita után úgy döntött, hogy ezeket a gondolatokat kell felhasználnunk az 1965 decemberi határozat ismertetésére, és az új esztendő népgazdasági tervének politikai tömegmunkájában. Ezeket a gondolatokat építik be munkájukba a pártapparátus osztályai (nemcsak a művelődési és propaganda osztály!), ennek értelmében láttak munkához a járások, vitatkoztak a pártalapszervezetek. Célunk és elhatározásunk az, hogy a gazdasági intézkedések politikai összefüggéseit magyarázzák a párt- és mozgalmi szervek, a gazdasági beosztásban levő kommunisták, ezzel foglalkozzanak a tanácsok, a szakszervezetek, az ifjú kommunisták, a népfront és a TIT, az országgyűlési képviselők. Mindez együtt biztosíthatja, hogy a Bács-Kiskun megyei lakosság megfelelően felkészülve lásson hozzá az 1966-os népgazdasági terv. harmadik ötéves tervünk első évi célkitűzéseinek megvalósításához.

Borsodi György,
a Bács-Kiskun megyei
párt-végrehajtóbizottság titkára

Napirenden

VAS MEGYÉBEN: a tag- és tagjelöltfelvétel

A szombathelyi városi pártbizottság végrehajtó-bizottsága értékelte a *tag- és tagjelöltfelvétel* elmúlt évi eredményeit. Tavaly a városi pártszervezetekben csaknem 250 dolgozóval erősödtek a párt sorai. A tagjelöltek közül csaknem százan a szakszervezeti mozgalomban, ugyan csak ennyien a KISZ-szervezetekben és más tömegszervezetekben tevékenykedtek korábban. Az előző évhez viszonyítva kisebb mértékben csökkent a felvett nők aránya, s a 30 éven aluliak száma. Kisebb a fejlődés a városhoz tartozó tsz-pártszervezetekben is. A vb-ülés az új esztendő első eredményeként megerősítette 14 tagjelölt és 17 párttag felvételét a kommunisták soraiba.

A propagandisták munkájához

KONZULTÁCIÓ

TERMELÉS
ELOSZTÁS
FELHASZNÁLÁS
FOGYASZTÁS

A gazdasági kérdések helyes vizsgálata szükségessé teszi, hogy a pártmunkások megismerkedjenek az alapvető közgazdasági problémákkal. Az alaposabb közgazdasági ismeretek szükségessége összefügg azzal is, hogy az új gazdaságirányítási rendszerben — mint Nyers elvtárs mondta a KB 1965 novemberi ülésén — „a dolgozók közelebb kerülnek az ügyek valóságos intézéséhez, nagyobb betekintésük lesz a lehetőségek mérlegelésébe, az eredmény vagy az eredménytelenség okainak megállapításába". Fontos tehát, hogy a dolgozók ismerjék az újratermelési folyamat legfőbb kategóriáit és azok összefüggéseit.

A termelést a fogyasztással kölcsönösen sok szál köti össze. A termelés meghatározza a fogyasztást, a fogyasztás visszahat a termelésre. A termelés maga is fogyasztás és a fogyasztás is termelés. Mindezeket az összefüggéseket behatoan elemzi *Marx* a *„Bevezetés a politikai gazdaságtan bírálatához"* című tanulmányában. (Marx—Engels Művei. 13. kötet.) Most csak néhány, a gyakorlatban és az oktatásban is gyakran szereplő kérdésre térünk ki.

Hogyan határozza meg a termelés a fogyasztást?

A fogyasztás nagysága, szerkezete, növekedése függ a termelés nagyságától, szerkezetétől és növekedési ütemétől. Ez egyszerűnek látszik, de gyakorlatilag sok nehézség merül fel. Népgazdaságunkban 1964-ben 440 milliárd Ft volt a társadalmi összes termék, vagyis a megtermelt termékek és végzett szolgáltatások értéke és 128 milliárd forintot fogyasztott a lakosság. Ezt a nagy eltérést több tényező okozza. Mindenekelőtt az előállított termékek és szolgáltatások jelentős részét arra kell fordítani, hogy pótolják az elhasználódott termelési eszközöket, a nyersanyagot,

az energiát, a gépeket és épületeket stb. 1964-ben 268 milliárd Ft volt ez a pótlási alap, vagyis a társadalmi összterméknek 60,9%-a. A pótlási alap felhasználását *termelő fogyasztásnak nevezzük.* Természetesen a pótlási alapra szükség van, de nagyobb fogyasztási szükségletet lehet kielégíteni akkor, ha a pótlási alap csökken. Más szocialista országokban azonos termeléssel nagyobb fogyasztást tudnak biztosítani, mert kisebb a társadalmi össztermékből a pótlási alap aránya. Ha a társadalmi össztermékből levonjuk a pótlási alapot, akkor megkapjuk a *nemzeti jövedelmet,* ami 1964-ben 172 milliárd forint volt. Fontos feladat tehát, hogy az anyagköltségek és az amortizáció csökkentésével, az állóalapok jobb kihasználásával csökkentsük a pótlási alap arányát.

A termelés nagysága mellett *a szükségletek kielégítésében fontos szerepe van az előállított termékek minőségének és használati érték szerinti összetételének.* Az elmúlt években gyorsabban nőttek a készletek, mivel a termelés nem igazodott a szükségletekhez. Ezek a felhalmozódott anyagok (gépek, fogyasztási cikkek stb.) tehát hosszabb-rövidebb ideig felhasználatlanok, sőt jelentős részük később is csak veszteséggel használható fel. Ez pedig azt jelenti, hogy csökken az az alap is, ami a lakosság személyes szükségleteinek kielégítésére szolgál. Ezért hangsúlyozza a párt és a kormány, hogy *csak olyan termékeket szabad gyártani, ami iránt szükséglet mutatkozik belföldön vagy külföldön.* A szükséglet szerinti termelés biztosítása az új gazdaságirányítási rendszer egyik alapvető követelménye.

Különbséget kell tennünk az *előállított* termékek és a *felhasználható* termékek mennyisége között nemcsak a termékek felhasználhatósága alapján, hanem abból a szempontból is, mivel *a termékek egy része külföldi felhasználásra kerül.* Egyrészt törlesztenünk kell adósságainkat, másrészt internacionalista kötelességünk hitelekkel és más módon is segíteni olyan baráti országokat, mint például a harcoló Vietnami Demokratikus Köztársaság. Végül az exporttermelés hiányosságai miatt a külkereskedelemben is vannak veszteségeink. Igaz, hogy a fennálló árrendszer torzításai nagyobbnak mutatják ezeket a veszteségeket, mint ami a valóság. 1964-ben a belföldön felhasználható nemzeti jövedelem 6,4%-kal csökkent a külkereskedelem negatív egyenlege miatt. Rendkívül fontos tehát, hogy fokozzuk erőfeszítéseinket az exporttermelés megfelelő minőségének és gazdaságosságának biztosítására.

Természetesen a *nemzeti jövedelem* egészét nem lehet elfogyasztani, *egy részét felhalmozásra kell fordítani.* 1964-ben 44 milliárd forintot halmoztunk fel, a nemzeti jövedelem több mint egynegyedét. (A fogyasztás-felhalmozás arányával a következő fejezet foglalkozik részletesebben.)

Termelés és életszínvonal

A termelés növekedése és a fogyasztás növekedése között közvetlen a kapcsolat. Azonban az előzőekből is kiderül, hogy a termelés növekedése csak akkor szolgálja eredményesen a lakosság személyes fogyasztásának emelkedését, ha fokozódik a termelés hatékonysága is. Az alapvető tehát az, hogyan tudjuk a nemzeti jövedelmet növelni. 1949—1964 között a nemzeti jövedelem 2,75-szeresére nőtt, a lakosság fogyasztási alapja pedig 2,5-szörösére. 1961—64 között a nemzeti jövedelem 23%-kal, a fogyasztási alap pedig 18,5%-kal emelkedett. Ez évben a nemzeti jövedelem 4%-os növekedését tervezzük, s ezzel párhuzamosan a reáljövedelmek 3,5%-kal emelkednek. Van tehát eltérés a nemzeti jövedelem és a fogyasztás növekedése között. Ezt korábban indokolta az, hogy emeltük a felhalmozás arányát. Jelenleg azonban elsősorban a termelés hatékonyságában és strukturális problémákban kell keresnünk a lemaradás okait.

A termelés és fogyasztás kapcsolatában fontos, hogy *a fogyasztás kiszélesedése piacot teremt a termelés számára* és lehetővé teszi a termelés felfutását. Ez a szocializmusban általában természetes, de bizonyos termékeknél, különösen az új cikkeknél átmenetileg problematikus lehet (az újtól való idegenkedés stb.).

A termelés alapja a fogyasztásnak is, ezen keresztül az életszínvonalnak is. Mi az életszínvonal és a termelés kapcsolata? Mindenekelőtt látnunk kell, hogy bár az anyagi javak és szolgáltatások fogyasztása az életszínvonal döntő tényezője, de nem azonos azzal. Az életszínvonal magába foglalja azokat a tényezőket is, amelyek a fogyasztáson kívül befolyásolják a dolgozók életfeltételeit. Ilyen tényezők a következők: *a munkaidő, illetve a dolgozók szabad idejének hossza.* Ide tartozik a nyugdíjkorhatár is. A reáljövedelem nagysága mellett fontos a dolgozó számára, hogy mennyi ideig kell azért dolgozni naponta is és egész életében is. Az 55—60 éves nyugdíjkorhatár szintén életszínvonalat meghatározó tényező, hiszen az államnak kell gondoskodnia a nyugdíjasokról. Jelenleg több mint egymillió ember kap nyugdíjat. Fontos tényező *a munkakörülmények állapota, a munka intenzitása.* Más a dolgozók élete, ha egészséges, kellemes munkahelyen dolgoznak, normális munkatempóban és más, ha rossz körülmények között, egyenetlen tempóban, a munkahiány és a rohammunka váltogatja egymást. Nagymértékben befolyásolja a dolgozók életfeltételeit az *egészségügyi és a kulturális ellátottság színvonala.* Ezen a területen hazánk a világ fejlett országainak élvonalában van. Az életszínvonal fogalomkörébe tartoznak még a *lakás- és kommunális ellátási viszonyok, a közlekedési viszonyok.* Ezeknek a fontossága nyilvánvaló. Az életszínvonal meghatározásánál még sok körülményt figyelembe kell venni: az áru-

ellátás színvonalát, létbiztonságot, politikai jogokat és gyakorlásuk lehetőségét és még sok mást. Itt most csak szorosabban gazdasági tényezőket vettünk szemügyre.

Az életszínvonal és a termelés összefüggéseit vizsgálva közvetlenül szemünkbe ötlik, hogy *az életszínvonal nemcsak a jelen termelésétől, hanem az elmúlt időszakok termelésétől és fogyasztásától is függ,* vagyis függ attól, hogy milyen a felhalmozott fogyasztás, a nemzeti vagyon. Ha egy adott ország vagy egy dolgozó életszínvonalát vizsgáljuk a termeléshez viszonyítva és összehasonlítjuk más országokéval, a nemzeti vagyonról nem szabad megfeledkezni. Hazánkban például hosszú idő óta a legnagyobb probléma a lakáskérdés. Ennek sok oka van, de alapvető az, hogy a felszabadulás előtt nagyon kevés és jó lakást építettek és a háború szörnyű pusztítást végzett. Hasonló a helyzet útjainkkal, a közművekkel is. A nemzeti vagyon tekintélyes része a lakosság kezén halmozódik fel. A lakberendezés, a háztartás gépesítése, házi könyvtárak, rádió, televízió, autó olyan fogyasztási cikkek, amelyek idők során halmozódnak fel a családokban. Sok dolgozó úgy érzi — amit sokszor el is mondanak —, hogy csökkent az életszínvonala, mert fizetni kell a TV-részletet, vagy a szövetkezeti lakók a hiteltörlesztést. Több az áramfogyasztás is és mindezek következtében viszonylag kevesebb jut ruhára, élelmiszerre, kulturális célokra stb. Természetesen lehetséges, hogy egyes dolgozók életszínvonala átmenetileg vagy tartósabban is (kiesés a munkából, családszaporulat, baleset stb. következtében) csökken, de ez a felhalmozás nem életszínvonalcsökkenés, hanem *fogyasztási struktúraváltozás.* Kétségtelen, hogy a jelen családalapító generációja fokozottan viseli ennek a felhalmozásnak a terheit, ami a következő generáció életszínvonalához kedvező alapot teremt.

Nemcsak a fogyasztás, hanem *a felhalmozás is közvetlenül vagy közvetve az életszínvonal növelését szolgálja.* Nemcsak arról van szó, hogy a termelő felhalmozás nagyobb termelést biztosít és ez lehetővé teszi az életszínvonal emelését, hanem a felhalmozásból egy jelentős részt nem-termelő beruházásokra is fordítunk. Lakásokat, iskolákat, művelődési házakat, kórházakat, üdülőket építünk, amelyek közvetlenül a lakosság életfeltételeit javítják. Ugyanakkor a termelő beruházások is szolgálják közvetlenül az életszínvonal-növekedést, hiszen általuk könnyebb lesz a munka, kedvezőbbek lesznek a munkakörülmények. Ezért nem csak a fogyasztási alaptól és a nemzeti vagyon nagyságától függ az életszínvonal, hanem kapcsolatban van a felhalmozási alappal is.

Bár a termelés alapvetően meghatározza az életszínvonalat, *az életszínvonal is visszahat a termelésre, elősegíti vagy egyes összefüggésekben gátolja fejlődését.* A megfelelő színvonalú táplálkozás, a megbetegedések csökkenése, a kultúrszínvonal emelke-

dése, a közlekedés korszerűsítése, a jobb munkakörülmények lehetővé teszik a dolgozók képességeinek hatékonyabb kifejtését, a munkakiesések csökkenését.

A felhalmozás és a fogyasztás aránya

A felhalmozás és a fogyasztás aránya a szocialista termelés egyik legfontosabb összefüggése. A fogyasztás a lakosság személyes szüségleteinek kielégítése és ennek forrása a nemzeti jövedelem fogyasztási alapja. *A felhalmozási alap több célt szolgál:* egyrészt ebből fedezik a termelő állóalapok bővítésének nagy részét, másrészt a nem termelői állóalapok (kórházak, iskolák, lakások stb.) bővítését és végül ebből képeznek tartalékokat, ami nélkül egyetlen modern gazdaság sem létezhet. A tartalékok szolgálnak természeti csapások okozta károk pótlására, a termelés zavaraiból eredő kiesések fedezésére és természetesen honvédelmi célokra is.

A felhalmozás és fogyasztás arányát önmagában és minden időre nem határozza meg valamilyen gazdasági törvény. A mindenkori arányt a szocializmus több gazdasági törvényének együttes hatása, egyéb népgazdasági arányok és gazdaságpolitikai tényezők is befolyásolják. Közgazdaságilag a felhalmozási és fogyasztási alapnak is van felső és alsó határa. Növelni lehet a felhalmozási alap arányát addig a határig, amíg az nem teszi lehetetlenné az egy főre eső fogyasztás, illetve a reáljövedelem minimális növekedését. Ha például a nemzeti jövedelem egyik évről a másikra 10 százalékkal emelkedik (100-ról 110-re) és a felhalmozási alap arányát 20%-ról 35%-ra emelik, akkor a fogyasztási alap abszolút mértékben is csökken (80-ról 71,5-re). Hasonló volt a helyzet 1951-ben, amikor a felhalmozás aránya a nemzeti jövedelemben 34% körül alakult. A felhalmozásnak van alsó határa is. Bár ezt számokban kifejezni nehéz, de nyilvánvaló, hogy ha évről évre csökken a felhalmozás volumene, ez a termelés növekedési ütemének csökkenését, végső soron stagnálását eredményezheti, vagyis az életszínvonal csökkenése következik be. Általában helyes tehát, ha a felhalmozási alap is évről évre nő. 1957 volt az az év, amikor a felhalmozási alap minimálisra, 17,2%-ra csökkent, s ezen belül az ellenforradalom okozta gazdasági károk miatt csak 8,2% szolgálta az állóalap növelését. Ez kihatott a későbbi évek növekedési ütemére is és évek múltán tudtunk csak elérni egy egészségesebb felhalmozási arányt. 1964-ben a nemzeti jövedelem 25,4%-át halmoztuk fel és 18,2% volt az állóalap-növelést szolgáló nemzeti jövedelemrész.

Az 1961—64-es években jelentős eltolódás következett be a felhalmozási alap javára. A nemzeti jövedelem 23%-kal emelkedett, a felhalmozási alap 38,3%-kal, a fogyasztási alap 18,5%-kal.

Ezt indokolta a beruházások kiszélesítése mellett a honvédelem megerősítése, kölcsönök nyújtása és törlesztése és a tartalékok szükséges növelése is. Természetesen az elkövetkező időszakban ilyen eltolódásra nem számíthatunk, vagyis közelebb kerülhet egymáshoz a felhalmozási alap és a fogyasztási alap növekedése. A szocializmus alapjai lerakásának időszakában szükségszerű bizonyos nagyobb eltérés, előbb az iparosítás, majd a mezőgazdaságban a szocialista nagyüzemi termelés megvalósítása és a kultúrforradalom feltételeinek biztosítása érdekében. Ezért, ha az ellenforradalom előtt gazdaságpolitikai hibák ki is élezték ezt, érthető, hogy 1949—1964 között a fogyasztási alap 2,5-szeresre, a felhalmozási alap pedig 3,5-szeresre emelkedett.

A fogyasztási és felhalmozási alap optimális arányának kialakítása során abból kell kiindulni, hogy egy ellentmondás érvényesül a jelen és a jövő fogyasztása között. Miután a felhalmozási alap döntő többsége a termelés növelését szolgálja, amikor arról döntünk, hogy emeljük-e, vagy sem a felhalmozási alap arányát, alapvetően arról döntünk, hogy a jövőben gyorsabban növekedő nagyobb fogyasztás érdekében korlátozzuk a jelen fogyasztás növekedését. Vagy fordítva: jelentősebben növeljük a jelen fogyasztását és ezzel ma föléljük a fogyasztás jövőbeni növelési lehetőségeinek egy részét. A társadalmi tudatosságot képviselő pártnak és államnak egyaránt gondoskodnia kell a jelen szükségletek és a jövőben növekvő szükségletek kielégítéséről is. Ezért olyan arányt kell kialakítani, ami huzamosabb időn keresztül biztosítja a fogyasztás jelentős emelkedését. Természetesen azt sem lehet helyeselni, ha egy-egy generáció az áldozatokból többet vállal, mint ami történelmileg szükségszerű, csupán azért, hogy a következő generáció élvezze a felhalmozás eredményeit. Ezért a szocialista országok többségében a normális fejlődési szakaszokban viszonylag változatlan — általában 25% a felhalmozás aránya. A jelen és a jövő fogyasztási érdek összeegyeztetésének fontos feltétele, hogy legyenek tudományosan megalapozott és reálisan teljesíthető távlati terveink a fogyasztási színvonal, a reáljövedelmek emelésére is.

A felhalmozás hatása a termelésre

Ha növekszik a felhalmozás aránya a nemzeti jövedelemben, akkor nagyobb lehetőségek vannak a termelés bővítésére. A felhalmozás és a termelés között azonban nem ilyen egyszerű az összefüggés. Mindenekelőtt *a felhalmozás nem egyedüli forrása a termelési alapok bővítésének, a beruházásoknak.* A beruházások forrásául szolgál az amortizáció egy része is, amit — nem használnak felújításra. 1964-ben például beruházásokra az amortizációból 14,5 milliárd forintot fordítottunk. Ezért tehát nem is a fel-

halmozás közvetlen hatását, hanem a beruházások hatását elemzik a közgazdászok. Ugyanakkor a *felhalmozási alapból nem-termelő beruházásokra is fordítunk.* Ezek közvetlenül nem hatnak a termelésre, de jelentőségüket nem szabad lebecsülni. Kétségtelen, hogy a kórházak létesítésével nem teremtünk termelési bázist. De lehetővé tesszük, hogy a jobb egészségügyi ellátással csökkenjen a betegség miatt munkából kiesett dolgozók száma. Az iskolák nem termelőhelyek, de elengedhetetlenül szükségesek a dolgozók általános műveltségi és szakképzettségi színvonalának emeléséhez, ami a termelés növelésének és korszerűsítésének szintén fontos feltétele. Ha nem is ilyen közvetlen, de fontos szerepük van a munkaerő szempontjából az üdülőknek, bölcsődéknek, óvodáknak, moziknak, színházaknak stb. A lakások, utak, közlekedési berendezések létesítésének termelési kihatásairól pedig már előbb szóltam. Jelenleg a beruházásoknak 28—30%-át fordítjuk nem-termelő állóalapok, objektumok, berendezések létesítésére. A fejlődés során természetesen ez az arány változik, bizonyos szakaszokban nő, azonban puszta létezése is korlátozza az összfelhalmozási alapon belül a termelő állóalapok növelésére fordítható felhalmozási alapot.

Miután a felhalmozási alap nagysága korlátlanul nem növelhető, a termelés fokozása nagymértékben függ attól, milyen a felhalmozás, illetve a beruházások hatékonysága, ami közvetlenül kapcsolódik a termelői alapok létesítéséhez, bővítéséhez. *A beruházások hatékonysága sok tényezőtől függ.* A beruházások anyagi-műszaki összetételétől, a beruházás során alkalmazott technika korszerűségétől, az építkezések idejétől, a termelés területi elhelyezésétől, a létesített állóalapok kihasználásától, az új üzemek felfutásának ütemétől, a beruházások ágazati szerkezetétől stb. Most csak néhány, jelenleg rendkívül fontos tényezővel foglalkozunk.

A beruházások során új épületeket, gépeket, raktárakat, utakat építenek, illetve szerelnek fel. A termelés növelésében az állóalapok egyes elemeinek azonban különböző a szerepük. Az épületek, utak, raktárak, tartályok csak feltételei a termelésnek és csak közvetve hatnak a munka termelékenységére, de a gépek, gépi berendezések közvetlenül növelik a munkások teljesítményét, forrásai a termelés növelésének. Ezért *rendkívül fontos, hogy a beruházásokból minél nagyobb részt fordítsanak a közvetlenül termelő gépi berendezések létesítésére.* Az iparban, de a népgazdaság egyéb ágaiban is az utóbbi években kedvezően alakult a beruházások anyagi-műszaki összetétele. 1961-ben a beruházásoknak kereken 40%-a volt gépi beruházás, 1964-ben már 48,8%. Ez összefüggött azzal, hogy a második ötéves tervben a beruházási politikánkban arra törekedtünk évről évre, hogy a meglevő üzemek bővítése, korszerűsítése legyen a fő cél. Másrészt si-

került koncentráltabbá tenni a beruházásokat, és korszerűsíteni az építkezéseket.

A beruházások termelésnövelő hatásának rendkívül fontos tényezője az új állóalapok kihasználása. Természetesen a meglevő állóalapok kihasználása is ugyanilyen fontos, de az újak, amelyek korszerűbbek, külön figyelmet érdemelnek. Az új állóalapok kihasználása attól függ, hogyan biztosítják a szükséges szakembereket, időben kialakítják-e a korszerű, a technikának is megfelelő munkaszervezési formákat, biztosítják-e az ésszerű kooperációt és a szükségletek helyes felmérése alapján a piacot az új termelőapparátus számára. A beruházásokkal létesített állóalapok minélőbbi kihasználásához szükséges a beruházások üzembehelyezési idejének csökkentése. Az elmúlt évek során jelentősen nőtt hazánkban a befejezetlen beruházások állománya. A Központi Bizottság 1964 decemberi határozata óta viszonylagos eredményt értünk el, csökkent a befejezetlen állomány. Rendkívül fontos, hogy továbbhaladjunk ezen az úton.

Mindezek a tényezők együtt a fentebb említettekkel realizálják azt a lehetőséget, ami a felhalmozásból, illetve a beruházásokból adódik. Gazdaságpolitikánktól, gazdaságirányítási rendszerünktől, a gazdálkodó termelőegységek ésszerű tevékenységétől függ, hogyan tudjuk a termelésnövekedés lehetőségeit kihasználni és ezzel alapot teremteni a magasabb fogyasztási színvonal számára is.

A termelés és az elosztás kapcsolata

A termelésből indultunk ki és a felhalmozáson keresztül ismét a termeléshez kanyarodtunk vissza. A termelés és a fogyasztás között összekötő kapocs, közvetítő láncszem az elosztás. Az elosztás sokrétű újratermelési terület, hiszen jelenti a fogyasztási javak elosztását és a vállalati jövedelmek elosztását, valamint a nemzeti jövedelem újraelosztását is. Amikor a termelés és a személyes fogyasztás közvetítőjeként vizsgáljuk az elosztást, akkor a fogyasztási javak és szolgáltatások elosztásáról van szó, ami természetesen szoros kapcsolatban van a vállalati jövedelemelosztással és az elosztás egyéb formáival is.

A termelés és fogyasztás összefüggéseinek tárgyalásakor már volt róla szó, hogy a termelés meghatározza a fogyasztást. Tehát *csak azt lehet elosztani, amit megtermeltünk.* Ennek megértése nem is okoz gondot. Problematikusabb azonban az, *hogyan osszuk el azt, ami rendelkezésünkre áll.* Az elosztás ugyanis nemcsak összekötő kapocs a termelés és a fogyasztás között, hanem a termelés növelésének és tökéletesítésének mozgatója is. Erre klasszikusaink is határozottan utaltak.

Engels az Anti-Dühringben a következőket írta: „...*az el-*

osztást, amennyiben tisztán gazdasági szempontok fogják irányítani (vagyis a szocializmusban K. L.), *a termelés érdeke szabályozza majd, a termelést pedig olyan elosztási mód fogja leginkább előmozdítani, amely a társadalom minden tagja számára lehetővé teszi, hogy képességeit a lehető legsokoldalúbban képezze ki, tartsa meg és gyakorolja.*" (Engels: Anti-Dühring. Szikra 1950. 206. old.) *Lenin* a szocializmus építésének szükségszerűségéből kiindulva még élesebben fogalmazta meg az elosztás szerepét. „*Amikor élelmiszer-elosztásról van szó, ne gondoljuk, hogy csak igazságosan kell elosztani, hanem gondoljunk arra, hogy ez az elosztás a termelés növelésének módszere, fegyvere, eszköze.*" (Lenin Művei. 32. köt. Szikra 1953. 483. oldal.)

Milyen elosztás ösztönöz a szocializmusban leginkább a termelés növelésére? Olyan, amely figyelembe veszi a munkák különbözőségeit, a termelőerők színvonalát, a tudati fejlettséget; olyan elosztás, amely biztosítja a munkaerő bővített újratermelését. Ezen követelményeknek megfelel az, hogy a fogyasztási javak döntő többségét munka szerint osszuk el. de emellett egyes, a munkaerő újratermelése szempontjából fontos szükségleteket (egészségvédelem, oktatás stb.) társadalmi juttatások formájában. Az elmúlt években a társadalmi juttatások nagymértékben kiszélesedtek és korlátozták a reálbér emelési lehetőségeket. Ezért a harmadik ötéves tervben alapvető elv, hogy *az életszínvonal emelésének a reálbérek növelése legyen a legfőbb eszköze.* A munka szerinti elosztás tökéletesítése fontos szerepet játszik gazdaságirányítási rendszerünk fejlesztésében. Az eddigi vizsgálatok is világosan jelezték, hogy az egyik fő probléma a végzett munka mérése. Ezzel kevesebbet foglalkoztunk az elmúlt időszakban. A végzett munka eredménye jelentkezik közvetlenül az egyes munkások teljesítményeiben, de ez nem pontos. Befolyásolja a dolgozó tevékenysége a vállalat összeredményét is, ami árutermelési viszonyok miatt szükségszerűen a jövedelmezőségben jelentkezik. Ezért a bérezés, jövedelemelosztás továbbfejlesztésében is nagyobb szerepet kell kapnia annak, milyen eredményeket ér el egy kollektíva a szükségletek gazdaságos kielégítésében. Az elosztás tökéletesítésénél tehát helyes arányokat kell kialakítani a munka szerinti elosztás és a társadalmi juttatások között; következetesebben kell alkalmazni az egyenlő munkáért egyenlő bér elvét és növelni kell a dolgozók, mint árutermelők jövedelmének a vállalat eredményeitől, jövedelmezőségétől való függését. Mindezt végső soron az életszínvonal gyorsabb növelése érdekében tesszük, mert annak alapját a termelés növekedésével és korszerűsítésével teremtjük meg.

Dr. Kahulits László,
a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem
Pártbizottságának titkára

A művészeti alkotások felhasználása a pártoktatásban

A pártoktatás eredményességét elsősorban a tartalma határozza meg. *De nem mellőzhetők* az oktatás módszerei sem. A változatos, élénk érdeklődést keltő módszerek a tartalom mélyebb elsajátítását eredményezik.

Az anyag jobb elsajátítását segítő eszközök egyike a *művészi alkotások felhasználása.* Ez azonban nemcsak módszertani, hanem tartalmi kérdés is. Az igazi műalkotások egy meghatározott kor valóságának visszatükrözői. A tananyag is a társadalmi fejlődés egy-egy szakaszának fő kérdéseit akarja bemutatni. Az ugyanezzel a korral foglalkozó regények, filmek, képek vagy zeneművek a kor lényegi összefüggéseit, emberének ellentmondásos viszonyait tárják fel a művészet eszközeivel. A nagy francia forradalom polgárainak filozófiája, elméleti tevékenysége igen nagy hatással volt a kortársakra. Ezt a filozófiát, *„amelyet annyi ártatlan fenséggel fejezett ki Mozart »Varázsfuvolája«, egyike az első nagy propagandista műalkotásnak egy olyan korban, amelynek legkimagaslóbb művészi teljesítményei oly gyakran voltak propagandisztikusak"* — írta *Hobsbawm* szép könyvében, A forradalmak korában, ahol kimutatta a társadalmi és művészi fejlődés szoros kapcsolatát.

A művészeti alkotások — ezek közül is leghatékonyabban az irodalom, napjainkban pedig már a televízió is — a haladó eszmék közvetítésében igen nagy szerepet játszottak és játszanak. *Gramsci* szerint a helyes eszméket átadó irodalom *„nem csekély fontosságra tett szert a társadalmi és politikai nézeteknek meghatározott tömegek között való elterjedésében, tehát a kultúra történetében."* A művészi alkotások eszerint tartalmi kérdésekben önmagukban is jelentős hatást gyakorolnak. Helyesen válogatva és alkalmazva őket az oktatásban, ez a hatás éppen a műalkotások jellege miatt megnő.

Mindenesetre az oktatási forma sajátosságai, a hallgatóság összetétele, ismereteinek színvonala is differenciálást igényel a példák kiválasztásában, az elemzés mélységében.

A művészeti alkotások előadásokon, szemináriumokon kiválóan alkalmazhatók az oktatási anyag szemléltetéséhez. Természetesen nem csupán a látványos és érdekes részek figyelmet megragadó, illusztráló elemeinek kiemelésére gondolunk. A feladat az, hogy a hallgatóknak megmutassuk: a realista művészetek egy bizonyos kor problematikáját hogyan látták és ábrázolták úgy, hogy abban a tudományos tárgyalás általános törvényszerűségei is bennefoglaltat-

nak, ugyanakkor megtalálhatók az egyes emberek életének gondolatai, érzelmei és cselekedetei is. Ez az emberi közelség felkelti a figyelmet, szemléletesebbé, színesebbé teszi az oktatást, mert a műalkotás mindig a kor valóságát tükrözi, s *a konkrét mindig szemléletesebb.* A rövid, lényegre mutató utalásból az egész művet felidézhetjük azokban, akik ismerik, másokat egy ilyen utalás a könyv elolvasására ösztönözhet.

Az érzelmi motivációk felkeltése mindenfajta oktatásban lényeges kérdés. Azaz érzelmileg is állást kell foglaltatnia a tananyaggal kapcsolatban.

Minden megismeréshez, így az oktatás, a pártpropaganda folyamán történő ismeretszerzéshez is kapcsolódnak emocionális elemek. Ezek elősegíthetik, de rosszul alkalmazva gátolhatják is az oktatás eredményességét. A pártpropaganda célja és feladata, hogy nagy tömegekkel ismertesse meg a marxizmus—leninizmus eszméit, egységes tudományos világnézetet, politikai tájékozódási képességet adjon. De nemcsak a megismertetés a cél, hanem az is, hogy ezt a tudományos világnézetet a résztvevők elsajátítsák, mégpedig ne csak a tények meggyőző logikája, hanem bizonyos, a helyes gyakorlati cselekvésre ösztönző *érzelmi azonosulás alapján is.* Különösen nagy feladat ez olyanoknál, akikre még hatással vannak a régi, polgári nézetek, gondolkodásmód.

Itt elsősorban ismét a magas színvonalú, széles összefüggéseket vizsgáló, tudományos elemzés nyújthat a legtöbbet, az ellentmondások, nehézségek sokoldalú megvilágításával. Ennek hiányát semmilyen módszertani gyakorlat nem pótolhatja. De ha ez megvan, a művészeti alkotásoknak igen nagy jelentőségük lehet, mert fokozott mértékben tartalmaznak emocionális tényezőket. Az alkotó óhaja szerint érzelmileg is állást kell foglalnunk a megismert dolgokban. A műalkotások hatása abban rejlik, hogy elolvasása, megtekintése után a befogadó egyénisége gazdagabb lesz, a valóságot jobban megismeri, ismerete és érzelmi álláspontja bővül. Mindez jövőbeni cselekvését befolyásolja, érzelmi viszonyait módosítja. Ez a módosító hatás a mű szerves részét képezi, a műalkotás belső törvényszerűségeiből fakad. Ilyen szervés kapcsolatnak kell kialakulnia mindenfajta mesterkéltség nélkül az oktatási anyag és az azt érzelmileg, (de tartalmilag is) támogatni akaró művészeti alkotás között.

A munkásmozgalom kezdeti tevékenységétől a proletárforradalmak győzelméig, és napjainkban még erőteljesebben, a haladó művészek ábrázolták és ábrázolják az új, jövőt formáló erőt. S ezek az ábrázolások érzelmileg is az új, a munkásosztály, a szocialista jövő mellé álltak, akkor is, ha nem a munkásság volt a témájuk. Akár úgy, hogy nyomon követték az új erők küzdelmeit, bukásait és győzelmeit, vagy úgy, hogy a visszahúzó erők avultságát és dühöngő tehetetlenségét ábrázolták. Ez az

érzelmi azonosulás jellemzi például *Zola, Nexő, London, Fagyejev, Solohov* írásait, *Eizenstein, Dovzsenko* filmjeit, *Brecht* darabjait, *József Attila* verseit vagy *Derkovits* képeit.

A munkásmozgalom kiemelkedő teoretikusainak és vezetőinek tevékenységét nem elég kizárólag szigorúan tudományos elvi és történeti szempontból vizsgálni. Igyekezzünk emberközelbe hozni őket életrajzi anyag, művészeti alkotások segítségével. Jó példa erre Gyurkó László Leninről szóló írása.

A művészetek ma már széles körben hatnak. De ezek a hatások nem minden esetben a legmegfelelőbbek, a művek értékelése sem mindig pontos, sok esetben olyan elképzeléseket is táplálhatnak, amelyeknek leküzdése éppen a pártoktatás feladata. Éppen ezért — különösen magasabb szinten — a pártoktatásnak is feladata bizonyos rendszerezés, a történeti, társadalmi fejlődés, a munkásmozgalom fejlődése és a művészi tevékenység közötti kapcsolatok feltárása. Természetesen nem holmi irodalomtörténeti vagy művészettörténeti kurzusra van szükség, hanem olyan rendszerezésre, amely a *társadalmi fejlődés fő vonalába állítja a művészeti alkotásokat, azok mondanivalóját bevonja a tárgyalásra kerülő kérdések körébe, s megmagyarázza az összefüggéseket.*

A modernség köntösében fellépő hanyatló burzsoá művészetek hatásával nálunk is számolni kell. Az ilyen alkotásoknál elemezzük azokat a társadalmi, művészeti körülményeket, amelyek azokat létrehozták. Mutassuk meg hanyatló, ember- és művészetellenes voltuk gyökereit. Gondolunk itt például *Camus* Közönyének elszigetelt körére, Becket tehetetlen világára, vagy az üzleti célokat szolgáló szenzációhajhászó festményekre. Említést érdemel a burzsoázia tömegbutító eszköze, a giccs és a ponyva is, amelyek rózsaszín világukkal a keserű valóságtól vonják el a tömegek figyelmét, s adnak silány „pót"-valóságot. Az ilyen „alkotások" keletkezésének okait, körülményeit érdemes kideríteni, és a „művészeket" értéktelenségüknek megfelelő helyre állítani.

Fontos feladat a realista, a szocialista realista művészet eredményeinek meggyőző szembeállítása az előbbiekkel. Eredményeink és gondjaink tárgyalásakor beszéljünk a mi életünket, problémáinkat bemutató alkotásokról.

A pártoktatásban a munkásmozgalom és a művészetek kölcsönhatásának vizsgálata is igen érdekes és fontos témakört jelent. A marxizmus kiemelkedő nemzetközi és hazai gondolkodóinak művészeti kérdésekkel foglalkozó írásai is emellett tanúskodnak. Bizonyos oktatási formáknál lehetőleg tematikailag is be kellene ezt iktatni. A munkásmozgalom a proletariátus és az elnyomott néptömegek általános műveltségét, művészetértését állandóan növelte, egyre

többet sajátítanak el a magasrendű művészet termékeiből, egyre kevésbé hatnak rájuk a burzsoá művészetek és elméletek, egyre erősödik bennük az érdeklődés a művészeti kérdések iránt. Nálunk ma is fontos feladat ez, ahol pedig a könyvvásárok, könyvhetek alkalmából színvonalas művek milliói fogynak és hosszú sorban állnak a tárlatokon a látogatók. Fontos feladat, hogy a műveltségtől sokáig elzárt munkás- és dolgozó tömegek művészeti ismereteit, igényeit fokozatosan emeljük, és a munkásosztály képes legyen ezen a területen is magas színvonalú aktív társadalmi gyakorlatot folytatni. Ily módon válhat csak *inspirátorává, tárgyává és közönségévé*, egy magasabb rendű szocialista kultúrának.

Semmiképpen nem mellőzhető a szocialista, kommunista munkáspártokkal szoros kapcsolatot tartó marxista világnézetű alkotók politikai és művészeti tevékenysége. Világnézetük, tudatos pártállásuk az egyetemes haladás, a munkásosztály érdekébe állította tollukat, ecsetjüket. S ez a világnézet segített nekik igazi realista, szocialista realista műveket teremteni. A tudatosan pártos szocialista, alkotók eredményeit, mint haladó kultúránk szerves részét kell átplántálni művészetértők körébe.

A művészeti alkotások felhasználását persze elsősorban az oktatás anyaga határozza meg, s befolyásolja az oktatási forma színvonala is. Csak ott használható eredménnyel, ahol erőszakoltság nélkül szervesen illeszkedik az elvi, vagy történeti anyag jellegéhez. Ezért nem akartunk adatszerűen, sablonos példákat adni, csak a pártoktatás egyik tartalmi és módszertani lehetőségére igyekeztünk rámutatni. De ez olyan lehetőség, amely a munkásosztály ideológiai harcában nem maradhat kiaknázatlanul.

Tolnai Gyula

PÁRTSZERVEZETEINK életéből

Pártmunka a SIKLÓSI járásban

Baranya megyének — ezen belül a siklósi járásnak is — jellemző települési sajátossága, hogy községei kicsinyek, általában 600—800 lakosúak és kb. 1000 kh a földterületük. Az itteni tsz-ekben nem tudtak mindenütt kialakulni a nagyüzemi gazdaság feltételei, elsősorban azért, mert a belterjesebb gazdálkodást akadályozta a nagymértékű munkaerőhiány. A fokozott gépesítést pedig a tsz-ek kis területe és nem utolsó sorban az anyagi lehetőségek korlátozottsága gátolta. A megye vezetői ezért már az 1950-es évek elején is a kis tsz-ek egyesítésére törekedtek. Az 1960-as átszervezés idején ez úgy folytatódott, hogy egyes kisközségek parasztsága a szomszédos jó tsz-be lépett be tagnak. Később a járási pártbizottság ezt felkarolva, maga is kezdeményezte a kis tsz-ek egyesülését. Az erősebb, nagyobb tsz-ekhez csatlakoztak a közelükben levő kisebb és többnyire gyenge tsz-ek. Általában 2—3, de több helyen még ennél is több község tsz-ei egyesültek egy közös gazdaságban.

Jelenleg a járás 86 kozségéből 74 község gazdaságai 23 tsz-be egyesültek. Átlagos területük 3000 kat. hold.

A pártszervezetek egyesülése

A tsz-ek egyesülésével egy időben a pártszervezetek összevonása is megtörtént: minden tsz-ben egy-egy alapszervezet alakult. Az így létrejött pártszervezet vezetőségének székhelye is ugyanabba a községbe került. ahol a tsz központja van. Az egyes községekben viszont, ahol korábban önálló alapszervezetek működtek, pártcsoportok alakultak. Erre egyrészt azért volt szükség, hogy a pártszervezetek a gazdasági egységnek megfelelően alakuljanak ki és segítsék a községek között kezdetben tapasztalható elzárkózottság és ellentét csökkentését, illetve megszűnését; másrészt ennek a szervezeti felépítésnek kialakítását indokolta az is, hogy így összpontosítani lehet a kommunistákat, különösen a tsz-ben dolgozó kommunistákat.

A tsz-ek egyesülése előtt sok

volt a gyenge, kis létszámú pártszervezet. A pártszervezetek fele még 10 tagból sem állt. Drávacsepelyen például az 5 tagú pártszervezetből mindössze egy személy volt a tsz tagja. Az ilyen pártszervezetek nem tudtak hatékony gazdaságszervező munkát végezni. A kis alapszervezetek számszerű erősítése évről évre eredménytelen volt. *Az egyesülés után létrejött alapszervezetek átlagos létszáma elérte a 40 főt és ezek közül 15—25 a tsz tagja.*

A kis létszámú szervezetek vezetését alig lehetett megoldani. Egyrészt kevés erre alkalmas ember akadt, másrészt munkaköri elfoglaltságuk miatt nem tudták azt vállalni. Abban az időben a titkároknak mintegy a fele nem volt tagja a tsz-nek.

Az egyesülések után — a KB 1960. április 12-i határozata alapján — *fokozatosan sikerült elérni, hogy az egyesült pártszervezetek élére a tsz-ek által függetlenített titkárok kerüljenek.* Jelenleg a 23 függetlenített titkár közül 1 éves tsz párttitkári iskolát végzett, négy, esti egyetemet egy, jelenleg végzi egy, 5 hónapos pártiskolát végzett tizenegy, 5 hónaposnál rövidebb idejű pártiskolát pedig három titkár. Pártiskolája nincs háromnak, de közülük egy korábban politikai tiszti iskolát végzett.

Munkatervek és a kollektív vezetés

A függetlenített titkárok beállítása mellett az újonnan megválasztott vezetőségek összetétele és munkája is javult. A vezetőségeknek éves intézkedési tervük van. A tervek többsége azonban csak mezőgazdasági feladatokat jelöl meg. Közülük néhány csak a tsz termelési tervében rögzített célokat sorolja fel anélkül, hogy megjelölné a megvalósításuk érdekében szükséges politikai tennivalókat. (Mint azt a csányoszrói intézkedési tervben tették helyesen.) A tervek fő hiányossága, hogy egyáltalán nem, vagy csak kevésbé tartalmazzák a pártszervezet előtt álló szervezési, nevelési és egyéb feladatokat.

Minden vezetőség rendelkezik féléves tervvel, hogy esetenként miről tárgyal. A vezetőségi üléseket kéthetenként, a taggyűlést általában kéthavonként tartják. A napirendek többségét helyesen választják meg. (Tsz-ügyek, községpolitikai kérdések, tömegszervek és pártcsoportok munkái, a pártélet egyes kérdései.) A tervek egy része azonban túlzsúfolt, 4—5 napirendet is megjelöl egy alkalomra, ugyanakkor az egyes napirendek túl általános problémákat fognak át („tömegszervezetek munkája", „KISZ munkája", „tsz helyzete" stb.).

Még ma is vita folyik arról: helyes-e, hogy a vezetőségek előre megtervezik az egyes ülések napirendjét. Véleményem szerint ez feltétlenül szükséges a tervszerű munkához, enélkül ötletszerű lenne és a vezetőségi és taggyűlések még kevésbé lennének jól előkészítve. Ez viszont egyes helyeken a passzivitás növekedésével járna és a pártdemokrácia

szűküléséhez vezetne. De hasonló veszélyt rejteget magában az egyes taggyűlések túlzsúfolt programja is, mivel a hosszan elhúzódó rendezvények végül érdektelenségbe fulladhatnak. Ezért a legcélszerűbb az lenne, ha a terv egy alkalomra, általában egy-egy fontosabb kérdés megvitatását irányozná elő. Így lehetőség nyílna arra, hogy az előre nem látott időszerű kérdések is napirendre kerüljenek, másrészt több idő jutna a tagok által felvetett ügyek megvitatására is. Úgyszintén helyes volna, ha a féléves terv egyszeri megtárgyalása után minden vezetőségi ülés és taggyűlés végén újból ismertetnék a következő tanácskozás napirendjét, hogy arra a tagok megfelelően felkészülhessenek.

A kollektív vezetés elve általában érvényesül, a vezetőség tagjai minden fontos kérdést megvitatnak és a legfontosabbak a taggyűlés elé is kerülnek. Kevesbé érvényesül azonban a Szervezeti Szabályzatnak az az előírása, hogy a reszortfelelősök irányítják a rájuk bízott pártmunkát. Az a tapasztalat, hogy a titkárok végzik el a feladatokat a reszortfelelősök helyett is. Előfordult például, hogy a pártoktatási év előkészítésekor az agit-prop. felelősök szinte teljesen tájékozatlanok voltak az előkészületekről. A titkárhelyettesek feladatát egyik vizsgált helyen sem határolták el. Hasonló a helyzet a többi reszortfelelőssel is. Csak ritka kivétel az, ha valaki reszortjával kapcsolatban járt egy pártcsoportnál és segítette, ellenőrizte az ott folyó munkát. *Egyedül a gazdasági felelősökről lehet elmondani, hogy önállóan tevékenykednek,* elosztják a bélyegeket és helyenként ők intézik a Kossuth-kiadványok terjesztését is.

E hiányosság elsősorban a párttitkárok hibás munkamódszeréből fakad. Úgy vélik, mivel őket függetlenítették, nekik kell minden munkát elvégezni. Így ahelyett, hogy irányítanák és segítenék a reszortfelelősöket, maguk végzik el azok munkáját is. Egyes helyeken ugyan próbálkoztak a titkárok a teendők megosztásával, de az első sikertelenség után szinte igazolva érezték álláspontjukat. E helytelen módszer kihatással van a vezetőség tagjainak vitakészségére is, mert nem ismerik eléggé a pártszervezetet, hogy az egyes kérdésekben véleményt alkossanak. *Ennek megszüntetését a járási bizottság munkatársai is elősegíthetnék, ha nemcsak a titkárokkal foglalkoznának, hanem a reszortfelelősökkel is.* Beszéljék meg a feladatokat velük, tanítsák, segítsék őket munkájukban, ez nem csökkentené a titkárok felelősségét.

A taggyűlések az egyesült tsz-ekben fontos szerepet töltöttek be. Biztosították a kommunisták egységes fellépését akkor, amikor még elég erős volt a községenkénti széthúzás, előítélet. A kéthavonkénti taggyűléseken megtárgyalták a tsz-t érintő olyan problémákat, mint az egységes gazdaság kialakítása, a beruházások elhelyezése (épületek). Taggyűlésen vitatják meg ma is az éves tervet, zárszámadást, az

egyes idényekre való felkészülést. Kezdetben ezek a taggyűlések jól sikerültek, de ma már elég sok gondot okoz, hogy a tagság megjelenjen és a tanácskozás határozatképes legyen.

A vizsgált öt tsz-ben szinte mindenütt előfordultak olyan taggyűlések, amelyeken nem jelent meg a tagság kétharmad része. (Beremenden hat taggyűlést tartottak 1965 első hét hónapjában. Ezekből három volt határozatképes. Hasonló a helyzet Villányban és másutt is.) Ennek egyik oka az, hogy a tagság jelentős része nem tsz-tag, akik számára unalmasak a tsz-szel foglalkozó napirendek, amelyekhez ők nem is tudnak hozzászólni és így legtöbbször távol maradnak. Másrészt nehezíti a megjelenést az is, hogy több (3—4) községből jönnek össze a tagok és itt már a régebbi szervezési módszerekkel nem tudják a megjelenést biztosítani annak ellenére, hogy a beszállításukról a tsz gondoskodik. Ha este van a taggyűlés: az állattenyésztők nem tudnak megjelenni, ha délután, akkor a traktorosok és vidékiek vannak távol. Különösen a nyári hónapokban mutatkoznak ezek a nehézségek.

A pártcsoportok munkája

A függetlenített titkárok rendszeresen ellenőrzik és segítik a pártcsoportok munkáját, de a vezetőségi tagok ebben kevésbé vesznek részt. Villányban felosztották ugyan a vezetőség tagjai egymásközt a pártcsoportok ellenőrzését, viszont így a reszortfeladatok ellátásával van hiba, mert ez a felosztás túlságosan egy területre korlátozza a vezetőségi tagok munkáját. Az lenne a helyes, ha a reszortjukkal kapcsolatosan járnának ki a pártcsoportokhoz.

A pártcsoportok kéthavonta rendszeresen megtartják üléseiket, általában abban a hónapban, amikor nincs taggyűlés. Előfordul az is, hogy taggyűlés után vagy előtt is tartanak megbeszélést. Ezek féléves terv alapján történnek, amellyel a járásban minden pártcsoport rendelkezik. A megbeszélések és tervek általában összhangban vannak a vezetőség tervével, emellett néhány helyi kérdés megtárgyalását irányozzák elő. Bár ez utóbbi nem mindenütt van így. Előfordult olyan eset is, mint Kémesen, ahol a függetlenített titkár elkészített egy tervet és azt lesokszorosította valamennyi pártcsoport részére. Ez a megoldás nem elfogadható, hiszen egy tsz-en belül is minden pártcsoportnak sajátos problémái és ennek megfelelően sajátos feladatai is vannak. Az ilyen módszer nem segíti elő, hogy a pártcsoportok önállóan működjenek.

A pártalapszervezetek élete alapvetően a pártcsoportokra épül, a párttagok aktivizálása is ezek feladata. A párttagság aktivitása megfelelő. Mintegy háromnegyed részük végez pártmunkát, a többiek csak a rendezvényeken vesznek részt és tagdíjat fizetnek. Ezek zöme az idősebbek közül kerül ki, de van néhány passzív párttag is. A pártmegbízatásokat a pártcsoportok adják ki, de ennek van bizonyos formális

vonása is. A legtöbb megbízatás állandó, illetve tartós jellegű és általában egy-egy tömegszervezet segítését célozza. De arról már kevés szó esik, hogy ott milyen munkát is végezzenek az oda küldött párttagok? (Kivéve amikor egy-egy kampányfeladat megoldásán dolgoznak a tömegszervezetek.) Hasonló a helyzet a gazdasági munka segítésére (állattenyésztésben vagy gépcsoportban) adott megbízásoknál. Így az ilyen általános megbízatások alapján dolgozó elvtársak tevékenysége legtöbbször kimerül a példamutatóan végzett munkában — ami önmagában nagyon lényeges — de kezdeményező szerepük, befolyásuk az illető területen alig van, hacsak nem vezetői beosztásban dolgoznak.

Javuló irányzat a pártépítésben

Ezentúl még vannak esetenkénti megbízatások is egy-egy nagyobb feladat elvégzésére. Itt jobb a helyzet, mivel ezek végrehajtását rendszerint értékelni is szokták. De itt is előfordul, hogy egyesek sokszor hónapokig nem kapnak megbízatást, viszont az aktívabbakat elhalmozzák feladatokkal. A pártépítési munka tekintetében az egyesült tsz-ekben nagy fejlődésről nem beszélhetünk. Ennek egyik oka az volt, hogy *az egyesítések utáni időszakban a pártszervezetek egy része túlzottan szigorú mércéket állított a felvételre kerülők elé.* Ugyanakkor nem folytattak következetes munkát a felvételre alkalmasak között, mert a nagyobb létszámú pártszervezetekben nem érezték úgy a felvételek hiányát, mint korábban. Időnként azért akadt egy-két felvétel. A felvettek között már több volt a tsztag, de még mindig rossz a fiatalok és a nők aránya.

1965-ben a felvételi munkában javulás következett be. A pártvezetőségek a pártcsoportokkal megbeszélték, hogy kik azok, akik a tagjelöltfelvétel szempontjából számba jöhetnek. Megbízták a pártcsoport tagjait, hogy ki kivel foglalkozzon tagjelöltté nevelésük érdekében. Ez előrelépést jelentett ahhoz a korábbi gyakorlathoz képest, hogy csak a legképzettebb párttagokat bízták meg ilyen feladattal. *A számba jöhető jelölteket bevonják a pártoktatásba, így is igyekeznek felkészíteni őket a tagjelöltségre.* E céltudatosabb munkának már van némi eredménye, de még hosszabb időt vesz igénybe a kitűzött célok elérése. A tagjelöltfelvételre a pártcsoportok tesznek javaslatot és az összevont taggyűlés dönt. Ez sokszor hosszabb időt vesz igénybe és ha figyelembe vesszük, hogy előfordulnak határozatképtelen taggyűlések, akkor kiderül, hogy 4—5 hónapig is elhúzódhat a felvétel. A járási pártbizottság döntésével együtt fél évig is.

A tagjelöltfelvétel egyik hiányossága, hogy nem eléggé differenciált. *A pártszervezetek egy része megelégszik azzal, hogy általában van felvétel, de hogy melyik területről, arra már nem fektetnek elég súlyt.*

A pártépítés egy másik terüle-

tén, a fegyelmi munkában komoly visszaesés tapasztalható. Ez is oka, hogy egyesek elhanyagolják a párttagsággal járó kötelességeket, sőt esetenként durván megsértik a szocialista erkölcs normáit. Ennek oka a párttagokkal való egyéni foglalkozás hiányára vezethető vissza, elsősorban a pártcsoportok részéről. A kezdetben jelentkező kisebb hibákat elnézik és csak akkor szólnak, ha már súlyosabbá válnak, akkor sem minden esetben.

A tömegszervezetek pártirányítása

A tömegszervekkel — a tanácsokat kivéve — közvetlenül a pártcsoportok, illetve decentralizált pártszervezeteknél az alapszervezetek foglalkoznak. A pártszervezetekhez hasonló összevonás csak a tanácsoknál volt. Az így kialakult körzeti tanácsok összetétele — hasonlóan a pártszervezetekéhez — jobb, vezetése színvonalasabb lett. A párttitkár legtöbb esetben tagja a tanács vb-nek, a vb elnöke viszont a pártvezetőségnek. Különösen jó az együttműködés a községpolitikai munkában, valamint esetenként a munkára való mozgósításban. A tanács és a tsz pártirányításának módszerei általában megegyeznek. A különbség abban mutatkozik, hogy a beszámoltatás mellett a pártszervezet figyelemmel kíséri a kommunista tanácstagok tevékenységét, és segítségükkel kezdeményezőleg fellép a községfejlesztés és a lakosság ellátása érdekében.

A KISZ-szel foglalkoznak a pártcsoportok a legtöbbet, de mérsékelt eredménnyel. Ez elsősorban a fiatalok kis létszámával függ össze. A pártcsoportok a fiatalabb kommunistákat megbízták ugyan a KISZ segítségével, de a nagy korkülönbség miatt csak ritkán tudnak ott eredményes munkát végezni. A pártcsoportok ezen kívül propagandistát adnak a KISZ oktatáshoz és igen sokszor részt vesznek rendezvényeiken. Esetenként közös vezetőségi ülésen beszélik meg a feladatokat. Azokban a községekben folyik eredményes munka, ahol sikerült megfelelő vezetőt választani. Példa erre ugyancsak Csányoszró, ahol a KISZ titkár megbetegedéséig élénk KISZ-élet folyt, és azóta szinte egy gyűlést sem tudnak összehívni.

A tömegszervek pártirányítását nehezíti az, hogy nincs mindenütt körzeti szervezetük a párt és a tanács felépítésének megfelelően. Az ilyen tömegszervek irányítása teljes egészében a pártcsoporton nyugszik tehát, sok esetben közvetlenül kell azt végezniök, mivel a tömegszervek vezetőinek nagy része nem párttag, sőt több helyütt, főleg a nőtanácsokban nincsenek is kommunisták.

Összegezve a pártcsoportok munkáját és általában a községen belül folyó politikai munkát, megállapítható, hogy *míg a gazdaságszervező munkában jelentős fejlődés tapasztalható az egyesülések óta, a politikai élet terén bizonyos visszaesés mutatkozik.* Ez egyrészt abból adódott, hogy az egyesüléssel a legfonto-

sabb ügyek eldöntése körzeti szinten történik és így a pártszervezetek, pártcsoportok egy része nem találta meg feladatkörét a megváltozott körülmények között; másrészt hozzájárult a visszaéséshez, hogy a járási szervek is elsősorban az új vezetőségeket keresték fel. Ritkábban jutottak el a pártcsoportokhoz, kevesebb segítséget adtak azok munkájához. A vezetőség pedig nem volt képes ezt saját munkájával pótolni, már csak azért sem, mert nem rendelkeztek ehhez kellő tapasztalattal.

A gazdasági szervező munkáról

A pártszervezetek gazdasági szervező munkájában az egyesült tsz-pártszervezetek kialakulásával lényeges változás történt. A pártszervezetek figyelme a tsz-ek megszilárdítására irányult. Eredményes volt a pártszervek munkája a községek közötti elkülönülés, illetve ellentétek megszüntetésében. Kezdetben többször előfordult, hogy egy tsz-en belül az egyik községbe való tagok nem voltak hajlandók átmenni a másik községbe segíteni a feltorlódott munkákban. Ez akadályozta az egyes növények megfelelő területi csoportosítását. A pártszervezetek felvilágosító munkája nyomán egyre inkább megszűnnek az ilyen esetek és szinte kivétel nélkül mindenütt segítik egymást az üzemegységek, azaz a községek.

Lényeges szerepük volt a tsz pártszervezeteknek például az intenzív gabonák elterjesztésében, a baromfitenyésztés, az öntözés fejlesztésében, helyenként az itatásos borjúnevelés megvalósításában, a kenyérgabona vetésterületének növelésében.

A vezetőségi ülések és taggyűlések napirendjén gyakran szerepelnek gazdasági és egyéb tsz problémák. Az üléseket azonban nem mindig megfelelően készítik elő. A tsz-ekkel kapcsolatos napirend előadója legtöbbször a tsz elnöke, vagy az illetékes szakterület vezetője. Hiba, hogy legtöbbször az előadóval nem beszélik meg, hogy a beszámoló mely kérdésekre térjen ki. Néhány tszben a napirend megtárgyalása előtt brigádvizsgálatot folytatnak le és ebbe a vezetőség tagjain kívül bevonják a vizsgált területen dolgozó kommunistákat és pártonkívüli szakembereket is. Ez hasznos, mert megfelelő ismeretek birtokában felelősséggel dönthetnek és megfelelő határozatokat is tudnak hozni. Az a tapasztalat, hogy ilyenkor a vezetőségi ülésen, vagy taggyűlésen élénkebb a vita és helyes határozatok is születnek. Sokkal inkább, mint amikor az illetékes gazdasági vezető számol be, amikor is többnyire határozat nélkül tudomásul veszik a beszámolót.

Több esetben egy-egy pártcsoportot számoltatnak be az üzemegységben folyó munkáról. Ez önmagában helyes, de tapasztalat szerint az ilyen beszámoltatás nem elég bíráló légkörben folyik, inkább a jobb munkára való általános buzdítás kerül előtérbe. Annak ellenére, hogy az egyes kérdések tárgyalásakor élénk vita

alakul ki, a hasznos javaslatokat nem foglalják határozatba. A villányi tsz-ben a javaslatokat és megvalósítását számontartják és arról tájékoztatják a javaslattevőt.

A tsz-ben folyó munkák értékelését illetően általában két véglet tapasztalható. Az egyik, amikor a tsz-vezetőség munkájában csak a hibát látják és keresik. Ez sokszor elkedvetleníti a tsz vezetőit és a munka személyeskedésbe, torzsalkodásba fullad. A másik eset, amikor pusztán kíméletből nem mondják el a hibákat. Ilyet tapasztaltunk Magyarteleken. Előfordul, hogy párttagok azért nem bírálnak, mert mint egyszerű tsztagok nem érzik magukat megfelelő vitapartnernak a tsz vezetőjével szemben. A pártcsoport-üléseken pedig, amikor a helyi üzemegység munkáját tárgyalják, legtöbbször a központi tsz-vezetést bírálják, mert nem akarnak ellentétbe kerülni a helyi vezetéssel.

A pártszervek gazdaságszervező munkájában fontos helyet foglal el a termelési feladatok ismertetése és a mozgósítás azok végrehajtására. Itt első feladatként jelentkezik a dolgozók bevonása a tervezésbe. A jelek szerint ez nem kielégítő. Egyedül Csányoszrón volt tapasztalható, hogy az előtervek elkészítése után, mielőtt a végleges termelési terv kidolgozásához hozzá fogtak volna, kikérték a tsz tagság véleményét. Ennek során javaslatok születtek az egyes növények vetésterületének megváltoztatására. Ugyanígy a premizálási javaslatot is megvitatták brigádgyűléseken. A legtöbb tsz-ben azonban a vezetők által ellkészített tervet egyszerűen a küldöttgyűlés elé terjesztik jóváhagyásra. Érdemleges vita így nem alakulhat ki. Egyrészt az emberek nem képesek a terv egészét gondolatban átfogni, másrészt az esetleges javaslatoknak sem igen tudnak helyt adni.

A korábbi években igen nagy helyet foglalt el a pártszervezetek munkájában a nem, vagy gyengén dolgozó tagokkal való foglalkozás. Ez az utóbbi időben csökkent. A jól gazdálkodó tszekben kialakult az elegendő létszám, sőt a fő idényeken kívüli időben már a tagok foglalkoztatása jelent gondot. Itt ezért nem fordítanak elég figyelmet a nem dolgozókra. A gyenge tsz-ekben pedig a velük való foglalkozást szinte reménytelennek tartják és eleve lemondanak róluk. Pedig egyrészt munkájukra szükség lenne, másrészt rossz példájukkal, egyéni spekulációikkal káros hatást gyakorolnak a rendesen dolgozókra. A munkára való mozgósításnak egyik jó példája, amit egyre több tsz-pártszervezet alkalmaz, hogy a főmunkák idején meglátogatják a nagyobb csoportban dolgozó tagokat, elbeszélgetnek velük.

A siklósi járásban szerzett tapasztalatok bizonyára hasznosíthatók a hasonló körülmények között működő termelőszövetkezeti pártszervezetekben.

Koritár Ferenc
pártfoiskolai hallgató

Az ideológiai irányelvek érvényesítése

Az elmúlt évben pártszervezeteink egyik nagy feladata volt a Központi Bizottság ideológiai irányelveinek feldolgozása. A kerületi pártbizottság úgy értékeli, hogy ezt a feladatot eredményesen oldottuk meg. A vitákban ma a párttagság egységesebb álláspontot képvisel sok eszmei-politikai kérdésben. Az ideológiai irányelvek megvitatásának eredménye az is, hogy nyilvánvalóvá váltak azok a téves nézetek, melyek ma is élnek és amelyek elleni harcban

további tennivalóink

vannak. Eltérő problémák jelentkeztek a különböző jellegű pártszervezetekben.

Az egyes pártszervezetek az ideológiai irányelveket tárgyaló taggyűléseken általában helyesen határozták meg, hogy melyek azok a témák, melyekre a későbbiekben vissza kell térniök, amelyekkel további feladataik vannak.

A legnagyobb eredménynek azt tartjuk, hogy az ideológiai irányelvek feldolgozása segített eloszlatni azt az idegenkedést, amely az elméleti kérdések iránt megmutatkozott. Sok olyan kommunista dolgozik pártszervezeteinkben, aki körülbelül így gondolkodott: „én eleget teszek kommunista kötelességeimnek, példamutatóan dolgozom, részt veszek a pártszervezet életében, elvégzem a társadalmi megbízatásokat, végrehajtom a párt határozatait, de én nem vagyok elméletben jártas ember, nem értek az elméleti vitákhoz, ezt csinálják a nálam képzettebb párttagok, a propagandisták, a vezetők".

Sok ilyen párttagunk megértette, hogy

az elméleti kérdések

iránti érdeklődés nem az élettől elvont elméletieskedés, hanem elválaszthatatlan része a mindennapi gyakorlati építőmunkának, feltétele a gyakorlatban jelentkező kérdések helyes eldöntésének, megválaszolásának. Párttagságunk nagy hányada felismerte, hogy erősíteni kell a pártszervezetekben az ideológiai tevékenységet, másként a politikai munka sem lehet hatékony. Az ideológiai irányelvek feldolgozása segített megértetni az elméleti munka jelentőségét és ezzel erősítette a párttagság cselekvési egységének eszmei alapját.

Miután az ideológiai irányelveket az alapszervezetek taggyűlésein is megvitatták és felmértük e viták tapasztalatait, ki kell dolgoznunk, hogy mik a további teendők. Az ugyanis nyilvánvaló, hogy a taggyűlési vitákkal nem tekintjük befejezettnek a munkát. Az ideológiai munka jelentőségét párttagjaink már felismerték, de ettől még nagy út vezet odáig, hogy pártszervezeteinkben ténylegesen elfoglalja megillető helyét — rendszeressé váljon. Ennek érdekében többek között az is szük-

séges, hogy a pártmunka valamennyi területén dolgozó kommunisták tekintsék feladatuknak az ideológiai munkát. A viták alkalmával sok párttag előtt világossá vált a mindennap végzett szakmai, gazdasági és politikai, valamint az ideológiai munka közötti szoros összefüggés. De sokan még nem jutottak el ennek az összefüggésnek felismeréséig, másrészt a felismerés önmagában még nem jelenti, hogy azzal jelentőségének megfelelően foglalkoznak.

Pártmunkánk egyik gyengéje,

hogy az ideológiai munka gyakran különválik a gyakorlati feladatoktól. Ez nemcsak olyanoknál tapasztalható, akik lebecsülik az elmélet szerepét. Előfordul propagandistáknál is, hogy az ideológiai munkát a napi tennivalóktól elválasztva, attól függetlenül végzik.

Az előttünk álló időszak egyik legfontosabb feladata, hogy ne engedjük meg az ideológiai munka leszűkítését egyes elméleti kérdések megvitatására. Minden pártmunkás, ha termelési kérdésekkel vagy szervezési feladatokkal foglalkozik is, tudnia kell, hogy munkája egyben elméleti általánosítást is igényel.

Sokan így gondolkoznak: „... szükség van a tanulásra; fontos előadásokat meghallgatni, irodalmat olvasni, vitákon részt venni, mert ezek hozzásegítenek szakmai és politikai munkám jobb elvégzéséhez". Mindebben természetesen sok igazság van, mégis, aki így gondolkodik, az különválasztja az elméleti és a gyakorlati munkát. E felfogás szerint is az elméleti munka — bár az eredményesebb gyakorlati tevékenységet szolgálja — időben és térben elkülönül attól. A gyakorlati feladataink, legyenek azok gazdaságiak vagy politikaiak, nem nélkülözhetik az összefüggések vizsgálatát. Ideológiai munkát nemcsak a pártoktatás keretében, elméleti viták alkalmával, hanem a mindennapos gyakorlati feladatok megoldásánál is végezni kell.

Természetesen nem arról van szó, hogy nincs szükség önálló elméleti vitákra, vagy a marxizmus—leninizmust felesleges tanulmányozni, mert hiszen az nincs szoros összefüggésben a termeléssel. A pártoktatás és általában a marxizmus—leninizmus tanulmányozásának a jelentősége növekszik azáltal, ha szorosabbá válik

a gyakorlat és elmélet kapcsolata.

De nem szabad az elméleti munkát a tanulásra leszűkíteni. A Központi Bizottság határozatai, melyek a legfontosabb gyakorlati kérdésekben eligazítanak, egyben elméleti kérdésekre is választ adnak.

A kommunisták tanácskozásain — bármilyen kérdés is szerepeljen napirenden, csak elvi alapon lehet helyes döntéseket hozni. Munkánkban csak így érvényesülhetnek a munkásosztály célkitűzései, csak így kerülhetjük el a szubjektivizmust.

Pártszervezeteinknek sok olyan kérdéssel kell foglalkozni, melyek önmagukban nem elméleti jellegűek, mégis elválaszthatatlanok attól. Éppen ezért pártbizottsá-

gunknak az a véleménye, hogy az ideológiai irányelveknek a pártmunkában való érvényesítése érdekében többet kell tenni annál, mint csupán visszatérni azokra az elvi kérdésekre, melyeket a taggyűléseken meghatároztak. Több segítséget kívánunk adni pártszervezeteinknek ahhoz, hogy a napi politikai és gazdasági munkájukat magasabb elvi színvonalon végezhessék.

Jelenleg valamennyi pártszervezetünket a Központi Bizottság 1965. december 8-i ülésén elhatározott ár- és bérpolitikai intézkedések foglalkoztatják. Ahol a pártmunkások, a szakmai, állami vezetők látják ennek az intézkedésnek az elméleti-politikai összefüggéseit is, ott nemcsak a pártfegyelemre való tekintettel álltak a határozat mellé, hanem meggyőződésből. Ahol viszont ezt nem értették, ott nem is lehetett eredményes a politikai munka. De nemcsak

az agitációs munka hatékonysága

függ az elméleti megalapozottságtól. A párt egész gazdaságszervező tevékenységének sikerét is nagymértékben befolyásolja.

A termelékenység tartalékainak kihasználása, a munkafegyelem erősítése, a takarékosság érvényesítése, a szükségletek figyelembevétele a termelési célok meghatározásánál, mind olyan követelmény, amely feltételezi az ideológiai tisztánlátást.

Az ideológiai munka színvonalának emeléséhez pártszervezeteinkben jó feltételeket teremtettek a Központi Bizottság ideológiai irányelvei.

Simon Ferenc,
az MSZMP
budapesti II. kerületi bizottságának
titkára

A termelőszövetkezeti pártcsoport

Egy ankét tanulságai

Sokrétű politikai feladataik vannak kommunistáinknak a termelőszövetkezet minden gazdasági egységében, termelési ágazatában. A tapasztalatok szerint a megnövekedett üzemi méretek, a nagy távolságok, szétszórt munkahelyek és lakhelyek miatt erős pártcsoportok nélkül közös gazdaságainkban nagyon nehéz megvalósítani a folyamatos pártmunkát. A tagság egy-egy munkaközösségének, brigádjának sajátos helyzete, feladata is indokolja, hogy az alapszervezet legkisebb, s ezért legmozgékonyabb kollektívája — a taggyűlés határozatai, a vezetőség irányítása alapján — mind önállóbban, aktívabban tevékenykedjen.

A Bács megyei Pártbizottság és a Pártélet szerkesztősége a közelmúltban ennek a gondolatnak a jegyében hívott össze ankétot Baján, ahol három járás több alapszervezetéből érkezett

elvtársak mondották el véleményüket a pártcsoport-munka tapasztalatairól. Részt vett a megbeszélésen: *Ágoston József* pártcsoportbizalmi (Kisszállás, Szabadság Tsz); *Bor Ignác*, pártcsoportbizalmi (Szakmár-Alsóerek, Új Élet Tsz); *Csuvár László* pártcsoportbizalmi (Bátmonostor, Kosszuth Tsz); *Horváth Antal*, a megyei pártbizottság munkatársa; *Kőházi Ferenc*, a Bajai járási pártbizottság munkatársa; *Kormos István* pártcsoportbizalmi (Mélykút, Béke Tsz); *Kozma István* pártcsoportbizalmi (Nagybaracska, Új Élet Tsz); *Lakatos Ferenc* pártcsoportbizalmi (Nemesnádudvar, Kossuth Tsz); *László József*, a Kiskunhalasi járási pártbizottság munkatársa; *Markovits Ferenc*, a Kalocsai járási pártbizottság munkatársa; *Mészáros János* párttitkár (Tataháza, Petőfi Tsz); *Papp Mihály* pártcsoportbizalmi (Tataháza, Petőfi Tsz); *Somogyi István* párttitkár (Bátmonostor, Kossuth Tsz).

A pártmegbízatások teljesítése

A hozzászólók egyértelműen hangsúlyozták, hogy a rendszeres, élénk pártcsoport tevékenység hatása jól lemérhető a szövetkezet fejlődésében. Az erősebb szövetkezetek közé sorolható tataházai Petőfiben például a pártcsoportokban nagy figyelmet fordítanak arra, hogy minden kommunistának legyen pártmegbízatása. Megbízatásokat adnak többi között a hatékony termelési eljárások népszerűsítésére, a tagság politikai nevelésének, szakmai művelődésének elősegítésére. A párttagok ezek teljesítéséről a pártcsoportnak számolnak be. A rendszeres pártmunka hatása is megmutatkozik abban, hogy a szövetkezet évek óta magas terméshozamokat ér el, hogy a *fiatalok ottmaradnak a tsz-ben. Népes a KISZ-szervezet, aktív Nőbizottság működik.* Eddig 122 traktorost képeztek ki, ezen felül 23 fiatal kapott egyéb szakmunkás bizonyítványt.

A bátmonostori Kossuthot a gyenge tsz-ek közé számítják. Az ankéton megjelent párttitkár és pártcsoportbizalmi szavaiból tanulságos kép bontakozott ki a szövetkezet erősödésének és a pártélet, ezen belül a pártcsoport munka élénkülésének összefüggéséről.

A gépészeti pártcsoport 1965 tavaszán feladatul kapta az alapszervezettől például, hogy fokozott figyelmet fordítson a traktorosok munkaversenyére, rendszeresen ellenőrizze a gépek karbantartását. A pártcsoport tagjai teljesítették megbízatásaikat s a többi között ez is elősegítette, hogy 1965-ben minden korábbinál jobb teljesítményt értek el traktoraikkal. Ebben az esztendőben először nem volt szükségük külső segítségre a gépi munkákban és nagyobb műszaki hiba sem fordult elő.

Az állattenyésztésben működő pártcsoport tagjainak példamutatása is konkrét eredményeken mérhető. A sertéstelepen például az állategészségügyi rendszabályok következetes érvényesítésével sikerült csökkenteni a gyomor- és bélgyulladásos betegségeket, s javult a takarmányozás is. A baromfitelepen munkaverseny indult s lé-

nyegesen csökkentették az 1 kg baromfi előállítására fordított takarmányt. Alacsonyabb lett az elhullási arány is.

A pártvezetőségnek gondja van arra, hogy a *pártcsoportok ne csak a termelési kérdésekkel törődjenek.* A pártcsoportokban megbeszélték például a hittanbeíratások csökkentésével kapcsolatos politikai feladatokat s a helytelen nézetek, felelőtlen híresztelések elleni agitáció tennivalóit. Fokozták a pártcsoportok szerepét a tag- és tagjelöltfelvétel előkészítésében. Ez is hozzájárult ahhoz, hogy az alapszervezet 1965-ben öt tagot és három tagjelöltet vett fel.

Közelebb az emberekhez

Kitűnt a hozzászólásokból az is, hogy a pártcsoport tevékenységének élénkülése nyomán a tömegszervezetek tagjai, a pártonkívüli aktivisták is mind több politikai feladatra vállalkoznak. Ugyanakkor mind rendszeresebb gyakorlat, hogy a kommunisták vagy az aktivisták elbeszélgetnek a tagokkal a közös problémákról, kikérik véleményüket s érdeklődnek egyéni gondjaikról is. Ennek a munkának fontosságát jó példával támasztotta alá *Ágoston József* bizalmi. Elmondotta: az ősszel, a sok sürgős szállítás idején, erősen korlátozták a fogatok igénybevételét egyéni célokra, például piacozásra. A pártcsoport tagjainak azonban nemcsak az volt a feladatuk, hogy okosan érveljenek a közös érdekeket szolgáló intézkedés mellett. Törődniük kellett azzal is, hogy anyagi helyzetük, vagy például tanyai lakóhelyük miatt feltétlenül rászoruló családok indokolt esetben ilyenkor is kapjanak fogatot. *A közös és egyéni érdekek ilyen igazságos, méltányos összehangolása viszont csak a tagok, a családok helyzetének kellő ismeretében lehetséges.*

A pártcsoport szervezeti életéről, működési rendjéről, irányításáról is sok szó esett a megbeszélésen. Horváth Antal hangsúlyozta hozzászólásában, hogy a pártcsoport szervezett, rendszeres működése az egészséges, eredményes pártélet lényeges feltétele.— A pártmunka mechanizmusáról van szó — mondotta —, amely nem lehet elég folyamatos és hatásos a pártcsoportok aktív tevékenysége nélkül.

A pártcsoportbizalmiak hozzászólásaiból kiderült, hogy a pártvezetőségek általában rendszeresen informálják őket, a vezetőségi ülések állásfoglalásait napokon belül ismertetik velük. Helyenként a vezetőségi ülések egy-egy tanácskozására is meghívják őket. A bátmonostori Kossuth Tsz alapszervezetében minden taggyűlésen beszámol egy-egy bizalmi a pártcsoport működéséről.

A kollektív állásfoglalás

Az alapszervezet és a pártcsoport kapcsolata tehát általában kielégítő. Ellenben a pártcsoport működésének gyenge pontja — s ebben teljes volt az egyetértés —, hogy *nagyon ritkák a megbeszéléseik.* Évente 4—5 esetben, *főleg a nagyobb mezőgazdasági munkák idején hívják össze a pártcsoportok kommunistáit* a kampánytervek végrehajtásával kapcsolatban. A tapasztalatok szerint viszont a

pártmunka folyamatossága megkövetelné, hogy a pártcsoport tagjai gyakrabban kicseréljék véleményüket, illetve állást foglaljanak egy-egy menetközben adódó sajátos kérdéssel kapcsolatban.

Lényeges észrevétel, jogos követelmény ez. Hiszen, ha javul a pártcsoport működésének kollektív jellege, akkor nagyobb önállósággal, több kezdeményezéssel látnak a rájuk váró politikai feladatok megoldásához. Mint László József elvtárs hangsúlyozta: el kell érni, hogy a határozatok végrehajtása mellett a pártcsoportok javaslataikkal, állásfoglalásaikkal az eddiginél nagyobb részt vállaljanak a taggyűlési, vezetőségi határozatok előkészítésében is.

De hát van-e akadálya, hogy a pártcsoportbizalmiak gyakrabban összehívják a kommunistákat? Az ankéton a hozzászólásokból az is kiderült, hogy *a kollektivitás erősítésének nemcsak ilyen szubjektív feltételei vannak.* A mezőgazdaságra jellemző szétszórt munkahelyek, a munkák idényjellege, a nagy távolságok stb. nyilvánvalóan korlátozzák a pártcsoportok gyakori megbeszéléseit is. Ezeken a nehézségeken a jelek szerint sokat könnyít a pártcsoportok ágazatok szerint történő megszervezése. *Csuvár László* pártcsoportjának mind a hat tagja például az állattenyésztésben dolgozik. Ezek az elvtársak nyilván könnyebben s gyakrabban találkozhatnak, mint Ágoston József pártcsoportjának tagjai, akik közül hárman az állattenyésztésben, négyen a növénytermesztésben, ketten segédüzemágakban, hárman pedig az irodán dolgoznak.

Az üzemági pártcsoportok

Az ankéton elhangzott hozzászólásokból olyan kép alakult ki, hogy *az üzemágak szerint alakult pártcsoportok eredményesebben működnek.* Különösen az állattenyésztésben és a gépészeti csoportban alakított pártcsoportokra vonatkozik ez. Itt a munkával kapcsolatosan könnyebben tudnak konkrét ellenőrizhető pártmegbízatásokat adni, könnyebb a munkaverseny fejlesztése stb. Ezeknek az előnyöknek a felismerésére vall, hogy a Kalocsai JB végrehajtó bizottsága állást foglalt a pártcsoportok üzemágak szerinti szervezése mellett.

Kár volna a pártcsoport üzemági szervezését erőltetni ott természetesen, ahol nincsenek meg ennek a feltételei. (Kevés a párttag egy adott üzemágon belül, vagy a helyi adottságok az üzemegység szerint alakított pártcsoportoknak kedvezőbbek.) A Kiskunhalasi járási pártbizottságon kialakult álláspont szerint például a szövetkezeti pártcsoportokat olyan területi elosztásban szervezik meg, hogy azok minél hatékonyabban oldhassák meg az előttük álló politikai, gazdasági feladatokat.

A termelőszövetkezeti pártcsoport rendszeres kollektív jellegű tevékenysége tehát szorosan összefügg azzal, hogy helyesen, célszerűen szervezték-e meg azokat. Az ankét résztvevői azonban megegyeztek abban, hogy a pártcsoportok tagjait az eddiginél gyakrabban kellene összehívni. A feladatok megkívánják ezt s a pártvezetőség és a pártbizalmi is sokat tehet azért, hogy így is legyen. A

pártcsoport megbeszélések jelentőségét érdemes aláhúzni a többi között azért is, mert itt általában közvetlenebb a légkör, kötetlenebb a napirend, mint a taggyűlésen, ezért többen és szívesebben mondják el véleményüket. *A pártdemokrácia szempontjából is lényeges a pártcsoport kollektivitásának erősítése.*

Indokolatlan eltérések

Az ankéton szerzett tapasztalatok alapján érdemes szóvá tenni, hogy egyes helyeken a pártcsoportok irányításában eltérnek a szervezeti szabályzatban előírtaktól. Az egyik elvtárs beszámolt arról, hogy náluk egy-egy pártcsoportban a bizalmi mellett még egy „termelési" pártcsoportbizalmit is választottak. Az alapszervezetben pedig több „főbizalmi" is van, akikhez két-három pártcsoport tartozik. Máshol a pártcsoport élén a pártcsoport-„vezető" áll és helyettesét nevezik pártcsoportbizalminak, aki a párt bélyegekkel foglalkozik.

Ezek az újonnan életrehívott funkciók különösebb zavart ugyan nem okoznak, de létjogosultságukat is nehéz megindokolni. Aligha lesz gyorsabb például a pártcsoportok tájékoztatása, ha a pártvezetőség és a pártcsoportbizalmi közvetlen kapcsolata helyett közbeiktatunk egy főbizalmi funkciót. Horváth elvtárs jogosan hívta fel a figyelmet arra is, hogy a szervezeti szabályzat előírása szerint a pártcsoport élén a pártcsoportbizalmi áll, tehát mindenütt ezt az elnevezést kell használni. Tegyük hozzá ehhez, hogy a bélyegek intézését a bizalmi állandó jelleggel nem adhatja át helyettesének, hiszen ez nem puszta formalitás és nem is csak gazdasági természetű feladat. A bélyegek átadása is jó alkalom például arra, hogy a bizalmi elbeszélgessen a kommunistákkal, informálja őket és tájékozódjék véleményükről, problémáikról.

Mindent egybevetve; az ankéton elhangzott tapasztalatok, vélemények nagyon hasznosak, tanulságosak. Az elmondott eredmények és fogyatékosságok is arra utalnak, hogy a termelőszövetkezeti pártépítés igen fontos „láncszeme" a pártcsoportok megfelelő kiépítése és tevékenységük erősítése.

Fehér János

Pártcsoportok a mecseki bányákban

A pártcsoportok másféle módszerekkel dolgoznak, mint az alapszervezet, de mindenkor az alapszervezet előtt álló feladatok megoldásáért tevékenykednek. Hiszen a pártcsoport az alapszervezet része — és tagjai az alapszervezethez tartoznak.

Ha a pártcsoportok munkáját vizsgáljuk, azt tapasztaljuk, hogy az egyikben a politikai felvilágosító munka megy jól, a másikban a pártmegbízatással való ellátás történik helyesen, ismét másutt a párttagok és a tagjelöltek nevelésére találunk jó példát.

A komlói Kossuth-bányaüzemnél például a párt által kitűzött feladatok végrehajtására mozgósítják jól a dolgozókat. A párttagokat és pártonkívülieket egyaránt. A bánya 650 párttagját 70 pártcsoportba osztották. Ebből például a bányaüzem III-as aknáján 160 kommunista dolgozik 17 pártcsoportban. Nem is olyan régen szemükre vetették, hogy nem megfelelően szervezték meg a pártcsoportokat. Ugyanis nem hagyományosan. munkahelyek szerint építették ki azokat. A bírálók figyelmen kívül hagyták, hogy munkahelyek szerint csak ott lehet pártcsoportot létrehozni, ahol ahhoz megfelelő számú párttag dolgozik. A III-as aknán azonban egy-egy fejtésben (munkahelyen) nincs több átlag két párttagnál. Ezért alakítottak szakonként pártcsoportot. Azóta kisebb átszervezéssel elérték, hogy ma már a fejtési munkahelyeken 3—4 párttag is van, de akad olyan munkahely, ahol egy párttag sincs. Ennek az az oka, hogy a széntermelésben dolgozó fizikai munkások között viszonylag kevés a kommunista, a párttagság nagyobb részét a műszakiak és az adminisztratív dolgozók alkotják.

Ezekre a párttagokra azonban a pártszervezet jól tud támaszkodni. Az 1964. december 10-i párthatározat végrehajtásánál például a pártcsoport üléseken ezek a műszakiak vázolták a feladatokat, mozgósították a termelési tervek legjobb teljesítésére mind a párttag, mind pedig a pártonkívüli dolgozókat.

Talán sokaknak nem újdonság, mégis érdemes megemlíteni, hogy a komlói III-as aknán a fontosabb témát tárgyaló pártcsoport-üléseken (értekezleteken) részt vesznek a KISZ-bizalmiak is és elmondják, hogy a fiatalok mit akarnak tenni az éppen napirenden levő kérdések megoldásáért. Így történt ez akkor is, amikor nyilvánosságra kerültek az 1966-os népgazdasági terv adatai és velük összefüggésben az ár és bérpolitikai intézkedések.

*

A Kossuth-bánya gépüzeménél is jól dolgoznak a pártcsoportok, bár megint más szervezeti formák között működnek, mint a III-as aknán. A gépüzemben a 81 kommunista nyolc pártcsoportba tar-

tozik. A pártcsoportok munkahelyek szerint épültek ki. A vezetőség itt is arra törekszik, hogy minden pártcsoport saját területének gazdája legyen. A pártvezetőség ennek érdekében, amikor a munkaterv szerint egy-egy gazdasági vezetőt beszámoltat, ugyanazon a vezetőségi ülésen beszámol az adott terület pártcsoport vezetője is. (1965-ben például a földalatti gépészet, a szállítókörlet és a meddőhányó vezetőjével együtt az oktatási pártcsoportbizalmi is beszámolt.)

A pártpolitikai munka egyéb területein azonban nem nagyon tevékenykednek sem a III-as aknai, sem a gépüzemi pártcsoportok. Amilyen eredményesen dolgoznak — a politikai felvilágosító munka eszközeit jól alkalmazva — a termelési tervek teljesítéséért és a balesetek csökkentéséért, annyira nem fordítanak gondot például a párttagok megismerésére és nevelésére. Azt még nem érték el, hogy mielőtt a taggyűlés elé kerülne egy-egy tagfelvételi javaslat, előzőleg a pártcsoport megvitassa. Volt az alapszervezet vezetőségének egy olyan kezdeményezése is, hogy kitüntetésre, jutalmazásra, trösztigazgatói dicséretre a pártcsoportok tegyenek javaslatot, de ezt sem tudták megvalósítani.

A párttagok nevelése tehát a gépüzem pártcsoportjaiban nem elég alapos. Ennek oka többi között az, hogy a pártcsoportbizalmiak résztvesznek ugyan a havonta részükre tartott értekezleten, de ők már nem mindig tartják meg a pártcsoport értekezletet. Nem adják tovább a megkapott tájékoztatót és ezért a vezetőség is felelős. Az 1965. december 9-én tartott alapszervezeti taggyűlésen joggal kapott sok bírálatot a vezetőség, mert még azt a határozatát sem valósította meg, hogy félévenként beszámoltatja a pártcsoportbizalmiakat munkájukról és a pártcsoport életéről.

Még a vezetőségválasztó taggyűlésen elhatározták, hogy a jövőben ha valaki fegyelemsértést követ el, a pártcsoport vonja felelősségre, megbírálják és ha szükségesnek ítélik, javaslatot tesznek pártfegyelmi eljárás megindítására. Ugyanezen a taggyűlésen javasolták, hogy ne csak pártcsoport értekezleten, hanem vezetőségi ülésen és taggyűlésen is számoljon be egy-egy pártcsoportbizalmi a munkájáról. Ez ellenőrzés is, tapasztalatcsere is volna. Nem történt meg. Volt még egy jó javaslat: a pártcsoport értekezletek főbb témáit rögzítsék előre a pártvezetőség munkatervében. Nem mindet, csak a várható legfontosabbakat. Sajnos ezt sem tették meg.

*

Vannak jó ötletek és javaslatok arra, hogyan javítsák a pártcsoportok munkáját, hogy élénkebb politikai tevékenységet fejtsenek ki. Ha egy-egy ilyen javaslat elhangzik, az már önmagában is arra mutat, hogy a kommunisták szükségét érzik a politikai aktivitásnak. Ezt táplálni, erősíteni és hasznosítani kellene. És ez már nem csupán a pártcsoportok dolga, nem kizárólag azok feladata, ez már az alapszervezet vezetőségének ügye is.

Amikor megkérdeztük, hogy mi az oka az oly jó javaslatok elsik-

kadásának, többféle választ kaptunk. Olyat is, amely azt vetette fel: „Mindig a bizalmi beszéljen?"

A módszert illetően valami igaza van a pártcsoportbizalminak. Mert ha az előbb felsorolt indítványokat mind megvalósítanák, az alábbi módon alakulna a helyzet:

1. A pártcsoportbizalmiak értekezletén a bizalminak be kell számolnia a csoport tagjainak életéről, politikai fejlődéséről, szakmai képzéséről, termelő munkájáról stb.

2. Újra beszélnie kell a pártcsoport értekezleten.

3. Félévenként be kell számolnia a pártvezetőség előtt — ha beszámoltatják — a pártcsoport életéről.

4. Ha valamelyik kommunista fegyelemsértést követ el, a pártcsoport ülésén a pártcsoportbizalminak kell előadnia az ügyet.

5. Ha az üzemvezetőség rendkívüli erőfeszítést kér a bányászoktól, megint csak a pártcsoportbizalmihoz fordul, hogy mozgósítsa az embereket. Ebben természetesen a szakszervezet és a KISZ is közreműködik.

6. Taggyűlésen szintén számot kell adnia a pártcsoport munkájáról stb.

A bányában becsületes, szakmájukat szerető, szorgalmas emberek dolgoznak. A pártcsoportbizalmiak is ilyenek. Ha várt és előre tudott nehéz feladatok megoldásához kezdenek, mindent elkövetnek, hogy teljesítsék. A váratlan feladatok megoldására is képesek, ha értik a célját. Többségüket viszont nehezen lehet nyilvános szereplésre, beszámolóra, felszólalásra bírni. A pártcsoportban rendszerint elmondják a véleményüket, de plénum előtt már nehezebben. A kommunisták, a pártcsoportbizalmiak eljárnak a dolgozók panaszainak orvoslása érdekében, meg tudják mozgatni a szakszervezeti bizottságot, üzemvezetőt, trösztigazgatót, főmérnököt — mindenkit. De beszámolót tartani, felszólalni, nyilvánosság előtt elemezni a munkával és a politikával összefüggő kérdéseket? Ez már nem megy mindig jól.

A politikai nevelőmunka szerves része az is, hogy a pártcsoportbizalmiakat határozott fellépésű politikai munkásokká neveljük. Az alapszervezeti vezetőségnek, a pártbizottságnak kell ilyen irányú munkát kifejtenie. De nem hagyhatják figyelmen kívül, hogy a bányászember — még ha pártcsoportbizalmi is — általában nem szeret sokat beszélni. Sokszor beszélni még kevésbé.

Helyes volna tehát megfogadni a Kossuth-bánya pártbizottsági titkárának, *Koós Lászlónak* a javaslatát: nem az a fontos, hogy mindig a pártcsoportvezető beszéljen. Még a pártcsoport értekezletein sem. Ott is tarthat tájékoztatót egy-egy gazdasági feladatról, azzal összefüggésben pedig a pártpolitikai tennivalókról például egy művezető, brigádvezető, a KISZ-titkár. Tartson az adott pártcsoportnak egy-egy tagja is. Lehet szervezni például olyan pártcsoport értekezletet (gyűlést) is, amelyen egy-egy szocialistabrigádvezető mondaná el, hogyan érték el legújabb eredményeiket, hogyan fejlődnek a brigád tagjai, vagy esetleg, mi az, amit vállalásaikból nem teljesítettek és miért nem.

Az is helyes lenne, ha a pártcsoport pártfeladatot adna időnként egy-egy párttagnak és ennek megtárgyalására jönnének össze a pártcsoport tagjai. Tíz percig, negyedóráig tarthat ilyen megbeszélés, mert nincs előírva, hogy a pártcsoport értekezletnek órákig kell tartania!

A komlói Kossuth-bánya szeneskörleténél, ahol 150 párttag van, már tartottak egy-két ilyen megbeszélést, sajnos ők sem folytatják.

*

A Mecseki Széntröszt villamos üzeménél 17 pártcsoportban 118 párttag dolgozik. Sajátos szervezetű, szétszórt munkahelyű üzem ez. Van kihelyezett részlegük Kossuth-bányán, Zobák aknán, Béta aknán, Kossuth-bánya külszínén, a légsűrítőknél, a tröszt északi üzemeinél. (Mázán, Szászvárott), a TMK-raktárban, az Újhegyi Szénelőkészítő Üzemben, Szabolcsbányán, Vasas-bányaüzemnél és Pécsbányán. A Kossuth-bánya föld alatti villamosrészlegnél két pártcsoportja is van a villamos üzemi alapszervezetnek, Újhegyen pedig három is. Az üzemvezetőség központi épületében is két pártcsoportjuk működik.

A pártcsoportbizalmiakat nagy gonddal választották ki. Különösen azt tartották szem előtt, hogy a pártcsoport vezetője szakmailag is a legjobban képzett emberek közül kerüljön ki, aki műszakilag is méltó partnere lehet a működési területén dolgozó szakmai, gazdasági vezetőnek.

Az alapszervezet vezetőségi tagjai között felosztották a tröszt területén szétszórtan működő pártcsoportokat. Így a vezetőség minden tagja három-négy pártcsoport működéséért felelős a vezetőségben betöltött reszortja mellett. A villamos üzem KISZ-titkára például az újhegyi szénmosó javító műhelyéért felel, ahol sok a fiatal. Ott három villamosüzemi pártcsoport is van, mind a háromért ő felel a vezetőség és a taggyűlés előtt. Egy-egy pártcsoportnak 6—7 tagja van, a tagjelöltek nagy része KISZ-tag.

A pécsbányatelepi Széchenyi-aknán is hasonlóan akarták megoldani a villamosüzemi pártcsoport segítését, ez azonban nem sikerült eddig. A pártvezetőségnek jelenleg nincs olyan tagja, aki műszaki kötelességeivel együtt ezt a feladatát is elláthatná. (Aki üzemi kötelessége folytán oda kijár, az pártonkívüli.)

A villamos üzem központi épületében a tagdíjbélyegeket a pártcsoportbizalmi viszi el a párttagokhoz. A propagandaanyagot is ő terjeszti, ellentétben a többi pártcsoportbizalmival, akinek külön aktívája van erre a munkára.

*

Van még egy olyan üzeme a trösztnek, amelynek munkája szorosan összefügg a széntermeléssel, de nem bányaüzem. Ez pedig a Pécs-Újhegyi Szénmosó és Szénosztályozó.

Itt megtalálhatjuk mindazt, amit a szervezeti szabályzat a pártcsoportok feladatairól mond. A párt által kitűzött feladatok végrehajtását tartják kötelességüknek mindenekelőtt. Kicsit tréfásan, kicsit

komolyan azt szokták mondani: „Ha rossz szenet küldenek a bányák, ha követ meg palát adnak, mi abból is jó szenet csinálunk!"

Szó szerint ez persze nem így van, nem varázslók és nem bűvészek dolgoznak az újhegyi szénosztályozóban. Mindenesetre jelentős szerepük van, abban, hogy kitűnő minőségű szenet küldenek az iparnak.

Sikerült elérniök azt is, hogy egymást segítik, bírálják a pártcsoportok tagjai. Nemcsak értekezleten és taggyűléseken, hanem a mindennapi munkában is. A csoport értekezletein mindig megtárgyalják a tagjelöltnek és a párttagnak javasolt elvtársakat, magánéletüket épp olyan szigorúan, mint a munkájukat. És ha már a pártcsoport elhatározta, hogy valakit tagjelöltnek javasol, ezt a javaslatát a taggyűlésen is megindokolja. És nem mindig csak a pártcsoportvezető szólal fel, hanem a csoportból mások is. És ilyenkor nem elégszenek meg azzal, hogy elmondják: „másfél éve dolgozom vele, jól ismerem, nős, két gyereke van, a felesége is dolgozik, a fia KISZ-tag" ..., hanem emberi magatartását is jellemzik.

Szükséges megemlíteni a bányászlakta területeken működő pártcsoportokat is.

Három évvel ezelőtt ugyanis a KB útmutatása szerint elkezdődött az üzemi-lakóterületi pártcsoportok szervezése. Tulajdonképpen nem új pártcsoportokat hoztak létre, csupán arról volt szó, hogy a bányaüzemek dolgozói jelentkeztek a lakóterületi pártszervezeteknél.

Csak ritkán fordult elő, hogy a névsorba való felvétel után a lakóterületi pártszervezet pártmegbízatást adott volna a bányaüzemi párttagoknak. Erre mód se igen volt. Hiszen a bányászok három műszakban dolgoznak, nem lehetett pontosan tudni, kire mikor lehet számítani a lakóterületi pártmunkában. Most pedig, hogy 1965-ben az egész mecseki tröszt területén áttértek a négyműszakos munkabeosztásra, még nehezebb megvalósítani, hogy a bányászok a lakóterületen is végezzenek pártmunkát.

A tanácsválasztások idején sikerült itt-ott biztosítani a jó együttműködést, de azóta semmi nem történt. Még a bányász nyugdíjasok is szívesebben járnak be az üzembe és inkább ott vesznek részt a pártszervezet életében.

Gyevi Károly,
a „Mecseki Bányász"
felelős szerkesztője

Napirend nélküli taggyűlések

A Nógrádi Szénbányászati Trösztben az alapszervezetek vezetőségeinek újjáválasztása előtt, de egyéb alkalommal is rendeztünk csoportos beszélgetéseket. Ezek jól beváltak, a kommunisták igényelték is őket. Kérésüket úgy fogalmazták meg: „ne csak arról beszéljenek az elvtársak, hogy mi a Központi Bizottság, a párt állásfoglalása egyik vagy másik kérdésben, hanem hallgassák meg, hogy milyen a kommunisták véleménye a párt és gazdasági vezetés tevékenységéről. És ne csak általános politikai, gazdasági koncepciókról beszéljenek, hanem adjanak lehetőséget a bennnünket közvetlenül érintő kérdések felvetésére és azokat magyarázzák is meg."

A csoportos beszélgetések egyébként bebizonyították: a feltett kérdések nem elszigetelt, helyi vonatkozásúak, és nem egyéni panaszok, hanem nagyon is átfogó, a párt politikáját alapjában érintő ügyek Úgy gondoltuk tehát, helyes, ha lehetővé tesszük, hogy mindenki nyíltan elmondhassa a véleményét, állásfoglalását és kétoldalú vitában győzzük meg az embereket Ezért rendszeresítettük a napirend nélküli, illetve — a gyakorlatot jobban kifejezve — a kérdezz—felelek taggyűléseket.

Az előre meghatározott napirendek tárgyalásánál a párttagokat foglalkoztató és a napirendi ponttól eltérő egyéb kérdések megvitatása korlátozott. A vezetőségek helyesen arra törekednek, hogy „maradjunk elvtársak a napirendnél", a napirenddel kapcsolatos állásfoglalásra, véleménynyilvánításra ösztönzik a vitában résztvevőket.

A jövőben sem mondhatunk le arról, hogy a taggyűlési napirendek többségét meghatározzuk, vagyis a soron következő feladatok megoldására irányítsuk a kommunisták figyelmét. Ha nem ezt tennénk, a pártszervezetek irányító tevékenysége csorbát szenvedne. De évenként és alapszervezetenként 2—3 napirend nélküli taggyűlést szervezünk. Azt, hogy egy-egy alapszervezetnél mikor legyen ilyen taggyűlés, leghelyesebb, ha rábízzuk a vezetőségre. Az tudja leginkább meghatározni, mikor időszerű az ilyen taggyűlés. Szükséges viszont a megfelelő koordinálás. Ha ugyanis azonos időben sok helyen tartanak napirend nélküli taggyűléseket, ez zavart okozhat a megfelelő felkészültségű előadók kiküldésében. Pedig az ilyen taggyűlések sikere elsősorban attól függ, hogy az előadók képesek-e a kérdésekre hozzáértő, őszinte tájékoztatást adni.

Sok múlik a taggyűlések előkészítésén is. Mindenek előtt a pártcsoportbizalmiakat és az aktivistákat kell időben tájékoztatni. S kérjék segítségüket a kérdések összegyűjtéséhez. Tapasztalatunk szerint ez jelentősen

élénkíti az alapszervezet politikai életét, a feltett kérdések pedig hűen tükrözik az alapszervezet tagjainak hangulatát, aggályait, problémáit. Az előkészítés időszakában a kommunisták csoportosan alakítják ki azokat a témaköröket, amiről hallani szeretnének. Természetesen kérdéseket nemcsak előre tehetnek fel, hanem a taggyűlésen is. Ezzel minimálisra csökkentik a taggyűléseken a formalitásokat. Így szabadabb, közvetlenebb a légkör, ami az őszinte véleménycserének az alapja. A kérdések összegyűjtése is sokféleképpen történhet. Gyakori, hogy pártcsoportok kollektíven tesznek fel egy-egy kérdést. Előfordul, hogy egy urnába dobják be — aláírással, vagy aláírás nélkül — a kérdéseket, vagy pedig közvetlenül a taggyűlésen teszik fel azokat. Bár formai dolog, mégis nagyon lényeges a kérdések összegyűjtésének módja. Fontos megértetni, hogy nem a kérdést feltevők személye az érdekes, hanem maga a probléma, amiről hallani szeretnének.

Előzetesen tájékozódva tehát arról, hogy milyen jellegű kérdések foglalkoztatják az alapszervezet kommunistáit, ki kell választani a megfelelő előadókat. Az előadók kiválogatásánál elsődleges szempont a kérdések jellege. A kérdések sokrétűsége szükségessé teszi, hogy egy taggyűlésen, akár több előadó is részt vegyen (esetenként járási, de még a megyei PB-ról is), műszakiak, munkaügyben jártasak, jogászok stb. A kiküldött előadóknak természetesen felelősséggel kell felkészülniök, mert kaphatnak és tapasztalatunk szerint legtöbbször kapnak is váratlan kérdéseket.

Két éve, hogy rendszeresen megrendezzük az ilyen taggyűléseket. Véleményünk szerint rendkívül alkalmasak a kommunisták, sőt a pártonkívüliek véleményének, gondjainak megismerésére. A kérdések jól informálják a felsőbb pártszerveket a közhangulatról is. De jó módszer ez a tájékoztatásra, az érdeklődés felkeltésére és a legtöbb esetben hosszabb időre megnyugtatja az embereket. Segíti a párttagokat, felkészíti őket a legexponáltabb kérdések megmagyarázására, a pártonkívüliekkel való vitákban. Az ilyen jellegű taggyűléseken rendkívül élénk vita bontakozik ki. Előfordult, hogy éppen a kialakult, széles körű eszmecsere miatt a taggyűlést más alkalommal folytatni kellett.

Egy-egy rendezvény sikerét, tartalmasságát általában nem az határozza meg, hogy mennyi ideig tart, mégis a vitában résztvevők nagy száma, a vélemények és ellenvélemények okozzák, hogy ezekhez a taggyűlésekhez csaknem dupla idő szükséges, mint a szokásosakhoz.

A Nógrádi Szénbányászati Tröszt alapszervezeteinél beváltak az ilyen taggyűlések. Emellett azonban nem hanyagolhatóak el más, szintén jól bevált módszerek, például a rendszeres pártnapok, tömegszervezeti rendezvények.

Lipták Sándor.
a Nógrádi Szénbányászati Tröszt pártbizottságának munkatársa

Személyzeti munka az üzemekben

A békéscsabai városi párt-végrehajtóbizottság értékelte a Politikai Bizottság 1961. évi, a személyzeti és kádermunkáról szóló határozatának végrehajtását. Ennek megállapításait használtuk fel cikkünkben.

*

A jobb munkaszervezés, a gyárak korszerűsítése, a termelékenység állandó növelésére való törekvés szükségszerűvé tette azt is, hogy a személyzeti munkát körültekintőbben, kollektívebben végezzék. Ennek következtében a személyzeti munka üzemeinkben alaposabb lett. A káderkiválasztást, illetve funkcióba állításukat általában tervszerű munka előzi meg. Az utóbbi években bátrabban léptetnek elő fiatalokat s több nő került funkcióba. A *Kötöttárugyárban* vagy a *Konzervgyárban* például a középvezetői beosztásban mind több a nő. Magasabb beosztásoknál azonban. (osztályvezető, főkönyvelő stb.) már nem ilyen kedvező a helyzet. Adottságainkat figyelembe véve, az arányt ezen a területen is növelni lehetne.

Eredmény az is, hogy az osztályvezetők, művezetők, csoportvezetők mindinkább felelősséget éreznek területük létszámhelyzetéért, dolgozóik neveléséért, munkafegyelméért és segítik beosztottaik szakmai, politikai fejlődését.

Ez utóbbi azonban nem általánosítható. A hatékony személyzeti munkát, a helyes nevelési módszerek kialakítását esetenként szemléletbeli hibák és egyéb körülmények is nehezítik. Akadnak, akik a politikai nevelést, az emberekkel való foglalkozást olyan társadalmi munkának tartják, amely a mozgalmi szervek feladata és csak munkaidőn kívül végezhető. Van olyan vezető, aki úgy véli, hogy neki csak a szakmai munka irányítása a dolga. A létszám biztosítása, a dolgozók szakképzettségének fejlesztése, nevelése a személyzeti vezetőre tartozik. Mások csak a személyzeti munka kellemesebb oldalát végzik. Szívesen dicsérnek, de ha már bírálni kell, arra felkérik a személyzeti vezetőt.

Idényjelleggel működő üzemeinkben a személyzeti munka eredményességét akadályozza a meghatározott idejű foglalkoztatás. Mire az üzem vezetői beosztottaikat, azok erényeit és hibáit megismernék, a dolgozók szerződése lejár. Az átszervezés is befolyásolja a személyzeti munkát. Célszerű lenne iparáganként ezt részletesen megvizsgálni és a kedvezőtlen hatások megszüntetését felsőbb szinten is segíteni.

Személyzeti vezetőink többsége képes a feladatok színvonalasabb megoldására. A nagyfokú — főleg adminisztratív — elfoglaltság azonban lefoglalja őket és így nem jut elég idejük a munkaközbeni kapcsolatuk fejlesztésére.

A korábbi időszakhoz képest a kádermunka tervszerűbb,

Városunk minden jelentősebb üzemében három- és ötéves káderfejlesztési, utánpótlási terveket készítenek.

Ebben rögzítik a vezetők továbbképzésének és az üzem fejlesztésének megfelelő személyzeti, iskolázási igényeket. Üzemeink egy részének már „saját nevelésű" vezetőgarnitúrája, utánpótlása van. A Forgácsoló- és a Felvonóüzem helyi gyáregységeiben például a technikusi képzés már meghaladja jelenlegi igényüket. Ez lehetővé teszi a város más üzemeinek segítését. Még nem ilyen kedvező a helyzet a vállalati hatáskörben levő felső vezetők utánpótlásának biztosításánál. Városunkban mintegy 25 *mérnöki és megközelítőleg 70 műszaki vezetői munkakört nem megfelelő képesítésű dolgozók töltenek be.* A felsőfokú technikumi képzés nagyobb lehetősége és az eléggé tervszerű ösztöndíjas képzés várhatóan néhány éven belül ezen a területen is változásokat eredményez.

A kádertervek céljai általában realizálódnak. De a személy szerinti kiválasztásnál a végrehajtás nem mindig kielégítő. Ennek jórészt az az oka, hogy a káderek megítélésénél — mivel az illetékesek előzetesen nem egyeztetik nézeteiket — utólag eltérőek a vélemények. Esetenként nem megfelelő embereket jelölnek felelős munkakörökbe. Ezért

szükséges, hogy a kádertervet tökéletesítsék. Ne csak azt határozzák meg, hogy mely munkaköröknél kell biztosítani a színvonal emelését, káderek pótlását, hanem azt is, hogy kit és milyen módon kell felkészíteni, alkalmassá tenni az adott munkakör ellátására.

Előfordul az is, hogy az *oktatási tervekben meghatározott személyektől függetlenül olyanok tanulnak tovább, akiknek a tanulással együtt járó távolmaradása az üzemnek nem jelent különösebb megterhelést.* Ez azzal a következménnyel jár, hogy a szakképzett dolgozók elosztásánál aránytalanság keletkezik, illetve az fokozódik és ahol szükség lenne a színvonal emelésére, ott elmaradás van. Ugyanakkor a képesítést szerzett dolgozók — miután engedélyezték továbbtanulásukat — joggal követelnek magasabb besorolást. Azok a több éves gyakorlattal rendelkezők pedig — akiknek képzése az üzem érdekében fontos lenne — beosztásuk, szakmai túlterhelésük miatt nem tanulhatnak és ez anyagilag, erkölcsileg hátrányosan érinti őket.

Üzemeink, vállalataink többsége arra törekszik, hogy fiatal szakemberekkel erősítsék a vezetést. A Konzervgyárban például a vezetők 80%-a fiatal szakember.

A fiatal műszakiak gyakorlati felkészítését, a termelés irányításához szükséges tapasztalatuk biztosítását azonban a néhány helyen fellelhető *szakmai féltékenység* hátráltatja. Ennek következménye az is, hogy a mérnökök és szakemberek egy része — az elmúlt két évben 11 — más városba, illetve területre távozott.

A fiatal szakemberek szakmai felkészítésén kívül nagy gondot kell fordítani politikai fejlődésükre is. A gondot fokozza, hogy egy részük a szakmai képzést tekinti elsődlegesnek, mert az anyagi előnyöket (magasabb beosztás, besorolás stb.) biztosít. Politikai képzésre, mivel az „csak önkéntes", nemegyszer csak hosszabb rábeszélés után szánják el magukat. Ez a nézet — sajnos — az idősebb szakemberek egy részénél is megtalálható.

Pártszervezeteink általában foglalkoznak a személyzeti munkával. Egy-egy káderproblémát közösen megbeszélnek a gazdasági vezetőkkel. Pártvezetőségi üléseken, taggyűlésen azonban ezt a kérdést nemigen vitatják meg. Hiba az is, hogy a részletkérdésekre a kelleténél nagyobb figyelmet fordítanak, míg lényeges elvi kérdésekben álláspontjuk nem jut eléggé kifejezésre.

A személyzeti munka szorosan összefügg a párt politikai feladatainak végrehajtásával. Ezért szükség van a pártszervezet állandó, folyamatos segítségére. Pártszervezeteinknek tehát nemcsak joguk, hanem kötelességük, hogy a személyzeti munkában érvényesítsék a párthatározatokban megjelölt célokat.

A személyzeti munkában igen jelentős a *káderek minősítése*. A kádereket elsősorban szakmai képzettségük, tehetségük, emberi magatartásuk, a közösséghez való viszonyuk alapján bírálják el. A minősítések jó része alapos, körültekintő ismeretek alapján készül. Minősítési jogkörrel felruházott vezetőink egy része azonban még mindig szívesebben használ „finomabb" megfogalmazásokat. Az általuk készített minősítések — bár a személyzeti vezetőkkel való vita során néha módosulnak — jelentős része nem elég őszinte, a valóságot kedvezőbb színben tünteti fel. Szívesen veszik, ha a jogos magatartásbeli hibák bírálatát a személyzeti vezető vagy a párttitkár fogalmazza meg. Sajnos, a felsőbb szinten készített minősítések sem mindig példamutatóak. Nemegyszer „elfelejtik" azoknak véleményét megkérdezni, akik a káderek közvetlen magatartását, munkáját alaposan ismerik és felülről kialakított vélemények, mérlegelések szerint minősítenek. A minősítések őszinteségét, nyíltságát tehát minden szinten fokozottabban érvényesíteni kell.

A dolgozók nevelésében nagy jelentőségű a *vezetők példamutatása*. A legkiválóbb szakemberek, jó képzettségű vezetők sem oldhatják meg feladataikat, ha emberi magatartásukkal nem vívják ki környezetük megbecsülését. Üzemi vezetőink többsége felkészültsége, gyakorlati tapasztalata alapján igyekszik a gazdasági, politikai feladatainak eleget tenni. Egyik-másik vezetőnk korától függetlenül szakmailag is fejlődik. A politikai képzést, a társadalmi munkát azonban néhányan mellékesnek tartják. Ennek okát az esetenkénti kényelmesség mellett a felső szinten megnyilvánuló véleményekben is keresni lehet. Célszerű lenne, ha ezt a kérdést nem-

csak a mozgalmi szervek, hanem a felsőbb gazdasági vezetők is figyelemmel kísérnék és ha máskor nem, legalább a minősítésükkor szóvá tennék.

Vezetőink magatartása nem kevésbé fontos a *pártszerű légkör* megteremtésében is. A szabad véleménynyilvánítás, a hibák feltárása nemcsak a termelés, hanem az emberek helyes magatartásának kialakítása érdekében is szükséges. Az a tapasztalat, hogy a termelést akadályozó hibák bírálata — különösen a KB 1964. december 10-i határozata óta — jelentősen kiszélesedett. A magatartásbeli hibák nyílt, őszinte feltárása azonban nem kielégítő.

Vezetőinknek a jószándékú vélemények elmondására kell ösztönözni az embereket. Akár termelési, akár magatartásbeli hibáról van szó, azonnal intézkednek azok kijavítására.

Ez a „felfelé" elhangzó bírálatok gyarapodásának alapvető követelménye. A dolgozókban megvan erre a készség, csak az szükséges, hogy lássák is bírálatuk eredményét. A hangnem persze esetenként kifogásolható. Egyesek nem mindig megfelelően mondják el véleményüket. Ezt is javítani kell, de a felvetett hiba elismerésével, kijavításával együtt. Gazdasági, mozgalmi, személyzeti vezetőinknek, a párttagoknak sokat kell még munkálkodni azon, hogy a dolgozók valóban funkcióra való tekintet nélkül merjenek bírálni, s a bírálatot a vezetők úgy fogadják, ahogy azt szocialista rendszerünkben fogadni kell.

Pál Zoltán,
az MSZMP békéscsabai városi bizottságának munkatársa

A második 5 éves terv értékelése Salgótarján üzemeiben

A városi vb értékelte a második 5 éves terv végrehajtását s úgy döntött, hogy kibővített pb-ülésen, üzemi pb-üléseken és taggyűléseken is ismerteti, milyen színvonalon oldottuk meg célkitűzéseinket. Így propagáljuk az eredményeinket, de szembenézünk a hiányosságokkal is. Sőt a tanulságok helyet kapnak az 1966. évre szóló intézkedési tervekben is.

A második ötéves terv, mint ismeretes, egyik legfontosabb feladatnak a termelékenység, a gazdaságosság növelését, javítását szabta meg a termelés minden területén.

Az ötéves terv céljai üzemeinkben csak sok-sok nehézség árán juthattak érvényre, hiszen az első évekre például még jellemző volt a mennyiségi szemlélet, a minden áron való teljesítés, melyet egyes pártvezetőségi tagok is támogattak. A tisztánlátáshoz nagy segítséget kaptak pártszer-

vezetőink a VIII. pártkongresszus és a KB időközben megjelenő határozataiból. Ennek során jelentősen nőtt a pártszervezetek hozzáértése a gazdasági munkához, javult a gazdaságszervező-, segítő-, irányító- és ellenőrző tevékenység.

A felelősség növekedése, a kommunisták példamutatása, a dolgozókkal való rendszeres foglalkozás nagyban elősegítette, hogy a város üzemei a második 5 éves tervet sikeresen fejezzék be. A vállalatok gazdasági mutatói — a legtöbb területen számottevően javultak: 1960-hoz hasonlítva 1965-ben az exporttervet értékben 330%-ra teljesítették üzemeink. Említésre méltó, hogy a városi pártbizottság felhívására az utolsó két évben az éves exporttervet december 15-re teljesítették, s a gyártott termékeket december 31-ig leszállították. Számottevően javult a gyártmányfejlesztés: hozzávetőlegesen 400 új termék gyártását kezdték meg üzemeinkben. A nagyobb választék és a korszerű termékek gyarapították az exportlehetőségeket. Javult a minőség, csökkent az árengedményes termékek részaránya, kevesebb pénzt fizettünk ki a kötbérek és reklamációk miatt. A selejt százalékmértéke csak minimálisan csökkent ugyan, de ez amúgyis közel állt a megtűrt selejt mértékéhez s így a jelentéktelen csökkenés is javuló tendenciát mutat. A termelékenység 36,5%-kal nőtt, — különösen az Öblösüveggyárban és a Vasötvözetnél. Mindezek hatására a város üzemei az előírt önköltségi szintet kivétel nélkül teljesítették.

A szakmai színvonal emelkedését mutatja, hogy 65-ről 102-re nőtt az üzemekben a mérnökök s 1960-hoz képest 223 fővel a technikumot végzettek száma.

A mutatókból tehát látszik: ugrásszerűen fejlődtek üzemeink. Van azonban egy sor olyan terület, ahol kevés, vagy egyáltalán nincs előrelépés. A betegség miatt kiesett munkanapok száma például 11,2%-os létszámnövekedésnél sokkal nagyobb mértékben nőtt. Az így kiesett termelési érték több mint 200 millió Ft. A kifizetett táppénz megfelel egy 500 fős üzem évi béralapjának.

Az igazolatlan hiányzás sem csökkent (ha nem is nőtt) s ebben az 1965. január 1-én életbelépett új Munka Törvénykönyve sem hozott lényeges javulást.

Nem kedvező az állományi létszám: az adminisztratív területeken 1,9%-kal magasabb a növekedés, mint a fizikaiaknál. A fizikai létszámon belül 1960-hoz képest minimálisan javult a közvetlen termelő tevékenységet folytatók aránya. Ennek oka, hogy üzemeinkben nincs megoldva a kisgépesítés, az anyagmozgatás, a vagonok ki- és berakásának gépesítése. Amellett, hogy az üzemek sok embert foglalkoztatnak ezeken a munkaterületeken, az elmúlt 5 év alatt több százmillió forintot fizettek ki a vagonállás miatt. Ezen a területen főképpen az Acélárugyárban és a ZIM ST Gyáregységnél van sok tennivaló.

A számottevő eredmény ellenére sem tartjuk kielégítőnek a műszaki színvonalat. Annak ellenére ugyanis, hogy javult a szakmai hozzáértés és 31,6%-os a mű-

szaki létszám növekedése — a termelékenység csak igen kis mértékben emelkedett a munka- és az üzemszervezés, a műszaki fejlesztés következtében.

A pártszervezetek helyes kezdeményezése ellenére sem megnyugtató a beruházások határidőre való teljesítése. A sok áthúzódó beruházás kedvezőtlen a harmadik 5 éves terv indulásánál. Pártszervezeteinknek egyik fontos feladata, hogy elősegítse a kivitelező és a beruházó közötti viták rendezését.

Szükségesnek tartjuk a beruházó és kivitelező jobb együttműködését elősegítő koordináló bizottságok létrehozását és szakemberekkel való megerősítését. Az eddigi tapasztalatok szerint helyes, ha a vállalatok szocialista szerződést kötnek az alvállalkozókkal, ezzel jelentősen elősegíthetik a határidők betartását.

A KB 1964. december 10-i határozatát — mely hosszú időre megszabta a tennivalókat és alapja a harmadik 5 éves tervnek is — pártszervezeteink továbbra is munkájuk alapjának tekintik. Tudják, hogy csak az egész párttagság, valamennyi dolgozó bevonásával, a vezetők felelősségének minden szinten való növelésével lehet megoldani az elénk tűzött gazdasági, műszaki teendőket. Ehhez természetesen még az is szükséges, hogy a jelenleginél többet és jobban foglalkozzunk a párttagság, a dolgozók politikai nevelésével, s el kell érnünk, hogy ebből nagyobb részt vállaljanak a szakszervezetek és a KISZ-szervezetek is.

A város üzemeiben nagy erőt képvisel a szocialista brigádmozgalom. Míg 1960-ban 41 szocialista brigád volt 395 fővel, addig 1965-ben már 270 szocialista brigád közel 4000 taggal segítette elő a tervek sikeres teljesítését. Ha ezt az erőt, a többiekkel együtt helyesen hasznosítjuk, ha megteremtjük annak feltételét, hogy a brigádok munkája az 1966. évi legfontosabb tervfeladatokra épüljön — az eredmény sem maradhat el. S akkor egy év múlva ismét sikeres tervteljesítésről és kevesebb hiányosságról számolhatunk be.

Molnár István,
az MSZMP
salgótarjáni városi bizottságának
osztályvezetője

Tovább ápolni a bizalmat

A Hódmezővásárhelyi Gépjavító Állomás termelési feladatai igen számottevőek: tizenhárom szövetkezet gépeinek javítása, többi között mintegy 280—290 traktor, ezen kívül pótkocsik, cséplőgépek, aratógépek tartoznak hozzájuk. A villamossági részleg három megye mezőgazdasági üzemeinek jármű villamos berendezéseit, ez évtől kezdve pedig a hálózati villamos berendezéseit is felújítja. A cseremotor forgalmazási szolgálat: évente kb. 400—

500 cserének a lebonyolítását s e motorok garanciális javítását végzi. Néhány termelőszövetkezet gépparkjának teljes műszaki karbantartását is vállalta az üzem. Ez a munka egyébként a jövőben a gépjavító állomás fő feladatai közé tartozik majd. S mindezeken kívül évente 80—90 traktorost képeznek ki.

A termelési eredmények elérésében jelentős szerepük van a kommunistáknak, akik nagy szorgalommal dolgoznak a többi között azért is, hogy az üzemnek jó híre legyen. A párttagok 75—80 százaléka azonban e mellett még pártmunkát is végez: tanácstag, munkásőr, szakszervezeti vezető stb. Sőt a kommunisták egyharmada túlzottan sok — két, három, négy — funkciót is betölt.

Az üzem vezetői pártvezetőségi üléseken és taggyűléseken rendszeresen beszámolnak, hol tartanak a munkában, milyen gondokkal küszködnek, mihez kérik az egyes kommunisták, a pártszervezet segítségét. Hasznos az is, hogy a különböző gazdasági tárgyalásokon a pártvezetőség jelen van, sőt a párttitkár a szűkebb műszaki konferenciákon is résztvesz. Így a pártszervezet vezetősége az üzem helyzetéről állandóan tájékozott és ennek alapján segítheti a termelő munkát.

A jó munka hatása kimutatható a rendszeres pártépítésben is. Az utóbbi időben például négy tagjelöltet vettek fel. A kommunisták ismerik az embereket. A szakszervezet vezetőségével, a szocialista brigádvezetőkkel megbeszélték, hogy kik azok, akiknek társadalmi munkát kell adni. Mert ahhoz, hogy valaki párttag legyen, kevés a jól elvégzett termelő munka. Nagy gondot fordítanak a pártoktatásra. A szemináriumok igen élénkek, különösen a gazdaságpolitikai tanfolyamok, de érdekes viták vannak azon a tanfolyamon is, ahol az üzem két szocialista brigádja tanul.

Mindezek ellenére az üzemben általában a termelés jobb megszervezése, a munka jobb minősége szerepel állandóan napirenden. Olyannyira, hogy egyes elvtársak szerint az emberek politikai meggyőzése, a pártszervezet nevelő tevékenysége kissé háttérbe szorul. Megesik, többi között az is, hogy a felvilágosító munkát, a meggyőzést anyagiakkal helyettesítik. Ugyanis, ha valami nagyobb feladatot kell elvégezni, az üzem vezetősége „feldob egy összeget". A munka fontosságának megmagyarázása azonban elmarad. Az anyagi ösztönzésnek természetesen megvan a szerepe, de nem szabad elfelejteni, hogy a termelőmunka fontos lendítő ereje az öntudat. S erre a jelenleginél jobban lehetne és kellene is építeni.

Van egy másik gondjuk is a kommunistáknak. Bizonyos jelekből azt a következtetést vonják le, hogy a pártmunkának nincs meg a kellő becsülete. November 7-e előtt például a MEDOSZ megyei bizottsága azt javasolta az üzem vezetőségének: két heti fizetéssel és jelvénnyel jutalmazza a jól dolgozó szakszervezeti ak-

tivákat. Ezt természetesen helyesnek tartják. De sokan úgy érzik, hogy a pártmunka elismerésére is szükség volna.

Egy-két helytelen nézet is tapasztalható az üzemben. Egyes párttagok például akkor tartanák jónak a pártszervezet és a pártvezetőség munkáját, ha valami „hivatalos távolság" lenne a pártszervezet és az üzem vezetősége között. S a pártvezetőség olykorolykor „megadjusztálná" az üzem vezetőit. Nyilvánvaló, hogy ez a párt vezető szerepének helytelen értelmezéséből ered, a termelés pártellenőrzését összecserélik a parancsolgatással vagy az esetleges szembenállással. A kommunisták elsődleges feladata a nevelés, a párt politikájának széles körű ismertetése, e politika érvényesítése. A termelés irányítása a gazdasági vezetők teendője, a pártszervezet hibát követne el, ha ezt a feladatot kivenné a kezükből. De ugyanúgy hibázna, ha a gazdasági vezetőket valamiféle adminisztratív intézkedésekkel akarná „kézben tartani". Inkább a párt vezetősége és az üzem vezetősége között kialakult jó viszonyt és bizalmat kell tovább ápolnia.

Akadnak olyan párttagok is, akiknek az a véleményük, hogy jó kommunista csak az lehet, akinek a felszabadulás előtt semmije nem volt. Ezt a nézetet az élet százszor és ezerszer megcáfolta. Az ilyen nézet csak arra jó, hogy a pártszervezet sorait megbontsa.

A Hódmezővásárhelyi Gépjavító Állomás pártszervezete jelentős erőt képvisel, tevékenységének eredményeit tükrözi az, hogy az üzem szakáganként is teljesítette éves tervét. A helytelen nézeteket azonban kár lenne lebecsülni, mert ezek előbb vagy utóbb — ha következetesen nem küzdenek ellenük —, akadályozhatják a pártszervezet egységének erősítését, az üzem további fejlődését.

Bernula Mihály

Vita, véleménycsere

Felvételi VIZSGÁK

tapasztalatai a felsőoktatási intézményekben

Az elmúlt három év tapasztalatai alapján megállapítható, hogy a Politikai Bizottság 1963 áprilisi határozata a felsőoktatási intézmények felvételi rendszeréről a szocialista építés jelenlegi szakaszának megérett feltételeihez igazodott. A közvélemény általában helyesléssel fogadta a korábban alkalmazott megkülönböztetések megszüntetését.

A legfontosabb tapasztalat: *egyenlő követelmények alapján, de még nem egyenlő felkészülési feltételek mellett vívott versenyben a fizikai dolgozók gyermekei megállták helyüket.* Az 1964-ben felvett hallgatók 45,1%-ának, 1965-ben pedig 44,9%-ának szülei fizikai dolgozók. Különösen figyelemre méltó, hogy még az igen nehéz műszaki egyetemi felvételiken is jól szerepeltek.

A táblázat a műszaki egyetemek felvételi vizsgáin szerepelt közel 5000 fiatal adatait mutatja. Az összevetés azonos számú fizikai, illetve egyéb foglalkozású szülőt vesz figyelembe. Bár a grafikon azt mutatja, hogy a felvételi vizsgákon a két csoport átlag 50—50%-os arányban szerepelt, ezen belül két jelenség mégis figyelemre méltó: egyrészt a 18 ponton felüli eredményhez szükséges felkészülésnél még érezhető a fizikai dolgozók gyermekeinek hátránya; másrészt, azok a jelentkezők, akik a leggyengébb eredményeket érték el, többségükben nem fizikai dolgozók gyermekei. Ez utóbbi tény a család és a jelölt kritikátlanságára mutat. Az értelmiségi szülők ugyanis sokkal inkább ösztönzik a gyermekeiket továbbtanulásra, sokszor képességeik, egyéni törekvéseik és elképzeléseik ellenére is. Nem akarnak belenyugodni abba, hogy gyermekük egyetemi tanulmányok helyett valamilyen szakmában szerezzen jártasságot,

(A műszaki egyetemek felvételi grafikonja)

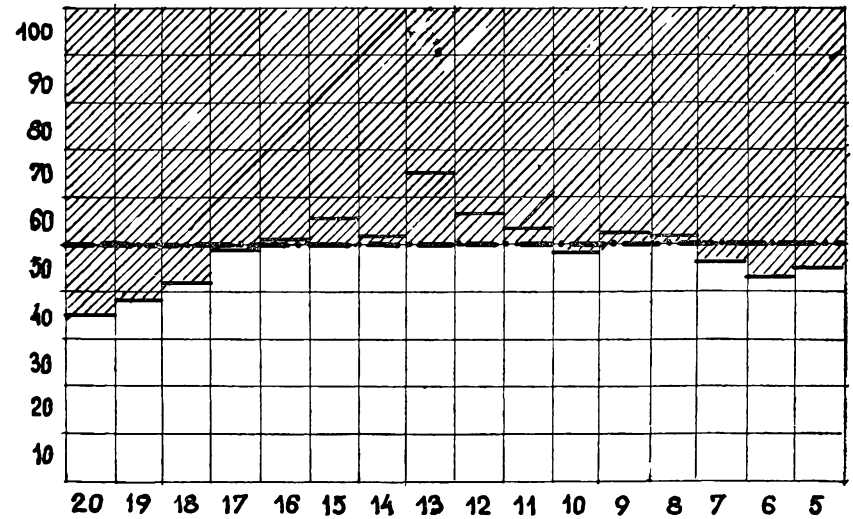

(A világos rész a fizikai dolgozók gyerekeinek eredményét jelzi)

A grafikon továbbá azt is jelzi, hogy nehéz versenyben kell helytállni a felvételre jelentkezőknek, köztük a fizikai dolgozók gyermekeinek is. 1965-ben 13 300 férőhelyre 35 000-en pályáztak. De egyes szakokon — néprajz, latin, lélektan és egyes nyelvszakokon — 13—20-szoros túljelentkezés is volt. Ezért nagyon sokan nem kerülhettek felvételre. Bár az elutasítottak közül egyes kevésbé „divatos" intézmények pótfelvételein még sokat felvettek, kedvezőtlen hangulat alakult ki, hiszen több olyan jelöltet sem vettek fel, akik kiváló eredményt értek el. Ezen mindenekelőtt a helyes pályaválasztással, megfelelő tanácsadással lehet és kell segíteni.

1965-ben egy vagy több évi munka után vették fel a fiatalok 29%-át. Ez az arány többé-kevésbé megfelel a reális követelményeknek és a reális helyzetnek. Viszont *gondot jelent, hogy az esti és levelező tagozatokra jelentkező 19 000 hallgató közül több mint 7000-en 19—25 évesek.* Vagyis az itt tanulók jelentős része olyan, aki gyengébb tanulmányi eredménye miatt nem kerülhetett a nappali tagozatokra. Pedig közismert, hogy az esti levelező képzési forma sokkal nehezebb feladat elé állítja a hallgatókat. Ez a jelenség további elemző munkát igényel.

A felvételi vizsga előkészítésénél számos probléma jelentkezik. Ezek közül a fontosabbak:

1. Még mindig nagy az eltérés a középiskolák által nyújtott ismereti színvonal és az azt jelölő év végi, illetve érettségi bizonyítványok között. A matematika és fizika felvételi vizsgák eredményei és ugyanezen fiatalok érettségi vizsgáinak átlaga például nagy eltérést mutat. Több mint egy jeggyel gyengébbek a felvételi vizsgán elért eredmények. A felvételi vizsgán matematikából a jelesen érettségizetteknek csupán 19%-a, fizikából 19,6%-a szerzett jelest.

Érdemes megvizsgálni néhány középiskolai eredményt a műszaki egyetemi felvételi vizsgák tükrében:

	Érettségi	Felvételi	
		matematika	fizika
Országos átlag	4,17	3,05	3,01
Bp., Fazekas Mihály gimn.	4,28	4,00	3,65
Pécs, Nagy Lajos gimn.	4,55	3,79	3,32
Mezőkovesd, I. László gimn.	4,25	3,60	3,00
Bp., Kandó K. techn.	4,17	3,37	3,63
Bp., Petőfi S. gimn.	4,20	3.05	3,29
Miskolc, Corvin M. szakközépiskola	4.50	2,31	3.15
Békéscsaba, Vásárhelyi P. techn.	4.19	2,13	2,54
Mátészalka, Esze Tamás gimn.	4,33	2,00	2,33

Ezek az adatok önmagukért beszélnek. Jogos tehát az az igény, hogy ezen a helyzeten sürgősen változtassunk. Nemcsak az ifjúság érdeke, hanem politikai kérdés is, hogy a középiskolák valóban a hallgatók felkészültségi fokának megfelelő érdemjegyekkel bocsássák továbbtanulásra tanulóikat. Nem reális az sem, hogy míg 1963-ban a jelentkező fiataloknak mintegy negyed része, 1964-ben közel fele jött jeles érettségivel, és ennek ellenére alacsony pontszámot értek el a felvételi vizsgán. A Művelődésügyi Minisztérium a következő években a műszaki intézmények mellett más felsőoktatási intézményekre is kiterjeszti a gépesített adatfeldolgozást, és sokrétű elemzésre alkalmas anyagokat küld minden középiskolának. A tanulságok megállapítása és a tennivalók meghatározása ezek után lényegesen könnyebb lesz.

2. Kevés fizikai dolgozó család küldi még mindig továbbtanulni gyermekét, illetve a középiskolai felkészítésnél nem elég hatásosan segítjük őket szociális helyzetükből adódó hátrá-

nyuk leküzdésében. A bevezetőben található grafikonból és egyéb adatokból kitűnik, hogy *a munkás- és parasztszülők gyermekeinek felkészültsége nem rosszabb ugyan az átlagosnál, de közülük jóval kevesebben jelentkeznek felvételre, mint más rétegekből. Ennek oka egyrészt a hiányos előkészítés a középiskolákban,* a gyenge osztályfőnöki munka s *nem utolsósorban az, hogy a szülők maguk sem fordítanak megfelelő gondot gyermekeik továbbtanulására.* A képességeik, a népességben elfoglalt arányuk alapján szükséges, és a szocializmus egész rendszere egyaránt igényli, hogy ezeket a hiányosságokat gyorsan kijavítsuk.

Nem lehet belenyugodni abba, hogy a fizikai dolgozók gyerekeinek egy jelentős része a középiskolában nem kapja meg az esélyes felvételhez szükséges felkészültséget. Az otthoni tanulás szempontjából hátrányosabb helyzetben levő gyermekek számára az iskolában a továbbtanulás szempontjából döntő tantárgyakból *korrepetálási lehetőségeket kell biztosítani.* Úgy gondoljuk, hogy ennek nem lehet akadálya a korrepetáló tanár óradíja. Itt nem lehet helye a közönyösségnek, nemtörődömségnek. Minden lehetséges eszközt igénybe kell venni, hogy a munkás- és parasztszülők gyermekei megkapják azt a támogatást, ami a nagyobb tudás megszerzéséhez szükséges.

Az is fontos, hogy *a nagyüzemi és termelőszövetkezeti pártszervezetek nagyobb számban javasoljanak törzsgárdájukhoz tartozó szülők gyermekei közül társadalmi ösztöndíjasokat.* Elsősorban a nagyüzemi munkások és a termelőszövetkezeti tagok gyermekeit segítsék, de ne a szubjektív vélemény, személyi vagy baráti kapcsolat döntse el, hogy ki kapjon ösztöndíjat, hanem a tényleges szakemberszükséglet, az arra érdemesség, a tanulmányi eredmények, a politikai, erkölcsi rátermettség. Az anyagi lehetőségektől függően a jövőben fokozottabban növeljük a középiskolák kollégiumi férőhelyeit is az ilyen gyerekek részére.

3 A felvételi vizsgákra való felkészülésnél *a fiatalok kénytelenek erejüket szétforgácsolni a „mindenből jelesre tanulás rendszere miatt".* Hiába szilárd a meggyőződésük a választott pálya iránt, nem összpontosíthatják erejüket az ehhez elsősorban szükséges tantárgyak tanulására, mert így elveszíthetik a felvételhez szükséges pontok értékes részét. Ez ilyen formában helytelen és korszerűtlen.

Számos helyen szóvá teszik, hogy a középiskolai érettségi rendszere jelenleg túlhaladott. Több országban, közöttük az Orosz Szovjet Szocialista Köztársaságban, Svédországban az érettségit megszüntették, illetve a továbbtanulási irányhoz közelítették (pl. Franciaországban és Angliában). Nálunk elsősorban a szociális helyzetük miatt nehezebb körülmények között nevelkedő, továbbtanulni kívánó fiatalokat sújtja. A probléma megoldására a Művelődésügyi Minisztérium vizsgálatot folytat.

Változatlanul *alacsony a középiskolai minősítések színvonala.* Néhány középiskola az elmúlt évi felvételekre már alaposabb, a döntést megkönnyítő véleménnyel bocsátotta útjára volt tanítványait. De ez még nem általános. A jövőben a felvételi vizsgabizottságok a tárgyi felkészültség mellett, a képességek szempontjából is alaposabban tanulmányozzák a jelölteket. Ennek ellenére az iskola véleményezése nem pótolható. Ebben a jellemzéshez szükséges jelezni a választott szak szempontjából fontos és a felvételi vizsga rövid ideje alatt meg nem ismerhető speciális képességeket; továbbá különösen a magatartást jellemző és a tanulásra való alkalmasságot befolyásoló olyan tulajdonságokat, mint a társadalomhoz, az emberekhez való viszony, illetve a munkában elengedhetetlen szorgalom, alaposság, elmélyültség, kitartás. Őszinte képet kell adni a jellemzésnek olyan tulajdonságokról, mint becsületesség, igazságszeretet, segítőkészség, politikai érdeklődés, társadalmi aktivitás stb. Egy ilyen minősítés elkészítése nagy felelősséget jelent és nagy munkát igényel, de a jövőben nem nélkülözhető.

*

A felvételi vizsgáztatás jelenlegi gyakorlata a Politikai Bizottság 1963. ápr. 2-i határozatának azt a célkitűzését, hogy *„a felvételi vizsgán az elbírálás alapja a pályázó tehetsége, felkészültsége, rátermettsége és magatartása legyen”*, nem valósítja meg maradéktalanul. A Művelődésügyi Minisztérium felvételi utasítása, a Politikai Bizottság határozatának azon pontját, hogy *„a felsőoktatási intézménybe jelentkezőknek felvételi vizsgát kell tenniük két vagy három tantárgyból . . .”* az elbírálás objektivitásának biztosítása céljából — a felvételi vizsgáztatás kulcskérdésévé tette. Lényegében kizárta, hogy az emberi magatartást a jelölteknél általában és érdemben figyelembe vegyék, illetve a tehetséget, rátermettséget alaposabban vizsgálják. A magatartással kapcsolatos észrevételek nem voltak pontozhatók, azokat csak legfeljebb — igen súlyos esetekben — kizáró okként vették figyelembe. Ezt az akadályt a felsőoktatási intézmények egyébként minden évben jelezték. A megoldást elősegítő intézkedéseken most dolgoznak.

Az írásbeli és a szóbeli feladatok csupán a tárgyi felkészültség lemérésére adtak lehetőséget. A vizsga aránylag rövid időtartama sem tette lehetővé a jelentkezők rátermettségének, hivatástudatának, világnézetének, magatartásának reális értékelését. Ugyanakkor egyes felsőoktatási intézményekben és szakokon a jelenlegi felvételi vizsgatárgyak sem mindig alkalmasak arra, hogy azok alapján megbízható kép alakulion ki a jelentkezőknek a választott pályára való alkalmasságáról. (Például a jogi karok, tanító- és óvónőképző intézetek, pszichológia, régészet stb. vizsgatárgyai.)

„A felvételi vizsgán általában azok a pályázók szerepeltek jól, különösen a »túljelentkezéses« szakokon, és főleg azok nyertek felvételt pontszámaik alapján, akiknek külön felkészítéséről a szülők gondoskodtak" — állapítja meg a Művelődésügyi Minisztérium.

Az egyetemi, főiskolai felvételi rendszert úgy kell tehát továbbfejleszteni, hogy az alkalmas legyen a Politikai Bizottság határozatának tökéletesebb megvalósításához. Vagyis a jelöltek felvétele tehetségük, felkészültségük, rátermettségük és magatartásuk egységes vizsgálata alapján történjék.

Ez a feladat nagy és sokrétű. Megoldását nem lehet csupán főhatósági rendeletre alapozni és a módszer sem lehet egységes, minden intézménytípusnál még jellegében sem lehet azonos. A cél megvalósításához számos módszer alakítható ki. Az alábbiakban megkíséreljük vitaindító jelleggel egy, a jelenleginél jobban megfelelő módszer körvonalazását, távolról sem a teljesség igényével (Az elképzelés kialakításában minisztériumi és más felsőoktatási szakemberek véleményét is felhasználtuk.)

Az elképzelés alapgondolata, hogy a középiskolában módszertanilag is nagyobb lehetőséget kell biztosítani a felkészülésre, különös tekintettel a fizikai dolgozók gyerekeire, akiknek a tanulás objektív körülményeik miatt általában nehezebb. A gimnáziumi reform-tananyag komplexitásában jó és szükséges, de mindenki még jelentős túterhelés mellett sem sajátíthatja el jeles szinten. Lehetővé kell tenni, hogy a fiatalság kedve és adottságai szerint, de az ország igényeivel összhangban már gimnáziumi tanulmányai alatt tudatosan készülhessen arra a szakterületre, amelyet élethivatásának kíván választani. Ehhez nem kell semmiféle újabb reform, csupán az, hogy a felsőoktatási felvételnél azoknak a szaktantárgyaknak az eredményeit vegyék — kizárólag, vagy különösen — figyelembe, amelyek a választott hivatással összefüggésben vannak és ezek jelentsék az értékes, „hozott" pontokat. Természetesen nem javasolhatók továbbtanulásra olyan fiatalok, akik a továbbtanuláshoz tartozó szaktárgyak mellett az általános műveltség részét képező tantárgyakból nem érnek el legalább megfelelő, közepes eredményt.

Miként lehetne ezt a jobb középiskolai felkészítést „a kevesebbet, de sokkal jobban" jegyében megvalósítani?

1. A középiskola első két évének tapasztalatai alapján a fiatalokat továbbtanulásuk szempontjából legnagyobb sikert ígérő és a népgazdaság távlati igényeivel összhangban álló fő területek felé kellene irányítani.

2. A középiskola harmadik tanévének lezárásakor kellene bekérni a tanulók előjelentkezését, hogy ki milyen főiskolán szeretne továbbtanulni. Így a negyedik tanév kezdetére látni lehetne már, hogy hogyan alakultak a jelentkezések. Ennek alapján

javítani lehetne a jelentkezések aránytalanságain és könnyebben lehetne tanácsot adni a fiataloknak.

Ilyen előkészítés után a negyedik tanévben a fiatalok erőfeszítésüket a továbbtanulásuk szempontjából legfontosabb tanulmányokra koncentrálhatnák. Ezzel nemcsak a felvételi vizsgára, hanem az egyetemi tanulmányokra is jobban előkészülhetnének.

Ezzel az egyik kérdés, a felvételi vizsgára való felkészülés módszere megoldható lenne. A másik maga a felvételi vizsga.

Véleményünk szerint a felvételeknél növelni kellene az írásbeli vizsga súlyát. Sok éves tapasztalat, hogy a szóbeli vizsgán általában két áthidalhatatlan nehézség jelentkezik:

A szóbeli vizsgán a jó vagy gyengébb beszédkészség erősen befolyásolja a vizsgabizottságokat. Márpedig mi a jelölt sokoldalú felkészültségét, képességeit szeretnénk megbízhatóan megállapítani. A beszédkészség csak igen kis részben függ az adottságoktól és elsősorban a nevelkedési környezet determinálja. Ebből a szempontból jelenleg a munkás- és parasztcsaládok gyermekei hátrányosabb helyzetben vannak.

A szóbeli vizsgán fontos az úgynevezett rávezetés, a kisegítő kérdés. A vizsgabizottságok többsége jóindulattal és elfogultság nélkül vizsgáztat. A szubjektivitás azonban nem küszöbölhető ki teljesen. Közismert, hogy vannak könnyebb és nehezebb vizsgakérdések, s ahol nem húzhatják, hanem adják a tételt, a bizottságok pozitív, vagy negatív irányban befolyásolhatják az eredményt. Márpedig a felkészültség és a képesség körülbelüli felmérésénél így könnyen hamis képet kaphatunk. Meg kell vizsgálni tehát, hogyan küszöbölhető ki ez a hibaforrás.

Az már most is világos, hogy nem lehet azonos képességkövetelményt felállítani például egy matematika-fizika tanárnál és egy kutató fizikusnál, illetve matematikusnál. Míg a tanárnál nagyon fontos a beszédkészség, a kutatónál kevésbé az. Azokon a szakokon tehát, ahol a beszédkészség nem túl jelentős — ilyen a természettudományos szakok zöme —, az írásbelire lehetne a hangsúlyt helyezni. Egy ilyen típusú írásbeli azonban nemcsak példamegoldásokból állna. Ezt kiegészítené különböző — a választott, illetve számításba jöhető szakok szempontjából fontos (gondolkodási gyorsaság, szám- és fogalom emlékezet, absztraháló képesség, lényeglátás, műszaki érzék stb.) képesség-vizsgálata. Ilyen formában a nevelkedési környezet befolyása nem játszana elsődlegesen meghatározó szerepet.

Az írásbeli vizsga eredményeinek tárgyilagos elbírálása érdekében a központi feladatok rendszerét lehetne alkalmazni. A rokon szakterületek részére a vizsgát akár országosan egy napon, a megyeszékhelyeken lehetne megtartani. A szükséges feltételek biztosítása esetén úgy is meg lehetne szervezni, hogy a jelölteket az egységes írásbeli alapján az adott intézmény több szakjára,

vagy más helyen levő azonos intézménybe, sőt rokon szakterületre is irányíthassák. Elképzelhető, hogy a képességek feltárása alapján tehát nem csak az osztályzatok rangsora szerint, a jelentkezővel egyetértésben az eredetileg választott szaktól eltérő, vagy hasonló rokonszakot lehetne választani. Azonos osztályzatok, például jeles matematika, fizika eredmény mellett is többnyire megállapítható, hogy egyesek inkább kutató-tervező, mások technológiai, illetve szervezési feladatokra alkalmasabbak. Eszerint tehát más-más intézményben válhatnak igazán szakemberré.

Ilyen jellegű írásbeli lapján a jelentkező az általa választott intézmény (a jelentkezési lapon a jelölt nem csak egy szakot tüntetne fel, hanem több rokonszakot) szóbeli vizsgáján venne részt. Miután felkészültségét, bizonyos fokig a képességeit írásbeli dolgozatai alapján már körülhatárolták, ez a vizsga a rátermettség egyéb feltételeit igyekezne megállapítani. Mindenekelőtt — az előzőekben körvonalazott alapos középiskolai minősítés és magatartás osztályzat alapján — a jelölt emberi, politikai arculatát, a választott szakra érzett hivatástudatát igyekezne felmérni és ezt felvételi pontokkal is kifejezésre juttatná. Az ilyen jellegű szóbeli vizsgák lebonyolítására az új célnak megfelelő bizottságot kellene szervezni. A vizsgáztatókat szakszerű módszertannal kellene ellátni. Mindezek alapján a szóbeli és írásbeli vizsga pontarányát változtatni lehetne az írásbeli vizsga javára, mégpedig oly módon, hogy az írásbelin például 0—7-ig, a szóbelin 0—3-ig lehessen pontot szerezni.

Elképzelhető, hogy akik már középiskolai eredményeik és írásbeli dolgozatuk alapján kiemelkedő pontszámot értek el és a középiskolai magatartási osztályzat, valamint jellemzés alapján egyértelműen megfelelnek, azokat szóbeli felvételi vizsga nélkül vegyék fel.

Úgy gondoljuk, hogy a felvázolt elképzelések részletes kidolgozása, és kísérleti alkalmazása megkönnyítené a még jobb, igazságosabb, célravezetőbb kiválasztást és nagymértékben elősegítené kommunista szakemberek képzését.

A cikk nem végleges és nem lezárt álláspontokat képvisel. Tájékoztatásul szántuk azokról a vitákról, amelyek e témáról folynak, és várjuk az olvasók kiegészítő, bíráló észrevételeit.

Kürti István,
Nagy László
az MSZMP KB Tudományos- és Kulturális oktatási Osztályának munkatársai

Hozzászólások a tömegszervezetek pártirányításáról szóló vitához

A monori járás tapasztalatai

Mindinkább erősödik az a felismerés, hogy a társadalom előtt álló politikai, gazdasági és kulturális feladatokat csak a dolgozók legszélesebb rétegeinek mozgósításával, meggyőzésével lehet megoldani. A pártirányítás hatékonyságának fokozása időszerű és fontos kérdés.

Úgy érezzük, hogy az elvi irányítás sorsa nagymértékben a járási pártszerveknél dől el. A központi, megyei szervek határozatait, irányelveit a járás helyzetének alapos elemzésével, az erők számbavétele alapján a helyi sajátosságoknak megfelelően kell érvényesíteni.

A járási pártbizottság, végrehajtó bizottság és egyre inkább a községi pártbizottságok tevékenységét is áthatja az a törekvés, hogy a tanácsok, KISZ, Vöröskereszt stb. munkájában a párt határozatait az ott dolgozó kommunisták révén valósítsák meg. A járási párt-végrehajtóbizottság, pb ülésein azon túl, hogy megtárgyaljuk egy-egy tömegszervezet, mozgalom munkáját, meghatározzuk helyét, szerepét az időszerű párthatározatok, irányelvek végrehajtásában is.

„A nők helyzete a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben" című megyei pártbizottsági határozat előkészítésében részt vett a járási pb, több községi pb és tsz pártalapszervezet, valamint tömegszervezeti vezető is. A helyzet elemzésekor az a felismerés vezetett bennünket, hogy a nők számarányuknál (50,9%), munkájuknál fogva jelentős szerepet töltenek be a termelőszövetkezetekben, így ennek tükröződnie kell munkakörülményeik javításában, politikai, szakmai fejlődésükben, a szövetkezeti vezetés összetételében egyaránt.

A helyzet beható elemzéséből alapos, jó határozat született, és sikeres a végrehajtása is. *Pártszervezeteink a tsz nőbizottságokra támaszkodva, a nők véleményének messzemenő figyelembevételével alakították ki intézkedési terveiket, és valósították meg már eddig is azok több célkitűzését. Mindez együtt járt a tsz-ekben a nőmozgalom erősödésével, a nők aktivitásának növekedésével. Jól lemérhető ez a tagjelöltfelvételben.* A tsz-ben dolgozó nők közül felvett tagjelöltek száma 21-ről 42-re emelkedett. A járási Nőtanács munkájában is középpontba került a tsz nőbizottságok fokozottabb segítése, erősítése.

A járási pártbizottság — amellett, hogy munkatársai igyekeznek megismerni a tömegszervezetek, mozgalmak sajátos jellegét, módszereit, azokat a rétegeket, amelyek körében tevékenykednek — törekszik arra, hogy az alapszervezetek vezetői is világosan lássák és jól végezzék ezzel kapcsolatos munkájukat. Az a célunk, hogy a pártirányítás ne sekélyesedjen el ezen a szinten sem, ne szorítkozzon formális beszámoltatásokra vagy a tömegszervezeti munka átvállalására. Az utóbbi időben eredményesnek bizonyult, hogy a párttitkárok tájértekezletén a pártmunka elvi és módszerbeli kérdéseit a tömegszervezeti vezetők, illetve a tömegszervezeteket képviselő kommunista aktivisták bevonásával beszélték meg.

Sok szó esett nálunk is a járásban és a községekben tapasztalható párhuzamosságról, a bizottságok túltengéséről, ugyanazon kérdést tárgyaló értekezletekről. Véleményünk szerint e kérdésben nagy jelentősége van az összehangolt tervezőmunkának, amikor egy-egy időszak célkitűzéseit és tennivalóit egyeztetjük. Itt elsősorban a sajátos feladatokon túlmutató közös célokra gondolunk. A tervezés során számbavesszük, hogy melyik társadalmi és tömegszervezet milyen rétegekhez jut el, és arra törekszünk, hogy ne legyenek „fehér foltjaink".

Az összehangolt munka jelentőségét igazolja a Hazafias Népfront járási és községi aktivistáinak sikeres 1965. évi békeagitációja. Ez a népfrontmozgalom egyik állandó, fontos, tömegmozgósító feladata. A békemozgalmi munkát a járási Operatív Bizottság fogta össze, amelyben pártirányítással az állami, tömegszervezeti vezetők közösen alakították ki az akció járási programját. A községekben hasonlóképpen összehangolták a teendőket. Az eredmény nem maradt el, a járás lakosságának 75—80%-a vett részt békegyűléseken, állást foglaltak a béke mellett, elítélték az amerikai imperializmus vietnami agresszióját.

Az összehangolásnak nincsenek kész formái, sablonjai, de tapasztalataink és a fentebb idézett példák is azt igazolják, hogy megvalósítható, és érdemes törekedni erre.

Tanulságos, ha a pártirányítás érvényesülését egy-egy tömegszervezet munkájában is megnézzük.

A sportmozgalomban új helyzetet teremtett a Politikai Bizottság 1962. január 22-i határozata, melynek nyomán megkezdődött a sportmozgalom tömegszervezetté válása. A járási célkitűzéseket a sportmunka sajátosságainak és annak figyelembevételével kellett kialakítanunk, hogy az nagy hatással van az ifjúság formálására. Az elmúlt két évben pártszervezeteink fokozott figyelmet fordítottak a sportegyesületek tevékenységére. A járási bizottság évenként kétszer vb-ülés napirendjére tűzte a járás sportmozgalmának helyzetét.

Járásunkban az a gyakorlat alakult ki, hogy az alapszervi tit-

károkkal időközönként megvitatjuk a feladatokat, a végzett munka tapasztalatait. Ezeken az értekezleteken időnként — a sportegyesületi választások idején gyakrabban — szót kap az MTS járási tanácsának elnöke is. Tapasztalatunk, hogy ezek a megbeszélések, a sportegyesületek irányításával kapcsolatos tájékoztatók hasznosak, elősegítik a munkát. Az ilyen körzeti értekezletek is hozzájárultak, hogy legutóbb az egyesületi vezetőségválasztó közgyűlések szervezése, lebonyolítása, a beszámolók, határozati javaslatok elkészítése, de még a tagság aktivitása is jobb volt, mint a megelőző választások idején. Elősegítette ezt az is, hogy csaknem valamennyi alapszervezet évenként 1—1 alkalommal vezetőségi ülésen vagy taggyűlésen megvitatta a területéhez tartozó egyesület tevékenységét. A pártvezetőségek részéről egy-egy úgynevezett tömegszervi összekötő (vagy a sportegyesület vezetőségéből egy párttag) rendszeres kapcsolatot tart fenn a párt és a sportegyesület között. Több esetben vissza kellett tartani az alapszerveket, nehogy bekapcsolódjanak azokba a részletmunkákba, amelyek elvégzése a sportegyesületi vezetők feladata. Az irányítás ne gyakorlatiaskodó, hanem elvi jellegű legyen.

A sportmozgalom pártirányításáról szólva érdemes megemlíteni, hogy az MTS Monori Járási Tanácsa pártcsoportjának vezetőjét valamennyi olyan megbeszélésre, értekezletre meghívjuk, melyen a járás sportmunkája van napirenden.

Felfigyeltünk arra a hátrányos körülményre, hogy főképp a kisebb egyesületek vezetőinek nincs kellő idejük a neveléssel foglalkozni, mert csaknem minden szabad idejüket leköti még az egyesület anyagi ügyeinek (pl. a versenyzők következő heti utazásához szükséges pénz előteremtésének) a gondja. *Észrevettük azt is, hogy a szakosztályokkal foglalkozó vezetők sportbeli és politikai képzettsége alacsony. Minden megkötöttség nélkül bárki lehet szakosztályvezető. Pedig ez az ember mozog talán legtöbbet a fiatalok között, hatása az ifjúságra nagyon jelentős. Éppen ezért úgy döntöttünk, hogy a járási székhelyen alapfokú sportvezetői tanfolyamot indítunk.* A sportegyesületek helyiség hiányának megoldására felvetettük, hogy fűzzék szorosabbra kapcsolatukat a KISZ-alapszervezetekkel. (Nem egy községünkben sportköri közgyűlések, vezetőségi ülések vagy hasonló megbeszélések céljaira rendelkezésre bocsátottuk a pártszervezet helyiségeit is. (Maglód, Mende, Tápiósáp.)

A korábbi évek gyakorlatától eltérően ma már a jól dolgozó sportköri vezetőkre jobban felfigyelnek a pártszervezetek. A jól dolgozó sportaktivistákat — megfelelő előkészítés után — felveszik tagjelöltnek.

Pokorny Róbert,
a monori járás pb. Prop. és Műv. osztály vezetője

A községi tanácsok pártirányítása

Tolna megyében 107 községi tanács és 2 tanácsi kirendeltség működik. A megye gazdasági, politikai, társadalmi és kulturális eredményeihez a községi tanácsok odaadó, lelkiismeretes munkájukkal jelentősen hozzájárultak. A lakosság javaslatait megszívlelik s minden évben figyelembe veszik például a községfejlesztési tervek kialakításánál. Kedvező változás, hogy míg korábban tanácsaink főleg a felsőbb szervektől várták a községben levő gondok megoldását (járda, útépítés, vízellátás, iskolabővítés, parkosítás stb.), az utóbbi években mind nagyobb energiát fordítanak a helyi lehetőségek kiaknázására. 1963-ban a társadalmi munka értéke közel 4 millió forint volt. 1964-ben pedig 5 200 000 forint. Az egy főre eső társadalmi munka értéke 1964-ben 43,30 Ft volt, magasabb az országos átlagnál.

Nőtt a községi tanácsok önállósága, ezzel felelősségük is. A tanácsokban végzett munka elismerése, megbecsülése növelte az e területen dolgozók munkakedvét.

A tanácsi munka általános javulása ellenére mégis a leglassúbb az előrehaladás a községi tanácsok tevékenységében. A legtöbb problémát a legkisebb községekben találjuk.

Az irányítás formái, módszerei

A megyében 8 községben pártbizottság, 20 községben községi pártvezetőség, a többi községekben egy-egy alapszervezet működik. A megyei pártbizottság és a járási pártbizottságok nagy erőfeszítéseket tesznek, hogy a községi pártszervezeteket egyre alkalmasabbá tegyék szerepük betöltésére, ezen belül a községi tanácsok pártirányítására. Hasznos volt ebben a tekintetben az 1965. februári egy hónapos titkári tanfolyam.

Helyes módszernek bizonyult, hogy a járási párt-végrehajtóbizottságok időnként napirendre tűzik a községi tanácsok tevékenységét. Mindenekelőtt abból a szempontból vizsgálják, hogy működésükben hogyan érvényesül a párt politikája. (1965-ben a bonyhádi, tamási és paksi jb. tárgyalt ilyen napirendet.)

A pártszervezetek irányító tevékenységének fő módszere mindinkább a meggyőzés. Ma már ritkán fordul elő a meggyőzés helyett az utasítás, hatáskörük csorbítása. Az elvi viták, az egységes álláspontok kialakítása, a segíteni akarás, a munka összeegyeztetése a jellemző.

A pártirányítás részint a beszámoltatásból, részint a tanácsok rendezvényein való aktív részvételből áll. A tanácsi vezetők be-

számoltatása elég rendszeres, azonban nem minden esetben elég alapos. Kedvező, hogy a tanács vb-elnöke tagja az irányító pártszervnek, a párttitkár pedig a tanácsnak és vb-nek.

A pártirányítás egyik sajátos formája lehet az együttesen megtartott pártvezetőségi és tanács vb-ülés, illetve párttaggyűlés és tanácsülés. Megfelelő keretet nyújthatnak speciális kérdések eredményes megtárgyalásához. Ilyeneket azonban megfelelő körültekintéssel és csak indokolt esetben kell szervezni. A megyében néhány helyen indokolatlanul gyakran szerveztek ilyen együttes ülést. (Például Várongon 1964-ben 5 esetben.) Túl gyakori megtartásuk halványítja a két vezető szerv önállóságát, sajátos funkcióját, például a párt vezető szerepét. Azokban a községekben, amelyekben két pártszervezet működik, együttes vezetőségi ülésen vagy taggyűlésen tárgyalják meg a tanácsi munkával kapcsolatos feladatokat.

A testületi és a választókerületi munkában egyaránt jó eredményeket mutathatnak fel a kommunista tanácstagok. A megjelenést, a kezdeményezést, az üléseken való aktív részvételt, a társadalmi munkában való részvételt tekintve munkájuk lényegesen jobb, mint a pártonkívülieké. Ez vonatkozik a fogadóórák és a tanácstagi beszámolók megtartására egyaránt.

Az MSZMP-csoportok működése

A legutóbbi választások után a községi tanácsok nagy többségében létrehoztuk az MSZMP-csoportokat. Működésükről szerzett tapasztalatunk nem minden tekintetben kedvező. A nagyobb községekben, ahol pártbizottság működik, megtárgyalták munkájukat. Kitűnt, hogy az alábbi kérdések megtárgyalásakor hívták össze leginkább a pártcsoportot: költségvetési, községfejlesztési feladatok megtárgyalásakor; a községfejlesztéssel kapcsolatban a lakosság hozzájárulásának a felemelésekor, társadalmi munka szervezésekor; víztársulás, törpevízmű megszervezése esetén.

Nem mindenütt találták meg azonban ezek a pártcsoportok kellően a helyüket, szerepüket. Ennek okát többek között az alábbiakban látjuk:

— sem a megyei, sem a járási bizottság egy ideig nem szorgalmazta működésüket;

— az illetékes pártszervezet vagy pártszerv vezetői csak elkerülhetetlen esetben hívták össze az MSZMP-csoportot;

— a tanácsok vezetői közül többen arra hivatkoztak, hogy a párttaggyűlésen minden fontosabb kérdést megtárgyalnak, így a tanáccsal kapcsolatosat is;

— a pártonkívüli tanácstagok is rendes emberek, elfogadják a párt politikáját, nem fenyeget a leszavazás veszélye;

— a pártcsoport feladatának csak az egységes állásfoglalás kialakítását tekintik.

A járási párt-végrehajtóbizottságok az utóbbi időben foglalkoztak a tanácsokban létrehozott MSZMP-csoportok munkájával. A meglevő ellentétes vé-

leményekkel szemben arra törekszenek, hogy ezek a csoportok betöltsék szerepüket. Közvetlenül a tanácsülés előtti formális ülésezés helyett foglalkozzanak behatóbban a testületi munka hatékonyságát segítő, a tömegkapcsolat fejlesztésére irányuló, a tanácstagok, mindenekelőtt a kommunista tanácstagok munkáját, magatartását, képzését érintő, a választókerületi munka megjavítását célzó kérdésekkel.

Fokozott politikai követelmények

A párt politikájának érvényesítésében jelentős a községi tanács vezetőjének szerepe, munkája. Nagy többségük alkalmas feladatának ellátására. Az ügyek közigazgatási intézésében kevés hiányosság tapasztalható. Politikai szempontból már több a kívánni való. Gyakran nem fordítanak figyelmet egy-egy közigazgatási aktus politikai alátámasztására. Ez azzal is összefüggésben van, hogy több esetben nem megfelelő a politikai felkészültségük. A megyei pártbizottság és a megyei tanács nagy erőfeszítéseket tesz, hogy a szakmai képzéssel együtt a tanácsi vezetők politikai képzésében is jelentősen előre lépjen. Három hónapos vagy annál magasabb pártiskolát eddig 46 községi vb vezető végzett. A Marxista—leninista Esti Egyetemet 10-en végezték el és jelenleg 31-en tanulnak. Az apparátus dolgozói között azonban elenyésző a pártiskolát végzettek száma. Holott a fokozott követelmények tőlük is megkövetelik a szükséges politikai műveltség megszerzését.

Hoffmann János,
az MSZMP Tolna megyei Bizottsága
PTO munkatársa

Velük együtt dolgozunk

A vitaindító cikket a Győri Kötöttkesztyűgyár pártcsúcsvezetősége örömmel üdvözölte, s a cikkben foglaltakkal egyetértünk. A kérdés tárgyalását nagyon időszerűnek tartjuk. A helyes munkamódszerek kialakításához ugyanis még sok tapasztalatra van szükség.

Nálunk a pártvezetőség jelentős gondot fordít a tömegszervezetek segítésére, irányítására, hiszen üzemünk az utóbbi időben létszámban jelentősen gyarapodott, s ez maga után vonja a tömegszervezetek jobb, eredményesebb munkája iránti igények növekedését is.

Ezek figyelembevételével segítjük a tömegszervezetek munkáját. Munkaterveinkben például megjelöljük azokat a feladatokat, amelyeket a tömegszervezeteknek javasolunk megtárgyalásra vagy megvizsgálásra. Abból indulunk ki, hogy ezeknek a szervezeteknek önálló jogaik, kötelességeik vannak, melyek megsértése csorbítaná tekintélyüket, csökkentené munkájuk hatékonyságát.

Gyakorlat már, hogy munkaterveinkben azt is megjelöljük: ki a felelős azért, hogy a napirend előkészítésében segítse őket. Ez az elvtárs részt vesz a tömegszervezetek vezetőségi ülésén is. A csúcsvezetőségben tehát külön tömegszervi felelős nincs.

Ezenkívül munkatervünkben szerepel a tömegszervezeti vezetők beszámoltatása, munkájuk értékelése. Az értékelésen kívül elsősorban a további tennivalókra hívjuk fel a figyelmet. Az elmúlt évben a KISZ-szervezet kétszer, a szakszervezeti bizottságunk háromszor számolt be munkájáról.

A tömegszervezetek támogatását szolgálta többi között az ott dolgozó aktivisták oktatásának megszervezése is. Világosan látjuk: ahhoz, hogy a tömegszervezetekben a munka megjavuljon, a szükséges egységes állásfoglalás kialakuljon, a választott funkciót viselők ideológiai-politikai tisztánlátását kell biztosítanunk. Együttes munkával elértük, hogy a tisztségviselők valamennyien részt vegyenek a párt, a szakszervezet vagy a KISZ politikai oktatásában.

A tömegszervezetek vezetői nem választott tagjai csúcsvezetőségünknek, üléseinken azonban rendszeresen résztvesznek. Ezenkívül hetente megbeszélést tartunk a programok, rendezvények összehangolására. Ezzel elkerüljük egymás munkájának keresztezését s biztosítjuk a rendezvények látogatottságát, illetve sikerét.

A vitaindító cikkben szó volt arról is, hogy „a tömegszervezetek, mozgalmak választott szerveiben levő MSZMP-csoportokat nem használjuk fel kellően a párt irányításában. A választott pártszerveknek és pártapparátusnak lényegében nincs szervezett, tervszerű kapcsolata ezekkel a pártcsoportokkal. Még nem találtuk meg a tömegszervezetek, mozgalmak pártirányításában az MSZMP-csoportok szerepét."

Csonka György elvtárs hozzászólása is azt húzta alá, hogy lényegében az MSZMP-csoportok munkája gyenge, létjogosultságuk vitatott. Tapasztalatunk szerint az MSZMP-csoportok évekkel ezelőtt aktívabbak voltak, rendszeresebben összehívták a csoportokat. De a tanácskozások nem voltak olyan hasznosak, mint vártuk volna. Így idővel ez már csak egy értekezlet volt a többi között. Nem szeretnénk vitatni az MSZMP-csoportok létjogosultságát, inkább az a véleményünk, hogy a tömegszervezetekben dolgozó kommunisták munkáját kellene tartalmilag javítani.

Pártcsúcsvezetőségünk arra törekszik, hogy mind a pártszervezetben, mind a tömegszervezetekben a politikai nevelés, a tudatformálás legyen a központi feladat. Vannak már eredményeink. Ezt jelzi az is, hogy üzemünkben jól halad a szocialista brigádmozgalom: 9 brigádunk közül 6 kétszer nyerte el a szocialista címet és 20 brigád küzd a megtisztelő szocialista címért. Dolgozóinknak egyébként mintegy 75%-a vesz részt ebben a mozgalomban.

Gergényi Lajosné,
a Győri Kötöttkesztyűgyár pártcsúcsvezetőségének titkára

Pártmunkánk gondjai

Levél a szerkesztőséghez

Vitaindító cikkében Żagyi elvtárs megemlíti, hogy községekben és üzemekben nehezebben alakul ki a pártalapszervezetek és tömegszervezetek egymástól eltérő, de közös célt szolgáló tevékenysége. Mint a MÁV Balatonszentgyörgyi Sz. B. vezetőségi tagja, két szempontból szeretnék hozzászólni ehhez.

A pártszervezetek munkáját a tömegszervezetek a maguk eszközeivel, a maguk tömegei között segíthetik. Mozgosítás a helyi határozatok végrehajtására, a dolgozók javaslatainak felkarolása, panaszok és sérelmek orvoslása, a helytelen nézetek visszaszorítása és a szocialista tudat formálása — ilyen és hasonló teendőkben tudnám megfogalmazni — a tömegszervezetek helyi feladatait. Ha ettől jobban megy a termelőmunka, hatásosabb a társadalmi munka, akkor jól dolgoztak a párt- és tömegszervezetek.

A gond ott kezdődik, amikor úgy érezzük, hogy hasztalan a munkánk. A dolgozók nyitott szemmel járják a munkahelyet, észreveszik és szóvá is teszik a visszásságokat. De igen gyakran nehéz azokon helyileg változtatni. A MÁV üzemvitele, felépítése például rendkívül bonyolult, s ez csak sürgetné, hogy nagyobb lehetőséget kapjunk helyi döntésekre. Itt az állomáson például már többször történt oktalan beruházás. Ilyen volt az, amikor a sorompó két ága közti vasúti terület műútját feltörték, s helyette kockaköveket raktak vissza. Mikor párttagjaink és szervezett dolgozóink megkérdezték, miért csinálják ezt, azt a választ kapták: „Így tervezték be, az anyagot fel kell használni . . .” Vagy a legutóbbi létszámtervezésnél néhány fontos munkakört megszüntettek — javaslatunk ellenére. Pedig a pártvezetőség és szakszervezeti vezetőség körültekintő munkával valóban szükségtelen munkakörök megszüntetésére tett javaslatot. A középszerveknek jobban kellene az ilyen helyi döntéseknél támaszkodni az alapszervekre, mert például a szakszervezet területi bizottsága, amely aláírja a munkahelyi terveket, nem ismerheti mindig a 180 kilométerre levő sajátosságokat. S bizony a helyi párt- és tömegszervezetek tagjai néha megkérdik tőlünk: miért fizessék a tagdíjat, ha megengedjük a pazarlást vagy a helytelen létszámgazdálkodást?

Hozzászólásom másik részében azt szeretném elmondani, hogy a pártalapszervezetek milyen nagy segítséget adhatnak a tömegszervezeteknek és községeknek a káderek nevelésével és átirányításával. Én is fiatal lányként, iskolából kerültem a vállalathoz, itt vezettek be a társadalmi életbe, a helybeli kommunistáktól kaptam az első feladatokat, lettem DISZ-titkár, majd SZB-tag. Alapszervezetünk az utóbbi években nagyon sokszor küldött a községbe ifjúsági vezetőket, propagandistákat, sőt párttitkárt is. Annak idején sokan vitatták az alapszervezetben, hogy helyes-e vasutasokat területi munkára küldeni? De nem lehettünk önzők. Segítségünk nélkül évekig botladozott volna egy-egy szervezet, így pedig sikerült őket megerősíteni, majd kinevelni az utánpótlást.

És éppen azért, mert az aktívák közöttünk nőnek fel, mi ismerjük jobban a munkájukat is. Előfordult olyan képtelen dolog, hogy rendelkezést kaptunk: javasolhatunk valakit kitüntetésre, de az illető csak pártonkívüli lehet. Annyit sem bíztak a helyi párt- és mozgalmi szervekre, hogy mi ítéljük meg, ki érdemli meg a kitüntetést. Mikor felsőbb szervek előtt elmondtuk, hogy káros a párttagok ilyen hátrányos megkülönböztetése, agyonhallgatták, nem válaszoltak rá. Ez nem emeli a párt tekintélyét, nem segíti a pártépítést. Hogyan lehetne eredményes a tag- és tagjelöltfelvételi munkánk, ha a pártonkívüli dolgozók azt látják: a párttagnak több a felelőssége, a társadalmi munkája, de anyagilag, erkölcsileg hátrányosabb helyzetbe kerülhet csupán azért, mert kommunista.

Pedig a termelő munkában az öntudatos kommunisták járnak az élen. Ha egy veszteglő vagonról túlsúlyt kell lerakni, mert emiatt torlódik a szállítás, rakodó munkásokat kellene keresni, de nincsenek. Ilyenkor a párttagok segítségével hárítjuk el az akadályokat. Azok a brigádok dolgoznak jól, ahol a magasabb öntudatú kommunisták szervezik a kollektívát, s általában ezeken a helyeken jobb a szakszervezeti munka is. Az ilyen kollektívák aktívabban vesznek részt rendezvényeinken, ünnepélyeinken, nevelő hatásuk erősebb a családban is.

Mindezek miatt érzem én is szükségét annak, hogy többet törődjünk az üzemek és községek párt- és tömegszervezeteinek életével, hiszen ezek fogaskerékszerűen illeszkednek a társadalom életébe, hathatós közreműködésükkel válnak valóra a párt és a kormány népet szolgáló határozatai.

László Istvánné,
Balatonszentgyörgy
MÁV SZB-tag

Új üzemrésszel bővült a Hazai Fésűsfonó. Az új festőde modern berendezése a régihez képest kétszeresére emeli a teljesítményt a gyapjúfonalak festésében. Lehetővé teszi a szintetikus műszálak festését is. (MTI Foto — Kovács Sándor felv.)

A vasúti dieselesítési program fokozatos megvalósítása révén 1965-ben a Diesel és villamos vontatás aránya hazánkban elérte a 34%-ot. 52 korszerű szovjet mozdony közlekedik a magyar vonalakon. Képünkön: az új szovjet Diesel-mozdony. (MTI Foto — Lajos György felv.)

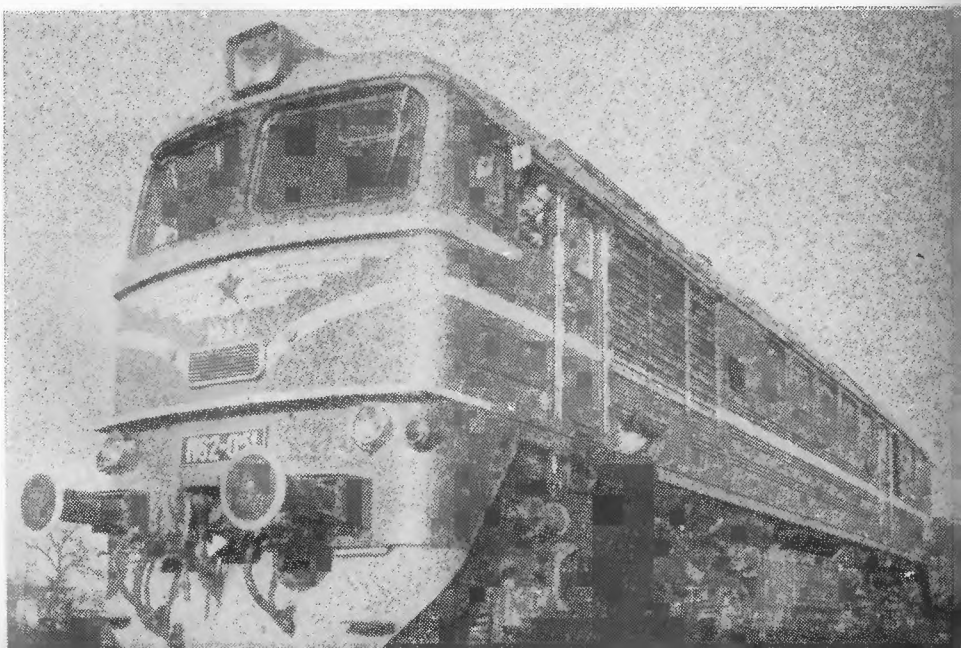

Ára: 3,— Ft

MEGJELENT

Marx—Engels Művei 10. köt.

724 old. Ára: 32,– Ft

Marx–Engels–Lenin:

A nemzeti kérdésről

534 old. Ára: 30,– Ft

V. I. Lenin Összes Művei 8. köt.

622 old. Ára: 30,– Ft

Maurice Thorez:

Beszédek és cikkek

396 old. Ára: 25,– Ft

Palmiro Togliatti:

A demokrácia és a szocializmus problémái

468 old. Ára: 27,– Ft

Dr. Ács Lajos:

Gazdasági növekedés és nemzetközi fizetési rendszer

392 old. Ára: 27,– Ft

A szocialista országok gazdasági együttműködése (Az agitátor kézikönyve VI.)

256 old. Ára: 12,– Ft

L. A. Bezimenszkij:

Német tábornokok Hitlerrel és Hitler nélkül

528 old. Ára: 40,– Ft

Leslie R. Groves:

Az atombomba születése

304 old. Ára: 24,– Ft

Vita a magyarországi osztályküzdelmekről és függetlenségi harcokról

464 old. Ára: 42,– Ft

Liptai Ervin:

A Magyar Tanácsköztársaság

476 old. + 32 old. kép Ára: 28,– Ft

Hans Habe:

A küldetés

312 old. Ára: 28,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Index: 25 699

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT

KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK

FOLYÓIRATA

MAGYAR KOMMUNISTA IFJ... SZÖVETSÉG
MTA.
Központi Fizikai
Kutató Intézet
Bizottsága

XI. ÉVFOLYAM

3

BUDAPEST, 1966 MÁRCIUS

Köszöntjük a Nemzetközi Nőnapot

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
FOLYÓIRATA
XI. ÉVFOLYAM, 3. SZ. MÁRCIUS

TARTALOM

Gondolatok egy kilométerkőnél — — — — — — 3
Hajdu Tibor: Kun Béla és a Tanácsköztársaság — — 8
Emlékezés Komját Aladárra — — — — — — — 13

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Nagy Sándor: Közös gazdaságaink további erősítéséért 16
Viszló Imre: A munkásőrséggel kapcsolatos pártfeladataink — — — — — — — — — — — — 24
Dr. Szatmári Miklós: Az új gazdasági mechanizmus és a marxista műveltség — — — — — — — 29
B. Gy.—M. J.: A pártnapok után — — — — — 36
Grósz Károly: Beszélgetés a televízió-nézőkkel — — 39

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Godó Ágnes: A szocialista hazafiság — — — — — 43

TESTVÉRLAPOK ÉLETÉBŐL

Garai Róbert: Az Olasz Kommunista Párt XI. kongresszusa — — — — — — — — — — — 50
V. Komjahov: Fellendülő mezőgazdaság — — — — 55

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

Kada István: A párthatározatok végrehajtása — — 60
Fehér János: A pártfegyelem kötelez — — — — 64
Szentirmai Kornél: A politikai és gazdasági feladatok összefüggései — — — — — — — — — 67
Vadas Sándorné: A tapasztalatok hasznosítása az Egyesült Izzóban — — — — — — — — — 71
Kiss Árpád: Termelőszövetkezeti pártbizottságok, pártvezetőségek — — — — — — — — — 75
Szeberényi Lajos—Joó Ágoston: Pártmunka a gépjavító állomáson — — — — — — — — — 78
Karcagi Sándorné: A kutatóintézeti pártszervezetek munkája — — — — — — — — — 80
Farkas István: Az agitáció módszereiről — — — 83
s. a.: Üzemi pártcsoportok Miskolcon — — — — 87
B. Zs. A termelési tanácskozáson hangzott el... — — 38
PÁRTHÍREK — — — — — — — — — — 91

VITA, HOZZÁSZÓLÁS

Vajó Péter: A követelmények együttes és egységes érvényesítése — — — — — — — — — — 92
Dr. Kahulits László: A felkészültség, készség és magatartás reálisabb megítélése — — — — — — 93
Dr. Papp Lajos: A tanácsok pártirányítása — — — 102
Fekete Gyula: A pártirányítás sajátosságai járásunkban 106

KARCOLATOK, MEGJEGYZÉSEK

M. O.: Pártmunka az importgépek körül — — — 108
Tóth I.: Kevesen vagyunk? — — — — — — — 110
J.: Alma és gázolaj — — — — — — — — 111
J. L.: A cél: 47 ezer gáztűzhely — — — — — 113
L. A.: Tanulnak a nők is — — — — — — — 114

EZT OLVASTUK

Magyar szabadságharcosok a fasizmus ellen *(Keserű István)* — — — — — — — — — — — 115
Fontosabb cikkek jegyzéke — — — — — — — 116

PARTÉLET

a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata

Szerkesztő: Lajtai Vera

Szerkesztőség: Budapest, V., Széchenyi rakpart 19. — Telefon: 111—400, 311—321

Kiadja a Kossuth Könyvkiadó

Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója

Kiadóhivatal: Budapest, VI., Révai u. 16. Telefon: 116—660

Előfizetési díj egész évre 30.— Ft, fél évre 15.— Ft

Előfizethető minden pártszervezetben, valamint a Kossuth Kiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél

Terjeszti a Magyar Posta

66.00516/2 — Zrínyi Nyomda, Budapest. F. v.: Bolgár L.

Gondolatok egy kilométerkőnél

A felszabadulás előtt 10 esztendővel — s milyen kevés egy évtized! — elvtársunk a harcban és a küzdelemben, József Attila verseiben a kirakatok üvegét bezúzó ökölről, a szelíd jövőről, s a szorgalmas szegényekről írt, majd felsóhajtott: „Jőjj el szabadság! Te szülj nekem rendet..." A jövőt sürgető költő nem tudhatta, hogy egy évtized múltával szovjet harcosok tízezreinek magyarországi hősi halála, félmillió elesett vagy elhurcolt állampolgárunk hiánya, nemzeti értékeink pusztulása ellenében születik majd a szabadság. Ma úttörők gondozzák a szovjet katonasírokat, lakosságunk tízmillió fölé emelkedett, s több mint két és félmillió ember költözött új lakásba azóta, hogy 120 ezer lakóházat rombadöntött a pusztító háború. Árnyékból napsütésbe bizony nehezen fordult az út, tudjuk, hogy csak küzdelmes-szorgalmas jó munkával érhető el a szelíd jövő. De eredményeink 1945. április 4-e óta ország-világ előtt bizonyítják: elűztük a régi árnyékokat! S nemcsak mi. Az elmúlt két évtizedben megszületett és megerősödött a szocialista tábor, szocialista jellegű fejlődésnek indult számos volt gyarmati ország, összeszűkült a klasszikus tőke birodalma.

Aki felnőtt fejjel átélte a 21 esztendőt, néha már maga is ködösen emlékszik az indulásra, az idő távolsága megszépíti a küzdelmeket. Az akkori negyvenévesek egy része, mintegy egymillió ember már megérdemelt nyugdíjba vonult, az akkor született fiatalok ma határainkat védik, esetleg tudományos pályára készülő egyetemisták vagy kenyérkereső dolgozók. Aki akkor csecsemőként sírt, mert sokat nélkülöző anyjának elapadt a teje, az talán már mosolygó kismama. Körülöttük és velük alakult át az ország.

Társadalmunk vezető ereje, a marxista—leninista párt életében is nagy változásokat hozott a 21 esztendős út, a munkásegység, a munkás-paraszt szövetség útja. Akkor a társadalmi romeltakarítás kezdetén melaszon és málén élve, kemény építőmunka közben küzdelmes politikai harcokat kellett vívni a népi demokratikus fejlődésért. Ma, a valamikor nyílt csatákhoz szokott

kommunisták azon törik fejüket, hogyan lehet a népgazdaság eredményeit korszerűbben növelni, hogyan váljék a közgazdasági gondolkodás milliók ügyévé. 1945-ben a fasizmus földrajzilag és politikailag is utolsó csatlósának bélyegzett nép tette meg első lépéseit a demokrácia útján. 21 esztendővel később Münchenben is hálkabbá váltak a fizetett károgók, százmilliók elismerésétől övezve magyar diplomata ül az ENSZ egyik legfontosabb politikai bizottságának elnök székében. Olvassuk, halljuk: a világdiplomáciában jegyzik, figyelemmel kísérik a magyar államférfiak és pártvezetők megnyilatkozásait Már ez sem kevés!

Az újkori magyar történelem útja e két — az indulást és az állomást jelző — kilométerkő között, mégsem négysávos betonút, ahol suhan a gépkocsi és kétoldalt feltűnnek a szocializmus palotái. Huszonegy esztendőnkben beteljesedett az elődök, Dózsa, Esze Tamás, és az első Tanácsköztársaság korának harca, és a mai utódok küzdelme vitte győzelemre — szemben az osztályellenséggel, szemben a politikai és természeti csapásokkal, szemben saját hibáinkkal és balfogásainkkal is — a nép ügyét. Ezeknek a küzdelmeknek az árán győzelmekre mozgósítva értünk el a mába. Azok az igaz jelszavak, amelyeket valaha gyárfalakra és középületekre írtunk, talán halványabbak lettek, de a nyomukban született eredmények kitéphetetlen gyökeret vertek a szocialista építésben. Átalakult az életünk és néha talán még mi sem vesszük eléggé észre.

Hárommillió koldus országából, hárommillió létbiztonságban élő család hazája lettünk s ennek átalakítása általános jóléttévé, csak rajtunk múlik. Feudális nagybirtok rendszerből egyéni parcellákon át vezetett az út a szocialista nagytáblákig, s az új szocialista ipartelepekig. Eredményeink sokunknak természetes megszokottá váltak, pedig meg kellett értük harcolni. De mindenki tudja ezt? Hazánk lakosságának 36%-a 15 és 39 év közötti, további 24%-a 15 évnél is fiatalabb. Több millió ember csak elbeszélésekből ismeri az indulás éveit, természetes talajává lett az a társadalmi rend, amely a felnőttebb milliónak élményekkel teli politikai harcából született. A mai negyven-ötven évesek millióitól kell számonkérni azt, hogy szüntelenül figyelmeztessék erre és mai teendőikre az utódokat, a fiatalokat.

A régi gazdasági rendet felszámoltuk, de munkánk akad még elég. Az, amit úgy fogalmaztunk meg: „Tiéd az ország, magadnak építed!" akkor is két évtizedes valóság, ha sürgetnek még mai gondok: a tanyákon élők életének emberibbé tétele, a lakásprogram megvalósítása, vagy az ipari termelékenység fokozása. Hiszen ez idő alatt termékenyen átrétegződött a társadalom. Kizsákmányoló osztályok morzsolódtak fel, vagy váltak az alkotó munka egyedeivé. Elnyomott osztályok, munkások és parasztok emelkedtek uralkodó magaslatra s már jórészt belőlük sarjadt új arcú értelmiség gondozza a szocializmus tudományát.

Vajon ismerjük-e eléggé az elődök örökségét, a régi harcok színterét? Külföldről jött százezrek járják az országot, ismerkednek tájaink szépségeivel, de az itt élő tízmillió még kevéssé ismeri igazán az átalakult hazát. Egymillió ember utazik évente határainkon túlra, de a százalékban is alig kifejezhető töredék talán azért marad közülük kint, mert a megszokott élet után megszédíti őket a hirtelen szokatlan csillogás. Sokan még nem tudják összehasonlítani a magyar múltat a szocialista jelennel. A túlnyomó többség azonban érti és vállalja az elődök mai harcát, becsületesen kiveszi részét a nagy munkából, a nemzet felemeléséből. Mert ilyen az alkotó hazaszeretet. El kell mondani az erre jellemző történetet, kevesen ismerik: a nyugatnémet Nordsee Zeitung írta meg. B. T. magyar orvostanhallgató a bremerhaveni halászkikötőben iratokat és kétezer márkát talált. Miután az értéket visszajuttatta a jogos tulajdonosnak, hazautazott . . . A lap csodálkozik: „Ez az összeg számára kulcs lehetett volna az arany Nyugat kapujához . . .” Ez az új arcú magyar fiatal azonban velünk együtt vallja: idehaza kell megteremteni a gondtalan életet, generációk összefogásával.

Voltak az elmúlt 21 évben megtorpanásaink, kudarcaink, útunkon akadtak néha zsákutcák is. A tőkés világ nem nézte tétlenül a Szovjetunió mellé felsorakozott szocialista tábor fejlődését, ott és úgy ártott, ahogy tudott, ezt teszi ma is. S a szocialista út vállalása bennünket sem mentesített a megtorpanásoktól. De az ellenséges és ártó szándékokkal szemben, hibáink legyűrésével s a felszabadító Szovjetunió hathatós erkölcsi és anyagi támogatásával, áldozatvállalásával mind erősebb és szilárdabb lett hazánk, a Magyar Népköztársaság. Valaha a hit szerint „egyedül” voltunk, ma egy úton járó testvéreinkkel élünk a Kárpát-medencében. S jobban, mint tegnap. Bizonyítja ezt a statisztika, a közvélemény, de meggyőződhet erről az az évente érkező milliós számú külföldi turista sereg is, amely már oly sokszor megcsodálta a magyar újjászületés eredményeit. Közöttük az olyan olaszok, akik kevesebb húst, az olyan nyugatnémetek, akik kevesebb cukrot fogyasztanak, az olyan angolok, franciák és amerikaiak, akiknek kevesebb orvos áll rendelkezésükre, mint a magyar átlag állampolgárnak. Még aránylag kevés a személyautónk, de már messze magunk mögött hagytuk azt az életet, amely a tőkés, feudális Magyarországot jellemezte.

Az út ott kezdődött 1945 társadalmi, politikai, gazdasági harcaiban. A Szovjetunió véráldozatából született szabadság csak a lehetőségét teremtette meg a szocialista útnak, amelyet nekünk kell megépíteni. Az évfordulón, 1966-ban az elmúlt évtizedek küzdelmeire is gondolunk, ha felidézzük a felszabadulás utáni esztendők harcait, azokat a rendkívül éles politikai és gazdasági küzdelmeket, amelyeket az infláció poklában az osztályellenséggel, a spekulánsokkal, vagy a kishitűekkel folytattunk. A kommunisták körültekintő javaslatai, a munkásosztály éhségében is hősies munkája, a magát sokszor igába

fogó parasztság szorgalma, s a gazdasági életet jelentős tömegű áruval is ellátó testvéri Szovjetunió az emlékezés forrása. Mindez együtt zúzta szét a „nyugati kölcsön nélkül nem megy" burzso-szirén gondolatát. Ezt, a munka hitvallását dicsérték az első bélyegek, amelyeken kalapácsos munkást és sarlós arató nőalakot rögzített a grafikus, olyan korban, amikor a kormány élén még polgári, később árulóvá lett miniszterelnök ült és a munkaügyi tárgyalások még a tőkés GYOSZ-szal folytak. S ugyanebben az időben ült össze a Magyar Kommunista Párt III. kongresszusa, hogy kiadja a szocialista feladatot: „Nem a tőkéseknek, a népnek építjük az országot!" A párt mozgósító szava mint máskor, most is visszhangra talált, mert a dolgozó osztályok érdekét jól fogalmazta meg. S pihenés nélkül folytatódott a harc a hatalomért, s munkásegységért, a tervgazdálkodásért. Ma ezekre a lelkesítő, két évtizede induló lépésekre is gondolunk.

Ezekben a hónapokban már az utóbbi öt esztendő eredményeit, második ötéves tervünket mérte fel pártnapokon az ország lakossága. Bizton és elégedetten hivatkoztunk a kétkezi dolgozók és szellemi munkát végzők halhatatlan alkotásaira, amelyek immár kétszázmilliárd forint értékben, másfélezernél több nagy szocialista létesítményben testesülnek meg. Mint a győztes csaták hadszíntereit soroltuk a Tiszai Vegyiművek, a Dunai Cementmű, a Debreceni Biogal, az Orosházi Üveggyár, a Dunaújvárosi Hideghengermű és más alkotásaink megszületését, a 280 ezer új lakást s a 300 ezer új dolgozót a bérből és fizetésből élők nagy családjában. Méltattuk a szocialista nemzet fenntartó erejét, a számban és tudásban gyarapodó munkásosztályt, s a természeti viszonyokkal sikeresen küzdő szövetkezeti parasztság jó munkáját. És sorra vettük, hogy megalkossuk az 1966-os tervév 45 milliárdos beruházásait, a mezőgazdaság és az ipar életét egyaránt tovább gazdagító terveinket. A harmadik ötéves terv kezdetén ismét háromszáznál több beruházással, 50 ezer új lakással, egészségügyi és szociális létesítményekkel bizonyítjuk egy egységbe forró nemzet alkotó vágyát. Ipari létesítményeink mellett a mezőgazdaságban sok ezer új gép és sok százezer munkáskéz közreműködésével kívánjuk növelni tízmillió magyar ellátását és az exporttermékek fokozódó mennyiségét egyaránt.

Ezeknek az eredményeknek és terveknek fényében csak mosolyogni lehet az Associated Press hírügynökség január végén közölt cikkén; hogy hazánkat a twist, az angol nyelvű táncdal és azok az új gazdasági intézkedések jellemzik, amelyekkel állítólag a kormány mint „kapitalista elixírrel" meg kívánja fiatalítani a népgazdaságot. A valóság gyökerében más képet mutat. A köztudatban valóban szélesen gyűrűzni kezdenek az olyan közgazdasági fogalmak, mint az ár és érték, a szükséglet és piac, a jövedelmezőség és ráfizetés stb. De ezek már egy szocialista alapokon termelő és értékesítő gazdasági rend belső mozgását tükrözik.

Népgazdaságunk 21 esztendő után biztos két lábon áll; a szocialista mezőgazdaság megszilárdult és felzárkózott az idősebb szocialista ipar mellé. Szántóföldjeinken ma sokfajta ipari növényt termesztünk, a gabonaföldeken 7 és fél mázsáról 12 mázsára emelkedett az átlagtermés. S termőre fordultak az új telepítésű gyümölcsfák. A valaha egyszerű rádiókészülékeket gyártó iparvállalatok ma televíziós vevőkészülékeket és mikrohullámú berendezéseket gyártanak. Mérnökeink hidat emelnek, a földet kutatják, gyárakat terveznek — határainkon túlra is! A békés egymás mellett élés vállalása azt is jelenti, hogy a testvéri szocialista országokban, és a tőkés piacokon is új, olcsó és korszerű mezőgazdasági és ipari termékekkel kell megjelenni és ugyanilyen szintű ellátást vár idehaza az ország igényes lakossága. Ezért a harmadik szabad évtized elején az új tervidőszak már az eddigitől eltérő, határozottabb és bátrabb gazdaságpolitikát kíván.

Az év elején minden pártszervezetünk megvitatta az 1966-os népgazdasági tervet. Sok helyütt tartottak a párt és tanácsi szervek közös megbeszéléseket, nem egy tanácskozásra meghívtak állami, minisztériumi vezetőket is. A tanácskozásokon több olyan gondolat is született, amely az optimista, tettrekész munkában, a mindenkori politikai és gazdasági összefüggések feltárásában és magyarázatában jelölte meg a tervek teljesítésének egyik feltételét.

Jelképe a népek történelmének, hogy az új társadalmak a régi romjain építkeznek, s néha előtűnik a megelőző korok üzenete. Az új esztendő egyik munkásmozgalmi eseménye volt, hogy Salgótarjánban egy középület gipszdíszeinek bontása közben fémdobozra bukkantak, amelyet a proletárdiktatúra leverése után rejtettek el a benne foglalt levél aláírása szerint „Kun Béla igaz hívei", nógrádi kőművesek. „Szaktárs! Nem tudjuk, érdemled-e ezt a szót... Ha igen, szervezett ember kell, hogy legyél... Csak akkor munkás a munkás, ha ennek tudatában van... Dolgozzatok, tanuljatok és tanítsatok, ez legyen szemetek előtt..." Emlékezetesen szép üzenet! Honnan vették a tarjáni kommunisták azt az erkölcsi bátorságot és hitet, hogy a legvadabb tőkés elnyomás idején üzenni merjenek az eljövendő és sötét évtizedeknek? Bizony messze volt tőlük az intervenciót akkor legyűrő szovjet hatalom, amely a fasizmust üldözve csak két évtized múlva küldte el felszabadító hadseregét, hogy nógrádi partizánokkal együtt kivívják azt a szabadságot, amely nélkül nincs szocializmus, nincs szervezett emberi boldogság.

A szocialista jelenkor zászlót hajt az évtizedes elődök harca és hite előtt s tudatában van: ma is hasonló helytállást követel a megvalósult szabad élet rendjének védelme és erősítése. Utunk belátható és világos. A harmadik évtized első évei ilyen gondolatokkal köszöntenek reánk.

Kun Béla és a Tanácsköztársaság

Negyvenhét éve, 1919. március 21-én kiáltották ki a Magyarországi Tanácsköztársaságot. És nemrég, február 20-án múlt nyolcvan éve, hogy megszületett Kun Béla, a Tanácsköztársaság vezére. Ez a két dátum elválaszthatatlan egymástól, mint ahogy Kun Béla neve is egybefonódott az első magyar szocialista forradalom nevével.

1918 novemberében néhány magyar katona indult haza Moszkvából. Mindennapi dolog volt ez, ezrével vágtak neki a fárasztó és veszélyes útnak, hogy viszontlássák hazájukat, családjukat. A betegségek, az éhség és a különböző viszontagságok mellett az ukrán, lengyel és orosz ellenforradalmi bandák alaposan megtizedelték az egyszerű katonákat is, hiszen a magyarok odakint, Oroszországban „vörösök" hírében álltak.

Kun Béla nevét pedig jól ismerték. A Pravda közölte cikkeit, a Bolsevik Párt nemzetközi föderációjának elnöke volt, írásait több nyelven is kiadták. Mégsem gyanította senki, hogy a néhány katona kíséretében utazó *dr. Sebestyén Emil* ezredorvos mundérjában a magyar proletárforradalom vezetője rejtőzik.

Nem Kolozsvárra igyekezett, ahol felesége, kislánya várta; útjának célja a forradalmi Budapest volt. A főváros reményes és kétségek között élt. Mindenki boldog volt, hogy véget ért a háború, megszületett a független magyar köztársaság, de senki sem tudta, hogy alakul az új állam helyzete, lesz-e elég tüzelő, élelem. A munkások nem elégedtek meg a demokratikus politikai vívmányokkal: mindenféle elnyomásnak, kizsákmányolásnak véget akartak vetni, követni az orosz példát, de nem tudták: hogyan?

Mikor Kun Béla megérkezett Budapestre, először *Seidler* Erővel találkozott, akit ő küldött előre. Seidler tájékoztatta őt az SZDP politikájáról, a baloldali csoportok elképzeléseiről.

Kun Béla kapcsolatot teremtett azokkal, akik addigi szereplésükkel, állásfoglalásukkal alkalmassá váltak a kommunista párthoz tartozásra. Hetekig tartó vitában kovácsolta ki a párt vázát, alapját. Türelmes volt a meggyőzésben, de türelmetlen volt az elhatározásban: nem várni senkire a párt megalakításával. Igaza lett, azokat a baloldali szocialistákat, akiket az ő érvei nem győztek meg, meggyőzték az új párt sikerei, népszerűsége a munkások és katonák előtt.

Kun Bélát *a Kommunisták Magyarországi Pártja Központi Bizottsága* elnökévé választották. Az ő vezetésével határozták meg

a párt politikájának alapjait, a követendő taktikát, a napi feladatokat. Kun Béla tevékenységét az a meggyőződés irányította: ha a párt a tömegek harcának élére áll, a forradalomnak néhány hónapon belül győznie kell. Ezért sietett a párt megalakításával, szervezésével. Az elvtársak között óriási tekintélyt szerzett neki szilárd hite, hogy ami Oroszországban sikerült, az sikerülni fog Magyarországon is, s az a képessége, hogy a zseniális lenini taktikát alkalmazza a hazai viszonyok állandó változásai között is.

1919 harcainak egyik fiatal résztvevője. írja róla:

„általa, tőle tudta és találta meg ifjú magyar forradalmárok egy nemzedéke azt, amit sötétben tapogatózva addig hiába és — többé-kevésbé rosszul — csak keresett . . . egy egész, az első világháborút vak lázadással és vak kétségbeeséssel átélő nemzedék életében Kun Béla volt Magyarországon a lenini Október eszméinek első autentikus küldöttje — az első bolsevik, akit szemtől szembe láttunk . . . aki elhozta magával a távoli Oroszországból azt a sok boldog és elszánt hitet, mellyel az orosz proletárforradalom hívott a végső és világot megváltó harcba . . . hogy ezt a rohamot magyar földön megszervezze és vezesse, ez volt Kun Béla küldetésének célja".

Ismeretes, hogy e küldetést végrehajtva Kun Béla több hibát követett el: így elsősorban a földkérdésben, de az SZDP jobbszárnyához és centrumához való viszony, a külpolitika, az ellenforradalmárokkal szembeni bánásmód terén, katonai döntéseknél is. Kun Béla nem kisebbítette saját felelősségét: „A diktatúra alapvető hibái is természetesen elsősorban az én hibáim voltak" — írta. Elfogadva ezt az önkritikát, hozzá kell fűznünk: ezek a hibák egytől egyig a forradalom néhány év alatt bekövetkező világméretű győzelmének koncepciójából fakadtak. És ezért — ha egyikmásik elvtárs helyesebben is látta ezt, vagy azt a problémát — egészében véve Kun Béla tévedései a fiatal magyar kommunista mozgalom tévedései voltak s ezért politikájának jelentős ellenzéke ebben az időben a kommunisták között nem is volt.

Nehéz röviden felsorolni, mi mindennel foglalkozott személyesen Kun Béla a proletárforradalom előkészítésének négy hónapja alatt.

Gyűléseket tartott, üzemekben és kaszárnyákban, vidékre utazott, irányította a kommunista ifjak szövetségének létrehozását, a munkanélküliek kommunista befolyás alatt álló szervezeteit, a párt sajtóját.

Több cikket írt a *Vörös Ujság*nak, részt vett szerkesztésében is.

A legtöbb gondot ebben az időben a pártszervezetek kiépítésére és aktivizálására fordította. Sokszor tárgyalt a baloldali vagy a baloldal felé tartó szociáldemokrata munkásokkal és vezetőkkel.

Arra tanította az elvtársakat, hogy támogassák a forradalmi módon cselekvő, a megalkuvó politikát elvető helyi szociáldemokrata szervezeteket.

1919. február 21-én hamis vád alapján letartóztatták a KMP sok vezetőjét. Kun Bélát a rendőrök kétszer is súlyosan bántalmazták. Erős, szívós szervezete hamarosan rendbejött, de a merénylet leleplezte azokat, akik a munkásmozgalmon belüli vitát a rendőrséggel összefogva akarták megoldani, sok munkásnak kinyitotta a szemét. Tömegesen csatlakoztak a KMP-hoz. A kormánynak kényelmetlenné vált a kommunisták fogvatartása, de szabadon engedésüket nem merte megkockáztatni. A kormány bizonytalanságát és a nép hangulatát látva a börtönigazgatóság teljesítette a foglyok „bizalmijának", *László Jenőnek* minden követelését: korlátozás nélkül fogadhatták a pártszervezetek megbízottait, tárgyalhattak, megbeszéléseket folytattak a KB szabadlábon levő tagjaival, az ideiglenes vezető szervekkel, a baloldali szociáldemokratákkal.

A Tanácsköztársaság kikiáltása után, ha ez lehetséges, még sokoldalúbbá vált Kun Béla tevékenysége. Külügyi népbiztos lett, majd a hadügyi népbiztosságot vezető kollégium tagja is egyúttal, a Vörös Hadsereg főparancsnokának, a szociáldemokrata Böhm Vilmosnak, formálisan helyettese, a valóságban politikai ellenőre. Változó funkciói mellett azonban mindenekelőtt: az egész Tanácsköztársaság, a magyar proletárforradalom vezérének tekintette mindenki.

Részt vett a Vörös Hadsereg megszervezésében, a munkásezredek felfegyverzésében. Mikor a jobboldaliak május elsején lemondásra akarták bírni a katasztrofális katonai helyzetbe került Tanácskormányt, elérte, hogy a budapesti Munkás- és Katonatanácsra bízzák a döntést.

„A hatalomról lemondani nem szabad, nem lehet, — mondta a Tanács május 2-i ülésén. — *Ha ma nem küzd a budapesti proletariátus, majd fog küzdeni úgy, hogy hatszázszorosan fizeti meg mai letargiájának, mai kétségbeesésének, mai gyalázatának az árát." Budapest munkássága a harc mellett döntött.* A munkásokkal feltöltött Vörös Hadsereg megállította az ellenséget, majd egészen a lengyel határig tört előre.

Kun Béla is járta az üzemeket, harcra lelkesítette a munkásokat. Felkereste a munkásezredeket az északi fronton, a tiszai offenzíva napjaiban a keleti arcvonalon. Mikor megkezdődött a Vörös Hadsereg utolsó visszavonulása, a helyszínen igyekezett lelket önteni azokba, akik kilátástalannak látták a további harcot...

Nagy gondot fordított a környező országok kommunista pártjaival való kapcsolatok kiépítésére, a nacionalista jelenségek elfojtására. *Különös jelentőséget tulajdonított a szövetségnek, ame-*

lyet a Tanácsköztársaság Szovjet-Oroszországgal kötött. Nem elégedett meg a szinte mindennapos távíró-összeköttetéssel, amelyben Csicserin külügyi népbiztossal állt, futárok útján is igyekezett összehangolni a két proletár-állam hadműveleteit és diplomáciáját. Ő küldte Leninhez *Szamuely Tibort.* Az ő kérésére — „tekintettel arra, hogy a párt jobboldali elemei a várható antant-támadás folytán kedvező lehetőségeket szimatolnak" — írta Lenin Üdvözletét a magyar munkásoknak.

Ismeretes, hogy a két munkáspárt egyesülése és a hatalom átvétele után a párt felhigult: miután a szakszervezeti tagság egyúttal párttagságot is jelentett, mintegy másfélmillióra nőtt a párt létszáma. Kun Béla — amennyire ez lehetséges volt — igyekezett elősegíteni az új párt bolsevizálását eszmei és szervezeti téren.

Az ő vezetésével dolgozták ki a párt programját, amely a leninizmus elveinek megfelelően foglalta össze a párt feladatait. Kun Béla a program előkészítéseként vitával összekötött előadássorozatot tartott a pártaktíváknak a program alapelveiről. Előadásaiban fellépett a párt megtisztításáért, proletár jellegéért:

„Csak azok léphetnek be ide, akik a magántulajdon megdöntéséért, a szocializmusért és nem a karriercsinálásért lépnek be a pártba... Oly pártra, vezető-, elitcsapatra van szüksége a munkásmozgalomnak, amely fegyelmezetten és egységesen lép fel..." *„el kell választani a szakszervezeteket a pártszervezetektől, ... meg kell tisztítani a pártot, meg kell erősíteni, szilárddá, egységessé és fegyelmezetté tenni"...*

Személyesen irányította az 1919-es június 24-i *„ludovikás"* ellenforradalmi lázadás leverését.

Kun Béla a kommunisták, és az egész proletariátus hősies harca nem tudta azonban megakadályozni az ellenforradalom hatalomra jutását. Az imperialista hatalmak, miután a fehérek lázadásai kudarcot vallottak, túlerőben levő hadseregükkel döntötték meg az első magyar proletárdiktatúrát. Kun Béla a magyar kommunisták ezreivel együtt emigrációba kényszerült.

E cikkben nem ismertethetjük azt a sokoldalú tevékenységet, amelyet Kun Béla másfél évtizeden keresztül, mint a *Komintern Végrehajtó Bizottsága* elnökségének tagja, a nemzetközi kommunista mozgalom irányítása terén végzett. Harcolt a Krimben Vrangel ellen, az Uralban az ipar helyreállításáért, megjelent azokban a nyugati országokban, ahol az osztályharc a legélesebb volt.

Természetes, hogy részt vett a KMP újjászervezésének, az illegális párt kiépítésének irányításában, a pártmunka alapelveinek kidolgozásában, az új harcosok nevelésében.

Nem becsüljük le Kum Béla későbbi tevékenységét sem, ha megállapítjuk, hogy *a forradalmi harcnak szentelt élete csúcs-*

pontja az 1917—1921-es forradalmi időszak, különösen pedig a magyar proletárforradalomért vívott küzdelem kilenc heroikus hónapja. Ezek az esztendők ragyogták be számára nagyságukkal és tévedéseikkel a 20-ás és 30-as éveket is. Nem is csoda, hogy az az ember, aki mindenkinél többet tett a Kommün győzelméért, élete legnagyobb eseményeként őrizte meg a magyar munkásosztály legnagyobb, legdicsőbb csatáját. Egyre nehezebbé vált számára a távolból nyomon követni a magyarországi helyzet bonyolult és tragikus változásait, mindent elolvasott, ami hazájáról eljutott hozzá, olvasta a magyar írók műveit, boldog volt, ha cigányzene csendült fel a rádióban.

Talán soha nem számított békés öregkorra. De arra sem, hogy őt, akit barát és ellenség az egész világon a kommunizmus hajthatatlan harcosaként ismert, eléri a rágalmak szennyes áradata.

Kun Béla élete és tevékenysége elválaszhatatlan része pártunk történetének. A katona, aki az első között ragadta meg Október zászlaját, halhatatlan marad. a magyar nép történetének legnagyobbjaival egy sorban, azokkal együtt, akik a legtöbbet tették az emberiség boldog jövőjéért.

Hajdú Tibor
Kandidatus

Emlékezés Komját Aladárra*

„Hazamegyünk testvér / ha talpon / ha csúszva" — írta a költő, versbeöntve honvágyát és reményét. Hazajött hát most — ha nem is úgy, ahogy elképzelte — de megvalósult, amire annyira vágyott.

MÁSODSZOR TEMETTÉK Komját Aladárt, a forradalmi munkásmozgalom kiemelkedő harcosát, a nagy költőt, pártunk, népünk hű fiát. Először Párizsban, idegen földben, idegen néven temették el 1937-ben. Most másodszor halála után 29 évvel, születésének 75. évfordulóján temetjük itthon, hazai földben, szabad országban, amelyért küzdött és harcolt egész élete során és amelynek eljöttét megjövendölte; felépült a szegények hatalma és ez állított halottainknak — most már neki is — nagyszerű, hatalmas emléket. Itt, a magyar munkásmozgalom kimagasló harcosainak és legjobb fiainak sírhelyén nyert most már ő is örök fedélt és nyugalmat.

Komját Aladár egész élete összeforrt a magyar munkásosztály és a nemzetközi munkásmozgalom forradalmi harcával. Igazi forradalmár életpályája az övé. Már fiatal korában bekapcsolódik az antimilitarista mozgalomba. Tevékenyen részt vesz az első világháború alatt a Forradalmi Szocialista Csoport harcaiban, annak egyik vezetője. Elhatározó hatást gyakorol rá, politikai fejlődésére, világnézetének alakulására a Nagy Októberi Szocialista Forradalom és Lenin eszméi. Megalapítja az Internacionale című folyóiratot, amely a Kommunisták Magyarországi Pártja megalakulása után a párt első ideológiai folyóirata lett. A Tanácsköztársaság irodalmi életének egyik kiemelkedő alakja, az írói direktóriumban dolgozott. A Tanácsköztársaság vérbefojtása után a fehérterror elől emigrálni kényszerült és 18 évig hazájától távol vesz részt a nemzetközi munkásmozgalom harcaiban. Nem a harc elől félreállni, nem nyugodtan élni ment külföldre, hanem tovább folytatni a harcot.

„Nincs pihenő, nincs megállás
amíg ember az embert gyötri, törí,
fojtja!
pihenő — bè a sorba!

* Orbán László elvtárs ünnepi beszéde Komját Aladár hamvainak Pantheonba helyezése alkalmából 1966. II. 11-én.

És beállt a sorba, ott ahol harcolni kellett a fasizmus, a háború ellen, a békéért, a munkásosztály felszabadításának ügyéért. Harcolt, mint pártmunkás, mint publicista, szerkesztő, szervező és harcolt mint forradalmár költő verseivel. Először Olaszországba megy, később Bécsben, majd Berlinben szerkeszti rövid ideig az Egység című kommunista folyóiratot. Berlinben a Kommunista Internacionálé nemzetközi lapjának, az Imprekor-nak egyik szerkesztője lett. Részt vett a német kommunisták harcaiban. Emellett állandó kapcsolatot tart a magyar párttal, a magyar mozgalommal. Többször jár a Szovjetunióban és az épülő szocializmus országa nagyszerű költeményekre inspirálja. Tízévi németországi tartózkodás után a fasiszta veszély miatt Svájcba, majd Franciaországba megy, itt szerkeszti tovább az internacionálé lapját, a Rundschau-t és vesz részt aktívan a Kommunista Párt, a Népfront harcaiban egészen haláláig.

ENNEK A NAGYSZERŰ FORRADALMÁRNAK egész életpályája, forradalmi tevékenysége és irodalmi alkotásai egyaránt tükrözik a magyar munkásosztály, a magyar nép és a nemzetközi munkásmozgalom ügyének összeforrottságát. Életéből 18 évet töltött idegenben, harcolva az olasz, a német, a francia munkásosztály és a nemzetközi munkásmozgalom forradalmi ügyéért. De ez az internacionalista tevékenysége teljesen egységbe forrt a magyar munkásosztály, a magyar nép ügye iránti elkötelezettséggel, a szó igazi értelmében vett legnemesebb hazafisággal. Bárhol is harcolt a nemzetközi munkásmozgalom ügyéért, a fasizmus, a háború ellen, jól tudta, hogy ez a harc egyben a magyar munkásosztálynak, a magyar népnek a felszabadulásáért és jobb jövendőjéért is folyik. Legszebb versei közül nem egyet inspiráltak a nemzetközi munkásmozgalom nagy eseményei, a hamburgi kommunisták harca, a sanghaji felkelés, a berlini tömegsztrájkok, a Szovjetunió építőmunkájának és harcának hatalmas eredményei. De a legtöbb verse magyar tárgyú és ezekben óriási erővel és szenvedélyességgel ábrázolta az elnyomottak és kizsákmányoltak, a magyar munkások, szegényparasztok, dolgozók gyötrelmes életét, nyomorát és a magyar munkásosztály legjobbjainak, a kommunistáknak, a forradalmároknak áldozatos harcát, a győzelembe vetett reményét. A magyar dolgozók és a nemzetközi munkásosztály, a magyar szabadság és a világszabadság ügyének egységét az ő egész tevékenységében szinte szimbolizálja, hogy életének utolsó nagyszerű költeménye, a spanyol szabadságharcban harcoló nemzetközi brigád indulója.

Idegenben élt, külföldön harcolt a nemzetközi munkásosztály testvéri közösségébe beolvadva, a munkásmozgalom eleven áradatának sodrában, de ott harcolva is haza gondolt, magyarul, népének írta, a magyar dolgozóknak szánta költeményeit akkor is, ha azok nagy része életében nem jutott el a magyar dolgozókhoz.

Nehéz élete volt ennek a forradalmár harcosnak. Mennyi mindent megért: a magyar Tanácsköztársaság vérbefojtását; Olaszországban Mussolini, Németországban a Hitler-fasizmus győzelmét és mégis végig törhetetlen forradalmi optimizmus jellemezte egész tevékenységét és költészetét is. Ennek az optimizmusnak forrása az a biztos meggyőződés volt, hogy a proletár forradalom, ha először el is bukott, másod-

szor és végérvényesen győzni fog. Az a meggyőződés, hogy a nemzetközi munkásosztály egy-egy csatában vereséget szenvedhet, de az osztályháborúban a győzelem az övé lesz. Ennek a forradalmi kommunista optimizmusnak állandó és éltető forrása volt határtalan hite és szeretete a Szovjetunió és a szovjet nép iránt is. Részleteiben tévedhetett, a spanyol szabadságharc elbukott. De a lényeget illetően neki lett igaza, az ő forradalmi optimizmusát igazolta a történelem. A fasizmus vereséget szenvedett. Magyarországon másodszor is győzött a proletárforradalom és — ahogy ő mondta — „most már jobban csináljuk".

KÖLTEMÉNYEIBŐL, ÍRÁSAIBÓL, hű élet- és harcostársának, feleségének szép könyvéből olyanok előtt is kirajzolódik ennek a kiváló forradalmárnak nemes, emberi és kommunista arculata, akik személyesen nem ismerhették őt. Mélységes humanizmusa, fanatikus igazságszeretete, puritánsága, az elvtársakhoz való egyszerű, közvetlen, bajtársi, emberi viszonya, a tömegekkel való elszakíthatatlan kapcsolata mind olyan ékes tulajdonsága az igazi kommunistáknak, amely ma is példaképpen állhat a kommunisták és jövendő nemzedékek előtt. A költő és a forradalmár nem külön élt, hanem eggyé vált benne! Egész költészetét áthatotta a nép szeretete, a kommunizmus, a forradalom ügyének igazságossága és ezt a költészetet fegyvernek tekintette a harcban a felszabadulásért, a szocializmusért.

És ez fölemelte egész költészetét, óriási erővel és hitelességgel gazdagította művészetét. Micsoda erő és szenvedély, milyen tiszta emberség és jövőbe vetett hit sugárzik a sorokból, amelyekkel költészetét jellemzi:

„A csikasz éhség ordítása ez!
A megindult föld ordítása ez!
S az épség s szépség kenyérlő-egyszerű,
erős-tiszta győzelmi éneke."

Érzi az ember, hogy e sorok mögött ott áll a munkásosztály, amely hegyeket mozgat, világot forgat és új, emberséges életet teremt — és tulajdonképpen róla szól e hitvallás. Joggal mondhatjuk: József Attila, az óriás mellett mások is voltak, köztük olyan nagy költő is, mint Komját Aladár, akik már a két világháború között jelezték a költészetben, az irodalomban is az utat, amely előrevisz és a jövő felé mutat: a szocialista irodalom és költészet útját.

Alpári Gyula azt mondta: nagy kincs számunkra Komját Aladár költői hagyatéka. Ebből a kincsből már egyet és mást föltártunk, részben már eljutott azokhoz, akiknek és akikért írta, a magyar munkásokhoz, a magyar néphez. De e kincs feltárásában és hasznosításában van még bőven tennivaló. Nos, tegyünk hát róla, hogy ez a kincs valóban közkinccsé, az egész nép tulajdonává váljék. Ihlesse és lelkesítse a kommunistákat, írókat és művészeket, az ifjú nemzedéket alkotó életre, amelynek célt és igazi tartalmat ad a nép ügyének odaadó szolgálata.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága, a magyar kommunisták, a magyar dolgozók meghajtják a forradalmi zászlót Komját Aladár elvtárs emléke előtt.

Közös gazdaságaink további erősítéséért

A termelőszövetkezetek az átszervezés befejezése óta, a második ötéves terv időszakában eredményes munkát végeztek a nagyüzemi termelés kialakításában, anyagi megalapozásában, termelésük belterjes fejlesztésében a termelés és munkaszervezés, valamint a munkadíjazás hatékony módjainak alkalmazásában. A közös gazdaságok termelése és árutermelése ebben az időszakban a mezőgazdaság átlagos fejlődési üteménél lényegesen nagyobb mértékben növekedett. *1965-ben előzetes számítások szerint a közös gazdaságok termelése 30%-kal, áruértékesítése pedig 38,5%-kal múlta felül az 1961. évi színvonalat.* Tavaly a termelőszövetkezetek közös és háztáji gazdaságai az államilag felvásárolt összes mezőgazdasági termékeknek 72,5%-át adták. Meghatározó szerepük a népgazdasági szükségletek kielégítésében az exportfeladatok teljesítésében évről évre növekedett.

A termelőszövetkezetek tagjai és vezetői ezeket az eredményeket olyan viszonyok között érték el, amikor a közös gazdálkodásra kedvező feltételek mellett több körülmény fékezőleg hatott. Így mindenekelőtt a termelőszövetkezetek gazdasági irányításának a nehézkessége, bonyolultsága, a szövetkezetek önállóságát főleg a tervezésben gyengítő módszerek, a társadalmi ráfordításoktól alacsonyabb mezőgazdasági árak, a szövetkezeti tagság elöregedése. Súlyos károkat okoztak a termelőszövetkezeteknek az árés belvíz pusztításai, a fertőző állatbetegségek. E körülmények figyelembevétele mellett ítélhető meg tárgyilagosan a közös gazdaságoknak a legutóbbi években bekövetkezett fejlődése. Csakis szocialista államunk sokoldalú támogatása révén, a szövetkezeti tagok összefogásával, együttes erőfeszítésével sikerült úrrá lenni a mezőgazdasági termelést ért csapásokon és pótolni a károk tetemes részét.

A szövetkezetek megszilárdulása, jövedelemnövekedése alapján és a falusi pártszervezetek nevelőmunkájának eredményeként mindinkább erősödik a szövetkezeti parasztok ragaszkodása a kö-

zös gazdasághoz. A szövetkezeti tagok mind nagyobb többsége ismeri fel, hogy egyéni boldogulásának, életviszonyai javulásának legfontosabb feltétele a közös gazdaság megerősödése, fejlesztése. Ugyanakkor számosan vannak olyan szövetkezeti tagok is, akik még nem érzik a közös gazdaságot a sajátjuknak, a szövetkezetet olyan munkahelynek tekintik, amelyet az első kedvezőbb kereset reményében elhagyhatnak.

A szövetkezeti mozgalom általános fejlődését évek óta visszahúzzák a gyengén, alacsony színvonalon gazdálkodó termelőszövetkezetek. Az 1 kat. hold mezőgazdasági területre eső termelési értékük csupán 70%-a az országos átlagnak. A háztáji gazdaságok termelésének színvonala a második ötéves terv időszakában általában alig változott. 1965-ben viszont az 1964. évi igen magas színvonalhoz képest a háztáji gazdaságok termelésében csökkenés következett be.

A termelőszövetkezeti gazdaságok általános gazdasági megszilárdulásával egyetemben *jelentős a fejlődés a közös gazdaságok szervezeti életében, működésében.* A szövetkezetek vezetésének, a közös munka kiépítésének szervezeti keretei, a működés demokratikus rendje, a vezetőség és a bizottságok feladatköre alapjában kialakultnak tekinthető. A szövetkezeti mozgalom nagy eredménye a parasztság soraiból kiemelkedett több mint tízezer vezető, akiknek gondjuk nemrég alig terjedt túl a kisparcella mezsgyéjén, ma a népgazdaság érdekeinek szem előtt tartásával egyre nagyobb önállósággal, felelősséggel képesek szövetkezetüket irányítani. Sokat szilárdultak a szövetkezetek szocialista jellemvonásai, nagy utat tettek meg a szocialista közösségekké formálódás, az egységes szövetkezeti parasztság kialakulásának útján.

A politikai nevelőmunkát semmi sem pótolja

Az 1966. évi népgazdasági terv teljesítése, a mezőgazdasági termelésnek és felvásárlásnak a tavalyihoz képest 5%-kal történő növelése nagy feladat elé állítja a mezőgazdaság dolgozóit, a termelőszövetkezetek tagjait. A mezőgazdasági üzemek azonban a tervben elhatározott célok eléréséhez az előző éveknél néhány vonatkozásban kedvezőbb feltételekkel is rendelkeznek.

Kormányunk az 1966. évi mezőgazdasági terv teljesítésének elősegítése érdekében az anyagi ellátás színvonalának növelése mellett, számos egyéb intézkedést tett. Ilyenek az 1966. évi termelési tervek — a termeltető és felvásárló vállalatokkal kötött szerződések alapján — önálló elkészítése, a felvásárlási árak emelése, ami ugyancsak jelentősen fokozza a közös gazdaságok önállóságát. Tovább javult a termelőszövetkezeti tagok szociális ellátása is.

A szövetkezetek korszerű nagyüzemi gazdaságokká fejlesz-

tése, a termelési és árutermelési feladatok teljesítése nehéz és bonyolult feladat. Megoldása mind politikai, mind gazdasági tekintetben semmivel sem könnyebb a mezőgazdaság szocialista átszervezésénél. Tapasztalhattuk, hogy ennek a munkának a sikere csak a szövetkezeti tagok, a szakemberek összefogására, alkotó erejére, a pártszervezetek nevelő szavára, útmutatására támaszkodva érhető el.

Az utóbbi időben azonban a szövetkezeti tagokkal történő beszélgetések, véleményük kikérése sok termelőszövetkezetben alábbhagyott. Sokan úgy gondolják még ma is, hogy a politikai felvilágosító munkának csak az átszervezés alatt volt nagy szerepe, a gazdálkodás fejlesztésében csökken a jelentősége. Ez nagyon helytelen nézet. *A termelőszövetkezetekben a politikai munka fontossága a korábbi időszakhoz viszonyítva nem csökken, csak a formái, s tartalma változik meg az új körülményeknek megfelelően.*

Ugyancsak helytelen az a nézet is, hogy a szövetkezeti tagok nevelése egyedül a pártszervezet hatáskörébe tartozik. Vannak, akik a termelőszövetkezeti irányításon belül a politikai és a szakmai vezetés merev elkülönítését tartják célravezetőnek. A termelőszövetkezetek irányításában szükség van a helyes munkamegosztásra, arra, hogy mind a szövetkezeti vezetőség, mind a pártvezetőség elsősorban a maga sajátos feladatát lássa el. A pártszervezeteknek egyéb, a szervezeti szabályzatban meghatározott feladatkörük mellett valóban feladatuk a szövetkezeti tagok nevelése is. Azonban ez a termelőszövetkezetek egyetlen szakvezetőjét sem mentesíti az alól a kötelesség alól, ami a szövetkezeti tagok szocialista nevelésében reájuk hárul. A szövetkezeti tagokkal ne mint munkaerővel foglalkozzanak, hanem mint emberekkel beszélgessenek. A politikai nevelőmunka nem pótolható semmivel. Sem utasítgatással, sem beruházással, de még inkább nem dotációval.

Nagyobb önállóság — fokozott felelősség

A termelőszövetkezetek az 1966. évi termelési tervüket már önállóbban, a termeltető és felvásárló szervekkel kötött szerződések alapján készíthették el. A termelési tervek ily módon jobban alkalmazkodhattak a közös gazdaságok adottságaihoz, lehetőségeihez. A népgazdaságnak szükséges termékeket ott termelhetik, ahol arra a feltételek kedvezőbbek. Mivel a tervkészítés során a korábbi évekéhez képest jobban érvényesülhetett a szövetkezetek saját elgondolása, a tervet inkább magukénak érzik és teljesítésük érdekében szívesebben munkálkodnak. A nagyobb önállóság ugyanakkor mind a szövetkezeti tagság, mind a népgazdaság érdekeinek érvényesítésében fokozott felelősséget is hárít a veze-

tőkre, a pártszervezetre. *A gazdasági intézkedések eldöntésében nagyobb szerep jut a különböző lehetőségek mérlegelésének, a gazdasági számításoknak, mint korábban.*

Az 1966. évi mezőgazdasági terv célkitűzéseiből a közös gazdaságok számára is különösen az alábbiak teljesítése a legfontosabb: az ország kenyerét ebben az évben is saját termésből kell biztosítanunk, nagy figyelmet fordítva az export szempontjából különösen fontos termékek — hízómarha, állati termékek, zöldség, gyümölcs — tervelőirányzatainak a teljesítésére, hatékonyabban kell felhasználnunk a termelőberendezéseket, a technikát, különösen nagy gondot fordítsunk a megtermelt termékek megóvására, a növényvédelem, az állategészségügy és a tárolás javítására. A terv teljesítésében a közös gazdaságok mellett jelentős a szerepük a háztáji gazdaságoknak. Ezért szükséges, hogy *a közös gazdaságok továbbra is segítsék a háztáji gazdaságokat. Különösen megérdemlik ezt azok a tagok, akik rendszeresen dolgoznak a közös gazdaságban.*

Az idei terv teljesítését jelentősen segíthetik a gyengén gazdálkodó termelőszövetkezetek megszilárdításának eredményei. A tervezésben érvényesülő nagyobb önállóság, a termelés szerkezetének és belső megszervezésének jelentős egyszerűsítési lehetősége, az üzemi tevékenység (feldolgozás, szolgáltatás, bedolgozás) kiszélesítése kell hogy megmutatkozzék a gyenge termelőszövetkezetek eredményesebb gazdálkodásában is. A gyengén gazdálkodó termelőszövetkezetek helyzetének jelentősebb javítása egyedül az állami dotációval nem érhető el. Ahhoz, hogy a dotáció eredménnyel járjon, párosulnia kell a jobb gazdasági szervező munkával, a természeti és közgazdasági viszonyok gondosabb figyelembevételével.

Szocialista módon...

A termelőszövetkezetek előtt álló termelési célkitűzések teljesítésének és a közösségi érzés erősítésének fontos feltétele a szocialista munkaverseny különböző formáinak a kiszélesítése. Az országos termelőszövetkezeti versennyel együtt fejlesszük a kisebb közigazgatási egységekben a termelőszövetkezetek közötti és a szövetkezeteken belül a brigádok, a munkacsapatok és az egyének közötti munkaversenyt is. A szövetkezeti pártszervezetek, a vezetők részéről különös gondoskodást igényelnek a szövetkezetekben működő növekvő számú szocialista brigádok. *A termelőszövetkezetekben jelenleg mintegy 600 szocialista brigád van és még több versenyez ezért a megtisztelő címért.* Helyes, ha a szocialista címért küzdő brigádok most a termelési terv ismeretében teszik meg vállalásukat az egész évre. A „szocialista módon dolgozni, tanulni és élni" jelszót a közös gazdaság előtt álló legfon-

tosabb termelési és politikai célkitűzések alapján öntsék konkrét formába. A szocialista brigádok tavaly is bebizonyították, hogy a legnehezebb körülmények között is helytállnak a termelőmunkában, a vezetőség a nehézségek leküzdésében bizton számíthat rájuk. A szocialista brigádok a munka és tanulás mellett sokat segítik a szövetkezetek idős, beteg vagy nagycsaládos tagjait, főleg azzal, hogy besegítenek a háztáji gazdaság munkáiba. A szocialista brigádok munkájukkal, magatartásukkal nagyon jó hatást gyakorolnak a termelőszövetkezet többi tagjaira, azok munkájára. A szocialista brigádok nemcsak a gazdasági feladatok megoldását segítik elő, hanem előhírnökei a szövetkezeti gazdálkodás alapján kialakuló új szocialista emberi közösségeknek is.

A jogok és kötelességek

A termelőszövetkezetek előtt álló termelési célkitűzések és a szocialista jellemvonások erősítésének feladatai szoros kapcsolatban vannak a termelőszövetkezetek működésével. A termelőszövetkezetek működésének alapelve a termelőszövetkezeti demokratizmus. A termelőszövetkezeti demokráciát intézkedéseiben minden állami szervnek figyelembe kell vennie. A gazdasági önállóságot növelő intézkedések egyben erősítik a termelőszövetkezetek demokratikus működését is.

A szövetkezeti demokrácia érvényesülésének egyik elengedhetetlen feltétele a közgyűlés és a közgyűlés által választott szerveknek a megfelelő működése. Erősítsük ezekben a szervekben a szövetkezeti tagok öntevékenységét. Napról napra érezzék, hogy a termelőszövetkezet minden fórumán beleszólásuk van a közös ügyek intézésébe s hogy a tagság közös akaratának érvényesülésére megvannak a lehetőségek. A szövetkezeti demokrácia azonban nemcsak jogokat, hanem kötelességeket is jelent, amire szintén nem árt felhívni a termelőszövetkezet néhány tagjának a figyelmét. *A kötelességeket és a jogokat azonban egységükben kell értelmezni és érvényesíteni, mert abból semmi jó nem származik, ha a vezetők a tagok előtt csak a kötelességüket, a tagok pedig a vezetők előtt csak a jogaikat hangoztatják.*

Nagyon igaz a következő tanulság, amit a termelőszövetkezeti elnökök egyik Heves megyei tanácskozásán szűrtek le az idei zárszámadó közgyűlések tapasztalataiból. „Nemcsak mi vezetők értünk a gazdasági munkák irányításához, hanem a termelőszövetkezeti tagok is, akiknek gazdag termelési tapasztalataik vannak. Ha kikérjük a tagok véleményét, minden más: a munkához való hozzáállás és a vezetők felelősségének a kérdése is. Mert a mezőgazdaságban rizikót kell vállalni."

A szövetkezeti demokrácia érvényesítése az is, hogy a szövetkezet tagságát rendszeresen és alaposan tájékoztassák a ter-

melőszövetkezet életéről, a főbb gazdasági eseményekről, a küldöttgyűlés és a vezetőség határozatairól. A tájékoztatásnak jó feltételeit nyújtják — mind a párt-, mind a gazdasági vezetők számára — például a brigádok, az állattenyésztő telepek.

A szövetkezeti élet rendjéhez tartozik a szövetkezeti tagok szociális helyzetének a rendszeres javítása. Az 1966. évi népgazdasági terv kapcsán a szövetkezeti tagok szociális és egészségügyi ellátásában újabb előrelépés történt. Néhány alapvető kérdés azonban még megoldásra vár ahhoz, hogy a szövetkezeti parasztság megközelítse a bérből és fizetésből élők szociális ellátottságának, társadalombiztosításának színvonalát. A szövetkezeteknek ezért is még jelentős segítséget kell nyújtaniok a szövetkezeti tagoknak, különösen az öregeknek, nyugdíjasoknak. A legelemibb segítés az, ha az idős tag nyugdíjazásakor nem csökkentik le a háztáji földterületét. A háztájinak a településhez közeli kimérésével, a megmunkálásnál adott gépi vagy fogat munkával is sokat segíthetnek a termelőszövetkezetek az idős tagoknak. A szociális szempontokat ugyancsak szükséges figyelembe venni az asszonyoknál és fiataloknál is. A vezetők figyelme terjedjen ki a szövetkezeti tagok egészségének védelmére, megfelelő munkafeltételek teremtésére és a róluk való egyéb gondoskodásra.

A belső ellentmondások leküzdése

A termelőszövetkezetek belső egyensúlyát gyakran felborítják azok az ellentmondások, amelyek a gazdaságok egy részében az utóbbi időben mind élesebben nyilvánulnak meg. Ezeknek az ellentmondásoknak a kiéleződése főleg a gyengébb gazdaságokban a gyakoribb, de előfordul az erősebb szövetkezetekben is. A szövetkezeti tagok között gyakran vita tárgya a földjáradék. Földjáradékot a szövetkezeti tagok a közös használatba adott saját földjük után kapnak. A földjáradék szerepe, jelentősége csak a közös gazdaságok sokoldalú fejlődése, a szövetkezeti tagok közösből származó jövedelmének jelentős növekedése, a szociális ellátás javulása, a szövetkezeti tagság szocialista gondolkodásának erősödésével csökkenhet. Ezért hosszabb ideig számolni kell vele. *A földjáradék különösen akkor vált ki ellentétet a szövetkezeti tagok között, ha a földjáradékot élvező tag nem veszi ki részét kellően a közös munkából.* Ezért a földjáradékkal kapcsolatos ellentétek csökkentése érdekében alapvető, hogy a földjáradékot élvező szövetkezeti tagok a közösben végzett munkájukkal rendszeresen járuljanak hozzá annak a jövedelemrésznek az előállításához, amit földjáradék címén kapnak.

A szövetkezeteken belüli ellentmondások egy része, különösen a gyenge termelőszövetkezetekben abból az eltérésből fakad, ami az alkalmazottak és a szövetkezeti tagok jövedelme és szo-

ciális ellátottsága között van. Az alkalmazottaknak a szövetkezeti tagoknál nemcsak jelentősen magasabb a munkadíjuk, hanem azt a termelőszövetkezet gazdasági eredményétől függetlenül is megkapják. Különösen rossz hatású, ha a szövetkezet vezetőinek túlnyomó része alkalmazott. Nyilvánvaló, hogy amennyiben a tagok jövedelme minden termelőszövetkezetben kielégítő színvonalon lesz és megoldásra kerül a társadalombiztosítás is, akkor már nem származik előny abból, ha valaki alkalmazott és nem szövetkezeti tag. A szövetkezeti mozgalom érdeke a tagsági viszony erősítését, megbecsülését igényli. Ezért olyan intézkedések szükségesek, amelyek ebben az irányban hatnak.

A termelőszövetkezeti tagok között feszültséget idézhet elő a különböző munkadíjazási formák helytelen alkalmazása. A szövetkezetekben a munkadíjazásnak nagy a formagazdagsága. Ez a sokszínűség önmagában nem vezet aránytalansághoz, de megkönnyíti azok keletkezését. *Az előforduló aránytalanságok kiküszöbölésének járható útja a munkadíjazás alapját képező teljesítménynormák rendszeres felülvizsgálása és hozzáigazítása a termelés feltételeiben beállott változásokhoz.* A részes, illetve a százalékos munkadíjazás alkalmazása esetén a részarányt a közös gazdaság ráfordításai növekedésének és a szövetkezeti tagok élőmunka-ráfordításai csökkenésének arányában alacsonyabban helyes megállapítani. Lényeges továbbá, hogy a szövetkezeti tagok között igazságosan, méltányosan osszák fel a részesművelést.

Az ellentmondások kiéleződése károsan hat a közös gazdaságok belső életére, a szövetkezeti parasztság egységének erősödésére. Ezért ezeket az ellentmondásokat a lehetőséghez képest szükséges csökkenteni, kedvezőtlen hatásukat enyhíteni. Ez azonban nem csak üzemen belüli feladat, függ a szövetkezetek gazdálkodásának feltételeitől is. Ezért bár legtöbb esetben lehet enyhíteni rajtuk, de amíg megszüntetésük, illetve kiküszöbölésük feltételei nem jönnek létre, számolni kell velük.

A pártszervezetek megnövekedett szerepe

A termelőszövetkezetek erősödésében, közösségi életében hatalmas szerepe van a pártszervezet, a párttagság politikai nevelő és ellenőrző munkájának. A termelőszövetkezetek mintegy 95%-ában van pártszervezet. Eddig is nagy munkát végeztek a termelőszövetkezetek megszilárdításában, a szövetkezeti tagság nevelésében, a termelőszövetkezeti demokratizmus érvényesítésében, a korszerű technika, a biológiailag értékesebb fajták bevezetésében, a fejlett termelési módszerek elterjesztésében. A szövetkezeti gazdálkodás továbbfejlesztése, az 1966. évi mezőgazdasági terv szövetkezetekre eső részének teljesítése nagy feladatok elé állítja a termelőszövetkezetek pártszervezeteit is. *A szövetkezeti*

pártszervezeteknek, a párttagoknak határozottabban kell képviselniük a párt politikáját és a pártmunka eszközeivel hatékonyabban segíteni a közös gazdaság előtt álló szervezeti, gazdasági feladatok teljesítését. A gazdasági feladatoknak a politikai munka eszközeivel történő elősegítése jelenti például a termelési terv teljesítésével összefüggő gazdasági intézkedések helyességének, szükségességének a megmagyarázását, a szövetkezeti tagoknak e feladatok megvalósítására történő mozgósítását, az intézkedések végrehajtásának ellenőrzését, a pártaktivisták, a szövetkezet vezetőinek beszámoltatása útján, továbbá a szövetkezeti tagok rendszeres tájékoztatását a politikai élet, a szövetkezet életének fontosabb eseményeiről. A pártszervezetek mindezt a munkát csak akkor tudják megfelelően elvégezni, ha szervezetten biztosítják a KISZ-nek és a nőbizottságoknak a részvételét is.

A termelőszövetkezet gazdasági eredményeiben, szocialista jellegének erősítésében meghatározó, hogy milyen a vezetése. A pártszervezeteknek ezért nagy gondot kell fordítaniuk arra, hogy a szövetkezetek élén olyan emberek álljanak, akik élvezik a tagság bizalmát és mind politikailag, mind szakmailag alkalmasak legyenek a vezetés sokrétű tennivalóinak ellátására. Az eredményes szövetkezeti irányítás alapkövetelménye a megfelelő vezető kollektíva kialakítása és állandósítása. A szövetkezeti építőmunka, a nagy beruházások elhelyezése nem nélkülözheti a távlatokat, az előrelátást, és mindez csak így biztosítható. A termelőszövetkezetek vezetői viszont igényeljék a pártszervezetek segítségét. Sőt, segítsék is a pártszervezetek munkáját, hiszen ezzel az egész szövetkezet boldogulását, a saját maguk munkáját is megkönnyítik.

A politikai és gazdasági vezetés egysége a helyzet megítélésében és a tennivalók elhatározásában: nélkülözhetetlen feltétele a szövetkezeti tagok összefogásának, alkotó kezdeményezésük kibontakoztatásának. Ez az egység azonban csak elvi alapokon, a párt politikáján nyugodhat: a közös gazdaság, a szocializmus építésének érdekeit kell szolgálnia.

Nagy Sándor,
a Központi Bizottság tagja,
az FM főosztályvezetője

A munkásőrséggel kapcsolatos pártfeladataink

A munkásőrség megalakulása óta — tíz esztendeje — kivívta az egész dolgozó nép megbecsülését. A munkásőrök személyes magatartásukkal, példás helytállásukkal rászolgáltak erre a bizalomra. A fárasztó napi munka után vállalják a fegyelmezett szolgálatot, a kiképzést, a közrend védelmét és ha kell, küzdenek az elemi csapások ellen. A munkásőrség tagjai mint a párt propagandistái, példás munkával és szóval formálják környezetüket. A testület iskolája, megvalósítója a szocialista hazafiságnak, az osztályharcos magatartásnak.

A munkásőrség politikai és társadalmi jellegének erősítése

A párt hívó szavára a munkásosztály, a parasztság és a néphez hű értelmiség legjobbjaiból az ellenforradalom nehéz napjaiban alakult meg a munkásőrség. Ezzel létrejött egy nálunk teljesen új osztályszervezet. A hivatásos fegyveres testületek mellett felsorakozott egy új testület, amely a többiekkel szorosan együttműködve legfontosabb feladatának a munkásosztály, a nép hatalmának megvédését, a proletárdiktatúra erősítését tartotta. A társadalom vezető osztályának legjobbjai a napi munka mellett vállalták a hatalom védelmét. *A munkásőrség már születése pillanatában, létezésével kifejezte a munkásosztály határozott állásfoglalását a szocializmus mellett.* Az öntudatos munkások felfegyverzése erősítette a becsületes dolgozókban a szocializmusba vetett hitet, ugyanakkor meggondolásra késztette a belső osztályellenséget, gyorsítva ezzel a kibontakozást. A munkásőrök politikai állásfoglalásaikkal jelentősen hozzájárultak ahhoz, hogy népünk tisztábban lásson, megértse céljainkat, s meginduljon a termelő munka. A munkásőrség aktív részese volt a politikai és gazdasági konszolidációnak. A tapasztalatok azt igazolták, hogy hasznos volt a hivatásos katonai és rendőri erők mellett a munkásosztály soraiból egy önkéntes fegyveres alakulat létrehozása.

Az elmúlt években voltak olyan nézetek, hogy a munkásosztálynak erre a szervezetére csak átmenetileg van szükség. Ezek a nézetek nem helytállók. *A munkásőrség tartósan fennmarad, mert rendszerünk felépítményébe szervesen beilleszkedve, kielégíti a munkásosztály igényét, hogy közvetlenul is részt vegyen a hatalom védelmében.* A fejlődéssel pontosabban kialakultak a testület feladatai, azok szervesen kapcsolódnak az országvédelem rendszeréhez. Ennek meg-

felelően szoros, összehangolt együttműködés alakult ki a társ-fegyveres erőkkel a belső rend védelmében, a karhatalmi feladatok ellátásában. Részt vesznek munkásőreink a népgazdaságot ért károk és elemi csapások elhárításában és megelőzésében is. Ezeket a párt által meghatározott feladatokat a munkásőrség, mint sajátos *politikai, társadalmi és fegyveres testület* látja el.

A többi fegyveres testülettől eltérő sajátossága, hogy társadalmi alapon áll, és munkaidőn kívül lát el állami feladatokat. Ez politikai jellegét önmagában is fokozottabban kifejezi. *A munkásőrség létezésének, fennállásának — mind a békés építő munka, mind a fegyverek használata esetén — elsősorban politikai jelentősége van.* Ebből következik, hogy pártszervezeteinknek a pártélet különböző kérdésein belül fontosságának megfelelően kell foglalkozniok a testülettel. Segíteni és támogatni kell minden olyan törekvést, amely a munkásőrség politikai, társadalmi jellegének erősödését célozza.

Fontos követelmény, hogy a munkásőrök a békés építőmunka körülményei között *népszerűsítsék pártunk politikáját.* A szervezett pártoktatás keretében a jövőben is az alapszervezeteknek kell megoldaniok a munkásőrök marxista továbbképzését. Elsősorban az alapszervezeteknek kell figyelemmel kísérni a munkásőrök fejlődését, politikai-eszmei felkészültségük alakulását. Ez azonban nem zárja ki, hogy a munkásőrök szükség szerint a testületen belül is kapjanak tájékoztatást pártunk politikájának időszerű kérdéseiről.

Az elmúlt években a munkásőr kollektívákban széles körű eszmecsere folyt a szocializmus építésének időszerű kérdéseiről, a párt és a munkásosztály vezető szerepéről, az osztályharc mai feladatairól stb. A vitáknak közös jellemzője volt az őszinteség, pártszerűség. Persze a munkásőrség körében is megtalálhatók azok a téves nézetek, amelyek időnként bizonyos kérdésekben a párttagság körében is felbukkannak. Ezért a pártbizottságok irányítása mellett folytatni kell az eszmecseréket, segítve a munkásőröket abban, hogy világosan értsék és egységesen értelmezzék a párt politikáját, s ne engedjék meg annak semmiféle torzítását.

A kommunista nevelés fóruma

A munkásőrség politikai jellegét erősíti a személyi állomány összetételének tervszerű alakítása. Ezen belül különösen fontos a párttagság szerinti összetétel. A Politikai Bizottság 70—75%-ban jelölte meg a párttagság arányát az összállományon belül — önálló egységszintig bezárólag. Jelenleg ennél jóval magasabb a párttagság aránya, ezért a munkásőrség fejlesztésénél az a helyes, ha több év alatt, fokozatosan alakul ki a fenti arány. A pártonkívüliek részvétele nem veszélyezteti a munkásőrség politikai jellegét, nem vezet az erkölcsi-politikai egység gyengüléséhez. *A munkásőrség a pártszervezetek segítségével a kommunista nevelés olyan fóruma lett, ahol a párton-*

kívüliek párttagokká, kommunistákká fejlődhetnek. A munkásőrség ma már egyike azoknak a szervezeteknek, ahonnan a párt az utánpótlást meríti. *Az elmúlt két évben a pártonkívüli új munkásőröknek csaknem fele kérte felvételét pártunkba.* A szervezet a szocialista emberré formálásnak, a munkásőrök kommunista tulajdonságai kifejlesztésének jó közösségévé vált.

Pártunk határozatai — a munkásőrség politikai és szervezeti zártságának feloldásával — lehetővé tették az egészséges utánpótlást. Ennek eredményeként a pártszervezetek az elmúlt két évben közel tizennégyezer új munkásőrt vettek fel a testületbe és mintegy nyolcezer — főleg idősebb — elvtársat szereltek le, vagy helyeztek tartalékállományba. Pártszervezeteinknek a jövőben is biztosítaniok kell, hogy az egészséges felfrissítés folyamatos legyen.

A felvételek nagymértékben befolyásolják az egységek összetételét. Ezért *a jövőben is követelmény, hogy az új munkásőrök elsősorban a termelő munkában közvetlenül részt vevő párttagok, a KISZ-ben, a szakszervezetben és más tömegszervezetben aktívan tevékenykedő pártonkívüliek közül kerüljenek ki.* A belépőkkel szemben követelmény, hogy egyetértsenek a párt politikájával és aktívan részt vegyenek annak megvalósításában. Vállalják, hogy a napi munka mellett, ellenszolgáltatás nélkül, öt évig teljesítik a szocialista haza védelmét. A kiválogatásnál a követelmények érvényesítése hozzájárul a politikai jelleg erősítéséhez.

A munkásőrség felkészítése, kiképzése és igénybevétele megfelel politikai, társadalmi és fegyveres testületi jellegének. A feladatokat a békés, és a rendkívüli időszakokra egyaránt pontosan kidolgozták. A kiképzési programok végrehajtása biztosítja az állandó készenlétet. A pártszervek feladata ellenőrizni és segíteni a kiképzési célok megvalósítását, és megakadályozni, hogy a munkásőröket a testület jellegétől eltérő feladatokra vegyék igénybe. A pártszervek előzetesen mérlegeljék, hogy az adott feladat végrehajtásánál érvényesül-e a szervezet politikai, társadalmi hasznossága.

A testület pártirányítása

A *Politikai Bizottság* 1966. január 4-i ülésén értékelte a munkásőrségre vonatkozó korábbi határozatainak végrehajtását és megjelölte a további tennivalókat. Egységes határozatba foglalta össze a munkásőrséggel kapcsolatos eddigi döntéseit. *Az új határozat nem egyszerűen összegezi a korábban kialakított helyes elveket és célkitűzéseket, hanem a fejlődés jelenlegi szakaszának megfelelő új elveket és módszereket is megjelöl.* A határozat alapján a pártirányítás minden szinten hatékonyabbá fog válni.

A határozat a főbb elvi-politikai feladatokat szabályozta, a vezető pártszervekre és a Munkásőrség Országos Parancsnokságára vonatkozó elvi és gyakorlati követelményeket rögzítette, de nem je-

lölte meg külön az alsóbb pártszervek helyi tennivalóit. Ebből következik, hogy *az időszerű feladatokat, a végrehajtás során szükséges intézkedéseket a pártbizottságoknak és alparancsnokságoknak együtt kell kidolgozniok.* A budapesti és megyei pártbizottságok határozzák meg a munkásőregységek pártirányításával és ellenőrzésével kapcsolatos tennivalóikat. Ennek birtokában jelölik meg a kerületi, járási pártszervek az alapszervezetekre és alegységekre vonatkozó saját feladataikat.

Fontos követelmény, hogy minden pártszerv *csak a saját munkájára, az általa irányított pártszervekre és egységekre hozzon határozatot.* Ez növeli a helyi önállóságot, felelősséget, de lehetővé teszi, hogy a pártvezetés minden szinten hosszabb távlatokban és megalapozottabban tervezhessen.

A határozatnak ez a vonása válasz arra a helytelen nézetre is, amely a munkásőrségnél valamiféle kettős irányítást tételez fel. *Nincs külön szakmai és külön pártirányítás. A munkásőrség egész tevékenységét közvetlenül a párt irányítja.* A pártszervek a parancsnokságok beszámoltatásánál a korábban hozott saját határozataik és a felsőbb parancsok végrehajtását vizsgálják. *Ez nem jelent kettős irányítást, mert a parancsok végrehajtásának ellenőrzése nem más, mint a felsőbb pártszerv jóváhagyásával kiadott elhatározások megvalósításának segítése. A párthatározatok a munkásőrségre vonatkozóan általános elveket rögzítenek és ezek öltenek testet az Országos Parancsnokság parancsaiban.*

A szervező munka feladataival kapcsolatban ugyancsak a főbb elveket, célkitűzéseket jelölte meg a Politikai Bizottság. Ennek alapján az állományon belül a pártonkívüliek maximális aránya 25—30%, az állomány cserélődése évenként 10—15% lehet. A felvételre vonatkozóan is a határozat csak az összetétel és a követelmények főbb kérdéseit jelölte meg. Mindezekből következik, hogy a különböző arányok megállapítását a megyei, járási, városi PB-re bízza. A jövőben ezen pártszerveknek kell állást foglalniok — a hozzájuk kapcsolódó egységek összetételének elemzése alapján —, hogy az újonnan felvételre kerülők között milyen arányt képviseljenek a pártonkívüliek, milyen területekről és kategóriákból kívánatos a felvétel, milyen arányú legyen az évi cserélődés mértéke és így tovább. *A határozat jelentősen növeli a pártszervek önállóságát, felelősségét az összetétel tervszerű alakításában is.* Lehetővé teszi, hogy a helyi sajátos körülmények megfelelően érvényesüljenek.

Szolgálat és utánpótlás

A párthatározat megerősíti a munkásőrök ötéves szolgálati idejét. Ez lehetővé teszi, hogy a becsülettel, tisztességgel letöltött szolgálat után a leszerelő munkásőrök politikailag, erkölcsileg elismerten váljanak meg a testülettől. Az ötéves szolgálati időt alapidőnek kell

tekinteni a teljes személyi állománynál. Ennek letelte után a munkásőr kérheti leszerelését, tartalékállományba helyezését. A továbbszolgálást viszont kezdeményezheti a munkásőrön kívül pártszervezete és parancsnoka is. A személyi állomány egy jelentős része felkészültségénél, rátermettségénél, koránál fogva alkalmas is arra, hogy öt évnél hosszabb ideig végezze a munkásőri pártmegbízatást. A pártszervezeteknek és parancsnokságoknak tudatos politikai nevelő munkával biztosítaniuk kell, hogy a már kiképzett, politikailag felkészült, gazdag tapasztalatokkal rendelkező, a kollektívába jól beilleszkedő munkásőrök közül számosan az öt év letelte után is vállalják a szolgálatot. Kívánatos ez azért is, mert a jelenlegi cserélődési rendszer nem teszi lehetővé, hogy öt év után minden munkásőr automatikusan leszereljen.

A munkásőrség személyi állománya mellett az elmúlt két évben kialakult a *tartalékállomány* is, amelyre a jövőben is nagy figyelmet kell fordítani. Azokkal a leszerelőkkel — akiket egészségi állapotuk, életkoruk nem akadályoz a munkásőri szolgálat teljesítésében — úgy kell foglalkozni, hogy leszerelés után vállalják a tartalékállománnyal járó kötelezettségeket. A tartalékosok politikailag erősítik a munkásőrséget, mert nagy többségük a testület megalakulása óta teljesít szolgálatot. Munkájuk, politikai állásfoglalásuk és aktivitásuk kedvezően hat az egész állományra. *A pártszervezeteknek, parancsnokságoknak erkölcsi-politikai kötelezettségük a tartalékállomány foglalkoztatása, segítségük és tapasztalataik hasznosítása.* Figyelemre méltó ennek az állománynak a szerepe a harckészültség vonatkozásaiban is. Lehetővé teszi, hogy — ha erre szükség lenne — kiegészüljön a munkásőrség egy jól képzett, sokéves szolgálatot teljesített tartalékkal.

Az alapszervezetek munkásőrséggel kapcsolatos feladata az új munkásőrök kiválogatásával és felvételének előkészítésével kezdődik. Az alapszervezetekben ez a munka akkor eredményes, ha egész évben folyamatos és a pártmunka szerves részeként figyelemmel kísérik, hogy a párttagok, pártonkívüliek közül kik azok, akik a követelmények alapján megfelelnek munkásőrnek. A pártvezetőségnek, amikor egy párttag vagy pártonkívüli dolgozót a munkásőrségbe javasol, a politikai követelmények mellett vizsgálnia kell az illető rátermettségét, személyi tulajdonságait és egészségi állapotát.

A szervezőmunka nem lehet egyedül a pártvezetőség feladata. Indokolt, hogy erre megbízatást kapjanak a pártcsoportok is. Különösen fontos, hogy e munkából részt vállaljanak a KISZ-szervezetek. Helyes, ha a „katona idejüket letöltött" KISZ-tagok közül mind többen munkásőrökké válnak. A munkásőrségben az állomány egészséges felfrissítésének fontos feltétele, hogy a munkás- és parasztfiatalok legjobbjait felvegyék.

Munkásőrnek lenni — pártmegbízatás. A társadalmi munka egyik sajátos formája ez. E sajátosság fejeződik ki abban, hogy az igénybe-

vétel jelentős és kötött, ezáltal a pártmegbízatás teljesítése ellenőrizhetőbb, értékelhetőbb. A felvételre kerülőknek felelősséggel kell dönteniük abban, hogy a napi munka elvégzése után, a megérdemelt pihenés helyett késő este és ünnepnapokon is vállalják-e a kiképzéssel, őrszolgálattal, közrendvédelemmel járó fáradozást.

Az utánpótlás szervezését közvetve elősegíti a munkásőrökkel való rendszeres törődés, munkájuk megbecsülése. *Az alapszervezetek feladata, hogy a testületbe küldött kommunisták munkáját időközönként — taggyűlésen, vezetőségi ülésen — értékeljék.* Az értékelés legyen elismerése és ha kell számonkérése a kiképzésben, szolgálatban végzett munkának, politikai aktivitásnak, a környezetre gyakorolt hatásnak. Az alapszervezetek felelősek a munkásőrök eszmei-politikai fejlődéséért, emberi, kommunista magatartásuk alakításáért. A munkásőrök egyéb társadalmi igénybevételét az alapszervezeten belül csökkenteni kell. Meg kell szüntetni a társadalmi parancsnokok más irányú túlterheltségét.

A munkásőrség — mint a munkásosztály szervezeteinek egyike — megalakulása óta nagy fejlődésen ment át. Legfontosabb tennivalónk most, hogy a pártirányítás tartalmának és módszereinek javításával erősítsük a testület politikai, társadalmi jellegét, szervezettségét.

Viszló Imre,
az MSZMP KB Párt- és Tomegszervezetek Osztályának munkatársa

Az új gazdasági mechanizmus és a marxista műveltség

SZERTE AZ ORSZÁGBAN, pártszervezetekben, állami és tudományos intézményekben, üzemekben folyik a vita a gazdaságirányítási rendszer reformjának irányelveiről. A szakemberek a vitával párhuzamosan, azok tapasztalatait is figyelembe véve dolgoznak a végleges javaslatokon.

Döntések még nem születtek, de már egyre többet gondolunk azokra a feladatokra, amelyek az új gazdaságirányítási rendszer bevezetésével, sikeres alkalmazásával függnek össze. Ezeket ma még részleteiben nem ismerjük, de van a tennivalóknak egy olyan csoportja, amelyek nyilvánvalóak, feltétlenül megoldásra várnak és erre már most fel kell készülnünk.

Az új gazdaságirányítási rendszer hatékonysága nem kis mértékben függ attól is, hogy *mindazok, akiknek tevékenységét érinti,*

mennyire értik meg a lényegét, és mennyire képesek az elveket a gyakorlatban is alkalmazni. A gazdaságirányítás rendszere — legyen az régi vagy új — valójában társadalmi kerete a dolgozók tevékenységének, de önmagában semmit nem old meg. A feladatok megvalósítása *mindenekelőtt* azokon az *embereken múlik,* akik a rendszerben tevékenykednek. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy az irányítási rendszer mellékes tényező, hiszen ha pontosabban tükrözi a fejlődés objektív követelményeit, akkor jobban elősegíti az emberi tevékenység eredményes kibontakozását.

A GAZDASÁGIRÁNYÍTÁSI RENDSZER reformjának irányelvei éppen azért nagy jelentőségűek, mert sokkal jobb és szélesebb lehetőséget biztosítanak a dolgozók és a vezetők munkájának kibontakozásához. Az új gazdaságirányítási rendszer egyik fő elve: növelni a vezetők önállóságát. Ez viszont fokozza a felelősséget és nagyobb hozzáértést igényel.

Az elmúlt másfél évtizedben gyökeres változások mentek végbe hazánk társadalmi és gazdasági szerkezetében. Osztatlanul uralkodóvá váltak a szocialista termelési viszonyok, befejeztük a szocializmus alapjainak lerakását és termelőerőink mennyiségileg és minőségileg messze felülmúlják a felszabadulás előtti színvonalat. Az új helyzet új feladatokat tűzött napirendre, amelyek körvonalait már pártunk VIII. kongresszusa felvázolta és amelyek megoldásához már az elmúlt években hozzáfogtunk.

Az elkövetkező években a feladatok a gazdasági élet minden területén megnőnek, minőségileg új követelmények jelentkeznek. Ez nemcsak a műszaki fejlődés meggyorsítását, a gazdaságosság fokozását, a termékek korszerűségének és minőségének javítását jelenti, hanem a gazdasági irányítás tudományos megalapozottságának magasabb színvonalra emelését is.

Az elmúlt években már több olyan részintézkedés történt, amely a népgazdaság eredményesebb fejlesztését, a vezetés hatékonyabbá tételét szolgálta. Ezek azonban kevésnek bizonyultak és ezért — több szocialista országhoz hasonlóan — nálunk is napirendre került a gazdaságirányítási rendszer gyökeres reformja. Ezzel elmúlt 10 éves fejlődésünk *harmadik* nagy jelentőségű lépésének végrehajtását kezdtük meg, amely szocialista fejlődésünk meggyorsítását szolgálja.

Az új irányítási rendszer sikeres bevezetésének és alkalmazásának egyik általános követelménye a fokozottabb hozzáértés, amelynek fontos része a marxista műveltség rendszeres növelése. A jövőben a gazdasági élet minden területén a feladatok kitűzésénél még inkább a társadalmi és gazdasági törvények követelményeiből, a népgazdaság egészének szükségleteiből, az adott terület helyzetét pontosan jellemző tényezőkből, a reális helyzetből és a várható fejlődés követelményeiből, a feladatok megoldását szol-

gáló legjobb tapasztalatokból, legoptimálisabb variánsokból kell kiindulni. Mindez azonban feltételezi és szükségessé teszi a *tudományos ismeretekkel megalapozott gazdaságpolitikai szemlélet erősítését.*

VEZETŐINK NAGY TÖBBSÉGE az elmúlt másfél évtizedben jelentős tapasztalatokra tett szert, megszerezték a munkájuk eredményes végzéséhez szükséges szakképzettséget és sokan az egyetemeken, pártiskolákon vagy más pártoktatási fórumokon magas színvonalú marxista műveltséget is szereztek. Ez olyan bázis, amelyre bátran támaszkodhatunk az új gazdaságirányítási rendszer bevezetésénél. Bizonyos, hogy kipróbált gazdasági vezetőink a mainál nagyobb feladatok megoldására is képesek.

Emellett az is igaz, hogy az új feladatok szélesebb és korszerűbb marxista — ezen belül közgazdasági — műveltséget igényelnek, amivel sokan még nem rendelkeznek.

Itt nemcsak az egyes emberek szubjektív „hozzáállása" okozta a lemaradást, hanem a vezetők önállóságával és hozzáértésével szemben támasztott viszonylag alacsony követelmény is. A gazdasági irányításunk most reform alatt álló rendszerében a legfontosabb döntéseket sokszor nem azok hozták, akik végrehajtották. Gyakran a döntést még részkérdésekben is felsőbb szerv jóváhagyása szentesítette, ami lehetővé tette a felelősség áthárítását, vagy legalábbis megosztását. Ilyen feltételek mellett kevésbé volt objektív követelmény a marxista műveltség, a tudományos-közgazdasági megalapozottság, gazdaságpolitikai szemlélet. Így nem egy vezetőnél a mélyreható elemzést az adminisztrálgatás, statisztikák, jelentések, előterjesztések gyártása váltotta fel. A döntések előterjesztésénél nem volt ritka eset a felületesség, hiszen azokért a felsőbb szervek viselték a felelősséget. Más vezetők csak abban látták feladatukat, hogy a felülről jövő utasításokat mechanikusan végrehajtsák. Nem sokat gondolkoztak a jobb, célravezetőbb, előnyösebb megoldásokon. Megint más gazdasági vezetők harcoltak ugyan az üzemi feladatok legeredményesebb megoldásáért, de eközben nem látták a fától az erdőt, az üzemi érdek felett a népgazdasági érdeket.

A gazdaságirányítási rendszer reformjának már ismert alapelvei gyökeres változást javasolnak és minőségileg új, nagyobb hozzáértést igénylő követelményeket állítanak a vezetői munkával szemben.

*

AZ IRÁNYÍTÁS ÚJ RENDSZERÉBEN a túlzott központosítás helyett előtérbe kerül a *gazdasági ösztönzők* szélesebb körű felhasználása. Jelentősen nő pl. a hitel, a kamat, az adó, a jutalmazó és büntető szankciók szerepe. E közgazdasági eszközök átgondoltabb alkalmazása szükségessé teszi, hogy az irányító szer-

vek, illetve a vállalatok sokkal alaposabban megismerjék azok *természetét és mozgásformáit.*

A gazdaságirányítási rendszer reformjának irányelvei között igen jelentős *az áru- és pénzviszonyok szerepének növelése.* Az árutermelés köre jelentősen kiterjed és nemcsak a fogyasztási cikkek mozognak majd áruformában, hanem mindinkább a termelőeszközök is. A szocialista vállalatok közötti kapcsolatok — a termelés és a forgalom egyre több területén — *tényleges* árutermelési kapcsolatokká alakulnak át. A felülről, sokszor a tervben megszabott viszonyok egyre inkább a vállalatok közötti *közvetlen* kapcsolatokká alakulnak át, amelyben maguknak kell megvalósítani a termelésük és a forgalmuk zavartalanságát biztosító kooperációt. Ilyen körülmények között *a szocialista árutermelésről szerzett korábbi ismeretek átértékelésre, kiegészítésre szorulnak. Szükségessé válik a szocialista piac mozgástörvényeinek alapos megismerése, a legjobb tapasztalatok átvétele és elsajátítása.*

Az áru- és pénzviszonyok szélesebb körű felhasználása napirendre tűzi az árképzés és áralakítás tökéletesítését is. A cél az, hogy az árak betöltsék közgazdasági funkciójukat. Olyan árképzésre van szükség, amely nem egyszerű elszámolási funkciót tölt be, hanem *valóságos tartalmat* tükröz; amely egyre inkább kifejezi a termék termelésére fordított munka mennyiségét és minőségét; amely biztosítja az általános feltételek mellett dolgozó üzem ráfordításainak megtérülését és normális nyereségét. Az ilyen árak helyes mederbe terelik a gazdasági tevékenységet, elősegítik a kereslet és kínálat kívánatos egyensúlyát. Az árak kialakításában és az önköltség változásával történő módosításukban az elkövetkező években egyre nagyobb *szerepet kapnak a vállalatok.* Ugyanakkor az ár és az önköltség mozgása nagyobb szerepet fog játszani a vállalatok által elérhető és helyben is felhasználható nyereség nagyságában. Ilyen feltételek mellett *az értéktörvény követelményei felismerésének és tudatos alkalmazásának a termelés gazdaságossága növelésének összehasonlíthatatlanul nagyobb szerepe lesz, mint korábban.*

Az árutermelés körének bővítése és a gazdasági ösztönzők széles körű felhasználása új helyzetet teremt *a vállalatok önállósága, feladatai és felelőssége* tekintetében is. A gazdaságirányítási rendszer reformja előirányozza a vállalati önállóság jelentős növelését. Tervezik például a vállalat jogkörének kiszélesítését a tervek elkészítésében, a termelés összetételének és választékának kialakításában, a tervnek a piac igényeihez igazodó menetközbeni módosításában. A vállalat belátására kívánják bízni a termeléshez szükséges anyagok és eszközök beszerzését. Lehetővé akarják tenni, hogy nagyobb anyagi alapot képezzenek

műszaki fejlesztési feladataik megoldására, a termelés bővítését és korszerűsítését szolgáló beruházásokra.

Egy ilyen hatáskörrel rendelkező vállalat sok tekintetben már nem a régi vállalat és *vezetése nagyobb követelményeket támaszt.* Az önállóság növekedésével nemcsak a feladatok és a felelősség fokozódik, hanem az igény a *döntések* közgazdasági, gazdaságpolitikai megalapozottsága iránt. Jobban figyelembe kell venni a népgazdasági igényeket, hiszen éppen ettől függ a termékek elhelyezhetősége, a vállalat munkájának eredményessége. Ehhez azonban jobban kell ismerni a népgazdaság helyzetét, fejlesztésének szükségleteit és távlatait, a bel- és külkereskedelem igényeit stb. és ebbe a keretbe kell tudatosabban beilleszteni a vállalat egész tevékenységét. Nagyobb szerepet kapnak olyan tényezők, mint a termelékenység, önköltség, bérgazdálkodás, anyagi ösztönzés. Ezek *tervszámokból, mutatókból a vállalati munka eredményességét, a nyereséget alapvetően meghatározó tényezőkké válnak.* A munkatermelékenység növelésére, az önköltség csökkentésére, a bérgazdálkodás és az anyagi ösztönzés javítására még jelentős tartalékok vannak az üzemekben. Ezek feltárása is több *hozzáértést* igényel. *Meg kell tanulnunk jobban felmérni a helyzetet, a lehetőségeket, jobban megszervezni a termelést és a munkát, jobban felkutatni és felhasználni az új termelési és vezetési tapasztalatokat: meg kell tanulnunk jobban gazdálkodni.*

A MEGNÖVEKEDETT FELELŐSSÉG súlya a jövőben még inkább az állami-gazdasági intézmények, a vállalatok *vezetőire* hárul majd. Ezért jobban, mint eddig, és sok szempontból új módon szükséges a vezetésük alatt álló *kollektívára támaszkodni.* A vezető bölcsessége — mondotta Lenin — nem abban áll, hogy egyedül dönt el minden kérdést. A vezetés művészete annyit jelent, hogy a vezető meg tudja szervezni a kollektív munkát, a határozatokba a szakemberek, s az egész kollektíva ismereteinek és tapasztalatainak maximumát tudja összpontosítani. Azét a kollektíváét, amelynek ezeket a határozatokat végre kell hajtania. *A termelés irányításához mindenekelőtt az a képesség szükséges, hogy a szakemberek, az egész kollektíva tudására és tapasztalataira tudjunk támaszkodni.*

Új módon vezetni azt is jelenti, hogy minden gazdasági egységen belül pontosabban körülhatároljuk az egyes emberek feladatait. *ki miért felelős.* A korábbinál jóval több figyelmet igényel, hogy a beosztottak megszerezzék munkájuk eredményes végzéséhez szükséges politikai és szakmai képzettséget és rendszeresen tovább képezzék magukat. Az intézmény vagy a vállalat egész kollektívájának eredményes részvétele a feladatok kidolgozásában és megvalósításában elképzelhetetlen anélkül, hogy ne ismerjék saját területük helyzetét és feladatait, nehézségeit és lehetőségeit.

Az új gazdaságirányítási rendszer *sok tekintetben más jellegű munkát igényel pártszervezeteinktől is.* A vállalati önállóság növekedésének körülményei között nagyobb szerepet kell kapnia a gazdaságpolitika érvényesülését elősegítő, ösztönző politikai munkának. A vállalati önállóság növekedése azt is jelenti, hogy a pártszervezetek nem vállalhatják magukra és nem is oszthatják meg a vállalatok gazdasági munkájáért a felelősséget. Ugyanakkor továbbra is szükséges figyelemmel kísérniük, hogy a gazdasági tevékenység megfelel-e a párt politikai és gazdaságpolitikai célkitűzéseinek. Jobban, mint korábban, szükség lesz a dolgozók politikai és gazdaságpolitikai látókörének szélesítésére, aktivitásuk fokozására, a tömegek mozgósítására, a jelentkező hibák elleni szívós harcra. Mindez nem kevesebb, ellenkezőleg fokozottabb politikai munkát igényel, magasabb követelményeket támaszt. A formális ellenőrzés helyett a politikai és gazdaságpolitikai elemzés, a meggyőzés, a párttagság elméleti-politikai műveltségének magasabb színvonalra történő emelését igényli.

A tények és érvek hosszú sorát lehetne még leírni annak bizonyítására, hogy születő új gazdaságirányítási rendszerünk mennyivel tudományosan megalapozottabb vezetést igényel. *Készüljünk fel a várható igények lehető legjobb kielégítésére.*

*

A NÉPGAZDASÁG ELŐTT ÁLLÓ FELADATOK megoldása és ezen belül a gazdasági irányítás állandó tökéletesítése csak *a marxista elmélet legújabb eredményeinek és gyakorlati tapasztalatainak sokoldalú felhasználásával lehetséges.* Különös jelentősége van annak, hogy a tudományos kutatómunka még jobban a szocialista gazdaság fejlesztésének gyakorlati kérdéseit elemezze. E tekintetben a marxizmus valamennyi ágában vannak tennivalók, itt azonban elsősorban a *szocializmus politikai gazdaságtanát* emelnénk ki.

A közgazdaságtudomány valamennyi ágának elméleti és módszertani megalapozását a marxista politikai gazdaságtan biztosítja. Ez azonban napjainkban kissé egyoldalúan, elsősorban, mint tananyag fejlődik. Tartalmát főleg leírások, termelési viszonyok alapvonásainak magyarázata, a legáltalánosabb gazdasági törvényszerűségek megfogalmazása, a legfontosabb gazdasági kategóriák jellemzése képezik.

Ezek természetesen nélkülözhetetlen és hasznos ismeretek, hiszen pontosságuk mértékében szilárd elméleti és módszertani alapot nyújtanak a közgazdasági gyakorlat kérdéseinek megválaszolásához. A politikai gazdaságtan azonban nem maradhat csak tananyag, nem állhat meg a szocialista termelési és gazdasági viszonyok lényegének magyarázatánál, hanem kilépve a gazdasági

gyakorlat mezejére, válaszolja és tanítsa meg azt is, *hogyan lehet és kell a szocialista termelési viszonyok előnyeit realizálni.* Elméleti tételeit olyan sokrétűen szükséges kidolgozni, hogy azok a gyakorlat, a népgazdaság előtt álló legalapvetőbb feladatok megoldásának vezérfonalai legyenek. Tanítson meg a gazdasági és termelési folyamatok elemzésének és megválaszolásának helyes marxista módszereire.

Ebben a munkában nemcsak az elméleti közgazdászokra, a szocializmus politikai gazdaságtanának oktatóira várnak feladatok, hanem a gyakorlati szakemberekre is. Nemcsak arról van szó, hogy a teljesebb és tökéletesebb elméleti általánosításokhoz ők szállítják a nyersanyagot — a gyakorlat tapasztalatait —, hanem arról is, hogy az elmélet — például a gazdaságirányítási rendszerét — új elveit ők próbálják ki a gyakorlatban. Nyilvánvaló, hogy az új elvek nem automatikusan, nem egyidőben és nem egyforma eredményességgel válnak be a gyakorlatban. Fékező hatása lesz a maradiságnak, a felkészülés hiányának, a hozzá nem értésnek, a tapasztalatlanságnak. Ilyen körülmények között különösen jelentős a legjobb tapasztalatok gyors feldolgozása, általánosítása és gyakorlati alkalmazása. *A következő években mindannyian egy kicsit tanulók és tanítók is leszünk egyszerre. Nem szabad sajnálni a fáradságot, amit a tapasztalatok összegezésére és elterjesztésére kell fordítanunk.*

*

A KÖZGAZDASÁGI ÉS GAZDASÁGPOLITIKAI KÉRDÉSEK szélesebb körű oktatásának tartalmi és szervezeti előkészítésében feladatok várnak a pártszervezetekre. Szorgalmazzák és támogassák mindenekelőtt a gazdasági vezetők marxista, ezen belül különösen közgazdasági műveltségének növelését, gazdaságpolitikai szemléletük erősödését. Segítsék a legjobb tapasztalatok feldolgozását és elterjesztését. Emellett fokozni kell a politikai tömegmunkát is. Mélyebben és sokoldalúbban ismertessük a szocialista fejlődésünket meggyorsító társadalmi, politikai és gazdasági feladatokat és ezzel eredményesebb megoldásukat segítjük. Mindehhez kellő felkészültségű és korszerűen oktatni tudó propagandista gárda szükséges, amelynek állandó frissítése, rendszeres továbbképzése és informálása a pártpropaganda előtt álló feladatok megoldásának egyik legalapvetőbb feltétele.

Drr. Szatmári Miklós
kandidátus,
az MSZMP KB Agit.-Prop Osztályának
munkatársa

A pártnapok után

A januári pártnapok tapasztalatai hasznos tanulságokat nyújtanak a további munkához. Ezért a pártnapokról a mérleg-készítés — mindenütt kötelesség is egyben. Első és legfontosabb következtetésként megállapíthatjuk, hogy a kitűzött célt elértük. *Száz- meg százezrekhez jutottunk el az agitáció leghatásosabb eszközével*, az élő és közvetlen kapcsolatteremtés útján.

A pártszervezetek nagy körültekintéssel készítették elő a pártnapokat. Sok helyen — nemcsak városban, üzemekben, hanem a falvakban is — szinte nagygyűlés jellegű volt a pártnap. Püspökladányban például több mint 500-an, Csornán 300-an, a győri Vagon- és Gépgyárban 2800-an hallgatták meg az előadót. *A legtöbb esetben az adott helyiség befogadóképessége szűknek bizonyult* és sokan a folyosókon álltak, kívül rekedtek a termeken. Bács megyében 350, Békésben 130, Hevesben 200, Nógrádban 278, Pest megyében 500, Szolnok megyében 437, Zalában 333 pártnapot tartottak. A hallgatók száma a legszerényebb becslések szerint is — csak a fenti megyékben — mintegy 300 ezer volt.

Az előadók kiválogatása nagy szervező munkát igényelt a pártszervektől. Elmondhatjuk: felelőssegteljesen, gondosan végezték el ezt és néhány kivételtől eltekintve a *megye legjobb erőit mozgósították*. Azokban a megyékben, ahol már korábban összegyűjtötték a legjobb előadókat, létrehozták a megyei Előadói Irodát, viszonylag könnyebben birkóztak meg a szervezéssel. Mindenesetre megállapítható, hogy a megyék, városok, járások politikai, gazdasági és állami vezetői mint előadók, szinte kivétel nélkül kivették részüket ebből a munkából. A pártnap a helyi vezetők és a dolgozók közötti közvetlen politikai kapcsolat hatékony formájának bizonyult. Növelte a vezetők tekintélyét és a közvetlen politikai tapasztalatszerzés új forrását nyitotta meg.

Külön kell szólni *a központi előadókkal* rendezett pártnapokról. Budapesten és vidéken több mint 200 ilyen pártnap volt. Ezek előadói a párt és az állami, a gazdasági és társadalmi szervezetek legfelsőbb vezetőiből kerültek ki. A hallgatóság egyértelműen helyeselte az ilyen pártnapokat, elégedett volt velük.

A központi előadók által tartott pártnapoknál kitűnt, milyen szükséges, hogy a lehetőségekhez mérten előre megismerkedjenek *a helyi gondokkal*, és az előadásban ezekre is kitérjenek. A központi előadók többsége számításba is vette a helyi ismeretek fontosságát és nem mulasztotta el az előzetes tájékozódást. Ez igen hasznosnak bizonyult.

A pártnapokon szóbahozott gondok, nehézségek megoldására egyes megyékben már jól bevált rendszer alakult ki. Zala megyében például a pártnapokon elhangzó észrevételeket, panaszokat a megyei pártbizottság propaganda és művelődési osztálya összegyűjti, eljuttatja az illetékes szervekhez, és ellenőrzi, hogy megtették-e ezekkel kapcsolatban a szükséges intézkedéseket.

Ha azt mondjuk, hogy a pártnap a tömegek nevelésének, tájékoztatásának nagy iskolája, akkor azt is bátran kijelenthetjük, hogy legalább ennyire áll ez a megállapítás az előadókra is. Egy-egy pártnapra

felkészülni, alaposan megismerkedni a témával — nem könnyű feladat. De miközben az előadó gyűjti, rendszerezi az anyagot, a tények és érvek tömegével ismerkedik meg. Ami fölött más helyzetben talán átsiklana, most alaposan tanulmányozza; amit esetleg nem ért vagy nem lát tisztán maga sem, annak lelkiismeretesen utána néz, mert hátha éppen azt kérdezik meg tőle, mert ez most a fő kötelessége.

Ezért helyes, hogy a pártnapi előadók nem kapnak kész beszédet. A KB Agitációs és Propaganda Osztálya az előadók felkészítéséhez témavázlat és segédanyagok útján ad támogatást, vagy megyei előkészítő előadás szervezésével segít. Ez a módszer hasznos és eredményes. Ilyen úton erősödhet tovább az előadói gárda politikai biztonsága, tájékozottsága és határozottsága, amire a jövőben még nagyobb szükség lesz.

A „Pártélet" hasábjain egy korábbi alkalommal már szóltunk azokról a mindenki által hozzáférhető forrásokról, amelyek *ismerete és felhasználása nélkülözhetetlen a politikai munkában.* Most — éppen a pártnapok tapasztalatai alapján — ismét szeretnénk felhívni a figyelmet ezekre. Csak néhányat említünk meg. Mindenekelőtt a Népszabadság egyes cikkeit, a lapban megjelent nyilatkozatokat, interjúkat és a Kossuth Kiadó gondozásában készült „Tények és érvek" sorozat füzeteit. Igen gazdag érv- és tényanyag lát napvilágot a Pártéletben és a Társadalmi Szemlében is. Ajánlatos a Nemzetközi Szemle rendszeres forgatása is. Ezek a források — de a most fel nem soroltak is — a jövőben még jobban igazodnak majd a pártnapi rendszer követelményeihez.

Szólnunk kell a pártnapi előadók beszédstílusáról. Általában *azok az előadások voltak a legsikeresebbek, ahol az előadó* — az anyag teljes ismeretére támaszkodva — *szabadon, kötetlenül beszélt.* A teljesen leírt szöveg a papírhoz köti az előadót s ezzel többnyire elszakítja a hallgatóságtól. Csak az az előadás lehet teljesen sikeres, ahol az előadó együtt él a hallgatósággal, érzi, hogy mikor lanyhul, mikor fokozódik a figyelem, s beszéd közben is formálja előadását. Az is lényeges követelmény, hogy az előadó *közérthetően,* mindenféle szakmai, vagy politikai zsargont elkerülve fejezze ki magát.

Általános tapasztalatként leszűrhető az is, hogy a pártnapokon sok felszólalásra nem számíthatunk. Ennek egyszerűen és alapvetően lélektani oka van: több száz ember előtt felszólalni — különösen a beszédben járatlanoknak — igen nehéz. Ezért különösen a népesebb pártnapokon mélyreható vitára, a vélemények kölcsönös kicserélésére nemigen kerülhet sor.

Éppen ezért, *a pártnapokon túl is folytatódni kell a tájékoztatásnak, a párt politikáját ismertető, megértető beszélgetéseknek, vitáknak.* A pártnapon hallottak így érik el a végső céljukat, az emberek meggyőzését, kételyeik eloszlatását, a párt politikája iránti bizalom erősödését. Nagyon hasznos és követendő példának tartjuk a budapesti pártszervezetek kezdeményezését: az úgynevezett csoportos beszélgetéseket, amelyeket a pártnapok mellett szerveznek az alapszervezetek. Hasonló kezdeményezésre egyes megyékben is sor került. Ezeken a beszélgetéseken a dolgozók bátran elmondják problémáikat, kételyeiket; szabadon vitáznak, hiszen ezek olyan fórumok, ahol gátlások nélkül beszélhetnek és beszélnek is.

Százezrekhez, milliókhoz élőszóban eljuttatni a párt állásfoglalását, döntéseit — nagy felelősség. Ez türelmes, megértő munkát kíván a politikai munkásoktól. Most, amikor hozzákezdtünk gazdaságirányítási rendszerünk felülvizsgálásához, sok és nehéz fogalmat, témát kell megismertetnünk, megértetnünk a dolgozókkal.

A januári pártnapokon is bebizonyosodott, hogy néhány kevésbé értett kérdésre — mint a mezőgazdaság helye és szerepe a népgazdaságon belül, a parasztság életszínvonala, az ár- és bérintézkedések oka stb. — ismételten vissza kell térnünk, amint erre lehetőség nyílik. Általánosságban szólva elmondhatjuk, hogy *a közgazdasági kérdések jelentősége, fontossága megnőtt a politikai munkában.*

A pártnapok tanulságai között nem kevésbé fontos az, hogy a dolgozók igényt tartanak a rendszeres és őszinte tájékoztatásra. A KB december 8-i határozatának megértetésében, a kezdeti rossz hangulat, az aggályok eloszlatásában, az emberek megnyugtatásában a pártnapoknak igen nagy szerepük volt. Nyomukban kezdett kialakulni a reális szemlélet, fordult a közvélemény figyelme a konkrét feladatok megoldása felé.

A pontos és gyors politikai tájékoztatás fontosságára a közelmúltban jelentős párthatározat hívta fel a figyelmet. Ez a határozat távolról sem csak a sajtó és egyéb hírközlő szervek feladatait érinti, vonatkozik ez a párton belüli tájékoztatásra, és így a pártnapokra is. Az élőszó, a pártnap szélesebb tájékoztatási lehetőséget nyújt, mint amivel a sajtószervek rendelkeznek.

A pártnap nemcsak a párttagság, hanem a pártonkívüliek fóruma is. Nagy politikai jelentősége van annak, hogy egy időszerű kérdésekkel, feladatokkal foglalkozó előadáson egymás mellett ülnek a kommunisták és pártonkívüliek. A pártszervezeteknek figyelembe kell venniök ezt a tényt, ami *a közvetlen tömegbázis szélesítése és a pártépítés szempontjából is igen nagy jelentőségű.*

Befejezésül még egy lényeges tanulságról kell szólni: a fegyelmezett szervezésről, a határidők betartásáról. Egy ilyen tömegméretű és országos rendezvénynél elkerülhetetlenek bizonyos előre nem látható zökkenők, akadályok. Így például az időjárás okozta nehézségek a januári pártnapokat alaposan megnehezítették, vagy az, hogy egyikmásik előadó megbetegedett. Mindez a több ezer pártnapnak csupán a töredékét érintette. Tapasztalatlanság és sok egyéb probléma is nehezítette az első ez évi pártnapok szervezését. De már most is jóleső érzéssel elmondhatjuk: *a sok erőfeszítés, áldozatos munka sikeres volt.* Hogy a soron következő pártnapok még jobbak, hatásosabbak legyenek, ehhez fel kell használni minden pártszervezetnek az első pártnapok tanulságait.

B. Gy.—M. J.

Beszélgetés a televízió-nézőkkel

A Magyar Rádió és Televízió Pártbizottsága elhatározta, hogy megvizsgálja a televízió műsorairól elhangzó kritikákat. Azt tapasztaltuk ugyanis, hogy az utóbbi időben a párttag nézők között is megerősödött műsoraink politikai bírálata. A párttagság körében elhangzott észrevételek annyiban különböztek a nézők részéről *általában* tett megjegyzésektől, hogy ezek sokkal több *politikai* elemet tartalmaztak. Úgy vélték: műsorpolitikánkban a párt politikájával szembeni irányzatot képviselünk, csak kispolgári tendenciákat támogatunk, kigúnyoljuk a munkásokat, parasztokat stb. Ezekből következett a kérdés: hogyan tűrhetik mindezt a Televízióban dolgozó kommunisták? Keresni kezdtük tehát, hogy *milyen tények* váltják ki ezeket a megjegyzéseket.

Három hónap alatt Budapesten és vidéken 90 csoportos beszélgetést tartottunk 1400—1500 párttag részvételével. *Munkások, parasztok, értelmiségiek véleményét kértük ki,* többek között a Ganz—MÁVAG-ban, Csepelen, az Orvostudományi Egyetemen, a mezőkövesdi járásban és még sok helyen. A beszélgetéseket a helyi pártbizottságok szervezték. Az előre kiadott kérdésekre a választ megbeszélték pártcsoport- és pártvezetőségi üléseken, sőt volt olyan eset is, amikor taggyűlésen. A vélemények nagyon meggondoltak, jószándékúak voltak. Éreztük, hogy megértik gondjainkat, amiről egyébként többet is tudnak, mint amennyit mi elképzeltünk. Ismerik a tájékoztató munka bonyolultságát, a gyorsaság és a televíziószerűség (a politikum és a láttatás) állandó ellentmondását, a szűkülő, vegyes árut kínáló filmpiacot és még sok egyéb gondunkat.

Nagyon sok volt az ellentétes álláspont is. Egy-egy beszélgetésen szenvedélyes viták alakultak ki a meghívottak között. Ez azonban természetes, hiszen egy-egy kérdés megoldásának sokféle lehetősége, a néző kvalitása, ízlése, egyéni igénye közti különbség — mind a vita forrása lehet.

A viták alapján igen hasznos tapasztalatokat szereztünk, levonhattuk a megfelelő következtetéseket.

Politikai műsoraink tartalmát és formai megoldását is általában jónak tartják nézőink. Változatlanul *legnépszerűbb a TV Híradó.* Ezt egyébként Közvéleménykutató Osztályunk korábban végzett felmérése is jelezte; 100 megkérdezett közül 89 ezt a műsort tartotta a legjobbnak. Majdnem vetekszik a TV Híradó népszerűségével egyik legújabb műsorunk, *„A TV jelenti".* Kiemelkedő eseménynek tartják a párt és a kormány vezetői által elhangzott *nyilatkozatokat,* interjúkat. Amenny-

nyire jónak ítélik, ugyanakkor *kevésnek* is. Sok dicsérő szó hangzott el az *ipari* műsorokról, bár az adás idejét nagyon sokan kifogásolták. Szakemberek viszont *mezőgazdasági* műsoraink magas szakmai színvonalát dicsérték. Sok elismerés hangzott el *sportközvetítéseink* témaválasztásáról, bár feltűnően sokan még több sporteseményt kívánnak látni a tv képernyőjén. *Bel- és kultúrpolitikai* műsorainkról azonban már jobban megoszlottak a vélemények. *Népművelési és ifjúsági* műsorainknak is nagy és hálás nézőtábora van. A *Delta*, a *Hol tart ma az orvostudomány*, vagy a *Századunk* jó osztályzatot kaptak.

A dicséretek mellett elhangzott azonban nagyon sok *jogos, elmarasztaló megjegyzés* is politikai műsorainkról.

Nézőink úgy vélik, hogy műsorainkban nem kielégítő a *proletárnemzetköziség* szellemében való politizálás. Kevés jó műsort adunk a baráti országok életéről, lakosságuk hétköznapjairól, örömeiről, gondjáról. Amit sugárzunk, abban is túlteng a protokolláris eseményeket bemutató anyag. Csak gyűlések, ünnepségek, látogatások bemutatása; mindez együtt *egyoldalú* képet fest barátaink életéről. Sok párttag néző pedig kimondottan ellenpropagandának tartja egy-egy gyengébb, valamelyik szocialista országból sugárzott szórakoztató vagy filmműsorunkat. Úgy véljük tehát, hogy a jövőben *bátrabban kell részt vennünk olyan vállalkozásokban, melyek a baráti országok életéről készítenek filmeket.* Feltétlenül szorgalmazni kell a szocialista országok népi kultúrájának bemutatását is. Több műsort kell sugároznunk a fiatal művésznemzedék, írók, zenészek, költők, festők máról szóló, a ma emberét bemutató alkotásaiból.

Üzemekben sokan szóvá tették, hogy nem megfelelő a műsorokban *a munkásemberek ábrázolása.* Kabaréműsorokban nemegyszer gúny tárgya, politikai műsorokban pedig száraz statisztikai adat a munkás. TV-játékainkban kevés a pozitív munkáshős. Többen említették a TV-Magazinban bemutatott szövőnő példáját, akinek életéről a 4—5 perces kisfilm követendő példát állított a fiatalok elé. Megértették persze rögtön azt a gondunkat, hogy nagyon nehéz életszerűen bemutatni vagy ábrázolni az alkotó embert úgy, hogy *ne legyen idealizált*, ugyanakkor *pozitív* példát is mutasson. E gondunkra példa a Pirostövű nád című tv-játékunk körül kialakult vita is. Murin, az új kommunista tsz-elnök, mert nem hiba nélküli, s a juhászok, mert elkeseredettek, és ezért kemény szavakat mondanak —, többekben azt az érzést váltotta ki, hogy ez káros színben tűnteti fel a dolgozó embereket.

Nézőink közül többen elmondták, hogy *nem tartják kielégítőnek a tájékoztatást.* Volt, aki hozzátette: tudják, hogy ezért nemcsak a Televízió a hibás, de úgy látják, hogy a Televízió is többet tehetne a képekkel illusztrált, az események mozgató rugóit is feltáró, az összefüggéseket is magyarázó anyagok közlésével. Kommentátoraink nemegyszer úgy ismertetik az eseményeket, mintha minden néző *minden részkérdést* ugyanúgy ismerne, mint aki előadja.

Időszerű napi anyagainkban is gyakran előfordul, hogy nem arról beszélünk, ami az embereket érinti. Inkább azt mondjuk el, amit mi akarunk közölni, akár foglalkoztatja az embereket, akár nem. A legfontosabb társadalmi kérdésekről pedig nemegyszer megkésve, *az események után kullogva* szólunk. Ezek az észrevételek is jogosak, ezért a jövőben még többször fogjuk kérni, hogy az ország vezetői mondják el véleményüket az időszerű kérdésekről; többet kell tennünk annak érdekében, hogy *minél több képanyaggal* illusztráljuk tájékoztató jellegű műsorainkat. A vitaműsorokat pedig úgy kell megszerkeszteni, hogy a vitavezető minden esetben *foglalja össze,* zárja le a beszélgetést és a következtetések kialakításában segítsen a nézőknek.

Helyeselték, hogy műsorainkban sok a kritikai és a szociológiai igényű anyag. Kifogásolták ellenben, hogy nem mutatjuk be rendszeresen, mi történt a *hiányosságok szóvátétele után,* megoldódtak-e azok, felelősségre vonták-e a hiba elkövetőit, vagy minden maradt a régiben? Ezért úgy látjuk, a jövőben csökkenteni kell a kritikai anyagok mennyiségét, de növelni kell súlyukat. Minden esetben *vissza kell térnünk* a megoldásra is. Nem szabad nézőinkben azt az érzést keltenünk, hogy hiába beszélünk, bírálunk, hiába tesszük szóvá a hibákat, úgysem történik semmi. Holott számtalan esetben igazolhatjuk, hogy állásfoglalásaink nyomán *az érdekelt vezetők intézkedtek,* a hibákat kijavították.

Elhangzott, hogy nem lépünk fel műsorainkban elég egyértelműen és határozottan a *szocialista közszellem* tisztaságáért. A szocialista erkölcs alapelvei: a kollektivizmus, a humanizmus, a munka gondolatai nem kapnak elég helyet a műsorokban. Nem leplezzük le elég következetesen az egoistákat, a más kárán érvényesülni akarókat, a protekcionizmust, az összefonódottságot.

Kifogásolták, hogy műsorainkban erős a *nyugati életforma* tükrözése és a kapitalista világról, különösen átvett nyugati játékfilmjeinkben nagyon egyoldalú és ezért hamis képet mutatunk. Nem mutatjuk be, hogy Nyugat-Németország vagy Amerika nemcsak luxusautón járó, unatkozó polgárokból és csinos, könnyelmű nőkből áll, hanem a *keményen dolgozó és kizsákmányolt munkásokból is.* Nem mutatjuk meg kellően, hogy a kapitalista világhoz tartozik Latin-Amerika és Portugália vagy éppen Törökország is. Elmulasztjuk a csillogás mellett bemutatni ezt *az egész* elembertelenedett tőkés világot.

Az észrevételek jogosak s ezért pártbizottságunknak az volt a véleménye, hogy a jövőben törekednünk kell az elhangzott észrevételek felhasználására. Ezért ajánlottuk szerkesztőinknek, a rendezőknek, vezetőknek, hogy műsoraikban *törekedjenek az elhangzott tanácsok hasznosítására.* Munkatársaink egyetértettek velünk, s máris megindult a töprengés a teendőkről. Ezeket a tanácsokat azonban nem lehet máról holnapra megvalósítani. Vezetésünknek meg kell teremtenie azokat a feltételeket is, melyek között ezek az igények jobban kielégíthetők. Legfontosabb azonban az, hogy a Televízió *pártalapszervezete*

a műsormunkának ezeket a tartalmi gondolatait rendszeresen megvitassák s ezzel formálva a helyes szemléletet, nyújtsanak segítséget a szerkesztői munkához.

Természetes ezeken a beszélgetéseken nemcsak a politikai műsorok tartalmi kérdéseiről esett szó, hanem más műsorokról is, mindenekelőtt a filmekről, tv-játékokról, kabaré- és esztrádadásainkról. Ezeket érte a legtöbb bírálat. Sok tanácsot kaptunk a jobb szerkesztési munkához is. Ezeket a tapasztalatokat szintén feldolgoztuk és továbbítottuk. Megpróbáljuk egyik-másik népszerűbb műsorunkat olyan időben sugározni, amely jobban megfelel a nézők igényeinek. Igyekszünk — bár nagyon nehéz — valamit javítani filmműsoraink színvonalán is.

Úgy határoztunk, hogy *egy év múlva ismét megvizsgáljuk*, mit valósítottunk meg terveinkből, s erről hogyan vélekednek nézőink. Sok jogos kívánságot sajnos nem tudunk kielégíteni, de a lehetőségek és meglevő adottságok határai között igyekszünk műsoraink színvonalát és hatékonyságát növelni.

Grósz Károly,
a Magyar Rádió és Televízió Pártbizottságának titkára

A propagandisták munkájához

A szocialista hazafiság

Korunkban, amikor a szocialista rendszer létrejöttével számos államban *új, szocialista haza keletkezett,* amikor a gyarmati népek sikeres harcokat vívnak hazájuk felszabadításáért, és a már felszabadult, de gazdaságilag elmaradott országokat gazdasági, politikai függés és agresszió veszélye fenyegeti az imperialista nagyhatalmak részéről — rendkívül jelentőssé vált a haza, a hazafiság és a honvédelem kérdése a politikai és ideológiai harcban. Nagyhatású eszmei erők csapnak össze ezekben a kérdésekben, éles harcot vív egymással a polgári, a kispolgári és a szocialista ideológia, amelyekben kifejezésre jutnak az általuk képviselt osztályok gazdasági és politikai érdekei.

A néptömegek számára a hazát általában az a földrajzi és kulturális környezet jelentette, amelyet *szülőföldnek* nevezünk. A kizsákmányoló osztálytársadalomban az uralkodó osztályok ezen túlmenően *hazán* elsősorban saját gazdasági és politikai rendszerüket értették. Osztályuralmuk erősítésére és védelmére mindenkor felhasználták az általuk elnyomott tömegek ösztönös hazaszeretetét.

A haza különböző értelmezése e fogalom történelmi jellegére utal. *Nincs haza „általában", hanem mindig konkrétan és konkrét tartalommal.* Ez a konkrét tartalom a különböző történelmi korokban különböző társadalmi viszonyokat, politikai lényeget fejezett ki. Ez a változó elem a haza fogalmában, amely társadalmi jellegét meghatározza, *a politikai és gazdasági rendszer.* Ez a meghatározó elem természetesen egy viszonylag állandó jellegű földrajzi és kulturális környezetben jön létre.

A haza *Lenin* meghatározása szerint *„adott politikai, kulturális és társadalmi környezet, amelyben bizonyos osztályok harcolnak egymással. Ez a hazának egy olyan oldala, melynek tartalma jelentősen változik egy társadalmi-gazdasági rendszer határain belül, és gyökeresen átalakulnak a meglevő rendszernek egy másikba való átmenete esetén".*

Leninnek ez a megállapítása arra hívja fel a figyelmet, hogy

a hazához való viszony politikai és eszmei tartalma nemcsak a különböző társadalmi rendszerekben tér el egymástól lényegesen, de *egy rendszeren belül is* változhat.

A nép egyetlen történelmi korban sem volt közömbös hazája sorsa iránt. A dolgozó tömegek termelték az anyagi javakat, tették erőssé az országot. A nép volt védelmezője is, mert nem volt számára mindegy, hogy saját urain kívül idegen iga jármát is nyögnie kell-e vagy sem. Ha azonban az uralkodó osztályok olyan háborúba sodorták a tömegeket, melynek célja a „honvédelem" jelszava mögé rejtett rabló érdekek érvényesítése volt, a néptömegek előbb-utóbb felismerve, hogy becsapták őket, szembefordultak uraikkal. Ez a szembefordulás természetesen számos tényezőtől függött. Méreteit és formáit többek között meghatározták olyan hatóerők, mint a tömegek érdekeit kifejező haladó eszmék elterjedtsége, és hogy a „honvédelmet" hirdető reakció mennyire lepleződött le a nép előtt.

Marx és *Engels* a Kommunista Kiáltványban a munkások gazdasági és politikai helyzetét tudományosan feltárva és elemezve jutottak arra a következtetésre, hogy *„a munkásoknak nincs hazájuk"*. Nincs hazájuk abban az értelemben, hogy a burzsoá gazdasági és politikai rendet jelentő haza számukra csak kizsákmányoltságot, elnyomást és kiszolgáltatottságot jelent. *Sorsukon csakis a kizsákmányolás gazdasági alapjainak forradalmi úton történő felszámolásával és a politikai hatalom megragadásával változtathatnak, és csak így válhat szülőföldjük igazán hazájukká.*

A munkások sorsa azonban minden kapitalista országban a kapitalizmus nemzetközivé válása eredményeképpen azonos. A munkásosztály harca ilyen körülmények között nem korlátozódhat nemzeti keretekre. A nemzetközi kapitalizmussal szemben a proletárok nemzetközi összefogására van szükség. Ezt a szükségszerűséget fejezte ki a „világ proletárjai, egyesüljetek" jelszó.

E kérdésről Lenin Inyessza Armandhoz címzett egyik levelében azt írta, hogy „a munkásnak nincs hazája" megállapítás azt jelenti: *a)* a munkások gazdasági helyzete nem nemzeti, hanem nemzetközi; *b)* osztályellensége nemzetközi; *c)* felszabadításának feltételei szintén nemzetköziek; *d)* a munkások nemzetközi egysége fontosabb a nemzeti egységnél.

*

Az osztályharc nemzetközi jellegéből ered, hogy a proletár hazafiságtól elválaszthatatlan a proletár nemzetköziség, a nemzetközi munkásszolidaritás.

A nemzetköziség, a haladás ügyének szolgálata sohasem korlátozódhat csak nemzeti keretekre. A történelemből számos példát idézhetnénk, amikor különböző nemzetek fiai a haza védelmén túl összefogtak az általános emberi haladást veszélyeztető agresszív

erők ellen. A népek szolidaritásának történetében új, minőségileg más kapcsolatot jelent a proletár internacionalizmus.

A proletár internacionalizmus, a munkásosztály politikája és eszméje, különösen a második világháború után vált a nemzetközi élet hatalmas tényezőjévé, amikor a szocialista világrendszer a forradalmi erők, az imperializmus elleni harc legfőbb támaszává vált.

A megváltozott erőviszonyokból fakadó helyzettel az imperialista hatalmak is kénytelenek voltak számolni. Míg az 1950-es években általában a dullesi „felszabadítási" elmélet, a nyílt hidegháborús taktika szabta meg az imperialista államok politikáját, addig ennek fenntartása mellett ma már a „hídverés" elmélete is fontos szerepet játszik. Ez a hídverési politika ugyanazokat a célokat tűzi ki, mint a dullesi, csak „finomabb" eszközökkel. A „hídverés" célja a szocialista országok közötti nacionalista ellentétek felszítása és kihasználása, a nemzeti gyanakvás elhintése, a szocialista rendszer belülről történő szétrobbantása.

Az imperialisták, amikor a „nemzeti érdekekre" hivatkoznak, természetesen „burzsoá fejjel" gondolkodnak. Nekik adott választ Kádár János elvtárs 1964 decemberi beszédének egyik megállapítása: „ha az imperialisták azt remélik, hogy a nemzeti öntudat erősödése valamiféle kommunistaellenes, szovjetellenes beállítottságra vezethet, súlyosan tévednek. Mi hívek maradunk a proletár internacionalizmus, a Szovjetunióval való barátság elveihez."

A proletár internacionalizmushoz, a szocialista világrendszerhez való hűség és a Szovjetunióval való barátság a próbaköve ma is a kommunisták magatartásának minden országban. Annak a létfontosságú feltételnek a megértése, hogy csakis *az imperialisták elleni nemzetközi összefogás és akcióegység biztosíthatja a nemzeti felemelkedést, a függetlenséget és a biztonságot. E szemszögből kell mérlegre tenni minden politikai nézetet és cselekedetet.* Ezt a gondolatot fogalmazta meg a Pravda egyik cikke is az elmúlt év novemberében. „Valamely politikai irányvonal, valamely lépés mérlegelésénél vessék fel a kérdést: kinek használ? Vajon kinek használnak ma a támadások a Szovjetunió és más szocialista országok ellen, olyan marxista—leninista pártok ellen, melyek hősiesen harcolnak a tőkésországokban? Vajon kinek előnyös a politikai és szervezeti elhatárolódásra, a kommunisták sorainak megbontására irányuló törekvés? A válasz ezekre a kérdésekre rendkívül világos. Az ilyen támadások, az ilyen törekvések az imperialistáknak, a béke, a demokrácia, a nemzeti felszabadulás és a szocializmus ellenségeinek előnyösek."

Teljesen indokolt és jogos tehát a Pravda cikkének az a következtetése, hogy „az, aki lemond az együttműködésről, elutasítja az agresszor elleni együttes fellépésekre vonatkozó javaslatokat, az gátolja a vietnami nép harcát, az agresszort segíti".

Mindebből következik, hogy a proletár internacionalizmus, a világ dolgozóinak alapvető érdekközösségét és nemzetközi szolidaritását kifejező ideológia *nem csupán érzelmi tényező, hanem tényleges állásfoglalást és tevőleges magatartást jelent a szocializmus, az emberi haladás kérdéseiben.* A vietnami és a többi imperialista agresszió ellen küzdő nép támogatását, a velük és harcukkal való szolidaritást, a különböző megmozdulások, gyűjtések szervezését. A haladó gondolkodású emberek szerte a világon nemcsak humanizmusból tekintik ezt kötelességüknek, nemcsak azért, mert sajnálják az agresszorok által pusztulásra szánt gyermekek, emberek tízezreit. Elsősorban azért szállnak síkra az agresszor ellen, mert felismerték az imperializmus természetét, és tudják, hogy *az közvetlen veszélyt jelent minden szabadságszerető nép számára.* Világosan látják, hogy a népek aktív segítése hozzájárulhat az imperialista agresszió megfékezéséhez, és megakadályozhatja a nemzetközi reakció háborús mesterkedéseinek további kiterjesztését.

*

A **nemzetközi imperializmus elleni harc** korunkban nemzeti vonatkozásban is a hazafiság egyik követelménye. Lenin azt írta a hazaszeretetről, hogy „egyike a legmélyebb érzéseknek, mely elkülönült hazák évszázados és évezredes fennállása során gyökeresedett meg". Általában a hazafiságnak három, egymással összefüggő megnyilvánulása van:

a) a haza, a nép, a haladó nemzeti hagyományok és a haza hősi múltja *iránti mély tisztelet, szeretet érzése,* a haza ellenségeinek gyűlölete és a nemzeti büszkeség érzése;

b) a hazafias cselekedetek, vagyis a hazának tettekkel — forradalmi harccal, becsületes munkával való szolgálata;

c) *a haza szolgálatának eszméje,* a hazafias kötelesség megértése.

A hazafiság tehát olyan ember erkölcsi érzelme, tudatossága és magatartása, aki a nép, a társadalmi haladás ügyét szolgálja. Ez az érzés és magatartás csak akkor bontakozhat ki korlátlanul, ha az ember valóban egyenjogú, szabad állampolgára hazájának. Ezeket az előfeltételeket csak a szocialista gazdasági és politikai rendszer biztosíthatja. A szocialista hazafiság kialakulásának és széles körű kibontakozásának elsődleges feltétele *a szocialista haza* létrejötte

A szocialista haza főbb ismérvei:

1. a dolgozó nép van hatalmon, és e hatalom alapja a munkás-paraszt szövetség.

2. a termelési eszközök társadalmi tulajdona;

3. a kizsákmányoló osztályok felszámolása és az ember ember által való kizsákmányolásának megszűnése;

4. a kölcsönös testvéri segítség és együttműködés a szocializmus építésében a társadalom minden osztálya, rétege között;

5. a széles körű demokrácia — a szocialista társadalom életének és fejlődésének egyik legfontosabb törvényszerűsége;

6. vezető erő a marxista—leninista párt, amelynek tudományosan megalapozott programja biztosítja a szocialista haza szüntelen előrehaladását és erősödését;

7. a szocialista kultúra és világnézet uralkodóvá válása.

A szocializmus társadalmi-gazdasági győzelme szilárd alapot teremtett hazánkban is ahhoz, hogy a szocialista eszmék is győzelemre juthassanak az emberek tudatában, erkölcsében, érzés- és gondolatvilágában.

A szocialista hazafiság a múlt legjobb hagyományait átvéve fejlődik ki mint a *szocialista társadalmi és államrend visszatükröződése az emberek tudatában.* Ideológiai tartalmat ad a céltudatos tevékenységhez, és a cselekvésen keresztül visszahat a szocialista lét további erősödésére. A szocialista hazafiság is magába foglalja a hazafiság már említett három megnyilvánulását, mégis tartalmában különbözik attól, mivel benne *a mély hazaszeretet érzése szervesen egybeolvad a jelenkor legélenjáróbb eszméivel: a kommunizmus eszméivel; a haza iránti odaadás és hűség párosul a szocialista világrendszer, a szocializmus és a kommunizmus ügye iránti maradéktalan odaadással, hűséggel és annak szolgálatával.*

A szocialista haza megteremtése azonban nem jelenti a szocialista hazafiság ösztönös létrejöttét. A szocialista hazafiság, mint a szocialista tudat egyik elemének kialakulása — folyamat, mely a *társadalmi lét alakulása során, annak visszatükröződése eredményeképpen megy végbe.* Ez a folyamat rendkívül bonyolult és ellentmondásokkal terhes. Ennek az a fő oka, hogy a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet korszakában az új gazdasági és társadalmi viszonyok megszilárdulása is csak fokozatosan történik. A munkásosztály világnézetének térhódítása pedig el is marad a gazdasági-társadalmi viszonyok alakulása *mögött.*

A szocialista társadalmi viszonyok megteremtésének történelmi feladatát a munkásosztály vezette dolgozó tömegek hajtották végre hazánkban is. A kapitalizmusban, a fasiszta rendszerben nevelkedett emberek a felszabadulás után a szülőföld iránti forró szeretettől és élni akarástól vezettetve, elfogadták a nemzet érdekeit programba foglaló kommunisták vezetését, és a romokból felépítették az új, szocialista Magyarországot. A honépítés nagyszerű munkájában az építők maguk is átformálódtak. A párt felvilágosító és nevelőmunkája, az új eszmék hatottak rájuk. Megváltozott életük új viszonyt alakított ki bennük az általuk teremtett szocialista haza iránt. A társadalmi, gazdasági viszonyok fejlődéstörvényeinek megismerése pedig *fokozatosan tudatosítja bennük a szocialista társadalom emberének helyét és szerepét a közösség-*

ben, valamint eszmei és anyagi érdekeltségét a rendszer erősítésében és védelmezésében. Ez a tudatosság egyik fő ismérve a szocialista hazafiságnak.

*

A **szocialista létnek megfelelő új eszmei és gyakorlati magatartás** *kialakítása harcban megy végbe.* A párt eszmei nevelőmunkája a szocializmus építésének *része,* az osztályharc fegyvere és formája. Szívós harcot kell vívni a polgári és kispolgári ideológia minden hatása ellen. Hazánkban ezek az ideológiák a politikai és társadalmi gondolkodásban ma is szívósan hatnak, és nap mint nap erőt merítenek az imperialista propagandából. Szükséges, hogy gondosan elemezzük a Horthy-korszak tudati ráhatásának ma is létező maradványait. Horthyék ideológiai „nevelése" — mint mondották — a „bölcsőtől a koporsóig" tartott. Ez az eszmei ráhatás állandóságára utal. Az ellenforradalmi rendszer azonban az ideológiai meggyúrásban nemcsak az állandóságra, hanem a hatásosságra is törekedett, és nem is sikertelenül. Az úri Magyarország mélységesen gyűlölte a népet és rettegett tőle, ugyanakkor szüksége is volt rá. Ez a magyarázata, hogy az intézményesített terror mellett a horthysták ideológiai fegyvertárában a kor minden reakciós eszméje és elmélete helyet kapott. Fegyvertárukban megtalálható volt a szovjetellenesség, a nacionalizmus, a sovinizmus, az antiszemitizmus, a militarizmus, a geopolitikai nézetek, a szellemtörténeti irányzat és a többi. Ezeknek az elméleteknek és nézeteknek egy része elvesztette korábbi hatását az emberek gondolkodására. Vannak azonban olyanok, mint például a nacionalizmus, sovinizmus, vagy az antiszemitizmus, melynek hatása még ma, két évtizeddel a felszabadulás után is erősen érződik. És hogy mennyire „élő maradványok", azt bebizonyították az 1956-os ellenforradalom jelszavai és „követelései" is.

A reakciós ideológiai nézetek maradványainak felszámolása mellett következetes felvilágosító munkával le kell küzdeni az évszázadok során kialakult és szokássá merevedett, téveszmékből táplálkozó erkölcsi normákat is.

Szocialista tudatunk és ezen belül a szocialista hazafiság kialakítása során reálisan értékeljük az átmeneti korszak ellentmondásait, akár gazdasági, politikai vagy más területen jelentkezzenek is.

A szocialista hazafiság kialakítása tehát olyan harc, melyben a marxista—leninista párt tudatos eszmei nevelőmunkájával szemben a számtalan külső és belső forrásból táplálkozó ellentmondások bonyolult szövevénye áll. Az eszmei nevelőmunka hatékonyságának fokozása, a szocialista tudat kialakulásának meggyorsítása szocialista létünk további erősítésének egyik legfontosabb eszmei

feltétele. Ez biztosítja az emberek tudatos viszonyát az államhoz, a szocialista társadalomhoz. Ez nyilvánul meg az állampolgári kötelességek maradéktalan teljesítésében, az aktív, cselekvő hazaszeretetben, az ország gazdasági, kulturális felvirágoztatásában való részvételben, a béke szolgálatában, a népek testvériségét ápoló aktív magatartásban.

*

A **szocialista hazához való új viszony** nyilvánul meg nemcsak a termelő- és építőmunkában, hanem szorosan a szocialista haza védelmében is. A szocialista országokban megszűntek a háborúk forrásai. Külpolitikájukban a két rendszer békés egymás mellett élésének lenini elvét követik. A második világháború után kialakult nemzetközi erőviszonyok, a szocialista világrendszer létrejötte és hatalmas politikai és katonai ereje következtében ma már a háborúk nem végzetszerűen elkerülhetetlenek. Mindez azonban nem zárja ki, hogy a nemzetközi reakció a háborúval való fenyegetés kalandor politikáját ne folytassa. A szocialista tábor országainak éppen ezért *készen kell állniuk a haza védelmére, bármiféle agresszió elhárítására.*

Sokszor mondjuk: van már hazánk, van mit megvédenünk. Ez így igaz. De az már kevésbé tudatosodott az emberekben, hogy azért van már hazánk, mert a *szocialista forradalom eredményeképpen felszámoltuk a kizsákmányoló rendet, megteremtettük a dolgozók államát — amihez a dolgozó népnek teremtő köze van.*

A szocialista haza hazafiainak azonban nem csak az ad tudatos erőt a haza védelméhez, hogy van már hazájuk, amelyért készek vérüket és életüket áldozni. Ennek a készségnek hatalmas anyagi fedezete van. A történelemben először áll a haladás ügyének szolgálatában olyan hatalmas katonai erő, mint a Varsói Szerződés tagállamainak fegyveres ereje, amely mint „a szocialista tábor egyesült ereje megbízható biztosítékot nyújt mindegyik szocialista országnak az imperialista reakció merényleteivel szemben". A szocialista államoknak ez a védelmi szövetsége a szocialista országok népeinek azonos céljain és közös érdekein alapszik.

A marxizmus—leninizmus eszméivel felvértezve, önmagunkat szüntelenül nevelve tanulunk meg szocialista módon élni és dolgozni. Ezen a munkán, magatartáson keresztül válunk a szocialista hazának önfeláldozó hőstettekre képes állampolgáraivá.

Godó Ágnes

Az Olasz Kommunista Párt XI. kongresszusa

Testvérpártunk 1966. január 25—31. között tartott XI. kongresszusa az olasz kommunisták sok évtizedes kemény küzdelmének jelentős állomása. A kongresszust megelőző több hónapos vitának és magának a kongresszusnak célkitűzése az volt, hogy meghatározza a jelenlegi nemzetközi és olasz belpolitikai helyzetből fakadó legfontosabb feladatokat és ezeknek megvalósítására mozgósítsa az olasz munkásosztály derékhadát, a kommunistákat és velük együtt a baloldali és demokratikus erőket.

A kongresszusi tézisek, a referátum és a sokoldalú, mélyreható vita tényekkel bizonyították, hogy Olaszországban az ún. gazdasági csoda időszaka véget ért, a gazdasági konjunktúrát válságos időszak váltotta fel. Jelentősen csökkentek a termelés fejlesztését célzó beruházások; lelassult a termelés növekedésének üteme, a közép- és kisipar, valamint a parasztgazdaságok mind több nehézséggel küszködnek. A foglalkoztatottság problémája súlyosbodott, különösen Dél-Olaszországban. Óriási méretűvé vált az emigráció a munkalehetőségek hiánya miatt. Mindezek következtében jelentősen csökkent az olasz dolgozók jövedelme, szűkült a belső piac, amit a valamelyest növekvő export csak csekély mértékben képes ellensúlyozni.

Az olasz burzsoázia vezető körei a válságból kiutat keresve drasztikus intézkedéseket tesznek a termelés racionalizálására, a munka termelékenységének, de főként intenzitásának fokozására, maximumig növelik a munkaerő kizsákmányolását. Meggyorsult a tőke koncentrációjának és centralizációjának folyamata, egyidejűleg a hazai nagytőke összefonódása a külföldi monopoltőkével. A monopóliumok mérhetetlen jövedelmekre tesznek szert, növekszik politikai és gazdasági hatalmuk, befolyásukat fokozatosan kiterjesztik az államosított szektorra is. Egyre nyilvánvalóbb a demokratikus intézmények háttérbe szorítása.

A fenti folyamatok különösen az ún. balközép kormány időszaka alatt fejlődtek ki, ezért a kongresszuson *a gazdasági és politikai viszonyok bírálata szükségszerűen összefonódott a balközép politika elutasításával.*

A kongresszusi tézisek, a kongresszusi vita és a határozatok egyértelműen úgy értékelték a középbal politikát, mint amely a nagytőke fokozódó gazdasági és politikai hatalmának álcázására szolgál.

A kongresszus leszögezte, hogy *az ország demokratikus irányú fejlődésének alapvető feltétele a monopoltőke gazdasági és politikai hatalmának korlátozása.* Ennek útjá pedig a tömegek bevonása a termelés irányításába, ellenőrzésébe és fejlesztésébe; a monopolista profit felhasználásának ellenőrzése; a nagy monopolista csoportok szabadságának korlátozása; a foglalkoztatottság megoldása a termelés fejlesztésével; a monopóliumokkal szemben álló államosított szektor előnyben részesítése; a közhatalom demokratikus ellenőrzése; a politikai hatalom decentralizálása.

A kongresszus állást foglalt amellett, hogy a fenti program köré fel lehet és fel kell sorakoztatni mindazokat a társadalmi és politikai erőket, amelyek érdekeltek a monopóliumok gazdasági és politikai hatalmának korlátozásában, az ország demokratikus átalakításában és a béke megvédésében. Ilyen széles körű társadalmi és politikai szövetség megvalósítása elengedhetetlenül szükséges abhoz, *„hogy a munkásosztály élcsapatának erői valóban lesújthassanak a monopóliumok hatalmára"* (Longo). A kongresszus harci programként jelölte meg, hogy a megbukott és perspektívátlan balközép többséggel szemben (amelynek lényege, hogy a Kereszténydemokrata Párt csak a szociáldemokrata és szocialista pártok támogatásával képes uralmát biztosítani) *létre kell hozni a baloldali demokratikus erők új többségét,* amely új erőviszonyokat eredményezne a parlamentben, az államhatalomban és az államigazgatásban. Az új többség a Kommunista Párton kívül felölelné a Proletár Egység Szocialista Pártját (PSIUP), az Olasz Szocialista Párt és a Kereszténydemokrata Párt baloldalát. Pontosabban ezek tömegeinek tömörülését célozza anélkül, hogy ezzel behatárolnák az új többséghez csatlakozni kívánó erőket.

Az új többség nem jöhet létre spontánul, hanem folyamatként, a kommunisták erőteljes eszmei, politikai és harci kezdeményezése alapján. A harc a munkás és demokratikus erők ilyen egységfrontjáért reális célkitűzés, amit a kongresszus tényekkel megalapozottan bizonyított.

Az utóbbi időben különösen élesen ütközött össze a monopóliumok uralmának politikájával a munkásosztály, a parasztság a közbeeső rétegek és az ország egészének érdeke. Ez a politika ugyanis nem tudja biztosítani a gazdasági élet megfelelő fejlődését a teljes foglalkoztatottságot, az életviszonyok megfelelő javítását és a társadalom valóban demokratikus előrehaladását.

Ebből a szempontból figyelemre méltó a jelenleg folyamatban levő tömegmozgalom, mely a munkaszerződések megújításáért, a munkafeltételek megjavításáért és a bérek emeléséért folyik. 1965 folyamán a munkaszerződésekért folyó harcok 90 millió óra sztrájkidőt eredményeztek és 25 országos érvényű munkaszerződés megújításához vezettek, ami kb. 1 millió 500 ezer munkás életkörülményeit érinti. Ezekben a hetekben az ipar és a szállítás több mint 3 millió dolgozója vett részt országos megmozdulásban a munkaszerződés megújításáért. Az üzemeken belül erősödik a munkások ellenállása, folynak a küzdelmek a bérek lényeges emeléséért és az elbocsátások ellen.

Kemény harcot folytatnak a földmunkások, a felesbérlők is.

A mezőgazdasági bermunkások akciói révén az utóbbi időszakban kb. 800 ezer dolgozót érintő 27 megyei szintű munkaszerződést kötöttek. Harcban állnak a vasutasok, postások és banktisztviselők is. E fontos megmozdulások kézzel fogható jelei a széles dolgozó tömegek elégedetlenségének, harckészségének.

A kongresszus leszögezte, hogy a széles társadalmi és politikai erők összefogásával létrejövő antimonopolista egység programja, mely megoldást nyújt a legégetőbb problémákra, még nem szocialista jellegű, de kibontakoztathatja a szocialista fejlődéshez vezető utat

A szocializmus igénye, a szocialista irányú fejlődés feltételei — a kongresszus szerint — Olaszországban egyre érettebbek. Ezért hangsúlyozta olyan politikai csoportosulás, olyan hatalmi blokk létrehozásának szükségességét, amely képes az olasz társadalom előtt álló feladatok megoldására, arra, hogy megnyissa az ország előtt a szocializmushoz vezető utat.

Olaszország demokratikus átalakítása, a helyi önkormányzati szervek önállóságának növelése. Dél-Olaszország elmaradottságának csökkentése, az országos problémává nőtt munkáserőmigráció ügyében, egyszóval a legfontosabb bel- valamint külpolitikai kérdésekben az OKP álláspontjához közel álló javaslatok hangzottak el a kereszténydemokrata és a köztársasági párt, a szocialista párt baloldala és a PSIUP részéről egyaránt. Ezek bizonyos mértékben közös nevezőre hozzák a baloldal különböző csoportjait.

Igen nagy jelentősége van annak, hogy az olasz munkásmozgalomban tapasztalható jobboldali tendenciák mellett és a középbal politika csődje következtében fokozatosan előre tör egy baloldali irányzat, amely elsősorban az OKP-val együttműködést kereső PSIUP megalakulásában és az Olasz Szocialista Párt baloldalának pozitív megnyilvánulásaiban jelentkezik.

A baloldali erők súlyát mutatja, hogy a jobboldali szocialista vezetők minden aknamunkája ellenére sikerült megőrizni, sőt bizonyos fokig erősíteni a legnagyobb olasz szakszervezeti szövetségnek a kommunista, szocialista és pártonkívüli munkásokat tömörítő CGIL-nek az egységét. Az OKP véleménye szerint megvannak a feltételei annak is, hogy létrejöjjön az egész olasz szakszervezeti mozgalom egysége, sőt a paraszt-szövetségek és a szövetkezeti mozgalom területén is reális lehetőségek vannak az erők egyesítésére.

Bizonyos fokú közeledési törekvés tapasztalható a munkásmozgalom élenjáró erői és a katolikus világ leghaladóbb erői között is.

A kongresszus az új többség fő erőinek elemzésekor aláhúzta:

az új többség nem úgy értendő, hogy a fő társadalmi és politikai erők egyszerűen mai összetételükben közelednek egymáshoz. Ez a közeledés olyan folyamat, amelyben alapvető megújulás kell, hogy végbemenjen.

A szocialista pártból kivált és a haladó szocialisták által létrehozott Proletár Egység Szocialista Pártját az olasz kommunisták úgy értékelik,

mint amely őszintén törekszik a kommunistákkal és más osztályharcos erőkkel való együttműködésre. Az OKP a jövőben is nagy figyelmet szentel e párttal fennálló szolidaritás és együttműködés erősítésének.

Indokolt bírálatok érték viszont az Olasz Szocialista Pártot. A Nenni vezette párt jobboldali vezetőinek politikája következtében a szociáldemokratizálódás tendenciája uralkodott el a párton belül. A középbal kormány-koalícióhoz való csatlakozásának következménye a szocialista párt szabad és önálló eszmei-politikai arculatának elvesztése volt. A szocialista párt jobboldali vezetőire jelentős felelősség hárul a középbal politikáért, amely szinte semmit sem valósított meg eredeti programjából és a monopóliumok érdekeinek kiszolgálójává vált. A kongresszus bírálta a jobboldali vezetőket a szociáldemokrata párttal tervezett egyesüléssel kapcsolatosan is. Ez a párt teljes szociáldemokratizálását eredményezné, újabb megosztást idézne elő az olasz munkásmozgalomban és magában a szocialista pártban is. Az egyesülés — a kongresszus szerint — nem más, mint eszköz a lejárt középbal politika további, erőltetett életbentartására.

A demokratikus erők egységével kapcsolatban a kongresszus nagy figyelmet szentelt a kereszténydemokrata baloldalhoz, de elsősorban a katolikus tömegekhez fűződő viszonynak. Ez a sajátos olasz körülményeket figyelembe véve indokolt és az egyetlen helyes politika. Az Olasz Kommunista Párt nem most veti fel első ízben az ilyen együttműködés gondolatát. De az együttműködést és eszmecserét eddig vallási előítéletek gátolták.

A konzervatív eszmék ma már tarthatatlanná válnak. Ez abban is megmutatkozik — állapította meg a kongresszus — ahogyan a katolikus egyház reagál a világ fontos, időszerű problemáira. Utaltak a legutóbbi vatikáni zsinat egyes állásfoglalásaira, amelyek szerint szükségszerű bármilyen politikai rendszernek a vallástól valo teljes függetlensége, a béke melletti kiállás stb. Bár az ilyen állásfoglalásokból nem szabad messzemenő következtetéseket levonni, mégis újfajta lehetőségeket tartalmaznak a találkozásra és párbeszédre a demokratikus katolikus dolgozókkal. A Zsinat döntései lehetővé teszik a katolikus tömegek szabadabb, önállóbb gondolkodását, amit a politikai munkában szükséges kihasználni.

A kongresszus párbeszédre hívta fel a katolikusokat a hazai és nemzetközi kérdésekről és a szocialista fejlődés perspektíváiról. Hangsúlyozta, hogy a jövő olasz szocialista társadalma nemcsak olyan lesz, amilyennek a kommunisták akarják, hanem olyan is, amilyennek azok szeretnék, akik közreműködnek felépítésében. A kongresszus ugyanakkor félreérthetetlenül hangsúlyozta, hogy a marxisták és katolikusok közötti eszmecsere és politikai együttműködés során nem lehet szó eszmei kompromisszumról.

*

A kongresszus megállapította, hogy a baloldali és demokratikus erők új egységének kérdéseit gyakran összezavarják az Olasz Kommunista Párt által javasolt új egységes munkáspárt kérdésével. A két probléma jellegében különbözik egymástól. Azokat külön kell kezelni, annak ellenére, hogy kölcsönhatás áll fenn közöttük.

A demokratikus előrehaladás, a szocializmus felé vezető út csakis a baloldali és demokratikus erők új egységével biztosítható. A következetes szocialista erők egysége pedig csakis a demokratikus és népi erők egységharcán keresztül alakulhat ki.

A következetesen szocialista erők egységes forradalmi pártba tömörülése egy perspektivikus folyamat végeredményeként jöhet létre, de ezt a folyamatot késedelem nélkül meg kell indítani. Időszerűvé tette ezt a szociáldemokrata és szocialista pártok egyesülési terve és az ezzel kapcsolatos ellenállás, mégpedig a reformista egyesülés *egyetlen alternatívájaként.* Az egyesítési folyamatnak világos harci program, *demokratikus és szocialista perspektíva alapján kell megindulnia.* A kommunisták gazdag eszmei és gyakorlati tapasztalatai mellett szívesen fogadják mindazon erők hozzájárulását, amelyek őszintén és következetesen hajlandók harcolni a szocializmusért.

A kongresszus erőteljesen hangsúlyozta, hogy a feladatok megoldásának legfontosabb feltétele *a párt erősítése, egységének, fegyelmének fejlesztése, forradalmi munkájának javítása.* Megállapította, hogy a párt erősödött, tömegbefolyása nőtt. A legutóbbi választásokon 8 millió szavazatot nyert, annak ellenére, hogy a nemzetközi és az olasz belső helyzet alakulása következtében sok nehézséggel kellett megküzdenie. A pártnak jelenleg több mint 1 600 000, a Kommunista Ifjúsági Szövetségnek kb. 170 000 tagja van. A kongresszust megelőző hetekben több mint 80 ezer dolgozó lépett a párt soraiba.

Az olasz kommunisták fontos feladatuknak tekintik a párt harcos, munkás- és tömegjellegének erősítését; a propagandatevékenység mellett intenzívebb foglalkozást a közvetlen harci feladatokkal. Elsősorban az üzemekben dolgozó pártszervezetek munkájának javítását szorgalmazták. Szükségesnek tartják a pártban megmutatkozó konzervativizmus leküzdését és az olyan intellektuális tendenciák elleni harcot, amelyek túlértékelik a propagandatevékenységet és elhanyagolják a párt szervező és építőmunkáját. A kongresszus megállapította, hogy a feladatok következetes végrehajtását a pártban jelentkező téves nézetek, csoport- és frakciós-szellem kialakulása is akadályozták. Ezért hangsúlyozták, hogy

a párt politikai és eszmei egysége érdekében vissza kell utasítani minden kísérletet a lenini felfogástól idegen áramlatok, frakciók vagy csoportok létrehozására. Ezek létezése meghamisítja a tényleges demokráciát, mivel a nézeteltérések elmélyítését eredményezi, a demokratikus és építő vitákat csoportok harcává alakítja és gúzsba köti a párt cselekvőképességét.

A párt soraiban megmutatkozó olyan nézeteket, amelyek a végtelen, minden kérdésre kiterjedő viták szabadságát és a párt belső vitáinak teljes nyilvánosságát követelték, a kongresszus határozottan elutasította és ismételten állást foglalt a demokratikus centralizmus mellett. A párt támogatja és bátorítja a pártszerű vitákat, de annak nyomatékos hangsúlyozásával, hogy *ha egy kérdésben a vita után határozat születik, az minden párttag számára kötelező.* A kongresszus szüksé-

gesnek tartja, hogy az eddigi gyakorlatnak megfelelően a párttagságot és a közvéleményt tájékoztatni kell a vitákról és a vitatott kérdésekről, de annak biztosításával, hogy a viták nyugodt, *elvtársi légkörben történjenek és ne okozzanak zűrzavart a párt soraiban.*

A kongresszus ugyancsak erőteljesen aláhúzta, hogy *fokozott harcot kell vívni az ellenséges ideológia, a jobboldali szociáldemokrácia által terjesztett likvidátori revizionizmusnak a kommunista pártba való behatolása ellen.* Harcot hirdetett a kongresszus olyan szélsőséges, konzervatív, dogmatikus és álbaloldali nézetek ellen is, amelyek többek között a Kínai Kommunista Párt szakadár tevékenysége következtében mutatkoznak.

Az olasz testvérpártunk kongresszusa a fenti kérdésekben egységesen foglalt állást. Ez — a párt ellenfelei is kénytelenek voltak megállapítani — azt jelenti, hogy a kongresszus erősítette az olasz kommunisták szervezeti, harci egységét. Ez pedig egyik fő bizosítéka a párt elő álló feladatok sikeres végrehajtásának.

Garai Róbert,
az MSZMP Kulugyi Osztályának
helyettes vezetője

Fellendülő mezőgazdaság

Az SZKP KB 1965 márciusi plénuma a mezőgazdaság fellendítése érdekében fontos intézkedéseket dolgozott ki. Ezeknek megvalósítása meghozta az első pozitív eredményeket. Erről tanúskodnak Ukrajna szovhozainak és kolhozainak az elmúlt 1965. gazdálkodási évre vonatkozó előzetes adatai.

A kezdeti eredmények

Ez év szeszélyes időjárását fejlett agrotechnikával ellensúlyozva a gazdaságok abszolút többsége jó termést takarított be gabonanövényekből és cukorrépából. Növekedett a napraforgó, a burgonya és a főzelékfélék termése és beszolgáltatása. A gazdaságok többségében nagy szőlő- és gyümölcstermést takarítottak be. Jelentősek az állattenyésztésben elért eredmények is.

Az eredmények elérésében döntő szerepe volt annak, hogy a beszolgáltatási terv már hosszabb ideje nem változik és számos alapvető mezőgazdasági termék felvásárlási árát felemelték.

Hasznosnak bizonyult az ipar által nyújtott segítség is. Kolhozaink és szovhozaink több traktort, kombájnt és más felszerelést kaptak, mint az elmúlt évben. Az ipar terven felül elkészített körülbelül nyolcezer kultivátort, több mint 35 ezer boronát, 3,7 ezer traktorhoz kapcsolható munkagépet, több mint ezer takarmányelosztót, 165 ezer önitatót és sok más gépet. Ez lehetővé tette az agrotechnika megjavítását, a mezei munka ha-

táridejének lerövidítését, az állattenyésztésben a gépesítés szélesebb körű kihasználását.

A márciusi plénum óta eltelt időszakban a pártszervezetek sok tapasztalatot szereztek a gazdaságok irányításában és a mezőgazdasági tartalékok kiaknázásában. Ukrajna Kommunista Pártja Központi Bizottsága, a területi és kerületi bizottságok általánosítják és közkinccsé teszik ezeket a tapasztalatokat. Így eredményesebben küzdik le a mezőgazdaság irányításában a korábbi voluntarista és szubjektivista határozatok nyomán keletkezett hiányosságokat.

A pártirányítás új stílusa

Mi a jellemző napjainkban a pártszervezetek munkájára, milyen gondokkal küzdenek és milyen kérdésekre összpontosítják figyelmüket?

Hozzáértően segítenek a gazdaságok pártszervezeteinek és vezetőinek a pénzügyi és gazdasági lehetőségek ésszerű felhasználásában; a kommunisták és valamennyi falusi dolgozó erőfeszítését a kolhoz-, illetve szovhozgazdaság megszilárdítására, a mezőgazdasági termékek termelésének és beszolgáltatásának fokozására irányítják. A régebben szokásos terméketlen, rövid lélegzetű kiutazások helyett a kolhozok pártszervezeteinek és gazdasági vezetőinek nyújtanak átgondolt és a gyakorlati feladatok megoldásához szükséges sokoldalú segítséget.

Az elmúlt évben a *Cserkasszki* kerületi pártbizottság megvitatta mit tehetnek a pártalapszervezetek a kolhozok és szovhozok termelésének fejlesztéséért. A kerületi bizottság a vita alapján segítséget nyújtott a pártszervezeteknek, hogy kommunistákkal és komszomolistákkal erősítsék meg a mezőgazdasági termelés legfontosabb pontjait. A kommunistákkal szemben támasztott magasabb követelmények jelentősen növelték vezető szerepüket a termelésben és a politikai életben. Sikerült elérni, hogy a pártszervezetek hatékonyabban foglalkoznak a kolhozgazdálkodással. Szélesebb körben élnek az SZKP Szervezeti Szabályzata által biztosított azon jogukkal, hogy *ellenőrizhetik a kolhozvezetőségek és a szovhozigazgatók tevékenységét.*

A termelés irányításának ez a stílusa jellemző a köztársaság mezőgazdasági jellegű kerületi pártbizottságainak többségére. Az alapszervezetek is hozzáértőbben foglalkoznak a gazdálkodási kérdésekkel. Így az alapszervezetek a falusi tömegek igazi vezetőivé és szervezőivé válnak, hasznos pártpolitikát folytatnak a falun.

Az SZKP KB márciusi plénuma után a területi és kerületi pártbizottságok sokat dolgoztak *a falusi pártszervezetek szervezeti megerősítése és harcosságuk fokozása érdekében.* Jelenleg minden egyes kolhozban és szovhozban működik pártalapszervezet. 1600 kolhozban és szovhozban (10 837-ből) pártbizottságot alakítottak. A brigádokban, a farmokon, a szovhozok egy-egy gazdasági szakterületén és a munkacsapatokban több mint nyolcezer műhelypártszervezet és 22 ezer pártcsoport tevékenykedik. *A kolhozok és szovhozok pártszervezeteiben nyilvántartott kommunisták kilenctizede közvetlenül a növénytermesztő bri-*

gádokban, az állattenyésztő farmokon és más termelési részlegeken dolgozik. A poltavai, odesszai, nyikolajevszki és néhány más területen a falusi kommunistáknak körülbelül egyharmada az állattenyésztésben dolgozik.

A vezetők iránti megnövekedett követelmények

Az SZKP KB márciusi plénuma határozatainak megfelelően a területi és kerületi pártbizottságok *fokozták a kolhozok és szovhozok vezetői iránt támasztott követelményeket és segítséget* nyújtanak a termelés közgazdasági kérdéseinek jobb megértésében. Az alapszervezetek is arra összpontosították ez időben minden figyelmüket, hogy tökéletesítsék a gazdasági munkát. A falusi kommunistákra ezen a területen még nagyobb feladatok várnak. Hiszen egy sor termelési ágban nagyon csökkent a rentabilitás. Éppen ezért számos területi és kerületi pártbizottság *plénumokon, gazdasági konferenciákon és szemináriumokon külön is megvitatta a kolhozok és szovhozok gazdasági problémáit.*

Tanulságos a *poltavai* terület pártszervezetének tapasztalata. A pártbizottság megvitatta a kolhozok gazdasági munkájának szervezési kérdéseit. A plénum határozatainak megvalósításával a gazdasági intézkedéseknek helyes alkalmazásával — szakosítás, önálló gazdaságos elszámolás és a munka pénzben való fizetése — rövid idő alatt sikerült ezekben a gazdaságokban felszámolni az állattenyésztés elmaradottságát. Ukrajna Kommunista Pártjának Központi Bizottsága sokat merített ezekből a tapasztalatokból és elterjesztette azokat a többi pártszervezetekben is.

Számos intézkedést tettek a pártszervezetek *a kolhoz- és szovhozvezetők közgazdasági képzésének megjavítására.* Kéthónapos tanfolyamokat indítottak. Ezeken több mint 400 fő tanul. Az új tanévben nyolc mezőgazdasági főiskolán és két más oktatási intézményben képeznek ki közgazdászokat. 27 mezőgazdasági technikumban készítenek fel középfokú képzettségű könyvelési és tervezési szakembereket. A kirovográdi területen a kolhozok könyvelői és közgazdászai számára csoportos gazdasági konferenciákat szerveztek, melyeken a gazdálkodás rendszerének és a termelés rentabilitásának kérdéseiről volt szó. A rovenszki területen hétnapos szemináriumot tartottak a gazdaságon belüli elszámolás bevezetéséről.

A termelés közvetlen irányítói

Megjavult a brigádvezetők, az állattenyésztő farmok vezetői és a munkacsapatvezetők gazdasági munkája. Szélesebb körű gazdasági ismereteik érdekében két évre emelték az ilyen szakemberek képzésének idejét.

A gazdasági kérdések iránti fokozott figyelem és érdeklődés meghozta a maga eredményét. Sok kolhoz és szovhoz bevezette és sikeresen alkalmazza *a gazdaságon belüli elszámolást.* Jelenleg több mint 24 ezer növénytermesztő brigád és körülbelül 22 ezer állattenyésztő farm dolgozik önálló gazdaságos elszámolással. Ez

jelentősen hozzájárult a termelési költségek és a termékek önköltségének csökkentéséhez.

Jelentős szerepük van a pártszervezeteknek az *agrártudományok és az élenjáró tapasztalatok elterjesztésében*. A mezőgazdasági termelés legfontosabb kérdéseiről gyakorlati szemináriumokat szerveznek. A résztvevők tanulmányozzák a kiváló gazdaságok tapasztalatait, az új módszereket a szántóföldi növénytermesztésben és az állattenyésztésben. Nagyon hasznosak a *kiváló munkamódszerek iskolái*, melyeket a legjobb brigádokban, munkacsapatokban szerveznek kimagasló eredményeket felmutató brigádvezetők irányításával. A résztvevők itt nemcsak megismerkednek a jó tapasztalatokkal, de gyakorlatban el is sajátítják a kiváló munkamódszereket.

Az anyagi érdekeltség növelése

A köztársaság pártszervezetei, tanácsi és mezőgazdasági szervei, az SZKP KB márciusi plénuma határozatainak szellemében azon dolgoznak, hogy növekedjék a mezőgazdasági dolgozók anyagi érdekeltsége. Hozzáfogtak a norma szerinti elszámolás megjavításához és a munka szerinti elszámolás formáinak tökéletesítéséhez. A kolhozgazdaságoknak már több mint a fele alkalmazza a rendszeres havi előlegfizetést. A kolhozok egyharmada áttért a becslés szerinti pénzbeli fizetésre, a munkaegységek kiszámításának egyidejű elhagyásával. Mind több gazdaság vezeti be a progresszív, garantált fizetést. A pártszervezetek gondoskodnak arról, hogy a kiegészítő alapokat, amelyeket a kolhozok a terven felüli termékekért kapnak, helyesen használják fel és érdekeltté tegyék a mezőgazdasági dolgozókat a munka eredményeiben.

A vinyicai terület Iljicsről elnevezett kolhoza például a terven felül termelt termékek eladásából és a felemelt árakból származó jövedelemből az elmúlt évben 160 ezer rubel külön jövedelemhez jutott. Ebből a kolhoz vezetősége 50 ezer rubelt a termelés fejlesztésére, 110 ezer rubelt pedig a kolhoztagok jövedelmének növelésére fordított. Ebben a kolhozban a pénzbeli jövedelem az elmúlt évihez viszonyítva 20 százalékkal növekedett

A köztársaság kolhozaiban széles körben alkalmazzák a *premiumrendszert*. Az egyes mezőgazdasági kultúrák vagy állati termékek tervezett színvonalának elérése esetén a teljes termés 5—10 százalékát, túlteljesítése esetén a terven felül termelt terméknek 20—25 százalékát osztják szét prémiumként. A prémiumrendszernek ez a formája jó eredménnyel jár és csaknem valamennyi gazdaságban alkalmazzák. Az anyagi érdekeltség növelése mellett *erkölcsi ösztönzést is alkalmaznak*. Ünnepi esteket rendeznek például a kolhoztermelés kiváló dolgozói és veteránjai tiszteletére.

A köztársaság párt-, szakszervezetei és Komszomol-szervezetei gondoskodnak a falusi dolgozók *kulturális és szociális* körülményeinek további javításáról. A falvakban több mint 500 új áruház nyílik és körülbelül 140 szabóság, cipész- és fodrászműhely. Több mint 25 ezer szakembert képeztek ki e műhelyek munkájának elvégzésére. Megteremtették a falvak gázzal való ellátásának alapjait is.

A falu kommunistái már összegezhetik az első eredményeit annak a munkának, melyet az SZKP KB márciusi plénumán elfogadott határozatok megvalósítása érdekében végeztek. Amikor számba veszik az elért eredményeket, ugyanakkor éles bírálatot gyakorolnak a hiányosságok miatt.

Ukrajna kolhozaiban és szovhozaiban — ugyanúgy, mint országszerte — mind szélesebb körben bontakozik ki az SZKP XXIII. kongresszusa tiszteletére indult munkaverseny. Bizonyos, hogy a mezőgazdaság dolgozói a pártszervezetek vezetésével 1966-ban új sikereket érnek el a termelés valamennyi ágában.

V. Komjahov,
Ukrajna Kommunista Pártja Központi Bizottságának titkára

PÁRTSZERVEZETEINK *életéből*

A párthatározatok végrehajtása

A határozatok helyes értelmezése és alkalmazása elmélyült gondolkodást, jó szervező munkát igényel. Az egységes értelmezés nehézségét az is bizonyítja, hogy egy sor területre jó határozatokat hoztak, de ezeket még nem mindenütt valósítják meg helyesen. Amennyi ember, annyiféle világnézeti — szakmai felkészültség, mozgalmi tapasztalat, egyéniség, életút, környezet —, a közös célokon és érdekeken belül — egyéni érdekek és célok, elképzelések stb. Ezért a központi határozatot sem egyformán fogadják és értelmezik minden részletében, és ennek következtében érdemben nem is egyformán valósítják meg. A párt ideológiai irányelveit például a pártaktivisták és maga a párttagság is, helyeselte, és mégis — hányan voltak olyanok, akik aggállyal, kételkedve, pesszimizmussal fogadták, akadtak akik „baloldalról", mások „jobboldalról" bíráltak.

Azt várni, hogy egy-egy párthatározatot rögtön, egy emberként helyesen fognak értelmezni, irreális felfogás. Azt az elvet kell általában alkalmazni, hogy minden határozatot kellő figyelemmel kell tanulmányozni, gondosan mérlegelni és annak *lényegét, célját, szellemét kell megérteni* és *megértetni.* Ez az első, alapvetően fontos feltétele a határozat érdemi megvalósításának.

A központi határozatok helyi alkalmazása

A határozatok helyi viszonyokra való alkalmazásában tapasztalhatók — általánosabban elterjedt — téves nézetek és hibás gyakorlatok. Ilyen például az az elég gyakori jelenség, hogy sok pártszervezetben a felettes pártszervek határozatait egyszerűen lemásolják, anélkül, hogy annak elvi megállapításai, célkitűzései alapján a helyi viszonyokra döntést hoznának. Ahol ilyen hibás szemlélet uralkodik, ott — szervezetten — nem sokat tesznek az adott párthatározat helyi végrehajtásáért, mert a határozathozataluk — a jó szándék ellenére — nem más, mint egyszerű „papírmunka".

A KB decemberi határozata — országos méretekben kitűzte a népgazdaság legfontosabb feladatait. De ha azt a döntést egy üzemi pártszervezet ugyanúgy határozatul meghozza — amire található példa —, akkor ezek a tételek már általánossággá, szócsépléssé válnak. *A párt határozatait nem lemásolni kell, hanem a helyi viszonyokra alkalmazni.*

Vannak, akik nyíltan azt vallják: „minek kell külön helyi határozat, hisz van Központi Bizottsági határozat". A pártmunka legfontosabb kérdéseire — a Szervezeti Szabályzaton kívül is — valóban van kongresszusi, Központi Bizottsági vagy Politikai Bizottsági határozat, a felettes pártszervek határozatai azonban országos (budapesti) méretekben tartalmazzák a munka fő irányát, teendőit, módszereit stb. Az alapszervezetben ezek tanulmányozása alapján szükséges számba venni saját eredményeiket, gondjaikat, személyi, anyagi feltételeiket és feladataikat.

Kerületünk dolgozóinak például 41%-a munkás, 42%-a pedig szellemi dolgozó. (Most eltekintünk a kerület lakosságának összetételétől.) A pártbizottságnak mindent ennek figyelembevételével kell meghatároznia. Sőt ez önmagában még nem is lenne elégséges. A KB decemberi határozata nyomán más feladatokat oldunk meg például az üzemekben, mást a közlekedésben, építőiparban és megint mást a helyiiparban. De meg üzemenként — és azon belül üzemrészenként, a munkások rétegei körében is különbözőt.

Egy üzemi pártszervezet határozata nem lehet jó, ha csak általánosságokat tartalmaz például: „növeljük a termelékenységet, javítsuk a minőséget, csökkentsük az önköltséget, fokozzuk a nevelőmunkát".

Ezeket a feladatokat, ilyen szinten — már nem csak üzemre, hanem lehetőleg pártcsoportokra bontva — szükséges kitűzni, pontosan megfogalmazva, hogy kik, hol, hogyan, milyen mértékben segítsék elő az említett célok megvalósítását.

De a KB decemberi határozata a műszaki értelmiség, kerületünkben az összdolgozók 22%-át kitevő tervezőirodai dolgozók számára is kiemelkedő fontosságú. A párt kerületi bizottsága a tervezőirodák népgazdasági fontossága, az ott dolgozók számánál lényegesen nagyobb politikai hatása következtében rájuk megkülönböztetett figyelmet fordít. Törekszik a párt határozatait a tervezőirodák nyelvezetére „lefordítani", jellegüknek megfelelően értelmezni és munkájukban alkalmazni.

A tervező irodákban különösen fontosak a beruházások műszaki terveinek elkészítésekor a KB decemberi határozatának célkitűzéseiből például a gazdaságossági, a műszaki fejlettségi, termelékenységi stb. mutatók leghatékonyabb realizálására felhívni a figyelmet. Az adott tervezőirodai pártszervezet e határozat helyi megvalósításakor nem elégedhet meg az országos célkitűzések megállapításával, hanem az objektum műszaki terveinek elkészítésekor kell azokat megvalósítani. A feladataiknak a párt és általában a mozgalmi munka oldaláról történő segítését — a dolgozók nevelésére, mozgósítására, szervezésére és a szakmai vezetésre vonatkozó határozataikat — már a tervezőiroda osztályaira, műtermeire, sőt esetenként személyekre szólóan kell hozniok és végrehajtását biztosítaniok. Ez eredményezi a felettes párthatározatok legeredményesebb helyi végrehajtását, a beruházások műszaki tervezésének legoptimálisabb elkészítését.

Ahány ülés, annyi határozat

Az általánosság mellett vannak egyéb gyengéi is a helyi határozatoknak. Egyes elvtársak például szinte a határozathozatal megszál-

lottai. Ahány ülés, ahány kérdés, függetlenül attól, hogy mondjuk havonta megismétlődnek, vagy van már korábbi, még érvényes határozatuk, mégis újabbat meg újabbat hoznak. Ez oda vezet, hogy egy-egy kérdésben sok ismétlődő határozat születik, a figyelem a korábbiakról mindig elterelődik, s ami a legfontosabb, nem marad idő, erő, magára a végrehajtásra.

Határozatot csak abban a kérdésben szabad hozni, amelyben még, vagy már nincs érvényben levő helyi határozat és ezért valóban szükséges, hogy az adott pártszerv feladatait rögzítsék.

Tapasztalható, hogy egyes alapszervezeti vezetőségek a legnagyobb figyelmet a folyamatosan sorra kerülő beszámolók, határozati javaslatok előkészítésére, megvitatására és elfogadására fordítják. S a határozatok meghozatala után — a jól végzett munka tudatával — szinte befejezettnek, megoldottnak tekintik a kérdéseket. Azt hiszik hogy egy jól megfogalmazott beszámoló, vagy határozat automatikusan leküzdi a helyi gondokat.

Nem helyeselhető az a gyakorlat sem, amely a vezető testületeknél a kollektív vezetést csupán a célok kitűzéséig tartja feladatának, de a határozatok végrehajtását és ennek segítését már nem. A pártvezetőségnek nem az a feladata, hogy maga végezzen el mindent (vagy majdnem mindent) — hisz erre képtelen is —, hanem az, hogy az egész tagság munkáját szervezze, s velük közösen döntsön és dolgozzon.

A határidők fontossága

A határozatok végrehajtásának megszervezése, segítése és ellenőrzése szempontjából fontos *a felelősök és a határidők megjelölése.* A felelős megjelölése az egyik feltétele a helyi határozat megvalósulásának. Neki kell a végrehajtást megszervezni, a feladatokat elosztani, a megbízatást kapott elvtársak munkáját állandóan figyelemmel kísérni, beszámoltatni őket és neki kell a végrehajtásról a határozatot hozó kollektíva előtt számot adni.

A pártszervezetek többsége ezt a gyakorlatot követi. A felelősök kijelölésekor számba veszik, hogy ki az adott kérdés legjobb ismerője, a legalkalmasabb személy és őt bízzák meg.

Nem lebecsülendő a *határidők megjelölése sem.* Sajnos, erre kevés gondot fordítanak, sokszor „kapásból" tűzik ki. Következménye, hogy túl rövidre szabják, hol meg a „távoli jövőbe" jelölik meg a határidőt. Eléggé elterjedt — az idők végtelenségét sejtető — „folyamatos" határidő megjelölés is.

A határidőket az adott feladat természetéből, a végrehajtásával megbízott elvtársak körülményeitől, lehetőségeitől, képességeitől függően szükséges megállapítani. Ami pedig a folyamatos határidőket illeti; tapasztalataink szerint a folyamatos határidőknél odázzák el leginkább a végrehajtást, mert a felelősök azzal nyugtathatják magukat, hogy „ej, ráérünk arra még".

Indokolt arra is rámutatni, hogy a határozat teljesítése folyamatos és rendszeres ellenőrzést kíván, s nem csak ha már lejárt a határidő, mert akkor csupán regisztrálni lehet a mulasztásokat.

A pártbizottságok legfontosabb feladata *a határozatok végrehajtásának segítése.* Ez többnyire értekezleteken és a helyszínen történik. A kettő között is kellő arány-

nak kell lenni. Ugyanis a sok értekezlet is káros, sok időt, erőt köt le és von el a gyakorlati szervező munkától, de a túlzott, aprólékos helyszíni segítés is ártalmas, ha az önállóságot fékezi.

A taggyűlések és a vezetőségi ülések a legjelentősebb fórumai a pártszervezeteknek. *Ezért a pártbizottságok segítésének legfontosabb módjai* (a titkári és reszort értekezletek mellett), *a pártszervezetek összejövetelein való személyes részvétel.*

A pártbizottsági tagok és munkatársaik helyszíni segítő és ellenőrző munkája akkor eredményes, ha hozzájárul a felettes pártszervek határozataiból adódó helyi feladatok kialakításához; a végrehajtást segítő tapasztalatok gyarapításához; a végzett munka kritikai értékeléséhez; a vezetőség munkastílusának fejlesztéséhez. Nagy hiba, ha a pártbizottság képviselője a segítséget bábáskodóan, az ellenőrzést pedig szőrszálhasogatóan végzi.

Nagyon fontos a pártszervezetek taggyűlésein való részvétel, ahol bekapcsolódhatnak a tagság véleménycseréjébe, a helyes állásfoglalás kialakításában. Ez egyben lehetőséget is teremt, hogy rövid idő alatt sok párttaghoz szóljunk, vitatkozunk, javaslatainkkal és bírálatainkkal a pártszervezet munkájának továbbfejlődését elősegítsük.

A taggyűlések és a vezetőségi ülések — a fentiek mellett — a pártbizottságok munkájának javítását is elősegítik. A pártbizottságok irányító, segítő munkájának színvonala végső soron ugyanis a pártszervezetek munkájának színvonalában tükröződik.

A tanulságok hasznosítása

Mind a határozatok megvalósításának segítése, mind a végrehajtás ellenőrzése kellő szervezettséget és folyamatosságot kíván a vezető testületektől. Ez megköveteli a munka koordinálását, a végrehajtandó határozatok pontos nyilvántartását.

A határozatok rendezett nyilvántartása — tapasztalataink szerint — még pártbizottsági szinten sem teljesen megoldott és még kevésbé az a pártvezetőségeknél. Ezt ugyanis többnyire adminisztratív teendőnek, nem pedig az irányító-, ellenőrző munka alkotó részének tartják.

A határozatok végrehajtásáért kifejtett munka értékelésének jelentőségét külön is szükséges kiemelni, mert a tanulságok mind a tagság, mind a vezetőségek számára pótolhatatlanok. Ezért is tartjuk helyesnek, hogy *a taggyűléseiket a korábban hozott határozatok végrehajtásának ismertetésével, értékelésével kezdjék.*

A határozatok végrehajtásának ellenőrzésétől egyes pártszervezetek, vagy párttagok még manapság is idegenkednek, bizalmatlanságnak, nem pedig a közös tapasztalatok kicserélésének, a pártmunka segítésének, erősítésének fogják fel.

Ha már az ellenőrzésről beszélünk, talán nem árt arra is felhívni a figyelmet, hogy a vezető testületek ellenőrző munkáját gondos felkészülésnek kell megelőznie és kellő türelemnek, szerénységnek kell jellemeznie. A jogos bírálatunk elmondása mellett, ne mellékesen, hanem örömmel mondjuk el azt is, amit dicséretre méltóan teljesítettek.

Kada István,
az MSZMP I. ker. PB titkára

A pártfegyelem kötelez

Valami elrontotta a zárszámadás előtti hangulatot az erdőteleki Aranykalász Tsz-ben. Az elégedetlenkedők főleg az elnököt hibáztatták, mondván, hogy többet is ki lehetne osztani, minek tartalékolnak annyit, „bezzeg az Új Életben nem tartalékoltak, hanem megverték az asztalt a járásnál".

Miért került nehéz helyzetbe az Aranykalász elnöke és tsz vezetősége? És csakugyan megverték-e azt a bizonyos asztalt?

Az Aranykalász Tsz zárszámadási adatai egy cseppet sem támasztják alá az elhangzott epés megjegyzéseket. A tavalyi 46,19 forintos munkaegység értéket az idei jóval meghaladja, most 60 forint jut egy munkaegységre. Az egy dolgozó tag átlagos jövedelmeként tavaly 13 138, most 17 224 forint szerepel a zárszámadási rubrikában. Az viszont igaz, ha a vezetőség nem irányoz elő 87 ezer forintot biztonsági alapra — számítva a váratlan nehézségekre — akkor talán úgy másfél forinttal több is lehetett volna a részesedés. És az is igaz, hogy Erdőtelek másik két szövetkezetében: az Új Életben és a Kossuthban egy fillért sem tettek félre ezen a címen. (Az előzőnél 55, az utóbbinál 54 forintot osztottak munkaegységenként s mindegyik tsz-ben emelkedett az egy dolgozó tagra jutó részesedés.)

Az Új Élet Tsz elnöke, L. F. elvtárs pedig aligha verhette meg az említett asztalt, mivelhogy az ő asztala is az — lévén a járási párt-végrehajtóbizottság tagja. Mégis: jórészt az ő magatartása okozta, hogy az Aranykalászban is és a járás több szövetkezetében is nehezebb lett a zárszámadáson az előrelátóbb vezetőségek dolga, keményebb harcot kellett vívniok a maradibb tagokkal, a „mindent kiosztani" jelszó híveivel.

A végrehajtó bizottság határozata

L. F. elvtárs szembeszegült a hevesi járási párt-végrehajtóbizottság határozatával, hogy javasolni kell: azokban a termelőszövetkezetekben, ahol a munkaegység értéke eléri, vagy meghaladja a 40 Ft-ot, az 1966-os évi gazdálkodás jobb megalapozására a forgóalapon felül is tartalékoljanak valamelyes összeget.

Indokoltan, a helyzet gondos elemzése alapján fordult a járási párt vb ezzel a kéréssel a termelőszövetkezetekhez. Hiszen az idén a szövetkezeti gazdálkodás önállóságának erősítésekor még inkább szükséges, hogy a váratlan kiesések pótlására saját pénztartalékokkal is rendelkezzen a közös gazdaság. Az a meggondolás is forrása volt ennek a javaslatnak: ha a tehetősebb tsz-ek valamivel többet tartalékolnak, akkor a járás gyengébb, illetve természeti csapásoktól erősebben sújtott szövetkezeteinek annyival több jut az állami eszközökből. (Csupán abraktakarmány vásárlására 6 millió forint hitelt kaptak a hevesi járás termelőszövetkezetei.) Továbbá: előre látható, hogy az új gazdasági évet jelentős többletköltség terheli majd. A járás területén az ősszel mintegy 10 ezer kat. hold föld maradt szántatlan, s 4—5 ezer kat. hold őszi vetés kipusztulására számítanak.

A járás termelőszövetkezeti vezetőinek túlnyomó többsége

megértéssel fogadta a vb javaslatát, támogatta, hiszen saját eddigi tapasztalataik is erre intették őket. A boconádi Petőfi Tsz elnöke: Fehér Márton így beszélt erről nemrég az egyik járási értekezleten. „Mi az 1964-es esztendő jövedelméből 39,7 forintot osztottunk munkaegységenként. Oszthattunk volna többet is, de a forgóalapon felül félmillió forintot tartalékoltunk 1965-re, számítottunk a váratlan természeti csapásokra. Az előrelátás indokolt volt, beigazolódott, hogy a jó zárszámadás előkészítéséhez nem év végén, hanem év elején kell hozzá fognunk. A száj- és körömfájás a mi állatállományunkat is sújtotta, a szőlőtermés 40%-a kiesett, dinnyéből, uborkából csak 25% os bevételünk lett, vízkár is sújtotta szövetkezetünket. Mindezek ellenére az idén 50 forintot oszthattunk egy munkaegységre és újabb félmilliót tettünk félre biztonsági tartalékként."

...és akik nem tartják be

Az erdőteleki Kossuth Tsz elnöke, B. Gy. elvtárs már a zárszámadó közgyűlésen úgy vélekedett: hibásnak érzi magát a tartalékolás elmulasztásában, a rossz példát követte a községen belül. S nagyon lényeges az is, amit még ehhez hozzátett: elég érettnek tartja a tagságot arra, hogy megértse a tartalékolás célját, jelentőségét, ha a vezetőség is meggyőzően érvel mellette. Úgy tűnik, hogy Erdőtelek három szövetkezetének vezetői között valamiféle egészségtelen versenyfutás alakult ki: hiúsági kérdést is csinálnak abból, hogy saját szövetkezetükben ne legyen kisebb a jövedelem, mint a többiben. Amilyen hasznos a termelésben, a gazdálkodás fejlesztésében folytatott vetélkedés, legalább annyira káros viszont, ha az elért eredményektől függetlenül próbálják emelni a kiosztható jövedelmet.

Az Új Élet Tsz elnökét, L. F. elvtársat azonban ebben az esetben nemcsak mint szövetkezeti elnököt, hanem mint kommunistát, mint a járási párt-végrehajtóbizottság tagját is felelősség terheli. A vb határozata a szövetkezet részére javaslat, de L. F. kommunista számára kötelező érvényű határozat, amelynek a végrehajtásáért kötelessége érvelni, küzdeni, még akkor is, ha történetesen nem ért vele egyet. Egy járási pártbizottsági tag bizonyára tisztában van azzal, hogy a pártdemokrácia és a pártfegyelem elválaszthatatlanul szerves része a pártéletnek. A legteljesebb demokrácia vita, véleménycsere a határozat meghozataláig — s a legteljesebb fegyelem a végrehajtásában. Mint pb-tag hogyan követeli meg L. F. elvtárs ezt a párttagoktól, ha saját maga az ellenkezőjét teszi?

Január 31-én a tsz-elnökök és párttitkárok, valamint a községi tanácselnökök közös járási értekezletén sok szó esett az addigi zárszámadások tapasztalatairól. A legtöbb hozzászóló bírálta L. F. elvtárs pártszerűtlenségét. Kiderült: magatartásának elég gyorsan híre ment a járásban. S hogy a hatását mégis leküzdötték, hogy az említett párthatározatot járásszerte érvényesítették: köszönhető annak, hogy más községek pártszervezeteiben jobban felkészültek a zárszámadásra, mint Erdőteleken.

A helyi pártszervezet felelőssége

Kár volna ugyanis csupán L. F. elvtárs felelősségét hangsúlyozni. Mit tett Erdőtelken a községi

pártvezetőség, mit tettek a tsz pártszervezetek a határozat végrehajtásáért? A járási pártbizottság első titkára az erdőteleki Kossuth Tsz közgyűlésén beszélt a tartalékolás jelentőségéről, s bírálta, amiért ezt elmulasztották. A tagság megértéssel fogadta szavait, senkinek sem volt ellenvetése. Jelen volt a közgyűlésen a községi pártvezetőség titkára is, neki azonban egy szava sem volt az egész ügyhöz, mintha bizony köze sem volna hozzá.

A decemberi Pártéletben, a zárszámadások előkészítéséről szóló cikkünkben is szóvá tettük: nem „vadhajtás" az, hogy a tsz tagság több jövedelemhez akar jutni a közösből. A szövetkezet vezetőségének és a pártszervezetnek fontos feladata viszont, hogy világosan feltárja: mennyi jövedelem osztható ki anélkül, hogy a jövő évi gazdálkodást ne veszélyeztessék, a következő zárszámadást is megalapozzák. Az idei zárszámadások is bizonyították, hogy az ilyen értelmű felvilágosítást a tagság túlnyomó része el is várja vezetőitől.

A szövetkezeti gazdálkodás önállóságának a feltételeit nemcsak „felülről", hanem a közös gazdaságon belül is erősíteni kell. A jövőben mind kevesebb sikerrel jár, ha a tsz vezetői alacsonyabb jövedelem esetén arra hivatkoznak a tagság előtt: „többet is oszthatnánk, de a járásnál nem hagyták jóvá."

A feladat vállalásáról

Községi, termelőszövetkezeti pártszervezeteink önállóságát pedig — Erdőteleken és máshol is — főleg abban szükséges növelni, hogy a felsőbb pártszervek határozatainak végrehajtásában, a helyi feladatok megoldásában világosan lássák és vállalják a maguk szerepét. Sokszor elmondjuk és leírjuk, hogy a pártszervezet a gazdasági feladatok politikai tennivalóit, politikai eszközökkel oldja meg. Semmi rejtélyesség nincs ebben, ha meggondoljuk, hogy a legfőbb politikai tennivalónk az emberek meggyőzése és a legfőbb politikai eszköz a meggyőző érv, a felvilágosító szó.

Erdőtelek községi pártvezetősége, s a két említett szövetkezet kommunistái jól ismerték a járási párthatározatot, jól ismerték a szövetkezeti vezetők azzal ellentétes állásfoglalását. Vajon nem ismerték fel, hogy miről kell meggyőzni ezeket a vezetőket és a szövetkezeti tagságot? Nem ismerték fel, vagy nem vállalták a maguk szerepét?

Úgy véljük Erdőtelek kommunistái sokat nyernek azzal, ha — elsősorban saját maguknak — válaszolnak a fenti kérdésre.

Fehér János

A politikai és gazdasági feladatok összefüggései

Az Ikarus-gyári pártbizottság tapasztalataiból

Mind szélesebb körben beszélnek már a járműfejlesztés programjáról. A tervekről, elképzelésekről több nyilatkozat, cikk látott napvilágot. Számokkal érzékeltették, hogy ez a program nagy feladat elé állítja az ipart, a kereskedelmet. A program valóban jelentős, úgy is mondhatnám: az egész autóipar fellendülését jelzi. Nem egyszerűen mennyiségnövekedésről van szó, nemcsak többet kell adni, és nem is „csak kicsivel jobbat", hanem fejlett gyártási technológiával korszerűbb gyártmányt. Olyannyira más termelési szervezettséget, gyártási kultúrát igényel ez, hogy ma még sokan bizonyos fenntartásokkal fogadják. S egyik-másik esetben talán jogosnak is tűnhet ez a hitetlenség. Különösen nálunk, akiken, mint mondani szokták „csattan az ostor". A mi munkánk ugyanis elsősorban attól függ, milyen motort, kormányt, sebességváltót és milyen alkatrészeket kapunk. Mi — úgymond — hozott anyagból dolgozunk. Ez természetesen nem csökkenti felelősségünket, szerepünket, az Ikarusnak is megvan a maga tennivalója.

Aki figyelemmel kíséri a gyár fejlődését, az láthatja, évről évre előbbre lépünk. Két esztendeje, hogy vállalatunk dolgozói elhatározták: *önerőből* „megfiatalítják" a gyártási eljárásokat, *hozzáláttunk a gyár részleges rekonstrukciójához.* És a múlt évben meg is született az első eredmény. Az autóbusz-kocsitestek gyártását, fényezését és készreszerelését gépi mozgatású, szalagrendszerű folyamattá alakítottuk.

Ennek gazdasági, műszaki haszna eléggé ismert, de számos politikai tanulsága is van, amelyeket ha csak vázlatosan is, érdemes ismertetni. A szalagosítás ugyanis még nem fejeződött be. *Ebben az évben tovább folytatjuk például az alkatrészgyártásban. Ezenkívül a minőség jelentős javítását szeretnénk megvalósítani valamennyi területen.* Mindezek szükségessé teszik a politikai tanulságok elemzését és hasznosítását.

*

Az elmúlt évek munkájának egyik legfőbb tanulsága — amely bár nem ismeretlen, időnként mégis megfeledkezünk róla — az, hogy határozott, megalapozott, világos célokat tűzzünk ki. *A siker alapvető tényezője ugyanis, hogy a vállalat dolgozóinak túlnyomó többsége* — párttag és pártonkívüli, vezető és beosztott egyaránt — *összefogjon, egyet akarjon.* A szalagosításban ezt elértük. Minden szinten egy újfajta „hozzáállásnak" lehettünk tanúi. Az emberek a gyárban a korábbiakkal ellentétben például egy-egy nehéz feladat előtt nem azt nézték: miért nem lehet megvalósítani, hanem azt, hogyan lehetne a lehető legjobban megoldani.

A dicséretes eredmények ellenére fény derült arra is, hogy *a gazdasági és politikai szervek ösz-*

szefogása nem problémamentes. Ez egy sor elvi, de főként munkastílusbeli kérdést állít reflektorfénybe. Sok dolgozónk, pártaktivistánk és gazdasági vezetőnk előtt sem teljesen világos a politikai és gazdasági feladatok összefüggése. *Nem értik miért és főleg hogyan kell a párttagoknak gazdasági kérdésekkel, gazdasági vezetőknek vagy pártonkívüli dolgozóknak politikai kérdésekkel foglalkozniok.*

Amikor a közelmúltban a pártvégrehajtóbizottság megvizsgálta, hogy a gazdasági vezetők miként segítik területükön a párt politikájának megvalósítását, azt tapasztaltuk például, hogy több alapszervünkben leértékelik vagy túlbecsülik a gazdasági vezetők politikai szerepét. Néhány olyan véleménnyel találkoztunk, hogy a gazdasági vezető — főleg, ha pártonkívüli — *„foglalkozzon a maga dolgával", „semmi köze a politikai kérdésekhez".* S következésképp nem adtak számukra pártmegbízatásokat, legfeljebb (felsőbb pártszervek utasítására) néha egy-egy taggyűlésre meghívták őket. Ezzel ellentétes vélemények is adódtak. Néhány elvtársunknak például azt kellett megmagyaráznunk, hogy az adott terület politikai irányítója nem a gazdasági vezető, hanem a pártvezetőség.

A gazdasági vezetés önmagában is politikai tevékenység, éppen ezért a vezető igen fontos politikai tényező. Ez nem zárja ki természetesen, hogy felkészültségének, lehetőségeinek és tulajdonságainak szem előtt tartásával ne bízzuk meg különböző pártfeladattal. Az Ikarusban, ha megbíznak valamilyen politikai feladattal egy gazdasági vezetőt, az illető azt jól végrehajtja. Gyárunk propagandistáinak, pártnapi előadóinak túlnyomó többsége magas beosztású párttag gazdasági vezető. Különféle munkabizottságokban (és nemcsak a termelési, hanem pl. az agitációs, az oktatási, a tag- és tagjelöltfelvételi bizottságban is) nagyon hasznos munkát végeznek párttag gazdasági vezetőink. A pártonkívüli vezetők közül pedig sokan különféle tömegszervezetekben tevékenykednek. Többen tanulnak a marxizmus—leninizmus esti egyetemen.

Gyárunkban — a kérdésnek csak az egyik, mégpedig a könnyebb oldala az, hogy a gazdasági vezető végezzen társadalmi munkát. Ennél sokkal nehezebb azt biztosítani, hogy az üzemi vezető vagy beosztott dolgozó *mindennapi, gazdasági tevékenységében helyet kapjon a tudatos politizálás.* Ehhez többi között világosan érteni kell, hogy a műszaki-gazdasági munka nem öncél, hanem a szocializmus teljes felépítésének fontos politikai, társadalmi része. Ebbe beletartozik az is, hogy a gazdasági vezető beosztottjának nemcsak szakmai ismereteit igyekezzen bővíteni, hanem annak politikai, emberi tulajdonságait is formálja. Az Ikarus több üzemében (pl. a hűtőgyártó üzemben, vagy Cserni László művezető területén) ez már nagyjából így valósult meg.

A mindennapi munkában az eddiginél sokkal tudatosabban kellene szem előtt tartani az alapvető politikai irányelveket. Gondolok itt például a mennyiségi szemlélet háttérbe szorítására. Ezt még akkor is szorgalmazni kellene, ha egyik-másik mutató nem erre ösztönöz. Vagy például arra kell törekedni, hogy a termelési tanácskozás ne unalmas, formális időtöltés, hanem politikai fórum legyen, amely az üzem gazdasági

és — ettől elválaszthatatlan — politikai feladatainak jobb végrehajtását szolgálja. Számos alkalommal arra kell ösztönözni egyes gazdasági vezetőket, hogy az újító- vagy a versenymozgalommal foglalkozzanak és nem gondolják, hogy „ez a szakszervezet dolga".

*

Sokszor vitatott, hogy a *gazdasági problémák közül melyekkel és hogyan foglalkozzon a pártszervezet?* Ismeretesek — a Pártélet hasábjairól is — azok a megállapítások, hogy „a pártszervezet ne pusztán a bajokkal, hanem azok forrásainak megszüntetésével foglalkozzon". Közismert a módszer is: a pártvezetés „sajátos eszközeit" kell igénybevenni, s a kérdéseket „az emberek oldaláról" kell megközelíteni. Ezek természetes követelmények. Csak káosz következne abból, ha a pártszervezet technikai részletkérdéseket akarna megoldani, ha átvenné a gazdasági vezetők feladatait, beavatkozna a termelési ügyekbe. Csak a pártélet elszürküléséhez, a politikai feladatok elhanyagolásához vezet, ha a taggyűlések termelési tanácskozásokká válnak. A pártszervezet feladata valóban *a termelés politikai segítése.* Arra azonban receptet adni, hogy ezt hogyan kell minden esetben alkalmazni, aligha lehet (pedig sokan ezt hiányolják), éppen azért, mert *a párt- és a gazdasági munka nem tekinthető két ellenpólusnak.* Ugyanaz az intézkedés a pártszervezet részéről adott időpontban, adott helyen fölösleges gyámkodás, más helyen, időben, vagy más előzmények, körülmények között nélkülözhetetlen segítés lehet. A mi gyakorlatunkban nagyon hasznos volt egy-egy megfeneklett ügy kiszabadítása a szolgálati utak szövevényes kacskaringóiból. Meglehet azonban, hogy ez a tevékenység kívülről szemlélve egyáltalán nem volt „szabályos" pártmunka.

Ritkán említjük, de előfordul az is, hogy sok pártfeladatot a gazdasági vezetésre hárítanak. Valahogy azt tartják: ő ismeri legjobban az üzemrész problémáját. Nem veszik észre, hogy ez a módszer bár kényelmes lehet akár mindkét fél számára is, nem tesz jót sem a gazdasági vezetőnek, sem a munkahely kollektívájának.

A gazdasági és a politikai munka reszortszemléletét megszüntetni csak úgy lehet, ha bebizonyítjuk elméleti és gyakorlati károsságát. Ez fáradságos, ismételt agitációs munkát igényel a pártszervezetektől. Szükség van továbbá arra, hogy *akik munkájukat jól végzik, azokat megfelelően megbecsüljük.* Ma már senki nem vitatja, hogy a mi viszonyaink között a jó gazdasági munkára anyagilag is ösztönözni kell. Elvileg sokan a politikai munkáért járó erkölcsi elismerés szükségességét és hasznosságát sem vonják kétségbe. Az utóbbiról mégis gyakran megfeledkezünk.

És ha már a jutalmazásnál tartunk, megítélésünk szerint ennél többre van szükség: *a figyelmességre.* Olyan apróságokra gondolok például, amelyeket a mi gyárunkban már meghonosítottunk. Megemlékezünk például párttagjaink kerek párttagsági évfordulójáról, vagy 50.. 60. születésnapjáról. Egyik legutóbbi pb-ülésünkre meghívtuk és ott gratuláltunk — kis ajándékot nyújtva át — annak az egyébként nem pbtag elvtársunknak, aki 25 éve párttag. De ugyanígy nyilvántartjuk, hogy ki mikor megy nyugdíjba, mikor esedékes számára a jubileumi díj stb. *Nem mulasztjuk*

el tehát, hogy néhány közvetlen szót váltsunk elvtársainkkal.

Ezzel szorosan összefügg, hogy azokat viszont, akik a munkájukat nem megfelelően végzik, vonjuk felelősségre. *Harcoljunk az egyéni hiba, hanyagság, közöny ellen, beosztásra, funkcióra való tekintet nélkül.* Az elmúlt évben a pártfegyelmik száma a mi pártszervezetünknél megnőtt, főleg azért, mert a párthoz és a pártmunkához való viszonyt gondosabban vizsgáltuk.

*

A gazdasági és politikai munka összefüggéseit elemezni különösen ezekben a hónapokban nagyon időszerű. A pártszervezetek a gazdasági mechanizmus átalakításáról tárgyalnak, ami ezt a kérdést is előtérbe állítja. Szóba kerülnek régóta húzódó hibák (a mi gyárunkban például az, hogy javítani kell az üzemek gyártási dokumentációval és anyaggal való ellátását), megoldatlan gondok (a sajtoló és szerszámüzemben pl. még egy daru kellene) stb. Nagyon helyes e gondok erélyes felvetése. Közülük sok megoldása szükséges és lehetséges is. Vannak azonban olyan, a termelést gátló nehézségek is, amelyek megszüntetése bármilyen kívánatos is volna, különféle okokból nem lehetséges. Azt tapasztaltuk, hogy ha ezt világosan megértetjük dolgozóinkkal, akkor belátják és így elkerülhető, hogy értekezleteken az ügyek ismételt felvetésével peszszimisztikus, már-már a munkát is zavaró hangulatot keltsenek. Ha a felvilágosító munka elmarad, vagy nem kellő hatékonyságú, akkor tapasztalható, hogy egyes régi gyökerű illúziók az előrehaladás ütemét, a gazdasági problémák megoldhatóságát tekintve tovább élnek; elhangzanak, „forradalmi" kirohanások a „tehetetlenkedők" ellen, demagóg bér- és egyéb követelések stb. Vannak, akik egycsapásra megoldhatónak tartanak évszázados kérdéseket (a mezőgazdaságban), akiknek „elegük van" az örökös gondokból és „nyugodt" életet akarnak. Miután ezt nem nagyon remélhetjük — hiszen az igények és kielégítésük lehetősége közti ellentmondás örök, épp ez a fejlődés forrása — elkezdenek moralizálni, visszavonulnak a közöny, a fensőbbséges és kényelmes semmittevés és mindent-bírálgatás sáncai mögé. A kétségtelenül meglevő hibákat eltúlozzák, általánosítják. Az igaz, hogy van sok hiba, esetenként súlyos mulasztás is akad. Közülük sokat elkerülhettünk, vagy időközben megoldhattunk volna, de az is igaz, hogy a problémákat *csak alkotó tettekkel lehetséges megoldani.* És minden esetben figyelembe kell venni a lehetőségeket. Természetes, hogy ezeket meg lehet és fokozatosan meg is kell teremteni, de nem csupán „radikális", „harcos" kirohanásokkal, hanem gyakorlati tettekkel. Nagyon szükséges viszont, hogy a demagógokat, a kákán is csomót keresőket megkülönböztessük a jogos bírálóktól. Ezt segíti a politikai tájékozottság, a jó agitációs és nevelő munka, az üzem gazdasági helyzetének ismerete, a munka megjavítására irányuló, céltudatos, összehangolt tevékenység. Ezt a munkát igyekszünk ez évben a gyárban továbbfejleszteni, hogy igen jelentős feladatainkat minél jobban megvalósíthassuk.

Szentirmai Kornél,
az Ikarus Karosszéria- és Járműgyár pártbizottságának titkára

A TAPASZTALATOK HASZNOSÍTÁSA AZ EGYESÜLT IZZÓBAN

Az ország egyik legnagyobb gyárának párttitkárával, *Selyem András* elvtárssal arról beszélünk, hogy az Egyesült Izzó pártszervezete milyen tanulságokat vont le az elmúlt év munkájából, hogyan hasznosítja azokat az 1966. évi tervek, célok megvalósításában, a politikai munka színvonalának további növelésében.

A gazdasági eredmények, ha nem is teljes részletességgel, de tükrözik a pártszervezetek politikai munkáját is. Ezért talán érdemes lenne először azt elemezni, milyen eredményes volt az elmúlt esztendő?

Tervfeladatainkat az elmúlt esztendőben mindenekelőtt a Központi Bizottság 1964. december 10-i határozata szabta meg. Ennek szellemében készítettük el a vállalatvezetőséggel, a szakszervezeti bizottsággal és a KISZ-bizottsággal közös intézkedési tervünket. A határozatból ránk háruló feladatokat teljesítettük. Ezt tükrözik a termelési mutatók is: befejezett termelési tervünket 103,7, exporttervünket 108,2 százalékra teljesítettük. Jól alakult a termelékenységi és a költségszint mutató is, mindkét kötelezettségünknek 100 százalékig eleget tettünk.

Az egyéb, nem kevésbé fontos feladatok teljesítése már korántsem ilyen egyértelműen pozitív. Lassú a nagyvállalati termelőerők koncentrációja. Nem használtuk ki megfelelően a nagyvállalat nyújtotta lehetőségeket. Igaz, kisebb-nagyobb eredményeket elértünk. de a mindent átfogó koncepció kidolgozása áthúzódott 1966-ra. Hasonlóképpen a gazdaságos profilrendezésre, a születendő gyártmányokra és a gazdaságos sorozatnagyságokra vonatkozó elképzelés kidolgozása.

Késve tudunk hozzákezdeni az izzólámpa-gyáregység födémcseréjéhez is. Csaknem egy évvel eltolódik megvalósítása. A határidőelcsúszásnak objektív és szubjektív okai is vannak. Ez utóbbinál meg kell említenem a konstruktív hozzáállás hiányát. Az izzólámpa-gyáregység vezetőinek hozzáállása egészen más, mint például a rádiócső-gyáregységben volt. Ott sokkal átgondoltabban haladt a tervezés, előkészítés, szervezés és a lebonyolítás. Nagyobb összhang alakult ki a gazdasági vezetés és a társadalmi szervezetek között. A rádiócsőgyáregység vezetői, dolgozói elismerést érdemlő munkát végeztek.

Fontos feladat volt az elmúlt évben az egyes termelési keresztmetszetek közötti aránytalanságok megszüntetése. A tervek azonban nem készültek el idejében. Ennek ellenére az alkatrészgyártás fejlesztésében értünk el eredményeket. Elkészült a nagykanizsai kísérleti üzem és a továbbfejlesztési program, de a fejlődés mégsem volt arányban elképzeléseinkkel. Ebben az évben sokkal többet kell tennünk az aránytalanságok felszámolásáért. A harmadik ötéves tervben 1 mil-

liárd forint beruházási összeg áll vállalatunk rendelkezésére. Ezt úgy kell felhasználni, hogy megoldjuk a gyártó részlegek, és az alkatrészgyártások közötti ellentmondásokat.

Többször szerepelt az elmúlt években a párt-végrehajtóbizottság napirendjén a gyártmány- és gyártásfejlesztés. Milyen előrehaladásról adhatunk számot e területekről?

Valóban sokat foglalkoztunk a fejlesztéssel, különösen gyártmányfejlesztéssel. Gyakran tanácskoztunk, vitatkoztunk szakembereinkkel. Érdemes volt. Műszaki fejlesztésünk 1965-ben kutatási, prototípus, nullszéria és sorozatgyártási programját teljesítette. Jelentős eredményeket értünk el az új termékek kutatásában is. Egy év alatt 22 prototípust, 8 nullszériát dolgoztunk ki. Előrehaladtunk a vákuumtechnikai gépek fejlesztésében is. Ezek az eredmények azt bizonyítják, hogy a gazdasági vezetéssel együtt jól mértük fel kutató részlegeink tartalékait. Hozzátehetem mindjárt azt is, hogy ezek a tartalékok még korántsem merültek ki. A versenyképesség megköveteli, hogy a hagyományos gyártmányok korszerűsítésén kívül minél több új gyártmányunk jelenjen meg a nemzetközi piacon. Ezért az elmélyült kutatómunka mellett meg kell gyorsítani a már kikísérletezett és bevált gyártmányok tömeggyártását is.

A gyártásfejlesztés fejlődése is számottevő volt. Vállalatvezetőségünk sok száz milliót költött új gyárak építésére, korszerű gépi berendezésekre. Mint említettem, 1965-ben avattuk fel a nagykanizsai kísérleti üzemünket és idén sor került a program folytatására. Befejezzük gyöngyösi üzemünkben a nagycsarnok építését, ahol összpontosítjuk majd a transzformátorgyártást. Tovább folytatjuk a földgáztüzelésre való áttérést is.

Bővült gépállományunk. Számos modern gépet vásároltunk külföldön és gyártottunk itthon. A cél az, hogy a régi, elavult berendezéseket modern, termelékenyebb gépekkel cseréljük ki. Sajnos, az új gépek üzembehelyezése még nagyon vontatottan halad. Egyes importgépek pedig késve, jóval a szállítási határidő után érkeztek a gyárba.

Köztudott, hogy az energiagazdálkodás rekonstrukciója kezdetben nagyon sok problémát okozott. Milyen segítséget ad ezek megoldásához a pártbizottság?

Az energiagazdálkodás rekonstrukcióját hatóságaink a múlt évben hagyták jóvá. Kivitelezése még folyamatban van. Elkészült már a földgázbontó és a fogadóállomás. Három kazán már földgázzal üzemel. Az üveggyár második kádkemencéje is áttért a földgáztüzelésre.

Amíg idáig jutottunk, bizony nagyon sok akadályt kellett leküzdenünk. A gazdasági vezetés maximális erőkifejtése ellenére sem volt képes egyedül elérni, hogy a földgáz-program végrehajtása megkezdődjön 1965-ben. Kénytelenek voltunk a kerületi, illetve a budapesti pártbizottsághoz fordulni segítségért. Őszintén mondhatom, támogatásuk nélkül ma nem beszélhetnénk ezekről az eredményekről.

Milyen lényegesebb feladat elvégzésére került sor még az elmúlt esztendőben?

Négy gyáregységnél — a wolfram-drótgyáregységben, az üveggyárban, a kriptontelepen és a raktáraknál, sőt még néhány adminisztratív területen is — kísérleti jelleggel bevezettük az önálló bérgazdálkodást. Hatékonyságukat most mérjük fel.

A tervezettnek megfelelően növekedik a műszaki normák aránya. E területen azonban még nagyon sok a tartalék. Felkutatásuk és felhasználásuk ez év feladata lesz.

Tervezet készült a központi és a decentralizált termelésirányítás megfelelő kialakítására, ennek jóváhagyása és megvalósítása folyamatos feladat.

Jó eredményeket értünk el az oktatásban. Dolgozóink közül több ezren tanulnak középiskolákban, egyetemeken, főiskolákon. Megfelelő ütemű a szakmunkásképzés. Az általános iskola létszámával ezzel szemben elégedetlenek vagyunk. Annak ellenére, hogy az iskola a gyárban működik, nagyon kevés a jelentkező. Érdemes és szükséges elemezni ennek okait már csak azért is, mert még mindig jelentős azoknak a száma, akik nem végezték el a nyolc osztályt.

Dolgozóinknak több mint 50 százaléka részt vesz a munkaversenyben. Javult a brigádok tartalmi munkája. A versenyzőket hasznos célok vezetik vállalásaik teljesítésénél. Nagy érdeme van a brigádmozgalomnak az 1965. évi tervszámaink alakulásában. Az eredmények mellett azonban akadnak még öncélú vállalások a feladatok formális teljesítésére. Ez azonban ma már nem általános. Most az a feladat, hogy jelenlegi brigádjainkat megerősítsük s minél több komplex-brigádot hozzunk létre és a szakszervezeti bizottság olyan ösztönzőket, jutalmazási formákat dolgozzon ki, amelyek alkalmasabbak a tartalmi munka fokozására.

Hogyan értékeli Selyem elvtárs a pártszervezetek és a gazdasági vezetők közötti együttműködést, a pártmunka színvonalát?

A legfontosabb, hogy árnyaltabb, sokrétűbb lett pártszervezetünk tevékenysége. Pártmunkásaink nem foglalkoznak minden részletkérdéssel, hanem mindinkább a lényeges feladatokkal.

Röviden úgy foglalhatnám összse: a pártszervezetek részt vesznek a célok meghatározásában, megvalósításában. Segítőkészek, kezdeményezőek.

Javult a pártszervezetek és a gazdasági vezetők kapcsolata. Ez nem azt jelenti, hogy már nincsenek hibák az együttműködésben, hanem azt, hogy a nagy kérdésekben lényegesen kevesebb. A párt-végrehajtóbizottság és a pártbizottság is úgy látja, hogy a gazdasági vezetők többsége értékeli a pártszervezetek mozgósító erejét és ma már igénylik is segítségüket. E kapcsolat javulásában ez a leglényegesebb vonás.

Maguk a gazdasági vezetők is elismerik, milyen lényeges segítséget kaptak a specifikus tervek teljesítéséhez a gépgyárban, az üveggyárban és a rádiócső-gyáregységben, valamint a minőségi mutatók javításában a pártszervezettől. A költségszint csökkentésére valóságos mozgalmat indítottak társadalmi szervezeteink az egész gyárban. Így a költségek

csökkentése társadalmi üggyé vált. Eredmény: a költségszint 100 százalékos teljesítése.

Nemcsak gyáregységi, hanem alapszervezeti pártszervezetek kapcsolatában is lényeges a fejlődés. Meg kell mondanom, hogy ez a kapcsolat még nem terjedt ki minden alapvető kooperációs feladatra. Ebből következik természetesen a tennivaló: pártszervezeteink segítsék maximálisan a gazdasági vezetők ezirányú erőfeszítéseit.

S ha már a pártmunka értékeléséről van szó, meg kell említenem még egy lényeges vonást. Nagymértékben javult a pártszervezetek tömegpolitikai munkája. Ez főként azzal magyarázható, hogy külön-külön meghatározzuk az egyes csoportok, egységek, brigádok, személyek teendőit. Ezáltal könnyebb a feladatok megértetése és a mozgósítás is. Pártszervezeteink, de különösen titkáraink öntevékenysége, a párthatározatok végrehajtására való gyors mozgósítás feltétlenül említésre méltó.

Elkészült a nagyvállalati közös intézkedési terv. Mit jelöl meg fő feladatnak 1966-ban?

Csak néhány kiemelkedő feladatot említenék meg. Termelési tervünk 28 százalékkal magasabb, mint az elmúlt évben volt, exportipari átadási tervünk 19,5, belkereskedelmi tervünk pedig 11,3 százalékkal nő. Ha ehhez hozzávesszük, hogy a termelésnövekedést 80 százalékban termelékenységgel kell biztosítani, a feladat korántsem kicsi.

További feladatok között említhetném a termelés koncentrálását. A célt meghatároztuk az intézkedési tervben: úgy koncentrálni az egyes gyártásokat, hogy az legjobban megfeleljen a gazdaságos sorozatnagyság követelményeinek.

A másik nagy munka az izzólámpagyártás födémcseréjének megkezdése. Azt várjuk a gyáregység vezetőségétől, hogy olyan operatív tervet készítsen, mely biztosítja a gyors, szervezett munkát. Ezzel kapcsolatban meghatároztuk a lámpagyáregység, valamint a munkában résztvevő egyéb üzemrészek — tmk, összevont gyáregység — pártszervezeteinek feladatait is. Így az operatív terv készítésében való hatékony közreműködést, a födémcsere szükségességének megmagyarázását a dolgozóknak és a gazdasági vezetők részére nyújtott maximális segítségadást, hogy termeléskiesés nélkül hajtsák végre a különböző áttelepítéseket.

Kiemelt feladat az alkatrészgyártások bővítésének megkezdése, a 15 millió export spirál legyártása, a tervmutatók teljesítése (különös tekintettel a minőségre és a gazdaságosságra), a termelés ütemességének biztosítása (mindenek előtt a gépgyárban), a munkaversenymozgalom továbbfejlesztése, külkereskedelmi tevékenységünkben az ütemesség megjavítása, a tervszerű piackutatás stb.

Ezeken kívül egész részletesen foglalkozik a terv a gyártás- és gyártmányfejlesztés, az üzem- és munkaszervezés tennivalóival.

Az intézkedési tervet kibővített pártbizottsági ülésen vitattuk meg a közelmúltban. A pártbizottsági tagokon kívül a megbeszélésen résztvettek a gyáregységvezetők és a tömegszervezetek vezetői is. A tervet a pártbizottság elfogadta.

Miben jelölte meg a pártbizottság a fentieken kívül a pártszervezetek feladatait?

Mindenek előtt a Központi Bizottság 1964. december 10-i határozatának további végrehajtásában, az idei terv — tehát a III. ötéves terv első évének — hiánytalan teljesítésében, a gazdaságirányítási rendszer fokozatos bevezetésében.

A feladatok meghatározásánál feltétlenül meg kell említenem a tömegpolitikai munka további javítását. A termelési és a politikai agitáció, valamint a propagandamunka fokozását, a káderfejlesztési tervek végrehajtását, a pártoktatás színvonalának emelését és nem utolsósorban a pártcsoportok fokozottabb bevonását a feladatok végrehajtásába.

Tömegszervezeteinkre is nagy feladatok várnak, melyeket meghatároz egyrészt a közös intézkedési terv, másrészt munkatervük.

A feladatok sokrétűek, de megvalósíthatók, ha egy úton járunk valamennyien és nem keresztezzük egymás munkáját — fejezte be nyilatkozatát Selyem András.

Vadas Sándorné,
az „Izzó" c. újság szerkesztője

Termelőszövetkezeti pártbizottságok, pártvezetőségek

Nógrád megyében a Politikai Bizottság 1964. május 13-i határozata alapján több község termelőszövetkezeteinek egyesülése után *négy pártbizottságot és nyolc pártvezetőséget hoztunk létre.* A pártbizottságok és pártvezetőségek székhelye ugyanabban a községben van, ahol az egyesült tsz központja.

A közös gazdaság erősítéséért

Felépítésük és működésük sajátossága, hogy általában háromnégy község politikai, gazdasági, kulturális életét és számos alapszervezet munkáját fogják össze és irányítják. Ezért sokrétű mozgalmi feladatot kell megoldaniok. Ugyanis minden községben önálló tanács és tömegszervezeti, mozgalmi szerv működik.

Az új pártbizottságok, pártvezetőségek még egész rövid ideje (van ahol 2—4 hónapja, van ahol 1 éve) alakultak. Ezért még sok az útkeresés, de az máris megmutatkozik, hogy fokozták a pártmunka hatékonyságát.

Tevékenységükben kiemelkedő helyet kap a gazdasági-szervező munka, a termelés pártirányítása, ellenőrzése. Jelzi ezt, hogy a választott testületek ülésén mind több a tsz gazdálkodását, fejlődését tárgyaló napirend. (Anyagi ösztönzés kialakítása, tervek főbb mutatóinak állása, vezetés színvonala stb.) A gazdasági szervező munkában — bár még előfordul, hogy közvetlenül beavatkoznak — *egyre inkább előtérbe került a tsz-tagság nevelése, mozgósítása. A palotási pártvezetőség* például pontosan kiszámolta a kocsisoknak, hogy mennyivel többet kereshet-

nek a cukorrépa betakarításban, mint az egyéni fuvarozással. A pártvezetőség tagjai figyelemmel kísérik a munkában kitűnt dolgozókat és gyakran elbeszélgetnek velük: 1965-ben javult is a tagjelöltfelvétel. Kampányfeladatok előtt tanácskoznak a községben élő, de üzemben dolgozó munkásokkal is és kérik segítségüket.

A pártbizottságok, pártvezetőségek ily módon hozzájárultak ahhoz, hogy megyénk termelőszövetkezeteiben tavaly a rossz időjárás ellenére sikeresen elvégezték a nyári és őszi betakarítást.

A politikai munka jobb feltételei

A gazdasági szervező munka mellett — különösen a pártbizottságok — nagy figyelmet fordítanak az alapszervezetek működésére. A *somoskőújfalui végrehajtó bizottság* például gyakran megtárgyalja egy-egy alapszervezet munkáját. Hatására rendszeresebbek az alapszervezeti vezetőségi ülések, többen megjelennek a taggyűléseken. A pártbizottságok és pártvezetőségek az alapszervezetek közötti kapcsolat, az egységes szemlélet, az egységes cselekvés tekintetében érték el a legnagyobb eredményt. A pártszervezetek együttes munkája révén a tsz-tagok ma már megvitatták ennek szükségességét és nem zúgolódnak például azért, ha egyik üzemegységből (községből) át kell menniök a másikba segíteni.

A tömegkapcsolat erősítésében is különböző módszereket alkalmaznak. A *mátramindszenti vb* tagjai például rendszeresen tartanak fogadóórákat. Egy-egy nagyobb kampányfeladat előtt tanácskozásra hívják össze négy község tanácsi, tömegszervezeti és mozgalmi vezetőit. A somoskőújfalui párt-végrehajtóbizottság a tömegszervezetek munkájának koordinálásában jól támaszkodik a tömegszervezetek és mozgalmak járási szintű választott testületeinek helyi delegált tagjaira. Ezzel jól segíti a járási szervek, valamint a pártbizottság által megszabott feladatok egységes végrehajtását. A pártbizottságok, pártvezetőségek tekintélye mindjobban növekszik a pártonkívüli tsz-vezetők és a tömegek előtt. Erről adtak számot a pártbizottsági és pártvezetőségi titkárok a megyei tanácskozáson is. Várják állásfoglalásukat a szövetkezetet érintő legfontosabb politikai és gazdasági kérdésekben. Sőt a tsz-tagok gyakran apróbb problémáikkal is elsősorban őket keresik fel.

Munkájuk gyenge oldala...

A pozitív vonások mellett munkájuknak vannak gyenge oldalai is. Az egyik, hogy *a titkárok túl sokat vállalnak magukra*, bár a végrehajtó bizottságokon és pártvezetőségeken belül a feladatok elosztása megtörtént. Az egyes felelősök önálló munkája azonban még nem kielégítő.

A választott testület tagjainak tevékenysége a határozatok kidolgozásában, a végrehajtás megszervezésében és ellenőrzésében nem megfelelő még. Erősíteni kell a politikai, kulturális nevelő munkát, válaszolni az olyan nézetekre, amelyek a kistulajdonosi szemléletet táplálják. (A túlzott részesművelés, valamint a „mindent kiosztani" elv leküzdése stb.)

Hiba még, hogy a végrehajtó bizottságok és pártvezetőségek az üléseken sokszor olyan témákat tárgyalnak, amelyekkel sértik az alapszervezetek önállóságát.

Sajátos feladatkörük

Az új tsz-pártbizottságok és pártvezetőségek további fejlődésének fontos feltétele, hogy világosan lássák munkájuk tartalmát a pártirányításnak ezen a szintjén. Alakítsák ki az ennek megfelelő munkastílust, dolgozzák ki a célszerű munkamódszereket.

A napirendi kérdéseket például úgy válasszák meg, hogy azok elsősorban a körzetre vonatkozó politikai, gazdasági, kulturális ügyeket öleljék fel. A határozatok pedig adjanak egységes iránymutatást az alapszervezetek, az állami, gazdasági, tömegszervezeti szervek vezetőinek. Munkamódszerüket úgy alakítsák ki, hogy a határozatok végrehajtásának megszervezésében az alapszervezeteknek jusson a nagyobb szerep és önállóság. A pártbizottság és pártvezetőség főleg irányítson és ellenőrizzen. Lehetőleg minden tagja kapjon megbízatást: ki, melyik alapszervezet vezetőségének segít megszervezni egy-egy határozat végrehajtását. S helyes, ha erről mindenki beszámol a testület ülésén. A fő kérdés jelenleg tehát az egységes végrehajtás biztosítása az alapszervezetekben.

Munkájuk fő területe: az alapszervezet

Csak esetenként szükséges, hogy a pártbizottság vagy pártvezetőség egy-egy alapszervezetre tartozó kérdést vigyen a választott testület elé. A pártélet, a pártmunka egy-egy területét — a pártoktatást, a termelési agitációt stb. — valamennyi alapszervezet tevékenysége alapján elemezzék, differenciáltan jelöljék meg a feladatokat.

A pártbizottság, a pártvezetőség és az alapszervezetek gazdasági szervező munkájának alapja az éves összgazdasági és az üzemegységre meghatározott terv. Ennek végrehajtására neveljék, mozgósítsák a dolgozókat. Az ellenőrzés a lényeges, kiemelt feladatok végrehajtására irányuljon és legyen tervszerű.

Semmiképpen ne helyettesítsék a gazdasági vezetést, ne csorbítsák annak felelősségét. Állásfoglalásukat javaslatként terjesszék a szövetkezet vezetősége elé. A gazdasági vezetők között levő párttagokat azonban tegyék felelőssé a hozott határozatok, javaslatok végrehajtásáért.

A gazdasági feladatok megoldása mellett a termelőszövetkezeti pártmunkában erősítsük a politikai nevelőmunkát, fejlesszük a közösségi tudatot. Az alapszervezetekben érvényesítsük azt a szemléletet, hogy a pártmunka fő területe a brigádokban, munkacsapatokban van. A pártvezetőségek ismerjék a dolgozók hangulatát, problémáit és ennek alapján készítsék fel az aktivistákat. Ennek nagyon fontos szervezeti feltétele, ha mód és lehetőség van rá, hogy minden brigádban legyenek kommunisták, aktivisták.

A tsz-pártbizottságok, pártvezetőségek hatékony működésének előmozdításában fontos szerepük van a járási pártbizottságoknak. Most különösen hasznos a helyszíni segítségnyújtás. Például, ha a járási pártbizottság vezetői, munkatársai minél több pártbizottsági, vezetőségi ülésen vagy taggyűlésen vesznek részt s az ott szerzett tapasztalatok alapján adnak útmutatást.

Kiss Árpád,
az MSZMP Nógrád megyei Bizottságának munkatársa

Pártmunka a gépjavító állomáson

A ceglédi gépállomás 1964-ben alakult át gépjavító állomássá. Ezzel új követelmények álltak előttünk, viszonylag gyors ütemben kellett berendezkednünk a számban is megnövekedett gépek folyamatos javítására.

A megoldást nehezítette, hogy üzemünk átalakulásával egy időben szinte a legjobb traktorosokat — közöttük sok párttagot — átengedtünk a termelőszövetkezeteknek. Nagy hiány volt szakemberekben, főleg gépszerelőkben és átmenetileg pártszervezetünk létszáma is csökkent. Ilyen körülmények között pártszervezetünk fő feladatát a pártépítés erősítésében, az új követelményeknek megfelelő szakvezetés kialakításában, valamint a gyors ütemű szakemberképzésben jelölte meg.

A mai helyzet azt bizonyítja, hogy ezek a célkitűzések akkor helyesek voltak. Jelenleg erős és aktív pártszervezetünk van. A 165 dolgozó között 52 párttag. Hat pártcsoportban, a gépjavító üzem különböző részlegeiben dolgoznak. A pártszervezet létszámának emelésében lényeges szerepet játszott, hogy a politikai munkába bevonjuk és segítjük a pártonkívüli aktivistákat.

Törődünk azzal, hogy az üzemben rendszeres pártélet folyjék, ezért nemcsak a pártvezetőség feladatait, hanem a pártcsoportok tennivalóit is időről-időre kidolgozzuk. Sokszor személy szerint meghatározzuk a feladatokat.

Ma már tapasztalt mérnöki, technikusi és művezető gárdánk van, amely képes a gépjavítás egész munkamenetét szervezni és irányítani. Nagy erőt fordítottunk arra, hogy elsősorban traktorosokból speciális gépszerelőket képezzünk ki. Így üzemünk a rábízott feladatoknak lényegében már meg tud felelni.

Céljaink tisztázása

Ilyen körülmények között lehetővé vált, hogy pártszervezetünk alaposabban elemezze a gépjavítóüzem tennivalóit. Felismertük és dolgozóinknak is magyaráztuk, hogy a termelőszövetkezetek további segítése főleg három területen kíván tőlünk nagy erőfeszítéseket.

1. A lehető legjobb minőségben kell megjavítanunk a termelőszövetkezetek erő- és munkagépeit. A szükségletnek megfelelően kell kielégítenünk a szerviz-karbantartó igényeket.

2. Az üzem tervében szereplő mintegy évi 71 000 normál hold mezőgazdasági gépi munkát meglevő gépeinkkel időben és jó minőségben kell elvégeznünk.

3. Nagymértékben elő kell segítenünk a termelőszövetkezetek traktorvezetőinek alap- és továbbképzését, segítenünk kell a termelőszövetkezeti géppark karbantartásában és jobb kihasználásának megszervezésében.

Ezek a feladatok csak kellő politikai felvilágosító munkával, a helytelen nézetek elleni küzdelemben oldhatók meg.

Jelenleg hat brigád versenyez a szocialista címért. Hatásukra is egyre többen felismerik, hogy üzemünk munkája mennyire jelentős a mezőgazdasági termelés fejlesztésében. Felléptünk — a többi között — az olyan káros nézettel szemben, mely szerint csak annyi közünk van a termelőszö-

vetkezetekhez, hogy üzletszerűen elvállaljuk gépeik javítását. A mi véleményünk az volt, hogy ezt a kérdést csak úgy lehet megfogalmazni: eredményesen kell gazdálkodnunk, de úgy, hogy a termelőszövetkezetek is erősödjenek. Ezért termelési tanácskozásainkon rendszeresen részt vesznek a termelőszövetkezetek gépcsoport vezetői, a tsz-ek hasonló tanácskozásain pedig a mi szakmérnökeink és szakvezetőink.

Kilenc termelőszövetkezetnek teljes műszaki kiszolgálást biztosítunk. Ezekben a tsz-ekben kihelyezett szerelőink rendszeresen tájékoztatják a termelőszövetkezetek vezetőit a gépek műszaki állapotáról és üzemeltetésük tapasztalatairól. Gyakran tesznek javaslatot a gépek jobb kihasználására.

Pártszervezetünk szorgalmazta, hogy olyan legyen a kihelyezett szerelők bérezése, amely a gépek kapacitásának jobb kihasználásában anyagilag is érdekeltté teszi őket. Két termelőszövetkezetben a szerelők fizetése havi 1600 Ft fix + 1,50 Ft a teljesített normálholdak után. Ez a gondos javításon és karbantartáson túl arra is ösztönzi a szerelőket, hogy tanítsák a termelőszövetkezetek gépkezelőit a munka jobb fogásaira, a gépek helyes üzemeltetésére.

Együttműködés a termelőszövetkezetekkel

Több szövetkezetben a gépek kötelező karbantartását, gyakran még a tehergépkocsik szervizét is elhanyagolják. A termelőszövetkezetek vezetőinek kimutattuk, hogy az agronómiai és műszaki vezetés összhangjának hiánya milyen óriási károkat okoz néhány gazdaságban. A példákkal bizonyítottuk, hogy gyorsabban elhasználódik az olyan gép, amelyet nem gondozunk rendszeresen. Ugyanakkor bemutattuk a termelőszövetkezeteknek, hogy milyen nagy gondot fordítunk a garanciális javításokra és a műszaki átvételre.

Szakembereinket felkészítjük, hogy ez évben további 47 tsz-tagnak kell traktoros alapképzést és mintegy 400-nak továbbképzést adnunk. Gondoskodunk megfelelő szemléltető eszközökről, modellekről és természetesen a gyakorlati módszerek bemutatásáról is. Ugyanakkor törődünk azzal is, hogy szerződést kössünk saját mezőgazdasági gépi kapacitásunk kihasználására. Február elejéig a tervezett 71 000 normál holdból 60 000-et már lekötöttünk.

Munkánkat tehát ezernyi szál köti a termelőszövetkezetekhez. Erőfeszítéseink valódi értékét és eredményeit nem lehet egyedül a saját tervteljesítési számadatainkban lemérni. Ugyanakkor e tekintetben sem kell szégyenkeznünk. Az 1965. évi tervünket sikeresen teljesítettük, bár a múlt év derekán nagy lemaradás mutatkozott, amiről gazdasági vezetőink közül többen úgy vélekedtek, hogy azt már lehetetlen behozni. Igaz a megyei igazgatóság sokat segített, de amellett meg kell mondani, hogy dolgozóink is jó eredménnyel vizsgáztak a nagy erőpróbán.

Pártszervezetünk természetesen nem a gazdasági munka közvetlen irányításával és szervezésével foglalkozik, de a gazdasági célkitűzéseknek megfelelően mindig keresi azokat a sajátos politikai eszközöket, melyekkel üzemünk feladatainak megoldását elősegíthetjük.

Szeberényi Lajos
párttitkár

Joó Ágoston
igazgató

A kutatóintézeti pártszervezetek munkája

A költségvetésből idén is hatalmas összeg jut a kutatóintézeteknek. Érthető, hiszen mind az ipar, mind a mezőgazdaság számára jelentős feladataik vannak. Vegyük számba: mit tettek a pártvezetőségek, a kommunisták ezekben az intézményekben.

Kétesztendős határozatát vette ismét elő a közelmúltban a Budapest, VI. kerületi pártvégrehajtóbizottság. A vitát megelőzően szakemberekkel, tapasztalt pártmunkásokkal felmértük, milyen hatása van a határozatnak a kerületi kutatóintézetek pártéletében. A vizsgálat, a bizottság vitája nem bonyolódott bele a részletekbe, nem a pártmunka általános megközelítése volt napirenden, a figyelem inkább arra koncentrálódott, hogy a két esztendeje javasolt módszereket, eszközöket hogyan alkalmazták a kommunisták, mit sikerült elérniük. Pontosabban a pártszervezetek — a pártcsoportok és a pártvezetőségek — hogyan elemzik folyamatosan munkájukat, mennyire találták meg helyüket az osztályok, laboratóriumok világában; milyen eredménnyel dolgozik együtt a pártszervezet és a szakmai vezetés. A kutatási témák bevezetésében, a kutatók népgazdasági, közéleti általános ismeretanyagának megszerzésében mennyit tett a pártszervezet és hogyan serkentette a párttag-kutatók marxista—leninista ismeretének bővítését.

Általános tapasztalat — néhány kivételtől eltekintve —, hogy a pártszervezetek az intézetek vezetésének aktív részesei. Ez az aktivitás az elemzőbb, elmélyültebb, s hozzáértő tudományos közreműködést fejez ki.

Az Agrárgazdasági Kutatóintézetben, a Budapesti Geodéziai és Térképészeti Vállalatnál, a Híradástechnikai Ipari Kutatóintézetben párttagok és pártonkívüliek együttesét megbízták — megfelelő előkészületek után — osztályok, laboratóriumok, részlegek komplex gondjainak feltárásával és azok megoldásával. A pártvezetőség megbízatását teljesítő brigád a taggyűlésen előadta véleményét, utána a vitát határozat követte. Sajnos, a rendszeresség és a következetesség az esetek többségében itt meg is akadt. A pártvezetőségek kevesebb figyelmet fordítanak a döntések kivitelezésére, ezért sok jó gondolat zátonyra jut.

Az Útügyi Kutatóintézetben, az Építésgazdasági és Szervezési Intézetben, valamint a Villamos Energetika-ipari Kutatóintézetben szakembereket hívtak meg pártvezetőségi ülésekre s utána taggyűléseken vitatták egy-egy részleg munkáját. Az elemzés, a közös szándék kialakítása után a határozatok valóra váltására a pártvezetőség felelős személyt nevezett meg. Az intézetek vezetői a felelős megbízását eltűrik, többségük viszont kifejezetten kéri ezt a támogatást.

Az intézetek intézkedési terveinek készítésében közreműködnek a pártszervezetek. A tervek több helyen bonyolultak, terjedelmesek, ezért nagy gon-

dot okoz morális elfogadtatásuk. Ebben szerepe van annak a hibás gyakorlatnak is, hogy a felettes hatóságok gyakran indokolatlanul duzzasztják a tennivalókat. S következésképp, esetenként a kutatók nem érzik teljesen magukénak a témákat.

A pártvezetés helyesen elsősorban a kulcstémák megvalósítását kíséri figyelemmel. Az Építésgazdasági és Szervezési Kutatóintézetben például a figyelem központjába „Az ipari üzemek szervezési kérdései" és „A belső anyagmozgatás, élő munka ráfordítása" című témák kerültek. A Híradástechnikai Ipari Kutatóintézet pártvezetősége „Az URH kerámiás adócsőgyártás bevezetés"-ét emelte ki a többi közül és segítette a témaköltségek ellenőrzését is. Az Építésgazdasági Szervezés-, az Agrárgazdasági Kutató-, a Híradástechnikai Ipari Kutató-, és az Útügyi Kutatóintézet pártvezetőségi ülésein és taggyűlésein több fontos kutatási téma került napirendre.

Az intézeti pártcsoportokat a munkarészlegek rendje szerint újjászervezték. A csoportok többsége követi a témák kutatásának haladását, elemzően közreműködik. Létüket a szakvezetők, kevés kivételtől eltekintve, üdvözlik. Felismerték ugyanis, hogy ha a pártszervezet részt vesz a vezetés gondjainak megoldásában, az eredmények megsokszorozódnak. Az Agrárgazdasági Kutatóintézet pártszervezete segített kidolgozni a kutatók anyagi, erkölcsi ösztönzésének elveit. Az Építésgazdasági és Szervezési Intézet pártvezetősége összeállította a kutatók felelősségéről szóló belső intézeti elképzeléseit. Az MTA Földrajztudományi Kutatócsoportnál rögzítették a kutatói etika, a szerzői jog és a kollektív munka hozzávetőleges fogalmát és megkísérelték az ügyrendbe beépíteni. A Híradástechnikai Ipari Kutatóintézet pártszervezete javaslatot készített a belső szervezési gondok felszámolására. Persze korántsincs minden rendben. Van olyan igazgató, aki a pártvezetés véleményére nem kíváncsi — felvétel előléptetés, külföldi kiküldetés ügyében — gyakran még az igazgatóhelyetteseket sem hallgatja meg.

*

Probléma az is, hogy a befejezett, elkészített kutatási téma, elfogadott tanulmány, nem mindig válik valóra. A beruházás megkezdéséig, az új anyag, gép vagy műszer, egy-egy gazdasági elemző, értékelő módszer bevezetéséig hosszú az út. Gyakran a kidolgozott téma végállomása a dosszié vagy az íróasztalfiók. A beruházási keret megnyitása elhúzódik, a főhatóságok hosszasan mérlegelnek, nincs gyártási kapacitás és ezernyi más jogos és jogtalan indok tesz pontot a jó gondolat végére. Ha a huza-vona, tétlenség, topogás rendszeres, megcsonkítja az alkotók kedvét. Több teret kap az érdektelenség, nő az irigység. Ilyen helyzetben több jó kezdeményezést tettek a pártszervezetek. Összeállították például a bevezetésre érett témák jegyzékét és a bevezetési javaslattal együtt átadták a felügyeleti szerveknek. Így tettek az Útügyi Kutatóintézetnél és az Építésgazdasági és Szervezési Intézetnél. A Híradástechnikai Ipari Kutatóintézet pártszervezete pedig a bevezetés módozatait közösen vitatta meg az Egyesült Izzó és a Remix pártbizottságával. Ezenkívül létrehoztak egy komplex brigádot, amely a helyszínen, a Váci Képcsőgyárban, az Ajkai Üveggyárban és a Székesfehérvári Rádió-

gyárban támogatja a bevezetést. A brigád egyik tagja a pártvezetőség küldötte. Az Építésgazdasági és Szervezési Intézet pártvezetősége viszont az ÉM Fejlesztési Főosztályával tartja a kapcsolatot, az Agrárgazdasági Kutatóintézet és az Utügyi Kutatóintézet pártszervezete is rendszeres összeköttetést teremt felügyeleti szerveik pártszerveivel.

A kutatók ismereteinek gyarapítását a szakma világában a pártszervezetek is elősegítik. A szakterületek ismert vezetői gyakran tartanak előadást, tájékoztatást. Kielégítőek az intézetek és a tudományos egyesületek kapcsolatai. A főhatóságok meghívják az intézetek párttitkárait is a fontosabb tájékoztatókra. A pártvezetőségi üléseken, a pártaktíváknak, az intézeti kollektíva előtt az ipar vezetői több érdekes előadást tartottak. A Villamosenergetikai Kutatóintézet kutatóinak például egy minisztériumi vezető tartott előadást. Taggyűléseken ismertették a KGST ágazati céljait. A kerületi PB is tartott általános ismertetőt a népgazdaság helyzetéről és a kutatóintézetek tennivalóiról. Kevésbé örvendetes, hogy a külföldi tanulmányutak lehetősége még csekély, ennek bővítésére nagy szükség lenne, mert a kutatásban a személyes tapasztalat pótolhatatlan. Csak ritkán nyílik mód hosszabb ösztöndíjas utakra. Különösen azt sérelmezik pártszervezeteink, hogy hibás pénzügyi szemlélet miatt rengeteg az akadálya annak, hogy a szocialista országokkal a kutatók cseréje szélesebb körű legyen. Néhány nyugati országgal — elsősorban személyes kapcsolatok alapján — sokkal jobb az összeköttetés a kutatók között, mint a testvéri országok képviselőivel.

*

Nincs gond a párttagok szakmai ismeretével, sok kommunista szerzett és szerez doktori címet, tudományos fokozatot, vagy második diplomát. Ezzel szemben feltűnő, hogy a Marxista —Leninista Esti Egyetemen kevés kutató tanul. A jövő feladata a nagyobb érdeklődés felkeltése. Bevált az intézetekben szervezett speciális oktatás, amelyeket jó felkészültségű egyetemi tanárok is elősegítenek. Beigazolódott, hogy a jó előadó, a helyesen választott tematika rangot ad a pártoktatásnak.

A speciális oktatáson, a pártcsoport megbeszéléseken, vitákon a jó előadók felkeltik a figyelmet a politikai témák iránt. A vélemények összecsapásának feltétele — és ezt sok helyen megteremtették — az őszinteség. A viták egyébként azt is jelzik, hogy csökkent a politikai közömbösség a kutatók között. Hibás lenne ezt csak az oktatás színvonalának növekedésével, az aktív pártcsoport-ülésekkel indokolni. De nem tagadható ezek szerepe sem.

Helytelen lenne az is, ha misztifikálnánk a pártoktatást és az egyéb vitafórumokat. Nem biztos, hogy ott mindenki egyetért az előadóval. Sőt, az egyetértés sem jelent mindig cselekvési azonosságot. Az emberek, ha el is fogadják a helyeset, nem biztos, hogy minden esetben aszerint cselekednek. Sok még az ellentétesen ható erő, például az a szemlélet, hogy „nem bírálom a társam, mert holnap az én művem kerül terítékre". Vagy: „ha barátot nem szerezhetek, minek gyarapítsam ellenfeleim táborát". Lépten-nyomon felszínre kerül a féltékenység, mások munkájának lebecsülése, az egocentrikusság. Sok értelmiségi túl érzékeny — ez negatív és pozitív tulajdonság —, haj-

landó egyszer túl könnyen felnagyítani a gazdasági nehézségeket, máskor éppen a reális, komoly gondokat felejti el. Ezek alól sok párttag-kutató sem kivétel. A pártszervezetek gyakran tehetetlenek ilyenkor. Ez viszont azt tükrözi, hogy a politikai nevelő, emberek tudatára ható munkásságunk nem fejlődött annyira, mint a kutatást közvetlen befolyásoló szerepük.

Az utóbbi két esztendőt a kutatóintézetek politikai atmoszféráját tekintve, aligha mondhatnánk csendes időszaknak. Élénkebb lett a pártélet, mint korábban volt. Az aktívabb útkeresés, a politikai viták a közgondolkodás szélesedését is igazolják. A mostani gazdasági reform-vita, a kutatóintézeti pártszervezetek operatív segítsége a munkában, nyilván újabb ösztönzést ad ehhez a fejlődéshez.

Karcagi Sándorné,
az MSZMP VI. kerületi PB munkatársa

Az agitáció módszereiről

Napjainkban, amikor a népgazdaság további fejlesztésével kapcsolatos feladataink szaporodnak, az élet tényei az összefüggések alaposabb ismeretét és érvényesítését igénylik. Gyakran halljuk, hogy „most vizsgázik az agitáció". Az agitációs munka feladatai valóban megszaporodtak. De ha már vizsgáról beszélünk, akkor nem az agitáció vizsgáját kell első helyen említenünk, hanem valamennyiünkét, akik — bármilyen közhelynek is hat ma már — birtokosai vagyunk ennek az országnak. Ebben a nagy kollektív vizsgában segít az üzemi agitáció is, mint a pártmunka szerves része. Az agitáció vizsgája ezen belül abból áll, hogy mennyire képes segíteni, mozgósítani az összes erőket a bonyolultabb feladatok közepette.

Ezt a szerepet vállalta az agitáció

az elmúlt két évtizedben is. Általában meg is felelt hivatásának, annak ellenére, hogy egy időben az agitációs tevékenység módszereiben sok hibás gyakorlat érvényesült. Ennek hatására még ma is vannak, akik azt vallják, hogy nincs szükség agitációs munkára, inkább mindenre kiterjedő szervezettséget és megfelelő szigort kell alkalmazni. Ez részigazság. Mások azért tartják szükségtelennek az agitációt, mert — amint mondják — ma már mindenki rendelkezik olyan széles látókörrel ebben az országban, hogy megérti, mit kell tennie és meg is teszi, amit elvár tőle a szocialista közösség.

A gyakorlat azt bizonyítja, hogy szükség van agitációs munkára. Nemcsak azért, mert vannak, akik még nem elég öntudatosak és nem ismerik fel eléggé az összefüggéseket a saját munkájuk és életük, valamint a közösség élete között, hanem azért is, mert a legjobb szervezés és irányítás mellett is többet lehet elérni — közös akarattal. Elég, ha csak a Pamutnyomóipari Vállalat példájára hivatkozunk, ahol a műszakiak sokat tettek a minőség javítása érdekében s mivel jó agitációs munkával is közüggyé tették a minőség javítását, sokkal jobb eredményeket értek el, mint amire számítottak. És annak, hogy a „fejlett öntudat" mellett is szükséges az agitáció, bizonyítékára megemlítünk

egy budapesti üzemben ellesett beszélgetést. Köztudomásúan haladó gondolkodású mérnök beszélgetett egy idősebb kollégájával. Szóba kerültek azok az idők, amikor még a tőkésnek dolgoztak. Idősebbik mérnökünk elmesélte, egy alkalommal arra lett figyelmes, hogy a gyárudvaron nagy erőfeszítéssel vonszolnak egy gépet az emberek. Oda ment hozzájuk, megmagyarázta nekik: ha csődarabokat tesznek a gép talpai alá, játszi könnyedséggel a helyére vihetik. Hallotta ezt a tulajdonos, odament hozzá, kezet fogott vele és írt egy papírt a pénztárnak, amelyre 10 pengőt kifizettek neki jutalomképpen. A mérnök — nem minden célzatosság nélkül — megkérdezte idősebb munkatársát, hogy mikor kapott utoljára prémiumot. „A múlt hónapban" — hangzott a válasz. „És mennyit?" „600,— forintot." „És miért kaptad?" Mérnökünk válasz helyett mélyen elpirult. Megértette a célzást. Az életből vett példák egész sorával bizonyíthatja bárki, hogy a legjobb akarat, szándék mellett is gyakran elfeledkezünk valamiről és hogy a legjobb terveket is túl lehet teljesíteni a kollektívák egységes közreműködésével.

A párt éppen a régebbi hibákból okulva

valamennyi kommunista feladatává tette az agitációs munkát,

azt a felelősségteljes tevékenységet, amely biztosítja az emberek tájékozottságát és egységes cselekvését a termelésben, közéletben. Ezért mondja ki a Politikai Bizottság 1960. április 19-i határozata, hogy minden kommunista — agitátor. Vannak, akik e helyes elv időszerűségét és érvényesülését is kétségbe vonják, s arra hivatkoznak, hogy sok kommunista éppen a közelmúlt legfontosabb eseményeinek megmagyarázásánál félrehúzódott. Mindez semmit sem von le a hat év előtti határozatban kifejtett elv érvényességéből. Mert ugyancsak a gyakorlati példák egész sora bizonyítja, hogy ahol a pártszervek gondot fordítottak a hozzájuk tartozó kommunisták rendszeres és alapos tájékoztatására, ott szinte valamennyi elvtárs bekapcsolódott a felvilágosító munkába.

Az agitációs munka tanulmányozása során számos helyen szóba kerültek a tájékoztatással kapcsolatos hiányosságok. Budapest több kerületében és üzemében, Szolnokon, Pécsett, Szegeden, Nógrád megyében és másutt is jogosan rótták fel a kommunisták, hogy sokáig nem volt kielégítő a központi tájékoztatás. Ugyanakkor elismerték, hogy

a tájékoztatásról szóló párthatározat

és az ezt követő központi kezdeményezések egyre többet segítenek és mind jobban megélénkül az agitációs munka.

Fel kell azonban arra is figyelnünk a gyakorlati tapasztalatok alapján, hogy néhol még ma sem hasznosítják megfelelően azt a segítséget, amelyet a vezető pártszervektől kapnak. Akadt olyan pártfunkcionárius, aki egy ízben a fővárosban járva „fedezte fel" a Tények és érvek című kiadványt. Másutt az agitációs munkához szükséges segítséget szinte teljes egészében „felülről" várják. Valamiféle általános érvényű előregyártott érvhalmazt szeretnének, amelyet azután tovább adnak. Nem kell különösebben bizonygatni ennek tarthatatlanságát, mert

ugyancsak a gyakorlati tapasztalatok igazolják, hogy csak ott és akkor jó a felvilágosító munka, ha a központi vagy közbenső segítségnyújtást felhasználva mindenütt és mindenkor az adott sajátosságoknak, követelményeknek megfelelően, helyi módszerekkel és érvekkel is gazdagítják.

A főváros XI. és XIII. kerületében, vagy Szolnok és Nógrád megyében pl. úgy segítenek az üzemi munkában, hogy ún. agitációs bizottságokat hoztak létre. Ezek a pártbizottságok irányításával többek közt a külpolitikai, gazdasági, műszaki kérdésekre vonatkozó érvek kidolgozásában segítenek. Az összegyűjtött érvek főként a taggyűléseken tájékoztatják a kommunistákat az ország, ezen belül saját területük helyzetéről, feladatairól. Ezeken a tájékoztatókon, különösen az utóbbi időben, az érvek egész sora hangzott el, amit minden kommunista hasznosítani tud. Eléggé általános tapasztalat azonban az is, hogy párttagjaink nagy része csak a taggyűlésektől várja a tájékoztatást, nem igyekszik felhasználni pl. a pártkiadványokat, a napi sajtót, saját tapasztalatait. Pártszervezeteinknek fontos feladatuk, hogy rendszeresen figyelmeztessék tagjaikat az állandó és öntevékeny tájékozódásra, a pártoktatásban tanultak hasznosítására. Esetleg a pártcsoportok kérjék is számon tőlük tapasztalataikat, olvasmányaikat.

Számos helyen érvényesítik az agitációról szóló párthatározat fontos alapelvét, azt, hogy a felvilágosító munka fő módszere

a szóbeli agitáció.

Másrészt, hogy biztosítsák a munka folyamatosságát, elsősorban a pártcsoportokra építenek, mint azokra a sejtekre, amelyek a legközvetlenebb kapcsolatban vannak a párt tagjaival. E felismerés helyességét bizonyítja ugyancsak Szolnok megye, a budapesti XI. és XIII. kerület és más területek példája is. És napjainkban egyre több helyen igyekeznek a gyakorlatban is kamatoztatni ezt a felismerést. Ez biztosítja a lefelé irányuló tájékoztatás és érvelés eredményét, ugyanakkor ez a módszer alulról felfelé is rendszeresen jelzi az emberek hangulatát, javaslatait, kívánságait. Az ilyen kétirányú jelzőrendszer nemcsak a felsőbb szervek megfelelő tájékozódását segíti, hanem a még jobb központi döntések érdekében is elengedhetetlen.

Az a tény, hogy a párt az egyes kommunistákra bízta az agitációs munkát, azt is jelenti, hogy a párt fórumai mellett a gazdasági fórumokat is e cél érdekében kell hasznosítani. Fontos feladata például pártszervezeteinknek — és sok helyen élnek is ezzel —, hogy a termelési tanácskozásokon is igyekezzenek elősegíteni az emberek tájékoztatását, mozgósítását, nevelését. Ugyanezt kell tenni például a brigádértekezleteken, elsősorban a szocialista brigádok megbeszélésein és a különféle csoportos megbeszéléseken, a fizikai és szellemi dolgozók körében egyaránt.

Pártszervezeteinknek azt is figyelembe kell venni, hogy a szakszervezetek és a KISZ is végeznek agitációs munkát. Akkor járnak el helyesen, ha ilyen irányú tevékenységüket összehangolják. Szolnok megyében és másutt is így csinálják, de arra is felfigyeltek, hogy sokan a pártonkívüliek közül — főleg a szocialista brigádok tagjai — öntevékenyen igyekeznek felvilágosító munkát végezni. Ezeket az embereket segítik e tevékenységük közben.

Az üzemi agitációban — főként az utóbbi időben — a pártnapokat hasznosítják a legjobban. Nagy szerepe van ebben a központi szervezésnek és segítségnek. Az egész országban rendszeresen megtartott pártnapok nagy tömegben vonzzák az embereket, mert az előadó a legfontosabb kérdésekről szól hozzájuk és a párt kéri véleményüket e fórumokon. Ez a példa és az eredmények is bizonyítják, hogy az emberek igénylik a tájékoztatást, érdekli őket a párt politikája, közreműködnek megvalósításában, csak őszintén kell beszélni velük.

A tömegek közötti felvilágosító munka fontos eszköze

a sajtó és a szemléltető tábla.

Általános tapasztalat, hogy — főként az üzemösszevonások után — ma már egyre eredményesebben hasznosítják az agitációban az üzemi lapokat. Az e téren bekövetkezett fejlődést úgy lehet tovább fokozni, ha pártbizottságaink, pártszervezeteink még több gondot fordítanak az üzemi lapok, híradók munkájának segítésére. Ha még többet segítenek nekik abban, hogy ezek a fórumok még inkább a népgazdaság egészének érdekeit szem előtt tartva értékeljék, bírálják a vállalatok, üzemek munkáját, hogy mozgósítsák olvasóikat, százezernyi dolgozót.

Nem ilyen jók a tapasztalatok az üzemi agitáció másik nagyon fontos alkotó részéről, a szemléltető agitációról. Budapesten, a Pamutnyomóipari Vállalatnál és másutt is vannak jó kezdeményezések, amelyek érdeklik az embereket. Például ügyes karikatúrákkal hívják fel a figyelmet a kirívó hibákra, hiányosságokra. Sokszor eredményesebb módja ez a bírálatnak, mint egy értekezlet, mégis kevés helyen élnek e lehetőséggel. Néhány helyen méltó formában népszerűsítik a legjobb dolgozókat. Falitáblára kiteszik a fényképeiket, írnak róluk a lapokban, de ez sem általános. A faliújságok, falitáblák azonban másutt üresek, elhagyottak, vagy régen idejét múlt írások lógnak rajtuk. Ha ennek okáról érdeklődünk, rendszerint az a válasz, hogy az ilyenfajta agitációt a régebbi faliújságdömpinggel és a plakáterdőkkel lejárattuk, nem kellenek ezek az embereknek. Valóban, formális faliújságokra, falitáblákra, felirat- és plakáterdőkre nincs szükség, de igenis helye van a már említett szemléltető összeállításoknak, a valóságos érdeklődésre számot tartó faliújságoknak, sőt versenyhíradóknak is.

E néhány szemelvényből is kiviláglik, hogy — közkeletű szóval élve — az agitáció mechanizmusát, szervezetét korszerűsíteni kell. A jól működő agitációs szervezet segíti az embereket munkájuk elvégzésében, segíti őket a fejlődésben. A taggyűlésekig már nem lehet különösebb panasz a tájékoztatásra, s ma már az egész országban — ahol eddig még nem tették megfelelően — csak felismerő elhatározás kell, hogy biztosítsák minden kommunista részvételét az aktív agitációs munkában. Szélesebb körben szükséges a szóbeli agitáció kiegészítéseként az írásos és szemléltető agitáció eredményesebb alkalmazása, a felvilágosító munka formáinak és módszereinek színesebb, összehangoltabb alkalmazása. S ami legalább olyan fontos, minden kommunista saját munkájával, életével mutasson jó példát dolgozótársainak.

Farkas István

Üzemi pártcsoportok Miskolcon

A miskolci városi és üzemi pártbizottságok rendszeresen tanulmányozzák a pártcsoportok munkáját. Gondot fordítanak arra, hogy a pártcsoportok betöltsék hivatásukat: segítsék a gazdaságszervező és kulturális nevelőmunkát, fejlesszék a pártdemokráciát, biztosítsák a taggyűlések aktivitását. A pártbizottságok tudják, hogy pártcsoportok nélkül nem tudnak hatékonyan politizálni. Különösen vonatkozik ez a miskolci üzemekre, amelyek fontos szerepet játszanak népgazdaságunkban. Az üzemek párttagságának állásfoglalása, termelőmunkája és társadalmi tettei jelentősen befolyásolják a város, sőt a megye életét.

A városi pártbizottság nemrég összegezte tapasztalatait az üzemi pártcsoportokról. Figyelme elsősorban a város nagyüzemeire, a Lenin Kohászati Művekre és a Diósgyőri Gépgyárra, a vasútra és az Autóközlekedési Vállalatra terjedt ki. Emellett még megvizsgálta 26 üzemi alapszervezet pártcsoportjainak tevékenységét. A négy nagyvállalatnál 817 pártcsoport működik. A 26 egyéb ipari üzemnél 163. Szervezeti felépítésük helyes; általában követi az üzem gazdasági, szervezeti felépítését. (Üzemegység, üzemrész, brigád stb.) A Diósgyőri Gépgyárban egy-egy művezetőhöz, csoportvezetőhöz tartozó területen, a Lenin Kohászati Művekben pedig a műszakhoz igazítva szervezték meg a pártcsoportokat. Azokban általában 8—12 kommunista dolgozik. A pártszervezetek biztosították a szervezeti feltételeket a pártcsoportok jó munkájához; a bizalmi és a pártcsoport tagjai egymáshoz közel dolgoznak. Így lehetőség van a gyors tájékoztatásra, a problémák megbeszélésére, a megbízatások kiadására, a pártcsoport-gyűlés összehívására.

Jó módszerek bontakoztak ki a pártcsoport-vezetők kiválasztásánál is. Az alapszervezetek vezetői először beszélgetnek a pártcsoport vezetésére javasolt párttaggal. A tanulmányozott 167 alapszervezetben 1964 őszén 601 régi és 379 új pártcsoport-vezetőt választottak meg. Többségükben politikailag, szakmailag jól felkészült, igényes párttagokat, akik népszerűek környezetükben. Néhány pártszervezet hibázott abban, hogy a vezetőt nem pártcsoport-gyűléseken, hanem taggyűléseken választotta meg.

Sok helyütt gondot okoz a pártcsoportok foglalkoztatása. Ehhez alapvető követelmény a pártcsoport-vezető rendszeres tájékoztatása, feladatokkal való ellátása. A pártcsoport-vezetőkkel a legtöbb helyen rendszeresen, néhány alapszervezetben igen gyakran, kéthetenként beszélgetnek. A Lenin Kohászati Művek pártbizottsága 40—50 pártcsoport-vezetővel félévenként munkaértekezletet, tapasztalatcsere megbeszélést tart. Nő azoknak a pártcsoportoknak a száma, amelyek az alapszervezeti vezetőséggel megtárgyalt munkaprogram alapján tevékenykednek.

Néhány alapszervezetnél követésre méltó módszert honosítottak meg: a pártcsoport-gyűléseken elhangzott észrevételeket, javaslatokat vezetőségi ülésen megvitatják.

A pártcsoportok gazdaságszervező, politikai és kulturális nevelő tevékenysége, munkamódszere az utóbbi években számottevően javult. A csoportgyűléseken általában a tagok 70—80 százaléka vesz részt, érdekes viták, eszmecserék bontakoznak ki, amelyek segítik az adott üzemrész termelési feladatainak megoldását, és hozzájárulnak az egészséges közéleti atmoszféra biztosításához.

Néhány, főleg kis létszámú alapszervezetnél, vagy a vasúti üzemi pártbizottságnál gyakrabban elmaradnak a pártcsoport-értekezletek, s munkájuk nemegyszer formális. A vasútnál kétségtelenül gondot okoz a szolgálati beosztás is, másutt viszont nagyarányú elfoglaltságra hivatkoznak. Kevés helyen csinálják, hogy egy-egy pártcsoport a taggyűlésnek is számot ad munkájáról.

A miskolci nagyüzemekben szerzett tapasztalatok is meggyőzően bizonyítják, hogy jól működő pártcsoportok a rendszeres pártépítésnek is biztosítékai, különösen, ha bevonják őket a tag- és tagjelöltfelvétel előkészítésébe és mindennemű kérdés megvitatása előtt tájékozódnak körükben.

A városi pártbizottság ösztönzi a pártcsoportokat, hogy fordítsanak nagyobb gondot a kommunista jellemvonások kialakítására, az erkölcsi, kulturális nevelésre, a munkafegyelem javítására és törődjenek a dolgozók egyéni problémáival is. Évente megrendezik a pártcsoportbizalmiak tapasztalatcseréjét, fontosnak tartják tájékoztatásuk további javítását.

Miskolcon 1185 lakóterületi pártcsoport működik. Aktivizálásuk, helyes módszereik kialakítása sok tekintetben az üzemi pártcsoportoktól is függ.

s. a.

A termelési tanácskozáson hangzott el...

A Kőbányai Gyógyszergyár Kémia III-as üzemében zsúfolásig megtelt az irodahelyiség, itt szorong az első és második műszak minden nélkülözhető embere, és néhányan az éjszakások közül is. *Kertész László,* az üzem vezetője nyitotta meg az 1966-os esztendő első termelési tanácskozását.

A Kémia III-as a Gyógyszergyár alapanyaggyártó üzemei közé tartozik. A TBC-ellenes szerek, gyulladást gátló gyógyszerek számos fontos alapanyaga innen kerül azokba a részlegekbe, ahol tablettákba formálják, injekciós ampullákba zárják az orvosságot. *Fejlődő üzem* — feladatai esztendőről esztendőre növekednek, ahogy szaporodnak a Kőbányai Gyógyszergyár gyártmányai, új termékei. *Eredményes üzem* — jelentős szerepe van a vállalati tervek teljesítésében.

Ha jól benne is járunk az új esztendőben, az 1966-os év első termelési tanácskozása mégsem kezdődhetett mással, mint az

1965-ös munka értékelésével. A Kémia III-nak 1965-ben meglehetősen nehéz körülmények között jóval nagyobb feladatot kellett megoldania, mint a korábbi években. Új termékek, új fajta alapanyagok gyártását kezdték meg. Alkalmazkodniuk kellett a változó nyersanyag minőségéhez, pótolniok egyik részlegük elhúzódó generáljavításának termeléskiesését. Az üzem eredményei nagyszerű munkáról tanúskodnak. Hiánytalanul kielégítették a vállalati igényeket, s amiből szükséges volt, a tervezettnél többet is gyártottak.

Meglepően rövid idő alatt bevezették az új technológiai eljárásokat, de a gyorsaság nem ment sem a minőség, sem az előállítási költségek rovására. Az egyik új készítmény minőségével pedig nemcsak elérték, hanem jelentősen meghaladták a szabadalomban ismertetett feltételeket.

Az üzem eredményeiben tükröződik a munkaverseny-mozgalom is: *a munka- és szocialista brigádok vállalati szinten is az elsők között szerepelnek.*

Az 1966-os év tervei olyan újabb, nagyobb feladatot jelentenek, amelyek nemcsak nagyságrendben, formailag különböznek az előző évitől, hanem végrehajtásuk módszerei, a megoldás lehetőségei is újak.

1966 — a gyógyszeripar kísérleti éve. — Viszonylag kötetlenebb lett a külkereskedelem, ami szükségessé teszi, hogy a vállalatok — a belföldi igények kielégítése mellett — növeljék exportjukat, kedvezőbb devizahozamú termékeket gyártsanak minél kevesebb importanyag felhasználásával.

A Kémia III. egyik legnagyobb feladata lesz a laboratóriumokban kifejlesztett noretilen üzemesítése, „hagyományos", termékuk, az isonicid önköltségének jelentős csökkentése. Meg kell vizsgálniok a hazai nyersanyagok felhasználási lehetőségeit saját területükön. A nagyobb arányú termelés nagyobb létszámot is igényel, ami ismét jelentős feladatot ró a Kémia III. törzsgárdájára: vállalniok kell az új dolgozók betanítását.

A szükséges létszámnövekedés mellett változatlanul nagy, sőt jelentősebb szerepe van a termelékenység emelésének is. A gyógyszeripar a bérezésben is nagyobb önállóságot, a korábbinál több lehetőséget kapott. Erre az évre a Kémia III. részére nem létszámkeretet, hanem béralapot határozott meg a vállalat. Lényeges változás ez, újfajta, ösztönzőbb bérgazdálkodást tesz lehetővé.

A fel nem használt munkásbérrel egészében, az alkalmazotti bérnek pedig 80 százalékával az osztály vezetője gazdálkodhat. A megtakarított összeget, ha az üzem teljesíti tervét, ha baleset nem történik a részlegben, az alapbérek emelésére, jutalmazásra, premizálásra fordíthatja.

A beszámoló, a feladatok meghatározása után kerülhetett sor a tulajdonképpeni tanácskozásra. A hozzászólásokra valójában fel sem kellett kérni a résztvevőket. A különböző vélemények jól kiegészítették a beszámolót. Az emberek meghallgatták a feladatokat, s nemcsak tudomásul vették, hogy a megoldás rajtuk múlik, hanem már a „hogyan" kialakításával foglalkoztak.

A háromszoros szocialista „Isonicid" brigád vezetője, *Bene Zoltán* brigádja javaslatait tolmácsolta. Érdemes példaként em-

líteni, hogy milyen apró részletekre, a gyártás milyen problémáira is kiterjed a brigád figyelme. Két termék programozása, a gyártás során zavarja egymást. Hogyan lehet a berendezéseket ésszerűen úgy kihasználni, hogy mindkét terméket zavartalanul készíthessék, erre dolgozott ki ötletes javaslatot a brigád. Idén kerül sor az egyik üzem generálozására.

Az „Isonicid" brigád vállalta a szakmai ellenőr szerepét, a generálozás munkáit állandóan figyelemmel kísérik, segítik, hogy ne csak műszaki, hanem vegyészeti szempontból is tökéletes legyen az újjáalakított részleg.

Más felszólalások már az újfajta munkaszervezés lehetőségeit latolgatták. Elmondották többi között: jelentős munkakiesést okoz, hogy a beérkező nyersanyagok szállítását vegyi dolgozók végzik. A targoncák központi elosztásának, a szállító munkások irányításának javításával elkerülhető lenne ez a veszteségidő.

A minőség javítását célozta egy újabb javaslat: a kis szárítóhelyiségük alkalmatlan nagyobb mennyiségű anyag tárolására. Erre az üzemmel szemben levő raktárhelyiség megfelelne. A várható eredmény megérné a kiürítés fáradságát. Lényegesen csökkenne a szárítóhelyiség zsúfoltsága miatti balesetveszély is.

Ugyancsak munkavédelmi probléma a lúgok melegítése is. Azt kifogásolták, hogy a lúgot bent az üzemben kell felmelegíteniök, az állandó gőzpára egészségtelen, veszélyes az ott dolgozókra.

Szép számmal szóltak a beszámolóhoz az üzem pártszervezetének tagjai is. *Gábor László* a Kémia III. munkásból lett fiatal mérnök többi között az új bérezés lehetőségeit elemezte. A lényeges változásról beszélt, arról, hogy bár eddig is megpróbáltak jól gazdálkodni értékeikkel, gazdálkodásuk eredményét, forint kihatását közvetlenül ritkán látták. Az új lehetőség most elsősorban a brigádokra ró nagyobb feladatot: a brigádokon belül van a legtöbb alkalom a tökéletesebb munkaszervezésre, a létszám-megtakarításra.

Szóvá tett bosszantó apróságokat is, a folyamatos munkavégzést akadályozó jelenségeket.

A savak semlegesítéséhez pl. új, olcsóbb anyag felhasználására utasították az üzemet. De ezt az anyagot nem tudják megkapni, a régebben használtat viszont nem rendelték meg, ez munka- és időkiesést, veszteséget okoz.

Hasonló, „apróságokról" beszéltek még többen is. Az anyagellátás, a raktárgazdálkodás hibáit tették szóvá, a gépkarbantartás nehézségeit, a gőzszolgáltatás akadozását, csupa olyan ügyet, ami megfelelő szervezéssel könnyűszerrel elkerülhető lenne, s ami mégis feleslegesen hátráltatja a munkát.

A Kémia III. termelési tanácskozása betöltötte hivatását. A feladatok teljesítésének lehetőségeit közösen vitatták meg, őszinte vélemények hangzottak el, ésszerű javaslatok, a munka, valamennyiük érdekében bíráltak.

B. Zs.

NAPIRENDEN * A VÁROSOK * NAPIRENDEN

A megyei napilapok adtak hírt az elmúlt időben az alábbi párteseményekről. A városi pártélet hírei meggyőzően bizonyítják, hogy milyen gazdag, színes, sokrétű munka jellemzi a középirányító szervezetek tevékenységét. A gazdasági feladatoktól a veteránok megbecsüléséig terjednek a tennivalók...

Székesfehérvár: négy év a pártépítésben

A párt Fejér megyei Bizottsága megvitatta az 1962. évi pártértekezlet óta eltelt időszak pártépítési munkáját. A beszámoló és a vita után célul tűzték ki, hogy a két városban — Székesfehérvárott és Dunaújvárosban — fordítsanak nagyobb gondot a fizikai dolgozók tagjelöltségére. A városi bizottság a tagjelöltek számára azóta már külön megbeszélést tartott.

Nagykanizsa: az 1966-os terv

A nagykanizsai városi pártbizottság kibővített ülésén részt vettek a városi gazdasági vezetők és a megyei tanács vb-elnöke is. A vitaindító beszámoló képet adott *a város gazdasági helyzetéről*, az öt év alatt elért ipari fejlődésről, illetve a még tapasztalható *hiányosságokról* (helytelen béralap-felhasználás, munka- és üzemszervezés problémái stb.). A vitában bírálták a helyi földgázszolgáltató és szerelő vállalat gyenge munkáját, amely a lakosságot és az ipari vállalatokat egyaránt hátrányosan érinti. A zárszóban a városi pártbizottság első titkára *pártszervezetek és gazdasági vezetők fokozott együttműködését kérte* az 1966-os népgazdasági terv teljesítése érdekében. (A megyei pártbizottság mellett működő exportbizottság ugyancsak értékelte a zalai üzemek, közöttük a nagykanizsai vállalatok export-tevékenységét.)

Ajka: a KISZ-ben dolgozó párttagok

A párt és az ifjúsági szervezet számára egyaránt hasznos tanácskozást tartottak az ajkai városi párt- és a KISZ-bizottságok közös rendezésében. A tanácskozáson a városi pártbizottság titkára tartott vitaindító előadást, majd a KISZ-szervezetekben dolgozó *fiatal párttagok számoltak be munkájukról és tapasztalataikról.* A közös tanácskozás ráirányította a figyelmet arra, hogy milyen rendkívüli jelentősége van a KISZ-szervezetekben pártmunkát végző fiatal kommunistáknak.

Szeged: a gazdasági vezetők tájékoztatása

A párt Szeged városi Bizottsága vállalatok, üzemek, gazdasági szervek és gyáregységek vezetőit hívta meg tájékoztató tanácskozásra. A városi pártbizottság első titkárának időszerű kérdésekről tartott beszámolója után tájékoztatást kaptak az 1966-os *népgazdasági terv* feladatairól. Ezután a városi tanács vb elnökhelyettese tartott előadást *a harmadik ötéves tervnek a városra vonatkozó beruházási programjáról*, az ezt segítő vállalati kooperáció feladatairól. A gazdasági vezetők a tanácskozáson elemezték a termelő- és a politikai munka szükséges kapcsolatát.

NAPIRENDEN * A VÁROSOK * NAPIRENDEN

Orosháza: a vendéglátás fejlesztése

A városi párt-végrehajtóbizottság ülésén megtárgyalták a vendéglátóipar helyzetét és fejlesztésének feladatait, Megállapították, hogy a 48 üzemegység már nem képes kielégíteni az egyre fokozódó igényeket, kevés a szórakozó hely, a vendéglő, a szállodai férőhely. A város belterületén és külső területein egyaránt szükség van a vendéglátás korszerűsítésére, annál is inkább, mert az előttünk álló években Orosháza gyors ütemben fejlődik. A határozati javaslat elfogadása után a megyei tanács kereskedelmi osztályán a sor, hogy a szükséges anyagi és tárgyi feltételeket megteremtse.

Kaposvár: a veteránok megbecsülése

Bensőséges beszélgetést tartottak Kaposvárott a meghívott idős kommunistákkal. A városi pártbizottság titkára hangsúlyozta, hogy a párt veterán harcosai féltő gonddal figyelik a bel- és külpolitikai helyzetet, s gondolataikkal, tanácsaikkal gyakran felkeresik a vezető szerveket. Az idős párttagok által feltett kérdésekre a megyei pártbizottság első titkára válaszolt, aki hangsúlyozta: igaza van a veteránoknak, amikor a kommunisták fokozottabb, jó munkáját kérik, majd megköszönte a veteránok fáradhatatlan segítőkészségét.

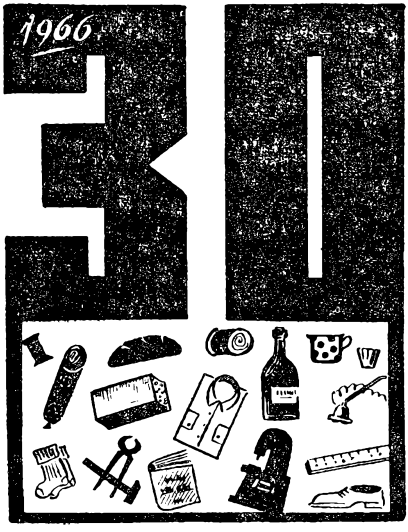

Iparunk mintegy 30 százalékkal több terméket állít elő a harmadik ötéves terv első esztendejében, mint 1961-ben, a második ötéves terv első évében.

1966-ban 340 jelentős létesítményt helyezünk üzembe. Ez azt jelenti, hogy átlagosan az évnek csaknem minden napján egy új üzemben indul meg a munka.

A követelmények együttes és egységes érvényesítése

Nagy László és *Kürti István* elvtársak az egyetemi felvételi vizsgák tapasztalatairól írt cikkükben sokat vitatott, időszerű témát elemeznek. A viták még most sem mentesek a túlzásoktól. Vannak, akik úgy vélik, hogy a felvételi rendszer tökéletes, javítására nincsen szükség. Mások olyan korábbi téves nézeteket vallanak, hogy az új felvételi rendszer bevezetése, a származási kategorizálás eltörlése elsietett lépés volt. A magam részéről a vitaindító cikk alapvető mondanivalójával egyetértek.

Az egyetemi és főiskolai felvételeknél a származás szerinti megkülönböztetés eltörlésére és a felvétel alapvető kritériumainak meghatározására vonatkozó párthatározat helyes és szükséges volt. A gyakorlati tapasztalatok alapján megállapítható, hogy *nincs szükség a jelenlegi felvételi rendszer lényegét érintő változásokra.*

Az új felvételi rendszerrel párhuzamosan alkalmazásra került szociális, pénzügyi intézkedések hatására általában sikerült a fő célkitűzést megoldani. Növeltük az egyetemi felvételek objektivitását, ugyanakkor nem mondtunk le a termelőmunkát végző szülők tehetséges gyermekeinek nagyszámú egyetemi beiskolázásáról sem. E célkitűzéseket lényegében végrehajtottuk. A vitaindító cikk mindezt tényekkel is meggyőzően bizonyítja.

Miért hangzanak el mégis kritikai megjegyzések? Megítélésünk szerint ennek elsősorban három oka van:

a) *a helyes elgondolások egy részét még nem hajtották végre a gyakorlatban;*

b) *néhány kérdést nem sikerült részleteiben is kimunkálni;*

c) *néhány megoldást a tapasztalatok alapján módosítani kell.*

Az említett cikk elemzésével és javaslataival is alapjában egyetértek, ezért az ismétléseket mellőzve inkább néhány további problémára és lehetőségre hívnám fel a figyelmet.

1 A felvételi rendszer egyik fő fogyatékossága, hogy a felvétel alapjául szolgáló négyes követelményből szinte kizárólag *csak a felkészültséget* sikerült mérni, míg a másik három, de *különösen a magatartás* követelménye lényegében nem játszik szerepet. *A probléma fő forrása a középiskolába vezethető vissza.*

A középiskolának lényegében csak arra van lehetősége, hogy a megszerzett jegyek alapján 10 pont erejéig minősítse a tanulók felkészültségét. A diák leendő hivatásával kapcsolatos tehetségét, rátermettségét leírhatja ugyan, de a pontozásnál nem veheti figyelembe. Az iskola *köteles minden tanuló* jelentkezését továbbítani, s nem utasíthat el hiányos felkészültség (pl. elégséges átlagtanulmányi eredmény esetén) vagy nem megfelelő rátermettség és alkalmatlanság alapján. A tanulók erkölcsi, közösségi, politikai, világnézeti magatartását az iskola többé-kevésbé jól megfogalmazhatja, de nem realizálhatja pozitívan és konkrétan, legfeljebb *csak kizáró* okként. A jelenlegi felvételi utasítás szerint az egyetem még a középiskola rossz magatartás miatti elutasító állásfoglalását sem köteles figyelembe venni. Joga van — ha sok alapja nincs is — annak felülbírálására.

Mindezek a tanulókat, a tanárokat és a szülőket is egyoldalúan a lexikális ismeretszerzésre ösztönzik, s ez a közösségi munka lebecsüléséhez is hozzájárul. Megítélésünk szerint

a középiskolában szerezhető pontokat célszerű tovább differenciálni. A 10 pont negyven százalékát kapja meg a tanuló a szóban forgó egyetem két felvételi tárgyból elért átlagosztályzatai és a választott egyetemi szakra való felkészültsége, tehetsége, rátermettsége alapján. Harminc százalékot az érettségi eredménye, s a másik harminc százalékot az erkölcsi, politikai magatartása alapján.

Különösen a magatartás pontokban kifejezett elbírálása látszik nagyon lényegesnek, s ezt az értékelést a középiskolának kell megtennie. Nem javasolom viszont, hogy plusz pontot kapjanak azok, akiknek bírósági vagy más kirívó ügyük volt, illetve, ha szüleik néhány éven belül államrendünk és törvényeink ellen súlyosan vétettek. Nem igazságos a magatartásnak olyan elbírálása sem, amely egyenlően ítéli meg az egyházi és az államiskolákban végzett diákokat. Adjuk meg a középiskoláknak azt a jogot is, ha a jelöltet magatartása miatt nem tartják alkalmasnak egyetemi továbbtanulásra, ne legyenek kötelesek felvételi kérelmét az egyetemre továbbítani.

A követelmények különböző tényezőinek eltérő értékelése *az egyetemi felvételek mai formájából is* következik. Nincs kidolgozva megfelelően a felkészültségnek, de főleg a rátermettségnek és tehetségnek a választott szak szempontjából való elbírálása. A felkészültséget az egyetemek ugyan általában le tudják mérni és ennek alapján adhatnak a jelöltnek maximum 10 pontot. De ez a felmérés sem teljesen objektív. Csak a műszaki egyetemeken van központilag egységes és objektív írásbeli kérdés, a többi egyetem lényegében — a középiskolai anyagon belül — *azt kér számon, amit jónak tart*, s mint ahogy a vitaindító cikk is jelezte, nem mindig a választott szakma szempontjából a legfontosabbat. *A rátermettség és tehetség* egységes értelmezése és figyelembevétele még hiányosabb. A szóbeli beszélgetést igyekeznek ugyan erre is felhasználni, de az időhiány (fél óra), a kidolgozatlanság és nem utolsósorban az ilyen irányú pontozás hiánya miatt a szóbeli is döntően a felkészültséget méri. A *magatartás* érdemleges elbírálására az egyetemnek jelenleg nincs lehetősége. Ezt mutatja többek között az is, hogy csak Budapesten száznál

több olyan egyetemi hallgató van, akinek a szülei jelenleg börtönben vannak, büntetett előéletűek, vagy akiknek maguknak volt bírósági ügyük. Az egyetemek — a rendeletnek megfelelően — a pontszám sorrendjében veszik fel a hallgatókat. Azaz *elsősorban a felkészültség pontjai alapján döntenek*, s csak egyenlő pontszám esetén vehetnek figyelembe egyéb körülményeket, illetve követelményeket.

Indokolt ezen a helyzeten is változtatni.

Helyeselni lehet a vitaindító cikk javaslatát, hogy a felkészültség objektívebb elbírálása érdekében az írásbeli tételeket minden felsőoktatási intézmény központilag kapja meg. Azt viszont nem lehet helyeselni, hogy az írásbeli jelentőségét és szerepét annyira növeljük, hogy — akárcsak esetenként is — a szóbeli vizsgát teljesen elhagyjuk.

Elképzelhetetlen jelenleg, hogy a felvételi bizottság csak a *papírok alapján* döntsön a jelöltről. Ezért azt javaslom, hogy a felvételi vizsgán adott pontokat továbbra is fele-fele arányban kapják a jelöltek a szóbeli és az írásbeli eredményeik alapján. Az írásbeli elsősorban a felkészültséget és másodsorban a rátermettséget mérje. Ez megoldható az egyetemeken is, vagy ahogy a cikk javasolja, egyetemen kívül is, például összevontan a megyei székhelyeken.

A szóbeli beszélgetés időtartamát viszont emeljük legalább a kétszeresére. Elsősorban a választott szakra, hivatásra való rátermettséget, alkalmasságot, másodsorban pedig a felkészültséget és a magatartást vizsgáljuk. Ehhez természetesen a jelenleginél jóval pontosabban meg kell határozni szakmánként, hogy milyen szempontok szerint ítélik meg a rátermettséget és tehetséget. Az egyetemi felvételi bizottság által folytatott alapos beszélgetésre azonban mindenképpen szükség van, még akkor is, ha ma sok szubjektív tényező zavarja és nehezíti ezt a munkát.

2. *A másik alapvető kérdés a termelőmunkát végző szülők gyermekei továbbtanulásának eredményesebb segítése.*

Sokan megfeledkeznek arról, hogy a fizikai dolgozók gyermekeinek továbbtanulását elsősorban *nem a felvételi rendszer keretében* kell megoldani. A mostani felvételi vizsgák éppen a mechanikus előnyöket szüntették meg. A hangsúly a felvételi rendszerrel párhuzamosan született másik intézkedésnek az eddiginél sokkal alaposabb végrehajtásán van. Ez az intézkedés politikai, nevelési, erkölcsi és nem utolsósorban anyagi (évi több mint száz millió forint!) segítséggel kívánja elérni, hogy ne csökkenjen a termelőmunkát végző szülők gyermekeinek aránya az egyetemeken.

Nem reális az az álláspont, amely — elég gyakran — mechanikusan összehasonlítja a régi és az új felvételi rendszer szerint felvett fizikai dolgozók gyermekeinek arányát.

Régebben a szülők 1938-as, most pedig a jelenlegi foglalkozását számítjuk. Ez nyilván nem azonos. Ugyanakkor most szélesebb a fizikai dolgozók közé számítottak kategóriája, mint a korábbi munkásparaszt kategória volt. Figyelembe kell venni azt is, hogy a korábbi középfokú technikumok egy része és a tanítóképzők, amelyeket régeb-

ben a munkás-paraszt fiatalok egyetemi arányánál nem számíthatunk be, ma már felsőoktatási intézményeknek számítanak, ahol a fizikai dolgozók gyermekeinek aránya kedvezőbb.

A törvény szerinti egyenlő továbbtanulási lehetőség — segítség nélkül — az objektíven előnyösebb helyzetben levő családoknak és gyermekeknek kedvez. Amíg például az általános iskola után az értelmiségi szülők gyermekeinek 77%-a tanul tovább középiskolában, addig a fizikai dolgozók gyermekeinek csak 27%-a, a mezőgazdaságban dolgozókénak pedig csak 18%-a (1963. évi KSH-adat).

Ez az arány a növekvő szakmunkásképzés következtében a jövőben nem javul magától, sőt romlik. Az ún. tagozatos középiskolai osztályokban tanuló fizikai dolgozók gyermekeinek aránya még kedvezőtlenebb, pedig ez a tanulási forma az egyetemi felvételnél előnyt jelenthet.

Vannak nehézségek — a számottevő előrelépés ellenére — a középiskolában tanuló fizikai dolgozók gyermekeinek tanulmányi feltételeinél is. Például míg az elmúlt években a tanulói létszám 50%-kal emelkedett, addig a kollégiumi férőhelyek száma csak 12%-kal. Amíg a bejáró tanulók száma 200%-kal emelkedett — és ezek elsősorban a fizikai dolgozók gyermekei — addig a tanulószobai ellátottság csak 60%-kal nőtt.

A fokozott segítség szükségességét jelzik más tények is.

Ha megnézzük a középiskolai tanulók szüleinek iskolai végzettségét, azt tapasztaljuk, hogy a diplomás szülők gyermekeinek 90,1%-a, az érettségizett szülők gyermekeinek 82.6%-a, a VIII. általános iskolai végzettségű szülők gyermekeinek 56%-a jár középiskolába. A VIII. általános végzettséggel nem rendelkező szülők közül pedig még 50% sem íratja be gyermekeit a középiskolába.

A magasabb iskolai végzettségű szülők nemcsak otthon segítenek többet iskolába járó gyermeküknek, hanem nagyobb hangsúlyt helyeznek a különórákra, a speciális továbbképzésükre is. A lemorzsolódási arány is jól mutatja a különbségeket. Budapesten végzett reprezentatív felmérés szerint a fizikai dolgozók gyermekei közül hatszor annyian hagyták abba középiskolai tanulmányaikat, mint a szellemi munkát végző családok gyermekei.

Az említett cikk bizonyítja, hogy ennek ellenére a fizikai dolgozók gyermekeinek aránya az egyetemeken ma is 45% körül mozog. Ez összességében valóban nem rossz, de az arányok megoszlása az egyes egyetemek között még sok kívánnivalót hagy maga után. (Pl. a bölcsészettudományi, a jogi és orvosegyetemen, valamint a közgazdasági, mérnöki szakokon.) Különösen rossz a nagyüzemi munkások és termelőszövetkezeti dolgozók gyermekeinek aránya a Budapesti Műszaki Egyetem vegyészmérnöki karán, ahol csak 8,4%.

Ezek alapján támogatom a cikknek a fizikai dolgozók gyermekeinek eredményesebb segítése érdekében tett javaslatait. A középiskolák az eddigieknél többet tehetnek korrepetálással, szakkörökkel, egyetemi előkészítő tanfolyamokkal és más *módszerekkel.*

3 Röviden *néhány olyan természetű* kérdéssel is szeretnék foglalkozni, amelyek szintén nem jelentéktelenek az egyetemi felvételi munka javításában. Jó lenne pontosabban ismerni a harmadik ötéves terv felsőfokú szakember-szükségletét. Célszerű lenne, ha a középiskolás tanulók a továbbtanulásra való jelentkezésnél legalább két-három helyet jelölnének meg a jelenlegi egy helyett. (Pl. egyetem, főiskola és *munkahely!*) Ezzel is segíthetnénk az átirányításban és — ha nem sikerült a felvétel — az elhelyezkedésben. Az átirányítás megoldása a központi vizsgatételeken kívül azt is szükségessé tenné, hogy az egyetemeken és főiskolákon *ne egy időben legyen a felvétel*, hanem három-négy hét különbséggel. A tapasztalatok szerint az előfelvételi rendszer módosítására is szükség van. Csak a bevonulók számára célszerű fenntartani. A szülők, gyermekek és a társadalom számára is sok felesleges feszültséget okoz az, hogy két fellebbezési fórum is van. Az egyik kiiktatása feltétlenül javítana a helyzeten és nem fokozná az illúziókat.

A KISZ Intéző Bizottsága is megvitatta a felvételi rendszer tapasztalatait. Hozzászólásom ennek a vitának megállapításait igyekezett tükrözni. Természetesen még sok részletkérdéssel lehetne foglalkozni, de talán így is sikerült előbbre vinni a kérdés tisztázását.

Vajó Péter,
a KISZ KB titkára

A felkészültség, készség és magatartás reálisabb megítélése

A felsőoktatási intézmények felvételi vizsgái immár negyedszer történnek a VIII. kongresszus határozatai alapján kidolgozott rendszer szerint. Évről évre voltak a végrehajtásban módosítások, de ma sem mondhatjuk, hogy sikerült mindenben érvényt szerezni a kongresszusi határozatoknak. Kürti István és Nagy László a Pártélet februári számában, széles körű tapasztalatokra támaszkodva reálisan állapítják meg a legfőbb problémákat és úgy vélem, a megoldás irányát is helyesen jelölik meg. Hozzászólásomban a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem tapasztalataival szeretném megállapításaikat kiegészíteni.

Három éve folyik a vita arról, *mi tükrözi jobban a jelöltek tehetségét, felkészültségét? A középiskolákból hozott pontok száma, vagy a felvételi vizsgán szerzett pontszám?* A középiskolai tanárok arra hivatkoznak, hogy az általuk adott osztályzatok megalapozottabbak, hiszen 3—4 éves ismereten alapszanak. Ezért javasolták, hogy a középiskolából hozott pontok arányát, az összpontszámban növeljék. Az egyetemi oktatók viszont arra hivatkoznak, hogy egyrészt a középiskolák színvonala egyenlőtlen, másrészt az érettségivel kombinált pontszám nem az adott szakra való alkalmasságot tükrözi elsősorban. Ezért amellett foglaltak állást, hogy a felvételi vizsgán szerzett pontoknak legyen nagyobb súlyuk.

Egyetemünk Gazdaságmatematikai Tanszéke feldolgozta az 1963/64. tanévben I. évfolyamon vizsgázott hallgatók adatait. Összehasonlították a felvételi vizsgán szerzett pontszámokat az egyetemi vizsgákon elért eredményekkel. Az összehasonlítást 413 hallgató adatai alapján végezték el és az alábbi eredményt kapták:

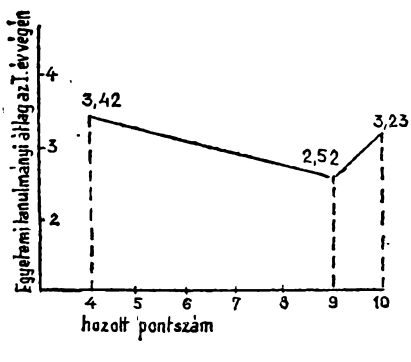

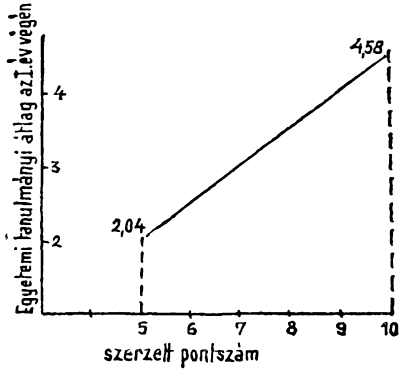

Helyes lett volna az elemzést bővíteni azzal, hogy megvizsgálják: a hozott pontokon belül az érettségi és a szaktárgyak eredményei milyen kapcsolatban vannak az egyetemi tanulmányi eredményekkel. Mindenesetre ez a grafikon is világosan mutatja, hogy a felvételin szerzett pontszámok és az egyetemi tanulmányi eredmény között csaknem lineáris összefüggés van. A hozott pontszámok esetében a 4—9 közötti pontszámok növekedésével viszont a tanulmányi átlagok csökkenése párosult. Ez azt is jelenti, hogy a szaktárgyakban elért eredmények mutatják alapvetően a tanulmányok folytatásához szükséges tehetséget, illetve készséget. Ezért megalapozottnak tekintem, hogy a szaktárgyakban elért eredmény csaknem kizárólagosan döntő legyen a készségek elbírálásánál.

A hozott és szerzett pontok arányának vizsgálatánál rá kell mutatni arra is, hogy *ez a probléma rendkívül differenciáltan jelentkezik a különböző egyetemeken és főiskolákon.* Az egyetemeket általában három csoportba lehetne osztani ebből a szempontból. Vannak, amelyek csak a maximális 20 vagy 19 ponttal vehetnek föl jelölteket (Budapesti Orvosegyetem, ELTE néhány szakja stb.). Vannak, ahol a minimális pontszám is elegendő (néhány műszaki egyetemi szak, a főiskolák elég széles köre) és végül vannak, ahol 10, 14 vagy 17 pont a felvétel alsó határa. Ez azt jelenti, hogy ahol a maximumot kell elérni, ott eleve nincs jelentősége a hozott-szerzett pontok arányainak. Hiszen ott csak azok vannak versenyben, akik jeles, kitűnő érettségivel és a szaktárgyakban kiváló eredménnyel „startolnak" és a felvételi vizsgán is alaposan bizonyítanak. (Persze még ez nem zárja ki a véletlenek szerepét a felvételi vizsgákon.) A kevés jelentkezőből válogató főiskolákon pedig lényegében mellékesek a hozott pontszámok. Ugyanis ha valaki a minimumot (5 pont) eléri, akkor már felvételt nyer, mert csak elvétve akad olyan, aki 3 pontnál kevesebbet hozna a középiskolából.

A nagy gond a harmadik esetben merül fel. Hiszen itt sok olyan jelölt kerülhet felvételre, aki az *adott szakra* kevéssé alkalmas, mert az érettségi eredményének bekalkulálása adhatja éppen azt a ponttöbbletet, amely az adott esetben felvételt jelent. Ezért úgy vélem, az egységes felvételi utasítás mellett a javaslatoknál a *sajátos helyzetre nagyobb figyelmet kellene fordítani;* másrészt csak az *érettségi kikapcsolása* biztosítaná, hogy az egyébként sokoldalúan művelt, de az adott *szakmához kevesebb készséget* felmutatók ne szorítsák hátrányba a rátermettebbeket.

A másik fő probléma a felvételi vizsgák alaposság, a véletlenek kiküszöbölése, a készségek körültekintő megvizsgálása. Erre hivatkoznak a cikk szerzői is, amikor javaslatot tesznek az írásbeli vizsgaeredmények súlyának növelésére. Erre utalnak azok a törekvések is, amelyek különféle vizsgáztató gépeket szeretnének csatasorba állítani a nagyszámú jelölt tudásának elbírálására. Szándékosan írom, hogy a tudás megállapítására, mert a készség, a tehetség vizsgálata el sem képzelhető egy írásbeli és maximum 30 perces szóbeli vizsga alapján. Mi tehát

a megoldás? Véleményem szerint az, amit a művészeti főiskolákon és a Testnevelési Főiskolán alkalmaznak. Csak *a többfordulós tehetséget, képességet és tudást* felmérő vizsgálatok oldják meg alapvetően ezt a feladatot! A különböző felvételi vizsgamódszereket úgy is szembeállíthatjuk, hogy ha képzőművészeknél, zenészeknél, színészeknél, de testnevelőknél is fontos ez az alapos vizsgálat, miért nem ugyanúgy fontos a pedagógusoknál, orvosoknál vagy éppen a mérnököknél és közgazdászoknál. Természetesen ezen módszer alkalmazásának a nagy tömegeket elbíráló egyetemeken nincs meg jelenleg a feltétele, hiszen ez rendkívül sok időt igényel. Úgy *vélem azonban, hogy egy előszűréssel — a középiskolai eredmény, az iskolai javaslat, valamint egy sok kérdésből álló írásbeli dolgozat alapján* — csökkenteni lehetne a vizsgabizottságok terhelését. Ugyanakkor *ki kellene dolgozni az egyes szakok képesség-normáit és a képességvizsgálat legmegfelelőbb módszereit.* Javaslom, hogy kísérletképpen néhány fakultáson vezessük be ezt a felvételi módszert.

Megoldást kellene keresni arra is, hogy a felvételi vizsgák ne a legnagyobb egyetemi munkák — vizsgák, államvizsgák, üzemi gyakorlatok szervezése és vezetése — idején legyenek. Ez még jobban korlátozza a felvételi munkák terjedelmét és minőségét is. Talán az egyetemi felvételi vizsgák írásbeli részét össze lehetne kapcsolni az érettségi írásbelijével és az értékelést is megkaphatnánk, hiszen az érettségi elnökök többsége egyetemi oktató. A korábban érettségizettek pedig április végén is vizsgázhatnának. Már ez is nagy terhet venne le az egyetemről.

Pártszervezetekben a legvitatottabb kérdés: *hogyan lehet figyelembe venni, érvényesíteni az erkölcsi, politikai magatartást,* amit a kongresszusi határozat is a felvételek fontos tényezőjeként jelöl meg. Ez rendkívül jelentős, hiszen az a feladatunk, hogy *kommunista szakembert* képezzünk. Az pedig nem vitás, hogy erre az olyan jelöltek alkalmasabbak, akik tehetségesek, és emellett politikai, erkölcsi magatartásuk jobb alapot biztosít ahhoz, hogy az egyetemen kommunista szemléletű emberekké nevelődjenek. Nem arról van szó, hogy politikailag és erkölcsileg kiforrott embereket vegyünk csak fel, hiszen egyik igen fontos feladatunk, hogy ilyenné érleljük hallgatóinkat. De kétségtelen, hogy ez a tényező is fontos annak elbírálásánál, *ki az alkalmasabb.*

Addig, amíg pontrendszert alkalmazunk, a politikai, erkölcsi magatartás figyelembevétele csak akkor lehet a tanulmányi eredménnyel egyenrangú tényező, *ha pontozzuk azt is.* E javaslat ellen évek óta az az ellenvetés, hogy e téren érvényesülhet a szubjektivizmus. Kétségtelen, hogy a politikai és erkölcsi magatartás szubjektív megítélés kérdése, de ha nem a tudás, hanem a készség és a tehetség elbírálásának eddigi gyakorlatát nézzük, — különösen a rövid felvételi vizsgákon — hasonló a szubjektivitás szerepe. A középiskolákból hozott eredmények — az iskolák eltérő volta miatt is — szintén sok szubjektív elemet tartalmaznak.

Véleményem szerint a fő probléma az, hogy a középiskolai is-

kolabizottságok és az egyetemi felvételi bizottságok *egységesen* ítélik-e meg a politikai és erkölcsi magatartást és *van-e elég információjuk* ennek reális eldöntésére. Az egyetemek és főiskolák pártszervezetei, kommunista oktatói a legtöbb helyen képesek erre, itt-ott eddig is figyelembe vették a pontszámok kialakításánál. De mivel a képességek és a tehetség vizsgálatánál is a fő problémát az időhiány okozza, ebben a kérdésben is itt keresendő a megoldás. Lehetne *írásbeli politikai vizsgát bevezetni* különösen ott, ahol erre a felvételi tárgyak (történelem, politikai gazdaságtan, filozófia stb.) nem adnak alkalmat. Az erkölcsi magatartásra vonatkozó javaslatoknál pedig erőteljesebben *érvényesíteni kellene a középiskolai tanárok felelősségét.* Segítene a probléma megoldásában az is, ha a jelöltektől megkövetelnék *tartalmas életrajzok,* illetve *felvételi kérelmek megírását,* amelyekben a *jelöltek részleteznék politikai, világnézeti, emberi fejlődésüket, pályaválasztási indítékaikat.*

Dr. Kahulits László,
a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Pártbizottságának titkára

A tanácsok pártirányítása

Érdeklődéssel olvastam a tömegszervezetek, a tanácsok pártirányításáról a Pártélet hasábjain megjelent cikkeket és hozzászólásokat. A vitaindító cikknek és a hozzászólásoknak is igazuk van abban, hogy a pártirányításnak a tömegszervezeti és a tanácsi munka területén a fejlődés jelenlegi követelményeihez kell igazodnia.

A pártirányítás és a tanácsi tevékenység összhangja

Borsod megyében a tanácsok pártirányítása — megítélésem szerint — elvi alapon történik, megfelel a központi párthatározatoknak és a mai követelményeknek. Lényegében a főbb irányelvek kitűzésével, a végrehajtás segítésével, beszámoltatással, ellenőrzéssel történik. Ma a párt- és tanácsszervek közötti légkör jó. A megyei párt-végrehajtóbizottság megfelelő arányban és súllyal foglalkozik a tanácsi munkával.

Borsodban sok az apró település. 362 község van. A nagy községszám következtében sokrétű a párt- és tanácsi vezetés is. Ezért a megyei pártbizottság nagy gondot fordít a községi tanácsok munkájának javítására, vezetésük színvonalának emelésére. A párt-végrehajtóbizottsági ülések napirendje az elmúlt három évben mintegy 35—40%-ban érintett tanácsi területet. A hozott határozatok a főbb célkitűzéseket jelölték meg, kitérve a végrehajtás feltételeinek biztosítására.

Különösen nagy segítséget adott a megyei párt-végrehajtóbizottság 1965. január 8-i ülése, amely „A tanácsdemokrácia, a tanácsok gazdaságszervező tevékenységének helyzete és további feladatai" címmel tárgyalta munkánkat. Széles körűen értékelték a különböző szintű tanácsok tevékenységét és határozatot hoztak a munka további javítására. A határozat — a tanácsi tevékenység fejlődésének, eredményeinek elismerése mellett — felhívta a figyelmet *a szocialista demokrácia fokozottabb érvényesítésére, a testületi munka, az állandó bizottsági tevékenység hatékonyságának növelésére.* Feladatként megjelölte, hogy a tanácstagok tevékenységét tegyük az eddiginél rendszeresebbé és tartalmasabbá. Ennek érdekében különösen a tájékoztatás fokozását, a tanácstagi teendőket hiányosan ellátó tanácstagok közvetlen segítését és a többirányú elfoglaltság csökkentését hangsúlyozta.

Felhívta a végrehajtó bizottság határozatában a figyelmet, hogy a tanácsok működésében tovább kell erősíteni a gazdasági szervező és a kulturális tevékenységet.

A párt vb. támogatta a megyei tanácsnak és a miskolci városi tanácsnak azt a kezdeményezését, hogy együttes VB-üléseket tartsanak a közös ügyek megvitatása végett. Ez az elgondolás rendszeres gyakorlattá vált és jelentősen elősegíti a megye s Miskolc kapcsolatának további javítását, közös gondjainak megoldását.

A megyei párt-végrehajtóbizottság határozatában előírta, hogy valamennyi járási pártbizottság értékelje a járási tanácsok munká-

ját. Elsősorban a gazdasági szervező tevékenységet, a szocialista demokratizmus fejlesztésének problémáit és a községi tanácsok vezetésének javítását tárgyalta az elmúlt évben egy kivételével valamennyi járási párt-végrehajtóbizottság. A helyi pártszervek ebből az alkalomból 202 községi tanácsot beszámoltattak munkájáról.

A párt-végrehajtóbizottság határozata alapján a megyei tanács végrehajtó bizottsága megtárgyalta és a megadott irányelvek alapján részletesen kidolgozta a különböző szintű tanácsok tennivalóit.

A pártbizottsági üléseken a korábbi években a tanácsi területet érintő napirendek előadói a szakigazgatási szervek vezetői voltak. Ez azzal járt, hogy a határozati javaslatokba inkább állami jellegű feladatok kerültek. Az utóbbi időben a pártbizottság illetékes osztályai készítik vb. ülésre az ilyen jellegű anyagokat és az előkészítésbe bevonják a szakigazgatási szerveket. Így a határozatok megszabják az állami szervek főbb feladatait, s megjelölik ugyanakkor az alsóbb pártszervek tendőit is a végrehajtás segítése érdekében.

Az utóbbi időben a járási végrehajtó bizottságok is mindinkább tartózkodnak attól, hogy a tanácsokra tartozó részkérdésekkel foglalkozzanak. Jól mutatja ezt, hogy míg 1963-ban átlagban 8 járási pártbizottsági ülésből 6 foglalkozott tanácsi területet érintő témával, addig 1965-ben 11 pártbizottsági ülésből csak 4-nek volt ilyen témája.

A közvetlen kapcsolat módszerei

A megyei párt és tanács vezetői között szoros kapcsolat van, amelyben megfelelően érvényesül a tanács önállósága. A tanácsi vezetőket a megye politikai vezetésébe rendszeresen bevonják. Ez jó hatással van a járási párt- és tanácsi szervek együttműködésére is.

A tanácsok pártirányításával foglalkozó cikkekben szó esett az *együttes vb. ülésekről.* Megyénkben az a gyakorlat alakult ki, hogy egy-egy fontosabb feladat megvitatására összeülnek a végrehajtóbizottságok. (Pl. egyes mezőgazdasági feladatok elvégzésével kapcsolatos teendők megvitatása.) Most készülünk az oktatási reform végrehajtásának és további feladatainak megtárgyalására. A közös megbeszéléseken részt vettek a járási pártbizottságok titkárai és a járási tanácsok elnökei is. Az ilyen ülés aktíva jellegű megbeszélés. Ezért olyan problémák, mint amilyenekkel a hozzászólók foglalkoztak — az együttes megbeszélés a tanácsi hatáskört szűkítheti, vagy a határozathozatallal kapcsolatos jogi akadályok stb. — nem vetődtek fel. Ezzel szemben alkalmasak voltak az egységes állásfoglalás kialakítására, s ennek eredményeként a végrehajtásban is egységes elvi és gyakorlati szemlélet megteremtésére. Ilyen céllal és jelleggel a jövőben is célszerűnek tartom kibővített együttes megyei, járási párt- és tanácsi ülések megtartását.

A helyes pártirányítás fontos előfeltétele, hogy *a tanácsi vezetők tájékozottak legyenek* azokban az elvi és gyakorlati kérdésekben, amelyek a párt politikájának megfelelő jó munkájához szükségesek. Ez részben megvalósul azáltal, hogy *a tanácsok vezetői tagjai a pártvégrehajtóbizottságnak,* illetve a pártvezetőségnek. Megyénkben kialakult az a helyes gyakorlat, hogy fontosabb központi feladatokról időben tájékoztatják a tanácsi vezetőket. Rendszeressé vált az is, hogy

a megyei pártbizottság titkárai és a megyei tanács elnöke hetenként megbeszélik az operatív feladatokat. Ezek a megbeszélések hasznosak azért is, mert a gyors tájékoztatás mellett elvi, elvtársi légkört alakít ki a vezetők között. Ez a gyakorlat általában a járási pártbizottságok és tanácsok között is kialakult.

Helyes módszer az is, hogy minden év elején értékeljük az elmúlt 12 hónap munkáját. A megyei pártbizottságok titkárai és a tanács vezetői ülnek össze ilyen jellegű megbeszélésre. Célravezetőnek mutatkozik az az elmúlt évben kialakított módszer is, hogy a megyei pártbizottság és a tanács közösen, *a helyszínen értékeli a járási vezetés tevékenységét.* Azokon az éves munkaértékeléseken pedig, amelyeken a megyei tanács vezetői a járási tanács tevékenységét értékelik, a járási pártbizottság első titkára is jelen van.

A tanácstagok munkájának javítása

A pártirányítás fontos területe a tanácstagok tevékenységének állandó javítása. Megyénkben a megyei tanácstagok 59%-a, a járásokban 54%-a, a városokban 56%-a, a községekben 34%-a párttag.

A pártirányítást erősítjük azzal is, hogy a tanácsok tagjait, az állandó bizottsági elnököket, a nagyobb politikai képzettséggel rendelkező párttag tanácstagokat bevonjuk a politikai jellegű munkába. Ennek megvalósítására a végrehajtó bizottságokban dolgozó függetlenített és nem függetlenített párttag tanácstagokat felkérjük pártnapi előadások tartására. Emellett a párttag tanácstagokat felkérjük, hogy segítsék a pártonkívülieket tanácstagi teendőik jobb ellátásában. Megítélésem szerint azonban e téren még sok tennivalónk van.

A párt irányításának jelentős eszköze a párttag tanácstagokból alakított *kommunista csoport.* Működésükkel céljuk az, hogy biztosítsák a tanácsban működő párttagok egységes fellépését a politikai felvilágosító munka megszervezésében és megoldásában.

A kommunista csoportok működését azonban még nem sikerült megfelelő tartalommal megtöltenünk. A megyei párt-végrehajtóbizottság a tanácsok munkájának értékelésekor feladatul adta a kommunista csoportok működésének további javítását. Minden olyan fontosabb kérdésről, amikor a tanácsülésen politikai állásfoglalás kialakítására is szükség van, előzetesen tájékoztatjuk a kommunista csoportokat és kikérjük véleményüket. A járásokban a legtöbb tanácsülés előtt megtartják a pártcsoport ülését.

A kommunista csoportok tagjai sok esetben vetnek fel hasznos javaslatokat. Olyan állásfoglalások is születnek például, hogy kommunista tanácstagokból alakított bizottságok foglalkozzanak a tanácstagok munkájának értékelésével. kísérjék figyelemmel aktivitásukat, beszélgessenek el velük. Adjanak módszerbeli támogatást a beszámolók és fogadóórák megtartásához.

A községi tanácsokon belül is általában megalakultak az MSZMP-csoportok, azonban nem mindenütt elég aktívak. Általában akkor hívják össze őket, amikor az éves költségvetést, zárszámadást, vagy a község fejlődésére jelentősen kiható napirendi pontokat tárgyalja a tanács. A községi MSZMP-csoportok számos helyen jól működnek. Az

edelényi járásban a községi MSZMP-csoportok egy része úgy határozott, hogy a párttag tanácstagok felkeresik és segítik a nem eléggé aktív tanácstagokat. A községfejlesztési munkában példamutatóan kiveszik részüket.

A kommunista csoportok tevékenysége a tanácsok pártirányításában igen fontos. Éppen ezért szükséges működésük további javítása.

Eléggé gyenge még megyénkben a községi tanácsok pártirányítása. Ennek okát részben abban látom, hogy nagyon sok a kisközség. A községek 54%-a ezer lakoson aluli. A kisközségek párttitkárai nem eléggé felkészültek, nem ismerik a tanácsok pártirányításának helyi feladatait. A termelőszövetkezeti pártszervezetek kialakulásával inkább gazdasági, szervezeti kérdésekkel foglalkoznak. Emiatt háttérbe szorulnak a községpolitikai feladatok. A párttitkárok számos esetben tanácsi vezetők is egyben.

A megyei párt-végrehajtóbizottság a községi tanácsok pártirányításával kapcsolatban határozatot hozott. Előírta, hogy a járási pártbizottságok adjanak fokozottabb segítséget ahhoz, hogy az alsóbb szintű tanácsoknál rendszeres legyen az MSZMP-csoportok működése, és javuló tevékenységük alapján a párt politikája a tanácsok munkájában megfelelően érvényesüljön.

A hivatali pártszervezetek működése

A megyei tanács pártszervezete általában eredményesen segíti a hivatal munkáját. A vb. vezetői és a pártvezetőség között rendszeres a kapcsolat. A párt titkára meghívottként rendszeresen részt vesz a vb. és tanács ülésein. Részt vesz az elnökhelyettesek heti operatív megbeszélésein is. Ezeken az összejöveteleken tájékozódik a tanács feladatairól és ennek alapján tájékoztatni tudja az alapszervezetek titkárait. A megyei vb. egyik elnökhelyettese tagja a pártvezetőségnek, a hivatalvezetés általa tájékozódik a hivatali pártszervek munkájáról. E kétoldalú kapcsolat révén biztosítva van a hivatali és a pártvezetés együttműködése, tájékoztatása. Évenként egyszer az alapszervi titkárok és a hivatal vezetői közös megbeszélésen napirendre tűzik a problémák megvitatását.

A megyei tanács hivatali pártszervezete igen jelentős segítséget adhat a bürokrácia csökkentéséhez, a tervszerű, fegyelmezett munkához. Ennek jó példái: a papírmunka csökkentésére hozott hivatali határozat segítése; az ügyintézés egyszerűsítésére vonatkozó intézkedések támogatása; a tanácsi munka egyszerűsítésére, javítására hirdetett pályázatok értékelése: közvéleménykutatás révén olyan jellegű problémák, igények feltárása, amelyeknek kiküszöbölése, illetve megvalósítása elősegíti a jobb munkát.

Összefoglalva: a tanácsok pártirányításának javítása nemcsak az illetékes pártfórumok állandó feladata, hanem a tanácsi vezetőké is. A pártirányítás hatékonyságának növelése eredményesebbé teszi a tanácsok munkáját. Ezért is tartom célszerűnek az erről szóló vitát.

Dr. Papp Lajos,
a Borsod megyei Tanács VB elnöke

A pártirányítás sajátosságai járásunkban

Időszerűnek tartjuk a tömegszervezetek és tömegmozgalmak pártirányításával kapcsolatos tapasztalatcserét. Szükségessé teszik ezt a társadalomban bekövetkezett politikai, gazdasági és kulturális változások és a tömegszervezetek megnövekedett feladatai.

A pártirányítás formáit, módszereit járásunk sajátos helyzete határozza meg. Az egyik ilyen sajátosság, hogy községeink lakosságának nagy része Győr üzemeibe jár dolgozni. A bejárók között sok a párttag is. Társadalmi életük lehetőségeivel és korlátaival számolnunk kell tehát mind a pártszervezetek, mind a tömegszervezetek működésében. Ezért évek tapasztalatai alapján úgy formáltuk a pártirányítást, hogy az megfeleljen ezeknek a körülményeknek. Hasznosnak tartjuk például azt a módszert, hogy községenként évente összehívjuk azokat a párttagokat, akik üzemekbe járnak dolgozni. Megbeszéljük velük, hogyan vegyenek részt falujukban a különböző tömegszervezetek és tömegmozgalmak munkájában.

A bejárók aktivizálása

A megbeszélések nyomán a bejáró párttagok egy része bekapcsolódott a falu politikai, kulturális életébe. Találkozók, megbeszélések követték egymást, ahol olyanok is megjelentek és véleményt nyilvánítottak, akik addig mindig visszahúzódtak. Eljöttek a bejáró munkások hozzátartozói, a háztartásban dolgozó nők is, és a gyári alapszervezethez tartozó KISZ-fiatalok. A helyi gazdasági kérdések mellett tájékoztatást kaptak a hazai és nemzetközi eseményekről. Tudomást szereztek a párthatározatokról, végrehajtásukkal kapcsolatos helyi tennivalókról.

A lehetőségeket azonban nem tudtuk még eléggé kihasználni, az eredmények lehetnének jobbak is. Igen gyakori még, hogy a gyárakba bejáró párttagok jó része sem ott, sem falujukban nem végez pártmunkát. Akadályozza a további javulást a helyi vezetők türelmetlensége is, akik túlzott igényt támasztanak az üzemben dolgozó elvtársakkal szemben. Nem veszik figyelembe, hogy legtöbbjük három műszakos és társadalmi megbízatásaikat is ehhez kellene igazítani. A bejáró párttagokkal kapcsolatban jobb együttműködésre volna szükség az üzemi és a községi pártszervezetek között. Hasznos lenne, ha az üzemi pártszervezetek például taggyűlésen foglalkoznának ezzel a kérdéssel, megdicsérnék azokat, akik falujukban is vállalnak politikai, mozgalmi feladatokat.

Hová tartozzanak a bejáró KISZ-tagok

A bejáró KISZ-fiataloknak nemcsak falusi társadalmi munkájával, hanem szervezeti hovatartozásával is gondjaink vannak. Évek óta vitatkozunk azon, hogy ezek a fiatalok az üzemi, vagy a községi alapszervezetekhez tartozzanak-e. Ha az üzemekhez tartoznának, ez a járásunkban azt jelentené, hogy a falusi KISZ-

alapszervezetek egyharmada fiatalok hiányában megszűnne. A bejáró fiatalok száma kb. 7000 fő. Többségük a lakóhelyén vesz részt az ifjúsági, kulturális és sportmozgalomban.

A megoldást elősegítette a járási és városi KISZ végrehajtó bizottság megállapodása, amely szerint a bejáró fiatalok maguk döntsék el: melyik alapszervezethez kívánnak tartozni. Válasszák azt a helyet, amelyet szabad idejük eltöltése, társadalmi közreműködésük szempontjából előnyösebbnek ítélnek meg. A lényeg, hogy a fiatalok nevelése, szórakozása biztosítva legyen. Elhangzott olyan vélemény is, hogy a bejáró fiatalok tartozzanak az üzemi KISZ-szervezethez, hiszen emellett is részt vehetnek a falu mozgalmi életében. Véleményünk szerint ez nem lenne jó megoldás, mert ha semmi nem köti a fiatalt a falusi alapszervezethez, akkor a tapasztalatok alapján sokkal nehezebb a lakóhelyen bevonni a munkába. Még a két KISZ-bizottság közötti megállapodással sem oldódik meg a probléma teljesen, de úgy látjuk, hogy a bejáró fiatalok mozgalmi, kulturális, sport igényeit így, a lakhelyükön tudjuk kielégíteni a legbiztosabban.

Az MSZMP csoportok

Az eddigi hozzászólásokban többször szó esett az MSZMP csoportokról. Munkájuk az utóbbi időben nálunk is elhalványult. Nem hívják össze őket még a különböző tömegszervezetek tanácskozásai előtt sem. Gyenge szereplésük miatt vita van: az élet túlhaladt-e felettük, vagy nem sikerült ehhez a formához megfelelő tartalmat találni? Szükség van-e egyáltalán ezekre a csoportokra?

A tömegszervek, tömegmozgalmak és állami szervek vezetői általában úgy vélekednek, hogy ma már nincs olyan kérdés, amit ezen a fórumon kellene megbeszélni, amiben itt kellene előzetesen egységes álláspontot elfoglalni. Régebben még szükség volt az egységes nézetekre például a községfejlesztés ügyeiben, a vezetők megválasztása tekintetében. A mai feladatok megoldását azonban jobban segítheti az aktivisták nagyobb létszámú csoportjainak kiépítése.

Az utóbbi évek gyakorlata ezt az elképzelést igazolta. Járásunkban 3—4 éve minden községben létrehoztuk a termelőszövetkezeti aktíva-hálózatot. Pártszervezeteink általában a tagság tájékoztatása, illetve az időszerű termelési feladatok előkészítése végett hívják össze az aktivistákat. Ez az aktíva már túlnőtte a termelőszövetkezet kereteit, megbeszéléseiken az egész községet érintő kérdések is napirendre kerülnek, s a gazdasági munkák mellett szerepelnek már politikai, kulturális tájékoztatók is.

A fentiekhez hasonlóan a tömegszervezetek, tömegmozgalmak működésében is kezd kialakulni olyan gyakorlat, hogy nagyobb időszaki feladatok előtt külön összehívják saját aktivistáikat. Eredményes volt ez például a KISZ- és sportszervezetek vezetőség választásánál. Az aktivisták gyakoribb összehívása bizonyos mértékig helyettesíti az MSZMP csoportok munkáját.

Fekete Gyula,
MSZMP Győri Járási Bizottságának
első titkára

Pártmunka az importgépek körül

Először erről is csak úgy esett szó, mint sok másról. Ebédszünetben, félmondatok, néhány méltatlankodó megjegyzés erejéig. Később — megérezve, hogy több ez, mint két falat kozott ejtett szó — néhányan a pártiroda ajtaján kopogtattak, meghallgatást és intézkedést kérve. Így kezdődött az a hosszú hetekre kiterjedő munka, amelynek végső eredménye az importgépek beszerzésének, illetve kihasználásának átfogó felülvizsgálata volt, s amely mind a pártszervezetnek, mind a gazdasági vezetőknek hasznos tanulságokat adott a váci Híradástechnikai Anyagok Gyárában.

— A dolgozók észrevételeire, jelzéseire — ahogyan ezt magunk között mondjuk — sokszor hivatkozunk, mint nélkülözhetetlen tényezőre. Mégis, éppen az említett eset volt az, amely megtanított bennünket arra: a radarnál is érzékenyebb füllel kell figyelni arra, mi foglalkoztatja az embereket, miről és mit beszélnek. És nem elég felfogni a jelzéseket, cselekedni is kell — mondta Biczó Rezső, a csúcsvezetőség titkára.

Az emberek az importgépekről beszéltek, mégpedig úgy, hogy lehetetlen volt nem kihallani abból a jogos méltatlankodást. A híradástechnikai ipar gyors fejlődése a gyárban is érezteti hatását: új üzemrészek épültek, korszerű gépek kerültek a régiek helyébe.

Ha odakerültek . . .

Mert éppen ez ügyben „jeleztek" az emberek. Négy nyugatnémet gyorsprést vásároltak például, de kiderült: nem használhatják azokat üzemszerűen, gyártási feladataik másféle gépeket követelnek. A PAU és PASU gyorsprések mellett arról is beszéltek az emberek, hogy öttonnás préssel végeznek olyan munkákat, amelyhez féltonnás is elég lenne, s arról is, miért vásároltak új fröccsöntőket, amikor a meglevő sincs eléggé kihasználva?

A pártszervezet valóban érzékeny füllel foota fel az észrevételeket. Takarékoskodni — s ugyanakkor így vásárolni devizáért gépeket? Termelékenységet emlegetni, s ugyanakkor fél kapacitással működtetni berendezéseket? — joggal tették mindezt szóvá az emberek.

A brigádvizsgálat eredményeként elkészült alapos jelentést megtárgyalták vezetőségi ülésen, a megállapításokról beszélgettek azokkal, akik a hibákra felhívták a figyelmet, majd a gazdasági vezetőkkel együtt intézkedéseket dolgoztak ki.

A gyár új igazgatója — Vándor

Béla — a pártszervezettel egyetértésben úgy intézkedett, hogy minden gépi beruházás eldöntése előtt az érintett osztályok beszéljék azt meg a műhely vezetőjével és legjobb munkásaival.

A fröccsöntők közül könyvjóvá-írással egyet átadtak a Remixnek, a korábbi gépbeszerzések lebonyolítója pedig — a főtechnológus — megvált az üzemtől. A dolgozók észrevételei ugyanakkor nemcsak néhány ember felelőtlenségére hívták fel a figyelmet, hanem arra is, hogy száműzniük kell a kényelmességet.

Kényelmesség? Igen!

Univerzális külföldi szerszámmarógép, körülbelül 600 ezer deviza forint kell hozzá. Minden pecsét, aláírás megvan már. Mégis, amikor egy kicsit jobban körülnéznek, kiderül, hasonló gépet megvehetnek 370 ezerért — Esztergomban. Megrendelés egy másik berendezésre: 40 ezer dollár. Fedezet van rá, elküldhetnék a rendelést. De valóban nincs más megoldás? És kiderül, hogy — van. Lengyelországból is beszerezhetik a gépet. Két példa csak — de hányféle tanulság!

A csúcsvezetőség és a pártalapszervezetek mindezt ismertették a műhelyek, üzemek dolgozóival. Megmagyarázták a történteket; elmondták, hogy voltak olyan importgépek is, amelyek az építkezés miatt vártak sorukra ládákban, de most már helyükre kerültek. Ugyanakkor a beszélgetések helyesek voltak — azért is, hogy a munkások érezzék, nem marad válasz és intézkedés nélkül az, amit szóvátettek. Nyolc megkérdezett munkás közül — a sajtoló-, a szerszám- és a trafóüzemben — nyolcan feleltek igen-nel arra a kérdésre, hogy tapasztaltak-e változást a gyárban a gépekkel való gazdálkodásban? Ehhez azonban az kellett, hogy — a párttitkár szavait idézve — a pártszervezet érzékeny füllel figyelje, miről és mit beszélnek az emberek, s az érzékeny fület összekapcsolja a felelősségteljes, de mégis gyorsan cselekvő — kézzel . . .

M. O.

Kevesen vagyunk?

Nem könnyű a tizennégy tagú pártszervezetnek a közel ezerháromszáz tagot számláló kiskőrösi Petőfi Szakszövetkezetben. Hát még akkor, ha a gazdasági vezetők is nemegyszer így hárítják el maguktól a politikai munkát: „Enyém a szakterület — a politika a pártszervezeté!"

Egy alkalommal például a normarendezés volt soron. A szerződéses munkások előtt sok minden tisztázatlan volt, magyarázat helyett azonban csak ezt a választ kapták vezetőiktől: „Én mindent elkövettem, hogy..." Máskor egy újtelepítésű szőlő munkásai közt olyan hangulat kapott lábra, hogy több fizetés járna. A több éve ott dolgozó brigádvezető s az agronómus, ahelyett, hogy leültek volna szót érteni az emberekkel, ennyivel intézték el problémáikat: „Menjenek be Szücs elvtársnőhöz, ő a párttitkár, majd megmagyarázza..."

Szücs Lászlóné beszélgetett is az emberekkel. Kint a határban, pontról pontra vettek mindent, együtt számoltak. Az órabért 12 órára kapják. Ebből 1 óra az ebédidő, 1 óra az út ki a földre és haza. Fél órával hamarabb fejezik be a munkát, így tehát végeredményben 9 és fél óra produktív munka van a bér mögött. „Igaza van elvtársnő" — ez volt a válasz.

Nem csoda hát, ha akkor így vélekedett a párttitkárnő: „A tagság egy részét csupán saját oldaláról érdekli a szövetkezet: mennyi forint, mennyi hektoliter, mennyi mázsa jut? Csak keveseket érdekelnek a közös problémái, mert még nem ismerik eléggé a szocialista elveket. De sokszor, mi sem ismerjük őket eléggé..." S becsülendő őszinteséggel mondott el egy „negatív" történetet.

Van egy fiatal szakszövetkezeti gazda, aki törődik a közösség gondjaival. Rendszeresen belátogat a központba, ide hozzám is. Érdeklődik, véleményt mond, kérdez, tájékozódik. Szövetkezeti szinten gondolkodik. Biztos voltam benne, hogy ismerem, s hogy ő is tudja, mi a pártszervezet. Nem is olyan rég bejön a szobámba. Beszélgetünk, mint rendesen, a szövetkezetről. Egyszer hirtelen irányt változtat a mondanivalóban. „Tudom, maga itt a párttitkári teendőket is végzi, de megkérdezem: párttag is? Azért szeretném tudni, mert ha párttag, akkor nem mondom el, amit akartam..." Persze, azért csak elmondta politikai gondját, amiért eljött. Szücs elvtársnő így emlékszik a hatásra.

— A meglepődés percei után megértettem, hogy mi a következménye annak, ha a pártszervezet, a párttagok csak szakmai, gazdasági kérdésekben hallatják szavukat. Ha huzamosabb időn át megfeledkeznek arról, hogy kommunisták, tehát politizálni is kell az emberekkel. Ha már a pártonkívüli gazdasági vezetők néha elfelejtik...

A kis létszámú pártszervezetben több figyelmet fordítanak a politikai kérdésekre. Segített nekik a községi pártbizottság is, ahol az alapszervezeti taggyűléseket úgy szervezték meg, hogy azok egyben a kommunisták tapasztalatszerző tanácskozásai is legyenek. Egy-egy alapszervezet taggyűléseire meghívják más alapszervezetek képvi-

selőit, sőt pártonkívüli vezetőket is. Egyikük nemrégen ki is jelentette: „Nem is gondoltam volna, hogy párttaggyűlésen ilyen komoly kérdésekkel foglalkoznak, mint az emberekkel való törődés, a munkaerkölcs szocialista elvei, a közösség gondjai... Nekünk is sok segítséget jelentett a meghívás...” Ilyen „kibővített” taggyűlésen tűzte napirendre a községi pártbizottság a Petőfi Szakszövetkezet munkáját, s a tagok jobbnál jobb javaslatokkal segítették az alapszervezetet.

Azóta vettek fel két tagjelöltet, harminckét taggal megalakult a KISZ, három központban tartottak téli tanfolyamot. Ezek olyan sikeresek voltak, hogy a résztvevők a műtrágyázás és növényvédelem időszerű kérdéseiről még külön beszélgetéseket is kértek. Egyre több az olyan gondos szakszövetkezeti gazda, akire támaszkodhat mind a párt-, mind a gazdasági vezetés. *Viczián János* ellenőrző bizottsági tag naplójában jegyzi fel a határjáráson látottakat, a raktárak helyzetét, a szerszámok állapotát. *Kuti László* javaslatára rendbehozták a szövetkezet egy régi és elhanyagolt pincéjét. *Turán János* szövetkezeti tag a vetés minőségét, a szomszédos gazdaságok munkáját figyelte. A nőbizottság pedig becsületbeli ügyének tekinti, hogy a nők például a szerződéses babtermelés teljesítésében ne maradjanak hátrább a férfiaknál.

Új aktívák kértek munkát a pártszervezettől. Tíz-tizenkét pártonkívüli is részt vett — szánkón járva a tanyákat — a tanfolyamok szervezésében, ellenőrzésében. A tanyavilágban tevékenykedő páttitkárnő örömmel mondta: „Húsz-huszonöt családnál voltunk már a vezetőségi tagokkal baráti látogatáson... Milyen örömmel mutogatták meg az új bútorokat, a háztáji borpincét, a könyveket, sok helyütt a televíziót! S mennyit kérdeztek! Itt a párthelyiségben is sokszor vitatkoztunk egy-egy tv-előadásról, az emberek kíváncsiak a párttitkár véleményére... Kevesen vagyunk kommunisták, de sok értékes szövetkezeti tagunk van. Eddig jóformán nem is ismertük őket, pedig egy gazdaságban élünk...”

(Tóth J.)

Alma és gázolaj

— Sok mindennel kell itt foglalkozni, — sorolta Pecséri Ernő, a valamikori kertész-ember, ma a fülpösdaróci tsz könyvelője és párttitkára. — Kicsi ez a szatmári község, alig 120 család lakja, a felszabadulás előtt nincstelen zsellér volt a néhány száz lakó. Ma mindenhol szól a rádió, nem ritka a tévé, a szövetkezetünk több mint ötszáz holdján 134 tag szorgoskodik, évről évre egyenletesen gyarapodik nálunk a közös és az egyén. *Az utóbbi öt esztendőben 40 és 60 forint között mozgott a munkaegység értéke,* noha mindig valamilyen természeti csapás állt az emberek útjába. Vagy kevéssé sikerült a dohánytermesztés, vagy elmaradt az aprómag-fogás, vagy pedig tavaly, víz alá kerültek a földek... *Ilyenkor átcsopor-*

tosítottuk az erőket, s mégis csak előre haladt a szövetkezet! Növekedett a létbiztonság. Éveken át egy gyerek se született a faluban, tavaly egymás után tíz is... A zárszámadó közgyűlés előtt is bejött az irodába egy fiatal házaspár: külön szeretnének válni az öregektől, építkezni akarnak, megjött a kisgyerek, kicsi a lakás... Van hát gond még elég...

A közgyűlésen ismertetett eredmények viszont biztatóak voltak. Igaz, a vetőburgonya és a cukorrépa tavaly víz alá került, a dohányt peronoszpóra támadta meg, a korai tél néhány terményfajtát még földben talált, de *erősebb az ember!* A búza holdja 12,5 mázsát hozott, az állattenyésztés több százezer forintos többlethaszonnal zárta az évet, s ami a legfőbb, *a betervezett 70 vagon alma helyett 95 vagon túlnyomórészt exportképes gyümölcs termett.* Mátészalkáról kellett 30 tagú brigádot szerződtetni, hogy a szépen mosolygó almákat időben és gondosan osztályozzák, csomagolják és elszállítsák Csehszlovákiába, Nyugat-Németországba, Svájcba...

Egy szó mint száz: *1965-ben 47 forintot ért egy munkaegység, 2 millió 263 ezer forintot kapott a fülpösdaróci tagság...* (Miközben a takarékban még több mint 800 ezer forint fiadzik a korábbi évek terméséből...)

A könyvelő-párttitkár előtt a közgyűlésen ismertek voltak már ezek a számok. A 25 kommunista tag is elégedetten hallgatta az elnök beszámolóját, hiszen a községben régi és jó szokás, hogy *a közgyűléseket mindig párttaggyűlés előzi meg.* Itt összegezik az eredmények politikai következtetéseit, s határoznak a tennivalókról. Most is úgy tűnt, hogy tán nem is lesz hozzászóló, de azután kinyíltak a szívek (mint előző nap, mikor *a párttaggyűlés vitája után két új tagjelölttel erősödött a pártszervezet).* Még jobb, még több eredményt várnak és ígérnek a tagok a Petőfi tsz-ben. Hogyan lehetne takarékosabban, hatékonyabban és gyümölcsözőbben gazdálkodni, erről folyt a szó.

Egy traktoros elmondta, hogy ő takarékoskodik a gázolajjal, de a gyümölcstermesztők se tekintsék az exportalmát csákiszalmájának! Egy KISZ-fiatal sérelmezte, hogy az ifjúság nem kapott külön feladatot az elmúlt gazdasági évben. Egy vezetőségi tag szerint a gyümölcsösben bab-köztest kellene termeszteni. Többen felvetették a szárazabb, dombosabb részek művelésének hasznát: szóltak a szocialista brigádok szervezésének fontosságáról; helyeselték, hogy *az új esztendőben már havonta osszák az előleget az elvégzett munka arányában.* Sokan sürgették — s főképpen a kommunisták — az első, termelési feladatokat tárgyaló közgyűlés összehívását.

Előző nap a helyi földművesszövetkezet már ötvenezer forintos forgalmat ért el, s a közgyűlés napján megjelent portékáival egy élelmes autós-maszek kisiparos. Délután a mulatságra városi vendégművészek érkeztek, vidám volt a hangulat. De Pecséri Ernő párttitkár annak örült a legjobban, hogy az építkezni akaró fiatalok felkeresték: „Ernő bácsi! Felvettük a pénzt, beszéltünk a takarékszövetkezettel is, ők is segítenek az építkezésben. *Ez az év is jól kezdődik, csak így menjen tovább...!"*

Mire ezek a sorok megjelennek, már véget értek a gépjavítások, zsákokban van a vetőmag, élesek a kertészollók — új sikerekért dolgoznak a pártonkívüliek és kommunisták Fülpösdarócon.

(J.)

A cél: 47 ezer gáztűzhely

Az országgyűlés költségvetési vitája többek között foglalkozott azzal a gonddal, hogy beruházásainkat a belföldi szükségletek és a fizetési mérleg szempontjából legfontosabb területekre kell koncentrálni. Külön is szó esett az energiagazdálkodás fejlesztéséről, ezen belül a gázfelhasználás programjáról. A korszerű lakások sok gázt, sok gáztűzhelyet követelnek, ezek jó részét viszont ma még importból biztosítjuk. Mit kell tenni? Erre a kérdésre adott gyors választ a Nógrád megyei párt-végrehajtóbizottság egyik legutóbbi ülése.

A vitában részt vettek a Zománcipari Művek salgótarjáni gyárának vezetői, beruházó és építő vállalatok vezetői, valamint a KGM illetékes miniszterhelyettese. Megállapították: mód van arra, hogy a gyár ez évben csaknem 50 ezer gáztűzhelyet készítsen, ehhez azonban nagyfokú kooperációs munkára, a helyi és országos szervek jó együttműködésére van szükség. Szerelőcsarnok és alagútkemence építése, új szerelőszalagok beállítása, kazánház és vasúti hálózat építése, ezekhez kapcsolódó lakásépítési gondok, erről vitatkozott és határozott a végrehajtó bizottság kibővített ülése.

S hogyan csatlakozzék az építőmunkához a politikai munka? — erről ugyancsak sokan tettek említést hozzászólásukban. A megyei KISZ-bizottság első titkára megkérdezte, mivel segíthetnének a fiatalok a védnökség-vállalás keretében. S nyomban felírhatta a választ: a földmunka, a vasútépítés, a bontás, mind lelkes és vállalkozó kedvű fiatalokra vár. A helyi építőipari vállalat és a ZIM-gyáregység szocialista szerződést köt a rekonstrukciós feladatok teljesítésére. A városi pártbizottság mellett kooperációs bizottság jön létre, ők kísérik figyelemmel az építkezésben részt vevő és alkatrészeket szállító vállalatok munkáját, s ha kell, intézkednek az akadályok elhárítása érdekében. Az érdekelt vállalatoknál a kommunisták taggyűléseken, az üzemek dolgozói termelési tanácskozásokon ismerkednek meg a fontos beruházás jelentőségével, feladataikkal. S ami a legfontosabb: a ZIM gyáregység pártbizottságának 1966-os tervében első helyre kerül a 47 ezer gáztűzhely legyártásának segítése politikai és gazdasági eszközökkel egyaránt.

Mindössze két és félórás volt ez a kibővített párt-végrehajtóbizottsági ülés. De tanulságai a politikai és gazdasági munka egymásra utaltságában kézenfekvőek: a gyorsaság párosulhat a jó eredménnyel, ha a népgazdasági terv érdekében összefognak az állami irányító szervek, a vállalatok vezetői és a pártszervezetek.

J. L.

Tanulnak a nők is

— *Ha azt akarjuk, hogy a nyugalom a férfi és a nő között a családban megmaradjon, akkor ne feszegessük a tanulást — mondta egyik termelőszövetkezet vezetője. És közben arra gondolt, hogy az utóbbi időben a nők jobban hallatják hangjukat, véleményük van, bírálnak, még javaslatokat is tesznek a munka jobb megszervezése érdekében.*

— *A nők csak akkor tudják megfelelően képviselni magukat — hangsúlyozta a nőkongresszus előtt tartott megyei konferencián a móri járás egyik küldötte, aki saját példáján bizonyította, hogy az asszony a családban és azon kívül is mennyit tehet —, ha a munka mellett bátrabban politizálnak. Ehhez azonban az kell, hogy sokkal többet tanuljanak, szélesedjen a látókörük.*

Tanulni, dolgozni és eredményeket elérni — asszonyoknak és lányoknak sokkal nehezebb, mint általában gondolják. Törvény védi a nők egyenjogúságát, állampolgári jogait, de az életben jelentkező mindennapi gondok sokszor leküzdhetetlennek látszó akadályt állítanak az előbbre jutni akaró nők elé. Asszonyainknak mégis sikerül ez.

Fejér megyében a Nők Akadémiája néhány évvel előbb még nem volt. Ma bevált oktatási forma. A falusi asszonyok — leányok sorozatban hallgatnak olyan előadásokat, amelyek tágítják látókörüket, fejlesztik általános ismereteiket és bővítik politikai tudásukat is. A kezdeményezés visszhangra talált a megye nőmozgalmában. Olyannyira, hogy ma már napirendre került a vezetők továbbképzése is. Az ideológiai irányelvek megjelenése óta gazdagodott a vezetőképző tanfolyamok tematikája. Az 1965—66-os oktatási évben a nemzetközi és belpolitikai kérdések mellett olyan témák is szerepelnek a programban, mint az egyházpolitika, nacionalizmus, az ifjúság helyzete stb. Mindenütt megbeszélték a nőkongresszus tapasztalatait. A téli hónapokban a megyei, járási vezetők sok helyütt részt vettek a tanácskozásokon, vitákon, előadásokat tartottak. Ezeknek politikai hatása a következő hónapokban mérhető le.

Az elmúlt évek politikai hatását már le lehet mérni. A mezőgazdaságban a munkaverseny, a szocialista brigádmozgalom éppen a nők kezdeményezésére indult el és a mozgalom ma is az asszonyok között a legerősebb. A felvásárlási tervben jelentkező lemaradást az asszonyok kezdeményezése alapján az „egy család — egy kilogram baromfit" mozgalommal szinte egy csapásra pótolták, illetve a tervet túlteljesítették.

A tények sokasága bizonyítja, hogy az asszonyok között végzett tudatformáló munka bőségesen kamatozik. Alapszervezeteinken a sor, hogy munkájukban hasznosítsák a nőtanácsok falusi szervezeteinek tevékenységét.

L. A.

Magyar szabadságharcosok a fasizmus ellen

Népünk történetének legtragikusabb időszakában a Kommunisták Magyarországi Pártja volt az egyetlen szervezett erő, amely mindent megtett, hogy összefogja azokat az erőket, amelyek készek voltak harcolni a fasizmus ellen.

A *Magyar szabadságharcosok a fasizmus ellen** című dokumentumgyűjtemény népünk legjobb fiainak ezt a szabadságért és a nemzeti függetlenségért vívott harcát mutatja meg.

Hadműveleti és összesítő jelentések, parancsok, kitüntetési okmányok, harci cselekményekről szóló beszámolók, horthysta bíróságok periratai és egyéb — javarészt még nem közölt — dokumentumok alapján bontakozik ki a gyűjteményből a magyar antifasiszták harca. A szerkesztő több éves munkával, a hazai és külföldi katonai levéltárak gazdag anyagának gondos válogatásával ábrázolja az 1941 és 1945 közötti időszak eseményeit.

A pusztító fasiszta háború elleni nagy tiltakozó mozgalmat a Batthyány örökmécsesnél 1941 október 6-án rendezett antifasiszta tüntetés nyitotta meg. A rendőri jelentések és bírósági jegyzőkönyvek bizonyítják, hogy — a véres terror ellenére — 1945-ig egyetlen percig sem szünetelt a kommunisták vezette háborúellenes mozgalom. A kötet lapjain elénk tárul a Donnál 1943 januárban megsemmisült 2. Magyar Hadsereg megmaradt katonáinak sorsa. A szovjetellenes háborúba hurcolt katonatömegek a frontélet ezernyi szenvedése után a hadifogolytáborokban kezdték tisztán látni osztályhelyzetüket. Az SZKP Brjanszki Területi Bizottságának több dokumentuma bizonyítja, hogy a hadifoglyokból alakult magyar partizánosztagok eredményesen harcoltak a hitleristák ellen. Továbbá számos okmányból megtudjuk, hogy az Ukrajnában tartózkodó magyar katonák sok helyen szoros kapcsolatot építettek ki a partizánokkal.

A dokumentumgyűjteményben jelentős helyet kapnak a különböző európai országokban alakult magyar antifasiszta ellenálló és partizáncsoportok. Különösen érdekes dokumentációt találunk a franciaországi magyarok ellenállási mozgalmáról, amelynek keretében 450 magyar harcolt mint partizán és több mint 3 ezer a francia hadsereg katonájaként.

* Megjelent a Zrínyi Katonai Kiadó gondozásában, Harsányi János történész szerkesztésében.

Jelentős szerepet töltött be a dán ellenállási mozgalomban az a 12 ezer magyar katona, akiket a német hadvezetőség 1944 végén Dániába szállított. Kiemelkedő szerepe volt a jugoszláv partizánhadsereg soraiban harcoló magyar Petőfi-brigádnak is. A kötet időrendi sorrendben mutatja be a magyarok részvételét hazánk felszabadításában. Az általánosan ismert tényeken kívül sok érdekes és a hazafias nevelőmunkában igen jól használható történelmi dokumentumot ismerünk meg.

A gyűjteménynek különösen tragikus része az, amely bírósági jegyzőkönyvek és visszaemlékezések alapján mutatja be a magyar katonai ellenállási mozgalom vezetőinek, Kiss János altábornagynak és társainak perét és mártírhalálát. Érdekes, eddig ismeretlen fejezete a magyar ellenállási mozgalomnak Dajka Miklós repülőfőhadnagy esete. Dajka repülőgépével átrepült a szovjet csapatokhoz. A bátor pilóta később társait is csatlakozásra hívta fel, példája nyomán 5 magyar katonai repülőgép ment át a szovjet erőkhöz. Már az új hadsereg megteremtéséről szólnak azok a dokumentumok, melyek a szovjet hadsereg oldalán harcoló Budai Önkéntes Ezredről és az új hadsereg első hadosztályainak megalakulásáról szólnak.

Harsányi János igényes bevezető tanulmánya és a dokumentumok helyes kiválogatása nemcsak a korral foglalkozó történészek számára jelent értékes segítséget, de a legszélesebb olvasóközönség részére is izgalmas és tanulságos olvasmány.

A Zrínyi Katonai Kiadó a „Magyar szabadságharcosok a fasizmus ellen" című kiadványa jelentős állomása hazai történelmi irodalmunknak. Kiadásával nemcsak tartozást ró le a második világháború magyar hősei előtt, de jelentős segítséget nyújt ifjúságunk, népünk hazafias neveléséhez is.

Keserű István

FONTOSABB CIKKEK JEGYZÉKE:

1965. december 11-től 1966. február 10-ig

PÁRTÉLET

NÉPSZABADSÁG — Máté György: A kommunisták és az éves terv (I. 14.); Interjú Méhes Lajos elvtárssal a KISZ munkájáról, feladatairól, terveiről és kezdeményezéseiről (I. 15.); Az Olasz Kommunista Párt XI. kongresszusáról közölt tudósítások (I. 26—II. 1.); A Finn Kommunista Párt XIV. kongresszusáról közölt tudósítások (I. 30—II. 2.); Horváth Miklós: A pártmunkás hivatása (II. 8.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — P. Erikson: A dán kommunisták kongresszusa (1.).

SZABAD FÖLD — Láda András: A pártszervezetek felelőssége a termelés segítésében (XII. 19.).

IFJÚ KOMMUNISTA — A SZOT elnökségének és a KISZ KB Intéző Bizottságának együttes határozata a szakszervezeti és a KISZ-szervek rendszeres, tervszerű együttműködésére (12.); Szellő Tibor: A KISZ pártépítő tevékenysége (12.); A KISZ Központi Bizottság állásfoglalása az oktatási reformtörvény végrehajtásáról, a KISZ feladatairól a középiskolákban és a szakmunkástanuló intézetekben (1.).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — Erdei Lászlóné elvtársnő beszámolója a magyar nők kongresszusán (XII. 12.); Kállai Gyula elvtárs beszéde a magyar nők kongresszusán (XII. 12.); Németh Károly elvtárs és P. J. Seleszt elvtárs beszéde a Ganz Villamossági Művekben a Szovjetunió Legfelső Tanácsa küldöttségének gyárlátogatása alkalmából rendezett gyűlésen (XII. 18.); Interjú Erdei Ferenccel, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának főtitkárával a népfrontmozgalom szerepéről, feladatairól, további terveiről a falvakban, a mezőgazdaságban (XII. 18.); Összefoglaló a tanácsok hatásköréről, jogköréről a szerkesztőségben tartott ankétról (XII. 25.); Kádár János elvtárs nyilatkozata nemzetközi kérdésekről, kül- és belpolitikánkról, népgazdaságunk helyzetéről és az idei feladatokról (I. 1.); A Magyar—Szovjet Baráti Társaság IV. kongresszusáról közölt beszámolók (I. 22—25.); Szirmai István elvtárs felszólalása az MSZBT országos kongresszusán (I. 23.); Az országgyűlés ülésszakáról közölt beszámolók (I. 28—30.).

MAGYAR NEMZET — Dobi István: Újév és új feladatok (I. 1.).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Interjú Lázár György elvtárssal, az Országos Tervhivatal elnökhelyettesével a tervezési, gazdálkodási módszerekről (XII. 11.); Az 1966. évi népgazdasági terv (XII. 19.); Fock Jenő elvtárs nyilatkozata az 1966. évi feladatokról, az új ötéves tervről, az ár- és bérpolitikai intézkedésekről (XII. 19.); A vállalati önállóság — központi irányítás vitájának összegezése (XII. 22., 29.); A Szakszervezetek Országos Tanácsának felhívása (XII. 24.); Komócsin Zoltán: Az életszínvonalról (XII. 25.); Földes István: Két terv mezsgyéjén (XII. 25.); Fehér Lajos elvtárs gödöllői beszéde a mezőgazdasági felvásárlási árakról és a parasztság életszínvonaláról (I. 4. Szabad Föld I. 9.); dr. Lévárdi Ferenc nehézipari miniszter nyilatkozata a nehézipar 1965. évi eredményeiről (I. 7.); Lada Lajos főigazgató elvtárs nyilatkozata az állami gazdaságok irányításának új vonásairól (I. 11.); Tóth Benedek: Hogyan él a parasztság? (I. 13.); A SZOT és a Munkaügyi Minisztérium tájékoztatója a bérügyi intézkedésekről, a nyugdíjemelésekről és a családi pótlék emeléséről (I. 16.); Hont János elvtárs nyilatkozata a termelőszövetkezetek amortizációs alapjának létesítéséről (I. 18.); Princz György: Alumíniumgyártásunk gazdaságossága (I. 19.); Szurdi István: Az ipar 1966. évi feladatairól (I. 23.); Az Országos Termelőszövetkezeti Tanács felhívása a tsz-ek tagságához (I. 23.); Interjú dr. Csikós Nagy Bélával, az Országos Árhivatal elnökével az áremelésekről és az árleszállításokról (II. 2.); Almási István: A korszerűsített tsz-tervezés baranyai tapasztalatai (II. 3.); Márton Miklós: Az állóeszköz-gazdálkodás új rendjéről (II. 3.); Oroszi István: A három mutató (II. 5. Az értékesítés, az export, a nyereség problémáival foglalkozó cikk); Fehér Lajos elvtárs beszéde az újkígyósi Aranykalász Tsz zárszámadó közgyűlésén a mezőgazdaság fejlődéséről és a feladatokról (II. 6. Szabad Föld II. 13.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Bálint József: Mai problémák, mai feladatok (1.); dr. Gönczi Iván: Új irányzatok a nyugat-európai parasztgazdaságban (1.); Somogyi Gyula: Az 1966. évi gazdasági feladatok (2.); Tar Imre: A szocialista termelési viszonyok megszilárdítása és továbbfejlesztése a mezőgazdaságban (2.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Nyikolaj Fagyejev: A gazdasági kapcsolatok fejlődése a KGST keretei között (1.); Józef Pajestka: A központi tervezés és az ipari egyesülések (1. A tervezési és irányítási rendszer átszervezésének néhány kérdése Lengyelországban); A KGST-országok gazdasága a jelenlegi szakaszban (1.).

MAGYAR KOMMUNISTA SZÖVETSÉG

NÉPSZAVA — Injerjú dr. Trautmann Rezső építésügyi miniszterrel a második ötéves terv építőipari eredményeiről, küzdelmeiről (XII. 12.); Gáspár Sándor: Eredményeink, gondjaink, feladataink (XII. 25.); Macsári Károly: Öt év eredményei a nemzeti jövedelem tükrében (XII. 25.); Hont János: A mezőgazdaság fejlődésének néhány problémája (XII. 25.); A Szaktanács elnökségének állásfoglalása a február 1-vel bevezetésre került ár-, bér- és szociálpolitikai intézkedésekkel kapcsolatban (II. 1.).

MAGYAR NEMZET — Szirmai István: Gazdálkodjunk okosabban (XII. 25.); Komor Imre: Vendégmunkások a nyugati országokban (I. 22.).

SZABAD FÖLD — A mezőgazdasági termékek új felvásárlási árai (I. 16.).

FIGYELŐ — Dr. Tallós György: Ármódosítások a KGST-ben (XII. 15.); Az európai szocialista országok mezőgazdasági népessége (XII. 22.); Kővári József: Koncentrálás a tőkés mezőgazdaságban (XII. 29.); Nógrádi László: Új gazdasági irányítási módszerek az építőiparban (I. 12.); Rózsa József: A bér- és létszámgazdálkodás — ma (II. 2.); A tőkés világkereskedelem és a fejlődő országok helyzete (II. 2.): dr. Varga György: A mechanizmus reformja: tudományos vívmány (II. 9. A Közgazdasági Egyetemen tartott vitát ismertető cikk).

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE — Forgács Zoltán: A bányászat hazai és nemzetközi fejlődése (12.); Kovács Dénes: A belkereskedelem forgalma a II. ötéves terv időszakában (12.); Bognár József: A fejlődő országok helyzete és szerepe a következő évtizedek világgazdaságában (1.); Hedri Gabriella: Külkereskedelmünk a fejlett tőkésországokkal (1.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Nyikolaj Valev: A tervezés új rendszere (1. A bolgár gazdasági élet új irányzatának elveivel foglalkozó nyilatkozat); Szurdi István: Idegenforgalmunk alakulása és jövőbeni fejlődése (1.); Sz. Menysikov: A tőkés gazdaság 1966 küszöbén (2.).

VALÓSÁG — A tőkés országok gazdasági helyzete (1. Áttekintés az 1964. évről és az 1965. év elejéről).

MAGYAR MEZŐGAZDASÁG — Dr. Sághy Vilmos: A mezőgazdasági termékek forgalma és feldolgozása (XII. 15. Részletek a keszthelyi Georgikon Napokon tartott előadásból).

ÁLLAM ÉS IGAZGATÁS — Dr. Fekete György: A mezőgazdasági termelőszövetkezetek tervszerű munkaerőgazdálkodásának néhány problémája (1.).

KULTÚRA—TUDOMÁNY

TÁRSADALMI SZEMLE — Dr. Köpeczi Béla: Megjegyzések a szocialista realizmusról folyó vitához (1.); Fülöp László: A vidéki irodalmi folyóiratokról (1.); Falus Róbert: A „Nagyvilág"-ról (2.); Bőgel József—Csoma Gyula: Merre tart a felnőttoktatás? (2.)

ÉLET ÉS IRODALOM — Solohov beszéde Stockholmban a Nobel-díj átvételekor (XII. 25.).

KRITIKA — Nemeskürty István: Napjaink szovjet filmművészete (12.); E. Fehér Pál: A szovjet háborús irodalom — tegnap és ma (1.).

VALÓSÁG — Szigeti József: A szocialista realizmus (1. Részlet egyetemi előadásaiból).

NÉPMŰVELÉS — Füleki József: A szocialista realizmusról folyó vita és a népművelés (2.).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Interjú Mód Péter elvtárssal az ENSZ XX. közgyűlésének mérlegéről (XII. 30.); Interjú Alvaro Cunhal elvtárssal, a Portugál Kommunista Párt főtitkárával a portugál népnek a fasiszta diktatúra elleni harcáról (XII. 31.); Avar János: Az indoné-

ziai kommunistaellenes hajsza (I. 13.); Cedenbal elvtárs és Brezsnyev elvtárs beszéde az ulánbátori mongol—szovjet barátsági gyűlésen (I. 16.); Szabó L. István: Kettős játék (I. 16. Az Egyesült Államok kormányának Vietnammal kapcsolatos ködösítési manővereivel foglalkozó cikk); Kállai Gyula elvtárs nyilatkozata az afrikai és ázsiai országokba indulása előtt (II. 2.); A magyar—EAK közös közlemény (II. 9.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Pásztor Dezső: Johnson „Nagy Társadalma" (1.); Hável József: Három földrész népei a szolidaritás útján (2. A havannai trikontinentális értekezlettel foglalkozó cikk).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — F. Anton—A. Ferrari—V. Slavík: Az akcióegység az élet követelménye (1. A vietnami helyzettel foglalkozó cikk); Santiago Carrillo: Növekszik az ellenállás a francóista diktatúrával szemben (1.); Max Reimann: Az NSZK a választások után — a demokratikus erők feladatai (1.); Leonidasz Sztringosz: Harc a demokráciáért Görögországban (1.); Interjú Isabelle Blummal a békeharc perspektíváiról (1.); Faud Nasszar: Jordánia népe harcol a teljes felszabadulásért, a demokráciáért és a társadalmi haladásért (1.).

MAGYAR NEMZET — Magyarország az ENSZ-ben (XII. 15.); Matolcsy Károly: A Fanfani-bomba (XII. 15.); Komját Irén: A „Barnakönyv" leleplezései és tanulságai (XII. 30.); Várkonyi Tibor: Katonai puccsok futószalagon (I. 7. Több afrikai országban lezajlott puccsal foglalkozó cikk); Matolcsy Károly: Johnson és a 89. kongresszus (I. 15.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — A. Leontyev: A dél-vietnami háború jellege, stratégiája és taktikája (2.); R. Palme Dutt: Mi lesz Rhodesiával? (2.); L. Jablocskov: Afrikai dilemma (2.); Szántó György: A francia elnökválasztásról (2.); Tények Angoláról (2. Egy angolai tanulmányi központ tagjai által összeállított cikk).

VILÁGOSSÁG — Jan Guranowski: A béke és a háború erői között (1. A zsinat néhány tanulságával foglalkozó cikk).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — A Pravda szerkesztőségi cikke az 1960-as moszkvai tanácskozás ötödik évfordulóján (XII. 14.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Dr. Szabó Imre: Demokrácia és felelősség (1.); dr. Pirityi Ottó: Munka szerinti elosztás és szocialista erkölcs (1.); Jevszej Liberman: Nyereség és profit (1.); dr. Erdős Tibor: Varga Jenő: „Tanulmányok a kapitalizmus politikai gazdaságtanának problémáiról" (1. Könyvismertetés); dr. Csapó László: Gazdaságpolitika, mechanizmus, tervgazdálkodás — és kölcsönös összefüggéseik (2.); Háy László: Az állammonopolista kapitalizmus mérlege (2.); Márton György: A II. Vatikáni zsinat (2.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — A Kommunista Internacionálé VII. kongresszusának 30. évfordulója tiszteletére rendezett prágai nemzetközi találkozó felszólalásai (12.); Zdeněk Mlynář: A politikai vezetés problémái és az új gazdaságirányítási rendszer (12.); François Billoux: A Francia Kommunista Párt egységpolitikája és az elnökválasztás (12.); J. I. Quello—N. Isa Conde: A dominikai forradalmi harc és tanulságai 12—1.); José González: A chilei kommunisták forradalmi irányvonala 12.): A. Ramsi—A. Levkovszkij: A kispolgári tömegek szerepe a „harmadik világ" forradalmi mozgalmaiban (1.); Aulis Leppianen: Az északi országok kommunista pártjainak szemináriuma (1.).

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE — Friss István: A szocializmus politikai gazdaságtana kialakításának útját (12.).

VALÓSÁG — Fukász György: A munka alkotó jellegéről (12.); Oskar Lange írásaiból (12.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Sz. Trapeznyikov: A marxizmus—leninizmus a társadalomtudományok fejlesztésének megingathatatlan alapja (1.); J. Liberman: A terv, a közvetlen kapcsolatok és a jövedelmezőség (1.); I. Szigyelnyikov ezredes: Lenin a háború jellegének osztálymeghatározásáról (1. Rövidített szöveg); L. Leontyev: Engels a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenetről (2.); N. Vasziljev: Az amerikai valóság tényei (2. H Miller könyvével foglalkozó cikk).

KRITIKA — Diószegi István: A marxizmus és a mai történettudomány (12.).

ÁLLAM ÉS IGAZGATÁS — Dr Beér János: A szocialista demokrácia problémái hazánkban (12.); dr. Lőrincz Lajos: Tudományos ülésszak a szocialista demokrácia hazai problémáiról (12.); dr. Kovács István: Demokrácia és jogalkotás (1.); dr. Berényi Sándor: Társadalmi szervek szerepe államigazgatásunk demokratizmusának fejlesztésében (1.).

KÉSZÜL AZ EMLÉKMŰ

Ez évben új munkásmozgalmi értékkel gazdagodik a főváros: a Kun Béla téren felállítják az 1919-es Tanácsköztársaság 3 kiemelkedő vezetőjének betonba és bronzba öntött emlékművét. Kun Béla, Landler Jenő és Szamuely Tibor alakját Olcsai-Kiss Zoltán, Farkas Aladár és Herczeg Klára szobrászművészek mintázzák domborműbe, hogy méltó emléket állítsanak az első proletárdiktatúrának.

Az építész három fokozatosan emelkedő fekvő betonhasábot tervezett, ezeknek négy méter magas, másfél méternél szélesebb homlokzatára kerülnek az egész előteret betöltő dinamikus hatású bronzplakettek. A közös emelvényre állított hasábcsoportot a téren nyugalmas sétányok, park veszi majd körül.

Ebben az esztendőben emlékezünk meg Kun Bélának 80. születésnapjáról. A Kommunisták Magyarországi Pártjának egyik alapítója, az első magyar proletárdiktatúra kimagasló vezetője a közös emlékmű középső alakja lesz: az őt ábrázoló domborművet Olcsai-Kiss Zoltán Kossuth-díjas művész készíti. Az idős, neves művészt — aki 1920 óta tagja a pártnak — műtermében látogattuk meg. Képek, rajzok, vázlatok között találtuk. Kun Bélát, személyesen, a moszkvai emigrációból ismerte. Ezért, ahogy mondta: a képekről csak „visszaérzi" alakját az évtizedek távlatából, s művével úgy akar szólni, ahogy a szobrok „beszélnek". Ugyanez a törekvés jellemzi a másik két szobrászművész munkáját is. A három alkotó még sajátos, egyéni stílustörekvését is egyeztette, hogy egységes hatást nyújtó művel méltó emléket állítsanak a magyar proletárforradalomnak és kiemelkedő vezetőinek.

Ára: 3,— Ft

MEGJELENT

Marx–Engels Művei
II. kötet
724 old. Ára: 32,– Ft

A. Sz. Bogomolov:
A pragmatizmus
160 old. Ára: 9,– Ft

Marcel Cachin:
Írások és arcképek
260 old. Ára: 32,– Ft

D. Melnyikov – L. B. Csornaja:
A kétarcú admirális
176 old. Ára: 8,– Ft

V. I. Tyerescsenko:
Szervezés és irányítás
(Az USA tapasztalatai)
66 old. Ára: 4,– Ft

Búza Márton:
A munkásosztály vezető szerepének néhány kérdése
228 old. Ára: 15,– Ft

Csizmadia Ernő – Nagy Sándor – Zsarnóczai Sándor:
Az egységes szocialista szövetkezeti parasztosztály kialakulása
180 old. Ára: 9,– Ft

Tények és érvek
1. sz. A mezőgazdasági termékek felvásárlási árairól
32 old. Ára: 1,– Ft

2. sz. Az 1966. évi tervfeladatokról és bérintézkedésekről
64 old. Ára: 1,– Ft

3. sz. A fogyasztói árak rendezéséről
32 old. Ára: 1,– Ft

Kovács Judit:
Utazás a női egyenjogúság körül
224 old. Ára: 10,– Ft

Erdődy János:
Bocskorosok
224 old. Ára: 8,– Ft

Lev Sejnyin:
Kegyelem
160 old. Ára: 4,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Index: 25 699

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT

KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK

FOLYÓIRATA

MAGYAR KOMMUNISTA IFJÚSÁGI SZÖVETSÉG
MTA.
Központi Fizikai
Kutató Intézet
Könyvtára

XI. ÉVFOLYAM

4

BUDAPEST, 1966. ÁPRILIS

ÉLJEN ÁPRILIS 4

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
FOLYÓIRATA
XI. ÉVFOLYAM, 4. SZ. ÁPRILIS

TARTALOM

Lenin eszméinek ereje *(Lajtai Vera)* — — — — 3
Dimény Imre: A termelőszövetkezeti és a népgazdasági érdekek összhangja — — — — — — 9

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Darvasi István: Változó módszerek a változó helyzetben — — — — — — — — — — — — 16
Kovács Rudolf: Egyes pártbizottságok és pártszervezetek szervezeti felépítéséről — — — — — 28
Fábri Tibor—dr. Jandek Géza: Feladataink megvalósításának nagy erőforrása: a szocialista brigádmozgalom — — — — — — — — — — — 34
Rózsa József: A létszám- és bérgazdálkodás időszerű feladatai — — — — — — — — — — — 40

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Bieber Ilona: A szocializmus politikai gazdaságtanának oktatásáról — — — — — — — — — 45
Harsányi Iván: A katonai puccsok és az afroázsiai politikai helyzet — — — — — — — — — 51
Z. F.: A szilárd tüzelőanyagok fogyasztói árának emeléséről — — — — — — — — — — — 58

TESTVÉRPÁRTOK ÉLETÉBŐL

Szántó Jenő: A Finn Kommunista Párt XIV. kongresszusa — — — — — — — — — — — — 60

I. Svec: Ami új az SZKP pártoktatásában — — — — 65

A GAZDASÁGI MECHANIZMUS REFORMJA

Dr. Gulyás Emil: Előadássorozat és vita a Pártfőiskolán — — — — — — — — — — — — 71

Kalocsai Tibor: Politika és gazdaság — — — — — 77

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

Dr. Beszteri Béla: Az idegenforgalom politikai tanulságai — — — — — — — — — — — 80

Csorba János: Az érvek hatása a Délzalai Állami Erdőgazdaságban — — — — — — — — — 83

Csonka György: A szocialista brigádmozgalom szerepe a pártépítésben — — — — — — — — — — 86

Sós Ferenc: Az intézkedési tervek első eredményei — 89

Kovács Béla: A lakosság szolgálatában — — — — 92

Bóta Vilma: Vietnami műszak az üzemekben — — 94

Mede Szilárd: Már most hozzá kell látni a megoldáshoz — — — — — — — — — — — — 97

VITA, VÉLEMÉNYCSERE

Farkasinszky Lajos: Budapesti tapasztalatok — — 99

Dr. Sattler Tamásné: A középiskola szemszögéből — 103

Bollobás Józsefné: Az eltérő feltételek — — — — 107

Nagy Ernő: Mi legyen a tanácsok kommunista csoportjaival? — — — — — — — — — — — 109

Bandur Károly: Észrevételek a KISZ pártirányításáról 113

Jurmics László: Jobb kapcsolat a tömegszervezetekkel 115

KARCOLATOK

Bernula M.: Sablonok — sorozatban — — — — 118

J. L.: A kéthúros hangszer — — — — — — 119

Joó Ernő: Pihenni akarok... — — — — — — 120

PARTÉLET

a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata

Szerkesztő: Lajtai Vera

Szerkesztőség Budapest V., Széchenyi rakpart 19 — Telefon: 111—400, 311—321

Kiadja a Kossuth Könyvkiadó

Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója

Kiadóhivatal Budapest, VI., Révai u. 16. Telefon 116—660

Előfizetési díj egész évre 30.— Ft fél évre 15.— Ft

Előfizethető minden pártszervezetben valamint a Kossuth Kiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél

Terjeszti a Magyar Posta

66.00949/2 — Zrínyi Nyomda, Budapest. F. v.: Bolgár I.

Lenin eszméinek ereje

Marx Károly életében, még a XIX. század vége felé is a munkásmozgalom csak első lépéseit tette. A marxizmus még alig terjedt el, eszméit akkor még alig néhány tucat ember értette meg s kevesen ismerték az öreg, „48-as forradalmárt" és az első Internacionálé megalapítóját. Azóta az általa kidolgozott tudományos szocializmus, a marxizmus nagy utat tett meg.

Lenin volt Marx Károly első olyan tanítványa, aki nagy mesterének gondolatait valóra váltotta, akinek vezetésével az orosz nép megteremtette a világ legnagyobb országában az első munkás-paraszt államot, s a forradalmi viharok tetőpontján e forradalom élén állt. Az ő születésének 96. évfordulójára emlékezünk most.

Lenin aktív közreműködésével és vezetésével az egész világon tért hódítottak a marxizmus eszméi.

Kétségtelen, hogy Lenin tevékenységének eredménye az orosz forradalom előkészítése és a forradalom sikeres megvívása, a marxizmus legnagyobb győzelme volt. Lenin munkája az orosz forradalom győzelmében óriási jelentőségű, de egész munkásságának, életművének elsősorban világtörténelmi jelentősége van.

Bármilyen különbözőképpen ítélik is ma meg ellenfelei Lenint, azt mindenki elismeri, hogy a történelem legnagyobb alakjai közé tartozik, műve ma is él és egyre elevenebben hat.

Miben van a leninizmus nagy ereje, mi teszi ezt az eszmét ma is elevenen hatóvá? Röviden azt mondhatnánk: Lenin ismerte és teljes egészében megértette a történelmi fejlődés kutatásának marxista módszerét és ismerte kora valóságos viszonyait.

„Vlagyimir Iljics mélységesen hitt a proletariátus osztályösztönében, alkotó erejében, történelmi küldetésében. Leninben ez a hit nem egyik percről a másikra született, azokban az években kovácsolódott ki, melyek során tanulmányozta és átgondolta Marxnak az osztályharcról szóló elméletét. Tanulmányozta a valóságos orosz életet, s a régi forradalmárok világnézete ellen folytatott harcban megtanulta a magányos harcosok hősiességével szembeállítani az osztályharc erejét és hősiességét. Nem valami ismeretlen erőbe vetett vak hit volt ez, hanem a proletariátus erejéhez, a dolgozók felszabadításában a proletariátusra háruló

*óriási szerephez fűződő szilárd meggyőződés, mely a dolgok alapos ismeretén, a való helyzet rendkívül lelkiismeretes tanulmányozásán nyugodott."**

Lenin legnagyobb erőssége a társadalom mozgató erőinek ismerete, a tudományos meggyőződés, az elvi szilárdság és a forradalmi hit volt. A leninizmus az imperializmus korszakának szülötte, annak a kornak, amelyben a forradalom nemcsak gyakorlati szükségszerűség lett, hanem amely a maga ellentmondásaival a munkásosztály győztes forradalmának kedvező előfeltételét is megteremtette. Lenin megértve e korszak követelményeit, kidolgozta a munkásosztály felszabadításának feltételeiről, a szocialista építés alapvető elveiről szóló elmélet alapjait az imperializmus és a proletárforradalom, valamint a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet korszakára. Ezzel új történelmi viszonyokra alkalmazta és továbbfejlesztette a marxizmust. De Lenin nemcsak elméleti fegyvert adott a munkásosztálynak, nemcsak a győzelem elvi alapjait dolgozta ki, hanem forradalmárként, először a történelemben, a gyakorlatban is győzelemre vezette a szocialista forradalmat.

*

Lenin vezetésével jött létre a győzelem egyik legfontosabb tényezője: a néptömegekkel összeforrott újtípusú forradalmi párt, a kommunista párt, amely vezeti és szervezi a dolgozók harcát a hatalom megszerzéséért és megtartásáért, a szocializmus felépítéséért. Az egész lenini elmélet egyik kiindulópontja és nagy eredménye a pártról és ezzel párhuzamosan a munkásosztály diktatúrájáról, mint az új társadalom megteremtésének feltételeiről szóló tanítás. Ezeknek az elméleti tételeknek az igazságát és általános érvényességét nem korlátozzák földrajzi határok: egy egész történelmi korszak, öt évtized bizonyítja, hogy a kommunista párt vezetése nélkül a proletariátus nem tudja forradalmát győzelmesen megvívni és hatalmát megszervezni. Természetesen ezt az elméletet is — mint általában a marxizmust — minden ország valóságához kapcsolódó, sajátos formákkal kell kiegészíteni és megvalósítani. Lenin nagyságát jelzi, hogy mind a pártról szóló tanítása, mind a proletárdiktatúra lenini elmélete már születése pillanatában mint történelmi szükségszerűség, eleve és logikusan kapcsolódott a valósághoz. A munkásosztály hatalomra jutása egyszersmind a munkásosztályt képviselő, megtestesítő politikai párt, vezető szerepének legfőbb megnyilvánulása és érvényesülése. A forradalmi osztály párttá szerveződik, hogy az

* N. K. Krupszkaja: Visszaemlékezések Leninre 102. old.

államot saját forradalmi cselekvésének eszközévé tegye és érvényesíthesse vezető szerepét az egész dolgozó társadalom érdekében. Az állam azonban, amelyet a munkásosztály létrehoz, a történelemben minden eddigi állammal szemben minőségileg új jelenség, mert anyagi alapját olyan új gazdasági struktúra alkotja, amely megszünteti a kizsákmányolást. De az új gazdasági alap merőben új felépítményrendszert igényel, s azt csak marxista—leninista pártja segítségével képes a munkásosztály megteremteni. A párt szükségszerűsége, mint a hatalom meghódításának és megtartásának eszköze, a társadalmi valóság adott feltételeiből következik. Nem orosz sajátosság, nincs helyhez és időhöz kötve.

*

A Lenin által létrehozott párt — amely vállalta az akkori kegyetlen viszonyok között azt a heroikus küzdelmet, amely a forradalom kivívását, megszilárdítását és megtartását jelentette Oroszországban — példája nyomán szervezték meg a kommunisták pártjukat mindenütt az egész világon. És Lenin ebben a munkában is rendkívüli szerepet töltött be. A Kommunista Internacionálé létrehozásával előseaítette, hogy a forradalmi munkásmozgalomból kommunista világmozgalom váljék. Ehhez nagy ideológiai és politikai harcra, a vezető káderek nevelésére, kikovácsolására volt szükség. Lenin mindig olyan kommunista mozgalomra gondolt, amely az orosz tapasztalatokat felhasználva, képes minden országban az egymástól eltérő feltételeknek megfelelően fejlődni és alkalmazni „mindig konkrét módon, az adott történelmi korszak és változó nemzeti környezet sajátos viszonyai között" a marxizmus—leninizmus általános törvényeit. Az egyes kommunista pártok feladata — írta —, hogy tudják „felkutatni, tanulmányozni, megkeresni, kitalálni, felismerni minden egyes országban a nemzeti sajátosságokat, a nemzeti szempontból jellegzetes mozzanatokat ... az egységes, nemzetközi feladat konkrét megoldására" (Lenin Művei 31. köt., 83. old.).

Ez nem könnyű és nem egyszerű feladat, saját pártunk tapasztalatai is ezt bizonyítják. Volt időszak, amikor pártunk ezt nem értette meg és nem megfelelően alkalmazta a marxizmus általános elveit a sajátos hazai viszonyokra.

*

Ki vitathatná ma már Lenin elévülhetetlen érdemeit a kommunista mozgalom és a kommunista pártok megteremtésében, megszilárdításában, acélossá kovácsolásában? A kommunista pártok, mint országuk vezető erői, Európa és az egész világ legviharosabb időszakában, kiéleződött osztályharcok és osztály-összecsapások idején nemcsak megmaradtak, de megerősödtek, tö-

megpártokká fejlődtek, nagy tekintélyre és befolyásra tettek szert.

Csak össze kell hasonlítani azt a korszakot, amikor a Szovjetunió létrejött — napjainkkal. Akkor, az első világháború után az egész kapitalista világ azon mesterkedett, hogy bekerítse, elszigetelje és leverje a Szovjetuniót, amelynek sem a világburzsoázia, sem a szociáldemokrácia nem jósolt nagy jövőt. A második világháború befejezésével pedig, amikor már a szocialista társadalmat építő Szovjetunió hatalmas politikai, katonai és erkölcsi ereje megmentette az egész világot a hitleri igától, létrejött a szocialista világrendszer. Aminek megteremtésében a kezdet kezdetén csak Lenin és a még kevés számú kommunista élcsapat volt biztos — a szocialista társadalmi rendszer világhatalommá, a világpolitika döntő tényezőjévé vált.

Ugyanazon idő alatt a kapitalista rendszer, az imperializmus csaknem ereje végére jutott, világra hozta a fasizmust, amely a szakadék szélére sodorta. A gyarmati elnyomás rendszere összeomlott, s egyre bizonyosabbá válik mindenki előtt, hogy nem tud helytállni azzal a kihívással szemben, amelyet a szocializmussal való békés verseny jelent. Új háborúról szőtt terveit a Szovjetunió és a szocialista országok politikai, katonai és erkölcsi ereje megtöri.

A helyzet tehát gyökeresen megváltozott, az erők véglegesen átértékelődtek. S ennek törvényszerűségeit Lenin előre látta. A kapitalisták sokáig azt állították: a kommunista mozgalom egyenlő Oroszország terjeszkedésével. De akkor miért van a világon annyi kommunista? Ma már mindenki tudja: meg lehet vásárolni egyes minisztereket, tábornokokat vagy kémeket, de nem lehet megvásárolni a népeket.

A szocialista országok és a kommunista pártok sikere azon alapszik, hogy megértik és alkalmazni tudják munkájukban a leninizmust. A leninizmus lényegének megértéséhez tartozik annak megértése, hogy a politika akkor válik tudománnyá, ha az objektív viszonyok konkrét elemzésén alapul. A kommunista mozgalom előretörése történelmileg rövid idő alatt világméretűvé vált, de nem volt küzdelmektől mentes diadalmenet. S azok az alapvető áramlatok, amelyek elleni harcban a leninizmus megszületett és megerősödött, ma is léteznek és veszélyesek.

A kommunista pártok létrejöttükkel a reformizmussal és revizionizmussal való teljes szakítást fejezték ki. Lenin már az első világháború alatt ezt írta: „... a legfőbb európai szocialista pártok elárulták meggyőződésüket és feladataikat (Lenin Művei, 21. köt. 202. old.). Lenin ekkor elemezte a munkásmozgalmon belüli opportunizmus és árulás forrásait s azokat a kapitalista társadalom struktúrájában végbement változásokban, a munkás-

arisztokrácia kialakulásában látta és abban, hogy a munkásarisztokrácia összefogott a burzsoáziával a munkásosztály ellen. „... Az opportunizmus nem véletlenség, nem egyes személyek bűne, mulasztása, árulása, hanem egy egész történelmi korszak társadalmi terméke" — írta Lenin (uo. 204. old.). És ebből a jellemzésből szükségszerűen következett a munkásmozgalom új, forradalmi fejlődési irányának megteremtése.

Lenin híres munkájában, „Az imperializmus, mint a kapitalizmus legfelsőbb foka" — világosan bebizonyítja, hogy a kapitalizmus új fejlődési szakasza, az imperializmus, új feladatokat állít a munkásmozgalom elé. Rámutat, hogy a kapitalizmus fejlődésének ez az utolsó szakasza egyben a szocialista forradalmak győzelmének időszaka. A marxizmus elvei alapján kidolgozta e történelmi korszak forradalmi stratégiáját és taktikáját általában, és a konkrét oroszországi viszonyokra is. Lenin tehát a marxizmus alapelveinek védelmében annak alkalmazásával és továbbfejlesztésével az új viszonyokra, szakított azokkal, akik megtagadták a marxizmus forradalmi lényegét. Azért is fontos ezt hangsúlyozni, mert napjainkban is akadnak egyesek, akik oly könnyen feladják a marxizmus—leninizmus alapelveit, elavulinak kiáltják ki azt, ami maradandó.

Lenin újat alkotott és hozzá mert nyúlni idejétmúlt tételekhez, de mindezt a marxizmus alapján, annak talaján tette. Miközben az opportunizmussal, a reformizmussal való végleges szakításért harcolt, arra is nagy gondot fordított, hogy a forradalmi erők, a kommunista pártok a marxista elmélet alapján egyesüljenek, s az opportunizmus elleni harcban ne essenek a hamis „baloldaliság" hibájába. S hogy ezen aggodalmai mennyire nem voltak alaptalanok, azt a későbbi események bizonyították.

Az opportunizmussal való szakítás és az ellene való harc a kommunista pártok egyes osztagaiban a szektásság különböző formáit hozta létre, amelyek sokszor egyes kommunista pártok elszigetelődésének komoly veszélyét idézték elő.

A szektarianizmus elleni harcban is gazdag és sokoldalú a lenini hagyaték. Különösen nagy jelentőségű Lenin „Baloldaliság, mint a kommunizmus gyermekbetegsége" című munkája. Lenin a „baloldaliság" elleni harcban is a marxizmus alapelveit védelmezi, de tovább is fejleszti azokat, többi között a párt taktikájának és munkamódszereinek kérdésében. Mesteri és árnyalt módon alkalmazott bírálata ma is aktuális a kispolgári álbaloldalisággal és „forradalmisággal" szemben, mert ez azóta is jelen van a kommunista mozgalomban. Lenin páratlan logikával, az aktuális kérdések mesteri elemzésével bizonyította, hogy a kommunisták mind a burzsoázia, mind az opportunizmus ellen csak úgy győzhetnek, ha megszabadulnak a „baloldali" szektarianizmustól, a dogmatiz-

mustól. S nem igazolódtak-e azóta is többszörösen ezek a figyelmeztetések? Mennyit ártottak mozgalmunknak a kispolgári kalandorok, a jól hangzó álforradalmi jelszavak és gyakorlat! Leninnek a dogmatizmus és szektarianizmus elleni szenvedélyes harca más viszonyok között, más történelmi időszakban ugyan, de ma is tanulságos, irányadó. Ezek ma sem jelentenek kisebb veszélyt mozgalmunk számára, sőt veszélyességüket még növeli az a körülmény, hogy egyes hatalmon levő pártok és kormányok hivatalos politikájának alapját képezik. A leninizmus ereje, Lenin nagysága abban is kifejeződik, hogy a marxizmus védelmében vívott különböző kispolgári nézetek elleni harcot úgy tudta megoldani, hogy egyben kiszélesítette a párt kapcsolatait, megnyerte nemcsak a proletariátust és a szegényparasztságot, de a kispolgárság egy részét is.

Lenin műve: a kommunista mozgalom nagy utat tett meg, hatalmas iskolán ment keresztül; a kommunista pártok nagy tömegpártokká fejlődtek, a világ minden részében élnek és dolgoznak kommunisták. Az embernek szüksége van arra, hogy higgyen a maga erejében, igazában, élete értelmében. Az ilyen hit páncél és erőssé teszi az embert. Millió és millió ember hitét teremtette meg Lenin és a kommunizmus eszméje. Ez az eszme teszi őket kitartóvá a békés építésben, erőssé abban a viharban, amely ma is dúl a világban.

*

A mi pártunk küzdelmes története is aláhúzza Lenin eszméinek igazát. A magyar kommunista mozgalom is megjárta a hősi harcok, nagy megpróbáltatások és nagy történelmi győzelmek útját. Sikereinket a marxizmus—leninizmus elveinek helyes megértése és alkalmazása, hibáinkat, amelyek sokszor átmeneti kudarcokat hoztak, az attól való eltérés okozta. A helyes elméleti alaptól való eltérés bármely irányba, súlyos helyzeteket teremtett már pártunk életében. És az utóbbi évek sikerei is; a helyes politika kidolgozása, a lenini elvek érvényre juttatásának nagy eredményei ismételten bizonyítják: ha helyes a párt irányvonala, akkor szilárd a párt szervezete és egészséges, egyöntetű belső élete. Különösen fontos és értékes tapasztalatok ezek, melyek pártunk további útjának meghatározásában is irányadóak.

Bár a kommunista mozgalom fejlődése ma sem zavartalan, nem mentes a hibáktól és tévedésektől, — ki vitathatná ma már azt, amit Lenin a XX. század elején oly látnokian és zseniálisan megjósolt, hogy e sokat átélt század szilárdan halad célja felé, s a kommunizmus évszázadaként kerül be a történelembe.

Lajtai Vera

DIMÉNY IMRE,
az MSZMP Központi Bizottsága Mezőgazdasági Osztályának a vezetője

A termelőszövetkezeti és a népgazdasági érdekek összhangja

A termelőszövetkezeteink fejlődését, önállóságát segítő rendelkezéseket a falusi dolgozók örömmel, megelégedéssel fogadták. Az intézkedések lényegét azonban még nem mindenütt látják elég világosan, megvalósításukat félreértések, helytelen nézetek és következtetések is nehezítik. Pártszervezeteinknek ezzel kapcsolatos felvilágosító munkáját kívánjuk megkönnyíteni a Diméný Imre elvtárstól kért nyilatkozattal.

Miért volt szükség a termelőszövetkezettel kapcsolatos új intézkedések (a felvásárlási árak emelése, a mezőgazdasági tervezés korszerűsítése, az amortizációs alap) bevezetésére?

Ahhoz, hogy a mezőgazdasággal kapcsolatos új intézkedések szükségességét megértsük, látnunk kell azok legfőbb céljait. Az 1966-ban bevezetett intézkedések legfőbb célja: fejlődésünk meggyorsítása, a hatékonyabb gazdálkodás céltudatosabb ösztönzése révén. Olyan tendenciák érvényesítésére van szükség, amelyek elősegítik a gyorsabb fejlődést és megteremtik az életszínvonal további növelésének alapjait, legfontosabb feltételeit.

Szükség volt ezekre az intézkedésekre azért is, mert — bár a mezőgazdaság a szocialista átszervezés óta lényegében egészségesen, egyenletesen fejlődik — mutatkoznak nyugtalanító jelenségek is. Ezek *egyrészt* a termelőszövetkezetek és állami gazdaságok belső gondjaival (vezetés gyengeségei, fegyelmezetlenség, szakmai hozzáértés hiánya stb.), *másrészt* pedig — és ez a döntőbb — a termelőszövetkezetek pénzügyi, gazdasági helyzetével kapcsolatosak. A termelőszövetkezetek egy jelentős része nem rendelkezik az önállóbb gazdálkodás folytatásához, a helyi lehetőségek hatékonyabb hasznosításához szükséges pénzügyi-anyagi alapokkal. A termelőszövetkezetekben a szövetkezeti demokrácia sem érvényesülhetett sok esetben éppen azért, mert az önálló gazdálkodás feltételeinek hiánya miatt a termelőszövetkezetek túlzott függőségi viszonyba kerültek az őket irányító szervekkel, vállalatokkal. A túlzottan központosított irányítás nem engedte meg-

felelően kibontakozni a szövetkezeti vállalat önállóságának elemeit, a szövetkezeti demokráciát.

A gazdasági irányítás reformjának keretében, a mezőgazdasági termelés ösztönzése érdekében — a többi között — azt tűzzük ki célul, hogy *a termelőszövetkezetek és az állami gazdaságok a jelenleginél nagyobb mértékben fedezhessék kiadásaikat saját bevételeikből.* A közelmúltban hozott intézkedéseknek, mind az árak növelésének, mind a tervezés korszerűsítésének, mind pedig az amortizációs alap bevezetésének lényegében ez volt a legfőbb célja.

Növelni kívánjuk a termelőszövetkezetek pénzügyi-anyagi alapjait, csökkentjük függőségüket az egyéb vállalatoktól és állami szervektől. Nagyobb önállóságot biztosítunk — egyebek között — a gazdálkodás fejlesztését elősegítő beruházásoknál. Ezek az intézkedések elősegítik, hogy az erősen központosított irányítás keretei a termelőszövetkezetek vonatkozásában leszűküljenek.

Az árintézkedések azon túl, hogy nagyobb árbevételhez juttatják a termelőszövetkezetek jelentős részét, azzal is segítik kitűzött céljainkat, hogy egyúttal jobban figyelembe veszik az egyes termékek költségráfordítását. Mindez pedig az eddiginél is jobban biztosíthatja, hogy a termelőszövetkezetek olyan árukat termeljenek, amelyek a népgazdaság számára nélkülözhetetlenek, fontosak mind a belföldi, mind pedig az exportigények kielégítése érdekében.

Közismert, hogy mezőgazdasági árrendszerünk bizonyos vonatkozásában elavult, az árszínvonal indokolatlanul alacsony, ugyanakkor a mezőgazdasági termelésben felhasznált iparcikkek árai viszonylag magasak. Az 1966. január 1. előtti árak jelentős része nem fedezte még az önköltséget sem. Nem fedezte többek között a marhahús és a tej önköltségét. Ezeket a termelőszövetkezetek jelentős része lényegében ráfizetéssel termelte. Ez a fonák helyzet — azontúl, hogy a termelőszövetkezetek és állami gazdaságok egyaránt magas költségek mellett termelnek, abból adódott, hogy a mezőgazdasági árak színvonala 1966. január 1-ig 26%-kal volt alacsonyabb, az ipari árak színvonala pedig 11%-kal volt magasabb a társadalmilag indokoltnál. Emiatt a mezőgazdaság súlya, helye, szerepe népgazdaságunkban a számokból alacsonyabbnak tűnt, mint ahogy az a valóságban van.

Az árakon keresztül történt számottevő jövedelemelvonás miatt korábban a termelőszövetkezetek számára kevésbé érthető és elfogadható állami támogatási rendszert alkalmaztunk. Ez bonyolult, sokban áttekinthetetlen, úgynevezett sokcsatornás rendszer volt. A legtöbb esetben nem is hozta meg a várt eredményt. Egyrészt azért, mert nem elég érthető a szövetkezeti tagság számára, másrészt pedig gyakran szubjektív elbírálás érvényesülhetett az egyes termelőszövetkezetek támogatásában. Ez a tény, vala-

mint az, hogy a mezőgazdaság termelési előirányzatai az elmúlt esztendőkben gyakran túlfeszítettek voltak: olyan tervezési módszerek alkalmazásához vezetett, amelyek megkötötték az egyes gazdaságok kezét, nem adtak megfelelő lehetőséget az önállóság kibontakoztatásához. Nem volt mód arra, hogy az egyes gazdaságok terveiket jobban a helyi lehetőségekhez igazodva készíthessék el. Mivel a termeltető vállalatok csak a tanácsok által előzetesen jóváhagyott tervekben előirányzott, megjelölt feladatokra köthettek szerződéseket, a szerződéskötéseket végző vállalatok elkényelmesedtek és ugyanakkor sok adminisztratív vónás jelentkezett a termelőszövetkezetek állami irányításánál is. Ez a fonák helyzet indokolta a termelőszövetkezetek és termeltető, értékesítő vállalatok kapcsolatának rendezését, a mezőgazdasági tervezés korszerűsítését. Ez azt jelenti, hogy az elmúlt év őszétől a termelőszövetkezetek szerződéseiket közvetlenül a termeltető, értékesítő vállalatokkal kötik. A termelési tervet pedig a vállalatokkal megkötött szerződésekre építve készítik el, hagyják jóvá a termelőszövetkezetek. A szövetkezetek és a vállalatok közötti egyenjogúság ezáltal jobban az anyagi érdekeltségre épül. Ez kifejezésre jut egyébként a már megkötött szerződésekben is.

Milyen főbb tapasztalataink vannak az eddig megtett intézkedésekkel kapcsolatban?

A megtett intézkedések közül eddig legtöbb tapasztalat a tervezés korszerűsítésével összefüggésben áll rendelkezésünkre. A felvásárlási árak rendezésének, valamint a gépek, járművek, berendezések amortizációs alapjának a hatását még korai lenne értékelni. Azt azonban máris tapasztaljuk, hogy a felvásárlási árak rendezése, illetve az amortizációs költségek elszámolása tekintetében kitűzött céljainkhoz közelebb kerültünk. Megmutatkozik ez a többi között abban, hogy a termelőszövetkezetek és állami gazdaságok vezetői és dolgozói úgy vélik, hogy pártunk és kormányunk napjainkban a mezőgazdaság szerepével, jelentőségével sokat és jól foglalkozik. Örömmel fogadják, hogy a túlzottan központosított állami irányításról fokozatosan a nagyobb vállalati önállóságot biztosító irányítási formákra kívánunk áttérni, amelyek lehetőséget adnak többek között a szövetkezeti demokrácia fokozottabb érvényesítésére is. *Az intézkedések célját parasztságunk helyesen ismerte fel.* Bizonyos pozitív hatásai már most megfigyelhetők.

Megnőtt az érdeklődés a szarvasmarhatenyésztés, főleg a tehéntartás és borjúnevelés iránt. Megmutatkozik a pozitív hatás abban is, hogy a termelőszövetkezetek vezetői és tagjai az eddigieknél nagyobb gondot fordítanak a gépek műszaki állapotára, a karbantartásra, javításokra. Sokat foglalkoznak azzal, hogy mi-

képp növelhetnék a gépek élettartamát, hogy az amortizációs költségekkel jobban gazdálkodhassanak. A pozitív hatások tapasztalhatók abban is, hogy a tsz-ek nagyobb igényeket támasztanak az új gépek műszaki konstrukciójával, üzembiztonságával kapcsolatban. Mindezek a jelenségek az intézkedések helyességét igazolják. Érdemes felfigyelni rájuk azért is, mert bizonyos vonatkozásban, többek között a gépellátásban, a gépek műszaki konstrukciójával kapcsolatban újszerű igényeket támasztanak. Olyanokat, amelyek az eddigiektől eltérő formák és gyakorlat kialakítását tehetik szükségessé.

Az elmúlt év őszétől alkalmazott mezőgazdasági tervezés pozitív hatásai szintén tapasztalhatók már. A termelőszövetkezeti vezetők és tagok ebben az intézkedésben önállóságuk növelését látják. A termelőszövetkezetek nagy többsége úgy vélekedik, hogy ezáltal jobban megteremthetik — mégpedig az eddigieknél nagyobb mértékben *gazdasági eszközökkel* — a népgazdasági és üzemi érdekek összhangját.

A tapasztalatok sokrétűek. A teljesség igénye nélkül csupán néhányat szeretnék megemlíteni. A tervezésnek ebben a rendszerében mind jobban megtalálják a maguk szerepét a termeltető és értékesítő, forgalmazó vállalatok és egészségesebbé válik kapcsolatuk is a termelőszövetkezetekkel. Az a tény, hogy a szerződések önkéntesek: az eddigieknél nagyobb mértékben lehetővé teszik, hogy a szerződéskötések során tisztázzák a két fél kapcsolatának eddigi hiányosságait. Mód nyílik arra, hogy értékeljék munkájukat, közösen tegyenek intézkedéseket az előforduló hibák kijavítására.

Lényeges változást jelent ez az új gyakorlat az állami szervek és a különféle vállalatok viszonyában is. Kialakulhatnak azok a formák és módszerek, amelyek biztosíthatják, hogy a tanácsok megfelelően ellenőrizhessék az állami és szövetkezeti vállalatokat. Jobban orvosolhatják a termelőszövetkezetek és a különféle vállalatok közötti egyenetlenségeket.

Általános tapasztalat, hogy a termelőszövetkezetek mindenekelőtt ott, ahol jó a vezetés, élni tudnak az adott lehetőségekkel. Mindinkább egyenlő partnerei lesznek a velük kapcsolatban álló állami és szövetkezeti vállalatoknak. A szerződéskötések során mind a termelőszövetkezetek, mind a szerződést kötő vállalatok nagyobb mértékben számolnak a gazdaságok üzemi, közgazdasági adottságaival, lehetőségeivel. Az eddig megkötött szerződések jól kifejezik ezt s tegyük hozzá: néhány növénytől eltekintve, már mindenütt megkötötték a szükséges szerződéseket. Ez azt bizonyítja, hogy a központi szervek elképzelései helyesek voltak és realizálódnak. Mégpedig úgy, hogy bizonyos egészséges szakosodási törekvések mutatkoznak a termelőszövetkezetekben

és állami gazdaságokban is. Például a takarmánytermesztéssel összhangban álló állatállomány kialakítására.

Összefoglalva: a mezőgazdasági tervezés korszerűsítésére tett lépések az eddigi tapasztalatok szerint helyes irányba terelik a termelést és árutermelést. Megteremtik a gazdálkodás hatékonyságának, az üzemi és népgazdasági igények összehangolásának célszerűbb alapjait; elősegítik a helyesebb termelési szerkezet kialakítását, növelik a termelőszövetkezetek önállóságát. Ezzel együtt lehetőséget adnak a szövetkezeti demokrácia elmélyítéséhez.

Mindezekkel összefüggésben milyen hibás nézetek, szemléletek tapasztalhatók?

Amikor megállapítjuk, hogy az árak rendezése, az amortizációs alap bevezetése, a tervezés továbbfejlesztése általában pozitív hatással van a termelőszövetkezetek és állami gazdaságok tevékenységére, nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy itt-ott bizonyos negatív jelenségek is tapasztalhatók. Ezek mindenekelőtt a következő kérdésekben jutnak kifejezésre:

a) A termelőszövetkezetek gazdasági önállósága, az üzemi és népgazdasági érdekek összehangolása.

b) A gazdasági önállóság helyes értelmezése és megvalósításának üteme, feltételei.

A termelőszövetkezetek gazdasági önállósága, az üzemi és a népgazdasági érdekek összehangolása kérdésében több téves nézettel is találkozhatunk. Két szélsőséges nézet az, amiről szólni szeretnék. Az egyik szerint a termelőszövetkezetek gazdasági önállósága azt jelenti, hogy a termelőszövetkezetek semmilyen központi utasítást nem kaphatnak és minden ilyen: adminisztratív beavatkozás a termelőszövetkezetek működésébe, életébe.

A másik nézet képviselői azt mondják, hogy a termelőszövetkezetek nagy többsége még nem képes az önálló gazdálkodás adta lehetőségek kihasználására és továbbra is szükség van a legapróbb kérdésekben is a külső beavatkozásra. *Mindkét nézet szélsőséges, helytelen, nem szolgálhat alapul e kérdések helyes megmagyarázásához, megértéséhez.*

A termelőszövetkezetek gazdasági önállóságának megértésénél természetesen figyelembe kell vennünk, hogy a tagok egyben tulajdonosok is és saját maguk döntenek a termelés kérdéseiben, határoznak a jövedelem elosztás módjai felől és maguk választják meg vezetőiket. Éppen ezért a termelőszövetkezetek pénzügyi, gazdasági helyzetét is olyan alapokra kell helyeznünk, amelyek biztosítják, hogy ezeket a teendőket valóban a termelőszövetkezetek végezhessék. Persze ehhez az is kellett, hogy meglegyen a gazdasági alapja is annak, hogy a tagság és a vezetők

ténylegesen gyakorolják jogkörüket. Ne kelljen minden egyes részletkérdésben a döntésükhöz valamiféle szerv „hozzájárulását" kikérniök. Ha megvannak a kellő gazdasági feltételek, akkor lehetséges az önálló gazdálkodáshoz szükséges jogkör megadása és gyakorlása és nincs ok arra, hogy a termelőszövetkezetek helyett, külső szervek gondolkodjanak és döntsenek.

Természetesen mindez nem jelenti azt, hogy a termelőszövetkezetek gazdálkodása teljesen „elkülönült" tevékenység. Hiszen a környezetükben működő szervekkel számtalan formában kapcsolatban vannak. Tevékenységüket ezekkel a szervekkel szorosan együttműködve, nagy hozzáértéssel kell végezniök. És ez így helyes, különben a termelőszövetkezetek sem tudnák kellően elbírálni, hogy tevékenységük jól vagy rosszul kapcsolódik a népgazdaság egészének igényeihez, a lakosság szükségleteihez. Ez azt is jelenti, hogy *a gazdasági önállóság helyes gyakorlása az eddigieknél nagyobb tájékozódást és jobb együttműködést kíván meg a termelőszövetkezetek és vállalatok, valamint az irányító szervek között.* Az irányításban részt vevő állami szervek munkája nem válik feleslegessé, sőt felelősségteljesebb lesz. Hiszen az eddigi — gyakran adminisztratív módszerek helyett olyan gazdasági eszközöket és ösztönzőket alkalmazhatnak, amelyek a gazdálkodást hatékonyabban befolyásolhatják és minden valószínűség szerint az eddiginél jobban biztosítják a népgazdasági és az üzemi érdekek összhangját. És végső soron ez a cél, vagyis a gazdasági optimum elérése. Ezt pedig az üzemi és népgazdasági érdekek összhangja útján biztosíthatjuk a leginkább.

Természetesen a gazdasági eszközökkel történő irányítás gyakorlása fokozatosan, a feltételek egyidejű megteremtésével valósítható meg. A kenyérgabona vetéstervi előirányzatában az eddig követett módszerek eltörlésére például nem lesz lehetőség a közeljövőben sem. Még akkor sem, ha ez üzemileg indokolt lenne. Az anyag- és eszközellátás terén sem tudjuk egyik napról a másikra mindenben a legjobb megoldásokat alkalmazni. *Ebben az irányban haladunk, ezeket tesszük fokozatosan a termelőszövetkezetek és állami gazdaságok irányításának is a fő módszerévé.*

Ez a fajta irányítás, a gazdasági önállóság fokozása jól felkészült vezetést igényel, nagyobb előrelátást és sokoldalúbb ismereteket. Ott, ahol a vezetők még nem rendelkeznek ezzel kellő mértékben, az irányító szervek fontos feladata az is, hogy mindezek megszerzését elősegítsék. Ebből a szempontból is helyes volt például, hogy az idei zárszámadások során irányító szerveink, a „mindent kiosztani" törekvéseket lehetőség szerint megakadályozták. Azért volt ez szükséges, mert a termelőszövetkezetek egy része még nem élt helyesen a gazdasági önállóságával. A zárszámadás munkálatait nem megfelelő előrelátással, hozzáértés-

sel végezték, nem fordítottak kellő figyelmet a tsz jövőjére. Azok a termelőszövetkezetek, amelyek a „mindent kiosztani" elvet követték, elsősorban maguknak ártottak. A fejlődésükhöz szükséges javaktól, beruházásoktól fosztották meg önmagukat. Lassítják tsz-ük fejlődését, végső soron saját szövetkezeti parasztságuk jólétének kibontakozását. Tehát amikor az utóbbi időkben a vállalati gazdasági önállóságról — helyesen — a korábbinál lényegesen többet beszélünk a szövetkezetek vonatkozásában is, azt mindenekelőtt azért tesszük, mert meg vagyunk győződve, hogy az erőteljesebb vállalati önállóság alapvetően hozzá fog járulni sok rejtett tartalék feltárásához.

Ugyanakkor azt is látnunk kell, hogy a vállalati gazdasági önállóság nem valami az egész népgazdaságtól „elvonatkoztatott önállóság". Egyes helyeken ugyanis a gazdasági önállóság fogalmát félreértve olyan törekvések tapasztalhatók, amelyek akadályozzák a népgazdasági és az üzemi érdekek kellő összhangját. *A vállalati gazdasági önállóságnak lényegében az üzemi és a népgazdasági érdekek összhangjában kell megmutatkoznia.* A népgazdasági érdekek semmi esetre sem kerülhetnek hátrányosabb helyzetbe. Az, hogy a szövetkezeteket a korábbiaknál kevésbé irányítják adminisztratív módon, ez nem jelenti a gazdasági eszközökkel való ráhatás mértékének csökkenését, a központi akarat érvényesítésének háttérbe szorítását. A hatékony központi irányítás nagy fontosságú marad a jövőben is, hiszen a termelés szocialista jellegéből következik, hogy terveinkben időről időre össznépi célokat kell kitűznünk az egész népgazdaság számára és ezeket érvényesítenünk is kell.

A gazdasági önállóság érvényesülése természetesen — amellett, hogy az irányítás formái és eszközei változnak — sokban azon múlik, hogy a termelőszövetkezetek és állami gazdaságok miként élnek adottságaikkal, lehetőségeikkel. Milyen ütemben tudják megvalósítani a rendelkezésre álló anyagok, eszközök lehető legjobb kihasználását, mikorra tudják a hatékonyabb gazdálkodás feltételeit megteremteni, a költségeket nagyobb mértékben csökkenteni. Azért is lényeges ez, mert ma még ezen a területen, a belső tartalékok hasznosítása tekintetében is sok a tennivaló. A gazdasági önállóság erősítése természetesen ezek érvényesülését is fokozza. Végső soron azonban a lehetőségek, adottságok kihasználása a termelőszövetkezeteken és állami gazdaságokon, az embereken múlik. Ezeket is számításba kell vennünk tehát munkánkban, amikor a nagyobb fokú gazdasági önállóságra törekszünk. Mert hiszen nemcsak a központi szervek tehetnek és tesznek további intézkedéseket a gazdasági önállóságért, maguk a termelőszövetkezetek és az állami gazdaságok, maga a parasztság is sokat tehet és kell is, hogy tegyen érte.

Változó módszerek a változó helyzetben

(Az imperialisták fellazítási taktikája)

ELŐADÁSOKBAN ÉS CIKKEKBEN mostanában gyakran szerepel a „fellazítási taktika" kifejezés. Ennél ritkábban írunk és beszélünk azonban arról, hogy voltaképpen mit is kell ezen érteni. Egyesek anélkül, hogy a dolgot végiggondolnák — vagy, hogy egyáltalán módjuk lett volna végiggondolni —, már-már hajlamosak arra, hogy minden negatív, ellenséges, vagy akár kritikai hangot, életünk minden árnyoldalát a fellazítási taktika számlájára írjanak. Mások — szintén anélkül, hogy mélyebb vizsgálatba bocsátkoznának — úgy érzik, oly nagy veszéllyel állunk szemben, hogy riadót kell fújnunk, félre kell vernünk a harangokat. Szükség van tehát arra, hogy megkíséreljük megmagyarázni, mit kell értenünk fellazítási taktikán és hozzávetőleg meghatározzuk azt a helyet, amelyet ez a kérdés politikai életünkben elfoglal.

A fellazítási taktikát az imperialista országok, tágabb értelemben az összes fejlett kapitalista országok alkalmazzák a szocialista országok ellen külön-külön és a szocialista világrendszer ellen együtt. A legnagyobb erővel és a legnagyobb anyagi és technikai eszközök felhasználásával az amerikai imperializmus folytatja. Célja a szocialista országok társadalmi rendjének megdöntése. A rendszer fellazítása, azaz bomlasztása úgy szolgálja ezt a célt, hogy különböző módszerek alkalmazásával bizalmatlanságot, elégedetlenséget igyekeznek kelteni a szocialista országok lakosságában a társadalmat vezető párt, a kormány, végső fokon a társadalmi rend iránt, lázadást kirobbantani és így megnyitni az utat a kapitalizmus visszaállítása számára. Szerves tartozéka ennek a taktikának a szocialista országok egységének, mindenekelőtt a Szovjetunióhoz fűződő viszonyának megrontása és megbontása, mert enélkül a társadalmi rend megváltoztatása elképzelhetetlen. A fellazítási taktika kombinálva és váltakozva igyekszik alkalmazni a politikai propaganda, a diplomáciai, a gaz-

dasági, kulturális és a katonai nyomás eszközeit. Mindaz tehát, amit külön-külön és máskor ellenséges propaganda, aknamunka, ideológiai diverzió néven és más elnevezéseken említettünk, vagy emlegetünk, együtt fellazítási taktikának nevezendő.

NEHÉZ LENNE pontosan meghatározni, hogy mely évben kezdett az imperializmus fellazítási taktikája a háborús tervek *mellett*, sőt korlátozottabb mértékben helyett, szerepet játszani, majd növekvő fontosságra szert tenni. Annyi azonban bizonyos, hogy olyan folyamatról van szó, amely szorosan összefüggött a világpolitikai erőviszonyok eltolódásával. Az imperialisták — és megintcsak elsősorban az amerikai imperialisták — az ezerkilencszáznegyvenes évek végén és az ötvenes évek elején még nyíltan hirdették a kommunizmus „visszaszorításának", a szocialista országok fegyveres „felszabadításának" politikáját. Tények és események azonban fokról fokra ráébresztették őket előbb arra, hogy a szocialista országok elleni háború tervei mellett szükségesek más, a béke viszonyai között alkalmazható eszközök is, majd arra, hogy bizonyos szocialista országokkal szemben ez idő szerint csak az ellenforradalom exportjának „békés" eszközeit alkalmazhatják. Felsorolunk néhány tényt és eseményt, amely ezt a felismerést elősegítette és érzékelteti a folyamatot. Ilyen tény az amerikai nukleáris fölény megszűnése, majd a szovjet tc.monukleáris fegyver és a korszerű hordozóeszközök megszületése; a szocialista világrendszer kialakulása és megszilárdulása; a koreai háború, majd az 1953. évi berlini puccs kudarca: mindkettő megmutatta a fegyveres próbálkozások hiábavalóságát; s a világon erősödő általános háborúellenes hangulat.

A nyugat-európai és az amerikai burzsoá sajtóban már az ötvenes évek elején, még inkább derekán olvasni lehet arról, hogy a szocialista országok társadalmi rendje elleni harcban a háború mellett figyelembe kell venni más eszközöket és lehetőségeket is. Ekkortájt kezdenek beszélni az Egyesült Államokban a külpolitika „gyötrelmes átértékelésének"' szükségességéről. Akkor dolgozzák ki a mai fellazítási taktikát. A kifejezés megjelenik a burzsoá országok sajtójában, híreket olvashatunk a témáról tartott előadásokról, majd megismerkedhetünk magukkal az előadásokkal is.

Az egyéb okok mellett szerepet játszik a fellazítási taktika és annak hatása a magyarországi ellenforradalom előkészítésében. Erre bizonyítékokat találhatunk a magyar jobboldali politikai emigráció lapjainak az ellenforradalom előtt megjelent számaiban.

EZEK UTÁN esetleg azt is mondhatnók, hogy a fellazítási taktikában voltaképpen nincsen semmi új, hisz mindaz, amit az imént felsoroltunk, azelőtt is létezett. Ez azonban elsietett megállapítás lenne. Igaz, hogy mivel a nemzetközi burzsoáziának már az első szocialista ország társadalmi rendjét sem sikerült fegyverrel megdöntenie, politikai aknamunka a szocialista forradalom első győzelme óta szakadatlanul folyik. Sem mennyiségileg, sem minőségileg nem maradt azonban változatlan. Változott a helyzet, változtak a körülmények és ez módszereik kiigazítására kényszerítette az imperialistákat.

A magyarországi ellenforradalom idején az volt az imperialisták elképzelése, vagy inkább álma, hogy amikor a bomlasztás fegyveres ellenforradalomba torkollik, a magyar nép magára marad és egyedül nem tudván megbirkózni a visszalopakodó volt uralkodó osztályokkal, Magyarországon megdől a szocialista társadalmi rend. Ez az elképzelés azonban mélységesen hibásnak bizonyult, mert bebizonyosodott, hogy az ellenforradalom ellen küzdő magyar dolgozó tömegek nem maradtak egyedül. Magyarországgal nem tudtak végezni, mert nem sikerült elvágni a szocialista világrendszer fő erőitől.

Már ebből is látható, hogy az 1960-as évek fellazítási taktikájának más és sok tekintetben új szempontokat kell figyelembe vennie. Számolnia kell azzal, hogy a szocialista országok társadalmi rendje kívülről szított fegyveres felkeléssel sem dönthető meg. Ebből történelmi leckét adott a magyarországi ellenforradalom leverése.

MÉG FONTOSABB ennél, hogy azóta újabb, még nagyobb eltolódás történt a világpolitikai erőviszonyokban. Tovább növekedtek a szocialista világrendszer erői, még hatalmasabb lett a Szovjetunió katonai ereje, ténnyé lett a gyarmati rendszer széthullása, megerősödtek a szocialista, a nemzeti függetlenségi, demokratikus, forradalmi és békemozgalmak. Bár az imperialisták — s mindenekelőtt vezető kormányköreik — még nem vontak le minden ebből eredő következtetést és még európai vonatkozásban sem mondtak le véglegesen arról, hogy háborúval próbálkozzanak, azt *ez idő szerint* belátják, hogy az európai szocialista országok ellen háborúra vállalkozni túlságosan kockázatos lenne, minthogy ezeket az országokat a politikai összetartozáson kívül többoldalú katonai egyezmény is egyesíti, és bármelyikük elleni támadásuk termonukleáris világháború kirobbanását eredményezi. Ebből következően az imperialisták, közöttük az Amerikai Egyesült Államok uralkodó körei eljutottak addig a felismerésig, hogy — legalábbis az európai szocialista országokkal szemben — most és részben tudomásul kell venniök a békés egymás mellett élés kényszerűségét. Hangsúlyozzuk, hogy csak *részben,* mert egyelő-

re mindössze arra szorítkoznak, hogy nem vállalják egy termonukleáris világháború számukra is életveszélyes kirobbantását.

Így tehát ha joggal állapítjuk meg, hogy a változott helyzet új elemekkel gyarapította az imperialista fellazítási taktikát, egyidejűleg le kell szögeznünk azt is, hogy ebben a fő szerepet a változott erőviszonyok játszották, bár felfogható úgy is, hogy az imperialisták az eddigi egy vas (a háború) helyett most már kettőt tartanak a tűzben, csak most már a háború kimenetele kétségesebb és kockázatosabb számukra.

A LEGFŐBB ÚJ a fellazítási taktikában ezek szerint az, hogy fontosabb lett az imperialisták számára, mint eddig bármikor volt, mert — legalábbis egyelőre — nem látnak más utat az európai szocialista országok társadalmi rendje elleni harcukban. Ez — még akkor is, ha Johnson közelebb áll az eisenhoweri—dullesi politikához, mint a Kennedy-féléhez — már semmi esetre sem a trumani „visszaszorítási", vagy a dullesi „felszabadítási" politika! Nem azért, mert nem akar, hanem mert nem tud az lenni. Anélkül, hogy le akarnánk becsülni és vállalva azt is, hogy különösen hangzik, megállapíthatónak, sőt, megállapítandónak tartjuk, hogy a fellazítási taktika egyfajta visszavonulás, a szocialista országok elleni háború terveihez képest visszafelé tett lépés. Amerika külügyminisztere, Rusk, ma már így beszél: „Nem szükséges azt gondolni, hogy a felszabadulás csakis a nemzetek pusztító összecsapása útján lehetséges. Elképzelhető a felszabadítás változások útján is..." 1964 szeptemberében mondta ezt, az amerikai külpolitika alapelveiről Detroitban elhangzott beszédében. Tegyük hozzá, hogy — mint napjaink példája mutatja — gyökeresen eltérő az amerikai imperialisták politikája az ázsiai szocialista országokkal, vagy Kubával szemben.

A másik új az, hogy a fellazítási taktikát ma nagyobb anyagi eszközök felhasználásával, szélesebb fronton és hatékonyabban igyekeznek folytatni. E törekvésük mind mennyiségi, mind pedig minőségi tekintetben változásokat hozott a fellazítási politika eszközeiben és tartalmában.

ÚJ AZ IS, hogy a szocialista országok elleni korábbi propaganda ma már előttük is bebizonyította teljes hatástalanságát. Korábban ugyanis azt írták a burzsoá országok lapjai, azt harsogták a szocialista országok anyanyelvén sugárzott rádióadásai, hogy a szocializmusban minden rossz, tagadtak mindent, ami a szocialista országokban vívmány vagy eredmény és hatásosnak tartották a szocializmussal szemben egyértelműen ellenséges, útszéli hangot. Most már tudják, hogy ez a fajta propaganda mind Nyugaton, mind a szocialista országokban süket fülekre talál és árnyaltabb, érvelőbbnek tűnő tónussal próbálkoznak abban reménykedve, hogy így több sikerrel tudják befolyásolni a szocia-

lista és a kapitalista országok lakosságának gondolkodását. Ezt egyfelől az magyarázza, hogy a szocialista országok társadalmi rendje megingathatatlanul megszilárdult, másfelől az, hogy a nyugati országok lakossága már sokkal többet tud a szocialista országokról annál, semhogy kritikátlanul befogadná az ostoba, primitív propagandát. Ez azonban nem a propaganda tartalmának, *csak hangnemének* megváltozását jelenti. Éppen most tapasztaljuk, hogy a Magyarország elleni uszító hang ismét felerősödött, aminek az a fő oka, hogy országunk és pártunk szilárdan kitart a szocialista építés belpolitikája és az internacionalizmus mellett.

És végül, de nem utolsósorban új az, hogy éppen mert az imperialisták kormánykörei Európát illetően kényszerűségből részben elismerik a fegyverek alkalmazásának ez idő szerinti képtelenségét, az utóbbi esztendőkben elsősorban Európában részben gyakorlatban érvényesül a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének a szocialista országok által mindig is folytatott és szorgalmazott külpolitikája. Látni kell azonban, hogy az amerikai imperialisták vietnami agressziója határozottan kedvezőtlenül befolyásolja az egész nemzetközi helyzetet és így az európait is.

*

A KÜLÖNBÖZŐ TÁRSADALMI rendszerű országok békés egymás mellett élésének történelmi szükségszerűségét tudományosan Lenin indokolta meg és a békés egymás mellett élés, mint külpolitika, egyidős a világ első szocialista országával, a Szovjetunióval. Ma, az erőviszonyok megváltozása folytán, ez a politika hatékonyabban érvényesül és számos szocialista és kapitalista ország (főként kisebb európai kapitalista országok) relációjában már jellemzővé is vált. Megnövelte azonban az érintkezési felületeket a szocialista és a kapitalista országok között általában is, jóllehet számos tőkés ország külpolitikájában — mivel még nem veti magát alá az erőviszonyok kényszerének — mindeddig nem vált uralkodó normává. Megjavultak a diplomáciai kapcsolatok, megnőtt a kereskedelem, bővültek a kulturális kapcsolatok és fejlődésnek indult a személyforgalom, az utazás.

A szocialista országok elvi álláspontjukból következően őszintén vallják a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének politikáját. Ugyanakkor a vezető, vagy történelmi múltjuknál, esetleg földrajzi helyzetüknél fogva érdekelt, vagy erre alkalmas tőkés országok több vagy kevesebb erővel, több vagy kevesebb anyagi áldozattal és bizonyos szempontok szerinti munkamegosztással igyekeznek a békés egymás mellett élés hatékonyabb érvényesülése adta nagyobb érintkezési felületet a fellazítási taktika céljainak szolgálatában is kihasználni.

Az Amerikai Egyesült Államokban hivatalos kormányintézkedések és tudományos intézetek, valamint tőkések dollármilliói-ból szervezett úgynevezett társadalmi egyesületek foglalkoznak a fellazítási taktika módszereinek kidolgozásával, eszközeinek fejlesztésével és fenntartásával, tartalmának kimunkálásával. A lélektani hadviselés csúcsszervei a hatalom csúcsain, azaz az elnök mellett működnek. A ráfordított összegek évente sokszáz millió dollárt tesznek ki. Ebből telik a szocialista országok ellen uszító rádiók üzemeltetésére, propagandakiadványokra, propagandát űző emberek kiképzésére és utaztatására és sok más hasonló célra. Ugyanezekből a dollármilliókból telik arra is, hogy eltartsák és működtessék a szocialista országokból elmenekült jobboldali politikai emigráció szervezeteit, intézményeit és sajtóját. Hasonló a helyzet több más tőkés országban, közöttük mindenekelőtt Nyugat-Németországban.

*

VEGYÜK MOST SORRA a fellazítási taktika *néhány eszközét* és rendeltetésüket. Elsőként említsük meg a politikai agitációt és propagandát és eszközeit; a rádiót (Szabad Európa, Amerika Hangja, Londoni Rádió magyar adása stb.), a szocialista országok anyanyelvén, így magyar nyelven is megjelenő ellenséges és azon belül az emigráns irodalmat és sajtót, amelynek termékeit és orgánumait igyekeznek tömegesen becsempészni az országba, valamint azokat a turistákat, közöttük egyes hazalátogató magyarokat, akik azzal a megbízatással és céllal jönnek, hogy politikai propagandát és agitációt folytassanak.

Nem mentesek a vezető tőkés országok burzsoáziájának hátsó szándékaitól a különben mindkét fél számára általában előnyös és mostanában fejlődő gazdasági kapcsolatok sem. Megtaláljuk itt az ellenséges tevékenység legkülönbözőbb megnyilvánulásait kezdve attól, hogy elfogadhatatlan és politikai konzekvenciákkal is járó feltételeket támasztanak, egészen addig, hogy nyíltan igyekeznek rábírni a szocialista országokat az egymáshoz fűződő gazdasági kapcsolatok lazítására és a Nyugat felé való orientálódásra.

Hasonló törekvéseket lehet tapasztalni az általunk is kívánt és szorgalmazott kulturális és tudományos kapcsolatok területén is. A legjellemzőbb e tekintetben, hogy békés egymás mellett élés címén szabad utat kívánnak biztosítani a burzsoá ideológiának és termékeinek. Találkozunk azonban más jelenségekkel is. Igyekeznek tudósainkat és műszaki embereinket bőkezű vendéglátással, ösztöndíjakkal, nagy lehetőségeket ígérő tanulmányutakkal elkápráztatni és viszonzásul a maguk oldalára csábítani. Figyelik a hazai tudományos és kulturális életet, fantáziát látnak mindenkiben, akiről az hírlik, hogy híve a nyugaton dívó, a szocializmustól merőben idegen ideológiai vagy kulturális irányza-

toknak és meghívásokkal, a kapcsolatok különböző módokon való felvételével igyekeznek magukhoz édesgetni őket.

Fel lehet fedezni hasonló szándékokat a szocialista országokban működő egyházakkal kapcsolatot kereső és ápoló egyes nyugati egyházaknál és egyházi embereknél, és a hazai magyarsággal érintkezésre törekvő emigráns körök és emigránsok egy részénél is.

Mindez mutatja, hogy az eszközök egész arzenálját használják, az illegális ellenséges tevékenységet — ha ez lehetséges — valamilyen legális fedezék mögé bújtatva, vagy annak kiegészítőjeként alkalmazva.

HA KÖZELEBBRŐL VIZSGÁLJUK, hogy hogyan alkalmazkodik a szocializmussal szemben ellenséges propaganda tartalma a változott körülményekhez, elsőnek a hang már említett megváltozását kell észrevennünk. Ma már — bizonyos kivételektől eltekintve — nem nyílt szitkozódással és átkozódással, hanem töprengőbbnek, érvelőbbnek tűnő hangon igyekeznek hangulatot, elégedetlenséget kelteni a szocializmussal szemben, kétségeket ébresztgetni az iránt, hogy a szocialista rend el tudja erni a maga elé tűzött célokat. Jobban épít az ellenséges agitáció a kishitű emberekre, a nacionalista érzelmekre, megtévesztőbben veti egybe a kapitalista és szocialista országok lakosságának életszínvonalát, természetesen mindig úgy, hogy az összehasonlítás a kapitalizmus számára legyen kedvező. Szorgalmasan követi a belpolitikai életet, a megjelenő cikkeket, rendeleteket és intézkedéseket és úgy bírál, mintha a kormány ellenzéke lenne. Kedvelt módszere, hogy a pártnak és a kormánynak a szocialista nemzeti egység kibontakozásából és a szocialista demokrácia fejlődéséből következő politikai lépéseit (származási megkülönböztetés megszüntetése, pártonkívüliek funkcióba állítása, utazási lehetőségek stb.) „liberalizálásnak", „humanizálásnak" nevezi, azaz nem a szocializmus természetes velejáróinak, hanem a szocializmus rovására tett engedménynek tekinti. Kívülről próbál beavatkozni a magyar szocialista közéletbe oly módon, hogy igyekszik közvéleményt teremteni bizonyos politikai áramlatok mellett, vagy ellen. Nem feledkezik meg arról sem, hogy a kishitű, meggyőződésükben nem elég szilárd embereket az úgynevezett „kemény kéz" politika visszatérésének rémével ijesztgesse.

Az életünkben jelentkező egyes kedvezőtlen tüneteket, a közhangulatban itt-ott jelentkező elégedetlenséget, közönyt, vagy cinizmust, az időnként nyíltabban hangzó ellenséges megnyilvánulásokat részben kétségkívül a fellazítási taktikának kell tulajdonítani. Nyilvánvaló, hogy vannak olyan csoportok és egyének, amelyekre, illetőleg akikre hat az ellenséges agitáció, vagy az illúziókeltés, az ígérgetés, a csábítás, a propaganda.

*

A HATÁS több dologgal magyarázható. Mindenekelőtt azzal, hogy bár társadalmunk osztályszempontból történelmi lépést tett előre a fejlődés útján, mert megszüntette az antagonisztikus osztályokat, a kizsákmányolást és ma lényegileg a munkásosztályból, a dolgozó parasztságból és az értelmiségből áll, *tudati állapotában* még nem áll azon a szinten, amelyet a termelési és osztályviszonyok már elértek. Politikailag — bár különböző fokon, de egyesíti társadalmunkat a szocializmus igenlése, de nem beszélhetünk még világnézetileg egységesen szocialista társadalomról. Ehhez még hosszú utat kell megtennünk. A társadalom egyes rétegeinél és egyéneinél különböző mértékben még megtalálható a régi társadalom világnézete és erkölcse, arról nem is beszélve, hogy külső és belső hatások még újra is teremtik a burzsoá nézeteket és erkölcsöket. Az új, a szocialista erkölcs mellett még élnek és újjáélednek a burzsoá életfelfogásra jellemző tulajdonságok. Létezik és olykor felerősödik az önzés, az anyagiasság, a közügyek iránti érzéketlenség, a karrierizmus stb.

Ebben a világnézeti állapotban volt és van társadalmunk ma, amikor kibővültek a két társadalmi rendszer országai közötti érintkezési felületek és ezzel párhuzamosan intenzívebbé vált a fellazítási taktika alkalmazása.

Magyarázza a hatást az is, hogy a szocialista országokban korábban elkövetett különböző hibákat az ellenséges propaganda még mindig, még ma is érvként használja a szocializmus ellen, és még mindig talál olyan egyéneket és csoportokat, akikben, illetőleg amelyekben ezzel szítani tudja a kételyt és a bizalmatlanságot a szocializmus iránt.

HASONLÓKÉPPEN MEGKÖNNYÍTIK a fellazítás propagandistáinak helyzetét a nemzetközi munkásmozgalomban folyó viták, mert lehetővé teszik számukra, hogy látszatra hitelt érdemlőbben vonják kétségbe a marxizmus—leninizmus tudományos voltát. Ugyanide sorolhatók azok a gondok, amelyekkel a személyi kultusz leleplezése, a törvénytelenségek és hibák feltárása járt és amelyeket az imperialista propaganda kihasznált.

Érveket adnak a fellazítási propaganda kezébe objektív nehézségeink és szubjektív hibáink, a politikánk végrehajtásában jelentkező következetlenségek, az apró-cseprő hibák, torzítások, felelőtlenségek. Megkönnyíti helyzetüket az is, ha gyengül, vagy nem érvényesül maradéktalanul az állami fegyelem és az állampolgári kötelesség.

Azt sem szabad elfelejteni, hogy bár társadalmunk többsége politikailag a párt és a kormány mellett áll, számszerűségi szempontból sem elhanyagolható ellenséges elem is akad az országban. A nagyobb személyforgalom, a szabadabb érintkezés, a za-

vartalan rádiózás lehetővé teszi, hogy az imperializmus a fellazítási taktika szolgálatában aktivizálja ezeket az elemeket.

Másfelől viszont a műveltség hiánya, vagy éppen a kifejezetten polgári neveltetés az oka, hogy egyesek *kritikátlanok* mindennel szemben, ami nyugati, legyen az kulturális, vagy gyáripari termék, jó, vagy rossz. Néhol egyenesen a nevetségességig fajul a nyugatimádatban jelentkező olcsó provincializmus, amely képtelen arra, hogy bármit kritikailag vegyen szemügyre, részben, vagy egészében elvetve, ha rossz és részben, vagy egészében hasznosítva, ha értékes és jó.

Él még társadalmunkban a földhözragadt és a mi viszonyaink mellett bénító, önző, szűklátókörű nacionalizmus, másfelől a vele sokak fejében furcsa módon egytestvér nemzeti nihilizmus is. Nacionalizmus a szocialista testvérországok irányában és nemzeti nihilizmus, azaz a nemzeti érzés, a nemzeti önbecsülés teljes hiánya a tőkés Nyugat irányában.

*

A FELLAZÍTÁSI TAKTIKA létezésével számolnunk kell és fel kell vennünk vele szemben a harcot, de mindenképpen kapkodás, pánik és ijedelem nélkül. Nem helyes a mindent egy okkal magyarázó egyszerűsítés sem. Mindig szem előtt kell tartanunk, hogy végeredményben nem egyébről van szó, mint a burzsoá rend kétségbeesett védekezéséről a már tizennégy országot, a földgolyó egynegyedét, az emberiség egyharmadát magában foglaló és egyre terjedő szocializmussal szemben.

A békés egymás mellett élés politikája a mi politikánk. Ez a politika nemcsak helyes, hanem üdvös is és elsősorban nem a kapitalizmus, hanem a szocializmus számára. Ha ez a politika valamennyi követelményével együtt érvényesül, megbénul az imperialista agresszorok keze, lehetővé válik a békés építőmunka és a szocialista társadalmi rend eredményei forradalmasítják a tőkés országok dolgozóinak tudatát, elháruljanak az akadályok a nemzeti felszabadító harcok útjából. Növekszik a szocializmus vonzóereje, felszakad a rágalom ködfátyla és a világ népei megtudják az igazságot a szocializmusról. Üdvös a szocializmus számára a más társadalmi rendszerű országokkal folytatott kereskedelmi és kultúrcsere, a személyforgalom, ha a másik fél részéről is megfelel a normális államközi kapcsolatok szabályainak.

Mindezek ellenére az sem engedhető meg, hogy könnyedén lebecsüljük a fellazítási taktikát. Tennünk kell ellene. Mindenre kiterjedő recept természetesen nem létezik. Mégis, ha eltekintünk az ezúttal nem tárgyalt, de természetesen szükséges közigazgatási intézkedésektől, érdemes közelebbről megvizsgálnunk egy-két elsőrendű fontosságúnak mondható kérdést,

A fellazítási taktika elleni legeredményesebb harc természetesen a jó, sikeres, gyümölcsöket termő szocialista építőmunka. Mivel azonban a szocialista építés hosszú folyamat és nehézségekkel is jár, nagy figyelmet kell szentelnünk ebből a szempontból is az ideológiai és politikai munkának.

IDEOLÓGIAI ÉS POLITIKAI teendőink a fellazítás elleni harcban voltaképpen egybeesnek mindennapos ideológiai, politikai és kulturális feladatainkkal. Mivel azonban a fellazítási propaganda bizonyos kérdéseknek nagyobb jelentőséget tulajdonít, ugyanezeknek nálunk is nagyobb figyelmet kell szentelni. Ilyenek egyebek között a hazafiasság, a nemzeti érdek és a nemzetköziség, a szabadság és a demokrácia, a munkához való viszony és az életszínvonal kérdései.

Az a célunk, hogy olyan szocialista társadalmat építsünk, amelyben a nép világnézetileg, erkölcsileg és politikailag is egységes és ahol a szocialista hazafiság és az internacionalizmus mindenkinek természetes érzése. Egyelőre azonban csak úton vagyunk e cél felé. Azt jelenti-e ez vajon, hogy ma még nem általános jellemzője népünknek a szocialista hazafiság? A hazaszeretet — ha esetleg a szocialista jelző nélkül is — általában az emberek természetes érzése és így ma és nálunk is az. A hazafiasság, a hazaszeretet, a hazához való ragaszkodás a kapitalista társadalmi rendben sem volt az anyagi helyzet egyenes függvénye. Ha az lett volna, Horthyéknak nem sikerülhetett volna nemzetiszínű demagógiájukkal annyi szegény embert megtéveszteni és sírba vinni. Napjaink példái is azt mutatják, hogy most sem az. Két évtized nagy közös népi élményéből, a megszerzett és birtokolt népi hatalomból, az elvégzett hatalmas munkából gyökerezik és táplálkozik, gyümölcseit az egész nép élvezi. Ez fűzi ma szorosabbra azokat a kötelékeket, amelyek egykor nem álltak másból, mint a szülőföld, a nyelv, a haladó kultúra, a haladó múlt hagyományainak közösségéből, az új társadalom megteremtéséért folyó harcból. Hogyne szeretné ma szocialista hazáját a munkás, a paraszt, az értelmiségi, akit mindez összefűz. A nemzeti nihilisták, a nyugatimádók többségét egyébként ma sem elsősorban a lakosság anyagilag gyengébben szituált rétegeiben kell keresni. Eltekintve a paraszti és munkásifjúság egy részének nyilván külső, és különböző belföldi hatások rovására írható és részben el is nézhető, vagy mosolyt keltő divathóbortjaitól, a nagy tömegeknél sem tudatos nyugatimádat, sem nyugatmajmolás, sem nemzeti nihilizmus, sem a testvérnépek ellen fenekedő nacionalizmus nem található.

MINDENKI VÁGYIK ARRA, hogy jobb anyagi helyzetbe kerüljön. Ha azonban azt vizsgáljuk, hogy hogyan látják anyagi helyzetük javításának útját a munkások, a parasztok és az értel-

miségiek, azt látjuk, hogy a munkások és parasztok általában inkább, vagy csak a szocializmusban keresik és látják a boldogulás útját, míg az egyéb osztályokban és rétegekben gyakrabban találkozni olyanokkal, akik nem tartják életük természetes közegének a szocializmust.

A munkásosztályt, a parasztságot és az értelmiséget, ha egyes egyénei világnézetileg még nem is állnak kivétel nélkül mindnyájan azonos eszmei, politikai alapon, egyesíti az, hogy egyaránt tagjai, részei a szocializmust építő magyar társadalomnak. Itthon építenek és dolgoznak, mert ez a hazájuk, küzdenek és nehézségeket is vállalnak és részük van mindazokban a nagy eredményekben és vívmányokban, amelyeket több mint két évtized alatt teremtettünk. Az itthoni magyarság túlnyomó többsége, munkást, parasztot, értelmiségit beleértve, a költővel vallja, hogy „szívet cseréljen, aki hazát cserél". Azokkal a külföldi magyarokkal érez együtt, akik valamikor gazdasági kényszerűségből cseréltek hazát, de szívük magyar maradt és nem tartja magyarnak azokat, akik hazát és szívet is cseréltek — ha egyáltalán volt szívük —, mert nem voltak hajlandók részt vállalni a magyar nép új életének építéséből.

Kétségtelen az is, hogy a dolgozó tömegeknek ma nincs világos, kellően árnyalt képük a mai kapitalizmusról. A propaganda egykor teljesen leegyszerűsített képet festett a tőkés országokról, és bár ezt részben már sikerült kijavítani, bizonyos technikailag fejlett kapitalista országok mai konjunktúráját látva, egyesekben az a vélemény alakult ki, hogy maga a társadalmi rendszer is „megjavult". Ma megvan a lehetőség arra, hogy a dolgozók reális képet alkossanak a kapitalista országokról. De még mindig nincs eléggé tisztázva, mennyire különböző fejlettségi fokon állnak a tőkés országok, mekkora anyagi, életszínvonalbeli különbségek vannak az egyes kapitalista országok dolgozói között, milyen nehézségekkel kell megküzdeniük, milyen harcokat kell vívniuk a dolgozó tömegeknek. Azt sem sikerült még tudományosan, vagy egyszerűen csak agitatívan kellőképpen megmagyarázni és megértetni, mekkora szerepe van a szocialista világ létezésének és kényszerítő erejének abban, hogy a fejlett kapitalista országok dolgozói hatékonyabban vívhatják harcukat és kényszeríthetik a burzsoáziát gazdasági és szociális engedményekre.

Mivel az ide érkező turisták tekintélyes része jól szituált, vagy erre az alkalomra „jótékony kezek" által jól felöltöztetett és autóval is ellátott ember, egyesek valami kritikátlan naivsággal, valami bámész hiszékenységgel nézik őket. Van bizonyos indokolatlan és megengedhetetlen elnézés a magyar nyelven, amerikai, angol és egyéb burzsoá pénzen ellenséges propagandát su-

gárzó rádiókkal szemben is. Nem mindenki tudja még, hogy *ezeknek a rádióknak* akkor sem lehet igazuk, ha véletlenül valódi gyengeségeinkre tapintanak rá, mert őket sohasem a segítés, vagy a javítás szándéka vezeti.

MINT LÁTHATÓ, ha világosan felismerjük, mivel állunk szemben, megvannak az ellenérveink és elleneszközeink. A fellazítási taktika összeegyeztethetetlen az államközi kapcsolatok elemi normáival és mi nem élünk ezekkel a módszerekkel. A mi fegyverünk a kapitalizmussal szemben erőnk és igazságunk, szocialista építőmunkánk és azok az eredmények, amelyek a szocializmust vonzóvá teszik a kapitalista országok dolgozói számára. Mi arra törekszünk, hogy a szocializmushoz méltó eszközökkel megismertessük a kapitalista országok dolgozóit társadalmunk életével, munkánk eredményeivel.

Darvasi István,
a Központi Bizottság agit.-prop. osztályának helyettes vezetője

A vezetők szabadegyeteme Dunaújvárosban

Dunaújvárosban a városi párt-végrehajtóbizottság a helyi vezetőképzés elősegítésére létrehozta a Vezetők Szabadegyetemét. A résztvevők képzettsége és beosztása eléggé különböző, hiszen az igazgatóktól a művezetőkig a legkülönfélébb vezetők (mintegy 400 fő) járnak erre a szabadegyetemre, sőt ott találhatók a tanulók között a pártszervezetek és a műhelybizottságok titkárai is.

A továbbképzésen a vezetés elméleti kérdései mellett — a tervezés, döntés, ellenőrzés, egyszemélyi felelősség, kollektív vezetés, tekintélv, munkahelyi légkör stb. — ismertetjük a gyakorlati módszereket is. Gondot fordítunk a politikai, ideológiai témákra. Többi között, a munkásosztály vezető szerepe, korunk ellentmondásainak helyes megítélése igen fontos kérdések a gazdasági vezetők ideológiai nevelésében.

Az előadásokat a vezetéstudomány különböző ágazatainak specialistái, egyetemi tanárok, pszichológusok, szociológusok és filozófusok tartják. A részvétel átlagosan 70 százalékos. Örvendetes, hogy az előadások legrendszeresebb hallgatói az üzemi vezetők, akik közvetlenül foglalkoznak emberekkel.

Kevés még a tapasztalat, de már a kezdet kezdetén is látható, hogy a vezetés gyakorlatára, a „hogyan"-ra több figyelmet kell fordítanunk. Elengedhetetlen továbbá a hallgatóság differenciáltabb szervezése, a vezetői kategóriák és a beosztások figyelembevételével.

Ez a fajta vezetőképzés azonban az igényeknek megfelel, még akkor is, ha — éppen a magas létszám miatt — nem érheti el a már régebben működő és országos vezetőképző tanfolyamok és iskolák színvonalát. Hasznát elsősorban az jelzi, hogy egyszerre sok vezető átlagos szintű képzését biztosíthatja.

Az eddigi tapasztalatok alapján annyi mindenesetre tény, hogy öntevékeny, országos szervekre való várakozás nélkül is sokat lehet tenni a vezetés színvonalának emeléséért.

Kóréh Sándor,
a városi pb. társadalmi munkatársa

Egyes pártbizottságok és pártszervezetek szervezeti felépítéséről

Az üzemek, hivatalok és intézmények pártszervezeteinek felépítése, irányítása — a Szervezeti Szabályzatnak és a Politikai Bizottság 1964. május 13-i határozatának megfelelően — alapvetően a területi-üzemi elv szerint történik. Ugyanakkor Budapesten és a megyékben egyrészt korábban, másrészt az utóbbi egy-két évben létrehozott ágazati és termelési elv szerint működő pártbizottságok és pártszervezetek tevékenykednek.

A Politikai Bizottság szükségesnek látta az utóbbiak működésének a megvizsgálását. Mennyire segítik elő ezek a pártbizottságok és pártszervezetek a speciális szakterületeken a párt politikájának megvalósítását, hatékonyabb érvényesítését; mennyire igazodnak az előírt középszintű közigazgatási (budapesti, budapesti-kerületi, megyei és járási) határokhoz. Felülvizsgálta: hol célszerű működésük engedélyezése. A Politikai Bizottság 1966. január 21-i ülésén megállapította:

Az országban 75 olyan pártbizottság van, amelynek hatásköre — a vállalat, az üzem felépítését követve — túllépi Budapesten a kerületek, a megyékben pedig a városok, járások, egyes esetekben a megyék közigazgatási határait is. 49 ilyen pártbizottság van az állami építőiparban, 5 a szén- és olajbányászatban, 16 az ipari és közlekedési vállalatoknál és 5 az állami gazdaságokban.

Az ágazati-termelési elv szerint működő pártbizottságokon túl *más pártbizottságok és pártszervezetek irányítása és szervezeti felépítése is kisebb-nagyobb mértékben eltért a Szervezeti Szabályzatban rögzített elvektől.* Így pl. Ózdon, Tiszaszederkényben közös üzemi-városi pártbizottság irányítja az üzemekben, illetve a városokban levő valamennyi pártszervezetet. A MÁV területén (Nógrád, Veszprém stb. megyékben) működtek több járásra, esetenként a szomszédos megyékre is kiterjedő vasútvonal pártszervezetek.

Egyes helyeken a rokon-intézmények pártalapszervezeteinek irányítására, összefogására szerveztek pártbizottságokat, hoztak létre pártszerveket. Szegeden az igazságügyi szervek pártbizottságát szervezték meg, hatáskörébe tartoznak az ügyészség, a bíróság, a büntetőintézet és az ügyvédi munkaközösség pártalapszervezetei. Budapesten például a SZÖVOSZ, SZÖVÉRT és

a Földművesszövetkezeti Országos Mezőgazdasági Termékeket Felvásárló és Értékesítő Központ pártbizottságát szervezték meg hasonlóképpen. Másutt a Nemzeti Bank, az OTP közös irányító pártszerveit hozták létre.

Budapesten és több megyében egyes pártszervezeteket — elsősorban a kereskedelemben, a szolgáltató vállalatoknál és egyes kulturális intézményeknél, valamint az állami gazdaságokban — több járásra, illetve az egész megyére, a fővárosban az összes, illetve több kerületre kiterjedően szerveztek. (Budapesten 752-t).

Működésük főbb tapasztalatai

A területi-üzemi elvtől eltérő felépítésű pártbizottságok és pártszervezetek működéséről — mivel nagy részük az utóbbi években alakult — korai volna még részletes értékelést adni. Az megállapítható, hogy *néhány speciális munkaterületen* (bányászat, építőipar, budapesti-helyi közlekedés) *helyes volt létrehozni e szervezeti és irányítási formákat.* Jobban igazodnak a gazdasági szervezet felépítéséhez; javult kapcsolatuk a gazdasági vezetéssel; hozzáértőbb, konkrétabb lett e pártszervezetek gazdaságszervező tevékenysége. Valamelyest javult a káderkiválasztás és iskoláztatás, s a párt utánpótlásának nevelése is. Rendszeresebben tartanak vezetőségi üléseket, taggyűléseket. Több idő és energia jut a speciális feladataik megvalósítására. A szakmailag hozzáértőbb irányítás nyomán hatékonyabb a dolgozók mozgósítása a termelési feladatokra.

Az eredmények mellett azonban több — részben objektív helyzetükből fakadó — hiányosság is tapasztalható. *A főveszély, hogy munkájuk egyoldalúvá válik*, főleg csak a termelési kérdésekkel foglalkoznak, a pártmunka más területei, fontos politikai és ideológiai feladatok háttérbe szorulnak. Nem alakult ki még megfelelő kapcsolat a működésük területén levő járási, városi, illetve kerületi pártbizottságokkal. Nem mindig tárgyalják meg az egymást kölcsönösen érdeklő feladatokat. Holott egy sor területen szinte nélkülözhetetlen a szoros együttműködésük. Egyes helyeken már követésre méltó kezdeményezések találhatók. Ilyenek: a pártrendezvények, ünnepségek, a pártoktatás közös megszervezése. Helyenként jó együttműködés alakult ki a termelőszövetkezetek patronálásában, a pártaktívák elosztásában, a társadalmi munkákra való mozgósításban és a munkásőrség működésével kapcsolatos feladatok megoldásában.

A beruházások, a lakásépítések megvalósításáért felelősek a területi pártbizottságok is, mégis több helyen hiányos az együttműködésük az építőipari pártbizottságokkal. *Nem kielégítő az ágazati pártbizottságok és pártszervezetek együttműködése a*

lakóterületi pártalapszervezetekkel. A kommunális, a kereskedelmi ellátási, a kulturális, szociális és egészségügyi kérdések megoldásában csak velük szorosan együttműködve, egymást segítve tudnának jobb eredményeket elérni. Erre különösen szükség volna a bányász lakótelepeken. Erősen kifogásolható a kapcsolat hiányossága, a helyi szükségleteket kielégítő üzemek, szolgáltató- és egyéb vállalatok, intézmények pártszervezetei esetében.

Az ágazati pártbizottságok felső irányító szerveit nem mindig a célszerűségnek megfelelően jelölték ki. Egyes megyékben a járási joggal felruházott ágazati pártbizottságok titkárait nem hívták meg a járási és városi titkárok értekezleteire, irányításukat kiadták albérletbe a megyei PB-k párt- és tömegszervezetek osztályainak, vagy az ipari, építési és közlekedési osztályoknak. Több helyen nem voltak tisztázva a területi pártbizottságok és az ágazati-termelési pártbizottságok között a káder- és egyéb hatáskörök. *Egyes ágazati pártbizottságok nem élnek megfelelően a tag- és tagjelöltfelvételi jogukkal* és ez is hozzájárul ahhoz, hogy a pártépítés lehetőségei koránt sincsenek kihasználva. Több főépítésvezetőségen, telephelyen, üzemegységben nem hoztak még létre pártalapszervezetet, vagy pártcsoportot. Vannak pártbizottságok, pl. Borsod és Veszprém megyében, ahol a speciális helyzetre, a sok jelentésre, papírmunkára hivatkozva a párt VB üléseket csak három-négy hetenként tartják meg. Megsértik a Politikai Bizottság idevonatkozó határozatát, amely a folyamatos vezetés érdekében előírja. hogy a végrehajtó bizottságok kéthetenként ülésezzenek. (Az ülésezés időtartamát lehetne csökkenteni azzal, hogy kevesebb, csak fontos, politikailag is jelentős kérdéseket tűznek napirendre. A papírmunka csökkentésére nem élnek azzal a lehetőséggel, hogy az előterjesztéseket elég szóban megindokolni és csak a határozati javaslatot kell írásba foglalni stb.) A tagnyilvántartás, a gazdasági munka egységes elveknek megfelelő kialakítása is fontos tennivaló még ezeknél az újabban létrehozott pártbizottságoknál.

Nehezítette ezeknek a pártbizottságoknak, pártszervezeteknek a munkáját, hogy több szervezeti kérdés nem volt kellően tisztázott. Többek között a nagyberuházásokon dolgozó kommunisták, illetve a megyén kívüli állandó telephelyek építőipari pártszervezeteinek a hovatartozása. A gyakorlatban nem vált be a tervező intézetek pártszervezetéinek alárendelése az építőipari pártbizottságoknak. A több építőipari vállalat működési területén és a több megyében tevékenykedő tervező intézet pártszervezete nem találta meg a helyét, szerepét az építőipari pártbizottság keretében.

Érvényesítsük a határozatokat

A Politikai Bizottság 1966. január 21-i ülésén határozatban kötelezte a budapesti és megyei pártbizottságokat, hogy következetesebben szerezzenek érvényt a Politikai Bizottság 1964. május 13-i határozatának. Eszerint *a pártszervek és az apparátus felépítésén csak a Politikai Bizottság jóváhagyásával lehet változtatni — a speciális szakterületeken, a középszintű közigazgatási határokon belül.* Területi-üzemi elvtől eltérő pártbizottságokat létrehozni tehát továbbra is kivételes esetekben és csak a Politikai Bizottság *előzetes* engedélyével lehet. Azért kell ezt hangsúlyozni, mert a budapesti és a megyei pártbizottságok több esetben elmulasztották előzetesen kérni a Politikai Bizottság engedélyét. 16 ágazati-termelési elv alapján tevékenykedő pártbizottság most utólagosan megkapta működési engedélyét. Ahol a vizsgálat során kiderült, hogy nem volt indokolt a területi-üzemi elvtől való eltérés, a legtöbb helyen már visszaállították a korábbi szervezeti felépítést. A jövőben mindenütt következetesebben kell érvényt szerezni a Szervezeti Szabályzatnak, illetve az idevonatkozó párthatározatoknak és időben kell fellépni minden öncélú kísérletezgetéssel, átszervezgetésekkel, szervezeti lazaságokkal szemben.

A Politikai Bizottság határozata kimondja, hogy *féléven belül* (legkésőbb a IX. pártkongresszus előtt sorrakerülő választások során) *mindenütt meg kell szüntetni azt az állapotot, hogy egyes pártbizottságok a Politikai Bizottság engedélye nélkül olyan pártszervezeteket irányítanak* — illetve felügyeletet gyakorolnak felettük —, *amelyek nem működési területükön vannak.* Az alapszervezetek irányításában és szervezeti felépítésében érvényesíteni kell a következőket:

A nagyberuházásokon működő építőipari pártszervezetek irányítását — a Központi Bizottság Titkársága 1961. augusztus 15-i határozatának megfelelően — továbbra is az ott működő pártbizottságok végezzék. Vagyis: a nagyberuházásokon dolgozó valamennyi fő- és alvállalkozó vállalat kommunistái a nagyberuházás pártszervezeteihez tartozzanak. A párttagok és tagjelöltek 6 hónapnál rövidebb időre szóló kiküldetés esetében regisztrált párttagként, ha előreláthatóan 6 hónapnál hosszabb ideig dolgoznak az építkezésen, szabályos átjelentkezéssel kerüljenek át a vállalati pártszervezettől a beruházás pártszervezeteihez. Ugyanez vonatkozik a nagyrekonstrukciókon dolgozó kommunisták szervezeti hovatartozására is. (Az a beruházás, rekonstrukció minősül nagynak, ahol több önálló vállalat kihelyezett részlege dolgozik, hosszabb-rövidebb ideig, és a beruházás jelentőségére való tekintettel, a népgazdasági érdek érvényesítése. a pártmunka „koordinálása megkívánja a központi, vagy megyei függetlenített pártszervező beállítását.)

Az építőipari pártbizottságoknak kísérleti célból alárendelt tervező intézeti pártszervezetek irányítását az illetékes (Miskolc stb.) városi pártbizottságok hatáskörébe kell utalni.

A MÁV és AKÖV területén működő pártbizottságok és pártszervezetek mindenütt a területileg illetékes városi, járási, illetve kerületi pártbizottságok hatáskörébe tartozzanak. Nem lehet összevonni a MÁV és az AKÖV pártbizottságait, pártszervezeteit.

A még működő vasútvonal pártszervezeteket meg kell szüntetni. Azokon az állomásokon, munkahelyeken, ahol nincs meg az önálló pártalapszervezet létrehozásának feltétele, ott a vasútnál dolgozó párttagok a lakóterületeken levő pártszervezetekhez tartozzanak.

A fő cél: az eredményes pártélet

Olyan helyi-ipari, szolgáltató- és egyéb vállalatoknál, intézményeknél, amelyek működési területe a vállalat székhelyén túl is kiterjed, csak a székhelyen dolgozó párttagokat lehet egy pártszervezetbe szervezni. Az alapszervezet létrehozásához szükséges feltételek hiánya esetén a párttagok a területileg illetékes pártszervezethez tartozzanak *Mindenütt meg kell teremteni annak a feltételeit, hogy a párttagok rendszeresen részt vehessenek a pártéletben. Ez nem lehetséges a több járásra, az egész, vagy nemegyszer több megyére kiterjedő pártalapszervezetek esetében.* Érvényt kell szerezni a Szervezeti Szabályzat azon előírásának is, hogy minden párttag szervezetileg munkahelyén, illetve ha ott nincs pártszervezet, akkor a lakóhelyén levő pártalapszervezethez tartozzon.

A Politikai Bizottság jóváhagyta 45 olyan budapesti vállalati pártbizottság működését, amelynek hatásköre kiterjed a főváros közigazgatási területén levő telephelyeken működő valamennyi pártszervezetre. A megyékben a vállalat (tröszt), illetve állami gazdaság valamennyi üzemegységében működő összes pártszervezetekre kiterjedő hatáskörrel 30 pártbizottság működését hagyta jóvá. Minden esetben meghatározva az irányító megyei, kerületi, városi, illetve járási pártbizottságokat is.

A Politikai Bizottság hozzájárult, hogy a Budapesti Pártbizottság két- vagy több kerület ellátására szervezett kereskedelmi, vendéglátóipari, helyi-ipari és szolgáltató vállalatoknál, kisipari szövetkezeteknél, továbbá a több kerületben elhelyezett kutató- és tervező intézeteknél dolgozó párttagokat — ha kerületenként önálló pártalapszervezet létrehozására nincs lehetőség — egy vállalati pártszervezetbe szervezze. (Vagyis: kivételes esetekben a Budapesti Pártbizottság előzetes engedélye alapján a fenti területeken az egy vállalat — egy pártszervezet elvet lehet alkalmazni, a budapesti kerületi határoktól függetlenül. Ebből világo-

san következik, hogy továbbra sem lehet több — és más profilú — kereskedelmi stb. vállalat, vagy ktsz-ek és intézmények párttagjait egy pártszervezetbe szervezni.)

A Politikai Bizottság 1966. január 21-i határozatában érvényesülnek a budapesti, a megyei pártbizottságok tapasztalatai, javaslatai. A határozat választ ad a pártirányítással, a szervezeti élettel kapcsolatban felmerült kérdésekre, és elősegíti az egységes szervezeti elvek következetes alkalmazását. *Elősegíti azoknak az indokolatlan szervezeti különbségeknek a felszámolását, amelyek megnehezítették a központi akarat érvényesítését.* Ugyanakkor a határozat lehetővé teszi továbbra is, hogy ott, ahol a népgazdaság különböző területein végbemenő változások megkívánják: az új helyzetnek megfelelően igazítsuk a párt- és az apparátus szervezeti felépítését. Lehetővé teszi, hogy a változó élet követelményeinek megfelelően — az alapelvek betartásával, az illetékes vezető szervek engedélyével — módosítást eszközöljünk a pártirányítás és szervezeti felépítés formáin. A szocializmus teljes felépítésének gazdasági, ideológiai feladatai, a gazdaságirányítási rendszerünk reformja is előírja számunkra. hogy a jövőben is gondot fordítsunk a párt szervezeti felépítése, irányítása formáinak tökéletesítésére.

A területi-üzemi elvtől — a gyakorlat követelményei szerint kisebb-nagyobb mértékben — eltérő szervezeti formák alkalmazásának a lehetőségét célszerű lesz az új Szervezeti Szabályzatban is rögzíteni a párt közelgő IX. kongresszusán.

Kovács Rudolf,
a KB PTO munkatársa

EGY JÁRÁS A IX. PÁRTKONGRESSZUSRA KÉSZÜL

A vasvári járásban megkezdődött a párt IX. kongresszusának előkészítése. A járás hat körzetében párttitkárok, vezetőségi tagok és aktivisták részére öt témából álló tanfolyamot szerveztek.

Két téma — a gazdasági és ügykezelési munka, illetve a párt gazdaságszervező tevékenysége módszereinek tapasztalatcseréje már lezajlott. Ebben a hónapban a párttagság eszmei, politikai és cselekvési egységét elemzik, majd sor kerül a pártépítési feladatok, pártpropaganda- és a művelődéspolitikai kérdések vitájára.

Az öt hónap öt vitája nemcsak a helyi pártszervezetek munkáját kívánja jobbá tenni, hanem jelentős segítséget nyújt a járási pártértekezlet magas színvonalú előkészítéséhez is.

Feladataink megvalósításának nagy erőforrása: a szocialista brigádmozgalom

1966 januárjában a népgazdaság különböző területein tevékenykedő 100 ezer munkabrigádból mintegy 60 300 vett részt a szocialista brigádmozgalomban, csaknem 641 ezer dolgozóval. Jelentősen megnőtt a mozgalomban évek óta rendszeresen részt vevő brigádok száma. A szocialista címet megszakítás nélkül négy éve 2930 brigád, öt éve 1190, hat éve 424 és hét éve 97 brigád nyerte el.

Az országos adatok alapján a népgazdaság ágazatainak többségénél egészséges fejlődésről adhatunk számot. *Az elmúlt év során a bányászatban, bőr-, építő- és vegyiparban, a posta és a mezőgazdaság állami szektorában 25—30 százalékkal növekedett a szocialista címmel kitüntetett brigádok száma.* Örvendetes a mozgalom térhódítása a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben is. A szocialista brigádmozgalom tehát olyan hatalmas erőforrás, amellyel a népgazdaság minden területén, a vállalatoknál és gazdaságokban komolyan számolni kell.

Ugyanakkor szükséges felfigyelni *egyes kedvezőtlen jelenségekre* is, melyek egyben a pártszervezetek és a tömegszervezetek politikai feladataira is utalnak.

Az egyik ilyen jelenség a szocialista brigád cím odaítélésénél tapasztalható. Az elmúlt évben

a szocialista címet elnyert brigádok száma

20 ezerről 26 500-ra emelkedett. Semmi kétség, hogy többségük jogosan, megérdemelten jutott a címhez. De nem kis számban fordulnak elő esetek, amikor kellő megalapozottság nélkül, kizárólag a jó termelési-gazdasági eredményekre hivatkozva ítélik oda a szocialista címet. A kiváló termelési tevékenység nélkülözhetetlen — de nem egyetlen feltétel. A szocialista brigádoktól ennél többet várunk. Éppen az különbözteti meg őket a munkabrigádoktól, hogy tudatosan, tervszerűen foglalkoznak szakmai, politikai, kulturális ismereteik gyarapításával, egymás jellemének formálásával, a káros szokások és tulajdonságok lenyesegetésével, a közösségi emberre jellemző vonások kialakításával. A cím odaítélésénél ennek a tevékenységnek eredményeit is mérlegre kell tenni. Ahol nem így cselekednek, ott ugyan sok „szocialista brigáddal" büszkélkedhet a vállalat, de ha nincs mögötte a szükséges tartalom, ez semmi egyéb, mint „kirakati" vetélkedés.

A másik figyelemre méltó vonás, hogy a címért először versenybe induló kollektívák száma visszaesett. *Az előző évben 38 ezer brigád küzdött a szocialista címért, ez év elejéig számuk 33 800-ra csökkent.* Az természetes folyamat, hogy jelentős részük időközben a szocialista cím birtokosává vált, így csökkenésük látszólag indokolt. Elgondolkoztató azonban, hogy az előbbiek helyére a munkabrigádok közül csak kevesen léptek. *Akadozik az egészséges ütemű átáramlás az egyszerű munkabrigádokból a szocialista címért küzdők táborába.*

E jelenség egyben arra is utal, hogy *a párt és a szakszervezetek figyelmüket elsősorban a mozgalomba már bekapcsolódott brigádokra fordítják és kevésbé törődnek a többi kollektívákkal.* A munkabrigádok tagjainak véleménye is ezt igazolja. Elmondották, hogy nagyra becsülik a környezetükben dolgozó szocialista brigádokat, példájukat érdekesnek és vonzónak találják. De nem tartják helyesnek, ha a párt és a szakszervezet csak azokkal foglalkozik. Emellett vannak bizonyos fenntartásaik, kétségeik a szocialista címmel együttjáró kötelezettségeket illetően, amelyekre ez idáig nem kaptak választ.

Figyelmeztető tünet az is, hogy a szocialista brigádmozgalom mindmáig

alapvetően a fizikai dolgozók mozgalma.

Örvendetes, hogy évről évre egyre több műszaki és adminisztratív dolgozó vesz részt a mozgalomban, de számuk még távolról sem kielégítő. A termelésben betöltött meghatározó szerepüknél fogva kívánatos lenne, ha tömegesen vennének részt a mozgalomban. Bebizonyosodott a gyártmányszerkesztési, technológiai, anyagbeszerzési stb. osztályokon tevékenykedő szocialista brigádok esetében, hogy a mozgalom igen alkalmas e fontos dolgozó réteg alkotó energiájának fokozására is.

Az egyik fontos tanulság tehát az, hogy *a szocialista brigádmozgalom fejlődését nem lehet csak a jó példa vonzó hatására bízni* — bár ez egyike a legfontosabbaknak —, hanem tervszerű, tudatos politikai meggyőzésre és nevelésre is szükség van.

Természetesen a szocialista brigádmozgalomtól mi sem áll távolabb, mint az öncélúság. *A mozgalom céltudatos fejlesztése, a szocialista kötelezettségvállalás nem önmagáért történik.* A sokirányú tevékenység végső soron a jobb munkavégzésben, a tervfeladatok megvalósításában, a kollektíva összeforrottságában realizálódik. Hogyan használjuk fel e nagy erőforrást III. ötéves tervünk első esztendeje, az 1966. évi terv megvalósítása érdekében?

A szocialista brigádokat jellemző kezdeményező erő s alkotókészség akkor bontakozhat ki akadálytalanul, ha a kollektívák

világosan látják és értik közvetlen feladataikat. Ebben az évben erre igen nagy súlyt helyeztek a párt vezető szervei, a kormány és a SZOT. Az előkészítő munka fontos állomásai voltak az iparágazatonként megtartott igazgatói, párt- és szakszervezeti titkári értekezletek, a januári műszaki konferenciák és a februári termelési tanácskozások. A jelenleg, vállalatonként folyó szocialista brigádvezetői és újítói tanácskozások is azt a célt szolgálják, hogy a helyi gazdasági és társadalmi vezetők tisztázzák a feladatokat a munkások legérettebb és szakmailag legképzettebb rétegével.

Ezzel azonban a szocialista brigádok támogatása korántsem merülhet ki. Ezt azért hangsúlyozzuk, mert *több éves tapasztalat bizonyítja, hogy az év elején kifejtett intenzív politikai felvilágosítás és versenyszervezés után a politikai munkában lanyhulás következik.* Kevésbé kísérik figyelemmel a brigádok tevékenységét, kevésbé törődnek a szinte naponta felmerülő gondok megoldásával. Pedig számos tennivaló akad.

Sok — a mozgalomban még tapasztalatlan — brigád világosan megérti ugyan a feladatokat, de önállóan nem mindig tudja eldönteni, hogy szocialista kötelezettségként *mit vállaljon.* Tanácstalanságukat az is fokozza, hogy az év elején a „felsőbb" szervek pontosan, mérhetően és ellenőrizhetően kidolgozott vállalásokat várnak tőlük. Erre a legtöbb brigád már csak azért sem képes, mert a brigádnak nincs éves terve. A brigádok többsége feladatait csak a havi vagy negyedévi programok alapján ismeri. Az ilyen esetekben az a helyes eljárás, ha

a brigádok termelési vállalásaikat

e programok alapján teszik meg. A verseny akkor lehet igazán hatékony, ha az a helyi feladatok megoldását, a termelést gátló üzemen belüli okok elhárítását szolgálja.

De ez segítés, támogatás nélkul nem megy mindig. A szocialista kollektívák tagjai ismerik pártunk gazdaságpolitikai célkitűzéseit. Tudják, hogy ma elsőrendű kérdés a gazdasági hatékonyság növelése, a minőség javítása, a takarékosabb, olcsóbb termelés, az exportkötelezettségek maradéktalan végrehajtása. Mégis szükséges, hogy — a programok ismeretében — *az illetékes gazdasági vezetők és a társadalmi szervek mondják meg: mely termékeknél célszerű a mennyiségi túlteljesítésért versenyezni és mely termékeknél káros. Közöljék a brigádokkal, hogy mely gyártmányoknál és milyen jellegű minőségi kifogások merültek fel és mit tegyen a brigád a minőség javítása érdekében.* Nemegyszer tapasztaltuk, hogy vállalatok vezetői jól ismerik az exporttermék minősége ellen felmerült panaszokat, de a terméket előállító brigádot már nem tájékoztatták arról részletesen. Hasonló a helyzet

a felhasznált anyagokkal való takarékosságnál is. Itt is szükséges tanácsot adni, hogy — a minőségromlás veszélye nélkül — mit tehet a brigád a takarékoskodásban.

A szocialista brigádok igen kiterjedt újítási tevékenységet folytatnak. Ők képezik a műszaki fejlesztés legszélesebb bázisát. Mégis az a tapasztalat, hogy figyelmük nem mindig

a legfontosabb fejlesztési célkitűzések

megoldására irányul. E tekintetben is lehet és szükséges is a befolyásolás. Több helyütt bevált az a módszer, hogy *az újítási feladattervekből kiemelik az egyes brigádok munkavégzésével és képességeivel összhangban álló feladatokat és azokat kidolgozásra ajánlják nekik.* A brigádokkal szerződést kötnek ezeknek a feladatoknak a megoldására és az átlagosnál magasabb díjazásban részesítik őket. Ezzel céltudatosabbá válik az újítási tevékenység.

Nem kevésbé jelentős, hogy a brigádok évközben kellő támogatást kapjanak feladataik és kötelezettségvállalásaik megvalósításához. Mindenekelőtt *az akadálytalan munkavégzés munkahelyi-szervezési feltételeinek megteremtésére és folyamatos biztosítására gondolunk.* Rendszerint a munka, a nyersanyag, az alkatrészellátás egyenetlen üteme okoz gondot a brigádoknak. Az állásidők és az ezeket követő hajrámunkák csökkentik a lelkesedést és a dolgozók keresetét is, visszaszorítják a kezdeményezőkészséget. Ez természetes is, hiszen hatékony munkaverseny csak jól szervezett munkakörülmények között lehetséges. Tapasztalataink szerint a munka- és üzemszervezési hiányosságok tekintélyes része — több gondossággal — helyileg elhárítható. Mégis, miután ezeket nem szüntetik meg, a dolgozó alkotó tettvágyának jó része veszendőbe megy. E tekintetben a pártszervezeteknek, a szakszervezeti és KISZ-szerveknek, a termelést irányító gazdasági vezetők körében fokozott munkát kell végezniök.

A társadalmi szerveknek határozottabban fel kell lépniök a *hibás nézetek* és a *helytelen gyakorlat* ellen is. Különösen elítélendő, amikor a szocialista brigádokat egyes helyeken — öntudatukra hivatkozva — térítés nélküli munkára „kérik" fel. Gyakran csak akkor fordulnak a szocialista brigádkollektívákhoz, akkor igénylik segítségüket, ha „baj van". Mindez azt mutatja, hogy egyes helyeken még nem tanultak meg kellően élni a mozgalom nyújtotta nagy erővel, de „visszaélni" már tudnak vele. Ez vonatkozik a jó gazdasági eredményt felmutató szocialista brigádok fokozottabb anyagi megbecsülésére is, az erkölcsi elismeréssel együtt.

Az elmondott hiányosságok megszüntetése vagy csökkentése jelentős mértékben hozzájárulhat ahhoz, hogy a szocialista bri-

gádok kedvezőbb körülmények között, nagyobb ambícióval munkálkodjanak.

Hiba lenne azonban azt állítani, hogy a brigádok eredményes tevékenységét befolyásoló minden gond és fogyatékosság „brigádon kívüli" okokra vezethető vissza. Az a körülmény, hogy valamely brigádnak eredményes össztevékenysége alapján odaítélték a szocialista címet, nem jelenti azt, hogy minden tagja egycsapásra szocialista jellemű emberré vált. A legutóbbi időkben is tapasztaltuk, hogy 5—6 éve szocialista címet viselő és kimagasló termelési eredményeket felmutató brigádokban is akad tennivaló

a szocialista emberi viszonyok

alakításában.

Nemegyszer előfordul, hogy két egymást váltó szocialista brigád versengése elfajul, az együttműködés és kölcsönös segítségnyújtás helyett — ahol lehet — borsot törnek egymás orra alá. A gépeket hibásan, a munkahelyet piszkosan, rendetlenül adják át, akadályozva ezzel egymás munkáját. Odáig még nem „futotta" szocialista öntudatukból, hogy bátran szembenézzenek helytelen magatartásukkal. Ez természetszerűleg a csoport- és művezetők irányító munkájának is bírálatát jelenti.

Gyakori eset az is, hogy több éve együtt dolgozó brigádok nehezen fogadnak soraikba új dolgozókat, fiatal szakmunkásokat. Ennek oka nem mindig a keresetcsökkenéstől való félelem, hanem sokkal inkább a brigád presztízsének, jó hírének féltése, a gazdasági és mozgalmi szervek segítésének elégtelensége.

Több helyen tapasztaltuk, hogy a brigád a szocialista cím megőrzése érdekében eltitkolja felettesei előtt egyes tagjainak fegyelemsértését, mulasztásait. A gazdasági vezetőnek kellett ezt feltárni.

Az említett fogyatékosságok arra is figyelmeztetnek, hogy még a régebbi, nagy érdemeket szerzett szocialista brigádokban is van számos munkabeli és emberi probléma, tapasztalható még helytelen magatartás. Következésképpen nagy szükség van arra, hogy *a párt, szakszervezeti és KISZ-szervezetek vezetői és aktivistái ne tekintsék a hibákat az érintett brigádok kizárólagos „belügyének"*. Csak helyeselni lehet azt, hogy például az *Egyesült Izzó* párt- és szakszervezeti vezető szervei miután megtárgyalták a szocialista brigádok vállalaton belüli eredményeit és hibáit, határozatot hoztak a szocialista brigádokkal való jobb foglalkozás és ellenőrzés érdekében.

1966. április 4-e, illetve május 1-e alkalmával történik először — a SZOT elnökségének határozata alapján — a több fokozatú és magasabb erkölcsi elismerést jelentő szocialista brigádplakettek és brigádjelvények adományozása. A határozat értel-

mében a mozgalomban megszakítás nélkül négy éve részt vevő brigádok részére bronzplakettet, tagjaiknak bronzkoszorús jelvényt, 6 év után ezüst, 8 év után arany fokozatot kell adományozni. Úgy véljük, hogy ez a kitüntetési rendszer egy időre megnyugtató módon megoldja a nagy érdemeket szerzett brigádok erkölcsi elismerését.

Nem ilyen egyértelmű a helyzet az *anyagi ösztönzésnél*, a jutalmazásoknál. *Még ma is sok helyütt érvényesül az a szemlélet, hogy — miután a szocialista brigádok magasabb öntudattal rendelkező kollektívák — a pénzjutalmakat másnak adják.*

A brigádok körében is találkozunk helytelen felfogással. Egyesek a tanulást elvonatkoztatják szakmájuktól, munkahelyüktől, mások a művelődési, kulturális tevékenységért is jutalmat várnak. Még nem mindenütt értik meg, hogy pénzjutalomra csak a kimagasló termelési-gazdasági eredmények alapján számíthatnak.

Sokat lehet javítani még a jutalmazási összeg célszerűbb, ösztönzőbb felhasználásánál is. Tapasztalataink szerint a jutalmazások sokat veszítenek ösztönző hatásukból, ha azokat „általában" a jó munkáért, időbelileg is megkésve — rendszerint valamilyen későbbi ünnepi aktus alkalmával — adják. Ma már sok helyütt felismerték, hogy *az anyagi ösztönzés, a pénzjutalmak igazi húzóereje abban van, ha előre meghatározott feladatokhoz kapcsolják és a feladat megoldása után azonnal kifizetik.* Emellett az erkölcsi elismerésre is több gondot kell fordítaniok a vezetőknek, s itt is az érdemek szolgáljanak alapul.

A szocialista brigádmozgalom nyújtotta nagy lehetőségeket — 1966. évi feladataink sikeres teljesítése érdekében — akkor tudjuk jól hasznosítani, ha a helyi gazdasági, párt, szakszervezeti és KISZ-szervezeteink mindennapos munkájává válik a velük való törődés, tevékenységük rendszeres, érdemi segítése, ellenőrzése, s az érdemek megfelelő elismerése.

Fábri Tibor—dr. Jandek Géza

A létszám- és bérgazdálkodás időszerű feladatai

Az év elején a figyelmet elsősorban a februári ár- és bérintézkedések előkészítésére és megvalósítására fordítottuk. Most már azonban itt az ideje, hogy levonva az eddigi tanulságokat, számba vegyük: az idei tervek teljesítéséhez milyenek a munkaügyi feltételek, hogyan lehetne jobban élni a régebbi s az újabb lehetőségekkel.

Ez szükséges többi között azért is, mert *az idei terv teljesítése feltételezi, hogy a bér- és létszámgazdálkodásban további előrelépések történnek.* Elég utalni a népgazdasági terv egyikmásik fontos célkitűzésére. Szándékunk például, hogy a termelésnövekedésnek mintegy 80 százalékát termelékenységből érjük el, másrészt közismert az az igény, hogy az ipari termelés mindinkább megközelítse a szükségleteket. Hogy ezek a tervek milyen szinten valósulnak meg — minden túlértékelés nélkül állíthatjuk —, sokban attól függ, mennyiben támaszkodunk az eddigi eredményekre, s miként gazdálkodunk a bérrel, a prémiummal, a létszámmal.

Indokolt ezt hangsúlyozni. Többen ugyanis úgy vélik, az utóbbi egy-két évben sok erőfeszítést tettek, számos intézkedést valósítottak meg, most lehet egy kicsit „lazítani". Valóban nem volt eredménytelen az elmúlt év — annak ellenére, hogy még sok a tennivaló. Egyik legjellemzőbb eredmény talán, hogy *ténylegesen és hatékonyan gazdálkodni kezdünk.* Az állami iparban az elmúlt évben például a tervezett 15 ezerrel szemben megközelítően öt-hat ezerrel növekedett a létszám. S külön örvendetes, hogy ez a gyarapodás főként az év második felében történt. Ez segítette a munkába lépő szakképzett fiatalok elhelyezkedését.

Külön említést érdemel *a munkás-alkalmazotti létszámarány problémája.* A múlt évi kedvezőtlen indulás ellenére az év közepére valamelyest javult a létszámarány. Az év egészének viszonylatában az alkalmazottak létszáma kisebb mértékben növekedett, mint a munkáslétszám. Ennek hatására az ezer munkás főre jutó alkalmazottak száma a bázishoz képest 1 fővel csökkent. Ha figyelembe vesszük, hogy az előző években az alkalmazottak létszámnövekedésének üteme meghaladta a munkáslétszám növekedését, akkor az előbb említett minimális változások is kedvezőnek értékelhetők. Az üzemek, a vállalatok, intézmények vezetőinek ezt fölösleges lenne indokolni. A helyzetismeret világosan azt jelzi: *a munkaügyi feladatok egyik lényeges célkitűzése továbbra is a*

munkás-alkalmazotti létszámarány javítása. Fontos erről azért is szólni, mert erre a legtöbb vállalat — eltérően az elmúlt évtől — nem kapott kötelező előírást. A minisztériumok, az irányító szervek csupán a gazdálkodási irányelvekben hívták fel a figyelmet a termelő, nem-termelő létszámarány javítására. Ez azonban nem jelenti, hogy mellékes kérdésként kezelhető. Lényegében azt jelzi, hogy nagyobb lett a vállalatok felelőssége ebben is. S hozzá kell szoknunk, hogy nemcsak az előírt mutatók a fontosak, hanem minden, ami a gazdálkodást elősegítheti, az eredményességet növelheti.

Az arány ésszerű javítására egyébként fel kell használni valamennyi rendelkezésre álló eszközt, mindenekelőtt a munkaszervezést, a felesleges és párhuzamos funkciók és ügyviteli munkák megszüntetését — és mindezek egyik közismert és célravezető módszerét: az üzemösszehasonlítást.

A közelmúltban öt iparágban megvizsgáltunk két-két nagyjából hasonló üzemet. A tapasztaltakról nem érdektelen egy-két megjegyzést említeni. Mindenekelőtt a rendkívül széles nagyságrend tűnik ki. Az összdolgozókhoz hasonlítva nullától négyszáz százalékig találtunk eltéréseket a raktári, a MEO-s és az adminisztratív dolgozók foglalkoztatásában. Az eltérések többsége természetesen objektív adottságokból ered (pl. raktárak telepítettsége és gépesítettsége, az ügyvitel gépesítésének foka stb.). Akad azonban belső szervezetlenségből, vagy éppen a nem megfelelő belső munkaszervezési formából adódó, tehát a vállalatok által saját hatáskörben felhasználható tartalék. Sokszor tapasztalható, hogy a vállalatokon beluli ügyintézés is bürokratikus; olyan esetekben is írásban intézkednek, amikor azt szóban gyorsabban és egyszerűbben lehet elintézni. Az az igazság, hogy az igazgatási létszám számottevő csökkentését nem lehet megvalósítani a felesleges adminisztratív munkák csökkentése nélkül. A feladat lényege az, hogy ne formai eredményeket hajszoljunk, mert az több kárt okoz mint hasznot, felélesztí a „bújtatásokat". Tartalmi és gazdaságilag indokolt ésszerűsítésekről van szó. Fennáll ugyanis az a veszély, hogy például egy irodai beosztás egyszerű megszüntetése inkább negatív, pedig létszámtakarékossággal jár.

A létszámtakarékosság egyik fontos serkentője lehet *az anyagi ösztönzési rendszer.* Az állami szervek tavaly vezették be, hogy a megtakarított béralapnak általában 50 százalékát terven felüli átlagbéremelésre lehetett felhasználni. Eredményeként egyes területeken a tavalyi év második felében megtakarításokat értek el. Különösen kedvezőek az eredmények a MÁV-nál és az élelmiszeriparban. A létszámmegtakarítás következtében az állami iparban a tervezettnél például mintegy 0,5 százalékkal magasabb bért használhattak fel.

A tavalyi tapasztalatok azt mutatták, hogy e rendszer hatékony alkalmazását nagyban elősegítené, az ösztönzést fokozná, ha az állami szervek létszámmegtakarításkor nagyobb mértékű átlagbéremelést engedélyeznének. Ezt a tanulságot hasznosítva az idei évben *több területen lehetőség van, hogy a megtakarított béralap 100 százalékát (tartósan, tehát a következő évekre is, biztosítva 75 százalékát) felhasználják az átlagbérek terven felüli emelésére.* Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy itt az átlagbérek eddigi kötelező — utasítás-jellegű előírása megszüntethető. Lehetővé teszi tehát, hogy az irányító szervek csökkentsék a kötelező munkaügyi mutatók számát. Az átlagbérellenőrzés merevségének feloldása természetesen nem jelenti a bérszínvonal tervszerű szabályozásának feladását. *A létszámmegtakarításból adódó béralap-megtakarítás felhasználásánál is elsődleges cél az ösztönzés fokozása.* Tehát célprémiumokra, tartós létszámmegtakarítással pedig alapbéremelésre fordítható. Természetesen itt is figyelemmel kell lenni a kereseti arányokra. Szükséges hangsúlyozni, hogy a létszámcsökkentés nem lehet a takarékosság egyedüli és fő eszköze. A cél az, hogy *a növekvő termelési feladatokat lehetőleg többletlétszám nélkül oldják meg.* Ez nyilván nem zárja ki a kisebb átcsoportosításokat.

Gyakran felmerül az az aggály, hogy a létszámtakarékosság növeli az egyének elhelyezkedési gondjait. Ez nem kis probléma, a létszámgazdálkodás szigorúsága következtében a munkát keresők elhelyezkedési lehetőségei valóban csökkentek. A munkaerő közvetítő irodák a jelentkező nőknek több mint felét, a férfiaknak pedig háromnegyed részét közvetítették ki a vállalatok által bejelentett munkahelyekre. Maradt tehát olyan munkára jelentkező, akinek a munkaerő közvetítő irodák nem tudtak kívánságának megfelelő munkahelyet felajánlani. Ugyanakkor azonban figyelembe kell vennünk, hogy a népgazdaság bizonyos ágaiban, pl. a helyi közlekedésben, építőiparban, a mezőgazdaság egyes területein munkaerőhiány volt, illetve van is.

Javuló munkaerőgazdálkodásra utal a *túlórafelhasználás* csökkenése is. Az elmúlt évben pl. az állami iparban a felhasznált túlórák száma, a korábbihoz képest, kb. 20 százalékkal csökkent. Ez évben legalább azt kellene megvalósítani, hogy a tavalyi színvonalhoz képest *a túlórák száma ne növekedjék.* Ismert az a veszély, hogy a vállalatok a túlórák szaporításával próbálnak „takarékoskodni" a létszámmal. Kétségtelen, hogy a termelésben nem mindig érvényesül az ütemesség, a folyamatosság. De még ilyenkor is célszerűbb a munkarendek módosításával, esetleg a túlmunka szabad idővel való megváltásával élni. A vállalati szerveknek, különösen társadalmi szervekének a leghatározottabban fel kell lépni az itt-ott jelentkező fekete túlórázással szemben.

A gazdasági vezetők egy része hajlamos arra, hogy a termelés előkészítésében és végrehajtásában tapasztalható szervezetlenséget a dolgozók fokozott igénybevételével, fekete túlórázással „ellensúlyozzák".

A létszámtakarékosság fontos eszköze a megfelelő *normakarbantartás.* Ismeretes, hogy az 1965. évben az állami iparban általános normafelülvizsgálat volt. A normafelülvizsgálat célja a munka termelékenységének minél gyorsabb ütemű emelése. Az elmúlt évben a termelékenység növekedése lényegesen meghaladta a tervezettet, a termelés növekedésének csaknem 90 százaléka a termelékenység emelkedéséből eredt. Ez valóban kiemelkedő és szinte példátlan eredmény. Hozzá kell azt is tenni, hogy ugyanakkor a normarendezés következtében a munkások keresete átlagosan nem csökkent. Egyetlen vállalatnál sem csökkentették az átlagbéreket a normarendezés miatt. Az állami ipar egészében a munkások átlagos napi keresete tavaly nagyobb volt, mint korábban és csak mindössze 0,3 százalékkal maradt el a tervezettől.

A normarendezés összességében tehát kedvező eredményeket hozott. Idén az a feladatunk, hogy ezeket az eredményeket megtartsuk, sőt továbbfejlesszük. Az 1966. évben általános normafelülvizsgálat nem lesz. Ez nem azt jelenti, hogy nincs tennivaló. *A munkanormák karbantartásáról hozott kormányrendelet következetes végrehajtásával fel kell tárni a tartalékokat* — hiszen ezek a tartalékok évről évre újratermelődnek. Ez évben azonban a tavalyinál jobban kell biztosítani *a normák technológiai megalapozását, a műszaki szervezésből eredő teljesítménynövekedést.* Az elmúlt évben ugyanis jobbára csak a munkásoktól függő veszteségidők csökkentek, a vezetés és szervezés hiányosságaiból adódó veszteségidők kevésbé.

Többször elhangzott már a normák folyamatos karbantartására vonatkozó kívánság, de a gyakorlatban ez nem teljesen realizálódott. Ehhez hozzájárult, hogy egyes vezetők nem szívesen nyúlnak a normákhoz; szívesebben veszik, ha központi utasításra hivatkozhatnak. Pedig mennyivel meggyőzőbb hivatkozási alap a vállalatnál konkrétan kimutatott veszteségidő és technológiai változás.

A vállalatok tapasztalhatták, hogy a normákat folyamatosan karbantartó termelési egységeket a felügyeleti szerv a múlt évben is mentesítette a normarendezés kötelezettsége alól. Annál a termelési egységnél volt nagy probléma, ahol a megelőző években a folyamatos normakarbantartás elhanyagolása miatt számottevő volt a normák lazulása. Éppen ezért minden vállalatnak saját érdeke, hogy ezt a munkát komolyan vegye: *ez a legfőbb biztosíték a kampányszerűen bekövetkező normarendezések elkerüléséhez.* A folyamatos normakarbantartás feltételei egyébként az idén kedvezőbbek, az átlagbértartalékok színvonala lehetővé te-

szi, hogy *indokolt esetben a normarendezést* — szemben a tavalyi gyakorlattal — *alapbéremeléssel kössék egybe.* A normarendezés ugyanakkor eszköz arra is, hogy a vállalatok a normális gazdálkodáshoz szükséges átlagbértartalékot előteremtsék.

Az ez évi munkaügyi feladatok között szerepel *a megváltozott prémiumrendszer hatékony vállalati alkalmazása.* A prémiumrendszer módosításának okairól és körülményeiről e lap hasábjain már tájékoztattuk olvasóinkat. Ezúttal az új prémiumrendszer két lényeges vonatkozására hívjuk fel a figyelmet:

A premizálásban megnőtt a vállalatok hatásköre. Nagyobb az a prémiumkeret, ami felett a vállalatok szabadon, központi előírások teljesítése nélkül gazdálkodnak. Ezzel a nagyobb lehetőséggel azonban megfelelően kell élni. A lehetőségek határain belül *csökkenteni kell a prémiumoknál a formális kitűzéseket, a fizetés kiegészítő jellegű jutalmazást.* Fokozatosan arra az álláspontra kell helyezkedni, hogy az kapjon prémiumot, különösen nagyösszegű prémiumot, aki kiemelkedő tevékenységet folytat, aki nagymértékben hozzájárul a vállalat eredményeihez.

Az új prémiumrendszer másik lényeges vonása, hogy *megszűnt a prémiumkeretek abszolút módon való előírása, azaz lehetőség nyílt a korábbi évek prémiumkeretének növelésére.* Amennyiben a vállalat az átlagos nyereségrészesedési szintnél magasabbat ér el, a korábbi prémiumkeret is magasabb lehet. A magasabb nyereségszint viszont jelentős mértékben függvénye a szükségletre való termelésnek, a felesleges készletek csökkentésének.

Az 1966 februári bérintézkedések az ipari dolgozóknak csak egy részét, az áremelések viszont teljes körét érintették. További problémát okozott különösen a vezető műszaki dolgozóknál a progresszív nyugdíjjárulék bevezetése miatti jövedelem-csökkenés. Színvonalas gazdálkodással, a munka hatékonyságának emelésével, a végzett munkához igazodó teljesítménybérezéssel és premizálással mód nyílhat arra, hogy a gazdasági eredmények és a népgazdasági haszon emelkedésével együtt növekedjék ezen eredmények megtermelésében elsősorban közreműködők keresete. Az 1966. évi munkaügyi intézkedések erre igyekeznek lehetőséget adni.

Rózsa József,
a Munkaügyi Minisztérium osztályvezetője

A propagandisták munkájához

A szocializmus politikai gazdaságtanának oktatásáról

Azok a nagyhorderejű feladatok, amelyek jelenleg és a következő években a gazdasági tevékenység előterében állnak, közvetlenül érintik a szocializmus politikai gazdaságtana oktatását is. Mindenekelőtt a *gazdasági irányítás reformja támaszt új követelményeket.* Az ebből adódó oktatási feladatok egy része olyan, amely sürgős és folyamatos megoldást igényel, másik részét pedig a közeli jövőben alapos előkészítés után kell megvalósítani. Ahhoz, hogy az oktatás betöltse hivatását, alkalmazkodni kell az új igényekhez, és lehetőség szerint időveszteség nélkül, mert csak így adhat hathatós segítséget a párt-, állami és gazdasági szerveknek ehhez a nagy munkához.

A gazdasági irányítás reformjának kiinduló elvei már ismertek, tehát a reformmal kapcsolatos alapvető elméleti kérdéseket már ma is szükséges tanítani. Az új irányítási rendszer működésének hatékonysága nagyrészt azon múlik, hogy a különböző szintű párt-, állami és gazdasági vezetők mennyire értik meg a változások szükségességét, az új rendszer elméleti, elvi alapjait. Ez feltétele annak, hogy tevékenyen és legjobb tudásuk szerint részt vegyenek a részletek folyamatos kialakításában, a különböző módszerek és eszközök helyes alkalmazásában. Nyilvánvaló, hogy ebben a szocializmus politikai gazdaságtanának, általában a közgazdasági propagandának nagy szerepe lehet és kell, hogy legyen.

Ez minden bizonnyal megköveteli a szocializmus politikai gazdaságtana jelenlegi tematikájának módosítását. Szükség lesz új témák beiktatására, egyes régebbiek szűkítésére vagy elhagyására. E tekintetben a tanszékek messzemenő kezdeményezésére van szükség. A tematikának már a folyó, de még inkább a jövő tanévben megvalósítandó módosításán *túl, napirendre kerül a szocializmus politikai gazdaságtana tematikájának alapvető reformja is.* Az elméleti munkában elért jelentős fejlődés, a tapasztalatok

felhalmozódása lehetővé, a jövő feladatai pedig szükségessé teszik, hogy gyökeresebb változtatásokat hajtsunk végre. Az új tematika kialakítása azonban nagyon alapos elemző és előkészítő munkát, s ennek megfelelően hosszabb időt igényel.

A gazdasági irányítás reformjával kapcsolatos oktatási követelmények nem érik teljesen készületlenül és váratlanul az oktatást. Az évek óta folyó hazai és nemzetközi vitákat, az elmélet fejlődését és a gyakorlati gazdasági életben végbement változásokat az oktatás többé-kevésbé nyomon követte. Ez bizonyos *kiinduló alapot* ad az új feladatok megoldásához.

*

A szocializmus politikai gazdaságtanának oktatása ma összehasonlíthatatlanul magasabb színvonalú, mint az 1950-es években volt. Erről akkor sem felesleges beszélni, ha most főként a megoldandó problémákon van a hangsúly, hiszen csak ennek alapján léphetünk előre. A legfontosabb, hogy az elméleti színvonal, a tudományos megalapozottság növelésével *jelentősen előreléptünk a szocializmus bonyolult és ellentmondásos gazdasági valóságának ábrázolásában.* Hosszú évek óta következetesen dolgozunk azon, hogy megszüntessük az elméleti oktatás és a gazdasági valóság korábban sokat és joggal bírált szétszakítottságát és a tananyagot a fogalmak és törvények gyűjteményéből az élő, állandó mozgásban és fejlődésben levő tudománynak és gyakorlatnak megfelelően fejlesszük. Nem állítom, hogy manapság nem fordul elő leegyszerűsítés, hogy esetenként nem tapasztalható az elvontság, az úgynevezett „elméleti spekuláció". Azt sem mondhatjuk, hogy nem találkozunk a régi dogmatikus nézetek helyenként erős maradványaival is. De egészében mégis egy új, pozitív szemlélet uralkodóvá válása a jellemző. Nagyon fontos eredménynek tekintjük, hogy hallgatóinknál egy *újfajta, egészséges közgazdasági szemlélet alakul ki és erősödik,* ami lényegében mentes a szocialista gazdasági viszonyok régebbi, sematikus, ellentmondásoktól mentes felfogásától. A szocialista gazdaság ellentmondásait nem a „normálistól" való eltérésnek, hanem a gazdasági valóság, a fejlődés megoldásra váró velejáróinak tekintik. Erősödik az a meggyőződés, hogy nem várhatunk a gazdasági fejlesztésben és irányításban kész receptekre, hanem magunknak kell a számunkra legjobban megfelelő irányokat és formákat kidolgoznunk.

Ez a közgazdasági szemlélet annyiban is új, hogy nem vár az adott időben minden felmerülő kérdésre végleges és az „egyedül" helyes igényével megfogalmazott választ. Tudomásul veszi, hogy mind a szocialista valóság, mind annak elméleti tükröződése, a tudomány, a nagy változások időszakában van, ennélfogva

számos kérdésben *nem lehet leszögezni az „egyedül" helyes marxista álláspontot*, különösen nem a véglegesség igényével.

A szocializmus politikai gazdaságtana egyes kérdéseinek ez a mostani, némileg „cseppfolyós" állapota kétségtelenül kissé fellazítja a tanított anyag egyes részkérdéseit, s kétségeket támaszthat esetenként még alapkérdésekben is. Ez egyeseket megriaszt, bizonytalanná tesz, de a többséget gondolkodásra, önálló véleményalkotásra ösztönzi, és erősíti azt a törekvést, hogy ki-ki a saját területén alkotóan részt vegyen a jelentkező ellentmondások megoldásában.

Az elmondottakkal kapcsolatban megjegyzendő: mind e mellett jogos az igény az alapvető és az élet által már eddig is igazolt tételek helyes, sokoldalú, a jelenleginél meggyőzőbb, tudományosabban megalapozott oktatására. Fennáll ugyanis annak a veszélye, hogy ezeknek az élet által igazolt, de további kutatást igénylő *alaptételeknek a lényegi mondanivalója és jelentősége elmosódik a vitatott kérdések tömkelegében*, s ezzel a szocializmus politikai gazdaságtanát főtartalmától, osztályjellegétől fosztják meg. A cél pedig az, hogy az új elméleti kérdések kidolgozásával, megválaszolásával közelebb kerüljünk, jobban megértsük és megfogalmazzuk a szocialista gazdasági viszonyok fő tartalmát, jellegzetességeit.

*

Az oktatás előrehaladása kétségtelenül nagyrészt *azzal a fejlődéssel függ össze, amely a közgazdaságtudományban végbement* és végbemegy mind hazánkban, mind a többi szocialista országban. Erre a tantárgyra is érvényes, hogy az oktatás, mindenekelőtt annak tartalma a tudomány, — ez esetben a közgazdaságtudomány, közelebbről a szocializmus politikai gazdaságtana — általános színvonalától és fejlődésétől függ. Az utóbbi évek — egyes kérdéseknél az utóbbi évtized — alkotó vitái sok tekintetben meghozták gyümölcsüket s ez termékenyítően hatott az oktatásra is. A szocialista áruviszonyokról, az értéktörvény érvényesüléséről, az értékkategóriák tartalmáról és felhasználásáról folyó hazai és nemzetközi viták nagy segítséget adtak az oktatás számára is. Elsősorban e vitáknak köszönhető, hogy végre *helyére került a szocialista gazdasági rendszer elméletében az árutermelés és az értéktörvény.* Korántsem lehet azt mondani, hogy itt már minden elméleti kérdés választ kapott, de azt kétségkívül megállapíthatjuk, hogy az árutermelés és értéktörvény gyökeresen más megvilágításba került, mint akárcsak két-három évvel korábban is. Ma már senki sem tekinti ezeket a szocializmustól idegen maradványoknak, amellyel kapcsolatban a fő feladat a korlátozás, hanem a szocialista termelési viszonyok szerves és ob-

jektív részének, amellyel ugyanúgy számolni kell, mint az egyéb viszonyokkal és törvényekkel.

Az elmélet viszonylag gyors előrehaladása nagy lehetőséget ad az oktatás fejlesztésére, tökéletesítésére, színvonalának emelésére. Nem kétséges például, hogy a gazdasági mechanizmus reformja nagy fellendülést idéz majd elő az oktatásban is. Az oktatásnak kötelessége lépést tartani az elmélet fejlődésével. Ez elősegíti, hogy az oktatók nagy része ma már valamilyen formában részt vesz a kutatási munkában. Jelenlegi problémáink közül mégis azt látjuk az egyik legkomolyabbnak, hogy *az oktatás nem képes megfelelően követni az elmélet, a tudomány fejlődését.* Ez részben érthető s talán bizonyos mértékig elkerülhetetlen is. A tudománynak ugyanis valamilyen mértékben már általánosítania kell ahhoz, hogy egyik-másik tétele az oktatásban helyet kapjon. Ilyen általánosításra azonban mindeddig nagyon kevés példa van. Mit lehet ilyen körülmények között tenni? Az előadások kidolgozásánál bizonyos önálló általánosítást végzünk azzal, hogy az egyes témák vitájából a legjellegzetesebb általánosítható gondolatokat kiemeljük. Enélkül nincs és nem is lehet helyes, korszerű oktatás. Ugyanakkor kétségtelen, kétféle veszély jelentkezik. Az egyik a túlzott óvatosság az új kérdésekkel szemben, a másik pedig minden új, vagy újnak látszó gondolat kritika nélküli elfogadása. Az önálló általánosításnál valóban megvan az a veszély, hogy esetleg változtatni kell a már kialakult álláspontot. De — nézetem szerint — inkább vállalni kell annak kockázatát, hogy egyes megállapításokat később revideáljunk (természetesen a józan realitás fenntartása mellett), mintsem annak veszélyét, hogy reménytelenül lemaradunk az elmélet és a gyakorlat fejlődésének igényei mögött.

*

Annak felmérése, hogy az új gazdasági mechanizmussal és egyéb alapvető gazdasági feladatainkkal összefüggésben milyen konkrét módosításokra lesz szükség a tematikában és az oktatás tartalmában, még nem történt meg. De már ma is látható, hogy néhány kulcsfontosságú téma oktatására különleges figyelmet kell fordítani. Például: a szocializmus termelési viszonyainak alapvonásai, a termelési viszonyok konkrét formái és azok fejlődése; a szocialista gazdaság tervszerű irányításának problémái; az árutermelés és értéktörvény, az értékkategóriák a szocializmusban; a szocialista vállalatok gazdálkodásának alapelvei; a nyereség szerepe; a pénz és pénzügyi mechanizmus: a kereskedelem és a kereskedelmi mechanizmus. Az eddiginél sokkal nagyobb szerepet kell kapnia a politikai gazdaságtan oktatásában a műszaki fejlesztés közgazdasági kérdéseinek, a gazdasági növeke-

dés, valamint a népgazdaság alapvető struktúrájának változására ható tényezők elemzésének, amely különösen a szocialista újratermelésről szóló témakör jelentőségét növeli. Nézzünk néhányat ezek közül az oktatási tapasztalatok alapján.

A szocialista termelési viszonyok rendszerét ma sokrétűben, a dogmatikus leegyszerűsítést nagyrészt felszámolva oktatjuk. A leegyszerűsítéssel szembeni óvatosságunkban azonban kissé a másik végletbe estünk, s olyan bonyolulttá és „sokoldalúvá" tettük magyarázatunkat, hogy az néha az érthetőség rovására megy. Ez a téma jelenlegi felfogásában túlságosan elvont elméleti fejtegetésekkel terhelt, ami nem válik előnyére. Bár az oktatás sokat meríthetett az idevonatkozó elméleti kutatásokból, nem sikerült azt megfelelően felhasználni. A szocializmus termelési viszonyainál különösen három összefüggés világosabb megmagyarázása szükséges. Először, hogy a szocialista termelési viszonyok mindenekelőtt a *szocialista elsajátítás* viszonyai, másodszor, hogy *árutermelési* viszonyok, harmadszor, hogy e termelési viszonyok *konkrét mozgásformákban öltenek testet,* amelyek szakadatlanul fejlődnek, változnak.

Középpontban álló téma: *az értéktörvény, az értékkategóriák* helye és szerepe a szocializmusban. Nem túlzás azt mondani, hogy nagyrészt ezeknek a helyes felfogásán múlik az új gazdasági mechanizmus alapkérdésének, koncepciójának a megértése. Az oktatás — mint korábban erről szóltunk — nagyon sokat haladt előre az árutermelés és értéktörvény néhány fontos összefüggésének megvilágításában. Sokat fejlődött a tervszerűség, a tervszerű irányítás elméletének az oktatása is. Ma mégis a legnehezebb és az új mechanizmussal kapcsolatban a legkevésbé tisztázott az *értéktörvény és a velejáró piaci mechanizmusok összeegyeztetése a szocialista gazdaság tervszerű irányításával.* Mivel az új gazdasági irányítás alapelvei közé tartozik a piac szerepének megnövekedése, alapvető jelentőségű, hogy tudományos alapossággal megvilágítsuk e két egymással összefüggő, ugyanakkor bizonyos belső ellentmondást tartalmazó gazdasági kategória kapcsolatát. Ez azonban nem könnyű dolog. Nem egyszerűen azért, mert hosszú ideig uralkodó volt az értéktörvény, a piac és a tervszerűség összeegyeztethetetlenségének vagy korlátozott összeegyeztethetőségének nézete, de főleg azért, mert egyelőre a szocializmus nem rendelkezik olyan gyakorlati tapasztalatokkal, amelyek a piac, a piaci mechanizmusok és a központi irányítás olyan összekapcsolásán alapulnak, mint amelyet a gazdasági irányítás reformjában meg akarunk valósítani. Ezért is fontos annak elméleti tisztázása, hogy a gazdaság tervszerű irányításának nem egyetlen lehetséges formája van, s a központi akarat, a társadalom elsődleges céljai nemcsak központi utasítással érhetők el.

A gazdasági mechanizmus reformja tulajdonképpen *a szocialista vállalatok irányításában, a vállalatok kapcsolataiban és gazdálkodásuknak új alapokra helyezésében* hozza a legnagyobb változásokat.

Egyik fontos és ugyanakkor kevésbé tisztázott kérdés a *nyereség* lényege és szerepe a szocialista gazdálkodásban. A nyereség fogalmát bizonyos mértékig meg kell tisztítanunk egyes ráragadt, hozzákapcsolt elképzelésektől. Sokak tudatában — jórészt a kapitalizmus politikai gazdaságtana oktatási módszerei miatt — a nyereség lényegében a tőkés profit fogalmához fűződik. Amikor most a szocialista vállalati nyereség szerepének megnövekedéséről van szó, sőt arról, hogy a vállalati munka eredményességének a nyereség lesz a legfőbb mércéje, sokan a tőkés profittal szükségképpen együttjáró negatív hatásoktól féltik a szocialista gazdaságot. Ennek egyik oka a régi szemlélet, másrészt az, hogy egyelőre elméletileg nem eléggé kidolgozott a szocialista vállalat nyereségének közgazdasági tartalma, s végül az: hogyan biztosítható az össztársadalmi érdek elsőbbsége a vállalati érdekekkel szemben, pontosabban az össztársadalmi és vállalati érdekek egybeesése.

Hasonló a helyzet *a vállalat és a piac* közvetlen kapcsolatával is. Ez egyébként szorosan összefügg az előbbivel. A piac az általános elképzelés szerint csak spontán hatásokon keresztül fejtheti ki hatását, a közkeletű felfogásban a piac és az anarchia elválaszthatatlan egymástól. Sokan elfelejtik, hogy ma már a kapitalizmusban is van ismert és szervezett piac, ha nem is mondhatjuk el ezt a tőkés piac egészére. Általában a piac, de különösen a szocialista piac közgazdasági lényegét és szerepét elméletileg pontosan és sokoldalúan ki kell dolgoznunk az oktatásban, mert az egyik feltétele az aggályok eloszlatásának és ezzel a reform alapkoncepciója helyes megértésének.

Az új gazdasági feladatok fényében másként kell megítélnünk a *pénzzel és a pénzügyi mechanizmussal,* valamint a *kereskedelemmel* kapcsolatos oktatást is. *Összegezve: elmondhatjuk, hogy az utóbbi években a szocializmus politikai gazdaságtanának oktatása tartalomban igen sokat gazdagodott, színvonalban emelkedett. Az előttünk álló feladatok azonban bonyolultak és sokrétűek. Ezeket csak akkor tudjuk megoldani, ha az egész oktatást az új követelményeknek megfelelően rendszeresen és következetesen továbbfejlesztjük.*

Beiber Ilona,
a Pártfőiskola tanára

A katonai puccsok és az afroázsiai politikai helyzet

Az afrikai és ázsiai országokban az utóbbi hónapokban történt katonai puccsok széleskörű figyelmet keltettek a politika iránt érdeklődők körében. Sokan a katonai puccsokat a nemzetközi osztályharc új jelenségének fogják fel, mások az imperialista politika növekvő támadó lendületére következtetnek belőlük.

Az utóbbi húsz év története *bővelkedik győztes és levert katonai puccsokban.* A sok közül érdemes felsorolni néhányat. 1952-ben Nasution tábornok sikertelen lázadással próbálta eltávolítani Szukarno elnököt. 1958-ban az azóta megdöntött szudáni Abbud pasa és a ma is kormányon levő pakisztáni Ajub Khán hajtott végre fegyveres erőkre támaszkodó államcsínyt. Puccsal jutott hatalomra 1963 tavaszán az iraki és a szíriai Baath-párt is.

Latin-Amerika példája is sokatmondó. Ezen a földrészen, *ahol az osztályviszonyok fejlettebbek,* mint Ázsiában és Afrikában, évtizedeken keresztül közmondásos divat volt a puccs, és még napjainkban sem ritka jelenség. Argentínában az utóbbi években többször is felléptek a „gorillák", Brazíliában Castello Branco 1964 áprilisában katonai puccsal ragadta magához a hatalmat Goulart elnöktől. Feltűnő viszont, hogy Európa és Észak-Amerika fejlettebb országaiban *ritkán találkozunk a katonai puccs módszerével. A* francia OAS olyan kivétel, amely erősíti a szabályt, hiszen nem tudta megnyerni magának a francia monopoltőke támogatását.

A hadsereg sajátos helyzete

Ázsiában és Afrikában a politikai és társadalmi harc egyik legfontosabb sajátsága, hogy a tőkés társadalom két fő osztálya, a burzsoázia és a munkásosztály még nem alakult ki teljesen és mindkettő meglehetősen szervezetlen. Ez alól csak néhány kivétel van, India például, de itt is nagy szerepet játszanak a tőkés társadalom előtti formák osztálymaradványai.

A *fejlett* tőkés országokban az osztályharc menetére *az alapvető osztályok küzdelme nyomja rá a bélyegét.* A középrétegek és egyéb társadalmi csoportok szerepe, bármennyire fontos, mégis másodrendű tényező. Ilyen másodrendű tényező a hadsereg is. Nem szabad, hogy megtévesszen bennünket az a sajátos színfolt,

amelyet a hadsereg jelent — természeténél fogva — a burzsoá politika színképében. Elterjedt torz elképzelés az, amely szerint az USA politikájában az agresszív irányzat erősödését a „Pentagon-beli veszettek" felülkerekedése okozza a „józan technokratákkal" és a reálisabban gondolkodó civil politikusokkal szemben. Valójában a vezető monopolista körök agresszívebb politikája juttatja nagyobb szerephez a végrehajtásban nélkülözhetetlen katonai köröket és növeli meg politikai befolyásukat.

Egész más a helyzet a gyarmatok helyén keletkezett új államokban. Itt — az alapvető osztályok, a burzsoázia és a munkásosztály viszonylagos fejletlensége miatt — általában is *nagyobb a különféle középrétegek és osztálymaradványok, társadalmi csoportok szerepe.* Különösen vonatkozik ez a katonaságra.

Mivel a politikai-társadalmi szervezetek, pártok gyengék, részükről a nem fegyveres politikai nyomás lehetősége viszonylag kicsi. Különösen az igen elmaradott országokban *az erőszak egyetlen lehetséges módszere a fegyveres erőszak és ennek monopóliumát a hadsereg tartja kezében.*

Amikor tehát az erőszak valamilyen okból előtérbe kerül, megnő a hadsereg szerepe is.

A társadalmi harcok hevesebbé válnak

Bár a hagyományos gyarmatosítás helyenként még létezik és módszereit a neokolonializmus időszakában is alkalmazzák, az afroázsiai térségben történelmileg (nem gyakorlatilag!) befejeződött az időszak, amikor a forradalom központi kérdése az állami önállóság kivívása volt. Kétségtelen viszont, hogy ebben a térségben a fejlődés még nem érlelte meg a szocialista forradalom anyagi és társadalmi feltételeit. Ha kizárólag a belső társadalmi viszonyokat tekintjük, azt mondhatnánk: Ázsiában és Afrikában a viszonylag békés fejlődés olyan időszaka következik, amilyen 1871 és 1905 között Európában volt; a forradalmak egyik sorozata lezárult, az újfajta forradalmak ideje pedig még nem jött el. Az a tény azonban, hogy létezik a szocialista országok nemzetközi rendszere, kiterjeszti a permanens forradalom lehetőségét az elmaradott országokra is. Sőt: a küszöbönálló, illetve máris bekövetkezett összecsapások okait a belső fejlődésben is megtaláljuk.

Európában a polgári forradalmak megteremtették a független tőkés fejlődés előfeltételeit. A volt gyarmati területek viszont ma még mindig a tőkés világgazdaság nagymértékben függő és kiszolgáltatott szektorai. Megmaradt a függetlenség problémája, mint *gazdasági* és ezzel összefüggő politikai kérdés. Ebben a formájában azonban már nem oldható meg össznépi összefogás alapján, itt már *kiéleződik a születőben levő modern osztá-*

lyok harca, amely keveredik a korábbi társadalmi viszonyok okozta ellentétekkel.

A harc kiéleződése az embrionális állapotban levő uralkodó osztályokat általában *felkészületlenül találja*. Sem erejük, sem politikai tapasztalatuk nem elegendő arra, hogy hatalmukat a polgári demokratikus politika játékszabályai szerint megőrizzék. A fejlett országok burzsoáziája korunkban, a hanyatlás időszakában kényszerül arra, hogy a munkásosztály erősödése és a tőkés rendszer belső ellentéteinek éleződése miatt a kormányzás diktatórikus eszközeihez nyúljon. A fejletlen ázsiai és afrikai burzsoázia számára ugyanez a kényszer kezdettől fogva fennáll. Legfeljebb addig nem került ez a kérdés előtérbe, míg a függetlenség kivívása okozta lelkesedés első hullámai el nem ültek.

A katonai puccs — forma

Említettük, hogy egyesek a puccsok sorozatát egyszerűen az imperialista politika mesterkedésének, a nemzetközi ellenforradalom időzített rohamának tartják. A katonai puccsokat általában azonban nem tekinthetjük az afrikai és ázsiai ellenforradalom tartozékainak, sem az imperialista politika egyszerű megnyilvánulásának, bár egy-egy puccs lehet ez is, az is.

A proletárforradalom marxi—lenini elmélete a munkásosztály forradalmi céljainak elérésére *alkalmatlannak tartja a puccsot, mint a hatalom megszerzésének formáját*. A modern burzsoáziát csak kivételes esetben lehet puccsal megdönteni, de még akkor sem lehet vele szemben a hatalmat *megtartani*. Hatalmas tömegek mozgósítása szükséges ahhoz, hogy a proletariátus szilárdan kezébe vegye a hatalmat.

Ez azonban nem jelenti, hogy a *mai* Afrikában vagy Ázsiában a katonai puccs ne lehetne haladó irányú politikai mozgás kiindulópontja. Nem véletlen és nem is vérmérsékleti kérdés, hogy az utóbbi évtizedekben egyes haladó rendszerek bölcsőjénél is katonai puccsok bábáskodtak. Ilyen volt Nasszer elnök 1952-es mozgalma, Kasszem 1958 júliusi iraki felkelése és Ne Win tábornok burmai hatalomátvétele is.

Az is tény, hogy a haladó politikai fejlődés több helyen diktatórikus *katonai kormányzás keretében* folyt. Változatlanul az a véleményünk, hogy egy haladó diktatúra akkor a legszilárdabb, ha a fegyvereken kívül tevékeny és szabadon mozgó néptömegek is védelmezik. Ilyen tömegeket azonban a volt gyarmati országok legritkább esetben kapnak készen, ezek kialakítása legtöbbször már saját feladatuk. A legutóbb történtek fényében nincs jogunk megfeledkezni arról, hogy *Ázsia és Afrika baloldali forradalmainak máris* — addig is, amíg megfelelő aktív társadalmi bázisra tesznek szert — *erőteljesebb és szervezettebb*

államra van szükségük. Csak úgy kerülhetik el a kongói és ghanai forradalom sorsát, ha leszámolnak az ellenség lojalitásába vetett tévhittel és megteremtik az ellenség fékentartásának hatalmi biztosítékait. Vannak olyan helyek, ahol ez csak katonai erőkkel oldható meg. Nem véletlen, hogy az előbb említett három ország további sorsára is nagy befolyást gyakorolt a hadsereg. Az sem véletlen, hogy a fejlődés során az EAK-ban és Algériában is napirendre került — és Algériában most ismét napirenden van — azoknak a politikai és társadalmi szervezeteknek kiépítése, amelyek révén a hatalmat szélesebb alapra helyezhetik.

A puccs tehát *forma, amely önmagában nem határozza meg egy mozgalom jellegét.* Ne Win tábornok katonák vezette, nem kapitalista úton járó burmai rendszere az alkotmányos, de burzsoá vezetésű U Nu-féle rendszer helyébe lépett. Viszont a ceyloni Szabadságpárt győzelme az Egyesült Nemzeti Párt felett kétségtelenül reakciós fejlemény — habár teljesen alkotmányos formában, választások útján ment végbe.

Ahogy a társadalmi viszonyok fejlődni fognak ezekben az országokban, úgy kapnak majd a tömegek nagyobb és nagyobb közvetlen szerepet a társadalmi harcokban.

Amilyen a hadsereg — olyan a puccs

A legtöbb országban a hadsereg, vagy legalábbis annak felső tisztikara az *uralkodó osztályok mentsvára.* És ez természetes. Első generációs hadseregek ezek, amelynek tisztjei nagyrészt a volt gyarmati hadseregekből kerültek ki. Helyenként ott maradtak a volt gyarmatosító országok tisztjei is, vagy kiképzőkként működnek közre. Ez mégsem dönt el mindent. Sok függ az egyes hadseregek keletkezésének körülményeitől, történelmi útjától, káderállományának összetételétől is, a politikai rendszertől, amelyben működnek.

A gyarmati hadseregekben nevelkedett tisztek sokszor privilégizált réteget képeznek, amely összenőtt az új államok kialakulása során létrejött bürokrata hivatalnok-réteggel. Sok helyen fennmaradtak e tisztek kapcsolatai az imperialista hadseregekkel. Az imperializmus, ellentámadási kísérleteinél támaszkodik is rájuk, több helyen maga indította támadásba őket, vagy arra utasítja, hogy csatlakozzanak az ösztönös mozgalmakhoz. *Ennyiben* a puccs-sorozat *egyes* láncszemei kétségtelenül összefüggenek az imperialisták megélénkült támadó tevékenységével.

Másutt, ahol a hadsereg összetétele jobb vagy hosszú felszabadító háború során a vezetésben helyet kaptak a partizánegységek népi káderei, *ott a hadsereg a nép — elsősorban a parasztság — akaratának kifejezőjévé válik.* A legtöbb hadsereg azonban nem egységes, különféle elemeket egyesít, maga is bel-

ső harcok színtere. Egyes esetekben a hadseregnek *nincs társadalmi szempontból határozott jellege*, egyszerűen — mint egyetlen valamirevaló szervezett erő — a zűrzavar és bizonytalanság ellen lép fel, zűrzavaros és bizonytalan elképzelések alapján. Jellemző, hogy az 1965/1966 fordulóján a trópusi Afrikában lezajlott öt katonai puccs közül *egyik sem haladó kormányokat döntött meg* (Kongó-Leopoldville, Dahomey, Középafrikai Köztársaság, Felső-Volta, Nigéria), de azt sem mondhatjuk, hogy bármelyikük is egyértelműen haladó rendszert hozott volna létre.

Nyilvánvalóan az imperialisták állnak a februári *ghanai* ellenforradalmi puccs mögött, amely érzékeny csapást mért az afrikai haladó erőkre. Ez a rendszer, amelynek már hatalomra jutása első 48 órájában annyira útjában voltak a könyvek, hogy a haladó művekből nyilvános könyvmáglyát rakatott, méltó módon folytatta tevékenységét a nyugatnémet atomfegyverigények támogatásával.

Ezen az eszmei rokonságon túl a tények az imperializmus közvetlenebb közreműködéséről is árulkodnak. Évek óta folyt az emigránsok szervezése. A londoni West Cromwell Rowd 75. szám alatt afféle főhadiszállást rendeztek be nekik, amely a ghanai kormány elleni tevékenység emigrációs központja volt. A ghanai kormány ellen 1965-ben megindított kakaóháború során a világpiacon a kakaó árát mesterségesen lenyomták, úgyhogy az 300—400 fontról 90 fontra esett. Ghana költségvetési bevételének 60%-a a kakaóból származik, ez a legfőbb forrása az ország függetlenségét célzó ipari beruházásoknak is. A ghanai kormány kénytelen volt csaknem felével csökkenteni a kakaó hazai felvásárlási árát. Amihia, a londoni emigránsok egyike, már a puccs első napján eldicsekedett vele, hogy a CIA-nál kapta kiképzését. A puccs sikeréről a West Cromwell Rowd-ra szinte az eseményekkel egyidejűleg leadott sifrírozott rádióüzenetet is — azt, hogy „a kakas megsült" — valamelyik európai nagyváros közvetítésével adták le, ahol a ghanai ellenforradalmárok egyik titkos rádióadója működik.

Mindenesetre az események további menete fogja megmutatni, hogy a kakas — a ghanai forradalom legendás jelképe — valóban megsült-e, vagy csak szárnyai perzselődtek meg.

Merőben ellentétes irányú változást hozott a *szíriai* megmozdulás, ahol Atasszi és Zuajen vezetésével a haladó erők összefogásán alapuló kormány jött létre. Ez a kormány tovább kívánja folytatni a szíriai szocialista kísérletet, javítja kapcsolatait a haladó arab erőkkel, igényli a munkások közreműködését az ügyek intézésében, felkérte a kommunistákat a kormányban való közreműködésre. Zuajen miniszterelnök március 5-i nyilatkozatában hangsúlyozta a szocialista országokkal való legszorosabb együttműködés szándékát.

Veszélyes helyzet jött létre *Indonéziában* a hadsereg egyes reakciós vezetőinek ellenforradalmi akciója révén. Felhasználva a kormányzás bázisát képező nacionalista, vallási és kommunista csoportok közötti ellentéteket, az ellenforradalom végrehajtotta azt az akciót, amelyet más formában az ötvenes évek végén sikertelenül kísérelt meg és amelyre az USA-ból nyíltan uszítottak. Világhírre tett szert a Foreign Affairs c. amerikai külpolitikai folyóirat egy cikke, amely szokatlan nemzetközi gesztussal tanácsokat és útmutatásokat adott a hadseregnek a cselekvésre. „Ha a tisztikar kellően értékelné saját történelmi szerepét, ez az ország megmentését jelenthetné" — írta a cikk. Elismerve azonban, hogy a hadsereg vezetésében nem mindenki pártolna egy ilyen akciót, azt a tanácsot adta, hogy „a magasabb rangú tisztek egy csoportja, titokban szervezkedve, kiragadhatná a hatalmat kevésbé dinamikus elöljárói kezéből".

Ennek a puccsnak a hátterében is ott áll a tőkés világgazdaság. A kaucsuk ára — ez Indonézia fő exportcikke — tíz év alatt felére zuhant. Erre utalt 1965 márciusában a New York Times: „Tekintve, hogy Indonézia gazdasága igen rossz állapotban van, továbbá, hogy gazdaságának alapját az olaj és a kaucsuk képezi, van remény arra, hogy a realizmus győzelmet arat az ideológia és a nacionalizmus fölött".

Az október elejére valóban tervbevett tábornoki puccsnak nem sikerült elejét venni a szeptember 30-i ellenakcióval, amely haladó szándékú, de kalandor módszerekkel megszervezett megmozdulás volt és nem vállalkozott a tömegek mozgósítására.

Az *ugandai* Obote elnöknek ezzel szemben a jelek szerint sikerült államcsínyszerű tisztogatással megelőznie egy érlelődő imperialistabarát puccsot.

A katonai puccsok egyes tanulságai

A katonai megmozdulások megerősítették azt a megállapítást, hogy a gyarmatok helyén alakult nemzeti államok politikai rendszere elsősorban a gazdasági elmaradottság és a kialakulatlan osztályszerkezet miatt *kevésbé szilárd és ellenállóképes, mint a szocialista vagy a fejlett tőkés országoké.* Ez, ha lehet, még inkább vonatkozik a nem kapitalista úton járó országokra, amelyek *a fejlődés valamelyik kapitalizmus előtti fokáról indultak el a szocializmus viszonylag távoli célja felé,* anélkül, hogy már most kiválhatnának a tőkés világgazdaság rendszeréből. Olyan célt tűztek maguk elé, amelynek megoldásához még kemény harcra és viszonylag hosszabb időre van szükség. Ezenkívül új rendszerük kifejlesztésében kevésbé számíthatnak a spontán gazdasági tényezőkre, ezért sokkal nagyobb tudatosságra, erősebb államhatalomra van szükségük.

Ezeknek az országoknak fejlődésében, sőt magának a nem kapitalista útnak létrejöttében is óriási szerepe van a szocialista világrendszer létének, erejének és segítségének. Magát a nem kapitalista útra való rátérést is — amelynek *kivívása* természetesen az adott ország haladó erőinek feladata és érdeme — kizárólag a szocialista világrendszer léte és ereje teszi *lehetővé*. Ez részben ellensúlyozza a hiányzó osztálybázis okozta ingatagságot is.

Az a tény, hogy a szocialista világrendszerben éles ellentétek vannak az egységes cselekvést, valamint az afrikai és ázsiai népek legfontosabb teendőit illetően — ez természetesen minden haladó erőt hátrányosan érint. Leginkább mégis a szocializmusnak a táborától messze eső, fejletlen végvárai sínylik ezt meg. Az utóbbi évek egyik-másik katonai puccsa ebben az értelemben összefügg a két világrendszer közti fő front helyzetével, és más, az afro-ázsiai térség belső problémáin túlmutató jelenségekkel.

Harsányi Iván,
a KB Agitációs és Propaganda Osztályának munkatársa

Az oktató és nevelőmunka megjavítása

A Budapesti Párt-végrehajtóbizottság megtárgyalta az Eötvös Loránd Tudományegyetem pártbizottságának munkáját s az egyetemen folyó oktató-nevelő munka néhány kérdését. Megállapították, hogy a tanári kar munkája magas színvonalú, alkalmas a hallgatók sokoldalú képzésére, de arra kell törekedni, hogy az egyetemi évek alatt a fiatalok emberi magatartása, politikai állásfoglalása még jobban szilárduljon. A budapesti párt-vb határozatát megvitatta az egyetem pártbizottsága, majd ezután karonként és alapszervezetenként, sőt pártcsoport-értekezleteken is megbeszélték a kommunista oktatókra és hallgatókra váró feladatokat.

Megnövekedett a politikai érdeklődés

Az oktatási bizottság jelentését vitatta meg a közelmúltban a balassagyarmati párt-végrehajtóbizottság. A jelentés és a vita megállapította, hogy megnőtt az érdeklődés a kül- és belpolitika, valamint a gazdaságpolitikai kérdések iránt. A hallgatók száma és aktivitása emelkedik. A jelenlegi oktatási évben negyvennégy tanfolyamon csaknem 900 hallgató vesz részt az előadásokon és szemináriumokon. Növekszik a propagandisták képzettsége is. Egyre több közöttük az olyan egyetemet végzett vezető beosztású értelmiségi, akinek általános műveltsége és szakmai ismerete egyaránt biztosítékot nyújt a jó munkához.

A szilárd tüzelőanyagok fogyasztói árának emeléséről

Mint ismeretes, április 1-től a szilárd tüzelőanyagok (szén, brikett, koksz, fa) fogyasztói árát tüzelőfajtánként differenciáltan átlagosan 25 százalékkal emelték.

A gazdaságirányítási rendszer tervezett reformjából következik, hogy a fogyasztói árak rendszerét fokozatosan úgy alakítjuk át, hogy az árak jobban kifejezzék: egyes termékek előállítása mennyibe kerül a társadalomnak. A tüzelő fogyasztói ára hazánkban viszonylag alacsony (eddig 1 q háztartási szén 22 Ft-ba került). Ugyanakkor a széntermelés ráfordításai (1 q szén kitermelése átlagosan 27 Ft-ba kerül, de a bányák többségében — 95 bányában — 32 Ft/q az önköltség) meghaladják az eladási árat. Ugyanakkor az is közismert, hogy szénben is, fában is a világ legszegényebb országai közé tartozunk.

A lakosság szilárd tüzelőanyag-fogyasztása — s így az állami hozzájárulás mértéke is — csaknem megkétszereződött az elmúlt évtizedben. Beleértve a távfűtést és a központi fűtést is, a lakosság 1955-ben 3 millió 384 ezer tonna, 1960-ban már 4 millió 752 ezer tonna, 1965-ben pedig 6 millió 491 ezer tonna szilárd tüzelőanyagot vásárolt.

A termelői és a fogyasztói árak különbözetét az állam dotálta, ami csupán a múlt évben meghaladta az 1,7 milliárd forintot. Más szóval: az állam a lakosság részére juttatott tüzelőanyag minden mázsája után átlagosan 26,34 forint „hozzájárulást" fizetett a fogyasztónak.

A legutóbbi időkig nem szóltunk arról, hogy amikor német brikettet vásároltunk, a fizetési műveletnél az állam már 22,4 forintot kiegyenlített mázsánként. Ha valaki egy télen 10 mázsát tüzelt el, összesen 224 forint állami ártámogatásban részesült. Ugyanis ennyi volt a termelői ár — amiért a belkereskedelem vette — és a fogyasztói ár — amiért adta — különbözete. Bár a kereskedelemben nem az import szenek fogyasztása a jellemző, mégis a múlt évben több mint félmillió tonnát, pontosabban 530 000 tonna import szenet fűtött el a lakosság. Az állam 1965-ben a lakosság import szénfogyasztását 300 millió forinttal dotálta. Vagyis minden mázsa szén után — ami a lakosság szükségletére érkezett az országba — 56,60 forint ártámogatást fizetett a fogyasztónak.

A szilárd tüzelőanyagok fogyasztói árának 10—35, átlagosan 25 százalékos emelése nem szünteti meg, csupán mérsékli a rendkívül magas állami támogatást. Az árrendezés ezen a területen az

évi 1,7 milliárdos ártámogatást 1,17 milliárd forintra csökkenti, tehát az állami dotáció mértéke 530 millió forinttal csökken. Nézzünk néhány példát a tüzelő beszerzésekor hogyan számolhat majd házi költségvetésével a fogyasztó?

A balinkai kockaszén mázsája például az államnak 43,30 forintjába kerül. Ennyi a termelői ár a feladó állomáson, amiért a belkereskedelem veszi. Ezt a szenet eddig átlagáron számítva 23,70 forintért vásárolta a fogyasztó. Az új ár itt 23 százalékkal nőtt: most 29 forint mázsája. A dél-nógrádi „A" diószén mázsáját 23,70 forintért vette át a belkereskedelem. S ezt átlag 17,20 forintért adta a fogyasztónak. Az áremelkedés itt — figyelembe véve a tájegységenkénti fogyasztói árakat, ami maximum 4,60 forinttal növelheti egy mázsa szén árát — 18—33 százalékos: most ez a szénfajta 20,30—22,90 forint lesz. A dorogi „A" rostált aknaszén, illetve kockaszén mázsája 53,10 forintba kerül az államnak, ami eddig 28,20—28,40 forintért került a fogyasztóhoz. Az áremelés után ez a szénfajta 26,30—36,90 forintba kerül. A borsodi egységes darabos szén átlag fogyasztói ára mázsánként 20,20 forint volt. Most 25 százalékkal magasabb és 25,20 forintba kerül. A várpalotai nemesített kockadarabos lignit termelői ára 53,08 forint/q. Eddig 27 forintért került a fogyasztóhoz. Április 1. után fogyasztói ára 28 százalékkal emelkedett, s most 34,50 forintba kerül.

Az import szenek közül is vegyünk egy példát. A lengyel háztartási célokra érkező darabos szén mázsája az államnak kereken 100 forintba kerül. (Eddig 63 forint volt a fogyasztói ára.) Az import szenek közül e szénfajtának 25,5 százalékkal emelkedett a fogyasztói ára, s április 1-től 79 forintba kerül.

A kereskedelembe kerülő szilárd tüzelőanyagok fogyasztói árának emelése a távfűtési és központi fűtési szolgáltatásokat is a tüzelőanyag áremelkedés mértékében érinti. A távfűtési szolgáltatásoknál eddig különböző tarifák voltak érvényben. Ezek száma most csökken, vagyis a tarifákat közelítjük egymáshoz. Ezen a területen a szolgáltatások díja átlag 20%-kal emelkedik. Az állam ezt a területet is dotálja. A távfűtésnél például 1000 kilókalória/kg gőz előállítása kb. 20 fillérbe kerül. A távfűtési árbevétele viszont ennek fele, 9,8 fillér 1000 kilókalória/kg-ként. Az állami dotáció mértéke 1965-ben az ország távfűtési szolgáltatásainál nem pontos adatok szerint. — 23—25 millió forint volt.

A szilárd tüzelőanyagok fogyasztói árának emelése az állami ártámogatás összegét ugyan mérsékli, de továbbra is több mint 1 milliárd forint dotációt fizet az állam a termelői és a fogyasztói árak különbözeteként.

Z. F.

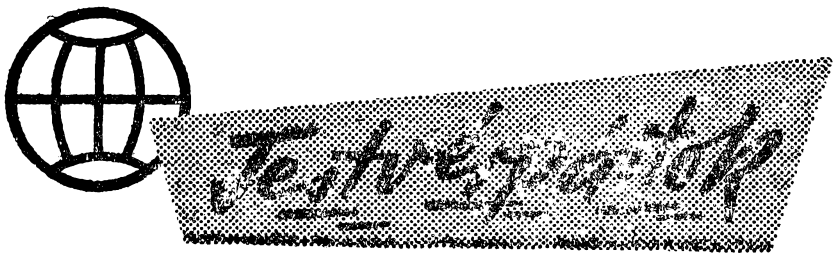

ÉLETÉBŐL

A Finn Kommunista Párt XIV. kongresszusa

Bennünket kommunistákat, kiváltképp pártmunkásokat elsősorban az érdekel, hogy voltaképpen milyen a Finn Kommunista Párt, mekkora, hogyan dolgoznak ottani elvtársaink, milyen viták folynak a pártban, milyen helyet tölt be a párt a finn társadalomban stb.

E kérdésekre válaszolva tartalmi problémákból kell kiindulni. A pártkongresszuson ugyanis a legélénkebb vita éppen arról folyt, hogy a mindenki által helyeselt politikai fő irányvonalnak miféle pártmunka-stílus felel meg a legjobban. Hogy megértsük ennek a vitának, a sok-sok tépelődésnek indokolt voltát, néhány vonatkozásban meg kell ismerkednünk a finn testvérpárt helyzetével.

1

A Finn Kommunista Pártnak mintegy 46 ezer tagja van. Ez, tekintettel az ország kb. négy és félmilliós lakosságára, az összes népesség egy százalékának felel meg. Ha csak ezt a számot nézzük, könnyen helytelenül értékelhetjük a párt valóságos szervezeti erejét. Finnországban ismét beigazolódik, hogy valamely marxista—leninista párt tényleges erejének csak egyik fokmérője a taglétszám. A Finn KP tényleges befolyását nem elsősorban tagjainak száma fejezi ki, bár finn elvtársaink igyekeznek a taglétszámmal is növelni a párt erejét. Ezt nem tagtoborzással ki-

ványják elérni, hanem a párt egész munkájának alapos vizsgálatával és lényeges megjavításával.

Hallgatva a finn pártkongresszus tanácskozását, megismerkedve az ott megvitatott anyagokkal, a tájékozatlan megfigyelő azt hihette volna, hogy egy kis pártról van szó — annyira elégedetlenek finn elvtársaink az eredményeikkel, annyira szenvedélyesen él bennük a szándék, hogy pártjukat még korszerűbb, nagy befolyással rendelkező tömegpárttá építsék. Ugyanakkor az a valóság, hogy a Finn Kommunista Párt viszonylag nem nagy létszáma mellett országában a társadalmi élet igen befolyásos tényezője, e tekintetben a világszerte nagy tisztelettel övezett két legnagyobb nyugat-európai testvéréhez, az Olasz- és a Francia Kommunista Párthoz hasonlíthatjuk.

Ennek a befolyásnak természetesen sok olyan jele van, amit csak az ott élő ember vesz észre. De néhány dologról fogalmat alkothatunk a számok segítségével. Mint ismeretes, a legutóbbi parlamenti választásokon a Finn Népi Demokratikus Unió — amelyben a párt és más demokratikus szervezetek tömörülnek — a szavazatoknak csaknem egynegyedét nyerte el. A pártmunka fő területei: a már említett népi demokratikus unió, a szakszervezetek, szövetkezetek. helyi törvényhatósági bizottságok, békebizottságok, az ifjúsági szervezet, a nőmozgalom s több más tömegszervezet és mozgalom.

2

Finnországban ez idő szerint két nagyobb és egy kisebb szakszervezeti szövetség van. Néhány szakszervezet, hogy „függetlenségét" kifelé is reprezentálja, egyik központhoz sem csatlakozik. Nem az egyes iparágakban van párhuzamosan két-két szakszervezet. hanem minden egyes iparági szervezet dönt arról, hogy hová kíván tartozni. Elképzelhető, hogy ilyen nehezen áttekinthető, bonyolult viszonyok közt milyen nehéz a kommunisták, szakszervezeti aktivisták és tisztségviselők munkája. A párt úgy látja, hogy munkásai a szakszervezetekben mindenekelőtt a napi, helyi harci feladatok megoldásával szolgálják a legjobban munkatársaik érdekeit, mert itt alkalom nyílik arra, hogy megmagyarázzák a gazdasági és politikai összefüggéseket. Fontos feladat megnyerni a munkásokat, hogy lépjenek be a szakszervezetbe (a munkásoknak mintegy fele, a tisztviselők többsége nem szervezett dolgozó).

Ami a kisparaszti szövetkezetekben végzett munkát illeti: tudni kell, hogy Finnországban nincs nagy kapitalista földbirtok és a kisparaszti gazdaságok stabilitásának gondolata sokáig megingathatatlan volt. A legutóbbi években ezek az illúziók szertefoszlottak. Ilyen körülmények között a szövetkezetekre — ame-

lyek a többi skandináv államhoz hasonlóan itt is nagyon elterjedtek — nagy szerep hárul. De ez a szerep ma már részben más, mint a kisgazdaságok virágzásának idején. A szövetkezetek szerepét némileg illusztrálja, hogy 1960-ban 4106 különféle kereskedelmi, ipari és hitelszövetkezet működött 1,6 millió taggal. A számokon nem szabad meglepődni, mert az egyes szövetkezetek nagyon kis, körülhatárolt céllal működnek, s egy-egy parasztgazda több szövetkezetnek is tagja. Két nagy szövetkezeti mozgalom van. A kommunisták az egyikben vesznek részt, amely az egész kereskedelmi forgalom 17 százalékát bonyolítja le. Természetesen ez a kisebb birtokosok tömörülése s a kommunisták ezekben képviselik osztályostársaik érdekeit. Eközben kitűnően meg kell tanulniuk nemcsak a saját gazdaságukat vezetni, hanem nagyban kereskedni, gazdaságokat áttekinteni és természetesen nem szabad szem elől téveszteni a tömegszervezeti munkát sem.

A szakszervezetek és a szövetkezetek az a két testület, ahonnan a párt munkás- és parasztttömegei regrutálódnak. Éspedig olyan dolgozókból, akik amellett, hogy a napi kérdéseken keresztül küzdenek igazukért, elsajátítják az osztályharcos szemléletet, felismerik a kommunizmus igazát, vállalják a párttagsággal járó munkát és fegyelmet. Ez viszont azt is megvilágítja, milyen önzetlenül és áldozatkészen kell dolgozniuk finn elvtársainknak, hogy magukkal ragadják pártonkívüli vagy más pártállású társaikat.

3

Van a pártmunkának Finnországban egy másik igen fontos területe is: a helyi önkormányzatokban végzett munka. Annál is fontosabb ez, mert az országban a helyi hatóságok döntenek az összes közpénz mintegy ötven százalékának hovafordításáról. Ez kettős szerepet ró a képviselőtestületekbe megválasztott kommunistákra. Harcolnak, hogy a városi, községi pénzeket a dolgozók érdekeinek megfelelően használják fel (a helyi költségvetés keretébe tartozik nagyon sok oktatási, szociális, egészségügyi, öregellátási stb. intézmény); ugyanakkor harcolnak felsőbb szervekkel is, hogy szélesedjék a helyi önkormányzatok jogköre és ezáltal fejlődhessék az adott keretek között a demokrácia. A képviselőtestületekben végzett kommunista munka arra is irányul, hogy a helyi gondok-bajok mellett kimutassák az egész állami és társadalmi rendszer kapitalista jellegét, vagyis a helyi érdekeik felismerésén túl országos áttekintést is adjanak a dolgozóknak. Erre a kommunistáknak módjuk is van, mert a helyi szervekben körülbelül ugyanolyan arányban vesznek részt, mint a parlamentben.

Ugyanilyen jellegű, értelemszerűen alkalmazott munkát végeznek elvtársaink a békebizottságban és más szervezetekben. Mindenütt együttműködésre és egységes fellépésre törekednek elsősorban a szociáldemokratákkal és más pártállású dolgozókkal, de egyes adott kérdésekben a polgári pártok és a polgárság haladó elemeivel is. Hogy ez mennyire lehetséges, arról többek közt a kongresszus is meggyőződött: egy kiskereskedő számokkal, nagyon harcosan és előremutatóan vázolta a kisegzisztenciák tönkremenetelének folyamatát, illetve buzdított a monopóliumok s az érdeküket szolgáló mammut-kereskedőcégek elleni fellépésre.

4

A pártmunka stílusáról lefolyt kongresszusi vita megmutatta, hogy a kommunisták, — megszabadulva a szektás elzárkózás és a kinyilatkoztatások itt-ott még fellelhető maradványaitól — hogyan érhetnek el még nagyobb befolyást a dolgozó tömegek között. Ennek Finnországban is megvan minden feltétele. A pártkongresszus felhívta a figyelmet arra, hogy mind a kapitalizmussal kapcsolatos illúziók, mind a vietnami és más agressziók kapcsán a polgári humanizmus ködképe, kezdik lejáratni magukat. Ezért a kommunisták előtt az a lehetőség és feladat áll, hogy a korunkra jellemző, viharos gyorsasággal változó ideológiai és társadalmi kérdésekre választ adjanak. E célból jelentékenyen meg kell javítaniok a párt propaganda- és agitációs munkáját, hajlékonyabb, rugalmasabb vezetési stílusra van szükség.

A finn pártkongresszust megelőzően a nyugati reakció nagy reményeket fűzött — a tanácskozást megelőző vitákat rosszul értékelve — a nyílt pártszakadáshoz. Ezeknek a baljósoknak keserűen csalódniuk kellett.

Éppen az ellenkezője történt: a párt megőrizte és továbbfejlesztette az új követelményeknek megfelelően politikai irányvonalát. S a lefolyt vita után imponáló egységben, egyhangúlag választotta meg új központi bizottságát.

5

A finn testvérpárt előző központi bizottsága erre a kongresszusra fontos dokumentumokat dolgozott ki a gazdasági és társadalmi kérdésekről, valamint a pártmunkáról. E két okmányon kívül még külön határozati javaslat foglalkozott a külpolitika és a nemzetközi munkásmozgalom feladataival, a nők, fiatalok, öregek helyzetével, az iskolapolitikával stb. Ezeket a javaslatokat folyamatosan, jóval a kongresszus előtt — némelyeket hónapokkal korábban — nyilvánosságra hozták a sajtóban és bro-

súrákban. Ezekről meglehetősen nagy vita folyt a különböző fórumokon, sok javaslattal.

Megtárgyalták az előterjesztéseket természetesen a pártszervezetek is. Finn elvtársaink 260 érdembeni javaslatot tettek a központi bizottságnak; ezek közül a legtöbbet már bevették a kongresszus elé kerülő dokumentumokba.

A kongresszuson minden egyes határozati javaslatnak megfelelően szerkesztő bizottság alakult, azzal a kötelezettséggel, hoy kövesse nyomon a tárgykörébe vágó kérdéshez elhangzó felszólalásokat, s azok kívánalmai szerint módosítson, csiszoljon a határozat szövegén. Sok küldött nemcsak általában fejtette ki gondolatait az okmányokban megjelölt politikáról, hanem elmondotta: a küldöttválasztó értekezleten megbízták, hogy a kongresszuson javasolja ezt meg ezt a módosítást.

A kongresszus ilyen jellegű szervezeti előkészítése is jól érzékelteti, hogy ez mennyire a tartalmi kérdések alaposabb megvitatását, egyetemesebb, demokratikusabban hozott határozatok kimunkálását segítette elő.

Érdemes itt megjegyezni, hogy a finn kommunisták nagyon gyakorlott szónokok. Gondolatgazdagon, nagy meggyőző erővel fejtették ki mondanivalójukat. Vitakészek, az egyszerű párttagok is reflektáltak a legbonyolultabb elméleti kérdésekre, ha úgy vélték, hogy valaki téves nézetet fejtett ki.

*

A kongresszuson részt vevő megfigyelőnek az az örömteli érzése támadt, hogy — miként a kongresszus tartalmi vonatkozásai is mutatták — finn testvérpártunk erős, a finn társadalomban jelentékeny súlyt képviselő, nagy tekintélyű párt, amely nyilvánvalóan nemcsak egy nagyszabású tanácskozást, egy pártkongresszust tud kiválóan megszervezni, hanem sok más akciót is, amelyek együttesen a finn nép ügyét szolgálják.

Szántó Jenő

Ami új az SZKP pártoktatásában

Az SZKP azon dolgozik, hogy mindinkább tökéletesítse az állami, gazdasági és kulturális munka irányítását, hogy ez megfeleljen a társadalmi fejlődés támasztotta követelményeknek. E vonatkozásban különösen ki kell emelni azokat az intézkedéseket, melyeket az elmúlt másfél évben vezettek be. A kongresszushoz vezető úton fontos állomások voltak az SZKP KB 1964 októberi, novemberi és az 1965 márciusi, szeptemberi plénumok határozatai, amelyek a pártvezetés színvonalának emelkedéséről tanúskodnak. A párt határozottan elítélte a szubjektivizmust, a voluntarizmust és az adminisztratív megoldásokat a politikai és gazdasági kérdésekben egyaránt.

Jelenleg az SZKP nagy figyelmet fordít a pártszervezetekre annak érdekében, hogy valamennyi kommunistát alaposabban felvértezzék a marxista—leninista elmélettel, a párt politikájának és gyakorlati tevékenységének tudományos alapjaival.

Az eddigi tapasztalatok

A káderek politikai képzése főleg a pártoktatás rendszerében valósul meg. A pártoktatás elsősorban a kommunisták eszmei színvonalának emelését célozza, egy idő óta azonban számos pártonkívülit is bevontunk és ennek következtében valóban tömegoktatássá vált.

A pártoktatásnak jelentős szerepe van abban, hogy a marxista—leninista ideológia kitéphetetlen gyökereket eresztett a szovjet emberek tudatában. Ugyanakkor azonban komoly hiányosságok is voltak. E tekintetben elsőként említhetjük, hogy a legkülönbözőbb kérdések egész seregét tanulmányozták a pártoktatás keretében, de ezek közül igen soknak semmi köze nem volt az eszmei-politikai problémákhoz. Az elmélet tanulmányozása helyett egyes tanulókörökben és pártszemináriumokon *szakmai továbbképzés folyt, a termelési tevékenység mindennapi kérdéseit tárgyalták.*

Ugyanakkor a világnézeti — történelmi, filozófiai, közgazdasági — kérdések iránt csökkent a figyelem. Az a vizsgálat, melyet a szemipalatinszki területi pártbizottság öt nagy ipari üzemben folytatott, kimutatta, hogy az utolsó 5 évben a politikai oktatás keretében a hallgatók 62 százaléka gazdaságpolitikai —, 34 százaléka a napi — politikai kérdésekkel foglalkozott és csupán 4 százaléka tanulmányozta az SZKP történetét, a politikai gazda-

ságtant és a filozófiát. A tanulókörök és szemináriumok többsége közgazdaságtani kérdésekkel foglalkozott ugyan, de a gazdaság *elméleti kérdéseit* nem tanulmányozták kielégítően és valójában nem is kapcsolták össze a gyakorlati feladatokkal. *A gazdaságpolitikai problémák megvitatása a legritkább esetben emelkedett az elméleti általánosításokig és a politikai gazdaságtan tanulmányozásánál nem vontak le a termelésben alkalmazható gyakorlati következtetéseket.* A napi politika kérdéseivel foglalkozó tanulókörökben és szemináriumokban pedig időnként csak *egyszerű tájékoztatót* tartottak a bel- és külpolitikai eseményekről.

Kárt okoztak a politikai oktatás megszervezésének *formális* módszerei is. Annak érdekében, hogy teljessé tegyék a körök és szemináriumok létszámát, néha figyelmen kívül hagyták a hallgatók elméleti felkészültségét. Így történhetett, hogy sok hallgató éveken keresztül ugyanazt a tárgyat — például a párttörténetet vagy a gazdaságpolitikát — tanulmányozta. Emiatt egy helyben topogtak, ismételték a régen ismert, többször is tanult anyagot. Gyakorlatilag tehát nem igen érvényesült a szükséges fokozatosság és következetesség a kommunisták marxista—leninista oktatásában.

Ez nem tette lehetővé, hogy valamennyi kommunista mélyrehatóan elsajátítsa a forradalmi elméletet. Ennek szükségessége pedig annál égetőbb, mert a Szovjetunió Kommunista Pártja szüntelenül új tagokkal gyarapodik. A XXII. kongresszus óta 1965. január 1-ig tagjainak száma több mint 2 millió fővel növekedett. Jelenleg a tagság negyedrésze olyan fiatal kommunista, aki 3 évnél rövidebb ideje tagja, illetve tagjelöltje a pártnak. Érthető tehát, hogy milyen fontos ezeknek a fiatal kommunistáknak alapos marxista—leninista képzése.

Mindez megkövetelte, hogy alapvetően megváltoztassuk a pártoktatás rendszerét, s új elvek szerint építsük fel. A kommunisták, aktivisták, és propagandisták véleményének alapján, valamint a pártbizottságoktól beérkezett javaslatok tanulmányozása után az SZKP Központi Bizottsága kidolgozta azokat az ajánlásokat, amelyek a pártoktatás új szervezetének alapjait alkotják.

A pártoktatás új vonásai

Azzal a céllal szerveztük át a pártoktatást, hogy a kommunisták és a pártonkívüli aktivisták a marxizmus—leninizmus valamennyi alkotórészével a filozófiával, a politikai gazdaságtannal, a tudományos kommunizmus alapjaival, az SZKP történetével foglalkozhassanak a következő években, hogy megtanulják alkalmazni az elméleti tételeket gyakorlati munkájukban. Mindenekelőtt gyökeresen megváltoztattuk a világnézeti kérdések tanulmányozásának rendszerét.

Most minden kommunistának módjában van, hogy következetesen, lépésről lépésre meghatározott időszak alatt sokoldalú marxista—leninista műveltséget, politikai képzettséget szerezzen. A szigorú fokozatosság biztosítása érdekében létrehoztuk a *pártoktatásban* az alap-, közép- és felsőfokú oktatást.

A marxista—leninista képzés *első fokozata* az *alapfokú politikai iskola*, melynek tanideje két év. E fokon azok tanulnak, akik nem rendelkeznek megfelelő felkészültséggel ahhoz, hogy a politikai irodalmat önállóan dolgozzák fel. A politikai ismeretek alapjainak elsajátítását szolgálja az alapfokú politikai iskola tanterve. Figyelembe vettük, hogy a párttagok között számosan vannak olyanok, akik még nincsenek kellőképpen felkészülve arra, hogy magasabb fokon tanuljanak, de már tanulmányoztak olyan témákat, melyek az alapfokú politikai iskola tantervében szerepelnek. Számukra rendszeresítettük az *egyéni és kollektív tanulás* különböző formáit.

A *középfokú oktatás* elsősorban a *marxizmus—leninizmus alapjai* tanfolyamból áll. Tanulmányi ideje 4 év. Főleg azok számára alkalmas tanulási forma, akik az alapfokú politikai iskola anyagát már elsajátították. Ezen a fokon a hallgatók alaposan megismerkedhetnek az SZKP történetével, a marxista—leninista filozófia alapjaival, a politikai gazdaságtannal, a marxizmus—leninizmus tanításaival a pártról.

A marxizmus—leninizmus alapjai tanfolyam feladata: felkészíteni a párttagokat arra, hogy önállóan tanulmányozzák a marxizmus—leninizmus klasszikusainak műveit, a párthatározatokat és dokumentumokat, a politikai irodalmat. Továbbá képessé tegye a párttagokat arra, hogy marxista—leninista nézőpontból helyesen elemezzék és értékeljék a társadalmi élet jelenségeit és jártasságot szerezzenek a tömegek közötti politikai munkában. A marxizmus—leninizmus alapjai tanfolyamot elvégezve, a kommunisták középfokú pártpolitikai képzettséget szereznek.

Ezenkívül a középfokú politikai oktatás más egyéni és csoportos formáinak a létrehozását is tervbe vettük. A kommunisták a szemináriumokon vagy egyénileg tanulmányozzák azokat a cikksorozatokat, amelyek a szocializmus politikai gazdaságtanának, a marxista—leninista esztétikának, a párt- és szovjetépítésnek, a szocialista törvényességnek, a kommunista nevelés módszertanának, a szakszervezetekre vonatkozó lenini tanításnak a problémáit világítják meg.

A felsőfokú oktatás

A *felsőfokú oktatás* színvonala a marxista—leninista elmélet különböző időszerű problémáinak elmélyült önálló tanulmányozását és csoportos megvitatását követeli a hallgatóktól,

A felső fokon a tanulási formák különösen sokfélék. Mindenekelőtt az SZKP Központi Bizottsága mellett működő *Pártfőiskola levelező tagozatát* kell megemlíteni. Az itt végző hallgatók képzettségükről diplomát kapnak. Tömegesebb forma a marxizmus—leninizmus esti egyeteme. A marxista—leninista egyetemek három fakultásán jelenleg 230 ezer hallgató tanul. Az általános fakultáson az SZKP történetét, marxista—leninista filozófiát, politikai gazdaságtant és a tudományos kommunizmus alapjait tanulmányozzák. *A párt- és gazdasági funkcionáriusok számára rendszeresített fakultásokon* a hallgatók tetszésük szerint választanak a következő tárgyak közül: az SZKP története, filozófia, politikai gazdaságtan vagy a tudományos kommunizmus alapjai. Ezenkívül a következő tárgyak közül egyet választanak kötelező tantárgyként: párt- vagy szovjetépítés, a komszomolisták és az ifjúság közötti munka lenini elvei, a szakszervezetekre vonatkozó lenini tanítás, a termelés szervezése, tervezés és irányítás. *A propagandisták részére létesített fakultásokon* a hallgatók a marxizmus—leninizmust szakosítás szerint, vagy a kandidátusi minimum terjedelmében a szaktudományoknak megfelelően tanulmányozzák. Emellett foglalkoznak a pártpropaganda módszereivel is. A felsőfokú oktatás keretében működnek *a párt- és gazdasági funkcionáriusok számára létesített városi és körzeti iskolák*. Ezeknek tananyaga: a marxizmus alkotórészei, pártépítés és ipari vagy mezőgazdasági gazdaságpolitika.

A *magas képzettségű és alapos elméleti felkészültségű kommunisták* a marxizmus—leninizmus *egyes időszerű és saját gyakorlati tevékenységük* szempontjából fontos kérdéseit tanulmányozzák, mindenekelőtt a forrásmunkák önálló feldolgozása útján. Számukra vita-szemináriumokat szerveznek és előadássorozatokat tartanak.

A különböző fokon tanulók segítésére a kiadók és folyóiratok szerkesztőségei brosúrák és cikkek egész sorozatait jelentetik meg.

A propagandisták képzettsége

Az új pártoktatási rendszer megkövetelte a pártbizottságoktól, hogy felülvizsgálják a propagandisták sorait és újabb elméletileg felkészült elvtársakkal egészítsék azt ki. Mivel a pártoktatásban a hallgatók száma az előző évhez viszonyítva csaknem felére csökkent, a pártbizottságoknak sikerült minőségileg jelentősen javítaniok a propagandisták összetételét, s a legjobb erőket kiválasztani.

Mivel az előző években a gazdaságpolitikai kérdések tanulmányozása aránytalanul nagy szerepet kapott, a pártszervezetek hiányt szenvedtek az elméleti tárgyakban képzett propagandis-

tákban. Valamennyi területi pártbizottságnál a tanítási év kezdete előtt rövid propagandista-tanfolyamokat tartottak. Valamennyi körzeti és városi pártbizottságnál megszervezték a propagandisták szemináriumait.

Az első hónapok után ma már összegezni lehet a pártoktatás néhány eredményét. Ezek azt mutatják, hogy az új pártoktatási rendszert a kommunisták helyeslően fogadták. A hallgatók többsége komolyabban veszi a politikai oktatást, észrevehetően megnőtt az érdeklődés a foglalkozások iránt. Sok kommunista és mindenekelőtt a pártaktivisták helyeslik, hogy a pártoktatásban helyet kaptak a pártépítés témái.

Mivel a világnézeti tárgyak nagyobb súlyt kaptak az oktatásban, lehetővé vált, hogy szorosabb kapcsolat alakuljon ki az elméleti oktatás és a kommunista építés gyakorlati kérdései, a pártszervezetek mindennapi gyakorlati tevékenysége között.

A káderek közgazdasági képzése is magasabb színvonalra emelkedett. Ma már a kozgazdasági képzés nem elsősorban a pártoktatás rendszerében folyik. Moszkvában, Leningrádban, Kievben, Taskentben, Tbilisziben, Gorkijban, Szverdlovszkban és más városokban, valamint a legnagyobb ipari központokban a közgazdasági képzés legváltozatosabb formáit hozták létre a különböző gazdasági funkcionáriusok felkészítése céljából. Kievben például, az ipar vezető funkcionáriusainak segítségére létrehoztak egy gazdasági főiskolát. Munkájában részt vesznek a Népgazdasági Intézet és az Ukrán Szovjetköztársaság Tudományos Akadémiája közgazdasági intézetének tudósai. A Népgazdasági Intézet mellett olyan közgazdasági tanfolyamok működnek, amelyeknek célja a vezető káderek képzettségének növelése. Ugyancsak a Népgazdasági Intézet irányításával tartják a gazdaságpolitikai klub rendezvényeit. Ezekre időszakonként összegyűlnek a különböző üzemek és hivatalok képviselői és megvitatják az ipar, építőipar és szállítás legégetőbb gazdasági kérdéseit. A városban szemináriumokat indítottak a termelés parancsnokai számára a tervezés, gazdálkodás, tudományos munkaszervezés stb. kérdéseiről.

A moszkvai városi pártbizottság speciális szemináriumot szervezett az olyan vezetők számára, akiknek vállalatai új tervezési és gazdasági ösztönzési rendszerre tértek át.

Amire jobban kell figyelni

Az új pártoktatási rendszer bevezetésénél hibák és hiányosságok is előfordultak. Még sokat kell tennünk annak érdekében, hogy valamennyi propagandista magas színvonalú elméleti képzettséggel rendelkezzen. A pártoktatás legnagyobb tömegeket átfogó formáinak — az alapfokú politikai iskolának és különösen a

marxizmus—leninizmus alapjai iskolának — a tantervei olyanok, hogy a legcélravezetőbb, ha a foglalkozásokat szakosított propagandisták tartják meg. A jelenlegi univerzális követelmény (egy embernek kell előadni minden tárgyat) a színvonal rovására megy. Hiányzanak még a jól megszerkesztett segédeszközök is. Az oktatás eredményességét károsan befolyásolja, hogy a tantervek feszítettek. Sokan még nem sajátították el az önálló tanulás módszereit, és tanulásuk abból áll, hogy eljárnak a foglalkozásokra, meghallgatják a propagandista magyarázatát, de az irodalmat nem olvassák el.

A pártszervezetek már megkezdték a következő oktatási év előkészítését. Tökéletesítik az alapfokú politikai iskolák és a marxizmus—leninizmus tanfolyamok tanterveit. Ez azért szükséges, hogy csökkentsék a tantárgyak számát és növeljék az egyes tárgyak tanulmányozására fordított időt. Ugyancsak dolgoznak a marxizmus—leninizmus esti egyetemei, a városi és kerületi párt- és gazdasági funkcionáriusok számára felállított iskolák, az elméleti és vitaszemináriumok tanterveinek tökéletesítésén is. Kijelölték a szerzői kollektívák tagjait, akiknek feladatuk a tankönyvek és segédanyagok összeállítása. A könyvkiadók, a diafilmstúdió, a Rádió- és Televízió-adások Bizottságának szerkesztősége a szemléltetőeszközökön dolgoznak, dia- és rövidfilmeket készítenek. A központi lapok, folyóiratok és a rádió új elméleti és módszertani cikkek, konzultációk és tájékoztatók tematikáját állítják össze.

Mindez még hatásosabbá teszi a pártpropagandát, még inkább segíti azoknak a feladatoknak a végrehajtását, melyeket az SZKP XXIII. kongresszusa tűz elénk.

I. Svec,
a „Pártinaja Zsizny" folyóirat szerkesztője

A gazdasági mechanizmus
REFORMJA

Előadássorozat és vita a Pártfőiskolán

A Pártfőiskola, az egyetemek, pártiskolák és a Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemek politikai gazdaságtan szakos oktatóinak részvételével több napos előadás, konzultációs sorozat és vita zajlott le a gazdaságirányítási rendszer reformjáról.

Az előadók és résztvevők egyöntetűen helyeselték a gazdaságirányítás reformjára vonatkozó koncepciót, *egyhangú vélemény szerint a reform megérett közgazdasági szükségletet fejez ki.* Az irányelvekkel való általános egyetértés mellett elhangzott sok megjegyzés, javaslat is. Néhány hozzászólásban a reform egyes részleteivel kapcsolatos bizonyos fokú aggodalom is kifejezésre jutott.

Az előadók egyrészt azzal indokolták a reform szükségességét, hogy felhívták a figyelmet azokra a tényezőkre, amelyek sürgetik a módosítást, másrészt utaltak az előttünk álló feladatokra, illetve követelményekre. Sok szó esett a gazdaságpolitika és a gazdasági mechanizmus közötti összefüggésekről. A résztvevők rámutattak, hogy a közgazdasági irodalomban a gazdasági mechanizmust nagyon sokféleképpen határozzák meg.

A vitában ismételten hangsúlyozták, hogy *az új gazdaságirányítási rendszer nem jelenti a párt gazdaságpolitikája alapelveinek, fő célkitűzéseinek megváltozását. Gazdaságpolitikánk fő tényezői továbbra is az iparfejlesztés, a szocialista mezőgazdaság erősítése, az életszínvonal emelése stb.* Nyilvánvalóan megfelelő összhangnak kell lennie az alapvető gazdaságpolitikai célok és eszközök között; a gazdaságirányítás rendszerének változásai tehát nem maradhatnak hatás nélkül a gazdaságpolitikára sem, kihatással vannak a gazdasági munka minden területére.

Érdekes összehasonlítások történtek a gazdaságirányítás bevezetésének nemzetközi tapasztalatai alapján is. Sok az értékes tapasztalat e területen már eddig is a szocialista országokban.

Az előadók ismertették a gazdaságirányítás reformjára vo-

natkozó javaslatok lényegét, rámutattak, hogy a szocializmusban működő gazdasági mechanizmusnak két elméleti alaptípusa létezik: a döntően adminisztratív eszközökre épülő, tervlebontáson alapuló irányítási rendszer és az alapvetően gazdasági eszközökre épülő irányítás.

Az adminisztratív, tervlebontásos irányítási forma bizonyos történelmi körülményeknek megfelelt és működése idején egyes szocialista országokban, elsősorban a Szovjetunióban, de másutt is jelentős gazdasági eredmények születtek. Ez az irányítási rendszer hasznos volt olyan körülmények között, amikor erőltetett felhalmozásra volt szükség, s az életszínvonal emelése csak meghatározott szűk keretek között mozoghatott. Amikor a népgazdaság erőforrásait viszonylag szűk területre kellett összpontosítani, kevés volt a szakképzett vezető és ezeket célszerű volt koncentrálni.

Ezt az irányítási rendszert azonban a nagyfokú merevség, s az jellemzi, hogy nem ösztönzi a vállalatokat a gazdasági hatékonyság növelésére, a piaci igényekhez, a kereslet változásaihoz való alkalmazkodásra, a vállalati kezdeményezésekre.

A tervezett új irányítási rendszerben viszont a népgazdasági terv megvalósítását adminisztratív kötöttségek helyett főként közvetett (gazdasági) eszközökkel biztosítják. Az állami jövedelemelvonás, a devizagazdálkodási szabályok, az ár- és bérpolitika, a hitelpolitika stb. közvetítik a népgazdasági terv céljait a vállalatokhoz.

Lényegesen fontosabbak lesznek a hosszú- és középtávú tervek. A tervgazdálkodás alapjává, sokkal határozottabban mint eddig, az ötéves tervek válnak. A rövidtávú tervek jellege és szerepe ugyanakkor megváltozik.

Fontos szabályozó szerepet játszanak a *beruházások*, melyek közül a népgazdasági jelentőségűeket és a nem termelő szféra egyedi, vagy célcsoportos beruházásait továbbra is központilag döntik el, és az állami költségvetésből finanszírozzák azokat. Az olyan beruházásoknál is, melyek forrásai az amortizáció vagy a nyereség egy része, az amortizációs kulcsokat az állam központilag határozza meg. Ezentúl történnek beruházások bankhitelből is, melyet az állam természetesen szilárdan kézben tart. Szabályozó jellege van annak is, hogy milyen összegű hitelt ad az állam az egyik vagy másik ágazat, vállalat számára, könnyebb vagy nehezebb feltételekkel, hosszabb vagy rövidebb határidőre. Így elérhető, hogy a beruházási eszközök piacán ne legyen túlkereslet és hatékony legyen azok felhasználása.

Természetesen szabályozható a *fogyasztás* is. A közületek fogyasztása és a társadalmi juttatások színvonala a költségvetés útján egyértelműen és viszonylag könnyen meghatározható. De

a személyi jövedelmeket is megszabhatják, a vállalati pénzkiáramlás közvetett eszközökkel történő szabályozása útján.

Igen hatásos eszköz az állam kezében a népgazdasági terv megvalósítására a *külkereskedelem központi szabályozása.* Az export-import központi befolyásolásának fontos eszköze a valutaárfolyam rendszere, a központi devizagazdálkodás stb. A valóságos értékviszonyok alapján normális devizaárfolyamok megszabása — egyes, de viszonylag szűkebb területeken — kiegészítve bizonyos export-szubvencióval is, növeli a hajlamot az exportra és csökkenti az importigényeket.

A jelenlegi körülmények között a vállalatok hallatlan mértékben törekszenek *importra.* A szubvenciók, dotációk nem tették érdekeltté a vállalatot az import csökkentésében. A megfelelően megállapított magas devizaárfolyammal az importigényeket a normális szintre lehetne csökkenteni. Az irányelvek éppen ezért elő is írják egyrészt a külső piaci hatások fokozásának szükségességét a termelésre, másrészt a termelő vállalatok érdekeltségének, mozgásterének biztosítását a külső piacokon.

A munkaerő keresletének és kínálatának szabályozása szintén megvalósítható. Ehhez megfelelő kiképzési arányokat kell kialakítani az állami költségvetés eszközeinek segítségével. Szabályozni lehet és kell a munkaerő áramlását is. A vállalati jövedelemszabályozás rendszere egyébként a jól dolgozó vállalatok felé vonzza majd a dolgozókat. A központilag kialakított bértarifa-rendszer és a központilag elhatározott béremelések is hatásos szabályozók.

Meg kell határozni az új irányítási rendszerben is a termelőerők elhelyezésének és fejlesztésének területi arányait, ez önmagában is a népgazdasági terv megvalósítását és teljesítését szolgálja. Természetesen a gazdasági eszközökkel történő irányítást sem szabad fetisizálni. Kivételesen, ha a társadalmi érdek másképpen nem érvényesíthető, sor kerülhet a vállalatoknak adott közvetlen utasításokra is.

Figyelemre méltó megállapításokat tettek az előadók a gazdaságirányítási reform és a szocializmus politikai gazdaságtana egyes elméleti tételeinek összefüggéseivel kapcsolatban. A politikai gazdaságtan elméleti anyagának továbbfejlesztése során figyelembe kell venni a mechanizmust érintő kérdésekről szóló, évek óta folyó vitákat. A reform nagyjában, egészében szintézise a lezajlott vitáknak, a jó gondolatokat, javaslatokat értékesíti, a rosszat elveti.

A szocializmus politikai gazdaságtanának oktatása jelenleg sokban elmarad az elméleti munka színvonala mögött. *A gazdaságirányítás reformja körül kialakult széles körű és elemző viták nyilván termékenyítőleg hatnak majd az oktatásra is.* A szocializmus politikai gazdaságtanának oktatásánál minden lehetséges té-

mába be kell dolgozni a mechanizmussal kapcsolatos odavágó tételeket. Egyértelműen ki kell dolgozni például a népgazdasági terv és a tervet alátámasztó közvetett eszközök kapcsolatát. Korábban a terv teljesen kizárta a közvetett eszközöket. Később elismerték ugyan azok létét, beletartoztak a tervbe, de nem játszottak döntő szerepet. A mai koncepció szerint a közvetett eszközök játsszák a döntő szerepet és hozzájuk képest az adminisztratív előírások alárendeltté válnak.

Az áru, pénz és értéktörvény a szocializmusban — témákban az eddiginél sokkal nagyobb teret kell biztosítani a forgalmi folyamat elemzésének.

Az oktatásban hangsúlyozni kell az áru- és piaci viszonyok tervezett nagyobb mérvű kibontakoztatásának emberi vonatkozásait is, azt, hogy ez rendkívül kedvező a fogyasztók számára. A fogyasztók érdeke, szükséglete kerül előtérbe, megszűnik az eladó kiváltságos helyzete. Ezzel egyidejűleg a vállalati önállóság növekedése politikailag is jó hatást fog eredményezni. A demokratizmus általános erősödése mellett, a kockázatot és felelősséget nem vállalók, a felülről kapott utasításokat csak mereven végrehajtók helyett az alkotóan, önállóan gondolkodó, bátran kezdeményező és felelősséget vállaló emberek kerülnek előtérbe, előnyösebb helyzetbe.

A vitában általános vélemény volt, hogy nem szerencsés a gazdaságirányítás két modelljét „centralizált" és „decentralizált" kifejezésekkel jellemezni. Indokoltabb volna túlzottan centralizált, adminisztratív, tervlebontásos rendszerről beszélni, ez jobban kifejezi a lényeget, hiszen az új mechanizmusban is érvényesülni fog a központi irányítás, a centralizmus, sőt sokkal hatékonyabban, mint korábban. Alapvető különbség viszont, hogy korábban közvetlen úton igyekeztek a központi akaratot érvényesíteni a közvetett gazdasági eszközökre épülő irányítással szemben. Helyesebb tehát egyrészt adminisztratív, tervlebontásos rendszerről, másrészt közvetett gazdasági eszközök útján megvalósuló irányítási rendszerről beszélni.

Voltak felszólalók, akik elfogadva a kötelező, központi és lebontott tervmutatók nélküli irányítás gondolatát, felvetették, hogy néhány termék esetében nem volna-e célravezetőbb azt mégis fenntartani? Vajon elegendők-e az új irányítási rendszerben foglalt garanciák minden, a népgazdaság számára létfontosságú termék megtermelésének biztosítására?

A vita tisztázta, hogy az új irányítási rendszer bevezetésével kapcsolatban nem a piaci viszonyok túlzottan szabad érvényesülése okozza egyelőre a fő gondot, hanem sokkal inkább azok a korlátozó eszközök, amelyeket már eddig is beépítettek a bevezetendő irányítási rendszerbe.

Azon kellene tehát gondolkozni, hogy nem akarjuk-e olyan

sok csatornán keresztül szabályozni a piacot, hogy ez máris az új irányítási rendszer alapvető gondolatainak és tendenciáinak érvényesülését fékezi.

Vita volt *a szocialista vállalatok monopolhelyzetéről* és az ebből származó pozitív és negatív konzekvenciákról. A hozzászólók, elfogadva a koncentráció és specializáció előnyei felhasználásának szükségességét és ezzel kapcsolatban bizonyos monopolhelyzet kialakulásának elkerülhetetlenségét, felhívták a figyelmet az ebből következő hátrányokra is. Javasolták, ahol csak lehetséges, a verseny fenntartását a gyakorlatban, esetleg a külkereskedelem illetve import útján, helyettesítő termékek segítségével stb. A vállalat számára létfontosságú legyen az eladható termékek gyártása, hogy a vevők, a fogyasztók megelégedésére dolgozzanak.

Szerepelt a vitában az a kérdés is, hogy az új irányítási rendszer milyen mértékben biztosít nagyobb lehetőséget arra, hogy *a tömegek aktívan részt vegyenek a gazdaság irányításában.* Többen rámutattak, hogy a dolgozók részvétele a gazdaság irányításában sokoldalúbb és részletesebb kidolgozást kíván, továbbá hangsúlyozták a párt hatékonyabb vezető, ellenőrző szerepe kidolgozásának szükségességét.

Több hozzászóló érintette az irányelvekben szereplő, az *életszínvonal-politikára* vonatkozó megállapításokat. Helyeslik az életszínvonal emelésének összekapcsolását a termelés és termelékenység emelésével, a dolgozók anyagi érdekeltségének összekapcsolását a gazdálkodás hatékonyságával, eredményességével. Ezzel kapcsolatban megjegyzéseket tettek a közelmúltban történt ár- és bérintézkedések és a gazdasági mechanizmus reformja közötti összefüggésekre. (Így pl. a mezőgazdasági termelés rentabilitása növelésének, az állami dotáció csökkentésének, a ráfordításokat hívebben tükröző árarányok megteremtésének szükségességére.) Utaltak a foglalkoztatottság problémái, a munkához való jog, a szocializmus gazdasági alaptörvénye követelményei és a mechanizmus reformja közötti kapcsolatokra.

A vitában kialakult az a helyes álláspont, hogy az életszínvonal emelkedést több év átlagában érvényesülő tendenciaként kell értelmezni. Természetesen minden réteg jövedelmének emelésére törekszünk, de ez nem zárja ki, hogy szükség esetén egyes kategóriáknál bizonyos időszakban ne következhessék be átmeneti stagnálás.

A foglalkoztatással kapcsolatban kialakult az az álláspont, hogy a szocializmus alapelveivel összefüggő humanizmus nem engedi meg, hogy a spontaneitásra bízzuk a felesleges munkaerő elhelyezését. Az ésszerű, takarékos és hatékony gazdálkodás következtében az egyes helyeken felszabaduló munkaerőt szociális okokra hivatkozva nem szabad a vállalatnál tartani, de elhelyezé-

sükről, megfelelő munkaalkalmak teremtéséről tervszerűen gondoskodni kell.

A vitában résztvevők megjegyezték, hogy a vállalati tiszta jövedelem elvonás különböző formáinak ösztönző szerepe túl bonyolult, nem eléggé kimunkált a tervezetben. Azzal egyetértettek, hogy több formában szükséges elvonni a jövedelmet a vállalattól, de figyelmeztettek ezzel kapcsolatban egy újfajta, elsősorban pénzügyi bürokrácia keletkezésének veszélyére.

Általában helyeselték az *anyagi ösztönzés* fokozott súlyát és szerepét az új irányítási rendszerben, de felhívták a figyelmet arra, hogy nem volna helyes, ha az erkölcsi ösztönzők teljesen háttérbe szorulnának.

Szóba került a vita során, hogy biztosítva vannak-e a gazdaságirányítás reformjának eredményes megvalósításához szükséges *személyi feltételek?* A felszólalók véleménye szerint egyes gazdasági vezetők még nem értik a tervezett reform lényegét és nem ismerik a részleteit. Feltehető, hogy lesznek olyanok is, akik értetlenségből, a régihez ragaszkodva, ellenezni fogják a reform bevezetését, akadályozzák megvalósítását.

Többen javasolták a kérdéssel kapcsolatban a szervezett vezetőképzés megteremtését, amelynek keretében nagy súllyal szerepelne az új irányítási rendszer. Felhívták a figyelmet mind a gazdaságvezetők, mind a társadalmi szervezetek (párt, szakszervezet) vezetői felkészítésének szükségességére.

Kifejezésre juttatták, hogy az új mechanizmusról napjainkban széleskörűen kibontakozó vita is segít a tervezet elfogadtatásában, az esetleges fenntartásokkal élők meggyőzésében. Többen javasolták a vállalatok, üzemek dolgozói informáltságának megjavítását saját vállalatuk helyzetéről, nehézségeiről, problémáiról, amellett természetesen, hogy az országos kérdésekről szóló információ se szoruljon háttérbe.

A reform propagandájával kapcsolatban a vitában részvevők javasolták, hogy az új gazdaságirányítási rendszer problémáit minden lehetséges politikai gazdaságtan témába dolgozzák be, de emellett legyen egy összefoglaló téma is a gazdasági mechanizmus egészéről a szocializmus politikai gazdaságtanában.

Dr. Gulyás Emil,
a Pártfőiskola tanszékvezető tanára

Politika és gazdaság

HOGYAN FOGLALKOZZANAK az iparvállalati pártszervezetek gazdasági-műszaki kérdésekkel? Az új gazdasági mechanizmus irányelvei fényében szükséges választ adni arra: milyen helyet foglalnak el a gazdasági kérdések a mindennapos pártmunkában? A pártaktivisták egy része még nem sokat meditál a fogalmakon, azok értelmezésén, a kialakuló új helyzet új követelményein, hanem végzi megszokott munkáját. Ennek ellenére az elvek és a gyakorlat összhangjának megteremtése kulcskérdése a pártmunka további fejlődésének. Néhány gondolat erejéig kísérlem meg az összefüggéseket felvázolni.

Vállalati PB ülés után hangzott el ez a párbeszédtöredék. (Az 1965. évi gazdasági munkát értékelték, az 1966. évi komplex intézkedési terv főbb vonásait vitatták meg.)

— Mi a véleményed?

— Kevés volt benne a politika, ennek a testületnek más szempontból kellene vitáznia.

Indokolt volt-e a bírálat?

A PB ÜLÉSÉN elsősorban gazdasági, gazdaságpolitikai kérdésekről tanácskoztak. Az exporttermelés, a külkereskedelmi munka, a rendelésállomány alakulása, a műszaki fejlesztés, a ráfordítások várható szintje, az ütemes termelés összefüggései kerültek főként szóba — igaz, nem „akadémiai" színvonalon, inkább a helyi gyakorlat és az egyéni magatartások, felfogások tükrében. A részvevők a gazdasági jelenségek elemzésére koncentráltak.

Hibázott a PB?

Szerintem nem! Kettős oka is van ennek.

Először: egy-egy gazdasági időszak lezárása, elemzése jelentős esemény az iparvállalatok életében. Ennek színvonala, az értékelés alapossága lényeges hatású a vállalati munkára. Politikai-társadalmi haszon, ha az értékelés jó, ha a vita a valóságot tárja fel. Úgy vélem, az ilyen értékelés nem sérti a gazdasági vezetés jogkörét, felelősségét, sőt pártbizottsági vita gazdagíthatja az elemzést. Az említett értekezleten az igazgató egyetértett az értékeléssel, jóllehet abban szépszerivel akadtak kritikai megállapítások is.

Másodszor: a vállalati gazdasági folyamatok, jelenségek módszeres és rendszeres elemzése, kritikai vizsgálata politikai kötelessége a pártszervezetnek. Nem csupán az a feladata, hogy a termeléssel kapcsolatos emberi vonatkozásokat kutassa, hanem az objektív gazdasági folyamatokat is ismernie kell. Az ok és okozati összefüggésekbe feltétlen „belejátszanak" a tudati tényezők is, ám a helyzet megállapításához az adatok, mutatók közti összefüggések feltárása is szükséges. Egy példa. A költségszint alakulását a pártszervezetek is figyelemmel szokták kísérni, és ha a tervezett szinten valósul meg, akkor pozitívnak ítélik meg az eredményt. Ám egyáltalán nem mindegy, hogy az összehasonlítható termékek önköltsége (ezt a műszaki utókalkuláció mutatja meg) hogyan ala-

kul? Előfordulhat, hogy a tervezett költségszintet teljesítik, ennek ellenére fontos gyártmányok önköltsége változatlan, vagy esetleg növekszik. Tehát, ha a pártszervezet meg akar győződni a valóságos helyzetről, akkor sokoldalú gazdasági elemzést kell végeztetnie például műszaki és gazdasági bizottságával. Sőt, számos esetben csak a megfelelő mélységű gazdasági értékelés vezet el a tudati-politikai jelenségekhez is. A Ganz—MÁVAG-ban évekig 60—80 százalék között mozgott a Diesel-motorokba épített forgattyússzekrény felsőház selejtje. A PVB két éven keresztül rendszeresen napirendre tűzte a selejt alakulását. Érdekes megfigyelni, hogyan változott az idők során a gyáregységi gazdasági és társadalmi vezetők véleménye:

A) Ha egyszer az anyag bekerül a formába, akkor ott elkezdődik egy bonyolult metallurgiai-mechanikai folyamat és mi tehetetlenek vagyunk;

B) A technológia fegyelmezett betartása hozhatja meg az eredményt, erre kell ösztönözni az öntőket;

C) Sajnos, most tanuljuk e bonyolult öntvény gyártását;

D) Módszeres, tudományos értékű munkával megtaláltuk a megoldást.

Jelenleg az említett alkatrész selejtje 5—6 százalék körüli. A PVB nemcsak azt vizsgálta, hogy miként alakul az öntödegyári vezetők, dolgozók gondolkozása, hanem a selejtanalitika segítségével kimutatta: nem lehet csak egy okkal magyarázni a magas selejtet, sokkal összetettebb az annál.

A szakértelem tehát nincsen ellentmondásban a politikai igényekkel, hanem előfeltétele annak, hogy a politikai tevékenység magasabb színvonalú legyen. És amikor a pártbizottság titkára előadást tart a vállalat gazdasági helyzetéről, akkor nem hiba, ha „gazdaságszerű" megállapításokat tesz.

A GAZDASÁGI VEZETŐ elsősorban utasításokkal, rendelkezésekkel gyakorol befolyást a helyi események alakulására. Persze azt hinni, hogy a gazdasági intézkedések sorozata nem befolyásolja a dolgozók tudatát — merőben hibás elképzelés. A legnagyobb hatást az emberekre mindig a tények teszik. A hibás utasítás — kedvezőtlen eredményhez vezet és igaz ennek a fordítottja is. Politikai munkával nem lehet „ellensúlyozni" a kedvezőtlen tényeket, viszont elő lehet és kell segíteni, hogy minél jobb utasítások szülessenek. Ennek pedig éppen egyik legfontosabb módja a gazdasági gyakorlat rendszeres kritikai elemzése, illetve politikai fórumon is segíteni kell ebben a gazdasági vezetőnek. A döntés joga, felelőssége természetesen a gazdasági vezetőé.

Az is hibás elképzelés, hogy a gazdasági vezetés valamiféle „tiszta gazdasági" közegben dolgozik. Az utasításokat emberek hajtják végre, azaz a jó vezetéshez bánni kell tudni az emberekkel. És mihelyt megjelenik az ember, „érvénybe lépnek" a társadalmi, politikai, etikai mozzanatok is. Másképpen fogalmazva: a jó gazdasági vezető egyúttal politikai tevékenységet is végez, mivel munkatársai elé tárja utasításának értelmét, célját, várható eredményeit stb. És például, amikor fegyelmez, akkor egyúttal — ha helyes a döntése — jó irányba neveli beosztottjait.

Az előbbi gondolatmenetből következik: a pártmunkás sem ke-

rülheti meg a gazdasági jelenségeket, ha komolyan akar hatni egy vállalatnál az emberek tudatára. Egy pillanatra sem feledkezhetünk meg arról: az iparvállalatoknál nemzeti jövedelmet hoznak létre, az emberek azért járnak be a gyárba, hogy megtalálják számításukat, azaz a vállalatnál eltöltött idő jelentős részében gondolataik a munkával kapcsolatosak. Ez, akárhogy is nézzük, nem elhanyagolható tényező, a politikai tevékenységnél ezt messzemenően számításba kell venni. A politika és gazdaság bonyolult összefüggésekben, kölcsönös egymásrahatásban jelentkezik, tehát ehhez is kell igazítani a politikai munka tartalmát, a meggyőzés módszereit is.

A GAZDASÁGI MECHANIZMUS vitája, a vállalatok önállóságának várható növekedése sem jelentheti azt, hogy a pártszervezetek elforduljanak a gazdasági jelenségek vizsgálatától. A piac, a vásárlói igény és más fogalmak nem elvont szavak csupán, de nagyon is életszerű dolgok. És miután előtérbe kerülnek a vállalatok irányításának közvetett (közgazdasági) eszközei, még inkább szükség lesz a gyakorlat módszeres elemzésére, az abban való aktív részvételre. Nem látni még pontosan előre, hogy a megszülető intézkedések milyen hatást váltanak ki, a vállalati vezetők, dolgozók hogyan reagálnak majd a különböző ösztönzőkre. Az első időben különösen nyitott szemmel kell figyelni a megvalósulás folyamatát: — vajon olyan irányba cselekszenek-e a vállalatok, mint ahogy szeretnők? Vagyis: az iparvállalatok életében a politikai munka egyik legfőbb tartalmát az adhatja továbbra is, hogy a népgazdaság érdekeinek megfelelően folyjon a gazdasági munka, ennek elősegítése továbbra is fontos mércéje a pártpolitikai munka értékének.

Az új helyzet bizonyára ki fog alakítani új módszereket is, de ez sem mond ellent annak, hogy a társadalmi jelenségeket (ezek közé tartoznak a gazdasági folyamatok is) valóságos értéküknek megfelelően kezeljük.

Kalocsai Tibor

Öntözés, belvizek, törpevízművek

A Hajdú-Bihar megyei pártvégrehajtó bizottság megtárgyalta a harmadik ötéves terv vízgazdálkodásának helyi feladatait. Megállapították, hogy noha a megyében jelenleg 80 ezer holdat öntöznek, a szakszerűtlenség miatt a lehetségesnél kisebb a haszon. A harmadik ötéves tervben az öntözött területeken ezért elsősorban a hatékonyságot kell fokozni. A tervidőszakban mintegy 200 ezer holdon javítják a belvizek elvezetésének rendszerét, s a jelenlegi törpevízművekkel együtt már 30 községben működnek majd a helyi ivóvízforrások. A tennivalók az állam támogatása mellett is megkívánják a lakosság aktív közreműködését, ezért a megyei párt vb ilyen jellegű feladatokat is célul tűzött. (K. B.)

Az idegenforgalom politikai tanulságai

Az elmúlt években gyors ütemben növekedett hazánk idegenforgalma. Veszprém megyét, kedvező idegenforgalmi lehetőségei miatt (Balaton, Bakony), 1965-ben a magyar vendégeken kívül több százezer külföldi is felkereste. Mintegy háromnegyed részük szocialista, egynegyedük pedig kapitalista országból jött.

Az idegenforgalom a maga sajátos eszközeivel erősítheti a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élését. Nincs ,igazuk azoknak, akik félnek a turizmus növekedésétől. *Az idegenforgalom ugyanis hozzájárul ahhoz, hogy a Nyugatról érkező turisták saját tapasztalataik alapján megismerjék népünk életét.* Az imperialista propaganda hazugságai így szertefoszlanak, a nyugati sajtó nem írhat rólunk olyan gátlástalanul, mint ahogy azt néhány évvel ezelőtt még megtehette. A hazánkban járt nyugatiak elmondják ismerőseiknek benyomásaikat és eredményeink propagálóivá válhatnak hazájukban. A szocialista országokból jövő vendégek ugyancsak jobban megismerik népünket, életünket.

Az idegenforgalom növekedése azonban — tapasztaljuk ezt megyénkben — veszélyeket is rejt magában.

A megnövekedett kapcsolatokat

a Nyugatról érkezők közül egyesek felhasználják kártevésre, ellenséges bomlasztó munkára. Előfordult, hogy főleg néhány hazáját megtagadó disszidens — aki rendszerünk jóvoltából látogatóba hazatért — gátlástalanul dicsőítette a nyugati életformát, az ún. „szabad érvényesülési" lehetőségeket. Az ilyen emberek eredményeinket lebecsülik, csak kompromittáló adatokat gyűjtenek és propagandát fejtenek ki a szakemberek és az ifjúság nyugatra csábítása érdekében. A politikailag elmaradottabb emberekre mindez nem marad hatástalan, s kritikátlanul elhiszik azt, amit a nyugati életkörülményekről hallottak. Cserébe mindig van néhány meggondolatlanul fecsegő, „jólértesült" gyászvitéz is.

A megnövekedett turistaforgalom — amelyben megyénk csaknem minden lakosa közvetlenül, vagy közvetve érdekelt — ezért

az egész lakosság körében megköveteli a tudatos idegenforgalmi szemlélet kialakítását. *Legyen mindenki a megyének és egyben a haza fejlődésének lelkes propagandistája, ugyanakkor a jó szándékú vendégek értő kalauza is.* Ennek érdekében már tavaly több kezdeményezés indult. A veszprémi járásban az évadra való felkészülés időszakában a járási pártbizottság az Idegenforgalmi Hivatallal közösen megbeszélést tartott a párttitkárok, községi tanácsvezetők és a Hazafias Népfront titkárok számára. Itt az ellátási, beruházási, igazgatási tennivalók mellett megvitatták a közvélemény politikai felkészítésének ügyét is. Néhány helységben — Balatonfüred, Balatonalmádi, Keszthely, Hévíz — a pártalapszervezetek is megtárgyalták a *politikai* teendőket. Ez azonban még nem volt általános a Balaton-parti községekben. (A keszthelyi járási párt-végrehajtóbizottság például az idegenforgalmi felkészülésnek főleg *kereskedelmi* feladatait vitatta meg.) A megyei sajtón keresztül is törekedtünk arra, hogy a helyes idegenforgalmi szemlélet kialakuljon. Ez azonban rendszeresebbé csak a nyár végén vált. Azóta több szemléletformáló írás jelent meg a Naplóban. A szezon megkezdése előtt az idegenforgalmi előadókat is összehívták, de itt is jórészt csak a gyakorlati feladatokat beszélték meg. Arra, hogy a lakosság szemléletén hogyan kellene változtatni, miként lehetne felkészíteni az embereket az idegenforgalomra — ezek a tanácskozások nem adtak választ. Ilyenformán az elmúlt évben az idegenforgalmi évadra való ilyen irányú felkészülés még hiányos volt.

A lakosság idegenforgalmi szemléletének formálására az ősz folyamán tettük meg a kezdő lépéseket. A párt- és a KISZ-oktatás propagandistáinak tájékoztatókat tartottunk az idegenforgalommal kapcsolatos

agitációs és politikai feladatokról.

Az egyhetesnél hosszabb pártiskolai tanfolyamokon, valamint a falusi téli tanfolyamokon helyt adtunk a hazafiság, a szocialista építés és az idegenforgalom kérdéseinek. Ez évben várhatóan tovább növekszik a megyébe és a Balaton-partra látogató külföldiek száma. A legnagyobb esemény Balatonfüreden a nyár végén rendezendő nemzetközi nagytábor lesz. Idegenforgalmunk eddigi eredményeinek nemzetközi elismerését is jelenti a turistanagytábor magyarországi megrendezése, hiszen *szocialista országban először rendeznek ilyen találkozót.* Sok ezer külföldit várunk az idén ismét a nagyvázsonyi lovasjátékra, valamint a több helyen megtartandó várünnepségekre is.

A magyar és külföldi turisták zavartalan ellátását, a megfelelő étkezési, elszállásolási, sportolási, kulturális és szórakozási lehetőségeket kormányzatunk évről évre jelentős beruházásokkal és felújításokkal biztosítja. A Balaton északi partján az új szállodák, campingek, éttermek, üzletek, strandok mellett új partfalakat, utakat, parkolókat építettünk,

1960-tól 1965-ig több mint 842 millió forintos összegben. Oldalakat tenne ki az 1966-os vendéglátóipari, kereskedelmi és szállodaipari feladatok felsorolása is, melyek a Balaton Veszprém megyei partjára vonatkoznak. Ezek között szerepel — hogy csak néhányat említsünk —, új benzin- és olajtöltőállomás Füreden, sportpálya-építés Almádiban, ABC-áruházak létesítése Csopakon, Alsóörsön, Zánkán, turistaszálló Tapolcán. Mindezek hozzájárulhatnak, hogy a megyébe érkező külföldiek és magyarok a Balaton partján az eddigieknél rendezettebb viszonyokat találjanak, s a továbbfejlesztett, vagy új létesítmények egyre jobban kielégítsék a hazaiak és külföldiek igényeit. Ez rendkívül fontos, de nem elegendő.

Idegenforgalmi politikánk egyik kulcskérdése: meg tudjuk-e mutatni megyénk szépségeit, és főleg

a szocializmus építésének eredményeit.

Erről vitatkozott és határozott nemrég a megyei párt-végrehajtóbizottság. Az idegenforgalom politikai tapasztalatairól elhangzott vita megállapította, hogy a külföldiek tájékoztatásakor az idegenvezetők jó része történelmi emlékeink, régi hagyományaink ismertetése mellett többnyire elhanyagolja rendszerünk eredményeinek ismertetését. Pedig *a külföldieket érdekli a szocialista Magyarország, a megváltozott élet, a szocializmus építése során elért számtalan eredmény.* Az idegenvezetők szemléletét is formálni kell tehát, hogy büszkén beszéljenek mindarról, ami számunkra talán megszokott és természetes.

A megyei párt-vb úgy határozott, hogy az 1966-os idegenforgalmi évadra az eddiginél alaposabb politikai munkával készülünk fel. Ennek érdekében a tavasz folyamán több járásban, ahol jelentős az idegenforgalom, 2—3 napos tanfolyamot szervezünk a politikai és állami vezetők számára. Márciusban már ugyanott taggyűléseken, és az AKÖV, a vendéglátó és a kiskereskedelmi pártszervezetekben is foglalkoztunk az évad idegenforgalmi feladataival. A pártoktatásban külön foglalkozás keretében megvitatjuk az idegenforgalommal kapcsolatos politikai témákat, *így a hazafiság és internacionalizmus eszméjét, a szocialista építés eredményeinek propagálását, a békés egymás mellett élés és az ideológiai-politikai harc problémáit.*

Ez a munka akkor lesz eredményes, ha a pártszervezetek, tanácsok és tömegszervezetek községi fórumaikon több ezer emberrel megtárgyalják, hogy az üdülőhelyek lakosságára mint házigazdákra milyen feladatok várnak. El kell érnünk, hogy a magyaros vendégszeretet és figyelmesség sehol se váljék elvtelen udvarlássá, külföld-imádattá, hajbókolássá. A pedagógusok figyelmét is helyes felhívni arra, úgy neveljék az iskolás gyermekeket, hogy azok büszkék legyenek a szocialista hazára. Az osztályfőnöki órák is jó alkalmat jelenthetnek az idegenforgalmi szemlélet kialakításában. A tanulóifjúság nevelésén keresztül eljuthatunk a szü-

lőkhöz is. Mulasztás lenne ezt a lehetőséget kihasználatlanul hagyni.

Nemzeti önérzetünk megköveteli, hogy a külföldiek vendéglátása közben mindenkit a szükséges önbecsülés vezessen. Tanítsuk meg a hajbókolókat is arra, hogy

van mivel büszkélkednünk,

hogy fejlődésünk két évtizedes üteme, társadalombiztosításunk, egészségügyünk, iskolarendszerünk felveszi a versenyt bármelyik fejlett tőkésországgal is. Alakítsuk úgy a közvéleményt, hogy az esetleg ártó szándékú külföldiekkel való találkozások során ne tűrjék el a rendszerünkre, eredményeinkre tett lekicsinylő, vállveregető megjegyzéseket. S ugyanakkor foglalkozzunk behatóan a jó szándékú százezrekkel.

A végrehajtó bizottság ülése felhívta az idegenforgalomban érdekelt valamennyi szervet: a maga hatáskörében tegyen meg mindent, hogy a hozzánk látogató külföldiekkel megismertessük a szocializmus építésében elért eredményeinket, megváltozott életünket. Ebben segíthetnek a helyi kiállítások, rendezvények. Politikai ünnepeinken: május 1-én, augusztus 20-án tartsunk nagyobb szabású gyűléseket, ünnepségeket a Balaton-parton. Ugyanakkor azonban *arra is szükség van, hogy tehetségéhez és lehetőségéhez mérten legyen mindenki a szocialista vendéglátás lelkes aktívája.* Az idő sürget, közeledik az idegenforgalmi évad kezdete. Párt-, állami és tömegszervezeteink az útmutatások alapján jól hasznosíthatják a rendelkezésre álló időt a lakosság tudatos idegenforgalmi szemléletének és magatartásának kialakítására.

Dr. Beszteri Béla,
a Veszprém megyei PB munkatársa

Az érvek hatása a Délzalai Állami Erdőgazdaságban

Az MSZMP Zala megyei végrehajtó bizottsága 1964 novemberi üzemi agitációról szóló határozatának végrehajtását vizsgáltuk nemrég a *Délzalai Állami Erdőgazdaság* üzemegységeiben.

A határozat megjelenése óta az erdőgazdaságban a termelési agitáció segítette a tervek teljesítését, a termelékenység emelését és az önköltség csökkentését. Az agitáció módszereiben és tartalmában egyaránt javult. Az általános szólamok és jelszavak helyett ma már a termelést ténylegesen segítő, meggyőző érvek, felvilágosítás, rendszeres tájékoztatás állnak az üzemi pártszervezetek munkájának középpontjában.

A brigádvizsgálat tanulságai szerint elsősorban a termelési agitáció irányítását kell a továbbiak-

ban megjavítani. A pártszervezeteknek tapasztalataink szerint arra kellene törekedniök, hogy *a dolgozókkal ne csak egy-egy fontos feladat végrehajtása idején beszélgessenek a termelési kérdésekről, hanem rendszeresen.* Ezért a jövőben nagyobb gondot kellene fordítaniok az agitációs csoportok munkájára, tartalmas és rendszeres felkészítésére, továbbá arra, hogy jól dolgozó, aktív pártonkívüliekkel is gyarapítsák az agitátorok sorait. Megkönnyíti ezt, hogy az erdőgazdaság pártszervezetei mellett működő agitációs csoportok vezetői felkészültségüknél fogva képesek a termelési kérdéseket megmagyarázni és a csoportok munkáját ennek megfelelően irányítani. Példamutatóak a termelésben és szívesen végzik az agitáció szervezését, irányítását. Az éves termelési terv ismertetését, végrehajtását tartják az agitáció központi kérdésének s ennek érdekében rendszeresen kikérik a műszakiak véleményét. A pártvezetőségi üléseken, taggyűléseken, SZB-üléseken hozott határozatok alapján jelölik ki az agitációs feladatokat.

A *Déli Erdészet* területén 7 brigádban 68 dolgozó áll munkaversenyben. A brigádok teljesítménye állandóan 110—130% között mozog. A fakitermelésben 2 brigád már elnyerte a szocialista címet. A szocialista brigádmozgalom élenjáróit és a brigádok eredményeit párttaggyűléseken, szakszervezeti üléseken és termelési értekezleteken, valamint munkahelyi röpgyűléseken népszerűsítik. A kimagasló eredményt elért dolgozók fényképét falitáblán helyezik el. Az erkölcsi megbecsüléssel együtt helyesen alkalmazzák a különböző anyagi ösztönzőket is. Augusztusban két élenjáró erdőgazdasági munkás például jutalomüdülésben részesült.

Ettől is nő a termelékenység

Az agitációs csoportok is közreműködtek abban, hogy a félkomplex fakitermelő brigádokat komplex brigádokká szervezték át. Így emelkedett a termelékenység, csökkent az önköltség. Ez az átszervezés jobb kereseti lehetőségeket is biztosít. A Gerginabrigád *80.000 forintot takarított* meg például a mozgatásnál és a felvételezésnél. *A termelékenység pedig a korábbi termelési módszerekhez viszonyítva 19%-kal emelkedett.*

A Déli Erdészet pártszervezete mellett 18 tagú agitációs csoport működik. A csoport vezetője *Benè József,* fiatal erdőmérnök, akinek *Szekeres Sándor* erdészetvezető is sokat segít. A meggyőző érvek, a biztató szavak jelentősen hozzájárultak az erdősítésben elért eredményhez, például a csemetetermelési tervek teljesítéséhez. A dolgozók megértették, hogy a mostoha időjárás miatt kiesett sok munkaidőt néha vasárnap kell pótolni. Az agitációs csoport tagjai segítik a dolgozók ügyes-bajos gondjainak az elintézését is. A szorosabb kapcsolat kiépítése érdekében *rendszeres családlátogatást* végeznek.

Az *Északi Erdészet* agitációs csoportja még nem ért el ilyen jó eredményeket. Az októberi taggyűlésen napirendre tűzték ezt a

kérdést és határozatot is hoztak a felvilágosító munka megjavítására. Az alapszervezet elhatározta, hogy tanulmányozzák a Déli Erdészetben folyó üzemi agitációt és tapasztalatait hasznosítani fogják. Az agitációs csoport vezetője itt Baráth László, fiatal erdőmérnök.

Ebben az üzemegységben jelenleg 2 motorfűrészes brigád és egy tisztító brigád küzd a szocialista címért. Két motorfűrészes és az újudvari MÁV „felterhelő" brigád pedig már a múlt évben elnyerte a szocialista címet és most küzd megtartásáért. *A brigádtagok részére rendszeresen tartanak szakmai előadásokat, hogy megismerjék az új módszereket.* (Pl. a korszerű felújítás, rakodógépek előnye, maximális iparifa termelés stb.)

A *Műszaki Erdészet* agitációs csoportjai a termelékenység fokozására és takarékos anyagfelhasználásra ösztönöznek.

A tájékoztatás eredménye

Az erdészet előtt álló feladatokat a pártvezetőség rendszeresen ismerteti az agitációs csoport vezetőjével. Ő viszont megbeszéli azokat az aktivistákkal. Az agitációs csoport tagjainak javaslatára már több munkaszervezési és irányítási módosítás történt. A gépjárművek pl. a sok csapadék miatt lemaradtak a munkában, de késedelem mutatkozott a beruházásban is. A jól végzett és hatásos agitáció eredményeként a javítóműhelyben *megszervezték a második műszakot*, s elérték, hogy szükség esetén a gépjárművezetők munkaszüneti napokon is dolgozzanak. Ez idő alatt a műhelyben három szerelő inspekciót tartott, s így kisebb műszaki hiba miatt a gépeknek nem kellett leállniok.

Az agitációs csoport az anyagi ösztönzés fokozása érdekében ismertette a célfeladatokat. Ezzel elérték, hogy a dolgozók a korábbinál sokkal többet tettek azok teljesítéséért. Nem hiányzik az erkölcsi megbecsülés sem. *A munkában élenjárókat nyilvánosan megdicsérik.*

Ennél az erdészetnél szocialista brigád még nincs, de két brigád már küzd a megtisztelő címért. A szocialista brigád címért küzdőket *Nagy László, Szaller Béla* és *Sörlei Zoltán* patronálják.

Követik példájukat

A *Kiskomáromi Erdészet* területén három agitációs csoport működik és tervbe vették, hogy a közeljövőben még egy újabbat szerveznek, mely az erdőművelési munkáknál nyújt segítséget.

Biczó Zoltán, a tölösi fagyártmányüzem agitációs csoportjának vezetője, személyes példamutatással érte el, hogy négy vasárnap is üzemeltették a telepet, s így a rossz időjárás okozta lemaradást jórészt pótolták.

Az erdősítésben dolgozó agitációs csoport feladata, hogy az időszaki dolgozók körében végezzen felvilágosító munkát. *Mészáros József* szakmunkás jól szervezi az agitátorok tevékenységét. A fogatos brigád agitációs csoportjának vezetője *Molnár Péter*, aki szintén személyes példamutatással és hatásos érvekkel elérte, hogy a ter-

melési tervek teljesítése érdekében a fogatosok négy vasárnap dolgozzanak. A szóbeli agitáció hatására a gépkocsi-szállításoknál két vasárnap is dolgoztak a rakodó munkások. Biztosították a kemény lomb és lágy lomb papírfa megtermelését és a felvásárlás túlteljesítését. Egy szocialista brigádjuk van, és három küzd a szocialista címért.

Az erdőgazdaság központjában az egységes pártvezetőség mellett is működik agitációs csoport. Fő feladata, hogy a gazdaság területén működő agitációs csoportok munkájához a helyszínen adjon gyakorlati politikai és szakmai segítséget. Az egységes pártvezetőség úgy döntött, hogy az agitációs csoportok vezetői rendszeresen kapjanak tájékoztatást a soron levő gazdasági feladatokról, valamint az időszerű bel- és külpolitikai kérdésekről.

A szemléltető agitáció

Az agitáció eddigi formái mellett megjavítják a szemléltető agitációt is. Ennek nagyon szép példája volt a felszabadulás 20. évfordulójára készített, képekkel és grafikonokkal illusztrált tablósorozat. Megkapóan, ízlésesen mutatta be a Délzalai Állami Erdőgazdaság 20 éves fejlődését. A tablók elkészítésében párttagok és pártonkívüliek egyaránt részt vettek. A szemléltető agitációnak ezt a jól bevált formáját alkalmazzák majd az erdészetekben is, faliújságokat, szemléltető táblákat, rajzokat, grafikonokat helyeznek el.

Csorba János,
a Nagykanizsai járási PB osztályvezetője

A szocialista brigádmozgalom szerepe a pártépítésben

A szocialista brigádok tagjai a termelési célokat egymás kölcsönös segítségével, céltudatos nevelőmunkával, képzettségük fokozásával érik el. A jobb termelési eredmények mellett a brigádok másik nemes „terméke": a szocialista jellemvonások erősítése. A munkatársak és a közös termelőeszközök megbecsülése, a szívesen végzett munka, a művelt, szerény magatartás — kellenek-e ezeknél szebb emberi tulajdonságok ahhoz, hogy valakit a pártba való felvételnél számításba vegyenek?

Persze nem elsősorban ezért kell pártszervezeteinknek fokozott figyelmet fordítaniok a szocialista címért küzdő brigádokra. De érdemes erre az összefüggésre is rávilágítani.

Falusi pártszervezeteinknek különösen sok a tennivalójuk ebben a tekintetben, hiszen a mezőgazdaságban még kevés a szocialista brigád. Vas megye termelőszövet-

kezeteiben például tavaly csak 16 brigád 193 taggal indult harcba a szocialista címért. Az idei zárszámadási közgyűléseken értékelték munkájukat és közülük 11 nyerte el a kitüntető címet.

Meggyőző példák

Falusi pártszervezeteinknek tehát a brigádmozgalommal kapcsolatban *jelenleg még a tájékozatlanságot, közönyt, esetenként az értetlenséget kell leküzdeniök.* Vas megyében a körmendi Vörös Csillag Termelőszövetkezetben alakult meg az első szocialista címért küzdő brigád. Rövid működés után azonban a helyi párt- és termelőszövetkezeti vezetők közönye miatt feloszlott. A brigád tagjainak a baromfitenyésztésben uralkodó állapotokra tett észrevételeit akadékoskodásnak vették, s a vitában a brigád húzta a rövidebbet. Amikor a szocialista brigádok megyei patronálója érdeklődött, a termelőszövetkezet elnöke így summázta véleményét: „Elvtárs, ide pénz kell, nem szocialista brigád!"

Szerencsére a termelőszövetkezeti vezetők többségének nem ez a véleménye. *A csákánydoroszlói elnök elismeréssel beszélt a traktoros brigád üzemanyagmegtakarításáról és teljesítményéről. A simasági termelőszövetkezetben az állattenyésztő brigád tagjai vállalták az egyedi etetés bevezetését és rövid idő alatt 12%-kal növelték a tejtermelést. Az ölbői brigádokról azt mondják a faluban, hogy nem ismernek lehetetlent a munkában. Az ostffyasszonyfai brigádok tagjai között a zárszámadó közgyűlés 8 ezer forint jutalmat osztott ki, mert kereken hússzor annyit takarítottak meg* kiváló munkájukkal a közösségnek. És így sorolhatnánk tovább azokat a példákat, amelyek alaposan megcáfolják az említett elnök elhamarkodott véleményét.

Érdemes azonban arra is felfigyelni, hogy amikor a termelőszövetkezeti tagoktól érdeklődünk a mozgalom felől, a kérdésre nemegyszer kérdéssel válaszolnak: „Ha már egyszer kijött az elvtárs, magyarázza meg nekünk végre, mi is az a szocialista brigád?" Az ilyen kérdések azt jelzik, hogy *a helyi párt- és termelőszövetkezeti vezetők nemigen beszélgetnek erről a kérdésről a dolgozókkal.* Pedig ez nem lenne haszontalan időfecsérlés, mert rövid idő múlva már jobb munkát, nagyobb termelést eredményezne, több képzett, szocialista ember lenne a falvakban. S ha valamiért, akkor ezért igazán érdemes a vezetőknek dolgozni, fáradozni.

Fokozott társadalmi segítséget

A termelőszövetkezeti tagok fentebb idézett kérdése azt is jelzi, hogy a mozgalom sorsa korántsem csak a dolgozók kezébe van letéve. Ezt ismerte fel helyesen a megyei tanács pártszervezete is, amikor tagjainak olyan pártmegbízatást adott, hogy patronálják a termelőszövetkezeti szocialista brigádokat.

A KISZ-bizottságok is évek óta eredményesen segítik, szervezik a termelőszövetkezeti munkaversenyt. Az elmúlt évben megyénkben mintegy kétezer fiatal, köztük

500 traktoros és 50 tehenész versenyzett eredményesen. A jövőben még inkább arra kell törekedniök a KISZ-bizottságoknak és alapszervezeteknek, hogy az éves versenyben már többször részt vett fiatalok közül — az egyházashollósiak példáját követve — mind többen vállalják a szocialista brigádban végzett munkát, a versenymozgalom fejlettebb formáját.

Ma még a legtöbb gondot a vállalások pontos meghatározása és teljesítésük feltételeinek megteremtése okozza. A párt- és tsz-vezetőknek, tehát körültekintően kell megválasztaniok azokat a területeket, ahol a személyi és tárgyi feltételek lehetővé teszik a brigádmozgalom szélesítését. Az eddigi tapasztalatok alapján *a kisebb, 5—10 fős brigádok alakítása a legcélszerűbb.* Az állattenyésztésben, a gépekkel dolgozók körében pontosabban, rendszeresebben értékelhető a munka. A tanulási és kulturális lehetőségek felhasználására — politikai iskolák, szakmai tanfolyamok, tv- és TIT-előadások — nagyobb figyelmet kell fordítani, mert tapasztalatok szerint a vállalt feladatok közül ezeket teljesítik a legkevésbé.

Erősítik a pártot és a szövetkezetet is

Úgy tűnik, kissé elkanyarodtunk a cikk elején felvetett témától és nem a pártépítés, hanem úgy általában a szocialista brigádok politikai segítésének szemszögéből vizsgáljuk a kérdést. Mindezek elmondása nélkül azonban kevésbé lehetne érzékeltetni, hogy a szocialista építés és a pártépítés mennyire elválaszthatatlanok egymástól a termelőszövetkezetben is.

A szocialista módon élő és gondolkodó emberek munkájuk teljesítése közben, de nem ösztönösen, nem magukra hagyva érnek meg a párttagságra. Ezt jól tükrözik a termelőszövetkezeti mozgalom eddigi tapasztalatai is. A mezőgazdaság szocialista átszervezése után falusi kommunistáink eredményesen együttműködtek a pártonkívüli aktívákkal. Az együttműködés gyümölcse volt a gazdasági és politikai feladatok megoldása mellett az is, hogy az elmúlt években több száz falusi tsz-tag jelentkezett a pártba.

Szocialista építésünk jelenlegi szakaszában növekszenek a követelmények. A termelőszövetkezetek önállóságának erősödése, a belső tartalékok hasznosítása végett mind fontosabb a kifogástalan munka, a szocialista magatartás és a tanulás. A szocialista brigádok éppen ezekért a célokért indulnak harcba. Ezért érdemli meg ez a mozgalom a pártszervezetek és a tömegszervezetek nagyobb támogatását, hogy mielőbb gyökeret verjen a legtöbb termelőszövetkezetben.

Falusi pártszervezeteink sajnos még nem ismerték fel eléggé, hogy ez a mozgalom a termelőszövetkezetet és a pártot is egyaránt erősíti. *Kevés párttag vesz részt tevékenyen a termelőszövet-*

kezeti szocialista brigádokban. Az alapszervezetek vezetőségei ritkán adnak ilyen jellegű pártmegbízatásokat és nem segítik megfelelően a brigádmozgalmat. Pedig a szocialista brigádokban rejlő lehetőségek hasznosítására különösen *a falusi pártépítésben lenne nagy szükség.* Ezt a munkát tehát az eddiginél alaposabban és tudatosabban kell végezniök a falusi alapszervezetek vezetőségeinek. Csak akkor érhetnek el eredményt e téren, ha sajátjuknak tekintik ezt a mozgalmat, figyelemmel kísérik fejlődését. Be kell vonniok tehát a brigádok tagjait a politikai oktatásba, hogy eszmeileg is felkészítsék legjobbjaikat a párttagságra. Ugyanakkor nagyon fontos, hogy a brigádokban dolgozó kommunisták szervezettségükkel, példás munkájukkal vonzóvá tegyék előttük pártszervezetük életét. Feladatok várnak e kérdésben a járási pártbizottságok munkatársaira is. Az alapszervezeti vezetők várják, hogy a helyszínen adjanak több útmutatást és tanácsot.

Csonka György,
az MSZMP Vas megyei Bizottságának megbízott osztályvezetője

Az intézkedési tervek első eredményei

Az MSZMP VIII. kongresszusának határozata kimondja: *„A községi és alsóbb pártszervek az általános irányelveket és a központi határozatokat követve helyi jellegű rendelkezésekben önállóan és felelősséggel döntenek, intézkednek."*

A jászberényi járásban a Központi Bizottság 1964. december 10-i határozatának következetes végrehajtására különböző termelőegységekben működő pártszervezeteink éves politikai intézkedési tervet készítettek. Ezek elkészítésénél — amelyhez a járási pártbizottság sok helyszíni útmutatást is adott — a következő főbb feladatokat tartottuk szem előtt.

Mindenekelőtt arra törekedtünk, hogy a tervszerűséggel, a feladatok előzetes kimunkálásával is emelkedjék a pártalapszervezeti vezetés színvonala, s hatására a pártélet rendszeresebb, szervezettebb legyen.

Továbbá, a feladatok gondosabb megjelölése és elemzése révén javuljon a pártmunka tartalma is. Vagyis erősödjön a gazdaság és politika, a gazdaság és ideológia egysége, szélesedjen a párt tömegkapcsolata. Igyekeztünk elősegíteni, hogy pártszervezeteink a gazdasági feladatok végrehajtásában főleg az emberekkel, a munka társadalmi kérdéseivel foglalkozzanak. Végül, hogy a pártszervezetek hatékonyabban segítsék, ellenőrizzék a mozgalmi szervek munkáját.

A kitűzött célok megvalósításának egyéves tapasztalatai kedvezőek. A vezetés színvonala javult,

kevesebb az olyan pártalapszervezet, amelyre az előző években a szervezeti, politikai megrekedtség volt a jellemző.

Erősödött az agitáció

A tervszerűbb, rendszeresebb pártélet (vezetőségi ülések, taggyűlések) mellett igen komoly fejlődés, hogy a napirendre kerülő ügyeket körültekintőbben készítik elő és így élénkebbek a viták is. Az éves politikai intézkedési tervek elkészítésével a pártalapszervezetek jobban összehangolhatták munkájukban az ideológiai és a gazdaságszervező munkából adódó feladatokat.

Javult a párt- és gazdaságvezetés együttműködése is, mert csökkent a pártszervezetek operatív beavatkozása. A termeléssel kapcsolatban mindinkább a politikai felvilágosító munkát helyezték előtérbe. A pártalapszervezetek vezetőségei tervszerűbben foglalkoztak például az új gazdasági és termelési eljárások bevezetésének szükségességével, az agitációt főleg a maradi nézetek felszámolására irányították.

Az agitáció élénkülésével erősödött a párttagok példamutatása, s mindezek eredményeként javult a termelőszövetkezeti tagság munkához való viszonya, felelősségérzetük a szövetkezeti tulajdon iránt.

A pártmunkában tehát erősödött az agitáció s a kommunisták mindinkább felismerik a szocialista munkaverseny, a szocialista brigádmozgalom jelentőségét. Felvilágosító szavuk eredménye az is, hogy *27 termelőszövetkezet közül 22 benevezett az országos termelési versenybe. A szocialista címért küzdő brigádok száma megduplázódott.* Hét brigád másodszor, 16 brigád pedig először küzd a szocialista brigád cím megtartásáért, illetve elnyeréséért.

A *jászárokszállási Táncsics-*, a *jászboldogházai Aranykalász* és a *jásziványi Szabadság*-termelőszövetkezetek pártszervezetei különösen jól foglalkoztak a szocialista munkaversennyel, és brigádmozgalommal. Egész évben körültekintően segítették a brigádok munkáját, értékelték a felajánlások teljesítését.

Javult a termelőszövetkezeti KISZ-szervezetek és Nőbizottságok pártirányítása és segítése is. Növekedett a termelőszövetkezetekben a rendszeresen dolgozó nő tagok száma.

Az elért eredményekhez hozzájárult az is, hogy

a járási pártbizottság félévenként beszámoltatta a községi párt- és a gazdaságvezetést az intézkedési terv végrehajtásáról. Ugyanakkor az alapszervezetek vezetőségi ülésén és taggyűlésen is rendszeresen számot adtak

az intézkedési tervben foglaltak végrehajtásáról és a fogyatékosságok megszüntetésére megszabták a tennivalót.

A szemlélet nem könnyen változik

Nem minden alapszervezet vezetősége volt következetes az in-

tézkedési tervek végrehajtásában. A régi szemléletet, a helytelen gyakorlatot egyesek csak nehezen tudják leküzdeni s így a gazdasági feladat társadalmi oldala, az emberek nevelése háttérbe szorult, inkább gazdasági intézkedéseket tett a pártvezetőség is. Az intézkedési tervbe foglalt feladatok végrehajtásáért több helyen nem érvényesült még kellően a pártvezetőség tagjainak felelőssége sem.

Úgy látjuk, hogy a járási pártbizottság munkatársainak is az eddiginél *folyamatosabban kell ellenőrizniök és segíteniök* az intézkedési tervek végrehajtását. A községi beszámoltatások nem mindenütt voltak eléggé következetesek. A gazdasági vezetők szemléletén is változtatnunk kell: ismerjék fel, hogy a politikai munka az ő munkájukat is megkönnyíti, érezzék saját felelősségüket a politikai feladatok megoldásáért.

Az idei politikai intézkedési tervek elkészítésénél már hasznosították ezeket a tapasztalatokat.

A pártalapszervezetek titkárai részére például tanácskozásokat tartottunk, elemeztük a tanulságokat és főleg azoknak az alapszervezeteknek a tevékenységét mutattuk be, ahol a múlt évi feladatokat jól oldották meg.

A tanulságok hasznosítása

Az idén különös gonddal segítjük a vezetőség munkáját azokban az alapszervezetekben, amelyekben a múlt évben fogyatékosságok mutatkoztak a tervek kidolgozásánál és végrehajtásánál.

Az idei politikai intézkedési tervek elkészítésénél arra törekedtünk, hogy *a soron következő feladatok helyes megjelölése mellett dolgozzák ki a végrehajtás politikai módszereit is.*

Pártszervezeteink politikai munkájukban vegyék tekintetbe, hogy erősödik a termelőszövetkezetek önállósága. Ezzel nemcsak a vezetőségek, hanem a termelőszövetkezeti tagság felelőssége is növekedett a gazdasági feladatok megoldásáért.

Tovább kell szilárdítanunk ezt a szemléletet a tagság körében, ez is elősegíti a szövetkezet belső lehetőségeinek feltárását és hasznosítását.

Az eddigi tanulságok alapján *nagyobb gondot fordítunk a pártmegbízatások pontos megjelölésére* és a teljesítés számonkérésére. A jászfényszarui Béke Termelőszövetkezet pártalapszervezete a politikai intézkedési tervhez mellékletként már el is készítette, hogy a párttagságnak név szerint milyen pártmegbízatása van. Év közben, az intézkedési tervek végrehajtásának értékelésénél a vezetőség a pártmegbízatások teljesítését is felülvizsgálja majd.

A járási pártbizottság munkatársai az elkészített intézkedési terveket az alapszervi titkárokkal közösen áttanulmányozták. Ennek a célja az volt, hogy segítsük az alapszervi vezetőségeket, a végrehajtás feladatait és módszereit pontosabban határozzák meg.

Sós Ferenc,
az MSZMP Jászberényi járási bizottsága munkatársa

A lakosság szolgálatában

A falusi lakosság szolgáltatási igénye évről évre növekszik. Megfelelő színvonalú kielégítése nem könnyű feladat. A községi, járási tanácsok tennivalói mellett a pártszervezeteknek is fontos szerepük van ebben.

A falusi lakosság egészét érintő társadalmi kérdés ez. Minden községben van villany, egyre több jut a keresetből háztartási gépekre, szinte minden házban van rádió és egyre több helyen televízió. Lényeges, hogy legyen, aki karbantartja, javítja ezeket. A falvakban egyre-másra épülnek az új, korszerű lakások, s akinek újra még nem is futja jövedelméből, az is csinosítja, bővíti portáját. Ehhez építőmunkások, asztalosok, ácsok, kőművesek kellenek. A vidéki lakosság is elvárja, hogy a községben legyen fodrász, szabó, hogy ne kelljen a járási székhelyre vagy a szomszédos nagyobb községbe beutazniok, ha rendbe akarják hozatni frizurájukat vagy ruhát kívánnak mérték után készíttetni.

A lakosság szolgáltatási igényeinek a kielégítése érdekében sokrétű feladatot kell még megoldani, bár az utóbbi években jelentős a fejlődés a berettyóújfalui járásban.

Fontos politikai kérdés

A járási párt-végrehajtóbizottság a közelmúltban összegezte a kisipari termelőszövetkezetek, földművesszövetkezetek és kisiparosok szolgáltatási munkájának tapasztalatait, illetve a pártszervezetek ezzel kapcsolatos tevékenységét. A végrehajtó bizottság megállapította, hogy a községi pártszervezetek a maguk eszközeivel — a tanácsokkal együtt — arra törekednek, hogy a szolgáltatás színvonala emelkedjék. A berettyóújfalui községi pártbizottság és a csömöri községi pártvezetőség például évente legalább egyszer megtárgyalják a szolgáltatás helyzetét és határozataikkal elősegítik a fejlődést. Nem mondható el ez persze minden községi pártszervezetről, pedig nagyon szükséges lenne a megfelelő pártellenőrzés. Sajnos ezekben a községekben még nem ismerték fel eléggé ennek a feladatnak a politikai jelentőségét. Pedig kommunistáink tapasztalhatják, hogy a szolgáltatások színvonala lényegesen befolyásolja a dolgozók hangulatát. Népgazdasági érdek is, hogy a sokszor drága pénzen vásárolt háztartási gépek, felszerelések és más eszközök működjenek, megkönnyítsék a dolgozók munkáját, több szabad időt, pihenést biztosítsanak részükre.

Amit már elértünk

Az elmúlt évben az iparpolitikai terv végrehajtása során új szolgáltató egységek kezdték meg munkájukat járásunkban. Az iparpolitikai terv összeállításában a pártszervezetek is közreműködtek javaslataikkal. A községi pártbizottság kezdeményezte például,

hogy Berettyóújfaluban kirendeltséget létesítsen a GELKA, amely ma már helyben javítja a televíziókat, rádiókat, mosógépeket és az egyéb háztartási eszközöket. A Ruházati Ktsz vegytisztító részleget létesített, az általános szolgáltató ktsz-nek pedig fehérnemű javító részlege dolgozik a községben.

Ezek a vállalatok, illetve szövetkezetek sokféle javítási, szolgáltatási munkát végeznek a falusi lakosságnak. Az új családi házak építésétől kezdve a harisnyaszemfelszedésig, a tüzifa fölfűrészelésétől az órajavításig számos igényt kielégítenek. Fontos szerepük van a földművesszövetkezetek kölcsönző boltjainak is, amelyekben a háztartási gépektől a disznóperzselőig és a permetező gépig sokféle eszköz megtalálható. A berettyóújfalui földművesszövetkezetnél például 170 ezer forint értékű gépet, felszerelést bocsátanak kölcsönzéssel a lakosság rendelkezésére. Járásunkban 35 szakmában több mint 200 kisiparos dolgozik.

A községi pártszervezetek és a szolgáltató szövetkezetekben működő pártalapszervezetek is hozzájárultak ahhoz, hogy az utóbbi időben javult a szolgáltatási munka színvonala. A Berettyóújfalui Fa-, Fém- és Építőipari Ktsz például 1965-ben a tervezett 16 millió forint helyett 18,5 millió forint értékű munkát végzett. Hiányosság azonban, hogy a kisebb építőipari javításokat nem szívesen vállalják, s ennek a visszás helyzetnek megszüntetésén a ktsz kommunistáinak érdemes lenne segíteniük.

A Ruházati Ktsz munkáját sokan igénybe veszik még a szomszédos járásokból is. Ez a népszerűség a jó hírnévnek köszönhető, amit kifogástalan minőségű és figyelmes munkájukkal érdemeltek ki. Országos versenyben is többször első helyezést értek el. A lakosság igényének jobb kielégítése érdekében ők kezdeményezték a korszerű szolgáltató ház tervezését, amit 1967-ben kezdenek el építeni Berettyóújfaluban.

... és ami megoldásra vár

A pártszervezetek felfigyelnek a lakosság jogos észrevételeire, szóvá is teszik ezeket a panaszokat és sürgetik kijavításukat. Milyen észrevételekkel találkozunk leggyakrabban? Sokan kifogásolják, hogy nem megfelelő minőségű az elvégzett munka. Gyakran előfordul, hogy a kijavított televízió csak néhány napig jó s utána ismét vinni kell a szervizbe. Más háztartási gépek javítása sem mindig megfelelő; az építőipari szolgáltatással kapcsolatban is elég gyakori a minőségi kifogás.

Panaszolják azt is, hogy egy-egy javítás elvégzése sok időt vesz igénybe. Különösen a háztartási gépeknél tapasztalható ez. Ha nem is gyakran, de még előfordul, hogy számlázáskor „nagyon fog" a ceruza, drága a javítás.

A járási párt- és végrehajtó bizottság határozatában felhívta a községi pártszervezetek figyelmét, hogy az eddigieknél nagyobb gondot fordítsanak a szolgáltatások színvonalának emelésére. Lépjenek fel kezdeményezően például

a szakmunkás-utánpótlás biztosításában, segítsék elő, hogy megfelelő létszámban jelentkezzenek ipari tanulók, különösen azokban a szakmákban, amelyekben hiány van a járásban. Kezdeményezzék, hogy a községi tanácsok — ahol erre lehetőség van —, községfejlesztési alapból nyújtsanak segítséget a kisipari szövetkezeteknek helyiség építésére, ahol egy-egy szolgáltató részleget elhelyezhetnek. Segítsék elő, hogy a lehetőségek szerint a termelőszövetkezetek is nyújtsanak szolgáltatásokat tagjaik számára. A nagyrábéi Petőfi Termelőszövetkezet pártvezetősége például nemrégiben kezdeményezte, hogy külön fogatos brigád bonyolítsa le a lakosság szállításait. Néhány hét alatt bebizonyosodott, hogy a kezdeményezés helyes volt, a brigád alig győz eleget tenni a kívánságoknak. A lakosság gondjának megoldása mellett így jelentős bevétele is van a szövetkezetnek. A végrehajtó bizottság javasolta más termelőszövetkezeti alapszervezetnek is, hogy hasonlóan kezdeményezzenek és törekedjenek a szolgáltatási igények jobb kielégítésére.

Kovács Béla,
a berettyóújfalui Járási Pártbizottság első titkára

Vietnami műszak az üzemekben

Ki volt az első, akinek eszébe jutott? A nevét nem tudjuk. A forgácsoló-üzem fiataljai beszéltek róla egymás között a taggyűlések után. A taggyűlések első napirendi pontja külpolitikai beszámoló volt. A vietnami háború. Új amerikai csapatszállítások. A bombázások felújítása. Iskolák esnek áldozatul és földeken dolgozó parasztok. A szocialista világrendszer országai együttérzésüket és támogatásukat nyújtják a szabadságáért küzdő, szabadságát védelmező vietnami népnek.

Együttérzés és támogatás? Ez így nagyon-nagyon általános. Mi van mögötte, mit is jelent a mi segítségünk, az országé? És a miénk, akik itt dolgozunk a műhelyben?

Az ötlet megszületett: a Vörös Csillag Traktorgyár forgácsoló-üzemének fiataljai vietnami műszakot tartanak.

Elsőnek a nagyöntvény-forgácsolóban hívták össze a dolgozókat néhány perces röpgyűlésre. *Szabó Gábor, KISZ titkár* elmondta, mit terveznek, kérte a fiatalokat, vegyenek részt a munkában. Aki tud, szombat éjjel, akinek alkalmasabb, vasárnap délelőtt dolgozik egy műszakot. Munkabérüket felajánlják a vietnami nép harcának megsegítésére.

Szabó Gábor nemcsak KISZ titkár, hanem a műhely egyik ifjúsági brigádjának vezetője is.

Amikor a röpgyűlésen a KISZ-titkár a fiatalokat arra kérte, vegyenek részt a vietnami műszak-

ban, az idősebbek is jelentkeztek. Elsőnek a többszörösen szocialista címet nyert Kossuth-brigád.

— *Kötelességünk* — mondta a brigád tagjainak *Dobai István, a brigádvezető.* — Szép is lenne, ha a műhely legrégibb brigádja nem venne részt a műszakban. Amire pedig a Kossuth-brigád igent mond, arra a műhelyben kevés kivétellel mindenki ráesküszik. Huszonnégy brigád dolgozik a műhelyben. Csak munka, anyag kellett s a műszak sikere már biztosítva volt.

Az éjszakai műszak sose könnyű. Éjfélig még csak telik valahogy az idő, de aztán kínos lassúsággal vánszorog az óramutató. Ha ez a műszak valamivel mégis könnyebb volt a szokásosnál, annak egy a magyarázata:

— *Önként vállaltuk* — mondja Dobai István.

Amíg a gépen forog a felfogott darab, van idő gondolkodni. Ez a legjobb szer álmosság ellen. Mi minden juthat az ember eszébe ilyen rendkívüli műszak alatt? Igen, éppen a műszak rendkívülisége adta a gondolatokat.

— *Mi már csak tiszteletbeli fiatalok vagyunk* — mondják a Kossuth-brigád tagjai magukról. — *Mindannyiunknak nagyon rossz emlékeink vannak a háborúról. A legnagyobb rossz, ami az embert érheti.*

— *Én a háborúra gondoltam* — mondja Dobai elvtárs. — *Arra, ami húsz év előtt nekünk annyi szenvedést hozott. Az utána következő felszabadult boldogságra, amikor kimondtuk, béke van. Nem lehet arra az érzésre szavakat találni. Jó volt. Igen jó érzés.*

— *Ha délelőttös vagyok, esténként nézem a tévét. Elgondolkoztam már sokszor a híradó vietnami képein. Akció a dzsungelben. Átfésülés. És nyomorúságos kunyhókból húzzák ki az asszonyokat. Kócos kis gyerekeket cibálnak a földön. Én megértem a vietnami nép harcát. Erre nem is lehet mással felelni, csak harccal.*

— *Más volt, mint a többi éjszakai műszak* — helyesel Szabó Gábor. — *Barátságosabb, családiasabb. Bejött az üzemvezető, Brugoviczky elvtárs is. Körbejárta az embereket — évek után ismét — mint művezető volt közöttünk.*

Akik reggel hatkor kimentek a gyárból, ezen a vasárnapon nem nagyon gondoltak szórakozásra. Egy nap alatt két műszakot teljesíteni, nem gyerekjáték. Kell utána a pihenés. De senki sem akadt, aki egy napi szórakozását sajnálta volna a műszakért. A jelentkezők közül senki sem hiányzott azon az éjszakán.

Reggel hatkor megjött a váltás. A szomszédos műhelybeliek mind vasárnap délelőttre jöttek. Ott is a KISZ-titkár, *Molnár István* volt a fő szervező.

— *Amikor hallottuk, hogy a szomszédok vietnami műszakot szerveznek, elhatároztuk, hogy betársulunk mi is. Elmondtam tervünket a főművezetőnek. Beleegyezett, még segített is. Én a fiatalokkal beszéltem. Ő az idősebbeket járta sorra. Sokan bejöttek közülük is. Különösebb nagy szervezés? Arra nem volt szükség.*

Azért egyvalaki volt, akivel kivételt tettek. A műhely egyik dol-

gozója tréfáskedvű fiatalember. Ismerik már a szokásait, tudják hozzá a használati utasítást.

— *Nagyon rendes gyerek. Lehet rá számítani, akármilyen társadalmi munkáról legyen szó. De őt agitálni kell. Eleinte a vállát vonogatta. Hát... majd meglátom... Én meg csak „győzködöm". Félórai magyarázat után elneveti magát: jól van, mit gyötröd magad? Úgyis bejöttem volna.*

A KISZ-titkároknál szinte hagyomány, hogy egyben vezetői is egy-egy ifjúsági brigádnak. Molnár Istváné a Félautomata-ifjúsági brigád. Két társuk kivételével valamennyien itt voltak. Az egyik nagyon messze lakik, hetente kétszer jár haza, most valósággal haza zavarták. A másik brigádtag se jószántából mulasztott.

— *Fiatal asszony. Családja van. Akart jönni, de nem engedtük. Vasárnap délelőtt neki mégiscsak otthon a helye. A mienk kisebb műhely, nálunk csak huszonnyolcan dolgoztak akkor délelőtt. De ez a huszonnyolc ember aztán szívvel-lélekkel. Egyik munkatársunk rettentően fogadkozott, hogy ő is itt lesz. Keressük reggel hatkor, hát sehol sincs. Már azon gondolkozunk, milyen szép kerek mondatokban köszönjük meg majd neki, hogy felültetett bennünket, amikor kilenc óra tájban betoppant. Szokatlan a vasárnapi koránkelés, elaludt. Mit mondjak: nagyon becsülöm érte, hogy bejött. El lehetett készülve az ugratásokra, mondhatott volna valami kifogást. Bejött, nekiesett a munkának. A hiányzó órákat majd az egyik műszak végén hozza be.*

A Félautomata-brigád, ha már a délelőttöt együtt töltötte a gyárban, együtt töltötte el a délutánt is. Elmentek közösen szórakozni.

— *Nem az első vasárnap délelőtt, amit a gyárban töltünk* — mondja a *főművezető, Juhos Albert.* — *Negyedévenként egy-egy vasárnap műhelytakarítást szervezünk a fiatalok vezetésével, aztán benn voltunk az árvízi műszakban is.*

Most is benn volt a főművezető és a két művezető, csak éppen nem „művezettek". Arra ugyanis nem lehetett volna pénzt elszámolni, márpedig ők is, így is akartak adni valamit a vietnami nép javára. Juhos Albert azelőtt itt volt a műhelyben esztergályos. Méghozzá a legkiválóbbak egyike. Vasárnap gépen dolgozott megint, és munkatársai megállapították, semmit sem felejtett. A másik két művezető a kisegítőket pótolta, hordták, rendezték az anyagot a gépekhez.

Fiatalok, idősebbek nagyszerű munkát végeztek a vietnami műszakon. Ötszázötven ember dolgozott a műhelyekben. Ötszázötvenszer egynapi kereset. Sok pénz. Számítgatják: ruha lesz belőle, gyógyszer, gépek vagy fegyverek? Akármi, egyformán hasznát látják a harcolók, ott nagyon messze, a világ másik végén.

Bóta Vilma

Már most hozzá kell látni a megoldáshoz

Általában magasnak tartjuk az improduktív létszámot. Ezt fejezte ki többi között a Központi Bizottság 1964 decemberi határozata is, amely csökkentését is előírta. A határozat alapján mi is célul tűztük a helyesebb létszámgazdálkodást, az aránytalanságok megszüntetését. Esetenként van némi eredmény, de mindjárt hozzá kell tenni, hogy ezek sajnos nem tartósak. Mert ha az év elején az üzemek csökkentik is például az adminisztratív létszámot, a félév végére már ismét elérik a régi szintet.

Hogyan lehetséges ez? Az okok közül a leglényegesebb az, hogy

nem a feladatok felülvizsgálatával, az ügyvitel egyszerűsítésével, ésszerűsítésével kezdjük a létszámcsökkentést, hanem megelégszünk látszateredményekkel, — elküldünk, áthelyezünk néhány embert.

És fél év múltán egyik-másik vezető elvtársunk csodálkozik, hogy az áthelyezettek „visszaszivárognak" az íróasztalokhoz. Pedig ez logikus folyamat mindaddig, amíg nem a munka rendjét ésszerűsítjük és az egyes osztályoktól tömeges adatszolgáltatást, jelentést várunk.

Nemrég Salgótarján üzemeiben kiderült, hogy az összevont ipari vállalatoknál, az átszervezést követően, körülbelül 30 százalékkal növekedett az egyes gyárrészlegek adminisztrációs munkája. Ezzel egyidejűleg viszont csökkent az adminisztratív létszámuk. A vállalati központokban azonban ezzel ellentétes folyamat játszódik le, nagy osztályok, főosztályok alakultak. Ezek közül egyiknek-másiknak a gyárrészlegeknél nem volt és jelenleg sincs megfelelő partnere. Ezek az osztályok jelentéseket, kimutatásokat kérnek és egyéb utasításokat adnak a gyáregységeknek. A gyáregységek ezt — megfelelő létszám hiányában és az irodagépesítés alacsony színvonala miatt — csak úgy tudják kielégíteni, ha több adminisztrátort állítanak munkába. Bizonyos értelemben tehát rákényszerítik őket, hogy „feketén", fizikai állományban levő dolgozókkal adminisztratív tevékenységet végeztessenek. (Természetesen ettől a ténytől függetlenül is ismert ez a megoldás. Egyes üzemeink előszeretettel alkalmaznak fizikai dolgozót olyan feladatok megoldására, amelyre legálisan nem áll rendelkezésükre megfelelő bér.)

Némelyik üzemünk arra hivatkozik — s ebben van is igazság —, hogy „bújtatott" létszám nélkül, különösen az anyaggazdálkodás területén az engedélyezett létszámmal nem tudná a termelés zavartalanságát biztosítani. De

szinte minden területen találhatunk több-kevesebb ilyen „bujtatott" létszámot. Ez többnyire azt jelenti, hogy

fizikai besorolású dolgozók végeznek adminisztratív, vagy műszaki feladatokat. A város iparı üzemeiben végzett felmérés szerint az állományi létszámnak mintegy 1 százalékát teszi ki a „bújtatott" létszám. Ez termelési érték szempontjából több millió forint tartalékot jelent. Van olyan üzemünk, amelyben az anyagbeszerzés, kereskedelmi és értékesítési osztály feladatát a biztosított létszám mellett kb. 30—40 százalékban bújtatott létszámmal oldják meg.

Az igazsághoz tartozik, hogy a vállalatok vezetői ezt a helyzetet nem titkolják, sőt úgy tűnik, szívesen változtatnának rajta. Gyakran találkozni azonban azzal a felfogással, hogy kár, illetve időszerűtlen a helyes létszámgazdálkodást sürgetni, hiszen a gazdasági mechanizmus egy-két év múlva úgyis megoldja ezt. Az üzemek vezetői rákényszerülnek, hogy a létszámgazdálkodásban a legoptimálisabb megoldást keressék, mert csak úgy tudják a vállalat elé kitűzött jövedelmezőségi szintet elérni. Nem lesz „sírás" az irányító szervnél létszámért, mert minden igazgató az általa szükségesnek tartott létszámmal oldhatja meg feladatát. Akik ezt vallják, elfeledkeznek arról, hogy éppen nekik kellene megtenni az első lépéseket, jól kidolgozott munkaköri leírások megteremtésével felmérni az egyes dolgozók munkáját és szabad kapacitás esetén a munkaidő jobb kihasználása érdekében más feladatokkal is megbízni az embereket.

Látnunk kell, hogy a jelenlegi adminisztratív létszám sincs teljesen kihasználva, még az adott gépesítés mellett sem. Jobb munkaszervezéssel, a munka hatásfokának növelésével, a felesleges párhuzamos adminisztráció megszüntetésével, a szakmai színvonal emelésével, ösztönzőbb bérezéssel, már most is csökkenteni lehetne az adminisztratív és ezen keresztül a „bújtatott" létszámot.

Felvetődött az is, hogy a létszámarányok kérdésében az irányító gazdasági szerveknek kellene állást foglalniok, intézkedniök. Ez többé-kevésbé indokoltnak látszik. Éppen ezért rendszeres revízió alkalmával az üzemek vezetőinek meghallgatása mellett, erre megoldást kellene találni. Ez olyan eredménnyel is járna, hogy reális lenne a fizikai létszámszükséglet, s a termelékenységi mutató, az egy munkásra jutó termelési érték is valós adatokat tükrözne minden torzítás nélkül.

A vállalatok önállóbb gazdálkodása, az ésszerűbb irányítási rendszerek, a hatékonyabb ösztönzők nyilván meghozzák az eredményt, de kár lenne azt hinni, hogy ez független a mai tevékenységünktől. Már most úgy kell dolgoznunk, hogy a lehető legeredményesebben valósuljanak meg terveink, gazdaságpolitikai céljaink.

Mede Szilárd,
az MSZMP salgótarjáni városi bizottságának munkatársa

VITA HOZZÁSZÓLÁS VITA

Az egyetemi felvételekről

Budapesti tapasztalatok

AZ ELMÚLT HONAPOKBAN A BUDAPESTI PÁRTSZERVEZETEK TAGGYŰLÉSEIN szenvedélyes viták folytak a felsőfokú iskolai felvételeknél alkalmazott származási kategorizálást eltörlő kongresszusi határozat végrehajtásáról. E viták tapasztalatait is felhasználva — megkíséreltük felmérni a végrehajtás eredményeit és hibáit.

Nagy László és Kürti István elvtársak vitaindító cikke lehetőséget adott arra, hogy a budapesti tapasztalatokat összevethessük az országos áttekintés alapján kapott képpel. Megállapításaink lényegében megegyeznek. Ennek ellenére — *úgy látjuk — a budapesti gondok súlyosabbak s néhány nem megnyugtató jelenség okának a feltárása már most halaszthatatlan feladat.*

A határozat társadalmi-politikai szükségessége és helyessége az elmúlt időszakban kétségtelenül bebizonyosodott. Lehetővé vált, hogy bármely társadalmi réteghez tartozó fiatal továbbtanulhasson. Beigazolódott annak helyessége is, hogy a tehetséges munkás-paraszt fiatalok továbbtanulása elsősorban a szükséges anyagi és nevelési feltételek megteremtésével biztosítható.

A BUDAPESTI ADATOK azonban mást is mutatnak. *Az ország felsőfokú oktatási intézményeinek felét kitevő budapesti intézményekben a fizikai dolgozók gyermekei az 1965/66-os tanévben felvett elsőéves hallgatók között az országos 44,9 százalékkal szemben csak 34,7 százalékkal szerepelnek.* Elgondolkoztató ez, különösen akkor, ha figyelembe vesszük, hogy ma még a fővárosban koncentrálódik az ipar 45 százaléka, az ipari munkásság 42 százaléka. Ha ehhez még hozzátesszük, hogy Budapest bérből és fizetésből élő lakosságának 54 százalékát a fizikai munkások alkotják, akkor egyenesen adódik a következtetés: a munkásosztály — és a termelőszövetkezeti parasztság Budapesten — nincs társadalmi súlyának és szerepének megfelelően képviselve a felsőfokú oktatási intézményekben. Mindez abból adódik, hogy *a szociális okokból eredő előnyös helyzet spontán hatása ma még túlságosan érvényesül az iskoláztatásban.* Ez jórészt arra vezethető vissza, hogy a

kongresszusi határozatban megjelölt feltételek (politikai, anyagi, szociális, pedagógiai) lassú érlelődése mellett a fiatalok továbbtanulásánál nem számolunk mindazokkal a tényezőkkel, amelyek tehetségük kibontakozását ma még gátolják. Pedig az elbírálásnak csak ez a rendje lehet társadalompolitikailag helyes és az erkölcsi követelményeknek megfelelő. Négy év távlatában megállapítható, hogy *Budapesten még hiányzik a kongresszus erre vonatkozó határozatának egységes értelmezése és következetes végrehajtása.*

AZ OKOKAT KUTATVA — egyetértve a vitaindító cikkben foglaltakkal — talán leglényegesebb, hogy a felvétel új rendjének érvényesítésénél *nem kapott kellő figyelmet az az összefüggés, amely a feltételek folyamatos erősítése és a felvételi elvek töretlen alkalmazása között van.*

Mind a budapesti közoktatás irányító posztján dolgozók, mind a pedagógusok jelentős részének szemléletében — és gyakorlatában — nem erősödött, inkább halványult az az alapelv, mely szerint *az iskola egyik alapvető társadalmi feladata a hátrányos tanulmányi helyzetben levő gyermekek sokoldalú segítése.* Ma még a budapesti általános és középiskolák nem ellensúlyozzák megfelelő intenzitással főleg a múlt örökségéből származó szociális és művelődési egyenlőtlenségeket. A pártszervezetek sem fordítottak kellő gondot az ebből eredő politikai feladatokra. Az is igaz, hogy az iskolák mindegyike sem rendelkezik azokkal az anyagi, tárgyi, személyi feltételekkel, amelyek szükségesek a tehetséges, de hátrányos tanulmányi helyzetű gyermekek nagyobb mérvű segítéséhez, továbbtanulásához. A rendelkezésre álló anyagiak elosztásában sem érvényesül mindig a célszerűség. A munkáslakta kerületek iskoláinak ellátottsága sok helyen jogosan kifogásolható.

Amit a szerzők a középiskolai felkészítő munkáról elmondottak, ahhoz egy megjegyzést szeretnék fűzni: miként teljesítik ma a budapesti középiskolák azt a feladatukat, amely a fizikai munkások tehetséges gyermekeinek művelésében rájuk hárul?

A BUDAPESTI KÖZÉPISKOLÁKBAN a tanulók felvételét majdnem kizárólag az általános tanulmányi eredmény határozza meg. *Az általános iskolákban legjobb tanulmányi eredményt elért gyerekekből válogatnak, a tehetséget, a továbbtanulásra való rátermettséget, a szociális helyzetet a felvételnél alig veszik figyelembe. Ennek eredményeképpen a fizikai munkások gyermekeinek aránya évről évre csökken.* Nem ritka ma az olyan iskola, ahol az I—II. évfolyamú diákok 20—25 százalékát sem érik el. Még súlyosabb jelenség, hogy 1961/62—1964/65. tanulmányi évek közötti időszakban *a budapesti gimnáziumokban a beiratkozott fizikai dolgozók gyermekeinek csupán 62 százaléka fejezte be tanulmányait.*

Mindez megerősíti, hogy csak a szükséges feltételek biztosításával érvényesülhet az a célkitűzés, hogy a fizikai dolgozók tehetséges gyermekei megfelelő arányban továbbtanulhassanak.

A TAPASZTALATOK IS IGAZOLJÁK azoknak a megállapításoknak a helyességét, melyre a cikk szerzői a felvételi vizsgáztatás jelenlegi gyakorlatának bírálatánál jutnak el. A felvételi kritériumok felemás alkalmazása azt a veszélyt is magában rejti, hogy — túlnyomórészt a felkészültséget honorálva — a tehetséges munkásgyerekeknek hátrányuk behozására nem ad módot.

Budapest hat egyetemén 1965/66-os tanévben 537 fizikai dolgozó gyermekét utasították el hely hiányában, akik a felvételi vizsgán 6—8 „egyetemi" pontot szereztek. A középiskolákból is 7—10 pontot hoztak magukkal. Tehát több mint félezer 13—18 pontot elért fiatalról van szó. Ilyen pontszámoknál az alkalmassághoz, a tehetséghez már alig fér kétség. Jelentős részük szilárd politikai meggyőződésű, ezt a gyakorlatban is sokszor bebizonyították. Képességük, továbbtanulásra való rátermettségük adott, de hátrányos helyzetükből fakadó lemaradásukat nem sikerült a középiskolában teljesen behozniuk. *Ha a Politikai Bizottsági határozatban megjelölt valamennyi felvételi kritérium együttes figyelembe vétele alapján döntöttek volna sorsukról, a fizikai munkás gyerekek részaránya 32,1 százalékról 48,7 százalékra emelkedett volna.* Ugyanakkor a felvettek között ebben az évben is elég sok a politikailag közömbös és akadnak ellenséges érzületű hallgatók is. Az is tény, hogy az elmult években felvettek közül többen az egyetemen belül aktív ellenséges tevékenységet fejtettek ki. Szaporodott az ellenforradalmi vagy egyéb bűncselekményekért előzően elítéltek száma is.

A FELVÉTEL NÉGYES KÖVETELMÉNYÉNEK megfelelő érvényesítése magával hozza a tehetséges és politikailag szilárd munkásfiatalok arányának javulását. A felsőfokú képzésben való megfelelő részarányuk fontos társadalompolitikai érdek. A jövő értelmiségi utánpótlásának elengedhetetlen követelménye. Ezért nagy jelentőségű, hogy hányan fejezik be közülük sikeresen tanulmányaikat. Az új felvételi rendszer alapján felvett első korosztály még nem fejezte be tanulmányait. *De önmagában már az is kemény kritikája a hat egyetemen folyó oktató-nevelő munkának, hogy az 1964—65-ös tanévben felvett munkás-tanulók 10,6 százaléka az első évben kimaradt az egyetemről.*

Kürti és Nagy elvtársak néhány alternatív javaslatot is megfogalmaznak vitaindító cikkükben. Tetszetős az az elképzelés, hogy a középiskola harmadik tanévének lezárásakor az előjelentkezést figyelembevéve, változtatni lehetne az egyes szakokra pályázók aránytalanságán. Az a javaslat azonban, hogy megfelelő előkészítés után a fiatalok a középiskola negyedik évében a „továbbtanulásuk szempontjából legfonto-

sabb tanulmányokra koncentráljanak — alapos megfontolást igényel. A felvételeknél is jobban szükséges építeni arra az alapelvre, hogy mind a gimnáziumoknak, mind a jövő szakközépiskoláinak legfőbb feladata: a céljuknak megfelelően, sokoldalúan képzett fiatalok nevelése. Ezen belül sokkal inkább mint eddig, segíteni kell a tehetséges fiatalok egyes szaktudomány, vagy tudományágak iránti érdeklődésének kibontakozását. Ez azonban nem igényli, hogy a negyedik tanévben lényegében csak a felvételi vizsgára, illetve a választott szak alaptárgyainak minél mélyebb elsajátítására összpontosítsanak.

AZ ÍRÁSBELI FELVÉTELI VIZSGÁK súlyának növelését sem tartom célszerűnek. Véleményem szerint az írásbeli és szóbeli vizsgák jelenlegi rendszere alkalmas arra, hogy a jelölt felkészültségéről megbízható képet kapjanak. *A fő probléma* — amit a szerzők cikkükben hangsúlyozottan említenek is — *az, hogy a felvételi vizsgákon a jelentkezők tehetségét, rátermettségét, politikai és erkölcsi magatartását, a döntéseknél nem tudják megnyugtató módon megállapítani.*

Valamennyi követelménynek az érvényesítése véleményem szerint az alábbiak alapján megnyugtatóbban realizálódhatna:

1. A középiskolák igazgatóit — minden hibalehetőség ellenére — helyes lenne első fokon megbízni a hallgatók kiválogatásával. Kapjanak jogot a továbbtanulásra nem alkalmasak visszatartására. Ily módon a felsőfokú oktatási intézmények „minőségileg" valamelyest jobb összetételű gárdából válogathatnának.

2. A művészeti főiskolák mostani felvételi rendszerét modellként tekintve sokkal hosszabb időt kellene fordítani egy-egy jelölt tehetségének elbírálására. Ez módot adna a felkészültség mellett a tehetség, a rátermettség, politikai, erkölcsi magatartás megbízhatóbb megállapítására.

3. Valamelyest oldani kellene a jelenlegi gyakorlatban túlságosan mereven érvényesülő pontszám szerinti elbírálást. A felvételi bizottságokat fel kellene hatalmazni olyan jogkörrel, amely módot adhatna arra, hogy 1—3 pont erejéig a sorrendtől eltérhessenek.

Farkasinszky Lajos

A középiskola szemszögéből

NAGYON IDŐSZERŰ KÉRDÉST tárgyalt Kürti István és Nagy László cikke.* A felsőoktatási intézmények felvételi vizsgáinak tapasztalatai ugyanis állandó, heves viták tárgya, különösen középiskoláink tantestületeiben.

A cikkírók elmarasztalják „a hiányos előkészítést a középiskolákban" és „a gyenge osztályfőnöki munkát", mely utóbbi szerintük nem segíti elő kellően a fizikai dolgozók gyermekeinek felsőfokú iskolázását. A középiskola hibáztatásán kívül megróják a szülőket is, akik „maguk sem fordítanak megfelelő gondot gyermekeik továbbtanulására."

Úgy vélem, az ilyenfajta megállapítás egyoldalú.

Szerintem abból a tényből kell kiindulnunk, hogy „a gyermek továbbtanulásában, tanulmányi eredményeiben, a szülők társadalmi munkamegosztásban elfoglalt helye, a család iskolázottsága, műveltségi szintje okoz lényegbevágó különbségeket."

(Gazsó—*Várhegyi:* A művelődési egyenlőtlenségek és az iskola, Valóság, 1965/12.) Ezt a tényt a statisztikai felmérések és a mindennapi egyszerű tapasztalatok egyaránt alátámasztják. A rossz, szűkös lakásviszonyok, a kevésbé kulturált környezet, a kedvezőtlen családi körülmények rányomják bélyegüket tanítványainkra, tanulmányi előmenetelükre, magatartásukra, mint ahogy a kulturált környezet, családi könyvtár és operabérlet, a kedvező lakásviszonyok és külföldi utazások hatásai is megmutatkoznak a szerencsésebb fiatalokon.

Az iskola feladata a különbségeket megszüntetni, vagy legalábbis csökkenteni — mondják nekünk. Meg is teszünk ennek érdekében sok mindent, ha nem is mindig kellő hatásfokkal. De nemcsak a családok, hanem az iskolák helyzete is nagyon különböző. Vannak iskolák, ahol csak elvétve akad hátrányos tanulmányi helyzetű gyermek, más középiskolában a tanulók többsége ilyen. Az iskola földrajzi fekvése (fővárosi, belvárosi, külterületi vagy mezővárosi gimnázium), speciális jellege (gyakorló gimnázium, divatos szakmát tanító iskola stb.) jelentősen meghatározza a tanulók összetételét. Gyakran összehasonlítják a különböző középiskolák tanulóinak felvételi eredményeit, ahogy ezt a cikkírók is megtették. Én azonban nem hiszem, hogy az így kapott „adatok önmagukért beszélnek", ahogy a szerzők írták. Az adatok alapján ugyanis hajlandók volnánk azt hinni, hogy a középiskolák, tehát a szaktanárok, osztályfőnökök munkájában van az alapvető különbség. Nem ezt tapasztaltam.

* Megjelent a Pártélet 1966. 1. számában.

Tanár és tanár, osztályfőnök és osztályfőnök munkája közt valóban óriási különbségek lehetnek és egy jó tanár szinte csodákat tehet. De egy-egy iskola tantestülete több tanárból áll és éppen ezért tantestületek, iskolák egésze között már nem lehetnek olyan óriási különbségek.

Sok középiskolát ismerek és azt tapasztaltam, hogy *a tantestületek színvonalában jóval kisebbek az eltérések, mint a tanulók összetételében.* Az iskolák adatai tehát nemcsak, sőt nem is elsősorban a tantestületek munkáját tükrözik, hanem a legkülönbözőbb tanulók összetételét, azt, hogy az iskola tanulóinak hány százaléka tekinthető tanulmányilag hátrányos helyzetűnek.

*

BEVEZETNÉK EGY ÚJ FOGALMAT: *tanulmányilag hátrányos helyzetű iskola.* Azokat az iskolákat sorolnám ide, amelyek tanulóinak többsége nehéz körülmények között nevelkedik. Ezeknek az iskoláknak minden lehető segítséget meg kellene adnunk, hiszen tanáraik rosszabb feltételek között végzik fontos és sokszor hálátlan munkájukat. Igen, hálátlan ez a munka, mert a helyzetet nem ismerők könnyen kimondják az ítéletet: ez gyenge iskola. Pedig talán az ottani tanári kar sem végez gyengébb munkát, csak tanítványaik között sok a hátrányos helyzetű; ezenfelül a tantestület sok energiáját leköti néhány szélsőséges eset is: olyan tanulók, akik sokadmagukkal garázsban laknak, vagy akiknek szülei garázda munkakerülők, bűntettekért elítéltek.

Milyen segítséget kaphatnak ezek az iskolák? Először is ide kellene helyezni a legértékesebb tanárokat.

Teremtsünk olyan hangulatot, erkölcsi és anyagi megbecsüléssel, hogy nemcsak a gyakorló iskolákban dicsőség tanítani és ott ragyogó eredményt elérni, de az ilyen hátrányos helyzetű tanulókat foglalkoztató iskolában elért szerényebb eredményeket is megbecsüljük.

Ezek az iskolák kapjanak először új technikai segédeszközöket (tv, magnók, nyelvi stúdiók stb.), itt ne fukarkodjunk a szakkörökkel és engedjük meg ezek működését akkor is, ha csak 15 hallgatójuk van. (Jelenlegi pénzügyi rendelkezéseink csak 20 fő esetén engedélyezik ezt).

A cikkírók felvetik, hogy „az otthoni tanulás szempontjából hátrányosabb helyzetben levő gyermekek számára az iskolában a továbbtanulás szempontjából döntő tárgyakból korrepetálási lehetőségeket kell biztosítani". Ez az elképzelés azóta valósággá vált. Utasítást és

anyagi keretet (!) kaptak a gimnáziumok arra, hogy az önhibájukon kívül hátrányos tanulmányi helyzetű diákok számára matematikából és fizikából egyetemi felvételi vizsgára előkészítő tanfolyamot indítsanak.

A rendelet részletesen körvonalazza, hogy ki a hátrányos helyzetű fiatal és szigorúan előírja, hogy tanfolyam csak számukra indítható.

Milyen problémák tapasztalhatók a fentiek megvalósításánál? Iskolánk, melyet joggal nevezhetek hátrányos helyzetűnek, meghirdette a tanfolyamokat. Jelentkezett szép számú fiatal, nem hátrányos helyzetűnek csak négy volt tekinthető közülük. A jelentkezők közül az egyik kommunista értelmiségi szülők tehetséges gyereke, iskolánk KISZ-vezetőségének évek óta lelkes tagja. Mit mondjunk neki és másik három társának? Azt, hogy ti nem járhattok a tanfolyamra? Igazságos lett volna ez? Nem így jártunk el. Valamennyi jelentkező részvételével megindultak a tanfolyamok, az órákat tartó tanároknak — és csak nekik — elmondtuk, hogy a tanfolyam célja a hátrányos helyzetűek segítése, a szóban forgó négy gyereket tekintsék tehát vendéghallgatónak, ne őket feleltessék, ne velük gyakoroltassanak, ne az ő tempójukhoz szabják a munkát stb. Értesüléseink vannak viszont arról is, hogyan szervezték ugyanezeket a tanfolyamokat olyan iskolában, ahol kevés a hátrányos helyzetű tanuló. Ott is

járnak értelmiségi és kifejezetten kedvező helyzetű fiatalok a tanfolyamra, ugyanúgy, mint a mi iskolánkban, azzal a lényeges különbséggel, hogy ott a hátrányos helyzetűek vannak kisebbségben és a többiek nagyon nagy többségben.

Nem hibáztatom ezeket az iskolákat, nyilván ők is lehetetlennek érezték a jelentkezők elutasítását, ők is szeretnének minden segítséget megadni saját tanulóiknak.

A fenti példával rá akartam világítani egyrészt arra, hogy milyen nehéz hatásos megoldásokat találni a hátrányos helyzetű tanulók segítésére, másrészt, hogy valóban célszerű lenne a hátrányos helyzetű iskola fogalmának kialakítása.

A korrepetáló tanfolyamok megszervezését például csak a hátrányos helyzetű iskolákban engedélyeztem volna, a nem hátrányos helyzetű iskoláknak pedig más módszereket kellene találniuk néhány rászoruló tanuló segítésére.

*

KI KELL TÉRNEM ARRA IS, hogy a szerzők az érettségi átlagokat és a felvételi eredményeket vetik össze. Úgy tűnhetik, hogy bár megállapításaim indokolják, miért rosszabbak a hátrányos helyzetű iskolák *tanulmányi átlag eredményei*, mégsem adnak magyarázatot arra, hogy miért érnek el gyengébb eredményt a hátrányos iskolák *jeles* tanulói, mint a kedvezőbb helyzetű iskolák jelesei. Ezzel kapcsolatban csak megemlítem, hogy ha egy osztályban 10 erős jeles van, akkor a rangsorban a tizenegyedik már csak jót kap, míg a másik osztályban a rangsorban első, de gyenge jeles is megkapja az ötös osztályzatot. Tapasztalatom szerint a hátrányos helyzetű iskolák jeles tanulói is tudják a tantervi anyagot jelesre, de a felvételin ennél

nagyobb a követelmény, ha terjedelemben nem is, de mélységben okvetlenül. A tanulmányilag kedvező helyzetű iskolákban lehetőség van arra, hogy csak az kapjon valamely tárgyból jelest, aki a kötelező anyagnál többet tud, aki nagyobb látókörrel, alaposabban, elemzőbben, esetleg már valamicske önálló búvárkodási munkát végezve ismeri a tananyagot. Ezek a tanulók aztán valóban jobban helytállnak, mint más „közönséges" jelesek, akik sok nehézséggel küzdve, csak az iskola munkájára támaszkodva harcolták ki ötösüket.

*

AZ ÉRETTSÉGI FENNTARTÁSÁRÓL, esetleges további reformjáról is szólnak a témával kapcsolatban a szerzők. Az érettségi fenntartásának és az alaposan átgondolt, nem túl gyors egymásutánban bevezetett reformoknak vagyok a híve. Az érettségi fenntartása, vagy eltörlése és a hátrányos helyzetű tanulók megsegítése között nem látok lényeges kapcsolatot.

Az új érettségi rendszer, melynek alapján eddig még csak kétszer vizsgáztattunk és amelyet az 1963/64-es tanévben történt bevezetése óta már jelentősen megváltoztattak, a választható tárgyak lehetőségével már közeledett a továbbtanulás, illetve a felvételi vizsga irányához. Az érettségi eltörlése véleményem szerint az iskolák politikai-világnézeti munkáját vetné vissza, a középiskolai tananyag *marxista* összegezése maradna el érettségi híján. (Ennek a gondolatnak bővebb kifejtése messzire vezetne.)

*

VÉGÜL ARRÓL SZERETNÉK SZÓLNI, *hogyan minősítik az iskolák a jelölteket.* Valóban igaz, hogy a minősítések színvonala általában alacsony, pedig tudjuk mennyire fontos a felvételizők magatartását, politikai helytállását, világnézeti meggyőződését reálisan értékelni. A szerzők a felvételi vizsga reformjával kapcsolatban, az írásbeli vizsga súlyának növelésére tesznek javaslatot. Ez jónak is tűnik, de az írásbeli vizsgát követő szóbeli vizsga a jelöltek erkölcsi, világnézeti magatartását aligha tudja majd megbízhatóbban felmérni, mint a mai rendszer. *A magatartás elbírálásához a jövőben is nagyon fontosak az iskolai jellemzések.* Ugyanakkor ezeket a jellemzéseket — nagyon eltérő szempontjaik miatt is — nem tudják pontokkal értékelni a felvételi bizottságok.

Objektívebbek és összehasonlíthatóbbak lennének az iskolai minősítések, ha a jellemzéseket egységes kérdőívekkel egészítenék ki.

A kérdések a jelöltek politikai-világnézeti állásfoglalására vonatkoznának; esetleg csak aláhúzással kellene az iskoláknak az előírt alternatívák közt választaniuk. Pl. világnézete: a) materialista, b) fejlődő,

c) kialakulatlan, d) ingadozó, e) idealista. Lehet, hogy javaslatom nem kimunkált, de haladást jelentene a mai helyzethez képest, amikor egyes jellemzésekben egy szó sincs a jelölt politikai-világnézeti hovatartozásáról. Ez a kérdőív, ismétlem, csak kiegészítené a jellemzést, ugyanakkor a jellemzéseket is célszerű volna kötelezően előírt szempontok szerint elkészíttetni.

Ebben a tanévben — a KISZ állásfoglalása alapján — nem adunk már *KISZ ajánlólevelet* pedagógus pályára készülő, legjobb *KISZ-aktíváinknak*. Én a KISZ ajánlólevél rendszerét nem szüntetném meg, hanem kiterjeszteném, részben továbbfejleszteném. Adhasson az iskola néhány, politikai-világnézeti szempontból arra legméltóbb tanulójának ajánlólevelet. Legyen az iskola pártcsoportja, KISZ tanácsadó tanára, KISZ vezetősége és igazgatósága együttesen felelős azért, hogy ezt az ajánlólevelet valóban a politikai szempontból legértékesebb, szakmailag is jóképességű tanulók kapják. Az ajánlólevél súlyát fokozhatná, ha azt a tanulóknak csak meghatározott hányada, pl. 5%-a kaphatná meg, vagy ha például arany és ezüst KISZ ajánlólevelet vezetnénk be. Ilyen ajánlólevelet bármilyen főiskolára vagy egyetemre készülő fiatal kaphatna, ha arra magatartásával rászolgált. Az így adott KISZ ajánlólevél alapján azután méltán kaphatnának a jelöltek 1—2 értékes plusz pontot a felvételi vizsgán.

Dr. Sattler Tamásné,
a budapesti Zrínyi Ilona gimnázium
igazgatója

Az eltérő feltételek

Örömmel vettem kézbe a „Felvételi vizsgák tapasztalatai a felsőoktatási intézményekben" című cikket. Nem egy taggyűlésen és pártcsoportértekezleten beszéltünk erről a témáról. Mindnyájan szinte egyértelműen a munkás és nehezebb körülmények között élő gyermekek helyzeti hátrányát sérelmeztük olyan fiatalokkal szemben, akik családjuk anyagi előnyei, vagy szellemi felkészültsége következtében szinte az „anyatejjel" szívják magukba egy-két idegen nyelv elsajátítását, a bonyolult matematikai és fizikai feladatok megoldását. Sok helyütt a szülők biztosítani tudják az idegen nyelv tökéletes elsajátítását, megszervezik a cserenyaraltatást, vagy külföldi iskolák cserelátogatását. Elképzelhető, hogy az ilyen fiatalnak milyen helyzeti előnye van a vizsgáztató bizottság előtt, a legszorgalmasabb autodidakta képzettségű munkás- vagy egyéb dolgozó gyermekével szemben is. S mivel az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatták, hogy a bölcsészettudományi kar egyes nyelvszakain még 20 ponttal is csak előfelvételit nyerhettek a szerencsés pályázók, ezek között természetszerűleg nagyon kevés lehetett az olyan, aki csak magánúton, illetve az iskolákban tanult anyaggal rendelkezik, még ha kitűnő is volt az érettségi

bizonyítványa. Elképzelhetetlen, hogy az ilyen felvételiző legalább kisebb kiejtési hibát ne ejtsen. A Népszabadságban közelmúltban megjelent kimutatás is megállapítja, hogy kielégítő ugyan felsőoktatási intézményeinkben a munkás- és parasztszármazású fiatalok aránya, de ezeknek nagy része nem egyetemeken, hanem főiskolákon és felsőfokú technikumokban folytatja tanulmányait. Kívánatos lenne, hogy ezen a kedvezőtlen helyzeten valamilyen intézkedéssel változtassunk. Ugyanez vonatkozik a természettudományi karokra is. Kürti és Nagy elvtársak javaslataival éppen ezért egyet tudunk érteni.

Volt azonban cikküknek egy kifogásolható része. Ez pedig a középiskolák által nyújtott ismereti színvonalra vonatkozó statisztika. Ismert elv, hogy egy statisztika csak akkor tükrözi a tényleges helyzetet, ha a közölt számok azonos minőségű adatok alapján hasonlíthatók. Márpedig ennél a táblázatnál az történt, hogy míg Budapestről az országosan legismertebb Fazekas Mihály gimnázium adatait közlik, ugyanakkor Miskolcról például egy általunk eddig alig ismert szakközépiskola eredményeit tüntetik fel, amely csak az elmúlt évek folyamán tette első lépéseit. Ez torzítja az összehasonlítást. A Földes Ferenc, Kilián, Zrínyi gimnáziumok és különféle technikumok adatai alapján kedvezőbb képet kaphatunk.

Elnézésüket kérem, hogy ilyen pedagógiai kérdésekben vitába szálltam Önökkel, de négy év múlva, fiúnk révén a mi családunkat is közelebbről fogja érdekelni ez a kérdés.

Bollobás Józsefné
Diósgyőri Gépgyár, tervelőadó

Mi legyen a tanácsok kommunista csoportjaival?

Zagyi elvtárs vitaindító cikke nyomán a Pártélet hasábjain többen is hozzászóltak a kommunista csoportok működéséhez. Ez a vita tulajdonképpen már korábban megkezdődött, évek óta folyik. Központi kérdése: a tömegszervezetek pártirányításában szükség van-e ezekre a csoportokra? Az országos adatok és tapasztalatok alapján a tanácsok kommunista csoportjaival kapcsolatban kívánok néhány gondolatot hozzáfűzni ehhez a vitához. Lássuk előbb az adatokat.

A kommunista tanácstagok aránya országosan 38,7%. (Megyei szinten 65,3%, járásoknál 56,8%, városoknál 53,1%, községekben 35,1%.) Ahhoz, hogy a tanácsokban dolgozó kommunisták megfelelően képviseljék a párt politikáját, munkájuk eredményes és hatékony legyen, szükség van szervezeti összefogásukra, tájékoztatásukra, irányításukra.

A kommunista csoportokkal kapcsolatban az MSZMP szervezeti szabályzatának 14. fejezete előírja: *„azon állami és társadalmi szervezetekben, tömegmozgalmakban, amelyekben a Központi Bizottság elhatározza, kommunista csoportot kell létrehozni. A kommunista csoport és a pártonkívüli szervezetekben tevékenykedő egyes kommunisták feladata a párt politikájának érvényesítése a meggyőzés útján. A kommunista csoportok kötelesek a párt politikájának megfelelően tevékenykedni és betartani az illetékes pártszervek határozatait."*

A kommunista csoportok működésének átfogó, egységes szabályozására nincs központi párthatározat. Egyes megyei pártbizottságok külön-külön adtak ki belső útmutatásokat munkájuk segítésére. Mindezek alapján a kialakult működési elvük és gyakorlatuk a következőkben foglalható össze.

Működési elvük és gyakorlatuk

A kommunista csoportok fő feladata elősegíteni a párt politikájának érvényesítését, a tanácsokra vonatkozó párthatározatok végrehajtását, részint a kommunista tanácstagok fellépése, részint a pártonkívüli tanácstagok között kifejtett felvilágosító munka révén. A kommunista csoportok a párttagok számától függően általában vezetőt vagy szűkkörű vezetőséget választanak. A csoport vezetője leggyakrabban a pártbizottság egyik felelős munkatársa. A csoportok, illetve vezetőik tevékenységét a területileg illetékes pártbizottság irányítja. A kommunista csoport nem pártszerv, nem felettes pártirányító szerve a tanácsnak. De nem felettes szerve az alsóbb kommunista csoportoknak sem, nincs köztük alá- és fö-

lérendeltségi viszony. A tanács pártirányítása, a pártbizottság, illetve a tanács pártszervezetének feladata.

A kommunista csoportok a tanácsok munkáját érintő kérdésekben tapasztalataikkal, közösen kialakított javaslataikkal adnak segítséget az őket irányító pártszerveknek. Ez a szervezeti forma arra szolgál, hogy a pártszervek határozatai intézményesen eljussanak a tanácsokban dolgozó kommunistákhoz. A csoportok működése erősíti a tanácsokat, hozzájárul önállóságuk növeléséhez, munkájuk eredményességéhez.

A formális vonások

Az 1963. évi választást követően a tanácsokban mindenütt megalakultak a kommunista csoportok azoknak a kisközségeknek a kivételével, ahol igen kevés a kommunista tanácstag. A kommunista csoportok működése igen sokszínű képet mutat. Jelentős részük nem, vagy csak igen ritkán tart megbeszélést. Az aktívabbak a tanácsülés előtt 5—10 nappal, de többségük csak a tanácsülés előtt 1—2 órával ül össze. Ilyenkor legtöbbször a tanácsülés anyagát ismertetik és vitatják meg. Ezek elemzése azonban többnyire nem alapos és a kérdéseket általában nem a pártirányítás, nem a politikai tennivalók szempontjából tárgyalják. Az ilyen előzetes viták súlyos fogyatékossága, hogy igen érzékenyen érinti a pártonkívülieket és felteszik a kérdést: ha a kommunisták előre eldöntik az ügyeket, minek akkor még a tanácsülésen is vitatkozni azokról. Ők nem akarnak fejbólintó-jánosok lenni. De károsan hat a tanácskozást néhány órával megelőző vita a tanácsülések aktivitására is. A kommunista tanácstagok ugyanis a csoportülésen rendszerint élénken hozzászólnak a napirendi pontokhoz, a tanácsülésen azonban már nem akarják megismételni a röviddel azelőtt elmondottakat. A megyei és a járási szintű tanácsokban a kommunista tanácstagok vannak többségben, ezért itt a kommunista csoport megbeszélései erősen hasonlítanak a rendes tanácsülésekre. Viszont ilyen esetekben a tanácsülések formálissá válnak.

Jórészt ezzel függ össze, hogy többen felvetik: szükség van-e erőltetni a tanácsok kommunista csoportjainak működését, nem lenne-e célszerűbb megszüntetni őket? Hozzáfűzik még, hogy a kommunista csoportokra a koalíciós időben valóban nagy szükség volt, de ma már alapvetően mások a politikai viszonyok. A pártonkívüliek többsége ma egyetért a párt politikájával, s igyekszik azt meg is valósítani. A tanácsok munkájában érvényesül a párt politikája, nem szükséges tehát szervezeti, gyakran formális eszközökkel biztosítani a kommunista tanácstagok egységes állásfoglalását.

Gyengeségük okai

A csoportok jelenlegi kedvezőtlen helyzetének fő oka szerintem arra vezethető vissza, hogy a területi pártszervek gyakran nem találják meg számukra a legjobban megfelelő feladatokat és módszereket. Más pártbizottságok vi-

szont, akárcsak a koalíciós időszakban, a kommunista csoportokat amolyan „biztosító szelepnek" tekintik. Ezért számos helyen lebecsülik munkájukat, nem tekintik őket a tanácsi pártirányítás, egyik fontos szervének, s különösen működésük formális vonásait bírálják. Egyik legkézenfekvőbb bizonyíték erre, hogy pl. a pártszervek határozatait a kommunista tanácstagok általában nem ismerik, mert ezekről rendszerint nem is tájékoztatják őket. Így nyilván éppen az alapvető feladatuknak nem képesek eleget tenni. Nem bízzák meg feladatokkal a csoportot, nem számoltatják be őket, csak szórványosan tűzik napirendre munkájukat. A pártszervek a tanácsok, a tanácsapparátus munkájának értékelésekor általában nem kérik ki a kommunista tanácstagok véleményét. A pártszervek és a kommunista csoportok alig foglalkoznak a tanácsok munkájának politikai értékelésével, holott elsősorban azok politikai szerepének, illetve a tömegekkel való kapcsolatának további erősítésében igen nagy feladat hárulna rájuk.

Az utóbbi időben azonban több megyei és járási pártvégrehajtó bizottsági ülésen megtárgyalták, hogyan javíthatnák a kommunista csoportok működését. Kezdik ismét felismerni, hogy jelentős segítséget nyújthatnak a pártirányításban. A csoportok működésének megszüntetése helyett inkább tevékenységük formális vonásait igyekeznek felszámolni.

A kommunista csoportok eredményes munkáját gátló okok közül végül rá kell mutatni arra, hogy különösen az alsóbb szintű tanácsok jelenleg nem rendelkeznek elegendő döntési joggal, meglehetősen sok a formális vonás, az üres járat működésükben. Ezen a helyzeten nyilván sokat javít a gazdasági irányítás reformjának megvalósítása. Bővülni fog a tanácsok hatásköre és anyagi lehetősége is.

Egyetérthetünk azzal, hogy a kommunista csoportok formális működésére nincs szükség. Amennyiben az irányításukat nem tudjuk lényegesen megjavítani, a területi pártszervek nem tudják munkájuk tartalmát megadni, nem igénylik segítségüket, akkor a csoportoknak valóban nem sok hasznukat vesszük.

Hogyan működhetnének jobban?

A párt szervezeti szabályzatában lefektetett célkitűzések, másrészt a tanácsok szerepének, jelentőségének, önállóságának várható további növekedése és egyes kommunista csoportok működésének kedvező tapasztalatai alapján azonban pozitív következtetést is levonhatunk. A helyes célok és módszerek megadásával hatékonyabbá lehetne és kellene is tenni munkájukat.

Túlzás nélkül megállapítható, hogy különösen az alsóbb szintű tanácsok kommunista csoportjai fontos szerepet tölthetnek be az egységes vélemény kialakításában, a tanácsülés elé kerülő fontosabb kérdésekben is.

A kommunista csoportok tartalmasabb munkájához hozzájárulna, ha időnként személy szerint

megtárgyalnák a kommunista tanácstagok tevékenységét. Igaz, hogy a csoport nem irányítószerv, ám a tanács előtt álló feladatok megoldásához kollektív tanácsaival jó segítséget nyújthat. Az irányító pártszerv rajtuk keresztül is tájékozódjon, igényelje segítségüket a tanácsi munka elemzésében. Gyakoribbá és általánosabbá lehetne tenni, hogy a kommunista csoportok, illetve azok vezetőségei időnként vizsgálják külön is meg a jelentősebb tanácsülések anyagát, hogy megfelelően kifejezik-e a párt politikáját, az egyes párt-, és felsőbb állami határozatokat. Másutt azzal segíthetik a munkát, ha foglalkoznak a tanácsülés, az állandó bizottságok és a tanács tömegkapcsolatának elvi, gyakorlati, módszerbeli problémáival. Olykor napirendre tűzhetik: a tanácstagok hogyan teljesítik megbízatásukkal járó kötelezettségeiket, illetve milyen körülmények nehezítik munkájukat. Egy-egy alkalommal megvizsgálhatják a községi, városi, valamint a felsőbb tanácsok éves tervének végrehajtását.

Nevelő szerepük erősítése

Általánossá lehetne tenni, hogy a pártszerv időnként kikérje a csoport, vagy annak vezetősége véleményét a kommunista és a pártonkívüli tanácstagok munkájáról. Kapjon jogot a csoport arra, hogy figyelmeztesse a rosszul dolgozó kommunista tanácstagokat, s ha ezt sem követi kielégítő eredmény, lépjen kapcsolatba a tanácstag pártalapszervezetével. A pártonkívüli tanácstagok munkájáról viszont a Népfront Bizottságot tájékoztassa. Az irányító pártszerv kérjen javaslatot a kommunista csoporttól a feladataikat nem teljesítő tanácstagok visszahívására, illetve arra, hogy a választások során érdemes-e az újra való jelölésre.

A pártszervek rendszeresebben kérjék ki a kommunista csoportok tapasztalatait, vonják be őket a legfontosabb tanácsi tárgyú napirendek előkészítésébe, a határozatok végrehajtásába. Esetenként hívják meg a csoportok vezetőit e napirendi pontok vitájára.

A fellelhető formális vonásokat csökkenthetjük, ha nem rendszeresen ülésező, munkaterv szerint működő szervezetként kezeljük és fogjuk fel a kommunista csoportokat. Alapelvként lehetne kimondani, hogy az irányító pártszerv döntse el, mikor szükséges az összehívásuk. Egyetérthetünk azzal, hogy erre csak akkor kerüljön sor, ha az politikailag indokolt. Megtörténhet például, hogy a 4 éves ciklus időszaka alatt legfeljebb egy-két olyan téma kerül a tanácsülés elé megvitatásra, amely megkívánja a kommunista tanácstagok egységes állásfoglalását.

A csoportok vezetőivel a pártapparátus tanácsokkal foglalkozó vezetője és munkatársai tartsanak rendszeres kapcsolatot. (Rendszeres meghallgatása, tájékoztatása, feladatok megtárgyalása stb.) Ez jól összefér azzal, hogy hasonló munkakapcsolatot hoz létre a tanácsok kommunista vezetőivel is.

Nagy Ernő
a KB. PTO. munkatársa

Észrevételek a KISZ pártirányításáról

A helyi, járási és megyei vezetők sokszor nem ismerik eléggé az ifjúság életét, ezért ítéleteik néha egyoldalúak. Pedig a KISZ-szervezetekre támaszkodva jobban megismerhetik a fiatalokat, jobban hasznosíthatják a bennük rejlő energiát. Ennek bizonyítására Zagyi elvtárs cikkéhez három megjegyzést szeretnék fűzni.

Önállóság és segítség

A vitában már eddig is többször szóba került, hogy a tömegszervezeteknek, mozgalmaknak nagyobb önállóságot kell biztosítani. De ez csak bizonyos feltételek megteremtése után lehetséges. Szervezeteink ennek hiányában nem tudnak megfelelően élni a nagyobb önállósággal.

Ifjúsági vezetőink néha tapasztalatlanok, világnézeti és politikai képzettségük, tájékozottságuk hiányos. S ezt a 20—22 éves KISZ-vezetők esetében — bizonyos mértékig — természetesnek is kell tekintenünk. Ilyen helyzetben mindig hasznos a párt részéről érkező segítség, legyen az ötlet, jótanács, vagy a munkával összefüggő bármilyen észrevétel.

Jó néhány példát lehetne felsorolni arra, hogy pártalapszervezeteink segítsége mit jelent a KISZ számára. A szécsényi járáshoz tartozó Piliny még megyei viszonylatban is kis község, a fiatalok túlnyomó többsége ipari üzemekben, bányákban, tanintézetekben dolgozik, tanul. Mégis a kis községben mozgalmas, a lehetőségekhez képest színes, a fiatalok érdeklődésének megfelelő a KISZ-élet. A helyi pártvezetés komoly gondot fordít erre, a párttitkár gyakran ül le a KISZ-vezetőkkel beszélgetni. Jól ismeri a fiatalok helyzetét, így minden fontosabb kérdésben tanácsokat és támogatást tud adni. Így történt ez legutóbb is, amikor a község fiataljai az 1966. évi programot elfogadó taggyűlésükre készültek.

Főleg az alapszervezeteknél igényeljük a párt irányító és ellenőrző segítségét. Járási, megyei szinten már rendszeresen beszámoltatják az ifjúsági mozgalom vezetőit s a szükséges mértékben tájékoztatják titkárainkat. De nagyon fontos lenne, hogy egy-egy időszak legfontosabb helyi tennivalóit rendszeresen megbeszéljék az alapszervezeti pártvezetők is a fiatalokkal. Nem ritka ugyanis, hogy az alapszervezeti KISZ-titkárt párttaggyűlésre vagy vezetőségi ülésre sem hívják meg, ha mégoly fontos kérdésről is tárgyalnak, mint a párt Központi Bizottságának december 8-i határozatából adódó feladatok. Ilyen elkülönülés tapasztalható a nagybárkányi, ceredi, balassagyarmati (kórház) és még néhány párt- és KISZ-alapszervezetünk között. Pedig a központi szervek nem tudnak mindenütt segítséget nyújtani az időszerű pártpolitikai és egyéb feladatok végrehajtásához. Ezért mindenképpen kívánatos, hogy a KISZ-titkár — még ha pártonkívüli is — lehetőség szerint a párt-

alapszervezettől kapja meg azokat a feladatokat, amelyeket a kommunista ifjúsági mozgalomban is végre kell hajtani.

A KISZ-ben dolgozó párttagok

Bár a KISZ pártvezetése közvetlen úton történik, a párt határozatai a KISZ-re is kötelezőek, mégis több figyelmet kell fordítanunk a pártba már felvett KISZ-fiatalokra. Ez annál inkább szükséges, mert Nógrádban 1965-ben nőtt a KISZ soraiból kikerült párttagok száma. Gyakori jelenség, hogy a fiatal KISZ-tag, miután tagjelölt lett, magát már „öregnek" tekinti, s nem szívesen végez munkát a fiatalok között. Nem tekinthetjük egészséges folyamatnak, hogy az utóbbi 2—3 évben, ha lassan is, de állandóan csökkent KISZ-szervezeteinkben a párttagok száma; egy év alatt mintegy száz párttaggal és tagjelölttel. Egy-két járásban különösen rosszul alakult ez az arány. A pásztói járásban a KISZ-tagságnak csak 1,8%-a, a balassagyarmati járásban 2,2%-a tagja a pártnak. Úgy vélem, a KISZ-korosztályú párttagoknak pártmegbízatásként kell adni az ifjúsági mozgalom további segítését, s rendszeresen be kellene számoltatni őket megbízatásuk teljesítéséről.

Közöttünk, velünk

Nagyon hasznos, ha a párt-, állami, gazdasági és más vezetők időnként részt vesznek az ifjúsági rendezvényeken és ilyenkor közvetlen hangú, kötetlen formájú beszélgetést folytatnak. A jól előkészített, megszervezett találkozások fiataljainknak hosszú időre szóló élményt jelentenek.

A Salgótarjáni Acélárugyár fiataljai a közelmúltban megtartott ifjúsági nagygyűlésen például, a „Vádoljuk az imperializmust!" politikai akció keretében olyan felajánlást is tettek, amelyek a vállalat termelési célkitűzéseinek megvalósítását komoly mértékben elősegítik. A vállalat vezetői, a pártvezetők, így különösen szoros kapcsolatban állnak az „ifjúsági üzem" fiataljaival, akik hónapról hónapra teljesítik terveiket. Ebben az üzemben sok ötlet, hasznos kezdeményezés született már, az egész vállalat felfigyelt rájuk, s hatásukra a megyében már más gyárak fiataljai is megmozdultak.

Ugyancsak a helyi gazdasági vezetők és a fiatalok közötti jó kapcsolatok példájaként említem a Salgótarjáni Sík- és Öblösüveg gyárakat. E két helyen a párt- és gazdasági vezetők gyakori vendégek az ifjúsági rendezvényeken. Szívesen foglalkoznak a fiatalok gondjaival, amikor indokolt és szükséges, azonnal segítenek. Nem véletlen, hogy legutóbb, amikor az Öblösüveggyár egy része megrongálódott, az üzem fiataljai elsőként kapcsolódtak be a helyreállítás munkájába.

*

Úgy vélem, hogy a fiatalság akkor lesz alkalmas a szocialista építés feladataira, ha a KISZ valóban a párt szervezete lesz mindenütt. Van még tennivalónk.

Bandur Károly,
a KISZ Nógrád megyei első titkára

Jobb kapcsolat a tömegszervezetekkel

Ezzel a címmel jelent meg a megyei Naplóban a híradás, mely szerint „a pápai járási pártbizottság jobb kapcsolatot kíván tartani a községekben dolgozó tömegszervezeti vezetőkkel. Tervük, hogy a párttitkárokkal és a tömegszervezetek vezetőivel közösen beszélik meg községük gondjait, segítséget nyújtanak a feladatok megoldásához." Erről beszélgetünk Farkas Lajos elvtárssal, a járási pártbizottság PTO vezetőjével.

Mi indokolja azt, hogy a járási pártbizottság közvetlen kapcsolatot teremt a községek tömegszervezeti vezetőivel?

— Elsősorban, a járás sajátos gazdasági és társadalmi helyzete. A pápai járás mezőgazdasági jellegű, de sokan járnak az iparba dolgozni. Ötvennégy községünkben mintegy ötvenezer ember él, de a párttagság száma alatta marad a lakosság közti országos átlagnak, mintegy 4 és fél százalék. *A tömegszervezeteknek viszont sokkal több tagjuk van,* csak példaként említem a KISZ-t, amelyben több mint kétezer, a Vöröskeresztet, amelyben háromezer, a Hazafias Népfront mozgalmat, amelyben körülbelül másfélezer ember tevékenykedik. E szervezetekben kis létszámúak a kommunista csoportok, s úgy véljük, hogy hatékonyabb szervező munkával, közreműködésünkkel megjavíthatjuk és *jobban hasznosíthatjuk a tömegszervezetek és mozgalmak politikai munkáját.*

Másodsorban, ez az összefogó, tapasztalatcsere jellegű törekvésünk nem mai keletű. Mintegy másfél évvel ezelőtt járási végrehajtó bizottságunk elhatározta, hogy következetesebben foglalkozunk a tömegszervezetek és mozgalmak elvi irányításával. A határozat alapján pártszervezeteinket meg kellett tanítani az elvi irányítás módszereire: ne csak beszámoltassák a szervezetek vezetőit, hanem *vonják be őket a feladatok végrehajtásába, a politikai munkába is.* Tavaly már szerveztünk hét község párttitkáraiból és tömegszervezeti vezetőiből álló körzeti tapasztalatcserét. Idei első félévi munkatervünkben pedig három ilyen jellegű megbeszélés is szerepel. Februárban Tapolcafőn tartottuk meg 9 község vezetőinek bevonásával. Áprilisban Nemesszalókon, júniusban Egyházaskeszőn tartunk hasonló tapasztalatcserét. Közben márciusban kommunista nőaktívát hívtunk össze; tanácskoztunk a nőmozgalomban, és más tömegszervezetekben dolgozó asszonyokkal és lányokkal. Ezek a megbeszélések nagyon hasznosak.

Melyek az eddig szerzett legfontosabb tapasztalatok?

— Talán legfontosabb az, hogy nem szabad irreális célokat kitűzni, sokkal többet érnek az összehangolt munkatervek végrehajtásából származó hétköznapi cselekedetek. A vaszari nőtanács

lelkes vezetője elmondta, hogy valami nagy tettet akartak végrehajtani, aztán rájöttek, hogy *a legnagyobb tett az emberek tudatának szüntelen formálása.* Emellett azt is várjuk a tömegszervezetektől és mozgalmaktól, hogy a legjobbakat neveljék párttagokká.

Ezekről a lehetőségekről győzött meg bennünket a nőkkel való tanácskozás, s erről is beszéltek azok az idős párttagok, akik Tapolcafőn mondták el a tömegszervezetekben szerzett benyomásaikat. Ezt szűrtük le a KISZ ezévi vállalásaiból. Egyaránt helyeseljük és segítjük a rét- és legelőgazdálkodás érdekében végzett társadalmi munkájukat, valamint a pártépítési célkitűzéseiket. De utalhatok az MHS aktívákkal folytatott beszélgetésünkre is, amelyekből arra következtettünk, hogy *javítani kell soraikban az agitációs munkát.* Ezt követően a szervezetben agitációs bizottság alakult, s a téli falusi tanfolyamokon már 29 községben tartottak előadásokat a honvédelmi törvény jelentőségéről. Végül, új és erősödő szervezetünk 36 helységben a szakmaközi bizottság. Munkájuk nyomán a járásból — Győr, Pápa, Herend, Ajka, Oroszlány üzemeibe — bejáró ipari munkások helyzetét és gondjait ismerhettük meg, s náluk is felmérhettük a politikai tennivalókat.

Hogyan vélekednek a koordináló munkáról a járási tömegszervezeti és mozgalmi vezetők? Milyen a járási pártapparátus osztályainak együttműködése?

— Az első kérdés: segítségünket a tömegszervezetek és mozgalmak vezetői szívesen fogadják, hiszen nem helyettük, hanem velük csináljuk, közös célok érdekében. Még nem mindenütt tartjuk kielégítőnek a községi párt- és tömegszervezeti vezetőségek munkáját, ezért *hasznos, ha a közös járási erőfeszítésekből a községekben összehangolt együttműködés alakul ki,* ha a pártszervezetek jobban támaszkodnak a község lakóira, s a tömegszervezetek több segítséget kapnak a soraikban dolgozó kommunistáktól. Természetesen ez az együttműködés nem csak a körzeti tapasztalatcserében testesül meg, hanem a járási szintű találkozókban is. A KISZ és a Nőtanács járási vezetője tagja a járási párt-végrehajtóbizottságnak, tehát közvetlenül értesül a közös tennivalókról. Más tömegszervezetek és mozgalmak vezetőivel pedig havonta egyszer mindent megbeszélünk, ilyenkor mondjuk el tapasztalatainkat.

A másik kérdésre: a párt- és tömegszervezetek osztálya nem sajátítja és nem is sajátíthatja ki a községekben, ezt az igen fontos politikai-társadalmi mechanizmust. Mi csak a kezdeti lépéseket tettük meg a községi szervek együttműködése érdekében. A propaganda- és művelődési osztály törekszik ugyanezen szerveknél *az agitációs- és propagandamunka* összehangolására, természetszerűen járási és községi szinten egyaránt. A mezőgazdasági osztály munkatársai ugyancsak rendszeresebben felkeresik már a tsz-elnökök és agronómusok mel-

lett a község *párt- és társadalmi vezetőit is.* Ugyanezt kérjük a járási tömegszervezetek és mozgalmak apparátusától is: községi ellenőrzéseik alkalmával lehetőség szerint keressék fel a pártszervezet titkárát is. Végeredményben azt várjuk, hogy e többszintű tapasztalatcsere elősegíti a legjobb módszerek gyorsabb elterjedését, hozzájárul a járás politikai munkájának erősödéséhez.

(Beszélgetésünk alatt figyeltünk fel arra, hogy Farkas Lajos elvtársnak milyen nagy segítségére volt a kezében tartott „kisokos", a járás legfontosabb adatait, mozgalmi számait és eseményeit tartalmazó zsebkönyvecske, amelyből minden felmerült kérdésre gyors és pontos választ adott. Másutt és máskor gyakran tapasztaltuk pártszervezeteinknél ennek hiányát, ezért a közölt gondolatokkal és kezdeményezésekkel együtt ezt a módszert is közreadjuk.)

Jurmics László

Több gondot a politikai nevelésre

A párt Győr—Sopron megyei végrehajtó bizottsága megvitatta a tömegszervezetek pártirányításának tapasztalatait. Megállapították, hogy a városi, üzemi, falusi pártszervezetek rendszeresen napirendre tűzik egy-egy tömegszervezet munkáját, s az együttműködésnek *a gazdasági munka* sok hasznát látja. A tömegszervezetek segítik a *pártépítést is,* például a KISZ és a szakszervezetek legjobban dolgozó aktivistái közül többen tagjelöltek lettek. A vita összegezéseképpen a vb úgy határozott, hogy a kedvező jelenségek mellett is növelni kell a tömegszervezetek *politikai nevelőmunkáját,* amely még nem áll a szükséges színvonalon.

Sablonok — sorozatban

Amikor először hallottam, még fel sem tűnt.

A vasutasok a szállítási idő megrövidítéséről tárgyaltak, a kocsifordulók idejét elemezték, és egyéb speciális vasúti problémákról vitatkoztak, amikor az agitátor — vagy nevezzük előadónak — egyszerre csak egészen más témába kezdett. Kiszedett a zsebéből egy gépelt szöveget — úgy láttam, másolat volt — és elkezdte mondókáját:

„A maguk értekezlete feszült nemzetközi helyzetben tanácskozik" — mondta, majd ismertette a vietnami helyzetet, aztán a taskenti megállapodás jelentőségét méltatta. Johnson üzenetének is szentelt pár percet, végül áttért az ország belpolitikai helyzetének ismertetésére. Félórás felszólalását befejezte anélkül, hogy egy szót is szólt volna a vasutasok gondjairól.

A kereskedők taggyűlésén már bosszankodtam. Az előadó itt is figyelmen kívül hagyta a helyi problémákat. Felolvasta mondanivalóját, s mint aki jól végezte dolgát, zsebre vágta papírjait.

A termelőszövetkezeti közgyűlés után azonban már nem tudtam megállni szó nélkül. Persze, tudom én, hogy egy előadásra — vagy akár felszólalásra — nem könnyű felkészülni. De azért bocsásson meg a világ, egy ilyen sablonos szöveggel mégsem lehet bejárni az egész várost. Mert az még csak hagyján, hogy a külpolitikai kérdésekről jegyzetet csinál az ember. (Vagy szerez egy ilyen jegyzetet!) Még a belpolitikai kérdésekről is, mondjuk. De, hogy nem vesz annyi fáradságot, hogy egy nappal, vagy egy-két órával előbb elmenjen abba a szövetkezetbe, üzembe, vagy hivatalba, ahová kiküldték és megérdeklődje, milyen gondokkal, bajokkal küszködnek ott: és ezek megoldásához némi segítséget adjon, ezt nem lehet szó nélkül hagyni!

Egyébként a tsz-tagok sem hagyták szó nélkül. Mert nagyon furcsán hangzott, amikor a közgyűlésen trágyázásról, növényápolásról vitatkoztak, az előadó pedig kezdte:

„A maguk közgyűlése feszült nemzetközi helyzetben tanácskozik"... stb. stb. (Vagyis az ismert szöveg.) Mindenki csak nagyot nézett. S amikor az előadó a felszólalása végén azt mondta:

„Nem akarom az időt húzni", a tagok közül néhányan csendesen megjegyezték: „Jobb is!" (Ezt tapasztaltam Csongrád megyében.)

(Bernula M.)

A kéthúros hangszer

Lehet egy húron is zenélni, csak a zene így szintelen, egyhangú lesz. Ez jutott eszembe, amikor — még az ősszel — olvastam a dombóvári járási pártbizottság osztályvezetőjének nyilatkozatát arról, hogy mit akarnak tenni a gabonaprobléma végleges megoldásáért. Bizonyára hasznos eredményeket hozott az, hogy „bevezettük az önálló tervezést", „... átdolgoztuk a vetéstervet", és „... szorgalmaztuk a kettős műszakot" stb. De olvasás után arra gondoltam, hogy a többesszám itt nyilvánvalóan egy járás tanácsának, gazdasági vezetőinek munkáját jelöli, s a párt egyik helyi vezetője nem kívánt beszélni a tudatformáló, politikai tevékenységről. — A pártmunkás egy húron zenélt...

Most pedig azt olvasom, hogy a makói járási pártbizottság kibővített ülésén az illetékes titkár beszélt az idei feladatokról, s „javasolta, hogy az üzemek 4%-kal növeljék az évi termelési értéküket... konkrét feladatokat javasolt a holdankénti hozamok növelésére... az áruértékesítés 6%-os növelését javasolta". Ugyancsak lelkesítően szép felajánlást tett a nyíregyházi Ságvári Tsz párttitkára, illetve tsz-elnöke. Ebben többek között a termelési terv készítéséről, az anyagi és erkölcsi elismerés kidolgozásáról, a talaj szerves- és műtrágyázásáról nyilatkoztak — a párt IX. kongresszusának tiszteletére indult munkaverseny bevezetéseképpen.

A sok tennivaló eredménye, a vezetők és a dolgozók összefogása minden bizonnyal nagyon komoly hasznot hoz a népgazdaságnak és az egyénnek — Dombóvárott, Makón, Nyíregyházán is. Engem mégis az a hallgató, másik húr izgat. Mit csinálnak a gazdasági tennivalók mellett a pártbizottság, a párttitkár, a kommunisták? Tudom, erejükhöz képest a munkában példamutatóan helytállnak. De hogyan folyik a nevelő munka, milyen tartalommal? Az eredmények közös megtervezését értem és helyeslem is. De hol indul külön, hogy majd az eredményben találkozzon a párt és a tanács munkája, mennyiben eltérőek a pártvezetőség és a tsz-vezetőség eszközei? Ez a másik húr sokhelyütt nagyokat hallgat... A sajátos politikai tennivalók nem fogalmazódnak meg sem a nyilatkozatokban, sem a beszámolókban, sem a közösen aláírt kongresszusi felajánlásokban. Pedig van ilyen...

... Mint például Heves megyében is, ahol hírt adtak a kápolnai tsz új párttitkárának munkájáról, akit „leggyakrabban az emberek között lehet megtalálni, magyarázza a pártszervezet és a tsz-vezetőség döntéseit, gyűjti a véleményeket..." Egy szó, mint száz: a párt nem veheti el a tanácsi és gazdasági vezetők feladatait — de érlelheti azok munkájának gyümölcsét, a politikai munka eszközeivel, a társadalmi — sőt, világgazdasági összefüggések feltárásával.

A kéthúros hangszer szebben, érzékletesebben fogalmazza meg — ugyanazt a dallamot... **J. L.**

Pihenni akarok...

Már több hónapja, hogy az üzemi pártalapszervezet meleg szavakkal búcsúztatta a nyugdíjba menő dolgozót.

A körzet várta az elvtársat, meghívót is küldtek neki az átjelentkezés miatt. De csak egy üzenet érkezett: „pihenni szeretnék, kilépek a pártból..."

Ehhez persze joga van bárkinek, a körzetben mégis furcsállották a dolgot. Talán valami sérelem érte? — tűnődött a vezetőség. Elhatározták, hogy beszélnek vele, hiszen nemegyszer megesik, hogy valóságos, vagy vélt problémák meggondolatlan lépésre ösztönöznek. S mily sok fájdalmat okoznak később, amikor már lecsitulnak a hirtelen indulat hullámai. Kötelességének tartotta a vezetőség tehát, hogy megtudakolják az elhatározás komolyságát.

A pártvezetőség egyik tagja, aki valamikor együtt dolgozott az elvtársunkkal, magára vállalta a „küldetést". Másodmagával indult útnak.

Az illető éppen a gyümölcsfákat metszette a kertben, amikor odaértek. Frissen, jókedvűen dolgozott, akár le is tagadhatta volna, hogy már elmúlt 60 éves. A kert tele jól ápolt, termőkorú gyümölcsfákkal, szőlőlugasokkal. Nyugodt, kellemes környezet.

A „küldöttséget" szívélyesen fogadta, de a munkát nem hagyta mindjárt abba. A metszőolló csattogott a feleslegesnek ítélt hajtásokon. De csakhamar a lényegre tértek.

„Miért? Én nem léphetek ki a pártból?! Dolgoztam eleget, most pihenni akarok. Szép nyugdíjam van, ezentúl csak a kertnek és magamnak akarok élni. Jogom van hozzá, a pártba önként léptem be és önként lépek ki!" A kilépési szándékát jóváhagyták, valamit mégis el kell mondani.

A nyugdíjasok többsége még gyakran a fiatalokat is meghaladó cselekvőkészséggel rendelkezik. Közéletünkben — különösen a lakóterületen — dicséretre méltó eredménnyel nagy számban tevékenykednek is nyugdíjasok. Ki-ki tehetsége, érdeklődési köre, egészségi állapota által megengedett mértékben.

A lakóterület várja azokat, akik a közös gondok megoldásáért segíteni, tenni akarnak. De vannak, akiket hiába várnak, bár sokat tehetnének a közösség javára, hiszen mögöttük áll sok évtizedes élettapasztalat. Lehet, hogy egyikmásik esetben nincs elég türelmünk idősebb elvtársainkhoz. Ezt nem lehet eléggé elítélni. A rideghideg magatartás idegen a kommunistáktól.

De mindez nem feledtetheti, hogy akadnak, akik csak „átmenetileg" párttagok. És aki ilyen hosszabb-rövidebb távon akar párttag lenni, jobb ha már eleve más elhatározásra jut! A kommunisták ugyanis egy életre vállalják az eszme szolgálatát: jóban, rosszban egyaránt... Itt nincs és nem is lehet leállás, nyugdíjbamenetel!

Joó Ernő
a Budapest, XXII. ker. Tanács VB-titkára

A KMP MÚZEUMÁBAN

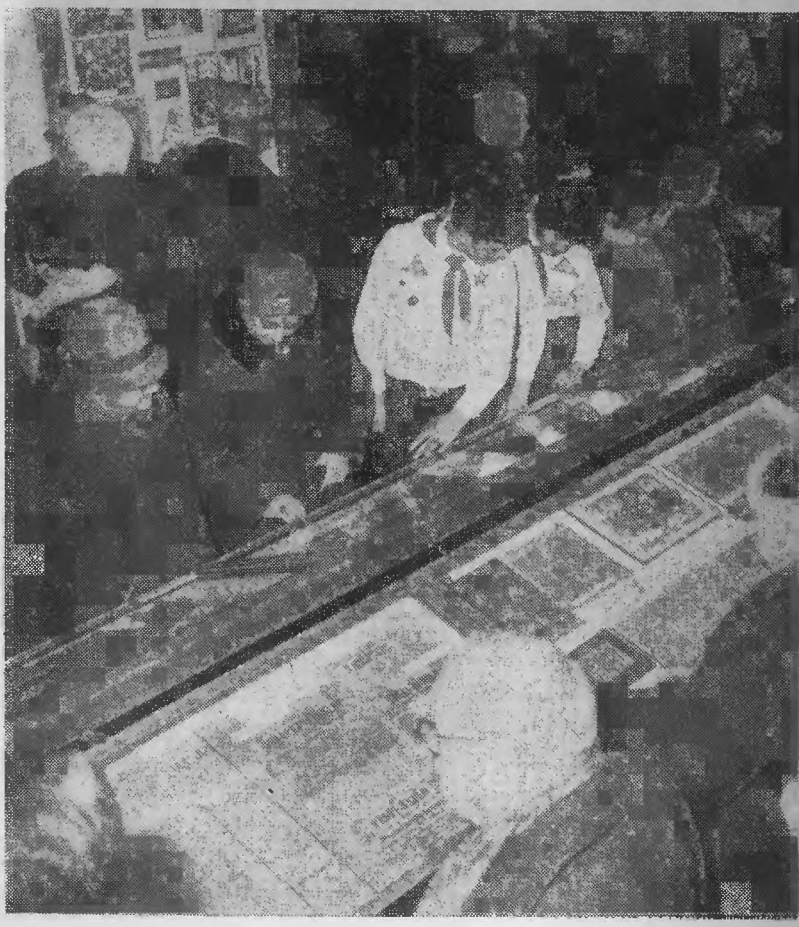

A Nyugati pályaudvartól nem messze van a forgalmas Visegrádi utca, amelynek 15-ös számú házában 1918 decembere és 1919 márciusa között a KMP Központi Bizottsága és a Vörös Újság szerkesztősége működött. Az elmúlt év végén nyílt meg itt a párt múzeuma, hogy évtizedek múltával is emlékeztesse a mai látogatókat a magyar munkásmozgalom e korszakváltó eseményére.

Vitrinekben és a falakon a hősi hónapok emlékei: fényképek, újságok, plakátok, grafikai alkotások, jelvények idézik pártunk súlyos harcokban fogant indulását. A háborúellenes mozgalmak és forradalmi csoportok találkozásától a párt megszületéséig, s a proletárdiktatúrát védő fegyveres harcokon túl is nyomon kísérhetjük a történelmi eseményeket. Maketteken ismerhetjük meg azt a Városmajor utca 42. szám alatti lakást, ahol megalakult a KMP; a gyűjtőfogház celláját, ahol a két munkáspárt egyesülését elhatározták. Átlapozhatjuk a plasztikba kötött Vörös Újság korabeli példányait. Külön szoba mutatja be a párt kiemelkedő vezetőjének, Kun Bélának képeit, használati tárgyait, könyveit, bútorait.

A novemberi megnyitás óta sokezren látogatták meg az emlékmúzeumot. A vendégkönyv lapjain veteránok vallanak régi ifjúságukról, mai fiatalok köszönik meg a tanulságos rendezést, magyar látogatók ezreinek sorai mellett orosz, cseh, angol és maláj nyelvű üdvözlő sorok is olvashatók. A kiállítási termek — hétfő kivételével — minden nap megtekinthetők 10 órától 19 óráig.

Ára 3,— Ft

MEGJELENT

V. I. Lenin
9. köt.
524 old. *Ára: 30,– Ft*

Makai Mária:
Az erkölcsi tudat dialektikájáról
404 old. *Ára: 40,– Ft*

A magyar forradalmi munkásmozgalom története
1. kötet
280 old. *Ára: 20,– Ft*

Magyar Lajos:
Késői tudósítások
240 old. *Ára: 25,– Ft*

Balázs József:
Négy év vasban és vérben, 1914—1918
296 old. *Ára: 19,– Ft*

Nyárády Gábor:
Búcsúsok
304 old. *Ára: 22,– Ft*

Kende István–Szentes Tamás:
Fejlődő országok nem kapitalista útja
296 old. *Ára: 20,– Ft*

Armando López Salinas:
Évről évre
316 old. *Ára: 26,– Ft*

Vadász Ferenc:
A tizenharmadik tél
240 old. *Ára: 8,– Ft*

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Index: 25 691

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT

KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK

FOLYÓIRATA

MAGYAR KOMMUNISTA IFJÚSÁGI SZÖVETSÉG
MTA.
Központi Fizikai
Kutató Intézet
Bizottsága

XI. ÉVFOLYAM

5

BUDAPEST, 1966 MÁJUS

A „kongresszusi tsz" fiataljai

Hét esztendeje működik Ercsi községben a „VII. Pártkongresszus Tsz", amely szép sikereket ér el a mezőgazdasági termelőmunkában. A szövetkezetben sok fiatal dolgozik, akik ez idén is időben kezdtek hozzá a jó terméseredmények biztosításához. Képeinken Király Gáspár brigádvezető, Horváth Margit és Kocsis Pálné szorgoskodik: jusson mind több zöldségféleség a városi dolgozók asztalára.

(Felvétel: Kabáczy)

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
FOLYÓIRATA
XI. ÉVFOLYAM, 5. SZ. MÁJUS

TARTALOM

Egy zászló alatt, egy célért — — — — — — — 3
Vértes Imre: A megfontolt építőmunka kongresszusa 6
Tóth Benedek: Demokrácia és fegyelem a termelőszövetkezetekben — — — — — — — — — 16
Háry Béla: A tömegszervezetek, tömegmozgalmak pártirányításáról — — — — — — — — — 24

KONGRESSZUSRA KÉSZÜLÜNK

Kimmel Emil: A káderek kiválasztása és nevelése — 31
Rapai Gyula: Az egyszemélyi felelősség erősítése — 37
Szabados László: A pártbizottságok irányító munkájáról — — — — — — — — — — — — 43
Bihari László: A taggyűlés a kommunista nevelés fóruma — — — — — — — — — — — 47
Lajtai Vera: Minden párttag kötelessége — — — — 51
Megkezdődik a pártszervezetek adatainak felmérése — 55

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Göncöl György: Korszakalkotó mű — — — — — 57
Dr. Kahulits László. A szubjektív tényezők szerepe — 62
Fülöp Gábor: A gazdasági fejlődés üteméről — — — 68

TESTVÉRPÁRTOK ÉLETÉBŐL

Josef Valenta: A népgazdaság irányításának tökéletesítése és a pártmunka — — — — — — — — 73

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

Sikula György: A tömegpolitikai munka Hajdú megye ipari üzemeiben — — — — — — — — — — 81

Acsai Mihály: Tag- és tagjelöltfelvétel Csongrád megyében — — — — — — — — — — — — 85

Farkas István: Magasabb teljesítményt a politikai munkában is — — — — — — — — — — — 87

Szabó József: Törődni az emberekkel — — — — 89

Brenner Péter: Az értelmiségiek szakmai és ideológiai képzéséről — — — — — — — — — — — 92

TÉNYEK ÉS TANULSÁGOK

Nagy Gyevi Béla: A munkásosztály helyzete Várpalotán — — — — — — — — — — — — — 95

Vaskó Miklós: Hogy könnyebben és szívesebben dolgozzanak a határban — — — — — — — — 97

Gönczi Balázs: Tanyai ankét 12 000 ember életéről — 101

VITA, VÉLEMÉNYCSERE

Neuwirth Gábor: Hajtsuk végre a felvételi vizsgákról szóló határozatot — — — — — — — — — 103

KARCOLATOK, MEGJEGYZÉSEK

J. L.: Munkássajtó — piros betűkkel — — — — 108

F. J.: A pontonhíd építői — — — — — — — — 109

EZT OLVASTUK

Dr. Szántó György: „A nyugat-európai munkásmozgalom új vonásai" *(K. Gy.)* — — — — — — 110

Liptai Ervin: A Magyar Tanácsköztársaság *(Szenes Iván)* — — — — — — — — — — — — — 112

R.: A Komárom megyei propagandisták tájékoztatója — 116

Fontosabb cikkek jegyzéke — — — — — — — — 118

A győzelem májusa (borítón)

PARTÉLET

a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata

Szerkesztő: Lajtai Vera

Szerkesztőség: Budapest, V., Széchenyi rakpart 19. — Telefon: 111—400, 311—321

Kiadja a Kossuth Könyvkiadó

Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója

Kiadóhivatal: Budapest, VI., Révai u. 16. Telefon: 116—660

Előfizetési díj egész évre 30.— Ft, fél évre 15.— Ft

Előfizethető minden pártszervezetben, valamint a Kossuth Kiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél

Terjeszti a Magyar Posta

6601147/2 — Zrínyi Nyomda, Budapest. F. v.: Bolgár I.

Egy zászló alatt, egy célért

Máskor van újév az arab világban és máskor az európai országokban; máskor köszöntik az új esztendőt a buddhisták, semiták és amharák és megint máskor jelzi a régi orosz naptár. Csak egy ünnep van, melyet a világon mindenütt, minden szervezett dolgozó egy napon tart: május elseje. És ha egyszer — talán nem is oly távoli jövőben, ember telepszik meg a messzi bolygókon — akkor ez a nap ott is ünnep lesz.

*

„»Világ proletárjai egyesüljetek!« Amikor immár negyvenkét esztendeje... e szavakat világgá kiáltottuk, csak kevés hang válaszolt... Amikor e sorokat írom, az európai és amerikai proletariátus seregszemlét tart első ízben mozgósított csapatain, egységes hadseregként mozgósítva, egy zászló alatt és egy legközelebbi cél érdekében... És a mai nap látványa az egész világ tőkéseinek és földesurainak megmutatja, hogy manapság a világ proletárjai valóban egyesültek. Bár mellettem állna Marx, hogy ezt saját szemével láthatná!"

Engels írta ezeket a klasszikus tömörséggel és látnoki erővel megfogalmazott mondatokat 1890 tavaszán, az első májusi seregszemle reggelén. És azóta a hetvenhetedik tavasz köszönt ránk, a hetvenhetedik május elsejét ünnepeljük. Úgy, ahogy Engels megfogalmazta, ahogy ennek a napnak tartalmát, minden eszmei gondolatát szavakba öntötte.

Ezen a napon, ha nem is egyazon órában, ünnepel minden dolgozó. A moszkvai még csak akkor kel és siet a frissen fellocsolt, tavaszi illatoktól áradó utcán, hogy le ne késse a látványos katonai díszszemlét, amikor a sidney-i munkás már a tüntetés után a családjával a kora őszi naptól meleg tengerpartra indul fürdeni.

Moszkva két órával megelőzi Budapestet, hárommal Londont és fél nappal-New York-ot...

*

És másképpen is ünnepel a moszkvai munkás és másképpen a New York-i. Másképpen a kubai cukornádvágó és a délvietnami riksakuli. Másképpen az asztúriai bányász, akinek lelkébe húsz év fallangista rohama ellenére — no pasaran! — nem tudott Franco betörni. Megint másképpen a japán fiatalok.

Másképpen, de egységesen! Egy zászló alatt, egy céllal. Egy eszmébe vetett hittel.

A londoni dokkmunkás előbb a High Gate temetőben jár, ahol társaival megkoszorúzza Marx Károly sírját, aztán a Trafalgar térre siet tüntetni a gyarmati népek szabadságáért. A havannai utcán szambát táncolva vonul a munkás, Saigonban talán maréknyi rizst áldoz csekély élelméből Buddhának, mielőtt tüntetni indul az amerikai megszállók és kiszolgáló zsoldosaik ellen. Röplapot osztogat a part felhívásával a spanyol munkás — harmincévi börtönbüntetés árnyékában. Kart, karba fűzve ütemesen lépkednek a japán fiatalok és így állják a rendőrök dühödt rohamát. Zászlókkal vonulnak a párizsiak a hős kommunárdok falához, hogy meghallgassák vezetőiket. Felszabadult öröm, zászlók és virágok erdeje jelzi a budapesti, moszkvai, pekingi, prágai... — valamennyi szocialista ország dolgozóinak hömpölygő, órákig tartó felvonulását.

Szabadon vagy titokban, népi ünnepként vagy rendőrök árnyékában, májusfák illatozó virágai alatt felvonulva vagy illegálisan összejőve, örömmel integetve vagy öklöt rázva az elnyomók felé.

Ökölbezárt ujjak.

Szavak nélkül is megértett mozdulat: a világ valamennyi dolgozójának nemzetközi köszöntése. Egy kéz, felemelt kar, ökölbezárt ujjak. Öt ujj — öt világrész. Az ujjak magukban is élnek, lüktet bennük a vér, mozognak, alkotnak, dolgoznak ezek az ujjak. Egymagukban gyengédek, simogatók. Összezárva kemények, harcosak. Proletárkezek! Öt világrész egységét jelképezi az öt ujjból ökölbezárt kéz.

Május elsején öt világrészben a vállak fölé emelkednek az öklök, hogy jelképezzék a nemzetközi munkásosztály összeforrottságát, harci elszántságát, internacionalista szellemét.

*

Seregszemle a május első napja.

Harc a közös célokért. Ez adja meg minden május elseje legnemesebb értelmét.

A felszabadult szocialista országok népei a munkában elért alkotó sikereiket ünneplik, a szocializmus győzelmes építésének

újabb állomása számukra május elseje. A tőkésországok dolgozói a nagyobb kenyérért, a több jogért szállnak síkra. De sem mi, sem ők nem felejtik el sohasem — erre emlékeztet május elseje —, hogy nem a világtól elzárva egymagukban élnek. Társaik vannak milliárdnyian, akik akkor is testvéreik, ha azok más földrészen élnek, ha más a nyelvük, a bőrük, szemük vágása. És az ő ügyük a mi ügyünk is, az ő harcuk a mi harcunk is.

A közös cél, az internacionalizmus a május elseje legnemesebb értelme: sorakozó, harci csapatszemle, a nemzetközi munkásosztály internacionalista összefogása.

Moszkvában éppen úgy, mint Rió de Janeiro-ban, Budapesten és Fokföldön, Bombay-ban és Londonban egyazon jelszó áll a transzparenseken, egy a röplapokon. Egyazon jelszó hangzik fel száz nyelven az ajkakról: Békét! Békét Vietnamnak! Békét a világnak! Összefogást az imperializmus ellen a békéért, a szocializmusért, a demokráciáért, a szabad emberi életért!

Egy világ áll csatasorba és kiált álljt! az újgyarmatosítóknak és nyújt testvérjobbot a szabadságukért harcoló, függetlenségüket védelmező népeknek. Egy világ áll csatasorba és követeli: el a kezekkel Vietnamtól!

Hónapok, évek, két évtized óta tart ez a küzdelem. Soha el nem lankadó hittel, mind nagyobb erővel és mind győzelmesebben.

Az idei május elseje ennek a küzdelemnek legmesszebb kiáltó, legegységesebb megmozdulása a világ népeinek csendőre, az amerikai imperializmus ellen.

*

Marx nem érte meg az első május elsejei seregszemlét és Engels csak két földrész egységesen mozgósított proletariátusáról írt. A kettőhöz azóta még három csatlakozott feltartóztathatatlanul. És ma már három világrészben győzelmesen lobog a proletariátus zászlaja, egymilliárd ember ünnepli szabadon május elsejét.

Legyőzhetetlen erő. Egységes hadseregként viszi diadalra az egész világon egy zászló alatt valamennyi ember közös célját, a békét, a Marx és Engels jövendölte proletárszabadságot.

Éljen a béke legfőbb ereje,
az emberi haladás élén járó Szovjetunió!

VÉRTES IMRE

A megfontolt építőmunka kongresszusa

HATVANNYOLC ÉVVEL ezelőtt az I. kongresszuson mindössze 9 küldött volt jelen. A munkásosztály forradalmi himnuszát nem énekelhették el, mert a cári rendőrség a kongresszus minden részvevőjét letartóztatta. Az SZKP XXIII. kongresszusán közel ötezer küldött vett részt, közöttük mintegy 1200 munkás, 81 akadémikus, több mint 350 marsall, tábornok, főtiszt, 53 író, zeneszerző, művész és 9 űrhajós. A kongresszusi teremben az *Internacionálé* dallama először a világűrből hangzott fel. A *„Luna 10"*, a hold első szovjet mesterséges bolygójának hívójelét továbbították a tanácskozás részvevőinek. A két kongresszus körülményei közötti mély különbség példázza talán a legjobban, hogy milyen hatalmas erő a helyes politikát folytató, a dolgozókkal összeforrott forradalmi munkáspárt. *A Szovjetunió Kommunista Pártja* egy elnyomott, jogfosztott, nyomorgó népet a szó igazi értelmében az egekig, a fényes csillagokig emelt.

A XXIII. kongresszusnak valóban voltak szívet és lelket gyönyörködtető pillanatai. Senki ne gondolja azonban, hogy az ünnepélyes külsőség, a nagy szavak, a csábító ígéretek jellemezték a tanácskozás munkáját. A jellemző éppen az ellenkezője volt. A szerény, de céltudatos munka, a feladatok reális felmérése és konkrét meghatározása volt a tanácskozás legfőbb jellemvonása. Viszonylag kevés szó esett a múltról, mindenki elsősorban az elkövetkezendő években elérhető célok felé fordult. *A tanácskozás hangulatát a mértéktartással párosuló, az ügy igazába vetett forradalmi lelkesedés hatotta át.* A szovjet emberek, a kommunisták, akik a szovjet hatalom fennállásának 48 évéből 16 évet a fegyveres önvédelmi harcra, illetve a háborúk okozta károk helyreállítására fordítottak, nemcsak hogy nem fáradtak el, hanem a forradalmi optimizmus terén is megerősödtek. Biztosan tudják,

hogy helyes úton járnak, állandóan tapasztalják, hogy ma jobban élnek, mint tegnap, és mélyen meg vannak győződve arról is, hogy a holnapjuk lényegesen szebb lesz, mint amilyen a jelenük.

AZ SZKP XXIII. KONGRESSZUSÁNAK jelentőségét ma még nem lehet pontosan felmérni. A végső és helyes választ a történelem adja majd meg. Mégis, e magas fórumon tárgyalt kérdések, a gazdasági, politikai feladatok kijelölése már most érzékeltetni engedik, hogy a nemrégen befejeződött tanácskozás fontos helyet foglal el a szovjet nép életében és a nemzetközi kommunista mozgalom történetében.

Mindenekelőtt szükséges rámutatni arra, hogy a kongresszus megerősítette, tovább fejlesztette a XX. és XXII. kongresszuson kidolgozott fő politikai irányvonalat. Megállapította, hogy ezek helyesen mérték fel a történelmi helyzet szükségszerűségeit és határozataikat az élet mindenben igazolta. Az SZKP politikája tehát töretlen és következetes, nincs szükség semmiféle látványos politikai fordulatra. Tény viszont az is, hogy menet közben keletkeztek bizonyos nehézségek, felszínre kerültek olyan helytelen jelenségek, amelyek fékezték a gyorsabb előrehaladást, és amelyeknek kiküszöbölése feltétele volt a kommunizmus további eredményes építésének. A XXIII. kongresszuson élesen elítélték a vezetésben jelentkezett szubjektív tendenciákat, a politika tudományosságát sértő voluntarizmust, a következetes fejlődés köntösében fellépő kapkodást, tervszerűtlenséget, formalizmust. Valamennyi küldött ebből a szempontból értékelte nagyra az SZKP Központi Bizottsága 1964 októberi, majd az azt követő többi központi bizottsági plénumokat, ahol megmutatták a hibák kijavításának útját. Mindent egybevetve: bátran állíthatjuk, hogy *a XXIII. kongresszus a politika stabilitása, valamint továbbfejlesztése dialektikus egységének nagyszerű példáját adta.* Ország-világ előtt meghirdette, hogy az SZKP politikai fő irányvonala töretlen és változatlan, tevékenységének elmúlt évtizede szerves egységes egészet képez és következetesen tovább haladnak a megkezdett helyes és kipróbált úton.

Nincs arra lehetőség, hogy konkrétan sorra vegyük az összes fontos kérdést, amiről a kongresszuson szó esett. Ezért csak néhány jelentősebb terület problematikájának felvázolására szorítkozhatunk.

MINT VÁRHATÓ VOLT, a tanácskozáson előtérbe került a nemzetközi helyzet alakulása, a nemzetközi munkásmozgalom jelenlegi állapotának elemzése. A kongresszus ismételten hitet tett a lenini külpolitika mellett. Leszögezte, hogy az új világháború elkerülhető és az imperialista agresszorokat, a háborús gyújtogatókat meg lehet és meg kell fékezni. A világbéke védelmében — mint mondották — két döntő erő van: az egyik a szocialista országok egysége, politikai, gazdasági és katonai ereje; a másik

a néptömegek aktív harca az imperializmus ellen a békéért, a nemzeti függetlenségért és demokráciáért. Úgy kell dolgozni — állapította meg a kongresszus —, hogy a világbékét biztosító mindkét erő állandóan növekedjék és erősödjék.

A szovjet kommunisták e nagy jelentőségű tanácskozása ismételten *állást foglalt a békés egymás mellett élés politikája mellett. Többen rámutattak, hogy az nem ellentéte, hanem nélkülözhetetlen része, hatékony formája az imperializmus ellen folyó nemzetközi osztályharcnak.* A békés egymás mellett élés tehát azt jelenti, hogy: szüntelenül törekedni kell a tőkésországokkal való normális állami kapcsolatok megteremtésére, elő kell segíteni a vitás nemzetközi kérdéseknek tárgyalások útján történő megoldását; biztosítani kell az egyes országok belügyeibe való be nem avatkozást; garantálni kell minden ország függetlenségét és területi sérthetetlenségét. Ugyanakkor arra is figyelmeztettek, hogy a békés egymás mellett élés nem alkalmazható az elnyomók és elnyomottak közötti harcra, valamint a polgári ideológiához való békés viszonyra. A szovjet nép mindig az elnyomottak pártján állt és minden segítséget megad a jövőben is a népek igazságos, felszabadító harcához. Másrészt az SZKP kíméletlenül és következetesen fellép mindenkor a burzsoá világnézet mindenfajta propagandatevékenysége ellen.

A XXIII. kongresszuson nagyon sok szó esett a nemzetközi munkásmozgalom jelenlegi helyzetéről és az egység helyreállításának feladatairól. Bár ismeretes — de nem árt még egyszer utalni arra —, hogy a kongresszuson 86 országból vettek részt a kommunista és munkáspártok, illetve a demokratikus és nemzeti mozgalmak küldöttségei. (Az előző kongresszuson 80 külföldi delegáció vett részt.) Nos, mi volt a felszólalások lényege? *A jelenlegi helyzetben — mondották —, nagyon nagy felelősség hárul a szocialista országok kommunista pártjaira.* Ezért arra kell törekedni, hogy e pártok között a kapcsolat állandóan erősödjék és szélesedjék. A szocialista országok kommunista pártjai közötti helyes viszony viszont megköveteli, hogy állandóan és sokoldalúan működjenek együtt a proletár internacionalizmus szellemében; segítsék egymást gazdasági, politikai, katonai téren. A pártok közötti helyes viszonynak a teljes egyenjogúságon, egymás elképzeléseinek tiszteletben tartásán, az államok és pártok önállóságán kell alapulniuk.

A SZOCIALIZMUS FELÉPÍTÉSÉNEK nincsenek kész sémái és a feladatokhoz sem szabad előre gyártott megoldásokat keresni, hanem alkotó módon kell a problémákat megközelíteni. Az egyes népek történelmi múltja, nemzeti sajátossága, a jelenlegi helyzetükben mutatkozó különbözőség, általában a pártok tevékenységében megnyilvánuló eltérő vonások nem szolgáltatnak okot arra, hogy fellazuljon az internacionalista kapcsolat és testvérharc fej-

lődjön ki közöttük. Az SZKP álláspontja szerint *a pártok közötti kapcsolatban sohasem azt kell keresni, ami szétválaszt, hanem azt, ami összekapcsol.* Hiszen az utóbbiak lényegesen többen vannak. A szovjet testvérpárt ellene van mindenfajta hegemonizmusnak és harcol a nemzetközi munkásmozgalomban fellépő nacionalizmus, illetve nagyhatalmi sovinizmus ellen. Hirdeti és képviseli a pártok közötti igazi internacionalista egyenjogúság elvét és gyakorlatát. A testvérpártok küldöttségeinek többsége kinyilvánította azon véleményét, hogy az internacionalizmus egyik fő ismérve napjainkban is a Szovjetunióhoz és az SZKP-hoz való hűség és barátság. Nem véletlen, hogy nemcsak a kongresszuson, hanem az egész Szovjetunióban, sőt a világban is nagy visszhangot váltott ki *Kádár János* elvtárs felszólalása, amelyben egyértelmű, világos, internacionalista álláspontot képviselt. Valóságos szállóigévé vált azon kijelentése, hogy *„szovjetellenes kommunizmus nem volt, nincs és nem is lehet sohasem".* A testvérpártok küldöttségének nagy többsége is teljesen azonosította magát az MSZMP delegációjának ezen fontos és elvi jelentőségű deklarációjával.

A NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK tárgyalásánál közismert, hogy nagyon sok szó esett az imperializmus ellen harcoló népek megsegítéséről. Itt mindenekelőtt a vietnami nép iránti szolidaritás volt a központi kérdés. Szinte kivétel nélkül mindenki sürgette, hogy *napjaink legfontosabb feladata a vietnami népnek nyújtott segítség összehangolása, az akcióegység megteremtése.* Súlyos bűn — mondották —, hogy amikor egy szocialista ország ellen imperialista támadás folyik, egyes pártok öncélú vitát provokálnak és presztízspolitikát folytatnak. A történelem mond majd súlyos ítéletet mindazok felett, akik hibás, sőt bűnös magatartásukkal akadályozzák a vietnami nép hatékony megsegítését.

Mint ismeretes, a kongresszuson a vietnami népet két küldöttség képviselte. Az egyik a *Vietnami Dolgozók Pártjának* delegációja, a másik a *Dél-vietnami Nemzeti Felszabadítási Front* küldöttsége. A két küldöttség vezetőjének felszólalása után a leningrádi, illetve a moszkvai munkásosztály megbízottai testvéri szavak kíséretében a proletariátus szolidaritását jelképező vörös zászlót adtak át. Érdemes idézni a Vietnami Dolgozók Pártja küldöttsége vezetőjének, *Le Duan* elvtársnak a szavait, aki a zászló átvétele után a következőket mondotta: „Nekünk vietnamiaknak két hazánk van: Vietnam és a Szovjetunió. A szovjet nép bennünket még sohasem hagyott cserben, hiszen mi mindannyian testvérek vagyunk, Marx és Lenin fiai. A Szovjetunió segít nekünk és harcosaink minden csepp vére, csepp a Vörös Hadsereg katonáinak véréből. Örökre megőrizzük a leningrádi munkások zászlaját és tovább adjuk nemzedékről nemzedékre, mint az örök és megbonthatatlan barátság szimbólumát."

Moszkvában nemcsak a szovjet nép, hanem a nemzetközi munkásosztály képviselői is egyértelműen állást foglaltak a vietnami nép igazságos harca mellett. *Corvalan* elvtárs, a *Chilei Kommunista Párt* főtitkára felszólalásában többek között a következőket mondotta: „Latin-Amerika népei közvetlen tapasztalatból is jól ismerik az amerikai agressziót. Vietnam tőlünk földrajzilag távol van. Amikor Vietnamban nappal van, nálunk éjszaka. De mi nem tudunk nyugodtan aludni, mert tudjuk, hogy az amerikaiak ekkor indulnak testvéreink bombázására. Teremtsünk akcióegységet a vietnami nép megsegítésére." *Minden remény megvan arra, hogy a XXIII. kongresszus és az ott megnyilvánult internacionalista egység nagy segítséget nyújt a béke védelméhez, az imperializmus elleni harchoz, a vietnami nép harcának győzedelmes befejezéséhez.*

A kongresszus behatóan foglalkozott a kommunizmus anyagi, műszaki bázisa megteremtésének feladataival, az új 5 éves terv irányelveinek megtárgyalásával. Nézzünk meg ezek közül néhány fontosabb kérdéscsoportot.

GAZDASÁGI TÉREN nagyon sok szó esett az ipar fejlődéséről. A beszámolók és a felszólalók egyértelműen megállapították, hogy — habár a szovjet gazdaság fejlődése igen jelentős, eredményei impozánsak — mégsem lehet ok a megnyugvásra, önelégültségre. A népgazdaság fejlődésének jelenlegi magasabb szintje új tervezési formákat és irányítási módszereket követel. *A tervezésben nagyobb helyet kell biztosítani a vállalatok, üzemek javaslatainak, a helyszínen megállapított lehetőségek felhasználásának.* Sokan bírálták a korábbi tervezésben megnyilvánuló voluntarista szemléletet, ámikor az egyes gazdasági vezetők összekeverték saját vágyaikat a reális lehetőségekkel. Mint ismeretes, a múlt évben a Szovjetunióban megszüntették az ipari irányítás területi rendszerét és magasabb szinten rátértek az iparági irányításra. Ez lehetővé tette, hogy az egyes termelési ágakat komplex módon fejlesszék és a beruházási eszközöket koncentráltabban használják fel. A kongresszus ezt a döntést jóváhagyta. Egyébként a különböző gazdasági szerveket sok bírálat érte azért, mert a beruházások felhasználása nem elég gyors és a megtérülésük nem elég hatékony.

A népgazdaság helyzetének vizsgálatánál a felszólalók sokat foglalkoztak a vállalatok önállóságának fokozásával és a dolgozók anyagi érdekeltségének még hatékonyabb biztosításával. Olyan bérezési rendszert kell általánosan meghonosítani — mondották —, melyben az üzemek, a gyárak, a kisebb termelési kollektívák munkájának eredménye közvetlenül is gyorsan jelentkezik a dolgozók reálbérének emelkedésében, életkörülményeinek megjavításában. *A kongresszus aláhúzta, hogy most minden erőt a termelés gazdaságosságának biztosítására kell fordítani.* Ez azt je-

lenti, hogy az egyes beruházásokat az új 5 éves terv végrehajtása során elsősorban a meglevő objektumok bővítésére, korszerűsítésére kell fordítani. Ugyanakkor a termelő egységek munkájának eredményességét mindenekelőtt a jövedelmezőséggel, a rentabilitással mérjék. Lényegében tehát arról van szó, hogy a népgazdaság központi irányítását össze kell hangolni a vállalatok önállóságának lényeges fejlesztésével.

A BESZÁMOLÓK ÉS TÖBB FELSZÓLALÓ foglalkozott azzal, hogy *a termelést közvetlenebbül kell összekapcsolni a tudománnyal.* Bírálták azokat a gazdasági, műszaki, tudományos intézeteket, amelyeknek nincs megfelelő kontaktusuk a közvetlen termeléssel. Hiányolták, hogy az egyes bevált tudományos kísérletek bevezetése túl lassan történik és emiatt nagy anyagi károsodás éri a népgazdaságot. Számos javaslat hangzott el azzal kapcsolatban, miként kellene a tudományos termelési propagandát megjavítani és a műszaki dokumentációk elterjesztését meggyorsítani.

A népgazdaság helyzetének elemzésénél a kongresszus nagy teret szentelt a mezőgazdaság fellendítésének. A Központi Bizottság beszámolója megállapította, hogy a mezőgazdaság fejlesztését az egész párt, a nép ügyévé kell tenni. *Az új 5 éves terv egyik legfontosabb feladata a mezőgazdaság fellendítése.* A beszámoló és a küldöttek felszólalásai egységesen állapították meg, hogy bár a mezőgazdaság az elmúlt évben — a rossz időjárás ellenére is — teljesítette a tervét, mégis elmaradt a követelményektől, de még inkább a lehetőségektől. A mezőgazdaság irányításánál az elmúlt években megsértették a gazdasági törvényeket, nem fordítottak gondot a kolhozparasztság anyagi érdekeltségének érvényesítésére, nem biztosították az egyéni és társadalmi érdekek összhangját.

AZ ÚJ 5 ÉVES TERV a mezőgazdaság fejlesztésére vonatkozóan több nagy jelentőségű intézkedést foglal magában, mert — mint mondották — a mezőgazdaság fellendítése nélkülözhetetlen feltételévé vált a népjólét hatékony növekedésének. A terv irányelvei célul tűzték ki, hogy a mezőgazdasági beruházásokat lényegesen emelni kell. Az elkövetkezendő tervidőszakban a korábbi 5 évhez viszonyítva *a mezőgazdasági beruházások megkétszereződnek.* A megnövekedett anyagi eszközöket pedig a gépesítésre, a műtrágyagyártás fokozására és az öntözéses területek növelésére kell fordítani. Külön hangsúlyozták, hogy most nem a megművelhető területek tovább szélesítése van napirenden. A kétszeresére emelt összeget a már művelés alatt álló földek terméshozamának növelésére kell fordítani. Az egyes felszólalók sok konkrét elképzelést, javaslatot mondtak el a fejlesztés lehetőségeiről. Így többek között a bjelgorodi terület küldötte arra hívta fel a figyelmet, hogy milyen jelentősége van a kolhozok szakosításának. Ők például külön gabonatermelő, zöldség-gyümölcster-

melő, hústermelő kolhozokat hoztak létre. Ezekben a gazdaságokban a termésátlagok éppen a nagyarányú szakosítás révén, lényegesen magasabb, az önköltség pedig jelentősen alacsonyabb, mint az univerzális termelő egységeké. A szakosítás jelenti a feltételét az igazi nagyüzemi mezőgazdasági termelés megteremtésének. Az egyik üzbég küldött azt javasolta, hogy jobban vegyék figyelembe az Amu-Darja folyó mentén létrehozható öntözéses rizs- és gyapottermelés kiterjesztésének lehetőségeit. Viszonylag kevés beruházással — mondotta — nagy területű öntözéses gazdaságot lehet Üzbegisztán ezen területein kialakítani.

Sokan bírálták a kolhozok jelenlegi irányítási rendszerét. A földművelésügyi miniszter is elismerte, hogy nincs megnyugtató módon megoldva ez a kérdés. Nem lehet a kolhozokat miniszteriális formákkal irányítani. Arra van szükség, hogy létrejöjjenek a kolhozok járási, területi, köztársasági szervezetei. Ezek nagy segítséget nyújtanak majd a kolhozok irányításában, a munka koordinálásában és az érdekvédelem megteremtésében. Néhány felszólaló megjegyezte, hogy náluk már létrejöttek ezek a kolhoz irányító és segítő szervek járási szinten. Az első tapasztalatok rendkívül pozitívak. Rövidesen összeül a szovjet kolhozparasztság III. össz-szövetségi kongresszusa. Ez a fórum dolgozza majd ki az új működési szabályzatot és ad választ egy sor ma még megoldatlan kérdésre, a kolhoz belső rendjét, illetve irányítását illetően.

A KONGRESSZUS megkülönböztetett módon foglalkozott a szovjet emberek életszínvonalának, életkörülményeinek jelentős megjavításával. A tanácskozás úgy ítélte meg a helyzetet, hogy bár az elmúlt évek eredményei e téren sem lebecsülendők, de még nagyon sok a tennivaló ahhoz, hogy a szovjet emberek valóban a szocialista rendszerhez méltó kulturált körülmények között éljenek. Itt is megmutatkozott a feladatok reális és tényszerű felvázolása. *Az életszínvonal emelkedésének mértéke — mondották — nem elhatározás kérdése csupán, hanem meg kell teremteni annak anyagi, termelési feltételeit.* Az új 5 éves terv ebből a szempontból is sok figyelemre méltó, jelentős útmutatást tartalmaz. Itt van mindjárt az A és B szektor aránya. A kongresszus elhatározta, hogy ezeket az arányokat közelíteni kell egymáshoz. Például az elmúlt 5 éves időszakban az A és B szektor közötti arány 58—36 volt. Az új 5 éves tervben az arányok előirányzata a következő: A szektor 49—52, B szektor 43—46. Ez azt jelenti, hogy míg az előző 5 évben az A és B szektor között 22 százalék volt a különbség, addig az új 5 éves tervben a különbség 6 százalék lesz, vagyis a két szektor közötti nagyfokú differencia megszűnik.

A kongresszus arra is utalt, hogy lényegesen növelni kell a lakosság fogyasztási alapját. Így többek között a legutóbbi öt esz-

tendőben a fogyasztási alap évi gyarapodása átlag *6,5 milliárd rubel* volt. Az új irányelvek szerint ez évente 11 milliárd rubel lesz.

A tanácskozáson az életszínvonal emelésének három fő forrását jelölték meg. Az első: a központi, állami alapok, a második: a vállalati források, az anyagi érdekeltség, illetve a munkabér emelkedése, a harmadik: a kiskereskedelmi fogyasztói árak rendszeres csökkentése.

Milyen főbb vonások jellemzik a kongresszus határozatát az életszínvonal emelkedésével kapcsolatban? Mindenekelőtt az 5 éves tervben az ipari reálbérek 30 százalékkal, a kolhozparasztok reáljövedelme 40 százalékkal növekedik átlagosan. *Fokozatosan bevezetik a 41 órás munkahét megtartásával az 5 napos munkahetet, heti 2 szabadnappal.* A kolhozparasztok a jövőben garantált havi munkadíjat kapnak. Rendezik a kolhoztagok nyugdíját és a nyugdíjakat általában 30 százalékkal emelik. *Több mint 60 millió szovjet ember fog az új 5 éves terv idején jobb lakáskörülmények közé kerülni.* Kibővítik az üzlethálózatot és ennek során közel 65 ezer új üzletet, raktárt és hűtőházat építenek. A felsorolás természetesen korántsem teljes. Mégis világosan bizonyítja az SZKP-nak azt az elhatározását, amely szerint a kommunizmus építése nem öncél, hanem igazi feladata az emberek jólétének eredményes szolgálata.

MINT ISMERETES, a XXIII. kongresszus foglalkozott a párt helyzetével, feladataival, a pártszervezetek munkájával. Mi jellemezte a kongresszusnak a pártra vonatkozó megállapításait? Mindenekelőtt az, hogy kinyilvánította, a kommunizmus építésének időszakában is szükséges a párt vezető szerepének állandó növelése. *Az új, magasabb rendű társadalom létrehozása bonyolult, sokoldalú és tudományos feladat, amely csak úgy valósítható meg eredményesen, ha folyamatosan növekedik a szervezett, a tudatos erő, lényegesen javul a párt munkájának hatékonysága.* A küldöttek bármilyen feladatról is beszéltek, mindig külön szóltak a kommunistákról, a pártszervezetek tevékenységéről. Felhívták a párttagokat, hogy mutassanak példát, legyenek a munka első vonalában, biztosítsák a határozatok pontos, fegyelmezett végrehajtását. Nyilvánvaló volt, hogy a párt vezető szerepének növekedését szervesen összekapcsolták a párttagság aktivitásának fokozásával. Bebizonyosodott az is, hogy a vezető szerep érvényesüléséhez nem elegendő csupán a helyes politika, hanem arra is szükség van, hogy minden kommunista aktívan, tevékenyen részt vegyen a feladatok végrehajtásában. A felszólalók a pártmunkát nem választották el a konkrét gazdasági építés feladataitól. Az elvégzendő munka tükrében tárgyaltak a pártszervezetek feladatairól és elmondották, hogy *a pártszervezetek munkájának eredményességét mindenekelőtt a kitűzött célok megvalósításával kell*

mérni. A kongresszuson nem volt külön, vagy önálló kérdésként szó a pártmunkáról, de nem volt olyan elképzelés, nem volt semmilyen feladat, amelynek során ne beszéltek volna a párt, a kommunisták teendőiről.

A PÁRT HELYZETÉNEK tárgyalásánál sok minden felvetődött. Szerepelt a párt növekedése, összetétele, a lenini normák érvényesítése, a pártdemokrácia kiszélesítése, az ideológiai nevelőmunka stb. E területről azonban külön is szólni kell. Az egyik ilyen, az alapszervezetek munkája. A kongresszus megállapította, hogy az építés jelenlegi szakaszában megnövekedett feladatkört töltenek be az alapszervezetek és harcképességük növelése nélkül nem lehet a most elfogadott határozatokat végrehajtani. Fontos szerepük van azért is, mert az építés közvetlen folyamatában vezetik, irányítják a munkát. Ezért a jövőben nagyobb figyelmet kell szentelni az alapszervezetek tevékenységének és munkájukhoz több, hatékonyabb segítséget kell adni a felsőbb szerveknek is. Biztosítani kell számukra a rendszeres, érdembeni tájékoztatást. Az alapszervezeteket fokozottabban igénybe kell venni az egyszerű dolgozók véleményének, javaslatainak összegyűjtésében és továbbításában.

A másik terület, amit külön is meg kell említeni, a káderek kiválasztása, nevelése volt. A tanácskozáson világosan meghatározták a vezetőkkel szemben a követelményeket. Ezek pedig a következők: jól kell ismerni a szakmát, az adott területet. Rendszeresen tanulmányozni a marxizmus—leninizmust, a társadalmi fejlődés törvényeit. Folyamatosan tájékozódniuk kell a kül- és belpolitikai kérdésekről. Több küldött foglalkozott a káderképzés megjavításának feladataival. A növekvő feladatok nagyobb igényességet, elmélyültséget követelnek és ezért szervezetten is fejleszteniük kell a különböző szintű vezetők rendszeres továbbképzését. *Úgy kell a vezetők tanulását biztosítani, hogy az állandóan összhangban legyen a szaktudomány és a társadalmi fejlődés törvényeinek legújabb eredményeivel.*

BEFEJEZÉSÜL röviden még magáról az SZKP-ról. Ott a kongresszusi teremben lehetett csak igazán érzékelni az SZKP erejét, dicső forradalmi múltját és nagyszerű jövőjét. Egy külföldi számára természetesen személyes ismerős ugyan kevés akadt, de annál több volt az olyan jól ismert arc, akik már bevonultak a történelembe, akiket a világ közvéleménye jól ismer. Akinek alkalma volt végignézni a kongresszusi termen, sok olyan személyt láthatott, akiket a párt nevelt, és akik ma már századunk egy-egy fontosabb eseményét, epizódját is egyúttal szimbolizálják. Az elnökségben helyet foglalt például *Petrov*, a legöregebb bolsevik, a párt alapító tagja, *Lenin* közvetlen munkatársa. Az első sorban ült *Bugyonnij* marsall, a polgárháború kiváló hadvezére. *Soloho-*

vot, a Nobel-díjas írót, a küldöttek gyűrűje vette körül állandóan és az ő láttán lehetetlen volt nem gondolni a „Csendes Don" és az „Új barázdát szánt az eke" hőseire. Az első emeleten kapott helyet *Csujkov* marsall és róla önkéntelenül is a Nagy Honvédő Háború, a sztálingrádi csata jutott az emberek eszébe. A tagjelöltek küldötteként, tanácskozási joggal Ny. *Tyereskova*, a világ első és eddig egyetlen női űrhajósa vett részt. S az ehhez hasonló nagyságrendű nevek felsorolását még sokáig lehetne folytatni. Nem kell külön méltatni, hogy milyen párt lehet az, amely ilyen embereket nevelt és ahol ilyen emberek nevelnek.

A teremben azonban nemcsak a történelem, hanem a jövő is ott ült. Az SZKP, amelynek közel 70 esztendős dicső múltja van, mégis fiatal párt maradt. Nemcsak azért, mert a kommunizmus a világ ifjúsága, hanem azért is, mert a kongresszus összetételét tekintve is fiatal volt. A küldöttek 66,5 százaléka 30—50 év közötti évjáratú korosztályból tevődött össze. *Az SZKP, amely a néppel szorosan egybeforrva dolgozik, állandóan megújul a tömegek éltető tengerében.*

A párt, a szovjet nép most két nagy jelentőségű dátum megünneplésére készül. A jövőben lesz a szovjet hatalom fennállásának 50. évfordulója és Lenin 100 éves születésnapja. Nem lehet nemesebb dolog, mint a XXIII. kongresszus határozatainak végrehajtásával megünnepelni a szovjet és a világtörténelem e két nagy, kiemelkedő dátumát.

A MÁSODIK ÖTÉVES TERV IDEJÉN

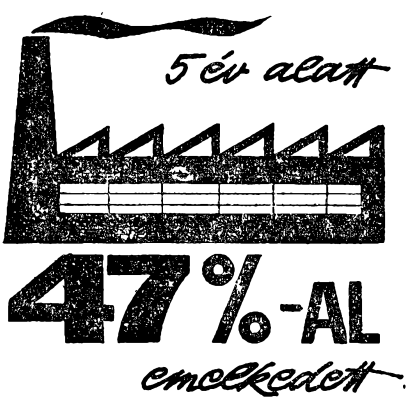

a szocialista ipar termelése

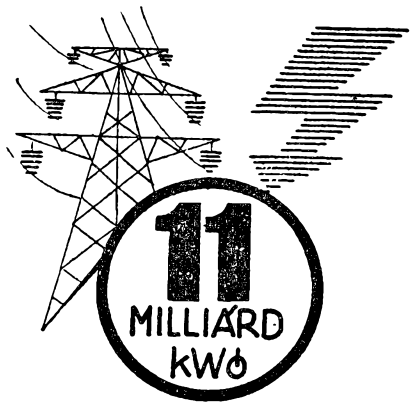

A villamosenergia termelés másfélszeresére emelkedett

TÓTH BENEDEK

Demokrácia és fegyelem a termelőszövetkezetekben

Kétségtelen, hogy az emberek elsősorban jó jövedelmet, megfelelő megélhetést akarnak elérni a szövetkezetben. Emellett azonban a tagok nagy része, és egyre növekvő része azt is akarja érezni, hogy számít a szava a közös, fontos ügyek eldöntésénél; megbecsülik a véleményét. Vagyis ezek a tagok valóban gazdaként akarnak élni és dolgozni saját szövetkezetükben.

Pártunk agrárpolitikájának egyik alaptétele, hogy a szövetkezet a tagoké. Ők jogosultak megválasztani vezetőiket, ők dönthetnek a gazdálkodás és a közösségi élet minden fontos kérdésében. Ez a nagy jelentőségű elv helyesnek bizonyult, kiállta a gyakorlat próbáját. *Azok a tsz-eink gazdálkodnak jobban, eredményesebben, amelyek a közös ügyek intézésében, eldöntésében, a gazdálkodásban ezt az elvet követték és követik.*

Nagyon sokat jelent az, ha a tagok értik és helyeslik a demokratikusan hozott döntéseket, ha magukénak érzik a közös célkitűzéseket: így jobb kedvvel, fegyelmezettebben, nagyobb erőfeszítéssel fognak dolgozni, örülnek majd az eredménynek, de más szívvel viselik el az esetleg adódó kudarcokat is.

Új gazdasági és társadalmi rend születik falvainkban. Az új falusi élettel való ismerkedés és teljes megbarátkozás természetesen időbe kerül. Sokféle múltú, s különböző természetű parasztemberek kerültek be a szövetkezetekbe, nem is ugyanazon fokú meggyőződéssel. Éppen ezért azt várni, hogy a tsz-demokrácia elvei már mind a 3400 tsz-ben maradéktalanul és ideálisan érvényesüljenek — túlzott igény lenne. Ezek az évek még mindig a paraszti százezrek tapasztalatszerzésének az évei. Éppen ezért sorsdöntő és fontos évek. Minél rövidebb idő alatt és minél eredményesebben sajátítják el a tsz-tagok a közösségi élet, az együttes

gazdálkodás helyes módját, annál előnyösebb az a magyar szövetkezeti mozgalomnak és az egész országnak.

Ami nem írható a tsz-demokrácia számlájára

Ma a tsz-eink között még *nagy a különbség.* A kitűnően gazdálkodó jó szövetkezetek mellett vannak gyenge, rosszul fizető tsz-ek, olyan közös gazdaságok, ahol a havi 8—10 forintos munkaegység-előleget se tudják a dolgozó tagok számára előteremteni. Teljesen eltérő a munkafegyelem, a tagság hangulata, a közösről vallott véleménye az évi 20—30 ezer forintos részesedést biztosító tsz-ekben, és az olyan szövetkezetekben, ahol egy dolgozó tag általában évente 7—8 ezer forinthoz jut a közösből. A gyenge tsz-ekben tapasztalható nehézségek, és az egész szövetkezeti mozgalmunkban észlelhető visszásságok azonban *nem a tsz-demokrácia számlájára írandók,* hanem épp ellenkezőleg. E bajok jórészt abból származnak, hogy a tsz-demokrácia elvei a külső tényezők — tervezési, beruházási, pénzügyi rendelkezések, illetéktelen beavatkozások — miatt az utóbbi években nem érvényesülhettek kellőképpen és részben még ma sem érvényesülnek. Ma azonban már szinte mindenki, aki ebben illetékes, világosan látja, hogy *ez fékezi szövetkezeti mozgalmunk erősödését, a termelés növekedését.*

Jól emlékszünk az elmúlt évek gyakorlatára. A tsz-ek lényegében a járási tanácstól kapott előírások, tervszámok alapján gazdálkodtak. A tsz-közgyűléseken a tagok legfeljebb csak arról vitatkozhattak, hogy *az előírt* feladatokat miképpen tudják jól végrehajtani. Így sok helyi adottság és lehetőség maradt kihasználatlanul. A szövetkezeti gazdai érzés kibontakozását, a szövetkezeti öntudat fejlődését pedig egyáltalán nem szolgálta az a gyakran elhangzó magyarázkodás, hogy: *„Így kell tennünk, mert ez a járás véleménye."*

És gondoljunk ennek a gyakori magyarázkodásnak a másik, ugyancsak káros hatására. Évek hosszú során milyen magatartás alakult ki például egy járási tanácsi mezőgazdasági osztályvezetőben, aki látta, tapasztalta, és tevékeny részese volt annak, hogy a tsz-ek legfontosabb gazdasági, sőt sokszor személyi kérdéseiben is nem a közgyűlés, hanem a járási szervek egy-két vezetője döntött. Tették ezt általában a legjobb szándékkal és a legnagyobb segítőkészséggel, de mégiscsak a tagság helyett.

Ez a furcsa, *felemás helyzet* sok emberben alakított ki olyan véleményt, hogy a tsz-önállóság, a tsz-demokrácia elveit nem kell túlságosan komolyan venni. Nem csodálkozhatunk azon sem, ha sok tsz-vezető is hasonlóképpen kezdett gondolkozni.

A ráckevei járási tanács és pártbizottság volt vezetői a legutóbbi időkig csak valamiféle *szép szólamnak* tekintették a tsz-demokráciát. Közben ugyanis intézkedtek a tsz-ek helyett, dön-

töltek a közgyűlésre tartozó ügyekben. Ezt látva például a kiskunlacházi Új Barázdában a tsz volt vezetői teljesen a tagság nélkül, sőt a tagok akarata ellenére tevékenykedtek. Ezek a vezetők lenézték a tsz-tagokat és önteltekké váltak. Végül persze kiderült itt is, hogy ez nem járható út, *de mennyi csalódás, eltékozolt bizalom, anyagi kár lett ennek az ára.*

Új, kedvezőbb külső feltételek

Azt, hogy a párt és a kormány valóban nagyon fontosnak tartja a tsz-demokrácia érvényesülését, azt a most, a közelmúltban — a tsz-tervezés korszerűsítésére, a felvásárlási árak emelésére — hozott intézkedések is bizonyítják. *Ezek az intézkedések a népgazdaság egészén belül nagyobb önállóságot biztosítanak a tsz-eknek, és nagyobb anyagi függetlenséget. Az új körülmények között egyértelműbben érvényesülhetnek a tsz-en belül is a demokratikus elvek.* Hiszen az emberek a jogokat is csak akkor veszik komolyan, ha azokat gyakorolhatják is, ha közgyűléseknek, vezetőségi üléseknek, ellenőrző bizottságok tevékenységének megfelelő hatásköre van.

Szövetkezeteink élete, gazdálkodása, különösen az utóbbi években szerzett bőséges tapasztalatok azt jelzik, hogy eljött az ideje a törvényeket és a rendeleteket az élet új követelményeihez idomítani. Az új szövetkezeti törvényre vár többféle visszásság rendezése. Jogosnak tűnik sok tsz-vezetőnek az a véleménye, hogy továbbra is *a közgyűlést* kell a tsz legfelsőbb fórumának tekinteni, de a kisebb jelentőségű ügyeket ki kell venni a közgyűlés hatásköréből. Korszerűbben kellene meghatározni a szavazásra jogosult *tag fogalmát* is, hiszen ma sok tsz-ben nehéz határozatképes közgyűlést tartani. Helyes lenne ennek rendezésénél előtérbe állítani a közös munkában való részvételt. Ez is kifejezné azt, hogy a tsz-tagok jogai és kötelességei között milyen szoros az összefüggés.

Ugyancsak megoldásra várnak *a tsz-alkalmazottak* növekvő számából adódó problémák. Minden érdek azt kívánja ugyanis, hogy az alkalmazottak mostani jogaik sérelme nélkül, mielőbb a szövetkezet tagjai sorába léphessenek.

E feszültség feloldása, a korszerűtlenségek kiküszöbölése igen fontos, mert csak megvalósítható előírásokat lehet komolyan venni.

A tsz-demokrácia érvényesülése — a törvények és az alapszabály előírásai a közgyűlési és a vezetőségi döntések révén — bizonyos, meghatározott magatartást követel a tsz-vezetőktől és tagoktól egyaránt. Ahol a vezetők a tisztségüket valóban a tagoknak köszönhetik, ott nagyon valószínű, hogy megbecsülik a tagokat, és adnak a tagok véleményére.

A tagság ellenére nehéz boldogulni

Akad azonban tsz, ahol — bár a közgyűlések és a vezetőségi ülések jegyzőkönyvei példás rendben vannak —, *még sincs demokratikus vezetés.* Nincs, mert a tagság kellő tájékozottság, előkészítés nélkül találja magát szemben a sokszor bonyolult problémákkal, nem tud eligazodni azokban és végül is elfogadja a vezetők véleményét. Sok fontos ügyről pedig nem is értesül a tagság, mert azok el vannak bújtatva az éves terv számrengetegében. Ismert „módszer" az, amidőn a kényes kérdéseket a hosszú közgyűlés végére hagyják a taktikázó vezetők, amikor a tagság figyelme már ellankad, és mindenki fáradt. *Ezek az ügyeskedő vezetők azonban előbb-utóbb megjárják, mert a tagság nélkül, különösen az akarata ellenére nem lehet boldogulni.*

Azt senki se állíthatja, hogy például *a földesi Rákóczi Tsznek* mind az ezer tagja fel tudja mérni, hogy a szövetkezetben most lebonyolított 20 millió forintos baromfitenyésztési beruházásnak mi a jelentősége, haszna, hatása. Viszont tény az is, hogy az ezer tag között sok olyan akadt, aki a beruházással kapcsolatosan hasznos szempontokat tudott megvilágítani. Helyeselte, vagy ellenezte a beruházást, esetleg módosításokat javasolt. Mindenesetre Földesen elérték azt, hogy a tsz-nek ez a nagy vállalkozása termékeny vitát váltott ki, a tagság figyelmének a középpontjába került. Végül is az emberek helyeselték ezt a beruházást. És ennek egészen más a hatása, mintha — a közösség kikapcsolásával, a tagok véleményének figyelembevétele nélkül — a tsz egykét vezetője döntött volna.

Szövetkezeti parasztságunk gazdag élet- és termelési tapasztalatokkal rendelkezik. Ez a mi nagy kincsünk. Vétek, nagy bűn lenne, ha mindezt nem hasznosítanánk a tsz-einkben. Emellett a tsz-tagok tízezrei iskolákat végeznek, tanfolyamokon tanulnak, a műveltségük, szakmai tudásuk évről évre gyarapodik. Szabad-e ezekről az új ismeretekről, új látásmódról a tsz-ek vezetőinek lemondaniok? Csak kárát látná ennek a közös.

A jogtól elválaszthatatlan a kötelesség

Fontos alapelv az, hogy minden lényeges ügyben a tagságot illeti a döntés. Viszont ezeket a döntéseket tiszteletben kell tartania annak is, akár elnök, akár tag, aki esetleg nem ért egyet vele. A kisebbség el kell hogy fogadja a többség véleményét. Enélkül eredményesen gazdálkodni a tsz-ekben egyszerűen lehetetlenség. *A szövetkezeti demokrácia tehát a jogok és kötelességek összessége, és a közösségi életben, a társas gazdaságokban a szövetkezeti demokrácia teljességének kell érvényesülnie.*

Sok tsz-elnök, járási, megyei vezető ma az újságoktól, a

rádiótól, a televíziótól kéri számon, hogy miért nem írnak, beszélnek többet a tagok kötelességeiről, arról, hogy a tagoknak nemcsak jogaik, hanem kötelességeik is vannak. Hiszen — hangzik a vélemény — a tagok úgyis nagyon jól ismerik a jogaikat, annál kevésbé a kötelességeiket. Lehet, hogy azokban a tsz-ekben, ahol a vezetők a tagok kötelességeit kívánják hangsúlyozni, valóban jól ismerik a tagok a jogaikat, de nagyon valószínű, hogy nem jól élnek vele. Hiszen a jogok azt jelentik, hogy ők maguk hozzák a fontos döntéseket, és a kötelességük az, hogy ezeket be kell tartaniuk.

Sok szövetkezeti vezető azonban — ez az igazság — csak a tagok kötelességeiről szeretne hallani. Ők ugyanis még mindig nem értik, hogy a szövetkezet nem csupán a földet, a közös épületeket, gépeket jelenti, és nemcsak folyószámlát a bankban, *hanem elsősorban emberi közösséget, mely társas gazdálkodásra tömörült.* Ha ezek a vezetők is így tekintenek majd a tsz-re, és valóban bevonják a tagokat a fontos, közös ügyek eldöntésébe, akkor hirtelen és meglepődve tapasztalni fogják, hogy a tagok nagyobb buzgalommal és kedvvel teljesítik kötelességeiket is. *Hiszen a közösen, demokratikusan hozott döntésnek nagy nevelő és fegyelmező ereje van.*

Ezek a döntések hatékony eszközt jelentenek a tsz-vezetők számára; a közösség akaratára hivatkozhatnak, midőn mindenkitől megkövetelik a szükséges fegyelmet, közösségi magatartást.

Ha egy kicsit elgondolkozunk, be kell hogy lássuk, a kötelességek teljesítése nélkül a tagok jogai sem érvényesülhetnek. Hiszen, ahol fegyelmezetlenség van, ott nem tudják végrehajtani a tagság együttes akaratát kifejező közös határozatokat, döntéseket. Ha tehát jogok érvényesítéséről beszélünk, akkor a kötelességek teljesítését is feltételezzük. Viszont igaz az is: egészséges, ösztönző közösségi fegyelemről csak ott lehet szó, ahol a tagság szabadon élhet jogaival!

Mi teremt igazi fegyelmet?

Így felfogva ezt a problémát — márpedig erre csak így helyes tekinteni — el kell ismernünk, hogy a jó tsz-ekben a közösségi fegyelmet nem a fegyelmi bizottság és nem is a hanyag tagok ellen indított kártérítési perek biztosítják. Ha egy tsz-ben a fegyelem laza, az mindig más bajokra utal. Az orvoslás legfőbb módja: *a lazaságok, a kedvtelenséget kiváltó okok, visszásságok megszüntetése.* Persze, az esetenkénti *fegyelmezésnek* is megvan a maga szerepe. Hiszen minden tsz-ben akadnak olyanok, akik megsértik a közösség érdekeit, az együttesen hozott döntéseket. Ilyen esetben a megfontolt fegyelmi büntetés jó hatást vált ki a szövetkezetben. A tagság látja, hogy pórul jár az, aki megsérti a közös határozatokat, a közös tevékenység szabályait.

Az a tsz-vezetőség, az a pártszervezet, az a járási vezetés cselekszik tehát helyesen, amelyik a fegyelmezés korlátozott szerepét elismerve, *nem marad meg véleményalkotása során a felszínen, hanem a gyökerekig hatol.* Sokféle oka lehet annak, hogy egy tsz-ben fásult, kedvtelen a tagság, laza a munkafegyelem.

Vannak például olyan hegyvidéki, gyenge tsz-ek, ahol a kedvezőtlen természeti adottságok miatt a közösből kevésre számíthat a tag. Ha rendezetlen, alacsony és bizonytalan jövedelemhez jutnak a tagok, lehet-e kívánni, hogy ne kacsingassanak más, biztonságosabb munkahelyre?

Vitán felül áll, hogy ilyen szövetkezetben *elsősorban a gazdálkodást kell rendbehozni, bár igaz, hogy ebben nagy szerepe lehet a tagság hozzáállásának, javaslatainak, erőfeszítéseinek.* Lehet, hogy talajt kell javítani, lehet, hogy a vetés szerkezetén kell változtatni, vagy új termelési profilt kell választani. Nagyon valószínű, hogy közös fejtöréssel, a falu gazdálkodási hagyományait szem előtt tartva bele lehet fogni jövedelmező, a helyi adottságokat hasznosító vállalkozásba. Elképzelhető az is, hogy új, ösztönzőbb jövedelemelosztási formát, premizálási módszert kell bevezetni, vagy esetleg új vezetőséget kell választani.

Hogy mi a baj oka, azt esetenként kell megállapítani és az orvoslás módját is ennek megfelelően lehet megtalálni.

Anyagi érdekeltség, háztáji, öntudat...

Nem az a jó tsz-elnök, nem az a törekvő tsz-vezetőség, amely minden esetben csak — az amúgy is kétes értékű — orvosszert alkalmazza: a tagok folytonos nógatását, sarkallását a munkára. *A tapasztalt tsz-vezetők ehelyett — a tagság egyetértésével — megfelelő munkaszervezési és jövedelemelosztási módszerekkel olyan feltételeket teremtenek, melyek hatására az emberek kedvvel, lelkiismeretesen dolgoznak.* Büszkék lehetünk arra, hogy a magyar termelőszövetkezetek az elmúlt évek során általában sikeresen valósították meg az anyagi érdekeltség elvét. A szövetkezetek változatos, bevált jövedelemelosztási formákkal, premizálási módszerekkel elérték azt, hogy a munkakedv megnövekedett, a fegyelem megszilárdult, a termelés javult, a jólét emelkedett.

Sok szó esik mostanában bizonyos feszültségekről, melyeket a termelés különböző ágai között az ösztönző jövedelemelosztási módszerek okoznak. Ha feszültség támad, akkor sem az ösztönző módszerekben van a hiba; megszűnik a feszültség, ha a termelés minden ágában megfelelő megszolgált jövedelemhez jutnak a tagok. Viszont csak növelné a bajt, és elburjánzana a fegyelmezetlenség, ha az ösztönző módszerek ellen fordulnánk.

Sok esetben téves nézet tapasztalható a közösségi fegyelem és a háztáji gazdaság kapcsolatát illetően. Vannak, akik azt vallják, hogy a tagok azért nem dolgoznak eleget és kellő odaadással a tsz-ben, azért nem érdeklődnek a közös ügyei iránt, mert túlságosan fejlettek a háztáji gazdaságok, és azok teljesen lekötik a tagok idejét. Az alapvető baj azonban az ilyen tsz-ben az, hogy gyenge a közös gazdaság, kevés és bizonytalan a közösből várható jövedelem. Az előrelépést tehát a közös gazdálkodás megjavításával kell kezdeni, ez teszi lehetővé, hogy egészséges arány és megfelelő kapcsolat jöjjön létre a közös és a háztáji között. Sok szövetkezet példája bizonyítja, hogy a közös érdekeket és a tagok egyéni érdekeit méreteiben is jól kifejező háztáji gazdaság, még ha fejlett is, elsősorban megkönnyíti a tegnapi egyéni gazda számára a közössel való barátkozást, növeli a tag biztonságérzetét. Nem akadályozója, hanem elősegítője a szövetkezeti öntudat, a közösségi fegyelem kialakulásának. Hiszen sok tsz-ben a háztáji föld nagysága is a közös munkában való részvételtől függ, és fuvarigénylésnél és más esetekben is azokat részesítik előnyben, akik a közös munkában élen járnak.

A közösségi fegyelemnek természetesen nemcsak anyagi előfeltételei vannak. Nemcsak az számít, hogy ki mit kap a közösből, hanem az is, hogy a tagok munkáját, véleményét mennyire becsülik meg. Ennek nagy az erkölcsi hatása. A tsz-ekben is tért hódító szocialista brigádmozgalom is ezt bizonyítja. A szövetkezeti fegyelem kialakító tényezőinek egyike a tagok öntudata, életszemlélete, a közös gazdálkodásról vallott véleménye. Ha valaki hisz a szövetkezeti összefogás erejében, jövőjében, az még az időleges kudarcok esetén is önmagában és másokban is őrzi a bizalmat, tartja a lelket, és teljesíti kötelességét. *Az a tag, aki jól ismeri és magáénak vallja pártunk politikáját, az helyesebben tud véleményt formálni egyes szövetkezeti problémákról, és szólni is, tenni is fog az esetleges visszásságok ellen.*

Meggyőző szó és példamutatás

Minden szövetkezetben nagy a jelentősége annak, ha a tsz vezetői, a pártszervezet vezetői, a párttagok és a képzettebb szövetkezeti tagok segítenek eligazodni az embereknek a közös gazdaság ügyeiben, és őszintén, nyíltan válaszolnak minden kérdésre. Nincs tsz hazánkban probléma nélkül. Nincs olyan tsz, ahol már minden tag tökéletesen ismerné jogait és kötelességeit. Nincs tehát tsz, ahol ne lenne szükség a felvilágosító, meggyőző, megnyugtató szóra. A gyenge tsz-ek nehézségei is előbb megoldódhatnak, ha a tagok előtt senki se szépíti a helyzetet, ha nem titkolódznak a vezetők, ha — amint mondani szokták — nyitott könyv a tagok előtt szövetkezetük élete. Ez a légkör elősegíti a tagok felelősségérzetének növekedését. Vannak persze helyze-

tek, amikor minden meggyőző szónál többet jelent mondjuk a 15 forintos munkaegység-előleg sürgős előteremtése és kifizetése.

A közösségi fegyelem kialakításában a szavaknál, a magyarázatoknál jóval nagyobb jelentősége van a tsz-vezetők tényleges magatartásának, tetteinek. A tsz és a tsz-pártszervezetek vezetőinek, a kommunistáknak, a népnevelőknek *példát kell mutatniok* a kötelességek teljesítésében, elfogulatlannak és igazságosnak kell lenniök. Ha a tsz-ben az emberek megítélésénél valóban az új mércét, a közösségért végzett munkát tekintik irányadónak, akkor sokat emelkedik a munka becsülete. Tudni kell azonban azt is, hogy dicsérni és bírálni nem is olyan könnyű a most formálódó, fiatal közösségekben. Pedig szükség van mindkettőre. Az elismert, jó munka *dicsérete* másokat is ösztönöz, a hanyagság következetes és megfelelő formában való *elítélése* szintén erősíti a fegyelmet. Mindezt azonban csak olyan tsz-vezető tudja megtenni, *akiben bíznak a tagok, akinél a szó és a tett egyezik.*

A tsz-ek zavartalan fejlődésének, eredményes gazdálkodásának egyik, talán legfontosabb feltétele az, hogy a szövetkezet vezetői hozzáértő, rátermett emberek legyenek. Olyan emberek, akik köztiszteletben állnak, és akik megadják a tiszteletet minden tagnak, olyanok, akik tudnak bánni az emberekkel, akik nehéz helyzetben is szót tudnak velük érteni. A szövetkezeti demokrácia elveinek érvényesülését is csak ilyen vezetők képesek biztosítani. A tagság joga és feladata, hogy ilyen embereket állítson a fontos tisztségekbe. A vezetők kötelessége, hogy jól sáfárkodjanak a tagság bizalmával, gondoskodjanak a tagság tájékoztatásáról, jól készítsék elő a fontos ügyek közös megbeszélését, és döntés után mindenkitől határozottan megköveteljék a közösség akaratának tiszteletben tartását.

Indokolatlan aggodalmak

Akadnak, akik amiatt aggódnak, hogy a tsz-demokrácia teljesebb érvényesülése, a nagyobb demokrácia esetleg a lazaságok terjedését hozza magával. Ezek az aggályok azonban teljesen indokolatlanok. Hiszen fél évtized tapasztalata áll mögöttünk és minden év minden napja azt bizonyítja, hogy a tsz-eket eredményesen vezetni, a termelést fejleszteni, az új közös nagyüzemeket kiépíteni, jó légkört, megfelelő fegyelmet teremteni úgy lehetséges, ha azt a tagság is akarja, él jogaival, és öntudatosan teljesíti kötelességeit. Ki tagadhatja, hogy annak a tsz-vezetőnek könnyebb, aki teljes mértékben számíthat a tagok bizalmára, áldozatkészségére, kedvére, lelkesedésére.

A tsz-demokrácia nem szólam, nem tetszetős szóvirág, hanem az új falusi közösségek életének, gazdálkodásának nagy fontosságú rendező elve. Ha helyesen alkalmazzuk, új, friss erők, alkotó energiák lépnek sorompóba és segítenek céljaink elérésében

HÁRY BÉLA,
a KB Párt- és Tomegszervezeti osztályának helyettes vezetője

A tömegszervezetek, tömegmozgalmak pártirányításáról

(Egy vita tanulságai)

MÚLT ÉV SZEPTEMBERÉBEN a Pártélet hasábjain vita indult a tömegszervezetek pártirányításáról. A vitaindító cikket Zagyi János elvtárs, a Szolnok megyei PB titkára írta. Az írása nyomán kerekedett hasznos eszmecsere tanulságait kívánjuk összefoglalni ezúttal. Természetesen egy cikk terjedelme nem teszi lehetővé, hogy ilyen nagy témában a teljesség igényével lépjünk fel. Ehhez tegyük hozzá, hogy a kongresszusi felkészülés során a párt vezető szervei átfogó elemzés alá veszik a pártmunkának ezt a jelentős területét is és a végső szót a kongresszus fogja kimondani.

A vita megindítását minden hozzászóló örömmel fogadta, helyeselte. Ez egyben azt is tükrözi, hogy *pártszervezeteink a tömegszervezetek irányításában nagyobb segítséget, támogatást várnak.* Igénylik az elvi tisztázást, egymás tapasztalatainak megismerését. A Pártélet szerkesztősége a vita megindításával elősegítette, hogy a pártmunka e területén is előbbre lépjünk.

A vitában világosan megfogalmazódtak a következők.

1. A dolgozó tömegek megnyeréséért folytatott harcunkban jelentős szerepet töltenek be a tömegszervezetek, a tömegmozgalmak. Eddig is sokat segítettek az előttünk álló feladatok megoldásában. Ugyanakkor egyöntetű az a vélemény is, hogy még korántsem használtuk ki megfelelően azt az óriási erőt, ami a tömegszervezetekben, tömegmozgalmakban rejlik.

2. A gyakorlat igazolta a lenini elv helyességét, hogy a tömegszervezetek, tömegmozgalmak pártirányítása az ott működő kommunisták útján történjék. A tömegszervezetek szervezeti önállósága, a tömegmozgalmak önálló vezetése fontos feltétele annak, hogy társadalmi szerepüket betölthessék, illetve erősítsék.

Szervezeti önállóságuk fejlesztése tehát pártszerveink igen fontos feladata. A tömegszervezeteket, mozgalmakat a saját tagságuk által demokratikusan választott testületek vezessék. Az általuk kitűzött feladatok képezzék a vezetők és a tagság munkaprogramját.

A szervezeti önállóság azonban csak úgy viszi előbbre ügyünket, ha a tömegszervezetek, mozgalmak egész tevékenységét pártunk politikája, ideológiai iránymutatása hatja át.

A HOZZÁSZÓLÁSOKBÓL az is kiderült, hogy a tömegszervezetek pártirányításának ezek az alapvető elvei még nem érvényesülnek megfelelően: előfordul a szervezeti önállóság megsértése, a tömegszervezetekben dolgozó kommunisták munkájának lebecsülése, a meggyőzés helyett a párthatározatokra való puszta hivatkozás, utasítgatás, parancsolgatás stb.

A vita két fő megállapításával kapcsolatban szükségesnek látszik néhány gondolat felvetése.

A tömegszervezetek minél hatékonyabban elégítsék ki tagságuk, a mozgalomban részt vevők velük szemben támasztott igényeit.

A szakszervezetek például csak úgy válhatnak a bérből és fizetésből élők vonzóbb szervezetévé, csak úgy képesek hatékonyabban mozgósítani a szocializmus építésének előttünk álló feladataira, ha biztosítják tagságuk törvényekben, rendeletekben biztosított jogainak érvényesülését.

A pártirányításban soha nem szabad erről megfeledkeznünk. A tömegszervezetekben, tömegmozgalmakban dolgozó kommunisták elé tűzzük ki, hogy a párt politikájának megértetéséért folytatott meggyőző munkájuk elválaszthatatlanul kapcsolódjék az adott szervezet vagy mozgalom sajátos feladataihoz.

Ma még egyes pártszerveknél előfordul, hogy irányító munkájukban nem veszik figyelembe ezeket a sajátos feladatokat. Több helyen tapasztaltuk, hogy okvetetlenkedésnek vették, ha a tömegszervezet tagságának valamely igényét az ott dolgozó kommunisták felvetették. Az üzemi KISZ-szervezetek jelentős része panaszkodik például azért, hogy egyes fiatalok — bár ugyanolyan minőségű, mennyiségű munkát végeznek, mint idősebb társaik — kevesebb bért kapnak. Ha szóvá teszik ezt: kommunista gazdasági vezetők, sőt pártszervezetek is sokszor mereven visszautasítják. Az is megtörténik viszont, hogy a tömegszervezetekben, mozgalmakban dolgozó kommunisták szűk, prakticista módon a párt politikai célkitűzéseitől elvonatkoztatva próbálják megoldani feladataikat. Ebből fakad, hogy sokszor általában, vagy az adott időszakban nem teljesíthető igényeknek is hangot adnak. Az egyes kommunistákkal szemben természetesen nem támaszthatunk olyan követelményt, hogy a dolgozók igényeit minden

esetben képesek legyenek összhangba hozni a lehetőségekkel. De azt meg lehet követelni, hogy *az ilyen problémákat tárják fel a pártvezetés előtt, kérjék állásfoglalását*, és annak alapján harcoljanak a reális igények kielégítéséért, vagy ami nem teljesíthető, azt helyesen világítsák meg.

ORSZÁGOS ÉS MEGYEI SZINTEN jelentősen fejlődött az azonos szintű tömegszervezetek, mozgalmak pártirányítása. Megállapíthatjuk azonban azt is, hogy mind a KB illetékes osztályai. mind a megyei pártbizottságok tevékenységében háttérbe szorult az alsóbb szintű pártszervezetek felkészítése a tömegszervezeti munka irányítására. A megyei pártbizottságok például a járások, a JB-ok pedig az alapszervezetek tekintetében nagyon ritkán, elvétve foglalkoznak az irányítás tartalmi és módszertani kérdéseivel. Ez az egyik fő oka annak, hogy az alapszervezetek munkájában még sok a fogyatékosság. Gyakran tapasztalható, hogy egyes pártalapszervezetek vezetőségeinek nagyon hiányos ismeretei vannak a tömegszervezetek feladatairól. Ez nemcsak, és talán nem is elsősorban ezeknek az elvtársaknak a hibája. Titkári értekezleteken elvétve, vagy csak egyes kampányfeladatok kapcsán kapnak tájékoztatást, iránymutatást a tömegszervezetek előtt álló tennivalókról.

A tömegszervezetek, tömegmozgalmak országos vezető szervei határozataikban, a párt politikája alapján törekszenek a feladatok meghatározására.

PÁRTSZERVEINK — még a területi pártszervek is — irányító munkájukban sokszor nem veszik figyelembe a tömegszervezetek felsőbb szerveinek határozatait. Ez sérti az egyes tömegszervezetek szervezeti önállóságát, zavart okoz, néha felelőtlenséget is szül. Ezeknek a határozatoknak a végrehajtását számon kell kérni a tömegszervezetekben dolgozó kommunistáktól. Hiszen így sokszor felesleges elemző munkától kímélik meg a pártszervet, elősegítik a tömegszervezetek sajátos tevékenységének fejlődését, szervezeti önállóságának növekedését, a párt politikájának hatékonyabb érvényesítését.

Lehetséges — és ilyen eset gyakran előfordul —, hogy valamelyik üzemben vagy helységben az adott időszakban politikailag szükségessé válik valamilyen sajátos, a tömegszervezetek országos szervei által nem ismert feladat megoldása. Világos: ilyen esetben a pártszerveknek kell meghatározniok, hogy a tömegszervezetek — az ottani kommunisták révén — hogyan kapcsolódjanak be a feladat megoldásába. Az országos szintű feladatok megoldása igényli a helyi politikai helyzethez igazodó végrehajtást. Ez pedig csak a pártszervezetek irányító munkája alapján valósulhat meg.

A kommunisták jó munkája nyomán váltak és válhatnak a munkásállam fontos támaszaivá.

A tömegszervezetek a párt számára harci területek a tömegek állandó megnyeréséért folytatott küzdelemben. Ebből következik, hogy *a kommunisták itt végzett tevékenysége fontos pártmunka.* A tömegszervezetek, mozgalmak szervezeti keretei, rendezvényei lehetővé teszik, hogy a pártonkívüliek sok százezres tömegeinek rendszeresen magyarázzuk a párt politikáját, s elérhető, hogy végrehajtásának tudatos, cselekvő részesei legyenek.

Aki lebecsüli a tömegszervezetekben, mozgalmakban dolgozó kommunisták munkáját, végső soron a tömegek megnyeréséért folytatott harcot gyöngíti. Ma már az ilyen jellegű hiba az 1950—56 közötti időszakhoz viszonyítva sokkal ritkább, de előfordul. Ha szavakban nem is vallják be, de a gyakorlatban elkövetik. Egyik legjellemzőbb megnyilvánulása napjainkban, hogy egyes pártszervek nem igénylik eléggé az e területen dolgozó kommunisták tapasztalatait. Pedig ezek az elvtársak mindennapi tevékenységük során a különböző osztályokhoz, rétegekhez tartozó, a tudati fejlődés különböző szintjén álló emberekkel beszélnek. A párt politikájának megértetése során sokszínű véleménnyel, állásfoglalással találkoznak.

EZEKNEK A TAPASZTALATOKNAK AZ ÖSSZEGEZÉSE nagyon fontos a pártszervek politikai munkájának alakításában. A tömegszervezetek, mozgalmak vezetésében dolgozó kommunisták részt vesznek ugyan az irányító pártszervek munkájában, de sok esetben — az ilyen irányú igények hiánya miatt is — a maguk tapasztalataival nem járulnak hozzá eléggé a párt politikájának formálásához.

Még napjainkban is elhangzik olyan kijelentés, hogy „Ti", — mármint a pártszervekben dolgozók —, „Mi" — a tömegszervezetekben dolgozó kommunisták. Használatos még az a kifejezés is, hogy „tömegszervezeti elvtársak". Nem a kifejezési mód a probléma, hanem az a szemlélet, ami mögötte meghúzódik. A pártszervek megbízásából a párttagok a társadalmi élet más és más területén dolgoznak. *Mindenfajta megkülönböztetés, a párttagok valamiféle osztályozása aszerint, hogy hol dolgoznak — nem erősíti, hanem gyengíti a pártot.* A párttag munkájának megítélésében az a legfontosabb, hogyan küzd környezetében, hogyan tudja megértetni, elfogadtatni a párt politikáját, mennyire képes mozgósítani annak végrehajtására. (Természetesen ez nem vonatkoztatható el magánéletétől, munkájától, magatartásától sem.)

A párt vezető-irányító tevékenységének nélkülözhetetlen feltétele, hogy a párt tagjai tevékeny részesei, formálói legyenek a proletárdiktatúra rendszerét alkotó szervezeteknek. Ezért is érlelődik egyre inkább az a gondolat, hogy az eddigieknél több kommunistát kell irányítani a tömegszervezetekbe, mozgalmakba. A párt közvetlen tömegkapcsolatainak fejlesztéséhez szükséges

erők mellett a párttagság jelentős részét azzal kell megbízni, hogy valamely tömegszervezetben vagy mozgalomban dolgozzon, ott harcoljon a párt és a tömegek kapcsolatának erősítéséért.

A tömegszervezetek, mozgalmak tevékenységének összehangolása a pártszervek feladata.

AZ ÖSSZEHANGOLÁSSAL ÉRJÜK EL egyrészt, hogy tevékenységük kapcsolódjék az adott időszak legfontosabb politikai feladataihoz, tehát a pártszervek politikai célkitűzéséhez, másrészt munkájukban ne legyen felesleges párhuzamosság, ismétlődés. Az összehangolást alapjában véve a munka tervezésekor, illetve a fontosabb akcióknál kell és lehet elvégezni. A pártszervek saját munkaterveik fő vonalait olyan időpontban alakítsák ki, hogy az egyes tömegszervezetek, mozgalmak saját munkaterveik összeállításakor figyelembe tudják venni. A munkatervet addig kell ellenőrizni, összehangolni, mielőtt az a tömegszervezetek vezető testülete elé kerül. A vezető szerv által már jóváhagyott munkaterv módosítása sokszor zavart okoz és lényegében sérti a tömegszervezetek szervezeti önállóságát. A munkatervek helyes összehangolását csak azok tudják elvégezni, akik a pártszerv és minden egyes tömegszervezet, mozgalom munkatervét jól ismerik. Ennek alapján célszerű, ha ezt a munkát a megyei és járási PB-nél a titkárok értekezletén, a többi pártszervnél végrehajtó bizottsági vagy vezetőségi ülésen végzik. Egyes munka közben adódó akciónál — a pártszerv határozatának megfelelően — az apparátus vagy a vezetőség valamely tagja végezze a szükséges koordinációt.

A tömegszervezetek, mozgalmak munkájának rendszeres összehangolásával lehetővé válik, hogy egy adott időszak legfontosabb feladataira irányítsuk a kommunisták erejét. És ami ugyancsak lényeges: így elkerülhetjük a felesleges, a párhuzamos, az erőket fecsérlő akciókat.

A VITA KÉT FŐ TANULSÁGÁT ezekkel a gondolatokkal kívántam kiegészíteni. Szükséges foglalkozni még — a sok közül — a hozzászólásokban felvetett néhány más kérdéssel is.

A tanácsokat államhatalmi, államigazgatási és tömegszervezeti jellegű intézményeknek tekintjük. Biszku Béla elvtárs a Népszabadságban 1966. március 20-án megjelent cikkében felveti azt a gondolatot: *helyes-e, nem túlhaladott álláspont-e a tanácsokról, mint tömegszervezetekről beszélni?*

A kérdés felvetése jogos. Érdemes elgondolkodni azon, hogy a tanácsok tömegszervezeti jellege szemléletileg és gyakorlatilag milyen eredményeket hozott. A tanácsokat, mint állami szerveket kell elsősorban erősíteni, annak érdekében, hogy jobban ki tudják elégíteni a lakosság velük szemben támasztott igényeit. A tanácsok tömegszervezeti jellegének túlzott szorgalmazása következtében sokszor államhatalmi, államigazgatási feladatokat tömeg-

szervezeti módszerekkel igyekeztünk megoldani. Helyes és szükséges tehát a kérdés felvetése, a tanácsok tömegszervezeti jellegének felülvizsgálata.

A TANÁCSOK PÁRTIRÁNYÍTÁSÁBAN jelentős szerepet kap ennek a felülvizsgálatnak az elvégzése és a célszerű javaslat kimunkálása. A döntés végső soron ebben is a IX. kongresszusra vár.

A vitában elhangzottak mellett érdemes azt is leszögezni, hogy a törvények és más jogszabályi rendelkezések a párt politikájának állami területen való megjelenési formái, és az állami, tanácsi szervek pártirányítása részét képezik. E törvények, rendeletek végrehajtásának támogatása, illetve ellenőrzése tulajdonképpen a párt politikájának a megvalósulását segíti elő.

A tanácsok pártcsoportjainak jövőjével kapcsolatban egyetértek *Nagy Ernő* elvtárs hozzászólásával. Egyébként a tömegszervezetek vezető szerveiben működő pártcsoportok kérdésében is várható a IX. kongresszus döntése.

A párt és a tanácsi szervek közös üléseivel kapcsolatban megfontolandónak tartom a vitában felvetett aggályokat. Ha aktíva jellegűek, és csak az egységes állásfoglalások kialakítását akarják szolgálni — mint ahogy azt *dr. Pap Lajos* elvtárs írja —, adott esetben helyesek, szükségesek. Ugyanakkor *sok veszélyt rejt magában, ha rendszeressé válik a végrehajtó bizottságok együttes ülése.* Ha a közös értekezlet csak a kérdés tisztázását szolgálja és mind a pártszerv, mind a tanács vb határozatát külön fogalmazzák meg: egyes esetekben elfogadható. A közös határozatok azonban jogosan vitathatók. Az esetleges jogi problémák mellett szemléleti torzulások forrásaivá is válhatnak, csökkenthetik az egyes szervek felelősségét.

A vitában többször szó esett a KISZ közvetlen pártvezetéséről. *Kárpáti* elvtárs helyesen állapítja meg, hogy erről a kérdésről, illetve értelmezéséről tovább kell gondolkodni. Véleményem szerint az a helyes álláspont, hogy a párt határozatai a KISZ-re, mint szervezetre, kötelező érvényűek. A KISZ-szervezetek vezetőségei e határozatok alapján kell hogy végezzék munkájukat. Azt kell elérniük, hogy a KISZ-tagság megértse, magáévá tegye a párt politikáját, célkitűzéseit, világnézetét. A KISZ-tagok esetében a párt határozatainak az elfogadását mint a nevelőmunka célját kell és lehet csak felfogni.

A KISZ KÖZVETLEN PÁRTIRÁNYÍTÁSA azonban tartalmában azt jelenti, hogy a pártszerveknek, a kommunistáknak sokkal több segítséget kell adniuk a KISZ-nek, többször kell közvetlen módon segíteni a fiatalok nevelését. Igaza van *Szunyogh* elvtársnak, aki azt írja, hogy a KISZ-szervezetek „... *több helyszíni segítséget, vitákat, beszélgetéseket igényelnek a kommunistáktól, a helyi pártvezetőségektől*".

A közös párt- és KISZ-taggyűlések pozitív hatásáról is szó volt a vitában. Egy-egy átfogó politikai kérdés vitája hasznos lehet közös taggyűlés formájában. De erre is vigyázni kell. Budapesten például 1965-ben közös párt- és KISZ-taggyűlésen vitatták meg az 1965. évi népgazdasági tervvel kapcsolatos feladatokat. A közös taggyűlések általános tapasztalatai azt mutatták, hogy a KISZ-kongresszus akcióprogramjából adódó konkrét tennivalók háttérbe szorultak, a KISZ-tagok nem aktivizálódtak megfelelően.

A pártszervek közvetlen és helyszíni KISZ-t segítő munkáját kell fejleszteni és nem a közös taggyűlések számát fokozni.

*

A TÖMEGSZERVEZETEK, MOZGALMAK PÁRTIRÁNYÍTÁSÁVAL kapcsolatos vitában szóba került még sok más kérdés és munkamódszer. Véleményem szerint a hozzászólásokban leírt sok vélemény, javaslat tovább gazdagította a pártmunka tapasztalatait s ezek hasznosítása máris megkönnyítheti pártszervezeteink irányító szerepének betöltését.

Éljen a IX. kongresszusára készülő Magyar Szocialista Munkáspárt!

El a kezekkel Vietnamtól!

KONGRESSZUSRA *készülünk*

A káderek kiválasztása és nevelése

A párt kongresszusára való felkészülés időszakában — mint mindig — most is összegezzük az eltelt időszak tapasztalatait, ezen belül el kell végezni a párt káderpolitikai irányelvei alapján a kádermunka értékelését is. A párt ilyenkor vizsgálat tárgyává teszi mennyire volt sikeres a káderek kiválasztása és azok nevelése. A káderpolitika ugyanis azoknak az elveknek és célkitűzéseknek az összessége, amelyek meghatározzák a káderek kiválasztásának, nevelésének, elosztásának követelményeit és feltételeit, a káderekkel való foglalkozás alapvető tényezőit.

A párt politikájának szerves része

A káderpolitika nem önálló, elkülönült, hanem szerves része a párt politikája egészének, azzal szoros összefüggésben van. Az általános politikai vonal meghatározza a kádermunka elvi alapjait, a helyes kádermunka biztosítja a párt politikájának eredményes megvalósítását.

Társadalmi, politikai, gazdasági életünk fejlődése történelmileg rövid idő alatt sokszor a párt két kongresszusa között is számottevő. Ezzel együtt jár a párt politikájának fejlődése is. A párt bizonyos időszakokra előre tekintve a marxizmus—leninizmus birtokában meghatározza ezt a fejlődést, annak belátható irányvonalát, politikájában vannak állandó és éppen a fejlődés eredményeképpen változó elemek. A párt alapvető célkitűzése — a szocialista, kommunista társadalom felépítése — nem változik, de az ehhez vezető út egy-egy időszakának feladatai, célkitűzései változnak. Ennek természetes következménye, hogy a párt káderpolitikájában is vannak állandó és változó elemek. A káderpolitika tehát mindenkor igazodik a párt politikájának egészéhez és ennek van alárendelve.

A szocialista társadalom fejlődésének történelmi tapasztalatai hűen igazolják a káderpolitika fejlődését, a káderek kiválasztásának fokozódó követelményeit. A hatalom kivívása utáni időszak fő feladata a hatalom megtartása, a belső és a külső ellenség

kiszorítása volt. Ezzel párhuzamosan feladat volt a nép többségének meggyőzése a párt politikájának helyességéről és az ország kormányzásának, gazdasági életének megszervezése. A káderek kiválasztásának is igazodni kellett ezekhez a követelményekhez. Egyrészt hogy a fő feladatok végrehajtására alkalmas emberek kerüljenek a különböző — elsősorban kulcsfontosságú — helyekre. Másrészt figyelembe véve a lehetőségeket, csak az adott, a rendelkezésre álló emberek közül lehetett kiválasztani a legalkalmasabbakat.

Lenin a proletárforradalom közvetlen kezdeti időszakában így fogalmazta meg ezeket a követelményeket: Fel kell ismerni az igazi szervezőket, akik józan eszű, gyakorlati érzékű emberek; a szocializmus iránt hűségesek; nagy hűhó nélkül meg tudják szervezni nagyszámú emberek kemény, összehangolt együttes munkáját. Ilyeneket tízszeres kipróbálás után kell először könnyű, majd mind nehezebb feladatokkal megbízni.

Alapvető követelmény: hűség a szocializmushoz

Ennek az időszaknak tehát a káderekkel szemben támasztott fő és alapvető követelménye, amely napjainkban is változatlanul érvényes — *a proletariátus rendszere, a párt iránti hűség* volt. Ez a követelmény soha nem változott és nem változhat a kommunista pártok káderpolitikájában. A szocializmus ügye iránti hűség tehát mindenkor változatlan és mindig legfontosabb eleme a párt káderpolitikájának.

A másik alapvető követelmény a káderek kiválasztásánál, hogy *a politikában, a közügyek intézésében jártasak legyenek* és megfelelő *szakmai felkészültséggel* rendelkezzenek.

Lenin az említett időszakban nem fogalmazhatott így, mivel nem álltak tömegével a párt rendelkezésére az ügyek intézésében jártas, magas elméleti felkészültségű, szakmailag képzett, nagy gyakorlattal rendelkező káderek. Ezért csak azt mondotta, hogy fel kell ismerni az igazi szervezőket, akik józan eszű, gyakorlati érzékű emberek, hozzátéve, hogy akik nagy hűhó nélkül tudnak irányítani, amely magában foglalta a kommunista szerénység követelményét is. Lenin később fokozta a káderekkel szemben támasztott követelményeket, amelyek bizonyos mértékig változtak is. Megkövetelte a közügyek intézésében való jártasságot, a fokozottabb szakmai hozzáértést, *de egy jottányit sem engedett a politikai megbízhatóság, az ügy iránti kérlelhetetlenség követelményéből.*

Pártunk életében is jól lemérhetők a káderpolitikában végbement változások. Ezt legjobban a VIII. kongresszus határozata bizonyítja, mely megállapítja, hogy a VII. kongresszus óta eltelt időszakban a kádermunkában jobban érvényesültek a lenini elvek. Érvényt szerzünk annak az elvnek is, hogy arra érdemes és ráter-

mett pártonkívüliek betölthessenek minden közfunkciót. Ez a politika erősíti a párt és a tömegek közti kapcsolatot, egyszersmind védi a párt politikai és erkölcsi tisztaságát. *A pártonkívüliek vezető funkcióba helyezésénél is elsőrendű politikai követelmény, hogy elfogadják a párt irányítását, odaadóan dolgozzanak a szocializmus felépítésén.*

A nagyobb hozzáértés követelménye

Napjainkban, 21 esztendővel a felszabadulás után — a dolgozó tömegek mind politikailag, mind az általános műveltség tekintetében nagyon sokat fejlődtek. Ezeket a dolgozókat olyan politikai és gazdasági vezetők kell hogy irányítsák, akiket emberi magatartásuk, felkészültségük, munkájuk alapján becsülnek és akiket vezetőjüknek elismernek. Emellett a feladatok a korábbiakhoz képest sokkal *összetettebbek, bonyolultabbak, nagyobb hozzáértést követelnek mind politikailag, mind szakmailag.* Hangsúlyozni kívánom *mind politikailag* és *szakmailag,* tehát a kettő egységéről van szó. Ennek kiemelésére azért van szükség, mert az utóbbi időben tapasztalható volt bizonyos egyoldalúság, ami a politikai követelmények szerepének alábecsülésében nyilvánult meg. Az igény ma nemcsak általában a magasabb szakszerűséget követeli, hanem ezzel együtt olyan vezetőt, aki megérti és átérzi a munkásosztály, a szocializmus ügyéért a felelősséget és ennek szellemében él, dolgozik, hajtja végre a párt politikáját. A kommunista vezetőt jellemző vonások magukban foglalják a legjobb vezetői tulajdonságokat, olyan emberek jellemzői, akiket a tömegek elfogadnak, akik képesek a feladatok végrehajtására, hozzáértéssel, eredményesen szervezni a körülöttük dolgozó emberek munkáját és azokban elvtársi segítőtársakat látnak.

Téves az a felfogás, amely úgy képzeli, hogy minden adott időszak feladatainak megjelölése után ki kell cserélni a káderek. De ugyanakkor szükség van a káderek indokolt cseréjére, az alkalmatlanok leváltására, akik az adott területen nem képesek megbirkózni a feladatokkal, jellemileg, emberileg nem megfelelő a magatartásuk, akikben a dolgozók nem vezetőt, hanem karrieristát, az egyéni érdek hajhászóját látják. Egy nagy társadalmi átalakulás folyamatában, amikor tömegével van szükség káderekre, előfordul, hogy karrieristák kerülnek vezető posztokra. Előfordul az is, hogy alapjában becsületes, tisztességes, az ügy érdekében korábban nagy odaadással dolgozó vezető megfeledkezik magáról, a siker a fejébe száll. A káderek nagy többsége becsületesen és megfelelően helytáll a magas követelmények mellett is. De akadnak olyanok, akik a fokozódó követelményeknek részben vagy egyáltalán nem tudnak eleget tenni. Egyeseknél megkopott a hivatástudat, az áldozatkészség, az emberiesség, az ügybuzgalom

helyett elmerülnek a bürokratikus ügyintézésben, önelégültség lett ezeken úrrá és nemegyszer visszaélnek a hatalommal is.

A káderek stabilitása és mozgása

Pártunk 1957-ben egyik legfontosabb feladatként jelölte meg a *káderek stabilizálását*, elítélte a felesleges cseréket, szükségesnek tartotta, hogy hosszú időt töltsenek azonos munkaterületeken, szerezzék meg az adott terület vezetéséhez szükséges ismereteket, nyerjék meg a dolgozók bizalmát. Ez a törekvés helyesnek bizonyult, nagy szerepe van abban, hogy a káderek többsége nagy hozzáértéssel, eredményesen végzi munkáját.

A káderek kiválasztása, előléptetése ma már olyan folyamat, amely nem tűri, hogy a vezetőket egy- vagy kétévenként cserélgessék. Viszont azt megköveteli, hogy a dolgozók közül, elsősorban azok köréből, akik valamilyen területen bebizonyították vezetői képességüket, az arra érdemesek mint kádertartalékok számításba jöjjenek. Gondoskodni kell arról, hogy képességüknek, érdeklődési körüknek megfelelő nevelést kapjanak és folyamatosan felkészítsék őket egy meghatározott terület vezetésére és majd ezek közül kell a legjobbakat kiválasztani.

A káderek kiválasztása és nevelése szoros összefüggésben van és nem választható el egymástól a kádermunkában. Tehát a káder- és a személyzeti munka egyik legfontosabb mozzanata a nevelés, amelynek segítségével a változó, fejlődő társadalmi igényeknek megfelelően formáljuk az embereket.

A párt káderpolitikájának mindenkor meghatározó szerepe van a káderek nevelésében. Ha a kádermunkát a bizalmatlanság, a titkolózás veszi körül, akkor ez a káderek nevelésében is károsan jelentkezik. A Magyar Szocialista Munkáspárt a kádermunkában is biztosította azokat a feltételeket, amelyek alapján felszámoltuk a korábbi hibákat. A párt megteremtette a bizalmat, az őszinte nyíltságot a kádermunkában is. A káderek iránt igényként támasztotta az önálló marxista—leninista alkotó tevékenységet. Ennek eredményeként növekedett a vezetők önállósága és felelőssége. Alapjában sikeresen tevékenykednek szocialista építőmunkánk bonyolult feladatainak megvalósításán.

A kommunista emberiesség a kádermunkában

A párt kádermunkájában érvényesül a kommunista emberiesség. A jól dolgozó embereknek megbecsülésben van részük, akik pedig hibáznak, azokat sem taszítja el, hanem bírálja és neveli őket, majd képességüknek megfelelő munkát ad számukra. Az a tény, hogy a káderek nevelésében alapjában érvényesül az őszinteség, az emberiesség, biztatást ad a kádereknek arra, hogy hibáikat ne takargassák, ne halmozzák egyiket a másikra, hanem bátran tárják fel és társaik, vezetőik segítségével javítsák ki azo-

kat. Ha a hibákat nem takargatjuk, hanem időben feltárjuk — és a vezető jó emberi kapcsolatban van munkatársaival, munkájukat rendszeresen ellenőrzi —, ezzel egyidejűleg megteremtheti a jó káderneveló munka feltételeit is.

Általában ezek a tényezők határozzák meg a káderek nevelését, e mellett azonban még mindig gyakori az alkalomszerűség és a spontaneitás. Rendszerint még nem a határozatok végrehajtásának segítése és ellenőrzése közben történik a káderek nevelése. A vezetők még kevés időt fordítanak a hatáskörükbe tartozók emberi tulajdonságainak megismerésére, jellemük, vezetési készségük formálására. A káderek fejlődését, eredményes nevelését gyakran az őszinteség hiánya is akadályozza. A nyílt, elvi alapon álló bírálat helyett, a hibák elhallgatása miatt sok tehetséges káder emberileg tönkremegy, elsősorban azért, mert hibáival szemben nem lépnek fel kellő időben és kellő határozottsággal. Ezért elsősorban azok a vezetők felelősek, akik presztízsféltésből a felsőbb szervek előtt takargatják a hatáskörükbe tartozók hibáit. Az ilyen vezetők, amikor már baj van, a személyes felelősséget igyekeznek maguktól elhárítani különféle magyarázkodással és formális önkritikával.

Elképzelhető, hogy a vezető nem veszi észre egy-egy munkatársának egyes hibáit. De milyen vezető az, aki mellett hibát hibára halmozhatnak a káderek. Az ilyen vezető nyilván nem támaszkodik az adott közösségre, figyelmen kívül hagyja azokat az észrevételeket, kritikákat, amelyeket a dolgozók — akár taggyűlésen, akár egyéb fórumokon — figyelmeztetésként a hatáskörükbe tartozó káderekről elmondanak.

A dolgozó tömegeknek jelentős szerepük van a káderek nevelésében és az a vezető, aki ezt figyelmen kívül hagyja, az elsősorban az ügynek, de saját magának és munkatársainak is kárt okoz. A nevelés hatékonyságát gyengíti az is, hogy a felső — akár párt, állami vagy tömegszervezeti — testületek, szervek az ilyen vezetőket nem mindig vonják felelősségre. Igaz, a felsőbb szervek előtt jobban el lehet titkolni egyes emberek gyengéit, hibáit, de a tömegek előtt ezt kevésbé lehet megtenni. A hibás vezetésnek vagy a gondatlanságnak a dolgozó tömegek érzik meg leghamarabb a kárát. Ezért feltétlenül szükséges, hogy a káderek nevelésében fokozzuk a tömegek iránti felelősséget. Ne csak a felsőbb szervek irányában mutatkozzon meg a felelősség, hanem fokozottabban nyilvánuljon meg a választók iránt is, akiknek bizalmából lehetnek vezető helyen.

A vezetők felelőssége és a kádermunka demokratizmusa

A felsőbb szervek kötelessége, hogy ellenőrzéseik alkalmával meghallgassák a dolgozók véleményét. Ne csak a pártirodáig vagy az igazgatói szobáig jussanak el, hanem vegyenek részt taggyű-

léseken és a dolgozókkal folytatott személyes beszélgetéseik útján ellenőrizzék a hatáskörükbe tartozó káderek munkáját, magatartását. A felsőbb szervek is felelősek azért, hogy az adott területen dolgozó vezetők mennyiben éreznek felelősséget választóikkal szemben.

A kádernevelőmunkában maradéktalanul érvényesítsük a tervszerűséget, csak így biztosítható, hogy a káderek mindjobban megfeleljenek a reájuk háruló fokozottabb követelményeknek, a szocialista erkölcs alapján példamutatóan éljenek és dolgozzanak. Ennek érdekében fejlesztjük a káderek hivatástudatát, amely elsősorban a nép szolgálatában, áldozatkész, fegyelmezett, eredményes munkában és a szocialista emberi magatartásban jut kifejezésre. Javításra szorul a káderek vezetési, elemző készsége és önállósága is.

Ahhoz, hogy ezek a célkitűzések érvényesüljenek az szükséges, hogy elsősorban az adott terület vezetője környezetében olyan légkört alakítson ki, amelyben harcolnak minden kispolgári szemlélet és felfogás ellen, amelyek a káderek magatartását rossz irányba befolyásolják. Ennek feltétele a teljes őszinteség és nyíltság, továbbá az, hogy időben felhívják munkatársaik figyelmét minden olyan jelenségre, amely a szocialista vezető egyéniségével nem egyeztethető össze.

A vezetők példája nyomán szükséges érvényt szerezni annak, hogy a bírálat és az önbírálat hatékony eszköze legyen a káderek nevelésének. Az egyéni foglalkozások mellett alkalmazzuk a közösség nevelő erejét és *funkcióra való tekintet nélkül egyformán vonjuk felelősségre a hibák elkövetőit.*

A káderek nevelésének egy másik fontos követelménye, hogy a vezető felismerje: az illető káder képességei mikor haladják meg az adott munkaterület feladatainak ellátását, mikor nem képes már annak eredményes elvégzésére. Mindkét esetben feltétlenül gondoskodni kell arról, hogy képességeinek megfelelő helyre kerüljön. Az eddiginél jobban kell tehát élni a kádernevelés adta azon lehetőségekkel, hogy *bizonyos cseréket is végrehajtsunk.*

A párt káderpolitikai irányelvei közül jelentős az az útmutatás, hogy a különböző posztokat lehetőleg olyan emberek töltsék be, akik alapos helyi tájékozottsággal rendelkeznek, akik ismerik területük adottságait, problémáit és az ott dolgozókat. Az ilyen elvtársakat a dolgozók saját tapasztalataik alapján ismerik el vezetőiknek, amely önmagában is megkönnyíti a feladatok jó megoldását.

A kádermunka tapasztalatainak általános és helyi elemzése, tanulságainak gyakorlati felhasználása pártszervezeteink részéről hozzájárulás a kongresszus eredményes előkészítéséhez.

Kimmel Emil,
a KB PTO helyettes vezetője

Az egyszemélyi felelősség erősítése

A IX. pártkongresszusra készülve újból megvizsgáljuk, miként érvényesül a párt vezető szerepe. Ez sok — de nem mellékes — részkérdést is tartalmaz, többek között a kollektív vezetés elvét.

Nem szükséges hosszasan indokolni a kollektív vezetés fontosságát, erről az utóbbi tíz évben sok szó esett. Korábban ezek a viták az irányítás szubjektív módszerének elvetésével függtek össze. Akkor a helyes vezetési elvek érvényesítése érdekében első helyre került a kollektív vezetés megerősítése. A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy következetes betartása munkánkban nélkülözhetetlen, a szocialista rend lényegéből, a párt vezető, szervező, nevelő funkciójából, a néppel való szoros kapcsolatából szükségszerűen következik. Ezért a kollektív vezetés most is és a jövőben is egyik legfontosabb vezetési elvünk.

*

Megállapíthatjuk, hogy a kollektív vezetés elve napjainkban általában érvényesül, ugyanakkor a gyakorlati alkalmazása közben találunk torzulásokat, amelyeknek megszüntetése a további előrehaladás érdekében nélkülözhetetlen.

Hányszor bosszankodunk például amiatt, hogy egyes vezetők a megoldásra váró feladatokról szólva állandóan így válaszolnak: „majd megvizsgáltatom, elvtársak" ... „ezt a kérdést napirendre tűzzük" ... „a kérdést már megtárgyaltuk", ... „állásfoglalás született". Sokszor az embernek olyan érzése támad, hogy egyesek úgy „vezetnek", hogy valójában nem is vezetnek. A kollektíva mögé bújva, mindenben arra hivatkozva, a felelősséget áthárítva, a határozott egyéni döntést teljesen félretéve — „vezetgetnek".

Ezzel a jelenséggel szorosan összefügg *a tanácskozások nagy száma*. Kialakult az a gyakorlat, hogy szinte minden kérdés „megoldásához" bizottságokat, tanácskozásokat szervezünk. Túlzás nélkül mondhatjuk, hogy ezeknek jó része csak azért működik — illetve azért szervezik őket, hogy aztán „kipipálhassák" munkatervükben: ezt is végrehajtottuk. Végrehajtották: megszervezték az „illetékes" bizottságot, de nem valósítottak meg semmit.

Ma a tanácskozások sorozatának időszakát éljük. Aki nem tervez valamiféle megbeszélést, az mintha nem is dolgozna. Hány ilyen tanácskozás után elhangzik: „nagyon jó volt az értekezlet". De ha megvizsgáljuk, mi volt a megbeszélések haszna, mi történt, mi változott meg, mennyi hibát javítottak ki, akkor nemegyszer bizony szomorú következtetést vonhatunk le. És mindez annak alapján történik, hogy egyesek azt hiszik, ők így most már megvaló-

sították a kollektív vezetést. Holott a kollektív vezetés elve így üres, tartalmatlan formalizmusba, hasznot nem hozó ülésekbe fullad, csak arra jó, hogy csökkentse a vezetés felelősségét és a megoldásra váró feladatok lényegében csak a vita stádiumáig jutnak el. *Ez a gyakorlat szaporítja a tehetetlen, felelősséget vállalni nem akaró vezetők számát, ami pedig nagy kárt okozhat. A bizottságok nem merítik ki a kollektív vezetés elvét és gyakorlatát, nem pótolják a vezetők egyszemélyi felelősségét.*

Megfontoltan kell tehát bizottságokat szervezni és csak akkor kell tanácskozásra összehívni az embereket, ha az feltétlenül szükséges és hasznos az ügyre: ha elvi jelentőségű kérdésekben kell dönteni, állástfoglalni. A továbbiakban pedig *az a döntő, hogy mi történik a tanácskozások után, az elhatározásokból, javaslatokból mennyi és hogyan kerül megvalósításra.*

*

A kollektív vezetés szervezeti keretei pártunkban adva vannak. Alulról fölfelé megválasztjuk a vezetőséget, a vezető szerveket. Ezen nem kell változtatnunk. De azt már szükséges megvizsgálni, hogyan töltik be szerepüket a különböző szintű pártszervek.

A kollektív vezetés csak akkor érvényesül igazán, ha az adott testület tagjai nemcsak jelenlétükkel demonstrálják a vezető szervet, hanem megvannak az adottságaik, képességeik is ahhoz, hogy érdemben részt vegyenek annak munkájában. Nem olyan formális testületekre van szükség tehát, amelyeknek tagjai csupán tudomásul veszik az előterjesztéseket, sokszor anélkül, hogy fel tudnák mérni azok tartalmi jelentőségét, a hozott döntések várható következményeit. *A kollektív bölcsesség csak a kollektíva közös tapasztalatainak megfelelő általánosítása útján lehetséges. Ez önmagában ugyan több mint a kollektíva egyes egyéni tapasztalatainak mechanikus összege, de végső fokon, ha magasabb szinten is, mégis abból tevődik össze.* Ily módon nem választható el a kollektíva egyes tagjainak attól a képességétől, hogy a szocialista építés, a pártmunka egyes területeinek problémáit mennyire képesek kritikai módon elemezni és megoldásukra utakat, módszereket találni.

A kollektív vezetés elvének következetes alkalmazása mindenekelőtt megfelelő kádermunkát követel; a helyes kiválasztást, az egyszemélyi felelősséget, a káderek fejlődéséért, munkájáért. A választott szervek tevékenységükkel elősegítik a résztvevők nevelését, hiszen ha alkotó szellemű a testület, akkor sokat lehet tanulni egy-egy ülésen. Persze, ez az alkotó munkastílus nem magától lesz egy vezető testület sajátja. Tapasztalataim szerint szükséges és helyes, hogy *egy vezető testület — összetételét tekintve — minél szélesebb társadalmi alapokon szerveződjék.* Volt idő, amikor a megyei pártvégrehajtóbizottság zömmel függetlenített pártmunkásokból, megyei osztályvezetőkből állt. Ez rossz volt. Erősítette azt a helytelen nézetet, miszerint a vezető

testület egyenlő a függetlenített pártmunkások csoportjával. Ugyanakkor a kérdések szűkebb témakörökben kerültek megvitatásra. Miután a társadalmi, gazdasági és kulturális élet különböző posztjain dolgozókból állítottuk össze a vb-t, aktívabbá, sokoldalúbbá és alaposabbá vált a munka. Ez a tapasztalat is azt mutatja, hogy nem helyes, ha „protokoll" szerint választjuk meg a vezető testületek tagjait. Az a lényeg, hogy minél szélesebb társadalmi körből arra rátermett elvtársak kerüljenek a vezető testületekbe.

A vezető testületek tagjainak összetétele, rátermettsége mellett sok múlik azon is, hogy mennyire vannak tudatában megbízatásuk jelentőségének, mennyire érzik és értik meg szavuk, véleményük fontosságát. Mindez nagymértékben függ az adott szerv vezetőjétől is. A jó vezető olyan módszereket alkalmaz, olyan légkört teremt, amely elősegíti, hogy a kollektíva minden egyes tagja egyenrangúnak érezze magát és bátran hangot adjon véleményének, vagy ellenvéleményének. Tehát *a kollektíva az önállóan gondolkozni és ítélni tudó emberek dolgozó testülete legyen. Emellett nagyon lényeges, hogy a vezető kollektíva minden tagja egyénileg is megfeleljen felelős megbízatásának.*

*

A *kollektív vezetés és az egyéni felelősség kölcsönösen feltételezik egymást.* Az a tapasztalat, hogy helyenként él egy olyan felfogás, mintha a kollektív vezetés és egyéni felelősség egymást kizáró ellentétes vezetési elvek lennének. Még kirívóbb, hogy az utóbbi időben a vezetés gyakorlatában is megerősödött ez a szemlélet. Ez elsősorban a személyi felelősség nem megfelelő érvényesülésében nyilvánul meg. Jó vezetésről csak a kollektív vezetés és az egyéni felelősség összhangja alapján beszélhetünk. A hangsúlyt jelenleg arra kell helyeznünk, hogy ahol a személyes felelősség nem érvényesül, ahol ez rossz értelemben felolvad a kollektívában, ott ezen módszerbelileg és elvileg is változtatni kell.

Az egyszemélyi felelősséget — mint a kollektív vezetés szerves tartozékát — külön is hangsúlyoznunk kell, mert baj van nálunk általában a felelősséggel. Példák sorozatával bizonyíthatnánk, hogy hibák, pazarló gazdálkodás, vagy más bajok esetében milyen nehéz megtalálni a felelőst. Pedig ha a gazdaságirányítás rendszerét a már publikált irányba akarjuk fejleszteni, akkor ez egyike azon dolgoknak, amit a helyére kell tennünk, mert különben hiába minden határozatunk.

1956 előtt eltúlzott volt egyes vezetők személyi szerepe, vezető módszere, magatartása — nem ritkán még a szűkebb kollektív testületen belül is — inkább uralkodó jellegű volt, ami akadályozta, sokszor lehetetlenné tette az önálló vélemény kimondását. Az efféle káros jelenséget nem szabad megengednünk. De megengedhetetlen az is, hogy a kollektív vezetésre hivatkozva elmosódjon a vezetők személyi felelőssége, s a hibás végrehajtásért való felelősségrevonás joga.

Olyan módon kell a vezetést fejlesztenünk, hogy egyben fejlődjön a kollektív testület s a benne részt vevők mindegyikének növekedjék politikai, eszmei tudása. A vezető egyéni felelőssége abban nyilvánuljon meg: hogy tudjon követelményeket megszabni és azokat növelni; hogy tudja az elvszerűséget erősíteni a vezetésben és olyan légkört, elvtársi viszonyt teremteni, melyben megérti és tiszteli mások véleményét; hogy tudja az általa elkövetett hibát elvszerű önkritikával elismerni.

Az ilyen jellegű *egyszemélyi felelős vezetés az alapja annak, hogy a kollektíva erejére támaszkodva valóban fontos határozatok, s különösen a végrehajtásban sokkal határozottabb intézkedések szülessenek.* Egyik nagy problémánk ma az, hogy többnyire jó határozatot hozunk, de hányszor állapítjuk meg később: „csak végre kellett volna hajtani, akkor ma jobban állnánk". Az egyéni felelősség növelése általában s a vezetők felelősségének növelése elengedhetetlen feltétele annak, hogy következetesebben hajtsuk végre a határozatokat, s a vezetők alapos ellenőrzéssel, egyéni felelősséggel végig kövessék a végrehajtást. Nem ártana, ha az egyes határozatokért felelős vezetőket a kollektív testületek többször — menet közben is — beszámoltatnák a végrehajtásról. Ez a módszer jól szolgálhatja azt a célt, hogy a kollektív felelősség növelésével az egyéni felelősség is erősödjön.

*

A kollektív vezetés elve megköveteli minden vezetőtől, hogy mielőtt fontos kérdésben dönt, kikérje mások véleményét. A téma jelentősége szabja meg azt, hogy a dolgozók, az alsóbb vezetők vagy a szakemberek, esetleg csak a szűkebb vezető testület véleményét kéri-e ki. De ezt a módszert feltétlen szükséges alkalmazni, helyenként pedig erősíteni.

Van azonban olyan tapasztalat is, hogy egyes vezetők még viszonylag kisebb horderejű kérdésben sem merik a saját véleményüket döntéssé formálni, nem mernek intézkedni, mivel — úgymond — nem kérték ki még a testület véleményét. Így aztán sok apró, vagy annak látszó, de égető kérdés megoldatlan marad. Ez a kollektívában felolvadó magatartás párosul a tehetetlenséggel, ami helyenként sok bosszúságot okoz és nemtörődömségre, közömbösségre vezet. Az élet olyan vezetőket követel mindenütt, akik bátran állástfoglalnak és határozottan, időben, felelősséggel megteszik a szükséges intézkedéseket.

Ez a vezetési stílus feltételezi a megfelelő politikai érettséget, pártosságot, tapasztaltságot, szervező képességet, a dolgozókkal való szoros kapcsolatot, a tömegek megbecsülésének képességét. *Az önállóság növekedése, a határozott döntésekben jelentkező vezetési stílus nem jelenthet önkényeskedést.* A jó vezető mindig ismeri a párt határozatait, az általános és helyi érdekeket, s azt is, hogy a szocializmus körülményei között a demokratikus centralizmus elvének következetes érvényesítésével megfelelően összhangba kerül a kollektív vezetés és az egyszemélyi felelősség.

Az utóbbi időben jelentősen javult a vezetők személyes példamutatása, nevelő, szervező munkája, a pártszervek és a közvélemény tájékoztatása is. De mintha ezzel egy időben nőtt volna a pártbizottsági ülések formalitása. Javult a központi tájékoztatás, több nagy határozat született, ezeket mind ismertetni kell, s ezzel mintha a párt politikájának végrehajtását szolgáló megyei és helyi feladatok megvitatása háttérbe szorult volna. Formálissá váltak az ezekkel a kérdésekkel foglalkozó megbeszélések. Érdektelenség volt tapasztalható, mivel a felülről előírt kötelező napirendek s tájékoztatók igénybe vették a figyelmet, és így arra már nem futotta az erőből, hogy az ezekre vonatkozó konkrét javaslatokat alapos vita kövesse.

Ezen úgy segíthetünk, ha a KB határozatainak formális ismertetését helyettesítjük a helyi viszonyokra alkalmazott elemzések és határozatok kimunkálásával. Így a pártbizottság tagjai is jobban bevonhatók az irányításba. Nem helyes az sem, ha a pártbizottság egyes vezetői kisajátítják maguknak az előadói jogot. Ritkán fordul elő, hogy a titkárokon kívül mások is előterjesztenének javaslatokat. Ez a gyakorlat nem segíti az aktivitást, s nem erősíti a pártbizottság tagjaiban azt az érzést, hogy ez a szerv a párt legmagasabb megyei testülete.

*

A beosztottak magatartásáért, munkájáért is nagyobb felelősséget kell vállalniok a vezetőknek. Hányszor előfordul, hogy a helyettesek, vagy munkatársak helytelen magatartást tanúsítanak, esetenként visszaéléseket követnek el, jogtalan előnyöket hajszolnak, s az illető vezető ezt nem veszi észre, vagy egyszerűen szó nélkül tudomásul veszi. S amikor a helyzet súlyossá válik és kérdőre vonják, csak azt válaszolja: „honnan tudhattam volna, hogy így viselkednek".

Nem szabad elfelejteni, hogy a vezető a beosztottak munkájáért is bizonyos értelemben felelős. Kötelessége figyelemmel kísérni tevékenységüket, személyes példamutatásával, határozott és következetes irányításával nevelni őket, jó politikai, elvtársi légkör megteremtésével biztosítani eredményes munkájukat. S bátran kell dönteni akkor is, ha helyettesei, munkatársai közül valamelyik nem felel meg a követelményeknek. Idejében kell gondoskodni a kicserélésről. Sokszor tapasztaljuk, hogy egyesek — különböző okok miatt — nem tudnak helytállni, de intézkedést mégsem tesz a vezető valamiféle roszszul értelmezett humanitásból, vagy, mert nem akar rossz színben feltűnni és így kíván népszerűséget szerezni. A vezető felelős azért is, hogy kikkel dolgozik, hogy akik a munkában körülveszik, képesek-e színvonalas munkára, fellépésükkel, magatartásukkal, intézkedéseikkel növelik-e az adott szerv tekintélyét.

A kollektív vezetés elve lehetővé, sőt szükségessé teszi a tekintély növelését. Szükség van mind a testület, mind a vezető tekintélyére ahhoz, hogy következ-

zetesen végrehajtsa a párt, a kormány határozatait, hogy a tömegek megbecsülését élvezze. Ez persze nem következhet önmagából a „rangból", csakis a színvonalas vezetés, a vezetőképesség és az elért eredmények alapozzák meg azt.

Néhány tapasztalatot soroltam fel annak bizonyítására, hogy jelenlegi körülményeink között milyen módon lehetséges és szükséges a kollektív vezetés elvének még következetesebb alkalmazása. Szükségesnek tartom befejezésként újból hangsúlyozni, hogy az egyszemélyi felelős vezetést erősíteni kell. Az ellenforradalom óta szerzett tapasztalatok is bizonyítják, hogy ez nem azonos a szubjektivista vezetési módszerekkel. A személyes felelősséget a vezetésben növelni kell anélkül, hogy ez személyi kultuszhoz, kiskirályoskodáshoz vezetne. Ahhoz, hogy helyesen oldjuk meg a kollektív vezetés elvéből adódó egyszemélyi felelősség növelését, ma nálunk kedvezőek a feltételek. S mindez jelentős tényezője annak, hogy a párt vezető szerepét minden területen tovább erősítsük.

Rapai Gyula

az MSZMP Baranya megyei bizottságának titkára

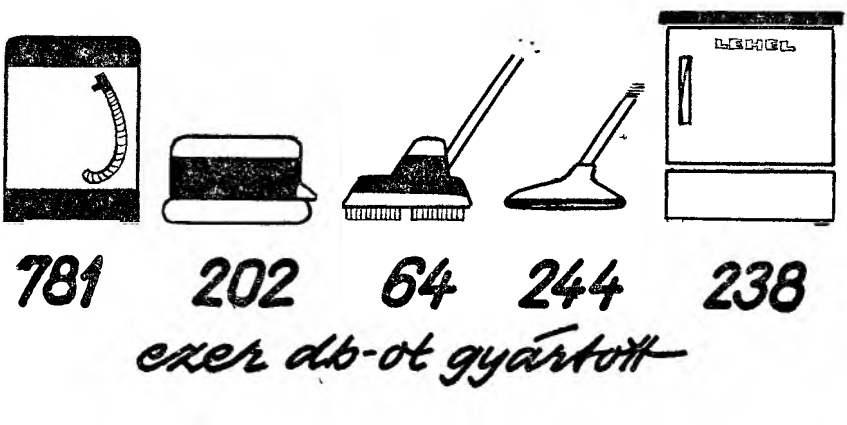

A pártbizottságok irányító munkájáról

— Néhány tanulság és módszer —

Szinte hagyomány már, hogy az alapszervezetek munkájáról szóló értékelések megállapítják: „Ezeknek az eredményeknek az eléréséhez nagy segítséget kaptunk a vállalati vagy a kerületi pártbizottságtól." De ritkábban esik szó arról, hogy mi ennek a segítségnek a tartalma, hogyan irányítja a felsőbb pártszervezet az alapszervezet munkáját. És ez nemcsak abból ered, hogy helyenként nem szívesen bírálják a felsőbb fórumokat, hanem főként abból, hogy sokféleképpen értelmezik a pártbizottságok irányító szerepét is.

Az irányítás fontos eszköze — a határozat

Az alapszervezeteket irányító és segítő munkában legnagyobb szerepe a jó határozatnak van, amelyben a helyi viszonyokat elemezve a feladatokat pontosan kidolgozták. A határozat, mint az irányítás és az ellenőrzés eszköze, egyben közvetlenül is segíti az alapszervezetek munkáját: ez adja az agitáció tartalmát. Ennek végrehajtása a szó és a tett egységét, a párt politikájának megvalósulását jelenti.

A pártbizottságok arra törekednek, hogy a területükre vonatkozó legfontosabb kérdésekben hozzanak döntéseket. Ezek előkészítésére mind nagyobb gondot fordítanak. Emellett a választott testületek elé terjesztett anyagok, határozati javaslatok még eléggé változó színvonalúak. De többségük alkalmas arra, hogy vitaalapul szolgáljon; a helyzetfelmérések, elemzések most jobban tükrözik a valóságot, mint korábban.

A pártbizottságok néhány évvel ezelőtt még nagyon sok határozatot hoztak. Ezek a pártépítés valamennyi területére vonatkoztak. Elsősorban a gazdaságszervező munkával kapcsolatban gyakran a műszaki fejlesztési, munkaügyi, szervezési stb. kérdésekben szakmai jellegű határozatok is születtek. Ezzel átvállalták a felelősséget és egyben lemondtak az ügyben a bírálat jogáról. Ma már általános az a törekvés, hogy kevesebb határozatot hozzanak, ugyanakkor azok színvonalát emeljék. A sok utasítás helyett a meglevő jó határozatok végrehajtását szorgalmazzák. Egyes pártbizottságok még azt is célul tűzik, hogy a pártmunka egyes kérdéseiről lehetőleg csak egy határozatuk legyen, a korábban hozott lejárt, elavult, vagy irreális határozatokat visszavonják, érvénytelenítik. Ez hasznos, mivel elősegíti a tartalmi feladatok könnyebb áttekintését, egyszerűbbé teszi a végrehajtás ellenőrzését és segítését.

A pártbizottságok munkájában alapvető hiányosság továbbra is, hogy nagyon sok időt és energiát fordítanak a jelentések elkészítésére; a helyzet bemutatása, elemzése után a jelentés készítői rendszerint „kifulladnak". A feladatok alapos kidolgozására már nem mindig jut elég

idejük, ezért a határozatok politikai tartalma általános, a konkrétumok inkább a szervezeti kérdésekben érvényesülnek. Előfordul, hogy az elemző jelentések egyértelműbben fogalmazzák meg a feladatokat, mint a határozatban. Ennek oka többnyire az, hogy helyenként későn kezdik el a munkát. De előfordul szőrszálhasogatás is, amikor a forma és nem a tartalom kerül előtérbe. Általában a pártbizottságok „fáznak" a feladatok kimunkálásától, mivel annak bírálatát több helyen eltúlozzák. A legnagyobb politikai hiba abból származik, ha a felesleges papírmunka elvonja az erőt és az időt a határozatok végrehajtásának megszervezésétől és ellenőrzésétől.

Színvonalas, sokrétű tájékoztatást

A határozatok feldolgozása és ismertetése a titkári értekezleteken történik. Ezeket az utóbbi időkben előre megtervezik. Ma már általánossá vált a kéthetenkénti titkári értekezlet. Ilyenkor ismerik meg a pártszervezetek az irányító pártbizottságok határozataiból adódó feladatokat. Az összevont titkári értekezleteken esetenként időszerű kül- és belpolitikai, gazdaságpolitikai kérdésekről előadást is tartanak.

Az összevont titkári értekezletek mellett jól beváltak a szakosított titkári értekezletek. A különböző szakterületek titkárai (üzemi, hivatali, körzeti, pedagógus, egészségügyi stb.) külön tartják a megbeszéléseket. Ezeket a vb tagjai vezetik és itt összehasonlíthatatlanul nagyobb az aktivitás, mint az összevont titkári értekezleteken. Az irányítás is gyakorlatiasabb, a légkör is felszabadultabb, mivel összeszokott kollektívák tanácskoznak.

A pártbizottságok egyre többet foglalkoznak a reszortfelelősökkel is. A cél a reszort jellegéből adódó agitációs, szervezeti és módszerbeli kérdések megbeszélése, egy-egy határozat végrehajtásának megvitatása, a tapasztalatok kicserélése és általánosítása.

Segítették az alapszervezetek munkáját a kerületi pártbizottságok titkári tanfolyamai is, amelyek a párt előtt álló közvetlen politikai, gazdasági, kulturális és szervezeti kérdéseket dolgoztak fel. Több kerületi pártbizottság követi azt a módszert, hogy az apparátus-értekezletekre meghívják a függetlenített párttitkárokat is. Így a nagyüzemi pártbizottságoknak több idejük jut egy-egy határozat feldolgozására, mivel így a tájékoztatót már jóval a titkári értekezlet előtt megkapják. Ennek szükségessége indokolt az olyan pártbizottságoknál, ahol közbeeső PB és összevont vezetőség is van.

Szükséges azonban megemlíteni, hogy a pártszervezetekben az információs anyagok felhasználása még nagyon kezdetleges. Főleg az irányító szervektől kapott tájékoztatókat tartják fontosnak. A helyi anyagok többnyire elsikkadnak. A tömegek hangulatának felmérése és arra való reagálásuk sem elég gyors, elmarad az igényektől. A tájékoztató munka alapvető hibája e mellett még, hogy mire az információ eljut a párttagsághoz, már nagyon szűkszavú lesz, elmaradnak az értékes részletek. Az is előfordul, hogy egyes alapszervezeti vezetők nem

adják tovább az információkat. Még ma is gyakran mindent felülről várnak az alapszervezetek vezetői, a politikai munkában nem elég önállóak, nem használják fel a meglevő eszközöket és forrásokat, folyóiratokat, agitációs kiadványokat stb.

A bevált módszerek mellett szükség lehet kommunista aktívaülésekre, csoportos beszélgetésekre. A havonkénti pártnapokat alapos előkészítő munka alapján rendszeres politikai fórummá lehet fejleszteni. Ezt a lehetőséget pártbizottságok már több helyen is hasznosítják. Helyesen teszik az üzemi pártbizottságok, hogy a pártnapokra elsősorban a pártonkívüli dolgozókat hívják meg, mivel a párttagok taggyűlésen többnyire már megvitatták a témát. Ezzel elérték, hogy több helyen megháromszorozódott a pártnapokon résztvevők száma.

A segítésről általában

Gyakran mondjuk, hogy az irányító szervek, a vállalati, kerületi pártbizottságok elvi segítséget adjanak az alapszervezeteknek. Az az igény is közismert, hogy ez konkrét és helyszíni legyen. Mindez természetes, mégis sokan úgy vélik, hogy a kettő — az elvi és a konkrét irányítás együtt — nem lehetséges. Legalábbis erre utal az a tény, hogy jelentős javulás ellenére a tényleges helyszíni segítségben a legnagyobb az elmaradás, ez a munka leggyengébb területe.

Milyen hiányosságok tapasztalhatók? — Két dolgot szükséges ezzel kapcsolatban megemlíteni:

1. *Gyakori a pártszervezetek önállóságának megsértése. Ez akkor tapasztalható, amikor a túlzott segítség nem engedi kibontakozni, nem inspirálja az alapszervezet öntevékenységét.*

2. *A helyszíni ellenőrző munkát helyenként teljesen vagy nagymértékben elmulasztják és a személyes ismeretek hiánya miatt a munka reális értékelését, bírálatát elhagyják.*

A helyszíni segítség színvonalának javítását gátolja még az is, hogy az instruktori munka nem elég céltudatos, sok még a futó látogatás, amikor felkészületlenül, ötletszerűen keresik fel a pártszervezeteket. Alapvető hiányosság, hogy az ellenőrző munka még mindig szemlélődő. A feladatokat többnyire megoldottnak tekintik azzal, ha a hibákra rámutattak és arról esetleg a vezetést is tájékoztatták.

A helyi ismeretek megszerzésében, annak felhasználásában is gyakran szélsőségek tapasztalhatók. Ez egyrészt a túlzott aprólékosságban, másrészt a nagyvonalúságban és általánosságban jelentkezik. A helyzetismeret hiányából, nemtörődömségből esetenként váratlan meglepetések is adódnak, amikor egy-egy pártszervezet munkája visszaesik.

Előfordul, hogy egyes vezetők, párttagok erkölcsi, politikai és emberi magatartásában a pártszervezet szeme láttára történnek súlyos hibák. Ebben szerepet játszik a káderek kiválasztásában, nevelésében meglevő fogyatékosság és az, hogy a kádermunka nem kapcsolódik szervesen a pártmunka napi feladataihoz. Nem ritka eset, ami-

kor kommunista vezetők között elvtelen, kritikátlan, vagy intrikus viszony alakul ki. Ezek megelőzése vagy rendezése nem elég hatékony. Sokszor a hibákat vétőkkel szemben csak későn járnak el, amikor már csak súlyos pártbüntetéssel, leváltással lehet az ügyet rendezni.

Az üzem vagy hivatal vezetőinek helyszíni segítése is hiányos. Sőt különböző okokra való hivatkozással egyesek még a taggyűlésen vagy pártcsoport-értekezleten sem vesznek részt. Előfordul, hogy az alapszervezetben végzett pártmunkát lealacsonyítónak tartják, azt elhanyagolják a felsőbb szervekben végzett munkára való hivatkozással.

A helyszíni ellenőrző munka gyengesége az is, hogy a jó módszereket, tapasztalatokat csak ritkán hasznosítja. Azok elterjesztése gyakran elmarad. Ezt a felsőbb pártszervek sem serkentik eléggé, pedig a jó módszerek megkönnyítenék az alapszervezetek tevékenységét. Az alapszervezeti vezetők is sokszor szerénységből elhallgatják az eredményeket, vagy nem tulajdonítanak nekik jelentőséget.

*

A tapasztalatok igazolják, hogy a kerületi pártbizottságok ma már hatékonyabban segítik a pártalapszervezetek munkáját. Jobban számolnak a végrehajtás feltételeivel, lehetőségeivel, de még mindig túl sok feladattal, határozattal terhelik az alapszervezeteket; többször figyelmen kívül hagyják a pártszervezetek erejét, a titkárok elfoglaltságát. Brigádvizsgálatokkal, beszámoltatásokkal és különböző feladatokkal állandóan felkészülésre kényszerítik a vezetőket, ezzel elvonják az erőt és a figyelmet az alapszervezetek előtt álló feladatokról.

A munka ésszerű differenciálása módot ad az ellenőrzés és segítés színvonalának és hatékonyságának növelésére. A kerületi pártbizottságoknak az alapszervezeteket segítő helyszíni munkája ott fejlődött gyorsabban, ahol a vb és az apparátus tagjai mellett az egész pártbizottságot sikerült rendszeresen bevonni az ellenőrzésbe és segítésbe. Ezt ma még több helyen csak részben és időnként sikerül megvalósítani.

Az ellenőrzés bevált formája és módszere, amikor a pb és az apparátus tagjai a helyszínen tanulmányozzák a pártmunka egyes kérdéseit és törekednek arra, hogy egy-egy pártszervezetben szükség szerint huzamosabb időt is eltöltve, alaposabb ismereteket szerezzenek, tanácsaikkal és bírálataikkal segítsék azok munkáját. Kialakult és jól bevált az is, hogy a határozatok végrehajtásának helyszíni ellenőrzését összekapcsolják a napi feladatok megoldásával.

Szabados László,
a Budapesti PB munkatársa

A taggyűlés: a kommunista nevelés fóruma

A párt IX. kongresszusát megelőzik a beszámoló és a vezetőségválasztó taggyűlések, majd a pártértekezletek. A taggyűlésnek a kommunista pártok életében mindig nagy jelentősége van. E fórumon alakítja ki a tennivalókat a párttagság és a vezetőség, és itt számol be végzett munkájáról a vezetőség a tagságnak. A taggyűlés nagy segítője a kommunista ember formálásának.

A budapesti III. kerületi pártvégrehajtóbizottság felmérte, hogy a pártszervezetek munkájában milyen szerepe van a taggyűléseknek. A tapasztalatok alapján három kérdéssel kívánok bővebben foglalkozni.

A demokratikus centralizmus értelmezése

A pártvezetőségek többsége előtt a taggyűlések fontossága az utóbbi időben megnőtt. Egyre inkább olyan fórumnak tekintik, ahol a felsőbb pártszervek határozataiból adódó helyi tennivalókat megtanácskozzák a kommunistákkal. E taggyűléseken vita alapján tisztázzák a feladatok értelmét, célját, megfogalmazzák a végrehajtás módszereit.

Tudatosabbá vált a taggyűlések témaválasztása is. Több pártszervezet vezetősége — a felettes pártszerv határozatainak megfelelően — munkatervében előre meghatározza a taggyűlések napirendjét, és erről a párttagság, a bizalmiak útján, előre tájékozódik. A kommunisták általában fegyelmezetten fogadják a felsőbb szervek határozatait. Igénylik, hogy a felettes pártszervek társadalmi és gazdasági életünk fejlődését elősegítő határozatokat hozzanak. A taggyűléseken mindig nagy érdeklődést váltanak ki a felsőbb pártszervek határozatai, növelik a kommunisták aktivitását.

Tapasztalható azonban, hogy a központi irányítást és az alapszervezet feladatait nem minden esetben tudják összeegyeztetni. Nem értik meg, hogy a felsőbb szervek határozatait az alsóbb szervek hogyan kötelesek végrehajtani. Ezért a kerületi párt-végrehajtóbizottságnak a feladatok meghatározásakor differenciáltabban kell a végrehajtás módjára vonatkozó tanácsot, segítséget és érveket adnia.

A pártszervezetek vezetőségei néha bírálják a kerületi és a felsőbb pártszerveket, mert „sok" központilag meghatározott taggyűlési napirendet írnak elő és így — úgy vélik — nem tudják az alapszervezet belső problémáit tárgyalni. Ezt az észrevételt azonban csak részben lehet elfogadni, mert hiszen tarthatnak gyakrabban — havonként — is taggyűléseket. Nem értik még a pártvezetőségek, hogy a központi témákat a maguk sajátos viszonyainak megfelelően kell tárgyalniok, tehát módjukban áll a központi

kérdéssel összefüggésben foglalkozni a helyileg felmerülő ideológiai, politikai, gazdasági és a pártszervezeti kérdésekkel.

A kommunisták többségének mindennapos tevékenysége összhangban van a párt *általános* politikájával, határozataival, de több pártszervezetben még nem értik, hogy a „helyi politika" nem térhet el a felsőbb pártszervek határozataitól és a *helyileg* felmerülő gazdasági, politikai, ideológiai és a pártélettel összefüggő feladatokat a felsőbb pártszervek határozatainak megfelelően kell megoldaniok. Persze, gondolkodni is kell azon; mit kíván egy-egy határozat az adott gazdasági egység kommunistáitól. Tapasztalható ugyanis, hogy az alsóbb pártszervek egy része *mechanikusan* továbbítja csak a felsőbb szervek határozatait. Nem vizsgálják meg, hogy a központi megállapítások helyileg mennyire tapasztalhatók, s az adott helyzetnek megfelelően melyek a saját tennivalók?

Nincs jelentősebb előrehaladás abban, hogy a taggyűlések megfelelően előkészített és átgondolt határozatokat hozzanak. A határozatokat inkább feladatok formájában tartalmazza a beszámoló. S annak elhangzása után a tennivalókat nem emelik ki határozatként. Ennélfogva a végrehajtásról vagy ennek elmaradásáról a tagságot már nem tájékoztatják. A végrehajtás módszereit sem dolgozzák ki, nem adnak konkrét tanácsokat. A feladatok meghatározásában is sok még az általános jelszó (pl. „a kommunistáknak jobban elő kell készíteni politikailag a termelési tanácskozásokat", „bátrabban kell politizálni" stb.). Így ezek a feladatok veszítenek erejükből és komolyságukból, a párttagság sem tud megfelelően a vitába kapcsolódni, s nem tudja meg közvetlen tennivalóját sem. A vezetőség talán észrevenné ezt a hibát, de a beszámolókat ritkán tárgyalják meg *a vezetőségi üléseken.* Ezért a helyzetért felelősség terheli a csúcsvezetőségeket, üzemi pártvégrehajtó bizottságokat és a kerületi pártbizottságot is. A vezetőségeket meg kell tanítaniok az önálló munkára.

A kerületi pártvezetés szorgalmazza a havonkénti taggyűléseket és ezt a párttagság zöme szívesen is fogadná. De a kerülethez tartozó pártvezetőségek egy része (főleg a nagyobb létszámú pártszervezetekben) a sok rendezvényre való hivatkozással, húzódozik attól. Ezért érdemes lenne fontolóra venni, hogy egyes rendezvényeket — amelyeket át lehetne adni — a tömegszervezetek szervezzenek.

A gazdasági és politikai feladatok egysége

Az utóbbi évben lényegesen változott a taggyűlések tartalma. Pártszervezeteink többet foglalkoznak ideológiai és politikai kérdésekkel, a párt belső életével. E változást a kommunisták örömmel fogadták, mert korábban sok helyen a taggyűléseken politikai vonatkozások nélkül tárgyalták a termelési kérdéseket. A pártvezetőségek viszont még kevés sikerrel kapcsolják össze a gazdasági és politikai feladatokat.

Sok esetben csak a gazdasági

feladatok mechanikus ismétlése tapasztalható. Egyik-másik helyen ezért a „kommunisták termelési tanácskozása"-ként emlegették a taggyűléseket. Nem dolgozzák ki a pártvezetőségek *a gazdasági feladatokból adódó pártpolitikai és tömegszervezeti tennivalókat sem.* S ez elszürkíti a pártfórum életét. A kommunisták politikai tennivalóiról a taggyűléseken legtöbbször általános felhívások hangzanak el, amelyek nem adnak személyre szóló pártmegbízatásokat.

A pártvezetőségek elméletileg értik, hogy az osztályharc egyidejűleg folyik a gazdasági, a politikai és az ideológiai területen, de a gyakorlati munka során ezeket elkülönítik. Több helyen nem értik eléggé, hogy az emberek szocialista gondolkodásmódja miként befolyásolja cselekedeteiket. Ezért csak a cselekedeteket akarják befolyásolni, mert az azonnali eredményekben jelentkezhet. Nem hatnak eléggé az emberek *gondolkodásmódjára.* Az talán lassúbb, de tartósabb eredményeket hozna!

A pártvezetőségek, párttitkárok általános és marxista műveltsége az utóbbi években javult, de a követelmények nagyobb képzettséget, több önállóságot igényelnek. Több helyen alacsony a vezetőség munkájának színvonala, s ez a körülmény korlátozza a taggyűlések színvonalát. Sok kommunista félreérti politikai szerepét és olyan módon foglalkozik a gazdasági feladatokkal, mint a művezető vagy a csoportvezető; hatáskör nélkül átveszi a gazdasági vezetés feladatait (a felelősséget is), s ebből néha összeütközések keletkeznek.

A párttagság nevelése a taggyűléseken

A taggyűlések nagy szerepet töltenek be a pártegység erősítésében, elősegítik fontos ideológiai, politikai kérdések tisztázását is. A közös viták növelik a kommunisták biztonságérzetét,

Az utóbbi időben — főleg az elmúlt évben — javult a párttagság tájékozottsága. S ebben a taggyűléseknek nagy szerepük volt. A kommunisták a legtöbbször aktívan részt vettek a taggyűlés munkájában. Fejlődött a vitakészség és a kritikai szellem — főleg a praktikus, mindenkit érintő, hétköznapi kérdésekben. Ennek ellenére ma is tapasztalható, hogy *általában tárgyalnak fontos témákat* és nem mindig adnak magyarázatot, felvilágosítást az alapszervezethez tartozó kommunisták között felmerülő meg nem értett ideológiai, politikai kérdésekre (a párt vezető szerepe, szövetségi politika, árintézkedések közgazdasági vonatkozásai stb.). Pedig ebben a munkában segíthetnének a helyi propagandisták, üzemi közgazdászok is. A kerületi pártapparátus és a vb tagjai közvetlen részvételükkel többször segítik a taggyűlések munkáját.

Tapasztaltuk, hogy a követelményekhez képest taggyűléseink színvonala többségükben még alacsony. A pártvezetőségek taggyűlést előkészítő munkája sokszor kimerül a szervezeti előkészítésben és a beszámolók összeállításában. „Összevont" taggyűléseken a párttagság lényegesen többet kap (tájékoztatást, elméleti, politikai, gazdaságpolitikai kérdések tisztá-

zását stb.), de ilyen taggyűlést ritkán tartanak (egy évben 2—3-szor), s ezeken kisebb is a vitaszellem. A felszólalások tartalmát nagymértékben meghatározza az elhangzó beszámoló tartalma, színvonala; ezért a beszámoló elkészítésére, *helyi vonatkozásaira* nagyobb gondot kell fordítani.

Azokon a taggyűléseken, ahol a beszámoló megfelelően elemzi és értékeli a pártszervezet, a kommunisták munkáját, ahol bátran bírálnak (elismerik az elkövetett hibákat is), ott általában igen aktív a tagság; vitatkozik, bírál, javaslattal él. De, ahol általánosságokat mond a beszámoló, ott a felszólalások is általánosságokat tartalmaznak.

A párttagság egy része gyakran szólal fel. Többségük az általános és a helyi feladatok összefüggésében segít a helyes álláspont kialakításában. *A felszólalók zöme valamilyen mozgalmi funkciót visel.* A pártszerű vitában így segítik a párttagság nevelését is. Tapasztalható viszont, hogy a *gazdasági* tisztségviselők egy része az ideológiai, politikai vitából kevésbé veszi ki a részét. *Fizikai* munkások a taggyűlésen ritkábban nyilvánítanak véleményt; hangjuk — különösen a nagyobb létszámú alapszervezetek taggyűlésén — még nem eléggé érvényesül. Ők inkább a pártcsoportokban mondják el gondolataikat.

Ezen változtatni kell. A pártvezetőségek egy része így a taggyűléseken nem osztja meg gondját a párttagsággal, nem vonja be őket a vezetésbe, a vezetőségre nehezedő feladatokba. A párttagságnak nagyobb igényt kell támasztania a vezetőségekkel szemben, de több segítséget is kell adnia. A taggyűlésen — mint fórumon — általában *nem számolnak be* a kommunisták a megbízatásaikról.

A taggyűléseken tárgyalt tag- és tagjelöltfelvételek, fegyelmi ügyek, munkásőri felvételek is nagymértékben szolgálják a párttagság nevelését. Az ezt tárgyaló taggyűléseken a párttagság is formálódik, ha *nemcsak tudomásul veszi* a pártba vagy a munkásőrségbe való felvételt. Több helyen még nem megy eseményszámba egy-egy ilyen taggyűlés. Ritkán fordul elő, hogy a tagság valakinek a tag- vagy tagjelöltfelvételét vitatná, vagy későbbre halasztaná. Esetenként nem a legjobbakat veszik fel a pártba. Pedig ahol mechanikus a tagjelöltfelvétel, ott nem segíti eléggé a felvételt kérőt, de a felvételt megszavazó párttagság nevelését sem.

A fegyelmi ügyek tárgyalásakor nagyobb a tagság érdeklődése, vitakészsége; e vitákban jobban nevelődnek a kommunisták — főleg a párttagság pártszerű magatartása erősödik. Pártvezetőségeink és párttagjaink viszont *kevés következtetést, tanulságot vonnak le* a fegyelmi ügyekből. Kerületünkben az elmúlt évben 190 tagjelöltfelvétel, 100 munkásőrfelvétel és 44 fegyelmi ügy volt — s ez ugyanennyi nagy értékű politikai vitát is jelenthet. A pártszervezetek többségénél megvan a törekvés arra, hogy a taggyűlések ebben az értelemben is az alapszerv legmagasabb fórumává váljanak.

Bihari László
Budapest, III. kerületi pb első titkára

Minden párttag kötelessége

Abból a minden kommunistára kötelező elvből kiindulva, hogy minden párttag vegyen részt az alapszervezetek munkájában, tanulmányozta és elemezte a Szolnok megyei párt-végrehajtóbizottság; az állami, gazdasági és tömegszervezeti munkakörben dolgozó vezető beosztású kommunisták alapszervezetükben végzett tevékenységét.

Az elemzés alapjául széles körű felmérés tapasztalatai szolgáltak. A megyei és néhány járási-városi pártbizottság, több mint 200 alapszervezetben 700 vezető beosztású kommunista munkáját tanulmányozta.

A munkában részt vettek többsége elismerően állapította meg, hogy

az érintettek jelentős része nagy felelősséget és sok időt lekötő munkájuk mellett, odaadóan, szívvel és hozzáértéssel végzik munkájukat az alapszervezetükben. A vezetők több mint 50%-ának állandó jellegű pártmegbízatása van: pártvezetőségi tag, pártcsoportbizalmi vagy propagandista.

De még számosabban vannak olyanok, akiknek ugyan nincs állandó megbízatásuk, de rendszeresen részt vesznek az alapszervezet munkájában; a párt rendezvényein, javaslatokkal, hozzászólásokkal segítik a vezetőség és a taggyűlés munkáját; aktívan közreműködnek a pártszervezet munkatervének elkészítésénél és végrehajtásánál; a pártvezetőség megbízásából előadásokat, politikai tájékoztatókat tartanak és minden erejükkel részt vesznek a párthatározatok végrehajtásában.

Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni — ez is összefügg az alapszervezetben végzett munkával —, hogy a vezető beosztásban dolgozó kommunisták többsége túl van terhelve. Nemcsak hivatali munkája miatt, hanem különböző társadalmi funkciókkal is. Példaként szerepelt *Kerékgyártó Mihályné*, a jászjákóhalmi tsz elnöke, aki tagja a községi pártvezetőségnek, az alapszervezeti pártvezetőségnek, a helyi Nőtanács titkára, a járási pártbizottság tagja, propagandista, a községi tanácsnak és a végrehajtó bizottságnak is tagja. Hasonlóan a kétpói Szabadság Tsz elnökének is hat választott tisztsége van. Lehetne még példákat felsorolni, mert számos vezető beosztásban dolgozó elvtársnak van több szervben is választott tisztsége, s így ideje sem jut a saját alapszervezetében végzendő munkához.

Ezen a helyzeten segített a Politikai Bizottság 1964 májusi határozata, amely ismét hangsúlyozta: „*Legfontosabb, hogy min-*

den párttag elsősorban alapszervezetében dolgozzék aktívan." S ennek érdekében úgy intézkedett, hogy a párt- és mozgalmi szervek mellett működő túlzott számú és fölösleges bizottságokat meg kell szüntetni, hogy a bennük részt vevő elvtársakat ne vonják el az alapszervezettől.

Amikor a Politikai Bizottság ezt a határozatot hozta, az a felismerés vezette, hogy a pártmunkában egyre nagyobb szerepet kapnak az alapszervezetek. A párt befolyásának további erősítése megköveteli az alapszervezetek harcképességének növelését.

Ugyanis az alapszervezetek a pártcsoportok kiterjedt hálózatával döntő szerepet töltenek be a párt politikájának megvalósításában, a kommunisták nevelésében. Fontos támpontjai annak a láncnak, amely összeköti a pártot a tömegekkel, mivel ott végzik tevékenységüket, ahol az építő, az alkotó munka közvetlen folyamata végbemegy.

Ezért is fontos, hogy fölöslegesen senkit ne vonjunk el az alapszervezeti munkától, különösen ne azokat, akik hatékonyan hozzájárulhatnak az alapszervezeti munka színvonalának emeléséhez.

De jelenleg még sok helyen a pártalapszervezetek tudomásul veszik, hogy a vezető beosztású párttagoknak „úgyis sok a dolguk, úgyis végeznek pártmunkát" s nem kívánják meg, hogy az alapszervezetben is eleget tegyenek a rájuk háruló kötelezettségnek. Akad olyan vezető is, aki kihúzza magát az alapszervezeti pártmunka alól, más elfoglaltságára hivatkozva semmilyen tevékenységet nem fejt ki alapszervezetében, még taggyűlésre is ritkán, vagy egyáltalán nem jár el. Szolnok megyében — de másutt is — akad olyan tömegszervezeti vezető, aki a legutóbbi vezetőségválasztás óta nem volt még taggyűlésen sem, s nincs semmiféle kapcsolata pártszervezetével. Van olyan is, aki 1965-ben egyetlenegyszer sem ment el taggyűlésre, vagy egyéb alapszervezeti rendezvényre. Egész kapcsolata pártszervezetével abban áll, hogy a *hivatalsegéd* havonta egyszer elviszi neki a pártbélyeget. Más elvtárssal is előfordult, hogy az elmúlt évben csupán egy alkalommal vett részt az alapszervezet taggyűlésén. A pártvezetőség felkérésére elvállalt ugyan egy előadást, de azt mindjárt másra át is ruházta. Előfordult a megye egyik gépgyárának igazgatójával, hogy nem volt tagja az üzemi pártszervezetnek, mert több mint egy év alatt sem jelentkezett át a korábbi alapszervezetéből.

Bár ezek kirívó esetek, időnként mégis találhatunk egy-egy hasonló példát. Általánosabb és tömegesebb; a párttag főmérnökök, főkönyvelők, munkaügyi és személyzeti osztályvezetőknél

stb., hogy részt vesznek két-három taggyűlésen s ezzel — úgymond — mindent elintézettnek vélnek.

Az ilyen elvtársak között

vannak olyanok, akik nem tartják magukra kötelezőnek a részvételt a párttagság politikai nevelésében, nem vállalnak propagandamunkát, sőt elhanyagolják saját politikai, elméleti továbbképzésüket is.

A megyei tanács apparátusában dolgozó 219 párttag közül például mindössze 47 vesz részt politikai továbbképzésben. Nem jobb az arány a Szolnok városi pártbizottság által megvizsgált 106 vezető beosztású párttag esetében sem, közülük 24 vesz részt politikai képzésben. Az ilyen párttagok természetesen nem szívesen vállalnak elvi-politikai kérdésekkel kapcsolatos pártmegbízatásokat, sőt többségük az ilyen jellegű feladatok végrehajtásában sem vesz részt. Kerülik a politikai, világnézeti vitákat, nem foglalnak állást olyan alkalmakkor, amikor arra szükség lenne. Kevés azoknak a gazdasági területen dolgozó vezetőknek a száma, akik politikai témájú előadások, beszélgetések tartását vállalják.

A párttag főmérnökök, főkönyvelők, főagronómusok, művezetők egy kisebb része ilyen tekintetben közömbös, lebecsüli az eszmei-politikai munkát, sőt a pártfunkciót is. Sokan nem értik a pártszervezet politikai tevékenységének szükségességét. Így maguk sem végeznek munkát ilyen téren, párttisztséget sem szívesen vállalnak. Pártmunkájuk rendszerint kimerül az egyes rendezvényeken való részvételben, esetleg hozzászólásaikban, amelyek főképp gazdasági jellegűek.

Figyelemre méltó, hogy ezek az elvtársak a párt szervezeti növekedését elősegítő minden kommunista számára kötelező feladatot sem végzik és segítik megfelelően. Alig akad közülük olyan, aki párttag felvételénél mint ajánló szerepelne. Sőt megfigyelhető, hogy nem szívesen vállalják a tagjelöltek nevelését és a velük való foglalkozást. Egyes gazdasági vezetők szemlélete, elképzelése a pártszervezet tevékenységéről és a pártmunkáról alapvetően hibás. S ez kihat a pártszervezet életére, nehezíti a párt politikájának eredményes végrehajtását.

Előfordul, hogy egy-egy gazdasági vezető a pártszervezet fölé helyezi magát és nem veszi figyelembe az alapszervezet véleményét. Mivel munkaviszony tekintetében a párttitkár beosztottja, ezt az alárendeltséget átviszi pártvonalra is és nem egy esetben a párttitkárt népszerűtlen feladatok megoldására használja fel, esetenként küldöncként kezeli. Akad olyan termelőszövetkezeti elnök, aki — ha valamelyik tsz-tagot fegyelmezetlenségért és munkája elhanyagolásáért felelősségre kell vonni — a pártvezetőséggel tárgyaltatja meg az ügyet, függetlenül attól, hogy az illető

párttag-e vagy sem. S a fegyelmi büntetés közlésénél is a pártszervezetre hivatkozik. Másutt a pártszervezetet használják fel az egyéni érdeknek a népgazdasági érdek elé helyezésénél.

Elterjedt a gazdasági és politikai munka merev szétválasztásának hibás szemlélete. Egyes gazdasági vezetők a kérdések politikai megközelítését, a politikai munkát kizárólag a pártszervezet feladatának tekintik.

Ezt úgy is megfogalmazzák, hogy „dolgozni kell, nem politizálni".

Nem ritka jelenség, hogy jutalmazásoknál, előléptetésnél nem kérik ki a pártszervezet véleményét, de a leváltásoknál a pártszervezetre hivatkoznak.

Az ilyen szemlélet és főleg gyakorlat vagy vezetői magatartás — még akkor is, ha kirívó esetekről van szó — hatással van az alapszervezetek munkájára és megrontja a kapcsolatot a gazdasági vezetés és a pártvezetőség között. Másutt a pártvezetőség a gazdasági vezetés elvtelen eszközévé válik. Olyan elgondolások végrehajtásában is közreműködik, ami ellenkezik a párt politikájával, erkölcsi felfogásával.

A vitában helyesen állapították meg, hogy az ilyen helyzet kialakulásáért a pártszervezetek és a pártvezetőségek is felelősek. Sok helyen ugyanis a pártvezetőség nem fordít megfelelő gondot arra, hogy a gazdasági vezetők megismerjék a párt valamennyi határozatát s így nem is tudják annak végrehajtását számon kérni. A pártvezetőség felelős azért, hogy érvényt szerezzen a Szervezeti Szabályzat betartásának, annak az elvnek, hogy „egy a fegyelem, egy a törvény" minden kommunista párttag számára. A pártszervezet feladata, hogy igényelje és követelje meg minden párttagtól az alapszervezeti munkában való aktív részvételt, hogy biztosítsa a párttagok — különösen a vezető beosztásban levők — marxista—leninista tudásának továbbfejlesztését és politikai önképzését. Ugyanakkor teremtse meg ehhez a megfelelő feltételeket, adjon segítséget a felesleges túlterheltség megszüntetéséhez.

A Szolnok megyei párt-végrehajtóbizottság határozottan és elvszerűen foglalkozott ezzel a témával és az előterjesztett elemzést élénk vita és eszmecsere után jóváhagyta.

Lajtai Vera

Éljen és erősödjék a nemzetközi munkásosztály internacionalista összefogása!

Megkezdődik a pártszervezetek adatainak felmérése

Pártunk VIII. kongresszusa óta csaknem négy esztendő telt el. Ez idő alatt társadalmunk életének minden területén, így a párt életében is nagy változások következtek be. Ezekben a hetekben pártszervezeteinkben megkezdődött a IX. kongresszus előkészítése. A tennivalók között egyik fontos feladatunk a párttagság statisztikájának elkészítése.

A statisztikakészítés nem egyszerűen adminisztrációs munka, hiszen emberek, kommunisták adatait összegezzük. A statisztika nem önmagáért készül, hanem szoros kapcsolatban van a párt politikai munkájával, a párt egész életével. Országosan, megyénként, járásonként és termelési áganként mutatja meg a párt szervezeti és politikai erejét, a párttagság összetételét és morális helyzetét, valamint a tag- és tagjelöltfelvétel alakulását az elmúlt négy esztendőben. E statisztikai felmérés segítséget nyújt a Központi Bizottságnak a párt szervezeti életének elemzéséhez, de egyben jelzőrendszer is lesz, mert minden szinten felhívja a pártszervezetek figyelmét a pártépítő munka eredményeire és hibáira, a vonatkozó párthatározatok végrehajtásának helyzetére.

A közeljövő egyik legfontosabb feladata tehát a párttagság adatainak statisztikai feldolgozása. El kell kezdenünk az adatok egyeztetését, rendezni az alapszervezetek és a pártbizottságok nyilvántartását, szorgalmazni kell, hogy rendezzék azoknak az ügyét, akiknek lejárt a tagjelöltségi idejük. Ez időszakban megnyugtatóan le kell zárni a folyamatban levő tag- és tagjelölt felvételeket, a kizárásokat, a kilépéseket és a törléseket is. Új tagsági könyveket kell kiállítani azoknak a párttagoknak, akiknek a felszabadulás előtti tagságát időközben elismerték. Azokat a párttagokat, tagjelölteket, akik — nyugdíjazás, munkahelyváltozás stb. miatt — nem tartoznak alapszervezethez, meg kell keresni s létszámba kell venni. Nem indokolatlan erről külön szólni, mert az elmúlt év végén több mint 2200 tag és tagjelölt nem tartozott átmenetileg alapszervezethez — a távozási értesítő alapján tehát meg kell őket is találni.

A nyilvántartás rendszerezését azért is kell rendkívül fontosnak tekinteni, mert ez lesz a statisztika alapja. Ha az e munka közben elkövetett hiányosságok miatt párttagok és tagjelöltek nem kerülnek be a statisztikába, nem tudunk hű képet adni pártunk négyéves fejlődéséről, a taglétszámról, a tagság összetételének alakulásáról.

Az eddig elmondottakból is kitűnik, hogy az előkészítő munka idején nemcsak adatok egyeztetése a feladat, hanem a párttagokkal beszélgetünk s hasznosítjuk az így szerzett politikai tapasztalatokat. E munka során az összesített statisztikát elemezve ké-

szül majd el a párt fejlődését és a problémákat is feltáró jelentés. E jelentés fogja majd mérlegelni, hogy az elmúlt négy esztendőben az adott területen a pártszervek hogyan hajtották végre a VIII. pártkongresszus és a Politikai Bizottság pártépítésre vonatkozó határozatait. Mindez bizonyítja, hogy a pártstatisztika elkészítése egyáltalán nem lesz és nem lehet mechanikus munkafolyamat. A párttagság országos felmérését előkészítő munka több ütemben zajlik le.

Május 21-ig a budapesti kerületi, a járási s a városi pártbizottságok beszélik meg a pártstatisztika elkészítésével kapcsolatos feladatokat. Ezt követően május 28-ig az alapszervezetek titkáraival beszélik meg, hogy június 15-ig nyilvántartásukat ellenőrizzék, a nyilvántartókönyvben levő párttagok és tagjelöltek adatait egyeztessék a tagsági könyvekkel, az esetleges változásokat vezessék át. Ezzel egy időben az alapszervezetek június 25-ig a kerületi, járási és városi pártbizottságoknak megküldik havi változásjelentésüket, amelynek taglétszáma egyben zárólétszám is lesz.

A budapesti kerületi, a járási és városi pártbizottságok az irányításuk alá tartozó párttagság (alapszervezetek) statisztikáját ezek után a június 30-i állapotnak megfelelően elkészítik. A közben elkészült változásjelentés egy példánya július 5-ig megérkezik a budapesti és a megyei pártbizottságokhoz. Ezeknél a pártszerveknél, valamint a fegyveres testületek pártbizottságainál július 23-ig készülnek el azok a statisztikai összesítők, amelyekből majd a Központi Bizottság megfogalmazza a párt szervezeti változásainak értékelését.

A statisztikai felmérő munka különálló, de igen fontos része lesz az újjáválasztott vezetőségi tagokról és titkárokról, a pártbizottsági tagokról és vb-tagokról, valamint a revíziós bizottságok tagjairól elkészítendő jelentés. Az alapszervezetek vezetőségi tagjainak és titkárainak statisztikai összesítőjét október 20-ig, a pártbizottságok, vb-k és revíziós bizottságok statisztikai összesítőjét november 15-ig kell eljuttatni a felettes pártszervezetekhez s a Központi Bizottsághoz.

Megtisztelő feladatot töltenek be ezekben a hónapokban az alapszervezetek azzal is, hogy küldötteket választanak a felettes pártszervek értekezleteire. Közülük különös gondot kell fordítani a kongresszusi küldöttek statisztikai adataira, az erről szóló jelentéseket a megyei küldöttértekezletek után 48 órán belül kell majd továbbítani a központba.

A pártszervezetek statisztikai jelentésének elkészítését megkönnyítik a központilag szétküldött eligazító nyomtatványok és útmutatók. A felmérést tapasztalt pártmunkások végzik majd, mégis szükséges, hogy valamennyi párttag, pártvezetőségi tag és irányító szerv közös együttműködéséből szülessen helyes összefoglaló a kongresszusi beszámoló fontos, a pártról szóló fejezetéhez.

A propagandisták munkájához

Korszakalkotó mű

Lenin Imperializmus című könyve megírásának 50. évfordulójára

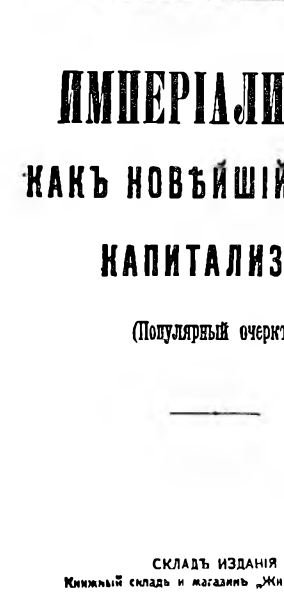
Н. ЛЕНИНЪ (ВЛ. ИЛЬИНЪ).

ИМПЕРІАЛИЗМЪ,

КАКЪ НОВѢЙШІЙ ЭТАПЪ

КАПИТАЛИЗМА.

(Популярный очеркъ).

СКЛАДЪ ИЗДАНІЯ
Книжный складъ и магазинъ „Жизнь и Знаніе"
Петроградъ. Поварской пер., 2, кв. 9 и 10. Тел 227—42.
1917 г.

Amikor a félévszázaddal ezelőtt írt klasszikus mű aktualitásáról beszélünk, tisztában kell lennünk e kifejezés kettős értelmével: időszerűsége *a maga idejében* és időszerűsége *ma.*

Az a feltételezés, hogy egy félévszázaddal ezelőtt írt és az akkori történelmi helyzet égető problémáit tárgyaló mű semmit sem veszített aktualitásából, a jelen helyzetre változatlanul ugyanúgy érvényes, mint arra a történelmi helyzetre, amelyben íródott és amelyre vonatkozott. vagy azt foglalja hallgatólagosan magában, hogy eredetileg nem a konkrét helyzet konkrét elemzése volt, vagy pedig azt, hogy időközben lényegében semmi sem változott. Mindkét feltevés a tények semmibe vevése, valamint a lenini szemlélet és a lenini módszer megcsúfolása volna.

Miben állt a lenini mű aktualitása megírásának időpontjában?

Az első világháború közepette Lenin a szociálsovinizmus gyökereit akarta feltárni, a II. Internacionálé csődjének mélyenfekvő

okaira akart rámutatni; az első világháború kirobbanásának okaira és jellegére akart fényt deríteni; ennek alapján a munkásosztály által követendő stratégiai irányvonalat akarta az adott helyzetben kidolgozni.

A háború a politika folytatása más eszközökkel, hangsúlyozta Clausewitz nyomán Lenin és ezt kiegészítette a történelmi materializmusnak azzal a Lenin megfogalmazta legtömörebb kifejezésével, mely szerint a politika koncentrált gazdaság: a gazdasági viszonyok kifejeződése osztályok erőviszonyaiban.

A szociálsovinisztákkal és a velük szemben megalkuvó álláspontot elfoglaló Kautskyval szembeni vitában nélkülözhetetlenné vált a marxizmus azon tudományos és forradalmi követelményének a teljesítése, hogy le kellett ásni a dolgok gyökeréig; *a politikai felszín alatt fel kellett ismerni az osztályok, csoportok és egyének cselekvését, szándékait, céljait meghatározó gazdasági mozgató rugókat.*

Az adott konkrét helyzetben, az adott háború konkrét jellegének meghatározásánál a döntő központi tényező — hangoztatta Lenin — a monopóliumok uralma. A monopóliumok szövetségei állnak egymással szemben a világ újrafelosztásáért folytatott késhegyre menő imperialista küzdelemben.

Mint ahogyan a kapitalista újratermelési folyamat ellentmondásai időről időre az egyensúly éles megzavarásához vezetnek és periodikusan visszatérő válságokban robbannak ki — hangsúlyozta Lenin —, úgy a monopolkapitalizmus világrendszerében, az imperializmus korszakában az egyenlőtlen fejlődés a nemzetközi erőegyensúly (gazdasági, politikai, katonai egyensúly) éles megzavarásához vezet és a világ újrafelosztására irányuló fegyveres összeütközésben robban ki.

Az imperialista politika gazdasági rugóit tárja fel Lenin ebben a műben egy olyan átfogó és mélyreható elemzéssel, amely mind a mai napig párját ritkítja és ebből az elemzésből von le vaskövetkezetességgel olyan stratégiai következtetéseket a nemzetközi proletariátus osztályharca számára, amely kiteljesedésében 1917 októberétől kezdve új korszakot nyitott meg az emberiség történetében: a szocializmus és antiimperializmus világra szóló térhódításának korszakát.

A szónak ebben a legmélyebb, a forradalmi elméletet és a forradalmi gyakorlatot összekapcsoló értelmében korszakalkotó mű az „Imperializmus".

Aktualitásának lényege, hogy a megírása időpontjától eltelt félévszázad során lényegében azok a világtörténelmi változások mentek végbe, amelyeket Lenin az imperialista rendszer elemzéséből leszűrt és előrevetített.

Ennek bizonyítására és szemléltetésére elég utalni az ultra-

imperializmus kérdésére, amelynek bírálatára és cáfolatára Lenin a könyvben oly komoly figyelmet fordít.

Ultraimperializmus-elméletében Kautsky egy az imperializmus korszakában végbemenő folyamatot és annak kiteljesedését vetíti előre: tudniillik a tőke nemzetközivé válásának, a monopoltőke nemzetközi centralizációjának folyamatát. Ennek megvalósulását azonban úgyszólván valamilyen történelmi légüres térben képzeli el: elvonatkoztat és eltekint az elszigetelten vizsgált tendencia megvalósulásánál olyan „zavaró körülményektől", olyan ellentendenciáktól, mint amilyen maga az egyenlőtlen fejlődés és annak gazdasági, politikai és katonai következményei; vagy a nemzeti és nemzetközi méretekben folyó osztályharc; vagy a gyarmati és félgyarmati népek ellenállása.

Az egy nemzetközi tröszt létrehozására irányuló tendencia, persze a tőke nemzetközivé válása alapján tagadhatatlanul fennáll — állapítja meg Lenin a Kautskyval folytatott vitában —, de konkrét megvalósulása elé ugyanolyan leküzdhetetlen akadályok tornyosulnak, mint általában az abszolút monopólium megvalósulása elé a tőkék centralizációjának folyamatában. Az ultraimperializmusnak tulajdonképpen konkréten nem lehet más értelme, vagy értelmezése, mint egy meghatározott legerősebb imperialista ország hegemóniája, illetve világuralmi törekvése más imperialista hatalmak és csoportosulások hasonló törekvéseivel szemben. Ugyanakkor a gyarmati és félgyarmati népek leigázása a proletariátus antiimperialista harcának gránitfalába ütközik.

A szocialista forradalom egy vagy több országban létrejövő győzelme esetén pedig mindenekelőtt éppen ennek a gyökeres világtörténelmi fordulatnak a ténye teszi az ultraimperializmus megvalósulását merőben kilátástalanná.

A második világháború kimenetele a szocialista világrendszer kialakulását és megszilárdulását, valamint a gyarmatrendszer széthullását eredményezte. Ilyen körülmények között az amerikai bankárok és tábornokok, az amerikai finánccoligarchia ultraimperialista törekvései többek között azt az eleve kudarcra kárhoztatott kísérletet foglalják magukban, hogy a gyarmatrendszer szétesett darabjaiból a levitézlett európai gyarmatosítók dicstelen példáját követve egy amerikai gyarmatbirodalmat ácsoljanak. Ennek az ultraimperializmusnak szolgálatában vetik latba Dél-Amerikától Délkelet-Ázsiáig a régi és az új kolonializmus hagyományos és legkorszerűbb fegyvertárát.

A Kautsky-féle ultraimperializmus megvalósulása helyett az *amerikai imperializmus világuralmi törekvéseit szolgáló barbár agressziónak és ugyanakkor e célkitűzések meghiúsulásának vagyunk tanúi a mai világhelyzetben.*

Az imperializmus ellentmondásai nem valamiféle ultraimperializmus ábránd-világában oldódnak fel, mint erről Kautsky ál-

modozott, hanem a kapitalizmus általános válságának elmélyítését eredményezik, mint azt Lenin megállapította.

Egy évvel az Imperializmus című könyv megjelenése után, 1917 szeptemberében *„A szociáldemokrácia agrárprogramja az első orosz forradalomban"* című könyvének utószavában Lenin külön nyomatékkal hangsúlyozza az első világháború és annak kimenetele által létrejött azon legfontosabb új történelmi tényezőt, amely bizonyos, az 1907-ben írt elemzésből leszűrt következtetéseket alapvetően módosít. Az összes hadviselő országokban, hangsúlyozza Lenin, a monopolkapitalizmus elkerülhetetlenül és visszavonhatatlanul állammonopolista kapitalizmussá vedlett át. Ez a körülmény pedig egyrészt sürgetően és elodázhatatlanul napirendre tűzi a szocialista forradalmat, másrészt arra figyelmeztet, hogy a szocialista forradalom és az antiimperializmus erői innen kezdve a monopóliumok uralmának ezzel a konkrét felépítményével állnak szemben. Ilyen helyzetben, szögezi le Lenin *„A szociáldemokrácia agrárprogramja"* című műhöz írt fent említett utószóban, az agrárforradalom már nemcsak egyszerűen a burzsoá-demokratikus forradalom *utolsó*, de egyszersmind a szocialista forradalom *első* lépése.

Ezt a lenini felismerést össze kell kapcsolni azzal a Lenin által az Imperializmus című könyvben felállított (és később Sztálin által helytelenül cáfolt) tétellel, hogy az imperializmus korszakában a gazdasági fejlődés és a technikai haladás nagymértékben meggyorsul.

E két tényező: a monopolista államkapitalizmus és a rohamos tempójú technikai haladás keretei között és együttes hatása alatt érvényesül az egyenlőtlen fejlődés törvénye az imperializmus jelen szakaszában.

Ennek a szakasznak elemzéséhez az alapvető módszertani útmutatást a lenini mű adja meg. Ennek a módszertani útmutatásnak lényegét pedig röviden a következőképp foglalhatjuk össze:

A konkrét helyzet konkrét elemzésére van szükség;

Nem kiragadott példákra bizonyos tételek alátámasztása céljából, hanem az összes tények és összefüggések átfogó vizsgálatára van szükség:

Az ilyen elemzésből levont következtetéseknek a forradalmi cselekvés vezérfonalául kell szolgálniuk.

Csak ez az Imperializmus című könyv kidolgozásában oly bámulatos hatékonysággal alkalmazott módszer teszi lehetővé napjainkban is az imperializmus és az antiimperializmus új körülményeinek vizsgálatát. Úgyszintén csak ez teszi lehetővé a történelmi helyzetben beállt új jelenségek felismerését és elemzését.

Ennek szemléltetésére csak egy példát:

Ha érvényes Leninnek az a következtetése, hogy az imperializmus gazdasági, politikai és katonai folyamatai az első világ-

háború után a monopolista államkapitalizmus keretei között és a rohamosan gyorsuló technikai haladás hatása alatt mennek végbe — és a tények összességükben minden kétségen felül ezt igazolják —, akkor ez szükségszerűleg módosítja azt a korábbi tapasztalatokból leszűrt, a szociálsovinizmus gazdasági gyökereire vonatkozó általános tételt, mely szerint a munkásarisztokrácia a gyarmati extraprofit morzsáiból lekenyerezett viszonylag szűk réteg, melynek befolyását a munkásosztályra többek között és nem utolsósorban éppen e gyarmati extraprofit elapadása ássa alá.

Varga Jenő akadémikus egy rendkívül fontos *„A munkásarisztokrácia a második világháború után"* című tanulmányában hangsúlyozza, hogy *„maga a munkásarisztokrácia, annak összetétele, kiváltságos helyzetének forrása, mint a kapitalizmus minden más jelensége is, a kapitalizmus fejlődése során és különösen a második világháború után jelentősen megváltozott."**

Felveti a kérdést: *„Milyen gazdasági forrásai vannak ma a legfejlettebb országok nagyburzsoáziájának a munkásarisztokrácia megvesztegetésére és fenntartására?"* (id. mű, 109. old.)

Megállapítja, hogy a tőkekivitelből származó profitok és extraprofitok összege ma minden valószínűség szerint nagyobb, mint a gyarmatok felszabadulása előtt volt, de hozzáteszi: *„mindamellett ez az összeg ma nem a munkásarisztokrácia megvesztegetésére szolgáló alap fő forrása"* (id. mű, 110. old.).

A technikai haladásból eredő monopolista extraprofit *„a munkásosztály jelentős részének megvesztegetését szolgáló alap fő forrása"* (id. mű, 111. old.) — vonja le a következtetést a lenini mű tanulmányozása és a lenini módszernek a mai helyzet elemzésére való alkalmazása után Varga Jenő.

A lenini mű korszakalkotó jelentőségét bizonyítja, hogy helyesen értelmezett aktualitását egy félévszázad eltelte után sem vesztette el, hanem ellenkezőleg: a mai imperializmus jelenségeinek és ellentmondásainak az általa felvetett fő szempontok szerinti elemzésére sarkall.

Göncöl György

* Varga Jenő „Tanulmányok a kapitalizmus politikai gazdaságtanának problémáiról". Budapest 1965. 104. old.

A szubjektív tényezők szerepe

A gazdaságirányítási rendszer javasolt reformjában nagy szerepe lesz a gazdasági automatizmusoknak. A különféle természeti folyamatok irányítására több évtizede sikeresen alkalmazunk automatikus berendezéseket. Van azonban egy lényeges különbség a természeti és a társadalmi folyamatok irányításának automatizmusa között. Mégpedig az, hogy a gazdasági folyamatok automatizmusában ott találjuk a szubjektív tényezőket — az embert, a kollektívákat. Ennek következtében a gazdasági automatizmusok működése döntően attól függ: hogyan gondolkodik, cselekszik az ember, a kollektíva, mennyire képes helyesen felfogni a gazdasági kategóriák irányító információit.

A KIINDULÓ IRÁNYELVEK vitájában akadémikusok és egyszerű munkások, közgazdászok és mérnökök, minisztériumi és vállalati vezetők, pártmunkások egyaránt nyomatékosan hangsúlyozták, hogy az új gazdaságirányítási rendszer hatékonysága nagymértékben függ a szubjektív tényezőktől; a vezetőktől, irányító szervektől, a javaslati és ellenőrző joggal felruházott kollektíváktól, például az üzemi pártszervezetektől, szakszervezetektől vagy a kiinduló irányelvekben érintett „felügyelő bizottságok"-tól. Vita folyt arról is, mennyiben állnak fenn ezek a szubjektív tényezők, illetve mit kell tenni, hogy az egyes emberek csakúgy, mint a kollektívák alkalmasak legyenek arra, hogy eredményesen használják ki az új lehetőségeket.

Mindenekelőtt felmerül a kérdés, milyen tulajdonságok teszik az embereket, kollektívákat alkalmassá arra, hogy az új gazdaságirányítási rendszerben mint az automatizmus igen fontos eleme betöltsék szerepüket?

Az első és legfontosabb követelmény a szocialista tudat. Enélkül a különféle közgazdasági kategóriák, törvényszerűségek alkalmazása, a vállalati önállóság kiszélesedése nem vezethet helyes eredményre, hiszen lehetőség van — ha korlátozottan is — az áruviszonyokból fakadó helytelen tendenciák erősödésére is.

A SZOCIALISTA TUDAT mindenekelőtt magában foglalja a proletárdiktatúra gazdasági alapjának erősítésére való törekvést, a szocialista tulajdon védelmét, fejlesztését elsőrendűnek tartja Ehhez szorosan kapcsolódik az egyéni, kollektív és társadalmi érdek összeegyeztetésének felismerése és megvalósítása. Az elvtársi együttműködés, az összefogás a közös érdek megvalósításáért a szocialista tudat nélkülözhetetlen eleme.

Az összefogásnak és az együttműködésnek számos területe van az üzemek, a vállalatok kapcsolatától az ipar és a mezőgazdaság, az ipar és a kereskedelem kapcsolatán keresztül a szocialista

országok gazdasági együttműködéséig. Mindezekben nagy szerepe van az egyes emberek és kollektívák egészséges törekvésének. A szocialista tudat a gyengébbek segítését is jelenti. Azzal együtt, hogy az árukapcsolatokban az értékegyenlőség a kapitalizmusban a gyengébbek tömeges és könyörtelen elpusztulásához vezet, a szocializmusban az egészséges differenciálódás biztosítása mellett érvényesülni kell az elvtársi segítségnek is.

A szocialista tudat természetesen magában foglalja az egyéni érdek érvényesítését is, hiszen az objektív és a szubjektív feltételek, a történelmi előzmények nem teszik lehetővé a kommunista tudatra való közvetlen áttérést. Az anyagi érdek a szocialista tudat szerves tartozéka.

A szocialista tudat léte, fejlesztése egyben állandó harcot jelent a polgári, kispolgári tudat és annak maradványai ellen. Az önzés, harácsolás, spekuláció, élősködés, az egoizmus különféle formái és sok más régi tudatmaradvány érvényesülése nagy veszélyeket rejt magában különösen akkor, ha egy rugalmasabb gazdálkodási rendszert kívánunk kialakítani. Ezért az új irányítási rendszerben még erőteljesebben kell e nézetek ellen küzdeni.

FONTOS KÖVETELMÉNY a gazdasági kategóriák, összefüggések, törvényszerűségek ismerete, a közgazdasági felkészültség és közgazdasági szemlélet. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a műszaki természettudományi ismeretek a műszaki szemlélet másodrendűvé válik. A műszaki szemlélet csak a közgazdasági szemlélettel együttesen érvényesülhet teljesen, csak így realizálódhat a gazdasági, és végső soron a társadalmi fejlődésben.

A közgazdasági ismeretek, készségek kialakulása és kiszélesedése természetesen jelentős hatást gyakorol a szocialista tudat fejlődésére is. Az egyéni és a társadalmi érdek összeegyeztetése például mindaddig ösztönös, amíg az emberek nem ismerik fel a népgazdaság fejlődéséből fakadó szükségszerű arányokat a nemzeti jövedelmen belül, a felhalmozás és a fogyasztás, az egyéni fogyasztás és a társadalmi fogyasztás, a termelékenység és az átlagbérek között.

Elsősorban a vezetőknél, az irányító testületeknél lényeges követelmény a vezetőkészség. Az új gazdaságirányítási rendszerben alapvetően kiszélesedik a vezetők szerepe. Leegyszerűsítve úgy fogalmazhatnánk meg, hogy parancsnokok helyett gazdálkodókra van szükség. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a döntésvégrehajtás kettős funkciója eddig nem érvényesült, de minél alacsonyabb szintről van szó, annál jelentősebb szerephez jut a végrehajtás funkciója.

Rendkívül fontos, hogy a vezetők jól megszervezzék a termelést, a célkitűzések végrehajtását és az ellenőrzést. De még

sokkal fontosabb lesz, hogy miután igen kevés közvetlen utasítást kapnak, helyes döntéseket tudjanak hozni, helyesen tudják a gazdasági egységek fejlődését meghatározni. Ebben jelentős szerepe van például a vezetőkészségnek.

A VEZETŐKÉSZSÉG egyrészt rátermettség, másrészt képzés kérdése. Rendkívül fontos tehát a vezetésre alkalmas személyek helyes kiválasztása és képzésük, illetve továbbképzésük.

Különböző fórumokon vitatták, hogy vajon megvannak-e a gazdaságirányítási rendszer reformjának ezek a szubjektív feltételei? Úgy vélem, hogy alapjában megvannak, illetve megteremthetők. Sőt, azt lehetne mondani, hogy a szükségesség objektív tényezői mellett a szubjektív tényezők pozitív alakulása is hozzájárult a gazdaságirányítási rendszer reformjához. Számos példa és kísérlet is bizonyítja, hogy gazdasági egységeink tudnak önállóan és helyesen gazdálkodni.

A kiinduló irányelvek megfogalmazása — melyben többezer szakember vett részt — szintén fényes bizonyítéka annak, hogy a szubjektív feltételek kialakultak. A tömegek aktivitása és érettsége — erre példa a szocialista munkaverseny és újítómozgalom egészséges fejlődése, a vállalati intézkedési tervek kidolgozása és végrehajtása, az üzemi párt- és tömegszervezetek fokozódó ellenőrző és segítő szerepe — szintén azt jelzi, hogy a reform társadalmilag is megérett.

Azzal a megállapítással, hogy megvannak a szubjektív feltételek, egyáltalán nem szándékozunk csökkenteni a *szubjektív tényezők fejlesztésének fontosságát. Rendkívül nagy erőfeszítéseket kell tennünk a szocialista tudat további erősítése, a közgazdasági ismeretek széles körű terjesztése és a vezetőképzés érdekében.* Bár fokozatosan kívánjuk gazdaságirányítási rendszerünket átalakítani, a szubjektív tényezők területén koncentráltabb és rövidebb idő alatt kell eredményt elérnünk. Tény, hogy itt is dialektikus a kapcsolat, amennyiben a tudat átalakulása nemcsak feltétele, de következménye is az új gazdaságirányítasi rendszernek. Ez azt is jelenti, hogy a tudatformálás fő területe lesz a gazdasági irányítás. Azonban rendkívül fontos, hogy ez a formálódás ne legyen spontán folyamat.

A proletárdiktatúra megteremtésével együtt mi új gazdaságirányítási rendszert vezettünk be, a tervgazdálkodást. Akkor (1947—48-ban) szükségszerűen rá voltunk utalva, hogy menet közben, évek hosszú során át szokjanak hozzá az emberek ehhez a gazdálkodási rendszerhez. Most már azonban indokolatlan, hogy a begyakorlás, a spontán hozzászokás legyen az új irányítási rendszer elsajátításának döntő útja. A tudati s a szakmai színvonal lehetővé

teszi, hogy bizonyos fokig előre gondoskodjunk a szubjektív feltételek fejlesztéséről.

A közgazdaságtudományok fejlesztése mellett nagy jelentősége van minden szinten az oktatásnak és a közgazdasági propagandának. Jelenleg az oktatási reform alapján mennyiségileg kibővült követelményeiben és színvonalában korszerűbb képzés folyik a Közgazdaságtudományi Egyetemen és az újonnan felállított három felsőfokú szakiskolán. Fejlődik a középfokú közgazdasági képzés is. Azonban fokozni kell a műszaki és agrár felsőfokú képzésben is a közgazdasági készségek kifejlesztését, ami elengedhetetlen feltétel a mérnökök és agronómusok közgazdasági szemléletének kialakításánál.

KÜLÖNÖSEN NAGY FELADAT *a közgazdasági gondolkodás kialakítása a széles tömegekben.* Ezt kell szolgálnia az iskolai és az iskolán kívüli oktatásnak egyaránt. Az iskola és az élet kapcsolata lehetővé és szükségessé teszi, hogy már az általános iskolai oktatásban is helyet kapjon a közgazdasági szemlélet. Természetesen nem úgy, hogy a tanulóknak különféle bonyolult összefüggéseket és absztrakt kategóriákat oktassunk, hanem a tanulók szemléletének formálásával. Nevelni kell őket a takarékosságra, az egyéni és közösségi érdek összeegyeztetésére, az együttműködés fontosságára, a munka megbecsülésére, a tudás szerepének értékelésére stb. A gyakorlati foglalkozásokon pedig érzékeltetni lehet velük a munkaszervezés fontosságát, a munkafegyelem szerepét, a szocialista munkaverseny jelentőségét és még sok mást. Ha más formában is, a gimnáziumi, szakmunkásképző és nem közgazdasági technikumban is hasonló oktatásra van szükség. Természetesen nem az a megoldás, hogy ezekben az iskolákban is bevezetjük a közgazdasági oktatást, bár a „világnézetünk alapjai" című tárgy keretében elképzelhető ennek részleges megvalósítása. Inkább arra van szükség, hogy a jelenleg oktatott tárgyak keretében és az oktatáson kívüli nevelésben is valósítsuk meg a közgazdasági szemlélet kialakítását. A modern általános műveltséghez tehát szükségszerűen hozzátartoznak a közgazdasági ismeretek és szemléletmód.

SOKKAL NAGYOBB RÉTEGET érint az iskolán kívüli *közgazdasági propaganda.* Ahhoz, hogy a vállalatok, termelőszövetkezetek dolgozói bizonyos hozzáértéssel szóljanak bele termelőegységük ügyeibe, föl kell készíteni őket erre. A párt- és a tömegszervezeti oktatásokon sokféle gazdasági, gazdaságpolitikai tanfolyamot indítottunk. Emellett a különféle gazdasági szervek is tartanak ismeretterjesztő és továbbképző jellegű tanfolyamokat. Ezek természetesen jelentősen hozzájárultak a közgazdasági érdeklődés növekedéséhez. Most az a feladat, hogy ezeknek a tanfolyamoknak a színvonalát emeljük és a figyelmet olyan kér-

désekre koncentráljuk, amelyek a gazdaságirányítás új rendszerének helyes működéséhez készítik fel a tömegeket.

Rendkívül fontos az egységes elveken nyugvó, hatékony vezetőképzés és továbbképzés. Hazánkban az elmúlt években pártszervezetek és egyes minisztériumok kezdeményezésére megindultak vezetőképző tanfolyamok, amelyeken egyrészt a vezetés általános elvi kérdéseit, másrészt módszertani és szervezési kérdéseit tárgyalták. Sajnos a vezetőképzés és továbbképzés rendszere és módszere még nem alakult ki.

A gazdasági vezetők továbbképzése jelenleg kettős feladatot jelent. Egyrészt azoknak a vezetőknek, akik nem eléggé felkészültek közgazdaságilag, megfelelő képzést kell adni, másrészt minden vezetőnek fejleszteni kell a vezetőkészségét a vezetést megalapozó ismeretek (szervezés, szociológia, munkagazdaságtan, munkalélektan stb.) széles körű elsajátításával.

A PÁRT SZEREPE rendkívül jelentős mind a szubjektív feltételek erősítésében, mind az új gazdaságirányítási rendszer bevezetésében és helyes irányú érvényesítésében. A szocialista tudat kialakítása, a közgazdasági szemlélet fejlesztése eddig is a pártszervezetek tevékenységének központi kérdése volt. Ezen a területen tehát a változás csak annyi, hogy fokozni kell a munkát, emelni annak színvonalát.

Növekszik viszont a párt szerepe a mindenkori gazdaságpolitika kialakításában és a vezetők kiválasztásában. Ez szükségszerűen következik a politika elsődlegességének elvéből. Hiszen, ha nagyobb önállóságot adnak a gazdasági egységeknek és közgazdasági eszközökkel, kategóriákkal irányítjuk tevékenységüket, rendkívül nagy a jelentősége annak, hogy milyen célkitűzés érdekében alakítjuk az árakat, kamatot, hitelt, a jövedelemelosztás formáit és helyesen állítjuk-e be ezeket a gazdasági automatizmusokat. A gazdaságpolitika tudományosabb megalapozása tehát kulcskérdés az új helyzetben is.

Hasonlóképpen fontos a vezetők kiválasztása, munkájuk értékelése és ellenőrzése. A vezetők döntési joga növekszik, fokozódik felelősségük is. A vállalatok, üzemek dolgozóinak helyzete, jövedelme egyre inkább szűkebb gazdaságuk jövedelmezőségétől függ. Ez fokozza a vezetők iránti igényeket. Ugyanakkor számolni kell azzal, hogy a rugalmasabb gazdálkodási rendszerben föllépnek kispolgári, polgári szemléletmódból fakadó helytelen tendenciák. Ezeknek akkor tudjuk legnagyobb mértékben elejét venni, ha szocialista tudatú, közgazdaságilag képzett és jó vezetőkészséggel rendelkező embereket állítunk a gazdaság különböző irányító posztjaira.

FOKOZATOSAN RÁ KELL TÉRNI arra, hogy a pártszervezetek intenzív politikai munkával segítsék a gazdasági vezetők tevékenységét, kísérjék figyelemmel a gazdálkodást, mozgósítsák a dolgozókat a feladatok végrehajtására. Ez a politikai felelősség a párt feladata, ami egyben azt a fokozott figyelmet is jelenti, ami a gazdasági vezetők nevelésére irányul. A pártszervezeteknek harcot kell folytatniok a dolgozók, különösen a vezetők magatartásbeli hibái ellen és állandóan törekedniök kell a helyes magatartásbeli vonások erősítésére.

A pártszervezetek akkor tudják az említett feladatokat megoldani, ha kezdeményezői és szervezői lesznek *az üzemi demokrácia kiszélesítésének és fejlesztésének.* Az új gazdaságirányítási rendszer lényegi sajátosságainál fogva lehetővé, ugyanakkor elkerülhetetlenné is teszi az üzemi demokrácia kiszélesítését. A reform tartalmazza az ehhez szükséges szervezeti kereteket és a kollektívák jogait is. A szakszervezetek különböző testületeinek például véleményezési joga lesz a termelésben, vétó és ellenőrzési joga az elosztásban és döntési joga a szociális. kulturális kérdésekben, valamint a szocialista munkaversenyben. Ezek a jogok és lehetőségek természetesen csak akkor válnak gyakorlatilag hasznossá, ha megtanítjuk a dolgozókat kihasználásukra. Ez pedig alapvetően a párt feladata.

Felvetődik a gondolat: *miért forradalmi lépés a gazdaságirányítási rendszer reformja?* Azért, mert ez a szocialista termelési-társadalmi viszonyok jelentős tökéletesítését eredményezi. Nem a termelési viszonyok tartalmát változtatjuk meg, de gyökeres változások lesznek a termelési viszonyok érvényesülési formáiban. Változnak az emberek érdekeltségi, elsajátítási viszonyai, módosulnak a munkamegosztás különféle területei, megváltozik az emberek objektív viszonya a társadalmi tulajdonhoz, szorosabb és közvetlenebb gazdasági kapcsolatok alakulnak ki a különféle gazdasági egységek között stb.

A RÉGI ÉS AZ ÚJ HARCA alapvetően tudatformálási kérdés, amivel megbirkózni csak úgy lehet, ha a pártszervek minden szinten következetes és hatékony munkát fejtenek ki a gazdaságirányítási rendszer új, korszerűbb elképzeléseinek megvalósításáért.

Dr. Kahulits László,
a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Pártbizottságának titkára

Éljenek a világ kommunista és munkáspártjai!

A gazdasági fejlődés üteméről

A gazdasági fejlődés ütemének alakulása iránt nagy *érdeklődés* nyilvánul meg. Az emberek szerte a világon nemcsak jelenlegi életszínvonalukat kívánják állandósítani, figyelmük központjába került az is, milyen gyorsan és milyen mértékben javul helyzetük. Időszerűvé teszi a kérdést, hogy Magyarországon az utóbbi néhány évben lassúbbodás tapasztalható és ez egyesekben bizonyos aggodalmat kelt népgazdaságunk helyzete és fejlődésének lehetősége iránt.

Mit értünk gazdasági fejlettségen?

A gazdasági fejlettség fogalmán a termelőerők és a termelési viszonyok színvonalát értjük. Ebből következik, hogy a gazdasági fejlődés *üteme* tulajdonképpen nem más, mint a termelési viszonyoknak és a termelőerőknek az időben történő mozgása, tökéletesedésük gyorsasága. Ez a mozgás egyidőben *többféle* jelenségben tükröződik: megmutatkozik elsősorban az élet- és a munkakörülmények összességének javulásában, a gazdasági potenciál és a védelmi képesség növekedésében.

Az ütem alakulásánál — a rövidebb időszakok szerepét nem lebecsülve — annak hosszabb periódusban történő alakulását tartjuk alapvetőnek.

A gazdasági fejlődés *ütemének* népgazdasági szintű *összegezése* és más országokkal való összehasonlítása közgazdaságilag *még nem* megfelelően *megoldott kérdés.* A feladat az lenne, hogy mérjük, milyen gyorsan fejlődik a társadalom szükségleteinek kielégítése. Mivel a társadalmi végtermék, illetve a nemzeti jövedelem magában foglalja a fogyasztást és a felhalmozást is, ezért a növekedés ritmusát — hiányosságai ellenére is — elsősorban ezek alakulásán *mérik.*

A *nemzeti jövedelmet* társadalmilag hasznos termékek tömegeként, vagyis mint használati értékek halmazát fogjuk fel. Ennek a látszólag egyszerű feladatnak elvégzése azonban sok nehézséget okoz és jelenlegi körülményeink között csak igen jelentős pontatlanságokkal határozható meg. Nehéz elhatárolni például az eredmények számbavételekor a szükségest a feleslegestől. Az egész népgazdaságban az anyagi javakat ugyanis nem valamiféle hasznossági mértékegységgel, hanem árakkal mérjük. Mégpedig valamelyik kiválasztott év változatlan árával. Ez azonban ellentmondást is tartalmaz, hiszen az ár elsősorban az érték kifejezője. Megtörténhet, hogy egy termék hasznossága kétszeresére növekedhet, de ha értéke nem változik, akkor az árak a nemzeti jövedelem alakulásáról nem adnak pontos képet. Adott esetben előnyös lehet a nemzeti jövedelem valutában vagy kül-

kereskedelmi árakon történő számbavétele is. Ez például elősegítheti annak felismerését, hogy a népgazdaság mely területén alakultak ki esetleg túl magas árak, vagy ráfordítások. Előmozdíthatja továbbá azt is, hogy alkalmazzuk a nemzetközi munkamegosztás lehetőségeit.

Az előbbi pontatlansággal számolva az egy főre eső nemzeti jövedelem például dollárban kifejezett színvonala bizonyos fokig tájékoztat a termelőerők fejlettségi fokáról. E számítások szerint 1963-ban az egy főre eső nemzeti jövedelem a fejlett tőkésországokban 2—2,5-szer, Csehszlovákiában és az NDK-ban mintegy 60%-kal haladta meg Magyarországét. A KGST országok közül kb. egy szinten állunk Lengyelországgal és a fejlődő országok a magyar színvonal egynegyedét, felét érik el.

Az egy főre eső nemzeti jövedelem színvonalából kiindulva, valamint figyelembe véve, hogy országunk gazdasági erőforrásai korlátozottak, adódik a *következtetés: a termelőerők fejlettségi fokának ranglistáján feljebb jutni csak az erőforrások rendkívül céltudatos összpontosításával és hatékony felhasználásával tudunk.*

Hogyan alakult a fejlődés üteme

A nemzeti jövedelem növekedésének ütemét kiszámítják *összesen* és *egy főre* is. Az egy főre számított nemzeti jövedelem kapcsolatot teremt a népesség és az új érték növekedése között. Ez azért is fontos, mert a gazdasági fejlődésnek végső fokon az egy főre számított életszínvonal emelkedését kell eredményeznie. (Természetesen, ha a népesség növekedése egészségtelen mértékben csökken és ennek következtében „javul" az egy főre számított nemzeti jövedelem növekedésének üteme — ezt nem tekinthetjük kedvező jelenségnek.) Mindkettőt kiszámítják továbbá %-*ban* és tényleges *(abszolút)* tömegében. Ha a fejlettebb országnak a fejletlenebb által történő utolérési folyamatát vizsgáljuk, akkor rendszerint azt tapasztaljuk, hogy *a gyorsabb %-os fejlődés következtében először a fejletlenebb országnak a fejlettebbhez viszonyított relatív aránya javul, de az abszolút különbség egy ideig még növekszik is.* (Jelenleg a fejlődő országok egy része a fejlett tőkésországokhoz képest éppen ebben a helyzetben van.) Ha az abszolút növekedés mértéke (egy főre számítva vagy hasonló méretű országok esetében összességében is) azonos kezd lenni, akkor ez az utolérés olyan szakaszát jelzi, amikor már a fejletlenebb ország jelentős utat tett meg; illetve a fejletlenebb és fejlett ország gazdasági növekedésének ütemkülönbsége olyan nagy az előretörő ország javára, hogy az már ellensúlyozza az egy főre eső nemzeti jövedelem adott időszakban mutatkozó abszolút különbségét.

Mind Magyarország, mind a többi szocialista ország 1950—

1963 között tehát — az utóbbi időszakban tapasztalható ütemlassúbbodás ellenére — *gyorsabban* fejlődött, *mint a tőkés* országok. A szocialista országok fejlődési ütemét csak Japán, Olaszország és az NSZK közelítette meg, illetve érte el. Magyarország 1950 és 1960 között a nemzeti jövedelem összességét tekintve a KGST országok közül a leglassabban fejlődött. Az egy főre számított nemzeti jövedelem azonban Lengyelországéval azonos ütemű. *Magyarország fejlődésének üteme a viszonylagos lassúsága ellenére Japánt és az NSZK-t kivéve meghaladta a kapitalista országok fejlődési ütemét.*

Az ipari termelés növekedése csak 1—3 ponttal maradt el a többi szocialista ország növekedési ütemétől, a mezőgazdaságé azonban Magyarországon volt a legkisebb. 1960 és 1963 között a fejlődés nálunk kisebb mértékben lassult, mint Romániát kivéve a többi szocialista országban. Ebben szerepet játszik az is, hogy a mezőgazdasági termelés a rossz időjárás ellenére a többi szocialista országhoz képest viszonylag kedvezőbb volt. A fejlődés legdinamikusabb eleme az ipari termelés, de jelentős szerepet játszott a mezőgazdaság is.

Ahhoz, hogy az ütem eddigi és jövőbeni alakulását jobban megérthessük, vizsgáljuk meg a *gazdasági fejlődés ütemét meghatározó* fontosabb *tényezőket.* A gazdasági növekedés tempója lényegében attól függ, hogy a társadalom *hogyan* (milyen társadalmi viszonyok, technikai, munkaszervezési feltételek stb. mellett) *és mit* (mezőgazdasági terméket, iparcikket, lakást stb.) állít elő.

A szocialista társadalom fölénye éppen politikai rendszerében, valamint termelési viszonyainak fejlettségében van. E társadalom új gazdasági törvényeket, ösztönzőket, új közszellemet teremt. Ezek azonos viszonyok mellett a tőkés országokéhoz képest hosszabb időszakon keresztül gyorsabb fejlődést eredményeznek.

A gazdasági fejlődés ütemét azonban az is befolyásolja, hogy mit milyen technikával, milyen arányokban állítanak elő.

A fejlődés különböző tényezői

A gazdasági fejlődés ütemére számos *egyéb tényező* is hatással van. Adott körülmények között a védelmi kiadások növelése például csökkentheti a beruházásokat; a természeti tényezők jelentősen befolyásolhatják a mezőgazdasági termelést. És előfordulhat az is, hogy az alapanyagipar termelése elmarad a feldolgozó ágazatok szükségleteitől vagy a feldolgozó ágazatok, például az élelmiszeripar kapacitásának emelkedése nem megfelelő a mezőgazdasági termelés növeléséhez képest. Megtörténhet azonban az is, hogy a termelés nem a tényleges szükségleteket veszi figyelembe.

A gazdasági fejlődés tényezői különbözőképpen csoportosíthatók. *Megkülönböztetjük a fejlődés természeti és emberi tényezőit, de szétbonthatjuk azokat a fejlődés külső és belső faktoraira is.*

A *természet* erői az ember közreműködésével és hozzáértésével kétségtelenül nagymértékben hatnak a társadalom fejlődésére. A természeti tényezőket tekintve (természeti kincsek, ásványi készletek, éghajlat, fekvés, a földterület nagysága és minősége stb.) Magyarország viszonylag kedvezőtlen adottságokkal rendelkezik. A fontosabb természeti kincsek egy főre eső ellátottságában Magyarország a KGST országok közül a legrosszabb helyzetben van, de ez mégis kedvezőbb, mint Ausztriáé, Dániáé, Olaszországé vagy pl. Svájcé. Az egyik fontos természeti kincset, a földet tekintve helyzetünk pedig kedvezőbb, mint Lengyelországé, Csehszlovákiáé és az NDK-é; a fejlett nyugateurópai kapitalista országoké sem éri el Magyarország szintjét. Mezőgazdasági adottságaink jobb kihasználásával tehát kedvező hatást tudunk gyakorolni gazdasági fejlődésünkre.

A termelékenység szerepe

Az ütem alakulására döntő hatást azonban az *ember* gyakorol *Az ütem közvetlenül függ attól, hogy hányan dolgoznak, milyen intenzitással termelnek és főként milyen a munka termelékenysége.* Ebből a szempontból vizsgálva helyzetünket kitűnik, hogy a foglalkoztatottak számának növekedése az első ötéves terv időszakában évi 1,8%-ról a második ötéves terv idején 0,2%-ra csökkent.

A munkába állítás lehetőségeinek csökkenéséből az is következik, hogy a fejlődés üteme jelenleg és a jövőben mindinkább a termelékenység függvénye lesz. A termelékenység növekedése azonban a második hároméves terv időszaka alatti 6,7%-ról 4,6%-ra csökkent. Ennek következtében a nemzeti jövedelem emelkedésének lassulása bizonyos fokig túlzott mértékű volt. Az 1966. évi terv a termelékenység növelésének lehetőségeiből kiindulva — figyelembe véve a mezőgazdasági termelés lehetőségeit is — az 1965. évi mintegy 2%-os nemzeti jövedelem emelkedéssel szemben 4%-ost irányoz elő.

A termelékenység alakulásában jelentős szerepet játszanak a *beruházások.* Eszközeink azonban korlátozottak és fejlődésünk jelenlegi szakaszában — bár a társadalmi végtermékből a világon kevés ország fordít többet összesen beruházásra mint Magyarország — számos beruházási szükségletet nem tudunk kielégíteni, és ezért is a beruházások hatékonyságának emelése az ütem alakulásának fontos tényezője.

A termelékenység azonban *nem csupán beruházásokkal* érhe-

tő el. Növelésére lehetőségeink vannak a munkaszervezés, minőségjavítás, selejtcsökkentés stb. területén.

A termelékenység népgazdasági szintű növekedése jelentősen függ a munkaerő elosztásától. S bár a magasabb termelékenységű ágazatokba való átcsoportosítás lehetőségei csökkentek az egyes népgazdasági ágakban, korántsem használtuk ki legfőbb kincsünket, az *emberi, szellemi kapacitást.* Igaz, hogy a felnőtt népesség iskolázottsági szintje a legfejlettebb országokéhoz képest alacsonyabb, de a fiatalok nálunk magasabb iskolázottsági szintet érnek el, mint például az NSZK-ban vagy Svájcban. Magyarországon az 1000, nem mezőgazdasági foglalkoztatottra jutó mérnökök és technikusok száma eléri Franciaországét és Belgiumét és magasabb az NSZK-énál és Svédországénál is. *A legtöbb fejlett kapitalista országban alacsonyabb az egyetemi végzettségű szakemberek száma, mint Magyarországon.* Fejlődésünk legdöntőbb tényezője tehát az, hogy az emberek számára a termelékenység növeléséhez szükséges feltételeket, ösztönzést megteremtsük, a termelési eszközök társadalmi tulajdonát gazdaságilag realizáljuk. Ez többi között azt jelenti, hogy ténylegesen váltsuk valóra a munka szerinti elosztás elvét, fejlesszük a gazdasági vezetést, tervezést és jobban használjuk ki a szocialista gazdaság törvényeit.

Nagy lehetőségeink vannak a tudomány vívmányainak alkalmazására is. *Magyarországon a tudományos kutatásokra fordított összeg meghaladja a nemzeti jövedelem 1%-át és ez magasabb, mint Franciaországban vagy az NSZK-ban.*

Magyarország gazdasági fejlődésében a nemzetközi gazdasági kapcsolatok igen fontos szerepet játszanak. A szocialista országokkal, elsősorban a Szovjetunióval létesített nemzetközi gazdasági kapcsolatok lehetővé teszik, hogy hatékonyabban használjuk ki természeti adottságainkat, munkaerő és beruházási lehetőségeinket. A nemzetközi, ezen belül is elsősorban a szocialista országokkal történő gazdasági együttműködés lehetőségeit az eddiginél jobban ki kell használnunk.

A külső források tehát igen nagy szerepet játszanak. Ezek azonban csak a belső erők kibontakoztatását segíthetik elő, de azokat nem pótolhatják.

Gazdasági fejlődésünk megfelelő ütemének biztosítása érdekében jobban szem előtt kell tartanunk az *idő* gazdasági törvényének követelményeit, jobb gazdasági módszerek és részletesebben kidolgozott gazdasági politika és stratégia alapján takarékoskodjunk az élő és holt munka idejével, csökkentsük minden területen azt az időt, amely emberi, természeti erőforrásaink, nemzeti vagyonunk képzéséhez, növeléséhez és gyümölcsöztetésükhöz szükséges,

Fülöp Gábor
aspiráns

A népgazdaság irányításának tökéletesítése és a pártmunka

Május utolsó napján megnyílik Prágában Csehszlovákia Kommunista Pártjának XIII. kongresszusa. Bizonyos, hogy nagy figyelmet fordítanak majd a gazdasági kérdésekre, az 1966—70. évi negyedik ötéves tervre, a párt gazdaságpolitikájának fő irányvonalára, s ezzel együtt a népgazdaság irányításának és tervezésének tökéletesítésére.

A csehszlovák népgazdaság fejlődése a többi szocialista országhoz hasonlóan megköveteli *a népgazdaság irányításának tudományosabb korszerűsítését.* Pártunk ezt különleges figyelemmel kíséri.

Az új mechanizmus bevezetésének első szakasza

Az új mechanizmus bevezetése hosszú és bonyolult folyamat, amely így vagy úgy, de az egész társadalmat érinti, ezért azt folyamatosan hajtjuk végre. Ez év január 1-től hozzákezdtünk az első szakasz megvalósításához valamennyi ipari, építőipari és kereskedelmi vállalatnál, továbbá a felvásárlásban, a gépkocsiközlekedésnél, a helyiiparban és a szolgáltatásoknál.

Ily rövid idő után nehéz részletesen elemezni az új mechanizmus hatását a vállalatok tevékenységére. Általánosságban azonban leszögezhetjük, hogy az intézkedések meghozták első pozitív eredményeiket, ami a népgazdasági terv egészének sikeres teljesítésében és a termelés hatékonyságának fokozatos emelkedésében nyilvánul meg. Ezt igazolja egyébként az új mechanizmust a múlt évben már kikísérletező és a többi vállalatok gazdasági eredményeinek összehasonlítása is.

A kísérletben részt vett vállalatok feladataik sikeresebb teljesítésével azt bizonyították, hogy az irányítás új rendszere pozitívan és aktívan hat a népgazdaság fejlesztésére. (A struktúra megváltoztatása, intenzívebb termelés, rekonstrukció és modernizálás stb.) Ennek a megállapításnak

nagy gyakorlati jelentősége van. Igazolja ugyanis a párt álláspontját, hogy az új mechanizmus bevezetése fő gazdasági problémáink megoldásának egyik előfeltétele, s megdönti azokat a téves nézeteket, amelyek szerint először „rendbe kell hozni a termelést", s aztán lehet változtatásokat eszközölni az irányításban és a tervezésben.

Az új mechanizmus bevezetésének politikai feladatai

A párt már az előkészületi munkánál hangsúlyozta, hogy az új mechanizmus kialakítása és bevezetése nem csupán gazdasági és szervezési feladat, hanem igen fontos *eszmei-politikai jellege is van.* A népgazdaság helyzete társadalmi ügy, közvetlenül érinti a társadalom minden tagját. Ilyen körülmények között rendkívül sok függ az emberektől, a termelési és gazdasági problémák kezelésétől, öntudatuktól és aktivitásuktól. Az új intézkedések sikerének egyik feltétele az emberek gondolkozásának megváltozása a gazdasági folyamatokkal és mechanizmusokkal kapcsolatban. A régi, túlhaladott módszerek és álláspontok akadályozták a népgazdaság tervszerű irányítása új formáinak érvényesülését. A pártszervezetek előtt ott állt és áll a nagy feladat: *megmagyarázni és indokolni az új mechanizmus elveit és a megvalósításukat szolgáló gyakorlati lépéseket, megnyerni a dolgozók széles rétegeit a párt szándékainak.*

Milyen eszmei-politikai kérdések kapcsolódnak az irányítás új formájának megvalósításához, mi az, ami fokozott figyelmet igényel a nevelőmunkában? Elsősorban látni kell, hogy az általános elvek túlságosan absztraktok, távolról sem képesek minden esetben felkelteni a dolgozók érdeklődését. Éppen ezért az irányelvek üzemi szintű kidolgozásával párhuzamosan kell lépést tartania a propagandának is. Helyi, mindenki számára érthető példákon keresztül kell az irányelveket megvilágítani. *Az elvek megvalósításának következetessége és gyorsasága nagy mértékben függ továbbá az irányítás minden fokán a párt- és szakszervezeti funkcionáriusok, valamint a gazdasági vezetők képességeitől:* gyorsan megérteni az elvek tartalmát s kialakítani a megvalósításukhoz szükséges feltételeket.

Az új mechanizmus megvalósítása *nem egyszeri akció,* nem elegendő egy bizonyos napon egyszer „nekiereszteni" az előre elkészített elméleti modellt. Az új mechanizmus elveit és egyes elemeit folyamatosan kell a gyakorlatban megvalósítani. Ezzel kapcsolatban az ideológiai munkának az a feladata, hogy megmagyarázza: az új mechanizmus végső céljait nem szabad összetéveszteni az első lépésekkel, *nem lehet mindent egyszerre megoldani és az összeredmény nem azonnal jelentkezik.* Ha ezt nem mondjuk el, akkor a dolgozók között bizalmatlanság támadhat az új mechanizmussal szemben. Fontos az is, hogy a dolgozók megértsék, nem valamiféle automatikus folyamatról van szó, amely független aktivitásuktól és tuda-

tos tevékenységüktől. Ezzel kapcsolatban két szélsőséges tendenciával kell megküzdenie a pártpropagandának. Az egyik véglet szerint az új mechanizmus fokozatos bevezetése az elfogadott elvektől való visszalépést jelzi, vagyis valamiféle „konzervatív erők" felülkerekedését jelenti. A másik véglet, amely az egyes, néha csak ideiglenes megoldásokat is véglegesnek tekinti.

Nagy jelentősége van jelenleg az ideológiai munkában az egyén, a kollektíva és a társadalom viszonyával kapcsolatos kérdéseknek, *az egyéni és társadalmi érdek közötti viszony helyes megértésének.* Le kell győzni például a spekulatív törekvéseket („Jól keresek akkor is, ha a társadalomnak abból nem lesz haszna"), azt, hogy egyes vállalatok visszaéljenek monopolhelyzetükkel, számot kell vetni a rejtett tartalékokkal, egyes termékek indokolatlan áremelésével stb. Eszmeipolitikai harcot is kell vívni e társadalomellenes tendenciák ellen. *Az új mechanizmus a legelőnyösebb feltételeket teremti a csoport- és társadalmi érdekek összhangjának megvalósítására.*

A dolgozók között azonban nem teljesen világos, hogy az új gazdasági irányítás feltételei között hogyan alakul szociális biztonságuk, hogyan valósul meg az anyagi és erkölcsi ösztönzők egysége, mennyiben érvényesül kezdeményezőkészségük például a szocialista munkaversenyben. E területeken is sok leegyszerűsített elképzeléssel találkoznak a pártszervezetek.

Gyakran eltúlozzák például az anyagi ösztönzők szerepét és lehetőségeit, mellékesként kezelve a nem gazdasági ösztönzőket, vagy éppen ellenkezőleg, nem tekintik szocialista eszköznek az anyagi érdekeltséget, a kapitalista irányítás módszereinek és elemeinek felújítását látják benne. Az a tény, hogy az anyagi érdekeltség a szocializmusban a termelés fejlesztésének, a haladás objektív mozgató erőinek egyike, nem jelenti azt, hogy *egyetlen* ösztönzője. *Az új mechanizmus bevezetésének első tapasztalatai azt bizonyítják, hogy továbbra is elengedhetetlen az erkölcsi ösztönzők eddiginél sokkal átgondoltabb alkalmazása.* A dolgozók kezdeményező készségének, a szocialista munkaversenynek természetes és mély gyökerei a szocializmusból erednek. Éppen ezért a párt a politikai és gazdasági feladatokkal összhangban ezeket továbbra is támogatja és fejleszti. Helytelenek és *társadalmunk lényegétől idegenek azok a nézetek, amelyek szerint az új mechanizmusban a gazdasági ösztönzők mindent megoldanak.* Éppen az új körülmények ösztönzik a dolgozókat még jobban sokoldalú aktivitásra. Senki és semmi sem pótolhatja a dolgozók mindennapi tapasztalatait, leleményességét és alkotó képességét.

A dolgozók szociális biztonságát gyakran sekélyes módon magyarázzák. A szocialista társadalom köteles tagjainak munkát biztosítani. De nem biztosíthat állandóan egy bizonyos munkát, megfelelően magas jövedelemmel, egy *bizonyos* üzemben vagy helyen, *tekintet nélkül a dolgozók kép-*

zettségére és arra, vajon hasznos-e az a társadalom számára. Ezzel függ össze az is, hogy a végzett munka gazdasági hatásosságának és társadalmi jelentőségének szempontjait gyakran még mindig másodrendűeknek tekintik, holott ezek a közgazdaság alapvető problémái.

Vezetni, de nem helyettesíteni

A szocializmus építésének gyakorlata Csehszlovákiában és a többi szocialista országban újra és újra bebizonyítja, hogy *a szocializmus további sikeres fejlődésének alapvető feltétele a párt vezető szerepének kiterjesztése és elmélyítése a társadalom életének minden területén.* Ez az objektív törvényszerűség teljes egészében vonatkozik a termelésigazdasági tevékenységre is. A kulcskérdés azonban az, hogyan kell helyesen érvényesíteni az egyre változó körülmények között a párt vezető szerepét, milyen *tartalmi* kérdéseket kell a figyelem középpontjába állítani, milyen *szervezési formákat és munkamódszereket* szükséges alkalmazni.

Pártunk e kérdések elméleti kidolgozásánál s a mindennapi gyakorlati munkában is abból indult ki, hogy *a gazdasági életet nem lehet elválasztani a politikától,* hisz *a politika a gazdaság koncentrált kifejezése.* Helyes politikai megközelítés nélkül nem lehet eredményesen megoldani a gazdasági feladatokat sem. Éppen ezért *a politikát tesszük az első helyre.* Ez magában foglalja mind a megismerés, mind pedig a megvalósítás folyamatát. Ez annyit jelent, hogy a párt gazdaságpolitikája meghatározza a gazdasági fejlődés fő irányát, a célok eléréséhez szükséges reális eszközöket. Gondoskodik a különböző irányító szervek kapcsolatának helyes kialakításáról, valamint olyan feltételek megteremtéséről, ahol a tömegek aktívan részt vehetnek az irányításban. A párt vezeti a dolgozókat és eszmei-nevelő és szervező munkájával megnyeri őket gazdaságpolitikájának megvalósításához. A valóságos viszonyok tanulmányozása, a legalkalmasabb megoldások elfogadása *megköveteli a problémák nyílt és tárgyilagos megvitatását, a politikai gondolkodás, a kritikai szellem és a nyíltság fejlesztését.* Az elfogadott határozatok megvalósításához azonban következetes pártfegyelemre van szükség, a párt valamennyi tagja álljon ki a határozatok mellett, csak így tud egységes hatást gyakorolni a pártonkívüli tömegekre.

A pártszervezetek feladata tehát *nem a termelés közvetlen irányítása,* amire a múltban egy sor objektív és szubjektív ok miatt kényszerültek, és ami helyenként ma is folyik. A feladat: gondoskodni arról, hogy a termelés és az egész gazdasági élet a terv alapján, a párt politikájának szellemében fejlődjék, hogy ebbe az irányba összpontosuljon a dolgozók, a munkáskollektívák öntudatos erőfeszítése.

Az irányítás tökéletesített rendszere nagyobb jogkört és önállóságot ad a gazdasági vezetőknek, s ugyanakkor rájuk hárítja az ebből következő felelősséget. A

pártszervek feladata, hogy a gazdasági vezetőket a párt politikájának megvalósítására ösztönözzék és politikailag támogassák őket felelősségteljes munkájukban. — Nem az a feladatuk tehát, hogy helyettük döntsenek és felelősségüket magukra vegyék. *Kapcsolatukban vissza kell tükröződnie a termelés, a gazdaság és a politika közötti általános viszonynak, amelyet az alapvető célok egysége, a feladatok biztosításának sajátos megközelítése és eszközei jellemeznek.*

A párt vezető szerepének és a termelési, gazdasági terület pártvezetésének ilyen értelmezése teljes összhangban áll azzal, ahogy azt Lenin kidolgozta. Az OK(b)P XI. kongresszusának előkészítésével kapcsolatban 1922-ben ezt írta: *„Végül sokkal pontosabban kell körülhatárolni a pártnak (és központi bizottságának), valamint a szovjet hatalomnak a funkcióit; emelni kell a szovjet dolgozók és szovjet intézmények felelősségét és önállóságát, a párt számára meg kell hagyni valamennyi állami szerv munkájának globális irányítását, az eddigi túl gyakori, rendszertelen, gyakran felületes beavatkozások nélkül."*

Felesleges hangsúlyozni, hogy a pártvezetésnek ez a felfogása nem jelenti a párt kikapcsolását a gazdasági folyamatok irányításából és munkájának leszűkítését pusztán ideológiai és nevelési területre. Csupán azt segíti elő, hogy *teljesen érvényesüljön a pártnak, mint politikai szervezetnek társadalmi vezető ereje, a másik oldalon pedig teljesen és sokoldalúan kibontakozzék az állami és gazdasági organizmus egész tevékenysége.*

Az állami és gazdasági szervek közvetlen felelősséget viselnek a termelés valamennyi forrásának és minden lehetőségének maximális felhasználásáért, a tudomány és a technika, a gyártási technológia és a gyártásszervezés legújabb eredményeinek alkalmazásáért. Felelősek a pártnak és a társadalomnak azért, hogy a munkaerő, az anyagi és pénzügyi források gazdaságos felhasználásával maximális eredmények szülessenek. E célra megfelelő jogkörrel, irányítási eszközökkel rendelkeznek. Megvan a maguk alárendeltségi, felelősségi és ellenőrzési rendszerük.

Az új körülmények között *növekszik a párt kádermunkájának jelentősége*, ami egyébként a már elmondottakból is nyilvánvaló. Valóban megállapítható, hogy a pártszervek és szervezetek nagyobb figyelmet fordítanak az irányítás és tervezés új rendszere által igényelt káderek biztosítására. A kádermunkát sokkal teljesebb összefüggésében látják és végzik; például mint az emberekkel való rendszeres foglalkozást; a feladatok meggondolt elosztását és ellenőrzését; a politikai és szakmai képzettség növelésének állandó biztosítását; mint minden pozitív és haladó elem támogatását, de ugyanakkor a hiányosságok bírálatát.

A Központi Bizottság kádermunkáról szóló 1964 decemberi határozata arra inti a pártszerveket és pártszervezeteket, hogy *minden szocialista módon gondolkodó és tevékenykedő állampolgár*

— *tekintet nélkül arra, hogy párttag-e — képességeinek és politikai fejlettségének megfelelő helyen dolgozzék, ahol a legtöbbet használhat a társadalomnak.* A pártszervek e határozat szellemében igyekeznek biztosítani a vezető gazdasági, technikai és tudományos dolgozók kiválasztásának helyes módszereit, például pályázatok formájában, beadott munkák alapján bizottsági beszélgetésekkel stb.

Az alapszervezetek életéről

Hibás és káros nézet a párt vezető szerepét a pártbizottságra leszűkíteni. A vezető szerepet a pártszervezetek egész rendszere érvényesíti s ebből végeredményben nem lehet kivonni a kommunista gazdasági vezetőket sem. Nem szabad azt sem elfelejteni, hogy a párt vezető szerepe érvényesül felülről is, a felsőbb pártszervek, az állami és gazdasági irányító szervek tevékenységében.

Döntő jelentőségű a pártszervezet minden tagjának kezdeményező készsége, a kommunisták élenjáró szerepe. Aktivitásukat eredményesen ösztönzi a pártcsoportok tevékenysége, a pártfeladatok, amelyekkel ma a pártszervezetek túlnyomó részében találkozhatunk.

Az alapszervezetek befolyásuk növelésére a kommunisták és pártonkívüliek egyre szélesebb aktívahálózatával dolgoznak, különböző állandó és ideiglenes bizottságokat hoznak létre. A széles körű aktívahálózat, a szoros kapcsolat a dolgozókkal és az utóbbi időben — különösen a nagyüzemi szervezeteknél — különböző szociológiai módszerek alkalmazása lehetővé teszik, hogy a pártszervezetek sokkal inkább megfelelő koncepció alapján végezzék munkájukat. A termelő üzemekben, közlekedési és kereskedelmi vállalatoknál segíti a pártszervezeteket a káderproblémák megoldásában az a határozat, amelynek értelmében *joguk van véleményt mondani saját területükön a gazdasági vezetők kinevezéséről.* A határozat egyúttal kötelezi őket, hogy *a káderjavaslatokat szakszervezeti taggyűlésen megtárgyalják.* Sok pártszervezet bevezette a káderek rendszeres értékelését és intézkedéseket hoztak kádertartalékok kialakítására.

Az új irányítási rendszerben rendkívül fontos az, hogy az alapszervezetek még nagyobb gondot fordítsanak *a tömegek között végzett politikai munkára, a nevelésre, a meggyőzésre és a nézetek egységesítésére.* Nem elég azonban ezt csak szavakban elismerni, vagy csupán általános politikai problémákkal kapcsolatban végezni a tömegek közötti munkát, bár természetesen ez is fontos. Lényeges, hogy a pártszervezetek maguk kezdeményezzék a helyi jellegű kérdések megtárgyalását. Nem szabad némán elmenniük az egyes munkahelyek *helyi érdekeinek egészségtelen érvényesítése mellett,* ne tűrjék a munkafegyelem és a technológiai fegyelem megsértését, vagy más hiányosságokat. Ne kerüljék el az úgynevezett népszerűtlen intézkedések megoldását sem. Határozottan támogatniok kell minden ha-

ladó kezdeményezést, amely hasznos az egész társadalom számára, segítsék azokat a dolgozókat, akik megalkuvás nélkül képviselik a párt politikáját és a közösség érdekeit.

A Központi Bizottság a kongresszus előtt javasolt néhány témát a szervezeti szabályzat megváltoztatásával kapcsolatban. Ezek egy része az alapszervezetekre vonatkozik. Céljuk *az alapszervezetek szerepének erősítése, politikai profiljuk erőteljesebb kialakítása.* Javasolja például annak a fejezetnek pontosabb meghatározását, amely rögzíti *az alapszervezetek ellenőrzési jogát* a termelés, a közlekedés, a kereskedelem, a mezőgazdasági üzemek, a termelőszövetkezetek, tervező irodák és kutatóintézetek gazdasági vezetésének tevékenysége felett. Az ellenőrzési jog a pártmunka elválaszthatatlan része, hozzájárul a gazdasági problémák megoldásához, teljes mértékben bebizonyította indokoltságát és hasznosságát. *Az eddigi fogalmazás és érvényesítésének módja azt mutatja, hogy a gazdaság közvetlen központi irányításának régi módszeréhez kapcsolódik, nem felel meg a mai követelményeknek.* Ezért a Központi Bizottság javasolja, hogy a szervezeti szabályzat megfelelő fejezetében úgy fogalmazzák meg a gazdasági vezetés feletti ellenőrzés jogát, hogy az *segítse a pártszervezeteket a pártmunka helyes stílusának elsajátításában.* Az ellenőrzés összpontosuljon a gazdálkodás és a fejlesztés alapvető oldalaira, ugyanakkor önállóan vizsgálják és ellenőrizzék a feladatok végrehajtását és növeljék a kommunista gazdasági vezetők felelősségét a termelékenység növeléséért. Az ellenőrzés jogának most javasolt új megfogalmazásában tehát jobban kifejeződik az alapszervezetek politikai feladata.

A pártépítés egyes kérdései

Pártunk hasonlóan a többi testvéri kommunista párthoz, területi termelési elv alapján épül fel. Ez az alapelv teljes mértékben bevált és semmiféle változtatásra nincs szükség. A párt jelenlegi szervezeti felépítése egységes, szilárd, nem forgácsolja szét az erőket. A párt felépítésének ezt az egységét káros volna megváltoztatni például úgy, hogy felülről lefelé a népgazdaság struktúrájához igazodjék. Ez elengedhetetlenül az össztársadalmi és egész államra vonatkozó politikai feladatokról való megfeledkezésre vezetne. Éppen ezeket sikeresen biztosíthatják a párt területi szervei, elsősorban a kerületi és járási bizottságok. A területi egységekből nem lehet kiszakítani a kulcsüzemeket, egyes vállalatokat, vagy akár teljes ágakat, amelyek a kerületek és járások oszthatatlan politikai és gazdasági bázisát alkotják és szorosan összekapcsolódnak velük. Ha a népgazdaság ágazatai alapján akarnánk átépíteni a pártot, akkor mindezen felül még nehéz lenne az egyes szintű pártszervek kölcsönös kapcsolata is — következik ez az iparág alapszervezeteinek nagy számából, s az iparág egyes üzemei közötti nagy távolságokból

(hiszen az iparági vállalatok nagy része országos) stb.

A pártépítés területi termelési elve azonban nem zárja ki, sőt éppen ellenkezőleg, megköveteli azoknak a formáknak a megkeresését, amelyek lehetővé teszik iparági vonalon is összefogni és koordinálni a pártszervezetek tevékenységét. Jelenleg nálunk főleg két ilyen forma érvényesül. Ezek teljesen megfelelnek szükségleteinknek és az ipar új szervezési formájának is, amelyet múlt év nyarán valósítottunk meg. Ezek elsősorban *a gazdasági pártkonferenciák*, amelyeket egy-egy iparág vagy szakág keretében valósítanak meg. A másik forma lényege az, hogy a központi bizottság a demokratikus centralizmus elvével összhangban, a párt felépítésében és tevékenységében feljogosította *az iparági igazgatóságok pártbizottságait*, hogy a CSKP KB osztályaival és az illetékes kerületi pártbizottsággal egyetértésben szükség szerint (rendszerint két-háromszor évente) *koordinációs tanácskozásokat* hívjanak össze. Ezeken az iparág vagy a tröszt, vállalati, üzemi, kutatóintézeti és tervezőintézeti pártszervezetek elnökei vagy más funkcionáriusai vesznek részt. Ezeken az értekezleteken közösen tárgyalják meg a kulcsfontosságú gazdaságpolitikai és termelési kérdéseket, tájékoztatják a kommunistákat a vállalat szükségleteiről, kialakítják egységes nézeteiket a továbbhaladáshoz, kicserélik az irányításra vonatkozó javaslataikat stb. A gazdasági pártkonferenciákon és főleg a koordinációs tanácskozásokon szerzett tapasztalataink pozitívak és teljes mértékben indokolják ezeket a formákat.

*

Ezek a tapasztalatok főleg az iparra vonatkoznak, mert az új mechanizmus fő elveinek mezőgazdasági alkalmazásáról a Központi Bizottság csak néhány napja döntött. A párt XIII. kongresszusa általánosítani fogja a tapasztalatokat, amelyeket munkánk területén szereztünk, s megszabja továbbhaladásunk útját.

Josef Valenta,
a Zivot Strany, a CSKP KB folyóiratának főszerkesztője

Erősödjék a testvéri szocialista országok egysége!

PÁRTSZERVEZETEINK *életéből*

A tömegpolitikai munka Hajdu megye ipari üzemeiben

AZ ELMÚLT FÉL ÉVBEN kétszer is megvitattuk — több száz üzemi munkás bevonásával — a tömegpolitikai munka tartalmát és módszereit. A párt megyei végrehajtó bizottsága márciusi ülésén elemezte a tapasztalatokat.

Általánosan megállapíthatjuk, hogy a párttagság és az üzemi dolgozók többsége tevékenyen részt vesz a párt politikájának végrehajtásában. A különböző fórumokon — taggyűléseken, gazdasági, tömegszervezeti tanácskozásokon — elhangzó kritikai megjegyzéseik elsősorban a gyakorlati munka hibáit ostorozzák, vállalva azok kijavítását is. Politikai érettségük, szakmai és általános műveltségük növekedése, valamint társadalmi demokratizmusunk fejlődése alapján nagyobb részvételt és felelősséget kérnek az intézkedések kidolgozásából és végrehajtásából. A gondok és feladatok megoldásában határozottságot, őszinteséget várnak az üzemek, vállalatok vezetőitől. Egyre inkább igénylik, hogy a vezetők kérjék ki véleményüket, javaslataikat a fontosabb kérdésekben.

A TÖMEGPOLITIKAI MUNKA hatékonysága elsősorban a párt általános politikájának helyességétől, annak gyakorlati végrehajtásától függ. Azt tapasztaltuk, hogy a párt politikájának ismertetésénél, elfogadtatásánál egyes munkáscsoportok körében ellentmondásos tendenciák is jelentkeznek. Ezek esetenként, a különböző intézkedések nyomán hol erősödnek, hol csökkennek. A párttagságnak kisebb, *a munkásoknak jelentősebb része csak a munkahelyét és környezetét közvetlenül érintő események és hatások alapján ítéli meg a párt általános politikáját.* Ez azt is igényli, hogy az üzemi pártszervezeteinknek *több gyakorlati segítséget adjunk egy-egy határozat végrehajtásának megszervezéséhez, főleg az egyéni és társadalmi érdeket is érintő összefüggések megvilágításához.* Erősíteni kell üzemi pártszervezeteinkben azt a helyes szemléletet, hogy *minden politikai*

kérdésben legfontosabb a párt-egység biztosítása. Ez felveti annak szükségességét, hogy a *párttagságnak is sokoldalúan meg kell magyarázni az adott helyzetben szükséges tennivalókat.* A sokrétű politikai tennivaló fejlett politikai érzéket és gyors reagáló képességet igényel, elsősorban a párttagságtól. Sok helyen azonban a még meglevő sematikus, megszokott formákban való gondolkodás nehezíti, sőt gátolja a helyes politikai teendők kidolgozását és végrehajtását.

AZ ÜZEMI PÁRTTAGSÁGGAL történt tanácskozásokon kitűnt, hogy sokan a politikai munka hatékonyságának növelését csak új módszerek és eszközök útján tartják lehetségesnek, s ez szerintük a régi, jól bevált módszerek és formák elvetését, mellőzését jelenti. Másrészt még ma is kísért a rendezvény-szemlélet, amelynek kísérő jelensége: „ismertettük a határozatot". S ezzel befejezettnek is tekintik a politikai munkát. A vitában sikerült tisztáznunk, hogy szervezeti kereteink, módszereink alapvetően jók, azonban annak tartalmát, a tudatos érvelés hatékonyságát kell lényegesen javítani.

A tudatos és differenciált politikai munkán keresztül lehet és kell az üzemi közvélemény hangulatát befolyásolni és irányítani. *Ennek előfeltétele a párttagság határozottabb politikai állásfoglalása a párt politikája mellett.* A párt szervezeti keretei alkalmasak arra, hogy biztosítsuk a tagság rendszeres tájékoztatását. A gyors információ lehetővé teszi a mindenkori hangulat helyes elemzését és ennek nyomán a tudatos politikai tevékenységet.

AZONBAN PÁRTBIZOTTSÁGAINK még nem veszik eléggé számba azokat a lehetőségeket, amelyek a tömegpolitikai munka hatékonyságának növelésére, rendelkezésükre állanak. Főként nagyüzemeinkre jellemző ez, ahol pedig az átlagosnál jóval magasabb a párttagság aránya, s az ott dolgozó kommunisták csaknem fele szakmunkás, technikus és mérnök. Ha figyelembe vesszük a két legnagyobb tömegszervezetet, a KISZ-t és a szakszervezetet, bátran állítjuk, hogy rendszeres felkészítés és tájékoztatás mellett képesek pártunk politikáját sokoldalúan ismertetni és elfogadtatni.

Az üzemi pártbizottságok és alapszervezetek munkájában mindinkább előtérbe kerültek a gazdasági, termelési kérdések. Ez szükséges és helyes volt. Ennek során azonban a politikai nevelő, tájékoztató munka háttérbe szorult. Mind gyakoribbá vált, hogy a pártszervezetek a gazdasági, műszaki vezetéssel párhuzamos kérdésekkel foglalkoztak és azonos módszerekkel próbálták azokat megoldani. Esetenként a különböző szintű pártbizottságok irányító tevékenysége is erősítette ezt a gyakorlatot.

Utólag megvizsgálva határozatainkat, azt tapasztaljuk, hogy felelőssé tettük a pártszervezeteket a tervek mennyiségi, minőségi teljesítéséért, a beruházásokért stb. Ez üzemi pártszervezeteink tevékenységében gyakran oda vezetett, hogy operatívan foglalkoztak

olyan feladatokkal, amelyek egyértelműen a vállalati vezetés hatáskörébe tartoztak. Ez egyrészt csökkentette a gazdaságvezetés felelősségét, másrészt a politikai munkára a pártszervezeteknek sem idejük, sem erejük nem maradt. Ugyanakkor ez a gyakorlat arra a szemléletre mutat, mely úgy véli, hogy ha jól megy a termelés, akkor jó a politikai hangulat is. Azonban bármennyire is összefügg a gazdasági és politikai tevékenység, ez sokkal bonyolultabban jelentkezik, sőt a kettő ellentmondhat egymásnak. Ennek elemzése nem történhet csak felszíni jelenségek alapján, hanem főképpen az összefüggő okok, tapasztalatok felismerése és erre alapozott politikai munka alapján.

AZ ÜZEMI PÁRTSZERVEZETEK tevékenységében legproblematikusabb a gazdasági és ideológiai feladatok összefüggéseinek megmagyarázása. Ma még nem beszélhetünk arról, hogy egységesen értelmeznék azokat az elveket, amelyek a gazdaságpolitikai, az ideológiai és a gazdasági irányítás mechanizmusának reformjából törvényszerűen következnek, s összefüggő tennivalókat kívánnak. Mindebből logikusan adódik, hogy a közgazdasági kérdések olykor bonyolult tartalmi és módszertani feladatait meg kell ismertetni a felvilágosító munka minden résztvevőjével, hogy a közgazdasági propaganda az általános pártpolitikai tevékenység tudatos részévé váljon.

A LEGUTÓBBI GAZDASÁGI INTÉZKEDÉSEK hatására, a dolgozók kritikai megjegyzései alapján nem egy üzemi párt- és szakszervezeti bizottság rámutatott: számolnunk kell azzal, hogy az üzemi dolgozók között igen sok az új, zömmel fiatal, valamint faluról bejáró munkás. Ők a szocializmus biztosította előnyöket, jogokat természetesnek veszik, de az átmeneti nehézségeket, az intézkedések gazdasági hátterét s azok indokait nehezebben értik meg, esetenként túlzó követelésekkel lépnek fel. Ezért sem lehet „utasítások, a feladatok szakmai meghatározása alapján" tárgyalni a dolgozókkal. Szükséges figyelembe venni azt is, hogy vannak kérdések, amelyeket még az üzemi törzsgárda egésze, sőt a párttagság egy része sem ért világosan. Gyakoriak a kritikai megjegyzések és fenntartások gazdasági helyzetünkkel és az üzemi, közéleti demokráciával kapcsolatban. Ugyanakkor tapasztalható az őszinte véleménynyilvánítás csökkenése is, melyet üzemeink többségében azzal magyaráznak, hogy az elhangzott javaslatokat, megjegyzéseket a vezetők „népgazdasági érdekekre" való hivatkozással elutasítják. Pedig a legtöbb esetben nem népgazdasági, hanem munkahelyi, üzemi problémákról van szó.

A SZOCIALISTA DEMOKRÁCIA és a tömegpolitikai munka szorosan összefügg. Lényeges azonban, hogy e tevékenység tudatos irányítás alapján történjen. Annak ellenére, hogy állandóan törekszünk arra, hogy az üzemi demokrácia tartalmasabb és szélesebb körű legyen, még ma is számos alapvető helytelen felfogással találkozunk.

Üzemeinkben kevés esetben tapasztaljuk, hogy megvizsgálnák

— mennyire tekintik a dolgozók magukénak az üzemet, milyen a viszonyuk a társadalmi tulajdonhoz, a termelési feladatok megoldásához;

— milyen szinten és mértékben érvényesül a kölcsönös bizalom, a szabad politikai légkör, a kritikai szellem;

— milyen a dolgozók felelősségtudata, az üzem, a kollektíva, az országos célkitűzések megvalósításáért stb.

A termelési tanácskozások jó előkészítése elősegítheti ezeknek a kérdéseknek a megoldását.

A DOLGOZÓK MUNKAKEDVE, aktivitása szempontjából igen fontos, hogy egyetlen észrevétel, elképzelés, javaslat se maradjon válasz nélkül.

A gondok megosztása a vezetők és a munkások között, növeli a kollektíva tagjainak felelősségét. A vezetőknek is könnyebb a dolguk, ha megosztják gondjaikat a dolgozókkal, ha bevonják őket a vezetésbe, és nemcsak a tervek egészének megvalósításánál, hanem az üzemrészenkénti feladatok meghatározásánál is számítanak rájuk. Több üzemünkben például a szakszervezeti bizalmiak jóval a termelési tanácskozások előtt tájékoztatták a dolgozókat arról, hogy milyen főbb feladatok hárulnak a különböző üzemrészekre. Így van idő gondolkodni a munka javításának módjáról, s a javaslatok jobban szolgálják az egész kollektíva érdekeit, a közös célokat.

A tapasztalatok is bizonyítják, hogy a helyes termeléspolitikai szemlélet nem sérti, hanem elősegíti a vállalati vezetés munkáját. Növeli a vezetők felelősségét a dolgozók politikai, szakmai neveléséért, megbecsülésükért, tájékoztatásukért, a párt politikája melletti következetes kiállásért.

A differenciált politikai nevelő tevékenység megköveteli a párt-, a gazdasági és a tömegszervezeti munka tartalmi egységét, de sajátos új vonásainak kidolgozását is. Ez napjaink egyik legfontosabb célkitűzése.

AZ ÜZEMI TÖMEGPOLITIKAI MUNKA erősítésében tehát — a vb vitája szerint is — a fő hangsúly nem az újabb szervezeti keretek „feltalálásán" van, hanem azon, hogy a jelenlegi formákat tudatosabban alkalmazzuk, s jobban koordináljuk a különböző szervek ilyen irányú tevékenységét.

Sikula György,
az MSZMP Hajdú-Bihar megyei bizottságának osztályvezetője

Forró, testvéri üdvözlet az amerikai imperializmus ellen harcoló vietnami népnek!

Tag- és tagjelöltfelvétel Csongrád megyében

Megyénk pártszervezetei az utóbbi öt évben átlagosan évi 900—1000 tagjelöltet vettek fel. Általában ugyanennyi a párttaggá felvettek száma is. Ez bizonyos egyenletességet mutat alapszervezeteink pártépítési munkájában. Pártszervezeteink jelentős része körültekintéssel és nagy felelősséggel választja ki a tagjelöltségre érett és alkalmas embereket. Gondot fordítanak a felvett tagjelöltek nevelésére, politikai képzésére. Kisebb-nagyobb pártmegbízatásokkal látják el őket, figyelemmel kísérik és segítik tevékenységüket, hogy a tagjelöltségi idő lejárta után érdemessé váljanak a párttagságra.

A tagjelöltek többsége a pártszervezetek köré kiépített *pártonkívüli aktivisták közül* kerül ki. A tag-, tagjelöltfelvételi munka másik fontos utánpótlási területe a megye ipari üzemeiben dolgozó, mintegy 1100 *szocialista címért küzdő brigád,* amelyeknek körülbelül 7000 tagja van. Sok új tagjelöltet vesznek fel pártszervezeteink a *tömegszervezetekben,* a KISZ-ben, a szakszervezetekben, egyéb tömegszervezetekben és tömegmozgalmakban dolgozó aktivisták közül. (Pl. a munkásőrségbe évente több mint száz pártonkívüli ember kerül.)

Több fiatalt, több nőt a párt soraiba

Pártszervezeteink 1965-ben 1050 tagot és 1179 tagjelöltet vettek fel. A tagjelöltek 81,7%-a 40 éven aluli, ebből 21,4%-a 24 évesnél is fiatalabb. Ez azért is örvendetes, mert Csongrád megyében a párttagság életkora magasabb az országos átlagnál. Amíg a pártban országosan 41, Csongrád megyében 43 év az átlagéletkor. Ezért a KISZ-nek egyre nagyobb szerepe van a párt fejlesztésében, fiatalításában. A fiatal tagjelöltek ajánlását, nevelését is sokszor elsősorban a KISZ végzi. A fiatal KISZ-tagok pártba való felvétele elsősorban ipari jellegű pártszervezeteinkben mutat kedvező eredményeket. Nem lehet ezt viszont ilyen egyértelműen állítani mezőgazdasági jellegű pártszervezeteinkről.

A párttagság összetételének alakulásában figyelemre méltó a nők számaránya: 1962-ben 26,2% volt, 1965 végén 26,8%. Az 1965. évben felvett tagjelöltek közül a nők aránya 28,4%. Ez elég magasnak tűnik. Azonban megyénkben a párttag nők arányát a könnyűipari üzemek javítják meg. Szegeden és Hódmezővásárhelyen a nők aránya magasabb a megyei átlagnál, mindkét városban 30% felett van. Ugyanakkor ennél lényegesen *alacsonyabb a tsz pártszervezetekbe felvett nők aránya.* Vannak olyan termelőszövetkezeteink, ahol egyetlen nő sincs a párttagok között, holott sok olyan termelőszövetkezetünk van, ahol a rendszeresen munkát végző tagok 50—60%-a nő.

Ennek az elmaradásnak több oka van. A termelőszövetkezetben dolgozó nők nagy része napi mun-

kája után még háztartást vezet, gyermeket is nevel, emiatt csak nagyon kevés ideje marad arra, hogy művelődjék, a napi politikai és társadalmi kérdésekkel foglalkozzék. Az egyháznak falun van még mindig, elsősorban a nők körében, nagy befolyása. Szerepet játszik helyenként egyes pártvezetőségi tagok maradisága, a nők társadalmi szerepének lebecsülése. Nem egy termelőszövetkezetben elhangzik — még pártvezetőségi tagok részéről is —, hogy „jobb, ha a nőket nem vesszük fel párttagnak, mert csak bajunk lesz velük". Pedig a termelőszövetkezetekben dolgozó és párttagnak felvett nők *jelentős része példamutatóan vesz részt a közös gazdasági munkában.* Azok, akiknek családi körülményei ezt lehetővé teszik, eljárnak a pártoktatásra, részt vesznek a társadalmi munkában. Ugyanakkor az asszonyok egy része határozottan, *következetesen fellép a hibákkal, a különböző igazságtalanságokkal szemben.* Ott ahol „félnek" attól, hogy az asszonyokat bevonják a gazdasági vezetésbe, vagy felvegyék a pártba, rendszerint ilyen okok is szerepet játszanak.

Tartalmasabb pártmunkát — növekvő egységet

Ha megyénkben a párt számszerű fejlődését vizsgáljuk az elmúlt 9 év alatt, akkor azt látjuk, hogy pártunk tagsága ez idő alatt egyharmadával, több mint 8000 fővel növekedett. Egyértelműen megállapítható, hogy 1957-től kezdődően a pártba való belépésnél nem volt hajtóerő a karriervágy.

A párt számszerű fejlesztését minden területen ösztönözni kell, de nem olyan módon, ahogy ezt eddig tettük. Pártépítő munkánk során többször csak a statisztikát vettük alapul. Összeírtuk azokat a pártszervezeteket, amelyek egész évben nem vettek fel egy tagjelöltet sem. Nem vettük figyelembe azt, hogy vannak olyan pártszervezetek, amelyek területén kevésbé, vagy egyáltalán nem szükséges törekedni a párt számszerű fejlesztésére. Vannak olyan kis létszámú, 20—25 dolgozót foglalkoztató munkahelyek is például, ahol a dolgozók több mint 50%-a párttag. Helyes-e, ha az ilyen pártszervezetet bíráljuk azért, mert esetleg 2—3 évig sem vesznek fel egy tagjelöltet? Véleményünk szerint nem!

Abból, hogy egyes pártszervezeteket csak bíráltunk a tagjelöltfelvétel elmaradásáért, és a körülményeket nem eléggé vettük figyelembe, a vezetőségi tagok egy része azt a következtetést vonta le, hogy a tagjelöltfelvételt még a követelmények csökkentése árán is erősíteni kell. Úgy véljük, a számszerű fejlődés mellett nagyobb gondot kell fordítani a párttagok nevelésére, a pártmunka tartalmának javítására, a párttagság aktivitásának növelésére.

A párt utánpótlásának nevelésére, a dolgozók legjobbjainak a pártba való felvételére továbbra is szükség van. De nem helyes számokat, kereteket meghatározni. Még olyan formában sem, hogy minden pártszervezetnek évente legalább 1—2 tagjelöltet fel kell venni, mint ahogy ezt az utóbbi években gyakran megkívántuk.

Ha a tag-, tagjelöltfelvétel jelenlegi ütemét az elkövetkezendő, években is tartani fogjuk, akkor hamarosan elérjük és meghaladjuk azt a taglétszámot, amely az MDP időszakában volt. Lenin azt tanítja, hogy *a párt erejét nem tagjainak száma, hanem a párttagok minősége jelenti elsősorban.* Ezt a tanítást nekünk is szem előtt kell tartani.

Acsai Mihály,
az MSZMP Csongrád megyei Bizottsága PTO munkatársa

Magasabb teljesítményt a politikai munkában is

Iparunk ez évben 4—5 százalékkal növeli termelését. De a Ganz-MÁVAG Vagon- és Gépgyár Vagon Gyáregységében a televízióban is sokak által megcsodált modern motorvonatokból pontosan kétszer annyit készítenek, mint tavaly. Nem érdektelen a kiindulópont sem: a második ötéves terv időszakában összességében több mint kétszeresére növekedett ennek, a kizárólag exportra termelő gyáregységnek a teljesítménye.

Ha a gazdasági munka értékelését számadatokkal kezdtük, tegyük ugyanezt a politikai munkával is. 1964 végén 226 párttag és 17 tagjelölt dolgozott a gyáregységben, s abban az évben 24 tagjelöltet és 8 tagot vettek fel. 1965-ben 51 tagjelölt és 18 tagfelvételi kérelem érkezett a pártszervezethez, valamennyit elfogadták. Az idén ez ideig 15 tagjelöltet és 9 tagot vettek fel. 1964-ben 12,3 százalékos volt a párttagság számaránya a gyáregységben. Ez az arány tavaly, 200 fős létszámnövekedés mellett is 13,1 százalékra növekedett. Az oktatásban résztvevők száma megduplázódott. Nemrég könyvnapot tartottak a Kossuth Könyvkiadó kiadványainak terjesztése érdekében. 45 ezer forintos forgalomból a Vagon Gyáregységből származik az egész összeg 20 százaléka, holott itt a létszám az összlétszámnak csupán egynyolcada. Másfél évvel ezelőtt még mindössze hat előfizetője volt a pártfolyóiratoknak, ma 202 ember rendszeresen olvassa ezeket a kiadványokat. A gyáregységben 60 szocialista brigád tevékenykedik, 60 brigád pedig a címért versenyez. Az összlétszámnak körülbelül a 80 százaléka ezekben a brigádokban tömörül.

Ezek a számok is önmagukért beszélnek, de mint ahogy a gazdasági eredmények sem, úgy ezek sem maguktól kerekedtek ki. A kérdésre: hogyan értették meg, miért kell mérnöknek, technikusnak, közgazdásznak, szakmunkásnak, segédmunkásnak, mindenkinek jól és egyre jobban dolgozni, egybehangzóan válaszolják: mindenki tudja és megérti, hogy valamennyiünk létérdeke a jó mun-

ka. Külföldön csak úgy veszik meg gyártmányaikat, ha megfelelnek a követelményeknek és ezek a követelmények nem lebecsülendők. Egyiptom is azért rendelt a tavalyinál kétszer több motorvonatot, mert elégedett az eddigi eredménnyel.

A gyárban büszkék arra is, hogy nyugatnémet, angol, francia és japán cégekkel szemben is sikerült helytállniok a világversenyben. Azt is tudja mindenki, hogy nem elég csak jót gyártani, a gyártási költségekkel is takarékosan kell bánni, mert a gyártmányokért kapott pénzből az egyénnek is, az országnak is fejlődnie kell. Tavalyi önköltségi tervüket száz százalékra teljesítették, az idén még körültekintőbben akarnak gazdálkodni.

1964 végén választották meg a pártbizottságot és a nyolc alapszervezet vezetőségét. Az elmúlt év elejétől élénkült meg a politikai munka, amikor a Központi Bizottság 1964 decemberi határozata alapján láttak munkához. Komplex intézkedési tervet készítettek. Ebben a gazdasági szervező tevékenységet, az egyéb irányú politikai munkát, a KISZ-szel való foglalkozást, a szakszervezettel történő politikai együttműködést stb. egyaránt rögzítették. A KISZ védnökséget vállalt az Egyiptomnak készített első motorvonat felett. A szakszervezetre bízták a létszám- és bérgazdálkodás, az önköltségalakulás, a műszaki és gyártmányfejlesztés ügyét s azt, hogy az ezzel kapcsolatos tennivalókat építsék be a munkaversenyvállalásokba. Az ott dolgozó kommunisták időnként beszámoltak a helyzetről a pártbizottságnak és a párttagságnak. A pártbizottság a gyáregység műszaki osztályát is beszámoltatta az 1964 decemberi határozat végrehajtásáról.

Valamennyi alapszervezet legalább háromszor tárgyalta egy év alatt a gazdasági munkát. Egyetlen alkalommal sem feledkeztek meg a tömegszervezetek munkájának koordinálásáról és az együttes értékelésről. Minden tanácskozáson nagyító alá került a példamutatás, a munkafegyelem, a felelősség. Nagy szerepet kaptak a munkában a pártcsoportok. A pártbizottság tagjai vállalták egy-egy pártcsoport patronálását. A pártcsoportok foglalkoztatásával tartalmasabbá váltak a termelési tanácskozások, a kommunisták egyre többet hallatták hangjukat, segítettek a gazdasági vezetőknek is a gondok leküzdésében.

A szocialista brigádoknak is szerepet adtak és tovább növelik részvételüket a politikai munkában. A közeljövőben létrehozzák a brigádparlamentet. Ez a szocialista és a kitüntető címért versenyző brigádok tanácskozó testületeként negyedévenként ülésezik majd. Gazdasági egységenként 3—5 embert delegálnak a parlament vezetőségébe, amelynek az lesz a dolga, hogy a gazdasági és mozgalmi vezetőkkel együtt előkészítse a parlament tanácskozásait, utána pedig valamennyi brigád hasznosítsa a tanácskozáson elhangzottakat. Az új kezdeményezéssel az a céljuk, hogy még erőteljesebben érvényesüljön a hármas jelszó: szocialista módon dolgozni, tanulni és élni. A cél ér-

dekében évente 12 előadást is terveznek. A nevelő, emberformáló tevékenység továbbfejlesztésével együtt azt is várják ettől a kezdeményezéstől, hogy az üzemi demokrácia érvényesítésében is jelentős előrelépést hozzon.

E rövid ismertetésből is kitűnik, hogy a kétszeresére nőtt exportterv mellett a politikai munkában is száz százalékos a fejlődés. Ezzel azonban a pártszervezet vezetői és tagjai nem elégedettek. Azt mondják, igaz, hogy a pártcsoportok már dolgoznak, de az is igaz, hogy még nem eléggé önállóak. Igaz, hogy már elérték a negyedéves tervek ütemes teljesítését, de az ezen belüli tervszerűséget is magasabb szinten kell biztosítani, a túlórákból jócskán le kell még faragni. Igaz, hogy az emberek már sok mindent értenek, de egyre több a kérdésük, s ezekre valamennyi kommunistának választ kell tudni adni. S még sokáig folytathatnánk a sok-sok új igényt, amelyek kielégítése a Vagon Gyáregységben egytől egyig hozzájárul majd a politikai munka „százszázalékos" fejlesztéséhez.

Farkas István

Törődni az emberekkel

Eredményes munka az Április 4 Gépgyárban

Az üzemekben most fizették ki a nyereségrészesedést, amely ha nem is teljes pontossággal, valamelyest mégis érzékelteti; milyen volt az elmúlt év munkája. Az Április 4 Gépgyárban 15 nap nyereségrészesedést fizettek. Kimagasló eredmény ez az iparágban is, hát még a vállalat életében!

A gyár háromévi elmaradás után 1965-ben kitett magáért.

Minden területen jobbat adtak, többet tettek, mint az elmúlt esztendőkben. A munka termelékenysége 1964-hez viszonyítva 100 százalékkal növekedett, a készleteket viszont 23 millió forinttal csökkentették. A kiemelt létesítményeket határidőre elkészítették, s bármelyik korábbi évnél több terméket exportáltak. A gyár import, deviza megtakarítása is jelentős. Hazai szabadalom alapján például a Bánhidai Erőmű részére elkészítettek egy nagynyomású előmelegítőt. Ezzel 200 ezer devizaforintot takarítottak meg. A nemesarmatúra-gyártásnál pedig 10 millió forint értékű import vált feleslegessé, sőt lehetőség nyílt bizonyos exportra is.

Ez a néhány kiragadott példa is érzékelteti: a vállalatvezetés és az egész gyári kollektíva új módon kezd dolgozni. A mennyiségek hajszolása helyett keresik, kutatják az ésszerűbb, gazdaságosabb megoldásokat. Mindez összefügg azzal, hogy — különösen a KB 1964 decemberi határozata óta — fokozatosan növekszik a gazdasági és a pártvezetés színvonala.

Ezt állapította meg nemrégen

az a végrehajtó bizottsági ülés, amelyen a gyári és a kerületi vb-tagok együttesen értékelték az elmúlt év munkáját.

A sikernek sok összetevője van.

Hatással voltak az eredményekre a javuló külső körülmények, de a legdöntőbb a gyárban kialakuló új légkör, a helyes együttműködés. S hozzájárult nem utolsósorban a pártszervezet színvonalasabb gazdaságszervező munkája, amely mind tartalmi, mind munkamódszerbeli kérdésekben megnyilvánul. A leglényegesebb, hogy mindinkább nyilvánvaló a pártmunkások előtt: a termelési folyamatokba való közvetlen beavatkozás, az úgynevezett diszpécser munka, a mai gazdasági és politikai viszonyok között több kárt okoz, mint hasznot. Nem várható és nincs is szükség rá, hogy a pártszervezetek mindennel foglalkozzanak s az sem indokolt, hogy csak ők magyarázzák a gazdasági, műszaki döntéseket. Hiszen hazánkban a gazdasági vezető egyben politikai vezető is, s kötelességei közé tartozik a feladatok indoklása is. Rendszerünk lényegéből fakad, hogy a vezető nemcsak utasít, elrendel, hanem meg is kell győznie az embereket egy-egy ügy fontosságáról.

Ez a felfogás lehetővé teszi, hogy a pártszervezetek mindinkább olyan lényeges kérdésekkel foglalkozzanak, amelyek összefüggéseket tárnak fel. nagy hatással vannak a helyes üzemi légkör kialakítására, az egész vállalati tevékenységre. Mindez azt is mutatja, hogy egyre inkább tért hódít az emberekkel való helyes foglalkozás. Nemcsak jelszószerűen, hanem a gyakorlati pártmunka szempontjából is.

Természetesen ezekben a kérdésekben az eredmények mellett még fogyatékosság, elmaradás is tapasztalható. A vb-ülés előtti csoportos beszélgetéseken

a munkások felvetették,

hogy „néhány gazdasági vezető az emberekkel való foglalkozást kizárólag a párt- és tömegszervezetek feladatának tekinti". Szó esett arról is, hogy „egyes gazdasági vezetők csak akkor igénylik az emberek segítségét, amikor a tervteljesítés körül bajok vannak".

Az öntödei alapszervezet titkára viszont ennek ellenkezőjéről adott számot. „Nem dolgozunk hibátlanul — mondta —, de nálunk más a helyzet. Törődünk az emberekkel, bízunk bennük..."

És való igaz — az öntödei párt- és gazdaságvezetés példamutatóan végzi munkáját.

A gyáregység vezetőjéről az emberek úgy vélekednek: „igazságos, határozott vezető. Meghallgatja a dolgozókat, hallgat véleményükre."

A vezető valóban nem törekszik elvtelen, olcsó népszerűségre. Senki nem juthat nála jogtalan előnyökhöz a másik rovására. Az igazság a műhelyben mindenek előtt a végzett munka tükrében érvényesül. A jól végzett munkáért dicsér, jutalmaz, s nem habozik akkor sem, ha mulasztás miatt felelősségre kell vonni valakit.

S hogy nem egyszerűen „szokásból" igényli a párt- és a társadalmi szervek, és a dolgozók észrevételeit, mutatja az is, hogy nem ragaszkodik saját elgondolásához, ha annál jobbat, ésszerűbbet javasol valaki. Alapelve az: ha az emberek látják, érzik, hogy ötleteiket, javaslataikat felkarolják, szinte szárnyakat kapnak a munkában. (Így valósulhatott meg például a gömbgrafitos öntés, amelyet az öntöde kísérletezett ki és csupán 1965-ben 475 ezer Ft megtakarítást eredményezett.) Az öntöde vezetője ismeri, szereti az embereket, de nem tekinti őket ellentmondás nélküli, engedelmeskedő eszközöknek. Részt vesz a brigádgyűléseken, s esetenként az úgynevezett „fehér asztal konferenciákon" is.

A párt-, társadalmi szervek és a gazdasági vezetők összehangolt munkájának eredménye, hogy

őszinte légkör, jó kollektív szellem

van az üzemben. Ezt egy szokatlan esettel érzékeltetném: N. J. többszöri beszélgetés ellenére fizetéskor mindig alaposan a pohár fenekére nézett és másnap hiányzott. Nem tudtak már vele mit tenni, a legszigorúbb büntetést kapta: elbocsátották az üzemből. Nemrég azonban megjelent az üzemvezetőnél s kérte, vegyék vissza, mert új munkahelyén nem érzi jól magát. Ígérte, hogy megjavul. Visszafogadták — s most valóban állja a szavát.

A vezető törődik az emberek továbbképzésével is. Az egyik segédmunkás például többéves rendes, becsületes munkája alapján betanított gépformázó lett. A műhely is jól járt, az ember is, s ez a példa szorgalomra, tanulásra ösztönzi a többi segédmunkást.

A dolgozók és a vezetők kapcsolata számos áttételen keresztül realizálódik. Az emberek — nagyon helyesen — nemcsak aszerint értékelik a vezetőket, hogy hányszor beszéltek velük, hanem sokkal inkább annak alapján, hogy *mennyire gazdái a területnek* és milyen magatartást tanúsítanak.

Sok mindent lehetne még felsorolni, de azt hiszem, hogy az eddigiek is bizonyítják: ahol jó a vezető és a dolgozók kapcsolata, ott kibontakozik a kezdeményező kedv.

Érdemes mindezek után elgondolkozni: miért van egyik-másik üzem, sőt üzemrészek között is szembetűnő különbség. Miért aktívabbak, kezdeményezőbbek az emberek az egyik helyen és miért közömbösek másutt? Talán az emberekben van a hiba, vagy a különbség? Egyedi esetekben ez is elképzelhető, és az is tény, hogy az egyes üzemrészek termelési feltételei sem azonosak. De mindezek eltörpülnek, ha hozzáértéssel törődnek az üzemben a legfontosabb tényezővel, az emberrel, ha a vezetés

nemcsak szavakban

képviseli, hanem a valóságban is érvényesíti társadalmunk elveit. Ezek az igények természetesen nem új keletűek. Hiánytalan megvalósításukat azonban mindinkább sürgetik az előttünk álló feladatok, többi között a gazda-

ságirányítás reformja is. A termelőerők gyorsabb és hatékonyabb fejlesztése, a szocialista gazdálkodásban rejlő tartalékok kiaknázása ugyanis elképzelhetetlen a munkások, a vezetők cselekvő együttműködése nélkül. Új talán az, hogy már ma sem, de holnap egyáltalán nem lesz elegendő, ha az emberek csupán végrehajtóként vesznek részt a munkában.

Vitathatatlan, hogy az ember valódi szerepének felismerése hozzásegítette az Április 4 Gépgyárat, hogy fokozatosan leküzdje a bajokat, s rátérjen az eredményesebb gazdálkodásra. Erről az útról nem szabad letérni. Tovább kell erősíteni a gyár minden területén — a műhelyekben, irodákban egyaránt — a gazdasági és politikai munka összhangját, az emberekkel való törődést.

Szabó József,
a XI. kerületi PB munkatársa,
Budapest

Az értelmiségiek szakmai és ideológiai képzéséről

A közelmúltban pártaktíva értekezleten megvizsgáltuk kerületünk értelmiségi dolgozóinak szakmai és politikai továbbképzését. Ezt megelőzően felmérést végeztünk a jelenlegi helyzetről, javaslatokat, észrevételeket gyűjtöttünk. A felmérést a pártbizottság mellett működő Propaganda és Művelődési Bizottság végezte. Az aktíván párttitkárok, igazgatók, szakszervezeti és KISZ-titkárok vettek részt.

Kerületünk jellegéből következik, hogy különös figyelmet fordítunk az értelmiségi dolgozók továbbképzésére. A kerület párttagságának 14,2%-a értelmiségi. Ez a szám már magában is sokat mond, de még teljesebb képet kapunk, ha figyelembe vesszük elhelyezkedésüket a különböző foglalkozási ágakban és tevékenységüknek ebből eredő gazdasági, politikai hatását.

Elsőként a szakmai továbbképzés helyzetéről néhány gondolatot: Megállapítható, hogy e téren különösebb probléma nincs. Az illetékes szaktárcák, minisztériumok különböző módon és formában központilag gondoskodnak erről. A pedagógusoknál az Országos Pedagógiai Intézet, az orvosoknál pedig az Orvostovábbképző Intézet foglalkozik például ezzel. Nem ilyen jól szervezett, de azért többé-kevésbé megoldott a kerületben dolgozó többi értelmiségi szakmai továbbképzése is. A külkereskedelemben és a kutatóintézeteknél az úgynevezett szakmai tanfolyamok az elsődlegesek, de igen jelentős az egyéni továbbképzés. A legkevésbé megoldott a művészeti dolgozók továbbképzése, velük nem foglalkoznak intézményesen. Ezt a felsőbb szervek rábízzák az intézmények pártalapszervezeteire, amelyek viszont kellő lehetőséggel és hatás-

körrel ebben a vonatkozásban nem rendelkeznek.

A szakmai továbbképzésnél jelentős szerepük van a különböző sajtó kiadványoknak. A probléma az, hogy ezeket nem olvassák rendszeresen. A közelmúltban végeztünk felmérést, főként gazdasági és pártvezetőknél. A gazdasági vezetők jelentős része csak alkalmanként olvassa a gazdasági kiadványokat (Közgazdasági Szemle, Ipargazdaság, Figyelő stb.), és a pártvezetőségi tagok sem használják fel rendszeresen a politikai kiadványokat. (Párt-élet, Társadalmi Szemle stb.) Sok esetben ezért olyan kérdésekkel is a felsőbb szervekhez fordulnak információért, amelyre a választ megtalálhatják a különböző sajtókiadványokban.

Jelentős szerepük van a továbbképzésben a különböző tudományos egyesületeknek. Sajnálatos, hogy széles körben nem eléggé ismertek tevékenységük tudományos eredményei.

Mindenesetre ezen a területen vannak még lehetőségek és igyekszünk is tudatosabban törekedni arra, hogy az értelmiségi dolgozók látókörének határát a szakmai és az ideológiai továbbképzésük segítségével kiszélesítsük.

*

Több figyelmet kell fordítanunk az értelmiségiek ideológiai és politikai továbbképzésére is. Ezen a területen kevésbé jó a helyzet. A pártszervezetek, de több alapszervezetben még a párttagok sem tudják, hogyan valósítsák meg ideológiai továbbképzésüket. A jelenlegi pártoktatás az értelmiség továbbképzését sok tekintetben nem biztosítja megfelelően. Az ösztönzéssel is baj van. Az esetek túlnyomó többségében az egyének maguk döntik el, hogy részt kívánnak-e venni valamilyen pártoktatásban, vagy sem. Az aktíva értekezleten résztvevő egyik igazgató a következőket mondotta ezzel kapcsolatban: „az egyénnek kell eldöntenie azt, hogy mit tanuljon: szakmát, vagy marxizmust. Mindenki megbecsülése azon múlik, hogyan dolgozik, tehát világos, hogy szakmát kell tanulnia és nem mást. Egyes esetekben viszont az is igaz, hogy fel lehet használni a politikai ismereteket is."

Például megemlíthetjük, hogy 1963 októbere előtt kerületünk 120 tudományos kutató párttagja közül egyetlen egy sem végezte el a Marxista—Leninista Esti Egyetemet, míg 1963-tól már 13-an tanulnak az esti egyetemen. Ez főként a pártvezetőségek érdeme, mert a szakmai vezetők csak a doktori cím, a tudományos fokozat, vagy a második diploma megszerzésére ösztönöznek. Véleményünk szerint is a párttagságnak kell a legjobb szakmai felkészültséggel rendelkeznie, de nem elégedhetünk meg azzal, hogy a marxista műveltség elsajátítására való ösztönzés csak pártszervezeti feladat. Eddig egyetlen egy esetben sem fordult elő, hogy ha valaki elvégezte az esti egyetemet, azt jobban megbecsülték volna, magasabb kategóriába sorolják, vagy esetleg előléptessék. Nem szükséges itt központi intézkedés, ezt a gazda-

sági és pártvezetőségek helyileg is megoldhatják.

Egyre többen hivatkoznak arra, hogy minek tanuljanak újra ideológiai tárgyat, amikor abból már államvizsgájuk van. A jelenlegi közoktatási rendszerünk gondot fordít a marxizmus oktatására. Egy-két kollokvium, vagy államvizsga letétele azonban még senkit sem tesz marxistává. Az életnek, a gyakorlatnak és az elméletnek szervesen ki kell egészítenie egymást. Csak az a marxista tudás élő, amelyet újra meg újra felújítanak és fel tudnak használni a napi gyakorlati munkában. Több gondot kell fordítanunk a marxista egyetemre való tudatos irányításra, ez azonban még önmagában nem jelent megoldást; fontos, hogy valamennyi intézményünknél a légkört és a munkát is a marxizmus szelleme hassa át.

Az értelmiségi területeken a pártoktatás egyre inkább a speciális formák irányába tolódik el. Az elmúlt oktatási évben 12 alapszervezetünkben rendeztek speciális párttanfolyamot 284 elvtárs részére. Ez évben már 36 speciális tanfolyam indult 585 jelentkezővel. Speciális pártoktatás alatt azt értjük, hogy az adott terület jellegének leginkább megfelelő kérdéseket tűzik ott napirendre. Akad olyan is, ahol a speciális forma alatt — ezzel nem értünk egyet — csak a szakmai kérdésekkel foglalkoznak. Egyik intézményünk például speciális „pártoktatási" vezértémája: „Az út és a jármű kölcsönhatásainak műszaki, gazdasági vizsgálata, annak tudományos és empirikus módszerei, különös tekintettel a gépjárműközlekedés és -fejlesztés gazdasági hatékonyságára." Úgy gondoljuk, hogy ez a téma a szakmai képzésben szerepelhet, de a politikai és ideológiai továbbképzésnek csak az egyik témája lehet még akkor is, ha ez az intézet „központi feladatát" képezi.

Jó példaként érdemes a Vasúti Főosztály speciális pártoktatási tematikáját megemlíteni, ahol a szakmai kérdéseket politikai összefüggéseiben vitatják meg. Ilyenek „A munka termelékenységének emelése, a létszámgazdálkodás feladatai, a létszámkiegyenlítés gazdasági, politikai hatása a vasúton"; „A szocialista demokrácia elvi kérdései — a vasúton tartott termelési tanácskozások jelentősége, szerepe az üzemi, illetve a hivatali munka tervezése és végrehajtása érdekében"; „A párt szövetségi politikája és a vasúti káderpolitika feladatai"; „A nemzeti jövedelem forrása és felosztása, a vasút szerepe a nemzeti jövedelem növelésében".

*

Az aktíván elhangzottak alapján a következő oktatási évben tanfolyamokat indítunk a művészeti területen és a külkereskedelemben dolgozó párttagok részére. Előadássorozatot szervezünk a legfontosabb szakmai-politikai kérdésekről, majd utána intézményenként, vállalatonként vitát rendezünk az elhangzott előadásokról központi kiküldött vezetésével.

Brenner Péter,
az MSZMP VI. ker. Bizottságának titkára

Tények és tanulságok

A munkásosztály helyzete Várpalotán

— öt esztendő tükrében

A várpalotai városi pártbizottság időről időre napirendre tűzi a Központi Bizottság 1958 októberi, a munkásosztály helyzetéről szóló határozatát. A határozat városunkra alkalmazható következtetéseinek vizsgálata alkalmat ad a mozgalmi, állami és gazdasági teendők megfogalmazására, a sürgető és a távlati feladatok újbóli felmérésére. Az elmúlt hónapokban a városi tanáccsal közösen vizsgáltuk meg: mit tettünk az elmúlt öt évben Várpalota társadalmi, szociális és kulturális helyzetének javításáért, s mit kell tennünk a határozat további végrehajtásáért.

Városunk a második ötéves terv idején jelentős fejlődést ért el. Olyan központja lett a környező tájnak, amely már befolyásolja a gazdasági, kulturális, egészségügyi eredményeket. Eredményeket ért el a várospolitikai munka, nőtt a fejlődő város iránti ragaszkodás. korábbi problémák egész sora oldódott meg, mióta a városrendezéssel és fejlesztéssel megváltoztattuk a korábbi kis falusi település képét.

A széles körű brigádvizsgálat a csoportos beszélgetések és személyes véleménycserék az eredmények ellenére és azokkal együtt újabb tennivalókat tártak fel, segítettek a párt és tanácsszerveknek a tisztánlátásban, a célok kitűzésében.

Várpalota lakossága öt év alatt 25 ezer fölé emelkedett (18,5% növekedés) ezt még napról napra megemeli az ideiglenesen városunkban lakó vagy tartózkodó 10 ezer fő. A nehézipari város vonzása hallatlan mértékben befolyásolja a környék életét: a lakosság száma elérte a húsz éves távlati tervben megjelölt lehetőséget, s jelenlegi létesítményeink a befogadóképesség határán állnak. Ez az alapvető tény határozza meg eredményeink és gondjaink egybevetését is, feladatainkat is.

Öt esztendő alatt városunk ipari üzemei 22,2%-kal növelték termelésüket, ezen belül a vegyipar

34, a bányászat 28, a kohászat 24%-os növekedést mutat. Elért eredményeink 18%-os létszámnövekedésből és 82%-os termelékenység növekedésből fakadnak. Üzemeink öt esztendő alatt 1,6 milliárd forintot fordítottak üzembővítésre, műszaki fejlesztésre, felújításra, kommunális és szociális feladatok megvalósítására. Megfelelően emelkedett az iparban foglalkoztatottak kereset is, a város egy lakosára jutó jövedelem 17,1%-kal nőtt. Csak példaképpen említem meg: a fiatal szakmunkások átlagbére 1950 forintra, a segédmunkások átlagbére 1650 forintra emelkedett. Nőtt a takarékbetét-állomány: összegszerűen meghaladja a 40 millió forintot. Városunkban 38 munkásfiatalnak van gépkocsija, 780 a motorkerékpárok száma.

Elmondhatjuk tehát, hogy Várpalotán kialakult egy szilárd, szakmailag képzett, jól felkészült ipari törzsgárda. Gondjaink mégis nagyok, hiszen üzemi dolgozóink csaknem fele bejáró munkás, a napi műszak két-háromnégy órás utazással párosul. Nehéz emiatt is a politikai nevelő munkát, a kulturális és tanulási igényeket megfelelően kézben tartani. Vagy itt van a nők foglalkoztatása. Megyei átlagban a dolgozók 36%-a nő, Várpalotán csak 25%, s noha eredmény minden egyes nőket foglalkoztató munkahely létesítése — például a faáru ktsz új üzemrésze — még mindig másfélezernél több nő vár megfelelő munkára. Ugyanígy gondot jelent a megduzzadt város lakásgazdálkodása is. Öt év alatt ezer lakást építettünk, mégis 100 lakásra 401 fő jut, jóval magasabb ez a megyei és az országos átlagnál. Segíthet e gond megoldásában a társadalmi összefogás (például a Péti Nitrogén Gyár KISZ akciója) de jobban kellene ezeket az önerőből induló kezdeményezéseket szervezni és irányítani.

A szociális és kulturális életben öt év alatt elért fejlődést jelzi a kórház bővítésével korszerűbbé vált betegellátás, s a megvalósult városi TBC-gondozó. Egészségesen fejlődik a hírközlő készülékek hálózata, 1965 végén 5428 rádió és 3380 tv készülék működött Várpalotán. Sokan olvasnak: a könyvterjesztő forgalma jóval meghaladja az évi egy millió forintot, s 70%-kal növekedett a könyvtári olvasók száma. A kultúrotthonokban és a TIT keretében tartott előadásokon a részvétel ötszörösére emelkedett. Évente mintegy 500—700 ember tanul levelező vagy esti tagozaton az általános és szakközépiskolákban. S amikor számba vesszük az elért eredményeket, mégis látjuk a sok további tennivalót. Fejleszteni kell az üzlethálózatot, amely a sok szanálás miatt egy helyben topog, miközben a forgalom 14%-kal nőtt. Elmaradott a városi szolgáltató ipar. S van tennivaló az oktatásban is: dolgozóinknak mintegy 30%-a nem végezte még el a VIII. általános osztályt.

A vizsgálati anyagot a két testület — a pártbizottság és a városi tanács — vitatta meg. Ezek meghatározták a mozgalmi, társadalmi szervezetek számára a tennivalókat is. Alapvető feladatként határoztuk meg a párt- és

kormányhatározatok maradéktalan végrehajtását, mint ami feltétele a népgazdaság, s ezen belül Várpalota fejlődésének. Ennek érdekében beszéltük meg üzemeink 1966-os intézkedési terveit, hogy azokban mindenki megtalálja a maga testére szabott feladatokat.

A pártalapszervezetek előtt álló gazdasági és politikai feladatokat s az ebből adódó tennivalókat áprilisban alapszervezeti titkári értekezleten is megvitattuk s itt meghatároztuk, hogy a párttagoknak — legyenek egyszerű dolgozók, vagy vezetők —, élen kell járni a politikai aktivitás fokozásában. A tömegszervezetekben dolgozó kommunisták sajátos külön feladata a pártonkívüli rétegek szocialista tudatának növelése mindenütt. Az összegyűjtött tények és vélemények feldolgozása közben ugyanis találkoztunk jócskán helytelen véleményekkel, túlzó nézetekkel és követelésekkel. Ezekből nem akarunk messzemenő következtetéseket leszűrni, de feltétlenül figyelmeztetnek politikai munkánk fogyatékosságaira.

A városfejlesztést — amely nálunk egyet jelent a munkásosztály helyzetének javításával — ezekkel az eszközökkel is tömegmozgalommá kell tenni, amelyben a KISZ, a Nőtanács és a szakszervezetek egyaránt megtalálják a helyüket. Külön nagy gondot kell fordítani a vidékről bejáró dolgozókra, mert nagy számuk alapvetően befolyásolja a város életét. Első lépésként ezért a közvetlen közeli községekben lakó városi dolgozók helyzetét kívánjuk tanulmányozni.

A párthatározat végrehajtásának legutóbbi elemzése a felismert hiányosságok ellenére biztató képet ad számunkra. Az ismertetett problémák meghatározzák közvetlen és közvetett tennivalóinkat. A párt IX. kongresszusára készülve úgy dolgozunk, hogy már a megyei pártértekezleten újabb eredményekről számolhassunk be.

Nagy Gyevi Béla
Várpalota Városi Pártbizottság titkára

Hogy könnyebben és szívesebben dolgozzanak a határban

A mezőgazdasági munkák — amelyek többségét szabad ég alatt kell végezni — keményen próbára teszik az embereket. Éppen ezért termelőszövetkezeteinkben, állami gazdaságainkban a mozgalmi és szakvezetők nagyon fontos feladata, hogy elősegítsék: a dolgozók élet- és munkakörülményei minél jobban megfeleljenek a szocialista termelési viszonyok követelményeinek. Különösen lényeges, hogy a pártszervezetek vezetőségei ebben a tekintetben is jó együttműködést teremtsenek az egyéb mozgalmi szervekkel és a szakvezetőkkel. Véleményem szerint az elmúlt évek-

ben pártszervezeteink, a MEDOSZ alapszervei, a KISZ, a Nőtanácsok, a vöröskeresztes aktívák, a tsz- és állami vezetők sokat tettek ezért.

Nem vitás, hogy a dolgozók munkakörülményeinek javulása alapvetően — népgazdasági és üzemi szinten egyformán — a jó minőségű, bőséges, és olcsó termeléstől függ. Helyes tehát, hogy pártszervezeteink és tömegszervezeteink számára központi kérdés a gazdasági szervező munka. Sajnálatos viszont, hogy a legfőbb termelőerővel, magával az *emberrel* — a javuló tendencia ellenére — még nem törődnek eléggé. A tapasztalatok szerint a helyi lehetőségek jobb hasznosításával, felelősségteljesebb gondoskodással sokat lehet könnyíteni a mezőgazdasági dolgozók munkafeltételein, kulturális, szociális gondjain.

S nem is szükséges mindjárt nagy beruházásokra, létesítményekre gondolnunk. Ezekről sem szabad megfeledkeznünk, de ha a mindennapos munka során a néha jelentéktelennek látszó, a dolgozókat azonban érzékenyen érintő *kis ügyeket*, kérdéseket is igyekszünk elintézni, ezzel jót teszünk az embereknek is, a termelésnek is.

Célszerű volna például, ha pártszervezeteink vezetői ilyen jellegű tapasztalatcsere végett is felkeresnék a jól gazdálkodó mezőgazdasági üzemeket, termelőszövetkezeteket.

Tanuljunk egymástól

A bemutató gazdaságokban sem csak a korszerű agró- és zootechnikai eljárásokat lehetne tanulmányozni. A tapasztalatcserén résztvevő párt-, szakszervezeti és KISZ aktivisták sokat nyernének, ha ilyenkor azt is tanulmányoznák, hogy a bemutató gazdaságokban hogyan oldják meg a mozgalmi feladatokat, a termelőmunka irányítása mellett hogyan törődnek a dolgozók mindennapi problémáival.

Ma már bőven van példa rá, hogy *azokban a gazdaságokban emelkedik a fiatalok száma, ahol megfelelő kereset mellett biztosítják számukra a kulturált szórakozást, sportolást, jó munka- és üzemszervezéssel elegendő szabad időt, s a továbbtanulás lehetőségét is.* Ilyen körülmények között a fiatalság vetélkedő kedvét is könnyebb a munkaverseny révén a termelés szolgálatába állítani.

A beledi tsz egyik szocialista brigádjának a vezetője (régi veterán kommunista), mondta nemrég, hogy ők is jórészt az ilyen gondoskodásnak köszönhetik, hogy a brigádban sok fiatal dolgozik. Arra törekszenek, hogy az állami üzemekhez hasonló körülményeket teremtsenek a dolgozóknak. Az olyan figyelmesség, mint a brigádból bevonult fiatalok meglátogatása, rendszeres anyagi támogatása, náluk természetes dolog.

A mezőgazdaságban, főleg az állattenyésztésben dolgozó fiatalok égető problémája, hogy nehéz biztosítani a szabadidőt. Nem könnyű ennek a megoldása. A *Csornai Tangazdaság* tehenészetében azonban évek óta nincs munkásvándorlás és a fiatalok is megmaradnak. A megoldás nyitja

egyszerű. A gazdaság párttitkára, aki egyébként a tehenészet brigádvezetője, kezdeményezte, s türelmes meggyőző érvekkel el is érte, hogy bevezessék a *kettős műszakot.* Így *mindenkinek van szabadnapja, s a hosszú munkanap enyhítésére szabad délelőttje vagy délutánja.* Aki a mozgalmi feladatokkal tisztában van, és a mezőgazdasági munkaidő problémákat ismeri, az tudja igazán értékelni, hogy mit jelent ez a munkaszervezeti forma. Meg kell mondani, hogy a csornaiaknak ez a bevált módszere sajnos nem terjed. S ez ismételten arra figyelmeztet, hogy hiányoznak az ilyen jellegű tapasztalatcserék.

Az állattenyésztési épületek járulékos beruházásainak elmaradása szociális hátrányokkal is jár. A pártszervezetek, a szakszervezetek, a gazdasági vezetők azonban az adott körülmények között is többet tehetnének azért, hogy megfelelő öltöző és tisztálkodási lehetőségek álljanak rendelkezésre, s azokat használják is. Azt hiszem, nem kell bizonyítani, hogy kellő tisztálkodás hiányában az állatok fertőző betegsége milyen veszélyes az emberre is.

Védjük egészségüket

Elsősorban a méltányosság, a szociális szempontok indokolják, hogy az asszonyokat, (anyákat) öregeket *a lakóhelyhez közeli munkára* osszák be. Lényeges ez azonban a munkaerő biztosítása végett is, hiszen a családanyák, öregek szívesen részt vesznek a munkában, de gyermekeik, vagy az öregek a gyaloglás miatt a távoli munkahelyekre már nem szívesen mennek ki. A szorgos dologidőkben különösen nagy szükség van az *időszakos napközik és óvodák* szervezésére, *a dolgozók munkahelyre és hazaszállítására,* az üzletek célszerű nyitvatartására. Még nagyon kevés az olyan tsz, ahol ilyenkor rendszeresen *meleg ételt* adnának a dolgozóknak. Sajnos a csúcsmunkák idején egyes vezetők a dolgozók friss ivóvízzel való ellátását sem oldják meg kielégítően, mert mint mondják, „most minden munkáskézre szükség van". Ezért vagy fiatalkorút osztanak be vízhordásra, akik ezt a feladatukat általában nem tudják jól ellátni, vagy még ami rosszabb, gyenge fizikumú felnőttre bízzák. (Minden előzetes orvosi vizsgálat nélkül.) Végső soron a vízhiány az egészség és a munka rovására megy. *A traktorosok helyzete* különösen nehéz mind az ivóvízellátás, mind az étkeztetés tekintetében. Nehéz munkájuk után pedig megérdemlik, hogy párt- és tömegszervezeti vezetőink, a tanácsok mezőgazdasági osztályai jobban szorgalmazzák ezeknek a minimális igényeknek a teljesítését.

Sok gondot okoz mindannyiunknak, hogy a fiatalok nem szívesen választják a mezőgazdasági szakmát. A pályaválasztási tanácsadásnál igyekszünk, hogy kedvet kapjanak hozzá, amikor azonban erre jobb a lehetőség: mégis elszalasztjuk. Mire gondolunk? A nagy munkák idején az ifjúság többsége lelkesedéssel megy a mezőgazdasági üzembe dolgozni. Sok gazdasági vezető

viszont abból a helytelen meggondolásból, hogy „a gyerekeknél" nem számít annyira a kereset: az elhanyagolt (elgyomosodott, leromlott) területet adják nekik művelésre. A pályaválasztás előtt álló fiatalokkal így nem hogy megszerettetnék a mezőgazdasági munkát, hanem inkább elriasztják őket.

...és életüket!

Úgy gondolom, hogy a mozgalmi és gazdasági szerveknek le kell vonniok a szükséges következtetést abból a tényből, hogy a mezőgazdaságban, elsősorban a termelőszövetkezetekben emelkedik a *balesetek* száma. Ezek között viszonylag sok a csonkulásos és a halálos. Nagyon sok családnak okoz ez mérhetetlen fájdalmat és anyagi nehézséget. *Ha vizsgáljuk az okokat, legtöbb esetben kiderül, hogy nevelő, felvilágosító munkával, a dolgozók megfelelő oktatásával, a szabályok szigorú betartásával a baleset elkerülhető lett volna.* Megyénkben egy vizsgált időszakban 7 halálos termelőszövetkezeti baleset közül 5 a munka közben fogyasztott szeszesital következménye volt.

Népgazdaságunk sokat áldoz a betegségek gyógyítására, de tudvalevő, hogy a megelőzés a legjobb orvosság. Sok termelőszövetkezetben hiába keressük a mentőládát a munkahelyen. Nincs, pedig a munka közben előforduló kisebb zúzódás-, vágás-, szúrás megfelelő ellátásával, tisztántartásával megelőzhetnék a komoly fertőzést.

Munka után szükséges a pihenés

Befejezésül egy *munkaszervezéssel* összefüggő szociális problémát szeretnék felvetni. Sok esetben halljuk a gazdasági, de még mozgalmi vezetőktől is, hogy ez, vagy az a dolgozó milyen lelkesen már a sokadik, vasárnapját (pihenőnapját) munkában tölti. Kivételesen, munkacsúcsok idején ez néha elkerülhetetlen. De ne rendszeresítsük és főleg ne propagáljuk. *Szervezzük úgy a munkát, hogy a megfelelő, a törvényben előírt pihenő időt biztosítsuk.* Közgazdászaink már régen bebizonyították, hogy a pihenés nélkül végzett munka, vagy intenzitásban, vagy minőségben, de nem utolsósorban a munkabiztonság hiányában minden esetben visszaüt.

Népgazdaságunk, ezen belül a mezőgazdaság is a III. ötéves terv első évének reális, de erőfeszítést kívánó feladatait teljesíti. A mezőgazdasági munkák már hónapok óta folynak. Nem felejthetjük el, hogy a dolgozók élet- és munkakörülményeinek a javításába fektetett anyagi és szellemi energia jobb egészséget, munkakedvet s végső soron eredményesebb munkát gyümölcsöz.

Vaskó Miklós,
a Győr-Sopron megyei SZMT
mezőgazdasági felelőse

Tanyai ankét 12 000 ember életéről

A Szabolcs megyei pártbizottság másfél éve tűzte napirendre a tanyákon élő lakosság helyzetének vizsgálatát, s határozatokat hozott a külterületi problémák fokozatos felszámolására. A mi megyénkben ugyanis 1323 külterületi településen több mint nyolcvanezer lakos él, s helyzetük állandó javítása társadalmi összefogást kíván. E cél érdekében március végén a nagykállói járási pártbizottság tanyai küldöttek, tszcs-tagok, pedagógusok, illetve a politikai, gazdasági és kulturális élet vezetőinek bevonásával Görénypusztán tanyai ankétot szervezett.

A nagykállói járásban mintegy negyvenezer ember él, közülük tizenkétezer a tanyai lakos. A járás, — a megye múltból örökölt legelmaradottabb vidéke —, az itt élők alig 20 százaléka végzett nyolcosztályos iskolát, még az átlagos életkor is alacsonyabb, mint a községekben. Vasúthálózat, autóbuszközlekedés nincs, az utak háromnegyede földút. Kevés a kút és azok egy részének vize is egészségtelen, a tanyák többségére nagyon ritkán jut el orvos vagy ápolónő. A járás 121 tanyai települése közül több mint 30 olyan házcsoport van, amit nem lehet a jövőben sem felszámolni.

A termelőszövetkezeti csoportok évről évre fejlődnek, gazdagodnak. Az elmúlt évben 20 millió forintos beruházással bővült a közös vagyon, sok dohánypajta épült, hamarosan termőre fordul több mint 1500 hold gyümölcsös. A járás nyolc tanyáján már ég a villany, de további mintegy 20 kilométeres vezetéképítés nagyon szükséges lenne. A közös gazdaságok fejlődésével együtt kellene járnia az utak építésének, de a járásban tavaly csak 200 ezer forint értékű társadalmi munkával javították a homokutakat. Nincs megoldva az árufelvásárlás, s kevés a földművesszövetkezeti bolt. Sokfelé szól a táskarádió, de igen sokan még mozit sem láttak életükben. A tanyai gyermekek oktatása alacsony színvonalú, csak igen kis részük (8—10%) kerül középiskolába vagy tanulóintézetbe.

Ugyanakkor rohamosan növekszik a tanyavilág politikai és társadalmi érdeklődése. Kézzelfogható jele ennek a pártszervezetek tevékenysége. Tizenkét pártalapszervezetben 120 kommunista dolgozik, az elmúlt évben 4 új alapszervezettel és 75 tagjelölttel erősödött a politikai bázis. Munkájuk hatásaként a téli politikai tanfolyamokon harminc település ezer lakója vett részt; a kisgyűlések, pártnapok, ünnepségek mindig jelentős tömegeket vonzanak; több tanyai településen mintegy 100 fő vett részt az esti iskolák előadásain, néhány tanyai településen pedig szakmunkásképző iskola működik. Szélesedett a tömegszervezetek és mozgalmak befolyása is; több tanyán megalakult a KISZ-szervezet, Hazafias Népfront Bizottság, Nőtanács.

Ezt az élénk érdeklődést, s ezeket az erőket kívánta összefogni, megszólaltatni a tanyai ankét,

amelyet Csepelyi Tamás elvtárs, a járási pártbizottság első titkára vezetett. A tartalmas vita után a megyei és járási szervek vezetői megegyeztek több fontos feladat megoldásában. A nagyobb tanyák már eddig is kaptak aggregátorokat. Most a megyei áramszolgáltató vállalat elkészíti a villanyhálózat bővítésének tervét. Ez évben villanyt kap Perkedpuszta, s ezzel ezerötszáz ember otthonába visznek világosságot, kultúrát. A megyei MESZÖV ígéretet tett a bolthálózat bővítésére. Addig is ideiglenes boltokat létesítenek. Szállítókocsikkal gondoskodnak a tanyai körzetek ellátásáról, s egy elhangzott bírálat nyomán visszakérik — a megyei párthatározatra hivatkozva — az elvett művelődési autót is. Fokozottabban gondoskodnak a gyermekek helyzetének javításáról is. Ezért az általános iskolákban egyelőre idényjellegű óvodákat nyitnak a tszcs-tagok gyerekeinek s kialakultak a tervek egy kollégium felépítéséről.

A tanyai ankét bizakodó hangulatban zajlott le. Résztvevői megegyeztek abban, hogy mindenki a saját területén jelentős erőfeszítést tesz annak érdekében, hogy a külterületi lakosság helyzetét közös erővel évről évre javítsák.

Göncz Balázs

A TERMÉSÁTLAG ALAKULÁSA:
(q/kat. hold)

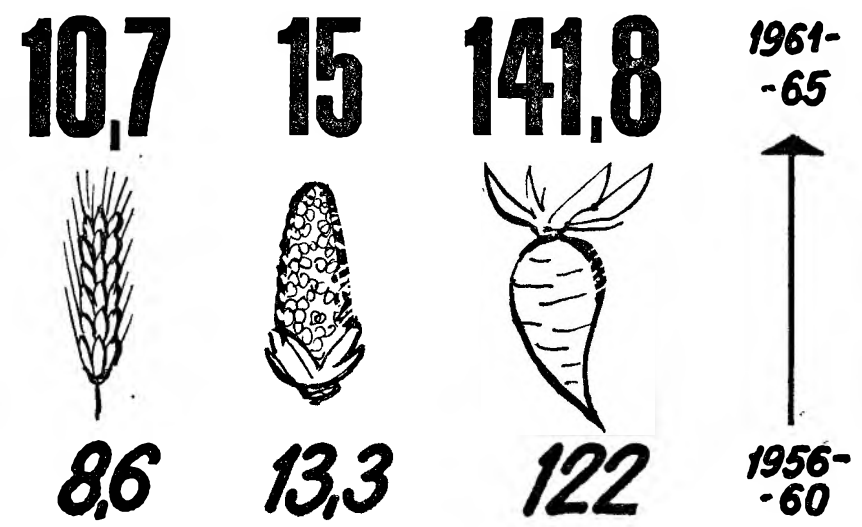

Hajtsuk végre a felvételi vizsgákról szóló határozatot

Az eddigiekben elsősorban *érveltünk* a VIII. kongresszusnak az egyetemi felvételi rendszerről hozott határozata mellett, most maradéktalan végrehajtását tűzzük ki célul.

Az elmúlt három évben e tekintetben már sok helyes intézkedés történt. A származás szerinti megkülönböztetés eltörlése a felvételnél, a felkészültség objektív eszközökkel való mérése jónak bizonyult. A határozat a maga *teljességében* azonban még nem valósult meg. A felvételeknél nem „a jelöltek felkészültsége, rátermettsége, politikai és erkölcsi magatartása a mérce". Ezek helyett *lényegében csak* a felkészültség vizsgálata folyik az egyetemeken.

Az alábbiakban néhány javaslatot és megjegyzést kívánok tenni arra nézve, hogy a rátermettséget, politikai és erkölcsi magatartást miként lehetne a határozatnak megfelelően figyelembe venni a jövőben.

1 *A rátermettség* a pálya sikeres végzéséhez szükséges képességek összessége. Különböző fórumokon sok javaslat hangzott el, hogy a felvételi vizsgákon a felkészültség mellett ennek mérésére is térjenek ki. Az elmúlt évben első ízben az országban az építészmérnöki karon lefolytattuk a jelöltek képességeinek vizsgálatát. Ezt megelőzően hasonló módszerekkel kísérletet végeztünk két másik évfolyamon is. *A félévi vizsgák eredményeinek* összevetése a középiskolából hozott pontokkal, a felvételi vizsgán szerzett pontokkal és a képességvizsga pontszámaival, egyértelműen azt bizonyították, hogy valamennyi közül *a képességvizsga eredményei utalnak legvilágosabban a későbbi tanulmányi eredményekre.*

A vizsgálat módszerei — háromszor történt alkalmazás után — tehát már sikeresnek mondhatók. Ennek ellenére semmi jel

nem mutat arra, hogy más karokon is alkalmazni kívánnák ezeket. Sőt a jelenlegi rendelkezések szerint arra sincs mód, hogy az építészmérnöki kar felvételeinél e vizsgálatok eredményét figyelembe vegyük. *Többlet-pont a sikeres képességvizsgákért „hivatalosan" nem adható.* Az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem csak a karok közötti átirányítással tudja érvényesíteni a képességvizsga tanulságait és ezt is csak elenyésző mértékben. Nézetem szerint megérett a helyzet arra, hogy a *rátermettség vizsgálatát általánossá tegyük.* Az idei felvételi vizsgáknál a műszaki egyetemekre jelentkezők számára már közös matematika és fizika írásbeli vizsgát tartanak, egyidőben az ország különböző részein. Megoldható lenne, hogy ebben az évben kísérleti — 1967-ben pedig már a pontozásra kiható jelleggel — a képességvizsgálatokkal is összekapcsolják ezeket a vizsgákat.

Végleges megoldásnak az látszik, hogy ezeken a központi vizsgálatokon azoknak a képességeknek fokát állapítsák meg, amelyek valamennyi műszaki pályához szükségesek (technikai érzék, megfigyelőképesség, emlékezőképesség, fantázia, kombinálóképesség, pontosság stb.). A speciális képességeket (például építészeknél a térszemléletet, ízlést, színérzéket stb.) az egyes karok maguk vizsgálják.

2 *A politikai és erkölcsi magatartás* vizsgálatára *Vajó Péter* javaslata kétségtelen előrelépést jelentene. A fő ellentmondást azonban nem oldja meg. *Nem lehet különböző mércével azonos célt mérni.* Érthetőbben fogalmazva: a felvételi vizsga verseny, ahol a feladat a jobbak előtérbehelyezése, a gyengébbek háttérbe szorítása. Furcsa lenne, ha egy futóversenyen úgy döntenének a helyezések felől, hogy a versenyzők különböző időben, különböző pályákon futnak, és az időmérők különböző pontosságú stopperórákat használnak. Márpedig az egyes középiskolákban a politikai és erkölcsi magatartás mércéje igen különböző, és nehezen vállalkozhatnánk ennek eredményes egységesítésére. Ezt legjobban bizonyítják a középiskolák felvételi célokra írt jellemzései, amelyek — bár javuló tendenciát mutatnak az utóbbi években — igen heterogének és nehezen felhasználhatók.

Lehetne közös mércét felállítani a felvételt végző karokon, de a fél-egy óra igen kevés, hogy a politikai és erkölcsi magatartást akár a legtapasztaltabb bizottság is pontokban fejezhesse ki.

Mégis látszik megoldás, és ennek feltételei épp a legutóbbi években értek meg. *Már második éve a fiúk jelentős részét előfelvettként katonának viszik, ahol az egy karra jelentkezők együtt töltenek egy évet.* Korábban féltünk attól, hogy ez az év a középiskolában szerzett ismeretek elhalványulásával jár együtt. Nagyon megnyugtatók azonban az építészmérnöki karon szerzett tapasztalatok, ahol az elmúlt évben a felvett hallgatók 30 százaléka előbb katona volt, és bár felvételi vizsgaeredményeik alatta maradtak

az évfolyamátlagnak, az első félévi vizsgáik átlaga lényegesen jobbnak bizonyult annál. Ha az egy év alatt a kiképzési programba beiktatnák a középiskolás anyag azon részének ismétlését, amely az egyetemi tanulmányok idején szükséges, a katonaidő még az ismeretek kiegyenlítődése szempontjából is hasznos lenne. Még inkább előnyös azonban a magatartás elbírálása tekintetében. Katonaságnál, „együtt lakva" kiválóan meg lehet ismerni a fiatalokat, különösen ha tapasztalt pedagógus dolgozik velük. És mi akadálya lenne annak, hogy az egyetemi oktatók éppen itt töltsék katonai továbbképzésük idejét? Ha ezt megvalósítjuk, már csak az szükséges, hogy 10—20%-kal több jelentkező nyerje el az előfelvételt, és a válogatás lehetőségei is adottak. Minden bizonnyal a kiképzés eredményei is lényegesen javulnának egy ilyen „verseny" esetén. Azok számára pedig, akik a versenyben alulmaradnak, nem elveszett idő ez az év, hisz katonaidejüket amúgy is le kell tölteniük.

És a többiek, a katonai szolgálatra alkalmatlanok és a lányok? Ezek jelenlegi előnye az előfelvételre kerültekkel szemben, úgy érzem, erkölcsileg is vitatható. *Az lenne a helyes* — és ez javaslatom második része —, *ha a felvett lányok és katonai szolgálatra alkalmatlan fiúk is egy évet előfelvételt nyert hallgatókként a termelésben dolgoznának.* Ezalatt munkásként elsajátítanák a választott szakma alapjait és esetleg szakmunkás bizonyítványt szerezhetnének. Úgy kellene ezt az évet az egyetemeknek megszervezniük, hogy *a fiatalok koncentráltan egy, vagy néhány, az egyetemi oktatók által jól ellenőrizhető csoportban dolgozzanak.* A létszámok megállapításával köztük is biztosítani lehet a versenyt a végleges felvételért, és a szakmunkásoktatást ki kellene egészíteni a középiskolás anyag bizonyos részét átismétlő tanulmányokkal. A versenyben alulmaradók és a népgazdaság ebben az esetben sem vesztenének egy évet, hiszen aki nem lesz egyetemista, az is egy szakmát kap a kezébe.

Úgy gondolom, a fenti két javaslat együttes bevezetése a magatartás egységes szempontok szerint történő alaposabb elbírálását tenné lehetővé.

3 Végül megemlítek még egy gondot, amely úgy érzem, a jelenlegi intézkedések következtében inkább elmérgesedik, mint megoldódik. *A technikumot végzők megítéléséről van szó.* Mindenekelőtt le kell szögeznünk, hogy ezek a fiatalok egyetemistáink igen értékes rétegét képezik, mert tanulmányi eredményeik jobbak, mint a gimnazistáké. *A technikumból jelentkezők közt lényegesen több a fizikai munkát végző szülők gyermeke* is, mint a gimnáziumot végzettek közt. A technikumot végzett diákok aránylag nagyobb részt vállalnak a társadalmi munkából, mint a gimnáziumból jöttek. Ezt KISZ-szervezetünk adatokkal igazolja.

Mindezek ellenére a technikumi diákok a jelenlegi felvételi

rendszer szerint három vonatkozásban is hátrányban vannak a gimnáziumi jelentkezőkkel szemben:

a) A technikumok érettségi átlaga országosan jóval alacsonyabb a gimnáziumokénál. Ezáltal — hozott pontok tekintetében — eleve rosszabbul indulnak.

b) Fokozza ezt, hogy a műszaki egyetemeken beszámított tantárgyak tanulmányi átlaga (matematika, fizika) ugyancsak alacsonyabb a technikumokban, mint a gimnáziumokban.

c) Az egyetemi felvételik szóbeli vizsgáin fizikából elvben ugyanazokra a kérdésekre kell felelniük, mint a gimnazistáknak, holott a legtöbb technikumban csak I. és II. osztályban tanulják e tárgyat.

A műszaki egyetemeken idén bevezetésre kerülő központi *fizika- és matematika-írásbeli még csak növeli ezt a hátrányt.* Eddig ugyanis a négy műszaki egyetem közül három nem tartott fizika írásbelit, a szóbelin pedig mód volt arra, hogy a vizsgabizottságok a fizika azon tárgyköreiben vizsgálják a jelölt felkészültségét, amelyet a középiskola utolsó két évében is tanult (Építőipari Egyetemen elektrotechnikából, mechanikából). A központi írásbeli amellett, hogy megnöveli a fizika jelentőségét, ugyanolyan felkészültséget kíván egy építőipari technikustól az építészkarra, mint egy villamoskarra jelentkező gimnazistától. Nyilvánvaló, hogy sem a kar igénye, sem pedig a két jelölt előképzettsége nem egyezik meg.

Az a javaslatom, hogy a technikumot végzők a központi írásbelin azokból a fizikai vonatkozású targyakból adjanak számot felkészültségükről, amelyet a középiskola III. és IV. osztályában tanultak. Hátrányuk a fentebb említett a) és b) pontok tekintetében még így is megmarad, valamint abban is, hogy az elektrotechnikát, mechanikát is kisebb óraszámban tanulták, mint a gimnazisták a fizikát. De ezzel nem növeljük tovább hallgatóink politikailag és tanulmányilag legértékesebb rétegének és rajtuk keresztül a fizikai dolgozók gyermekeinek amúgy is nagy nehézségeit.

Neuwirth Gábor
egyetemi adjunktus

Forró üdvözlet az építőmunkában élenjáró munkásoknak, parasztoknak, értelmiségieknek!

Munkássajtó — piros betűkkel

A felszabadulás évfordulójának ünnepén piros fejléccel nyolc új üzemi újság lépett a már nagy hagyományokkal rendelkező munkássajtó táborába. A párt erre illetékes szerveinek határozatával, anyagi és személyi erőink átrendezésével, fizikai és szellemi dolgozók újabb tízezreihez jutnak el az országos és helyi irányító szervek gondolatai, tízezrek kapnak a budapesti és országos iparban saját fórumot. Ennek a nyolc, kéthetente megjelenő új lapnak jelentőségét növeli, hogy népgazdaságunk újabb tervidőszakában, a gazdasági irányító munka változásainak idején, jelentős nagyvállalatok párt- és gazdasági munkájához adnak majd kézzelfogható segítséget. Akkor is, ha csak egy-egy fővárosi üzem életét színesítik (mint a Húsipari Hírlap, a Sütőmunkás), s akkor is, ha féltucatnyi országos vállalat gyárainak egységét segítik, mint a lapok többsége esetében.

Programadó köszöntőikben a nagyvállalatok pártvezetői fogalmazták meg azt az örömet és várakozást, melyet az üzemi pártélet új fóruma (Fórum — az Országos Bányagépgyártó Vállalat lapja) keltett, mások utaltak arra az összefogó szerepre (Kapcsoló — a Villamos Berendezés és Készülék Művek lapja) amelyet e lapok a törzsgyár és a vidéki társvállalatok között majd betöltenek. E célt segítő politikai követelményekről, a sajtómunka leninimeghatározásáról írt a Hajtámű és Felvonógyár agit.-prop. titkára (Hajtómű c. lap). A Finomkerámiaipari Vállalat pb-titkára pedig a Mestermunka c. lapban azt fejtegette: az újságnak fel kell oldania a vidéki vállalatok indokolatlan mellőzés-érzését. Már ennek érdekében, a Mezőgépgyári Dolgozó előre közölte, hogy melyik számában, melyik gyáregység életével foglalkoznak majd behatóbban. Induló számában valamennyi lap hangsúlyozta, hogy segíteni akar a korszerű tudatformálásban, hozzá akar járulni a gazdasági mechanizmus

szükséges változásainak helyi megértéséhez. A Pamuttextil Művek pb-titkára szó szerint is megfogalmazta (Fonalőr c. lap), hogy a felvilágosító munkában az újságot a pártszervezet a maga eszközének, segítőtársának tekinti.

Az első számokban természetszerűen szorított a cipő, az indulás és a piros betűs ünnep alkalmából sok mindent akartak elmondani a szerkesztőségek. Ezért itt még uralkodtak a hátra- és előretekintő számadatok, vezetőktől származó nyilatkozatok, s kevéssé voltak láthatók az alkotók, a dolgozók. De a számokból is kiolvasható volt, hogy ők alkották az eredményeket, érettük születtek az országos intézkedések. Az üzemenként 10—12 nap nyereségrészesedést bejelentő hírek arról tanúskodnak, hogy e vállalatok élete normális mederben halad. Emellett a Sütőmunkásban (Fővárosi Sütőipari Vállalat lapja) és a Fórumban milliós nagyságrendű béremelésekről olvashattunk, s a közölt részletezések meggyőzően bizonyították, hogy valóban a nehéz munkát végző rétegek jutottak a megérdemelt magasabb fizetéshez. A hétköznapi, „fekete betűs" számokban kell majd többet írni az ő életükről.

Már most, az indulásnál utalni kell viszont arra, hogy az esetleg torlódó anyagok közé néha felesleges, sőt káros anyagok is bekerülhetnek (be is kerültek elvétve). Nincs szükség az üzemi lapokban bármilyen színikritikára, vagy filmkritikára. Nincs helye az olyan töltelékanyagnak, amelyet maga a szerkesztőség is „irka-firka" műfajjal jelöl. A felügyelő pártszerveknek, de főképpen a kommunista szerkesztőknek igényesen kell kihasználni a kéthetenként jelentkező agitációs fórum nagy emberformáló lehetőségeit. Szóljon a lap a sokszínű világról, de főképpen a szocialista jelenről. A gyárak élete igen sok fontos témát tartogat.

A piros betűs indulás alkalmával köszöntjük az induló pártlapokat, s kívánunk szerkesztőiknek és olvasóiknak sok sikert a gyümölcsöző együttműködésben.

(J. L.)

Kongresszusi munkaversennyel előre az 1966. évi terv teljesítéséért!

A pontonhíd építői

Néhány hónapja katonák csak, alig vannak túl a 18. életévükön. Pontonhidat építenek a hirtelensodrású szentendrei Duna-ágon. A hatalmas pontontestek a gépkocsikról simán csusszannak a vízre, a mázsás vasgerendák, a vaskos pallók is tudják a helyüket s a jól megszervezett, összehangolt emberi mozdulatok eredményeként a hadgyakorlatot irányító parancsnokok s mi meghívott civilek másfél óra elteltével átsétálhatunk a túlsó partra. A parancsnokok elismerik: a teljesítmény becsületükre válna idősebb, gyakorlottabb katonáknak is.

A fiatal katonák zsibogó izmokkal, de jogos büszkeséggel állnak a pontonok végén s a győzők tekintetével nézik a hatalmas folyamot, amely most, hogy „nyerget" raktak a hátára, még szilajabban morajlik talpuk alatt. Legtöbbjük első nagy műve ez a híd, amit alighogy felépült, máris elbontanak. Mégis a katonák, parancsnokok, vendégek egyaránt érzik — maradandó alkotás született. Ilyen munkára csak azok az emberek képesek, akiket jól felkészítettek, akik maguk is jól felkészültek. A meghívott pedagógusok jogosan elmondhatták tegnapi tanítványaiknak a költőt idézve, hogy fiúk, „ez jó mulatság, férfimunka volt".

Hanem a megjelent pedagógusok, újságírók mellett még mások is megtekinthették volna ezt a vizsgagyakorlatot. Például a termelés egy-két olyan vezetője, akinek szervezésből gyenge az osztályzata. Itt lehetett volna néhány olyan mozgalmi vezető is, aki még nem hisz eléggé az emberek tudatának formálhatóságában, nem bízik eléggé a fiatalok fegyelemre, kötelességtudásra nevelésében.

Gondolom — nyomban azt mondanák: könnyű itt jól dolgozni, hiszen minden parancsszóra történik.

Egyedül a parancs azonban nem képes felfokozni az emberek teljesítőképességét, mint ahogy az utasítás önmagában az üzemben is kevés a jó eredményhez. Az utasítás, a parancs itt már csak pont volt az „i" betűn, csak betetőzése volt egy korábbi, türelmes előkészítő, nevelő, szervező munkának. A parancsnokok, a pártszervezet, a KISZ, a pedagógusok korábbi erőfeszítései itt külön nem voltak láthatók és mérhetők, de a fegyelmezett, lelkes, pontos munka kifejezte azt is.

Az ilyen jól előkészített parancs, utasítás nyomán maga a gyakorlati eredmény győzi meg a katonát, a parancs végrehajtóját, a fegyelmezett, pontos cselekvés hasznáról. És ez a meggyőződés elvezet az önként vállalt fegyelemhez, amelyre oly nagy szükségük lesz katonáinknak majd a leszerelés után is, amikor az előzőnél semmivel sem kisebb honvédelmi feladat áll előttük: a szocializmus építése.

F. J.

EZT OLVASTUK

„A nyugat-európai munkásmozgalom új vonásai"*

A napi sajtó, a rádió, a televízió egyre gyakrabban ad tájékoztatást a nyugat-európai országok munkásmozgalmáról. Ezek az információk természetesen jobbára csak a napi eseményekre, jelenségekre korlátozódnak, az egyes eseményeket regisztrálják, magyarázzák, „a helyére teszik". Nem is lehet várni egy-egy hírmagyarázattól, rádió- vagy tv-kommentártól, hogy korszakokat, mozgalmakat a maguk összetettségében értékeljen. Egy-egy elméleti cikk, folyóirattanulmány már sokkal többet nyújthat, de nem oldja meg azt a feladatot, hogy minden részletre kiterjedő összefüggéseiben ismertesse az egyes országok munkásmozgalmát.

A megnövekedett érdeklődést jelzi az is, hogy a nemzetközi témával foglalkozó pártnapokon sok kérdés hangzik el nyugati testvérpártjaink életéről, munkájáról. Miután néhány éve kiéleződött a vita a kommunista mozgalomban, ez az érdeklődés napjainkban még tovább fokozódik. Mindez jól bizonyítja, hogy milyen időszerű volt már a nyugat-európai munkásmozgalom minden részletre kiterjedő ismertetését magába foglaló könyv megjelenése.

Honnan indultak el és hol tartanak ma az egyes országok kommunista pártjai? Ezt a kérdést teszik fel ma gyakran és erre a kérdésre ad választ Szántó György könyve: „A nyugat-európai munkásmozgalom új vonásai". Ez a könyv valóban az első olyan összefoglaló jellegű írás, amely nyugat-európai, pontosabban az angol—francia—olasz—német munkásmozgalom legfőbb kérdéseit elemzi. Rövid történeti áttekintés után időszakonként vizsgálja az egyes országok munkásmozgalmát, s mutatja meg a fejlődés fő irányát segítő és gátló tényezőket.

Szükséges felhívni a figyelmet arra, hogy főleg propagandisták számára egyszerűen elengedhetetlen e könyv elolvasása.

Szántó György könyve elején röviden összefoglalja, mit is jelent *Nyugat-Európa, mint politikai és gazdasági fogalom.* Ezután adja meg „A nyugat-európai munkásmozgalom történeti váz-

* Dr. Szántó György könyve megjelent a Kossuth Könyvkiadó gondozásában 1965.

latá"-t, majd néhány oldalon elemzi annak második világháború alatti alakulását. A korba beilleszkedve és fejlődése menetébe ágyazva elemzi az egyes országok forradalmi mozgalmait. A tömör fogalmazás lehetővé teszi, hogy minden fölösleges sallang nélkül, valóban a *lényeg* ragadja meg az olvasót.

A történelmi előzményeknél részletesebben foglalkozik a szerző a háború utáni nyugat-európai helyzettel és a munkásmozgalommal. Helyesen állapítja meg, hogy a háború után „A kommunista pártok Nyugat-Európában taktikájuk középpontjába az antifasiszta harcban kivívott demokrácia biztosítását, illetve kiterjesztését állították." Ennek az általános irányelvnek a leszögezése után külön-külön is megvizsgálja az egyes kommunista pártok politikáját. Noha a könyvben adott jellemzéssel egyetértünk, úgy véljük, az Olasz KP elemzése plasztikusabb, kimunkáltabb a többinél.

A szerző az ötvenes éveket történeti időrendben, azután inkább tematikusan tárgyalja a nyugat-európai munkásmozgalmakat. Tanulságos, ahogyan részletesen összefoglalja a kapitalizmusban és a kapitalista társadalom osztályszerkezetében végbement változásokat. Sőt ez utóbbit jól összeválogatott adatokkal, táblázattal is szemlélteti. Hasonlóan jó adatokat közöl a dolgozó osztályok helyzetének elemzésénél. Foglalkoztatottság, munkanélküliség, sztrájkok és más összetevők: mindezek sok-sok adattal alátámasztva szerepelnek. Ilyen körkép segítségével ismerkedünk meg az egyes országok munkásmozgalmának mai kérdéseivel, a kommunista pártok politikájával és stratégiájával.

Szántó György könyve megmutatja, hogy a nyugat-európai kommunista pártok politikájában milyen nagy helyet foglal el a demokrácia védelméért folyó harc. Ami — hangsúlyozza — egyébként egybevág az 1960-as moszkvai nyilatkozat demokráciára vonatkozó elveivel és tételeivel. Rámutat, hogy a lényegében azonos tartalom mellett jelentősek a formai különbségek, a demokráciáért folyó harcban az egyes pártok számításba veszik a nemzeti sajátosságokat, a történeti tradíciókat, a küzdelemre kész aktív tömegeket.

Az egyik legjelentősebb elméleti-politikai kérdést kissé elnagyoltan, a többi fejezethez viszonyítva kevésbé kimunkálva tárgyalja. Pedig a cím nagyigényű: „A demokrácia és a szocializmus kölcsönös kapcsolata, mint a stratégia és taktika legfőbb kérdése". „Csak a sematikus gondolatmenet vezethet oda — írja —, hogy a szocializmusért folytatott küzdelmet szétválasszák a demokráciától" és az is helyes, hogy „A demokratikus reformok objektíve szerves részei a szocializmusért való harcnak, szubjektíve pedig a széles monopolellenes front megteremtését szolgálják". Arra mégsem ad kielégítő választ, hogy ez a kölcsönkapcsolat hogyan, milyen feltételek útján alakul ki. Mivel biztos, hogy az érthetetlenül alacsony (3300) példányszámban megjelenő mű gyorsan elfogy, helyes lenne, ha a második ki-

adásban a szerző e részt kiegészítené, újabb adatokkal, és tényekkel támasztaná alá.

Rokonszenves a szerző kritikus szemlélete, amellyel Nyugat-Európa forradalmi mozgalmának „gyenge pontjá"-t elemzi. „A nyugat-európai kommunista mozgalom francia és olasz összerejéhez és energiájához képest az angol és a nyugatnémet munkásharcok, mint forradalmi mozgalmak »gyenge pontok« Európában. Ez az egyenetlenség bizonyos mértékig fékezi az egész nyugati munkásmozgalmat, miután Európa legerősebb kapitalista bázisai éppen Nyugat-Németország és Anglia" — írja többek között erről a kérdésről.

A könyv egyik legérdekesebb része az átmenet lehetőségeit taglalja. Jól utal a harmincas évek népfrontpolitikájára és az antifasiszta harcokra, majd egy sor „állomást" figyelembe véve joggal teszi fel a kérdést és meg is válaszolja: „Miből erednek a »békés út« megnövekedett lehetőségei?" Sorra veszi az okokat, mint például — a nemzetközi erőviszonyok megváltozása; a belső erőviszonyok eltolódása; a dogmatikus nézetek felszámolása stb. Ugyanakkor arra is felhívja a figyelmet, hogy sem a fegyveres, sem a békés út nem abszolutizálható és hangsúlyozza, hogy „a forradalom kivívásának legfőbb feltétele a munkásosztály pozícióinak megerősödése és behatolása az állam irányítását meghatározó funkciókba . . ."

A befejező (XI.) fejezet a nyugat-európai kommunista pártok belső egységével és a nemzetközi kommunista mozgalomban elfoglalt helyükkel foglalkozik. Ennek során röviden érinti a kétfrontos harcot, majd állásfoglalásaikat a nemzetközi vitákban. Helyesen hívja fel a figyelmet a pártok egységére és egységes állásfoglalásuk fontosságára. **K. Gy.**

Liptai Ervin:

A Magyar Tanácsköztársaság

Kulturális munkánk egyik fontos feladata, egyben igénye, hogy széles olvasóközönségnek tudományos munkán alapuló, népszerűen megírt könyveket adjunk. Mindenekelőtt a legfontosabb történelmi témák feldolgozására van szükség. Ezt az igényt szolgálja a Kossuth Könyvkiadó most megindított új sorozata „Népszerű történelem" címmel.

A sorozat első kötete Liptai Ervin: A Magyar Tanácsköztársaság c. műve. A kötetet olvasva elmondhatjuk, hogy egy jó elgondolás színvonalas megvalósításának kezdetével találkozunk. A szerző 475 oldal terjedelmű könyvben dolgozta fel tudományos kutatómunkájának eredményeit, bőséges levéltári anyagot, a korabeli sajtót, a történészek kutatási eredményeit. Nem feledkezik meg a baráti és az ellenséges

memoár-irodalomról sem. A Magyar Tanácsköztársaság építőmunkáját, hősi harcait a marxista történettudomány eddigi eredményeit felhasználva mutatja be a könyv, népszerű, olvasmányos, sőt mondhatjuk izgalmas leírásban. A szerző könyve egyben újabb tiszteletadás a proletárhatalomért küzdő kommunisták, baloldali szociáldemokraták, munkások, parasztok, forradalmi értelmiségiek önfeláldozó harcai előtt.

A számos irodalmi idézet, a gazdag képanyag az eseményeket filmszerűen vetíti elénk. Olvasás közben szinte ott élünk az események forgatagában. Például a hatalom átvételének, a májusi mozgósításnak, a hadműveletek és a Tanácsköztársaság utolsó napjainak leírásakor. A haladó, forradalmi vezetők történelmi nagyságának, kiváló tulajdonságainak megrajzolása mellett a szerző nem hallgatja el a tévedéseket, a gyengeségeket, a tapasztalatlanságot és ezek következményeit sem. Az alapos marxista kritikai elemző munka, a történeti valóságnak megfelelően mutatja be a Tanácsköztársaságot. A küzdelem nagyszerűsége, dicsőséges hősiessége ragadja meg elsősorban az olvasót. A hibákból is elsősorban a tanulságok domborodnak ki.

A történelmi események tükrében leplezi le az ellenforradalmárok aknamunkáját, hazaárulását, a jobboldali szociáldemokrácia opportunizmusát és képviselőinek nyílt árulását.

A szerző könyvének első részében „Március felé" címmel tárgyalja az 1918-as októberi forradalom érlelődését, győzelmét, valamint a forradalom továbbfejlesztéséért harcoló Kommunisták Magyarországi Pártjának megalakulását és tevékenységét. De talán helyes lett volna, ha a könyv részletesebben foglalkozik a katonatanács forradalmi tagjainak működésével az 1918-as októberi forradalom megvalósulásában és ezen keresztül a tudatos elem szerepét a forradalmi tömegek irányításában jobban hangsúlyozza.

A KMP programja kifejezi a néptömegek érdekeit és minden ellenforradalmi terv, akció ellenére gyorsan növekszik tömegbefolyása. Az ország válságos kül- és belpolitikai helyzetében csak a munkásosztálynak és forradalmi pártjának van előremutató helyes programja. A hatalom a KMP és az SZDP egyesülésével a munkásosztály kezébe került. E néhány hónap mozgalmas történetének leírása után jogos a szerző következtetése:

„... ami március 21-én bekövetkezett, az nem a történelem véletlen eredménye volt, hanem logikus következménye egy olyan folyamatnak, amely már évek óta feltartóztathatatlanul haladt előre, és szédítő tempójúvá vált 1918 novemberében, amikor a magyarországi munkásmozgalom élére egy friss, a munkásosztály érdekeit híven kifejező, a szocialista társadalom létrehozásáért megalkuvás nélkül küzdő forradalmi erő: a Kommunisták Magyarországi Pártja állt."

A két párt egyesülésének szükségességéről, de az egyesülés vég-

rehajtásának módjából fakadó súlyos következményekre vonatkozóan a könyvben figyelemre méltó megállapításokat olvashatunk:

„Tragikus paradoxon: a magyar munkásosztály hatalmas diadalának: a proletárdiktatúrának megszületése együtt történt a munkásmozgalom nagy vívmányának: az új típusú forradalmi élcsapatnak az elvesztésével."

— írja többek között a szerző.

A könyv második fő része foglalkozik a Tanácsköztársasággal. A hatalom átvételét, a proletárdiktatúra államának kiépítését, a gazdasági, kulturális intézkedéseket, az ellenforradalmárok és az intervenció elleni küzdelmet, a párt tömegkapcsolatának alakulását részletesen tárgyalja a könyv. A Tanácsköztársaság 133 nap alatt az élet minden területén sokat tett a régi reakciós rend lerombolása és az új forradalmi viszonyok megteremtése érdekében. A munkásosztály, a dolgozó parasztság, az alkotó értelmiség, az ifjúság érdekében tett sokoldalú intézkedések mutatják ezt. A néptömegek szolgálata hatotta át a Tanácsköztársaság minden cselekedetét. A döntő többségében helyes intézkedések mellett tapasztalunk hibákat, túlzásokat, differenciálatlanságokat is. Különösen fontos és tanulságos a Tanácsköztársaság parasztpolitikájának elemzése.

„A Forradalmi Kormányzótanács nemcsak a között a két lehetőség között választhatott, hogy vagy folytatja a polgári demokratikus kormány földreformját, vagy pedig minden nagybirtokon termelőszövetkezetet hoz létre. Ott, ahol — mint Somogyban és másutt — a parasztság (mindenekelőtt a cselédség) nagy része a szövetkezetek mellett foglalt állást, természetesen helyes volt a nagybirtokok kollektív gazdaságokká való alakítása. Egyebütt azonban, a nagybirtokok egy részén kollektív mintagazdaságot létesítve, a föld nagyobb részének felosztásával a szegényparasztság hatalmas tömegeit lehetett volna még érdekeltebbé tenni a proletárdiktatúra megvédésében."

A szerző a „kommunista terrorról" szóló rágalmak szétveréséhez járul hozzá azzal, hogy pontos adatokat közöl a Tanácsköztársaság bíráskodásáról és ezt hasonlítja össze az 1848—49-es polgári forradalom és szabadságharc bíráskodásával. (345. oldal.) A Tanácsköztársaság történetének leírásánál a történelmi tények bizonyítják, hogy a szocialista hazafiság elválaszthatatlanul összetartozik a proletár haza védelmével és a proletár internacionalizmussal, míg a nacionalista demagógia elválaszthatatlan a hazaárulástól és a nemzetközi imperializmus kiszolgálásától. A Vörös Hadsereg szervezésének, hadműveleteinek, a katonai vezetők tevékenységének részletes megvilágítása is bizonyítja ezt. Az árulás osztálybázisát, képviselőinek felelősségét mutatja meg a Vörös Hadsereg tiszántúli offenzívájának leírásában.

Szerves része a könyvnek a nemzetközi kitekintés. Látjuk az

összefüggést a nemzetközi és a magyar forradalmi munkásmozgalom között, a kölcsönhatást, azt az élethalálharcot, amelyet a fiatal szovjethatalom és a Magyar Tanácsköztársaság harcosai vívtak. Ezzel párhuzamosan fény derül a nemzetközi imperializmus és a belső ellenforradalmi erők összefogására.

A Tanácsköztársaság egész története gazdag tapasztalatokat nyújt. Joggal írja a szerző:

„Kun Béla nem tévedett: A munkásosztály, a dolgozó nép legjobbjai a nemzetközi proletárforradalomnak egy »új fázisában«, »újult erővel, tapasztalatokkal gazdagabban, reálisabb körülmények között, érettebb proletariátussal« kezdtek új harcba a proletariátus diktatúrájáért.

Az első magyar proletárdiktatúra, a Magyar Tanácsköztársaság tapasztalatai, a dolgozók szívét átforrósító emlékei nem kis mértékben járultak hozzá e harc győzelmes befejezéséhez."

E tapasztalatok ébrentartását is szolgálja a szerző műve. Számos kép szemlélteti a Tanácsköztársaság eseményeit, tömegjellegét és tömegerejét, ismertet meg bennünket a Tanácsköztársaság vezetőivel. Helyes lett volna egy-két lap terjedelemben színes nyomással a Tanácsköztársaság legjobb plakátjait is közölni.

Liptai Ervin: A Magyar Tanácsköztársaság c. munkájának, de a Kossuth Könyvkiadó új, „Népszerű történelem" c. sorozatának felhasználására széles lehetőség és igény mutatkozik. Ezért is szükséges az olvasóközönség figyelmébe ajánlani a sorozat egyes köteteit televízió- és rádió-ismertetés útján, író-olvasó találkozók szervezésével. A középiskolai történelemoktatásban is jól alkalmazható segédkönyv. A pártoktatásban, a marxizmus egyetemi oktatásában és a KISZ-oktatásban egy-egy történelmi korszak szemléltetésére jól felhasználható.

A kiadó figyelmébe kell ajánlani ugyanakkor, hogy jó lenne, ha a sorozat foglalkozna a második világháború utáni időszakkal is. A magyar népi demokrácia fejlődésében, történetében számos olyan téma adódik, amely egy-egy munka részeként, vagy akár önálló könyvként is feldolgozható. Gondolok itt Magyarország felszabadítására, a földreformra, az újjáépítésre, a stabilizációra stb. A nemzetközi fejlődés ábrázolása sem állhat meg az 1945-ös évnél. Helyes lenne a többi szocialista ország, a fejlett tőkés országok, a nemzeti felszabadító mozgalmak népszerű és tegyük hozzá, gazdag képanyaggal és térképekkel történő ábrázolása is.

Történettudományunk eddigi eredményei (tanulmányok, monográfiák, disszertációk, viták) megfelelő tudományos alapot biztosítanak ahhoz, hogy egyre gazdagabb, népszerű történelmi irodalmunk legyen. Alkalmazzuk a tudatformálásnak ezt a bevált módszerét, gyümölcsöztessük marxista történettudományunk eddigi eredményeit.

Szenes Iván
egyetemi adjunktus

A Komárom megyei propagandisták tájékoztatója

Az ízléses kivitelben, változatos tipográfiával készült füzet tartalmában is figyelemre méltó. A KB ideológiai irányelvei megyei feldolgozásának tapasztalatairól és az ideológiai munka feladatairól *Steiner* elvtárs, a pártbizottság osztályvezetője írt cikket. „*Az ideológiai irányelvek ismertetésének és feldolgozásának az első szakasza zárult le* — olvasható többek között a cikkben —, *... még számos igen fontos elméleti kérdés vár jobb, meggyőzőbb magyarázatra.*" Ezek közé sorolja a következő témákat: a párt szövetségi politikája, a szocialista nemzeti egység, a párt vezető szerepe, a demokratikus centralizmus és a gazdasági irányítással összefüggő elméleti kérdések. E témákkal a jövőben, a pártbizottság határozata értelmében, a pártoktatásban, az előadásos propagandában és a pártnapokon is foglalkozni kell. A cikk felhívja a propagandisták figyelmét arra, hogy egész munkájukban fokozottabban érvényesítsék az irányelveket.

Befejezésül a cikkben az alábbi fontos útmutatásokat olvashatjuk: „*... a KB Ideológiai irányelveknek a feldolgozása, érvényesítése továbbra is pártmunkánk és ezen belül propagandamunkánk legfőbb feladata, de nem külön feladata, hanem annak szerves része.*

Ebből világosan kitűnik az is, hogy az ideológiai irányelvek feldolgozása nem tekinthető olyan feladatnak, amelyet néhány értekezlettel, taggyűléssel vagy vitával megoldhatunk. A KB ideológiai irányelvét az egész pártmunka gazdagítására, hatékonyságának növelésére, dolgozó népünk eszmei nevelésére, jó politizáló légkör kialakítására kell felhasználni. Úgy kell dolgoznunk, hogy a napi feladatok megoldása során ne csak a gyakorlati, hanem annak ideológiai összefüggéseit is értsük, vizsgáljuk, érvényesítsük. Olyan pártmunkát végezzünk, amelynek legfontosabb része a nagy céljainkért dolgozó ember szocialista tudatának formálása."

Bérczi Irma elvtársnő, a megyei oktatási bizottság tagja „A szo-

cializmus építésének kérdései" című pártoktatási tanfolyam jellegéről, szerepéről szóló írásában, főleg a hallgatók kiválasztásáról szóló megállapításai tanulságosak. *„Tapasztalataink azt mutatják* — írja —, *hogy a tanfolyam ott a legeredményesebb, ahol azonos érdeklődésű, közel azonos marxista felkészültségű, de különböző beosztású hallgatók együttesen hallgatják és vitatják meg a tananyagot."*

Kiemelkedő színvonalú *Berde Mihály* írása a Kossuth Könyvkiadó gondozásában megjelenő *Korunk világnézeti kérdései* című könyvsorozatról.

A gazdasági mechanizmus kérdéseinek tárgyalásáról a pártoktatásban a címe az egyik írásnak. A sokat mondó cím sajnálatosan nincs teljesen összhangban a tartalommal; az írás mintegy rosszul sikerült „megfejelése" — felszínesen és vázlatosan — az e témáról megjelent oktatási füzetnek. Célszerűbb lett volna a téma feldolgozásával kapcsolatos tényleges tapasztalatokról írni, vagy egy-két olyan kérdésről konzultatíven szólni, ami várhatóan nagyobb vitát vált ki a pártoktatásban és a közvéleményben. Ilyen formában nem segíti a propagandistákat a téma mélyebb megértésében.

A tájékoztató egyik cikke felhívja a figyelmet az új pártoktatási év előkészítésének feladataira. A szerző említést tesz arról, hogy milyen fontos ezzel kapcsolatban a párttagokkal való egyéni beszélgetés. Hangsúlyozza, hogy a pártoktatás szervezése, amely az önkéntességen alapszik, nem azonos a spontaneitással. A pártoktatásban való részvétel, akár mint hallgató, akár mint propagandista, fontos pártmunka vállalását jelenti. A mulasztásokat, fegyelmezetlenségeket, mint a pártmegbízatás hanyag végzését számon lehet és kell kérni. *„... nem arról van szó, hogy mindenkit helyzetére, korára, vagy egészségi állapotára való tekintet nélkül iskolázzunk be. Arról viszont igenis szó van, hogy minden párttag tegyen eleget — ha erre egyébként módja van — a Szervezeti Szabályzatban rárótt kötelességnek, hogy ideológiailag képezze magát."*

A tájékoztató egyik legsikerültebb része a *„Tények — adatok"* rovata, amelyben az arab országok gazdasági és politikai fejlődéséről olvashatunk érdekességeket. Külön is elismerésre méltóak *Szirácky Gyula* grafikusművész illusztrációi, melyek az egész számot nagymértékben emelik, színessé teszik, külsőségében méltó formát adnak e fontos feladatot betöltő kiadványnak. Jó lenne, ha ez párosulna valamivel gondosabb stilisztikai szerkesztéssel.

A tájékoztató dicséretes munkája a Komárom megyei elvtársaknak, s ha itt gyengéit is szó érte, csak azért történt, hogy a további számok még sikerültebbek legyenek **R.**

Békét a világnak!

FONTOSABB CIKKEK JEGYZÉKE

1966. február 11-től április 10-ig

PÁRTÉLET

NÉPSZABADSÁG — Varga Gyula: Mi ad tekintélyt és megbecsülést? (II. 11.); Interjú Kanczler Gyula elvtárssal, a XI. kerületi Pártbizottság első titkárával a tömegpolitikai munkáról (II. 24.); Faragó Jenő: Meg kell küzdeni az emberekért (III 4.); Cs. I.: A pártmunkáról (III. 15.); Biszku Béla: Hatékonyabb, korszerűbb pártmunkát (III. 20.)

TÁRSADALMI SZEMLE — Komját Irén: Az egység jegyében (3. Az Olasz Kommunista Párt VI. kongresszusával foglalkozó cikk).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — John Gibbons: Az angol kommunisták kongresszusa (2.); Vlagyimir Pavlov: Pártmunka az új helyzetben (2. Az SZKP pártszervezeteinek munkáját ismertető cikk); A kommunisták és az ifjúság (3. Gladys Marin Chilével, Alfréd Dewhurst Kanadával, Miroslav Láb Csehszlovákiával foglalkozik); C. Silva: A Portugál Kommunista Párt VI. kongresszusa (3.).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — Szabó László: Humanitás és erély (II. 19.); Czinege Lajos honvédelmi miniszter elvtárs beszéde április 4-e alkalmából (IV. 4.); Mesterházi Lajos: A hazáról, jó magyaroknak (IV. 4.); Kállai Gyula elvtárs beszéde az Állami- és Kossuth-díjak átadási ünnepségén (IV. 2.)

TÁRSADALMI SZEMLE — Dr Lévai Tibor: Szocialista törvényesség, szocialista demokrácia (3.).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — A műszakiak, a Magyar Tudományos Akadémia és a SZOT elnökségének a gazdaságirányítási rendszer reformjáról tartott vitái (II. 13., 15., 20., 24. Műszaki Élet II. 24. Magyar Nemzet II. 19. Népszava II. 27.); dr. Kardos Géza: Új lehetőségek a jobb vállalati gazdálkodásra (II. 19.); A Szovjetunió új ötéves tervének irányelvei (II. 20.); Kádár Béla: Új vonások a fejlődő országok gazdaságában (III. 2.); A világ gazdasági fejlődése 1965-ben (III. 9.); Nyers Rezső: Gazdaságunk a mérlegen (III. 13.); dr. Jávor Ervin OT-elnökhelyettes nyilatkozata a magyar—szovjet gazdasági kapcsolatokról (III. 20.); Kovács József: Mit hoz az új ötéves terv a szovjet népnek? (III. 22.); Győri László: Budapesti rekonstrukció — vidéki iparfejlesztés (III. 23.); D. Gy.: A külkereskedelmi forgalom alakulása 1965-ben (III. 23.); A SZOT és a KISZ Központi Bizottságának felhívása a Magyar Szocialista Munkáspárt IX. kongresszusa tiszteletére szervezett munkaversenyről (IV. 2.); A Központi Statisztikai Hivatal jelentése a második 5 éves terv teljesítéséről (IV. 10.); Fehér Lajos elvtárs előadása az MSZMP Politikai Akadémiáján a mezőgazdaság fejlesztésének fő irányairól (IV. 8. Szabad Föld IV. 10.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Tímár Mátyás: A gazdaságirányítási rendszer reformja, és a pénzgazdálkodás (3.); Mód Aladárné: Az életszínvonal néhány időszerű kérdése (3.); Csizmadia Ernő: A mezőgazdaság szerepe és helye gazdasági életünkben (3.); Keserű János: A termelőszövetkezetek gazdaságirányítási reformjának alapelveiről (4.); dr. Csanádi György: Vállalati gazdálkodás, felelősség. törvényesség (4.); Falusné, dr. Szikra Katalin: A bérezés néhány aktuális problémája és a munka szerinti elosztás (4.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Mihail Lemesov: Új körülmények között (3. A Szovjetunió mezőgazdasága az SZKP Központi Bizottságának márciusi plénuma után); André Barjonet: Az ötödik francia terv (3.).

MAGYAR NEMZET — Dr. Korach Mór: Műszaki fejlesztésünk korszerűsítésének néhány módszertani kérdése (III. 6.).

FIGYELŐ — dr. Kardor Géza: Korszerűbb önköltségszámítás (III. 16.); Mód Aladárné: Ára-arányok — népgazdasági arányok (III. 23.); Szakosítás és kooperáció a KGST-ben (III. 23. P. Jarosewicz lengyel miniszterelnök-helyettes tanulmánya alapján készült cikk); Nyilas András: Növekedési ütem és hatékonyság (IV. 4.).

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE — Deák István—Urbán Károly: Mezőgazdasági és élelmiszerexportunk néhány jellemvonása (2.); Mandel Miklós: Gazdaságosság és gazdálkodás (2.); Morva Tamás: Tervszerűség és piaci mechanizmus a szocializmusban (3.); Szilágyi Pál: Szocialista termelőeszköz-kereskedelem (3.); Korom Pál: Az árukapcsolatok új vonásai a termelőszövetkezetekben (3.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Emile Burns: Miért pang az angol gazdasági élet? (4.).

KULTÚRA — TUDOMÁNY

NÉPSZABADSÁG — Mesterházi Lajos: Gigantikus akarás és gigantikus csőd (II. 26. Szabó Dezső munkásságát értékelő cikk, Életeim c. önéletírásának megjelenése alkalmából); Köpeczi Béla: A kulturális közvélemény alakítása (II. 27.); Garai Gábor: Versolvasók — vershallgatók (III. 13.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Füleki József: Párttagságunk művészetszemléletéről (4.); Gondolatok a szocialista hazafiságra való nevelésről).

ÉLET ÉS IRODALOM — A Szinyavszkij—Danyiel ügy (II. 19.); E. Fehér Pál: Nemzet, illúziók, realitás (III. 5.); A Francia Kommunista Párt ideológiai és kulturális határozata (III. 26.).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — A magyar—etióp, a magyar—tanzániai, a magyar—kuwaiti, a magyar—indiai és a magyar—ciprusi közös közlemény (II. 12., 17., 20., III. 1., III. 2.); Várnai Ferenc: Franciaország és a NATO (II. 26.); Kállai Gyula elvtárs beszámolója a kormányküldöttség útjáról (III. 6.); A Kádár János és Kállai Gyula elvtársak romániai látogatásáról és megbeszéléseiről kiadott közlemény (III. 13.); Bebrits Anna: Az osztrák meglepetés néhány „miért?"-je (III. 15.); Várnai Ferenc: Merre tart a harmadik világ? (III. 16.); A BVT budapesti határozatai (III. 23.); Kádár János elvtárs beszéde Moszkvában a felszabadulásunk évfordulója alkalmából rendezett ünnepségen (IV. 2.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Réti Ervin: Amerikai agresszió Délkelet-Ázsiában (3.); Köves Vince: Az európai béke és biztonság (4.); Kalmár György: Mi van az afrikai katonai államcsínyek mögött? (4.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Terence Africanus: „Függetlenség" fajvédő módra (2. Kommentár a Rhodesiai eseményekhez); M. Dienne: A gyarmatosítók veresége elkerülhetetlen (2. Krónika a portugál gyarmatokon folyó felszabadító harcokról); Andreasz Fantisz: Az imperialisták intrikái Ciprus körül (2.); J. M. Fortuny—A. Delgado—M. Salibi: A trikontinentális konferencia (3.); I. Sumar: Az antiimperialista erők harcos szolidaritása a vietnami néppel (3.); Otto Reinhold: A demokratikus alternatíváért vívott harc feltételeinek új vonásai az NSZK-ban (4.).

MAGYAR NEMZET — Haynal Kornél: Személyiségek és érdekcsoportok harca a nyugatnémet politikában (II. 17.); Komor Imre: Menynyibe kerül egy mandátum az Egyesült Államokban? (II. 20.); Paál Ferenc: Szövetségesek kerestetnek (II. 27. Az USA vietnami politikájával foglalkozó cikk); Komor Imre: Három front a harmadik világban (III. 4.); Matolcsy Károly: Két irányzat az arab világban (III. 20.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Salgó László: Bandungtól a havannai trikontinentális értekezletig (3.); Victor

Perlo: A vietnami háború és az Egyesült Államok gazdasága (3.); Lőrinc Tamás: A jubileumi ülésszak után (3. Az ENSZ-közgyűlés XX. ülésszakának munkájával foglalkozó cikk); J. Konovalov: Az imperializmus gyarmati katonai stratégiája (3.); Vo Nguyen Giap: A vietnami katonai helyzet (4.); R. Palme Dutt: A döntés órája Vietnamban (4.); A latin-amerikai „gorillák" (4.); Karol Malcuzynski: A lengyel püspöki kar és Lengyelország érdekei (4.).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Biszku Béla: Az erő és a felelősségtudat kongresszusa (II. 13. Az Olasz Kommunista Párt XI. kongresszusával foglalkozó cikk); Patkó Imre: Nkrumah könyve a neokolonializmusról (II. 19.); P. L. Kapica akadémikus: Néhány szó a haladásról (II. 19.); Komócsin Zoltán: A szocializmus és a béke erői hatalmasabbak (III. 5.); Komócsin Zoltán elvtárs előadása az MSZMP Politikai Akadémiáján a nemzeti érdekről és nemzetköziségről (III. 24.); Az SZKP XXIII. kongresszusán elhangzott beszámolók, felszólalások és határozatok (III. 30—IV. 9.); A következetesség kongresszusa (IV. 1.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Lics kó György: A társadalomtudományok integrációjának gyakorlati problémáiról (3.); dr. Szecskő Tamás: Társadalmi döntések — politikai önismeret (4.); Balogh József: Az ideológia fogalmáról (4.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Jumzsagijn Cedenbal: A forradalmi párt és a társadalmi átalakulások (2.); Idris Cox: A szocializmus eszméi Afrikában (2.); Afrika politikai pártjai és szakszervezetei (2. Tájékoztatók); Jacques Duclos: Éljen a Szovjetunió Kommunista Pártja! (3.); Aszen Csarakcsiev: Az internacionalizmus jelentősége napjainkban (3.); Victor Perlo: Az amerikai gazdaság fő ellentmondása és a dolgozók kizsákmányolása (3.); R. Iscaro: A munkásosztály harca Latin-Amerika felszabadításáért (3.); Gedő András—Vladimir Ruml: A leninizmus és a jelenkori filozófia (3. A filozófia története VI. kötetével foglalkozó cikk).

MAGYAR NEMZET — Pach Zsigmond Pál: Nemzeti érzésünk új tartalmához (II. 27. Hozzászólás Sőtér Istvánnak a II. 25-i számban megjelent A nemzeti érzés új tartalma c. cikkéhez).

VILÁGOSSÁG — Ágh Attila: Az ember és a fetisizált világ (2.); Jóób István: A vallási szektákról (2.).

VALÓSÁG — Molnár Erik: A nemzetfogálom kialakulásához (2.); Szabó Imre: A szocialista demokrácia és a jog (3.); A marxizmus és az egyén (3. Vita Adam Schaff könyvéről).

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE — Morva Tamás: A tervgazdaság Lange-féle piaci modellje (2.); Mátyás Antal: Keynes elméletének helye a polgári közgazdaságtanban (3.).

KRITIKA — Köpeczi Béla: A magyarság külföldi képe (2.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Puja Frigyes: A latin-amerikai forradalom néhány kérdése (4.).

A GYŐZELEM MÁJUSA

Hat éven át kétmilliárd ember élt bánatban, gondban, rettegésben. Százmillió ember öltözött katonaruhába, s negyven ország hadszínterein és koncentrációs táboraiban ötvenmillió élet szállt a sírba, amíg az egyesült erők legyőzték a fasizmus fenevadát... 1945 májusára emlékezünk.

Huszonegy évvel ezelőtt — miután szovjet, amerikai és angol államférfiak egyezményt kötöttek a német fasizmus végső leverésére — Európában döntő szakaszába érkezett a hatéves küzdelem. A szovjet csapatok kontinensünk szívében 1500 kilométeres arcvonalon üldözték a Volga óta hátráló náci hordákat. Április végén az I. Belorusz és az I. Ukrán Front harcosai 22 ezer ágyú, aknavető s 4 ezer repülőgép tüze közben megkezdték Berlin közvetlen ostromát. Alig néhány nappal később Kantarija és Jegorov őrmesterek kitűzték a vörös zászlót a rosszemlékű Reichstag szétlőtt kupolájára. Május 7-én a német fasizmus feltétel nélkül kapitulált. Néhány katlanban még tartott a harc. Prágában másnap népi felkelés verte szét az SS-pribékeket, segítve a II. Ukrán Front gyors bevonulását. Orgonavirágzás köszöntötte a szovjet seregeket, akik több millió hősi halott árán, igazságos háborúban diadalmaskodtak a világhódító terveket kovácsoló fenevadak felett. Május 9-én Európában vége volt a háborúnak, amelynek fő terhét ezek a csillagos katonák viselték — s ezt nem felejti el nekik a világ.

Ára 3,— Ft

MEGJELENT

A. J. Ujemov:
Dolgok, tulajdonságok, viszonyok
248 old. *Ára: 20,– Ft*

P. P. Gajdenko:
Az egzisztencializmus és a kultúra
208 old. *Ára: 12,– Ft*

I. Akimuskin:
Még a krokodilusnak is van barátja...
192 old. + 32 old. kép *Ára: 30,– Ft*

R. Fox:
A regény és a nép
188 old. *Ára: 12,– Ft*

R. Battaglia:
A második világháború
412 old. + 32 old. kép *Ára: 40,– Ft*

Akik a hírekben szerepelnek
320 old. *Ára: 15,– Ft*

Kahulics István:
Az iparátszervezés tapasztalatai
128 old. *Ára: 4,– Ft*

Dr. Dankovits László–Dr. Náfrádi Sándor:
Szocialista brigádmozgalom a termelőszövetkezetekben
136 old. *Ára: 3,50 Ft*

Almási István:
Milyen a jó tsz-vezetés?
96 old. *Ára: 2,– Ft*

Szilvási Lajos:
Kinek a sorsa?
446 old. *Ára: 28,– Ft*

J. Izcaray:
Madrid peremén
240 old. *Ára: 8,– Ft*

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Index: 52 699

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT

KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK

FOLYÓIRATA

MAGYAR KOMMUNISTA IFJÚSÁGI SZÖVETSÉG
MTA Központi Fizikai Kutató Intézet
Könyvtár
Bizottsága

XI. ÉVFOLYAM 6 *BUDAPEST, 1966. JÚNIUS*

A kongresszusi munkaverseny eredményeiről számolnak be különrovatunk írásai, tudósítóink jelentései
(Foto — Rév)

ÜZEMEKBŐL JELENTJÜK

A Salgótarjáni Acélárugyár acélszalag termelésének nagy része exportra kerül (Cikkünk: a salgótarjáni ipar export-eredményeiről)
(MTI Foto — Maár)

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA

XI. ÉVFOLYAM, 6. SZ. JÚNIUS

TARTALOM

Voksán József: A jövő nemzedék neveléséért — — 3
Moharos József: A termelőszövetkezeti tagok társadalombiztosítása — — — — — — — — — — 7

TÁJÉKOZTATÓ A VEZETŐ PÁRTSZERVEK MUNKÁJÁRÓL

A tudományos kutatómunka helyzetéről és a legfontosabb tennivalókról — — — — — — — — 11

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Dr. Dankovics László: Kedvező tendenciák a pártoktatás fejlődésében — — — — — — — — — — 16
Pintér István: Gondolatok a nemzeti öntudatról — — 21
Fehér János: Falusi pártmunka a dologidőkben — — 27

KONGRESSZUSRA KÉSZÜLÜNK

Csáki István: A káderek képzéséről — — — — — 33
Dr. Lőkös Zoltánné: A hivatali pártszervezetekről — 41
Kádár Ferenc: Kollektív vezetés a pártalapszervezetekben — — — — — — — — — — — 46
Szamos Rudolf: A szocialista vállalat pártmunkája — 50
Zele Ferenc: A szénfalaknál is jó minőséget — — — 54
Mikulás Ferenc: Reális egytized — — — — — — 56
Szentgyörgyvölgyi Rezső: Kongresszusi munkaverseny a traktorgyárban — — — — — — — — — 58
Balogh Gyula: Munkában a salgótarjáni exportbizottságok — — — — — — — — — — — — 60

dalmi aktivitáshoz, felkészíti a későbbi közéleti, politikai tevékenységre.

Napjainkban többször találkozunk ilyen megfogalmazással: az úttörőszervezet — a KISZ közvetlen irányításával — *a párt gyermekmozgalma, a gyermekek politikai szervezete.* Hogyan értelmezzük ezt a megállapítást?

A GYERMEKEK önkéntes, társadalmi, politikai tömegszervezetére azért van szükség — s azért hoztuk létre az úttörőszervezetet —, hogy életkoruknak megfelelően őket is bevonjuk a szocializmus építőinek sorába, érdekeltté tegyük őket e munkában; saját szervezetük megalkotása útján biztosítsuk számukra a társadalmi élet sokoldalú tapasztalatait, s mindenekelőtt segítsük a gyermekek felkészülését ifjú és felnőtt életükre, leendő hivatásukra.

Ezért, az úttörőszervezet jövőjén gondolkodva, úgy vélem, mindenekelőtt *tovább kell erősíteni a szervezet politikai jellegét,* hogy tartalmas, sokoldalú és mély eszmei, világnézeti nevelőhatást biztosítsunk. S mindezt változatlanul színes, vonzó program keretében kell végeznünk. A gyermekkorban világnézetet gazdagítani, jellemet alakítani, nemes erkölcsi tulajdonságokat formálni eredményesen, csakis színes mozgalmi, szervezeti élet keretében lehet.

Mint gátló tényezőt szeretném megemlíteni: tapasztalataink szerint még mindig nagy a tanulók megterhelése, s ez többször elvonja őket a mozgalmi munkától. Pedig a jellem alakítása, a közösségi ember formálása, szocialista rendszerünk megszerettetése nem nélkülözheti, hogy a gyerekek megismerjék a társadalom fejlődését és gyermeki életüknek megfelelően tegyenek is érte. Ehhez azonban mozgalmi munkára, mozgalmi életre, érési folyamatra van szükség. Félő, hogy a jelenlegi igénybevétel nem ad erre elegendő időt és lehetőséget, sem a pedagógusoknak, sem az úttörőknek. De a viszonylag kevés időt is hasznosabban lehetne eltölteni. Javítani kellene a mozgalmi munka *érzelmekre hatását,* nevelő értékét is. Még gyakran kísért a felületesség, a külsőség hajszolásának veszélye. Egyes csapatokban főleg a külsőségekre fordítják a fő figyelmet. Természetesen szükség van a külsőségekre (pl. egy antiimperialista faliújságra)! De arra kell törekedni, hogy a külső forma belső tartalomból, érzelmi indítékból táplálkozzék. Ez természetesen a bonyolultabb feladat, mert nehezebben mérhető, elvégzéséhez alapos ismeretre, a tanulók, az úttörők egyéni megismeresére van szükség.

A NEVELÉS FOLYAMATÁBAN hangoztatott elvek, politikai nézetek, erkölcsi normatívák ugyanis csak akkor válnak valóban a gyermek jellemének, egész arculatának lényegévé, ha az elfogadott nézetekhez gyermeki tevékenység párosul. E tevé-

kenység eredménye, hogy az erkölcsi és politikai nézetek érzelmi élményekkel telítődnek és magatartási elemekké válnak. Példák tömegével bizonyíthatnánk azt a kölcsönhatást, hogy *csak azok az elvek értékesek, melyek a gyakorlatban, magatartásban is megnyilvánulnak,* amelyek a gyermek cselekvésének irányát, jellegét meghatározzák.

Ahhoz, hogy az úttörőmunka színvonalát emeljük, a gyermekek számára elfogadható, hozzájuk közelálló, érdekes, az életkornak megfelelő módszereket még jobban el kell terjeszteni a mozgalomban. Ezért a gyerekeknek részt kell venni az irányításban, saját mozgalmi életük megszervezésében. Ma még azt tapasztaljuk, hogy helyenként az úttörőmunka erőteljesen *iskolás jellegű.* Ezeken a helyeken a mozgalmat csakis az iskolai kereteken belül tudják elképzelni. Tanítás után, órarendszerűen történnek a foglalkozások. Sok helyen az igazgató beosztja az osztályfőnököket rajvezetőknek, az Iskola Tanács tagjait pedig a csapatvezetőségbe. E módszernek — az egységes pedagógiai irányítás szempontjából — lehetnek némi látszólagos szervezeti előnyei, veszélyességük azonban nyilvánvaló: az ifjúsági mozgalom vezetése magával viszi az „iskolai" módszereket, elvész a vezetés mozgalmi arculata, szűkülnek a csapat társadalmi kapcsolatai. Mindezek alapján úgy látjuk, hogy a gyermeki öntevékenység fejlesztésében, az önrendelkezési képesség kialakításában még igen szerények az eredményeink. Pedig az úttörőszervezet elsősorban a gyermekek társadalmi szervezete, amelyben nagyon hasznos lenne egy-egy üzem vagy középiskola KISZ-szervezetének segítsége.

Az úttörők társadalmi aktivitásra való felkészítésének két lényeges eleme van. Az egyik: az úttörőszervezet belső, társadalmi élete, szervezettsége. Ez az öntevékenységgel szoros összefüggésben áll. A másik: az iskolán kívüli társadalmi életben való részvétel. Miért kell ez utóbbira is nyomatékosan felhívni a figyelmet? Mert az úttörőszervezet — s ez jellegéből következik — *nem lehet meg sokirányú társadalmi kapcsolatok nélkül.* Szükség van arra, hogy veteránok meséljenek a múltról, a középkorúak népi demokráciánk első éveiről — hiszen a gyermekeknek nincsenek élményeik a kapitalizmusról s az elmúlt évtizedekről. Szükséges, hogy gyakran találkozzanak munkásokkal, szocialista brigádtagokkal, tsz-tagokkal és más munkakörökben dolgozó felnőttekkel, megismerjék alkotómunkájukat, életüket. Az úttörőszervezet csak akkor képes a társadalom életével rendszeres kapcsolatokat teremteni, ha ilyen *kapcsolatok sokasága* fűzi a felnőtt társadalomhoz.

A PÁRTSZERVEZETEK nyújtsanak politikai támogatást e kapcsolatok felvételéhez és megtartásához. A pártszervezetektől várjuk azt, hogy tudatosítsák: *az úttörőcsapatban a jövő nemzedék nevelése folyik*, amelynek jelentőségét alig lehet eléggé becsülni. Nagyobb figyelmet fordítsanak arra a pártszervezetek, hogy a sok élettapasztalattal, harcos ifjúsági múlttal rendelkező kommunisták részt vegyenek az úttörők nevelésében. A pártszervezetek az úttörőszervezetben végzett munkát — a csapatvezetést, rajvezetést — tekintsék nagyon fontos pártmunkának. Vitázzanak az olyan nézetekkel, melyek az úttörőszervezetben folyó tevékenységet „gyerekes" dolognak tartják, vagy nem minősítik komoly munkának és nyújtsanak segítséget azoknak, akik vállalkoznak az úttörőmunka támogatására.

A második évtizedet átlépő úttörőmozgalom évfordulója arra kötelez mindenkit, aki felelősséget érez a gyermekekért, hogy még többet tegyen az új generáció jövőjéért.

MOHAROS JÓZSEF,
a KB mezőgazdasági osztályának munkatársa

A termelőszövetkezeti tagok társadalombiztosítása

A Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány az MSZMP KB 1965. december 8-i határozatának megfelelően tovább *szélesíti a termelőszövetkezeti parasztságot érintő szociális juttatások körét: 1966 július elsejével a termelőszövetkezeti tagok betegségi ellátását a munkaviszonyban álló dolgozókéhoz megközelítő színvonalra fejleszti,* a társadalombiztosításból járó anyagi segély feltételeit összhangba hozza az általános szabályokkal, így többek között a tsz-ben tagként dolgozó nők szülési szabadsága is 20 hétre emelkedik. Ezután a tsz-tagoknak is két gyermek után jár a családi pótlék, s nemcsak a 10. életévig, hanem minden 14 éven aluli gyermek után.

A termelőszövetkezeti parasztságot érintő szociális juttatások körének szélesítése a szocializmus építéséből fakad, a munkás-paraszt szövetség eredménye. Kormányunk ezzel a munkásosztálynak közel egy évszázados harcában elért vívmányait terjeszti ki az eddiginél nagyobb méretekben a termelőszövetkezeti parasztságra. Az előrelépést a szocialista termelési viszonyok térhódítása, a termelés növekedése, a gazdaságosság javulása, a nemzeti jövedelem növekedése tette lehetővé, és ezektől függ a további fejlesztés lehetősége is.

Néhány általános kérdés

A dolgozók egészségének védelméről az alkotmány rendelkezik. Az alkotmány elfogadása óta népgazdaságunk erősödésével párhuzamosan terjesztettük ki a társadalombiztosítást és emeltük több ízben a szolgáltatásokat. Az Elnöki Tanács 39. számú törvényerejű rendelete alapján a kormány és a SZOT először 1955-ben foglalta egységes rendszerbe az állami, szövetkezeti és magánszektor dolgozóinak társadalombiztosítási rendszerét. Ezzel megszüntettük a szervezeti széttagoltságot, a társadalombiztosí-

tási feladatok ellátását közvetlenül a dolgozókra, irányítását a szakszervezetekre bíztuk.

Társadalmi fejlődésünk és a társadalombiztosítás összefüggését tükrözi az Elnöki Tanács törvényerejű rendeletének első pontja, mely szerint *„Népköztársaságunk egyik legfőbb törekvése a dolgozók egészségének megvédése és a betegségek megelőzése, de megad minden támogatást ahhoz is, hogy a megbetegedett dolgozó vagy családtagja az egészségét mielőbb visszanyerje. Ezt a támogatást a Magyar Népköztársaság a társadalombiztosítás keretében a dolgozók széles körére kiterjedő kötelező betegségi biztosítással valósítja meg."*

A betegségi biztosítást kötelező jelleggel általában a népgazdaság állami szektorában dolgozókra terjesztették ki. A juttatások mértéke itt alapvetően a munkaviszonyon alapul, mely a vállalat, intézmény tervének megfelelő időben, meghatározott munkarend szerint végzett meghatározott mennyiségű és minőségű munkát tételez fel.

A termelőszövetkezeti tagok helye, szerepe a termelő folyamatban sokban azonos a fentiekkel. A szövetkezeti sajátosságokból adódóan azonban még lényeges eltérések vannak. A leglényegesebb ezek között az, hogy a tagok különböző mértékben vesznek részt a háztáji és a közös munkában. Sok tsz-tag egész éven át dolgozik a szövetkezetben, s vannak olyanok is, akik ugyan a földjüket bevitték, de szövetkezeti munkát egyáltalán nem végeznek. A két véglet között találjuk azokat a tagokat, akik például családi, vagy egyéb körülményeik miatt csak bizonyos mennyiségű munkát teljesítenek, továbbá azokat, akik dolgoznának egész éven át, de ehhez nincs elegendő munkaalkalom. A termelőszövetkezeti tagok társadalombiztosítási juttatásai ezért a szövetkezeti fejlődés sajátosságai szerint alakulnak, s fokozatosan érik el a munkaviszonyban állók színvonalát.

A július 1-én életbelépő fontosabb rendelkezések

A kormány határozata alapján a SZOT és az érdekelt minisztériumok részletes intézkedéseket dolgoznak ki. Több olyan kérdést is szabályoznak az állami, szövetkezeti és magánszektorban dolgozók társadalombiztosításával kapcsolatban, melyek a kormány korábbi határozatában nincsenek megemlítve. A juttatások köre általában a végzett munka mennyisége szerint bővül, de a juttatások összege függ a szövetkezeti gazdálkodás eredményességétől, a részesedéstől is.

Az intézkedések eredményeként *a termelőszövetkezetek tagjai és családtagjaik a betegségi ellátással járó természetbeni szolgáltatások keretében orvosi gyógykezelést* (szülés esetén orvosi, illetve szülésznői kezelést), *gyógyszert, gyógyfürdőkezelést, gyó-*

gyászati segédeszközöket, fogpótlást, kórházi ápolást, mentőszállítást, útiköltség térítést, anyasági és temetkezési segélyt kaphatnak.

A termelőszövetkezet a betegség miatt keresőképtelen tag részére az illető előző évi, egy hónapra eső átlagos részesedésének 50—75 százalékát adja. Azoknak a tagoknak, akik az előző évben, nyolc órás munkanapban számolva, legalább 250 munkanapot dolgoztak, egy évig, akik pedig gümőkórban megbetegedtek, azoknak két évig kell a segélyt folyósítani. Akik ennél kevesebbet dolgoztak, csak annyi időre kaphatnak betegségi segélyt, amennyi ideig az előző évben a közös munkában részt vettek.

A gümőkórban megbetegedett tagok állami forrásból is rendszeres támogatást kapnak. Ezzel az állami támogatással a szövetkezetből származó juttatást napi 30 forintra, ha pedig a betegnek eltartott családtagja is van, 40 forintra egészítik ki.

Az anyasági segély összege első szülésnél 700, a második és minden további szülésnél 600 Ft akkor, ha az anya a szülést megelőző két év alatt 270 napi munkát végzett a tsz-ben. Azok a nők, akik a szülést megelőző két évben csak 150 napot teljesítettek a közös munkában, első szülésnél 500, a további szüléseknél 400 forint anyasági segélyt kaphatnak. Akik viszont kettő vagy ennél több, tíz éven aluli gyermeket gondoznak, 50 napi közös munkával is jogosultak erre a segélyre. Az előző évi havi átlagos részesedést kapják azok a szülő nők, akik abban az évben legalább 150, nyolc órára átszámított munkanapot dolgoztak a közös munkában.

A családi pótlék tekintetében további kedvezmény az is, hogy eddig csak három, tíz éven aluli gyermek esetén járt, a jövőben pedig két, tizennégy éven aluli gyermek után is jár a családi pótlék.

A kormány határozatával tehát a termelőszövetkezeti tagok betegségi ellátása és szülési segélyezése többnyire egy szintre kerül a munkaviszonyban állók ellátásával, segélyezésével és a családi pótlék tekintetében is megközelíti azt. A társadalombiztosítási juttatások előfeltételei között a munkaviszonyban állókéval csaknem azonos súllyal szerepel a végzett munka mennyisége. A juttatások szintje emellett nagymértékben függ a munka termelékenységétől, a szaktudástól, fegyelmezettségtől, a munkaegység értékétől.

A társadalombiztosítási juttatásokra jogosult dolgozók anyagi hozzájárulása, a juttatások kiterjesztése és emelése ellenére, nem változik. A többlet kiadásokat, melyek több száz millió forintot tesznek ki, részben az állam, részben a termelőszövetkezet vállalja.

A juttatások felemelésének várható hatása

A társadalombiztosítási juttatások kiterjesztése a termelőszövetkezetek tagjait még nagyobb mértékben érdekeltté teszi a fegyelmezett, hozzáértő munka végzésében, a termelőszövetkezetek korszerű, szocialista nagyüzemekké fejlesztésében. Segíti a termelőszövetkezeteket a termelési feladat és a munkaerő összhangjának erősítésében, olyan törzsgárda kialakításában, mely a munkákat a legjobb időben, szakszerűen tudja elvégezni.

Termelőszövetkezeteink eltérő gazdasági eredményei, munkaerőhelyzete és egyéb körülményei következtében a társadalombiztosítási juttatások kiterjesztésének hatása szinte szövetkezetenként eltérő lesz.

A végzett munka mennyisége és a juttatások közötti összefüggések miatt várható, hogy a tagság változtatásokat követel az elvégzendő munkák elosztásában. Azokban a szövetkezetekben például, melyekben jelenleg a tagság egy része a háztájiban végzett munkán felül, nyolcórás munkanapokban számolva, többet dolgozik 250 napnál, a tagság más részének pedig ennél kevesebb munka jut, a teendők jelenlegitől eltérő elosztása kerülhet előtérbe. Előre láthatóan a tagság törekedni fog az állandó munkahelyek számának növelésére, illetve arra, hogy éves szinten, nyolc órás munkanapban számolva, 250 munkanapot dolgozhasson. A szülési segély és a szülési szabadság alatt járó juttatások miatt várható, hogy a nők is több munkát akarnak majd végezni.

A foglalkoztatás iránti igény növekedése nehézségeket okozhat a tsz vezetőségének, új munkaalkalmak megteremtésére szorítja őket azokban a szövetkezetekben, ahol a tagság munkaereje több, mint a munkaalkalom. Nehézséget okozhat az is, ha a tagság szakképzettsége hiányos, és emiatt — főként az állandó munkahelyeken — a szakképzett dolgozókat „túlóráztatni" kénytelenek. A munkaerőhiánnyal küzdő szövetkezetekben viszont nyilván enyhülnek a gondok.

Az egy napra eső részesedés összege jelentős mértékben befolyásolja az egy napra jutó társadalombiztosítási juttatások összegét. Ez érthetően eredményesebb munkára serkenti a tagságot, a tagok pedig valószínűleg jobban megkövetelik a szakszerű vezetést, gazdálkodást. Viták várhatók a termelési szerkezet, a vezetési színvonal, sőt a gazdálkodás általános rendje és a jövedelem elosztása terén is. Jó, ha pártszervezeteink, termelőszövetkezeti vezetőink erre megfelelően felkészülnek s türelmesen, helyes érvekkel, javaslatokkal válaszolnak az észrevételekre.

A termelőszövetkezeti alapszervezetek helyesen teszik, ha a kormányhatározat ismeretében már most elemzik szövetkezetükben a termelési feladat és munkaerő összhangját, megismerik a tagság egyes csoportjainak és a szövetkezet vezetőségének elgondolásait, felkészülnek az intézkedések várható hatására.

Tájékoztató a vezető pártszervek munkájáról

A tudományos kutatómunka helyzetéről és a legfontosabb tennivalókról

A Politikai Bizottság 1966. február 1-i határozata

A Politikai Bizottság — megvizsgálva a tudományos kutatómunka helyzetét — megállapította, hogy a tudomány művelői és intézményei számottevő eredményeket értek el tudományos életünk fejlődésének meggyorsításában, s annak a célkitűzésnek megvalósításában, hogy a tudományos kutatások sikeresen szolgálják szocialista építőmunkánkat.

A második ötéves terv — népgazdaságunk erőforrásaihoz mérten — megfelelő anyagi eszközöket biztosított a tudományos kutatómunka tárgyi és személyi feltételeinek fejlesztéséhez, s ma már e téren jelentős bázissal rendelkezünk. Értékes kutatási eredmények születnek, s általánosságban a kutatómunkában fejlődés tapasztalható. Erősödtek tudományos életünk nemzetközi kapcsolatai, növekedett eredményeink hazai és nemzetközi megbecsülése is.

Az eredményekben fontos szerepe van a hazánkban végbement társadalmi és politikai haladásnak, amely a tudományos kutatók politikai, s részben világnézeti fejlődésében is megmutatkozik. Ezzel egyidejűleg megállapítja azt is, hogy a magyar tudomany eredményei ma még elmaradnak az anyagi és szellemi bázis adta lehetőségekhez viszonyítva.

A társadalmi, népgazdasági célkitűzések és a tudományos kutatások kapcsolata

A tudományos kutatók munkája nyomán az elmúlt években több olyan tudományos eredmény született, melyek társadalmi, népgazdasági hasznossága közvetlenül is lemérhető. Társadalmi és gazdasági haladásunk a tudományok hazai művelőinek munkásságával is szorosan összefügg.

Ennek ellenére a népgazdaságunk irányításának rendszerével kapcsolatos problémák és részben a tudományos kutatók között még fellelhető — a művelt kutatási terület megválasztásában megmutatkozó — szubjektivizmus miatt ma még nem kielégítő a tudomány és a gyakorlat közötti kapcsolat.

A kutatómunka hatékonyságának növelése és a kutatási eredmények hasznosítása érdekében nem alkalmazzuk kellő mértékben az irányítás gazdasági eszközeit és módszereit. Gyakran a kutatás nem számol a felhasználó adottságaival, ezért az átadásra kerülő kutatási eredmény még számos megoldatlan problémát tartalmaz. Esetenként olyan kutatási feladatokkal foglalkoznak, melyek eredményeinek a hazai gyakorlatban való alkalma-

zására nincs és előreláthatóan a jövőben sem lesz lehetőség. A kutatókat és a tudományos intézményeket az anyagi és erkölcsi érdekeltség jelenlegi rendszere kevéssé ösztönzi arra, hogy a társadalmilag legfontosabb feladatok megoldásával minél eredményesebben foglalkozzanak.

Társadalmi, népgazdasági céljaink és a tudományos munka között még nincs meg a szükséges összhang és egymásrahatás.

A tudományos kutatás céljait szolgáló anyagi és szellemi erők koncentrálása

Kezdeti eredmények vannak a kutatási feladatok koordinálásában és számuk csökkentésében. Ennek ellenére a jelentős kutatási ráfordítások ma is szétaprózódnak. Számos kísérlet történt ugyan egy-egy fontos kutatási feladat kiemelésére, de ezek nem jártak megfelelő sikerrel.

A nemzetközi tudományos együttműködésben rejlő lehetőségeket nem használjuk fel kellően. Számos olyan területen is folynak kutatások, ahol a hazai ráfordítások kevés eredményt ígérnek, s ezért a nemzetközi együttműködés, vagy szellemi import útján lenne célszerű az igények kielégítése.

Az elmúlt években sikerült megakadályozni azokat a törekvéseket, melyek a kutatóhálózat további elaprózását, számos új, kis kutatóintézet létrehozását célozták. A fejlesztés azonban nem volt elég tervszerű, egész tudományos hálózatunkon belül bizonyos aránytalanságok alakultak ki. A kutatási bázis fejlesztéséhez viszonyítva jelentős elmaradás tapasztalható a fejlesztési bázis kiépítése tekintetében. Ez a körülmény is hozzájárul a műszaki fejlesztés viszonylag lassú üteméhez. Jelentkeznek aránytalanságok az alap-, alkalmazott és fejlesztési kutatásokon belül is, ennek megszüntetése az egyes tudományterületek részletes elemzését igényli. Viszonylagos elmaradás mutatkozik a társadalomtudományi kutatások feltételeinek fejlesztésében is. Annak ellenére, hogy az elmúlt években jelentős anyagi eszközöket fordítottunk egyetemeink bővítésére és felszerelésére, nem fejlődtek eléggé tanszékeink, mint a különböző szintű kutatások fontos bázisai. Ez a körülmény hátráltatja a tudomány és az oktatás egységének szorosabbá tételét is.

A fentiek miatt csak kis mértékben fokozódott a kutatás anyagi és szellemi erőinek célszerű, koncentrált felhasználása.

A tudományos kutatási feladatok tervezésének helyzete

Több éves előkészítő munkával 1962-re elkészült az Országos Távlati Tudományos Kutatási Terv (OTTKT). E terv készítésének munkálatai elősegítették a tervezhetőség és a tervszerű fejlesztés gondolatának elfogadtatását a tudomány művelői között. Az OTTKT alkalmas volt arra, hogy az országban folyó kutatások jelentős részét tematikailag regisztrálja (feltérképezze). Áttekinthető, korszerű nyilvántartásra a jövőben is szükségünk lesz, s ehhez sok tapasztalatot adott, alapul szolgálhat az OTTKT. Az eddigi gyakorlat ugyanakkor azt is mutatja, hogy az OTTKT lényegében nem tölti be a terv befolyásoló szerepét. Nem segíti kellően a tudomány és a gyakorlat kapcsolatának fejlesztését, a kutatási kapacitás koncentrált felhasználását.

A tudományos kutatások tervezésének módszerei és gyakorlata nem tekinthető kialakultnak.

A tudományos kutatások állami irányításának országos hatáskörű szervei

Az ellenforradalom után a tudományos kutatások irányításának országos rendszerében fontos feladatokat kapott a Tudományos és Felsőoktatási

Tanács (TFT) és továbbra is jelentős maradt a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) szerepe. A TFT és az MTA feladataik megoldásához az érvényben levő párt- és kormányhatározatokban hatáskört és jogokat is kaptak, melyekkel csak részben éltek. Az utóbbi időben az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság (OMFB) is — melynek a távlati fejlesztés meghatározását elősegítő műszaki koncepciók kidolgozása az alapvető feladata — egyre több, a tudományos kutatások irányításával összefüggő kérdéssel foglalkozik.

A TFT elismerésre méltó munkát végzett az OTTKT kidolgozasával és számos más, a tudományos élet irányításának szempontjából fontos feladat folyamatos ellátásával. Ugyanakkor nem tudta hatékonyan elősegíteni a tudomány és a termelés kapcsolatának javítását, az egyes tudományterületek és kutatási szintek arányos és tervszerű fejlődését, s az utóbbi időben munkájában visszaesés tapasztalható. Az MTA feladatainak ellátásában bizonyos egyoldalúság következett be: saját kutatóhálózatának fejlesztése és irányítása érdekében végzett munkájához viszonyítva elmarad a más területeken folyó alapkutatásokért viselt országos felelősségének betöltésében. Lényegében nem tölti be azt a feladatát, hogy az országos jelentőségű, a tudományos kutatásokkal összefüggő kérdésekben javaslatokat tegyen a kormány számára. Az OMFB feladatai a tudományos kutatások vonatkozásában nem rendezettek.

A tudományos élet országos hatáskörű irányító szervei előtt ma lényegében az a kettős feladat áll, hogy egyrészt biztosítsák a tudományos kutatások tervszerű és arányos fejlesztését, másrészt gondoskodjanak arról, hogy a fejlesztésre fordított jelentős eszközeink gazdagon megtérüljenek, s minél hatásosabban szolgálják társadalmi, népgazdasági céljainkat.

A tudományos élet országos irányításában részt vevő szervek nem felelnek meg maradéktalanul a követelményeknek.

*

A Politikai Bizottság szükségesnek látja, hogy a tudományos élet területén, népgazdaságunk irányítási rendszerének továbbfejlesztésével párhuzamosan, azzal teljes egységben határozott intézkedések szülessenek a hatékonyabb munka érdekében. Ezért:

1 Szorosabb összhangot kell biztosítani a társadalmi szükségletek és a tudományos tevékenység, a termelés és a kutatás között. A tudományos kutatómunka feladatainak meghatározásával eredményesebbé kell tenni a társadalmilag fontos, népgazdaságunk fejlődésével összefüggő tudományos célkitűzések megoldását. Ezen belül az alapkutatási feladatoknak többségükben a távlati népgazdasági célok előkészítését, az alkalmazott kutatásoknak az egyes iparágak előtt néhány év távlatában jelentkező feladatok megoldását, a fejlesztési kutatásoknak pedig a termelő vállalatok aktuális gazdasági, gazdaságossági célkitűzéseit kell szolgálniok. A társadalmi, népgazdasági célok és a tudományos kutatás összhangjának érvényesülését rendszeres elemzés és ellenőrzés alapján, hatékony intézkedésekkel, folyamatosan biztosítani kell.

2 A legfontosabb feladatok megoldásához az eddiginél lényegesen nagyobb mértékben kell koncentrálni a rendelkezésre álló anyagi és szellemi kapacitást. A koncentrálás elvét minden szinten (népgazdasági, főhatósági, kutatóhelyi) érvényesíteni kell. Ennek megfelelően az illetékes szervek válasszanak ki néhány olyan komplex, népgazdasági célból következő, országos szinten kiemelendő kutatási főfeladatot, amelyek megoldása egész népgazdaságunk távlati fejlesztésére kihat. E feladatokat — a szükségességüket indokló, kihatásukat felmérő, a megoldás módját és feltételeit tartalmazó tanulmányok alapján — a kormány hagyja jóvá. El-

határozásukkal együtt — részben a meglevő erőforrások felhasználásával, részben a fejlesztésből adódó új lehetőségek útján — biztosítani kell a megvalósításhoz szükséges szellemi és anyagi erőket. Nagy lehetőségek vannak a rendelkezésre álló erők koncentrálására az egyes minisztériumok és kutatóhelyek keretein belül is.

3 Meg kell javítani a kutatási eredmények gyakorlati alkalmazását. Ezt a gazdaságirányítási rendszer reformjának keretében oly módon kell megoldani, hogy az új vállalati ösztönzési rendszer tegye érdekeltté a vállalatokat az új, tudományos eredmények széles körű és gyors alkalmazásában. Növelni kell a fontos népgazdasági és társadalmi célok megvalósítását szolgáló kutatói kollektívák és kutatók anyagi érdekeltségét és erkölcsi megbecsülését.

A kutatások koordinálásának eredményesebb biztosításához fejleszteni kell a kutatóhelyek, tervezőintézetek és vállalatok közötti együttműködés szerződéses rendszerét. Ennek keretében a finanszírozás módszereivel is elő kell segíteni a több intézményben művelt részfeladatok időbeni eredményes elvégzését és gyakorlati felhasználását.

4 A kutatómunka anyagi és szellemi bázisának fejlesztésénél fokozottan szükséges a tervszerűség érvényesítése, reális adottságaink, valamint a nemzetközi műszaki és tudományos együttműködés lehetőségeinek figyelembevétele.

Az alap- és alkalmazott kutatások bázisának hatékonyabb koordinálása, az anyagi és szellemi erők szervezettebb összefogása, intenzívebb felhasználása lehetővé teszi az eddiginél jelentősebb eredmények elérését. Ezért a következő néhány évben az alap- és alkalmazott kutatások bázisának vonatkozásában a meglevő intézetek korszerűsítése, felszerelésük, műszerezettségük javítása képezze a fő feladatot, új kutatóintézetek létesítésére irányuló törekvések mérséklésével egyidejűleg. A kutatómunka koncentrálása érdekében célszerű több, egymást kiegészítő kis intézetet, kutatócsoportot összevonni.

A nagyobb termelési egységek kialakulásával párhuzamosan biztosítani kell a fejlesztési kutatások hálózatának bővítését, megfelelő kapacitású üzemi kutatócsoportok, fejlesztési részlegek és kísérleti félüzemek megteremtését. A népgazdasági célok és a tudományos kutatások szoros kapcsolatának biztosításához célszerűnek látszik egyes — megfelelő profilú — alkalmazott és fejlesztő intézeteknek nagyüzemekhez történő kapcsolása.

A tudományos kutatás jelentős szellemi bázisát képezik az egyetemi tanszékek. Ezért fokozni kell ezek részvételét a tudományos feladatok megoldásában, s fejlesztésükkel biztosítani kell a tudományos munka kedvező feltételeit.

A jövőben nagyobb gondot kell fordítani a vidéki tudományos centrumok fejlesztésére is.

5 Tovább kell fejleszteni, differenciáltabbá tenni és jelentősen egyszerűsíteni a tudományos kutatások tervezésének rendszerét. A kutatási tervek híven tükrözzék a társadalom legfontosabb igényeit és ezért célkitűzéseit a népgazdaság és a tudományok fejlődéséből adódó problémák megoldására kell összpontosítani. A problémákat a távlati és a közép lejáratú népgazdaságfejlesztési tervekre támaszkodva elsődlegesen a gyakorlat oldaláról kell megfogalmazni. A tervek minden szinten csak olyan részletességgel készüljenek, amely az illető szerv számára szükséges, részére megfelelő áttekintést nyújt és ellenőrizhető. A jóváhagyásra vonatkozó döntés ott szülessék, ahol a tervbe vett feladatok indokoltsága és helyessége egyértelműen megítélhető.

A problémák jóváhagyása, a munkák irányítása, ellenőrzése és a beszámoltatás tekintetében különbséget kell tenni az alábbiak szerint:

a) az egész népgazdaságot érintő, a fejlődés alapjait befolyásoló legfontosabb komplex-problémákat országos szinten,
b) az egyes iparágak (ágazatok) fejlesztését szolgáló, illetve a tudományok belső fejlődéséből eredő problémákat főhatósági szinten,
c) az egyéb kisebb jelentőségű, a részfeladatok megoldására irányuló munkákat kutatóhelyi szinten kell elbírálni és jóváhagyni.

A problémák kitűzésénél az alap-, alkalmazott és fejlesztési kutatásokat egységben kell szemlélni és tervezni. Biztosítani kell, hogy e három kutatási szint között az együttműködés folyamatos legyen.

Az egyes szinteken belüli tennivalók tervezésénél fokozatosságot kell érvényesíteni. A csak irányaiban és arányaiban meghatározható alapkutatási feladatoktól az alkalmazott és fejlesztési kutatások felé haladva egyre nagyobb pontossággal kell biztosítani az elérendő konkrét cél és a kutatási feladatok megfogalmazását.

A kutatási tervek csak olyan tudományos feladatokat tartalmazzanak, melyek végrehajtásának anyagi és szellemi feltételei, alkalmazott és fejlesztési kutatások esetében ezentúl az alkalmazásbavétel lehetősége és a gazdaságosság követelménye is biztosított.

Az országban folyó kutatásokról folyamatosan valósághű, az eddigi tapasztalatokat hasznosító tematikai összeállítás szükséges.

Az új rendszerre való áttérést az OTTKT végrehajtása során szerzett ismeretanyag felhasználásával, az OTTKT felülvizsgálata és szükség szerinti átalakítása útján kell biztosítani. Ennek során el kell érni a fenti elvek maradéktalan érvényesítését és megfelelő intézkedéseket kell tenni, hogy az új rendszer szerint kialakított terv ne csak formailag, hanem tartalmában is irányító, meghatározó jellegű legyen.

6 A két rendszer békés gazdasági versenyében fontos szerepe van a tudományos eredményeknek. Ugyanakkor hazánk adottságainál fogva, nem oldhatja meg saját erőből gazdasága olyan méretű műszaki-tudományos hátterének megteremtését, amely széles területen világszínvonalat, vagy azt megközelítő szintet biztosít. Ezért a tudományos kutatásoknál fokozott szerepe van a nemzetközi együttműködésnek.

A tudományos együttműködés javításának és fejlesztésének legmegfelelőbb módszereit mindenekelőtt a szocialista országokkal kell keresni. Fejleszteni kell tudományos életünk kapcsolatait a nem szocialista országokkal is.

7 Konkrét intézkedésekkel kell biztosítani több, a kutatómunkát gátló tényező kiküszöbölését. Ezek:

— A kutatóhelyek anyagigényeinek gyors és rugalmas kielégítése.
— A kutatóműszerek, berendezések beszerzésének meggyorsítása.
— A nagyértékű, egyedi műszerek intenzív, több intézmény számára hozzáférhető kihasználásának megszervezése.
— A kutatási eredmények dokumentációjának megszervezése.

*

A felsorolt feladatok gyakorlati megvalósítása érdekében tökéletesíteni kell a tudományos kutatások állami irányításának rendszerét. E feladatot a népgazdaság irányítási rendszerének reformjával szoros összhangban és azzal egyidejűleg kell elvégezni.

Pártszervezeteink saját eszközeikkel — különösen az ideológiai és politikai munka megjavításával — segítsék elő a határozatban rögzített elvek maradéktalan érvényesítését, az alkotó munka számára kedvező légkör továbbfejlesztését, a tudományt előbbre vivő tudományos viták kibontakozását. Törekedjenek olyan közhangulat megteremtésére, amelyben a gyakorlat jobban igényli és alkalmazza a tudomány eredményeit, s a tudományos kutatás a társadalom igényeiből indul ki, eredményeivel azt szolgálja.

Kedvező tendenciák a pártoktatás fejlődésében

Az 1965—66-os oktatási évben a pártpropaganda minden tekintetben előre lépett. Az oktatás szervezetének további megszilárdulása, a pártpropaganda hatókörének bővülése, a propagandisták eszmei, politikai és általános műveltségi színvonalának emelkedése — jelzik a fejlődést. A pártoktatás eredményei, a propagandisták odaadó, lelkes szervező- és oktató munkája mellett alapvetően abból fakadnak, hogy

a Központi Bizottság ideológiai irányelvei és az irányelvek alapján kibontakozó viták felkeltették a párttagság és ezen túl a szélesebb társadalmi rétegek érdeklődését a társadalmi, politikai kérdések iránt.

A pártoktatás szervezeti fejlődése azonban nemcsak a megnövekedett politikai érdeklődést, a szervező munka színvonalát fejezi ki. Az okokat feltáró elemzés választ ad a pártpropaganda tartalmi kérdéseire is.

A legjobb szervező munka sem tudja ellensúlyozni a tematikák korszerűtlenségének, a rossz, elavult módszerekkel oktató propagandistáknak, az időszerűtlen tananyagoknak negatív hatását. Ebből következik, hogy a propagandamunka számszerű eredményeiben tartalmi színvonalának korszerűsége is tükröződik.

A pártoktatásról szóló országos adatok azt mutatják, hogy a propaganda munka egészséges irányban fejlődött. Az összlétszám emelkedett — az újonnan szervezett tanfolyamok beváltották a hozzájuk fűzött reményeket: megerősödtek, a munkások és tsztagok száma az átlagosnál gyorsabban nőtt; a párttagok aránya, bár még mindig nem kielégítő, de emelkedett a káderképző oktatási for-

mákon; előre léptünk a gazdasági vezetők politikai képzésében; az esti egyetemek gyorsütemű létszám-felfutása stabilizálódott; a propagandisták eszmei, politikai és általános műveltségi színvonala javult annak ellenére, hogy számuk emelkedett.

A tanfolyamok létszámának alakulása
(1000 fő)

Megnevezés	1963—64	1964—65	1965—66
Időszerű kérdések tanfolyama	208	183	182
Gazd.-pol. tanfolyam	83	106	139
Szoc. építésének kérdései	—	—	77
Marxizmus—Leninizmus 2 éves	75	88	17
Tömegtanfolyamok összesen	366	377	416
Szakosított tanfolyam	—	—	—
Marxizmus—Leninizmus Esti Középfokú Iskola	13	13,7	17,1
Elméleti konferenciák	5,1	10,5	13,1
Klasszikusokat tanulmányozó körök	0,6	0,4	0,5
Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetem	19,4	23,4	24,9
Káderképző összesen	38,1	48,0	55,6
Szervezett oktatás összesen	404,1	425,0	471,0
Téli tanfolyam és előadásos propaganda	280,0	295,0	300,0
TV-tanfolyam	—	—	8,0
Pártoktatás összesen	684,0	720,0	779,0

A pártoktatásban résztvevők száma 8,2 százalékkal, közel 60 000 fővel emelkedett. Ezzel a növekedéssel az eddigi legmagasabb létszámot érte el.

A szervezettszerű oktatási formákon tanulók (szemináriumok, elméleti konferenciák) 46 000 fővel, az előadásos propaganda hallgatósága pedig 13 000 fővel növekedett. Különösen örvendetes, hogy a lemorzsolódás ebben az oktatási évben nagymértékben csökkent, sőt egyes tanfolyamokon évközben is növekedett a létszám.

Az egyes oktatási formákon a létszám alakulása megfelel az előzetes terveknek és egybeesik a pártoktatás általános fejlődési irányával. Az *„Időszerű kérdések"* tanfolyamán a létszámcsökkenés megállt, sőt évközben — az induló létszámhoz viszonyítva — mintegy 10 000 fővel növekedett. A változás annak tulajdonítható, hogy javult a tanfolyam propagandistáinak felkészültsége, a pártbizottságok nagyobb gondot fordítottak a szervező munkára. A tanfolyamon — jellegének megfelelően — nőtt a munkások aránya és csökkent az értelmiségiek száma. A tananyagok is jobban igazodtak a hallgatóság igényeihez.

A *„Gazdaságpolitikai tanfolyamok"* népszerűsége továbbra is nagy. A résztvevők száma itt nőtt a leggyorsabb ütemben, 32%-kal, azaz 33 000 fővel. Külön is kiemelkedő a *„Világgazdasági és nemzetközi tagozat"* gyors ütemű fejlődése. A létszám a múlt évi óvatos szervezés után, közel a háromszorosára, 33 000 főre emelkedett. A propagandisták felkészültségi színvonala is jelentős mértékben javult. A „Gazdaságpolitikai tanfolyamok"-on a pártonkívüliek mellett közel 20 000-rel több a párttag.

A *„Szocializmus építésének kérdései"* tanfolyam még csak egyéves múltra tekint vissza, de máris nagy a népszerűsége, létszáma elérte a 77 000 főt. Ez elsősorban azzal függ össze, hogy a tematikája megfelel a pártvezetőségi és tömegszervezeti vezetőségi tagok képzésének, a szocializmus elméleti-politikai kérdései iránt érdeklődők igényeinek. A tanfolyam hallgatóinak 44,5%-a pártonkívüli, ami — bár tömegtanfolyamról van szó — nincs összhangban a tanfolyam jellegével.

Az elmúlt évek ugrásszerű fejlődése után ez évben is tovább növekedett a *káderképző tanfolyamok* hallgatóinak a száma. Ez azt mutatja, hogy a politikai és gazdasági vezetők pártiskolán kívüli képzését a pártpropaganda a maga eszköveivel évről évre eredményesebben oldja meg. Közel 60 000-en tanulmányozzák a marxizmus—leninizmust és foglalkoznak az aktuális politikai és gazdasági kérdésekkel. A hallgatók döntő többsége, mintegy 70%-a párttag és közel 90%-a értelmiségi vagy alkalmazotti kategóriába tartozik, ami megfelel a káderképzők jellegének.

A káderképző tanfolyamok közül egyre eredményesebben működnek a *„Marxizmus—leninizmus Esti Középfokú iskolák"*. A múlt évi stagnálás után mintegy 25%-kal többen tanulnak itt, a lemorzsolódás is lényegesen alacsonyabb volt, mint az előző években. Az eredmények elsősorban annak köszönhetők, hogy a hallgatókkal szembeni követelmények reálisabb szinten vannak, megfelelőbb a tankönyv és sikerült elkerülni a szervezésnél a múltban elkövetett hibákat. Az *„Elméleti konferenciák"* résztvevőinek száma is tovább emelkedett. Azonban néhány megye már több éve elhanyagolja ezt a képzési formát. Vagy egyáltalán nem szerveznek ilyen tanfolyamokat, vagy létszámuk jelentéktelen. *A „Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetem"* hallgatóinak száma 6,4%-kal emelkedett. Az esti egyetemek létszámának az állandósulása megfelel az előzetes elképzeléseknek, mert az elmúlt évek gyors fejlődése lazulásokat, színvonal-csökkenést eredményezett. Ezért továbbra is egyik legfontosabb feladat a létszám stabilizálása, esetleg csökkentése is annak érdekében, hogy a magasabb színvonal feltételeit jobban biztosítsuk.

Az elmúlt két évben új színt jelentett a pártoktatásban a televízió bekapcsolása a pártpropagandába. A *tv-tanfolyamok* és

a tv-vel kombinált más oktatási formák már az első években is népszerűekké váltak. A tv-tanfolyamok azonban nagyobb létszámú hallgatóságot is vonzottak volna, ha egyes megyékben és főként Budapesten nem hanyagolják el a szervezést. Az idei év csak az első lépéseket jelentette a tv-nek az oktatásban történő felhasználására, a jövőben sokkal nagyobb jelentősége lesz.

Az 1965—66-os pártoktatási évad egyik legfontosabb célkitűzése az volt, hogy a párttagok, valamint a munkások és tsz-tagok száma növekedjen a pártoktatásban.

Az ide vonatkozó adatok csak a szervezettszerű oktatási formák résztvevőit tartalmazzák, de az előadásos propaganda különböző formáin, a téli tanfolyamokon részt vevő hallgatóság összetétele is lényegében ismert. A célkitűzéseknek megfelelően a párttagok száma magasabb volt a pártoktatásban, mint az elmúlt évben. A munkások és tsz-tagok száma és ennek megfelelően aránya is emelkedett. Az idei pártoktatási évadban közel 30 000 fővel több munkás és tsz-tag vett részt a pártoktatásban, mint az előző évben.

A munkások és tsz-tagok száma ebben az évben emelkedett a legmagasabbra. Jelenleg ez a két foglalkozási kategória a szervezettszerű pártoktatás hallgatóinak mintegy 50%-át képezi. Jellemző, hogy a munkások és a tsz-tagok számszerű növekedése közel 60%-a az összlétszám növekedésének.

A téli tanfolyamok hallgatóságának túlnyomó többsége tsz-tag volt és az előadásos propagandában is nagy számban vesznek részt munkások és tsz-tagok. Ez is bizonyítja, hogy a pártoktatás résztvevőinek többsége munkás és tsz-tag.

A propagandisták száma és képzettsége
(1000 fő)

	1963—64 létszám		1964—65 létszám		1965—66 létszám	
	fő	%	fő	%	fő	%
A propagandisták száma	22,3	100	23,8	100	25,9	100
8 általános iskola	6,4	28,8	5,7	23,9	5,3	20,4
Érettségi v. technikum	8,2	36,7	9,9	41,7	10,7	41,4
Egyetem v. főiskola	7,9	34,5	8,2	34,4	9,9	38,8
5 hónapos pártiskola	2,9	12,9	3,5	14,7	3,9	14,8
5 hónaposnál magasabb pártiskola	3,7	16,3	4,8	20,1	6,6	25,2
Egyetem és pártiskola 5 hónapos iskolától számítva	14,2	63,8	16,5	69,2	20,4	78,8

A propagandamunka eredményességének egyik kulcskérdése a követelményeknek minden vonatkozásban megfelelő propagandisták biztosítása. Ezért ebben az évben is tovább folytatódott a már négy évvel ezelőtt nagyobb arányokban megindított propagandistacsere, illetve propagandistaképzés és -továbbképzés. Különösen örvendetes, hogy ez évben a propagandisták iskolai, pártiskolai végzettségének színvonala jelentős mértékben emelkedett. Az egyetemet, főiskolát, vagy pártiskolát 5 hónapostól felfelé végzett propagandisták aránya — az elmúlt évi megtorpanás után — 69,2%-ról 78,8%-ra emelkedett. Tovább csökkent a 8 általánost végzett propagandisták száma és jelentős mértékben, több mint másfélezer fővel növekedett az egyetemet vagy főiskolát végzettek száma.

A propagandisták pártiskolai végzettsége is kedvezően alakult. Jelenleg a propagandistáknak több mint a fele rendelkezik pártiskolai végzettséggel. Említésre méltó, hogy ez a növekedés elsősorban a magasabb, főként az esti egyetemet végzett propagandisták munkába állításának következménye.

A pártoktatás adatait vizsgálva, szinte minden vonatkozásban pozitív előjelű kép bontakozik ki. Az elért eredmények azt bizonyítják, hogy kedvező feltételek esetén a jó szervező munka sikereket hoz és nagymértékben hozzájárul a pártoktatás hatókörének szélesítéséhez, a pártpropaganda hatékonyságának fokozásához. A következő pártoktatási év nagy feladatokat ró a pártpropagandára. A legfontosabb feladata az MSZMP IX. kongresszusa anyagának, az SZKP XXIII. kongresszusa tanulságainak széles körű ismertetése és tanulmányozása lesz. A IX. kongresszusra készülve, érdemes és szükséges is a pártoktatás szervezési kérdéseinek alapos elemzése, mert ez is segítséget nyújt a következő oktatási év feladatainak helyes, reális felméréséhez. A pártpropaganda az elmúlt években minden vonatkozásban fejlődött, azonban a párt politikájának hatékonyabb terjesztése, a gazdasági életben végbemenő változások szükségessé teszik színvonalának további növelését. Tehát a következő időszak egyik legfontosabb feladata, hogy a pártbizottságok, felmérve a propagandamunka helyzetét, figyelembevéve feladatait, a kedvező feltételeket, a jövő pártoktatási évben megkeressék és alkalmazzák a propagandamunka hatékonyságát növelő eszközöket, módszereket.

Dr. Dankovics László,
a KB agit-prop. osztályának
munkatársa

Gondolatok a nemzeti öntudatról

NEM EGYSZERŰ DOLOG nálunk a nemzeti öntudat és túlzott nemzeti érzékenység, a hazafiság és a nacionalizmus problémáiról szólni. A kizsákmányoló osztályok mindig szívesen folyamodnak a nacionalizmus, sőt a sovinizmus mákonyához, hogy elbódítsák vele a kizsákmányoltakat, megtévesszék őket valódi érdekeik és helyzetük felől, megnehezítsék számukra az igazi barát és az igazi ellenség felismerését. A magyar uralkodó osztályok — különösen a Horthy-rendszer negyedszázada alatt, amely a történelem első fasiszta rezsimje volt — különös előszeretettel és hatékonysággal mérgezték nacionalizmussal és sovinizmussal a népet. S különös igyekezettel rágalmazták a kommunistákat, baloldali gondolkodású embereket hazafiatlansággal, hazaárulással. A Horthy-rendszer, amelynek a külső burzsoá intervenció segítségével levert Magyar Tanácsköztársaság emléke *(örök nemzeti büszkeségünk: hazánkban volt a világtörténelem második munkáspárti állama!)* döntő mértékben meghatározta propagandáját és agitációját, éppen a nacionalizmusban és a sovinizmusban látta a legfőbb eszközt arra, hogy a szűk réteg uralmához bizonyos tömegbázist szerezzen. A Horthy-rendszer népellenes lényegét igyekezett piros-fehér-zöld, nemzetiszínű lepellel burkolni. A sovén propaganda minden bajért és gondért más népeket okolt, a magyarság kiváltságos voltát hirdette. *A nemzeti gőggel sikerült viszonylag széles rétegeket megfertőzni,* tagadhatatlan, hogy a nacionalista és soviniszta propaganda nem maradt hatástalan.

*

IGAZI NEMZETI ÖNTUDAT nincs történelmünk valóságos, helyes értékelése nélkül. Amikor büszkén emlékezhetünk történelmünk olyan dátumaira, mint 1848. március 15., vagy 1919. március 21., azokra a sorsfordulókra, amikor a magyar nép, a magyar nemzet az európai haladás élén haladt, nem szabad elfeledkeznünk olyan tragikus, szégyenteljes dátumról sem, mint 1944. március 19. Az antifasiszta, Hitler-ellenes ellenállási mozgalom kommunista és nem kommunista hősei örökre beírták nevüket a magyar hazafiak hosszú és dicső névsorába. Számuk azonban kisebb, mint más népek hőseié: az ellenállási mozgalom nálunk korántsem volt olyan széles nemzeti alapokon nyugvó, mint más országokban — Csehszlovákiától Norvégiáig, Jugoszláviától Franciaországig, a Szovjetuniótól Belgiumig. A történészek

dolga, hogy az okokat feltárják és sorra vegyék. Azonban bizonyos, hogy a nacionalista és sovén jelszavak és nevelés hatásának nem kis részük volt abban, hogy olyan kevesen mozdultak meg a német megszállás szégyenteljes idején a haza védelmére.

A nacionalizmus és sovinizmus maradványai sokáig nehezítették, bizonyos fokig ma is nehezítik, hogy őszintén és a maga teljességében beszéljünk a nemzeti öntudatról és a túlzott nemzeti érzékenységről. Sokan úgy vélik, hogy a nemzeti öntudat könnyen átnőhet nacionalizmussá, a nacionalizmus elleni harc pedig a nemzeti érzékenységet sértheti. Nemcsak ez, hanem más okai is voltak annak, hogy az ellenség március 15-ét igyekezett a maga számára kisajátítani, 1919-re pedig tovább szórta rágalmait. A felszabadulás történelmi jelentőségének, s a hitleristák ellen harcoló magyar antifasiszták érdemeinek hangsúlyozása mellett háttérbe szorult az a tény, hogy Magyarország volt a hitleri Németország utolsó csatlósa. Sok gondot okozott és okoz ma is, hogy nagy tömegek nincsenek egyértelműen tisztában ezeknek a történelmi korszakoknak valódi jelentőségével és jellegével, s különösen érzelmileg mutatkozik zavar. *Nemzeti öntudatunknak, hazafiságunknak tartozunk azzal, hogy kellő tiszteletben tartsuk történelmünk dicső eseményeit, s kellő megvetést, szégyent érezzünk a sötét korszakokért.*

Több mint két évtizeddel a szabad, független Magyarország megszületése után a szocialista hazafiságról, nemzeti öntudatról, s a még meglevő nacionalista, sőt soviniszta maradványokról szólva ideje felmérnünk, milyen nagy kárt okozott a nacionalizmus a lelkekben és a gondolatokban. Csak így értékelhetjük igazán, milyen jelentősége van a szocialista hazafiságnak. A szocialista hazafiság elválaszthatatlan a proletár internacionalizmustól. Milliók vallják és érzik ezt így nálunk. Nem frázisok és nem is elsősorban a propaganda, vagy az agitáció eszközei győzték meg erről az embereket, hanem a legutóbbi két évtized fejlődése. Kétségtelen, hogy hosszú ideig sikerülhet nacionalizmussal megtéveszteni jelentős tömegeket, *de mindez mégiscsak időleges. A valóság minden propagandánál jobban hat az emberek gondolkozására.*

Sajnos, ezt — bár a magyar nemzet valódi érdekeiből táplálkozik — nem hangsúlyozzuk eléggé. A nacionalizmus elleni harcban az igazi hazafiság eszméjének hirdetésében elbátortalanodtunk. Vigyázunk, nehogy a nacionalizmus vádja érhessen bennünket, s közben más hibákat követünk el, nem küzdünk eléggé például a kozmopolitizmus, a nyugat-imádat és a nacionalizmus más megnyilvánulásai ellen. Pedig ezt egyre parancsolóbban veti fel az élet. Nem utolsósorban az idegenforgalom, a ki- és beutazók számának nagymértékű növekedése is megköveteli, hogy néhány dolgot e tekintetben a helyére tegyünk.

A TURIZMUS KITŰNŐ DOLOG, sok egyéb haszna mellett arra is alkalmas, hogy erősítse a szocialista hazafiságot, ráébresszen bennünket életünk, szocialista eredményeink igazi értékére. Ugyanakkor azonban bizonyos politikai felkészültséget is igényel. Ennek híján, ha nem vigyázunk, negatív tendenciák forrása is lehet. Őszintén meg kell mondani, hogy a legutóbbi két esztendőben sok tekintetben segített feltámadni olyan hangulatokat, amelyeket mi már eltemetettnek hittünk, vagy legalábbis a valóságosnál jelentéktelenebbnek tartottunk.

Az idegenforgalom többek között ipar is, amellyel devizához lehet jutni. Nálunk sokkal gazdagabb országok is nagy jelentőséget tulajdonítanak a látogatók által bevitt valutának, s igyekeznek ezért a turisták kedvére tenni. Léteznek — elsősorban kisebb országok —, amelyek szinte egész életüket a külföldiek szórakoztatása jegyében rendezik be. Nálunk is voltak olyan hangok, hogy a külföldiek kedvéért létre kellene hozni néhány játékkaszinót, amely különben idegen a mi szocialista államunktól. A javaslattevők szerencsére elenyésző kisebbségben maradtak. Viszont néhány ideutazó pénzes külföldi költekezése (bármilyen jót tesz is ez a devizabevételeknek) furcsa gondolatokat támaszt sok emberben, elsősorban a tapasztalatlan fiatalokban. Sokan — vendéglátóipari, kereskedelmi emberek, de mivel nálunk minden állami kézben van, könnyű összetéveszteni őket a hivatalos politikával — *a hagyományos magyar vendégszeretetet hajlamosak felcserélni a külföldiek előtti hajbókolással.* Sokszor a sajtó és a propaganda emberei is körültekintőbbek lehetnének.

Amikor idegenforgalomról beszélünk, nem szabad elfeledkeznünk arról, hogy *szocialista idegenforgalomra van szükségünk.* Eleve lemondhatunk arról, hogy a hozzánk jövő külföldiek mindazt megkapják a pénzükért, amivel a kapitalista államokban kiszolgálják őket. Nem kaphatják meg, s ha megkapják, baj van — mi szocialista országban élünk, a saját elveinkkel, szokásainkkal. A szállodákban természetesen igyekszünk a maximális kényelmet biztosítani. Az éttermekben a magyar konyha legjobb falatait fogyaszthatják. Az sem baj, hogy a pusztai romantikára vágyó külföldi a Hortobágyra utazik, s mintegy visszafelé lép a múltba, olyan élményeket biztosítunk számára, amelyek a valóságban már nem léteznek. Szóval: szeretettel és barátsággal várjuk a külföldieket, de *elvárjuk tőlük, hogy tudomásul vegyék, ők vendégek, s nem illik visszaélni a vendégjoggal. A vendégjog pedig a vendéglátó ország szokásain, rendjén nem terjed túl.*

Nem jelentős epizód, de jellemző: az ebtenyésztők szövetségének főtitkára levelet írt az egyik lapnak, amelyben azt követeli: engedjék be a kutyákat az éttermekbe, mert jönnek a külföldiek, s külföldi kutyák igazán nem várakozhatnak odakint. Az ilyesfajta kutyaalázatra semmi szükség nincs. Számítunk rá, hogy

költenek nálunk a külföldiek, de bármennyire is kell a deviza, csak azokat várjuk, akik az illendő viselkedés határait nem lépik túl. Szerencsénkre a hozzánk ellátogatók többsége azért jön, mert vagy híradások, vagy személyes ismeretségek alapján valóban becsüli életünket, őszintén kíváncsi rá.

S ha már a külföldi véleményeknél tartunk: vajon némely esetben nem tulajdonítunk-e a kelleténél, súlyánál nagyobb jelentőséget egy-egy külföldi megnyilatkozásnak? A külföldi alatt elsősorban nyugati értendő. Néha valósággal extázisba esünk, ha egy nyugati (pláne, ha antikommunista is) újságíró néhány szót ír arról, hogy Magyarországon jól öltözöttek az emberek, s nem éheznek. Ezeknek a véleményeknek a nyilvánosságra hozatala természetesen hozzátartozik a tájékoztatáshoz, az összképhez, amelyet a közvéleménynek nyújtanunk kell, de sokszor túlzásokba esünk. A világ egyik legtermészetesebb dolga, hogy eredményeinket, helyzetünket, erényeinket és hibáinkat nem elsősorban ellenségeink, hanem barátaink, a velünk rokonszenvezők, vagy éppen hasonló úton járók szemszögéből kell lemérnünk. Egy időben például sűrűn emlegettük, hogy már a Szabad Európa is más hangon beszél Magyarországról, lám, lám, ők sem tagadhatják az itteni fejlődést. S miközben ily módon hivatkoztunk a SZER hangjának pozitív irányú változására, éppen csak azt felejtettük el megmondani, hogy Münchenben hazaárulók dolgoznak, akiknek hangja hallatán tisztességes embernek más érzése nem támadhat, mint az undor.

S hogy a külföldön élő magyarok közül ki volt mindig, vagy ki vált hazaárulóvá, arról éppúgy hiba lenne elfeledkeznünk, mint ahogy hiba volt egy időben, hogy minden külföldön élő magyart hazánk ellenségének bélyegeztünk. Más cikk feladata a külföldön letelepedett magyarok különböző rétegeinek elemzése. Szükséges azonban itt leszögezni: akárcsak nálunk itthon, odakint is a legkülönbözőbb emberek élnek. Sokan közülük (— két esztendeje kísértem egy hetvenéves, Chiléből hazalátogatott magyar asszonyt, aki annak idején a Horthy-fasizmus elől emigrált, s a komlói bányászszállóban sírva fakadt a meghatott boldogságtól —) nemcsak rokonszenvvel figyelik munkánkat, s vívmányainkat, hanem gyakran még többre is értékelik, mint mi. Mások viszont játsszák a jómódú világfit, nem beszélve most a fasisztákról, vagy éppen azokról, akik ellenséges kém- és propagandaszervezetek ügynökei. Furcsa értelmezése a vendégjognak, hogy néhányan, akik mondjuk tíz éve szöktek meg, hazalátogatnak, fitogtatják jólétüket (amely a valóságban gyakran sokkal szerényebb, mint az elbeszélésekben), s szapulják a mi életünket. S éppilyen furcsa értelmezése a vendégszeretetnek, amikor helyeslünk nekik, vagy éppen szótlanul tűrjük minősíthetetlen viselkedésüket. Igenis, hívjuk és várjuk külföldön élő honfitársainkat. Azokat is, akiket a Horthy-

rendszer űzött el hazájukból, s azokat is, akik a Magyar Népköztársaságból mentek el, úgy vélvén, hogy odakint jobban boldogulnak. Annyi azonban joggal elvárható, hogy mértéktartóan viselkedjenek. S ha nem ezt teszik, az itthoniak bátran figyelmeztessék őket a rendre. S ha a körülmények úgy hozzák, hogy erre erősebb hangnemben van szükség, *nem esik sérelem* sem a külföldi magyarokkal szemben folytatott politikán, sem az idegenforgalom érdekein. *Aki szereti hazáját, aki hazafinak vallja magát, nem tűrheti, hogy szülőhazáját rágalmazzák.*

*

NYÍLTAN SZEMBE KELL NÉZNÜNK azzal a ténnyel, hogy az „ubi bene, ibi patria", az „ahol jól megy dolgom, ott van a hazám" kozmopolita szemlélet gyakran a hazafiság fölé kerekedik. Nem vagyunk eléggé fáradhatatlanok abban, hogy mindenkivel megértessük hazánk igazi helyzetét, s ennek történelmi okait. Vannak nálunk sokkal gazdagabb országok, s akadnak sokkal szegényebbek is. *Gazdag országban élni önmagában még nem dicsőség, legfeljebb kényelmes.* Senki nem lesz boldogabb attól, ha olyan ország fia, ahol mondjuk egy főre háromszor annyi gépkocsi jut, mint nálunk. Számunkra a jól végzett munka örömét, a hazafi büszkeségét az adja, amikor azt látjuk: nincs többé mezítlábas gyerek, nincsenek éhező emberek. Sok ez, vagy kevés? Ha az Egyesült Államok életszínvonalával vetjük össze, nagyon kevés. Ha a magyar nép húsz-harminc évvel ezelőtti életével — nagyon sok. Igaz, rengeteg még a tennivalónk, a munkánk.

Az utazások kapcsán kialakult a különben sem rokonszenves haszonlesésnek egy egészen visszataszító formája. Emberek, akiknek a világon mindenük megvan idehaza, s akik itthon nem szűkmarkúak, hazánk határain túl „potyalesőkké" válnak. Igaz, nem sok az a hetven dollár, de hát ennyit tud adni a Nemzeti Bank, azt sem sűrűn, nyugati turista utazásra. A legszükségesebbre futja belőle, különösen, ha valaki valóban utazásra használja fel, s nem elsősorban beszerzési körutat lát útjában. Egyszerű gyakorlati példa: itthon előfordul-e, hogy valaki nem vacsorázik, vagy szelíd erőszakkal meghívatja magát vacsorára, hogy az így megtakarított pénzen másnap nylonharisnyát vásároljon? Nem, pedig — jóllehet, nálunk drágább a nylonharisnya, mint nyugaton — egy vacsora árából körülbelül nálunk is lehet kapni egy párat. Külföldön viszont számosan viselkednek így. Ez nem magánügyük, mert jóllehet ahány ember, annyiféle, a külföldi hajlamos arra, hogy egy-egy magyar utas viselkedéséből messzemenő következtetéseket vonjon le. Takarékoskodni lehet, de egészen addig, amíg ez nem megy a jó ízlés, az öntudatos emberi magatartás, a nemzeti öntudat rovására.

Nagy szó ez talán ebben az összefüggésben, hiszen eddig súlyosabb fajsúlyú dolgokról volt szó. Csakhogy *nem mindegy, hogy milyen hazánk híre a világban,* s elsősorban a környező országokban. Nincs okunk rá, hogy a valóságosnál kedvezőbb képet igyekezzünk kialakítani magunkról. Arra azonban végképpen nincs semmi szükségünk, hogy egy-egy nálunk nehezen megszerezhető holmi kedvéért vállaljuk a szegény ismerősöknek kijáró sajnálkozást. Egyáltalán nem vagyunk olyan szegények, hogy erre rászorulnánk. Sőt, sok tekintetben gazdagabbak is vagyunk, mint a jómódú kapitalista országok polgárai. Hogy nálunk nem jut *mindenből* annyi? Az okok, tudjuk, nem a mi társadalmunkban rejlenek. S igenis, egészen könnyen, tiszta szívvel és lelkiismerettel lehet vállalni, hogy nálunk még jó ideig kevés lesz az autó, de egy emberséges, tisztességes társadalmat építünk fel. Ilyen vonatkozásban még büszkék is lehetünk, hogy némely dologról, kényelemről, illetőleg főleg luxusról lemondunk. Nemzeti önérzet kérdése is, hogy valaki ezt belássa, s eszerint viselkedjék.

A szocialista hazafiság, az igazi nemzeti öntudat a szocialista társadalom emberének természetes vonása, minden téren segítenünk kell kiteljesedését. Ezt csak úgy érhetjük el, hogyha a proletár internacionalizmus alapján ugyanakkor felvesszük a küzdelmet a túlzott nemzeti érzékenység ellen is. Ezzel a betegséggel nemcsak mi, hanem más népek is küszködnek. Helyesebben: még másutt sem sikerült teljesen felszámolni. Furcsa kór ez: a túlzott nemzeti érzékenységet más nemzetek érzékenysége irritálja, kiváltja. Nemzeti önérzetünk helyes értelmezése azt követeli, hogy tartsuk tiszteletben a népek nemzeti önérzetét. Amikor a hazafias érzésekre, a nemzeti öntudatra apellálunk, becsüljük más népek munkáját, szorgalmát, tehetségét, eredményeit. Megértjük, ha ők büszkék arra, amit elértek. S aki a más népek fiai közül igazán büszke a saját hazájára, becsül bennünket azért, hogy mi is büszkék vagyunk a mienkre, méltányolja nemzeti önérzetünket.

Pintér István

Falusi pártmunka a dologidőkben

A Győr megyei Pártbizottság és a Pártélet szerkesztősége megbeszélést hívott össze, ahol a megjelentek arról tanácskoztak: falusi pártszervezeteink hogyan végezhetnek eredményes munkát a mezei dologidőkben. Részt vett a megbeszélésen *Andrasek Rudolf* a rajkai tsz pártszervezetének titkára; *Bari László* a dunaszegi tsz párttitkára; *Csányi Dezső* a megyei pb Párt és Tömegszervezetek osztályának vezetője; *Farkas Imre* a csornai járási pb titkára; *Ferenczy István* a soproni járási pb mezőgazdasági osztályának vezetője; *Füzi István* a soproni járási pb PTO vezetője; *Gáncs Kálmán* a győri járási pb titkára; *Gősy Sándor* a győri járási pb mezőgazdasági osztályának vezetője; *Horváth Imre* a megyei pb mezőgazdasági osztályának vezetője: *Kovács Ernő* a kapuvári járási pb PTO vezetője; *Kovács Béla* az árpási tsz pártszervezetének titkára; *Mohácsi László* a rábakecöli tsz pártszervezetének titkára; *Nemes Pál* a Lajta—Hansági ÁG pártbizottságának titkára; *Négyökrü László* a mosonmagyaróvári járási pb PTO munkatársa; *Paál András* az egyházasfalui tsz pártszervezetének titkára; *Papp Gusztáv* a mosonmagyaróvári járási pb mezőgazdasági osztályának munkatársa; *Potyondi Antal* a csornai községi pb titkára, *Pődör Pál* a csornai járási pb agit. prop. osztályának vezetője; *Raszler Mihály* a kapuvári járási pb első titkára; *Szmák Gyula* a nagyszentjánosi ÁG pb titkára.

Több felszólaló megállapította, hogy *az utóbbi években a dologidőkben is rendszeresebb, folyamatosabb a falusi pártélet.* Ami összefügg egyebek között azzal is, hogy az alapszervezetek munkatervet készítenek, amelyben időről időre meghatározzák a főbb feladatokat. Farkas Imre elvtárs pl. megjegyezte, hogy a csornai járásban a falusi alapszervezeteknek kb. fele egy-egy nagyobb munka előtt intézkedési tervet is készít a politikai tennivalók megoldására. (Elhangzott viszont olyan megjegyzés is, hogy az alapszervezeti munkatervekben a párt belső kérdései, az ideológiai, a kulturális feladatok még korántsem kapnak megfelelő helyet.)

A pártmunka folyamatossága

Raszler Mihály elvtárs felvetette, hogy a nagy munkák idején végzett politikai munka folyamatossága, eredményessége elválaszthatatlan a téli időszakban végzett falusi pártmunka színvonalától, attól, hogy a kommunisták mit tettek a pártoktatás, a különböző tanfolyamok, termelési tanácskozások, zárszámadó-, tervtárgyaló közgyűlés sikeréért. A további hozzászólások során többen is érintették ezt a kérdést. Mohácsi László elvtárs szavai szerint szövetkezetünkben például *a tavaszi-nyári munkák igen jó előkészítésének bizonyult, hogy a közgyűlés előtt alaposan felmérték a tagság véleményét s helyes javaslataikat hasznosítot-*

ták — a többi között — azt is, hogy mit hova vessenek. A tagság így nemcsak jól ismeri, hanem magáénak is vallja a gazdálkodás idei célkitűzéseit s másként áll hozzá a teljesítéshez. A szövetkezeti tagságot a soproni járásban is fokozottabban bevonták a tervek kimunkálásába — mondotta Ferenczy István elvtárs — s hatása már most, a tavaszi munkák során is jól lemérhető: a munkafegyelem sokat javult a tavalyihoz képest.

A felszólalók egyetértettek azzal, hogy a falusi dologidőkben, különösen a csúcsmunkák idején megvannak a pártmunkának a maga sajátos nehézségei. A dolgozóknak ilyenkor kevesebb a szabadidejük, fáradtabbak, ezért nagyobb körültekintéssel kell kiválasztani a különböző gyűlések, rendezvények idejét, napirendjét s lehetőleg rövidebben kell beszélni. De többen hangsúlyozták nagyon helyesen azt is, hogy *a politikai munkának, az emberek tájékoztatásának, meggyőzésének ilyenkor sincsenek leküzdhetetlen akadályai.* S ilyenkor, amikor eldől az azévi mezőgazdasági termelés sorsa, amikor a legtöbb múlik az embereken: nem szükségszerű, hogy lanyhuljon a pártélet s ha a pártszervezetek megtalálják, alkalmazzák az ilyenkor legcélszerűbb módszereket, akkor nincs is baj a pártmunka folyamatosságával.

Gács Kálmán elvtárs nagyon helyesen jegyezte meg, hogy a politikai munka értelmezését kár volna csupán az értekezletekre leszűkíteni. Hozzátette: a dologidőkben a pártmunkának nemcsak akadályai vannak, hanem sajátos lehetőségei is. Az emberek közötti felvilágosító munkára pl. ilyenkor is lehetőség van, sőt a növénytermesztésben dolgozókat, mivel egy-egy táblán vagy csoportokban dolgoznak, ilyenkor lehet együtt megtalálni.

Miből adódnak a nehézségek?

A legtöbb szó arról esett az ankéton: miből fakadnak ilyenkor a pártmunka nehézségei és a tapasztalatok szerint a pártszervezetek hogyan, milyen módszerekkel segíthetnek magukon?

Az agitációt, a tudatformálást eléggé megnehezíti például az, hogy aránylag kevés a szövetkezetekben dolgozó párttagok száma. S ráadásul ezek a párttagok is meglehetősen aránytalanul helyezkednek el a különböző termelési ágakban. Aránylag a gépesítési csoportokban, a traktorosok között, valamint az állattenyésztésben található a legtöbb párttag. Nem véletlen, hogy általában itt működnek legjobban a pártcsoportok, itt élénkebb a szocialistabrigád-mozgalom. *Legkevesebb a párttag a növénytermesztésben dolgozók között.* Mint Farkas Imre elvtárs megjegyezte: ha a növénytermesztőket a párttitkár, az elnök vagy más vezető ebédszünetben fel nem keresi, akkor ott más agitáció nem igen folyik.

Abban mindenki egyetértett, hogy ezen a helyzeten leginkább az könnyít, ha a pártépítésben nagyobb gondot fordítanak a növénytermesztők legjobbjainak,

főleg a nők és fiatalok párttaggá nevelésére. Ez azonban nem történhet gyorsan, kampányszerűen, ezért az ankéton is arról folyt az eszmecsere, hogy milyen módon lehetséges már most erősíteni a növénytermesztők közötti felvilágosító munkát.

Néhány hasznos módszer

Többen is hangsúlyozták — szövetkezeti, járási vagy megyei szintű tapasztalataikra hivatkozva —, hogy egyik legjobb módszer, ha a pártszervezet a politikai feladatok megoldásában is bátrabban támaszkodik a pártonkívüli vezetőkre, főleg az eddig erre kevésbé mozgósított brigádvezetőkre, szakemberekre, munkacsapat-vezetőkre. Ezek a vezetők nap mint nap ott vannak a dolgozók között, válaszolhatnak kérdéseikre, formálhatják véleményüket, felfogásukat.

A pártonkívüli vezetők eredményes politikai közreműködésének azonban lényeges feltétele, hogy *az ő szemléletüket, a dolgozók helyéről, szerepéről vallott nézetüket viszont a pártszervezet formálja, állandóan alakítsa.* Azaz: a dolgozókat ne csak a munkaszervezés tárgyának tekintsék, hanem a termelés döntő tényezőjét lássák bennük, akiknek gondjaik, problémáik, okos és jogos észrevételeik vannak.

Pál András elvtárs elmondta, hogy szövetkezetükben a legfejlettebb pártonkívüliek bevonásával igyekeznek ellensúlyozni a párttagok alacsony számát. *Minden pártcsoportnak megvannak a pártonkívüli aktivistái,* akiket számon tartanak, elbeszélgetnek velük és megbízzák őket feladatokkal. Mások a falusi tömegszervezetek, a KISZ, a Nőtanács, a Hazafias Népfront-bizottságok munkájának jobb hasznosítását hangsúlyozták. Érdemes felfigyelni arra a javaslatra is, hogy a traktoros párttagok ne csak a traktorosok, hanem a növénytermesztők között is agitáljanak, hiszen többnyire együtt dolgoznak velük. Többen felvetették, hogy a növénytermesztők közötti politikai munka feltételeit erősítik azzal is, ha fokozott gondot fordítanak a szocialistabrigád-mozgalom helyi népszerűsítésére, meghonosítására.

Az érvek hatása

Kitűnt a hozzászólásokból: a részvevők természetesnek tartják, hogy a nagy dologidőkben a falusi pártmunka középpontjában a termelési kérdések állanak. A felsorolt példák, esetek nagyon jól tanúsították azonban, hogy *az alapszervezetek kommunistáinak a termelési célokat elsősorban meggyőzéssel, tudatformálással kell előmozdítaniok.*

Mohácsi László elvtárs például elmondotta, hogy szövetkezetükben nemcsak a feladatot s az arra érvényes ösztönzőket ismertetik a munka megkezdése előtt, hanem érvek, adatok segítségével azt is kimutatják, hogy jó vagy rossz minőségű munka esetén hogyan alakulhat a termelés és a jövedelem. Jó példával igazolta azt is, hogy a nagy munkák idején különösen fontos, hogy a gazdaság vezetői s a pártszervezet

gyorsan tájékozódjanak a tagság véleményéről, hangulatáról. Az időjárás gyakran megnehezíti a mezei munkát. Ilyenkor előfordulhat az is, hogy erre hivatkozva a tagság egy része túlzott követeléssel áll elő. Ez történt szövetkezetünkben tavaly, a dőlt gabona aratásakor. Mindjárt felkeresték ezeket az aratókat és pontosan kiszámították előttük, hogy túlzott követelésük teljesítése milyen aránytalanságot és igazságtalanságot okozna a jövedelem elosztásában, mennyivel károsítanák a többieket. A gyors felvilágosítás eredményesnek bizonyult, a munka sem késett és a kedélyek is megnyugodtak.

A tájékoztatás jelentősége

A hangulat gyors felmérése mellett, nagyon jelentős az is, hogy a dolgozók, a szövetkezet gazdái ilyenkor gyors és rendszeres tájékoztatást kapjanak a gazdálkodás helyzetéről, az elért eredményekről, a bevételekről, a további kilátásokról. Mindjárt *jobb a munkakedvük, ha látják korábbi erőfeszítéseik eredményeit, ha képet alkothatnak a várható jövedelemről is.* A tájékoztatás szerves része az üzemi, a szövetkezeti demokráciának. S nagyon igaza van az ankét egyik részvevőjének, aki szerint a szövetkezeti demokrácia fontos feltétele az eredményes pártmunkának is. A dolgozók tájékoztatása — akármilyen kis csoportokban vagy alkalomszerűen történik — egyben jó lehetőség a helytelen nézetek leküzdésére, a felvilágosításra, a meggyőzésre is.

Érdemes követni a rábakecöli tsz pártszervezetének példáját abban is, hogy a vezetőség havonta alapos tájékoztatást kér a gazdasági vezetőktől: hogyan alakulnak a bevételek az egyes növényi-állati termékekből. Így a tagságot rendszeresen tájékoztatják a gazdálkodás menetéről. Ennek a rendszeres felvilágosításnak különösen nagy hasznát vették tavaly, amikor a természeti csapások sok kárt okoztak, s ezért bizonytalanság támadt a jövedelem tekintetében. Ennek ellensúlyozására gyakrabban tájékoztatták a tagságot arról, hogy milyen bevételek várhatók, miből menynyire számíthatnak. A tagok kiegyeztek volna azzal is, ha a munkaegység értéke megüti a 32,— forintot. A pártszervezet, a szövetkezet vezetői viszont kimutatták, megfelelő munka esetén elérhetik a 35,— forintot is. Ez megnyugtatta a tagságot s végül a prémiumot is beleszámítva 40,60 forint részesedést fizetett a tsz egy munkaegységre.

Kinek nincs mondanivalója?

A dologidőkben különösen fontos, hogy minden párttag kivegye részét a felvilágosító munkából. Nem egyedül az árpási tsz pártszervezetének a problémája, amit Kovács Béla párttitkár elmondott. 16 párttag, 2 tagjelölt van az alapszervezetükben. Párttagságuk fele dolgozik a szövetkezetben. Ha azonban a szövetkezeti tagokkal vitára kerül a sor, a párttitkár gyakran magára marad. Amikor ezt taggyűlésen felvetette; azt válaszolták, hogy

ők nem tudnak olyan jól beszélni, érvelni mint a párttitkár.

Igaz, nem egyforma a párttagok szókincse, vitakészsége s akinek nagyobb a rutinja ebben, az jobban boldogul. *Az viszont sehogyan sem egyeztethető össze a párttagsággal, hogy egy kommunistának egyáltalán ne legyen mondanivalója akkor, amikor helytelen nézeteket hall, vagy ha éppen felvilágosításért fordulnak hozzá.* Az így viselkedő párttag ne a szókincsében, hanem elsősorban a tájékozatlanságában, hiányos felkészültségében keresse hallgatásának magyarázatát.

Mindenekelőtt a pártvezetőség kötelessége, hogy a dologidőkben is folyamatosan tájékoztassa, az időszerű tennivalóknak megfelelően érvekkel, adatokkal felkészítse a kommunistákat. Az ankéton sok hozzászólásból kiderült, hogy ahol így tesznek, ott van mondanivalójuk a párttagoknak, bátrabbak, politikailag aktívabbak az emberek között. Tegyük hozzá azonban, hogy a pártvezetőség felkészítése mellett a párttagok önállóan is sok kérdésben tájékozódhatnak a gazdaság ügyeiről s a sajtó, rádió révén az ország, világ híreiről. Ez a kétoldalú felkészülés nagyon is indokolt most, hiszen több olyan szövetkezeteket érintő intézkedés is született a közelmúltban — a tervezés rendjének továbbfejlesztésétől a társadalombiztosítási juttatások emeléséig —, amelyekről a tagok gyakran kérnek felvilágosítást.

Sok minden szóba kerül a tagok között — jegyezte meg a többi között Andrasek Rudolf elvtárs — s jó ha nemcsak az időjárás, hanem a kommunisták is befolyásolják a hangulatukat. Nemes Pál elvtárs szóvá tette ezzel kapcsolatban, hogy mivel a falusi dolgozók ilyenkor, amikor a kemény munka után fáradság, a rövidebb szabadidő miatt kevesebbszer vesznek újságot a kezükbe, *fokozott szerepet kap a szóbeli tájékoztatás.* Ezért is szükséges — mint mondotta —, hogy a kommunisták alaposan felkészüljenek s még a cigaretta szünetet is felhasználják a tájékoztatásra, felvilágosításra.

Az alapszervezeti pártmunka erősítése

Az ankéton elhangzott hozzászólásokból az derült ki, hogy a járási pártbizottságok a dologidőkben is rendszeresen, folyamatosan felkészítik, tájékoztatják az alapszervezetek vezetőit, elsősorban a titkárokat. A felkészítés és ezzel összefüggésben a pártmunka az alapszervezetekben akadozik. Az egyik alapszervezeti párttitkár elmondotta, hogy még a pártvezetőségi tagok közötti arányos munkamegosztást is nehéz kialakítani. Könnyen megkapja tőlük, hogy „csináld magad, te vagy a titkár és függetlenítve vagy".

Az alapszervezet irányításában pedig nagyon lényeges, hogy nemcsak a döntések történjenek kollektívan, hanem *a végrehajtás megszervezéséből, ellenőrzéséből is minden vezetőségi tag kivegye a részét.* Ezt jó példákkal tá-

masztották alá az ankéton a termelőszövetkezeti, állami gazdasági párttitkárok. Az egyik termelőszövetkezeti alapszervezet vezetőségi tagjai például területileg is felosztják maguk között a gazdaságot, hogy alaposabb, átfogóbb legyen a pártmunka irányítása, ellenőrzése. A felosztott területet azután időnként cserélgetik, hogy mindegyik vezetőségi tag sokoldalúan tájékozódjék.

Az ankét részvevői között teljes volt az egyetértés abban, hogy *az eredményesebb, folyamatosabb alapszervezeti pártmunka egyik legnagyobb tartaléka a pártcsoportok működésének fejlesztése.* Arról szó sem volt, hogy a pártcsoport a legkisebb mértékben is helyettesítené a taggyűlést, az alapszervezeti pártélet legmagasabb, legfontosabb fórumát. Sőt, mint elmondották, a legtöbb alapszervezetben a legnagyobb dologidőkben is havonta megtartják a taggyűlést. A gyakorlat igazolta, hogy a közös döntésekre, a legfontosabb feladatok megjelölésére, a végrehajtás kollektív ellenőrzésére ilyenkor égetően szükség van. (Az idén a kongresszusi felkészülés is sűríti a dologidőkben megtartott taggyűlések programját.)

Éppen a taggyűlési határozatok jobb végrehajtásában, a kommunisták felkészítésében, a pártmegbízatások teljesítésének folyamatos segítésében, ellenőrzésében tehet legtöbbet a pártcsoport. Elmondották az ankéton: a taggyűlésen nem jut arra idő, hogy az egyes termelési ágak sajátos pártfeladatait is részletesebben kimunkálják. Ebben a pártcsoportok nagyobb önállóságára, fokozott aktivitására van szükség. A dologidőkben ez azért is lényeges, mert ilyenkor a kisebb csoportokban, munkaszervezetekben végzett tájékoztatásban, felvilágosításban a pártcsoport nagyon jól hasznosíthatja helyi ismereteit.

Andrasek elvtárs a rajkai tsz pártszervezetének titkára saját tapasztalataikkal bizonyította a pártcsoport aktív működésének előnyeit. A gépesítési pártcsoport például mindjárt szóvátette, amikor hibát észlelt a traktorok munkájának irányításában, s legutóbb az állattenyésztésben működő pártcsoport tett hasznos javaslatot az ésszerűbb takarmányozásra. A pártcsoportok összehívása náluk főleg a feladatokhoz, a munka közbeni problémákhoz igazodik. Van úgy, hogy kéthetenként tartanak megbeszélést, de a tervtárgyaló közgyűlés előtt pl. egy héten kétszer is összeültek a pártcsoportok.

A pártmunka lehetőségei tehát a dologidőkben is adva vannak, csak keresnie és vállalnia kell azokat minden kommunistának.

Fehér János

KONGRESSZUSRA *készülünk*

A káderek képzéséről

„A káderek kiválasztása és nevelése" című cikk pártunk káderpolitikájának, a kádermunka gyakorlatának időszerű és fontos kérdéseit érintette. Nagyon lényegesnek tartom annak hangsúlyozását, hogy a káderekkel szembeni követelmények között első helyen van a párt, a munkáshatalom iránti hűség, a párt politikájának elfogadása és a következetes kiállás annak megvalósításáért. Ezt a követelményt semmi mással — sem magas iskolai végzettséggel, sem széles szakmai tudással — nem lehet „letudni", vagy helyettesíteni. Csak e követelménynek megfelelő káderek képesek megoldani az osztályharc, a szocialista építés bonyolult feladatait.*

A káderekkel szembeni igények állandóan nőnek, ezért gondoskodni kell továbbképzésükről, hogy az új követelményeknek mindenben megfelelhessenek. A káderek képzésében és továbbképzésében vannak részben állandó, részben pedig változó követelmények, amelyeket a szocialista építés minden időszakában szem előtt kell tartani.

A Szolnok megyei tapasztalatok alapján főleg ezekről a követelményekről kívánok szólni.

1. A káderképzés a párt politikai irányvonalából induljon ki, a párt előtt álló feladatok megoldását szolgálja.

Gyakran hangsúlyozzuk, hogy a párt minden tevékenységének alapját a helyes, a marxizmus—leninizmus követelményeinek megfelelő politika képezi. Ez vonatkozik a káderképzésre is. Az eltelt közel tíz esztendő alatt kialakult a káderképzésnek az a rendszere, amely lényegében biztosíthatja a káderek rendszeres és folyamatos felkészítését.

* Megjelent a Pártélet májusi számában.

A káderek képzésében jelentős előrehaladás történt a VIII. kongresszus óta is. Röviddel a kongresszus után átfogó tervet készítettünk a párt, az állami, tömegszervezeti és gazdasági élet különböző területein dolgozó káderek képzésére és továbbképzésére, szem előtt tartva a kongresszus által megjelölt feladatokat, a szocializmus építésének soron levő tennivalóit.

A megyéhez kapcsolódva a területi pártbizottságok is készítettek káderképzési terveket. E tervek időközben módosultak, formálódtak, az új követelményekhez igazodtak, *összességükben eredményesen valósultak meg.* Középiskolai, főiskolai és egyetemi végzettsége volt 1962-ben a pártapparátus 44,3 százalékának. Ez a szám 1965 végére 70,6 százalékra növekedett, 1967-ben pedig meghaladja a 80 százalékot. Lassúbb ütemben, de hasonló módon változott a káderek képzettsége az állami és gazdasági élet különböző területein. A tanácsapparátusban a magasabb pártiskolát és esti egyetemet végzettek száma 12-ről 30-ra, a járási és városi VB vezetők között az egyetemet és főiskolát végzettek száma 5 százalékról 20 százalékra növekedett. 1 éves mezőgazdasági partiskolát 105, az 5 hónapost közel 200, a 3 hónapost 300 elvtárs végezte el.

Összhangban a kongresszus célkitűzéseivel, nagyobb súlyt kapott a káderek szakmai felkészítése is. 126-an végezték el a 2 éves mezőgazdasági szakiskolát. Közülük 23-an a mezőgazdasági technikumban érettségiztek. 31-en tanultak, illetve tanulnak a 2 éves ipari üzemgazdasági tanfolyamon.

Úgy ítéljük meg, hogy az elmúlt években a káderek képzését általánosságban sikerült a VIII. kongresszus határozatainak megfelelően alakítani, bár számos nehézség, ellentmondás és hiba van még a képzés mai gyakorlatában.

A szocialista építés mai viszonyai között, amikor a gazdasági építőmunka és a szocialista tudatosság fejlesztése áll az osztályharc előterében, nagy számban van szükség olyan káderekre, akik a magas fokú eszmeiség mellett jó szervezők is, szakszerűen tudják irányítani azt a területet, amelyet rájuk bíztak.

Káderképzési terveink összeállításánál figyelemmel voltunk a megye távlati fejlődésének sajátosságaira: egyrészt milyen területeken, másrészt a vezetés milyen szintjén jelentkezik a káderigény. Ez a felmérés szerteágazó, a valóságot messzemenően figyelembe vevő tudományos munkát követel. Csak ennek alapján lehet számba venni az adott erőket és megtervezni továbbképzésüket.

Most, amikor új 5 éves tervünk megvalósításához kezdünk, egyrészt a terv célkitűzései, másrészt a szocialista építés jelen szakaszának politikai feladatai, az ideológiai munkával szembeni megnövekedett követelmények határozzák meg a káderképzés irányát. Hogy csak egy példát említsünk: a gazdaságirányítás új rendszere sok tekintetben újszerű követelményeket támaszt majd különösen a káderek politikai, közgazdasági műveltségével, határozott vezetői készséggel szemben. Ezért terveink bizonyos módosításokra szorulnak, hozzá kell azokat igazítanunk az élet által támasztott igényekhez.

2. A káderek képzésének fontos elve: a politikai és szakmai képzés összhangja

Nem mondhatjuk, hogy ezt az elvet a káderképzésben mindenütt egyforma eredménnyel sikerült érvényesíteni. Gyakran egymással szembeállítják, egyiket vagy másikat háttérbe szorítják.

1965-ben a megyében több mint 6 ezer különböző beosztású vezető politikai és szakmai felkészültségét, és továbbképzését tanulmányoztuk. Ezeknek több mint fele középiskolai, főiskolai, egyetemi végzettséggel rendelkezik, *s ugyanakkor nagyon alacsony közöttük a magasabb fokú politikai iskolát végzettek aránya.* A vizsgált időszakban 26 százalékuk tanult tovább, de ezeknek csak egyötöde az, aki magasabb politikai képzésben vett részt. A többség szakmailag képezi magát, közöttük sokan olyanok is, akiknek beosztásához nagy szükség lenne magasabb politikai képzettségre. Egyes területeken az arány különösen nagyon kedvezőtlen. Egyik fontos szervnél a továbbtanulóknak 99 százaléka szakmai oktatásban vesz részt és csupán 1 százaléka tanul marxista—leninista egyetemen.

Ez a *kedvezőtlen arány* nem azért alakult így, mert a különböző területek vezető káderei egyértelműen a szakmai iskolák felé orientálódnak, vagy a politikai képzést lebecsülik. Van ilyen eset is. Kimondva — és kimondatlanul — találkozni a politikai képzés lebecsülésével, értékesnek csak azt tartják, ami szakdiplomával jár. De ezek a nézetek nem uralkodók, hanem tömegesek, s a mai élet fonákságait nem csupán ezek között kell keresni.

A politikai és szakmai képzés összhangjának hiánya, vagy szembeállításuk alapvetően a káderképzés irányításának gyengeségéből, esetenként a szocialista építés követelményeinek félreértéséből adódik.

Számos főhatóságot, központi irányító szervet felsorolhatnánk, ahol a káderekné határozottan megkövetelik a szakmai iskolát,

de a politikai felkészültséggel nem törődnek, vagy legalábbis nem fontosságának megfelelően. Úgy fogják fel, hogy a szakmai központok feladata a szakmai felkészítés, a politikai képzés a párt ügye és feladata. Ez a felfogás *káros* és *tarthatatlan.* A szocializmus ügyét csak politikailag és szakmailag egyaránt felkészült káderek tudják képviselni.

A tények kétségtelenül arra utalnak, hogy a politikai felkészültséget, a politikai tudást helyenként alábecsülik, a káderek politikai és szakmai rátermettségét nem egységes követelménynek tekintik, a szakmai tudást a politikai tudás rovására előtérbe helyezik.

A tanácsapparátusban pl. azért van törekvés az egyoldalú szakmai képzésre, mert a magasabb fokú szakmai végzettséget kategorikusan előírták. Ugyanakkor a politikai képzésre vonatkozóan lényegében nincs előírás, nincs követelmény megállapítva.

Sok észrevétel, kívánalom hangzik el a főiskolákról, egyetemekről kikerült fiatal szakemberek politikai felkészültségével kapcsolatban. Munkájuk értékelése közben gyakran tesszük fel magunknak a kérdést: „Vajon tervszerű, összehangolt-e, magas szakmai tudással arányos-e a politikai képzés, az életre való felkészítés ezekben az iskolákban?" Megítélésünk és gyakorlati tapasztalatunk szerint nem érvényesül mindez maradéktalanul a főiskolákon.

A VIII. kongresszus határozatainak végrehajtásával kapcsolatos tapasztalatok a káderek továbbképzésében a politikai és szakmai felkészítés következetesebb összehangolására, az igények pontosabb meghatározására hívják fel figyelmünket.

3. A káderek képzése minden területen tervszerűséget és összehangoltságot követel

A pártfőiskolától és a magasabb fokú pártiskoláktól eltekintve az iskoláztatás gyakran nem esik egybe az alapvető elképzeléssel. Különösen így van ez a magasabb képzettséget adó állami oktatásnál. A tanácsapparátusban például túlzott törekvés van a jogi egyetemen való tanulásra. Fontos szakosztály felügyeletét ellátó vb-tag munkakörétől elütő szakon tanul. Például az egyik járási vb elnökhelyettes — aki a mezőgazdasági területet irányítja — jogi egyetemet végez. Egyik nagy könnyűipari üzemünkben a továbbtanuló művezetők közül számosan szintén jogi egyetemen tanulnak. Van olyan, aki már több diploma birtokosa.

Munka mellett szerezte azokat s ennek ellenére sem egyeznek azok az illető munkakörével. Akik ehhez az engedélyt megadták, nem vizsgálták meg, szükséges-e neki az az iskola. Ugyanakkor mások, akiknek szükségük volna munkakörük ellátásához politikai iskolára, vagy szakmai képesítésre, nem jutnak hozzá.

Itt jegyezném meg, hogy *tapasztalható a diplomának, az iskolai bizonyítványnak bizonyos fokú misztifikálása* is. Kétségtelen, hogy az iskolai tanulmányok általában magasabb ismereteket nyújtanak, fontos és nélkülözhetetlen szerepet töltenek be a káderek képzésében, elengedhetetlenek munkakörük eredményes betöltéséhez.

Az iskolai végzettség, a diploma azonban még nem minden, nem pótol sok olyan tulajdonságot, amelyek csupán a gyakorlat, az élet mindennapos harcaiban kovácsolódnak ki. Különösen vonatkozik ez a vezetői tulajdonságokra.

E tekintetben az iskola csak az ismereti, az elméleti alapokat adja. Anélkül, hogy a legkisebb mértékben lebecsülnénk az iskola jelentőségét, nem szabad megfeledkezni arról a nagy igazságról, hogy *az élet maga a legnagyobb iskola.* S ha az „iskolának" e két típusa egy személyben párosul, az a legnagyobb érték.

Egyesek — kihasználva társadalmunknak a tanulásban nyújtott kedvezményeit, és a felelős vezetők tájékozatlanságát — többet merítenek a lehetőségből, mint ami nekik járna. Az ésszerű az lenne, hogy a kedvezményeket azoknak adják, akiknek az adott képzésre szükségük van, ne csupán az „önként jelentkezőknek". *Helyenként a továbbtanulók számadatai bűvöletbe ejtik a helyi és felettes szerveket* s nem nézik a továbbképzés társadalmi hasznosulását. Ez a helyzet a Tisza Cipőgyárban, ahol az átlagos számadatok mögött a felső- és középszintű vezetők továbbképzésének elmaradottsága húzódott meg. A járási pártbizottság vizsgálata és jelzése után döbbentek rá az irányító szervek a káderképzés súlyos elmaradottságára, ami hovatovább kritikus helyzetet teremtett az üzemben.

Előfordul olyan eset is, hogy magasabb iskolát végzetteket nem szakmájuknak megfelelően foglalkoztatnak. Több helyen is megtörtént az elmúlt években, hogy a termelőszövetkezet nem fogadta azokat a fiatalokat, akiket éveken keresztül ösztöndíjban részesített az egyetemen, közöttük olyanokat is, akiket a faluból javasoltak és küldtek iskolára jó munkájuk alapján.

Milyen módon lehet a káderképzést tervszerűbbé tenni, a káros jelenségeket csökkenteni, illetve kiküszöbölni? Ennek érdekében a pártszervezetek tehetnek a legtöbbet.

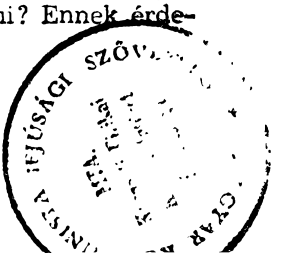

A legutóbbi 10 esztendőben megszűnt a káder- és személyzeti munkában a „titokzatosság". A káder- és személyzeti munka lényege nem „adatok és anyagok" gyűjtése az illető jó és rossz tulajdonságairól. A kádermunka: emberek, vezetők számontartása, kiválogatása, nevelése, képzése, szükség szerinti átcsoportosítása.

Ez társadalmunk sok fontos kérdéséből is kiemelkedik fontosságával. A képzés és továbbképzés e munkának egy része csupán. Ezt a káderek alkalmasságából kiindulva pártban, állami szervekben, tömegszervezetekben összehangoltan szükséges tervezni és irányítani, s a spontaneitást feltétlen csökkenteni kell. Mint ahogyan szükséges és lehetséges bizonyos politikai, vagy szakmai iskola elvégzésére kötelezni káderekét, úgy szükséges egyesektől munkakörükhöz, a velük együtt kialakított perspektivikus elképzelésekkel ellentmondó iskolai tanulásban való részvételt megtagadni.

Az összehangolást, az egyöntetűséget a képzésben, a pártszervezeteknek kell kezdeményeznie, s a különböző — állami, tömegszervezeti-gazdasági — vezető szervek munkáját ehhez igazítani. A kívánt tervszerűség másként nem alakul ki.

A tervszerűbb káderképzés, az egész kádermunkában bizonyos előbbrelépést követel. Részletes emberismeretre van szükség ahhoz, hogy alkalmasságukról, perspektívájukról reális kép alakuljon ki. Csak így tervezhető meg politikai és szakmai képzésük.

4. A továbbképzés állandó és folyamatos feladat

Korunkban az események mérhetetlenül gyorsan zajlanak. A nemzetközi politikai élet sokrétűsége, a szocialista rend világméretű előrehaladása, a kapitalizmus erőfeszítése vesztett pozícióinak visszaszerzésére, a szocialista építés napi feladatai szüntelenül új és új kérdések elé állítják a káderekét. Ebből következik, hogy *a káderek képzését összességében* — és az egyes személyek esetében — *sem lehet sohasem befejezettnek tekinteni.* Az egyes elvtársak képzésének és továbbképzésének terve lépcsőzetesen és láncként kell hogy kapcsolódjon egymáshoz, amiben a formák változnak, de tartós szünetek, kiesések nem következhetnek be. E téren is vannak kedvező és kedvezőtlen tapasztalatok.

Általában kedvező, hogy mind a politikai, mind a szakmai továbbtanulás iránt nagy az érdeklődés. A marxizmus—leninizmus esti egyetemet végzettek közül évről évre többen jelentkeznek szakosítókra, a politikai, műszaki, gazdaságpolitikai kérdések magasabb szintű tanulmányozására. Azonban

egyesek bizonyos képzettség elnyerése után befejezettnek tekintik a tanulást és ezzel tulajdonképpen meg is vetik „elmaradásuk" alapját. Ma még nincs megoldva a megyében a káderek képzésének az a rendje, amely akárcsak a megyei vezetők továbbképzésének megfelelő folyamatosságát biztosítaná.

Vannak próbálkozások, kísérletek részleges sikerrel. Ilyen például, hogy a legégetőbb politikai kérdéseket időről időre akadémia, vagy szemináriumi jelleggel tanulmányozzák a vezető káderek. Fontos műszaki, közgazdasági kérdéseket magas képzettségű szakemberek adnak elő az ismeretterjesztés keretei között. Ez azonban együttesen is kevés még ahhoz, hogy ezt a munkát folyamatosnak tekintsük. Pedig az élet ezt megköveteli, s a jövőben még inkább törekednünk kell megvalósítására.

5. A káderképzés az utánpótlás egyik fontos eszköze

A kádermunkának egyik fontos része az *élet által követelt egészséges cseréhez, utánpótláshoz megfelelő emberek kiválogatása és felkészítése.* A kádertartalék megteremtése — kiválogatása és képzése — nem külön feladat. Ezen a területen jogosan érheti bírálat megyénkben is a kádermunkát. Gyakran ez a tartalék nem ott képződik, nem ott helyezkedik el, ahol az természetes lenne — a pótlásra kerülő mögött, de mindenképpen azok munkaköréhez közel —, hanem egészen másutt. Az utánpótlás nem zárja ki a más területekről a megoldást, de ez csak kivételesen fogadható el. *A helyes megoldás a helyi erőkből történő utánpótlás, előléptetés.*

A káderképzés szerves része, hogy az utánpótlást, a kádertartalékot is fokozatosan készítsük fel várható feladataira.

A politikai, társadalmi és gazdasági élet különböző területein, a mindennapi munkában egyre nagyobb számban tűnnek fel olyan fiatal vagy új erők, akiket társadalmunk nevelt, iskoláztatott, foglalkoztat, akik kiváló emberi tulajdonságokról, a vezetéshez szükséges készségükről adnak tanúbizonyságot.

A mai vezető káderállomány — egyben pártunk és társadalmunk — legközvetlenebb érdeke ezeknek felkarolása, és fokozatos bevonása a vezetésbe. Ilyen szempontból dicséretre méltó munka folyik a Hűtőgépgyárban, a Tiszamenti Vegyiművekben, több állami gazdaságban és termelőszövetkezetben. Összességében azonban ez a munka sem elég tervszerű megyénkben, ezért még nem is elég hatékony.

A káderek képzése bonyolult és nehéz, de egyben szép és felelősségteljes munka. Dolgozni azon, hogy a munkások, parasztok, értelmiségiek soraiból vezető tisztségre emelt kommunisták és pártonkívüliek nap mint nap jobban és nagyobb sikerrel oldják meg a szocializmus építésének nehéz feladatait; hogy világosan lássák és megértsék korunk nagy társadalmi, politikai kérdéseit, s egyértelmű, elvszerű, a szocializmus érdekeit kifejező álláspontot foglaljanak el, mindez felelősségteljes munka. Pártunk és az egyes pártszervezetek jogosan büszkék arra a nagyszerű káderállományra, amely felnőtt és amely alapjaiban sikerrel dolgozik, nagy feladatokat old meg.

Nehéz és hősi időszak volt pártunk történetében az, amikor — a hatalom megszerzésével összhangban — a munkások, parasztok, kommunisták és pártonkívüliek tízezrei kerültek a vezetés különböző posztjaira és kezdetben sokszor kevés hozzáértéssel, de annál nagyobb lelkesedéssel és forradalmi elszántsággal végezték munkájukat az ismeretlen területen. Ma más a helyzet. A feladatok azonban ma sem kisebbek és nem kevésbé bonyolultak. Most is forradalmi lelkesedéssel, de egyre teljesebb értékű hozzáértéssel kell ezeket a feladatokat kádereinknek ellátniuk.

Csáki István,
az MSZMP Szolnok megyei
Pártbizottságának első titkára

NÉPFRONT MUNKA A BÉKÉSI TANYAVILÁGBAN

A Hazafias Népfront Békés megyei elnöksége elemezte a békéscsabai városi bizottság tanyai lakosság között végzett politikai-nevelő munkáját. Az értékelésre meghívták a hasonló környezetben elhelyezkedő Orosháza és Gyula városok Népfront-elnökeit is. A megyében 32 ezer tanya van, a külterületi lakosság kétharmada tanyasorokon, csoportokban él. A tanyai lakosok életében nagy jelentősége van a tsz-kluboknak, tanyai iskoláknak, olvasóköröknek. Ez lehetővé teszi, elősegíti a tanyai lakosság rendszeresebb tájékoztatását. A Népfront aktivistái főleg pedagógusok és orvosok, az estéket és a vasárnapi szabad időt használják fel az aktuális kül- és belpolitikai kérdések ismertetésére.

(B. GY.)

A hivatali pártszervezetekről

Szegeden 72 hivatali alapszervezet működik, közel 2000 párttaggal és tagjelölttel. Az összes pártalapszervezeteknek 30 százalékát adják, és taglétszámuk a párttagság 20 százalékát foglalja magába. A hivatali alapszervezetek jelentőségét a városban már ezek a számok is bizonyítják, de az intézmények gazdasági munkájának hatóköre meg inkább növeli szerepüket. Ezért a munkájukból leszűrt tapasztalatok indokolttá tették, hogy a Szeged városi párt-végrehajtóbizottság megvitassa munkájukat.* Az idén márciusban végrehajtó bizottság elé került anyagot széles körű *brigádmunka* alapozta meg. Az értékelés után szükségesnek látszott, hogy a *hivatali, intézményi párttitkárok és igazgatók közös értekezleten* kapjanak tájékoztatást a végrehajtó bizottság állásfoglalásáról.

E cikk a brigádmunka, a vb-ülés és a közös értekezlet tanulságait foglalja össze.

Hogyan értelmezzük a Szervezeti Szabályzatot?

Az elmúlt években megnőtt az olyan hivatali pártszervezetek munkájának jelentősége, amelyeknél a hivatal munkaterületének felelősségteljes irányítója, gazdasági szervezője és a dolgozó tömegekkel rendszeres kapcsolatot tartó szerve lett. Ezek közül is különösen jelentősek: a tanácsok, az egészségügyi szervek, a pénzintézetek és a koordináló területi igazgatóságok.

Vitatott ellenben az ott levő pártszervezetek munkája. Az utóbbi időben ezek a hivatali pártalapszervezetek egyre sürgetőbben igényelték, hogy a tartalmasabb munka érdekében részletesen és elemzően *határozzuk meg jogkörüket, értékeljük tevékenységüket.* Ezt az is indokolta, hogy a hivatali alapszervezet munkájában sok félreértésre adott lehetőséget az érvényben levő *Szervezeti Szabályzat.* Annak egyes pontjai — az üzemi pártszervezetektől eltérően — *nem fogalmazták meg egységesen a hivatali pártszervezetek jogkörét,* a pártszervezetek és a gazdaságvezetés viszonyát. A szervezeti szabályzat 49. pontjának 2. bekezdése szerint a *„hivatali pártszervezetek ilyen irányú tevékenységét a KB külön határozatban szabályozza".* Ez a jelzett határozat nem született meg — vagy a korábbi határozatokra utal — s így az elmúlt időben a hivatali pártszervezetek a legkülönfélébb gyakorlatot honosították meg munkájukban.

A Szervezeti Szabályzatnak ez a kidolgozatlan része a pártszervezetek többségében részben ké-

* A tanügyi pártalapszervezetek tevékenysége külön napirendként szerepelt egy korábbi VB-ülésen és ott a cikkben jelzett problémák nem jelentkeznek olyan élesen, mint az egyéb hivatali pártszervezeteknél. Ezért a tanügyi pártalapszervezetek munkájával nem foglalkozom.

nyelmességet, részben *bátortalanságot* eredményezett. Tapasztalataink szerint ez a formai megkülönböztetés is elősegítette, hogy a hivatali pártszervezetek még mindig kevés gondot fordítanak a hivatali munka politikai segítésére, a közös célok érdekében még keveset kezdeményeznek. Az is tapasztalható, hogy egyes gazdasági vezetők — talán éppen a Szervezeti Szabályzat fenti megfogalmazása miatt — pártalapszervezetüket nem a jelentőségüknek megfelelően kezelik. Előfordult ugyanis, hogy néhány hivatalvezető még az adott jogkörön belül sem támaszkodott pártszervezetére munkájában, mellőzte a politikai eszközöket.

A tapasztalatok gyűjtése közben a párttitkárok élénken vitatták az alapszervezetek jogainak az üzemiektől való megkülönböztetését. Ha a politikai kötelességeik és a szervezési feladataik ugyanazok, mint az üzemi pártszervezeteké — és esetleg hiba esetén a felelősségre vonás sem kevesebb —, *mi indokolja a megkülönböztetést?* — tették fel a kérdést. Az általunk adott válasz: *a hivatali pártszervezet a felsőbb állami szervek rendeleteit végrehajtó sajátos feladatok miatt nem tölthet be ellenőrző funkciót.* Ez azonban nem elégítette ki párttitkárainkat. A brigádvizsgálat során tapasztalt félrehúzódás a hivatali munkától, az időnkénti érthetetlen bezárkózás, a szűken vett és gyakran formális pártfeladatok végzése a pártszervezetek vezetőségének véleménye szerint ezekből az aggályokból is fakadt.

Az alapszervezeteknél szerzett tapasztalataink ennek ellenére azt bizonyítják, *hogy a tartalmasabb, jobb munkának csak részben akadálya a Szervezeti Szabályzat idézett pontja.* Félreértést, esetenként *problémákat természetesen okozhat és okoz is* (éppen ezért korrigálni, egyértelművé kellene tenni). Ám a hivatali alapszervezetek jogkörének, feladatainak pontosabb megfogalmazása nem fogja döntően megjavítani ezeknek az alapszervezeteknek a tevékenységét. Nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a Szervezeti Szabályzat más pontjai világosan meghatározzák minden alapszervezet feladatát, és ezek a célkitűzések a hivatali alapszervezetekre is érvényesek.

A Szervezeti Szabályzatnak ez a meghatározása nem egészen indokolja a hivatali alapszervezetek befeléfordulását, s még kevésbé azt, hogy a hivatalvezetők elzárkózzanak a pártszervezet segítsége elől. Sőt: a szervezett állami és pártapparátus lehetőséget biztosít a pártszervezeteknek az *áttételen* keresztül érvényesülő ellenőrzésre is — esetleg a felsőbb pártszervezetekhez eljuttatott észrevételek útján.

Az alapszervezetek tevékenységéről

A vb elé kerülő anyag előkészítése idején az említett brigádmunkával a jelentősebb hivatali alapszervezetekben vizsgálatot folytattunk. Azt tapasztaltuk, hogy valamennyi megvizsgált alapszervezet *tervszerűen dolgozik,* fél- vagy egyéves munkater-

ve van. Taggyűléseiket néhol kéthavonként, de nagy többségükben rendszeresen havonta megtartják. A taggyűlések napirendjén a párthatározatok és irányelvek ismertetése, ezek végrehajtásának szorgalmazása, a hivatal sajátosságaiból adódó feladatokra való mozgósítás szerepel.

Hivatali pártszervezeteink a korábbi évekhez hasonlítva ma már rendszeresebben foglalkoznak a hivatal, intézmény sajátosságaiból fakadó problémákkal, az általuk ismert feladatok megoldásának segítésével. Többször tesznek észrevételeket és javaslatokat a munka javítására. *A pártszervezetek befolyása a hivatalok és intézmények többségénél érvényesül.* A hivatalvezetés a főbb kérdésekben kikéri és figyelembe veszi a pártvezetőség véleményét, javaslatát. Tapasztalatunk szerint *egyre több* azoknak az állami vezetőknek a száma, akik *igénylik is* a pártszervezetek segítségét a fontosabb kormányhatározatok, valamint a helyi problémák megoldásából adódó feladatok végrehajtásában. A beszélgetések során egyes vezetők elmondták, hogy a párttagságtól különösen az egységes álláspontok kialakításában nagyobb aktivitást várnak. *De akadnak olyan vezetők is, akik nem támaszkodnak megfelelően a pártszervezetre,* helyenként a beosztásbeli különbség miatt nem tartják egyenrangú tárgyaló partnernek a párttitkárt, és különösen nem a pártvezetőség egyéb tagjait.

A pártépítő munka, a párttagok felvétele, az utánpótlás nevelése hivatali alapszervezeteinknél általában *gyenge és tervszerűtlen.* Bátortalanul javasolnak felvételre jól dolgozó, magatartásuk és politikai nézeteik alapján is megfelelő fiatalokat. Éppen ezért egyes alapszervezeteinknél bizonyos elöregedés tapasztalható, s a felvételnél a magasabb hivatali beosztás fontos szempontként szerepel. (Pl. az egészségügyi szerveknél elsősorban a vezető állású főorvosok a párttagok, de a fiatal orvosok és az egészségügyi középkáderek között gyenge a pártépítő munka.) Találtunk olyan alapszervezetet is, ahol az elmúlt két évben egyáltalán nem javasoltak tagjelöltet felvételre, mondván, hogy a felsőbb pártszerv úgysem hagyja jóvá. Pedig a tanácsi, az egészségügyi szerveknél, pénzintézeteknél a tervszerűbb nevelőmunkával egészséges pártépítő munka lehetne.

Gyenge a pártcsoportok munkája. Tartalmi kérdésekkel csak ritkán foglalkoznak. Munkájuk elsősorban a bélyegkiadásból és a különböző pártrendezvényekre való mozgósításból áll.

A párttagok, pártvezetőségek többsége állami, szakmai *oktatásban* képezi magát. A pártvezetőségek nem fordítanak kellő gondot a lehetőségeket és igényeket figyelembe vevő pártoktatási formák megvalósítására. Éppen ezért *politikai kérdésekben bizonyos fokú járatlanság tapasztalható,* a párttagok politikai műveltsége korábbi középiskolai vagy egyetemi tanulmányaikra támaszkodik. Nem kell különösebben elemezni, hogy mit

jelent ez napjaink rohanó technikai, politikai és társadalmi változásainak idején. Főként a mai gazdaságpolitikai és filozófiai kérdésekben maradnak el a kor követelményeitől. Ez az oka főként annak, hogy a káros nézetek és magatartásbeli hibák — polgári, kispolgári nézetek, nacionalizmus, kozmopolitizmus, egzisztencializmus — ellen nem eléggé meggyőzően és aktívan lépnek fel — jelentkezzen az akár saját soraikban, akár a munkájuk során velük kapcsolatban kerülő társadalmi rétegek körében.

A szakmai tanulást többnyire a hivatalvezetés is szorgalmazza. Hivatali előrelépésnél, felelősségteljesebb beosztásnál elsősorban a szakmai képzettséget tekintik mércének, de nem igénylik kellően a megfelelő politikai műveltséget is. Véleményünk szerint a *hivatalvezetőknek is erőteljesebben kellene szorgalmazniok, hogy beosztottaik kellő politikai műveltséggel is rendelkezzenek.*

A hivatalvezetők a hivatal munkáját érintő megbeszélésekre — néhány kirívó példától eltekintve — általában meghívják az alapszervezetek titkárait. A párttitkárok ezeken a megbeszéléseken tanácsokkal, javaslatokkal segítik a hivatali munkát. *A pártvezetőségi üléseken viszont, a meghívások ellenére, elfoglaltságaikra hivatkozva a hivatalvezetők ritkán vesznek részt.*

Az őszinte légkör kialakításában is igen sok tennivaló vár alapszervezeteinkre. Ezt több helyen — taggyűléseken is — akadályozza a *kritikai egyoldalúság.* Jellemző még a fentről, a hivatalvezetőktől induló bírálat, (ők az első hozzászólók) s nagyon kevés és bátortalan az alulról jövő, a vezetők munkáját is érintő kritika. Pedig éppen a taggyűlések fóruma nagyszerű lehetőséget kínálna az őszinte kritikai légkör megteremtésére, a pártvezetőség egységes állásfoglalására.

A városi vb elvi és módszerbeli javaslatai

A végrehajtó bizottság az alapszervezetek munkájának főbb jellemzőit és a tapasztalatokat figyelembe véve, az érvényben levő Szervezeti Szabályzatra támaszkodva, a korábbi félreértések elkerülése érdekében *állást foglalt a hivatali alapszervezetek jogkörét, feladatát és a feladatok jó végrehajtását segítő egyes módszerekben.*

Szükséges volt kimondani, hogy *a hivatali pártszervezetek noha kérhetik a segítséget, nem jogosultak beszámoltatni a hivatal vezetőit.* A Szervezeti Szabályzatban a pártszervezetek részére általában meghatározott *feladatok azonban a hivatali pártalapszervezetekre is vonatkoznak.* Tehát a hivatali pártvezetőségeknek is messzemenő kötelessége az ösztönzés a pártépítésre, az eszmei-politikai, nevelő- és a gazdasági szervező munkára. *Ezeket a feladatokat minden külön leírt jogkör nélkül végre lehet és kell is hajtani.* Ehhez az is szükséges,

hogy a pártszervezet titkára a vezetőségi ülésekre hívja meg, kérje fel a hivatalvezetőt és beosztottait (pl. az osztályvezetőket, hogy a vezetőséget és a taggyűlést időnként tájékoztassák a hivatal feladatairól. Egyszóval: a pártvezetőség keresse a módját annak, hogy az eredményes munka érdekében rendszeresen beszélgessen, véleménycserét folytasson a hivatal vezetőjével.

A végrehajtó bizottság állásfoglalása után *közös tanácskozást* tartottunk a hivatalvezetők és az alapszervezeti párttitkárok részére. Itt a vb értékelésének és állásfoglalásának közreadásával kértük az igazgatókat és párttitkárokat, mondják el tapasztalataikat, és véleményükkel, javaslataikkal segítsék a közös célok megvalósítását.

Párttitkár és igazgató — közös szekéren

Élve a jó alkalommal — hogy a hivatalvezetők is részt vettek a tanácskozásokon — hangsúlyoztuk: a feladatok végrehajtásához a hivatalvezetőktől nemcsak teljes megértést és messzemenő segítséget kérünk, hanem *célszerűnek tartjuk, hogy a hivatalvezetők a pártszervezet kérésére rendszeres tájékoztatókat tartsanak,* kérjék ki a vezetőség véleményét, javaslatát, segítségét egy-egy célkitűzés eléréséhez.

Szükséges volt ezt hangsúlyozni azért is, mert az elmúlt években a párt figyelme, s így a pártmunka is elsősorban gazdasági problémákra, illetve a hivatal jellegéből fakadó állami problémákra és tennivalókra összpontosult. Így kevesebb figyelem jutott a párt belső életére, a politikai érvelésre, a nevelőmunkára. A pártmunkában kialakult bizonyos aránytalanság természetszerűleg éreztette hatását a hivatalvezetőknél is. Szinte elfogadott elv volt, hogy ha egy vezető jól végzi hivatali munkáját, azzal egyszer s mindenkorra pártmunkáját is elvégezte. Holott mind fokozottabb követelmény, hogy a *gazdasági vezető politikai vezető is legyen.* Intézkedései, döntései és tervei mögött ne csak a szakember álljon, hanem a párt politikáját értő politikus vezető is. *Ezt a követelményt a hivatalvezető a pártszervezet nélkül nem tudja jól teljesíteni.* Csak a pártszervezettel *szorosan együttműködve,* a politikai életet, a tömegpolitikai nevelőmunkát is jól ismerve lehet eredményes a gazdaságszervező és a tudatformáló munka.

Végső soron tehát *a kölcsönösen igényelt jó munkakapcsolat és az egészséges kritikai légkör* kialakítása elengedhetetlen kötelessége a párttitkárnak és a hivatalvezetésnek, s a hivatali és a pártmunka eredményességének alapvető feltétele.

Közös szekéren ül a párttitkár és az igazgató — mondta a tanácskozás egyik résztvevője — együtt kell irányítani a szekeret a közös cél érdekében. Az a szekér nagyon nehezen ér célba, amelyet az egyik vezető erre, a másik vezető arra rángat. A jó

kapcsolat, a helyes irányítás megköveteli a *feladatok összehangolását*, gazdasági és politikai vezető egységes cselekvési akaratát.

Ha mindezeket a gondolatokat sikerül a gyakorlatba átvinni, akkor remélhető, hogy hivatali pártszervezeteink életében egy régi problémát oldottunk meg. A jelen körülmények között az elmondott elvi és gyakorlati megoldásokat tartjuk célravezetőnek, annak hangsúlyozásával, hogy mindenképpen hasznos lenne, ha a kongresszuson az ellentmondásokat elkerülő állásfoglalást alakítanánk ki. Semmiképpen sem várhatunk azonban ennek megszületéséig. Ezért a Szeged városi párt-végrehajtóbizottság, a pártapparátus arra törekszik, hogy a helyileg tisztázott módszerek szellemében, a hivatali alapszervezetek is minél hatékonyabb munkát fejtsenek ki a lényegében valamennyi pártszervezet részére közös politikai feladatok és társadalmi célok érdekében.

Dr. Lőkös Zoltánné
a szegedi városi PB PTO munkatársa

Kollektív vezetés a pártalapszervezetekben

Budapesti üzemek tapasztalataiból

Állandó téma pártszervezeteinkben: hogyan érvényesül a vezetés legfőbb elve, a kollektivitás. És nem ok nélkül, hiszen közismert, mily veszélyeket rejt magában az elv megsértése, még inkább a háttérbe szorítása. Fontos e kérdés azért is, mert a kollektív vezetés feltétele a pártdemokrácia érvényesítésének és általában a pártszervezetek normális tevékenységének.

Üzemi pártszervezeteink szinte kivétel nélkül törekszenek arra, hogy vezetésükben érvényre jusson a kollektív akarat. Ennek következtében többnyire helyesen, elvszerűen végzik munkájukat. Most azonban, mivel pártszervezeteink vezetőségválasztásra készülnek és eddigi tevékenységüket értékelik, szükséges, hogy a szokásosnál is kritikusabban felmérjük, elemezzük: miként valósul meg az alapszervezetekben a kollektív vezetés?

Gyakran halljuk, hogy az egyik pártszervezetben érvényesul a kollektív vezetés, a másikban nem. Lehet, hogy ez így igaz, mert tapasztalatok, ismeretek alapján történt a megállapítás. De nyomban hozzátehetjük, hogy a kollektív vezetés érvényesülését vagy hiányát nem lehet és nem is szabad csupán egy-egy esemény, úgy alapján megítélni. Ez ugyanis hosszabb folyamat eredménye. Ennek következtében — egyes kirívó esetektől eltekintve — aligha lehet felelősséggel kijelenteni: itt kollektív a vezetés, ott meg nem.

Sokszor ugyanis a kollektív vezetés hiányát azzal indokolják: „én nem is tudtam róla, tőlem nem kérdezték meg . . .” Ez olykor valóban súlyos hiba, jogos érte a bírálat. Tény viszont, hogy

ez önmagában nem zárja ki feltétlenül az elv érvényesülését. Adódhatnak például esetek, hogy nem történt közvélemény-kutatás, s a döntés mégis a kollektív akaratot, véleményt tükrözi. A kollektív vezetés ugyanis — eltérően egyesek felfogásától — nemcsak és nem is elsősorban abban jut kifejezésre, hogy hány emberrel beszélnek, hány értekezletet, gyűlést tartanak és ott van-e mindenki az összejöveteleken. Sokkal inkább arról van szó: a döntések, határozatok, a napi munka valamennyi mozzanata a közös, helyes ügyet, a célt szolgálja-e?

Segíteni a helyes módszerek kialakítását

Minden alapszervezet azt vallja, hogy munkáját a kollektív vezetés elve és gyakorlata alapján végzi, s mégis jelentősek az eltérések. S *a kollektivitás számottevő fejlődése ellenére sok alapszervezetben nem megoldott például a párttagság bevonása a feladatok végrehajtásába.* Ez pedig tudvalevőleg nem segíti a kollektív munkát, tartósítja vagy növeli egyesek túlterheltségét, amely végső soron sem a pártszervezetnek sem az egyes párttagoknak nem használ, sőt esetenként káros is. Számos helyen a feladatok többsége például csak a titkárra és egy-két vezetőségi tagra, aktivistára hárul. Ennek több oka is lehet. Egyrészt az ilyen munkastílusnak van bizonyos hagyománya. Másrészt gyakori még az a felfogás, hogy „amíg megmagyarázom a feladatot, addigra megcsinálom magam is". Helyenként az sem ritka, hogy „minek kérjük ki a tagság véleményét, úgysem tudnak semmi újat, érdemlegeset mondani."

Ezeket a módszereket elég sokszor bíráljuk, elítéljük. Ez jó és szükséges, de manapság már kevés. A kerületeknek, az üzemi pártbizottságoknak az eddiginél sokkal több segítséget kellene adniok az alapszervezeteknek a helyes munkamódszerek kialakításához. Tulajdonképpen arról van szó, hogy az *alapszervezetek vezetőségeit meg kell tanítani a kollektív munkára.* S ebben legtöbbet azok a kommunisták tudnak segíteni, akik végigjárták a pártmunka iskoláját, akiknek kellő tapasztalatuk van a munka megszervezésében. Nyilvánvaló, hogy számonkérésre csak annak van erkölcsi alapja, aki nemcsak a megválasztáskor, hanem főleg azután, a napi munkában ad segítséget, tanácsot a gyakorlatlan, sokszor egymást sem eléggé ismerő vezetőségi tagoknak.

A kollektív munkát háttérbe szoríthatja nemegyszer az is, hogy a felsőbb szervek sok feladattal bízzák meg az alapszervezeteket, sőt azok elvégzésére elegendő időt sem biztosítanak. Ezek nyilván az „inkább megcsinálom magam" gyakorlatát erősítik. Nagyon lényeges tehát hangsúlyozni, hogy *a kollektivitás hatékonyságának javításában milyen jelentős szerepük van az irányító pártszerveknek.* Itt elsősorban az üzemi, kerületi pártbizottságokra gondolunk. *A differenciált feladat meghatározás, a feltételek megteremtése, a helyszíni segítés*

alapja ugyanis, hogy az alapszervezetben érvényre juthasson a kollektív vezetés.

Közös döntés — egyéni felelősség

Nem kisebb gondot okoz az a kérdés, hogy mikor, miben van szükség a közös döntésre, a tagság véleményének kikérésére, és hol kezdődik a vezetőségi tagok, a párttitkár felelőssége?

Elég gyakori az olyan alapszervezeti vezetőség, pártcsoport, taggyűlés, ahol a legfontosabb kérdéseket tartalmasan, színvonalasan megvitatják, hiba azonban hogy nemegyszer csak a helyzet felméréséig jutnak el. Nem hoznak határozatot, nem osztják meg személy szerint a munkát, nem gondoskodnak a végrehajtás megszervezéséről és ellenőrzéséről. Előfordul olyan eset is, amikor a munkamegosztás helytelen értelmezése akadályozza a vezetőség cselekvőképességét, nem teszi lehetővé az egyéni felelősségvállalás érvényesítését. Az ellenkező véglet is megtalálható, amikor a titkár mindent egyedül akar csinálni. Vannak olyan titkárok és vezetőségi tagok is, akik csak úgy tudják elképzelni a kollektív munkát, ha mindig minden részletkérdést megbeszélnek a párttagsággal. Arra gondolva teszik ezt, hogy így nem lehet elmarasztalni őket, mert nem vonták be a párttagságot a munkába, és így még a hibás döntéseket is elkerülik.

Van olyan alapszervezet, ahol a vezetőség hangsúlyozza a kollektív munka szükségességét, de ténylegesen nem valósítja meg. A titkár vagy a vezetőségi tagok minden kérdésben saját akaratukat érvényesítik. Ha mégis megtörténik, hogy a párttagok javaslatot tesznek, akkor „megmagyarázzák" nekik, hogy nem helyesen látják a dolgokat, s ők, mindent megfontolva döntöttek. Esetenként található olyan alapszervezet is, ahol a pártonkívülieket gyakrabban informálják és vonják be a kollektív munkába, mint a párttagságot.

Ismeretes, hogy a feladatok végrehajtása különböző fázisokban történik: előkészítés, döntés, a végrehajtás megszervezése, segítése és ellenőrzése. Gyakran találkozunk olyan alapszervezetekkel, ahol a fázis egyik vagy másik elemét kiragadják és csak azt vitatják meg kollektívan. Úgy gondolják, ezzel eleget is tettek a vezetés legfőbb elvének, a kollektivitásnak. A tartalmas, színvonalas munka azonban egyetlen fázisban sem nélkülözheti a kollektív bölcsességet.

A vezetőség tagjai egyenjogúak, közösen és egyénileg is felelősek a munka irányításáért, szervezéséért, végrehajtásáért. Az alapszervezet titkára általában felkészültebb, tapasztaltabb, és tájékozottabb pártmunkás, akinek azonban nincs több joga, csak fokozottabb a felelőssége.

A titkárnak azért nagyobb a felelőssége, mert a felső szervnek, a vezetőség tagjainak és a párttagságnak egyaránt felelős az alapszervezet munkájáért. De ennek a felelősségnek eltúlzása sok esetben a vezetőség tagjainak aktivitását csökkenti. Elég gyakran előfordul, hogy a titkár kizárólag

maga dönti el, hogy milyen kérdésekről, mikor, hogyan tájékoztatja a vezetőség tagjait, a kommunistákat. Pedig gátolja a kollektív munkát és a vezetőségi tagokban kisebbségi érzést kelt, ha a titkár nem ad alapos és rendszeres tájékoztatást. Az egyenjogúság félreértelmezésén alapul, ha a titkár úgy véli, hogy csak a felső szervnek és a taggyűlésnek köteles beszámolni végzett munkájáról. A pártalapszervezet titkára felelősséggel tartozik a vezetőségnek is. Fontos, hogy gondjait és elképzelését megossza a vezetőség tagjaival, a feladatok meghatározása, a helyes döntés érdekében.

A vélemények megbecsülése

Több alapszervezeti titkárnál és vezetőségi tagnál megtörténik, hogy lényeges kérdésekben nem kérik a vezetőségi tagok, kommunisták véleményét, észrevételeit. Ilyen gyakorlat eredménye azután, hogy az alapszervezetek egy részében a párttagság azt a nézetet vallja: „minek törjem a fejem, a vezetőség úgyis jobban tudja mit, mikor, hogyan kell tenni". A kollektív munkába való bevonást nehezíti az is, hogy a kommunisták különböző javaslataira, észrevételeire csak hosszú idő után, vagy egyáltalán nem tér vissza a titkár, és a taggyűlés.

Nagyon fontos, hogy a munkaprogramok, távlati feladatok előkészítésében is a kommunisták bölcsessége jusson érvényre. Több helyen kialakult gyakorlat szerint a vezetőség tagjai csak részben, vagy egyáltalán nem vesznek részt a legfontosabb tennivalókat meghatározó háromhónapos-féléves terv előkészítésében. Van ahol a titkár maga sem igényli ezt, van, ahol a vezetőség rendszeresen, kollektívan részt vesz a tervezési munkában, de arról már megfeledkeznek, hogy a pártcsoportbizalmiak véleményét a vezetőségi ülés vagy taggyűlés előtt kikérjék. Alig van példa arra, hogy kérnék: a pártcsoportértekezletek javaslatokkal, észrevételekkel segítsék a munkaterv feladatainak kialakítását. A taggyűléseken — valószínűleg a fenti helytelen gyakorlat miatt — sokszor érdemi hozzászólások nélkül fogadják el a legfontosabb helyi feladatokat tartalmazó munkatervet.

Az 1966. évi vezetőségválasztásra való készülődés időszakában a kerületi, üzemi pártbizottságok, az alapszervezetek fontos feladata, hogy értékeljék, miként valósult meg munkájukban a kollektív vezetés és ha kell, tegyék meg a szükséges intézkedéseket a szemléletben, gyakorlatban tapasztalható félreértések, hibák leküzdésére.

Az alapszervezetek munkája nagy jelentőségű az egész párt politikájának megvalósulása szempontjából. Hiszen *a párthatározatok* lényegében *az alapszervezetekben öltenek testet, valósulnak meg.* A kollektív munka megjavítása tehát mindenek előtt azt eredményezi, hogy az előttünk álló igen bonyolult, sokrétű feladatokat, célokat mind eredményesebben valósítjuk meg.

Kádár Ferenc,
a budapesti PB munkatársa

A szocialista vállalat pártmunkája

A GAZDASÁGI ÉLET új, hatékonyabb módszereinek keresése közben egyre gyakrabban hangzik el: „A termelés, a korszerű és versenyképes gyártás gazdasági, műszaki feladat. A gazdasági problémák megoldása a közgazdászok és üzemi szervezők gondja, nem a politikusoké..." Ez a technokrata szemlélet nem tud mit kezdeni a párt termelést irányító szerepével. Képtelen saját képletébe a politikai tevékenységet, mint a termelésre közvetve ható erőt, behelyezni. Vajon a szocialista viszonyok közepette, a technikai és általános fejlődés érdekében szükséges-e a párt közvetlen jelenléte a termelő tevékenységben? Nem lenne-e egyszerűbb itt is csupán a fejlettebb technológiai módszerek alkalmazása? Mennyiben lehet egy politikai szervezet termelési tényező? Ezekre a kérdésekre kerestük a választ.

Annak, aki *a csepeli Motorkerékpárgyár* üzemein végigmegy és meghallgatja azt a történetet, amely a hazai motorkerékpárgyártás alig másfél évtizedét rögzíti, számos kérdés, érv és ellenérv jut eszébe. Tíz esztendővel ezelőtt néhány ezer darab motort gyártottak itt: az idén pedig 36 000 darabot. Fél évtizede még arról vitatkoztak, egyáltalán kell-e ez a gyár, érdemes-e az autó korszakában motorral kísérletezni. A magas önköltség, a korszerűtlen technológia mind-mind a motor ellen érvelt... S míg folyt a vita, minden különösebb beruházás nélkül évről évre növekedett a gyártott és a világ legkülönbözőbb részein eladott magyar motorok száma és minősége. *Ez év tavaszán pedig a Motorkerékpárgyár elnyerte a legnagyobb kitüntetést jelentő szocialista vállalat címet és negyedszer is élüzem lett.*

A GYÁR KÉT ÚJ MOTORTÍPUSA a P—10 és a P—20 a moszkvai kiállításon az érdeklődés előterébe került és néhány év alatt Jáva szigetétől Szibériáig és Afrikától az Egyesült Államokig egyre több magyar motorkerékpár jelent meg a közutakon. A gyárban erre tréfásan azt mondják: *a siker titka a létért való küzdelemben keresendő.* A viták közben bebizonyították életképességüket és egybe kovácsolódott a kétezernél alig több dolgozóból álló gyári közösség.

A kiemelkedő munkasikerről a gyár igazgatója a következőt mondja: jó volt a politikai munka, erős pártszervezetünk nélkül nem jutottunk volna idáig. A gyári pártbizottság titkára szerint: *sikerült összhangot teremtenünk a gazdasági vezetés, a technológiai fejlesztés és a politikai tevékenység között.*

Mit jelent ez a mindennapos munkában? Milyen szerepük lehetett ebben a gyárban dolgozó kommunistáknak?

— *Először néhány alapvető elvi kérdést kellett tisztáznunk* — mondja *Makk Sebestyén* a gyári

pártbizottság titkára. — *Mégpedig azt, hogy az üzemben végzett aktív pártmunka szükséges munka... Egy üzemi alapszervezeti titkár esetében például nem az a leglényegesebb, hogy egyéni munkateljesítménye kiemelkedően magas legyen, hanem, hogy az egész üzemrész eredményesen termeljen.*

A mai gazdasági és politikai szervezettség természetesen nem egyszerre alakult ki, de lényegében az imént említett elvet valósította meg. *Az üzemben körülbelül minden negyedik dolgozó tagja a pártnak.* A gyári pártbizottság kilenc tagú és egy függetlenített titkárával tizenegy alapszervezetet fog össze és irányít. Mindegyik alapszervezethez további négy-öt pártcsoport tartozik és minden pártcsoport két-három szakszervezeti sejt és szocialista brigád munkájáért felelős. A munkamódszerre minden szinten a fokozott önállóság és a felelősség vállalása a jellemző. *A pártcsoportok a termelési folyamatok, műhelyrészek szerint alakultak* és minden pártcsoporthoz tartozik egy művezető. A pártcsoportot 5—6 párttag alkotja, további 20—25 ember dolgozik még a részlegben, akik viszont lehetőleg brigádok szerint alkotják a szakszervezeti csoportokat, amelyek politikai irányításáért a pártcsoport-bizalmi a felelős.

A pártélet a szervezeti felépítésnek megfelelően igen hatékony. Az évek során megszokottá vált a következő — két hetente ismétlődő — ritmus: a végrehajtó bizottság minden második héten előre meghatározott témát tárgyal. Az utána következő napokban az alapszervezeti titkárok értekezletét tartják, majd az alapszervezeti vezetőségek üléseznek munkaterv szerint. Ezután az alapszervezetek a pártcsoport-bizalmiakat tájékoztatják, akik a következő héten a pártcsoportokkal vitatják meg saját munkahelyük problémáit — 60—70%-ban már munkaterv szerint — és kapnak tájékoztatást az üzem helyzetéről és egyéb esetleges politikai kérdésekről.

A PÁRTMUNKA SZÍNVONALÁT jelzi az is, hogy *a csaknem hatvan pártcsoport minden bizalmija legalább kéthónapos pártiskolát végzett.*

Ezek után arra a kérdésre, hogy mit jelent a párt részvétele a gazdasági vezetésben, kissé már természetszerűen következett a válasz: „Itt semmilyen szinten és semmilyen indítékból se alakulhatott ki a »kettős vezetés« mert a párt törekvése az volt, hogy a különböző munkaterületen dolgozó kommunisták önállóságát és felelősségét növelje".

Ezt időnként a szervezeti szabályzatban foglalt elvek szerint ellenőrzik, de nem szólnak bele a mindennapi tevékenységbe. *A végrehajtó bizottságnak ugyanis minden fontosabb gazdasági kérdésről van véleménye,* amelyek megvalósulását ellenőrzi, értékeli: mennyiben léptek az adott területen előre, hol történt megtorpanás és mi okozta azt? Legutóbb megvizsgálta a vb például a termelés irányításáról hozott korábbi irányelvének eredményeit.

Mennyiben szilárdultak meg az önelszámoló egységek? Megtörténik-e minden esetben az önálló bér-, rezsi-, tervfeladat felbontása a legkisebb egységekre, a brigádokra. Azt, hogy ez így legyen, eldönteni könnyű volt, de megvalósítására mindenkit mozgósítani, a korábbi merev, bürokratikus szemléletet, az óvatoskodást leküzdeni. — bizony már lényegesen nehezebb... A fejlődés érdekében a pártbizottság már 1959-ben ösztönözni kezdte az alapszervezetek titkárait, hogy a technikumokban tanuljanak. Ez is kellett ahhoz, hogy az alapszervi titkárok egyenrangú partnerei lehessenek a művezetőknek és műhely-főnököknek.

Ide tartozott a következő probléma megoldása is: az alapszervezet párttitkára társadalmi munkában látja el az alapszervezet kommunistáinak irányítását, az alapszervezethez tartozó műhely termelésének ellenőrzését, ám fizetésben a műhelyfőnöktől és saját művezetőjétől függött, akit viszont a közösség érdekében bírálnia is kellett olykor-olykor. A visszás helyzet megszüntetését a gazdasági vezetéssel karöltve a következő módon oldották meg: *az alapszervezeti titkárok bár nem függetlenítettek, de fizetés-rendezést, jutalmat, büntetést csak a pártbizottság javaslata alapján az igazgatótól kaphatnak.* Így anyagilag nem függnek közvetlen irányító főnökeiktől és bátrabban bírálhatnak, vitatkozhatnak.

Régebben az volt a gyárban a gyakorlat, ha az üzem jól dolgozott, az üzemvezető kapott pénzt és jutalmat, de a párttitkár, akinek sokszor nagy része volt a siker elérésében, egy rosszul értelmezett álszemérem miatt még jó szót sem kapott. Most *jó munka esetén egyaránt jutalmazzák a Csepel Motorkerékpárgyárban az üzemvezetőt és a párttitkárt, de együttesen is felelősek a végzett munkáért.*

Itt az az elv érvényesül, hogy nem kell szégyelni megdicsérni a jól dolgozó politikai munkásokat.

A már említett elv értelmében tehát a politikai munka szükséges és az alapszervezetek titkáraitól sem kívánják itt azt, hogy teljes üzemi leterhelés mellett csak a munkaidő után végezzenek pártmunkát, politikai és gazdasági irányító tevékenységet. Ezért a titkár munkakörében egy bizonyos időt felszabadítottak a politikai munkára.

A gyár mind a 11 alapszervezetének működési területén külön berendezett pártirodája van — ez a párttagság második otthona, ahol gyakran tartanak politikai és gazdasági eszmecseréket.

EBBEN A LÉGKÖRBEN otthonos a bizalom. Ma már jó néhány szocialista brigád is megkapta a jogot: nem kell bélyegezniök. A fegyelem ellen vétőket ezek a brigádok anélkül, hogy a művezetőnek kellene bármit is kezdeményezni, maguk vonják felelősségre. A brigádok megkapják a mozgó bért is. Közösen döntik el, kit mi illet munkája után. És itt nincs részrehajlás... De olyan vezető sincs,

akinek ne lenne meg a beosztásához szükséges végzettsége. A dolgozóknak 45%-a jelenleg is tanul. Ez annál figyelemre méltóbb, mert a vállalat munkásainak többsége nő. Most, hogy nagyobb mennyiséget exportálnak a Szovjetunióba, két orosz nyelvtanfolyam is indult... A 146 brigádvezetőnek is tanfolyam kezdődött: „Mit jelent a tervönállóság" és „A gazdasági vezetés időszerű kérdései" címmel. A szervezett pártoktatásban közel ötszázan vesznek részt. Tavaly két és fél ezer színházjegyet adtak el a gyárban, az üzemi könyvtárnak több száz rendszeres olvasója van, — és így lehetne sorolni az egy-egy területet jellemző számokat...

A PÁRTSZERVEZETEK jó munkája nem mérhető közvetlen mértékegységgel. De az a tény, hogy *ebben a gyárban nyolc esztendővel ezelőtt az országban elsők között kezdődött a szocialista brigádmozgalom;* hogy 1963 óta, amióta versenyre indultak a szocialista vállalat címért, minden évben elnyerték az élüzem címet; hogy most a párt közelgő kongresszusának tiszteletére olyan munkafelajánlások születtek, amelyekhez e gyárban mindenki csatlakozott és melyekért tesz is valamit, abban benne van a pártszervezetek politikai munkája... A gyár 71 jelvényes szocialista brigádja között ott élnek azok a kommunisták, akik máris elmondhatják: az egész vállalat büszke az első kongresszusi versenysikerekre! Máris csökkent az egy motorra eső munkaidő, időarányosan jóval több motorkerékpár nikkelezését végezték el, s a tőkés export növelése érdekében megkezdték a moto-cross versenygépek szériagyártását... Csak így tovább Vörös Csepel!

Szamos Rudolf

POLITIKAI NEVELÉS A VAS MEGYEI ISKOLÁKBAN

A KISZ Vas megyei végrehajtó bizottsága megvizsgálta az iskolai politikai nevelőmunka hatékonyságát és módszereit. Megállapították, hogy a legjelentősebb szerepe a szabadtémájú osztályfőnöki óráknak van. Emellett igen nagy jelentőségű a KISZ-szervezetek politikai munkája, a „Fórum", a „Vitakör", s az „Akadémia". Az itt tevékenykedő propagandisták között sok megyei és járási vezető, s kommunista szülő található. Számos iskolában az osztályfőnökök úgy állítják össze a szabadtémájú órák tervét, hogy az segítse a KISZ-szervezetek politikai tevékenységét. Egy középiskolában kísérleti jelleggel az elmúlt oktatási évben megkezdték a „Világnézetünk alapjai" című tantárgy oktatását.

(CS. GY.)

A dorogi bányászok igérete:

A szénfalaknál is jó minőséget

Nem túlzás, ha azt mondjuk: a mennyiségi szemlélet a szénbányászatban tartotta legtovább magát. De a harmadik ötéves tervben a hangsúly itt is a minőségre helyeződik. A kongresszusi munkaverseny során a szénbányászatban is egyre több szó esik a hatékonyságról, a műszaki fejlesztésről, a minőségjavító tényezőkről.

*

A Dorogi Szénbányászati Tröszt dolgozói április 30-ig 100,1%-ra teljesítették tervüket. Az év első négy hónapjában a tervhez képest 639 tonnával adtak több szenet. Néhány éve még egyetlen célra összpontosult a figyelem: hány tonna szenet adnak az egyes munkahelyek, aknák, bányaüzemek? Most, a kongresszusi versenyben, — s a jövőben is — egyre több szó esik a mennyiségi teljesítés mellett a *minőségről*, a kitermelt szén kalóriaértékéről. Azelőtt a felszínre kuldött *csillék száma*, most egyre inkább a csillékbe kerülő *szén minősége*, kalóriatartalma kerül előtérbe. Erről beszéltek néhány hete, amikor Dorogon a Technika Házában az üzemvezetők, főmérnökök, majd csapatvezető vájárok megvitatták a kongresszusi munkaverseny feladatait.

Abból indultak ki, hogy az első negyedévben a Tröszt bevétele — amit a belkereskedelem fizetett az átvett szén minőségétől függően —, minden eladott tonna után 7,— forinttal csökkent. Áprilisban a szén minőségének javításával már 5,— forinttal emelkedett ez az átlagár.

A IX. pártkongresszus tiszteletére indult szocialista munkaversenyben a tröszt bányászai és műszaki vezetői ezért úgy határoztak, hogy éves tervüket 100,5 százalékra teljesítik és a mennyiségi célok elérése mellett nagyobb figyelmet fordítanak a minőségre, a darabos szén arányának növelésére. Kézzel fogható tehát a cél: egyrészt a tonnánkénti 7 forintos kiesést kell megszüntetni, másrészt a magasabb kalóriájú szenek arányát kell növelni a kongresszusi versenyben.

A tröszt bányáiból viszonylag jó minőségű. átlag 4300 kalóriájú szén kerul felszínre. Két bányaüzemben viszont gyengébb a szén minősége: Ebszőnybánya 3200, Pilis 2400 kalóriájú szenet ad. A trösztigazgatóság és a pártbizottság ezért elhatározta, *hogy a kongresszusi versenyben a gyengébb minőségű szenek kitermelését fokozatosan csökkentik, ugyanakkor a magasabb, 5000 kalóriájú szenet adó bányákban műszaki fejlesztéssel fokozatosan növelik a termelést.* Ily módon Pilisen napi 17, Ebszőnybányán 4 vagonnal csökkentették már a termelést. A II. aknáról több száz dolgozó átkerül az I., IX., XII., XIV-es aknákra, ahol 5000 kalóriájú szenet bányásznak.

A csolnoki II-es akna a dorogi tröszt egyik legöregebb bányája. Itt voltaképpen lassan megszűnik a művelés, csupán néhány csapat dolgozik majd egy mező-

ben. Így feleslegessé válik az üzemvezetés. Ezzel az intézkedéssel tovább javul a trösztnél az adminisztratív létszám aránya. A törszt pártszervezetei és műszaki vezetői céltudatosan törekednek arra, hogy javítsák a munka hatékonyságát, csökkentsék az adminisztratív létszámot. Míg az utóbbi években a szénbányászatban, beleértve a kutatóintézeteket is, több mint 500 fővel növekedett az adminisztratív létszám aránya, addig a Dorogi Trösztnél ez idő alatt 8 fővel csökkent. Most azt tervezik, hogy ez évben a tröszt adminisztratív létszámát újabb 25 fővel csökkentik.

A tröszt pártbizottságán az utóbbi hetekben egyre több szó esik arról, hogyan lehetne távlatokban is javítani a minőségi tényezőket. (Köztudott, hogy a tröszt bányái eléggé vízveszélyesek, percenként 105 m^3 vizet szivattyúznak ki a láthatatlan „tengerszemre" épült bányákból.) A múlt évben két vízbetörés napi 70 vagonos termeléskiesést okozott, de éves tervüket mégis teljesítették. A gazdasági vezetők kidolgozták a víztelenítés tervét, amely ha megvalósul, magas kalóriájú munkahelyeket hódítanak vissza a víztől.

A kongresszusra készülve, a gazdasági munka hatékonyságát vizsgálva a tröszt párt-végrehajtóbizottsága nemrégiben a műszaki fejlesztés, a gépesítés helyzetét vizsgálta meg. Megállapította, hogy a fejtésekben előrehaladást értek el, a feltárásoknál — bár az országos átlag felett vannak —, még sok a kihasználatlan lehetőség. A bányamunka gépesítésében a tröszt 33 ifjúsági brigádja közül többen jó eredményeket értek el. Ebszőnybányán például Varga Ferenc 5-ös számú brigádja immár hatodszor nyerte el a szocialista címet. Az egy főre és egy műszakra eső 6,4 csille tervüket a Kóta-féle rakodóval 8,1-re teljesítették. Ezért a kongresszusi munkaverseny küszöbén a 15 tagú brigád május 1-től az ezüst érem birtokosa. Mint ismeretes, a SZOT Elnökségének határozata alapján azok a szocialista brigádok, amelyek négyszer, hatszor, vagy nyolcszor nyerik el folyamatosan jó munkájukkal a szocialista brigád címet, bronz, ezüst, vagy aranyérem kitüntetésben részesülnek. A KISZ KB Titkársága hozzájárult ahhoz, hogy Varga Ferenc szocialista ifjúsági brigádjának tagjai az ezüstkoszorús jelvényt viseljék.

Az ifjúsági szövetség 1966-ra is meghirdette az ifjúsági brigádok körében a „Szénbányászat gépesítéséért" mozgalmat. Cél: növelni a géppel termelt szén mennyiségét és arra törekedni, hogy a termelt szén minél nagyobb mennyisége folyamatos gépi szállítással jusson a külszínre. Ez évre 30 láncos Kóta-rakodógép leszállítására kaptak ígéretet. Eddig 10 érkezett meg. A tröszt bányászai vállalták, hogy ha valamennyi gép megérkezik, úgy a tervezett 690 ezer helyett 710—730 ezer tonna szenet raknak fel géppel a kongresszusi versenyben.

Zele Ferenc

Az Országos Gumiipari Vállalatnál:

Reális egytized

— *Az üzem túlsó felén, a kétemeletes épületben dolgoznak a kerékpárköpeny vulkanizálók.* — Ennyi az útbaigazítás.

Szabályos négyszöget zár be a CORDATIC gyáregységben az udvarról nyíló helyiség. Benne jobbra magasba hívó keskeny lépcsősor, erős vaskorláttal szegélyezve. Aki még nem szokta meg, már a földszinten érzi az égetett gumi különös szagát. A hőmérséklet is érezhetően emelkedik, mire az első emeletet eléri a látogató.

Körben szürkére mázolt ajtók; öltözőket, fürdőket zárnak. Köztük egy megkopott, fémlemezből készült, nyomásra nyílik. Kint csend, bent a munka ismert zaja, a meleg 40 fokon felül. Az osztály egyik felében asszonyok dolgoznak. Nyers köpenyeket „építenek". Szemben a vulkanizálók. Ötven gépet tizennyolc munkás kezel. Ahogy itt mondják, „etet". Ez a legjobb meghatározás. A présekbe nyolc percenként nyitják kereknagyságú formaszájukat. A vulkanizált köpenyeket kiszedik a két forma állkapcsa közül, hogy újabb nyers kerekeket nyeljenek ismét nyolc percre. Ez a folyamat szinte végtelen. Nincs megállás. Állandóan „etetni" kell. A műszakváltásoknál azonban...

Új parti jön. Este háromnegyed tíz az idő. *Juhász Ferenc* műszakját váltják. Juhász Ferenc már második évtizedét tölti a présekmellett. Megtanulta a szakma minden fortélyát. A brigádot még 1958-ban alakította. Sok dolgozót ajánlott tagjelöltnek, nevelt kiváló vulkanizálónak. A brigád évek során elismert szakmai tekintélyt vívott ki. Az idén ötödször nyerték el a szocialista címet.

A brigád a gépsor végéhez siet. Csoportba verődnek a különböző munkafolyamatokat végzők. A vezető értékeli az előző napi munkát. Név szerint dicsér, bírál. Ez naponta két percig tart. Most kissé tovább, mert a felajánlást is megbeszélik. Megegyeznek: takarékoskodnak az energiával, ápolják a gépeket, egytizeddel csökkentik a leminősített köpenyeket, minimumra a hulladékot (egy műszakban három gumiabroncs; hétórai termelésük több mint 2500 motor- és kerékpárköpeny).

Gyártmányaikat, motor- és kerékpárgumi-abroncsaikat nemcsak hazánkban ismerik, használják külföldi országokban is. A minőségjavítás tehát fontos tényező. A népgazdaság több valutát kap a jóminőségű áruért. A hulladékcsökkentés viszont valutamegtakarítást jelent. A gumiipari cikkek alapanyagának mintegy 80 százalékát ugyanis behozatal útján szerezzük be.

Öt perc telt el, a megbeszélést befejezték, mindenki siet a mosdóba fürödni. Sok a vidéki. A vonatok pontosan indulnak.

A brigádvezető kissé magasabb hangnemben magyarázza, hogy igen, a IX. kongresszus tiszteletére tettek fogadalmat. Egyesek ugyan — mondja — kevésnek tartják az egytizedet, de véleménye szerint ez a reális. Mondani többet is lehet, de megvalósítani...

Gyors számolás: brigádonként évente egytized százalékos selejtcsökkentés, mintegy százezer forint megtakarítást jelent.

A gépek mellett kis üzemiroda. Selejtkimutatások kerülnek az asztalra. 1960-tól 1965-ig elárulják a három parti brigádjainak jó, vagy rossz tevékenységét.

1960-ban még a 25 százalékot is elérte a leminősített köpenyek mennyisége. Ez évente százezreket jelentett forintban. A munkaverseny ezt a számot nyesegette egyre lejjebb. A VIII. kongresszus tiszteletére indított munkaverseny idején már egyesek azt hitték a vulkanizálók közül, hogy elérték a csúcsot. Hiszen „csak" tíz százalék volt a leminősítés. Tévedtek. Műszaki intézkedések könnyebbé, gyorsabbá tették a vulkanizálást, brigádújítások, ésszerűsítések, finomították tovább a munkát. A selejt tíz százalék alá süllyedt.

De a pártalapszervezet vezetősége, az üzem műszaki vezetői, a brigádban dolgozó kommunisták tudták, még mindig nem érték el a célt. Lendítő erő az MSZMP Központi Bizottságának decemberi határozata volt, amely a gazdaságosabb termelést tűzte ki célul.

A pártalapszervezet vezetősége az osztály kommunistáival, műszaki vezetőivel megtárgyalta a határozatot. Elemezték a leminősítés, a hulladékcsökkentés lehetőségeit, a termelékenység fokozásának módszereit, s megállapították a feladatokat.

A Juhász-brigád ennek alapján 1965 elején további selejtcsökkenést vállalt. A másik két műszak vulkanizálói is követték a példát.

Az eredmény: újabb három százalék selejtcsökkentés.

Most viszont már az egytized selejtcsökkentés körültekintőbb munkát követel, mint régen tíz százalék. A vállalást hosszú viták előzték meg. Egyesek ismét a csúcsot emlegették, azt magyarázták, hogy képtelenség már javítani a minőséget, hiszen a három műszak vulkanizálói csak 4,1 százalék átlagos selejttel dolgoznak. A legutóbbi versenyértékelésnél a három brigádot tizedek rangsorolták csak.

Juhászék négy százalékkal elsők, Leginusz János brigádja 4,1-el második, Elefánti Rudolf együttese pedig 4,2-vel a harmadik helyen végzett.

S most ki tudja hányadszor fognak össze újra a vulkanizálók, hogy megostromoljak azt a csúcsot, amely egyre alacsonyabb és mennél inkább az, annál nehezebb elérni.

Mikulás Ferenc

A verseny régi győzteseinél

Kongresszusi munkaverseny a traktorgyárban

A VIII. pártkongresszus tiszteletére indult versenyből annakidején a Vörös Csillag Traktorgyár került ki győztesen az üzemek közül. Ígéretek hangzottak akkor el, amelyek azt tükrözték, hogy a gyár dolgozói érzik, számukra kötelezettséget jelent a kitüntető cím. S bár a hétköznapok nem mindig és nem mindenben alakultak a fogadalmak szerint, évekig nehézségekkel küszködött a gyár, most ismét megmozdult a kollektíva. Brigádok, műhelyek, az egész üzem méltóan akarja köszönteni a IX. kongresszust.

A nagyforgácsoló vállalásairól *Pachmann Andor* főművezető a következőket mondja:

— *A vállalás teljesítésével szépen haladunk. Az első negyedévben normaóratervünket 109,1 százalékra teljesítettük, míg áprilisban még nagyobb eredményt értünk el: 118 százalékot. Az utóbbi hónapokban megnőtt a brigádok száma. Jelenleg a régebbi öttel szemben 13 brigád dolgozik. A brigádmozgalom fellendülésével természetesen munkánkban is jelentős a változás. Éppen ezért most azzal a gondolattal foglalkozunk, hogy a második félévben néhány brigádunk harcoljon a szocialista címért is.*

A kommunisták munkáját dicséri, hogy a műhelyek, brigádok nem sablonos vállalásokat tettek, hanem a közvetlen gazdasági feladatok megoldását segítik. A *Petőfi-brigád* felére csökkenti például a selejtet, az *„Oktató"* brigád tagjai a D4K stabilizáció beindításánál a szükséges gyakorlati és szakmai segítséget biztosítják a technológiának és a munkásoknak, a *Munkás*-brigád tagjai a selejtcsökkentés érdekében bevezetik az önátvételt, míg az *Ifjúsági*-brigád elhatározta, hogy teljesítményét 105 százalékra emeli.

A vállalásokból kitűnik, hogy ha az üzem kommunista és nem kommunista vezetői kihasználják a most felkínált lehetőséget, egy sor nehézséget okozó minőségi kérdést sikerül megoldaniok. *Pallagi István*, a pártalapszervezet vezetőségi tagja így látja a helyzetet.

— *Rendkívül értékes vállalások születtek a forgácsolóban. A gazdasági vezetők feladata most az, hogy biztosítsák a feltételeket. A miénk viszont az, hogy segítsük e nagyszerű mozgalom kibontakozását. De nemcsak a pártszervezet, hanem valamennyi kommunista feladata, hogy ott legyen az „élmezőnyben".*

20 dömper, 20 traktor: terven felül

A SZOT és a KISZ KB felhívása óta egyre több vállalás született a gyár többi üzemrészében is. A hidraulika *Zrínyi Ilona* női brigádja például az általános és

szakmai műveltségük további gyarapításával, szocialista jellemük továbbfejlesztésével akarják köszönteni a kongresszust.

Földi Géza, a raktári alapszervezet titkára elmondta: nemcsak a fizikai dolgozók versenymozgalmára számítanak, hanem a hozzájuk tartozó elvi főosztályok — számviteli, anyag- és áruforgalmi — kommunistáinak is felhívták a figyelmét: *vizsgálják meg, mivel támogathatnánk leginkább a kongresszusi versenyt.*

Megszületett a gyár központi célkitűzése is. A termelési tanácskozásokon a dolgozók vállalták az éves terv teljesítését, annak túlteljesítését, az élüzemszint és cím huszadszori elnyerését.

A központi cél még sohasem volt ilyen jelentős a vállalat életében. Most a régi dicsőségért, elismerésért is meg kell dolgozni. Az a pont például, hogy *„teljes termelési tervünket jó minőségben, gazdaságosan, és ütemesen teljesítjük"* — általánosnak tűnhet. De az elmúlt évek nehézségei bizonyítják, hogy igen nagy erőfeszítést kíván a gyár valamennyi dolgozójától. A pótalkatrész 96,5-es specifikus teljesítése sem lesz gyerekjáték. Szükségességéhez pedig aligha kell magyarázat. Nagy jelentőségű az is, hogy terven felül, 20 dömpert és 20 UE—28-as traktort akarnak elkészíteni, több mint 6 millió forint értékben.

Az élüzemszint elérése sok energiát, jó szervezést, és kitűnő munkát igényel. Ennek érdekében a vas- és acélöntöde selejtjét 6,5 százalékra kell leszorítani, a hidegüzemit pedig — a jelenlegi bázishoz képest — 20 százalékkal kell csökkenteni.

A kongresszus tiszteletére tett felajánlás tehát hatalmas program. Nyilvánosságra hozatala óta szinte az egész gyár megmozdult: a kollektíva teljesíteni akarja. S erre nagyszerű példát szolgáltattak a szerelde kommunistái.

Részletes feladatok

A pártszervezet kezdeményezésére részletesen kidolgozták azokat a legfontosabb feladatokat, melyek megvalósításával a brigádok, kollektívák sikerre vihetik a tervfeladatokat. Mutatóba néhányat: normaóra megtakarítás az eddigieken felül; fokozottabb rendtartás, tűzvédelem, munkavédelem; a felhasznált túlórák csökkentése; az igazolt mulasztások, törtnapi kiesések csökkentése stb.

De nemcsak az egyes csoportok feladatait, lehetőségeit próbálták meghatározni, hanem az egyes gazdasági egységeken belül még azt is megjelölték, hogy mit ajánlanak célkitűzésül a dömper szerelőknek, a repasszálóknak vagy az UE—28-as szerelőbrigádoknak, a hegesztőknek, az öntvénytisztító és pótalkatrész kikészítő csoportnak, a villanyszerelőknek, a festőknek, és nem hiányoznak a diszpécserek, művezetők sem.

Nem csoda ezek után, hogy öt bejáratós sofőr *Kalmár Károly* vezetésével „IX. pártkongresszus" néven szocialista címért küzdő brigádot alakított. Vállalásuk szorosan kapcsolódik a komplex,

s az üzemi tervhez: megjavítanak többi között egy zsírzóprést, átalakítják levegőnyomásúra. Nem kell kézi erővel végezni majd ezt a munkát.

Méltó készülődés

Az élüzem szint magas, de a kongresszusi munkavállalás példamutató teljesítésével elérhető. Nagyszerű alkalom, hogy a vállalat felszámolja az előző évek súlyos hibáit és ismét a legjobbak közé emelkedjen. Minderről *Pethő Gyula* elvtárs, a gyári pártbizottság agit. prop. titkára így vélekedik:

— *A gyár vezetői a komplex terv összeállításakor figyelembe vették sajátos lehetőségeinket, azokat összhangba hozták a népgazdaság igényeivel. Legfőbb tennivalónk, hogy a stabilizációval párhuzamosan maradéktalanul teljesítsük évi tervünket. Ha következetesen eleget teszünk vállalásunknak, akkor méltóan köszöntjük majd a párt IX. kongresszusát!*

Szentgyörgyvölgyi Rezső

Munkában a salgótarjáni exportbizottságok

Az utóbbi években szembetűnő Salgótarján ipari üzemeinek export tevékenysége. A város gyáraiban, üzemeiben több mint 3,3-szeresére nőtt a külföldi megrendelésre készített termékek mennyisége. Ezzel párhuzamosan jelentősen emelkedett az exporttermelés részaránya az össztermelésben. Javult a termékek minősége, megnőtt a Salgótarjánban készített termékek iránti kereslet.

Öt világrész — 80 ország

Ezt bizonyítja a városba érkező egyre több elismerő levél és nyilatkozat, valamint az, hogy a helyi üzemek jelenleg már az öt világrész 80 országával tartanak fenn kereskedelmi kapcsolatot. Nagyon figyelemre méltó, hogy csökkent az egy dollár értékű termék kitermelésére fordított forint. Különösen az utóbbi két évben vált az exporttermelés egyenletessé, megszűntek a hóvégi és negyedév-végi hajrák. Soha annyi új export-gyártmányt nem terveztek és kísérleteztek ki Salgótarjánban, mint 1965-ben. Az egészre az tette fel a koronát, hogy az év elején tett vállalásnak megfelelően a város üzemei december 15-re százszázalékos tervszerűséggel teljesítették exportszállítási tervüket.

Az eredményekben jelentős szerepe volt a városi és üzemi pártbizottságok mellett alakult exportbizottságoknak, amelyek tevékenységében elsőrendű helyet kapott a helyes szemlélet fejlesztése, a visszahúzó nézetek, a maradi gyakorlatok elleni harc.

A bizottságok nagy figyelmet fordítanak arra, hogy feltárják azokat az eszközöket, amelyek gyorsíthatják a termelés mennyiségét, javíthatják a minőséget.

Tevékenységük egyik központi része a versenyképesség fokozása, a világpiac igényeinek tanulmányozása. Egyes kényelmes veze-

tőkkel azért szálltak szembe, hogy jó minőségben és gazdaságosan dolgozzanak, gyorsan és rugalmasan elégítsék ki az exportpiaci igényeket. Külön felhívták a gazdasági és műszaki vezetők figyelmét arra, hogy a szocialista országok minőségi igénye is megnövekedett. Néhány esetben ezek a bizottságok felléptek a helyi, üzemi érdek túlzott előtérbe helyezése ellen. Az esetek többségében sikerült elérniök, hogy a vezetők a népgazdasági érdeket tartsák szem előtt még akkor is, ha az eredmény nem közvetlenül az adott vállalatnál jelentkezik.

Az exportbizottságok nagy segítséget nyújtottak a párt- és szakszervezeteknek ahhoz, hogy politikai munkájukban hathatós érvekkel tudják magyarázni: miért szükséges az exporttermelést megkülönböztetett módon kezelni. Javaslatokat dolgoztak ki az erkölcsi és anyagi érdekeltség fokozására, a legjobbak jutalmazására. Ma már egyre erőteljesebbent törekszenek a gyárak arra, hogy a világpiacon mindjobban ismert és elfogadott márkás termékeket gyártsanak. Emellett terjesztik a városban és az üzemen belül az exportmunka legjobb tapasztalatait.

„Zöld utat az exportnak!" — ez a jelszó hatja át immár két év óta az érintett salgótarjáni gyárakat. Ugyanakkor mind nagyobb eredményt érnek el a külföldről behozott anyagok megtakarításában, hazai anyagokkal való helyettesítésében.

Határidő: a kongresszus

A város üzemeinek idén 15 millió forinttal nagyobb az exportterve. A tervnek mintegy havi 4%-os túlteljesítése szükséges ahhoz, hogy a megismételt vállalásnak megfelelően 1966-ban is december 15-re befejezzék az exporttermékek szállítását. A városi exportbizottság úgy véli azonban, hogy *egyes üzemek már a párt IX. kongresszusára teljesíthetik az éves exporttervet.* És a vállalatok újabb ígéretet is tettek arra, hogy határidő előtt teljesítik exportterveiket. Az Öblösüveggyár például november 30-ra, a Bányagépgyár november 29-re, a Síküveggyár pedig december 1-re tesz eleget exportkötelezettségének. Az első negyedév eredményei azt igazolják, hogy ezek a célok reálisak. Az év első három hónapjában minden gyár teljesítette, illetve túlteljesítette tervét.

Az exportbizottságok idei programja általánosítja és továbbfejleszti az eddigi kedvező tapasztalatot. A pártbizottságok, pártszervezetek a kommunista gazdasági, műszaki vezetők számára több fontos javaslatot dolgoztak ki. Ezek közül az első helyen szerepel, hogy még több műszakilag fejlett, korszerű termék kerüljön külföldre Salgótarján üzemeiből. Ezért a városi és az üzemi exportbizottságok több olyan műszaki intézkedést javasoltak, amelyek megvalósításával — szerény ráfordítás mellett — még fokozottabb eredményt lehet elérni. Tevékenységük központjába a minőség javítását állították. Felhívták a figyelmet arra, hogy a termékek csomagolása, külseje, esztétikai színvonala még elmarad a követelményektől. A versenyképességet akadályozza, hogy nem megfelelően elégítik ki a mintarendeléseket és hosszú az idő a kísérleti példány, a prototípus elkészítése és a 0-széria legyártása

között. Ehhez kapcsolódik az is, hogy tovább kell növelni a munkaigényes exporttermékek készítésének arányát. Az eddigi tapasztalatok alapján tovább bővítik a szocialista szerződések rendszerét. Ezek a szerződések elsősorban azt célozzák, hogy az exportra termelő salgótarjáni gyárak időben, jó minőségben és a szükséges választékban kapják meg más vállalatoktól a nyersanyagot, félkészterméket, hogy így zavartalan legyen a termelés és a szállítás.

Mindinkább az a felfogás az exportra termelő salgótarjáni gyárakban, hogy a vevő a korszerű, minden szempontból megbízható, időben szállított termékért fizet jó árat, ez a biztos piac. Ez tehát érdeke a népgazdaságnak és a gyárnak is.

Balogh Gyula

A KONGRESSZUSRA KÉSZÜLNEK SOMOGYBAN IS

A Somogy megyei Pártbizottság vezetői a kaposvári járási végrehajtó bizottság tagjaival és az apparátus munkatársaival vitatták meg a kongresszus előtti feladatokat. Alapos eszmecsere közben elemezték, milyen módszerekkel kell növelni a pártirányítás hatékonyságát, mi a jelentősége a kommunisták személyes állásfoglalásának és példamutatásának, s mit kell tenni az alapszervezeti pártmunka állandó javításáért.

MUNKÁS-PARASZT ÖSSZEFOGÁS A KALOCSAI JÁRÁSBAN

A kalocsai járás termelőszövetkezeteit évek óta segítik a budapesti VIII. kerületi üzemek, vállalatok. A járási és a kerületi párt-végrehajtóbizottságok most közös ülésen állapították meg, hogy az együttműködésből a termelőszövetkezeteknek jelentős gazdasági és politikai haszna származik, a budapesti üzemek pedig reálisabb képet kapnak a dolgozó parasztság életkörülményeiről. A politikai nevelőmunkát segítő tapasztalatcseréken túl a családlátogatások és kultúrműsorok is hozzájárultak a munkások és tsz-parasztok életének kölcsönös megismeréséhez. A fővárosi üzemek segítenek az alkatrészek és beruházási anyagok beszerzésében, a meglevő berendezések kijavításában s ezáltal hozzájárulnak a járási termelőszövetkezetek megszilárdításához.

(H. A.)

A propagandisták munkájához

Forradalmi mozgalmunk hősi útszakasza*

A KOMMUNISTA VILÁGMOZGALOM ÚTMUTATÓJÁUL szolgál — ma még inkább, mint eddig — Lenin tanácsa: az egyes pártok keressék és dolgozzák ki a szocializmushoz való eljutás konkrét nemzeti feltételeit, reális eszközeit. Hazai erőforrásaink közül nagy és részben kihasználatlan tartalékainkat képezik a forradalmi magyar munkásmozgalom tapasztalatai. (Hősies tömegkezdeményezések, politikai csaták, sikerek és kudarcok, a mozgalom progresszív gondolatanyaga, retrográd hatások tanulsága, változatos eszközök, példamutató személyes életutak stb.) Múltunk értékelése nem csupán az utókor tiszteletadása, hanem kiindulópont, fegyverzet a mai és holnapi munkánkhoz. Ugyanakkor kötelező és joggal elvárt hozzájárulás a nemzetközi munkásmozgalom harci tapasztalatainak gazdagításához.

Ezért is jelentős a Párttörténeti Intézet kiadásában megjelent *„A magyar forradalmi munkásmozgalom története"* I. kötete. Az elmúlt években a magyar munkásmozgalom történetéről számos monográfia, dokumentum, résztanulmány jelent meg. Jelen szakaszban sürgetővé vált egy új összefoglaló tankönyv szerkesztése. A szerzők érezhető célkitűzése — amelyet nem fogalmaznak meg, de igyekeznek messzemenően érvényesíteni: megszabadítani a munkásmozgalom ábrázolását szubjektivista torzításoktól, helyreállítani a történelmi hűség és a marxista történetírás követelményeit. Talán a társadalomtudományok egyik ágában sem jelent ez az átértékelés olyan jelentős politikai tettet, mint e tárgykörben. Oktatói és általános pártmunkás tapasztalataink is egyaránt tanúsítják, mennyire megnőtt a jogos igény a társadalmi küzdelmek sokoldalú, a kor levegőjét és hangulatát tükröző színes, ugyanakkor a fő folyamatokat, elvi általánosításokat világosan megfogalmazó tankönyvek iránt.

* A magyar forradalmi munkásmozgalom története I. kötetéről

A MOST MEGJELENT MŰ több vonatkozásban jelentős előrelépés. Már a tankönyv címe figyelmet érdemel: kifejezi, hogy *pártunk az egész forradalmi magyar munkásmozgalom folytatójának vallja magát, eggyé olvasztva a haladásért küzdő szocialista elemek és csoportok minden ágát és generációk örökségét.*

Az I. kötet öt fejezete a magyar munkásmozgalmat a múlt század közepétől a Tanácsköztársaság győzelme, illetve leverése koráig öleli fel. Az 1. fejezet a munkásosztály növekedéséről és a szocialista mozgalom XIX. sz. második felében megtett útjáról ad képet.

> *Az osztálymozgalom fejlődési vonala elválaszthatatlan a hazai kapitalizmus útjától. Annak kései indulása, majd gyorsabb üteme, összetétele, az Osztrák—Magyar Monarchián belüli helyzete, mind objektív alap a munkásmozgalom számára. E korszakban a magyar munkásosztály is viszonylag rövid távon végigjárta az útkeresés ösvényeit a burzsoávezette önsegélyző szervezetektől, a kispolgári szocializmus lépcsőfokán át az önálló munkáspártokig.*

A forradalmi magyar munkásmozgalomnak a nemzetközi munkásmozgalommal való kölcsönhatását ábrázoló tényanyag gazdagabb, szélesebb a korábbinál. Jól bizonyítja ezt, hogy már a magyar szocialista mozgalmak kialakulásánál milyen hasznos volt az I. Internacionálé léte és segítsége. A tankönyv behatóan tárgyalja a nemzetközi áramlatok (anarchizmus, lassalle-izmus) hatásait is. Az objektív helyzet változásai, a kormány taktikai fordulatai tükröződtek a múlt század utolsó két évtizedében a munkáspárton belüli frakciók és csoportosulások nézeteltéréseiben. A nyolcvanas évek végén sok új, többségben kedvező tényező játszott közre a munkásmozgalom nagyobb erővel megindult fejlődésében. Nagyarányú iparosodás, mely növelte a munkásosztály számát, de egyben fokozta a tőkés elnyomás okozta ellentéteket, a kivételes törvények megszüntetése Németországban, intenzívebb tömegmunka a munkáspártban (szakegyletek, agrárproletariátus szervezése) készítik elő az önálló marxista politikai párt megteremtésének feltételeit.

DIFFERENCIÁLT ÉRTÉKELÉST kap az olvasó a Magyarországi Szociáldemokrata Párt szerepéről és tevékenységéről. Az alakulás idején kiadott Elvi Nyilatkozat és az 1903-as program kritikája nem elég világos. A tankönyv helyesen megállapítja, hogy *„a dualista Magyarországon az 1848—1849-es félbemaradt demokratikus forradalom befejezése történelmileg napirenden levő feladat továbbra is"*. A megalakult Szociáldemokrata Párt elvi koncepcióját olyan értelemben tartja gyengének, hogy a párt vezetői *„még nem látják, hogy a demokratikus átalakulásért való harcban*

az agrárforradalom követelései és a megoldatlan nemzeti kérdések is mindinkább előtérbe kerültek". A tankönyv másutt adott értékelése viszont az MSZDP korai koncepcióját abban tartja tévesnek, hogy a demokratikus szabadságjogokért folytatott harcot egy távlati, de stratégiailag soron következő szocialista átalakulás előkészítő lépéseiként fogták fel. Erre mutat valóban a pártnak a földmunkások és a nemzetiségek között folytatott gyakorlati tevékenysége is.

A 2. és 3. fejezet 1900—1914, illetve az 1914—1918 közötti korszakot tárgyalja, amelyben a felgyülemlő régi és új társadalmi ellentmondások egyre nagyobb erővel feszegették a dualista Magyarország kereteit.

> *A tankönyv az eddiginél pontosabb elemzést ad az uralkodó osztályok pártjairól, azok 1905—1910 közötti választási arányairól. Az olvasó ebben a részben megismerkedhet a politikatörténet főbb kérdéseivel és állomásaival. A munkásmozgalomnak ez a köztörténetbe való beágyazása is olyan korszerű és kívánatos módszer, amely a proletariátus küzdelmeinek vizsgálatánál elkerüli a hamis eredményre vezető elszigeteltséget.*

A különböző osztályerőket és a századforduló utáni irányzatokat vizsgálva, idekívánkozott volna a polgári radikalizmus elemzése is. Nem szükséges külön bizonygatni, hogy nem egyszerűen a polgári forradalom potenciális (bár következetlen) szövetségeseiről volt szó, hanem olyan burzsoá demokrata értelmiségi körökről, akik bírálták az abszolutista, félfeudális, Ausztriától függő Magyarország elmaradott viszonyait, a dzsentri-főszolgabírói állapotokat. Polgári szemléletükkel ugyan negatívan hatottak a szociáldemokrata ideológusokra, de fórumot teremtettek a marxizmus terjesztésére is és gondolatébresztő indítást adtak több későbbi szocialista, kommunista számára.

A GYÜLEKEZŐ BALOLDAL és a következetlen progresszív erők megítélését kissé szigorúnak tartom. Hiszen rajtuk, eszmei gyengeségeiken keresztül tükröződött a marxizmus hazai „kikínlódása". Ilyen például *Szabó Ervin* bemutatása, kinek hibáit részletezi a könyv, érdemeire csak utal. Az elmúlt években megjelent tanulmányok, levelezései és a még ma sem kellően publikált cikkei (Ipari munkásság hullámzása, A magyar jakobinusok stb.), előadásai, nagyobb munkái mutatják, mennyire nemcsak szindikalizmusa jellemezte. *Frankel után ő volt a következő legjelentősebb alakja a mozgalomnak, aki történelmi materialista alapon próbálta a magyar osztályviszonyokat, a történelmi múltat megítélni.* A szociáldemokrata párttól való eltávolodása után is aktív kapcsolatai voltak a nemzetközi forradalmi erőkkel, köztük az orosz emigrációval. Nem véletlen, hogy 1918-ban a fiatal szovjethatalom

a Moszkvai Szocialista Akadémia tagjául választotta. Szabó Ervin mégis mindenekelőtt nevelő volt, aki jellemével, tudományos tapasztalataival formálta tanítványait. Több más személyi példa is jelezte, hogy a századforduló után a munkásosztály mozgalma és a marxizmus ideológiája vonzotta az értelmiség egy részét és ha mint marxisták következetlenek is, vagy éppen csak kóstolgatják a marxizmust (úgy, ahogy hozzájutnak) a Társadalomtudományi Társaságban, a Galilei-Körben, vagy éppen a Fővárosi Könyvtárban — számos jövendő kommunista formálódik közülük. Az értelmiség nem egy tagja a maga szakterületén kész reformprogrammal várta az alkotó lehetőséget és aktivizálódott a Tanácsköztársaság idején.

A tankönyv értékes új anyaga az *MSZDP* (háború előtti és alatti) *háborúellenes akciói.* Az eddigieknél sokoldalúbb a II. Internacionálé és az egyes szocialista pártok tevékenységének ábrázolása. Az MSZDP is bekapcsolódott a háborúellenes nemzetközi akciókba. Tömegmegmozdulásait összekötötte a választójogi harccal. 1912-ben több mint harminc vidéki városban rendeztek háborúellenes tüntetéseket, felvonulásokat.

> *A pártvezetés ismételten választ elé került: a polgári pártokhoz vagy a forradalmasodó tömegekhez igazítsa lépéseit? Amikor a polgári ellenzék a parlamentben meghátrált, nem merte vállalni a békéért és a választójogért folytatott tömegharcot. Ez a magatartás jogos keserűséget váltott ki a szociáldemokrata párt tömegeiből. Növelte az ellenzéket és már a háború idején is érlelte egy új típusú párt szükségességét.*

Érdekes az a közvetítő szerep is, amelyet a német párt egyetértésével, illetve megbízásából a magyar pártvezetés betöltött az „antant-szocialisták" és a német szocialista vezetők között. A tagság előtt később igyekeztek szépíteni e szerep igazi tartalmat, elhallgatva a kompromisszumos békejavaslatok, az uralkodó osztályok számára is előnyös vonásait.

*

A KÖTET SÚLYPONTJA történelmünk nagyszerű fejezete: a *Magyar Tanácsköztársaság.* Az 1918-as polgári forradalmat és a Tanácsköztársaságot tárgyaló fejezetekben érezhető leginkább az utóbbi években készült résztanulmányok érett, tankönyv-szintézisű feldolgozása, az osztályerők elemzése.

Lendületes, bensőséges a forradalom ábrázolása. Az 1918. október 31-vel győzött polgári demokratikus forradalomról olvashatjuk: „*a munkások és a katonaruhába öltöztetett parasztok közös harca vitte győzelemre, vezetője a munkásosztály volt, melynek harci fellépéseit e napokban a baloldali szocialisták különböző csoportjai együttesen szervezték és irányt adtak a forradalmi mozgalom spontán erőinek*". Sokoldalúan rajzolják meg a

szerzők az ellenforradalmi erők mozgolódását, beépülését a kormányszervekbe. Földbirtokosok, katonatisztek, a klérus és a közigazgatás elemeiből tömörítik az ellenforradalmi gócokat (pl. alföldi megyék elszakadási kísérletei a forradalmi Budapesttől). A polgári demokrácia minden jelszavát és eszközét a maguk szolgálatába állítva — demokrácia, szervezkedési szabadság, autonómia égisze alatt — szervezkedett az ellenforradalom. Az újabb kutatásokat is feldolgozva hű képet kapunk az 1919. február 20-i kommunistaellenes provokációról. A tankönyv közli annak a tíz pontnak a kivonatát is, amelyben *Kun Béla* március 11-én még a gyűjtőfogházból írt levelében a pártegyesülés elvi feltételeit leszögezte.

> *Figyelemre méltóak a kettős hatalom alakulására vonatkozó megállapítások. 1919 január—március havában az ellenforradalmi erők felélénkülésével párhuzamosan a tanácsok befolyása jutott túlsúlyra az ország politikai életében. A kettőshatalom erőeltolódása következtében márciusra, a Budapesti Munkástanács és a Katonatanács fő hatalmi tényezővé vált. Ez is egy momentuma a proletárforradalom békés győzelmének, amellyel kapcsolatban a tankönyv kiemeli a magyar burzsoázia kényszerű beismerését, hogy képtelen volt az országot vezetni és ezzel egyben elismerte a proletariátus erkölcsi győzelmét. A forradalom, a szocializmushoz vezető viszonylag békésebb út lehetőségét, vonzerejét és ennek elvi jelentőségét külön hangsúlyozta Lenin a Magyar Tanácsköztársasághoz írt üdvözletében és tanácsaiban.*

A NEMZETKÖZI PROLETARIÁTUS a magyar proletárhatalom megszületését, osztálytestvéreinek győzelmét saját ügyének tekintette. S amikor az antanthatalmak készülődni kezdtek az intervencióra, a Kommunista Internacionálé Végrehajtóbizottsága nyomban a következő felhívással fordult a világ proletariátusához: *„Párizsban az imperialista rablók fenik a kést, hogy leszúrják a fiatal Magyar Tanácsköztársaságot... Sikerül-e ez a pokoli tervük? Legfőképpen ettől függ a munkások Magyarországának sorsa, de nagymértékben ettől függ az európai országok proletárforradalmának sorsa is."*

Sokoldalú áttekintést ad a mű a *Tanácsköztársaság építő, gazdasági, kulturális, szociálpolitikai intézkedéseiről.* Kár, hogy ez az alkotó munka nem kaphatott még nagyobb teret a könyvben. Szinte minden szakterületen olyan kezdeményezéseket indított el a Tanácsköztársaság, amelynek természetesen nem a részletei, hanem szemlélete és munkastílusa, igényessége és korszerűsége, az új kidolgozásának demokratikus útja, az állami ügyintézés operatív rendszere és egyben demokratizmusa, a Tanácsköz-

társaság ragyogó, sokoldalú propagandája ma is példamutató számunkra. A hosszú ellenforradalmi rágalomkorszak, majd a személyi kultusz elhallgatásai és torzításai után korántsem ismertek a közvéleményben eléggé a Tanácsköztársaság alkotásai. És e tekintetben nem téveszthet meg bennünket sem a disszertációk és tanulmányok száma, sem az évenkénti megemlékezések vázlatos tömegpropagandája. *Egészében azonban a Tanácsköztársaságról az olvasó teljes képet kap: választ a legvitatottabb elvi kérdésekre, (agrárkérdés, a pártegyesülés, a katonai ügyek, külső és belső ellenforradalom elleni harc stb.).*

A Tanácsköztársaságról olvashatjuk: *„Az alkotó készség és elszántság, amit az építésben és a forradalmi honvédelemben tanúsított, fényesen bizonyítja, hogy mire képes a dolgozó nép, ha a munkásosztály vezetésével megteremti a saját hazáját, ha a maga kezébe veszi az ország sorsának az intézését."*

Sok-sok névvel, szereplővel jelzi a mű honnan, milyen erekből nőtt nagy, milliókat mozgásba hozó folyammá a magyar munkásmozgalom. S mert több példa mutatja, hogy e tankönyv a maguk korában fontos posztokon harcoló, de elfeledett elvtársak sorával teszi a mozgalmat igazán életszerűvé, szóvá kell tenni, hogy néhány elvtárs neve és tevékenysége kimaradt, például Czóbel Ernő, Karikás Frigyes, Révai József stb.

*

AZ OKTATÁSI TAPASZTALAT is arra mutat, hogy a párt és a munkásmozgalom harcai reálisan, nemcsak a belső problémáiban, hanem az adott kor együttható tényezőinek mind komplexebb elemzésén keresztül ítélhetők meg. A párt belső problémáinak és az ország történelmi nagy kérdéseinek az összefüggéseiből az új tankönyv többet megold, másokat a kutatás számára kijelöl. Az utóbbihoz tartozik az egyes társadalmi osztályok és rétegek mozgásának, különös viszonyának az elemzése, a marxizmus eszméinek magyarországi elterjedése, az uralkodó osztályok ideológiai hatása. Az új tankönyv kinyitott ablakokat a kormánypolitika, a polgári pártok irányába, bővebben és elismerésre méltóan a nemzetközi munkásmozgalom egészére. Nem utólagos szemlélőknek, hanem a jelen önkritikus harcosainak szól ez a tankönyv. A párt és a magyar nép büszkén vállalhatja nemzeti történelmünk sorsdöntő fejezetének, a forradalmi magyar munkásmozgalom tárgyalt korszakát. Egyben ez az útszakasz is tükrözi mozgalmunk mély internacionalizmusát és erősíti a nemzetközi osztályharc hazai frontszakaszáért ránk háruló mai felelősségünket.

Dósa Rudolfné
egyetemi docens

A Szovjetunió korszerű munkaprogramja

Az SZKP XXIII. kongresszusa nagy figyelmet szentelt a gazdasági építőmunka kérdéseire, értékelte az elmúlt esztendők eredményeit, tapasztalatait s jóváhagyta az új ötéves terv irányelveit. Utólag megállapíthatjuk, hogy a szovjet kommunisták kongresszusa — ha egyes nyugati körökben csalódást is okozott, mert nem került sor a nemzetközi munkásmozgalom vagy a belpolitika értékelésében megjósolt váratlan fordulatokra — fontos határkövet jelent az emberiség nagyszerű jövője, a kommunizmus építésében. Az újabb ötesztendős munkaprogram vitáját a XX. és a XXII. kongresszus korszerű, forradalmi szelleme alkotó módon megtermékenyítette.

Időrendi sorrendben ez a szovjet népgazdaság nyolcadik ötéves terve. A mai magaslatról, amelyre a felemelő feladatok épülnek, az eddig megtett út szédületesnek tűnik. Gazdasági, tudományos és technikai világhatalommá vált az egykori elmaradott Oroszország a kommunisták forradalmi élcsapatának vezetésével. A szovjet űrkutatás, rakétatechnika, atomfizika, matematika, repülőgépgyártás, rádiótechnika, elektronika, kohászat stb. új meg új felfedezéseire, sikereire odafigyel az egész világ. Ez a hatalom már 21 évvel ezelőtt — igaz, nagy áldozatok és rendkívüli veszteségek árán — történelmi jelentőségű győzelmet aratott a hitlerista hadigépezet felett. Az óriási háborús károk, a tízezrével elpusztult gyárak, bányák, kolhozok, szovhozok, iskolák, lakóházak ellenére a Szovjetunió nemcsak rendkívül gyorsan talpra állt, hanem tavaly már ötször annyi acélt, öt és félszer annyi hengereltárut, csaknem nyolcszor annyi kőolajat, mintegy 35-ször annyi földgázt, csaknem 13-szor annyi cementet, 11-szer annyi traktort, tíz és félszer annyi villamos energiát, csaknem 10-szer annyi műtrágyát termelt, mint a második világháborút megelőző legutolsó békeévben, 1940-ben.

A Szovjetunió állandóan növekvő gazdasági bázisán a fejlődés egyre gyorsul. A legutóbbi hétéves tervben az ország termelési állóalapjai 92%-kal növekedtek, vagyis csaknem megkétszereződtek. Előzőleg 40 esztendő — a háborús időket leszámítva — 32 békeév áldozatos munkájára volt szükség, hogy létrehozzák azt az alapot, amire a szovjet állam termelő és védelmi potenciálja épült a hétéves terv megkezdésekor. Harminckét év áll hét esztendővel szemben! Az új szovjet ötéves terv a legfontosabb mutatókat tekintve még gyorsabb fejlődést irányoz elő az előző időszak ötesztendős tényleges eredményeinél. A nemzeti jövedelem 38—41%-kal, az egy lakosra számított reáljövedelem 30%-kal növekszik, az alapvető termelési alapok az iparban 1,6-szeresére, a mezőgazdaságban 1,9-szeresére növekednek.

A nyolcadik szovjet ötéves terv egyik sajátossága, hogy végrehajtása párosul a már elhatározott tervezési és anyagi ösztönzési rendszer reformjával, s így egyesíti a központi irányítás előnyeit, lehetőségeit a vállalatok nagyobb önállóságával, széles körű kezdeményezéseivel. A demokratikus centralizmus korszerű alkalmazása a gazdasági irányításban biztosítja a szocialista rendszerben rejlő nagy lehetőségek következetes kiaknázását, a munka hatékonyságának gyors emelését. E kétirányú tevékenységen belül a tervezés feladata az alapvető népgazdasági arányok kialakítása és javítása, az egységes műszaki politika biztosítása, a termelőerők ésszerű területi elhelyezése, és más össztársadalmi kulcsfeladat végrehajtása. Vizsgáljuk meg a központi tervezés első két helyen említett szerepét közelebbről az új szovjet ötéves tervben.

Az irányelvek messzemenően építenek a tudomány és a technikai haladás vívmányainak széles körű alkalmazására, biztosítva a munka termelékenységének és a társadalmi termelés hatékonyságának gyors növekedését. Az ipari munka termelékenysége 1950 és 1965 között a Szovjetunióban 2,5-szeresére emelkedett, így a termelékenység növekedési üteme kétszer olyan gyors volt mint Angliában, másfélszer olyan gyors mint az Egyesült Államokban és 25%-kal meghaladta a sajátos prosperitásban levő NSZK fejlődését is a szóban forgó időszakban. A kongresszus ennek ellenére alacsonynak minősítette a legutóbbi öt esztendő termelékenységnövekedését. Az új ötéves terv irányszámai az előző évek átlagánál ezért másfél—három százalékkal magasabb szinten szabják meg a munka termelékenységének emelését. Így várhatóan a nemzeti jövedelem gyarapodás mintegy 90%-a a munkatermelékenység emelkedéséből származik.

Az egészséges és korszerű arányok kialakítása a különböző termelési és iparágak között szintén a munkatermelékenység és a hatékonyságnövelés fontos eszköze. Megfigyelhető, hogy az új szovjet ötéves tervben azok az ágazatok fejlődnek az átlagosnál lényegesen gyorsabb ütemben, amelyben a technikai fejlődés a leggyorsabb, illetve a leginkább szolgálják az egész népgazdaság gyors műszaki haladását. Az energiahordozók iránti igények kielégíthetők például a hagyományos szénbányászat fejlesztésével, csakúgy, mint a szénhidrogének (kőolaj és földgáz) termelésének fokozásával. Az utóbbi alternatíva azonban feltétlenül kedvezőbb. A számítások szerint az olajnál hatszor, a földgáznál hússzor kisebb a munkaráfordítás, mint a szénbányászatban — egyezményes tüzelőanyagban mérve. Közismert az is, hogy a szénhidrogének olcsó vezetékes szállítása, a technológiai folyamatok egyszerű automatizálhatósága további előnyöket jelent.

A szénhidrogének felhasználási aránya a népgazdaság fűtőanyagmérlegében 32%-ról 52%-ra növekedett a hétéves terv idő-

szakában. Ez az arány az új ötéves terv irányszámai szerint eléri majd a 60%-ot. Csupán az új ötéves terv utolsó esztendejére tervezett termelésnövekedés mértéke kőolajból eléri, földgázból több mint háromszorosan meghaladja az 1958-as termelés abszolút színvonalát. S ezt a gyors termelésfelfutást korszerű eljárással a szokásosnál kevesebb olajkút fúrásával érik el. Egy fúrólyukkal ugyanis több kőolajszint kiaknázását biztosítják és így mintegy 400 millió rubel beruházást takarítanak meg.

A növekedő szénhidrogén-termelés nem csupán olcsó fűtő- és üzemanyag, hanem a korszerű petrokémiai ipar alapja is. A kemizálás továbbfejlesztése, a műanyagok és műszálak, műtrágyák, növényvédő- és egyéb vegyszerek széles körű alkalmazása ugyancsak termelékenységnövekedést eredményez. (Köztudott, hogy a műanyagok, műszálak különböző tulajdonságai gyakran kedvezőbbek, előállítási költségeik viszont lényegesen kisebbek, mint a hagyományos anyagoké.) A műtrágya és műszálgyártás kétszeresére, a műanyagok és műgyanták termelése 2,5-szeresére növekszik 1966—70-ben.

A munka termelékenység emelésének egyik legátfogóbb folyamata az elektrifikálás. A legutóbbi években 130 fémmegmunkáló automata és félautomata gépsort állítottak üzembe. Megkezdik a nehéz testi munkát könnyítő, a termelékenységet növelő számtalan új, kis és nagy berendezés sorozatgyártását az új ötéves tervben. Az 1965-ig villamosított szovjet fő vasúti vonalak hossza eléri a 25 000 kilométert, ami több, mint az Egyesült Államok, Anglia, Franciaország és Japán hasonló vonalainak együttes távolsága. Az elektrifikált vasútvonalak hossza további 10 000 kilométerrel gyarapszik 1970-ig. A mezőgazdasági villamosenergia-felhasználása háromszorosára növekszik. Az igényeknek megfelelően körülbelül 70%-kal nő a villamosenergia-termelés öt esztendő alatt. (Hazánk szovjet villamosenergia-importja a Béke távvezetéken át ugyanezen időszak alatt megháromszorozódik s 1970-ben eléri a 3 milliárd kilowattórát.)

A gyorsan fejlődő iparágak igényeinek megfelelően bővül a korszerű kohászati, energetikai, olajipari, vegyipari, elektronikai gépgyártás.

Az életszínvonal emelése áll az 1966—70-es szovjet népgazdasági terv középpontjában, tehát szokatlan és érdekes új arányok kialakítása vált szükségessé. Mindenekelőtt a termelőeszközöket gyártó ágazat fejlődéséhez szorosan felzárkózik a fogyasztási cikkeket előállító szektor. Érdemes megjegyezni, hogy amíg 1961—65-ben a két ágazat fejlesztési ütemében 22%-os volt a különbség — természetesen a termelőeszközök javára —, az

új ötéves terv irányelvei szerint ez 6%-ra csökken. (Az úgynevezett A-csoport termelése 49—52, a B-csoporté 43—46%-kal növekszik majd.) Ez a lényeges arányváltozás arra utal, hogy megvalósul az eszközök újrafelosztása a fogyasztási cikkek javára. Különösen gyorsan növekszik a magasabb szintű szükségleteket kielégítő tartós fogyasztási cikkek gyártása.

A másik érdekes népgazdasági arányváltozás: a mezőgazdasági termelés növekedési üteme közelebb kerül az iparéhoz. Vagyis gyorsabban realizálják azokat a tartalékokat, amelyek a mezőgazdaság elmaradottságának felszámolásában rejlenek. A legutóbbi hét évben a mezőgazdasági termelés növekedése csaknem megegyezett az össznépesség gyarapodásával és elmaradt a városi lakosság lélekszámának alakulása mögött. Ezen a visszás helyzeten változtat a terv, előirányozva a mezőgazdaság átlagos évi termelésének 25%-os növekedését az előző öt esztendő átlagszintjéhez képest. Az új népgazdasági arányváltozásokhoz igazodik már az idei beruházási terv. Az 1966. évi beruházások 6,4%-kal haladják meg a tavalyi szintet, a mezőgazdaságban 15,6%-kal.

Az arányváltozások és eszközátcsoportosítások tehát az életszínvonal gyors emelését célozzák. Az egy főre jutó reáljövedelem körülbelül 30%-kal növekszik, vagyis gyorsabb ütemben, mint az előző hétéves terv éveiben. Érdemes megjegyezni, hogy a városi és a falusi dolgozók jóléte 1970-ig főként a munkadíjak növelése révén emelkedik. A munkások és alkalmazottak munkabére átlagosan legalább 20%-kal, a kolhozparasztok közös gazdaságból származó bére pedig átlagosan 35—40%-kal növekszik. Mindez az ösztönzőbb bérezési rendszer kialakítását, a városi és a falusi lakosság életszínvonalában meglevő különbségek felszámolását célozza.

A munkabérek emelésén túl a szovjet emberek egyéb pénzbeli juttatásai és kedvezményei (táppénz, segélyek, nyugdíjak, ösztöndíjak, ingyenes oktatás, orvosi ellátás stb.) a társadalmi fogyasztási alapok növekedésével további 40%-kal emelkednek. Nem lebecsülendőek ezek a közvetett juttatások, hiszen a munkások és alkalmazottak átlagbérének mintegy 35%-át tették ki már 1965-ben. Öt év alatt 30 százalékkal több lakás épül, háromnégyszeresére növelik a szövetkezeti lakásépítkezések arányát 1961—1965-höz képest. Ezzel 65 millió ember lakáshelyzetét javítják meg, illetve új házba költöztetését biztosítják.

A szovjet emberek kulturális ellátása is tovább javul. Öt év alatt kétmillióval növekszik a közép- és felsőfokú szakemberek száma, ami az előző öt év eredményeihez képest 65%-os emelkedést jelent. Lényegében megvalósul a 10 osztályos tankötelezettség. A kulturális színvonal emelését, a dolgozók pihenését egyaránt szolgálja az ötnapos munkahét bevezetése. Vagyis az új

ötéves terv időszakában rendszeresítik a heti két szabadnapot, 41 órás munkaidővel.

A Szovjetunió ötéves nagyarányú munkaprogramja olyan időszakban valósul meg, amikor a vállalatok széles körben áttérnek az új irányítási és anyagi ösztönzési rendszerre. Az idén több élelmiszer- és könnyűipari ágazatban új feltételek között dolgoznak a vállalatok, a jövő év elején már az ipari munkások egyharmadát érinti, 1968-ban pedig teljesen befejeződik az új tervezési és anyagi ösztönzési rendszer bevezetése az egész iparban. A gazdasági reform, a nagyobb önállóság és a gazdasági kezdeményezések célja az imént részletesen vázolt központi tervezéséhez hasonló: a munkatermelékenység és a hatékonyság növelése az életszínvonal gyors emelése végett. Csupán az eszközök és a formák mások. A feladatok egy része központilag szabályozható, másik része viszont csak helyileg megoldható. Differenciált árrendszerrel ösztönözni lehet például a korszerűbb, jobb minőségű, üzembiztos, hosszú élettartamú termékek gyártását — a hatékonyság növelésének milyen kimeríthetetlen tartaléka ez! —, ám csak helyileg szabad eszközök és döntési lehetőségek — önállóság — birtokában lehet a tudomány és a technika viharos fejlődése által támasztott követelményeknek megfelelni.

Vagy egy másik példa. A beruházási eszközök mind nagyobb részét bankhitel formájában folyósítják a meglevő vállalatok technikai korszerűsítésére. Elsősorban azok a vállalatok kapnak fejlesztési hitelt, amelyek rövid határidővel, viszonylag kis építési költséggel a legnagyobb megtakarítást érik el.

A vállalatok munkásai és alkalmazottai anyagilag közvetlenül érdekeltté válnak a tudomány és a technika legújabb vívmányainak alkalmazásában, a munka hatékonyságának fokozásában. Az új gazdálkodási elvek alapján a vállalati nyereség összegétől függő anyagi ösztönzési alapot hoznak létre az iparban, az építkezéseken, a közlekedésben dolgozók egyéni és kollektív eredményeinek díjazására. Érdemes megjegyezni, hogy a tervezett nagyarányú béremelés egy részét fordítják csupán az alacsony keresetű dolgozók alapbéremelésére. A munkások és alkalmazottak egyéb csoportjainál a végzett munka mennyiségével és minőségével arányosan növekszik a kereset, illetve a prémium. Az életszínvonal emelése tehát párosul az anyagi ösztönzési rendszer tökéletesítésével, a személyi érdekeltség fokozásával. Így az új ötéves terv közvetlen kapcsolatot teremt a gazdasági eredmények és az életszínvonal emelése között. Mindebből következik, hogy az anyagi jólét emelésére kitűzött feladatok tulajdonképpen minimális programot jelentenek. Ahogy javul a társadalmi munka hatékonysága, a termékek, a gyártás korszerűsége, a munka szervezettsége, úgy emelkedik majd a vállalatok anyagi ösztönzési alapja és ezzel együtt a dolgozók jövedelme.

A vállalati kezdeményezésekre, a helyi erőforrások és lehetőségek hasznosítására bátran építhet az új ötéves terv. A korszerűbb, ésszerűbb és hatékonyabb munka mindenütt az életszínvonal emelésének legfőbb forrása. Jellemző, hogy 1970-re az új gazdálkodási rendszerrel összhangban előirányozzák több mint 8 millió tonna hengereltáru, 85 millió egyezményes tüzelőanyag, 40—50 milliárd kilowattóra villamos energia fajlagos megtakarítását. Ha mindez párosul majd a legutóbbi hétesztendőben és az azt megelőzőleg létrehozott értékes állóalapok jó kihasználásával — rengeteg még a termelőeszközök, gépek és anyagok tekintetében a kiaknázatlan tartalék —, kiderül, hogy a termelőeszközöket gyártó ágazat 1970-ig előírt fejlesztési üteme hosszú távon biztosítja majd a fogyasztási alap termelésének még gyorsabb növelését.

*

Sokféle érdekes vonást, új elemet tartalmaznak a szovjet népgazdasági terv kongresszuson megvitatott irányelvei. A különböző adatokat és arányokat nem lehet egymástól elszakítva vizsgálni és a korábbi évek extenzív iparosításának és túlzottan centralizált gazdaságirányításának szokásos mércéjével mérni. A terv az intenzív fejlődés határozott irányába mutat. Nemcsak a kommunizmus építésében, általában a szocialista gazdálkodásban új mérföldkövet jelent az új szovjet ötéves terv, amely sokoldalúan, tudományosan megalapozott. A terv bátor és mégis reális. Esetenként visszalépett a korábbi fantaszta elképzelésekhez képest. Nagy erőt sugároz s e nehéz nemzetközi helyzetben is békés optimizmust áraszt. Hiszen a gazdaság, a tudomány, a technika és nem utolsósorban a béke védelmét szavatoló hadászat fejlesztésén, gyarapításán túl jut erő a népjólét eddig szokatlanul gyors emelésére.

És még egy hasonló jellegű észrevétel, amit nem szívlel a tervkommentár összefüggéseket kutató, kimért, tárgyilagos hangja. Jó érzés tudni, hogy az irányelvek hosszú számsoraiban hazánk igénye is szerepel: a tatár olaj, az ukrán villamos energia, az üzbég gyapot, a kingiszeppi foszforit, az észt zsebrádió, a rosztovi kombájn, a szovjet Fiat, amelynek még a gyártási helyét sem ismerjük, és még ki tudja, hány anyag, termék gyártási adataiban megtalálhatjuk népgazdaságunk ötéves szükségleteit. Nyugodtan dolgozhatunk, mert szovjet kapcsolatainkbiztos tervekre épülnek. És érdemes arra is gondolni, hogy viszontszállítmányainkkal, a vasúti személykocsival, az autóbusszal, a konzervgyártó és baromfifeldolgozó sorokkal, a konfekciós termékekkel és konfekciós gépekkel a kommunizmust építő szovjet nép nemes, nagyratörő célkitűzéseinek végrehajtását segítjük. Érdemes is segíteni, még több odaadással és figyelemmel.

Kovács József

Alapszervezetek segítése

Somogy és Zala megyei tapasztalatok

Sokszor halljuk, hogy a párt politikája jó, helyes, de számos jelenség mutatja, hogy helyenként a végrehajtásban valóban akadnak torzulások, kisebb-nagyobb eltérések. Az esetek jelentős részében ezek egyik oka az, hogy nem tudtuk elérni, hogy a pártszervezetek minden vonatkozásban egységesen értelmezzék és alkalmazzák a párt politikáját. Az alkalmazott módszerekről általában csak mint szervezeti kérdésről szoktunk beszélni. Nemegyszer le is becsüljük jelentőségüket. Az egységes elvi állásfoglalás, a politikai célkitűzések elérése csak úgy biztosítható, ha azok végrehajtására módszertanilag is felkészülünk.

A jó, helyes módszerek segítik a politika érvényesülését, a rosszak pedig akadályozzák, illetve a nem megfelelő módszer, a rossz munkastílus bizalomrontó.

A párt politikájának végrehajtásában, a feladatok megszervezésében a pártszervezetek titkárainak vállain nagy felelősség nyugszik. A fokozódó követelményeknek azonban csak úgy tudnak eleget tenni, ha a pártbizottságok rendszeresen segítik őket.

Az alapszervezetek munkájának segítését differenciáltan kell megoldani.

A *kaposvári járási pártbizottság* például nagyfokú differenciáltsággal dolgozik, hogy a munkát hatékonyabbá tegye. A járásban 112 pártszervezet, illetve párttitkár van. Az elvtársak szerint mintegy 30 helyen a pártélet gyenge volt. Ezekkel a szervezetekkel a JB behatóan foglalkozott. Rendszeresen részt vettek a vezetőségi üléseken, tanácsokat adtak a munkához, segítették feltárni a pártélet gyengeségeinek okait. A fő figyelmet a párttagság nevelésére fordították. Egy év alatt jelentős javulást értek el, a falvak politikai élete megélénkült.

Külön foglalkoztak több olyan pártszervezettel, ahol a termelőszövetkezeti tagság aránya alacsonyabb volt. Segítettek az alapszervezeteknek, hogy a legjobb termelőszövetkezeti tagok

közül tagjelölteket neveljenek. Talán érdemes megemlíteni, hogy ezeknek a tagjelölteknek több, mint a fele 30 éven aluli. A járás igyekezett oly módon is segíteni, hogy — ahol a politikai hangulatot nem tartották megfelelőnek — csoportos beszélgetéseket szerveztek a termelőszövetkezetek problémáiról, külés belpolitikai kérdésekről. A beszélgetésekkor kiderült, hogy a nem megfelelő hangulatnak főleg helyi okai vannak. Támogatták az alapszervezeteket abban is, hogy a kialakult helyzeten változtatni tudjanak. A kaposvölgye pártszervezetei — a Politikai Bizottság határozata alapján — az állattenyésztés fejlesztésével kapcsolatos politikai munka feladatait tárgyalták meg többször is. Az alapszervezetek nevelő munkája a célkitűzések ismeretében jelentősen fejlődött. A zelicségben a talajjavítással és általában a zelicség problémáival foglalkoztak

Most tervezik, hogy ahol a munkásőrség szervezésénél bázisközségekként jönnek számításba a párszervezetek, ott részletesen ismertetik a munkásőrség feladatait, a Politikai Bizottság ide vonatkozó határozatát.

Az eddigiek érzékeltetik, hogy a kaposvári járásban milyen széles körű és ténylegesen differenciált a politikai munka. Persze, ez az elvtársak nagyfokú megterhelését jelenti, de megéri a fáradságot, mert a pártszervezetek fejlődnek, munkájuk színvonala emelkedik.

Ahhoz, hogy az alapszervezeteket hatékonyabban segíthessük, tisztáznunk kell, hogy melyek azok a főbb követelmények, amelyek a munka menetéhez szükségesek.

Ezek elsősorban a párt vezető szervei által hozott határozatok rendszeres ismertetése és egységes értelmezése. Ez nem uniformizálást jelent, hanem azt, hogy a terület sajátosságainak megfelelően, de elveiben azonos módon oldjuk meg a feladatot. Segíteni kell a végrehajtás megszervezését, a végrehajtáshoz szükséges módszerek kialakítását, a jó tapasztalatok általánosítását. Növelni kell a helyszínen adott segítséget.

Figyelemmel kell kísérni a határozatok végrehajtását, részben beszámoltatással, részben ellenőrzéssel. Ennek célja, hogy a feladatok megoldását segítse és tanácsokat adjon.

Biztosítani kell a párttitkárok és a vezetőségek tagjainak továbbképzését is. A párttitkár támogatása alapvető, de nem szabad figyelmen kívul hagyni, hogy a helyi pártszervezet önálló vezető testülete a pártvezetőség. Tehát a támogatás olyan legyen, hogy az növelje az alapszervezetben a munka hatékonyságát és a vezetőség önállóságát.

A korántsem teljes felsorolásból kitűnik, hogy sok követelménynek kell eleget tenni. Ezeket együttesen figyelembe venni bizony nehéz dolog.

Helytelen lenne, ha a követelményeket úgy fognánk fel, hogy mindegyik megvalósításának megvannak a maga speciális módszerei. A köve-

telmények összefonódnak, egy-egy alkalmazott módszerrel többféle munkát is el lehet végezni.

Az alapszervezetek tevékenysége az adott terület egész életére kiterjed, ezért nem lehet mindig minden kérdéssel foglalkozni. Fontos, hogy az alapszervezetek munkatervének végrehajtásához nyújtsunk támogatást. (Meg kell jegyezni, hogy az alapszervezetek véleménye szerint a járások túl sok kötelező napirendet írnak elő.) Az egységes álláspont kialakításában fontos szerepük van az összevont titkári értekezleteknek. Ezeket két-három havonként tartják. De előfordul, hogy — például a Központi Bizottság ülései után — gyakrabban tájékoztatják az elvtársakat. Az összevont titkári értekezletek tájékoztató jellegűek, vita nemigen van, legfeljebb néhány kérdés.

Az értekezletekkel kapcsolatban két nehézség vetődik fel: egyrészt, hogy az alapszervezetek a felsőbb szervek határozatait nem, vagy csak nagyon ritkán kapják meg és így azok bizonyos idő után feledésbe mennek. Indokoltnak tűnik az az igény, hogy az alapszervezet is megkapja a vezető szervek határozatait. A másik probléma szerint a tájékoztatókon nincs lehetőség arra, hogy az egyes területek sajátosságait figyelembe vegyék; az előadáson mindössze általában utalnak arra, hogy „az elvtársak a területük sajátosságait vegyék figyelembe".

Néhány területen, *Nagykanizsán, Zalaegerszegen, Fonyódon* a továbbképzéshez is igyekeznek segítséget nyújtani azzal, hogy aktuális elméleti kérdésekről is tartanak előadásokat. Így a vallás- és az egyházpolitika, a szövetségi politika időszerű kérdései, az egységes paraszti osztály kialakulása és az ezzel kapcsolatos feladatok. De a továbbképzés *Somogyban* is, *Zalában* is elsősorban az évenkénti egyhetes, vagy tíznapos titkári tanfolyamokon folyik. *Somogy megyében* ebben az esztendőben a párttitkárokat, tanácselnököket, tsz-elnököket hívták össze közös tanfolyamra. A tapasztalatok szerint az egységes továbbképzés egyes témákban hasznos, mert az említett szervek között az együttműködés javult.

Ezzel kapcsolatban szükséges megjegyezni, hogy

az „egynyelven beszélést" helyenként félreértik. Nem veszik figyelembe például, hogy az egynyelven beszélés azonos elvi alapot feltételez, s nem zárja ki az adott szerv sajátosságaiból eredő módszereket, hangvételt.

Az antiimperialista propagandával például másként kell foglalkozni a KISZ-szervezetekben, mint — tegyük fel — a pártoktatásban. Esetenként az együttműködést úgy értelmezik, hogy „ne bántsuk egymást" és így kritikátlan légkör keletkezik, amelyben a hiányosságok fölött szemet hunynak.

Az alapszervezeti munkát leginkább a közvetlen ellenőrzéssel

segíthetjük. Ennek útjait, módjait a pártbizottságok kutatják és arra törekszenek, hogy kis létszámuk ellenére minél többet tartózkodjanak a területen és segítsék a munkát. A járások mindenütt alkalmazzák a tájjellegű tanácskozások és értekezletek rendszerét. A *fonyódi járásban* negyedévenként szakosított titkári összejöveteleket tartanak, ahol az egyik pártszervezet titkára beszámol munkájáról. Az értekezletek általában aktívak, sok kérdést tesznek fel, az értékelések szerint kitűnő lehetőséget teremtenek a tapasztalatcserére. Emellett a járási és városi végrehajtó bizottságok rendszeresen napirendre tűzik egy-egy alapszervezet munkáját is. A vitára néhány alapszervezeti titkárt is meghívnak. *A probléma viszont az, hogy a tapasztalatokat nem hasznosítják eléggé.*

A tájértekezletek megítélésében — amikor nem szakosított megbeszélésről van szó —, a titkárok nem egységesek. *Koletár* elvtársnő, a kaposfüredi pártszervezet titkára kifogásolta többi között, hogy a tájértekezlet inkább agronómusi, mint párttitkári, mert ott mindig a szántás-vetés, általában az aktuális gazdasági munkákról van szó. Erről számoltatják be őket. Más helyeken is volt ilyen jellegű kifogás. Örvendetes és egyúttal figyelmeztető az alapszervezeteknek az az igénye, hogy *a megbeszéléseken sokkal többet foglalkozzanak a pártszervezetek belső dolgaival is.*

A kanizsai járásban, városban, *Zalaegerszegen* a titkárok legfőbb segítségnek azt tartják, hogy a pártbizottságtól rendszeresen kijárnak az alapszervezetekhez. Másutt ennek a hiányát kifogásolják. Ezzel kapcsolatban szükséges megemlíteni, hogy a

a járásoknál elég sok az írásos munka, az apparátus egyik vb üléstől a másikig jelentések készítésével foglalkozik, s így nem tud elég hatékony segítséget adni a végrehajtáshoz.

(Ez egyébként általános jelenség, annak ellenére, hogy a KB ismert határozata óta tapasztalható bizonyos javulás az adminisztrációs tevékenységben.)

Néhány helyen felismerték, hogy a hatékonyabb pártmunka alapvető feltétele, ha nem csak a párttitkárokat, hanem a vezetőség valamennyi tagját segítik. *Zala megyében* kiskörzeti rendszerben 6 témából álló tanfolyamot tartottak a pártvezetőségi tagok számára. A tanfolyamok anyaga külön üzemi és falusi kérdésekből állt. Azon belül 5 előadás azonos volt az egész pártvezetőségek számára, egy pedig a reszortjellegnek megfelelő volt. A tanfolyamokon a vezetőségi tagok 60—70%-a vett részt. A *nagykanizsai járásban* a vezetőségi ülések előkészítésére fordítanak nagy figyelmet. Ezek nyomán a vezetőségi tagok sokat tanulnak, emelkedik a vezetőségi ülések és a taggyűlések színvonala. Ily módon elérhető az is, hogy a vezetőségi tagok beosztásukban megfelelően dolgozzanak.

Majdnem minden alapszerve-

zetben van olyan elvtárs, akit a KISZ-szervezet patronálásával bíztak meg.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy nem értik megfelelően a fiatalok között végzendő munka sajátosságait, az ifjúság problémáit, és ott is a már kialakult párt-gyakorlatot akarják meghonosítani. Az oldottabb formákat, a különböző akciók szervezését, a fiatalok játékos lendületét stb. nem nézik jó szemmel. Ebből a tapasztalatból kiindulva a Somogy megyeiek ebben az esztendőben 100, a KISZ patronálásával megbízott elvtársat egyhetes tanfolyamon oktattak a fiatalok között végzendő munka sajátosságairól. A KISZ-ben dolgozó elvtársak véleménye szerint ezután a pártszervezetek segítő munkájának színvonala észrevehetően emelkedett.

A vezetőségek sokrétű támogatása megéri a fáradságot. Néhány évvel ezelőtt még gyakori volt, hogy a vezetőségi üléseken, vagy taggyűléseken sokszor még határozatot sem hoztak, vagy ha igen, akkor nagyon általánosat. Az esetek többségében sem a határidőt, sem a felelőst nem jelölték meg. Ma már mind több olyan alapszervezet van, ahol a határozatok konkrétak, határidőket és felelősöket jelölnek meg. A példa kedvéért érdemes megemlíteni a *felsőrajki termelőszövetkezet* alapszervezetének határozatát. Ez javaslatot tett a termelőszövetkezeti vezetőségnek a jövedelemelosztás módjaira, az egyes tömegszervezeteknek, hogy milyen kérdésekkel és személy szerint kikkel foglalkozzanak. A határozatban a határidőket, felelősöket, az ellenőrzések idejét és módjait is rögzítették. Meg kell azonban említeni, hogy néhány olyan dologról is határoznak, amelyek nem a pártszervezet feladatai.

A módszerek széles skálája arra mutat, hogy azoknak minden esetben alkalmazkodniok kell a feladatokhoz, a területen levő körülményekhez. Bármilyen módszert is alkalmazunk, tudatában kell lenni annak, hogy a kommunista példamutatás alapvető minden szinten és minden területen.

Jó lenne azt elérni, amit a szepetneki párttitkár elmondott. Azt, hogy náluk minden *kommunistának van pártmegbízatása és annak végrehajtásáról vezetőségi ülésen, párttaggyűlésen rendszeresen beszámolnak.* „Dolgoznak az elvtársak, csak meg kell bízni őket és időnként számon kérni munkájukat, hogy lássák, a vezetőség is komolyan veszi az ő megbízásukat."

Orsai János
a KB. PTO munkatársa

Kis létszámú falusi pártszervezetek a barcsi járásban

A párt politikáját megfelelően alkalmazni egy község vagy termelőszövetkezet fejlődése érdekében: nem könnyű feladat. Még nehezebb a feladatuk a kis létszámú alapszervezeteknek, amelyek gyakran legjobb cselekvési szándékaik ellenére sem képesek eleget tenni a sokrétű, bonyolult követelményeknek.

A Központi Bizottság határozatának megfelelően kis létszámú pártszervezeteknek nevezzük általában azokat, amelyek taglétszáma tízen alul van. A barcsi járásban csak kettő ilyen van, ez az írás mégis hét alapszervezet működésével foglalkozik. Munkájuk beható elemzése ugyanis arról tanúskodik: ha taglétszámuk 10 fölé emelkedett is, feladataikhoz képest még mindig kevesen vannak s a pártélet a tagság számarányához mérve sem kielégítő.

A határozatok sorsa

Miben áll munkájuk gyengesége? A többi között abban is, hogy a felsőbb pártszervek határozatainak ismertetése nem kielégítő, a végrehajtás megszervezése nem elég alapos. Ha egy-egy határozat végrehajtásáról érdeklődünk az alapszervezeti titkároktól. a válasz többnyire az, hogy „annak idején *ismertettük, megtárgyaltuk*". Arról, hogy mit tettek a végrehajtásért, kevés szó esik.

A megyei pártbizottság 1963. november 2-i, a kis létszámú pártszervezetek erősítéséről szóló határozatának végrehajtását tavaly felmérte a járási pártbizottság. Tanulságait az alapszervezeti párttitkárok értekezletén is elemezték, majd a taggyűlések napirendjére tűzték. Ezeken a taggyűléseken azonban a végrehajtást ismertető beszámolók hibája általában az volt, hogy egyszerűen továbbították a járási értékelést, *nem kapcsolták össze saját alapszervezetük tevékenységének az elemzésével.*

Kivételként említhetjük a szentborbási pátrszervezetet, ahol egyébként is nagyobb gondot fordítanak a határozatok végrehajtásának ellenőrzésére. *Minden taggyűlésen visszatérnek a korábban hozott határozat végrehajtására.*

Nehezíti az alapszervezetek dolgát, hogy a felsőbb pártszervek határozatai közül kevés az, amelyiket írásban is megkapnak. Legtöbb határozatról szóbeli tájékoztatás alapján értesülnek a titkárok — s így — gyakran nem eléggé pontosan készített jegyzetükre, emlékezetükre szorulnak. Helyes volna, ha az alapszervezetek a jövőben több határozatot megkapnának írásban is.

Ezeknek a pártszervezeteknek gyengeségét jelzi taggyűléseik alacsony színvonala is. Pedig a járási pártbizottság évek óta komoly erőfeszítéseket tesz, hogy ezek a taggyűlések aktívabbak, elemzőbbek legyenek. Ennek is köszönhető, hogy ma már féléves

terv alapján működik mindegyik alapszervezet. A tervben rögzítik a taggyűlések idejét, napirendjét s azt is, hogy ki felelős az egyes napirendi pontok előkészítéséért. Emellett a járási pártbizottság egy-egy munkatársa közvetlenül is segít a taggyűlések előkészítésében.

A kis létszámú pártszervezetek munkáját jól segíthetné, ha több alapszervezet közös rendezvényt tartana, amelyen minden kommunista számára fontos kérdéseket tűznének napirendre. Így több község kommunistái megismerhetnék egymás véleményét, tapasztalatát.

A pártépítés nehézségei

A kis létszámú falusi pártszervezetekben különösen jelentős gond a folyamatos tag- és tagjelöltfelvétel. Az alábbi táblázat is jelzi ezt.

Alapszervezet:	Taglétszám:	1962. I. 1-től 1965. VIII. 1. között felvett tagjelölt:	Ebből tsz-tag:
Rinyaújnép	7	3	2
Péterhida	8	3	2
Szentborbás	10	4	4
Somogybaracs	11	3	1
Drávatamási	11	2	2
Drávagárdony	13	7	7
Babócsa	21	1	1

Drávagárdony kivételével tehát alig vettek fel évente egy-egy tagjelöltet. A felvételi munka gyengeségét az alapszervezetekben különböző okokkal magyarázzák. Elmondják például, hogy egy-egy felvételre alkalmas pártonkívüli gyakran családi okok, főleg vallásos környezete miatt nem jelentkezik párttagnak. A hiba nemcsak a jelentkezőben van. Az igazsághoz tartozik az is, hogy a felvételét kérő pártonkívülivel szemben azonos követelményt állítanak, mint a régi párttagokkal szemben. A vallásos világnézet elég erős ezekben a községekben, az ellene folyó nevelőmunka viszont gyenge.

Nehezíti a felvételt — mint mondják —, hogy több jól dolgozó tsz-tag magasnak tartja a párttagsági-díjat. A vizsgált pártszervezetek termelőszövetkezeteiben a legmagasabb munkaegységérték 58—60, a legalacsonyabb 30 forint. De még ezekben a tsz-ekben is egy jól dolgozó tag havi jövedelme meghaladja a kétezer forintot. Fellelhető olyan szemlélet is a pártonkívüliek között, hogy minek legyek párttag, csak a felelősségem lesz nagyobb, mint jól dolgozó tagot így is megbecsülnek a tsz-ben.

Befolyásolja a pártszervezet számszerű erősítését olyan körülmény is, hogy *ezekben a községekben nagyobb fokú az elöregedés.* A fiatalok e községekből nagyobb arányban hagyják el a falut, mivel azok fejlődése még az átlagostól is elmaradt, s Babócsát kivéve a jövőben sem várható jelentősebb előrehaladás. Emellett a vizsgált községek lakosainak száma nem éri el az ötszázat.

Ezek a körülmények nem hagyhatók figyelmen kívül, azonban még így sem indokolt a tagjelöltfelvétel jelenlegi gyengesége. A tagjelöltségre való nevelés — egy-két alapszervezettől eltekintve, nem kollektív jellegű, csak a titkárra marad. A legjobb pártonkívüliekkel többnyire csak alkalomszerűen foglalkoznak. Ez egyébként még ott is jellemző, ahol gondosan felmérték, névszerint megjelölték, hogy kikkel beszélgessenek ebből a célból. Szemléletbeli problémák is vannak, ugyanis *nem a pártmunka megjavításában látják a tag- és tagjelöltfelvétel legfőbb feltételét, az egész kérdést leszűkítik egy-egy személy meggyőzésére.*

A drávagárdonyi alapszervezet példája jól igazolja, hogy ahol rendszeres a pártépítés, ott az eredmény sem marad el. 1964 elején a járási pártbizottság járási vezetőket bízott meg az itteni pártépítés segítésével. Ennek eredménye a pártszervezet nevelő munkájára támaszkodva az volt, hogy másfél év alatt 7 tagjelöltet vettek fel a termelőszövetkezet dolgozói közül.

A kislétszámú pártszervezetek esetében különösen jelentős *a pártonkívüli aktívacsoportok működése.* Valamennyi pártszervezet vezetője elismeri ezt, a pártonkívüli aktivisták névsorát is fel tudják mutatni, összehívásuk azonban rendszertelen.

Ha összejönnek, rendszerint a tsz elnöke tájékoztatja őket a szövetkezet gazdasági ügyeiről. Ez is hasznos, azonban más, főleg politikai jellegű tájékoztatásban nem részesülnek. Ennek oka egyrészt az, hogy sokszor a párttitkár elvtársak sem tudják meghatározni, miről is tájékoztassák az aktívákat; másrészt a megfelelő felkészülés számukra nehézkes, így inkább elhanyagolják. Helyesnek tartanám, ha a járási pártbizottság a jövőben a titkári értekezleteken témákat javasolna a pártonkívüli aktivisták értekezletére és a felkészüléshez szükséges segítő anyagokat is megjelölné. Az is jó volna, ha rendszeresen küldene járási előadót ezekre a megbeszélésekre.

A gazdálkodás és a politikai munka

Az alacsony létszámú pártszervezetek a termelőszövetkezet megszilárdításában fejtik ki legeredményesebb tevékenységüket. Ez saját erőfeszítéseik mellett összefügg azzal is, hogy a gazdasági szervező munkájukhoz kapják a legtöbb segítséget a felsőbb párt-, állami, és tömegszervezeti szervektől. Egy évben négyszerötször szerepelnek taggyűléseik napirendjén a termelőszövetkezet időszerű munkái, amelyről az elnök, vagy az agronómus számol be. Az ilyen beszámoló azonban s így a taggyűlés vitája is, rendszerint elég általános.

A probléma az, hogy ezek a pártszervezetek *nem igen tudják meghatározni, hogy az adott helyzetből milyen politikai feladatok következnek számukra.* Így azután a gazdasági és állami vezetés eszközeivel akarják meg-

oldani a gazdálkodással kapcsolatos pártfeladataikat is. Emiatt sokszor összeütközésük támad a gazdasági vezetéssel, amiből viszont egyesek azt a helytelen következtetést vonják le, hogy lám, nem hagyják érvényesülni a párt vezető szerepét.

A gazdasági élet megfelelő eszközökkel, módszerekkel történő pártirányításában is tapasztalható azonban már javulás. Ezt meggyorsíthatja a járási pártbizottság tagjainak, munkatársainak gyakoribb helyszíni segítése. Lényeges az is, hogy ezeknek a pártszervezeteknek a tagjai, vezetői is behatóbban keressék a pártmunka fejlesztésének lehetőségeit. Ne felejtsék el, hogy az alapszervezet munkájának eredményessége elsősorban nem a taglétszámtól, hanem a tagok helytállásától függ.

Süveges Sándor
pártfoiskolai hallgató

Az iparvállalatok pártmunkájáról

Gondolatok a mechanizmus vitája alapján

A gazdasági mechanizmus reformjának vitáiban különösen sok szó esett a pártszervezetek szerepéről. És ez teljesen jogos, hiszen ha a gazdaságban célul tűzzük az ésszerűbb, a hatékonyabb fejlesztést, a nagy tartalékok kiaknázását, akkor óhatatlanul felvetődik, hogy bár összességében eredményes volt a pártmunka, a fejlődés érdekében szükséges bizonyos túlhaladott elemeinek kiiktatása, illetve tökéletesítése.

Vannak, akik azt tartják, hogy nincs szükség nagyobb módosításra a pártmunkában, a mai gyakorlat lehetővé teszi a fejlődést. Mások — éppen mert nem látják az üzemi pártmunka helyét — majdhogynem kétségbe vonják szükségességét. Ez a vélemény nem új számunkra, ismertek az indítékai. Most azonban új köntösben jelenik meg, s azt próbálja elhitetni, hogy a gazdasági mechanizmus mindent megold, még azt is, amit pártmunkának nevezünk.

A véleményekkel lehet és kell is vitázni, s nem egyszerűen csak úgy, hogy a gazdasági és politikai munka összhangját hangsúlyozzuk, hanem kissé részletesebben beszélünk a feladatokról, hatáskörökről.

•

Vizsgáljuk meg először a hatáskört. Az iparvállalati gazdasági vezetők tevékenységi körét, kötelezettségeit és jogait kormányhatározatok és különböző rendeletek rögzítik. Ezek képezik tevékenységük alapját, útmutatásokat adnak munkájukhoz. A párt- és tömegszervezetek munkájára vonatkozó alapvető elveket a szervezeti szabályzatban és a párt vezető testületének különböző határozataiban rögzítették. Látszólag tehát minden rendben van.

Mégis a munka, különösen az együttműködés oly sok problémát vet fel, hogy azt semmiféle rendeletben, szabályzatban előre meghatározni nem lehet. A népgazdasági terv vállalati feladatainak teljesítése *jogilag* kizárólag a vállalatvezetés kötelezettségeinek körébe tartozik. Egyben az összes anyagi és személyi feltételekkel rendelkezik. Mégis esetenként közvetlenül a pártszervezeteket tette *felelőssé* bizonyos gazdasági célkitűzések megvalósításáért. (Kiemelt beruházások, export, minőség stb.) Másrészt a vállalat vezetésének, pontosabban az igazgatónak esetenként kötelességévé teszik a dolgozók véleményeinek kikérését, javaslataik figyelembevételét. Mégis ezek elmulasztásának megtorlására a gyakorlatban semmiféle *jogi* lehetőség nincs. Kizárólag a politikai és az erkölcsi eszközök hatását lehet itt figyelembe venni. Ez pedig lényegesen közelebb esik a pártszervezethez, mint politikai szervezethez, illetve a tömegszervezetekhez.

Gazdaságirányítási rendszerünk reformjának megvalósítása után

a gazdasági vezetők felelősségének növekedése

a pártszervezetek munkáját ebbe az irányba határozottan erősíti.

A fentieket egészíti ki az a tapasztalat, amely a felelősség értelmezése körül jelenleg megfigyelhető. A gazdasági munkában, a vezetők által elkövetett kisebb-nagyobb hibáknál — a normalazulás, helytelen anyaggazdálkodás, minőségi, gazdaságossági problémák — úgy látjuk, hogy valami „munkamegosztás-féle" alakult ki. Helyenként úgy gondolják, hogy a gazdasági vezetők által elkövetett hibákat, ezeknek a dolgozókra gyakorolt kedvezőtlen hatását a pártszervezetnek kell politikai nevelő munkával kiegyensúlyoznia.

Ez a gyakorlat a dolgozók előtt — néha még a hibát elkövető gazdasági vezetők gondolkodásában is — a pártszervezetet úgy állítja be, mintha legalábbis részben felelős lenne. Ez elvonja a párt erejét a politikai munkától, a káderek magatartásának rendszeres elemzésétől, segítésétől.

A pártbizottság és a pártalapszervezetek, de különösen a pártcsoportok eredményes, termelést segítő munkáját jelenleg

két jelentősebb akadály

gátolja. Egyrészt a pártbizottságok többsége nem, vagy csak igen kismértékben képes a gazdasági munkával összefüggő teendők „lebontására", a felelősség, illetve a hatáskörök meghatározására. Ennek az a következménye, hogy az alapszervezetek is vállalati szintű, általános feladatokkal foglalkoznak. Másrészt a ténylegesen őket illető kérdésekben sem ismerik el a felelősségüket. Ide vezethető vissza, hogy gyakran olyasmiről is tájékoztatást kérnek, aminek ismeretére például csak a pártbizottságnak van szüksége. (Ez nem azt jelenti, mintha a tájékoztatást az iparvállalati pártszervezeteknél már jól megoldották volna.) Ide tartozik az alsóbb káder-hatáskörök további

tisztázása, amely nagyvonalakban ugyan megoldódott, de különösen a káderekkel való foglalkozás, azok nevelésének megfelelő értelmezése és gyakorlata szempontjából még igen sok kívánnivalót hagy maga után.

Az iparvállalatainknál folyó pártmunka kialakult módszere a *vezetők beszámoltatása*. Az utóbbi években a Központi Bizottság gazdasági kérdésekkel foglalkozó határozatai nyomán a beszámoltatások színvonala — elsősorban pártbizottságainknál — jelentősen emelkedett, és az ezzel kapcsolatos gyakorlat jónak mondható. Nem ez a helyzet az alapszervezetekben. Az esetek többségében rábízzák a részleg- vagy osztályvezetőkre, hogy munkaterületükről mit akarnak elmondani.

A helyzetet alapvetően a vezetőség, illetve a titkár személyi adottságai határozzák meg. A tapasztalat szerint az érintett gazdasági vezetők a partner színvonala szerint tartják meg beszámolóikat. A gondot helyenként az is növeli, hogy a pártalapszervezetek vezetőségei helyenkint az irányítást erélyeskedéssel, parancsolgatással, a gazdasági vezetők kizárólagos felelősségének hangsúlyozásával akarják pótolni. Ilyen körülmények között nehezen tör utat az a felismerés, hogy csak ott folyhat eredményes munka, ahol a feladatokat és azok végrehajtóit világosan meghatározzák és az egymást segíteni akarás jellemzi az összehangolt együttműködést.

Fontos lenne ugyanakkor, hogy a vállalati gazdaságvezetőket gazdasági szervező munka és ellenőrzés címén a különböző helyi és felsőbb szervek ne zaklassák *ismétlődő* beszámoltatásokkal. Jelentősebb iparvállalataink vezetőit nem ritkán negyedéves, vagy féléves munkájukról beszámoltatja többi között a kerületi PB, az üzemi PB és VB, az SZB és az üzemi tanács, hogy csak a fontosabb társadalmi szerveket említsem. Ha szükséges, felső párthatározattal is gondoskodni kell arról, hogy az összes érdekelt, vagy érdeklődő szervezetek együttesen, egyszerre számoltassák be az érintett gazdasági vezetőket.

Hasonló gondot okoznak egyes iparvállalatainknál — a vezető pártszervek határozatai ellenére — a még ma is meglevő, gazdasági kérdésekkel foglalkozó

nagyszámú társadalmi bizottságok.

Nem ritka, hogy a pártbizottságnak termelési, műszaki és szervezési bizottsága is van. Hasonló bizottságokkal rendelkezik a szakszervezet is, kiegészülve helyenként a bérbizottsággal. Előfordul az is, hogy a KISZ is két-három hasonló munkabizottsággal rendelkezik. Még akkor is vitatható lenne ez a sok bizottság, ha mindegyikben más-más hozzáértő szakember dolgozna. A valóság azonban az, hogy egy-egy vállalat 10—12 tekintélyesebb szakembere foglal helyet az összes bizottságban. Így azután nem vé-

letlen, ha a párt, az SZB és a KISZ jelentése pl. a negyedéves export-terv teljesítéséről nagyon is hasonlít egymáshoz és nem tükrözi a szervezet sajátos munkáját. Egy jól megszervezett és a pártbizottság által koordinált közös termelési bizottság kevesebb üléssel, kevesebb papírgyártással, eredményesebben oldaná meg ugyanezeket a feladatokat.

Pártszervezeteink az utóbbi években többször feltették a kérdést: a szakismeretek szükségességének hangsúlyozása nem szorítja-e háttérbe a politikai képzettséget, különösen a megbízhatóságot. E

hármas követelmény

mindenfajta erőltetett elválasztása csak azzal a következménnyel járhat, hogy kételyek merülnek fel a párt politikai célkitűzéseinek helyességét illetően. Egyúttal a kérdés azt is jelzi, hogy aki feltette, az nem érti politikai célkitűzéseinket és azok megvalósításának módját. Mindenfajta elmarasztaló megállapítás mellett tudomásul kell venni, hogy ilyen nézetek, kétségek léteznek, és erre figyelmet kell fordítani.

A párt, a társadalom, a népgazdaság előtt fokozatosan egyre összetettebb, nehezebb feladatok állnak. A társadalom egész fejlődésével a pártszervezeteknek is állandóan lépést kell tartaniok. Nincs szó arról, hogy a politikai ismeretek, a marxista—leninista ideológiában való jártasság rovására kerülne előtérbe a szakmai, technológiai ismeretek jelentősége. Kétségtelen azonban, hogy az a pártmunkás, mondjuk üzemi párttitkár, aki alaposan ismeri az üzemében folyó munka technológiai oldalát *is*, nagyobb segítséget tud nyújtani a gazdasági célok teljesítéséhez a pártszervezet feladatainak szakszerű meghatározásával. Nyilvánvaló, hogy ennek a felismerésnek következménye az általános fejlődésen belül az egyetemet és középiskolát végzett párttagok és pártfunkcionáriusok arányának gyorsuló növekedése. Ugyancsak ide vezethető vissza, hogy a felsőfokú pártiskolát végzett pártmunkások szükségesnek tartják valamely szak-főiskola, vagy egyetem elvégzését is. Indokolatlan annak feltételezése, hogy az egyetemet, főiskolát végzett pártmunkások kevésbé képesek munkájukban az alapvető politikai célkitűzések megértésére és megvalósítására. A szocializmusért folyó harcban sokoldalúan képzett, a társadalom és a gazdaság problémáiban jól eligazodó pártmunkások szükségesek.

A gazdasági területeken folyó pártmunka változó életünk parancsa alapján a kérdések tömegét veti fel. Össze kell gyűjteni e gyakorlat eddigi, semmivel nem pótolható tapasztalatait és meg kell válaszolnunk a kérdéseket.

Dr. Bakos Zsigmond
Bp VI. kerületi PB első titkára

Az a bizonyos többlet...

Szocialista brigádmozgalom a Győri Öntödében

Az öntők érdekes emberek. Darabosak, de őszinték, szókimondók. Aki megtalálja szívükhöz a „kulcsot", annak hálásak és — mily stílusos itt a szólás — tűzbe mennének érte. Ez derült ki abból a beszélgetésből, amelyet *Pintér Károly* elvtárssal, az Öntödei Vállalat győri gyárának párttitkárával és munkatársaival folytattunk.

A Győri Öntöde 1946-ban alakult. Néhány dolgozója volt csupán, termelése jelentéktelen. Fejlődése azonban gyors volt — szinte reprezentálja egész hazai iparunk fejlődését. Az üzem mintegy 1200 főt foglalkoztat és több mint 180 millió forint értékű árut termel. A mai képhez tartozik, hogy az elmúlt esztendőben több, mint kétmillió forintos túlteljesítéssel járultak az Öntödei Vállalat nyereségéhez, s a termelés 73,77 százalékát termelékenységből fedezték. Eredményeik alapján áprilisban 13 nap nyereségrészesedést kaptak. Az utóbbi években a legtöbbet.

— *Kezdettől tartózkodtunk a látványos, de tartalmilag kevésbé hasznos eredményektől, vagyis attól, ami kimutatásban szépen mutat, de később megbosszulja magát* — mondja *Pintér* elvtárs. — *Hat éve még csak három szocialista brigádunk volt. Az emberek akkor nem is nagyon értették a mozgalmat és — éppen sajátos helyzetük miatt — tartottak attól, hogy nem tudják teljesíteni a követelményt.*

A korábbi években ugyanis a gyár dolgozói alapvetően egyénileg versenyeztek, s főként olyan céllal, hogy mindenáron túlteljesítsék a mennyiségi tervet. A brigádverseny mind formájában, mind pedig tartalmában eltért ettől. A vállalatvezetés, a párt és szakszervezet arra ösztönözte a gyár dolgozóit, hogy minden területen a minőség javítását tűzzék célul — ezt szolgálja a versenymozgalom is.

Az eredmények évről évre növekedtek: a tíz év előtti veszteséges vállalatból nem kis mértékben a munkaverseny lendítő erejével elértük, hogy gyárunk háromszor elnyerte az élüzem címet, egyszer pedig az MT és a SZOT vörös vándorzászlaját.

Jelenleg a szocialista versenymozgalomban mintegy 850-en vesznek részt. Gyárunkban egy üzem és egy osztály a szocialista cím birtokosa. A 75 brigádunkból 12 a szocialista brigád, nyolc pedig a szocialista cím elnyeréséért vetélkedik.

Napjainkban a verseny újabb lendületének lehetünk tanúi. Mind több brigád, osztály kapcsolódik a pártkongresszus tiszteletére indult nemes vetélkedéshez. Újabb, nagyobb ígéreteket tesznek, olyat például, hogy védnökséget vállalnak egyes magas selejttel futó gyártmány felett.

Mindezeket úgy érhették el, hogy a pártszervezet először a saját tagjaival szemben támasztott magas, de elérhető követelményeket. Aki korábban például nem fejezte be az általános iskola hetedik-nyolcadik osztályát, azt a pártvezetőség határozata alapján — *tanulni küldték*. Káderfejlesztési tervet készítettek, melyben meghatározták: kit milyen beosztásban kívánnak alkalmazni a jövőben, amennyiben megfelel az igényeknek.

S itt mutatkozott meg a pártszervezet ereje, az a többlet, melyet gyűjtőfogalommal úgy nevezünk: pártmunka. Nehézkes, húzódozó embereket kellett olykor többszöri beszélgetésben meggyőzni a *továbbképzés fontosságáról*. És ha nehezen is, de mentek az iskolapadokba . . .

A tavalyi tizenkét fővel szemben az idén a párt esti középiskolájában már tizenhatan tanulnak tovább, az öntőtechnikumban pedig tizenketten.

Kézzelfogható a gyár fejlődése. Felépült például a régóta várt elektromos fogadóállomás ötmilliós költséggel, üzembe állítottak egy öntvénytisztító gépet félmilliós ráfordítással. A KISZ-szervezet, a pártvezetőség tagjai, a munkásőrök és a szocialista brigád tagjai társadalmi munkával segítették a létesítmények megvalósítását.

A dolgozók sokat panaszkodtak, hogy nincs elég melegvíz. A kommunisták gazdasági emberekre bízták a bojler beszerelését, aztán megszervezték a dolgozókat, hogy *társadalmi munkában* fektessék le a szükséges csőrendszert. Kezdeményezésük teljes sikerrel járt. Javult a hangulat, a termelés ugrásszerűen nőtt, több pénz került a borítékba.

A pártszervezet segített a vállalások kialakításában is. Tanácsokat adtak a brigádoknak: milyen úton járjanak, hogy *a szocialista címet* elérjék. Arra is felhívták a munkások figyelmét, hogy milyen követelményeket tartanak a legfontosabbnak. Az egyik brigád jobban hasznosította ezt, a másik kevésbé. Az értékelésnél azonban kitűnt, előbbre jutottak azok, akik megfogadták a tanácsokat.

A címet elérni nem könnyű — hiszen az együttélés súrlódásokkal jár. A Ságvári-brigád tagjai között például állandó volt az ellentét. Már odáig fajult ez, hogy nem is szóltak egymáshoz. A pártszervezet közbeavatkozott: türelmesen magyarázta, miért káros ez a brigádnak, az egész gyárnak. Pintér elvtárs ma már mosolyog az akkori eseményeken. A ságvárisok nemcsak megváltoztak, megtanulták tisztelni egymást, hanem ők mutatnak példát a többieknek.

Ahogy sokasodtak a szocialista címért küzdő brigádok, úgy változott az üzemi légkör. Műszaki vezetők mondották, hogy szembetűnően javult a *közösségi szellem*, melynek eredményei a termelésben mutatkoztak meg. A győri gyár a nagyvállalati társüzemek között az első helyre került tavalyi eredményei alapján. Ide kívánkozik, hogy az idei első negyedéves tervüket is teljesítették.

És ami a műszaki-gazdasági szervek elszámolásában tonna többlet, az a pártszervezet mérlegében is tetemes „mennyiség". Az eredmények méltatása gyűlésen, az üzemi lapban, a szocialista brigádok állandó szereplése, az a tény, hogy nagyobb „lehetőségeik" vannak, eleve versenyre készteti a többieket. A munkabrigádok lassan, óvatosan kezdtek átalakulni szocialista címért küzdő brigádokká, mondván: *„Mi is elérhetjük azt, amit a másik"*...

Megnövekedett az érdeklődés a politikai és gazdasági kérdések iránt is. A dolgozók többsége részt vett egy-egy ilyen előadáson. A pártoktatásban ma a tavalyelőtti átlaghoz viszonyítva, magasabb, mintegy hetven százalékos volt a részvétel. A több műszak ellenére 130 dolgozó képezi magát politikailag.

S az eredmény? Lássunk két példát.

Az egyik öntő súlyosan vétett a munkafegyelem ellen. Nem járt be pontosan dolgozni, italozott, egyáltalán nem szocialista brigád tagjához méltóan viselkedett. Kizárják? A brigád azonban másképpen határozott: *nem kizárni, nevelni kell.* „Ha kizárjuk — mondották — elmegy más üzembe és ott tovább fegyelmezetlenkedik. Családja és a társadalom sem nyer az elbocsátással. Mielőttünk már nyitott könyv az élete, éppen ezért könnyebben megtalálhatjuk a módját megváltoztatásának."

Vagy egy másik eset. Magába zárkózott emberről van szó, akit éppen e tulajdonsága miatt sokat bosszantottak. Annyira elmérgesedett a helyzet, hogy emberünk már minden élcet magára értett, magára vett. A szocialista brigád elhatározta: felveszi tagjai sorába. Hátha megváltozik! Megértést, megbecsülést tanúsítottak iránta, tartózkodtak a legkisebb kétértelműségtől is. *Hívták szórakozni, kirándulni.* Ám nem adta rá a fejét. De a brigád sem adta fel a harcot. És ez az ember lassan megtalálta helyét a csoportban, hiszen munkaideje oda kötötte őt. Egy idő múlva — mivel akarata több volt, mint bátorsága —, este lakásán kereste fel az alapszervezeti párttitkárt és kérte, intézze el neki, hogy tagja lehessen a brigádnak.

A Zalka Máté formázó, a Gagarin ifjúsági, a Május 1., a Vörös Október formázó, a szocialista üzem címet 3 éve elnyert mintakészítő üzem, a megtisztelő szocialista címet viselő műszaki osztály, mind megannyi kilométerkövei, jelentős állomásai az öntödei emberek fejlődésének. A szocialista brigádokból kerül ki a tagjelöltek többsége, az idén hatból kettő munkásőr is. A pártszervezet pedig a dolgozók gondolkodásmódjának alapos ismeretében irányítja ezt a pozitív fejlődést. A Győri Öntöde példa arra, hogy a dolgozók szívéhez közelálló mozgalomnak nincs lejárati ideje.

Kiss Emil

Egyetértésben

Mozaikok egy négyszeres szocialista brigád életéből

Amikor a párttaggyűlésen brigádjuk nevét említették, *Lenner Ilona* és *Paul Mihály* egy pillanatra felnézett. Megszokták már, hogy elismerik munkájukat, most mégis különös hangsúlyt kapott a dicséret. A gazdasági vezető, aki a pártvezetőség felkérésére az elmúlt év munkájáról tájékoztatta a párttagságot, köszönetet mondott a négyszeres szocialista címmel kitüntetett *Kossuth-brigádnak*. A brigád egész évben egyenletesen termelt, javították a minőséget, és ezáltal lehetővé tették, hogy a kooperáló üzem — a rádiócsőgyár is — teljesítse tervét.

Jólesett a két brigádtagnak a dicséret, hiszen a kommunisták fórumán, az egész párttagság előtt hangzott el...

*

Fehér köpenyben ülik körül a nők a téglaalakú asztalt az *Egyesült Izzó spirálgyártó részlegében*. Kényes, nagy figyelmet igénylő munkát végeznek, a rádiócső lelkét, a spirált formálják. Kezük fürgén, szaporán hajlítja, egyengeti a szemmel is alig látható fonalat.

Tizenkét nő dolgozik az asztalnál, a tizenharmadik Lenner Ilona, a csoport és egyben a brigád vezetője.

1961-ben alakult a brigád. Tizenhatan vannak, köztük három férfi, egy technikus és két műszerész. A Kossuth nevet vették fel, pedig talán jobban illene rájuk az Egyetértés név, olyan összhangban élnek, cselekszenek.

Hogyan sikerült negyedszer is megszerezniük a szocialista brigád címet?

A brigádvezető és a napló mindent megmagyaráz.

1964-hez viszonyítva megkétszerezték termelésüket. Számos kisebb újítás és a technológia módosítása segítette őket ehhez. A brigádtagok között sok az újító. Igaz, nem százezreket érő ésszerűsítéseket javasolnak bevezetésre, de a sok apró összeg végül is summás megtakarítást eredményez, s ami a fő, jelentősen megkönnyíti és meggyorsítja a munkát. Tavaly a IV. kerületi KISZ-bizottság, amikor értékelte a kerületi brigádok újítási eredményeit, az Egyesült Izzó Kossuth-brigádját jutalmazta a legtöbb pontszámmal és 500 forinttal.

A brigád javaslatára változtattak a technológián is. Az eredmény: ez év I. negyedévében mintegy 20 000 forint a megtakarítás. De 284 000 forintot spóroltak meg a gyárnak — ugyancsak az I. negyedévben — selejtcsökkentési vállalásuk teljesítésével. Ígéretüket túlteljesítve több mint 3,6 százalékkal csökkentették a selejtet.

A brigád szakemberei, a két műszerész és a technikus sok jó tanáccsal segíti a tizenhárom lányt és asszonyt. Sőt, Paul Mihály, aki egyben a gyáregységi KISZ-titkár is, a társadalmi munkában is élen jár. Az ő segítségé-

vel szervezték meg, hogy társadalmi munkában hasznosítják a javítható selejtes spirálokat. 40 munkaórát töltöttek el ezzel és jelentős megtakarítást értek el.

*

A jó munka feltétele: az egy cél, egy akarat. Nyugodtan elmondhatjuk, ez megvalósult a Kossuth-brigádban. Pedig sok régi, begyakorlott munkásnő dolgozik itt, akik egyénileg kiugorhatnának teljesítményükkel, de ők is a közös eredményekre törekszenek.

Gyakori látvány, hogy munkaidő után egyik vagy másik dolgozó „túlórázik". No, nem hivatalosan, csak önszorgalomból. Nemrég ugyanis két új munkásnőt helyeztek hozzájuk, akiket meg kellett tanítani a különböző fogásokra. Napközben nem érnek rá, hát itt maradtak munkaidő után. A tapasztalatcsere eredménye: ma már egyenletesen, jól dolgozik mindkét munkatárs.

De vajon mi hajtja a brigádot, hogy az újak minél előbb teljes értékű munkások legyenek? Brigádérdek: az új dolgozót ugyanis akkor avatják csak brigádtaggá, ha elért egy bizonyos eredményt.

Egyébként valamennyien univerzális munkaerők. A brigádszabta norma, hogy mindenkinek legalább három művelethez kell értenie. Hogy ez mennyire hasznos, az alábbi eset is bizonyítja.

Nemrégen egy új spiralizálónő került a csoportba. Hetekig csak egy műveletet végeztettek vele, hogy azt a munkafolyamatot tökéletesen elsajátítsa. Igen ám, de hiába mutatták meg, hogyan csinálja, hiába figyelmeztették, egymás után adta tovább a rossz spirált. Ekkor elhatározták, hogy átültetik a következő műveletre, győződjön meg személyesen, hol hibázott, s hogyan kellett volna dolgoznia. És... két nap alatt megszűnt a selejt.

De nemcsak ezért hasznos ez a „brigádrendelet", hanem azért is, mert ha bármelyik dolgozó megbetegszik, pótolni tudják...

*

Az „egy mindenkiért — mindenki egyért" nemcsak a gazdasági munkában, hanem az egyéni életben is megnyilvánul még akkor is, ha anyagi áldozattal jár. Balasik Róbertné kismama lett, s a hónapok múlásával elnehezült a keze. Hogy ne csökkenjen a keresete, a brigád vállalta, hogy továbbra is brigádelszámolás alapján kapja fizetését. A figyelmesség egyébként is fő erénye a kollektívának.

Különleges emberek? Nem. Egyszerűen csak emberek, akik elindultak egy olyan úton, mely a szocialista emberré váláshoz vezet.

Szocialista módon tanulni — ez a harmadik alaptörvényük. S eszerint cselekszenek is. Zsiga Miklós egyetemi előkészítőre jár, Járosi Endre, Paul Mihály és Bödecs Istvánné az általános iskola 7—8 osztályát végzik. S a többiek? Szakmai tanfolyamokon vesznek részt. Tavaly mindannyian beneveztek a gyáregységben szervezett technikai „ki mit tud"-ba. Ez az érdekes társastanulás nemcsak hasznos, hanem szórakoztató is volt. Most a művezetők előadássorozatát hallgatják. Megismerked-

nek az egyes spiráltípusokkal és a spirál útjával egészen a végső felhasználásig.

Valamennyien részt vesznek politikai oktatáson is. Két brigádtag pártoktatásra, a többiek KISZ-, vagy szakszervezeti oktatásra járnak.

Közösen művelődnek is. Nemrég néhány brigádtag megnézte a „Hétköznapi fasizmus" című szovjet filmet, tartalmát aztán elmesélték a csoport tagjainak. A film nagy hatással volt rájuk, napokig beszéltek róla, s még a brigádnaplóba is bejegyezték. „Nem véletlenül nyerte el a film a fesztivál nagydíját. Minden filmkockának van mondanivalója."

*

Amilyen a vezető, olyanok a beosztottak — szokták mondani, s ez ebben az esetben is igaz. Ilonka személyében nagyszerű vezetőt kapott a rádiócső spirálcsoport. Szerencsés tulajdonságokkal megáldott ember. Örökké derűs, de ugyanakkor komoly, megfontolt lány. Nagy munkabírású és ami a legfontosabb, tud lelkesedni. Soha nem parancsol, nem dönt egyedül, mindig kikéri a brigád véleményét.

A hónapok, évek múlása közben észre sem vette, hogy nemcsak a brigád tagjai, hanem ő maga is átalakult. Talán csak a pártvezetőség tagjai és a pártcsoportbizalmi figyeltek fel Ilonka fejlődésére. Kezdetben kisebb, később nagyobb pártmegbízatásokkal látták el, melyek próbára tették nemcsak őt, hanem az egész brigádot. S a megbízatást mindig becsülettel teljesítették. Nem maradtak adósok soha semmivel.

Egyszer aztán megkérdezte a párttitkár: gondolkozott-e már azon, hogy a pártban volna a helye. Ilonka boldogan bólintott. Akkor árulta csak el, hogy már régen foglalkozik a gondolattal, de nem mert szólni. Előbb dolgozni akart, bizonyítani.

Azóta eltelt a tagjelölt idő, s Ilonkának már párttagsági könyve van . . .

De nemcsak őt nevelte a brigád, hanem Mikó György technikust is. Sok közös munka, siker után, a vállalatvezetőség a gyár több száz technikusa közül őt küldötte el három évvel ezelőtt az NDK felsőfokú technikumára.

*

Hogyan tovább?

A brigádvezető pontokba szedett vállalást tesz elém. — A brigád 1966. évi felajánlása. Nem kis vállalkozások. Alatta frissebb keltezésű bejegyzés, az MSZMP IX. kongresszusának tiszteletére tett újabb ígéret. Vállalták, hogy a kongresszusig további 2 százalékkal csökkentik a selejtet egyrészt újítások, ésszerűsítések bevezetésével, másrészt még szervezettebb munkával. Ezzel mintegy 186 000 forint plusz megtakarítást érnek el.

Vadas Sándorné

Anyagi ösztönzés a Békés megyei tsz-ekben

Az anyagi érdekeltségen alapuló jövedelemelosztásnak lényeges szerepe volt termelőszövetkezeteink eddigi eredményeiben s nagyon jelentős a termelés tovább fejlesztéséért, a harmadik 5 éves terv célkitűzéseinek megvalósításáért folyó munkában.

Az anyagi ösztönzésnek igen fontos *külső*, illetve *belső tényezői* vannak s ezek összhangja elengedhetetlen. *Az egyik külső tényező az, hogy az egyes termékek ára ösztönző legyen.* Termelőszövetkezeteink elismeréssel fogadták a Központi Bizottság decemberi határozatát, amelynek alapján több mezőgazdasági termény, illetve termék árát rendezték. Tapasztalatunk az, hogy a párt és az állami szervek az árak helyes kialakításával és az egyes mezőgazdaságban felhasználásra kerülő anyagok árának rendezésével igen jelentős ösztönző hatást tudnak gyakorolni az egyes népgazdaságilag is fontos termény illetve termék termelésére.

A másik igen fontos külső tényező a termelőszövetkezetek és a termeltető vállalatok közötti jó együttműködés. Az átvétel rossz megszervezése, a helytelen minősítésből származó viták, az indokolatlanul magas levonások, még megfelelő felvásárlási árak esetén is, elkedvetlenítik a termelőket. *Az anyagi ösztönzés nagyon lényeges külső tényezője a tervezés új módszere is.* A termelőszövetkezeti és a népgazdasági érdekek összehangolása most fokozott mértékben gazdaságpolitikai eszközökkel történik s ez már is érezteti jó hatását. Az egyes növényi kultúrákat ott termelik, ahol közgazdasági, szakmai és egyéb feltételei a legmegfelelőbbek.

Az anyagi ösztönzésnek ezek a külső feltételei lényegesen befolyásolják azt, hogy milyen nagyságú lesz a szövetkezet bevétele, szétoszthatő jövedelme. Belső anyagi ösztönzés alatt azokat az elosztási formákat értem, amelyek alapján az egyes tagok részesednek a szövetkezet jövedelméből. Ezek közül legjobban bevált az, amelyik a tagok számára könnyen érthető, a termelés növelésére, a tagok és családtagok bevonására serkent, biztosítja a rendszeres előlegezést, megfelel a szocialista elosztás elveinek.

A kialakult formák

Megyénk termelőszövetkezeteiben főleg az 1961—63-as években igen széles körű útkeresés volt tapasztalható az elosztási és a premizálási módszerek alkalmazásában. A hagyományos munkaegység jóváírásban helytelenítették, hogy egyoldalú, főleg a munka mennyiségi teljesítésére ösztönöz, a minőség háttérbe szorul. Nem ment könnyen a több és jobb termelésre serkentő anyagi ösztönzők bevezetése. *Egyes, viszonylag jó körülmények között gazdálkodó szövetkezetek,*

amelyekben évről évre megfelelő jövedelmet értek el, nem szívesen tértek rá az anyagi ösztönzők alkalmazására. Féltek az újtól, bár nem vitatták, hogy az eredményeik jobbak is lehetnének és az egyenlősdi károsan hat.

A *nagybánhegyesi „Zalka Máté" tsz* például 1962—63-ban és 1964-ben premizált ugyan, de annak véleményük szerint nem volt különösebb hatása. Egy munkaegység értéke 64.34 forint volt, ebből a premizálás értéke 4,84 forint. Több munkaterületen a premizálásból származó differenciálódás elégedetlenséget váltott ki, és emiatt 1965-ben a tagság egyhangúlag elutasított minden premizálást. Az igen jelentős elemi károk ellenére 1965-ben egy munkaegység értéke 62,08 Ft volt. Ebben a tsz-ben a munkaegységnek érthetően komoly tekintélye van, hiszen magas értéke önmagában is eléggé ösztönöz a munkára. Jó a munkafegyelem és a munka szervezettsége is. Véleményünk szerint, ha a dolgozók meggyőződnek az anyagi ösztönzők több és jobb minőségű munkára serkentő hatásáról, akkor ebben a tsz-ben még nagyobb eredmények elérésére is képesek lesznek.

A hagyományos munkaegységet igen sokoldalúan tovább fejlesztették termelőszövetkezeteink. *Ma már a szövetkezetek mintegy 90—95%-ában különböző kombinálással alkalmazzák a munkaegységet.* A legtöbb termelőszövetkezetben többféle munkadíjazási, jövedelemelosztási formát alkalmaznak. A tagok jövedelme egyre inkább a végtermék mennyiségétől és minőségétől függ.

Hat készpénzfizetést alkalmazó szövetkezet van a megyében. E szövetkezetek igen jó gazdasági alappal rendelkeznek, a politikai és szakmai vezetés kellő színvonalon áll és gazdálkodásuk évről évre töretlen. A rendszeres jövedelem hatására jó a munkafegyelem, a tagság stabil és a fiatalok száma jelentős. A korábban eltávozott tagok visszaáramlása tapasztalható.

A pénzbeni díjazást eredményesen alkalmazza a *füzesgyarmati Vörös Csillag termelőszövetkezet* 1963 óta. Itt is, mint a pénzbeni díjazásra áttért többi termelőszövetkezetünkben, az alapdíjat prémiummal egészítik ki. Figyelembe veszik a termelés mennyiségét. Cukorrépa-termelésnél például a jóváírható forint összege aszerint emelkedik, hogy kh-ként 170—180—200 vagy ennél több q-át termel a dolgozó. 170 q termelés esetén egy kh-ra 512,— Ft felszedési alapdíjat fizetnek (32,— Ft négyszögölenként), amelyhez jön még a termelés díjazása 170,— q esetén mázsánként 2,90 Ft, 250 q esetén mázsánként 5,70 Ft.

A négy éve alkalmazott pénzelszámolási rendszer prémiummal párosítva jónak bizonyult. Ezt igazolja, hogy az egy tagra jutó részesedés több esztendőn át 18—20 000,— Ft körül volt. A *termelés fejlődése, újabb technikai módszerek alkalmazása azonban szükségessé teszi, hogy évről*

évre igazítsanak munkadíjazási formájukon.

Az eredményességi munkaegység kialakításában élenjáró szerepet töltött be a *tótkomlósi Haladás tsz.* Ezt az évek óta alkalmazott elosztási formát — amelynek normái tartalmazzák a premizálást is — itt jónak tartják. Több termék után több munkaegységet írnak jóvá. A termelésben nincsenek ingadozások, a munkaegység értéke többnyire állandó. A családtagok részvétele a munkákban kielégítő. Az eredményességi munkaegység jóváírásán túl semmilyen cél- vagy egyéb prémiumot nem alkalmaznak. A 8000 kh-as eleki Lenin Tsz-ben is úgy vélekednek, hogy náluk jól bevált az eredményességi, végtermék utáni javadalmazás. Cukorrépa-termelésben például 1 mázsa répa után 0,29 munkaegységet írnak jóvá, s ezen felül 100 négyszögölenként 2 kg cukrot adnak pénzben, vagy természetben. Napraforgó-termesztésben mázsánként 1,45, kendernél pedig 0,47 munkaegységet írnak jóvá. A kukoricát 25%-ért műveltetik, munkaegység nélkül.

Az állattenyésztésen belül a tehenészetben önitatós istállóban 1 kg abrakfogyasztás mellett minden 100 liter átadott tej után 2,30 munkaegységet számolnak el. Ha az abrakfogyasztás növekszik, a munkaegység kevesebb. Ezen kívül a terven felül termelt tej után, a zsírszázalék 3,6%-on felüli értéke, valamint a vemhesülés után újabb munkaegységkiegészítés jár.

Ahol egyszerűsíteni kell

Az eredményességi munkaegység szerint gazdálkodó tsz-ek száma nem igen emelkedett megyénkben, elsősorban azért, mert ez a módszer nem volt eléggé közérthető, nincs kellően egyszerű módon kidolgozva. Továbbá azért is, mert a teljesítményt munkaegységként írják jóvá, amelynek értéke csak év végén válik ismeretessé.

Az eredményességi munkaegység jobb a hagyományos munkaegység-jóváírásnál, de további egyszerűsítésre szorul. E módszernél sokkal közérthetőbb, egyszerűbb és eléggé ösztönző elosztási forma a készpénz és a természetbeni munkaegység kombinálása, amelyet az újkígyósi Aranykalász és még néhány más tsz alkalmaz.

A fenti tsz 1 kat. hold kukorica megműveléséért 12 biztosított munkaegységet ír jóvá. Az össztermelés 20%-át adja a növényápolóknak, amelyből egy százalék a traktoros, egy a fogatos brigádé, 0,5% a górézóké és a szár 50%-a a tagé. Cukorrépatermesztésben 3 q után egy munkaegység, a 150 q feletti termés minden mázsája után 15 Ft jár.

A kertészetben 100 Ft bruttó bevétel után jár munkaegység. De például a korai káposztánál a 15 000 Ft feletti bevétel 50%-a azt a dolgozót illeti meg, aki a munkát végzi. Burgonyánál 40 mázsás termés esetén biztosított munkaegység jár, 40 mázsa felett a termés egyharmada a dolgozóé. Paprikánál kat. holdan-

ként 25 000 Ft feletti bevétel 50%-a a dolgozóé.

A munkaszervezés itt általában családi vállalásokra épül. Amióta ezt a módszert alkalmazzák: minden növényterületnek van gazdája, idejében s jó minőségű növényápolási és betakarítási munkát végeznek, eredményeik kiválóak, a tagok jövedelme az élenjáró tsz-ek szintjén van.

Részes művelés igen változatosan jelentkezik termelőszövetkezeteinkben. Elterjedését, megkedvelését főleg a háztáji gazdálkodásban meglevő lehetőségek befolyásolják. A háztájiban nevelt baromfi, sertés és szarvasmarha takarmányellátása érdekében főleg a kukorica és a széna betakarítása kerül részes művelésre. *A részes művelés megtalálható erős és gyenge szövetkezetekben egyaránt.* Negatív hatása közismert a közös állatállomány takarmány ellátására. Kedvező hatású viszont a több és jobb minőségű terménybetakarításra, a háztáji állatállomány növelésére, ahol helyesen egyeztetik az egyéni és a közös érdekeket.

Megyénkben a háztáji állatállomány ellátása szempontjából ma még rendkívül fontos, hogy a tsz-tagság elegendő takarmányhoz jusson. A tehénállomány 53%-a, a kocaállomány 52%-a, a törzsbaromfinak pedig több mint 85%-a háztáji gazdaságokban van.

A célprémium alkalmazását is megtaláljuk tsz-einkben. Jó hatása van az egyes kampánymunkák és olyan feladatok gyors elvégzésénél, ahol más ösztönzők nincsenek, vagy azokat alacsony szinten állapították meg. Kenyérgabona betakarításnál, vetésnél, valamint szállítási munkáknál sikeresen alkalmazzák termelőszövetkezeteink.

A célprémiumot alkalmazó tsz-eknél ügyelni kell arra, hogy az éves terv készítésekor az erre fordítható pénzt, illetve terméket betervezzék, hogy az utólag ne csökkentse az előirányzott egyéb részesedést.

A célprémium negatív hatása olyan módon is jelentkezik néhány s főleg lazább szervezettségű tsz-ben, hogy a tagok utólag alku tárgyává teszik az egyes munkák díjazását, amely végső sorban a tervezett jövedelem biztosításának felborításához vezethet.

Az elvándorlás orvossága

A jól megválasztott, jól kimunkált, könnyen érthető anyagi ösztönzők, amellyel a tsz-ben dolgozó szövetkezeti gazdák is egyetértenek, gyors ütemben hatnak a termelés fejlesztésére és a munkaerő megtartására egyaránt. Ezt támasztja alá pl. az *újkigyósi Aranykalász*, az *orosházi Új Élet* és még jónéhány tsz. Város közelében gazdálkodnak, ahol jelentős az ipar munkaerő-igénye. Ennek ellenére *az említett tsz-ekből nincs elvándorlás, inkább visszaáramlás mutatkozik.* Az említett és hasonló helyzetben levő *termelőszövetkezeteink többoldalú kombinált elosztási formái helyesen igazodnak a környező üzemek bérezési szintjéhez is.*

Az anyagi ösztönzők jelentőségét, alkalmazásának szükségességét ma már szövetkezeti vezetőink nélkülözhetetlennek tartják. A szövetkezetek többsége azt is felismerte, hogy nem szabad hagyni a kialakított és alkalmazott ösztönző módszerek megrekedését. Időnként értékelni, elemezni kell, hogy elég ösztönzőek-e még, nem lazák, nem okoznak-e aránytalanságokat, s ha ilyen tapasztalható, akkor bátran kell azokat módosítani úgy, hogy a további fölösleges változtatgatásokat elkerüljük.

Már szokásossá vált, hogy a termelőszövetkezeti vezetők részére szervezett pártiskolai tanfolyamokon, járási szinten megrendezett tsz-titkári továbbképzőkön, a tsz-tagok részére szervezett téli tanfolyamokon egy témaként minden évben feldolgozák, megvitatják az ösztönzők szerepét, hatását.

Sarkadi István,
a Békés megyei Pártbizottság munkatársa

A háztáji gazdaságokkal kapcsolatos szemlélet

A *tatai járás* termelőszövetkezeteinek eredményei meghaladják a megyei átlagot. Az 1965-ös esztendőben átlagosan 44,23 Ft-ot ért egy munkaegység. Az egy dolgozó tagra jutó éves jövedelem 16 345 forint.

A járás vezetői egyetértenek abban, hogy a tagság növekvő munkakedvének egyik fontos feltétele: az összjövedelem kedvező alakulása. A tagság a közösből kapott növekedő jövedelme mellett eddig is számíthatott, most pedig a felvásárlási árak emelkedése révén még határozottabban építhet háztáji gazdaságának bevételeire.

A járási párt-végrehajtóbizottság néhány hónapja tárgyalta a háztáji gazdaságokkal kapcsolatos politikai és gazdasági munka időszerű kérdéseit. *A fő gond ebben a járásban is az, hogy évek óta folyamatosan csökken a háztáji szarvasmarha-állomány és ezen belül is mind kevesebb a tehén.* 1961-ben még 1569 volt a tehenek száma, 1965 elején viszont már csak 1156.

Környén például a termelőszövetkezeti tagság háztáji tehénállománya a lakosság tejszükségletének csak 20, a mezőgazdaságban foglalkoztatott családok szükségletének is csak 50%-át elégíti ki. Járási viszonylatban jobb a helyzet, de a háztáji gazdaságok sem tejből, sem füstölt sertéshúsból nem képesek ellátni még a paraszti családokat sem. Az önellátás javításához elengedhetetlen a háztáji állatállomány létszámcsökkenésének megakadályozása. Ehhez pedig javuló takarmányellátás és nem utolsósorban helyes szemlélet szükséges.

Ma is akadnak termelőszövetkezeti vezetők, akik felvetik: nem túlzott-e a járási pártbizottság háztáji gazdaságokat támo-

gató politikája. A végrehajtó bizottsági ülés választ adott erre. *A falusi politikai munka fontos részeként határozta meg a háztáji gazdaságok segítését, népgazdasági jelentőségük megmagyarázását.* Az agitációban szükséges megvilágítani a háztáji gazdaság jövedelemkiegészítő, önellátó és egyes termékeknél árutermelő szerepét is.

A háztáji gazdaság nagy figyelmet érdemel a jó szövetkezeti közhangulat és a közös munka zavartalansága szempontjából is. A háztáji állatállomány csökkenésével szemben ugyanis *az ellenkező véglet is kárt okoz.*

A közös és a háztáji

A szövetkezeti tagok közül sokan kérdezik: hova vezet egyes tsz-tagok túlzottan megnövekedett háztáji gazdasága? Tűrhetetlennek tartják — és véleményük teljesen indokolt —, hogy a túlzott háztáji állatállomány takarmányát gyakran furfangos, esetenként a szövetkezeti alapszabályba ütköző módon szerzik be.

Igazságtalannak tekintik azt is, hogy az ilyen szövetkezeti tag, bár kisebb mértékben járul hozzá a közös gyarapításához, de a társadalom közvetett juttatásait épp úgy élvezi, mint aki becsülettel dolgozik a közösben.

Az aránytalanul nagy háztáji állatállomány elsősorban a gyengébb szövetkezetek egyes tagjaira jellemző. Így van ez *Bokodon, Kecskéden* és *Neszmélyen.* E községekben a háztáji túlzott előtérbe helyezése érzékenyen érinti a közös gazdaság takarmányhelyzetének alakulását.

Járási átlagban az évi közös jövedelem 10 százalékát osztották ki természetben. A bokodi és a neszmélyi tsz-ben 33, a kecskédiben 47 százalék volt az arány. Természetesen ezt megsínyli ezekben a szövetkezetekben a közös állatállomány, s meglehetősen alacsony szintű a közös állat és állati termék értékesítése.

Helyes módszerekkel

Ezekben a gyenge tsz-ekben tehát a pártszervezetek különös gonddal, türelemmel foglalkozzanak a háztáji ügyével. *A túlzások elleni küzdelmet okosan kapcsolják össze a közös fejlesztésével.* Lényeges, hogy a túlzások leküzdése ne járjon együtt valamilyen általános háztáji ellenes hangulatkeltéssel még a gyenge tsz-ekben sem. Hiszen a háztáji itt is szerves része, kiegészítője a szövetkezetnek s a közösből származó jövedelem kiegészítésére a gyenge tsz-ekben különösen nagy szükség van.

Környén két közös gazdaság működik, mindkettő a járás jobb szövetkezetei közé sorolható. A falusi *„Vörös Csillag"* és a pusztai *„Dózsa"* háztáji gazdaságainak elemzése jól mutatja, hogy a helyi feltételek és a helyi intézkedések mennyire befolyásolják a háztáji állatállomány alakulását.

A pusztai termelőszövetkezet egy-egy tagjának általában két háztáji anyakocája van. A községben működő szövetkezet tagságából senki sem rendelkezik háztáji kocával. Amíg 60 körül van a falusi háztáji tehenek száma, a pusztai termelőszövetkezet-

ben egyetlen háztáji tehén sincs. Szentgyörgypusztán — bár nem kizárólag ez — minden bizonnyal alapvetően befolyásolja a kocatartást a sertéslegeltetés biztosítása. A tehéntartásról való lemondásnál pedig kétségtelenül közrejátszik az, hogy a szövetkezet olcsón adja a tejet a tagjainak. A „Vörös Csillag" tagsága számára pedig a legelő hiány teszi gazdaságtalanná a háztáji sertéstartást.

A helyi vezetés szerepe

Mindez azt bizonyítja — világít rá a végrehajtó bizottság —, hogy a háztáji takarmánygondjainak megoldásában, az alapszabályszerű háztáji állatállomány kialakulásának elősegítésében a helyi vezetés tehet a legtöbbet. A háztáji gazdaságok fejlesztésének helységenként mások a feltételei és lehetőségei. A helyi vezetők, a termelőszövetkezeti pártszervezetek feladata, hogy a háztáji bizottságok segítségével keressék és megtalálják ennek a legjobb módszereit.

A végrehajtó bizottság értékelése szerint a szövetkezetek többségében jól dolgoznak a létrehozott háztáji bizottságok. Különösen kiemelkedő munkát végzett a gyermelyi és a szomódi bizottság. A gyermelyi például a háztáji területek helyének megvitatása mellett részt vett a kiosztás munkájában is. *Ez a bizottság tárgyilagosan és rendszeresen jelzi a vezetőségnek a háztáji takarmányigényeket, segíti a közös és háztáji közötti összhang megteremtését.*

Az utóbbi hónapokban lényegesen javult a tatai járásban a háztáji gazdaságok politikai és gazdasági támogatása. Az ez évi tsz-üzemtervekben az eddiginél megfelelőbb helyet kapott a háztáji állatállomány takarmányszükségletének kielégítése.

További fontos feladatának tartja a járás párt- és tanácsi vezetése, hogy tartalmas politikai és szervező munkával megfelelő közhangulatot teremtsen a háztáji fejlesztéséhez. Olyan közhangulatot, hogy a tagok például *a háztáji jobb takarmányellátásának fő feltételét a közösben végzett becsületes munkában lássák.*

Néveri László

A falu élén

A nagyradai Thuri György Termelőszövetkezet zárszámadó közgyűlésének beszámolójában egy helyütt ez állt: „A pártszervezet sokoldalú segítsége, támogatása nélkül ilyen eredményt, fejlődést nem érhettünk volna el."

E megállapítás sokoldalú elemzése volt a célja a nagykanizsai pártbizottságnak, amikor az elmúlt hónapokban a végrehajtó bizottság a helyszínen tárgyalta meg a nagyradai termelőszövetkezet pártszervezetének a falu és a tsz életében betöltött szerepét. S mert a nagyradai pártszervezet munkája sok-sok példával, tanulsággal szolgál, a végrehajtó bizottság ülésére a környező községek párttitkárait is meghívták.

Lehet, hogy nem pontos a jelző, de mégis sok falu megkapta: „nehéz" község. S mi tehet „nehézzé" egy falut, illetve termelőszövetkezetet? A leggyakrabban a sok zártkert, a szőlő. Ezzel kapcsolatban mondta egy alkalommal a nagyradaiak párttitkára, *Mukics József:*

— Ha a szőlőterületből egyenesen következne a tsz állapota, úgy mi a sorrendben éppen hátulról visszafelé foglalnák el azt a helyet, ami most elölről a miénk.

Rendkívüli tettek? Nem!

Nagyradán ugyanis sok a szőlő, jó bor terem, ami jó bevételi forrás. Ez pedig sajnos nem egy gazdaságban évek óta hangoztatott indok a közös munkák elhanyagolására. Nagyradán azonban más történt. Rendkívüli tettek eredményeként? Nem! Csupán az történt, hogy a kommunisták úgy végezték a dolgukat, ahogyan kell. Hat esztendő alatt a pártszervezet jelentős fejlődést ért el, s ezzel együtt a község politikai, gazdasági és kulturális élete is. A tsz alakulásakor mindössze hat tagot számlált az alapszervezet, s létszámban először inkább visszafelé, mintsem előre haladtak. Két párttag ugyanis olyan magatartást tanúsított, ami visszatetszést keltett a falu lakosságában, csorbította a kommunista kollektíva tekintélyét, éppen ezért úgy határoztak, hogy inkább kevesebben, több munkát végeznek, de oda nem valókat nem tűrnek meg maguk között. Nem kétséges, hogy ennek a lépésnek döntő szerepe volt a pártszervezet tekintélyének növekedésében, s abban, hogy a falu, a közös kiváló, lelkiismeretes dolgosai közül egyre többen kérték felvételüket a pártba.

A nem egészen 900 lakosú Nagyradának ma már 28 tagot és öt tagjelöltet számláló alapszervezete van, s a harminchárom elvtárs közül huszonöten a termelőszövetkezetben dolgoznak. Vezetőkként és kétkezi dolgozókként egyaránt. A közös gazdálkodás éveiben lépett a párt soraiba a tsz helybeli gazdálkodóból lett elnöke, *Tulok György*

és az ugyancsak helybeli *Tulok Dezső* főkönyvelő, de a kommunisták valamennyi munkaterületen megtalálhatók. *Pető József* és *Erdős János* traktorosok. Az állattenyésztésben *Schreiner József* dolgozik. A fogatosok közül *Hajas László, Horváth László* és *Kovács István* tagjai a pártszervezetnek.

Mindenki helybeli

Te Gyuri, te Dezső, te Laci, te Józsi. Nagyradán — kivéve az arányosan fiatalabb korúakat — legtöbbször ez a megszólítása a tsz elnökének, a főkönyvelőnek, a tanácselnöknek és a titkárnak. És ez nem valamelyik zárszámadási vacsorán bekövetkezett széles körű pertuivás következménye, hanem annak, hogy ebben a faluban minden vezető helybeli. Van ugyan, aki messziről jött, így például *Lenner József* tanácstitkár, de ő is radai. Budapestről, a vegyi művekből hívta vissza a falu. Valamennyien egyek a faluval, olyannyira, hogy még a tsz-irodán is munkaegységért dolgoznak. S ennek kezdettől nem kis szerepe van abban, hogy az emberek hallgatnak a vezetőikre, bíznak a szavukban, hiszen még a közvetlenül „zsebbevágó" érdekük is azonos. A helybeliség az egyik fő biztosíték arra is, hogy a különböző, közöst érintő kérdésekben a döntést mindenkor nyílt, széles körű vita előzi meg.

Az eszmecsere, a vita nem ritka vendég a vezetők körében sem. Különösen, ha valahol hibát észlelnek. Ilyenkor nincs nyugalom, egészen addig, amíg ki nem derül az ok, utána pedig a legjobb megoldás keresése következik. Egy ízben például feltűnt, hogy a hízó marháknál igen alacsony a súlygyarapodás. A pártvezetőség tagjai több alkalommal fellátogattak az istállóba, egy ideig azonban nem találtak semmi rendellenességet.

— Egyszer aztán feltűnt, hogy az állatok örökké tipródnak, váltogatják a helyüket — mondja *Mukics József*, a párttitkár, aki nyugdíjazása előtt mezőgazdasági szakemberként dolgozott. — Kiderült, hogy kalóriában megkapják, ami kell, viszont a bendőtöltő takarmány hiányzik, éheznek az állatok, s ezért nyugtalanok.

Ilyen és ehhez hasonló észrevételeket gyakran tesznek a pártszervezet tagjai, valamennyi üzemágban, hiszen minden területen, minden munkának van kommunista felelőse. Az alapszervezet mindenkor munkaterv szerint dolgozik, amelyek összeállításánál mindenek előtt a párthatározatokat és a tsz előtt álló munkákat veszik figyelembe.

Jelentős gazdasági sikerek

A szilárd, kommunista vezetés, a párttagok és a legtöbb tsz-tag becsületes helytállásának eredményeként a nagyradai termelőszövetkezet jelentős gazdasági sikereket ért el. Búzából például az egyéni

korban elért 8—9 mázsás átlaggal szemben a közös gazdálkodás éveiben átlagosan 14 mázsát, cukorrépából 200 mázsát termelnek holdanként. Az állatsűrűség 100 holdra vetítve 41,2, s minden 100 hold után 106 mázsa húst értékesítettek átlagosan az elmúlt öt évben. A munkaegység értéke az elmúlt évi kedvezőtlen időjárású esztendőben is 34 forint volt.

A tsz fizetőképessége, a jó, bizakodó légkör eredményezte elsősorban, hogy ebből a faluból nem távoztak el a fiatalok, sőt. Csak az elmúlt évben huszonkét fiatallal gyarapodott a termelőszövetkezet tagsága, akik közül a legtöbben távoli munkahelyekről tértek vissza a faluba.

A fiatalság — a jövő. Ezért fordít megkülönböztetett gondot az alapszervezet a falu fiataljaira. A tsz klubot létesített a számukra, s a KISZ-oktatást is az alapszervezet egyik tagja vezette. És a fiatalok is bíznak a tsz-ben, amit nemcsak a belépésükkel, az otthon maradásukkal bizonyítottak, de erre utal a tanulási kedvük is.

További feladatok

— A pártvezetőség és a párttagság eredményesen hajtotta végre a pártnak a mezőgazdaság fejlesztésére hozott határozatait — állapítja meg többek között a járási párt-végrehajtóbizottság határozata. Feladat, tennivaló azonban jócskán akad még, s ezek többségét jól látják a nagyradai kommunisták is. A termelésben például az egyik legsürgősebb tennivaló a tejhozam emelése. Ezerhétszáz literről elmozdítani és évi 2500 literig növelni egy tehén tejhozamát. Ennek a módjain máris sok vita folyik a pártszervezeten, a tsz-vezetőségen, egyszóval a faluvezetésen belül, a tsz-tagság körében egyaránt.

A tervekben rögzített feladatok végrehajtását minden terület dolgozóival külön megbeszélik a faluban, a pártvezetőség tagjai pedig személyes tapasztalat útján ellenőrzik a végrehajtást. Még hatékonyabbá lehetne tenni ezt a munkát, ha az egyes területen tevékenykedő kommunisták pártcsoportokat alakítanának. Néhány embernek ugyanis nehéz „belátni" az egész területet.

A pártcsoportok kiépítését is megkönnyítik a tagjelöltfelvételek. Jelenleg az öt tagjelölt közül négy nő, s még sokan vannak, akik becsületes helytállásukkal rászolgáltak arra, hogy felvételüket kérhessék a pártba.

Igen fontos feladatnak tartják a párttagság tanítását, agitációs készségének növelését. Most ugyanis nem egyszer előfordul, hogy a szót megelőzi a tett. A kommunisták egytől-egyig példamutatóan dolgoznak, tettekben néha rendkívüli dolgokat vállalnak magukra, ami persze korántsem baj, viszont jó volna, ha agitátorként is fokozottabb mértékben lehetne támaszkodni mindenkire.

Kovács Ferenc

Figyeljünk önmagunkra is...

Megismerkedtem Sz. T. elvtárssal, az Alföld jeles tudósával, aki életét arra szánta, hogy a Nap, a szél, az eső energiáját a mezőgazdaság szolgálatába állítsa. Az intézetnek, ahol dolgozik, az a közvetlen célja, hogy az időjáráskutató és elemző munka a paradicsom és zöldségtermelés eredményeiben, a legjobb fajták kikísérletezésében mutatkozzék meg. Nagyjából elégedett ember, egyaránt szolgálja a gyümölcsöző tudományt, a közösség érdekeit, s örömmel mutatja egyéni boldogulását.

Ha valaki régi emlékei alapján ítélné meg az alföldi mezővárosokat, látogasson el városszéli otthonába, ahol — igaz állandó repülőgépzaj szüntelen szomszédságában — feleségével, s középiskolás KISZ-titkár leányával él, az emberi életet megszépítő számtalan könyv társaságában. Kis öngúnnyal mondja, hogy „ez a falu vége". A legénykori kerékpározás évei után jóleső patrióta büszkeséggel sorolja, hogy félóránként jár a busz, s a rádió és tv elhozza ide a nagyvilágot is. Néha bosszankodik, ha fiatalok között az alig több mint negyven esztendejét már az öregek korába sorolják, úgy érzi ő igazán most fiatal. Nem régen végezte el a marxista—leninista esti egyetemet, szüntelenül érdekli az új, igényli a tartalmas vitákat. S nemcsak szakmai kérdésekben...!

Itt kezdődik és ér véget a bánata is. Sz. elvtárs már egy éve tagjelölt. S tudja, hogy már dönteni lehetett volna felvételéről. De talán megfeledkezett róla az intézeti alapszervezet, amely pedig második családja lett. S hogy most lett tagjelölt, annak is története van: „amíg régebben elvárták tőlem, én nem lettem párttag, most viszont, hogy így pezseg körülöttem az élet, én magam kértem... De akkor miért nem döntenek rólam már?" S három igazán elégedett esztendejeként emlékezik az esti egyetemre, ahol „olyan jó politikai viták voltak..." Most láthatólag csak ez hiányzik az életéből...

Elképzeltem magamnak az intézetet, amelyben a tudományos vezetők és kutatók a választott és kiszabott munkát végzik, a pártszervezetben szabályosan megtartják a pártnapokat és taggyűléseket. Határoznak a politikai testület nevelő munkájáról, talán azt is vizs-

gálják, hogy mennyire termékenyíti ez meg a kutatás eredményeit. Beszélgetnek a párttagok és pártonkívüliek kapcsolatáról — s közöttük ott él egy „elégedetlen" tagjelölt, egy kutató, aki azért akar végre párttag lenni, hogy még többet bízzanak reá. S én kimondom helyette: bokros teendőink között is figyeljünk jobban önmagunkra, mert sorainkban is sok a nemes lobogás, a tenniakarás!

A megye egyik közéleti vezetője, aki hallotta a jó értelmű dohogást, vállalta, hogy beszél az alapszervezeti titkárral (bár szólhatna joggal Sz. T. is). A tudományos kutató négy éve még pártonkívüli volt, de másfél éve bekopogott a párt ajtaján, s most már szeretne a családnak teljes jogú tagja lenni. Mert az élet szüntelen változás, mozgás, előrehaladás — ezt vallja munkájában, ezt bizonyítja a maga életében. Vajon hol szerepel majd elvtársunk a négyéves statisztikában: az új párttagok vagy a „régi" tagjelöltek között?

J. L.

1966. május 1 — Bécs

Az Osztrák Kommunista Párt Bécs városi pártbizottságának meghívására, az eddigi hagyományokhoz híven, az idén is utazott magyar küldöttség a május 1-i ünnepségekre.

A magyar polgári demokratikus mozgalmak, majd a munkásmozgalom is sok támogatást és segítséget kapott Bécs haladó forradalmi mozgalmaitól. A két ország kommunista pártjai közötti elvtársi barátságnak pedig hosszú, több évtizedes hagyományai vannak. A proletárinternacionalizmus egyik szép megnyilvánulása az is, hogy egy kapitalista országban a május 1-i ünnepségeken a két szomszédos szocialista ország küldöttei is részt vesznek és együtt ünnepelnek a bécsi kommunistákkal. Miközben autóbuszunk az osztrák határ felé robogott velünk, általános derültség közepette viccelődtünk a „vasfüggönyről". Néhány évvel ezelőtt a Magyar Népköztársaság államhatárait jelző- és védőberendezések az Osztrák Utazási Irodák programjaiban, mint idegenforgalmi nevezetességek szerepeltek. A hazánkba látogató — nem kisszámú turista — ma ellenkező tapasztalatokat szerez.

A város közismert nagy forgalmáról, szépségéről. Sokat építenek és éppen úgy, mint Pesten, az utak, utcák jó része fel van szedve. Hat évvel ezelőtt jártam utoljára Bécsben. Most meglepett a nagyfokú áremelkedés és hogy ezt nemcsak én tapasztaltam, azt bizonyítja, hogy a szocialisták felvonulásán is számos transzparensen olvasható volt a követelés: „Vessenek gátat az áremelkedésnek!" vagy: „Az árak emelkedését kövesse a bérek emelkedése!"

Küldöttségünk tagjai a körzeti alapszervezetek ünnepségein vettek részt. Az osztrák elvtársak elmondták, hogy az utóbbi időben fokozódik a reakció nyomása. A konjunkturális hely-

zetet kihasználva a burzsoá propaganda arra törekszik, hogy az emberek éberségét elaltassa. A tőkés és a munkás érdekazonosságáról beszélnek. A gyárak és az intézmények nem tiltják ki ugyan a párttagokat, de nem nézik jó szemmel, ha valaki kommunista és ott igyekeznek ártani nekik, ahol tudnak.

A kommunisták a nehézségek közepette is fokozzák aktivitásukat a demokráciáért, a semlegességért, a szocializmusért folyó harcban. Erőfeszítéseik nem lankadnak a munkásegység megteremtéséért sem. Néhány esetben az üzemekben a helyi vezetőknek sikerül akcióegységet kialakítani. Sok üzemben kommunista ÜB elnököt választanak a szocialista munkások, mert a kommunisták sokkal harcosabbak és következetesen védik a munkások érdekeit. A körzeti ünnepélyeken mindenütt nagy érdeklődést tapasztaltunk hazánk iránt. A beszélgetéseken elvtársi, baráti légkör uralkodott. A május 1-i ünnepségek központjában a Ringen történő demonstráció állt. A tüntetésre úgy a kommunisták, mint a szocialisták mozgósították tömegeiket. Bécsben a tüntetést nem egységesen, hanem külön rendezik a kommunisták és külön a szocialisták.

A szocialista párt nagy erővel szervezte a tüntetést. A megelőző időszakhoz viszonyítva hatalmas tömeget mozgósított. Ez érthető, mivel a választásokon elszenvedett veresége óta ez volt az első ilyen jellegű demonstráció és bizonyítani kívánta, hogy nagy tömegei vannak és ha a kormánykerék nem is, de az utca az övé.

A felvonulás jellege azt mutatta, hogy a szocialista párt vezetői nem tanultak a választási vereségből, nem tanulták meg, hogy felemás politikával nem lehet politikai eredményt elérni. Nem lehet harcolni a Néppárt ellen és ugyanakkor közömbösen viselkedni a reakcióval szemben. A követelések zöme gazdasági jellegű volt és azt akarta bizonyítani, hogy a szocialista párt mindig Ausztriáért harcolt. Nem volt osztályharcos politikai jellege. A tüntetők által hozott néhány transzparens azonban arra enged következtetni, hogy a vezetés és tagság egy része között a politikai nézeteket illetően nem teljes az összhang. Az egyik transzparensen tiltakoztak a vietnami háború ellen. A tüntetők egy csoportja pedig azt hirdette, hogy a kapitalizmus lezülleszti Ausztriát. A szocialista tüntetők harcossága lényegesen nagyobb, mint a vezetőség hivatalos politikai irányvonala. Ez érthető, hiszen a szocialista pártban nagy munkástömegek is vannak. A munkástömegek radikális érzelmei, gondolkodásmódja pedig lehetőséget ad a szocialisták és a kommunisták akcióegységének megteremtésére. Az osztrák munkásságnak, dolgozóknak, kisemberéknek egyaránt érdekük, hogy a demokrácia, a semlegesség védelmében egységesen lépjenek fel.

Ha kevesebben vettek is részt rajta, de jellegében egészen más volt a kommunisták demonstrációja. Világos követelésekkel, harcos antiimperialista jelszavakkal viharosan tüntettek. „Békét Vietnamnak!" „Az USA takarodjék ki Vietnamból!" jelszavak és táblák erdeje, zúgó kiáltások követelték

az amerikai agresszió felszámolását. Tüntettek a demokráciáért, a semleges Ausztriáért, a szocializmusért. Harcot hirdettek a neofasizmus ellen, az árak és a reakció letörésére. A parlament előtti tér hangos volt a kommunisták jelszavaitól. Az út két oldalán elhelyezkedő nézők hurrá, bravó kiáltásokkal fogadták a nép kívánságait kifejező követeléseket. Erőt, elszántságot tükröző volt ez a felvonulás.

A felemelt munkásöklök felkiáltó jelként hívták fel az osztrák nép figyelmét, hogy csak tettekkel lehet eredményt elérni.

A felvonulás rövid gyűléssel ért véget. A szónokot nagy tömeg hallgatta végig, köztük sokan olyanok, akik szocialista jelvényt viseltek. Lelkesen tapsoltak a kommunista párt követeléseinek. A gyűlés hangulatát is a harcosság, lelkesedés jellemezte. Majd felhangzott az Internacionálé, ezrek és ezrek ajkáról szállt a nemzetközi munkásosztály himnusza. Arra gondoltunk, hogy a világ reakciósainak összefogása sem tudja megakadályozni, hogy a munkásosztály ügye győzedelmesen haladjon előre és meghódítsa a világot. Ezt jelezte az idei bécsi május elseje is. **O. J.**

Imádkozni a békéért?

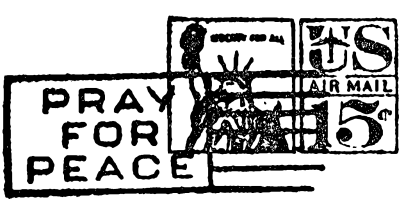

André *Wurmser*, a neves francia író és publicista a Krokogyil hasábjain mélyen leleplező szatírát közöl az amerikai imperializmus ellen. A kiinduló pont az a postabélyeg és pecsét, amelyet a levelekre az amerikai posta újabban elhelyez. Már az is ellentmondásos, írja, hogy a jól ismert szimbolikus szobor felirata: *„Szabadságot mindenkinek!"* Ugyan mit szól ehhez az üldözött amerikai néger, az agresszió szenvedő dominikai vagy vietnami nép? A nagyobbik felháborodást azonban a *„Pray for Peace"* (Imádkozzatok a békéért) feliratú bélyegző váltotta ki...

„Ennek már a fele se tréfa!... Önök, akiknek a lelkén szárad a vietnami háború folytatása, akik naponta repülőgépet küldenek a rizsföldek és az apró falvak bombázására... tanácsolják az embereknek, hogy imádkozzanak a békéért?... Ez istenkáromlás! ...A jóakaratú emberek, akik még nem kapták meg méltó jutalmul a békét, úgymond, az Úr a hibás, akit imákkal kell ostromolni. Ez már több a soknál" — háborodik fel joggal Wurmser.

Majd így folytatja: *„...Midőn a tőzsdén szédületesen emelkedtek a háborús konszernek részvény árai, ...jajveszékelés tör ki a pénzemberek templomaiban, midőn a „béke" szó puszta hallatára a részvények zuhanni kezdenek!"* S mit kell tenni? Az amerikai imperialisták *„eltévesztik a címet, midőn istenhez címeztetik a békefohászokat. A békét az emberek, s nem az istenek teremtik meg. Az embereknek az a kötelességük, hogy harcoljanak a békéért, következésképpen az USA ellen!"*

André Wurmser írását az amerikai imperializmus képmutatásának leleplezésére szánta, mi is ezért ismertetjük...

Haza és haladás*

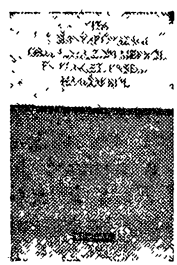

Fogalmak és eszmék keverednek emberek fejében. A jószándékú naivitástól, a durva szembenállásig, a hibás, zavaros nézetek széles skálája tapasztalható. Különösen sok a tévedés a társadalmi haladás és nemzeti érdek kapcsolatának, a haza és a haladás összefüggéseinek kérdéseiben. Egyesek mechanikusan összekapcsolják, mások mereven szétválasztják a nemzeti függetlenségért folytatott küzdelmeket az osztályharctól. Ezért is üdvözöljük azt a tényt, hogy könyvkiadásunk a közelmúltban néhány művel sietett azok segítségére, akik e kapcsolat mélyebb tartalmát keresik.

Ismert igazság, hogy a társadalmi haladás és a nemzeti érdek igen sokszor egybeesik. A magyar történelem elmúlt négy és fél évszázada sok példával illusztrálja ezt az igazságot. Azonban azt is tudjuk, hogy a nemzeti, illetve a társadalmi mozgalmak vezetői, harcosai gyakran nem voltak képesek e kettő összekapcsolására. Így azután nem minden nemzeti mozgalom állt a társadalmi haladás szolgálatában; s a társadalmi mozgalmak sem mindig feltétlenül és egyértelműen segítették a nemzeti függetlenség ügyét. II. József félreérthetetlenül haladó társadalmi reformjai és törekvései például még erőltetetten sem kapcsolhatók össze a 18. század második felének magyar nemesi mozgalmaival. Persze ez nem egyszerűen történelmi kérdés, nem csupán a múlt értékelése, hanem korunk nagy gondja is. A szocialista és a kapitalista országokban egyaránt igaz, hogy a kommunisták képviselik a legkövetkezetesebben egyszerre a nemzeti és a társadalmi érdekeket. Ez világos a *mi* számunkra. De nem közömbös, hogy a tőlünk távolálló, vagy velünk egyes kérdésekben egyetértő, másokban vitázó emberek hogy vélekednek erről. Mert nem kevesebbről van szó, mint arról, hogy a múlt és a jelen nagy sorskérdései-

* Jegyzetek három könyvről.

ben mennyire tudjuk félreérthetetlenül megmutatni, hogy a nemzet igaz érdekeit a társadalmi haladás képviseli. Vagy fordítva: az a mozgalom nevezheti magát igazán haladónak, amely az ország, a nemzet nagy kérdéseire is a kor színvonalán tud választ adni.

Frázisokkal, a haza és haladás kapcsolatának üres ismételgetésével senkit sem győzünk meg. A tudománynak ebben az ágában is az a kérdés: mit tudunk „letenni az asztalra", magas szinten tudunk-e, akarunk-e válaszolni ezekre az égető kérdésekre. Ezért is hasznos az a néhány közelmúltban megjelent könyv, amely ehhez a témához ad *tartalmi* segítséget.

A *„Vita a magyarországi osztályküzdelmekről és függetlenségi harcokról"* című gyűjtemény azokat a legfontosabb tanulmányokat és hozzászólásokat tartalmazza, amelyek 1960 óta e témakörben születtek. A vitát indító írás, „A nemzeti kérdésről" *Molnár Erik* munkája. Ehhez a gondolatébresztő tanulmányhoz szóltak azután sokan, elsősorban a társadalomtudományok aktív művelői közül. És ha nem is volt igaza valamennyi hozzászólónak, feltétlenül elismerésre méltó az a nagy vitakedv és széles körű tárgyi ismeret, amivel a résztvevők a „küzdelembe" bekapcsolódtak. Kár, hogy a vitában a nagy marxista felkészültségű és igényű hozzászólások mellett helyet kapott néhány elfogult és kellően meg nem alapozott írás is, melyek megkísérelték a fő kérdésről elterelni a figyelmet (például Horváth Zoltán vagy Vigh Károly írása). Érdemes idézni Molnár Erik cikkének bevezetőjét abból a meggondolásból, hogy az abban írtak ma is aktuálisak.

„Valamennyien emlékezhetünk az 1956. októberi napokra, az ellenforradalom akkori jelszavára: aki magyar, velünk tart. Ez a jelszó a magyar nemzeti érzést, a magyar nemzeti közösség tudatát akarta mozgósítani, közvetlenül a proletár nemzetköziség ellen, s nem egy embert meg tudott téveszteni. Nem fűzi-e össze a magyarokat a nyelv, a kultúra, a szokások és a sors közössége — egyszóval az, amit a polgári tudományban nemzeti közösségnek szoktak nevezni? Nem osztozik-e az egyén látszólag, a nemzet jó vagy rossz sorsával? Nem következik-e mindebből, hogy az egyéni cselekvés legfőbb mértékének a nemzet érdekét kell tekinteni?

A történelem azonban másként teszi fel a döntő kérdéseket. A történelem nagy fordulópontjain a kérdés így hangzik: Kivel tartsunk, Dózsával, vagy Szapolyaival, Kossuthtal, vagy az aulikus arisztokráciával, 1919 kommunistáival vagy Horthy fehérterroristáival? Az igazi kérdés 1956 októberében is ez volt: kivel tartsunk, azokkal-e, akik a hibák kijavításával tovább akarják építeni a szocializmust, vagy pedig azokkal, akiknek tevékenysége tudatosan, vagy öntudatlanul a kapitalizmus helyreállítására irányul?

A történelem a maga alapvető kérdéseit az osztályharc és nem a nemzeti kérdés szempontjából teszi fel."

És a vita voltaképpen erről folyt

és folyik ma is. Régi igazság: a burzsoázia, mikor az osztályok fölötti nemzet és haza eszméit hirdeti, nagyon tudatosan és félreérthetetlenül saját osztálypolitikáját folytatja. És a munkásosztály, a marxizmus—leninizmus sem foglalkozhat más megközelítésben a nemzet és haza problémájával, mint az osztály, az osztályharc oldaláról. „Nekunk szívügyünk a forradalmi hagyományok ápolása" — mondta Lenin, de tudjuk, hogy a múltra hivatkozni nem elég. A kérdés így áll: mit tanulunk, mit használunk föl a múltból.

A Kossuth Könyvkiadó feltétlenül helyesen tette, hogy a vita anyagát könyv alakban is megjelentette, hiszen ezzel történészek, filozófusok, pártpropagandisták, nem utolsósorban pedagógusok számára sok segítséget ad a téma árnyaltabb és mélyebb megértéséhez. Különösen *Pach Zsigmond Pál* gazdag tényanyagra támaszkodó utószava ad olyan összefoglalást, amelynek segítségével könnyebben lehet a bonyolult téma buktatói között eligazodni.

Jó lenne, ha minél több pártszervezet könyvtárában megtalálnák az érdeklődők e fontos kiadványt. Elképzelhető, hogy egyes pártszervezetek — főleg pedagógus alpszervezetek — vitát is indítanának e könyvről, vagy annak egyes részeiről.

*

Magyar Lajos neve ma már nem ismeretlen az olvasók előtt. *Péchy Blanka* két éve megjelent könyve a Regény, méltó emléket állított a nagyszerű forradalmár, kommunista tudós és publicista emlékének. Most ugyancsak Péchy Blanka, a volt hitves — állította össze és rendezte sajtó alá Magyar Lajos néhány írását. A cím — *Késői tudósítások* — sejteti, hogy olyan írásokról van szó, amelyek az utókornak, vagy legalább részben annak is szólnak. A négy részből álló válogatás a háború, a forradalmak elemző írásai mellett, az ellenforradalmi bíróság előtt mondott beszédét és egy etikai tanulmányát tartalmazza. Péchy Blanka előszavából pedig megismerjük a szerző életét, harcait. Ezeket az oldalakat olvasva visszatér a kérdés: eléggé ismerjük-e történelmünk utolsó öt-hat évtizedének nagy alakjait.

Íme néhány idézet — valóban csak ízelítőül — Magyar Lajos írásaiból:

„Hazaárulás, rablás, erőszak, a nemzet elárulása, a jobbágyok kizsarolása juttatta a történelem folyamán az ország termőföldjének felét 97 család kezére . . ." Mindezt az ellenforradalmi bíróság előtt mondta. Ugyanott szenvedélyesen lereplezte az uzsorásokat, hadiszállítókat, a háborús nyerészkedőket. *„. . . Nem üvölt-e égig az ország minden szegényének, nyomorgójának elkeseredése, mikor a hadimilliók felhalmozására gondol? Nem folyik-e a láncolás, az árdrágítás, a csalás, az élelmiszeruzsora szinte pokoli*

arányokban. Nem szereznek-e valutaspekulációból, hazaárulással felérő csempészetből milliókat? Megállhatunk-e tisztelettel az ilyen magántulajdon előtt?..."

Beszédében, a vádakra vádakkal felelve védi meg és vállalja újra meg újra 1919-ben írt cikkeit. Hosszú évekig csak néhány — nagyon kevés — kommunistáról tudtuk és tanítottuk, hogy milyen bátran viselkedtek az osztálybíróság előtt. Úgy tűnt, mintha csak egyes egészen különleges emberek lettek volna képesek á halál árnyékában helytállni. Pedig nagyon sokan voltak ilyenek.

„Az inkriminált cikkek harmadik csoportja — mondotta Magyar Lajos a bíróság előtt — *az ellenforradalom és a hazafiság kérdésével foglalkozik. Inkriminálja a vádra azt a mondatot, hogy a szocialista Magyarországot a burzsoázia nem tekintette hazájának... Méltóztassék csak visszaemlékezni arra, hogy felragyogott burzsoáink arca, májusban, mikor megjött annak híre, hogy a szocialista magyarországi föderatív tanácsköztársaság csapatai vereséget szenvedtek a román fronton. Ez valóságos gyásznapja volt a magyar burzsoáziának, akkor a dolgozók fegyvere visszaszerezte Kassát...*"

Aligha kell bizonyítani: Magyar Lajos írásai egyszerre szolgálták a haza és a haladás ügyét. Éppen azt bizonyította be, hogy a munkásosztály a nemzet és az ország vezetésére hivatott osztály, amely képes arra, hogy választ adjon a magyar társadalom sok évtizedes kérdéseire.

A harmadik könyv nem magyar vonatkozású. Dusan Hamsik és Jiri Prazák írása: *Merénylet Heydrich ellen.* A könyvet végigolvasva — amely egyben izgalmas regény is — önkéntelenül felmerül: milyen keveset is tudunk más népek ellenállási mozgalmairól, partizánharcairól. Azt tudjuk, hogy általában milyen hősi küzdelmet vívtak Jugoszlávia és Csehszlovákia népei a nácik ellen, de kevés tényt ismerünk. Szomszédaink jobb megbecsülése is indokolja: tanulmányozzuk alaposabban a második világháború alatti harcaikat.

Heydrich meggyilkolása és a német fasiszták ezt követő terrorintézkedései (többek között Lidice lerombolása, lakóinak legyilkolása) nem ismeretlenek. Mégis a szerzők tudtak újat, sőt nagyon sok újat adni e témában is. A legtöbb gondolatébresztő elemzés a csehszlovákiai ellenállási mozgalom különböző irányzatainak értékelésében található. Helyesen állapítja meg — az egyébként is magvas — „fülszöveg", hogy a könyv „ismerteti a londoni emigráns kormány vezette csehszlovák polgári ellenállás felemás antifasiszta harcát, melyben uralkodó szempont volt: ha visszakerülnek a hatalomba, érvényesítsék osztályszempontjaikat, osztályuralmukat. Tiszteletet ébresztő az ellenálló Csehszlovákia leírása. Az illegalitásba szorított

kommunista pártnak nemcsak a náci gépezettel, s hazai cinkosaival kellett megküzdenie, hanem a mély gyökerekkel rendelkező masaryki—benesi hagyományokra épülő polgári ellenállással is. Egyetlen merénylet kapcsán is látható a népi ellenállók sokasága, hősiesége . . ."

A könyv érdekesen, színesen, mégis tömören elemzi azt az utat, amit Heydrich megtett, amíg tengerész kadettből birodalmi protektor lett. Egyénisége, magatartása, a találó jellemzésen túl pályafutásának állomásain keresztül válik egyre teljesebbé. A szerzők nemcsak áttekintik életútját, hanem politikai karrierjének egy-egy állomásánál meg is állnak, hogy mélyebb portrét adjanak róla. De talán nem is pontos így. Hiszen ennek a könyvnek nem is Heydrich a „főszereplője", hanem Csehszlovákia népei, és a különböző típusú ellenállási csoportok.

A könyv félreérthetetlen állásfoglalás és bizonyítás amellett, hogy Csehszlovákia nemzeti érdekeit és a társadalmi haladás ügyét egyértelműen és következetesen a kommunista mozgalom képviselte.

*

Három különböző könyv, három (vagy még több) különböző téma. Mégis rokonvonásaik joggal sorakoztatják egymás mellé őket, amikor a haza és a haladás ügyéről beszélünk.

Kiss György

NÉHÁNY SORBAN

ÉVZÁRÓ A NYÍREGYHÁZI PÁRTOKTATÁSBAN

Nyíregyházán mintegy száz pártpropagandista értékelte az 1965—66-os pártoktatási év tapasztalatait, az ideológiai élet néhány kérdését. A városban több mint négyezer dolgozó vett részt a politikai oktatásban, tovább emelkedett a pártonkívüliek és nők aránya. Az ősszel induló oktatási évben az MSZMP IX., az SZKP XXIII. kongresszusának anyagával, a gazdasági irányító munka időszerű kérdéseivel foglalkoznak majd — s a foglalkozásokon jobban fel akarják használni a filmet, a tv-t, s más népművelési eszközöket.

A TÁJÉKOZTATÁS MEGJAVÍTÁSÁÉRT

A párt Szekszárd városi végrehajtó bizottsága megvitatta a tájékoztatás helyzetét és tapasztalatait. A taggyűlések, pártnapok, titkári tájékoztatók mellett elismeréssel méltatta az előadói csoportok és írásos kiadványok jelentőségét. A végrehajtó-bizottság Szekszárd város igényei szerint megszabta a tájékoztatás további javításának feladatait.

VERSENYBEN A JOBB EREDMÉNYEKÉRT!

Kisebb „vita" zajlik a Heves megyei Detken és Tarnazsadányban: melyikük termelőszövetkezete indította el a kongresszusi versenyt? A vitában helyesen foglalt állást a megyei lap: nem az a lényeg, ki kezdte, hanem, hogy melyik tsz biztosítja be szorgos munkával, a közös vagyonnak és a tagság jövedelmének alakulásával — a győztesnek kijáró elsőséget...!

FÁKLYAVIVŐK

Forradalmi és munkásmozgalmi dalok, emlékezetes filmrészletek, korabeli beszédrészletek és levelek, elmúlt harcokhoz kapcsolódó jeles versek elevenednek meg — miközben forog a lemez. Csaknem három órányi válogatott zenés és prózai emléket őriz a „Fáklyavivők" című sorozat eddigi három hanglemeze. Kifejező a kezdet és a cél: az 1848-as időkből származó dalok a felszabadulás 20. évfordulóján jelentek meg, a kilencedik hanglemez a negyedszázados ünnepet, s a Tanácsköztársaság, illetve a párt megalakulásának 50. évfordulóját köszönti majd — a felszabadulás dalaival, emlékeivel.

Ezek a régi paraszti és népi dallamokra született forradalmi szövegek meggyőzően bizonyítják, milyen nagy szerepe van a dolgozó osztályok életében a művészetnek. A népdalkutatók s a városi folklór gyűjtői még időben felkeresték azokat az idős embereket, akiknek segítségével a hivatásos és társadalmi énekkarokban újjászülethettek a forradalmi lendületet sugárzó dallamok. A finom barázdák megőrizték Szakasits Árpád, Münnich Ferenc, Kun Béláné saját hangú visszaemlékezéseit, s mellettük olyan munkás- és paraszt-agitátorok gondolatait, akik évtizedek távolából erősítik a hallgatókban a szocializmus gondolatait. Neves színművészek, zenész és dalkultúránk kiválóságai működtek közre e hanglemezsorozat születésénél.

A kilenc lemezt természetesen elsősorban nem egyéni vásárlásra szánták: hatását különösen párt- és ifjúsági szervezetek, iskolák, kultúrházak, zenei stúdiók hasznosíthatják legjobban a politikai nevelő munkában.

Az eddig megjelent lemezeket Mexikóból, Kanadából, Argentínából köszöntték meg a régóta kint élő magyarok. Hazánk forradalmi hagyományokban erős vidékein az ismeretterjesztő előadások máris gazdagodnak az eddigi lemezek megszólaltatásával. A nemzetközi munkásdalkutató kongresszus után a felvett műsorokat számos ország nyelvére szinkronizálták. Berlin, Prága, Leningrád is köszöntötte a magyar munkásmozgalom művészi emlékeit. A sorozat negyedik hanglemeze ősszel kerül a hanglemezboltokba.

Ára: 3,— Ft

MEGJELENT

A kommunizmus újabb győzelmei felé.
Az SZKP XXIII. kongresszusa

198 old. *Ára: 7,– Ft*

Komócsin Zoltán:

Nemzeti érdek és nemzetköziség
(MSZMP Politikai Akadémiáján elhangzott előadás)

32 old. *Ára: 1,– Ft*

Fehér Lajos:

A mezőgazdaság fejlesztésének fő irányai
(MSZMP Politikai Akadémiáján elhangzott előadás)

64 old. *Ára: 2,– Ft*

Dr. Stark Antal:

A magyar ipar

256 old. *Ára: 22,– Ft*

Norman Lewis:

A Tiszteletreméltó Társaság

214 old. + 16 old. kép *Ára: 20,– Ft*

Hegedüs Sándor:

A tiszaeszlári vérvád

208 old. *Ára: 10,– Ft*

M. Jászai Ilona:

Kinek higgyen?

160 old. *Ára: 6,– Ft*

Somogyi Pál–Hegedüs István:

Futok a pénzem után

244 old. *Ára: 25,– Ft*

Vladimir Pozner:

Hispánia, első szerelmem

160 old. *Ára: 4,– Ft*

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Index: 52 699